The New Testament of our Lord and Saviour Jesus Christ

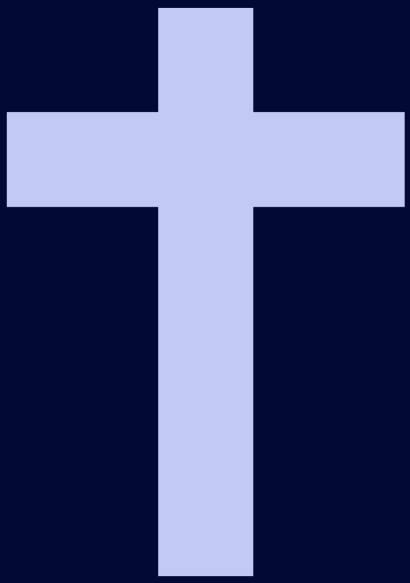

New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache, Western)

The New Testament of our Lord and Saviour Jesus Christ

New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache, Western)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012,Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:
You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.
Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012,Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 2 Aug 2022
22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049

Contents

FRT 1
MATTHEW 2
MARK 43
LUKE 68
JOHN 110
ACTS 140
ROMANS 180
1 CORINTHIANS 200
2 CORINTHIANS 219
GALATIANS 231
EPHESIANS 238
PHILIPPIANS 245
COLOSSIANS 250
1 THESSALONIANS 255
2 THESSALONIANS 259
1 TIMOTHY 262
2 TIMOTHY 268
TITUS 272
PHILEMON 275
Hebrews 276
JAMES 290
1 PETER 295
2 PETER 301
1 JOHN 305
2 JOHN 310
3 JOHN 311
JUDE 312
REVELATION 314
Read the New Testament 335
GLOSSARY 347

BIK'EHGO'IHI'NAŃ BIYATI'
THE NEW TESTAMENT OF OUR LORD AND SAVIOUR JESUS CHRIST

WESTERN APACHE

AMERICAN BIBLE SOCIETY

BIK'EHGO'IHI'NAŃ BIYATI'

THE NEW TESTAMENT OF OUR LORD AND SAVIOUR JESUS CHRIST

WESTERN APACHE
[apw]

© 2012, AMERICAN BIBLE SOCIETY
printed in 1966 by the American Bible Society.
Reprinted by Permission.
www.americanbible.org
www.ScriptureEarth.org

Creative Commons (by-nc-nd)
(Attribution-NonCommercial-No Derivatives)
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/

THE BOOKS OF THE NEW TESTAMENT

THE GOSPEL ACCORDING TO MATTHEW

1 Abraham bits'ą́'dí' hanádaałinolt'įįłíí Jesus Christ, David bá nihtíni nyáázhį' naltsoos besi'aaníí. 2 Isaac Abraham bá hizhchįį; Jacob Isaac bá náánázhchį́; Judas hik'e bik'isyú Jacob bá hizhchįį; 3 Thámar, Pháres hik'e Zára Judas yá yishchįį; Ésrom Pháres bá náánázhchį́; Áram Ésrom bá náánázhchį́; 4 Amínadab Áram bá náánázhchį́; Náasson Amínadab bá náánázhchį́; Sálmon Náason bá náánázhchį́; 5 Ráchab, Bóoz Sálmon yá yishchįį; Ruth, Óbed Bóoz yá yishchįį; Jesse Óbed bá hizhchįį; 6 David, ízisgo nant'án nlíni, Jesse bá hizhchįį; Urías n'íí bi'aahíí Sólomon David, ízisgo nant'án nlíni, yá yishchįį; 7 Robóam Sólomon bá hizhchįį; Abíah Robóam bá náánázhchį́; Asa Abíah bá náánázhchį́; 8 Jósaphat Asa bá náánázhchį́; Jóram Jósaphat bá náánázhchį́; Ozías Jóram bá náánázhchį́; 9 Jóatham Ozías bá náánázhchį́; Áchaz Jóatham bá náánázhchį́; Ezékias Áchaz bá náánázhchį́; 10 Manásses Ezekías bá náánázhchį́; Ámon Manásses bá náánázhchį́; Josías Ámon bá náánázhchį́; 11 Bábylonyú isnáhgo odestįįdá', áí hadá' Jechonías, hik'e bik'isyú Josías bá náánázhchį́; 12 Bábylonyú isnáhgo odestiinií bikédí'go: Saláthiel Jechonías bá hizhchįį; Zoróbabel Saláthiel bá náánázhchį́; 13 Abíud Zoróbabel bá náánázhchį́; Elíakim Abíud bá náánázhchį́; Ázor Elíakim bá náánázhchį́; 14 Sádoc Ázor bá náánázhchį́; Áchim Sadoc bá náánázhchį́; Elíud Áchim bá náánázhchį́; 15 Eleázar Elíud bá náánázhchį́; Mátthan Eleázar bá náánázhchį́; Jacob Mátthan bá náánázhchį́; 16 Joseph Jacob bá náánázhchį́, Josephíí Mary holzéhi biką' nlįį ni', Maryhíí Jesus, Christ holzéhi, yishchįį. 17 Áík'ehgo Abraham bits'ą́'dí' David neheną́'zhį' dį́į́ts'ádah hanáłolchįį; David bits'ą́'dí' isnáhgo odestįįzhį' dį́į́ts'ádah hananáłolchįį; áídí' isnáhgo odestiinií bits'ą́'dí' Christ nyáázhį' dį́į́ts'ádah hananáłolchįį.

18 Díí k'ehgo nko Jesus gozlįį: Bą́ą́ Mary holzéhi iłk'idá' Joseph baa hiiłtįį, ndi doo hwahá yił niiną́h da ndi Holy Spirit bits'ą́'dí'go biyi' mé' silįį. 19 Yił niiną́hihíí, Joseph holzéhi, nną́ee nłt'éégo at'éhi, Mary doo dénchǫ'égo bich'į' godigháh hát'į́į́ dahíí bigha, doo hadíń yígółsinégo bił iłk'inásht'aash, nzį. 20 Áídá' yaa ntsekees nt'éégo, nayeełgo Bik'ehgo'ihi'na̲ń binal'a'á yaaká' dí'ihíí bich'į' hadziigo gáną́íí, Joseph, David biye' ńlíni, Mary ni'aa ándle'zhį' doo nénldzid da; hiltsąą siliinií Holy Spirit bits'ą́'dí'go at'éé. 21 Bizhaazhé ishkiinhi goleeh, áí Jesus holzeego ádńlíił: bik'íí binchǫ'íí bits'ą́'zhį' hasdáyihiną́íłł doleełhíí bigha. 22 Bik'ehgo'ihi'na̲ń binkááyú na'iziidi áną́íí n'íí begolne'go be'ánágót'įįd, gáną́íígo, 23 Isąą, na'ilíhn doo hwahá nną́éh dahíí hiltsąą hileeh, bizhaazhé ishkiinhi goleeh, áí bizhi'íí Emmánuel golzee doleeł, áí, Bik'ehgo'ihi'na̲ń nohwił nlįį, golzeego ágolzee. 24 Áídí' Joseph ch'ínádzidgo, Bik'ehgo'ihi'na̲ń binal'a'á ábiłnną́idyú ádzaago Mary yił nną́á: 25 Áídá' doo yaa naghaa da, bizhaazhé dantsé ishkiinhi gozlįįzhį'; áń Jesus yizhi' yá áyíílaa.

2

1 Judéayú Béthlehem golzeegee Jesus gozlįįdá' Hérod nant'án nlįį lę́k'e, áídá' ya'áí hanadáhdí' nną́ee daagoyánihi hikai, Jerúsalemzhį', 2 Gádaana̲iigo, Jews binant'a' gozlįįhíí hayú? Ya'áí hanadáhdí' bits'iłsǫǫsé dah hiit'įįhíí bigha daahohiikąąhyú dekai. 3 Hérod nant'án nlíni ła'íí nną́ee dawa Jerúsalemyú daagolíni biłgo díí daidezts'ąądá' doo bił daagozhǫ́ǫ́ da lę́k'e. 4 Hérod okąąh yebik'ehi

itisyú nadaandeehi ła'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi íła'áyíílaago, Hayú Christ goleeh? daayiłniigo nayídaadiłkid. 5 Áík'ehgo gádaabiłnii, Judéayú Béthlehem golzeegee; Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi n'íí k'e'eshchįįhíí k'ehgo, 6 Júda bini'yú Béthlehem ńlíínííi, Júdagee nant'án daanliiníí bił dáłedaanłt'éé: nant'án shichąghášhé, Israel hat'i'íí, yá nant'aa doleełíí nits'ą'dí'go goleehíí bighą, nii. 7 Hérod dánant'į'ego nnee daagoyánihíí yiká o'ił'a'dá' nayídaadiłkid, Daadá' ts'iłsǫǫsé dantsé hit'įį silįį? niigo. 8 Áídí' Béthlehemyú odaayis'a' gádaabiłniigo, Ishkiin ałts'íséę nłt'éégo biká hadaanohtaa; baa nohkai lęk'eyúgo shił nanádaagodołnihgo shíí ałdó' ákú hoshkąąhyú dishá. 9 Nant'án áníihíí daidezts'ąądá' dahiskai; hikaahdá' ya'áí hanadáhdí'go ts'iłsǫǫsé dahs'ąągo daayo'įį n'íí bádįhyúgo hiltǫǫł nt'éégo, ishkiin ałts'íséhi sitįįgee bik'ehdí' dahs'ąą silįį. 10 Ts'iłsǫǫsé daayiłtsąądá' dázhǫ́ yaa bił daagozhǫǫ́ lęk'e;

11 Áídí' kįh yunę' ha'ákaidá' ishkiin ałts'íséhíí bąą́, Mary holzéhi, yiłgo daayiłtsąądá', yich'į' hayaa ádaadzaago daayokąąh: ilínihi nadaayiné'íí yidá'ch'ída'iztąągo óodo, jeeh didlidgo łikągolchini, frankincense holzéhi, ła'íí jeeh nch'í'i, myrrh holzéhi, yaa daizné'. 12 Nnee daagoyáni Bik'ehgo'ihi'nań, Hérod bich'į'yú nádohkáh hela', daabiłniigo yaa nadaiyeełgo, dabíí bini'yú onákai, łahyúgo. 13 Anákaidá' Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'dí'hi Joseph bił ch'í'nah ánágodlaa nayeełíí bee, gáníígo, Nádndáh, mé' hik'e bąą́ biłgo Egyptyú bił nkáh, akú nahísóotąą, nohwił nanágosisni'zhį'; Hérod k'ad mé' yiziłheego yiká hantaa godigháh. 14 Áík'ehgo Joseph nádiidzaago mé'ihíí hik'e bąąhíí biłgo tł'é'yú Egyptyú okai. 15 Hérod daztsąązhį' da'akú naháztąą: Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidíí ánníí n'íí, ShiYe' Egyptdí' hannáh biłdishnii, nniidíí begolne'go ágodzaa.

16 Áídí' Hérod nnee daagoyáni bich'į' nadaazhch'a'go yígołsįįdá' dázhǫ́ bágóchįįdgo, ishikíń naki bił łedaagodzaadí' hayaa godezt'i'go dawa natseedgo yengon'ą́ą́ Béthlehemyú, nnee daagoyáni Jesus yaa nayídaadiłkid n'íídí' godezt'i'go. 17 Jéremy, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi n'íí, gánniidíí begolne', 18 Rámayú ła' bizhii daidits'ag, daachag ła'íí chaał daadilwosh, Rachel bichąghášhé yighą hichago, yati' inesk'azíí bee bich'į' yádaach'iłti' ndi doo hagot'éégo da lęk'e, bichąghášhé da'ádaadįhíí bighą.

19 Hérod daztsąądá' Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'dí'hi Egyptgee Joseph nayeełíí bee bił ch'í'nah ánágodlaa, 20 Gánníígo, Nádndáh, niye' hik'e bąą́ biłgo Israel hat'i'i bini'yú bił nádnkáh: niye' daiziłhee hádaat'įį n'íí nanezna'. 21 Áídí' nádiidzaago biye' hik'e bąąhíí biłgo Israel hat'i'íí bini'yú onákai. 22 Arkeláus Judéayú nant'án nanásdlįį́, bitaa Hérod sitįį n'íígee nnańtłizhgo Joseph ya'ikonzįįdá', ákú digháhzhį' neldzid: áík'ehgo bindzeełíí bee Bik'ehgo'ihi'nań, Doo ákú ńnáh da, biłnniid, áík'ehgo ni' łahyúgo Galilee golzeeyú okai. 23 Áídí' kįh goznilíí Názareth golzeegee ndaagozle'; Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi, Áń Názarene holzee doleeł, daanii n'íí begolne'go.

3

1 Áí benagowaadá' John Baptize ágole'íí nnee yich'į' yałti'go nyáá, da'igolį́įyú, Judéa bigodesdzogíí biyi', gánníígo, 2 Nohwinchǫ'íí bits'ą'zhį' ádaahne', yaaká'yú dahsdaahń nant'aahíí biká' nagowaa. 3 Díínko Esáias, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi, yaa yałti'go gánníí n'íí, Da'igolį́įyú hadínshį dilwosh, NohweBik'ehń bádįhyú ił ch'į'daagohłe', intín ił k'ídezdǫhgo bá ádaahłe', niigo. 4 John bidiyágé bigháń ha'i'áhíí bighaa alzaa, ikał hilchii biziz alzaa; nágonech'iidi hik'e dziłyú gosnihíí biłgo bihidáń lęk'e. 5 Áídá'go

Jerúsalemdí' Judéa dahot'éhé ni' nagoz'ąądí' ła'íí túńlíínií Jórdan holzéhi biɲaayú dahot'éhé ni' nagoz'ąądí' baa nánzą́ą́, 6 Áík'ehgo bi'ádaat'e' nchǫ'íí yaa nanádaagosɲi'dá', túńlíínií Jórdan holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa.

7 Phárisees daanlíni hik'e Sádducees daanlíni baptize ádaalɲéhíí yighą neheskaigo yiłtsąądá' gáyiłɲii, Nohwíí, ch'osh bik'asda' golǫ́ǫ́híí k'ehgo daałinołt'ǫ́ǫ́łíí, hadíń lá nohwádǫ́hyú nohwiniigodilɲe' goz'aaníí bits'ą́'nohkáh nohwiłnɲiid? 8 Da'aɲii nohwinchǫ'íí bits'ą́' ádaahdzaayúgo ch'í'ɲah ádaadi'nołsǫ́, nest'ą' nłt'éégo nádaant'ǫ́híí k'ehgo nohwaa daide'aah. 9 Abraham bits'ą́'dí' daadihe'ɲa'i doo ídiłdaadoh'ɲii da: Bik'ehgo'ihi'ɲań díí tséé nazɲilíí nɲee Abraham bits'ą́'dí' daadihezɲa'híí k'ehgo áile'yúgo áile', nohwiłdishɲii. 10 Ch'il nkedn'aagee iłk'idá' bé'nil'ąądgo ácha nnit'ąą: ch'il dawa doo nest'áń nłt'éehíí baa dahndéh dayúgo yó'ok'éhgo kǫ' diltłi' yuyaa olkaadhi at'éé. 11 Shihíí tú bee baptize ádaanohwish'ǫ́ǫ́ gádnii, nohwinchǫ'íí bits'ą́'zhǫ́' ádaasohdzaayúgo: ndi shiké'dí' ła' shitisgo at'éhi higháh, bikee hishłeełíí ndi doo bik'eh sitǫ́ǫ́ da: áń Holy Spirit hik'e kǫ' yee baptize ádaanohwił'ǫ́ǫ́ doleeł. 12 Be'iłch'íhé dahyotǫ́ǫ́ł, tł'oh naghái iłch'íhi goz'ąągee nágosho doleeł; binest'ą'híí iłk'eyihiɲiił; áídá' bizhoolíí kǫ' doo ntsésihi biyi' yuyaa yidiłid.

13 Áídí' Jesus Gálileedí' Jórdan túńlǫ́ǫ́zhǫ́' nyáá, John baptize ábile'híí bighą. 14 Áídá' John doo hat'ǫ́ǫ́ dago gáɲíí, Shíígo née shaa ńyaa, shíí ni baptize áshííle'go dábik'ehdá'? 15 Jesus gábiłɲii, Ch'ík'eh ndi nzhǫǫ k'adíí: nzhǫǫgo ágot'eehíí dawa be'iidle'go dábik'eh. Áík'ehgo John baptize ábíílaa. 16 Jesus baptize ábi'delzaadá' tú biyi'dí' dagoshch'ǫ́' hanádzaa: áídí' yáá bich'ǫ́' iłts'ą́' ádzaago Bik'ehgo'ihi'ɲań biSpirit hawú k'ehgo bich'ǫ́' nke'eɲíihgo yiłtsaaníí dábiłgo biká' dahnezdaa: 17 Nt'éégo yaaká'dí'go yati' gáɲíígo yidezts'ąą, Díínko shiYe' shił nzhóni, áń baa shił gozhǫ́ǫ́.

4

1 Áídí' Jesus Holy Spirit nabiłaago da'igolǫ́ǫ́yú ch'iidn nant'án nabíntaahyú óyáá. 2 Dá doo iyáné dizdin behiskąą, ái ąął hiskąądá' shiɲá' silǫ́ǫ́. 3 Na'íntaahíí baa nyáágo gábiłɲii, Ni Bik'ehgo'ihi'ɲań biYe' ńlǫ́ǫ́yúgo, díí tsééhíí báń náodleeh, nɲii. 4 Áídá' Jesus gábiłɲii, Ágágolzeego k'e'eshchǫ́ǫ́, Nɲee doo dá báń zhą́ yee hiɲaa da doleeł, áídá' Bik'ehgo'ihi'ɲań biyati'íí bizé'dí' behagohigháhíí dawa yee hiɲaa doleeł. 5 Ch'iidn nant'án godiyǫ́hgo ízisgo kǫ́h gozɲilyú Jesus yił o'ázhgo kǫ́h biyi' da'ch'okąąhíí ts'ídago goz'aaníí bilatahyú yił n'ázhgo, 6 Gánábiłdo'ɲiid, Bik'ehgo'ihi'ɲań biYe' ńlǫ́ǫ́yúgo gódah ch'í'ńłt'e': ágágolzeego k'e'eshchǫ́ǫ́, Bik'ehgo'ihi'ɲań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií nłt'éégo biɲádaadeh'ǫ́ǫ́ doleeł, ná daayiłdoɲiił: áídí', Doo tséé hitałgo hayaa ngeeh dahíí bighą anádaanołteeł doo. 7 Jesus bich'ǫ́' hananádziigo gábiłɲii, Ágágolzeego k'ená'ishchǫ́ǫ́, Bik'ehgo'ihi'ɲań neBik'ehń doo nabińtaah da. 8 Áídí' dził dázhǫ́ yúdahi biká'yú yił hananát'aazhgo nɲee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí dawa ła'íí bi'ízisgo ágot'eehíí bił ch'í'ɲah áyíílaago; 9 Gábiłɲii, Díí nagoz'aaníí dawa naa dinish'aa doleeł, hayaa ánɲe'go shonkąąhyúgo. 10 Jesus gánábiłdo'ɲiid, Yuwehyú, Satan: ágágolzeego k'ená'ishchǫ́ǫ́, Bik'ehgo'ihi'ɲań neBik'ehń zhą́ honkąąh, da áń zhą́ bá na'izíid. 11 Áídí' ch'iidn nant'án bits'ą́'zhǫ́' onádzaadá' Bik'ehgo'ihi'ɲań binadaal'a'á yaaká'dí'hi baa hikaigo bich'odaazɲi'.

12 Áídí' Jesus John ha'áneztǫ́ǫ́go ya'ikonzǫ́ǫ́dá' Gálileeyú óyáá; 13 Názarethdí' dahiyaago Capérnaumyú ngonle', túsikaaníí bahyú, Zábulon hik'e Néphthalim bigodesdzogíí biyi': 14 Esáias, Bik'ehgo'ihi'ɲań binkááyú na'iziidi, gánɲiid n'íí begolɲe'go, 15 Zábulon bini' hik'e Néphthalim bini' Jórdan túńlǫ́ǫ́ hanaayú

túsikaaníí bich'į' Gálileeyú, doo Jews daanlįį dahíí bini'yú; 16 Godiłhiłyú naháztąą n'íí kǫ' benáʼdindíingo daayiłtsąą; da'itsaah bichagosh'ohyú naháztąą n'íí bich'į' idindlá́ád silįį.

17 Áídí' godezt'i'go, Nohwinchǫ'íí bits'ą́'zhi' ádaahnę', yaaká'yú dahsdaahń nant'aahíí biká' nagowaa, nįigo Jesus yałti' nkegonyaa.

18 Jesus túsikaaníí Gálilee holzéhi bahyú higaałdá', nnee iłk'isyú naki, Simon, da'áń Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew łóg behaidlehé nanestł'óli téh nádaayi'aa'go yiłtsąą: áí łóg hadaayihileehíí daanlįį. 19 Áík'ehgo gádaayiłnii, Shiké' dahdoh'aash; łóg hayihileehíí k'ehgo nnee shá nádaahohłáhgo ánohwishłe'. 20 Dagoshch'į' łóg behaidlehé nanestł'ólihíí da'áígee ndaistsoozdá' Jesus yiké' dahn'aazh lę́k'e. 21 Áídí' dahnádiidzaago iłk'isyú naki naayiłtsąą, James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John, áí bitaa Zébedee biłgo tsina'eełíí yiyi' naháztąą, biłógbehaidlehé nanestł'ólihíí nádaiłkadgo; áík'ehgo yich'į' ánnįid. 22 Dagoshch'į' bitaa tsina'eełíí yiyi' sidaadá' yits'ą́' dahn'aazh, Jesus biké'.

23 Áídí' Jesus, Gálileeyú dahot'éhé Jews ha'ánáłséh nagoznilyú iłch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aaníí nłt'éégo baa na'gonį'íí yaa yałti'go, ła'íí nnee bitahyú iłtah at'éégo kah yaa nadaakaihíí hik'e daannįihíí náyihilziihgo anádaał. 24 Syria golzeeyú dáhot'éhé Jesus baa daach'inii: ákú iłtah at'éégo daannįihíí hik'e kah yaa nakaihíí, góyéégo bich'į' nadaagowaahíí, ch'iidn yisná ádaabiłsiníí, onádaatłishihíí, ła'íí daadi'ilihíí yił nadaaskaigo Jesus nłt'éégo ánádaayisdlaa lę́k'e. 25 Áík'ehgo nnee łą́ągo Gálilee, Decápolis, Jerúsalem, Judéa, ła'íí Jórdan túńlíínií hanaadí'hi biké' anáłseeł lę́k'e.

5

1 Jesus nnee biké' anáłseełíí yiłtsąągo dziłyú hayaa: áígee nezdaago bitsiłke'yu ałdó' baa hikai: 2 Yił ch'ídaago'aah nkegonyaa, gánííigo: 3 Hadíí ídaagoch'iyolba'íí biyaa daagozhǫ́ǫ́ le': yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanliiníí itah daanlįį. 4 Chaał nadaakaihíí biyaa daagozhǫ́ǫ́ le': bá nádaagodojǫǫł. 5 Bijíídí' isht'edaagodnt'éehíí biyaa daagozhǫ́ǫ́ le': ni'gosdzáń dá goz'ąą nt'éégo bíyéé doleeł. 6 Nzhǫǫgo ágot'eehíí dázhǫ́ hádaat'įįhíí bigha shiná' hik'e dibá' daanliiníí biyaa daagozhǫ́ǫ́ le': áí náda'doldįįł. 7 Bił daagoch'oba'íí biyaa daagozhǫ́ǫ́ le': bíí ałdó' baa goch'oba' doleeł. 8 Bijíí biyi' daagozhóónií biyaa daagozhǫ́ǫ́ le': áí Bik'ehgo'ihi'nań daidołtséét. 9 Iłch'į'gont'éehíí benadaago'aahíí biyaa daagozhǫ́ǫ́ le': áí Bik'ehgo'ihi'nań bichąghášhé daabiłdi'nii doleeł. 10 Nzhǫǫgo ágot'eehíí ye'ádaat'eehíí bigha bich'į' nadaagoch'inłkaadíí biyaa daagozhǫ́ǫ́ le': yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanliiníí itah daanlįį. 11 Shíí shigha nnee yati' yee daanohwokáałyúgo, nohwiniidaagodnłsįyúgo, ła'íí łéda'iłchoogo yati' dénchǫ'éhíí yee nohwaa yádaałti'yúgo, nohwiyaa daagozhǫ́ǫ́ le'. 12 Nohwił daagozhǫ́ǫ́ le', dázhǫ́ nohwił daagozhǫ́ǫ́ le': yaaká'dí'go ízisgo ágot'eehíí nohwaa hi'né' doleeł: nohwíí dánohwintségo Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziid n'íí da'ágát'éégo bich'į' nadaagoch'inłkaad ni'.

13 Nohwíí ni'gosdzáń bi'ishįįh daanohłįį: áídá' ishįįhíí doo nk'ǫ́ǫ́zh da silįįyúgo, nt'é bee nk'ǫ́ǫ́zh ánálne'? Doo nt'é bee nłt'éé da, daazhógo ch'élkáadgo biká' nach'ikai doo. 14 Nohwíí ni'gosdzáń biká' nnee bá'idindlá́ádíí daanohłįį. Dził biká'yú ízisgo kįh nagoznil dahgoz'ąąyúgo, doo hagotéégo nant'į' da. 15 Ła'íí ik'ah kǫ'íí ch'idnłtłah lę́k'eyúgo, doo táts'aa bił hayaa nch'i'áah da go'įį́, áídá' ik'ah kǫ'íí biká' dahnásiłt'áhé biká' dahch'iłt'aah go'įį́; áík'ehgo hadíí kįh yunę' naháztaaníí dawa yee daago'įį.

16 Nnee binnáá ł nohwits'ą' idindlá á d le', áík'ehgo nłt'éégo ánádaaht'įįłíí daayo'įįgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahń ízisgo at'éehíí bee ch'í'nah ádaanołsį.

17 Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aaníí dagohíí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziid n'íí bek'e'eshchiiníí doo ánábiyishdįįhyú níyáá daashoh'níí da: doo ánábiyishdįįhyú níyáá da, áídá' dawa begolne'go níyáá. 18 Da'anii gánohwiłdishnii, Yáá hik'e ni'gosdzáń biłgo bech'ígonáhzhį' begoz'aaníí biyi'dí' ayąhágo isdzohíí ła'íí dahts'idiłhiłíí doo daazhógo dá dahgoz'ąą nt'éégo da, ąął alzaazhį. 19 Hadíń díí Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aaníí ayąhágo ágot'eehíí ndi doo yikísk'eh at'éé dahíí, ła'íí áík'ehgo nnee yił ch'ídaago'aahíí, áń yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanliiníí bitahyú dázhǫ doo íl doo íl dahíí bee hojíí doleeł: áídá' hadíń díí begoz'aaníí yikísk'eh at'éehíí ła'íí yee iłch'ígó'aahíí, áń yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanliiníí bitahyú ízisgo at'éehíí bee hojíí doleeł. 20 Begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Pharisees daanlíni bitisgo nłt'éégo ádaanoht'eeyúgo zhą yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanliiníí itah daahłeeh go'íí, nohwiłdishnii.

21 Doo áníidá' díí k'ehgo nnee bángot'ąągo daadesots'ąą ni', Doo iziłhéé da; hadíń izis-hįį'íí góyéégo bágoz'áni at'éé, golzeego: 22 Áídá' gádaanohwiłdishnii, Hadíń bik'isn doo nt'é bighą dayú yik'ennniihíí góyéégo bágoz'áni at'éé: hadíń bik'isn, Ráca, yiłniihíí baa yá'iti'go bágoz'áni at'éé: hadíń bik'isn, Doo gonyą́ą da, yiłniihíí ch'iidn bikǫ' diltłi' yuyaa bágoz'áni at'éé. 23 Áík'ehgo bech'okąąhíí biká' dahnási'nił goz'ąągee nt'éhéta Bik'ehgo'ihi'nań baa nánné'yúgo, nik'isn bił dahgosíńł'ąąhíí bínálniihyúgo; 24 Da'áígee da'ch'okąąh goz'ąągee nt'éhéta nánné' n'íí siné'dá' nik'isn bich'į' nnáhgo iłk'ínágodołdǫǫh; áídí' t'ąązhį' nádńdáhgo áníita Bik'ehgo'ihi'nań baa nánné'. 25 Hadíń naa dahgoz'aaníí dagoshch'į' bił iłk'ínágodnłdǫǫh, yáná'iti'héyú bił hi'ashdá'; dahyúgohíí dánko aayánáltihíí yaa nide'ahi at'éé, aayánáltihíí aasitíni yaa niłtéehgo ha'aniłt'e'. 26 Da'anii doo ch'ínánódáh át'éé da, dá ąął na'íńnilgo zhą, niłdishnii.

27 Doo áníidá' ágádaach'iniigo ba'ikodaanohsį láń shį, Doo nant'į' nahkai da, golzeego: 28 Áídá' shíí gádaanohwiłdishnii, Nnee isdzán dázhǫ hát'íígo dénchǫ'égo yineł'įįdíí iłk'idá' bijíí biyi' yuyaa nant'į' deyaa. 29 Niná dihe'nazhinéégohíí nchǫ'go ánát'įįł áníłsįyúgo ha'aahgo yó'ołne': nits'í łahzhį' da'ádįhyúgo doo nzhǫǫ da, áídá' nits'í dabiighago ch'iidn bikǫ' diltłi' yuyaa, hell holzéhi, oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhǫǫ da. 30 Nigan dihe'nazhinéégohíí nchǫ'go ánát'įįł áníłsįyúgo nadnłgeeshgo yó'ołt'e': nits'í łahzhį' da'ádįhyúgo doo nzhǫǫ da, áídá' nits'í dabiighago ch'iidn bikǫ' diltłi' yuyaa oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhǫǫ da. 31 Gánádaadi'nii ni', Hadíń bi'aa yó'onáyíłt'e' hat'íínií, naltsoos yiká' iłk'ínát'aash: 32 Áídá' shíí gádaanohwiłdishnii, Hadíń bi'aa doo nnee ła' yił nant'į' na'aash dadá' yił iłk'ínát'aazhyúgo, nant'į' naghaago áile': hadíń isdzán yó'ołt'e' n'íí yił nnááyúgo, áí nneehíí yił nant'į' na'aash hileeh.

33 Doo áníidá' gádaach'iniigo ba'ikonaadaanohdzį láń shį, Doo daazhógo nitł'a dahnádinlniih da le', áídá' Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee hagot'éégo ánniihíí k'ehgo áńle': 34 Áídá' shíí gádaanohwiłdishnii, Doo yaaká' bee nohwitł'a dahnádaadidołniih da; áígee Bik'ehgo'ihi'nań nant'aago dahsdaahíí bighą: 35 Ła'íí doo ni'gosdzáń bee nohwitł'a dahnádaadidołniih da; áí Bik'ehgo'ihi'nań dahnádil'iséhi at'éé: doo Jerúsalem ndi bee da; áí ízisgo kįh gozniilíí nant'án ízisíí golínihi at'éehíí bighą. 36 Doo nitsits'in ndi bee nitł'a dahnádinlniih da, nitsizíl dała'á ndi doo łigaigo dagohíí diłhiłgo áóléh át'éé dahíí bighą. 37 Ha'oh, dagohíí, Dah, zhą daadohnii, doo nohwitł'a dahnádaadidołniih da ndi da'aniigo ádaadohnii: ła'ihíí nchǫ'ihíí bits'ą́'dí'go at'éé.

38 Doo áníidá’ gádaadi’nįigo ba’ikodaanohsį láń shį, Nohwinąáá hayi’ą́ą́yúgo binąáá hanádoh’aał, nohwiwoo hayi’ą́ą́yúgo biwoo hanádoh’aał: 39 Áídá’ shíí gádaanohwiłdishnįi, Nnee nchǫ’go nohwich’į’ at’éehíí doo bich’į’ t’ąązhį’ ádaanoht’ee da: hadíń nitł’aah yonłts’įyúgo, łahzhinéé bich’į’ nnaníńt’aah. 40 Dahadíń ni’íí bighą naa yá’iti’dá’ nahayiiłtsózyúgo, ni’íícho ałdó’ doo baa ńchį’ da. 41 Dała’á dahgostǫ’yú nińdeyoodyúgo, nakidn dahgostǫ’yú bił n’áash. 42 Hadíń dant’éhéta níyókeedíí baa nné’, hadíń dant’éhéta bá ch’íńné’yúgo doo bich’į’ t’ąązhį’ hóńtą’ da.

43 Doo áníidá’ gánádaadi’nįigo ba’ikonaadaanohdzį láń shį, Nit’ahdí’ góliínií zhą́ nił nzhǫǫdá’ nik’ennįihíí bik’ennįih le’. 44 Áídá’ shíí gádaanohwiłdishnįi, Nohwik’ennįihíí nohwił daanzhǫǫ le’, yati’ yee daanohwokáałíí biyaa daagozhǫ́ǫ́ doleeł daahoh’nįí le’, hadíí bił daanołchǫ’íí nłt’éégo bich’į’ ádaanoht’ee le’, nchǫ’go nohwich’į’ ádaat’eehíí ła’íí nohwiniidaagodnłsinií bá da’ohkąąh le’; 45 Áík’ehgo nohwiTaa yaaká’yú dahsdaahń bizhaazhé daanohłįį: áń nchǫ’íí hik’e nzhǫǫhíí dáłełt’eego biká’zhį’ ya’ái hanadáhgo áyíłsį, nłt’éégo at’éehíí hik’e doo dábik’ehyú ádaat’ee dahíí dáłełt’eego biká’ nagołtįįhgo áyíłsį. 46 Hadíí bił daanohshoonií zhą́ nohwił daanzhǫǫyúgo, nt’é bighą nohwich’į’ nahi’nįíł? Tax bich’į’ nadaahi’nįiłíí ndi hadíí yił daanzhoonií bił daanzhǫǫ ya’? 47 Nohwik’isyú zhą́ bilák’e nádaadołnihyúgo, ła’ihíí hant’é bee bitisgo ádaanoht’ee? Tax bich’į’ nadaahi’nįiłíí ałdó’ da’ágát’éé ya’? 48 Áík’ehgo nohwiTaa yaaká’yú dahsdaahń dázhǫ́ nłt’éégo at’éé, nohwíí ałdó’ ágádaanoht’ee le’.

6

1 Doo dá nnee binadzahgee zhą́ nnee bich’į’ nłt’éégo ádaanoht’ee da, daazhógo dédaanohwinił’įįhíí bighą: ágádaaht’įįyúgo nohwiTaa yaaká’yú dahsdaahń bits’ą́’dí’ doo nt’é nohwich’į’ naho’nįíł át’éé da. 2 Tédaat’iyéhíí dant’éhéta baa nné’ lęk’eyúgo, doo nádįh higaałíí bésh dilwoshé yee anįigo da, daanzhǫǫ ádaadil’iiníí Jews ha’ánáłséh nagoznil yunę’ ła’íí intínyú nnee bada’ołííhíí bighą ágádaat’įįhíí k’ehgo doo áńt’įį da. Da’anii gánohwiłdishnįi, Iłk’idá’ ái bich’į’ nahasnįli at’éé. 3 Áídá’ tédaat’iyéhíí dant’éhéta baa nné’yúgo nigan dihe’nazhinéé ánát’įįłíí ne’eshganzhinééhíí doo yígółsį da le’. 4 Dánant’į’ego baa nné’: áík’ehgo dánant’į’ego ánáda’ch’ol’įįł ndi yo’iiníí, niTaa, da’áń nnee binadzahgee nich’į’ nado’onił at’éé.

5 Onkąąhgee doo daanzhǫǫ ádaadil’įįhíí k’ehgo áńt’éégo da: ái ha’ánázéh yunę’ ła’íí iłk’ída’itingee nazįįgo da’okąąhgo bił daagozhǫ́ǫ́, nnee daabineł’įįgo. Da’anii gádaanohwiłdishnįi, Iłk’idá’ ái bich’į’ nahasnįli at’éé. 6 Áídá’ ni, onkąąhyúgo, ntéé́h yunę’ ha’ánnáhgo, ídił da’dénţįįhdá’ niTaa nagont’į’yú honkąąh; áń dánant’į’ego ánáda’ch’ol’įįł ndi yo’iiníí, niTaa, da’áń nnee binadzahgee nich’į’ nado’onił at’éé. 7 Da’ohkąąhgee be’ádaadohnįihíí doo dayúweh doo nt’é bighąyú be’ádaadohnįi da, doo Jews daanlįį dahíí ádaat’eehíí k’ehgo: ái łą́ągo yádaasiilti’yúgo zhą́ Bik’ehgo’ihi’nań nohwidits’ag, daanzį. 8 Doo áík’ehgo ádaanoht’ee da: nohwiTaa hant’é bídaanohdįįhíí yígółsį, t’ah doo hwahá bíhóhkeed da. 9 Díí k’ehgo nkó da’ohkąąh: NohwiTaa yaaká’yú dahsínńdaahíí, Nizhi’íí dilzįhgo bígózįh le’. 10 Nant’án ńlį́įhíí begodowáh. Hagot’éégo ánnįiyú yaaká’yú benagowaahíí k’ehgo ni’gosdzáń biká’yú ałdó’ begodolnįíł. 11 Díí jįį daahiidąą doleełíí nohwá ágonłsį. 12 Hadíí nchǫ’go nohwich’į’ ádaaszaahíí bighą baa nágodent’ąąhíí k’ehgo néé ałdó’ nchǫ’go ádaasiidzaahíí bighą nohwaa nádaagodin’áah. 13 Nanohwída’dintaah yunę’ onohwonįíł hela’, áídá’ nchǫ’go at’éehíí bits’ą́’zhį’ hanánohwihi’nįíł: Dahazhį’

dawa bá nant'áá, ła'íí ninawodíí itisyú át'éhi, ła'íí ízisgo áńt'éhi dahazhį' bee síńzįį doleeł. Doleełgo at'éé. 14 Nnee binchǫ'híí bighą baa nádaagodeso'ąąyúgo, nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahń ałdó' nohwaa nágode'aahi at'éé: 15 Áídá' nnee binchǫ'híí bighą doo baa nádaagodeso'ąą dayúgo, nohwiTaa ałdó' doo nohwaa nágode'aahi at'éé da.

16 Dáshiną' da'ohkąąh lęk'eyúgo, daanzhǫǫ ádaadil'íni doo k'ehgo adaanoht'ee da: áí dáshiną' da'okąąhgee ídaadaagoch'iyolba'go binii hago áńdaayol'įįł, nnee dáshiną' oshkąąhíí yídaagołsį le', daanzigo. Da'anii gádaanohwiłdishnii, Iłk'idá' áí bich'į' nahasnili at'éé. 17 Áídá' ni dáshiną' onkąąh lęk'eyúgo, nitsizíl nnłtłag, ninii táńgis; 18 Áí bee nnee dáshiną' onkąąhíí doo yídaagołsį da, niTaahíí zhą́ na'gont'į' ndi yígółsį: áík'ehgo dánant'į'ego ánáda'ch'ol'įįł ndi yo'iiníí, niTaa, da'áń nnee binadzahgee nich'į' nado'oniłi at'éé.

19 Ni'gosdzáń biká' dawahá nohwił da'ilíínníí doo nadaanohnníí da, dánko gółchoozhi nohwits'ą' da'iyąą, beshihii nohwits'ą' dichíh, ła'íí da'in'įįhíí nohwee dain'įįh: 20 Áídá' yaaká'yú zhą́ nada'nohnníí, akúyúgo zhą́ gółchoozhi doo nohwits'ą' da'iyąą da, béshihíí doo nohwits'ą' dichíh da, ła'íí da'in'įįhíí doo nohwee daino'íįh at'éé da: 21 Dahayú nohwił ilíni sinilyú, áí zhą́ baa natsídaahkees doo. 22 Konáá'íí kots'í bikǫ'i at'éé: áík'ehgo konáá nłt'ééyúgo kots'í dahot'éhé bikǫ' golíni at'éé. 23 Áídá' konáá doo nłt'éé dayúgohíí, kots'íhíí dahot'éhé diłhiłi at'éé. Koyi' ná'dindíín n'íí kots'ą' diłhił silįįyúgo, áí dázhǫ́ diłhiłi at'éé.

24 Doo hadíń binant'a' naki da, dała'á bił nchǫ'dá' ła'ihíí bił nzhǫǫ doleełi at'éehíí bighą; dagohíí dała'á yotą'dá' ła'ihíí yich'ołaa doleełi at'éé. Bik'ehgo'ihi'nań hik'e hágółdzilíí dáła' doo hagot'éégo bá na'ch'iziidi at'éé da. 25 Áí bighą gádaanohwiłdishnii, Nohwi'ihi'na'íí doo baa nohwił daagoyéé da le', hant'éshą' hishąą doleeł, daanohsigo; dagohíí nohwits'í doo baa nohwił daagoyéé da le', hant'éshą' ágoshdle', daanohsigo. Ya' idáńhíí ihi'naahíí bitisgo ilįį gá, ya' diyágé kots'íhíí bitisgo ilįį gá? 26 Dlǫ' yúdahyú nada'iniihíí baa natsídaahkees: doo k'eda'dilee da, doo náda'igeesh da, doo hayú binon'iłk'edaayihiniiłíí bá gową goz'ąą da; da'ágát'éé ndi nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahń bá da'diiné'. Ya' nohwíí áí bitisgo da'inohłįį gá? 27 Nohwitahyú hadíń daahołneezíí yaa natsékeesíí zhą́ bee ayąhágo ndi ts'ídag ńdiłséhgo ádidle' gá? 28 Hant'é bighą diyágé baa nohwił daagoyéé? Tł'oh dénzhónéhíí baa natsídaahkees; doo nada'iziid da, doo da'itł'ool da ndi nłt'éégo daanołseeł: 29 Da'ágát'éé ndi Sólomon ízisgo at'éé lęk'e ndi doo díí tł'oh dénzhóné k'ehgo ík'e'isdlaa da, nohwiłdishnii. 30 Tł'oh díí jįį nołseełíí, áídí' iskąą daadidlidíí ndi Bik'ehgo'ihi'nań nłt'éégo bik'e'isłaadá' danilt'eego ya' áí tł'ohíí bitisgo Bik'ehgo'ihi'nań nohwik'e'isłaa gá, nohwíí nohwi'odlą' ádaayąháhi? 31 Áík'ehgo, Hant'é da'iidąą shįhíí? dagohíí, Hant'é da'iidląą shįhíí? dagohíí, Hant'é ádaagohiidle' shįhíí? doo daadohniigo baa nohwił daagoyéé da le'. 32 (Doo Jews daanlįį dahíí áí zhą́ itisgo hádaat'įį́:) áídá' áí dawa bídįh daanohłįįhíí nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahń yígółsį. 33 Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aaníí hik'e bits'ą'dí' nzhǫǫgo ágot'eehíí ntsé biká hádaaht'įį; áík'ehgo díí dawahá ałdó' nohwíyéé doleeł. 34 Áík'ehgo yiskąągo hago ágot'eehíí doo baa nohwił daagoyéé da le': áí dabíí na'índintł'og ndi at'éé. Dała'á jįį nagontł'ogíí da'áí zhą́ dábik'eh.

7

1 Doo hadíń baa nádaaht'įį da le', áík'ehgo nohwíí ałdó' doo nohwaa

nádaach'it'įį da doleeł. 2 Aanádaaht'įįhíí k'ehgo nohwíí ałdó' nohwaa nádaach'it'įį doleeł; dáhołąągo kaa daasohné' láń shį n'íí k'ehgo da'ágáhołąągo nohwaa nádo'né'. 3 Hant'é bighą nik'isn biną́á yuną' tsį ałts'ísǫ́ǫ sitaaníí hí'įį́, áídá' nihíí niną́á yuną' tsį nchaahi sitaaníí doo hí'įį́ da? 4 Ni niną́á yuną' tsį nchaahi sitąądá', hagot'éégo nik'isn gáłnnii, Shik'isn, ai tsį ałts'ísǫ́ǫ niną́á yuną' sitaaníí ná haoshtįįh? 5 Ni, nzhǫǫ ídńł'íni, ntsé niną́á yuną' tsį nchaahi sitaaníí hatįįh; áík'ehgo nłt'éégo go'įį́ nleehgo áníita nik'isn biną́á yuną' tsį ałts'ísǫ́ǫ sitaaníí bá hatįįh.

6 Nt'é dilziníí doo gósé baa daahohnįił da, ła'íí nohwiyo' nłt'éhihíí doo góchi bich'į' odaahołkaad da, ágádaaht'įįyúgo dánko yiká' nakai doleeł, áídí' nohwich'į' nádiikeego nohwik'idahjeeh.

7 Ídaadohkeed, áík'ehgo hant'é ídaadohkeedíí nohwaa hi'né'hi at'éé; hádaadoh'įį́, áík'ehgo hant'é hádaadoh'iiníí nádaadohné'hi at'éé; dáádítį́h ńdaanołts'į, áík'ehgo nohwá ch'í'ítįįhi at'éé: 8 Hadíń ídókeedíí baa hi'né'hi at'éé; hadíń hádéz'iiníí hant'é hádéz'įį shįhíí náidiné'hi at'éé; hadíń dáádítį́h ńdaałts'įhíí bá ch'í'ítįįhi at'éé. 9 Nohwitahyú ła' nnee biye' golíni, biye' báń bíyókeedyúgo, ya' tséégo yaa yi'aah gá? 10 Dagohíí łóg bíyókeedyúgo, ya' ch'oshgo yaa yiłteeh gá? 11 Daanołchǫ' ndi nohwichąghášhé nt'é nłt'éhi baa hi'né'íí bídaagonołsįyúgo, itisgo nohwaa natsekeesgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahń hadíń dant'éhéta nłt'éhihíí bíyókeedíí yaa yiné'hi at'éé. 12 Áík'ehgo nnee hagot'éégo nohwich'į' ádaat'eego hádaaht'įįhíí k'ehgo nohwíí ałdó' bich'į' ágádaanoht'ee: áí Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aaníí hik'e binkááyú nada'iziid n'íí ye'iłch'ídaago'aahíí bik'ehgohi at'éé.

13 Ágołts'ósǫ́go ch'ígót'i'yú ch'ínohkáh: nteelgo ch'ígót'i'ihíí, goteelgo intínhíí góyéé nágost'ąąyú intín, łą́ągo ákónę' ha'ánáłséh. 14 Ágołts'ósǫ́go ch'ígót'i'ihíí, ágołts'ósǫ́go intínhíí, áí zhą́ ihi'naa bich'į' intín, da'akwííyé zhą́ ákú ch'ekáh, doo łą́ągo da.

15 Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidíí ádaadil'íni baa daagonohsąą, áí dibełį́į bikágéhíí daabidiyágégo nohwaa hikáh, áídá' biyi' yuyaahíí ma'cho dázhǫ́ shiná' daanliiníí k'ehgo at'éhi ádaat'ee. 16 Dá binest'ą'híí bee bídaagonołsį doleeł. Ya' dahts'aa'íí hosh baa ndaach'ihiniił née, née figs kǫ'dahosh baa ndaach'ihiniił née? 17 Ch'il nłt'éhihíí nest'áń nłt'éehíí bah dahnándahi at'éé; áídá' ch'il dénchǫ'éhíí nest'áń dénchǫ'éhíí bah dahnándahi at'éé. 18 Ch'il nłt'éhihíí doo nest'áń dénchǫ'éhíí bah dahnándahi at'éé da, ła'íí ch'il dénchǫ'éhíí doo hagot'éégo nest'án nłt'éhihíí bah dahnándahi at'éé da. 19 Ch'il dawa doo nest'áń nłt'éehíí bah dahndéh dayúgo, yó'ok'éhgo kǫ' diltłi' yuyaa olkaadhi at'éé. 20 Áík'ehgo binest'ą'ihíí bee bídaagonołsį doleeł.

21 SheBik'ehń, sheBik'ehń, daashiłniihíí doo dawa yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanliiníí itah daaleeh da; hadíń shiTaa yaaká'yú dahsdaahń aniihíí yikísk'eh at'éehíí zhą́ itah daaleeh. 22 Áí bijįį nnee łą́ągo gádaashiłnii doleeł, NohweBik'ehń, nohweBik'ehń, ya' doo daanónjiigo Bik'ehgo'ihi'nań nohwinkááyú yałti' da láń? Ya' doo nich'į' ádaan'niigo ch'iidn hadaaniidzood da láń? Ya' doo nizhi' biláhyú ízisgo ánágot'įłíí be'ádaant'ee da láń? 23 Nohwíí doo nohwídaagonsini ádaanoht'ee da: yúwehzhį' nohkáh, nchǫ'go ádaaht'íni, biłdidishniił.

24 Dahadíń shíyésts'ąągo shiyati' yikísk'eh at'éehíí díí k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nnee goyáni tséé yiká' bigową ágodlaa: 25 Łą́ągo nanágołtįį, ła'íí tú ná'dijoł, ła'íí bigową bich'į' nádiyoł; ndi doo nagongeeh da: tséé biká' goz'ąąhíí bighą. 26 Áídá' dahadíń shíyésts'ąą ndi shiyati' doo yikísk'eh at'éé dahíí, díí k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nnee doo goyánihi sáí biká' bigową ágodlaa: 27 Łą́ągo

nanágołtįį, ła'íí tú ná'dijoł, ła'íí bigową bich'į' deyolgo nangóngo': gową nabígoztł'įįh silįį. 28 Jesus áí ąął yaa nagosn̄i'dá' iłch'ígon'ą́ą́híí bighą nn̄ee bił díyadaagot'ee lę́k'e: 29 Yebik'ehíí k'ehgo yił ch'ígó'aahíí bighą, doo nn̄ee begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi ádaat'eehíí k'ehgo da.

8

1 Dził biká'dí' nkenádiidzaadá' łą́ą́go biké' anázeeł lę́k'e. 2 Nt'éégo ła' nn̄ee łóód doo ínádįįh dahi, léprosy holzéhi, yaa nagháhi biyahzhį' hayaa adzaago gábiłn̄ii, SheBik'ehń, náshíńlziihíí bik'e síńtįįgo nígonsį, háńt'įįyúgo náshíńlziih. 3 Áík'ehgo Jesus yich'į' dahdidiln̄iidí' yiká' ndeln̄iihgo, Hasht'į́į́; nándziih, yiłn̄ii. Áí dábiłgo łóód n'íí ínásdįįd lę́k'e. 4 Áídí' Jesus gábiłn̄ii, Hadíń dánko bił nagoln̄í' hela'; ti'i, okąąh yebik'ehi bich'į' ch'í'n̄ah ádndle'go, nt'éhéta be'okąąhíí Bik'ehgo'ihi'n̄ań baa nné', Moses ngon'ą́ą́ lę́k'ehíí k'ehgo, áík'ehgo nándziihíí nn̄ee yídaagołsį doleeł.

5 Jesus Capernaum golzeeyú ńyáádá', áígee silááda dała'á gonenadín binant'a'íí nábokąąhgo baa nyáágo, 6 Gábiłn̄ii, ShiNant'a', shána'iziidíí di'il silínihi yaat'éégo bił na'din̄i'go gowąyú sitįį. 7 Jesus gábiłn̄ii, Ákú dishághgo naszíih. 8 Silááda nant'án gábiłn̄ii, ShiNant'a', shigową yun̄e' ha'ánn̄áhgo ndi doo bik'eh sitį́į́ da: déhadziihgo ndi shána'iziidi nadzíih ndi at'éé. 9 Shíí ałdó' shinant'a' golį́į́, shihíí silááda bá nansht'aa: dała'á, Dah nn̄áh, biłdishn̄iiyúgo dahdigháh; ła'íí, Yushdé', biłdishn̄iiyúgo shaa higháh; ła'íí shána'iziidi, Díí áńle', biłdishn̄iiyúgo áí áíle'. 10 Jesus áí yidezts'ąądá' débiłdíyagodzaago nn̄ee biké' nášeełíí gáyiłn̄ii, Da'an̄ii gádaanohwiłdishn̄ii, Israel hat'i'íí bitahyú ndi doo hadíń díí k'ehgo bi'odlą' golíni baa nsháh da. 11 Ła'íí gánádish'n̄ii, Łą́ą́go ya'áí hanadáhdí' ła'íí ya'áí onadáhdí' nihikáhgo, Abraham hik'e Isaac ła'íí Jacob yił dahnáhaztąą doleeł, yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanliinníí bitah: 12 Áídá' nn̄ee, yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanlįį le'at'éé n'íí, chagołheeł yun̄e' ohilkaad doo: áígee daach'ichag hik'e kowoo łídaach'idiłk'ash doleeł. 13 Jesus silááda binant'a'íí gáyiłn̄ii, Nádńdáh; hagot'éégo osíndląądíí da'áí k'ehgo ná begolzaa. Áík'ehgo silááda binant'a' bána'iziidihíí da'áígee dagoshch'į' nadziih.

14 Áídí' Jesus Peter bigową yun̄e' ha'ayáádá' Peter bi'aahíí bimaa nezgaigo sitįįgo yiłtsąą. 15 Bigan yedeln̄iih, áík'ehgo nezgai n'íí bits'ą' gonyáá: áídí' nádiidzaago yá da'dezné'.

16 Áídí' o'i'ą́ą́zhį' godeyaago łą́ą́go ch'iidn isná ádaabiłsinníí bich'į'yú yił neheskai: áík'ehgo hadaadzi'íí zhą́ bee ch'iidn hainiheyood, ła'íí daann̄iihíí dawa nádaayilziih: 17 Esáias, Bik'ehgo'ihi'n̄án binkááyú na'iziidi, gánn̄iid n'íí begoln̄e'go, Néé doo daanldzil dahíí, ła'íí nohwikah n'íí dawa dabízhą́ ídá'áyiidlaa.

18 Jesus bin̄aayú nn̄ee łáni íła'at'éehíí yiłtsąądá', Hanaazhį' nohwił nada'do'eeł, nn̄iid. 19 Áígee begoz'aaníí ye'ik'e'iłchíhi baa nyáágo gábiłn̄ii, Iłch'ígó'aahíí, dahayú anadááłyú niké' anáshdaał doo. 20 Jesus gábiłn̄ii, Ma' ndi bi'i'áń daagolį́į́, dlǫ' yúdahyú nada'in̄iihíí ndi bit'oh daagolį́į́; áídá' shíí nn̄ee k'ehgo Niyááhíí doo hayú nshteehi at'éé da. 21 Ła' bitsiłke'yuhíí gábiłn̄ii, ShiNant'a', halą́ą́ shitaa ntsé łehishteehyú dósha'. 22 Jesus gábiłn̄ii, Shiké' hín̄ą́ą́ł; áídá' nanezna'íí dabíí łedaałii'n̄iił le'.

23 Áídí' tsina'eełíí yehiyaadá' bitsiłke'yu ałdó' ehikai. 24 Nt'éégo tú yat'éégo bił deyol, áík'ehgo tsina'eełíí tú nádidáhíí beh nádilk'ooł: áídá' Jesus-híí iłhosh lę́k'e. 25 Áík'ehgo bitsiłke'yu bich'į' nnikaigo ch'ínádaabisidá' gádaan̄ii, NohweBik'ehń, hasdánohwin̄íił: dak'azhą́ téłtł'áh nohwił ogo'eeł. 26 Áík'ehgo

gádaayiłnii, Hant'é lą́ bighą ńdaałdzid, ntsólą́ą'at'éégo nohwi'odlą' doo hwoi da? nii. Áídá' nádiidzaago nyolhíí túhíí biłgo yich'į' hadziigo nkenágoheltǫ'. 27 Áík'ehgo nnee bił díyadaagot'éégo gádaanii, Nnee lą́ą daat'éhi díí, nyolhíí ła'íí túhíí ndi da'áyiłniiyú ádaat'į́į!

28 Hanaayú Gérgesenes daagolį́íyú bił nada'diz'eeldá' nnee łena'nitłíí goz'ą́ądí' nnee naki, ch'iidn isná ádaabiłsinihíí, Jesus yaa n'áázh, bédaach'ildzidhíí bighą doo hadíń ałhánégo bit'ah ch'egháhi da. 29 Yat'éégo gádaanii, Hago lą́ą́ ánohwile'go áńt'į́į́, Jesus, Bik'ehgo'ihi'nań biYe' ńlíni? Nohwiniigodilne'íí doo hwahá biká' ngonáh dadá' nohwiniigodnle' née? 30 Áígee da'anahyú góchi da'iyą́ągo nanałse'. 31 Áík'ehgo ch'iidn náda'okąąhgo gádaabiłnii, Hanohwinyóódyúgo, góchi nanłsé'íí beh nohwinyóód. 32 Áík'ehgo, Hahkeeh, yiłnniid. Hakį́į́dá' góchi nanałsé'íí yeh hikį́į́: nt'éégo góchi dawa hayaa nádnkį́įgo túsikáni yeh hikį́į́, áík'ehgo tú yił daadesdzii. 33 Áídí' góchi yinádaadéz'įį n'íí nádnkį́įgo kįh goznilyú okai, áígee ch'iidn isná ádaabiłsį n'íí hago ádaabi'deszaahíí dawa yaa nadaagosni'. 34 Áídí' kįh goznilgee daagolíínníí dawa Jesus yich'į' ch'ínáłsą́ą́: áík'ehgo daayiłtsą́ądá' náyokąąhgo gádaayiłnii, Nohwini'dí' ch'íńnáh.

9

1 Áídí' Jesus tsina'eełíí yeh hiyaago hanaayú dabíí gólį́įyú bił oná'í'éél. 2 Nt'éégo ła' nnee di'ili baa daach'iskąą: Jesus daabi'odlą' yígołsį́įdá' nnee di'ilihíí gáyiłnii, Shiye', nił gozhǫ́ǫ́ le'; ninchǫ'híí bighą dák'ad naa nágodet'aah. 3 Áídá' begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi ła' dábiyi'yú, Díí nnee Bik'ehgo'ihi'nań ádil'įį́go áńii, daanzį. 4 Natsídaakeesíí Jesus yígółsį́go gádaabiłnii, Nt'é bighą nohwijíí biyi' yuyaa nchǫ'go natsídaahkees? 5 Hadíihíí doo nyeego ách'iniih da, Ninchǫ'híí bighą dák'ad naa nágodet'aah; dagohíí, Nádndáhgo dahnnáh? 6 Ni'gosdzáń biká' nnee binchǫ'híí bighą baa nágodet'aahíí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, beshik'ehgo bídaagonołsį doleełhíí bighą, (nnee di'ili sitiiníí gáyiłnniid,) Nádndáhgo biká' síntiiníí dahnádnné'go gowąyú nádńdáh. 7 Áík'ehgo nádiidzaago gowąyú onádzaa. 8 Nnee łą́ągo íła'adzaahíí díí daayo'į́įdá' bił díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihi'nań ya'ihédaanzį, nnee díí k'ehgo á'ił'į́įgo yaa goden'ą́ąhíí bighą.

9 Jesus áídí' higaałgo nnee Matthew holzéhi tax nanáhi'nihígee sidaago yiłtsą́ądá', Shiké' dahnnáh, yiłnii. Áík'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa.

10 Jesus iyą́ągo nezdaago, tax bich'į' nadaahi'niihíihik'e nnee doo dábik'ehyú ádaat'ee dahíí łą́ągo hikaigo Jesus hik'e bitsiłke'yu yił da'iyą́ągo dahdinezbįh. 11 Pharisees daanlíni daabo'į́įdá' Jesus bitsiłke'yu gádaayiłnii, Nt'é bighą nohwiłch'ígó'aahíí tax bich'į' nadaahi'niihíí hik'e nnee doo dábik'ehyú ádaat'ee dahíí yił da'iyą́ą? 12 Jesus áí yidezts'ą́ądá' gádaabiłnii, Doo hago'ádaat'ee dahíí izee nant'án doo yaa nakáh bik'eh da, daannihíí zhą́. 13 Hant'é niigo ágodi'niihíí bídaagonoł'aah, Dawahá nastseedgo bedaashich'okąąhíí bitisgo nnee łaadaach'oba'íí hásht'į́į́, niigo: shíí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí, Nohwinchǫ'íí bits'ą́'zhį' ádaahne', biłdishniiyú níyáá, áídá' doo nnee dábik'ehyú ádaat'eehíí ágáłdishniiyú níyáá da.

14 John bitsiłke'yu Jesus yaa hikaigo gádaanii, Nt'é bighą néé hik'e Pharisees daanlíni łahgee dáshiná' da'ohiikąąh, áídá' ni nitsiłke'yu doo dáshiná' da'okąąh da? 15 Jesus gádaabiłnii, Ya' ni'i'néhgee nnee íła'ádaat'eehíí nnee niinéhíí yił nakaiyúgo doo bił daagozhǫ́ǫ́ da née? Dahagee nnee niinéhíí bits'ą́' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okąąh doleeł. 16 Ko'íí dénchǫ'éhíí doo nak'ą' áníidéhíí bee ch'idi'aah da; ágách'idzaayúgo áníidéhíí iłhanigháhgo dayúwehégo

onanádlaad. 17 Ła'íí wine áníi alzaahíí ikágé wine benaltinníí dénchǫ'éhíí doo biyi' tádaach'inił da: ágách'idzaayúgo wine benaltinníí kots'ą' daidiłdoh, áík'ehgo winehíí ąął ha'ijooł, ła'íí wine bee nałtį n'íí da'ílíí hileeh: áídá' wine áníi alzaahíí wine benaltinníí áníidéhíí zhą biyi' tádaach'inił, áík'ehgo da'íła nłt'éé.

18 Jesus t'ah bich'į' yałti' nt'éégo nant'án ła' baa nyáágo biyahzhį' hayaa adzaago gábiłnniid, Shitsi' áníi daztsąą: ndi yushdé', biká' ndenlníhgo nnaahó'naa. 19 Áík'ehgo Jesus nneehíí yiké' dahiyaago bitsiłke'yu ałdó' biké' dahiskai.

20 Nt'éégo isdzán dił bighánłíįgo nakits'ádah bił łegodzaahi Jesus yine'dí' ninyaago bi'íí bidá'yú yedelniih: 21 Ídił yałti'go gánníí, Bi'íí zhą ndi bedenshniihyúgo nłt'éé náshdleeh. 22 Jesus łédiidzaago biłtsąą, áík'ehgo gábiłnii, Shilah, nił gozhǫǫ le'; ni'odlą'íí nłt'éégo ánániidlaa. Áík'ehgo dagoshch'į' nłt'éé násdlíį. 23 Áídí' Jesus nant'án bigową yune' ha'ayáágo, tsįsól yeda'do'aałíí hik'e nnee daagodnch'aadíí yiłtsąągo, 24 Ch'ínohkáh, yiłnniid: na'ilíhn doo daztsąą da, daazhógo iłhoshgo at'éé. Áí bighą baa daach'odloh lęk'e. 25 Nnee íła'adzaahíí dawa ch'ínáńłsą́ądá' Jesus ha'ayáágo na'ilíhníí bigan yiłtsoodá' nádiidzaa. 26 Áík'ehgo áí binaayú dahot'éhé ágodzaahíí baa ch'inii lęk'e.

27 Áídí' Jesus dayúweh higaałgo nnee naki binąáá ádaagodini biké' dahizh'aazh, adįįd daadilwoshgo gádaanii, David biye' ńlíni, nohwaa ch'onbáah. 28 Kįh yune' ha'ayáágo nnee binąáá ádaagodini baa n'áázh: Jesus gádaayiłnii, Ya' ágá'ishłéhgo nohwi'odlą' golíį́ née? Ha'oh, nohwiNant'a', daabiłnii. 29 Áík'ehgo binąáá ádaagodiníí binąáá yiká' ndelniigo, Hago nohwi'odlą' nel'aaníí dábik'ehgo nohwá begolne', biłnniid. 30 Áík'ehgo binąáá nádaagosdlįįgo, Hadíń yígonołsį́įh hela', Jesus nłdzilgo baa daasni'. 31 Da'ágát'éé ndi o'ázhyú dahot'éhé yaa nadaagosni'.

32 Áídí' dahnádikáh ńt'éégo nnee doo yałti' dahi, ch'iidn isná ábiłsini, Jesus baa bił ch'ikai. 33 Áík'ehgo nneehíí biyi'dí' ch'iidn habi'dinodzoodá', nnee doo yałti' da n'íí hadzii: áík'ehgo nnee íła'adzaahíí bił díyadaagot'eego gádaanii, Israel hat'i'íí bitahyú doo hak'i díí k'ehgo ágot'eehíí daahiltséhi da. 34 Áídá' Pharisees daanlíni, Ch'iidn nant'án binawodíí bee ch'iidn hainihiyood, daanii. 35 Áídí' Jesus kįh nagoznilyú hik'e gotahyú yitah naghaa, Jews ha'ánáłséh nagoznilyú iłch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aaníí baa na'goni'íí nłt'éhi yaa yałti'go, ła'íí nnee bitahyú iłtah at'éégo daannniihíí hik'e kah yaa nakaihíí dawa náyihilziihgo naghaa.

36 Jesus nnee łáni yo'įįgo, dibełíį́ nadaabinyoodíí da'ádįhgo nakai łehíí k'ehgo doo daanłdzil dago iłtanáhosąąhíí bighą dázhǫ́ yaa ch'oba' lęk'e. 37 Áídí' bitsiłke'yu gádaayiłnii, Nest'áń dázhǫ́ łą́ągo nest'ąądá' nada'iziidíí doo łą́ą dahíí bighą doo hwoi da; 38 Áík'ehgo nest'ą' yeBik'ehń bich'į' da'ohkąąhgo gádaabiłdohniih, Nada'iziidíí ninest'ą' nádaayihigeshyú daadnł'áá.

10

1 Jesus bitsiłke'yu nakits'ádahíí yushdé' daayiłnniidá' spirits daanchǫ'i hadainihiyóód doleełgo yedaabik'ehgo yaa daagodez'ąą, iłtah at'éégo daannniihíí hik'e kah iłtah at'ééhíí yaa nadaakaihíí nádaayilziihgo ałdó' yaa daagodez'ąą. 2 Nakits'ádah nadaal'a'á gádaaholzee; dantséhíí Simon, da'áń Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew; James Zebedee biye'hi, hik'e bik'isn John; 3 Philip hik'e Barthólomew; Thomas ła'íí Matthew, tax bich'į' nahi'níłi; James, Alphéus biye'hi, hik'e Lebbéus, da'áń Tháddeus holzéhi; 4 Simon, Cánaanite nlíni, ła'íí Judas Iscáriot, Jesus ch'íyido'aałíí. 5 Díí

nakits'ádahíí Jesus odaahił'aago gádaayiłnii, Doo Jews daanlįį dahíí bitahyú dohkáh hela', łą'íí Samáriayú kįh nagoznilyú dohkáh hela': 6 Israel hat'i'íí bitahyú, dibełį́į́ ch'a'onehezdeehíí k'ehgo zhą́ bich'į' dohkáh. 7 Desohkaiyú, Yaaká'yú dahsdaahń nant'aahíí biká' nagowaa, daadohnįigo baa yádaałti'. 8 Daannįihíí nádaahołziih, nnee łóód doo ínádįh dahi, leprosy holzéhi, yaa nakaihíí nłt'éégo ánádaahdle', nanezna'íí nádaabihoł'naah, ch'iidn nnee biyi'dí' hadaanohohsood: daazhógo nohwaa daas'né', daazhógo nadaahnįih. 9 Nohwibestso bizis biyi' yuyaa óodo, béshłigai, dagohíí zhaali łitsogé odaahnįíł hela'; 10 Hohkaahyú izis bena'iltiníí, dagohíí nohwi'íícho naki, ik'e'an nohwikee, łą'íí tsį be'idiltłishé dahdaadohnįił hela': nnee na'iziidíí bá di'né'go goz'ąą. 11 Dahadíí kįh nagoznil dagohíí gotahyú dohkáhyúgo, hadíń nłt'éégo at'éehíí biká na'ídaadołkidgo, łahyú naadohkáhzhį' bił nahísóotąą le'. 12 Gową yunee' ha'ahkaigee, Ił-ch'į'gont'éehíí díí gową yunee' be'ágót'ee le', daadohnįi. 13 Áígee daagolíínií nłt'éégo ádaat'eeyúgo nohwił ił-ch'į'gont'éehíí yił daanlįį doo: doo nłt'éégo ádaat'ee dayúgo, nohwił ił-ch'į'gont'éehíí dánohwíí nohwił nádodleeł. 14 Dahadíń doo hádaanohwit'įį dayúgo, nohwiyati' doo yídaayésts'ąą dayúgo, áí gową dagohíí kįh goznilíí bits'ą' dahnádohkáhgo, nohwikee bąą łeezhíí baa daałhaał. 15 Da'anii gádaanohwiłdishnii, Bik'ehgo'ihi'nań nnee yándaago'aahíí bijįį Sodom hik'e Gomórrah golzeegee daagolį́į́ n'íí biniidaagodilne'íí bitisgo áí kįh goznilgee daagolíínií biniigodolniił.

16 Ma' bitahyú dibełį́į́ k'ehgo daanohwideł'a': áí bighą ch'osh goyą́ą́híí k'ehgo daagonohsąą, hawú ga'ádaanoht'eego doo t'ąązhį' nádaadołghash da. 17 Nnee baa daagonohsąą: yánádaaltihíí yaa nádaanohwide'aah doleeł, ła'íí Jews íła'ánát'įįh nagoznil yunee' hanohwínáda'iltsas doleeł; 18 Ła'íí nant'ánchań hik'e ízisgo nant'ánhíí biyahzhį' nnádaanohwich'ilteeh doleeł, shíí shighą, áí hik'e doo Jews daanlįį dahíí ałdó' binąáł shá nadaagołni' doleeł. 19 Nohwaa yá'iti'yú nohwił ch'ideskaiyúgo, hagot'éégoshą' hasdzii, hant'éshą' dishnii, doo daanohsį da: hant'é daadohniihíí da'áí bik'ehenkéézgee nohwaa hi'né' ndi at'éé. 20 Áí doo dánohwíí hahdziih da, ndi nohwiTaa bits'ą́'dí'go Spirit- híí nohwinkááyú hadziih ndi at'éé. 21 Nnee ła' bik'isn zideeyú nyide'aah doleeł, ła'íí nnee ła' bizhaazhé ágáyidoliił: chąghášhé bą́ą́ hik'e bitaa yich'į' nanádaagonłkaadgo bik'ehgo nabi'ditseed doleeł. 22 Shizhi' bee daanohwich'ozhiihíí bighą nnee dawa bił daanohchǫ' doleeł: áídá' dahadíń dángont'í'zhį' dahildǫ́híí hasdábi' dolteeł. 23 Ła' kįh goznilgee nohwiniidaagoch'idnłsįyúgo, łahyúgo náádohkáh: da'anii gádaanohwiłdishnii, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nánsdzaazhį' Israel hat'i'i bikįh nagoznilíí t'ah doo hwahá dawago nohkáh da doleeł. 24 Biłch'ígót'aahíí biłch'ígó'aahíí doo yitisgo at'éhi at'éé da, ła'íí na'iziidíí doo binant'a' yitisgo at'éhi at'éé da. 25 Biłch'ígót'aahíí biłch'ígó'aahíí yiłgo dáłeł-t'eego dábik'eh, ła'íí na'iziidíí binant'a' yiłgo dáłeł-t'eego dábik'eh. Bigową golíínií Beélzebub daałch'iniigo daabich'ozhííyúgo, bichąghášhé itisgo nchǫ'go daabich'ozhíí doleeł. 26 Áík'ehgo doo bédaałdzid da: k'ad dawahá bił łe'izkaad n'íí ch'í'nah ádolniił; ła'íí k'ad dawahá nanl'į' n'íí bígózįhgo ádolniił. 27 Godiłhił yunee' nohwił nagoshni'íí idindlá́ádyú baa nadaagołni: nant'į'ego bee nohwich'į' ha'odziihíí kįh biká'dí' daadołwoshgo baa nadaagołni'. 28 Hadíí kots'í nadaiłtseedá' koyi'siziiníí doo nadaiłtseed at'éé dahíí doo bédaałdzid da; áídá' ch'iidn bikǫ' diltłi' yuyaa kots'í hik'e koyi' siziiníí oyiné'híí, áń zhą́ bédaałdzid. 29 Ya' dlǫ'dichiné naki zhaali łichí'é dała'á íĺį́go nahiniih gá? Da'ágát'éé ndi nohwiTaa doo hat'į́į́ dayúgo dała'á ndi doo ni'yú bits'ą́' naokáad at'éé da. 30 Nohwitsizíl ndi dawa iłk'idá' hotagi at'éé. 31 Áík'ehgo doo nédaałdzid

da, dlǫ'dichiné doo ałch'ídé bitisgo da'inohłįį da. 32 Dahadíń nnee binadzahgee, Áń bígonsį, shiłniihíí, áń shiTaa yaaká'yú dahsdaahń binadzahgee ágáłdidishniił. 33 Áídá' dahadíń nnee binadzahgee, Áń doo bígonsį da, shiłniihíí, áń shiTaa yaaká'yú dahsdaahń binadzahgee ágáłdidishniił. 34 Ni'gosdzáń biká'zhį' ilch'į'gont'éehíí nkeniné' doo daasho'níí da: doo ilch'į'gont'éehíí nkenishné'híí bighą niyáá da, bésh be'idiltłishé niitąągo niyáá. 35 Nnee ła' bitaa bił łił nanágonłkaad doleeł, isdzán bi'isdzą' bił łił nanágonłkaad, ła'íí isdzán hik'e bá'iyéhíí ałdó' bił łił nanágonłkaadgo ashłe'híí bighą niyáá. 36 Nnee dabíí bichąghášhé bich'į' nanádaagonłkaad doleeł. 37 Dahadíń bitaa dagohíí bąą shíí shitisgo bił nzhooníí doo shíyéé hileehgo dábik'eh da: ła'íí dahadíń biye' dagohíí bitsi' shíí shitisgo bił nzhooníí doo shíyéé hileehgo dábik'eh da. 38 Dahadíń bitsį'iłna'ááhíí doo dahiditįįhgo shiké' dahdigháh dahíí doo shíyéé hileehgo dábik'eh da. 39 Dahadíń bi'ihi'na' bił ilíínií bits'á' da'ilíí hileeh: áídá' dahadíń shíí shighą bi'ihi'na' doo bił ilįį dahíí, áń zhą dahazhį' ihi'naahíí yaa higháhi at'éé.

40 Dahadíń nánohwidnłtiiníí shíí ałdó' náshidnłtíni at'éé; dahadíń náshidnłtiiníí shides'a'íí ałdó' náidnłtíni at'éé; 41 Dahadíń nnee Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi nlįįhíí bighą nádnłtiiníí, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi nt'é Bik'ehgo'ihi'nań bainé'íí áń ałdó' da'áík'ehgo baa hi'né'hi at'éé; dahadíń nnee dábik'ehyú át'éehíí nlįįhíí bighą náidnłtiiníí, nnee ágát'éhi nt'é Bik'ehgo'ihi'nań bainé'íí áń ałdó' da'áík'ehgo baa hi'né'hi at'éé. 42 Dahadíń, Jesus yiké' higaałhíí bighą, díí doo ízisgo at'éé dahíí idee bee tú sik'azíí ndi yá ná'iłsįįhyúgo, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Bik'ehgo'ihi'nań bich'į' nayihiniiłíí da'aniigo bíyéé doleeł.

11

1 Jesus bitsiłke'yu nakits'ádahíí ąął yił ch'ídaagoz'ąądá' Jews daanlíni bikįh nagoznilyú ilch'ígó'aahgo hik'e yati' baa gozhóni yaa nagolni'go onanádzaa. 2 John ha'ásitįį yunе' Christ ánát'įįłíí ya'ikonzįįdá' bitsiłke'yu naki Christ yich'į' oyił'a'go, 3 Gáyiłnniid, Ya' ni higháhi n'íí ánt'įį née, dagohíí ła'i biká daadéet'įį née? 4 Jesus gábiłnii, John bich'į' nádoht'aashgo díí disołts'aaníí ła'íí hoł'iiníí baa bił nagołni': 5 Biniáá ádaagodįh n'íí biniáá ánágodle', doo nadaakai da n'íí náhikáh, nnee łóód doo ínádįh dahi, leprosy holzéhi, yaa nadaakai n'íí nłt'éégo ánádaidle', bijeyi' ádaagodįh n'íí da'idits'ag ánádaidle', nanezna' n'íí naahikáhgo ánádaidle', tédaat'iyéhíí yati' baa gozhóni bee bich'į' yáda'iti'. 6 Hadíń shodlągago doo t'ąązhį' at'éé dahíí biyaa gozhǫ́ǫ doleeł, nii.

7 Onát'aazhdá' Jesus nnee íła'at'éehíí John yaa nagolni'go yich'į' yałti'go nkegonyaa gánííго, Da'igolííyú nt'é hádaadeh'ííyú nasohkai? Tł'oh bit'ąą nteelíí bił godiyołíí née? 8 Nt'é hádaadeh'ííyú nasohkai áídá'? Nnee nłt'éégo bik'e'izláhi née? Hadíí bidiyágé nłt'éehíí nant'án golíígee nadaakaihi at'éé. 9 Nt'é łąą hádaadeh'ííyú nasohkai áídá'? Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi née? Ha'oh, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi yitisgo at'éhi, nohwiłdishnii. 10 Díí baa k'e'eshchįį n'íí áń át'íí, Shinal'a'á nádįh dish'aa, nádįh ilch'į'gole'go. 11 Da'aniigo gánohwiłdishnii, Nnee daagozliiníí bitahyú doo ła' John Baptize ágole'íí yitisgo at'éé da: áídá' yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanliiníí bitahyú hadíń dázhǫ doo íłíí dahíí John yitisgo at'éé. 12 John Baptize ágole'íí ni'gosdzáń biká' naghaadí' godezt'i'go nnee yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanliiníí itah daaleeh dázhǫ hádaat'įįgo ídéédaalnaa. 13 Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi n'íí ła'íí begoz'aaníí baa k'e'eshchiiníí ágone'íí dabíntsédá' yaa yił nadaagosni', John nyáázhį'.

14 Shiyati' nádaagodoh'aah hádaaht'įįyúgo gánohwiłdishn̲ii, Elías, hígháh n'íí, át'íį́. 15 Hadíń bijeyi' golíínííį, íyésts'ąą le'.

16 Dząągee nn̲ee daałinolt'įįłíí hant'é bił łíshhah nishłeego baa nagoshn̲i'? Na'in̲iih nagoz'ąągee chągháshé íła'at'éégo iłch'į' ádaan̲iigo, 17 Tsį́sól bee nohwich'į' da'nt'aał ndi doo hak'i da'ołzhizh da; nohwich'į' daahiichag ndi doo hak'i ch'adaashinołzhil da, daałiłdi'n̲iihíí nn̲ee díí goldohgee daagolíínííį bił dáłełt'ee. 18 John doo iyąągo ła'íí doo idląągo nyáá dadá', Ch'iidn biyi' golíį́, daałch'in̲ii. 19 Shíí, nn̲ee k'ehgo Niyááhíí, ishąągo ła'íí ishdląągo niyáádá' gádaashiłch'in̲ii, Áń dichini ła'íí idlánihi, tax bich'į' nadaahi'n̲iiłíí ła'íí nn̲ee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bit'eké nlíni, daach'in̲ii. Da'an̲ii igoyą'íí nt'é ádaat'įįłíí bee bígózįh.

20 Kįh nagozn̲ilíí biyi' Jesus ízisgo áná'ol'įįłíí łą́ągo ye'ánát'įįłdá' binchǫ'íí doo yits'ą́'yúgo ádaan̲e' dahíí bighą yił daaditeh nkegonyaa, gán̲íígo, 21 Korázingee daagonohłiiníí, nohwá góyéé doleeł! Bethsáidagee daagonohłiiníí ałdó' nohwá góyéé doleeł! Nohwitahyú ízisgo ánágot'įįłíí Tyre hik'e Sídongee ágágodzaayúgo, áígee daagolíínííį doo áníidá' nak'ą'dich'ízhé bik'inazlaadá' iłch'ii yiyi' naháztąągo binchǫ'íí yits'ą́'zhį'go ádaasdzaa doleeł ni'. 22 Bik'ehgo'ihi'n̲ań nn̲ee yándaago'aahíí bijįį Tyre hik'e Sídon bitisgo nohwiniigodidoln̲iił, nohwiłdishn̲ii. 23 Nohwíí, Capérnaumgee daagonohłiiníí, yaaká'zhį'go hanohwidi'n̲iiłíí, nohwíí ch'iidntahzhį'go nohwidido'n̲ił: nohwitahyú ízisgo ánágot'įįłíí Sódomgee ágágodzaayúgo, díí jįį Sódom t'ah goz'ąą doleeł ni'. 24 Bik'ehgo'ihi'n̲ań nn̲ee yándaago'aahíí bijįį ni', Sódom golzeehíí, bitisgo nohwiniigodidoln̲iił, nohwiłdishn̲ii.

25 Áídá' Jesus Bik'ehgo'ihi'n̲ań yokąąhgo gán̲íí, ShiTaa, yaaká'zhį' hik'e ni'zhį' nant'án ńlinihi, díí iłch'ígót'aahíí nn̲ee daagoyą́ągo bił ídaagozínihíí baa ch'ananł'į' n'íí mé' ga'ádaat'eehíí bich'į' ch'í'n̲ah ánleehíí nich'į' ba'ihénsį. 26 Da'áík'ehgo ágot'ee le', shiTaa; da'áík'ehgo hánt'įįgo ágónlaahihi. 27 ShiTaa bits'ą́'dí'go dawa shaa hi'n̲ííł: doo hadíń shíí, Bik'ehgo'ihi'n̲ań biYe' nshłíni, shígółsini at'éé da, shiTaa zhą́; ła'íí doo hadíń shiTaa yígółsini at'éé da, shíí biYe' nshłíni zhą́, ła'íí dahadíńta shiTaa bich'į' bígózįhgo áshłe'íí ałdó' shiTaa yígółsį.

28 Daanohwigha nada'ohsiidíí ła'íí ndaazgo dahda'ohheełíí shich'į' nohkáh, áík'ehgo hádaasołgo ánohwishłe'. 29 Izénázwodíí łahdí' nábiyi'hishaałgo shits'ą́'dí' ígonł'áah; shijíí yun̲e' isht'egodnt'ee, doo itisgo ídésht'įį da: áík'ehgo nohwiyi' siziinií hanáyoł doleeł. 30 Izénázwodíí łahdí' nábiyi'hishaałyúgo doo ná nyee da doleeł, da'ighéélgo ánisiníí doo ná ndaaz da doleeł.

12

1 Áídá' Jews daagodnłsiníí bijįį Jesus tł'oh naghái hentíínííį yiyi'yú higaał; bitsiłke'yu yił hikaahgo shin̲á' daasilį̨igo tł'oh naghái binest'ą' nadaayin̲iiłgo daayiyąą nkegonyaa. 2 Pharisees daanlíni daabiłtsąądá' gábiłn̲ii, Díń'į̨į, godilziníí bijįį doo baa nach'ighaa dahíí nitsiłke'yu yaa nakai. 3 Jesus gádaabiłn̲ii, Ya' David hik'e yił nakaihíí biłgo shin̲á' daasilį̨igo, hago ádaasdzaa láń shįhíí doo hwahá baa da'ohshiih da née? 4 Bik'ehgo'ihi'n̲ań daach'okąąh goz'ąą yun̲e' ha'akaigo, báń Bik'ehgo'ihi'n̲ań ye' okąąhgo baa hi'né'go nii'né' n'íí, doo daayiyąągo bágoz'ánihi daayiyą́ą, ái báńhíí okąąh yedaabik'ehi zhą́ daayiyąągo goz'ánihi. 5 Da'ch'okąąh goz'ąą yun̲e' okąąh yedaabik'ehi godilziníí bijįį doo daagodnłsį da ndi doo bee bída'itah dahíí, begoz'aaníí bek'e' eshchiiníí biyi' doo hwahá baa da'ohshiih da née? 6 Dząągee hadíń da'ch'okąąh goz'aaníí yitisgo at'éhi naghaa, nohwiłdishn̲ii. 7 Dawahá nastseedgo bedaashich'okąąhíí bitisgo nn̲ee łaadaach'oba'íí hásht'į́į, n̲iigo an̲íihíí bídaagonołsį̨yúgo, shíí, doo shaa dahgoz'ąą dahíí, doo shaa yádaałti' da doleeł

ni'. 8 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, godilziníí bijįį ndi beshik'eh. 9 Áídí' dahiyaadá' Jews ha'ánáłséh goz'ąą yune' ha'ayáá.

10 Áígee nnee bigan dała'ázhiné binawod ásdįįdi itah sidaa lęk'e. Nnee ła'i Jesus dant'éhéta bee baa dahgosit'aa daanzigo nayídaadiłkid gádaaniigo, Ya' godilziníí bijįį ná'ch'ilziihíí begoz'ąą née? 11 Jesus gádaabiłnii, Nohwitahyú nnee ła' bidibełįį dała'áhi godilziníí bijįį o'i'áń yune' ogo'yúgo, yiłtsoodgo hanáidishood ya'? 12 Nnee dibełįį yitisgo íląį go'įį! Áík'ehgo godilziníí bijįį nłt'éégo ánách'ot'įįłgo goz'ąą. 13 Áídí' nnee bigan binawod ásdįįdi yich'į' gánii, Yushdé' dahdinlníh. Áík'ehgo bich'į' dahdidilniigo bigan nádzii, łahzhinéédhíí ga'at'éé násdląį.

14 Áídí' Phárisees daanlíni ch'ékaigo, hagot'éégo Jesus daayiziłhee doleełíí yaa nadaagoshchįį. 15 Jesus díí yígółsįgo áídí' dahnyaa: nnee biké' dahnánłsąą, áí dawa náyihilziih; 16 Áídí' gádaayiłnii, Ch'ídaashinoh'aah hela': 17 Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi, Esáias holzéhi, gánniidíí begolne'go ánágot'įįł, 18 Shinal'a'á, hałtíínií, shił nzhóni, shiyi'siziiníí bił dábik'ehyú át'éhi daaneł'įį: shiSpirit-híí biká'zhį' ashłéhgo doo Jews daanlįį dahíí bich'į' dábik'ehyú ágot'eehíí yaa nagolni' doleeł. 19 Doo nagontł'og nago'aa da, doo dilwosh da doleeł; da'intínyú bizhiihíí doo hadíń yidits'ag da doleeł. 20 Dábik'ehyú ánách'ot'įįłíí itis silįįgo áyíílaazhį' tł'oh hichǫǫdíí doo yitíh da, túkǫ'íí beh hiit'i'íí dét'įh dałchiihíí doo yinłtsees da doleeł. 21 Bíí bizhi'íí doo Jews daanlįį dahíí bada'ołíí doleeł.

22 Nnee ła' ch'iidn isná ábiłsini biná ágodįh, ła'íí doo yałti' dahi baa bił ch'ikaigo náyilziih: áí nnee doo yałti' da n'íí yałti' ła'íí go'įį násdląį. 23 Nnee dawa bił díyadaagot'eego gádaannįid, Áń David biYe' at'įį ya'? 24 Phárisees daanlíni áí daidezts'ąądá' gádaannii, Ch'iidn nant'án, Beélzebub holzéhi, binawodíí bee díí nnee ch'iidn hainihiyood, daanii. 25 Natsídaakeesíí Jesus yígółsįgo gádaayiłnii, Nnee dałaháyú binant'a' golíínií dabíí ilch'į' nanágonłkaadyúgo da'ílíí hileeh; kįh gozninilgee daagolíínií dagohíí dáła' naháztaaníí dabíí iłk'ídahnájahyúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da: 26 Satan nnee biyi'dí' Satan hainihiyoodyúgo, dabíí ích'į' naná'idziid; áík'ehgo yebik'ehíí hagot'éégo ńzaad begoldoh? 27 Shíí Beélzebub bee ch'iidn haniisoodyúgo, nohwíí daanohwiye'íí hadíń bee ch'iidn hadainiyood áídá'? Áík'ehgo daanohwiye'íí ch'í'nah ádaanohwile'. 28 Áídá' Bik'ehgo'ihi'nań biSpirit bee ch'iidn haniisoodyúgo, Bik'ehgo'ihi'nań nohwitahyú iłk'idá' nant'aa. 29 Hagot'éégo ła' nnee nalwodi bigową yune' ha'ách'ighaago dawahá bíyéédhíí ch'in'įįh? Nnee nalwodíí ntsé łích'iltł'ó hik'e go'įį. Áídá' dawahá bíyéédhíí bits'á' ch'in'įįh. 30 Hadíń doo bił gonsht'įį dahíí shich'į' got'ínihi at'éé; hadíń doo bił íła'ánáishdle' dahíí shits'á' ts'ilťįįgo áile'hi at'éé.

31 Áík'ehgo gádaanohwiłdishnii, Konchǫ'íí dawa ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań dénchǫ'go baa yách'iłti'híí bigha kaa nágodit'aah doleeł: áídá' Holy Spirit dénchǫ'go baa yách'iłti'yúgohíí doo kaa nágodinot'aah at'éé da. 32 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dénchǫ'go shaa yách'iłti'híí bigha kaa nágodit'aah doleeł: áídá' Holy Spirit dénchǫ'go baa yách'iłti'híí bigha doo kaa nágodinot'aah at'éé da, díí jįį goldohíí hik'e nágoldohíí ndi. 33 Ch'il nłt'éeyúgo, binest'á' ałdó' nłt'éé ngolníí; áídá' ch'il dénchǫ'yúgo, binest'á' ałdó' dénchǫ' ngolníí; ch'il hago'at'éehíí binest'á' bee bígózini at'éé. 34 Ch'osh bik'asda' golíínií k'ehgo hałinołt'įįłíí, hagot'éégo nłt'éégo yádaałti', nchǫ'go ádaanoht'eedá'? Kojíí yune' hagot'éégo goz'ąą shįhíí bee yách'iłti'hi at'éé. 35 Kojíí yune' nłt'éégo goz'aanií bee nłt'éégo ách'ít'éhi at'éé: kojíí yune' nchǫ'go goz'aanií bee nchǫ'go ách'ít'éhi at'éé. 36 Bik'ehgo'ihi'nań nnee yándaago'aahíí bijįį nnee yati' da'ilíníhíí dawa

yee hadaadzi' n'íí bigha baa yá'iti'doleeł, nohwiłdishnii. 37 Niyati' n'íí bee
nłt'éégo áńt'éehíí ná ha'dodzih, dagohíí niyati' n'íí bee nángodot'aał.
38 Begoz'aanít ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Phárisees daanlíni ła' Jesus gádaayiłnii,
Ilch'ígó'aahíí, godiyįhgo be'ígóziníí ła' nohwił ch'í'nah áńle'. 39 Yich'į'
hananádziigo gádaayiłnii, Nchǫ'go ádaat'éhi nant'į' nakaihi daałinolt'įįłíí
godiyįhgo be'ígóziníí yiká daadéz'įį; áídá' be'ígóziníí doo bił ch'í'nah ádaalne'hi
at'éé da, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi n'íí, Jonas holzéhi, nnee bich'į'
be'ígózįh alzaahíí zhą́. 40 Jonas taagi jįį hik'e taagi tł'é' łóg nchaahíí
bibid sitįįhíí k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, taagi jįį hik'e taagi tł'é' łeyi'
sitįį doleeł. 41 Bik'ehgo'ihi'nań nnee yándaago'aahíí bijįį nnee Nínevehgee
daagolįį n'íí daahiziįįgo nnee daałinolt'įįłíí yaa yádaałti'go, Nohwíí nohwitisgo
daanchǫ' ni', daadidonііł: Nínevehgee daagolíínít Jonas yałti'go daidezts'ąądá'
binchǫ'íí yits'ą'zhį' ánádaasdzaa; áídá' k'adíí Jonas bitisgo ánsht'éhi niyáá.
42 Bik'ehgo'ihi'nań nnee yándaago'aahíí bijįį isdzán nant'ánihi hayaadí'go
nyááhíí hiziįįgo nnee daałinolt'įįłíí yaa yałti'go, Shíí shitisgo daanchǫ' ni',
didonііł: áń dázhǫ́ ńzaadí' ńyáá, Sólomon bigoyą' yidits'įhgo; áídá' k'adíí
Sólomon bitisgo ánsht'éhi niyáá. 43 Spirit nchǫ'íí nnee yiyi'dí' háyáádá' tú
ádįhyú aanádaał, hayú hanayóołíí yiká hantaago; áídá' doo hagee da lęk'e.
44 Áík'ehgo gánii, Shíí shigowąyú hadí' níyáá n'ííyú nádésdzá; bigową n'íí doo
nt'é siné' da, nágolzhoogo dawahá nzhǫǫgo neheshjaayú nádzá. 45 Áík'ehgo
spirits gosts'idi daanchǫ'i yił nakai, bíí bitisgo daanchǫ'ihi, ái gową yune'
yił ha'akáhgo áígee ndaagoleeh: áík'ehgo nnee ntsédá' át'éé n'íí bitisgo at'éé
hileeh. Áík'ehgo díí nchǫ'go daałinolt'įįłíí ałdó' ágát'éé doo.
46 Jesus nnee íła'adzaahíí t'ah yich'į' yałti'dá', bąą́ hik'e bik'isyú dadáńyú
nadaazį, yich'į' hadaadzii hádaat'įįgo. 47 Nnee ła' gábiłnii, Nimaa hik'e nik'isyú
dadáńyú nadaazį, nich'į' hadaadzii hádaat'įįgo. 48 Nnee bił nagosni'íí gáyiłnii,
Hadíń shimaa, hadíń shik'isyú? 49 Bitsiłke'yu yich'į' dahdidilniigo gánii, Kú
shimaa hik'e shik'isyú! 50 Dahadíń shiTaa yaaká'yú dahsdaahń yikísk'eh
at'éehíí shik'isn, dagohíí shilah, ła'íí shimaa at'éé.

13

1 Da'ái bijįį Jesus kįhdí' ch'ínyáágo, túsikaanít bahgee nezdaa. 2 Áígee
nnee łą́ągo baa náńłsą́ą, áík'ehgo tsina'eełíí yeh hiyaago dahnezdaa; áídá'
nneehíí tábąąyú íła'adzaa. 3 Áígee na'goni'íí yee łą́ągo yił ch'ígó'aah,
gánііgo, K'edileehíí yił ke'go k'edileeyú óyáá; 4 K'edileegee k'edilzíí ła' intín
bahyú nanehezdee, áík'ehgo dlǫ' íła'adzaago ąął nádaihezlaa: 5 Ła' k'edilzíí
tsétahyú nanehezdee, ákú łeezh doo dázhǫ́ łą́ąyú da: łeezh da'ayą́háhíí bigha
dagoshch'į' hadaazhjeed. 6 Áídá' ya'ái hanadáhgee dilid; bikeghad doo
yúyahyú nel'ąą dahíí bigha nádaahesgą. 7 Ła'ihíí hosh bitahyú nanehezdee;
áík'ehgo hoshihíí igháńłsąągo nadaistseed. 8 Ła' k'edilzíihíí łeezh nłt'éeyú
nanehezdee, ái zhą́ nest'áń áyíílaa, ła' dała'á gonenadín, ła'íí gostądin, ła'íí tádin
bitisyú ánálzaa. 9 Hadíń bijeyi' golíínít íyésts'ąą le'. 10 Bitsiłke'yu baa hikaigo
gádaabiłnii, Nt'é bigha ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee bich'į' yáńłti'? 11 Áík'ehgo
gábiłnii, Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aanít doo bígózį da n'íí no-
hwíí bídaagonołsįįhgo nohwaa daagodest'ąądá' bíhíí doo baa daagodest'ąą
da. 12 Dahadíń íyésts'ąągo ígoł'aahíí, bigoyą'íí itisgo baa nádo'né', áík'ehgo
dayúweh bigoyą' bá ínágododaał: áídá' dahadíń doo íyésts'ąą dahíí, ayą́hágo
ígoł'ąą n'íí ndi bits'ą' da'ílíí nádodleeł. 13 Ái bigha ilch'ígót'aahgo na'goni'íí
bee bich'į' yádaashti': dédaineł'įį ndi doo daayo'įį da; dédaidits'ag ndi doo
ídaayésts'ąą da, doo bił ídaagozį da. 14 T'ah doo hwahá gágoneh dadá'

Esáias yaa nagolnį' n'íí begolzaa, gánnįidhi, Dédaadohts'ag ndihíí doo nohwił ídaagozį da doleeł; dédaaneł'įį ndihíí doo daah'įį da doleeł: 15 Díí nnįeehíí bijíí daantł'iz daazlįį, doo da'dits'ag da daazlįį, ła'íí daanéshch'il daazlįį; doo ágádaat'ee dayúgo binnáá yee daago'įį doleeł ni', bijeyi' yee da'dits'ag doleeł ni', bijíí yee bił ídaagozį doleeł ni', áík'ehgo shich'į' ádaanįe'go nádaasziih doleeł ni'. 16 Nohwíí nohwinnáá biyaa gozhǫ́ǫ́, go'įįhíí bighą: nohwijeyi' biyaa gozhǫ́ǫ́, idits'ag-híí bighą. 17 Da'anįigo gádaanohwiłdishnįi, Doo ałch'ídé Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi, ła'íí nnee nłt'éégo ánát'įįłíí daah'iinií daayiłtséh hádaat'įį ndi doo hak'i daayiłtsąą da; daadohts'agíí daidits'įh hádaat'įį ndi doo hak'i daidezts'ąą da.

18 Áík'ehgo k'edileehíí ilch'ígót'aahgo baa nagonį'íí nt'é golzeego ágolzeehíí ídaayesółts'ąą. 19 Hadíń yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aaníí baa yá'iti'íí íyésts'ąągo doo bił ígózį dadá', nchǫ'i nlįįhń baa nyáágo bijíí yunne' k'edolzaa n'íí bits'ą' haiyiné'. Áń k'edilzíí intín bahyú nanehezdee n'íí át'éé; 20 Áídá' tsétahyú nanehezdee n'íí, yati' yidits'ago dagoshch'į' bił gozhǫ́ǫ́go náidnné'híí át'éé; 21 Áídá' biyi'yú bikeghad doo yúyahyú nel'ąą dago, da'anahzhį' begodighah: áídá' yati'híí bighą nagontł'ogíí, dagohíí biniigonłt'éehíí baa gowáhgee dagoshch'į' t'ąązhį' nanánihidéh. 22 Hosh bitahyú nanehezdee n'íí yati' yidits'agdá' ni'gosdzáń biká'zhį' nabi'dintł'ogíí, hágołdzilgohíí k'izé'idiłteehíí ighánłsą́ągo yati' k'edolzaa n'íí naistseed, áík'ehgo doo binest'ą' goleeh da. 23 Łeezh nłt'éeyú nanehezdee n'íí, yati' yidits'ago bił ígózinií át'éé; áń nest'áń ánáil'įįh, ła' dała'á gonenadín, ła'íí gostądin, ła'íí tádin bitisyú ánáil'įįh.

24 Áídí' Jesus ilch'ígót'aahgo na'gonį'íí ła' ch'í'nah anágodlaa, gánííigo, Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: nnee bik'edolzaayú k'edilzíí nzhoonií k'eidnláá: 25 Áídá' nnee da'ałhoshdá' nnee bó'ni'íí áígee nyáágo, tł'oh naghái bitahyú tł'oh dénchǫ'éhi k'eidnláádá' onádzaa. 26 Tł'oh naghái hájéédá' binest'ą' gozlįįgee tł'oh dénchǫ'éhi ałdó' hájéed lęk'e. 27 Bik'edolzaa golíínií bánada'iziidíí baa hikaigo gádaabiłnii, Nohwinant'a', k'edilzíí nłt'éhi la' k'edínlaa ni'dá' díí tł'oh dénchǫ'éhi hadí'go hajéédhi gá? 28 Gábiłnii, Shó'ni'íí át'įį. Bánada'iziidíí gádaabiłnii, Ya' áí tł'ohíí daahi'nizh née? 29 Dah; tł'oh daahnizhyúgo, tł'oh nagháíhíí dánko bił daahnizhi at'éé. 30 Ch'ík'eh dała' nołseeł le', inest'ąązhį': áík'ehgo inest'ąągo tł'oh naghái daigeeshíí gádaałdishnįih, Tł'oh dénchǫ'éhíí ntsé bee da'ohtł'o'go didlid doleełhíí bighą: áídá' tł'oh nagháíhíí shitł'oh naghái bágową yunne' ndaanohnįíł.

31 Áídí' Jesus ilch'ígót'aahgo na'gonį'íí ła' ch'í'nah ánágodlaa gánííigo, Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'éé: nnee bik'edolzaayú ch'il mustard holzéhi biyigé k'eidnláá. 32 Ái biyigéhíí dázhǫ́ ałts'ísęhi, ndi k'edolzaayúgo, dázhǫ́ nchaa hileeh, ch'il dawa bitisgo nchaahi, áídí' ch'il dázhǫ́ nneezgo hileehgo dlǫ' yúdahyú nada'inįihíí bits'ádaaz'aahíí biyi'yú bit'oh ádaagole'.

33 Ilch'ígót'aahgo na'gonį'íí yee nanágolni' gánííigo, Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'éé: isdzán ik'áán táádn ha'okąągo, báń benilzoołé yił ná'ist'oodgo ąął dahńdiilzoolzhį'. 34 Díí dawa ilch'ígót'aahgo nada'gonį'íí Jesus nnee íła'ádaadzaahíí yee yił nagosni'; dá ilch'ígót'aahgo nada'gonį'íí zhą yee yich'į' yałti' lęk'e. 35 Ái Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi gánií n'íí begolne'go, Ilch'ígót'aahgo nada'gonį'íí bee yashti' doleeł; ni'gosdzáń alzaadí' yushdí' godezt'i'go nal'į' n'íí baa nagodishnih, nii

ni'. 36 Jesus nnee łáni nádohkáh yiłnniidá' kįh yune' ha'ayáá: áígee bitsiłke'yu baa hikaigo gádaabiłnii, Tł'oh dénchǫ'éhi k'edolzaayú hentį́į́, nniigo nagosíńłni'íí nohwił ch'í'nah áńle'. 37 Áík'ehgo gádaabiłnii, K'edilzíí nzhóni k'edileehíí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí ánsht'ee; 38 K'edolzaahíí ni'gosdzáń át'éé; k'edilzíí nzhónihíí yaaká'yú dahsdaahń nnee bilałtł'áhgee sinilíí át'éé; áídá' tł'oh dénchǫ'éhíí nchǫ'i nlįįhń bichąghásh́é át'éé; 39 Ó'ni'hi k'edilzíí dénchǫ'éhíí k'eidnlááhíí ch'iidn nant'án at'éé; ąął inest'aaníí nnágodáhíí át'éé; ła'íí náda'igeeshíí Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolííníí ádaat'ee. 40 Tł'oh dénchǫ'éhíí dała' alzaago kǫ' yune' didlidhíí k'ehgo nnágodzaago ágágot'ee doleeł. 41 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shinal'a'á yaaká'yú daagolííníí daadish'aago, da'iłchǫǫhíí ła'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí shíí shilałtł'áhgee goz'aaníí biyi'dí' hadaayiniił; 42 Áídí' kǫ' yáádinah yuyaa oyihiłkaad: ákú daach'ichag ła'íí kowoo łídaach'idiłk'ash doleeł. 43 Áídá' nnee dábik'ehyú ádaat'eehíí ya'áí k'ehgo bik'inada'didlaad doleeł, biTaa bilałtł'áhgee goz'ąąyú. Hadíń bijeyi' golííníí, íyésts'ąą le.

44 Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aaníí dant'éhéta koł ilíni ték'eyú nách'ides'įį łehíí k'ehgo at'éé; nnee náidnné'go náides'įįgo bił gozhǫ́ǫ́go bíyéé dawa baa nahaznniigo ték'ehíí nagohesnii.

45 Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'éé: nnee bana'iniihi yoo' łáń ílíni, dilkǫǫhé holzéhi, yíkantaa: 46 Áík'ehgo yoo' łáń ílínihíí yaa nyáágo, bíyéé n'íí dawa baa nahaznii'go yoo' n'íí nayihesnii'.

47 Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'éé: łóg behaidlehé nanestł'óli tayi' yuyaa olkaadgo, łóg iłtah at'éehíí łą́ągo bee hanáltąą: 48 Dáhalk'iłgo, tábąązhį' ndaidistǫ'go dinezbįh, nłt'éehíí táts'aa yiyi' odaiheznil, áídá' doo nzhǫǫ dahíí yó'odaiskaad. 49 Díí k'ehgo ágot'ee doleeł nnágodáhgee: Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií híkáhgo, nnee dábik'ehyú ádaat'eehíí yits'ą́'zhį' nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí yita'iláh, 50 Áídí' doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí kǫ' yáádinah yuyaa oyihiłkaad: ákú daach'ichag ła'íí kowoo łídaach'idiłk'ash doo. 51 Jesus gádaabiłnii, Ya' díí dawa nłt'éégo bídaagonołsį́ née? Ha'oh, nohweBik'ehń, daabiłnii. 52 Jesus gánábiłdo'niid, Begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi dała'á ntį́į́go yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aanií baa bił ch'ígót'aanií díí k'ehgo at'éé: nnee bikįh golíínií nainoníihíí biyi'dí' dawahá áníidéhi hik'e sá'áhíí ndi hanáyihi'niił.

53 Jesus díí iłch'ígót'aahgo na'goni'íí ąął yaa nagosni'dá' dahnasdzá. 54 Áídí' dabíí bini'yú ńyáágo Jews ha'ánáłséh goz'ąą yune' yił ch'ídaago'aahgo, nnee bił díyadaagot'eego gádaanii, Hadí'go díí nneehíí bigoyą' gozlíni, hagot'éégo ízisgo ánát'įįł? 55 Díń la' kįh ágole'íí biye', bą́ą́ la' Mary holzee, bik'isyú James, Joses, Simon ła'íí Judas daaholzee? 56 Bilahkííyú la' ałdó' kú nohwił daanlįį? Díí nneehíí hadí' díí dawa nágodn'áni? 57 Áí bigha bik'edaach'ishch'ii lę́k'e. Áík'ehgo Jesus gádaabiłnii, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi dahot'éhé nnee daabidnłsį, áídá' dágolį́į́gee, bik'íí bitahyú doo hadíń bidnłsį da, nii. 58 Áígee doo łą́ągo ízisgo ánát'įįł da lę́k'e, doo daabodląą dahíí bigha.

14

1 Áídá' nant'án, Hérod holzéhi, Jesus ánát'įįłíí ya'ikonzįįdá', 2 Bánada'iziidi gádaayiłnii, Áń John Baptize ágole'íí n'íí át'į́į́ ląą; daztsąądí' naadiidzaa; áí bigha ízisgo ánát'įįł.

3 Dabíntsédá' Hérod John yiłtsoodgo łíyistł'ǫǫgo ha'áyiłt'e' ni', Hérod bik'isn Philip bi'aa, Heródias holzeehíí bigha. 4 John gábiłnniidhíí bigha, Áń doo

bił na'aashgo ná goz'ąą da. 5 Hérod John yiziłhee háť'íí ndi, nnee łáni yénáldzid lęk'e, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi daanzihíí bighą. 6 Hérod bił łenágodáhgee nnágodzaago daagoch'inełiigo Heródias bizhaazhé na'ilíhnii biníááł ilzhishgo, Hérod yił goyiłshǫǫ lęk'e. 7 Áik'ehgo Hérod bitł'a dahdidilniihgo gáyiłnniid, Dant'éhéta shíhóńkeedíí naa nshné'. 8 Áik'ehgo na'ilíhnii bąą ábiłniigo, Hérod gáyiłnniid, Bena'ikaahíí biká' John Baptize ágole'íí bitsits'in dahs'ąągo shaa nkáah. 9 Nant'ánhíí doo bił gozhǫǫ da, áídá' bitł'a dahdidilniih n'íí bighą, ła'íí nnee yił da'iyąąhíí bighą, Baa daanohkaah, nii lęk'e. 10 Ákú ił'aago, ha'áná'ilka' yunee' John bitsits'in nadain'ąą. 11 Áídí' bena'ikaahíí bee bitsits'in ha'ádaiskąągo na'ilíhnii yaa yinkąą: áídí' bąą yaa nainkąą. 12 John bitsiłke'yu akú hikaigo bits'íhíí nádaidnłtiigo, łehdaistii, áídí' Jesus yaa hikaigo yił nadaagosni'.

13 Jesus díí ya'ikonziidá' dasahn bił o'i'éél, doo hadíń naghaa dayú: áídá' nnee Jesus oyááhíí ya'ikodaanziidá' ił'anigo kih nagoznildí' dáni' biké' nádesąą. 14 Jesus ákú ńyáádá', nnee łąągo yo'ii, áí yaa daach'oba'go, daanniihíí nádaayilziih.

15 K'ad o'i'aahgo bitsiłke'yu baa hikai, gádaaniigo, Kú doo hadíń gólíí da, k'ad o'i'aahzhi' goldoh; áik'ehgo nneehíí dahayú gotahyú nádaadnł'áá, idáń nadaayiłniihyú. 16 Doo nádikáh bik'eh da; nohwíígo bá da'dohné', nii, Jesus. 17 Bitsiłke'yuhíí, Báń dijolé dá'ashdla'á zhą hik'e łóg dánakiyé biłgo nadaahii'né', daabiłnii. 18 Áí shaa daanohné', daabiłnii, Jesus. 19 Nnee dawa, Ni'yú tł'oh biká' dinohbiih, yiłniidá' báń dijolé ashdla'ihíí hik'e łóg nakihíí biłgo náidnné'go hadag déz'iigo ya'ihénzigo oskąądí' iłk'ídaizné'go bitsiłke'yu yaa daizné', áí nnee dawa yitada'iznii. 20 Áígee nnee dawa da'iyąągo náda'isdiid lęk'e: áídí' ch'ékaadíí táts'aa nakits'ádah bik'ehgo nádaihezlaa. 21 Chąghášhé hik'e isdzáné doo bił otago da, dá nnee zhągo ashdladn doo náhóltagyú áhołáni shį da'iyąą.

22 Áídí' Jesus bitsiłke'yu gáyiłnii, Tsina'eełíí behohkáh, shádihyú nohwił ido'éeł hanaayú, shíí nnee nádohkáh, biłdishniidá'. 23 Nnee nádohkáh yiłnniidá', dasahndi wą'yú óyáá, okąąhyú: o'i'ąąyú ákú dasahndi naghaa lęk'e. 24 Áídá' tsina'eełíí tú iłní'yú hi'ołyú tú nádidáhíí nabihiłnaa lęk'e: bidáhzhi' nyolhíí bighą. 25 Doo hwahá ha'i'aah dayú Jesus bich'į' higaał, tú yiká' higaałgo. 26 Tú yiká' higaałgo bitsiłke'yu daabiłtsąągo, tsídaadolyizgo, Ch'iidn át'íí, daaniigo ńdaaldzidyú daadilwosh. 27 Dagoshch'į' Jesus bich'į' hadziigo, Nohwił daagozhǫǫ le'; shíí áshť'íí; doo nédaałdzid da, daabiłnii lęk'e. 28 Peter gábiłnii, SheBik'ehń, da'anii ánt'iiyúgo, Tú biká' shich'į' ńnáh, shiłnnii. 29 Jesus, Yushdé', biłnii. Áídí' Peter tsina'eełíí biyi'dí' gódah ch'eyáágo Jesus yich'į' tú yiká' deyaa lęk'e. 30 Áídá' Peter adiid nyolgo yígołsiidgo neldzid; hayaa dezkaadá' nádidilghaazh, SheBik'ehń, hasdáshíłteeh, niigo. 31 Dagoshch'į' Jesus bich'į' dahdidilniidá' yiłtsoodgo gábiłnii, Ni'odlą' lántsoh ayąhá, hant'é bighą nił nagoki? 32 Áídí' tsina'eełíí yiyi' onát'aazhdá' nyolíí isht'ididzaa. 33 Tsina'eełíí yiyi' naháztánihíí Jesus daayokąąh lęk'e, Da'anii Bik'ehgo'ihi'nań biYe' ńlíni łąą, daayiłniigo.

34 Hanaayú bił nada'dez'eeldá' ni' Gennésaret golzeeyú hikai. 35 Nnee áígee daagolíínníí Jesus ya'ikodaanziidá' daagotahyú dahot'éhé anákeełgo, kah yaa nakaihíí dawa baa daayihesnil; 36 Nidiyágé bidá'yú zhą ndi bedaadenolníh, daabiłniigo nádaabokąąh: dawa bedaadelniihíí nádaabi'dilziih lęk'e.

15

1 Jerúsalemdí' begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Phárisees daanlíni Jesus

yaa hikai, gádaayiłn̲iigo, 2 Hant'é bighą nitsiłke'yú iłk'idá' nn̲ee yánazį̨ n'íí yendaago'aahíí doo yikísk'eh ádaat'ee da? Dá doo daagonłsį̨go táda'digisé da'iyąą. 3 Jesus gádaabiłn̲ii, Nohwíí hant'é bighą iłk'idá' nn̲ee ye'ádaan̲iihíí zhą́ daahonohtą'go Bik'ehgo'ihi'n̲ań yegos'aaníí doo bikísk'eh ádaanoht'ee da? 4 Bik'ehgo'ihi'n̲ań díí k'ehgo gos'ąą, Nitaa hik'e nimaa dinłsį́, n̲ii: ła'íí, Hadíń bitaa dagohíí bą́ą́ yati' yee yokáałíí zideego bá goz'ąą. 5 Áídá' nohwihíí gádaadohn̲ii, Hadíń bitaa dagohíí bą́ą́, Nt'éhéta naa nshné' doleeł n'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań baa nshné', yiłn̲iihíí; 6 Ła'íí bitaa, bą́ą́ biłgo doo yidnłsį da ndihíí, da'áík'eh nłt'éé, daabiłdohn̲ii. Áík'ehgo iłk'idá' nn̲ee yendaagos'aaníí bee Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati'íí doo nt'égo ádaanołsį da. 7 Nohwíí, nn̲ee nzhóni ádaadoł'iiníí, Esáias da'an̲iigo dabíntsé nohwaa nagoln̲i' lę́k'e, gán̲íígo, 8 Díí nn̲eehíí dáyáti' zhą́ yee ałhánégo shit'ah daanlį̨, dáyáti' zhą́ yee daashidnłsį, áídá' bijíí yee doo daashidnłsį da. 9 Daashokąąh ndi ch'éh ádaat'į̨, nn̲ee yegos'aaníí zhą́ yee iłch'ídaago'aah.

10 Jesus nn̲ee łáni yushdé' daayiłnn̲iidá' gádaayiłn̲ii, Shídaayełts'ą́ągo bídaagonoł'aah. 11 Kozé' yun̲e' be'ogohighánhíí doo nchǫ'go kodiłteeh da; áídá' kozé'dí' behagohighánhíí zhą́ nchǫ'go kodiłteehi at'éé. 12 Áídí' bitsiłke'yu baa hikaigo Jesus gádaayiłn̲ii, Áí ánn̲iihíí Phárisees daanlíni daidezts'ąągo doo bił daanzhǫǫ dahíí bígonłsį́ née? 13 Áídí' gáyiłn̲ii, K'edolzaahíí dawa shiTaa yaaká'yú dahsdaahń doo k'eidnláá dahíí hi'n̲izh doleeł. 14 Ch'ík'eh da'áík'ehgo ádaat'ee: nn̲ee bin̲áá ádaagodiníí ła' bin̲áá ádaagodini łolǫǫsíí k'ehgo ádaat'ee. Bin̲áá ágodiníí ła' bin̲áá ágodini łolǫǫsyúgo, da'íła o'i'áń yuyaa ołiłdeeł. 15 Peter gábiłn̲ii, Iłch'ígon'áahgo nagosínłn̲i'íí nohwił ch'í'n̲ah áńle'. 16 Jesus gádaabiłn̲ii, Ya' nohwíí ałdó' t'ah doo nohwił ídaagozį̨ da née? 17 Ya' doo hwahá bídaagonołsį̨įhda, hadíí kozé' yun̲e' be'ogohighánhíí kobidyú bendaagowa', áídí' nláhyú bech'ígohighánh? 18 Hadíí kozé'dí' behagohighánhíí kojíídí' behagohighánhi at'éé; áí nchǫ'go kodiłteehi at'éé. 19 Nchǫ'go natsí'ikeesíí, izideehíí, nant'į' na'idaahíí, iké' na'idaahíí, ich'in'į̨įhíí, łé'iłchoogo ánách'it'į̨įhíí, nchǫ'go yách'iłti'íí, díí dawa kojíídí' behagohighánhi at'éé. 20 Áí nchǫ'go daakodihin̲iiłi at'éé: kogan dá doo tách'igisé da'ch'iyąąhíí doo nchǫ'go kodiłteehi at'éé da.

21 Áídí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sídon golzeehíí bin̲aayú óyáá. 22 Isdzán áízhį' golíni, Cánaan hat'i'íí nlíni, baa nyáágo gábiłn̲ii, ShiNant'a', David biYe'ńlíni, shaa ch'onbáah; shizhaazhé na'ilíhníí góyéégo bich'į' nagowaa, ch'iidn biyi' golį́ígo. 23 Da'ágát'éé ndi doo yich'į' hadzii da. Bitsiłke'yu baa hikai, gádaabiłn̲iigo, Yúwehyú nádńł'áá; áń nohwiké' dilwoshgo anádaał. 24 Jesus gán̲íí, Israel hat'i'íí bitahyú nn̲ee dibeł́į́ ch'a'onehesdee'híí k'ehgo ádaat'eehíí zhą́ bighą niyáá. 25 Áídí' isdzánhíí biyahzhį' hayaa adzaago bokąąhgo gábiłn̲ii, ShiNant'a', shich'on̲iih. 26 Jesus gábiłn̲ii, Chą́ghásh é báń bits'ą́' nách'idiné'go gósé bich'į' och'iłkaadgo doo bik'eh da. 27 Isdzán gánábiłdo'n̲iid, Da'an̲ii, shiNant'a': da'ágát'éé ndi báń bizhool nn̲ee bibiká'idáné biká'dí' nanihidéhíí, gósé daayiyąą. 28 Jesus gánábiłdo'n̲iid, Isdzán, dázhǫ́ ni'odlą' golį́į lą́! Dá hánt'į̨įhíí k'ehgo ná łaln̲e' doleeł. Áík'ehgo da'ái bik'ehenkéézgee bizhaazhé nłt'éé násdlį́į. 29 Jesus dahnadiidzaago túsikaaníí Gálilee holzéhi bit'ahyú ńyáá; áídí' dziłyú óyáágo akú dahnezdaa. 30 Nn̲ee doo ałch'ídé baa náńłsą́ągo, nn̲ee doo nakai dahíí, bin̲áá ádaagodiníí, doo yádaałti' dahíí, baa dahnagoz'aaníí, ła'íí ik'e'an łą́ągo, Jesus dées'eezgee ndaihezn̲ilgo nádailziih: 31 Áí bighą nn̲ee íła'at'éehíí nn̲ee doo yádaałti' da n'íí yádaałti'go nádaasdlį̨įgo daayiłtsą́ągo, ła'íí baa dahnagoz'ąą n'íí nłt'éé nádaasdlį̨įgo, doo nadaakai da n'íí nłt'éégo

nakai nádaasdlį̨̄go, biṉáá ádaagodį̨h n'íí biṉáá nádaagosdlį̨̄go daayiłtsą̨ągo bił díyadaagot'ee: áík'ehgo Israel hat'i'i Bik'ehgo'ihi'ṉań daayokąąhíí ya'ihédaanzį lę́k'e.

32 Áídí' Jesus bitsiłke'yu yushdé' daayiłnṉiidá' gáyiłṉii, Díí nṉee shaa náńłsą̨́ąhíí baa daach'oshba', dá bił nashkaigo taagiskąą, k'adíí doo nt'é daiyąą da: doo dá shiṉá' nádaadish'aa hasht'į́į́ da, ágádaadzaayúgo nákaahyú dánko shiṉá' yik'e odaatłizh. 33 Bitsiłke'yu gádaabiłṉii, Da'igolį́į́gee hadí' báń díí nṉee doo ałch'ídé dahíí bá daan'né'go nádaadihii'né'? 34 Báń dijolé da'kwíí nadaahné', daabiłṉii, Jesus. Gosts'idi, ła'íí łóg ałts'ísé̹hi ayą́hágo biłgo, daabiłṉii. 35 Áígee nṉeehíí, Ni'yú dinohbį̨̄h, daayiłṉii. 36 Báń dijolé gosts'idihíí, łógíí biłgo náidnné'go ya'ihénzį̨go oskąądí' iłk'ídaizné'go bitsiłke'yu yaa daizné'go nṉee yitada'iznii. 37 Dawa da'iyąągo náda'isdį̨̄d lę́k'e: áídí' ch'ékaadíí táts'aa gosts'idi bik'ehgo nádaihezlaa. 38 Isdzáné hik'e chą́ghášhé doo bił otago da, dá nṉee zhágo dį́į́dn doo náhóltagyú áhołáni shį da'iyą́ą́. 39 Áídí' nṉee baa náńłsą́ą́ n'íí onádaihes'a'dá', bíhíí ni' Mágdala golzeehíí biṉaayú bił o'i'éél.

16

1 Phárisees hik'e Sádducees daanlíni Jesus yaa hikai, nabídaantaah daanzį̨go, Yaaká'dí' godiyį̨hgo be'ígóziníí nohwił ch'í'ṉah áńle', daabiłṉii lę́k'e. 2 Jesus gádaabiłṉii, O'i'aahgee gádaadohṉii dák'eh, Gonłt'éé doleeł lą́ą ko: yaak'os łichiihíí be'ígózį̨. 3 Áídá' t'ahbį̨dá' gádaadohṉii dák'eh, Dégóchǫ'go o'i'aah lą́ą: yaak'os łichiigo dábégódzidgo bił hayiłkąą́híí be'ígózį̨. Nohwíí nṉee nzhóni ádaagonoł'iiníí, yáá daaneł'į́į́go hago ágoṉéhíí bídaagonołsį̨; áídá' k'ad ágoṉéhíí doo bídaagonołsį̨ da. 4 Nchǫ'go ádaat'éhi nant'į̨' nakaihi daałinolt'į̨ił́íí godiyį̨hgo be'ígóziníí yiká daadéz'į̨; áídá' be'ígóziníí doo bił ch'í'ṉah ádaalṉe'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihi'ṉań binkááyú na'iziidi, Jonas holzéhi, nṉee bich'į̨' be'ígózį̨h alzaahíí zhą́. Áídá' Jesus bits'ą́' dahnasdzaa. 5 Jesus bitsiłke'yu hanaazhį̨' bił naná'diz'eeldá', báń yínádaasṉah lę́k'e. 6 Jesus gádaabiłṉii, Báń benilzoołé, Phárisees hik'e Sádducees daanlíni bíyéehíí, baa daagonohsą́ą, ṉii. 7 Bitsiłke'yu iłch'į̨' yádaałti'go gádaaṉii, Báń doo daasii'né' dahíí bighą aṉíí. 8 Jesus ádaaṉiihíí yígółsį̨go gábiłṉii, Nohwíí nohwi'odlą' da'ayą́hái, hant'é bighą báń doo daasooné' dahi baa iłch'į̨' yádaałti'? 9 Ya' doo hwahá bídaagonołsį̨̄h da? Báń dijolé ashdla'i nṉee ashdladn doo náhóltag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadíí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ńdaahesoolaa n'íí, ya' doo bínádaałṉiih da née? 10 Łah ałdó' báń dijolé gosts'idi, nṉee dį́į́dn doo náhóltag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadíí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ńdaahesoolaa n'íí, ya' doo bínádaałṉiih da née? 11 Nt'é bighą doo nohwił ídaagozį̨ da? Báń benilzoołé Phárisees hik'e Sádducees daanlíni bíyéehíí baa daagonohsą́ą, nohwiłdéṉiidíí, báń doo baa yashti'go ádishṉii da. 12 Bitsiłke'yu áníita yídaagołsį̨̄d, Báń benilzoołé baa daagonohsą́ą, doo ṉiigo aṉíí da, áídá' Phárisees hik'e Sádducees daanlíni hagot'éégo iłch'ídaago'aahíí baa daagonohsą́ą, ṉiigo aṉíí lę́k'e.

13 Jesus Caesaréa Philíppi golzéhi biṉaayú ńyáágo bitsiłke'yu nayídaadiłkidgo gáyiłṉii, Shíí, nṉee k'ehgo Niyááhíí, nṉee hadíń nshłį̨̄ daashiłṉii? 14 Bitsiłke'yu gádaabiłṉii, Ła', John, Baptize ágoł'į̨̄ n'íí át'į́į́, daaniłṉii; ła'ihíí, Elías at'į́į́; ła'ihíí Jeremías; dagohíí Bik'ehgo'ihi'ṉań binkááyú na'iziidi n'íí át'į́į́ daaniłṉii. 15 Jesus gánábiłdo'ṉiid, Nohwíí nohwich'į̨'yúgohíí, hadíń át'į́į́ daashiłdohṉii? 16 Simon Peter gábiłṉii, Ni Christ ánt'į̨̄, Bik'ehgo'ihi'ṉań hiṉáhi biYe'. 17 Jesus gábiłṉii, Simon Bar-jóna, ni niyaa gozhǫ́ǫ́ le': its'í hik'e dił nlíni doo nił ch'í'ṉah áyíílaa da, shiTaa yaaká'yú dahsdaahń zhą́ nił ch'í'ṉah áyíílaago ádińṉiid. 18 Ła'íí gániłdishṉii, Ni Peter honlzéhi, daashodlaanií kį̨h ágoch'ile'híí k'ehgo

díí tsééhíí biká' yishtł'į: áík'ehgo ch'iidntahdí' ch'iidn binawodíí doo bitis hileeh da. 19 Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee goz'aaníí bá be'igęęsé naa nshnįįł: áík'ehgo nt'éhéta ni'gosdzáń biká' łesíńtł'ooníí yaaká'yú ałdó' łestł'ǫǫ doleeł; nt'éhéta ni'gosdzáń biká' k'e'íín'aahíí yaaká'yú ałdó' k'e'dot'aah doleeł. 20 Jesus bitsiłke'yu gádaayiłnii, Shíí Jesus, Christ nshłiiníí hadíń bił nadaagolni' hela'.

21 Áídí' godezt'i'go Jesus, Jerúsalemyú deyaago Jews yánazíni, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, ła'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi biniidaagodnle'íí, ła'íí bidizideedí' taagi jįį hileehgo naadiidáhíí dahkodá' bitsiłke'yu yił na daagolni'go nkegonyaa. 22 Peter t'ąązhį' bich'į' hananádziigo gáníí, SheBik'ehń, díí nits'ą'zhį' begoz'ąą le': nich'į' begolne' hela'. 23 Jesus t'ąązhį' adzaago Peter yich'į' hadziigo, Satan, yúwehyú shiká'zhį' ánne': ni shił godnłkísh: Bik'ehgo'ihi'nań binatsekeesíí k'ehgo doo natsíńkees da ląą, nnee binatsekeesíí zhą bee natsíńkees, biłnii.

24 Jesus bitsiłke'yu gádaayiłnii, Dahadíń shiké' dahdigháh hát'įįyúgo, ídaayo'nahdá' bitsį'iłna'áhi dahyidotįįhgo shiké' dahdowáh. 25 Dahadíń bi'ihi'na' yaa bił goyéehíí, áí bits'ą' da'ilíí hileeh: áídá' dahadíń ídaayis'nahgo shíí shighą bi'ihi'na' da'ilíí silįį'íí, áń ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hinaa doo. 26 Ni'gosdzáń dágoz'ąą nt'éégo ch'ist'įįdá' koyi'siziinií da'ilíí silįįyúgo, áí hant'é bits'ą'dí' ch'it'įįh? Dagohíí koyi'siziinií hant'é bidená nch'iné'? 27 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shiTaa bits'ą'idindlaádíí bee shits'ą'idindlaádgo, binal'a'á yaaká'yú daagolíínií bił nánshkáh; áígee nnee dała'á daantįįgee ánát'įįdíí dábik'ehgo bich'į' nadi'ish'nił. 28 Da'anii gánohwiłdishnii, Kúgee nadaaziinií ła' dá doo da'itsaahíí dailįįhé shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nant'án nshłįįgo náshdaałgo daashiłtsąągo zhą.

17

1 Áídí' gostáń iskąągee Peter, James, hik'e John, bik'isnhíí, biłgo Jesus dasahndi yił okai lęk'e, dził n'ááyú. 2 Áígee binadzahgee Jesus łahgo ánolįh silįį: binii bik'ina'didlaad silįį, ya'ái k'ehgo, bidiyágéhíí łigai silįį, idindlaádhíí k'ehgo. 3 Nt'éégo áígee Moses hik'e Elías bił daanlįįgo silįį, Jesus yił yádaałti'go. 4 Peter Jesus gáyiłnii, NohweBik'ehń, kú nkaihíí nohwá nzhǫǫ: hánt'įįyúgo dząągee tł'ohdahskáń taago ádaagohiidle'; ła' ni ná, ła'ihíí Moses bá, ła'ihíí Elías bá. 5 T'ah yałti'go áígee yaak'os dázhǫ́ bits'ą'idindládi biká' dahiyaa: nt'éégo yaak'os biyi'dí' yati' yidezts'ąą gáníígo, Díínko shiYe' shił nzhóni, baa shił gozhóni; áń hódaayołts'ąą. 6 Díí daidezts'ąągo Jesus bitsiłke'yu hayaa ádaasdzaa, ńdaaldzidgo. 7 Jesus baa nyáágo bedaadesniigo gádaabiłnii, Daohsįįh, doo ńdaałdzid da. 8 Hadag daadéz'įį hik'e nnee doo ła' dadá' Jesus zhą daayo'įį. 9 Dziłdí' hayaa nákahdá' Jesus gádaabiłnii, Daahołtsąą n'íí hadíń bił nadaagołni' hela', shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dasitsą́ądí' naadisdzaago zhą. 10 Bitsiłke'yu nabídaadiłkidgo gádaabiłnii, Hant'é bighą Elías dantsé hígháh, daanii, begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi? 11 Jesus gádaabiłnii, Elías da'anii dantsé hígháhgo dawahá iłch'į'nádaidle'. 12 Áídá' gánohwiłdishnii, Elías iłk'idá' ńyáá, ndi doo bídaagoch'iłsį da ni', áídá' dá hádaach'it'įįyú ánádaach'ol'įįł lęk'e. Áí k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ałdó' ádaashich'idoliił. 13 John, Baptize ágoł'įį n'íí, áyiłniigo bitsiłke'yu yídaagołsįįd.

14 Nnee łą́ągo íła'at'éehíí yaa hikaigo nnee ła' Jesus yaa nyáágo yich'į' hilzhiizhgo gábiłnii, 15 ShiNant'a', shiye' baa ch'onbáah; onátłishgo goyéégo bich'į' nagowaa: łahgee kǫ' yeh naká', łahgeehíí tú yeh naká'. 16 Nitsiłke'yu baa bił ni'áázh ndi doo hagot'éégo iłch'į' ánádaidle' da. 17 Jesus gádaabiłnii, Nohwi'odlą' édaadįhgo, dánohwíí zhą daanohwik'ehgo daałinołt'įįłíí, dahosahzhį'

nohwił nahashtą́ą́? Dahosahzhį’ łą́ą nohwidag ánsht’ee? Yushdé’ niye’ shich’į’ bił nn’áash. 18 Jesus ch’iidn nłdzilgo yich’į’ hadziigo ishkiiníí yiyi’dí’ háyáá: áík’ehgo da’ái bik’ehenkéézgee nłt’éé násdlį́į́. 19 Áík’ehgo Jesus bitsiłke’yu dasahndiyú baa hikaigo, Néé́híí hant’é bighą doo hadaandzóód da láń? daabiłn̲ii lę́k’e. 20 Jesus gádaabiłn̲ii, Nohwi’odlą’ da’ayą́háhíí bighą: da’an̲ii gádaanohwiłdishn̲ii, Nohwi’odlą’ mustard biyígé ga’at’éé ndi, díí dziłíí bich’į’ hadaahdziigo, Yúwehégo dihi’n̲áh, daabiłdohn̲iiyúgo, ágán̲éh: doo nt’é ch’éh ádaał’įį da doleeł. 21 Áídá’ díí ga’at’éhihíí dáshin̲á’ da’ch’okąąhgo zhą́ habidi’nedzódihi at’éé.

22 Gálilee golzeegee naháztąądá’ Jesus bitsiłke’yu gádaayiłn̲ii, Shíí, nn̲ee k’ehgo Niyááhíí, shik’edaann̲iihíí bilák’e shi’dolteeł: 23 Daashiziłheedá’ taagi jį́į́ hileehgo naadishdáh, n̲ii. Áí bighą bitsiłke’yu bijíí daann̲iih lę́k’e.

24 Capérnaum golzeeyú hikaigo tribute bich’į’ nada’ch’in̲iiłíí Peter yaa hikaigo, Ya’ niłch’ígó’aahíí naná’i’n̲iłihíí nayin̲iił née? daabiłn̲ii. 25 Peter, Ha’oh, n̲ii. Kį́h yun̲e’ oyáágo Jesus ntsé bich’į’ hadziigo gábiłn̲ii, Hagot’éégo baa natsíńkees, Simon? Ni’gosdzáń biká’ ízisgo nant’án daanliiníí, hadíń tax dagohíí tribute bich’į’ nayin̲iił? Ya’ dabíí bichąghásh́éhíí née, dagohíí nanidí’ nakaihíí née? 26 Peter, Nanidí’ nakaihíí, n̲ii. Jesus gánábiłdo’n̲iid, Áík’ehgo bichąghásh́é doo nada’hin̲iił da. 27 Da’ágát’éé ndi, doo hadaashkee da doleełhíí bighą, túsikąąyú ńn̲áh, łóg behahidleehíí táyi’ ołdeełgo, łóg dantsé hánlee’íí bizé’ iłts’ą́’ ánle’; ákón̲e’ zhaali siné’ihíí hanné’go tribute bich’į’ nada’ch’in̲iiłíí shíí shá ła’íí ni ná bich’į’ nahin̲ííł.

18

1 Áídá’ Jesus bitsiłke’yu baa hikaigo gádaabiłn̲ii, Yaaká’yú dahsdaahń bilałtł’áhgee daanliiníí bitahyú hadíń itisgo nlį́į́? 2 Áík’ehgo Jesus chąghásh́é ałts’ísé̹hi dała’á yushdé’ yiłn̲iigo, biť ahdí’ dahyinesdaago, 3 Gán̲íí, Da’an̲iigo gánohwiłdishn̲ii, Nohwinchǫ’íí bits’ą́’zhį’ ádaahn̲e’go chąghásh́é ałts’ísé̹híí k’ehgo ádaadohdle’yúgo zhą́ yaaká’yú dahsdaahń bilałtł’áhgee daanliiníí itah hohłeeh. 4 Dahadíń díí chąghásh́éhíí k’ehgo ídaagoch’iyolba’íí, yaaká’yú dahsdaahń bilałtł’áhgee daanliiníí bitahyú da’áń itis nlį́į́. 5 Dahadíń shizhi’íí binkááyú chąghásh́é díí ga’at’éehíí náidnłtį́įyúgo, shíí náshidnłtíni at’éé. 6 Dahadíń díí doo ízisgo ádaat’ee da ndi daashodlą́ąhíí dała’á nchǫ’go at’į́į́go áile’íí, áń tséé be’ik’áhi nchaahi bik’osyú bidestł’ǫǫgo túnteel beh hilt’e’go tú yił didziihgo bá nzhǫǫ doleeł ni’.

7 Ni’gosdzáń biká’ nn̲ee nakóntaahíí bá góyéé doleeł: nakódintaahíí dá begoln̲éh go’į́į́; áídá’ hadíń na’íntaahíí bá góyéé doleeł! 8 Áík’ehgo nigan dagohíí nikee nchǫ’go ánát’į́į́ł ánílsį́yúgo, nadnłgeeshgo yó’ołt’e’: doo hagot’éégo nann̲aa da ndi, nits’í łahzhį’ ádį́h ndi dahazhį’ ihi’n̲aahíí biyi’ onn̲áhgo doo hago’at’éé da, áídá’ nigan nakigo hik’e nikee nakigo kǫ’ dahazhį’ diltłi’íí biyi’ yuyaa oni’dilt’e’yúgo doo ná nzhǫǫ da. 9 Nin̲áá nchǫ’go ánát’į́į́ł ánílsį́yúgo, ha’aahgo yó’ołn̲e’: nin̲áá dała’á ádį́h ndi dahazhį’ ihi’n̲aahíí biyi’ onn̲áhgo doo hago’at’éé da, áídá’ nin̲áá nakigo ch’iidn bikǫ’ diltłi’i biyi’ yuyaa oni’dilt’e’yúgo doo ná nzhǫǫ da. 10 Ídaa daagonohdzą́ą, díí doo ízisgo ádaat’ee dahíí ła’ doo daach’ohłaa da; yaaká’yú Bik’ehgo’ihi’n̲ań binadaal’a’á bin̲ádaadéz’iinihíí, shiTaa yaaká’yú dahsdaahń biniizhį’ dahazhį’ daabineł’į́į́, nohwiłdishn̲ii. 11 Shíí, nn̲ee k’ehgo Niyááhíí, ch’a’onehesdeehíí hasdáhishn̲iiłhíí bighą niyáá. 12 Díí hagot’éégo baa natsídaahkees? Nn̲ee bidibeł’į́į́ dała’á gonenadín gol’į́į́dá’ dała’á ch’a’oyááyúgo, ngost’ádin ngost’áíhíí dákú nyin̲íílídá’ dziłyú ch’a’oyáá n’íí hantaa gá? 13 Da’an̲iigo gádaanohwiłdishn̲ii,

Náidnłtįįyúgo ngost'ádin ngost'áí doo hak'i ch'a'okai dahíí dawa bitisgo náid nłtiinííyaa bił gozhǫ́ǫ́. 14 Áík'ehgo shiTaa yaaká'yú dahsdaahń díí doo ízisgo ádaat'ee dahíí dała'á ndi doo ch'a'okaad hat'íį́da.

15 Nik'isn nich'į' nchǫ'go adzaayúgo, bich'į' ńn̄áhgo bi'at'e'íí dasahndi bee bich'į' yáńłti': nidits'agyúgo, nik'isn hosíńłbáni at'éé. 16 Áídá' doo nidits'ag dayúgo, dała'á dagohíí naki biłgo bich'į' bił nkáh, áík'ehgo naki dagohíí taagi hilt'eego bin̄ááł bee yá'iti'íí da'an̄iigo bee bígózį doleeł. 17 Díí ndi doo yidits'ag dayúgo, Bik'ehgo'ihi'n̄ań daayodlaaníí ha'ánáłséhyú baa nagoln̄í': áí ndi doo yidits'ag dayúgo, doo Jew nlįį dahíí, tax bich'į' nahi'n̄iiłíí k'ehgo baa natsíńkees doleeł. 18 Da'an̄iigo gádaanohwiłdishn̄ii, Nt'éhéta ni'gosdzáń biká' łédaasołtł'ǫǫhíí yaaká'yú ałdǫ' łestł'ǫǫ doleeł; nt'éhéta ni'gosdzáń biká' k'éda'so'aahíí yaaká'yú ałdǫ' k'e'do't'aah doleeł. 19 Gánánohwiłdish'n̄ii, Naki dołt'eego ni'gosdzáń biká' nt'éhéta dała' haht'íį́ lęk'eyúgo hohkeedgo, shiTaa yaaká'yú dahsdaahń nohwá áile'. 20 Dahayú naki dagohíí taagi hilt'eego shizhi' yee da'okąąhgo íła'at'ééyúgo, áígee iłn̄í'gee shíí nshłįį.

21 Peter baa nyáágo gábiłn̄ii, SheBik'ehń, shik'isn shich'į' dénchǫ'go ánát'įłyúgo, da'kwiidnshą' baa nágodinsh'aah, gosts'idn née? 22 Jesus gábiłn̄ii, Gosts'idn doo niłdishn̄ii da, ndi gosts'idinhíí gosts'idngo.

23 Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aaníí nant'án bánada'iziidíí baa hadaaz'aahíí iłk'ídaagodiłdǫǫh hádaat'įįhíí k'ehgo at'éé. 24 Yołtag nkegonyaagee, bána'iziidi ła' gonenáń doo náhóltagyú talents golzeego baa ha'ááhi baa híl'a'. 25 Doo hagot'éégo na'in̄iił dahíí bighą, Díí nn̄eehíí, bi'aahíí, hik'e bichąghášhéhíí, ła'íí dawa bíyééhíí biłgo nahon̄íih, áí bee shich'į' nanáhó'n̄ííł, n̄iigo bángon'ą́ą́, binant'a'. 26 Áík'ehgo bána'iziidíí bich'į' hayaa adzaago nábokąąhgo, Shinant'a', ntsé ńt'ah, ąął nich'į' na'ishn̄iił ndi at'éé, biłn̄ii. 27 Áík'ehgo binant'a'íí baa ch'oba'go, Doo shich'į' na'in̄ííł da ndi nzhǫǫ, biłn̄iigo nanábines'įįd. 28 Áídá' áń ch'íńyáágo ła' yił na'iziidi, dała'á gonenadín pence golzeego baa hayił'áhi, yiłtsąą: áń yizidnłtsoodgo, Shaa hánł'aahíí shich'į' nanáhí'n̄ííł, yiłn̄ii. 29 Yił na'iziidíí bich'į' hayaa adzaago nábokąąhgo, Ntsé ńt'ah, dawa nich'į' na'ishn̄iił ndi at'éé, biłn̄ii. 30 Ndi, Dah, n̄iigo ha'áyíłt'e', baa ha'ááhíí na'haznilzhį'. 31 Ła' yił nada'iziidíí daabiłtsąągo doo bił daagozhǫ́ǫ́ dago díí ágodzaahíí dawa binant'a' yił nadaagosn̄i'. 32 Áídí' binant'a'íí biká'íł'aadgo gábiłn̄ii, Ni shána'izíidíí dázhǫ́ ńchǫ' ląą, ni shaa háńł'áhi doo shich'į' nanáhí'n̄ííł da ndi nzhǫǫ, niłdén̄iid ni', náshonkąąhgo: 33 Áík'ehgo ni ałdǫ' bił na'izíidíí baa ch'onba' le'at'éhi, shíí naa ch'osibáadhíí k'ehgo, 34 Áík'ehgo binant'a' hashkeego ha'áná'ilka' yun̄e' obił'a' biniigodiln̄éhgo, baa ha'ááhíí dawa nanáyihezn̄ilzhį'. 35 Díí k'ehgo shiTaa yaaká'yú dahsdaahń ádaanohwile', doo nohwijíídí' nohwik'isn nohwich'į' nchǫ'go at'éehíí bighą baa nádaagodinoh'aah dayúgo.

19

1 Jesus díí ąął yee nyánłti'dá' Gálileedí' dahnyaa lęk'e, ni' Judéa golzeeyú, túńlíínií Jórdan holzéhi bitisyú ńyáá; 2 Áígee nn̄ee biké' náńłsą́ągo nádaayilziih lęk'e.

3 Phárisees daanlíni ałdǫ' baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabiłn̄ii, Ya' nn̄ee hant'éhéta bighą bi'aa yił iłk'ínát'aashgo goz'ąą née? 4 Jesus gádaabiłn̄ii, Ya' díí doo hwahá daahohshiih da née, dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihi'n̄ań nn̄ee áyíílaahń, nn̄ee ła'íí isdzán áyíílaa lęk'e, 5 Gán̄íígo, Díí bighą nn̄ee bitaa hik'e bą́ą́ yits'ą́'ghá́hgo bi'aa yił nlįį doleeł: áí naki n'íí dała'á nádodleeł. 6 Áík'ehgo doo naki dilt'ee dadá' bits'í dała'á silįį. Áík'ehgo dahadíń Bik'ehgo'ihi'n̄ań

łayinlááhíí, dahadíńta iłk'íyóléh hela'. 7 Phárisees gádaabiłnii, Ágát'éédá', nt'é bigha naltsoos bee iłk'íńch'íť'aashíí łayile'go isdzánhíí yił iłk'ínát'aashgo Moses ngon'ą́ą́ láń gá? 8 Jesus gádaabiłnii, Moses nohwijíí daantł'izíí bigha nohwi'aa bił iłk'ínát'aashgo nohwá ngon'ą́ą́ lęk'e: ndi dantsé godeyaadá' doo ágágot'ee da ni'. 9 Shíí gádaanohwiłdishnii, Hadíń bi'aa doo nnee ła' yił nant'į' na'aash dadá', yił iłk'ínát'aazhdá' yił naná'nááyúgo nant'į' nagháhi at'éé: hadíń isdzán yó'olt'e' n'íí yił nnááyúgo, áń ałdó' nant'į' nagháhi at'éé.

10 Bitsiłke'yu gádaabiłnii, Na'i'neehíí ágát'ééyúgo, doo nch'inéh da ndi nzhǫǫ. 11 Jesus gádaabiłnii, Doo nnee dawa díí yídaanel'ąą da, hadíí ye'at'éé doleełgo baa daadest'aaníí zhą́. 12 Nnee ła' doo nnádaałsé' dago daabi'deshchíni ádaat'ee: áídá' ła'íí doo nnádaałsé' dago ádaalne': ła'íí dabíí hádaat'įįgo yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'ąąhíí bigha doo nnádaałsé' da. Hadíń díí yínel'aaníí ch'ík'eh ye'at'éé le'.

13 Jesus chągháshé ałts'íséhi baa bił nch'ihezkai lęk'e, yiká' ndaadilniihgo yá okąąh daabich'o'níígo: áídá' bitsiłke'yu Doo ágádaaht'įį da, daakołnii. 14 Áídá' Jesus gánníí, Ch'ík'eh chągháshé shich'į' nihikáh le', doo t'ąązhį' daahínóhtą' da; bíí ga'ádaat'eehíí yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanlįį. 15 Chągháshé ąął yiká' ndaadesniihdá' onádzaa.

16 Nt'éégo nnee ła' Jesus yaa nyáágo gáyiłnii, Ilch'ígó'aahíí nłt'éhi ńlínihi, hago łąą nłt'éhi áshne'go ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí yaaká'yú bee hinshnaa doleeł? 17 Jesus gábiłnii, Nt'é bigha nłt'éhi shiłnnii? Doo hadíń nłt'éé da go'jíį, dała'á zhą́, Bik'ehgo'ihi'nań zhą́: áídá' ihi'naa nłt'éhi biyi' onnáh háńt'įįyúgo, Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aaníí bikísk'eh áńt'ee le'. 18 Daat'éhihíí? nii. Jesus gábiłnii, Doo ich'iziłhee da, Doo nant'į' nach'ighaa da, Doo ich'in'įįh da, Doo łé' ch'iłchoo da, 19 Kotaa hik'e komaa ch'idnłsį: ła'íí, Kot'ahdí' gólíínií koł nzhǫǫ, dakíí ídił ch'ijǫǫhíí k'ehgo. 20 Nnee ánii nagháhihíí gábiłnii, Ánists'ísędí' godezt'i'go díí dawa be'ánsht'ee: áídá' nt'é zhąshą' doo be'ánsht'ee da? 21 Jesus gábiłnii, Nzhǫǫ nleeh háńt'įįyúgo, ti'i, dawahá níyéehíí naa nahoniihgo zhaalihíí tédaat'iyéhíí bita'iníih, áík'ehgo yaaká'yú dawahá łáń ílíni níyéé doleeł: áídí' yushdé' shiké' dahsinnáh. 22 Áídá' nnee ánii nagháhihíí díí yidezts'ąądá', doo bił gozhǫ́ǫ́ dago onádzaa: dázhǫ́ hálđzilhíí bigha.

23 Jesus bitsiłke'yu gádaayiłnii, Da'aniigo gánohwiłdishnii, Nnee hálđzili yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanliinií itah hileehgo bá nyee. 24 Gánádaanohwiłdish'nii, Łįį́ bighán ha'i'áhíí benáʼkadé bigha'i'áńyú ch'égháhgo bá nyeedá' nnee hálđzilíí Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee daanliinií itah hileehgo itisgo bá nyee. 25 Bitsiłke'yu díí daidezts'ąądá' bił díyadaagot'eego gádaanii, Áídá' hadíń zhą́ hasdábi'dilteeh? 26 Jesus daabineł'įįgo gánníí, Nneehíí ái doo łayole' at'éé da go'jíį; Bik'ehgo'ihi'nań zhą́ dawa łayile'hi at'éé.

27 Peter gábiłnii, Isąą, nohwíyéé dawa bits'á' dahdihiikaidá' niké' dahsiikai ni': áígee nt'é nohwich'į' nahi'niił? 28 Jesus gádaabiłnii, Da'aniigo gánohwiłdishnii, Dawa ánílidégo ánálzaago, shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nant'án biká'dahsdáhá bits'á'idindlá́ádíí biká' dahsidaago, nohwíí shiké' nahkaihíí ałdó' nant'án biká' dahsdáhá nakits'ádah biká' dahnahísóotąą doleeł, Israel nakits'ádah hat'i'íí yaa yádaałti'go. 29 Dahadíń bigową, bik'isyú, bilahkííyú, bitaa, bą́ą́, bi'aa, bichągháshé, dagohíí bini' shizhi'híí bigha yits'á' dahnyaahíí, dała'á gonenadín ánáhołąągo baa det'aahi at'éé, ła'íí ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hinaa doleeł, yaaká'yú. 30 Áídá' łą́ągo dantsé daanlįį n'íí iké'yú doleeł; ła'íí iké'yú daanlįį n'íí dantsé doleeł.

20

1 Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: nn̲ee dahts'aa hentíínííbíyéé gólíni dázhǫ́ t'ahbiyú bánada'iziidíí hantaayú dahiyaa. 2 Nn̲ee bánada'iziidíí penny yich'į' na'in̲iiłgo yángon'ą́ą́dá' bidahts'aa hentį́į́yú odais'a'. 3 Ngost'áí bik'ehenkéézyú shį onanádzaago na'hin̲iih nagoz'ąąyú ła' daazhógo nadaazį̨į̨go yiłtsą́ągo, 4 Gádaayiłn̲ii, Nohwíí ałdó' shidahts'aa hentį́į́yú dohkáh, dábik'ehgo nohwich'į' nahishn̲iił ndi at'éé. Áík'ehgo ái ałdó' ákú okai. 5 Isk'áhńyááyú ła'íí taagi bik'ehenkéézyú shį onanádzaago da'ágánánádzaa. 6 Ashdla'i bik'ehenkéézyú shį onanádzaago ákú ła' daazhógo nadaazį̨į̨go náyíłtsą́ą, Hant'é bigha daazhógo nasozį̨į̨go o'i'ą́ą́? yiłn̲ii. 7 Doo hadíń na'idziid nohwaidi'aah dahíí bigha, daabiłn̲ii. Nohwíí ałdó' shidahts'aa hentį́į́yú dohkáh, yiłn̲ii. Dábik'ehgo nohwich'į' nahishn̲iił ndi at'éé. 8 O'i'ą́ą́yú dahts'aa hentíínííbíyéé́híí bik'ehgo na'idziidi gáyiłn̲ii, Shánada'iziidíí bich'į' ádaann̲iigo bich'į' nada'hin̲ííł, da'iké'yú náda'nziidíí ntsé, áídá' dantsé náda'nziidíí iké'yú. 9 Ashdla'i bik'ehenkéézyú shį náda'nziid n'íí ákú hikaigo dała'á ntį́į́go penny bich'į' nahas'n̲il. 10 Dantsé náda'nziid n'íí ákú hikaigo, néé itisgo nohwich'į' nahi'n̲iił, daanzį lę́k'e; da'ágát'éé ndi dała'á ntį́į́go penny zhą́ bich'į' nahas'n̲il. 11 Díí bich'į' nahas'n̲ilhíí bigha nn̲ee bidahts'aa golíínííyída'iłtahgo, 12 Gádaabiłn̲ii, Dała'ádn łédihikeezzhį' nada'iziid n'íí néé bił dáłełt'eego nohwich'į' naháńn̲il, néé gozdogyú nyeego nada'idziidgo o'i'ą́ą́. 13 Nant'ánhíí na'iziidíí ła' gáyiłn̲ii, Shit'eké, doo hagot'éégo nich'į' natseskees da: penny nich'į' nadihishn̲iił, niłdishn̲iigo, da'áígee nił nzhǫǫ ni' ya'? 14 Nich'į' na'hen̲ilihíí nádnné'go nádńdáh: díí iké'yú na'nziidíí áń ałdó' nich'į' na'háńn̲ilhíí k'ehgo bich'į' na'hishn̲iił. 15 Dashíí shíyéé́híí dashíí hásht'į́į́yú ánásh'į̨ł̨go, ái doo shá goz'ąą da née? Ya' nił nn̲ii née, nłt'éégo ánsht'eehíí bigha? 16 Áík'ehgo iké'yú daanlį̨į̨ n'íí dantsé doleeł, ła'íí dantsé daanlį̨į̨ n'íí iké'yú doleeł: ł̨ą́ągo yiká ádaann̲iid ndi da'akwíyé habi'do'n̲il.

17 Jesus wą́'yú Jerúsalemyú bitsiłke'yu yił hikaahgo k'ihzhį' yił nikaigo gádaayiłn̲ii, 18 Isąą, Jerúsalemyú dekai; ákú shíí, nn̲ee k'ehgo Niyááhíí, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí hik'e begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi biłgo baa shi'dilteehdá' shidizideego shá ngot'áah doleeł, 19 Áídí' doo Jews daanlį̨į̨ dahíí yaa daashiłtéehgo shaa daadloh doo, hashída'iłtsaas doo, áídí' tsį'iłna'áhi bídaashiłkałgo daashiziłhee doleeł: áídí' taagi jį̨į̨ hileehgo naadishdáh.

20 Zébedee bichąghásh́é bą́ą́híí binn̲e'híí Jesus yaa yił hikaigo yich'į' daahilzhiizh, nahídóshkid nzigo. 21 Nt'é háńt'į̨į gá? biłn̲ii, Jesus. Isdzán gábiłn̲ii, Nant'án síńlį̨į̨go dahnándaago díí shinn̲e'yu nakihíí ła' nigan dihe'nazhin̲éé dahsdaa doleełgo, ła'íí ni'eshganzhin̲éé dahsdaa doleełgo bá ngon'áah. 22 Áídá' Jesus gádaabiłn̲ii, Nt'é biká hádaaht'iinií doo bídaagonołsį da lą́ą. Idee be'ishdlą́ąhíí be'ohdlą́ągo bínołdzil née, ła'íí baptize be'áshi'dilne'íí bee baptize ánohwi'dilne'go bínołdzil née? Bínldzil, daabiłn̲ii. 23 Jesus gánábiłdo'n̲iid, Idee be'ishdlą́ąhíí da'an̲ii be'ohdlą́ą doleeł, ła'íí baptize áshi'dilne'íí da'an̲ii bee baptize ánohwi'dilne' doleeł: áídá' shigan dihe'nazhin̲éé dagohíí shi'eshganzhin̲éé sodaa doleełíí, doo shíí nohwaa godesh'aah da, ái dahadíń shiTaa yágoz'aaníí zhą́ bágoz'áni at'éé. 24 Iłk'isyú nakihíí ádaan̲iihíí Jesus bitsiłke'yu gonenanhíí daidezts'ą́ądá' doo bił daabik'eh da. 25 Jesus bitsiłke'yu íła'áyíílaago gádaayiłn̲ii, Doo Jews daanlį̨į̨ dahíí binadaant'a'íí isná ádaabiłsį̨go bá nadaant'aah, ła'íí bitahyú nn̲ee ízisgo ádaat'eehíí da'án̲ííyú ádaat'į̨į̨go ádaabiłsį̨go bídaagonołsį. 26 Áídá' nohwihíí nohwitahyú doo ágágot'ee da doleeł: áídá' dahadíń nohwitahyú ízisgo ánsht'ee le' nzį̨híí, áń nohwá áił'į̨į

le'; 27 Nohwitahyú dahadíń nant'án nshłíį le' nzįhíí, áń nohwá na'iziid le': 28 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí nshłíį ndi, doo hadíń shich'oniihíí bighą niyáá da, áídá' nnee bich'oshniihíí bighą niyáá, shi'ihi'na'íí nnee łáni bá nahishniiłhíí bighą niyáá. 29 Jérikodí' dahnanáskaigo, Jesus biké' naadezą́ą.

30 Nt'éégo nnee naki biniáá ágodini intín bahyú sikee lę́k'e, áí Jesus higaałgo ya'ikodaanzįįgo nádaadidilghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' ńlíni, nohwaa ch'onbáah, daaniigo nádaabokąąh. 31 Nnee Jesus biké' nałseełíí, Godnch'áad, daabiłnniid: áídá' da'tiségo nanádaadidilghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' ńlíni, nohwaa ch'onbáah, daaniigo nanádaabokąąh. 32 Jesus ninyáágo bich'į' ánniidgo, Nt'é nohwá áshłe'go ádohnii? biłnii. 33 NohwiNant'a', gohiit'įįgo ánánohwidle', daabiłnii. 34 Jesus baa daach'osbaadgo biniáá yedaadolniihgo dagoshch'į' daago'įį nádaasdlįįgo biké' dahish'aazh lę́k'e.

21

1 Áídí' Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Béthphage golzeezhį', áí dził Olives holzéhi si'ąągee, áídí' Jesus bitsiłke'yu naki oyił'a', 2 Gáyiłniigo, Ti'i, nohwádįhyú gotahyú doh'aash, áígee dagoshch'į' túlgayé bizhaazhé biłgo dahstł'ǫǫgo baa noh'aash: áí k'e'oh'adgo shaa nánohłǫǫs. 3 Nnee ła' nt'éhéta nohwiłniiyúgo, NohwiNant'a' hát'íígo áhiit'įį, biłdohniih; áík'ehgo dagoshch'į' nohwaa gode'aahgo nádohłǫǫs. 4 Díí ánágot'įįłíí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi gánníí n'íí begolnéhgo ánágot'įįł, 5 Sion bizhaazhé bił nadaagołni', Díń'įį, ízisgo niNant'a' ídaagoch'iyolba'go túlgayé, áí túlgayé bizhaazhéhi, yiká' dahsdaago nich'į' boghéél. 6 Áík'ehgo Jesus da'ánnííyú bitsiłke'yu ádaadzaa, 7 Túlgayé, bizhaazhé biłgo, baa daizlǫǫzgo bidiyágéhíí yiká' dahdaiheznildá' Jesus yiká' dainesdaa. 8 Nnee łą́ągo bidiyágé intínyú yídaagosteel lę́k'e; ła'ihíí ch'il palm bits'ádaaz'aahíí nadaayihiłgeeshgo intínyú yídaagosteel. 9 Nnee bádįh nałseełíí, ła'íí biké'dí' nałseełíí daadilwoshgo gádaaniigo, Hosánna, David biYe' nlíni: NohweBik'ehń bizhi' yee higaałíí ba'ihégosini at'éé; da'itisé goz'ąądí' Hosánna. 10 Áídí' Jerúsalemyú ńyáágo áígee daagolíínií dawa, hago łąą ágodzaa daanzįgo, Díí hadíń át'íį́? daaniigo. 11 Nnee biké' nałseełíí gádaaniigo, Díí Jesus, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi at'íį́, Názarethdí' nagháhi, áí Gálilee bigodesdzogíí biyi'dí'.

12 Áídí' Bik'ehgo'ihi'nań daach'okąąh goz'ąą yune' Jesus ha'ayáágo, baa nada'iniihi ła'íí nada'iłniihi ch'íinihiyood, ła'íí zhaali yiká' iłkáh ch'ínádainiiłíí naz'aaníí nanyihesgo', hawúcho baa nadaahiniihíí biká'dah'sdáhá ałdó' nanyihesgo', 13 Gáyiłniigo, Ágánníígo bek'e'eshchįį, Shikįhíí kįh biyi' da'ch'okąąhíí holzeego hojíí doleeł; áídá' nohwihíí daan'įįhíí bigową ádaagosolaa łąą. 14 Biniáá ádaagodiníí ła'íí doo nadaakai dahíí da'ch'okąąh goz'ąągee baa hikai; áígee nádaabiłziih lę́k'e. 15 Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí hik'e begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi Jesus ízisgo áná'ol'įįłíí daayiłtsą́ągo, ła'íí da'ch'okąąh goz'ąągee chąghášhé daadilwoshgo, Hosánna, David biYe' nlíni, daaniigo daayiłtsą́ągo, dázhǫ́ doo bił daagozhǫ́ǫ́ da lę́k'e. 16 Áík'ehgo gádaabiłnii, Ya' díí ádaaniihíí dints'ag née? Jesus gábiłnii, Ha'oh; ya' díí doo hwahá daahohshiih da née, Chąghášhé ałts'íséhi ła'íí mé' t'ah da'iłbe'i dázhǫ́ nłt'éégo ihédaanzįgo ádaasíńlaa?

17 Áídí' bits'á' dahiyaago kįh goznildí' Béthany golzeezhį' nyáá; áígee sidaa lę́k'e. 18 T'ahbįyú kįh goznilyú nádesdzaago, shiná' silįį. 19 Ch'il fig intín bahyú o'áágo yiłtsą́ągo yaa nyáá, binest'ą' da'ádįhdá' bit'ąą zhą́ gólíígo yígołsįįdgo gáyiłnii, Kodí' godezt'i'go dahazhį' ninest'ą' da'ádįh doleeł. Áík'ehgo dagoshch'į' ch'il fig náhesgą. 20 Bitsiłke'yu díí daayiłtsą́ągo bił díyadaagot'eego

gádaaɲii, Hagot'éégo ch'il fig dagoshch'į' náhesgą łąą! 21 Jesus gádaabiłɲii,
Da'aɲii gánohwiłdishɲii, Nohwi'odlą' golı́ı́yúgo, doo nohwił nadaagoki dayúgo,
doo díí ch'il fig ádzaahíí k'ehgo zhą́ ádaahɲe' da, áídá' díí dziłíí bich'į' hahdzi-
igo, Yúwehégo dihi'ɲáhgo túnteel biyi' onidolɲé', daadohɲiiyúgo, nohwá
ágáɲe'. 22 Da'ohkąąhgo dant'éhéta daahohkeedíí, da'ohdląągo ádaadohɲiiyúgo,
dawa nohwaa hi'né'hi at'éé.

23 Jesus da'ch'okąąh goz'ąą yuɲe' i'ayáágo, áígee nɲee yił ch'ígó'aahgo, okąąh
yebik'ehi itisyú nadaandeehi, nɲee yánazíni biłgo baa hikaigo gádaabiłɲii,
Hadíń bik'ehgo ánánt'įį́ł? Hadíń naa godin'ą́ągo ánt'įį́h? 24 Jesus gádaabiłɲii,
Shíí ałdó' dała'ándi nanohwídishkid, shił nadaagołɲi'yúgo, shíí ałdó' hadíń
bik'ehgo ánásht'įį́łíí nohwił nagoshɲi' doleeł. 25 John baptize ádaagole'íí
hadí' begoz'áni? Yaaká'dí'go née, dagohíí nɲee bits'ą́'dí'go née? Łił
yádaałti'go gádaałiłdi'ɲii, Yaaká'dí'go daan'ɲiihyúgo, gánohwiłɲiih, Áídá' nt'é
bighą doo daahohdląą da láń? 26 Áídá', Nɲee bits'ą́'dí'go, daan'ɲiihyúgo,
nɲee bédaahildzid; nɲee dawa John Bik'ehgo'ihi'ɲań binkááyú na'iziidi nlį́į́
daanzį́híí bighą. 27 Áík'ehgo Jesus gádaayiłɲii, Néé doo bídaagonlzį́ da. Jesus
gánábiłdo'ɲiid, Shíí ałdó' hadíń bik'ehgo ánásht'įį́łíí doo nohwił nagoshɲi' da.

28 Díí hagot'éégo baa natsídaahkees? Ła' nɲee biye'ke naki; dała'á yaa nyáágo,
Shiye', díí jį́į́ shidahts'aa hentı́ı́yú na'iziidyú ńɲáh, yiłɲii. 29 Áń bich'į' hadziigo,
Dah, doo akú dishá́h da, biłɲii; áídá' bikédí'go biini' łahgo ánáyiidlaago akú óyáá
lę́k'e. 30 Biye' ła'ihíí yaa nanádzaago da'ágánáyiłdo'ɲiid. Áík'ehgo, Akú dishá́h,
nɲiid; áídá' doo akú óyáá da. 31 Díí nakihíí hadíí bitaa áɲííyú ádzaa? Dantséhi,
daaɲii. Jesus gádaabiłɲii, Da'aɲii gánohwiłdishɲii, Tax bich'į' nadaahi'ɲiiłíí
ła'íí nant'į' nakaihi danohwintsé Bik'ehgo'ihi'ɲań bilałtł'áhgee daanliinií itah
daaleeh. 32 John nłt'éégo ágot'eehíí yaa yałti'go nohwitahyú ńyáá, ndi doo
daahohdląą da; tax bich'į' nadaahi'ɲiiłíí ła'íí nant'į' nakaihíí zhą́ daabodląą:
nohwíí bídaagonołsį ndi bikédí'go nohwiini' doo łahgo ánádaasohdląągo daaho-
hdląą da.

33 Iłch'ígót'aahgo naná'goɲihíí ła' ódaayełts'ą́ą́: ła' nɲee bidák'eh golíínií
dahts'aa k'eidnláágo yiɲaayú na'nezɲil, dahts'aa hahigęęs doleełgee yá
ogogéed, biká'dí' ídést'iinií ágólaa, ła'íí bá yiɲádaadéz'íni yá ch'ígohet'ąądá'
ńzaadyú ni' goz'ąąyú óyáá: 34 Da'nest'ąągee ngonyáágo bánada'iziidi
bidahts'aa bá yiɲádaadéz'íni yich'į' oyił'a', binest'ą' ła' bá náyíné'go. 35 Áídá'
bá iɲádaadéz'íni nada'iziidíí yił ndaazdeelgo dała'á nyída'eshtłizh, ła'ihíí
daizes- hį́į́, ła'ihíí tséé bee daayitséed. 36 Bánada'iziidíí ntsédá' oyił'a'
n'íí bitisgo onayíł'a': ái ágánádaayiidlaa. 37 Da'iké'yú biye' oyił'a', Shiye'
daidnłsį doleeł, ɲiigo. 38 Áídá' biye' daayiłtsąądá', dahts'aa yiɲádaadéz'íni
gádaałiłdi'ɲii, Díí dahts'aa hentíínií bíyéé doleełíí át'éé; yushdé', daazołdee,
áík'ehgo bíyéé doleeł n'íí daanohwíyéé doleeł. 39 Áík'ehgo yił ndaazdeelgo
dahts'aa hentı́ı́dí' ch'ídaist'e'go daizes- hį́į́. 40 Áík'ehgo dahts'aa hentíínií
bíyééhíí nádzáágo bidahts'aa bá yiɲádaadéz'ínihíí hagoshą' ádaile'? 41 Jesus
gádaayiłɲii, Bidahts'aa golíínií nɲee doo bik'ehyú ádaat'įį dahíí naiłtseedá',
bidahts'aa hentíínií bá yiɲádaadéz'íni ła'ihíí yá ch'ínágohet'aah, ái inest'ąągo
nest'ánhíí baa daach'ihiɲiił doo. 42 Jesus gádaabiłɲii, Díínko Bik'ehgo'ihi'ɲań
biyati' bek'e'eshchiinií doo hwahá daahohshiih da née? Tséé kįh ádaagole'íí
yó'odaisɲe'i n'íí, hagon'áágee dantsé si'aanií silį́į́: díí nohweBik'ehń bik'ehgo
ánágot'įį́ł, ái daanéel'įį́go nohwił díyadaagot'ee. 43 Ái bighą gádaanohwiłdishɲii,
Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee daanohłį́į́go nohwaa ch'ígót'i' n'íí
nohwaa nágodit'aahgo łahgo hat'i'íí, Bik'ehgo'ihi'ɲań yikísk'eh hikaahíí, baa
godidot'aał, nohwits'ą́'. 44 Dahadíń ái tséé yiká' nágo'yúgo, ałts'íséego nihiltǫǫd:

áídá' dahadíń áí tséé biká' naltǫ'yúgo, di'ílégo bik'aa doleeł. 45 Okąąh ye bik'ehi itisyú nadaandeehíí hik'e Phárisees daanlíni ichí'ígót'aahgo na'goni'i Jesus yee hadzii n'íí daidezts'ąądá', bíí ádaabiłniigo yídaagołsįįd. 46 Ha'ádaiłt'e' hádaat'įį ndi nnee łáni yédaaldzid, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi nlįį daanzįhíí bighą.

22

1 Jesus ichí'ígót'aahgo na'goni'íí yee yił nanágolni'go gánníí, 2 Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: ízisgo nant'án biye' niinéhi bá da'idąągo ngon'ą́ą. 3 Áík'ehgo binadaal'a'á ni'i'néhyú nohohkáh daayiłnniid n'íí, yushdé' biłniigo yił'aa: ndi doo ákú híkáh da. 4 Nadaal'a'á ła'i onáyíł'a' gánníígo, Daabi'dokeedíí gábiłdohnii, Hidáń dawa łalzaa: shimagashi hik'e bizhaazhé łik'ahíí nasiłtseed, dawa ąął nłt'éégo alzaa: yushdé' ni'i'néhyú nohkáh. 5 Áídá' ái doo akú ádaat'ee da, dabíí hádaat'įįyú oheskai, ła' bidák'ehyú óyáá, ła'ihíí baa na'hiniihyú óyáá: 6 Ła'ihíí nant'án binadaal'a'á yił ndaazdeelgo yiniidaagodezlaadí' nadaistseed. 7 Nant'ánhíí díí ya'ikonzįįdá' hashkee: áík'ehgo bisiláádahíí daił'aago nnee ádáát'įįd n'íí nadaistseed, ła'íí bikįh nagoznilíí daidnłid. 8 Áídá' nant'án binadaal'a'á gáyiłnii, Ni'i'néhgo da'idąąhíí łalzaa ndi daabi'dokeedíí doo yik'e shijeed da. 9 Ái bighą da'ditinyú dohkáh, áígee hadíń daah'iinií dawa ni'i'néhyú nohohkáh, daabiłdohnii. 10 Áík'ehgo nadaal'a'á intínk'ehyú okai, hadíí daayiłtsąąhíí dawa, doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí ła'íí nłt'éégo ádaat'eehíí íła'ádaizlaa: áík'ehgo nnee łáni ni'i'néhyú hikai.

11 Áígee nant'án ha'ayáádá' nnee niheskaihíí yineł'įígo, nnee ła' ni'i'néhgo íihíí doo golíį dago yiłtsąą: 12 Áík'ehgo gáyiłnii, Shit'ekéhé, hagot'éégo kóne' ha'ányaa, ni'i'néhgo íihíí doo ágóndlaa dago? Áídá' nneehíí doo nt'é nii da. 13 Nant'ánhíí binadaal'a'á gádaayiłnii, Bigan hik'e bikee łídaałtł'oogo godiłhiłyú ch'ídaanołt'e'; akú daach'ichag ła'íí kowoo łídaach'idiłk'ash doleeł. 14 Łą́ągo yiká ádaannniid ndi da'akwíyé habi'do'nil.

15 Phárisees daanlíni hagot'éégo Jesus yałti'gee daabihiljizh doleełgo ndaagoshchįį. 16 Phárisees biké' anákahíí hik'e Hérod yił daagot'íni Jesus yich'į' odais'a', gádaabiłniigo, Ichí'ígó'aahíí, da'aniigo ánniigo, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań bich'į'zhinéégo goz'aaníí da'aniigo baa ichí'ígon'áahgo bídaagonlzį, nnee doo bénídzid dago yáńłti': nnee doo ła' itisgo síńłtįį da. 17 Ái bighą nohwił nagolní', Díí hagot'éégo baa natsínkees? Ya' Caesar bich'į' tax nadaach'iniiłgo begoz'ąą née? Née dah née? 18 Ái nneehíí doo bik'ehyú ádaat'ee dago Jesus yígółsįgo gádaayiłnii, Nt'é bighą yashti'íí bee daashołjizhgo ádaashiłdohnii, nohwíí daanohshǫǫ ádaadoł'íni? 19 Zhaali tax bidená nahi'niiłíí shaa noh'aahgo nesh'įį. Áík'ehgo zhaali ła', penny holzéhi, baa daiz'ąą. 20 Hadíń be'ilzaa, hadíń bizhi' biká' dahgoz'ąą? daayiłnii. 21 Caesar bíyéhi łąą, daanii. Jesus gádaabiłnii, Caesar bíyéehíí Caesar baa daanohniił, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań bíyéehíí Bik'ehgo'ihi'nań baa daanohniił. 22 Díí daidezts'ąądá' bił díyadaagot'eego bits'ą'yú dah hiskai.

23 Da'ái bijįį Sádducees daanlíni, nanezna' n'íí doo naadikáh da daaníhi, Jesus yaa hikaigo nayídaadiłkid, 24 Gádaayiłniigo, Ichí'ígó'aahíí, Moses gánníí ni', Ła' nnee bichąghášhé doo ła' dago daztsąąyúgo, bik'isnhíí bi'aa n'íí yił nnádo'neełgo, bik'isn n'íí chąghášhé bá ágodolniił. 25 Iłk'isyú gosts'idi nohwitahyú daagolíį ni': dantsé nnááhíí daztsąą, bichąghášhé doo ła' da, áík'ehgo bi'aa n'íí bik'isn yił naná'náá: 26 Nakigeehíí ágánánádzaa, taagigeehíí ałdó', da'áík'ehgo gosts'idzhį' dawa nanezna'. 27 Da'iké'yú isdzánhíí

ałdó' daztsąą. 28 Áík'ehgo nanezna'dí' naach'idikáhgee díí gosts'idihíí shą' hadíí bi'aa doleeł, dawa yił nadaaznaadá'? 29 Jesus gádaabiłnii, Da'ołsiih, Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiinií ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań binawodíí doo bídaagonołsį dahíí bighą. 30 Naach'idikáhgee doo nnádaach'iłse' da, doo ndaagoch'ihiniiłgo nnádaach'iłse' da, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíįhíí k'ehgo daagoch'ilíį. 31 Áídá' nanezna'íí naadiikáhíí, Bik'ehgo'ihi'nań baa nohwich'į' yałti'íí, ya' doo hwahá baa daahohshiih da née, gáníígo, 32 Shíí Abraham Bik'ehgo'ihi'nań yokąąhíí nshłįį, Isaac, Jacob ałdó' Bik'ehgo'ihi'nań yokąąhíí nshłįį. Bik'ehgo'ihi'nań doo nanezna'íí yokąąhíí nlįį da, daahinaahíí zhą. 33 Nnee íła'at'éehíí díí daidezts'ąągo, iłch'ígó'aahííbighą bił díyadaagot'ee.

34 Jesus Sádducees daanlíni doo nt'é ńdaado'nii dago áyíílaago Phárisees ya'ikodaanzįįgo, íła'adzaa. 35 Áí ła' begoz'aanií nłt'éégo yígółsini Jesus yich'į' hadziigo nabíntaahgo nabídiłkid, 36 Iłch'ígó'aahíí, Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aanií hadíí itisgo at'éé? niigo. 37 Jesus gábiłnii, Bik'ehgo'ihi'nań neBik'ehń nijíí dawa bee nił nzhǫǫ le'. niyi'siziinií dawa bee, ła'íí ninatsekeesíí dawa bee nił nzhǫǫ le'. 38 Áí Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aanií dantséhi ła'íí itisgohi at'éé. 39 Nakigeehíí ałdó' ágánánát'éé, Nit'ahdí' gólíínií nił nzhǫǫ le', dáni ídił njǫǫhíí k'ehgo. 40 Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aanií ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda' eshchiinií dawa díí nakihíí bits'ą'dí'hi at'éé.

41 Phárisees daanlíni t'ah íła'at'éégee, Jesus nabídaadiłkid, 42 Gáníígo, Christhíí hagot'éégo baa natsídaahkees? Hadíń biye' nlįį? David biye' nlįį, daabiłnii. 43 Jesus gánádi'nii, Hagot'éégoshą' David Holy Spirit yábiyiłti'go, SheBik'ehń, biłnii, gáníígo, 44 Bik'ehgo'ihi'nań sheBik'ehń gáyiłnniid, Shigan dihe'nazhiné́égo sínda, ni'ina' benik'eh silįįgo nikełtł'ááhyú ninínilzhį'. 45 David, SheBik'ehń, biłniigo bozhííyúgo, hagot'éégoshą' biye' nlįį áídá'? 46 Jesus nnee doo ła' bich'į' hanadzíih da lę́k'e, áí bijįįdí' godezt'i'go nnee daaste'go, doo hadíń nabínánłkid da.

23

1 Jesus nnee íła'at'éehíí hik'e bitsiłke'yu yich'į' hadzii, 2 Gáníígo, Begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Phárisees daanlíni Moses nnee yá sizįį n'íí k'ehgo nnee yá nazįį: 3 Áí bighą da'ádaanohwiłniiyú ádaanoht'eego ádaaht'įį; ndi doo ádaat'įįhíí k'ehgo ádaaht'įį da: áí ádaaniiyú doo ádaat'įį da ndi ádaanii. 4 Áí nneehíí nnee biwosyú ndaazgo dázhǫ́ nyeego dahda'ogheełgo ádaayiłsį; áídá' da'ayáhá ndi doo ich'odaanii da. 5 Nłt'éégo ánádaat'įįłíí dawa nnee dá bo'įį hádaat'įįhíí bighą ánádaat'įįł: Bik'ehgo'ihi'nań biyati' ła' bídaadestł'ǫǫhíí nteelgo ádaile', bi'íí bidá'yú ałdó' nteelgo na'izlaago ádaayiłsį. 6 Da'idąągee nnee ízisgo ádaat'eehíí dahnádinbįhyú itah dahnaháztąągo zhą bił daanzhǫǫ, ła'íí Jews ha'ánáłséh nagoznil yune' nnee yánazíni dahnádinbįhyú itah dahnaháztąągo ałdó' bił daanzhǫǫ, 7 Na'hiniih nadaagoz'ąąyú bich'į' ádaach'iniigo, ła'íí, Iłch'ígó'aahíí, Iłch'ígó'aahíí, daabiłniigo zhą bił daanzhǫǫ, 8 Áídá' nohwihíí doo hadíń, Iłch'ígó'aahíí, nohwiłnii da le': dała'á nohwił ch'ígó'aahíí nlįį, Christ zhą; ła'íí nohwihíí daanohwigha iłk'isyú daanohłįį. 9 Ni'gosdzáń biká' nnee doo ła', ShiTaa, biłdohnii da le': dała'á, yaaká'yú dahsdaahń zhą, nohwiTaa at'éé. 10 Doo hadíń, ShiNant'a', nohwiłnii da le': dała'á nohwiNant'a' nlįį, Christ zhą. 11 Hadíń nohwitahyú ízisgo at'éehíí, nohwá na'iziid le'. 12 Hadíń itisgo ídéstiiníí ídaagoch'olba'go ádolniił; áídá' hadíń ídaagoch'olba'íí itisgo at'éégo ádolniił.

13 Begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Phárisees daanohłíni, daanohshǫǫ ádaadoł'íni, nohwá góyéé doleeł! Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee goz'áni

nnee bits'á' daanáda'dohtį: nohwíí doo itah daahłeeh dadá', nnee itah daaleeh doleeł n'íí t'ąązhį' ádaanołsį. 14 Begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Phárisees daanohłíni, daanohshǫǫ ádaadoł'íni, nohwá góyéé doleeł! Isdzáné itsaa daanlíni bigową bits'á' nádaahohnniił, ła'íí daazhógo ádaadohniigo nzaad gont'i'go da'ohkąąh: áí bighą nohwíí itisgo nohwiniigonłt'éégo nohwá ndaagodot'aał. 15 Begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Phárisees daanohłíni, daanohshǫǫ ádaadoł'íni, nohwá góyéé doleeł! Tú biká' ła'íí ni' biká' dahot'éhé nadaanohtaah, dała'á ndi nohwíhiighάhíí bighą; nohwíhiyaayúgo nakidn nohwitisyú łenágołchǫǫdgo ch'iidn bikǫ' diltłi' yuyaa bágoz'ąą. 16 Nohwinnáá ádaagodįh ndi ła' bádįh nadaahkaihíí, nohwá góyéé doleeł! Dahadíń da'ch'okąąh goz'aaníí biláhyú bitł'a dahnádidilniihdá', áí doo nt'é da, daadohnii: ndi hadíń óodo da'ch'okąąh goz'ąą yune'hi biláhyú bitł'a dahnádidilniihíí, áń zhą da'ánníyú át'éé le', daadohnii! 17 Nohwíí doo daagonohsąą da, nohwinnáá ádaagodini: hadíí itisgo at'éé, ódohíí née, née da'ch'okąąh goz'aaníí bits'á'dí' óodo dilzįhgo alzaahíí née? 18 Ła'íí, Dahadíń be'okąąhíí biká' dahnási'niłi goz'aaníí biláhyú bitł'a dahnádidilniihdá', áí doo nt'é da, daadohnii; ndi hadíń Bik'ehgo'ihi'nań baa hi'niiłíí áí yiká' dahsiné'íí biláhyú bitł'a dahnádidilniihíí, áń zhą da'ánníyú át'éé le', daadohnii. 19 Nohwíí doo daagonohsąą da, nohwinnáá ádaagodini: hadíí itisgo at'éé, Bik'ehgo'ihi'nań baa hi'né'ihíí née, née yiká' dahsiné'íí Bik'ehgo'ihi'nań baa hi'né'ihíí dilzįhgo áile'ihíí née? 20 Áík'ehgo dahadíń Bik'ehgo'ihi'nań baa hi'né'i yiká' dahsiné'i biláhyú bitł'a dahnádidilniihíí, áí hik'e biká' dah sihi'niiłíí dawa ałdó' biláhyú bitł'a dahnádidilniih. 21 Ła'íí dahadíń da'ch'okąąh goz'aaníí biláhyú bitł'a dahnádidilniihíí, áí hik'e ákóne' golíínií ałdó' biláhyú bitł'a dahnádidilniih. 22 Ła'íí dahadíń yaaká'yú biláhyú bitł'a dahnádidilniihíí, Bik'ehgo'ihi'nań dahsdaagee goz'aaníí hik'e áígee dah sdaahíí ałdó' biláhyú bitł'a dahnádidilniih. 23 Begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Phárisees daanohłíni, daanohshǫǫ ádaadoł'íni, nohwá góyéé doleeł! Tł'oh mint, ánise, hik'e cúmmin daaholzéhi dá goneznanyú iłk'é'nilgo, dała'á Bik'ehgo'ihi'nań baa nádaahné', áídá' Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aaníí itisgo at'éehíí doo bee ádaanoht'ee da, dábik'ehyú ánách'ot'įįłíí, koł goch'oba'íí, ła'íí ko'odlą' golíínií: díí bee ádaanoht'ee le'at'éhi, ła'ihíí doo baa daayołnah dago. 24 Nohwinnáá ádaagodįh ndi ła' bádįh nadaahkaihíí, dǫ' áłts'íséhi bitádaadołkaałdá' łíį bighán ha'i'áhi odaahołneeh. 25 Begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Phárisees daanohłíni, daanohshǫǫ ádaadoł'íni, nohwá góyéé doleeł! Idee hik'e its'aa biká'yú zhą tádaahgisdá', aadaach'ihi'niiłíí ła'íí doo ádaagoch'idzaa dahíí zhą biyi' yune' begoz'ąą. 26 Phárisee ńlíni, ninnáá ágodini, idee hik'e its'aahíí biyi' yune' ntsé tánǵis, áík'ehgo biká'dí' ałdó' nłt'éé doleeł. 27 Begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Phárisees daanohłíni, daanohshǫǫ ádaadoł'íni, nohwá góyéé doleeł! Nnee łe'shijeedíí biká'gee alzaahíí łigaigo ánálzaahíí k'ehgo ádaanoht'ee, áídá' ái biyi' yune'híí nnee daztsáni bits'in zhą sinil, nchǫ'íí zhą dawa begoz'ąą. 28 Nohwíí ałdó' nohwiká'dí'go zhą nnee binnááł nłt'éégo ádaanoht'ee, áídá' nohwiyi' yune' nzhǫǫ ách'idil'iiníí hik'e nchǫ'híí bee hagolk'ił. 29 Begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Phárisees daanohłíni, daanohshǫǫ ádaadoł'íni, nohwá góyéé doleeł! Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi n'íí łe'shijéédíí biká'gee dant'éhéta bee bínádaach'ilniihíí ádaagohłe', ła'íí nnee dábik'ehyú ádaat'ee n'íí łe'shijeedíí biká'gee alzaahíí dénzhónégo ánádaahdle'híí bighą, 30 Gádaadohniigo, Nohwitaa n'íí t'ah daahinaadá' daagondlįįyúgo, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi n'íí naatseedgee doo itah daandlįį da doleeł ni'. 31 Ádaadohniigo, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi ndaistseed n'íí bichągháshé daanohłįįgo dánohwíí ádaa

nadaagolnį'. 32 Nohwitaa n'íí nchǫ'go ádaat'įį n'íí ąąłzhį' beda'ohłe'. 33 Tł'iish k'ehgo daanohłíni, ch'osh bik'asda' golíínií k'ehgo hałinołt'įįłíí, ch'iidn bikǫ' diltłi' yuyaa nohwá goz'aanií hagot'éégoshą' bitis hahkáh?

34 Áí bighą Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi, nnee daagoyáni, hik'e begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi nohwich'į' daadeł'a': áí ła' nadaałtseed doleeł, ła'íí tsį'iłna'áhi bídaahołkał doleeł; ła'ihíí íła'ánádaaht'įįgee habída'ołtsaas doleeł, ła'íí daabi'odlą'híí bighą yóíyahgo binį'da'dołníh doleeł, kįh gozнildí' łahyúgo kįh gozнilzhį': 35 Áí bighą ni'gosdzáń biká' nnee dábik'ehyú ádaat'eehíí nadaaztseedíí dawa bidił nohwik'izhį' didot'aał, dábik'ehyú át'éhi, Abel holzéhi, zesdįįdí' Barakías biye', Zakarías holzéhi, zesdįįzhį', Zakaríasíí kįh biyi' da'ch'okąąhíí hik'e be'okąąhíí biká' dahnási'nił́íí goz'aanií bigizhgee daazesołhįį n'íí. 36 Da'anііgo gánohwiłdishnii, Díí dawa díí daałinolt'įįłíí bik'izhį' didot'aał. 37 Jerúsalem, Jerúsalem ńlíni, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi natsíńłtseedíí, ła'íí nich'į' daahil'aadíí tséé bee nbida'tsíńłne'íí, tazhik'áné bi'aadíí bit'ats'in bitł'ááh yune' bizhaazhé onáyinił́íí k'ehgo nichągháshé doo ałch'ídn łináhishniił hasht'įį́ ndi doo hádaaht'įį da ni'! 38 Nikįhíí yó'agodot'ąą. 39 Gádaanohwiłdishnii, Bik'ehgo'ihi'nań bizhi' yee higaałíí ba'ihégosini at'éé, daadohniihíí bijįį zhą́ nadaashołtséh.

24

1 Jesus da'ch'okąąh goz'ąądí' ch'ínyáádá', bitsiłke'yu baa hikai, gádaabiłniigo, Díí da'ch'okąąh goz'ąągee kįh nagoznilíí níńł'įį. 2 Jesus gádaabiłnii, Díí dawa daah'įį née? Da'aniigo gánohwiłdishnii, díí tséé iłká' dahnagoznilíí doo ła' iłká' dahnast'ą́ą́ da doleeł, dawa nanehiłkaad doleeł.

3 Áídí' Jesus dził Olives holzéhi biká'yú dahsdaago bitsiłke'yu dasahndiyú baa hikaigo gádaabiłnii, Nohwił nagolní' da'os'ah ágonéhi? Nádńdáhíí hik'e nnágodáhi biłgo hant'é bee bígózį doleeł? 4 Jesus gánádaabiłdi'nii, Ídaa daagonohdzą́ą, nnee ła' ch'a'onoholt'e' hela'. 5 Nnee łą́ągo shizhi' yee daahikáh doleeł, Shíí Christ nshłįį, daaniigo; áí nnee łą́ągo ch'a'odaayiłkaad doleeł. 6 Nagonłkaadíí ba'ikodaanohsį, ła'íí nagonłkaadíí baa ch'inii daadohts'ag doleeł: áídá' doo nohwijíí natsídaahiltǫ' da le': díí dawa begolne'hi at'éé, ndihíí t'ah doo hwahá nnágodáh da. 7 Nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí iłch'į' nanágonłkaad doleeł, ła'íí nnee dała'á binant'a' daagolínihíí ałdó' iłch'į' nanágonłkaad doleeł: da'adzaayú shiná' góyéehíí benagowaa doo, nadaagontł'ogíí iłtah at'éehíí benadaagowaa doleeł, ła'íí ni' nagohi'naa doleeł. 8 Áí koniidaagonłt'éehíí begodigháh doleeł. 9 Áígee nohwiní'daach'idiłni'go odaanohwiniyood doleeł ła'íí nadaanohwiłtseed doleeł: ła'íí shizhi' daanohwich'ozhííhíí bighą nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí dawa bił daanohchǫ' doleeł. 10 Áígee nnee łą́ągo t'ąązhį' ánáda'ne' doo, łaa nadaagolni' doo, ła'íí iłk'edaadi'niih doo. 11 Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi ádaadil'íni hahikáh doleeł, áík'ehgo nnee łą́ągo ch'a'odaayiłkaad doleeł. 12 Doo bik'ehyú ágot'ee dahíí dázhǫ́ łą́ągo begoz'ąąhíí bighą nnee łą́ągo bił'ijóónií édįįłgo nádaanihik'as doleeł. 13 Áídá' dahadíń dángont'i'zhį' dahildǫ́híí hasdábi'dolteeł. 14 Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aanií nłt'éégo baa na'goni'íí ni' dágoz'ąą nt'éégo be'ánágoldoh doleeł, nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí dawa yidiits'į́h doleełhíí bighą; áí bikédí'go nnágodáh doleeł. 15 Áík'ehgo gołchǫǫhgo o'ní'ihíí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi, Daniel holzéhi, yaa yałti' n'íí, godiyįhgo goz'ąągee siziįgo daah'įįdá', (dahadíń áí yózhííhíí bił ígózį le',) 16 Hadíí Judéa golzeeyú daagolíínií, dził naz'aanií yich'į' okeeh doo: 17 Dahadíń kįh biká'yú dahsdaahíí nt'éhéta náidiiné'go

góda h ch'ínádáh hela': 18 Ła'íí dahadíń k'edolzaahíí yiyi' na'iziidíí t'ąązhį' bidyágé yaa nánódáh hela'. 19 Áígee goldohíí daaltsaanií ła'íí isdzáné mé' daabiłbe'íí bá góyéé doleeł! 20 Haihíí biyi' ła'íí godilziníí bijįį ágóné h hela', daadohniigo da'ohkąąh. 21 Áígee dantsé godeyaadí' godezt'i'go díí jįįzhį' goyéégo nagowaahíí ái ga'at'éhi doo hwahá be'ágone' da, ái doo be'ágánágo'néh át'éé da. 22 Áígee goldohíí doo dé'igodégo ánálzaa dayúgo, nnee doo ła' hasdáwáh át'éé da: áídá' nnee bitahasdlaahíí bighą áígee goldohíí dé'igodégo ánádolníił. 23 Áígee nnee ła', Daadeh'íį, Christ kú naghaa, dagohíí, nlahyú naghaa, nohwiłniiyúgo, doo daahohdląą da. 24 Christ ádaadil'iiníí, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi ádaadil'iiníí hahikáh doleeł, ái godiyihgo be'ígóziníí ch'í'nah ádaile' ła'íí ízisgo áńda'ol'įįh doleeł; yídaanel'ąąyúgo ái bee nnee bitahasdlaahíí ndi ch'a'odaiłkaad doleeł. 25 Ídaayesółts'ąą, iłk'idá' dabíntsé baa nohwił nagosisni'. 26 Christ da'igolííyú naghaa, daanohwiłch'iniiyúgo; ákú dohkáh hela': nagont'į' goz'ąą yune' sidaa, daanohwiłch'iniiyúgo; ái doo daahohdląą da. 27 Ya'ái hanadáhdí' ya'ái onadáhzhį' hada'didla'íí k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nádishdaał. 28 Dahayú its'í siné'yú ch'ishoogi íła'at'éé doleeł.

29 Goyéégo nagoyaahíí bikédí'go ya'ái diłhił doleeł, tł'égona'áíhíí doo bee got'įį da doleeł, ts'iłsǫǫsé yáádí' nanihidéh doleeł, ła'íí yáázhį'go inawodíí nagohi'naa doo: 30 Áígee shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaaká'yú beshígóziníí ch'í'nah hileeh; áík'ehgo ni'gosdzáń biká' nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí doo bił daagozhǫ́ǫ dago daachag doleeł, shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaak'os biyi'dí' shinawodíí bee ła'íí dázhǫ shits'á'idindlá ádgo náshdaałgo daashidołtseeł. 31 Áídí' shinadaal'a'á yaaká'dí' ohish'aa doleeł, bésh dilwoshé ádaaniigo bitahelááhíí dį́į́dí', ni'gosdzáń nel'ąądí' yáá nel'ąązhį' íła'ádaile'. 32 Ch'il fig holzéhi bits'á'dí' nohwił ch'ígót'aah; bits'ádaaz'aahíí dit'ódé daaleehdí' bit'ąą daagoleehyúgo, k'ad shį́į́ nágodleehgo bídaagonołsį. 33 Da'áík'ehgo ái be'ádaagone'íí goldohgo daah'įįdá', k'ad náshdaałzhį' ałhánégo godziihgo bídaagonołsį doleeł. 34 Da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Díí daałinolt'įįłíí doo nohwee ch'ígonáh da, díí ádaanohwiłdéniidíí dawa begolzaago zhą. 35 Yáá hik'e ni'gosdzáń biłgo bech'ígonáh doleeł, áídá' shiyati'íí doo bech'ígowáh da doleeł.

36 Hadíí bijįį shįhíí, dagohíí da'kwíí bik'ehenkéézgo shįhíí ágone'íí nnee doo ła' yígółsį da, Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií ndi doo yídaagołsį da, shiTaa zhą yígółsį. 37 Noe t'ah golį́į́dá' ágot'ee n'íí k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nánshdáhíí bijįį ałdó' ágágot'ee doleeł. 38 Tú'idezjoolíí dabíntségo ágot'ee lę́k'ehíí k'ehgo ágot'ee doleeł, da'ch'iyąą ni', da'ch'idląą ni', nnádaach'iłse' ni', ła'íí łaa daagoch'ihiniiłgo nnádaaze' ni', Noe tsina'eełíí yiyi' oyaahíí bijįįzhį', 39 Tú'idezjoolíí doo yídaagołsį'égo tú idezjoolgo dawa bił ogo'éél; shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nánshdáhgo ałdó' ágágot'ee doleeł. 40 Ái bijįį nnee naki k'edolzaayú na'aashyúgo, dała'á nádilteehdá' ła'íí da'akú sizįį doo. 41 Isdzáné naki da'ik'aayúgo, dała'á nádilteehdá' ła'íí da'akú sidaa doo.

42 Ái bigha biká nádaadeht'į́įh; da'kwíí bik'ehenkéézgo shíí, nohwe-Bik'ehńhíí, nánshdáhíí doo bídaagonołsį da. 43 Díí bídaagonołsį, nnee bigową golíínií da'os'ah in'įįhíí hígháhgo yígółsįyúgo, yiká déz'įį doleeł ni', áík'ehgo bigową doo ch'ínódzį́į́s át'éé da. 44 Nohwíí ałdó' dahkodá' iłch'į'daanoht'ee: shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dahagee nánshdáh, doo ndaashołíí dagee. 45 Áídá' hadíń na'iziidi begondlįįhíí góyáni, binant'a' bigowąhíí yebik'ehgo nbiłtį́į́ n'íí, dahagee idáń nana'níihgee idáń nayiniih. 46 Na'iziidíí binant'a' ábiłniiyú át'į́į́go, binant'a' nadzááyúgo, áń biyaa gozhǫ́ǫ doleeł. 47 Da'aniigo

gádaanohwiłdishn̲ii, Nant'án nt'é bíyéehíí dawa yebik'ehgo na'iziidíí nbiłtéeh doo. 48 Áídá' ái na'iziidi nchǫ'ihíí, Shinant'a' doo hwah nadáh da, ídiłdi'n̲iiyúgo; 49 Isdzáné hik'e nn̲ee ła' nada'iziidíí nadainłkaad nkegonyaago bił nágodizyisíí biłgo da'iyąą hik'e da'idląąyúgo; 50 Ái na'iziidi binant'a' doo yiká déz'įį dagee, doo nyołíí dagee nadáhgo, 51 Nbihiłgeesh, áídí' hadíí daanzhǫǫ ádaagodil'ínihíí bich'į'zhin̲éégo nilteeh: áígee daach'ichag ła'íí kowoo łídaach'idiłk'ash doo.

25

1 Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: ch'ekíí gonenan kǫ' nałbaałíí dahdaayo'aałgo nn̲ee niin̲éhíí bich'į'yú deskai. 2 Ashdla'ihíí daagoyą́ą́, áídá' ashdla'ihíí doo daagoyą́ą́ da. 3 Doo daagoyą́ą́ dahíí kǫ' nałbaałíí dahdaayo'aał ndi túkǫ'íí ik'e'an doo ła' dahdaidnziid da. 4 Áídá' daagoyáánníí túkǫ'íí tús biyi' siziidgo ik'e'an dahdaidn'ąą lę́k'e, kǫ' nałbaałíí biłgo. 5 Nn̲ee niin̲éhíí t'ah doo hwahá hígháh dadá', ch'ekíí bił daanzį̨̄go da'iłhaazh. 6 Tł'é'is'ahyú ła' nádidilghaazh gán̲íígo, Daadeh'į́į́, nn̲ee niin̲éhíí kodí' higaał; bich'į' dohkáh. 7 Áík'ehgo ch'ekííhíí nádiikaigo bikǫ' nałbaałíí iłch'į'daizlaa. 8 Áídá' doo daagoyą́ą́ dahíí daagoyáánníí gádaayiłn̲ii, Túkǫ'ííła' nohwaa daanohsiid; nohwikǫ' nohwits'ą́' daanestsiz. 9 Daagoyáánníí gádaabiłn̲ii, Dah; ágádaasiidzaayúgo, doo hwoi da hileeh: áídá' hayú nahin̲iih goz'ąąyú dohkáhgo ła' nadaahołn̲iih. 10 Nada'iłn̲iihyú okaidá' nn̲ee niin̲éhíí ńyáá; áík'ehgo iłk'idá' nłt'éégo ádaadeszaago naháztaanníí ni'i'n̲éh yun̲e' okai: áídí' da'det'ąą. 11 Bikédí'go ła' ch'ekíí n'íí nákaigo gádaan̲ii, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá ch'í'íńtį̨̄h. 12 Áídá' nn̲ee niin̲éhíí gádaabiłn̲ii, Da'an̲iigo gánohwiłdishn̲ii, Doo nohwídaagonsį da. 13 Áík'ehgo biká ńdaadeht'į́į́h; hadíí bijį̨̄ shį́híí, da'kwíí bik'ehenkéézshį́híí shíí, nn̲ee k'ehgo Niyááhíí, nánshdáhíí doo bídaagonołsį da.

14 Yaaká'yú dahsdaahń bilałtł'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: nn̲ee ńzaadyú deyaago bánada'iziidíí yushdé' nnohkáh yiłn̲iigo, bíyéehíí yin̲ádaadéz'į̨̄go yaidin'ą́ą́ lę́k'e. 15 Ła' bestso talent holzéhi ashdla'i yaidin'ą́ą́, ła'íí naki yaidin'ą́ą́, ła'íí dała'á yaidin'ą́ą́; dawa daantį́į́gee dá yídaanel'ąągee yaidin'ą́ą́go; áídí' nant'ánhíí dagoshch'į' dahnyaa. 16 Nn̲ee talents ashdla'i baadet'aaníí hant'é nayihesn̲iihíí baa nanáhazn̲iigo ashdla'i bá ígoya. 17 Ła'íí talents naki baadet'aaníí ałdó' naki bá ígoya. 18 Áídá' talent dała'á baadet'aaníí łeyi' ogogeed yuyaa binant'a' bibestsohíí náyides'į̨̄d. 19 Áídí' ńzaad godeyaago binant'a'íí nádzáágo yił daayołtag. 20 Áík'ehgo talents ashdla'i baadet'aaníí talents ashdla'i bá'ígoyahíí ałdó' ákú yinné' gán̲iigo, Shinant'a', talents ashdla'i shá ńn̲il n'íí talents ashdla'i shá ígoya. 21 Binant'a' gábiłn̲ii, Negondlį̨̄go shána'izíídi, nłt'éégo ándzaa ląą: da'ayą́háhi ndi nłt'éégo shá ánlaahíí bighą łáni benik'ehgo ánishłe': shíí ninant'a' baa shił gozhóónníí ni ałdó' baa nił gozhǫ́ǫ́ le'. 22 Talents naki baadet'aaníí ałdó' kú ńyáá gán̲íígo, Shinant'a', talents naki shá ńlaa n'íí talents naki shá ígoya. 23 Binant'a' gábiłn̲ii, Negondlį̨̄go shána'izíídi, nłt'éégo ándzaa ląą: da'ayą́háhi ndi nłt'éégo shá ánlaahíí bighą łáni benik'ehgo ánishłe': shíí ninant'a' baa shił gozhóónníí ni ałdó' baa nił gozhǫ́ǫ́ le'. 24 Áídí' talent dała'á baadet'aaníí kú ńyáá gán̲íígo, Shinant'a', nn̲ee doo bee gónedzą́ą́ dahi ńlį́į́go nígonsį, doo k'edínlaa dayú ná'igéésh, doo ishínlch'ii dayú łená'ílá: 25 Nésdzidgo, nitalent-híí łeyi' yuyaa nádéł'į́ ni'; koh, n̲íyéé naa nánínéʼ. 26 Binant'a' gábiłn̲ii, Nchǫ'go shána'izíídi, bił goyé'i ńlį́į́, doo k'e'diláá dayú ná'ishgeesh, doo ishíłch'ii dayú łená'ishłá bígonłsį́: 27 Ái bighą bestso iłkáh ch'ídaihin̲iiłíí shizhaali bánné' le'at'éhi, áík'ehgo nánsdzaago bínágodáhíí bił

shaa nánné' doleeł ni'. 28 Áík'ehgo talent-híí bits'ą' nádo'né'go nnee gonenan talents bíyéehíí baa no'né'. 29 Dahadíń dant'éhéta bíyéé gólíínií bitisgo baa nádo'né', áík'ehgo łąągo bíyéé doleeł: áídá' dahadíń bíyéé da'ayąháhi, bíyéé gólíį n'íí ndi bits'ą' nádido'né'hi at'éé. 30 Na'iziidi doo bik'ehyú át'éé dahíí chagołheełzhį' ch'ídaanołt'e': ákú daach'ichag ła'íí kowoo łídaach'idiłk'ash doo.

31 Shíí, nnee k'ehgo Niyáahíí, shits'ą'idindláádíí bee dahnádisdzaago yaaká'dí'go nadaal'a'á dilzini bił nánshkáh, biká'dahsdáhá biká'dí' shits'ą'idindládi biká' dahsidáágo nansht'aa doo: 32 Shinadzahgee nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí dawa íła'alnéhgo iłts'ą' hishniił, dibełíį nanyoodi bidibełíį hik'e gantł'ízí bits'ą'yihiniiłhíí k'ehgo. 33 Dibełíį shigan dihe'nazhinéégo nnihishniił, áídá' gantł'ízí she'eshganzhinéégo. 34 Áídí' shíí, Ízisgo Nansht'aahíí, shigan dihe'nazhinéégohíí gádaałdishnii, Yushdé', shiTaa gozhóónií nohwá ádaizlaahíí, ni'gosdzáń nnit'ąądá' bee nadaanoht'aa doleełgo nohwá iłch'į'golzaahíí bee nadaanoht'aa le': 35 Shiná' nshłíįgo shá da'desoné' ni': dibá' nshłíįgo tú shaa daasoziid ni': doo kígonsį dayú hishaałgo nádaashidołtįį ni': 36 Shidiyágé ádįhgo diyágé shá ádaagosolaa ni': dinshniihgo shaa nanádaanohtaah ni': ha'ásítíígo shaa nahkáh ni'. 37 Áík'ehgo dábik'ehyú ádaat'eehíí gádaashiłniih, NohweBik'ehń, dadá' shiná' ńlíígo daaniit'įįgo ná da'de'né' láń? Ła'íí dibá' ńlíígo tú nadaasiidziid láń? 38 Dadá' doo kígonłsí dayú hináágo nádaanideltįį láń? Ła'íí nidiyágé ádįhgo naa daasii'nil láń? 39 Ła'íí dadá' dinníihgo dagohíí ha'ásíńtįįgo daaniit'įįgo naa nkai láń? 40 Shíí, Ízisgo Nansht'aahíí, bich'į' hasdziihgo gádaałdishniih, Da'anii gánohwiłdishnii, Shik'isyú doo ízisgo at'éé dahi ndi ágádaasolaayúgo, shíí ałdó' ágádaashisolaahi at'éé. 41 Áídí' she'eshganzhinéehíí ałdó' díí k'ehgo bich'į' hasdziih, Nohwíí, da'ílíí daahłeehgo nohwá ndaagost'ąąhíí shits'ą'zhį' daadohkáh, kǫ' dahazhį' diltłi' yune', ch'iidn nant'án hik'e binadaal'a'á biłgo bá ilch'į'golzaayú. 42 Shiná' nshłíįgo doo shá da'desoné' da ni': dibá' nshłíįgo tú doo shaa daasoziid da ni': 43 Doo kígonsį dayú hishaałgo doo nádaashidołtįį da ni': shidiyágé ádįhgo diyágé doo shá ádaagosolaa da ni': dinshniihgo ła'íí ha'ásítíígo doo shaa noyaa da ni'. 44 Áík'ehgo gádaashiłniih, NohwiNant'a', dadá' shiná' ńlíígo, dagohíí dibá' ńlíígo, dagohíí doo kígonłsí dayú hináágo, dagohíí nidiyágé ádįhgo, dagohíí dinníihgo, dagohíí ha'ásíńtįįgo daaniit'įįgo doo nich'odaasii'ni' da láń? 45 Áík'ehgo gádaałdishniih, Da'anii gánohwiłdishnii, Díí doo ízisgo at'éé dahi ndi doo ágádaasolaa dayúgo, shíí ałdó' doo ágádaashisolaahi at'éé da. 46 Dííhíí dahazhį' biniigodilne' doleeł, áídá' dábik'ehyú ádaat'eehíí dahazhį' daahiniaa doleeł, yaaká'yú.

26

1 Áík'ehgo Jesus díí ąął yaa nagosni'dá' bitsiłke'yu gádaayiłnii, 2 Nakiskąą hik'e bitis-hagowáh n'íí bee bíná' godiníhgo da'idąą doleełíí bídaagonołsį, áígee shíí, nnee k'ehgo Niyáahíí, shik'edaannііhíí bilák'e shi'dolteełgo tsį'iłna'áhi bíshi'dilkał. 3 Áídí' okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi, ła'íí nnee yánazíni okąąh yebik'ehi da'itiséyú sitíni, Cáiaphas holzéhi, bigowągee íła'adzaago, 4 Hagot'éégo dánant'į'eego Jesus daayiłtsoodgo daayiziłheego yee ndaagoshchįį. 5 Áídá', Doo da'idąąhíí bijįį daahiiltsood da, daanii, ágádaasiidzaayúgo nnee dánko bádaagochįįhgo godnch'aad doleełi at'éehíí bighą, daanii.

6 Béthanyú Simon, łóód doo ínádįh dahi, léprosy holzéhi, yaa naghaa n'íí bigową yune' Jesus sidaadá', 7 Iyąągo sidaago isdzán ła' ch'il bik'ah łáń ílíni tús alabáster be'alzaahi besi'áni ha'áyí'ąągo Jesus baa nyáá, ái ik'ahíí

Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid. 8 Jesus bitsiłke'yu díí daayiłtsą́ągo doo bił
dábik'eh dago gádaaną̱ii, Nt'é bighą ik'ahíí da'ílíí yishchįį? 9 Áí ik'ahíí łą́ągo
íĺį́go nahiną̱iihgo, zhaalihíí tédaat'iyéhíí baa hi'né' le'at'éhi. 10 Ádaaną̱iihíí Jesus
yígołsį̱dgo gábiłną̱ii, Nt'é bighą isdzánhíí nadaanołtł'og? Nłt'éégo áshíílaa.
11 Tédaat'iyéhíí dabik'ehn nohwitahyú nadaakai; áídá' shihíí doo dahazhį'
nohwitahyú nashaa da doleeł. 12 Doo hwahá łeeh shi'dilteeh dadá' ik'ahíí
shits'í yiká' yaa yiziid. 13 Da'aną̱ii gánohwiłdishną̱ii, Ni'gosdzáń dágoz'ąą nt'éégo
dahayú yati' baa gozhóni baa na'goną̱i'gee, díí isdzán adzaahíí baa na'goną̱i'
doleeł, bee bíná'godiną̱íhgo.

14 Áídí' Judas Iscáriot, nakits'ádahíí itah nlíni, okąąh yebik'ehi itisyú
nadaandeehi yaa nyáágo, 15 Jesus hayúhíí nohwił ch'ínsh'aahdá', hant'é shaa
daanohné'? daayiłną̱ii. Zhaali łigaií tádin naa do'né', daabiłną̱ii. 16 Áídí'
godezt'i'go hagot'éégo ch'íidish'aał nzį́go yiká hésdaa nkegonyaa.

17 Báń benilzoołíí da'ádį̱hgo báń alzaahi daadaaníí dantséhíí bijį̱ Jesus
bitsiłke'yu baa hikaigo gádaabiłną̱ii, Bitis- hagowáh n'íí bee bíná'godiną̱íhgo
da'idaaníí hayú ná iłch'į'daagohiidle'? 18 Jesus gádaabiłną̱ii, Kį̱h gozną̱ilyú
dohkáh, áígee nną̱ee ła' gádaabiłdohną̱iih, Iłch'ígó'aahíí gáną̱íí, Iłk'idá' shaa gonyáá;
nigową yuną̱e' bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiną̱íhgo shitsiłke'yu bił da'ishąą
doleeł. 19 Áík'ehgo Jesus ádaabiłną̱ii n'íí k'ehgo bitsiłke'yu ádáát'į̱id; áígee bitis-
hagowáh n'íí bee bíná'godiną̱íhgo da'idaaníí iłch'į'daizlaa. 20 Áídí' o'i'ą́ą́yú
nakits'ádahíí da'iyąągo yił dahdinezbį̱h. 21 Da'iyąągo Jesus gáną̱íí, Da'aną̱iigo
gánohwiłdishną̱ii, nohwíí ła' ch'íshinoh'aah doleełi at'éé. 22 Áík'ehgo dázhǫ́
doo bił daagozhǫ́ǫ́ dago dała'á daantį́į́go, SheBik'ehń, ya' shíí née? daaną̱ii
nkegonyaa. 23 Áík'ehgo gáną̱íí, Dahadíń its'aa biyi'zhį' dała' bił éédisht'áhi, áń
ch'íshí'aah doleeł. 24 Shíí, nną̱ee k'ehgo Niyááhíí, dá shaa k'e'eshchiiníí shee
godolną̱iił: áídá' nną̱ee ch'íshí'aahíí bá góyéé doleeł! Áí nną̱eehíí doo bi'deshchįį
dayúgo nłt'éé doleeł ni'. 25 Áídí' Judas, ch'íbí'aah doleełíí, Jesus gáyiłną̱ii,
Iłch'ígó'aahíí, ya' shíí née? Jesus gábiłną̱ii, Da'áígee ánną̱iid.

26 Da'iyąągo Jesus báń náidn'ąągo ya'ihénzį́go oskąądá' iłk'ídaizné'go
bitsiłke'yu yitaizną̱iih, Nkóh daohsąą; díí shits'í át'éé, ną̱iigo. 27 Áídí'
idee beda'iskaaníí náidnkąą, áí ya'ihénzį́go oskąądá' iłtah daidezkąą,
Daanohwigha daohdląą, yiłną̱iigo; 28 Díínko shidił k'ehgo at'éé, shidił bee
ánídégo łángont'aahi at'éé, nną̱ee łą́ągo bá idijoołíí, binchǫ'híí bighą baa
nádaagodet'aahgo. 29 Gádaanohwiłdishną̱ii, Kodí' godezt'i'go dahts'aa bitoohíí
doo naanáshdlą́ą́ da, dahadíí bijį̱ shiTaa bilałtł'áhgee goz'ąąyú ánídéhi
nohwił naadaadishdlį̱ił̨go zhą́. 30 Áídí' sį ła' hadaidez'ąądá', dził Olives
holzéhi si'ąąyú okai. 31 Áígee Jesus gádaabiłną̱ii, Tł'é'go áshi'dilne'híí bighą
daanohwigha t'ąązhį' ádaahne': díí baa k'e'eshchį̱híí k'ehgo, Dibełį́į́
Nanyoodíí biní'dishníh, áík'ehgo dibełį́į́híí da'adzaayú nkenelt'ee doleeł.
32 Áídá' dasiitsąądí' naadisdzaago Gálileeyú nohwádį̱h disháh doleeł. 33 Peter
gábiłną̱ii, Nną̱ee dawa nits'á' t'ąązhį' ánádaasdzaa ndi, shíí doo ágáoshne' at'éé
da. 34 Jesus gánábiłdo'ną̱iid, Da'aną̱iigo gániłdishną̱ii, Tł'é'go tazhik'áné doo hwahá
áną̱iih dadá' taadn, Áń doo bígonsį̱ da, shiłdinníił. 35 Áídá' Peter gábiłną̱ii, Dała'
nił dastsaah ndi, Áń doo bígonsį̱ da, doo niłdoshną̱iih at'éé da. Ła'ihíí bitsiłke'yu
dawa da'áík'ehgo ádaanną̱iid.

36 Áídí' Gethsémane golzéhi goz'ąąyú Jesus bitsiłke'yu yił hikaidá' Jesus
gádaabiłną̱ii, Dádzą́ą nahísóotą́ą, nláhyú déyáá, oshkąąhyú. 37 Peter ła'íí
Zébedee biye'ke naki Jesus yił okai, áídí' dázhǫ́ doo bił gozhǫ́ǫ́ dago

bijíí nn̲iih nkegonyaa. 38 Áík'ehgo gádaabiłn̲ii, Shiyi'siziiníí dázhǫ́ doo bił gozhǫ́ǫ́ da, dák'azhą́ dastsaahíí ga'at'éé: dádzą́ą nahísóotą́ągo sha'ishhah daadeh'íį́. 39 Áídí' da'an̲ahyú óyááyú ni'zhį' hayaa adzaago okąąh gán̲íígo, Bígonedzą́ąyúgo, shiTaa, díí hishdląą doleełíí shits'á'zhį' ánle': áídá' shíí doo beshik'eh da, ni zhá benik'eh. 40 Áídí' bitsiłke'yu yaa nadzaago da'iłhoshgo yiká nnyáá, áík'ehgo Peter gáyiłn̲ii, Dała'á łedihikeezzhį' ndi shą' doo sha'ashhah daadeh'íį́ le'at'éé da? 41 Daadeh'íį́go da'ohkąąh, nanohwída'dintaah bídaanołdzil doleełhíí bighą: nohwiyi'siziiníí da'an̲ii hát'íį́ ndi nohwits'íhíí doo nłdzil da. 42 Nakidn onaanádzaagee na'okąąh gán̲íígo, ShiTaa ńlíni, díí hishdląą doleełíí doo hagot'éégo shits'á'zhį' aln̲e' dayúgo hishdląą, ni nik'ehgo ágon̲e'. 43 Bitsiłke'yu da'iłhoshgo yaa naanádzaa: dázhǫ́ bił daanzį́go. 44 Áídí' yits'á' onaanádzaa, okąąhyú taadngee da'ágánádi'n̲iigo. 45 Áídí' bitsiłke'yu yaa naanádzaago gádaayiłn̲ii, Akú da'ołhoshgo hanádaahsoł: shíí, nn̲ee k'ehgo Niyááhíí, nn̲ee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bilák'e shi'dilteehgo ch'íshi'dot'aałíí iłk'idá' biká' ngonyáá. 46 Nádohkáh, hiikaah le': ch'íshí'aahíí kodí' higaał.

47 Jesus t'ah yałti'dá' Judas, nakits'ádahíí bił itah nlíni, nn̲ee łą́ągo bésh be'idiltłishé ła'íí tsį be'idiltłishé dahdaayin̲íiłgo, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí ła'íí nn̲ee yánazíni daabides'a'íí yił náłsą́á. 48 Ch'íbí'aah doleełíí iłk'idá' bebígózį doleełíí yengon'ą́ą́ lę́k'e, gán̲íígo, Hadíń hists'ǫsíí áí áń doleeł; áń daaholtsood. 49 Dagoshch'į' Jesus yaa nyáágo, Gozhǫ́ǫ́, Iłch'ígó'aahíí, yiłn̲iigo yizts'ǫs lę́k'e. 50 Jesus gábiłn̲ii, Shik'isn, hant'é bighą ńyaa? Áídí' Jesus yił ndaazdeelgo daayiłtsood. 51 Nn̲ee dała'á Jesus yił hikaahíí bibízh be'idiltłishé hayidzį́ízgo okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni binal'a'áhi yontłízhgo bijaa naidnłgizh lę́k'e. 52 Jesus gábiłn̲ii, Nibízhíí iłch'į'nántį́įh: dahadíń bésh yee iziłheehíí dabíí ałdó' bésh bee nabizi'dodeełi at'éé. 53 Ya' doo bígonłsį́ da née, shiTaa bich'į' oshkąąhyúgo binadaal'a'á yaaká'dí'hi nakits'ádahyú sin̲ili dagoshch'į' shich'į' yidił'aah go'íį́? 54 Áídá' ágádzaayúgo, Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' bek'e'eshchiinníí hagot'éégo begoln̲e'? Da'ágágon̲éhgo goz'ąą go'íį́. 55 Da'áí bik'ehenkéézgee Jesus nn̲ee baa nánłsą́ąhíí gádaayiłn̲ii, Ya' bésh be'idiltłishé ła'íí tsį be'idiltłishé dahdaanohn̲iiłgo daasholtsoodgo nánołsąą née, in'į̨įhíí daach'iłtsoodhíí k'ehgo? Dawa jį̨į ła' da'ch'okąąh goz'ąą yun̲e' nohwił ch'ídaagonsh'aahgo dahsídáá át'éé ni', ndi doo hak'i daasholtsood da ni'. 56 Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú nada'iziidi n'íí yee K'e'eshchiinníí begoln̲e'híí bighą díí dawa ánágot'į̨ł. Áídí' bitsiłke'yu dawa bits'á'zhį' ádaaszaago bits'á' iłhadeskai.

57 Nn̲ee Jesus daabiłtsoodíí okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Cáiaphas holzéhi, yaa yił hikai, begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Jews yánazíni biłgo íła'at'éégee. 58 Peter da'an̲ahgo biké'dí' higaał, áídí' okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikį̨h bin̲aa łé'ditł'į̨įh yun̲e' ha'ayáágo nada'iziidi bitahyú nezdaa, hago ágon̲e'íí dá'ąąłzhį' yineł'íį́ hát'íį́go. 59 Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni, yánádaaltihi biłgo Jesus zidee hádaat'į̨įgo daazhógo yaa dahgosi'aahíí yiká daadéz'į̨; 60 Ndi doo ła' da: łą́ągo neheskai ndi dá doo at'éé dayú baa dahdaago'aahíí doo ła' da. Nt'éégo nn̲ee naki n'áázh, daazhógo baa dah-daago'aahi, 61 Gádaan̲iigo, Díí nn̲ee, Bik'ehgo'ihi'n̲ań daach'okąąh goz'aanií tagoshn̲iłgo, áídí' taagi jį̨į hileehgo ánágoshdle'go bínesh'ąą, n̲íí ni'. 62 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni hizį'go Jesus gáyiłn̲ii, Ya' nihíí doo nt'é nn̲iigo hadziih da née? Díí naa dahdaago'aahgo naa yádaałti'íí hago at'éé. 63 Áídá' Jesus doo nt'é n̲ii da. Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni gábiłn̲ii, Bik'ehgo'ihi'n̲ań hin̲áhi biláhyú gániłdishn̲ii, Nohwił nagoln̲í', ya' ni Christ, Bik'ehgo'ihi'n̲ań

biYe' ńlį́į́ née? 64 Jesus gábiłn̲ii, Da'áígee áńn̲iid: gádaanohwiłdishn̲ii, Díí bikédí'go shíí, nn̲ee k'ehgo Niyááhíí, da'tiséyú binawod golíni bigan dihe'nazhin̲éé dahsídáágo, yaaká'dí' yaak'os shił hon̲áhgo daashidołtséél. 65 Áík'ehgo okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bidiyágé ídá nayihesdzį́ízdá' gán̲íí, Bik'ehgo'ihi'n̲ań nchǫ'go yaa yałti'; nt'é bighą nn̲ee ła'i baa yanánálti' doleeł? Bik'ehgo'ihi'n̲ań nchǫ'go yaa yałti'íí daadisots'ąą. 66 Hagot'éégo baa natsídaahkees? Zideego bángonot'aah daan̲ii. 67 Áídí' biniizhį' odaach'idihizheeh, ła'íí ńdaach'inłts'į; ła'ihíí bítł'adaach'ika', 68 Gádaan̲iigo, Christ ńlíni, Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú yáńłti'yúgo, hadíń náninłts'į shįhíí nohwił nagoln̲í'.

69 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikįh bin̲aa łé'ditł'įh yun̲e' Peter sidaa: áígee isdzán na'iziidi baa nyáágo, Ni la' ałdó' Jesus Gálileedí' nagháhi bił na'aash ni', biłn̲ii. 70 Áídá' dawa bin̲ááł, Dah, hant'é nn̲iigo ánn̲iihíí doo bígonsį da, nn̲iid. 71 Kįh bahgee ch'ínágohen'ą́ą́yú ch'ínyáágo isdzán na'iziidi ła'i náábiiłtsąągo, áígee naháztaaníí gáyiłn̲ii, Díí nn̲eehíí ałdó' Jesus, Názarethdí' gólíni, yił na'aash ni'. 72 Bitł'a dahdidiln̲iihdá' gánádo'n̲iid, Á í nn̲eehíí doo bígonsį da. 73 Dét'įhék'e ałhánídí' nazíni Peter yaa hikaigo gádaayiłn̲ii, Da'an̲ii ni á í itah ńlį́į́, niyati'íí bee nígózį. 74 Áídá' Peter bitł'a dahdidiln̲iihgo hash-keego nchǫ'go yałti' nkegonyaa, Ai nn̲eehíí doo bígonsį da, n̲íí ńt'éégo, áígee tazhik'áné ánn̲iid. 75 Peter Jesus gábiłnn̲iid n'íí yénáln̲ii, Tazhik'áné doo hwahá án̲iih dadá' taadn, Áń doo bígonsinihi at'éé da, shiłdinn̲íił. Áídí' ch'ínyáágo dázhǫ́ doo bił gozhǫ́ǫ́ dago hichag.

27

1 Hayiłką́ą́yú okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Jews yánazíni biłgo dawa hagot'éégo Jesus zidee doleełíí yaa nadaagoshchį́į́: 2 Áík'ehgo łídaistł'ǫǫgo dahdainłt'e', nant'án, Póntius Pílate holzéhi, yaa daidez'ąą.

3 Judas, ch'íbin'áni, Jesus zideego bángot'ąągo yígołsį́į́dá', dázhǫ́ doo bił gozhǫ́ǫ́ dago zhaali tádinhíí okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, Jews yánazíni biłgo t'ąązhį' yaa náyiné', 4 Gán̲íígo, Nn̲ee dábik'ehyú át'éhi ch'íní'ą́ąhíí bighą doo bik'ehyú ásdzaa da. Áík'ehgo gádaabiłn̲ii, Néé doo nanohwinłtł'og da. Dani nanínłtł'og le'. 5 Da'ch'okąąh goz'ąą yun̲e' zhaalihíí nayiłkaadá' ch'ínyáágo da'ídodleeh. 6 Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí zhaali nádaidnné'go gádaan̲ii, Zhaali biyi' ohilkaadíí biyi' yuyaa doo o'né'go goz'ąą da, dił bighą nahasn̲ilhíí bighą. 7 Áík'ehgo yaa yádaałti'dá' zhaalihíí bee nn̲ee goshtł'ish tús áiléhi bini' nahazn̲ii, áígee an̲ahdí' nadaakaihíí łehi'n̲ííł doleełgo. 8 Á í bighą áídí' godezt'i'go díí jį́įzhį' á í ni'híí, Ni' dił bee nahazn̲iihíí, holzee. 9 Áík'ehgo Jéremy, Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú na'iziidi, gán̲íí n'íí begolzaa, Zhaali tádinhíí, Israel hat'i'íí ła'i, Á í nn̲ee ilį́į́, daan̲iigo, nádaidnné'go, 10 Goshtł'ish tús áiléhi bini'íí yaa nadaihesn̲ii, sheBik'ehń áshiłnn̲iid n'íí k'ehgo. 11 Jesus nant'án yidáhzhį' siziį́igo nayídiłkid gáyiłn̲iigo, Jews ízisgo biNant'a'i ńlį́į́ née? Da'áígee ánn̲ii, biłn̲ii, Jesus. 12 Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, Jews yánazíni biłgo baa dahgoz'ąą ndi doo nt'é n̲ii da lę́k'e. 13 Áík'ehgo Pílate gábiłn̲ii, Łą́ągo naa yádaałti'íí ya' doo dints'ag da née? 14 Áídá' t'ah Jesus doo nt'é biłn̲ii da, yati' dała'á ndi; á í bighą nant'án dázhǫ́ bił díyagot'ee. 15 Bitis hagowáh n'íí bíná'godin̲íhgo da'idąągee ha'áshijeedíí dała'á, hadíí nn̲ee hádaat'iinií, nant'án bá ch'ínádaayíłtéeh lę́k'e. 16 Áígee nn̲ee doo bik'ehyú át'éé dago bígózini, Barábbas holzéhi, ha'ásitį́į́ lę́k'e. 17 Áík'ehgo nn̲ee íła'adzaago Pílate gádaabiłn̲ii, Hadíí nohwich'į' ch'ínánshteeh hádaaht'į́į́? Barábbas née, dagohíí Jesus, Christ

holzeehíí née? 18 Pílate yígółsį nnee dawa Jesus bił daanzhǫǫhíí bighą okąąh yedaabik'ehi Jesus yik'edaannįihgo baa daabidez'ąą.

19 Pílate yánáltihgo dahnezdaadá' bi'aahíí, ła' yich'į' yił'aa gábiłnįigo, Áí nnee dábik'ehyú át'éehíí doo baa nannaa da, díí jįįgo baa naiseełgo shiniigonłt'éé. 20 Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni biłgo nnee íła'adzaahíí biini' yá ádaagozlaa, gádaayiłnįigo, Barábbas nohwá ch'ínáńłteehdá' Jesus-híí zodéé, daadohnįi. 21 Nant'ánhíí gádaabiłnįi, Díí nnee nakihíí hadíí nohwich'į' ch'ínánshteeh? Barábbas zhą́ hádaahiit'įį, daanįi. 22 Pílate gánádaabiłdo'nįid, Jesus, Christ holzéhi, hago łąą nohwá áshłe' áídá'? Dawa gádaabiłnįi, Tsį'iłna'áhi bíhołkałgo zodéé. 23 Nant'ánhíí gádaabiłnįi, Nt'é bighą, hant'é bee nchǫ'go adzaago? Nnee da'tiségo nnádaadidilghaazhgo, Tsį'iłna'áhi bíhołkałgo zodéé, daabiłnįi.

24 Pílate doo hagot'éégo nnee yidag hagháh át'éé dago, ła'íí godnch'áad nkegonyaago yígołsįįdá', nnee íła'adzaahíí binȧáł tú náidnkąągo bigan tayizgis, gánįígo, Díí nnee dábik'ehyú át'éehíí bidiłíí shíí doo nashinłtł'og da: dánohwíí nadaanohwinłtł'og le'. 25 Nnee dawa gádaabiłnįi, Bidiłíí nohwiká'zhį' at'éé doleeł, ła'íí nohwichąghashéhíí ałdó' biká'zhį' at'éé doleeł.

26 Áík'ehgo Pílate Barábbas nnee yich'į' ch'ínáinłtįį́, áídá' Jesus-híí habí' oltsaazdá' tsį'iłna'áhi bíhołkałgo zidéégo nneehíí yaa daidez'ąą. 27 Nant'án bisiláádahíí yáná'itih goz'ąą yune' Jesus odaizt'e' lę́k'e, áígee silááda dawa baa íła'ádaizlaa. 28 Áídí' bidiyágé yaa daidnłtsoozdá' diyágé łichí'i yá ádaagozlaa.

29 Hosh diwozhi nánihezwodgo nant'án bich'ah k'ehgo alzaahi bik'e daidez'ąą, bigan dihe'nazhinéégo tsį yaa daiztąą: ła'íí bich'į' nádaahilzhishgo baa daadloh, Gozhǫ́ǫ́, Jews ízisgo biNant'a' ńlíni! daanįigo. 30 Áídí' bik'ídaadihizheeh, ła'íí tsįhíí naanádaidntąągo bitsits'inyú nádainłtłish. 31 Ąął baa daadlohdá', diyágé yaa daidnłtsoozdá' dabíí bidiyágé yá ánádaagosdlaa, áídí' tsį'iłna'áhi yiká' daiziłheeyú bił nádezą́ą lę́k'e. 32 Ch'ínáńłsą́ą́yú nnee Símon holzéhi, Cyréne golzeedí' gólíni, silááda daabiłtsąągo, Tsį'iłna'áhi bá dahngheeh, daabiłnįi. 33 Áík'ehgo Gólgotha golzeegee náńłsą́ą́, áí golzeego itsits'in si'áni golzeego ágolzee.

34 Áígee vinegar, nch'í'i bił nadesdziidgo, Jesus yaa daizką́ą: yizlįh ndi doo yodlą́ą da. 35 Áígee tsį'iłna'áhi yídaabiskałdá' bidiyágé iłta'isnįigo yighą da'diłjoł lę́k'e: Bik'ehgo'ihi'nąń binkááyú na'iziidi gánįí n'íí begolne'go ánágot'įįł, Shidiyágé iłta'isnįi, ła'íí iká' shi'íihíí yighą da'diłjoł. 36 Áídí' áígee naháztąągo daabineł'įį́ lę́k'e. 37 Nt'é baa dahgost'aanií ádaagozlaago bitsit'á'gee díínko dahdaiztąą, DÍÍ JESUS JEWS ÍZISGO BINANT'A' NLÍNI, golzeego k'e'eshchįį. 38 Áígee nnee da'in'įįhíí naki ałdó' Jesus ba'ashhahdí' tsį'iłna'áhi bídaahaskał, ła' dihe'nazhinéégo, ła'íí be'eshganzhinéégo.

39 Bahyú ch'íhikáhíí bitsits'in daidiłtasgo yati' yee daabokáał, 40 Gádaanįigo, Biyi' da'ch'okąąhíí tanágoshnįigo taagi jįį hileehgo ánágoshdle', nnii ni', halą́ą, Bik'ehgo'ihi'nąń biYe' ńlį́įyúgo dáni hasdá'ánlteehgo tsį'iłna'áhi biká'dí' gódah ch'ínnáh. 41 Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi, ła'íí Jews yánazíni ałdó' baa daadloh lę́k'e, gádaanįigo, 42 Nnee hasdáyinįiłdá' bíhíí doo hasdá'ádilteeh da. Israel hat'i'íí ízisgo biNant'a' nlį́įyúgo, tsį'iłna'áhi yiká'dí' naadowáh, áík'ehgo daahohiidlą́ąh. 43 Bik'ehgo'ihi'nąń ya'ołíí; áń hát'į́įyúgo hasdábółteeh: Bik'ehgo'ihi'nąń biYe' nshłįį, nįidá', daanįi. 44 Da'n'įįhíí áígee tsį'iłna'áhi yídaayiskałíí ałdó' da'áík'ehgo bee baa daadlohgo daabóch'iid lę́k'e. 45 Isk'áhńyáádí' taagi nehenkéézzhį' ni' biká' dahot'éhé godiłhił gozlįį lę́k'e. 46 Taagi nehenkéézgo shį Jesus nádidilghaazhgo gánįí,

Éli, Éli, láma sabákthani? ái, Bik'ehgohinshn̲aahíí, Bik'ehgohinshn̲aahíí, nt'é
lą́ą́ bigha shits'á'zhį' ándzaa? golzeego ágolzee. 47 Ła' áígee nadaaziiníí
daabidits'ago, Díí nn̲eehíí Elías yich'į' an̲ii, daan̲ii. 48 Dagoshch'į' nn̲ee ła'
nádilwodgo túdaabits'o̜síí vinegar yiyi' naiz'ą́ą́, áídí' tsį yaa dahyiz'ą́ą́go Jesus
bizé'zhį' dahyída'nłtsiih. 49 Ła'ihíí gádaan̲ii, Ntsétʼah, bídaagonolzį́į́h, Elías baa
higháhgo hasdábiłteeh shį.
50 Jesus nanádidilghaazhgo dabíí biyi'siziiníí be'ogoyáágo áyíílaa lę́k'e.
51 Áígee kį́h biyi' da'ch'okąąhíí biyi' yun̲e' daadintsoozíí bigha'dí' hayaago
ił ch'idlá á d lę́k'e; ni' godihes'naadá' tséé daahesdla'; 52 Nn̲ee łeyi' nazjeedíí bá
ił ts'á' ádaagosdzaago ínashood daanlį́į́ n'íí łáą́go naadiikai. 53 Áí Jesus naadi-
idzaahíí bikédí'go łeyi'dí' hakaidá' kį́h dilzini gozn̲ilyú okaigo, nn̲ee łáą́go
daabiłtsą́ą́. 54 Siláá da gonenadín binant'a'íí, ła'íí yił nakaihi Jesus daineł'íni,
ni' nagohi'naago ła'íí áígee ágodzaahíí daayiłtsą́ądá' dázhó̜ ńdaałdzid, áík'ehgo
gádaan̲ii, Díí da'an̲ii Bik'ehgo'ihi'n̲ań biYe' nlíni ląą. 55 Isdzáné łáą́go Gálileedí'
Jesus biké' anákahi, bich'odaan̲iihi, an̲ahdí' nazį́į́ daabineł'į́į́go: 56 Mary
Mágdalene, ła'íí Mary, James hik'e Joses bą́ą́, ła'íí Zébedee bichą́ghá shéhíí
bą́ą́hi ałdó' itah nazį́į́. 57 K'ad o'i'aahyú, nn̲ee hálʔdzili, Arimathéa golzeeyú
gólíni, Joseph holzéhi nyáá, áń Jesus yodláni: 58 Áń Pílate yich'į' oyáágo Jesus
bits'íhíí yíyókeed. Áík'ehgo Pílate án̲íígo Jesus bits'íhíí baa daach'idez'ą́ą́.
59 Joseph Jesus bits'íhíí baa det'ą́ądá' nak'ą'łigaihi nłt'éhi yik'íyidesdizgo,
60 Dabíí bitsébii'i'áń áníidéhi goz'ą́ą́ yun̲e' nyinłt́į́, ái tséé biyi' yun̲e' hayik'éhgo
áyíílaahi: áídí' tséé nchaahi yidaidenłhizdá' onádzaa. 61 Mary Mágdalene, ła'
Maryhíí biłgo, tsébii'i'áńhíí bidáhzhį' sikee lę́k'e.
62 Ił ch'į'goln̲e'íí bijį́į́ hiskąągo okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí,
Phárisees daanlíni biłgo, dała' Pílate yaa hikai, 63 Gádaabiłn̲iigo, Nohwinant'a',
bínádaahiiln̲iih, ái k'izé'idiłteehíí t'ah hin̲aadá', Taagi hileehgo bijį́į́ naadishdáh,
n̲ii ni'. 64 Áí bigha nik'ehgo tsébii'i'áńhíí ch'í'itingee dázhó̜ ntł'izgo áoln̲e', taagi
hileehíí bijį́į́zhį', doo ágát'éé dayúgo dánko bitsiłke'yu tł'é'go hikáhgo bits'í
daayín'į́į́h, áídí', Jesus daztsą́ądí' naadiidzaa, nn̲ee daayiłn̲iih: áík'ehgo iké'yú
doo bik'ehyú ádaan̲ii dahíí ntségo ádaan̲ii n'íí bitisgo ádaan̲ii doleeł ákoh.
65 Pílate gádaabiłn̲ii, Siláá da tsébii'i'áń yin̲ádaadéz'íni nohwaa sin̲il: ti'i, nzhó̜ągo
ntł'izgo ádaahłe'. 66 Áídí' okaigo, tsébii'i'áńhíí nzhó̜ągo ntł'izgo ádaizlaa, ła'íí
áígee siláá da yin̲ádaadéz'į́į́go ádaizlaa.

28

1 Jews daagodnlsiníí bijį́į́ hiskąągo hayołkaałyú ínashood daagodnłsiníí bijį́į́,
Mary Mágdalene, ła' Maryhíí biłgo tsébii'i'áńyú daadéz'į́į́yú ó'áázh. 2 Nt'éégo
adį́į́d ni'godes'naa: Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á yaaká'dí' nkenyáágo, tséé
daadin'áánií yó'oyiłhizdá' yiká' dahnezdaa lę́k'e. 3 Biniizhį' hada'didla'híí
k'a'at'éé, bidiyágé zas k'ehgo dázhó̜ łigai: 4 In̲ádaadéz'íni tsídaadesyizyú daa-
ditłid daasilį́į́, nn̲ee nanezna'híí k'ehgo ádaasdzaa. 5 Bik'ehgo'ihi'n̲ań bi-
nal'a'á isdzáné gáyiłn̲ii, Doo nédaałdzid da: Jesus tsį'iłna'áhi bíheskał n'íí biká
hadaanohtaago bígonsį. 6 Áń doo hak'i da: naadiidzaa ni', án̲íí n'íí k'ehgo,
Yushdé', nohweBik'ehń bits'í siné' n'gee daadeh'į́į́. 7 Ti'i, dáháłe bitsiłke'yu
Jesus daztsą́ądí' naadiidzaahíí baa nagołn̲i'yú doh'aash; nohwádį́h Gálilee
golzeeyú óyáá; ákú daahołtséh: da'an̲iigo ádishn̲ii. 8 Tsébii'i'áńdí' hwéheego
dahts'isteel, nédaaldzid ndi bił daagozhó̜hó̜ lę́k'e; bitsiłke'yu yił nagoln̲i'yú
ots'iłteel.
9 Nt'éégo bitsiłke'yu yił nadaagoln̲i'yú hi'ashgo, Jesus bideyaa, Gozhó̜hó̜,
biłn̲iigo. Ákú Jesus yiyahzhį' hayaa adzaago yikee daayotą'dá' daayokąąh

lę́k’e. 10 Jesus gábiłn̲ii, Doo nełdzid da: shik’isyú, Gálileeyú dohkáh, biłdohn̲ii, ákú daashiłtséh ndi at’éé.
11 Isdzáné ákú hi’ashdá’ iṇ́adaadéz’ínihíí ła’ kįh gozn̲ilyú hikaigo, okąąh yebik’ehi itisyú nadaandeehi hago ágodzaahíí dawa yił nadaagosn̲i’. 12 Okąąh yedaabik’ehi, Jews yánazíni biłgo íła’adzaago baa nagoshchįįdí’ silááda bestso łą́ągo bitasn̲ii, 13 Gádaayiłn̲iigo, Nn̲ee gádaabiłdohn̲iih, Bitsiłke’yu tł’é’yú nádaabinest’įįd, da’ilwoshdá’. 14 Nant’án ya’ikonzį́yúgo, nohwá bich’į’ yádaahiilti’go doo hago ádaanohwile’ at’éé da. 15 Silááda bestso nádaidnné’go, da’ádaabiłdi’n̲iiyú ádaasdzaa: díí jįį ndi silááda ádaan̲ii n’íí Jews bitahyú t’ah benagowaa.
16 Bitsiłke’yu ła’ts’ádahíí dziłyú okai, Jesus bándaagoz’ąą n’yú, Gálileeyú. 17 Akú Jesus daayiłtsą́ądá’ daayokąąh: ndi ła’ihíí bił nadaagoki. 18 Jesus baa nyáágo gádaabiłn̲ii, Yaaká’yú, ni’gosdzáń biká’gee ałdó’, dawa beshik’ehgo shaa godet’ąą.
19 Áík’ehgo ti’i, dahdohkáh, ił’aniyú hadaazt’i’íí dawa bił ch’ídaagonoh’aah, Bik’ehgo’ihi’n̲ań nohwiTaa, hik’e biYe’, ła’íí Holy Spirit bizhi’íí biláhzhį’ baptize ádaagoł’įį́go: 20 Ádaanohwiłdén̲iidíí dawa bikísk’eh ádaat’eego bił ch’ídaagonoh’aah: áík’ehgo dahazhį’ nohwił nshłįį́, nnágodzaayú ndi. Doleełgo at’éé.

THE GOSPEL ACCORDING TO MARK

1 Bik'ehgo'ihi'ɳań biYe', Jesus Christ, baa na'goɳi'íí baa gozhóni díínko
begodezt'i'; 2 Bik'ehgo'ihi'ɳań binkááyú nada'iziidi n'íí binaltsoos biyi'dí' díí
baa k'e'eshchįį, Shíí, Bik'ehgo'ihi'ɳań, shinal'a'á nádįhyú ałch'į'gole' doleełíí
deł'a'. 3 Da'igolı́́yú hadínshį dilwosh, NohweBik'ehń bádįhyú ałch'į'daagohłe',
intín ałk'ídezdǫhgo bá ádaahłe', ɳiigo. 4 Áík'ehgo John da'igolı́́yú bap-
tize ádaagole', nɳee yich'į' yádaałti'go gádaayiłɳii, Nohwinchǫ'íí bits'ą'zhį'
ádaahɳe'go baptize ádaanohwi'dolɳe', áík'ehgo nohwinchǫ'híí bighą nohwaa
nágodit'aah doleeł. 5 Judéa dahot'éhé ni' goz'ąądí' ła'íí Jerúsalem golzeedí'
baa náńzą́ą́, áí dawa bi'ádaat'e' nchǫ'íí yaa nanádaagosɳi'dá' túńlíínií Jórdan
holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa. 6 John bidiyágé bighán ha'i'áhíí bighaa
alzaa, ikał hilchii biziz alzaa; nágonech'iidi hik'e dziłyú gosnihíí biłgo bihidáń
lęk'e; 7 Nɳee yich'į' yádaałti'go gaɳíí, Shiké'dí' ła' shitisgo at'éhi highán,
ts'íyaa ashɳéhgo biketł'óól k'e'ish'adzhį' ndi doo bik'eh sitı́́ da. 8 Shíhíí tú
bee baptize ádaanohwishłaa: áídá' áń Holy Spirit yee baptize ádaanohwił'įį
doleeł. 9 Áí benagowaadá' Jesus ni' Gálileegee Názareth holzeedí' ch'ínyáádá',
túńlíínií, Jórdan holzéhi, biyi' John baptize ábíílaa. 10 Tú biyi'dí' hanádzaadá'
dagoshch'į' yáá ałts'ą' ádzaago, Holy Spirit hawú k'ehgo bich'į' nke'eɳíihgo
yiłtsąą: 11 Nt'éégo yaaká'dí'go yati' gáɳíígo yidezts'ąą, ShiYe' shił nzhóni
ńlı́́, naa shił gozhǫ́ǫ́. 12 Dagoshch'į' Holy Spirit nabiłaago da'igolı́́yú
obinyood. 13 Satan nabíntaahgo ákú da'igolı́́yú dizdin behiskąą; tsétahgo
daagolíni biłgo; áígee Bik'ehgo'ihi'ɳań binal'a'á yaaká'dí' daagolíníí baa
hikaigo bich'odaazɳi' lęk'e. 14 John ha'áneztįįhíí bikédí'go Jesus Gálileeyú
ńyáá, Bik'ehgo'ihi'ɳań bilałtł'áhgee begoz'aaníí baa na'goɳi'íí baa gozhóni
yaa yałti'go, 15 Gáɳíí, Áígee baa gonyáá, Bik'ehgo'ihi'ɳań nant'aahíí biká'
nagowaa; nohwinchǫ'íí bits'ą'zhį' ádaahɳe', yati' baa gozhóni daahohdląą
le'. 16 Jesus túsikaaníí Gálilee holzéhi bahyú higaałdá', Simon bik'isn Andrew
biłgo łóg behaidléhé nanestł'óli téh nádaayi'aa'go yiłtsąą: áí łóg hadaayilee-
híí daanlįį. 17 Jesus gádaabiłɳii, Shiké'yú doh'aash, łóg hayihileehíí k'ehgo
nɳee shá nádaahohłáhgo ánohwishłe'. 18 Áík'ehgo dagoshch'į' łóg behaidlehé
nanestł'ólihíí da'áígee ndaistsoozdá' Jesus yiká' dahn'aazh lęk'e. 19 Áídí'
dahnádiidzaago James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John biłgo yiłtsąą, áí
tsina'eełíí yiyi' naháztąą, nanestł'ólihíí nádaiłkadgo. 20 Dagoshch'į', Yushdé',
biłɳii: áík'ehgo bitaa, Zébedee, hik'e bánada'iziidíí biłgo da'akú tsina'eełíí
yiyi' naháztąądá' yits'ą' dahn'aazh, Jesus biké'. 21 Áídí' Capérnaum golzeeyú
okai; dagoshch'į' Jews daagodnłsiníí bijįį ha'ánáłséh goz'ąą yuɳe' ha'ayáágo
ałch'ígó'aah lęk'e. 22 Áígee ałch'ígót'aahíí yaa bił díyadaagot'ee: yebik'ehíí k'ehgo
yił ch'ígó'aahíí bighą, doo begoz'aaníí ye'ik'eda'ałchíhi ádaat'eehíí k'ehgo da.
23 Jews ha'ánáłséh goz'ąą yuɳe' nɳee ła' spirit nchǫ'i biyi' golínihi sidaa lęk'e;
áń nádidilghaazhgo, 24 Gáɳíí, Doo nohwaa nanɳaa da; hago lą́ą́ át'éégo no-
hwich'į' goń'aahgo ánt'įį, Jesus, Názarethdí' nanɳáhi? Ya' da'ílíí nohwiłchííyú
ńyaa née? Shíí nígonsį, hadíń ánt'įįhíí, Bik'ehgo'ihi'ɳań bits'ą'dí'go Dilzįhgo
Ńlíni. 25 Jesus nłdzilgo hadziigo gáyiłɳii, Handziih hela', an biyi'dí' hanɳáh.
26 Áík'ehgo spirit nchǫ'ihíí nɳee nádinigisdá' ádįįd nádidilghaazhgo biyi'dí'
halwod. 27 Nɳee dawa bił díyadaagot'eego nałídaadilkid gádaaɳiigo, Díí nt'é lą́hi?
Áníi zhą́ ałch'ígó'aahi ląą. Yebik'ehgo spirits daanchǫ'íí yich'į' hadziigo ndi

daabidits'ag. 28 Dagoshch'į' Gálilee golzeehíí dahot'éhé nłt'éégo baa ch'inii didezdlaad lęk'e. 29 Jesus, James hik'e John biłgo ha'ánázéhdí' ch'ínákaigo Simon hik'e Andrew bigową yune' ha'ákai. 30 Ákóne' Simon bi'aahíí bąą nezgaigo sitįį; áík'ehgo dagoshch'į' Jesus yił nadaagosni'. 31 Baa nyáádá' bigan yiłtsoodgo hadag áyíílaa; dagoshch'į' nezgai n'íí bits'ą' gonyáá, áídí' nádiidzaago yá da'dezné'. 32 O'i'ąązhį' godeyaago kah iłtah at'éhi yaa nakaihíí dawa, ła'íí ch'iidn isnáh ádaabiłsiníí Jesus bich'į'yú bił nch'eheskai. 33 Áí kįh goznilgee daagolíínníí dawa dadáńgee baa íła'adzaa. 34 Áígee kah iłtah at'éhi yaa nakaihíí łąągo nádaayilzii, ła'íí ch'iidn łąągo haineheyood; ch'iidnhíí bídaagołsįhíí bighą Jesus, Hadaahdziih hela', daabiłnii lęk'e. 35 T'ahbįyú doo hwahá got'įįh dadá' Jesus nádiidzaago ch'ínyáá, doo hadíń naghaa dayú óyáá, ákú oskąąd. 36 Simon hik'e yił nakaihíí biłgo biké'yú okai. 37 Baa hikaigo gádaabiłnii, Nnee dawa hadaanintaah. 38 Áík'ehgo Jesus gáníí, Noo', łahyúgo kįh nagoznilyú náádokáh, ákú nnee bich'į' yánádaahoshti'; díí bighą niyáhi. 39 Áídí' Gálilee dahot'éhé biyi'yú Jews ha'ánáłséh nagoznil yune' nnee yich'į' yałti'go naghaa, ła'íí ch'iidn haineheyood lęk'e. 40 Nnee łóód doo ínádįh dahi, leprosy holzéhi, yaa nagháhi Jesus yich'į' hilzhiizhgo náyokąąh, gáníígo, Nashínłziihíí bik'eh síńtįįgo nígonsį, háńt'įįyúgo náshínłziih. 41 Áík'ehgo nneehíí Jesus yaa ch'oba'go yich'į' dahdidilniidí' yee delniihgo, Hasht'įį́; nándziih, yiłnii. 42 Áí yiłnniidá' dagoshch'į' łóód n'íí ínásdįįdgo nneehíí nádzii lęk'e. 43 Jesus bich'į' hadziidá' obił'a'; 44 Gábiłniigo, Hadíń dánko bił nagolní' hela': ti'i, okąąh yebik'ehi bich'į' ch'í'nah ádńdle'go, Moses ngon'ąą lęk'ehíí k'ehgo hanánidelzaahíí bighą Bik'ehgo'ihi'nań dant'éhéta baa nné', áík'ehgo nándziihíí nnee yídaagołsį doleeł. 45 Áídá' da'ádzaayú yaa nagolni'go deyaa, dahot'éhé ch'inii didezdlaad, ái bighą Jesus doo dayúweh kįh goznilyú ch'í'nah aanádaał da, da'igolį́yú zhą naghaa: áídá' ilch'į'dí' nnee baa náńłsą́ą lęk'e.

2

1 Áídí' da'kwíí iskąągo Jesus Capérnaum golzeeyú nádzá; áígee gowąyú sidaa, daanii. 2 Dagoshch'į' nnee łąągo baa náńłsą́ą, dázhǫ doo hagee nágost'ąą da, dáádítį́h bahyú ndi: áígee yati' nłt'éhi yaa yałti' lęk'e. 3 Áígee nnee ła' baa hikai, dį́į́'i hilt'eego nnee di'ili baa daiskąągo, 4 Ch'iląądhíí bighą Jesus doo bit'ah ch'idowáhgo da, áík'ehgo kįh biká'híí yó'adaiznil, Jesus bik'ehgee: ái ąął ch'í'i'áńgo ádaizlaadí' di'ilihíí yiká' sitiiníí bee nkedaiztįį. 5 Daabi'odlą' Jesus yígółsįįdá' di'ilihíí gáyiłnii, Shiye', ninchǫ'híí bighą dák'ad naa nágodet'aah. 6 Begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi ła' naháztąą, dábiyi'yú na'ídaadiłkidgo gádaanii, 7 Hant'é bighą díí nnee Bik'ehgo'ihi'nań ádil'įįgo anníí łąą? Hadíń łą konchǫ'híí bighą kaa nágode'aah? Bik'ehgo'ihi'nań zhą go'į́į́. 8 Na'ídaadiłkidíí Jesus dagoshch'į' biyi'siziiníí bee yígołsįįdgo gáyiłnii, Nt'é bighą na'ídaadołkid? 9 Hadíihíí doo nyeego di'ilihíí áłch'iniih da, Ninchǫ'híí bighą naa nágodet'aah; dagohíí, Nádndáh, biká' síńtiiníí dahnádnné'go dahnnáh? 10 Ni'gosdzáń biká' nnee binchǫ'híí bighą baa nágodet'aahíí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, beshik'ehgo bídaagonołsį doleełhíí bighą, (nnee di'ili sitiiníí gáyiłnniid,) 11 Nádndáhgo biká' síńtiiníí dahnádnné'go gowąyú nádńdáh, niłdishnii. 12 Dagoshch'į' nádiidzaago yiká' sitįį n'íí dahnáyiné'go dawa binnááł ch'ínyáá; áík'ehgo nnee dawa bił díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihi'nań ya'ihédaanzįgo gádaanii, Doohwahá áík'ehgo daahiiltséhi da. 13 Áídí' Jesus túsikaaníí bahyú ch'ínánádzaadá' nnee baa nanáńłsą́ą, áígee yił ch'ídaagoz'ąą. 14 Jesus higaałgo Alphéus biye', Levi holzéhi, tax nanáhi'nilígee sidaago

yiłtsąądá' gáyiłnii, Shiké' dahnnáh. Áík'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa. 15 Áídí' Levi bigową yunę' Jesus iyąągo nezdaago, tax bich'į' nadaahi'niiłíí ła'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí łąągo Jesus hik'e bitsiłke'yu biłgo itah da'iyąągo dahdinezbįh; nnee gádaat'eehíí łąągo Jesus biké' anáłseeł lęk'e. 16 Begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Phárisees daanlíni biłgo tax bich'į' nadaahi'niiłíí ła'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Jesus yił da'iyąągo daayiłtsąądá' bitsiłke'yu gádaayiłnii, Nt'é bighą tax bich'į' nadaahi'niiłíí ła'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Jesus yił da'iyąą? 17 Jesus ái yidezts'ąądá' gádaabiłnii, Doo hago'ádaat'ee dahíí izee nant'án doo yaa nakáh bik'eh da, daannıihíí zhą́: shíí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí, Nohwinchǫ'íí bits'ą́'zhį' ádaahnę', biłdishniiyú níyáá, áídá' nnee dábik'ehyú ádaat'eehíí doo ágáłdishniiyú níyáá da. 18 John bitsiłke'yu hik'e Pharisees daanlíni bitsiłke'yu dáshiná' da'okąąh ni': áík'ehgo Jesus yaa hikaigo gánıíí, Nt'é bighą John bitsiłke'yu hik'e Phárisees bitsiłke'yu dáshiná' da'okąąh, áídá' ni nitsiłke'yu doo dáshiná' da'okąąh da? 19 Jesus gádaabiłnii, Ya' ni'i'nehgee nnee íła'ádaat'eehíí nnee niinéhíí yił nakaiyúgo dáshiná' da'okąąh née? Dah, nnee niinéhíí yił nakaiyúgo doo dáshiná' da'okąąh at'éé da. 20 Dahagee nnee niinéhíí bits'ą́' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okąąh doleeł. 21 Ko'íí dénchǫ'éhíí doo nak'ą' áníidéhíí bee ch'idi'aah da; ágách'idzaayúgo áníidéhíí iłhanigháhgo dayúwehégo onanádlaad. 22 Ła'íí wine áníi alzaahíí ikágé wine benałtiníí dénchǫ'éhíí doo biyi' tádaach'inił da; ágách'idzaayúgo wine áníi alzaa'ihíí ikágé yidiłdohgo na'nil, áík'ehgo winehíí ąął ha'ijool, ła'íí ikágéhíí kots'ą́' yiłchǫǫh: áídá' wine áníi alzaa'ihíí wine benałtiníí áníidéhíí zhą́ biyi' tádaach'inił. 23 Łah Jews daagodnłsinii bijįį Jesus tł'oh naghái hentíínıí yiyi'yú higaał; bitsiłke'yu yił hikaahgo tł'oh naghái binest'ą' nadaayiniił nkegonyaa. 24 Phárisees daanlíni Jesus gádaayiłnii, Díń'įį, nt'é bighą godilziníí bijįį doo baa nach'ighaa dahíí nitsiłke'yu yaa nakai? 25 Jesus gádaabiłnii, Ya' David hik'e yił nakaihíí biłgo idáń ádįhgo shiną' daasilįįgo, hago ádaasdzaa láń shįhíí doo hwahá baa da'ohshiih da née? 26 Abíathar okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitįįdá' Bik'ehgo'ihi'nań daach'okąąh goz'ąą yunę' ha'ayáágo, báń Bik'ehgo'ihi'nań ye'okąąhgo baa hi'né'go nii'né' n'íí náidnné'go yiyąą, ła'íí yił nakaihíí ałdó' ła' yá'ńné' lęk'e; ái báńhíí okąąh yedaabik'ehi zhą́ daayiyąągo goz'ánihi. 27 Jesus gádaabiłnii, Godilziníí bijįį nnee bá alzaa, doo nnee godilziníí bijįį bá alzaa da: 28 Á bighą shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, godilziníí bijįį ndi beshik'eh.

3

1 Jesus Jews ha'ánáłséh goz'ąą yunę' ha'anánádzaago nnee bigan dała'ázhinéé binawod ásdįįdi ákónę' itah sidaa. 2 Áík'ehgo Jesus daabich'inł'įį́, godilziníí bijįį ái nneehíí náyilziih shį daabich'o'nííigo; ágádzaayúgo dant'éhéta bee yaa dahdaago'aahíí bighą. 3 Jesus nnee bigan binawod ásdįįdi, Kodé' hizįį, yiłnii. 4 Áídí' nnee daabineł'íínıí gádaayiłnii, Ya' godilziníí bijįį nłt'éégo ách'ít'įįgo goz'ąą née, dagohíí nchǫ'i bee ách'ít'įįgo née? Ya' nnee hasdách'iłteehgo née, dagohíí ch'iziłheego née? Áídá' doo nt'é daanii da. 5 Bijíí daantł'izíí bighą Jesus doo bił gozhǫ́ǫ́ dago déhashkeego nnee yitah déz'įįdá' nnee bigan binawod ásdįįdi, Yushdé' dahdinlníh, yiłnii. Áík'ehgo bich'į' dahdidilniigo bigan nádzii, łahzhinéédhíí ga'at'éé násdlį́į́. 6 Áídí' Phárisees daanlíni ch'ékaigo dagoshch'į' Hérod yił daagot'íni biłgo hagot'éégo Jesus daayiziłheehíí yee ndaagoshchįį. 7 Jesus bitsiłke'yu biłgo túsikąąyú dahiskai: nnee łąągo Gálileedí' ła'íí Judéadí' biké' onałsąą, 8 Jerúsalemdí' ałdó', ła'íí Iduméadí', Jórdan túńlíínıí hanaadí', ła'íí Tyre hik'e Sidon binaadyúdí', ízisgo ánát'įįłíí ya'ikodaanzįįgo baa náńłsąą.

9 Akú nnee łą́ą́híí bighą Jesus bitsiłke'yu gádaayiłnii, Nnee doo daashiłjizh da doleełgo t'ahkodá' tsina'eeł ałts'íséhi kozhį' shá nnoł'eeł. 10 Nnee łą́ą́go náilzii; áík'ehgo kah yaa nakaihíí dawa bee denshchíd daanzįgo bik'izhį' daałishjizh lę́k'e. 11 Spirits daanchǫ'íí dahagee daabo'įįgee biyahzhį' hayaa ádaadzaago nádaadidilghaazh, Ni, Bik'ehgo'ihi'nań biYe' nlíni ánt'įį, daanііgo. 12 Ch'ídaashinoh'aah hela', daayiłnii. 13 Áídí' Jesus wą́'zhį' hayaadá' yił nakai doleełíí, Yushdé', daayiłnnііd: áík'ehgo baa hikai lę́k'e. 14 Bitsiłke'yu doleełíí nakits'ádah hayinil, yati' baa gozhóni yaa yádaałti'yú daidoł'aałgo, 15 Iłtah at'éégo daannііhíí nádaayilziihgo, ch'iidn ałdó' hadainihiyóódgo binawod baa daadest'ąą: 16 Simon holzéhi Peter ałdó' yizhi' yá áyíílaahi; 17 Zébedee biye', James holzéhi hik'e bik'isn John biłgo; áí Boanérges yizhi' yá ádaayiizlaa, i'nііhíí k'a'at'éégo golzeego ágolzee: 18 Andrew, Philip, Barthólemew, Matthew, Thomas, Alphéus biye' James holzéhi, Tháddeus, Símon, Cánaanite nlíni, 19 Ła'íí Judas Iscáriot, ch'íbido'aałíí: áí hayinildá' kįh yune' ha'akai lę́k'e. 20 Áígee nnee dázhǫ́ łą́ą́go íła'ánánádzaa, áík'ehgo Jesus hik'e bitsiłke'yu doo hagot'éégo ndi da'iyąą da. 21 Bik'íí ya'ikodaanzįįdá' biká okai; Biini' édįh łąą, daanііgo.

22 Begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi Jerúsalemdí' hikaihíí gádaanii, Ch'iidn binant'a', Beélzebub holzéhi, biyi' siziį lágo, áń binawodíí bee nnee biyi'dí' ch'iidn hainihiyood, daabiłnii lę́k'e. 23 Áídí' Jesus begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi, Yushdé', daayiłnііgo, na'gonі'íí bee bił ch'ígó'aahgo gánii, Hagot'éégo Satan biyi'dí' dabíí hádi'nidzood doleeł? 24 Nnee dałaháyú binant'a' golíínii dabíí iłch'į' nanádaagonłkaadyúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da. 25 Dała' naháztaaníí dabíí iłk'ídahnájahyúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da. 26 Áík'ehgo Satan dabíí ích'į' naná'idziidgo ádaagodet'ąąyúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da, daazhógo bengonáh. 27 Doo hadíń nnee nalwodi bigową yune' ha'aghághgo dawahá bíyéehíí yino'įįh at'éé da, ntsé nnee nalwodíí łíhiłtł'ǫǫyúgo zhą́; áídá' dawahá bíyéehíí yits'ą́' yin'įįh. 28 Da'anііgo gádaanohwiłdishnii, Nnee binchǫ'íí dawa baa nágodit'aah doleeł, Bik'ehgo'ihi'nań nchǫ'go baa yách'iłti'íí ndi ałdó': 29 Áídá' Holy Spirit dénchǫ'go baa yách'iłti'yúgohíí doo kaa nágodinot'áah at'éé da, áídá' dahazhį' bił ch'ígodeehíí bee bá goz'ąą: 30 Begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi, Ch'iidn biyi' golíį́ lą́ą́, daabiłnііhíí bighą Jesus díí k'ehgo yałti' lę́k'e.

31 Jesus bik'isyú bimaa biłgo akú hikai, dadáńyú nadaazį'dá' bich'į' oda'is'a', Yushdé', daabiłnііgo. 32 Nnee łą́ą́go binaayú naháztaaníí gádaabiłnii, Nimaa ła'íí nik'isyú dadáńyú nazįį, níka daantaahgo. 33 Hadíń shimaa, hadíń shik'isyú? biłnii. 34 Jesus nnee binaayú naháztaaníí yitah déz'įįdá' gánii, Kúnko shimaa ła'íí shik'isyú. 35 Dahadíń Bik'ehgo'ihi'nań dáhát'íyú ánát'įłíí, shik'isn dagohíí shilah ła'íí shimaa at'éé.

4

1 Jesus túsikaaníí bahgee ilch'ígó'aah nkenágodidzaa: áígee nnee łą́ą́go baa náńłsą́ą́, áík'ehgo tsina'eełíí yihiyaago dahnezdaa; áídá' nneehíí tábąąyú íła'adzaa lę́k'e. 2 Áígee na'gonі'íí yee łą́ą́go yił ch'ígó'aah gánііgo, 3 Ídaayesółts'ąą; k'edileehíí yił ke'go k'edileeyú óyáá, 4 K'edileegee k'edilzíí ła' intín bahyú nanehezdee, áík'ehgo dlǫ' íła'adzaago ąą́ł nádaihezlaa. 5 Ła' k'edilzíí tsétahyú nanehezdee, ákú łeezh doo dázhǫ́ łą́ą́yú da; łeezh da'ayą́háhíí bighą dagoshch'į' hadaazhjeed: 6 Áídá' ya'áí hanadáhgee dilid; bikeghad doo yúyahyú nel'ąą dahíí bighą nádaahesgą. 7 Ła'ihíí hosh bitahyú nanehezdee, áík'ehgo hoshihíí ighánłsą́ągo nadaistseedgo binest'ą' da'ádįh. 8 Ła' k'edilzíí łeezh nłt'éeyú nanehezdee, áí zhą́ hadaazhjeedí' nchaa

daasilįįgo nesťáń áyíílaa, ła' tádin, ła'íí gostądin, ła'íí dała'á gonenadín bitisyú ánálzaa. 9 Hadíń bijeyi' golíínií íyésts'ąą le', nįi, Jesus. 10 Jesus dasahndi nnee ła' t'ah binaayú nadaazį'íí bitsiłke'yu biłgo nabídaadiłkidgo gádaabiłnii, Ilch'ígóť'aahgo na'gonį'íí bee nohwił nadaagosínłnį'íí nt'é nniigo ánnii? 11 Áík'ehgo gáyiłnii, Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aanií doo bígózį da n'íí nohwíí bídaagonołsįįhgo nohwaa daagodesťąą: áídá' doo néé zhinéé daanlįį dahíí ilch'ígóť'aahgo na'gonį'íí zhą bee bił na'gonį': 12 Áík'ehgo dédaineł'įį ndi doo daayo'įį da doleeł; dédaidits'ag ndi doo bił ídaagozį da doleeł; doo ágáť'éé dayúgo binchǫ'íí yits'ą t'ąązhį' nakáhgo binchǫ'híí bighą baa nágodiť'aah doleeł ni'. 13 Ya' ilch'ígóť'aahgo nohwił nagosisnį' n'íí doo nohwił ídaagozį da née? Áídá' hagoť'éégo ilch'ígóť'aahgo nada'gonį'íí dawa nohwił ídaagozį doleeł? nii, Jesus.

14 K'edileehíí Bik'ehgo'ihi'nań biyati' k'eidilee. 15 K'edilzíí intín bahyú nanehezdee n'íí ái nnee yati' biyi' k'edolzaahíí ádaaťee, áídá' yati' dédaidits'agdá' Satan baa nyaago daabijíí yune' yati' k'edolzaa n'íí bits'ą' hayiné'. 16 Da'ágánánáť'éégo tsétahyú nanehezdee n'íí yati' daidits'ago dagoshch'į' bił daagozhǫ́ǫ́go nádaidnné'hi; 17 Áídá' daabiyi'yú bikeghad doo yúyahyú nel'ąą dago dá'anahzhį' begodigháh; áídá' yati'híí bighą nagontł'ogíí bee, dagohíí nnee daabich'ołaahíí bighą biniigonłt'éehíí begowáhgee dagoshch'į' t'ąązhį' nanánihidéh. 18 Hosh bitahyú nanehezdee n'íí yati' daidits'ag, 19 Áídá' ni'gosdzáń biká'zhį' nabi'dintł'ogíí, hágołdzilgohíí k'izé'idiłteehíí, ła'íí dawahá biká hágoť'iinií bijíí biyi' bitis silįįgo, hosh ighánłsą́ągo yati' k'edolzaa n'íí naistseed, áík'ehgo doo binesťą' goleeh da. 20 Łeezh nłt'éeyú nanehezdee n'íí yati' daidits'ago nádaagodin'ąą, áík'ehgo nest'áń ánádail'įįh, ła' tádin, ła'íí gostądin, ła'íí dała'á gonenadín bitisyú ánádail'įįh.

21 Jesus gánádaayił'nii, Ik'ah kǫ'íí ch'otįįłgo táts'aa bił hayaa nch'í'áah née? Kástíné yitł'ááhyú nch'í'áah née? Ik'ah kǫ'íí biká' dahnásiłt'áhé biká' dahch'i'aahgohi at'éé. 22 Dawahá nanl'į' n'íí ch'í'nah ádolniił; dawahá doo hit'įį da n'íí bígózįhgo ádolniił. 23 Hadíń bijeyi' golíínií íyésts'ąą 24 Da'dohts'agíí nłt'éégo ídaayesółts'ąą. Dáhołąągo kaa daasohné' láńshį n'íí k'ehgo da'ágáhołąągo nohwaa nádo'né'; ła'íí nohwíí daadohts'agíí dayúweh bitisyú ínágodáhgo nohwaa nádo'né', biłnii. 25 Dahadíń íyésts'ąągo ígoł'aahíí, bigoyą'íí itisgo baa nádo'né'; áídá' dahadíń doo íyésts'ąą dahíí ayą́hágo íyésts'ąą n'íí ndi bits'ą' da'ílíí nádodleeł.

26 Jesus gánii, Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aanií díí k'ehgo at'éé: ła' nnee k'edilzíí yił ke'go k'edilee; 27 Ánágoldohgo tł'é'gee iłhoshdá' t'ahbįgo nádidáhdá' k'ednlá́á n'íí hadaazhjeedí' ńdaandésąą, hagoť'éégo shįhíí doo yígółsį da ndi. 28 Ni' dabíí inesťą' yińdíłsé, bit'ąą ntsé hadaajah, áígeehíí bilatáhé daagoleeh, áídí' binesťą' nłt'éégo nt'į. 29 Nłt'éégo nesťąągee dagoshch'į' tł'oh benáitłíshé bee higeesh nkegonigháh, da'nesťąągee ngonyááhíí bighą.

30 Jesus gánádi'nii, Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aanií hanťé bił łíshhah ndleego baa nadaagohiilni'? Nt'éshą' ilch'ígóť'aahgo na'gonį'íí baa nadaagohiilni'? 31 Ch'il mustard holzéhi biyigéhíí k'ehgo at'éé; áík'edilzeegee k'edilzíí dawa bitahgee bízhą ałts'íséhihi at'éé: 32 Áídá' k'edolzaadá' hadag nołséét, áídí' ch'il dawa bitisgo at'éhi hileeh, bits'ádaaz'aahíí nchaa hileeh, áík'ehgo dlǫ' yúdahyú nada'iniihíí bit'oh ádaagole', bichagosh'ohyú. 33 Ilch'ígóť'aahgo nada'gonį'íí ágádaaťeehíí łą́ągo Jesus Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bee bił nagosni' lęk'e, bił ídaagozįhíí bik'ehgo. 34 Dá'ilch'ígóť'aahgo nada'gonį'íí zhą bee bich'į' yałti' lęk'e: áídá' dasahndi bitsiłke'yu yił

nadaaháztąąyúgo, dawahá bił ch'í'nah áyíílaa. 35 Da'áí bijįį o'i'ą́ą́yú Jesus bitsiłke'yu gádaayiłnii, Noo', hanaazhį' nohwił nada'do'éeł. 36 Nnee baa náńłsą́ą́ n'íí nádihołséh daayiłnniidá', Jesus t'ah tsina'eełíí yiyi' dahsdaago bitsiłke'yu bił oda'iz'éél. Tsina'eeł ádaałts'íséhi ałdó' ba'ashhah dahi'eeł lę́k'e. 37 Nt'éégo yat'éégo deyolgo tsina'eełíí tú nádidáhíí beh nádilk'oołgo bee ha'dezbįh. 38 Áídá' tsina'eełi biyi' iké'dí' tsi'aał biká' Jesus iłhosh: bitsiłke'yu ch'ínádaabisidgo gádaabiłnii, Ilch'ígó'aahíí, goyéégo nohwich'į' godegháhíí doo nił hago'at'éé da née? 39 Áík'ehgo ch'ínádzidgo nyolhíí yich'į' hadzii, áídí' túsikaaníí gáyiłnii, Dákohégo, nkegohin'ą́ą́ le'. Áík'ehgo oyólgo nkenágoheltǫ' lę́k'e. 40 Áídí' Jesus gádaabiłnii, Hant'é lą́ bighą ńdaałdzid? Hant'é bighą doo Bik'ehgo'ihi'nań bada'ohłíí da? 41 Áík'ehgo bitsiłke'yu dázhǫ́ tsídaadesyizgo gádaałiłdi'nii, Nnee lą́ą́ daat'éhi díí, nyolhíí ła'íí tú ndi da'áyiłniiyú ádaat'įį.

5

1 Hanaayú Gadarénes daagolį́įyú bił nada'diz'eel. 2 Jesus tsina'eełíí yiyi'dí' háyáágo nnee łena'nihłíí goz'ąądí' nnee spirit nchǫ'íí biyi' golíni baa nyáá, 3 Áń nnee łena'nihłíí goz'ąąyú golínihi; doo hadíń łínábółtł'óh adzaa da, bésh hishbizhíí bee ndi: 4 Golą́ąn bésh hishbizhíí ła'íí kokee bee łínádaach'iłtł'óhíí bee łíbi'destł'ǫǫ ndi bésh hishbizhíí iłk'ínáyidzį́įs, ła'íí bikee łínádaach'iłtł'óhíí nyihidzį́įz lę́k'e: doo hadíń nzhǫǫgo ábóle' ágódzaa da. 5 Tł'é'gee ła'íí jį́įgee dziłyú nnee łena'nihłíí bitahyú dádilwoshgo zhą́ naghaa, tséé yee n'ídilgeeshgo. 6 Áídá' dáńzaadí' Jesus yiłtsą́ądá' yich'į' nádilwodgo yiyahzhį' hayaa adzaago, 7 Yat'éégo gánii, Hago lą́ą áshíle'go ánt'į́į, Jesus, da'tiséyú át'éhi biYe' ńlíni? Shiniigodnléh hela', Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee nánoshkąąh. 8 Jesus spirit nchǫ'íí iłk'idá' gáyiłnnįid, An biyi'dí' hannáh, spirit nchǫ'íí ńlíni. 9 Jesus nabídiłkidgo, Hant'é honlzéé? biłnii. Shíí Łáni honszee: hiidlą́ąhíí bighą, nii. 10 Díí goz'ąądí' ch'ídaanohwinyóód hela', niigo náyokąąh. 11 Áígee dził binahzhį'yú góchi da'ayą́ągo nanałsé' lę́k'e. 12 Áík'ehgo ch'iidn dawa nádaayokąąh, Góchi biyi' onohwinyóód, áí beh náhiilzéh, daanįigo. 13 Áík'ehgo Jesus baa goden'ą́ą́. Spirits daanchǫ'íí nneehíí yiyi'dí' hanałsą́ądá' góchi yiyi' onałsą́ą́; áídí' góchi n'íí (nakidn doo náhóltagyú shį,) hayaa nádnkį́įgo túsikáni yeh nałsą́ą́go tú yił daadesdzii. 14 Góchi yinádaadéz'įį n'íí nádnkį́įgo kįh goznilyú ła'íí binaayú gotahyú yaa nadaagosni'. Nnee yił nadaagosni'íí áí ágodzaahíí daineł'į́įyú oheskai lę́k'e. 15 Jesus yaa hikaidá' nnee ch'iidn isná ábiłsį n'íí, spirits daanchǫ'i łáni biyi' golį́įį n'íí, bidiyágé gólį́įgo, biini' ndi golį́įgo sidaago daayiłtsąą lę́k'e; áík'ehgo ńdaaldzid. 16 Nnee binąááł ágodzaahíí hagot'éégo nnee ch'iidn isná ábiłsį n'íí biyi'dí' Jesus ch'iidn hainiyoodíí, ła'íí góchi hago ádaasdzaahíí yaa nadaagosni'. 17 Áík'ehgo, Nohwini'dí' ch'ínnáh, yiłniigo náyokąąh nkegonyaa. 18 Jesus tsina'eełíí yeh nádzaago nnee ch'iidn isná ábiłsį n'íí nábokąąhgo, Nił nádósht'aash, nii lę́k'e. 19 Áídá' Jesus, Dah, biłnii, gowąyú nádńdáhgo nit'eké Bik'ehgo'ihi'nań dázhǫ́ ná áyíílaahíí baa bił nadaagolní', ła'íí hagot'éégo naa ch'oba'íí. 20 Áídí' dahiyaago Decápolis binaayú Jesus bá áyíílaahíí yaa nagolni' nkegonyaa; áík'ehgo nnee dawa bił díyadaagot'ee lę́k'e. 21 Jesus hanaayú bił naná'dez'eeldá' ákú nnee łą́ą́go baa náńłsą́ą́; áń tábąąyú siziį lę́k'e. 22 Áígee Jews ha'ánáłséhíí yebik'ehi ła' Jáirus holzéhi nyáá; áń Jesus yiłtsą́ądá' yiyahzhį' hayaa adzaago, 23 Náyokąąhgo gánii, Shitsi' ałts'íséhi k'azhą́ datsaah: noo', nłt'éé nádleeh doleełgo bik'enlníh; áík'ehgo hinaa doo. 24 Áík'ehgo Jesua yił onát'aazh; higaałgo nnee łą́ą́go biké' nałseełgo daabiłjizh lę́k'e. 25 Áígee isdzán dił bighánłį́įgo nakits'ádah bił

łegodzaa, 26 Izee nant'án łáń ch'éh ádaabił'įįd, ła'íí bizhaali dawa nayihiṉiił ndi doo nzhǫǫ nádleeh da, áídá' da'tiségo adzaa. 27 Jesus ya'ikonzįįgo biṉe'dí' ch'ilągee ninyaago bi'íí yedelṉiih lęk'e. 28 Ídił yalti'go gáṉíí, Bi'íí zhą́ ndi bedenshṉiihyúgo, nłt'éé náshdleeh. 29 Dagoshch'į' dił bigháńlį́į́ n'íí ésdįįd; áík'ehgo kah yaa naghaa n'íí nábi'dilziigo yígołsįįd lęk'e. 30 Jesus, bina-wodíí bits'ą́' hagoshį adzaago yígołsįįdgo, dagoshch'į' nṉee biké' náńłsą́ą́híí yich'į' łedidzaago gáṉíí, Hadíń shi'íí yedelṉiih? 31 Bitsiłke'yu gádaabiłṉii, Nṉee niṉaayú daałiłjizhgo hí'į́į; nt'é bighą, Hadíń shedelṉiih, nṉii áídá'? 32 Hadíń át'íínííyígołsįįhgo, nṉee yitah dez'įį. 33 Isdzánhíí ábi'dilzaahíí yígołsįįdgo néldzidgo ditłidgo Jesus yiyahzhį' hayaa adzaago, adzaahíí da'aṉiigo yaa yił nagosṉi' 34 Jesus gáyiłṉii, Shilah, ni'odlą'íí nłt'éégo ánániidlaa; iłch'į'gont'éégo nadááł, kah baa nanṉaa n'íí nándzii. 35 Jesus áígee t'ah yałti'dá' Jews ha'ánáłséhíí yebik'ehi bigowądí nṉee hikaigo gádaabiłṉii, Nitsi' dastsąą; nt'é bighą Iłch'ígó'aahíí dayúweh nańtł'og áída'? 36 Ádaaṉiihíí Jesus yidezts'ąągo ha'ánázéh yebik'ehi gáyiłṉii, Doo néńldzid da, Bik'ehgo'ihi'ṉań hondląą́. 37 Áídí' Peter, James hik'e bik'isn Johnhíí zhą́ yił dikáhgo ngon'ą́ą́. 38 Ha'ánázéh yebik'ehi bigowąyú ńyáágo godnch'aadgo ła'íí nṉee díyat'éégo daachago yiłtsąą. 39 Gową yuṉe' ha'ayáágo gádaabiłṉii, Nt'é bighą daagodinołch'aadgo daahchag? Na'ilíhn doo daztsąą da, daazhógo iłhoshgo at'éé. 40 Áí bighą nṉee dázhǫ́ baa daadloh lęk'e. Nṉee íła'adzaahíí, Ch'ínohkáh, daayiłṉiidá', na'ilíhnhíí bą́ą́, bitaa hik'e yił nakai n'íí biłgo na'ilíhn sitįį yuṉe' ha'akai. 41 Áígee bigan yiłtsoodgo gáyiłṉii, Talítha cúmi; áí, Na'ilíhn, nádndáh, (niłdishṉii,) golzeego ágolzee. 42 Dagoshch'į' nádiidzaago dahiyaa; áń nakits'ádah biłłegodzáhi. Áígee dázhǫ́ koł díyadaagodzaa lęk'e. 43 Ágodzaahíí hadíń baa biłnadaagołṉi' hela', daayiłṉii, Jesus; ła'íí gánádaabiłdo'ṉiid, Bá da'dohné'.

6

1 Jesus áídí' dahiyaa, dabíí góló́į́yú nádzáá; bitsiłke'yu biké' hikaahgo. 2 Jews daagodnłsiníí bijįį, ha'ánáłséh goz'ąą yuṉe' Jesus iłch'ígó'aah nkegonyaa: nṉee łą́ągo daidits'ago biłdíyadaagot'eego gádaaṉii, Hadí' lą́ą́ yígołsįįdihi? Bigoyą'íí hadí' baa hi'né'i, godiyįhgo ánágot'įįłíí ndi ánáyol'įįłgo? 3 Díń la'kįh ágole'hi nlįį, Mary bizhaazhé ya', James, Joses, Juda hik'e Simon daabik'isn ya'? Bilahkiihíí ałdó' la' akú biłnahétąą? Áí bighą bik'edaach'ishch'ii lęk'e. 4 Jesus gádaabiłṉii, Bik'ehgo'ihi'ṉań binkááyú na'iziidi dahot'éhé nṉee daabidnłsį, áídá' dágolį́į́gee, bik'íihíí ła'íí dała' naháztaaníí bitahyú zhą́ doo hadíń bidnłsį da. 5 Áí bighą ákú doo ízisgo ánát'įįł da ndihíí daanṉiihíí da'kwííyé zhą́ yik'e daadilṉiihgo nádailzii. 6 Doo daabodląą dahíí bighą biłdíyagot'ee lęk'e. Áígee iłch'ígó'aahgo gotahyú naghaa.

7 Jesus bitsiłke'yu nakits'ádahíí, Yushdé', daayiłnṉiidá', dánaki nláágo zhą́ odaayihił'aago spirits nchǫ'íí daabidits'ago yá ndaagoz'ąą; 8 Gádaayiłṉiigo, Desohkaiyú doo hant'é daahné'go da, gish zhą́; izis bena'iltiníí dahgo, báń ałdó' dah, nohwibestso bizis biyi' zhaali da'ádįhgo: 9 Kee biká'na'astł'ónihíí biyi' desoł'eez, ni'íícho doo naki da le'. 10 Gánádaayiłdo'ṉiid, Dahagee gowąyú ha'ahkáhgo, da'áígee dinohbįh le'gá, łahyú desohkaizhį'. 11 Dahagee nṉee daagolííníídoo hádaanohwit'įį dayúgo, nohwiyati' doo yídaayésts'ąą dayúgo, áídí' dahdohkáhgo nohwikee bąą łeezhíí baa daałhaał, áí bee doo hádaanohwit'įį dahíí bígózį doo. Da'aṉiigo gánohwiłdishṉii, Bik'ehgo'ihi'ṉań nṉee yándaago'aahíí bijįį Sódom hik'e Gomórrah golzeegee daagolį́į́ n'íí biniidaagodilṉe'íí bitisgo hagee nohkai n'íígee daagolíínííbiniidaagodolṉiił. 12 Áík'ehgo nakits'ádahíí dahdikaigo nṉee yich'į' yádaałti', Nohwinchǫ'íí

bits'ą́'zhį' ádaahn̲e', daan̲iigo. 13 Ch'iidn łą́ągo nn̲ee biyi'dí' hadainiheyood,
ła'íí daann̲iihíí łą́ągo ik'ah yił yedaadiln̲iihgo nádailzii. 14 Nant'án Hérod holzéhi
Jesus ya'ikonzį; (dahot'éhé bizhi' bígozį̨dgo;) áík'ehgo gán̲íí, John Baptize
ágole' n'íí daztsą́ądí' naadiidzaa łą́ą, áí bighą ígozisgo ánát'į̨ł. 15 Áídá' ła'íí,
Elías at'ǫ́, daan̲ii. Ła', Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú na'iziidi at'ǫ́, dagohíí doo
ánídá' Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú na'iziidi n'íí ga'at'éhi, daan̲ii. 16 Hérod Jesus
ánát'į̨łíí ya'ikonzį̨dá' gán̲íí, John, bitsits'in nadik'ii n'íí át'ǫ́: daztsą́ądí' naadi-
idzaa łą́ą. 17 Dabíntsédá' Hérod oda'is'a'go John daayiłtsoodgo ha'ádaayist'e',
Heródias holzéhihíí bighą, áń Hérod yił nn̲aa lę́k'e, bik'isn Philip t'ah yił
nann̲ee ndi. 18 John Hérod gáyiłnn̲iid, Nik'isn bi'aa doo bił na'aashgo ná
goz'ą́ą da. 19 Áí bighą Heródias John yik'enn̲iihgo bidizidee hat'ǫ́ ndi doo
hagot'éégo da lę́k'e: 20 Hérod John yidnłsį, nn̲ee dábik'ehyú át'éehíí, dilzį̨hgo bá
habi'delzaahíí nlį̨ągo yígółsį̨go bin̲ádéz'į̨ lę́k'e; Hérod yidits'ago yaa bił gozhǫ́ǫ́,
bił nagodinlt'ee ndi. 21 Áídá' Heródias bá ił-ch'į̨'golzaa, Hérod bił łénágodáhgo
nnágodzaagee bá da'odą́ągo nadaant'aahíí, silááda bá nant'án daanliinií,
ła'íí Gálileegee nn̲ee itisgo ádaat'eehíí dawa da'iyą́ą. 22 Heródias bizhaazhé
na'ilíhnií ha'ayaadá' ilzhishgo Hérod ła'íí yił da'iyą́ąhíí yił daagoyiłshǫ́ǫ́,
áík'ehgo Hérod na'ilíhnií gáyiłn̲ii, Dant'éhéta háńt'iinií shíhóńkeed, áík'ehgo
naa nshné'. 23 Bitł'a dahdidiln̲iihgo gánáyiłdi'n̲ii, Dant'éhéta shíhóńkeedíí,
dawahá bánansht'aahíí iłn̲í'go ndi naa densh'aa. 24 Áídí' na'ilíhnií onádzaayú
bimaa gáyiłn̲ii, Nt'é bíhóshkeed? Áík'ehgo bimaa gábiłn̲ii, John Baptize ágole'íí
bitsits'in bíhóńkeed. 25 Áík'ehgo na'ilíhnií dagoshch'į' ha'ánádzaadá' hwéhego
Hérod yich'į' nnilwodgo gán̲íí, John Baptize ágole'íí bitsits'in bena'ikaahíí
biká' dahs'ą́ągo dagoshch'į' shaa ńkaah. 26 Nant'ánhíí dázhǫ́go doo bił
gozhǫ́ǫ́ da; áídá' bitł'a dahdidiln̲iih n'íí bighą, ła'íí nn̲ee yił da'iyą́ąhíí
bighą doo hagot'éégo, Dah, yiłn̲ii da. 27 Áík'ehgo dagoshch'į' nant'ánhíí
silááda John bitsits'in náyíí'aahgo oyił'a': áík'ehgo ha'áná'ilka' yun̲e' bit-
sits'in nadain'ą́ądá', 28 Bena'ikaahíí bee bitsits'ini ha'ádaiskąągo, na'ilíhnií yaa
yinkǫ́ǫ́; áídí' na'ilíhnií bimaa yaa nainkǫ́ǫ́. 29 John bitsiłke'yu ya'ikodaanzį̨dá'
bits'íhíí nádainłtį̨go tsébii'i'áń yun̲e' odaiztį̨ lę́k'e. 30 Odais'a' n'íí Je-
sus yaa nákaigo hago ánádáát'į̨díí, ła'íí nt'é ił-ch'ídaagos'ą́ąhíí dawa baa
bił nanádaagosn̲i'. 31 Áídí' Jesus gádaabiłn̲ii, Noo', danéé zhą́ da'igolǫ́ǫ́yú
ch'a'ohkáh, hanádaahidzoołyú; nn̲ee łą́ągo baa nihikáhíí bighą doo da'iyą́ą
da le'ágot'ee lę́k'e. 32 Áík'ehgo doo hadíń naghaa dayú dabíí zhą́ bił
oda'iz'eel. 33 Áídá' nn̲ee bił oda'iz'eelgo daabiłtsą́ą lę́k'e, áík'ehgo łą́ągo
Jesus yídaagołsį̨dgo ił'anigo kį̨h gozn̲ildí' dáni'go akú dantsé ńkǫ́ǫ́, áídí' baa
náńłsą́ǫ́. 34 Jesus ákú bił nda'iz'eelgo nn̲ee łą́ągo íła'adzaahíí yo'į̨go yaa
daach'oba', dibeł'ǫ́ nanyoodíí da'ádį̨hgo nakai łehíí k'ehgo ádaat'eehíí bighą;
áík'ehgo łą́ągo yił ch'ídaago'áah nkegonyaa. 35 O'i'ą́ązhį' godeyaayú bitsiłke'yu
baa hikaigo gádaabiłn̲ii, Kú da'igolǫ́ǫ́yú doo hadíń gólǫ́ǫ́ da, k'ad o'i'aahzhį'
goldoh: 36 Nn̲eehíí dahayú gotahyú nádaadnł'áá, báń nadaayiłn̲iihyú; bi'idáń
da'ádį̨híí bighą. 37 Áídá' Jesus gádaabiłn̲ii, Nohwíígo bá da'dohné'. Bitsiłke'yu
gánádaabiłdo'n̲iid, Báń naki gonenadín zhaali, penny holzéhi, dábik'ehgo
nadaahiiln̲iihyú nkáh née, bá da'n'né'go? 38 Báń dijolé da'kwíí nadaahné'?
n̲ii, Jesus, Ti'i, akú hadaadeh'ǫ́. Yídaagołsį̨dá' gádaan̲ii, Ashdla'i łą́ą, łógíí naki
biłgo. 39 Jesus gádaabiłn̲ii, Nn̲ee dawa ni'yú tł'oh dotł'izhi biká'yú ił'anigo dino-
hbį̨h daabiłdohn̲ii. 40 Áík'ehgo dała'á gonenadíngo ła'íí ashdladingo dinezbį̨h.
41 Áídí' Jesus báń ashdla'ihíí łóg nakihíí biłgo náidnné'go hadag déz'į̨go
ya'ihénzį̨go oskąądí' ił-k'ídaizné'go bitsiłke'yu yaa daizné', nn̲ee yitada'in̲iihgo;

ła’íí łóg nakihíí nnee dawa yitada’iznii. 42 Áígee nnee dawa da’iyąągo
náda’isdįįd lęk’e. 43 Ch’ékaadíí táts’aa nakits’ádah bik’ehgo nádaihezlaa, báń
hik’e łóg biłgo. 44 Nnee ashdladn doo náhóltagyú áhołánishį báń daiyą́ą́.
45 Áídí’ Jesus bitsiłke’yu gádaayiłnii, Tsina’eełíí beh hohkáhgo shádįhyú nohwił
ido’éeł hanaayú, Bethsáidayú, shíhíí nnee nádohkáh biłdishniidá’. 46 Nádohkáh
yiłnniidá’ dasahndi wą́’yú óyáá, okąąhyú. 47 O’i’ą́ą́ ni’ tsina’eełíí tú iłní’yú
hi’oł, áídá’ Jesus dasahndi ni’yú naghaa lęk’e. 48 Bił da’o’ołgee bidáhzhį’
nyolgo bich’į’ nagontł’ogo Jesus yiłtsąą; áík’ehgo doo hwahá ha’i’aah dayú
bich’į’ higaaɬ, tú yiká’ higaałgo; ba’ashhah ch’egháhgo. 49 Nt’éégo tú yiká’
higaałgo bitsiłke’yu daabiłtsąądá’, ch’iidn at’ą́ą́ daanzįgo nádaadidilghaazh:
50 Dawa daabiłtsąągo tsídaadolyiz. Áídá’ dagoshch’į’ Jesus bich’į’ hadzi-
igo, Nohwił daagozhǫ́ǫ́ le’: shíí ásht’ą́ą́; doo nédaałdzid da, daabiłnii lęk’e.
51 Áídí’ tsina’eełíí itah yiyi’ oyáágo nyolíí isht’idedzaa: ái bigha dázhǫ́ bił
díyadaagot’eego tsídaadolyiz. 52 Báń godiyįhgo łą́ą́go alzaa n’íí doo bił ídaagozį
da; áídá’ bijíí ntł’iz daasilįį. 53 Hanaayú bił nada’dez’eeldá’ ni’ Gennésaret
golzeeyú nda’iz’eelgo tsina’eełíí dah daayihiztł’ǫ́ǫ́. 54 Áígee tsina’eełíí biyi’dí’
hakaidá’ dagoshch’į’ nnee Jesus yídaagołsįįd. 55 Áík’ehgo daagotahyú da-
hot’éhé anákeełgo daannniihíí ch’id yiká’ nashjeed, hayú Jesus naghaa ch’iniiyú
anádaayołtéeh. 56 Dahayú naghaayú kįh nagoshjaayú, ła’íí kįh nagoznilyú,
ła’íí gotahyú, daannniihíí intínk’ehyú ndaayihiniiɬ, Jesus náyokąąhgo, Ni’íí
bidá’yú zhą́ ndi bedaadenlniih, daabiłniigo: áík’ehgo bedaadesniihíí dawa
nádaabi’dilzii.

7

1 Pharisees daanlíni hik’e begoz’aanií ye’ik’eda’iłchíhi ła’ biłgo Jerúsalemdí’
hikaihíí Jesus yaa íła’adzaa. 2 Jesus bitsiłke’yu ła’ bigan dáchįzhą́go
da’iyąągo daa yiłtsąą, ái dá doo daagodnłsįgo táda’digisé da’iyąągo ágolzee;
ái daayiłtsąądá’ yída’iłtah lęk’e. 3 Phárisees hik’e Jews daanlíni dawa
daagodnłsįgo tánáda’digisyúgo zhą́ náda’idįįh, iłk’idá’ nnee yánazįį n’íí yen-
daago’aahíí k’ehgo. 4 Na’hiniih nagoz’ąądí’ nnáhikáhgee daagodnłsįgo
táda’digisgo zhą́ da’iyąą. Iłk’idá’ nnee n’íí yedaagos’aanií łą́ą́go ałdó’ yee
ánádaat’įįł, idee, isaa, be’ibízhé bésh łitsogi alzaahíí daagodnłsįgo tádaasgisgo,
biká’idáné ałdó’. 5 Phárisees hik’e begoz’aanií ye’ik’eda’iłchíhi biłgo Jesus
nayídaadiłkidgo, Hant’é bigha nitsiłke’yu iłk’idá’ nnee yánazįį n’íí yendaa-
gos’aanií doo yikísk’eh ádaat’ee dago dá doo daagodnłsįgo táda’digiségo
da’iyąą? daaniih. 6 Jesus gádaabiłnii, Nohwíí nnee nzhóni ádaadoł’íni, Esáias
da’aniigo dabíntsédá’ nohwaa nagolni’ lęk’e, díí k’ehgo nohwaa k’e’eshchįįgo,
Díí nnee dá yati’ zhą́ bee daashidnłsį, áídá’ bijíí bee doo daashidnłsį
da. 7 Da’ílį́įzhį’ daashokąąh, nnee yegos’aanií zhą́ yee iłch’ídaago’aah.
8 Bik’ehgo’ihi’nań yengon’áánií k’ihzhį’ ádaasolaadá’ iłk’idá’ nnee n’íí yendaa-
gos’aanií zhą́ bikísk’eh ádaanoht’ee, isaa, ideeta daagodinołsįgo tádaahgisgo;
ła’íí da’áik’ehgo łą́ą́yú ánádaaht’įįł. 9 Áídí’ gánádaabiłdi’nii, Iłk’idá’ nnee n’íí
nohwá yendaagos’aanií zhą́ nłdzilgo daahonohtą’híí bigha Bik’ehgo’ihi’nań
yengon’áánií daazhógo k’ihzhį’ ádaanołsį. 10 Moses gánniid, Nitaa hik’e
nimaa dinłsį́, ła’íí, Hadíń bitaa dagohíí bą́ą́ yati’ yee yokáałíí zideego bá
goz’ąą: 11 Áídá’ nohwihíí gádaadohnii, Hadíń bitaa dagohíí bą́ą́, Nt’éhéta bee
nich’oshnii doleeł n’íí Corban at’éé, yiłniihíí, ái golzeego Bik’ehgo’ihi’nań
baa nshné’ golzeego ágolzee; áík’ehgo áń doo zideego bá goz’ąą da,
daadohnii. 12 Ádohniigo bitaa dagohíí bą́ą́ doo dayúweh bich’oni da ndi nzhǫǫ,
daadohnii; 13 Áík’ehgo iłk’idá’ nnee n’íí yendaagos’aanií nohwichąghásh é bił

ch'ídaagonoh'aahíí bikísk'eh ádaanoht'eego Bik'ehgo'ihi'ǹań biyati'íí doo nt'égo ádaanołsį da: ła'íí da'áík'ehgo łą́ą́yú ánádaaht'į́į́ł.

14 Áídí' nǹee dawa, Yushdé', daayiłnǹiidá' gádaayiłǹii, Daanohwigha shídaayełts'ą́ą́go bídaagonoł'aah: 15 Nt'é koká'dí' koyi' yuǹe' be'ogohighánhíí doo nchǫ'go kodiłteeh da: áídá' nt'é koyi'dí' behagohighánhíí zhą́ nchǫ'go kodiłteehi at'éé. 16 Hadíń bijeyi' golíínhíí íyésts'ąą le'. 17 Nǹee íła'at'éé n'íí bits'ą́' Jesus kįh yuǹe' ha'ayaadá' bitsiłke'yu ilch'ígó'aahgo nagolǹi' n'íí yaa nabídaadiłkid. 18 Áík'ehgo gádaabiłǹii, Ya' nohwíí ałdó' t'ah doo nohwił ídaagozį da née? Nt'éhéta koká'dí' koyi' yuǹe' be'ogohighánhíí doo nchǫ'go kodiłteeh dahíí, ya' doo hwahá bídaagonołsį́į́h da née? 19 Áí kojíí doo biyi' yuǹe' ogohighánh da go'į́į́, áídá' kobid yuyaa be'ogohighánh, áídí' nláhyú bech'ígohighánh; Jesus á ǹ íihíí bee idáń dawa nłt'éé, ǹii. 20 Gánádaabiłdo'ǹiid, Koyi'dí' behagohighánhíí zhą́ nchǫ'go kodiłteehi at'éé. 21 Koyi'dí', kojíí biyi'dí' díínko behagohighánh: nchǫ'go natsí'ikeesíí, nant'į' na'idaahíí, iké' na'idaahíí, na'iłtseedíí, 22 Ich'in'į́į́híí, dawahá dayúwehégo ídáhách'it'iiníí, nchǫ'go ách'ít'éehíí, nach'ich'aahíí, nchǫ'íí doo bich'į' t'ą́ązhį' ách'it'éé dahíí, bíyéehíí hách'it'į́į́híí bighą hach'ishkeehíí, nchǫ'go yách'iłti'íí, ída'ch'odlíihíí, koni' ádiníí ałdó': 23 Díí nchǫ'íí dawa koyi'dí' behagohighánh, áí nchǫ'go daakodihiǹiiłi at'éé.

24 Áídí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sidon golzeehíí biǹaayú óyáá, áígee kįh yuǹe' ha'ayáá, akú nashaahíí doo hadíń yígołsį́į́h da, nzį́go: áídá' doo hagot'éégo nádaabidoł'į́ihgo da. 25 Áídá' isdzán bizhaazhé na'ilíhníí spirit nchǫ'i biyi' golíni Jesus ya'ikonzį, áík'ehgo baa nyáágo biyahzhį' hayaa adzaa: 26 Isdzánhíí Greek k'ehgo yałti'ihi, Syropheníciadí' gólíni; áń nábokąąh, Ch'iidn shizhaazhé biyi' golíni biyi'dí' hanyóód, biłǹiigo. 27 Jesus gábiłǹii, Chą́ghášhé ntsé bá daach'idiné'go nłt'éé: báń chą́ghášhé bits'ą́' nách'idiné'go gósé bich'į' och'iłkaadgo doo bik'eh da. 28 Isdzán gánábiłdi'ǹii, Da'aǹii, shi-Nant'a': da'ágát'éé ndi gósé biká'idáné bich'į' nakaihíí báń bizhool chą́ghášhé bits'ą́' nanihidéhíí daayiyąą. 29 Jesus gábiłǹii, Ánǹiihíí bighą nádńdáh; ch'iidn nizhaazhé biyi'dí' háyáá. 30 Isdzánhíí bigowąyú nadzaago, ákú bizhaazhé biká'dahstíné yiká' dahstį́į́ łą́ą, ch'iidn da'ádį́hgo.

31 Áídí' Jesus dahnadidzaago Tyre hik'e Sidon golzeedí' túsikaaníí Gálilee golzeezhį' nadzáá, Decápolis golzeeyú ch'ínyáágo. 32 Áígee nǹee bijeyi' ágodini, doo nłt'éégo yałti'i, Jesus baa bił ch'ikai lę́k'e; Biká'nlǹíh, daabiłch'iǹiigo nádaabich'okąąh. 33 Nǹee íła'at'éehíí bits'ą́' dasahndi yił o'ázhdá' bijeyi' odolǹiih, áídí' hadnzhéédgo nǹeehíí bizaad yedelǹiih; 34 Hadag déz'į́į́go dey-oldá', Éphphtha, biłǹii, áí, Ch'ínádendláad, golzeego ágolzee. 35 Dagoshch'į' bijeyi' ch'ínádendlá́ád, ła'íí bizaad n'íí nłt'éé násdlį́į́go, nłt'éégo yałti'. 36 Hadíń bił nadaagołǹi' hela', biłǹii, Jesus: ádaabiłnǹiid ndi da'tiségo yaa nanádaagolǹi'; 37 Dázhǫ́ bił díyadaagot'ee lę́k'e, gádaaǹiigo, Dawahá dázhǫ́ nłt'éégo ładaile': kojeyi' ágodį́h n'íí ich'idits'ago ánáidle', ła'íí doo yách'iłti' da n'íí ndi yách'iłti'go ánáidle'.

8

1 Áí benagowaadá' nǹee łą́ą́go íła'adzaa, doo nt'é daiyąą dago Jesus bisiłke'yu, Yushdé', yiłnǹiidgo gádaayiłǹii, 2 Nǹee íła'at'éehíí baa daach'oshba', dá bił nashkaigo taagiskąą, k'adíí doo nt'é daiyąą da. 3 Bigowąyú dáshiǹá' onádaasił'a'yúgo, nákaahyú dánko shiǹá' yik'ee odaatłish: ła'íí ńzaadí' ne-heskaihíí bighą. 4 Bitsiłke'yu gádaabiłǹii, Da'igolį́į́gee hadí' báń nádaach'idiné', díí nǹee bá daan'né'go? 5 Jesus gádaabiłǹii, Báń dijolé da'kwíí nadaahné'?

Gosts'idi, daaɲii. 6 Áígee nɲeehíí, Ni'yú dinohbįh, daayiłɲii: áídí' báń gosts'idi náidnné'go ya'ihénzįgo oskąądí' iłk'ídaizné'go bitsiłke'yu yaa daizné', nɲee yitada'iɲiihgo; áík'ehgo yitada'izɲii. 7 Łóg ałts'íséhíí da'ayąhágo ałdó' nadaané': áí ya'ihénzįgo oskąądgo, Díí ałdó' nɲee bitadaahɲiih, ɲii, Jesus. 8 Áík'ehgo da'iyąągo náda'isdįįd: áídí' ch'ékaadíí táts'aa gosts'idi bik'ehgo nádaihezlaa. 9 Nɲee dįįdn doo náhóltagyú áhołánishį da'iyąą: áídí' onádaihes'a' lęk'e.

10 Dagoshch'į' bitsiłke'yu biłgo tsina'eełíí beh hikai, áídí' Dalmanútha golzeeyú bił nda'iz'eel. 11 Phárisees baa hikaigo yił łahada'dit'áh nkegonyaa, bídaantááh daanzįgo gádaabiłɲii, Yaaká'dí' godiyįhgo be'ígózini nohwił ch'í'ɲah áńle'. 12 Jesus biyi'siziiníí doo bił gozhǫǫ́ dago gáɲíí, Nt'é bighą díí daałinolt'įįłíí be'ígózini yiká daadéz'įį? Da'aɲii gádaanohwiłdishɲii, be'ígózini doo bił ch'í'ɲah ádaalɲéhi at'éé da. 13 Áídí' tsina'eełíí yeh nanadzaago hanaayú yits'ą' bił naná'diz'eel.

14 Bitsiłke'yu báń yínádaasɲah ni', dała'á zhą́ tsina'eełíí biyi' si'ąą lęk'e. 15 Jesus bił ch'ígó'aahgo gádaabiłɲii, Báń benilzoołé Phárisees daanlíni bíyéehíí, ła'íí Hérod ałdó' bíyéehíí baa daagonohsąą. 16 Bitsiłke'yu iłch'į' yádaałti'go gádaaɲii, Báń doo daasii'né' dahíí bighą aɲíí. 17 Jesus ádaaɲiihíí yígółsįgo gábiłɲii, Hant'é bighą báń doo daasoné' dahi baa iłch'į' yádaałti'? Ya' doo hwahá bídaagonoł'aah da, doo nohwił ídaagozį da nee? Ya' nohwijíí t'ah daantł'iz? 18 Nohwiɲáá daagolį́ídá' doo bee daadeh'į́į da née? Nohwijeyi' daagolį́ídá' doo bee ídaayesółts'ąą da née? Ya' doo bínádaałɲiih da née? 19 Báń dijolé ashdla'i iłk'ídaasiné'go nɲee ashdladn doo náhóltago bá da'dená' n'dá', ch'ékaadíí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ńdaahesolaa láń? Gosts'idi, daaɲii. 20 Báń dijolé gosts'idi iłk'ídaasiné'go nɲee dįįdn doo náhóltago bá da'dené' n'dá', ch'ékaadíí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ńdaahesolaa láń? Gosts'idi, daaɲii. 21 Áík'ehgo Jesus gánádo'ɲiid, Nt'é bighą doo nohwił ídaagozį da?

22 Áídí' Jesus Bethsáidayú ńyáá; áígee nɲee biɲáá ágodini baa bił ch'ikaigo, Bik'enlɲíh, daabiłɲiigo nádaabokąąh. 23 Áík'ehgo nɲee biɲáá ágodinihíí bigan yiłtsoodgo kįh gozɲilíí bits'á'yú oyilǫǫ́z; ákú biɲáá yik'ídihizheedá' yiká' ndelɲiihgo gáyiłɲii, Nt'éhéta hí'į́į née? 24 Déz'įįgo gáɲíí, Nɲee hikahgo daash'įį ndi t'iis hikahi ga'at'éé. 25 Jesus nɲeehíí biɲáá yiká'nnádelɲiihdá', Díń'įį, biłɲii; áníita biɲáá nágosdlįįgo nɲee dawa nłt'éégo yo'įį lęk'e. 26 Áídí' Jesus gowąyú onábíł'a' gábiłɲiigo, Kįh gozɲilyú dáko nádódáh hela', hadíń bił nagolɲí' hela'.

27 Áídí' Jesus bitsiłke'yu biłgo Caesaréa Philíppi golzéhi biɲaayú kįh nagozɲilyú okai: hikaahyú bitsiłke'yu nayídaadiłkidgo gáyiłɲii, Nɲee hadíń át'į́į daashiłɲii? 28 Gádaabiłɲii, Ła', John, Baptize ágole' n'íí át'į́į, daaniłɲii; ła'ihíí, Elías at'į́į, ła'ihíí, Bik'ehgo'ihi'ɲań binkááyú nada'iziidi n'íí ła' at'į́į, daaniłɲii. 29 Jesus gádaabiłɲii, Nohwíí nohwich'į'yúgohíí, hadíń át'į́į daashiłdohɲii? Ni Christ ánt'į́į, yiłɲii, Peter. 30 Jesus gádaabiłɲii, Hadíń shaa bił nadaagołɲi' hela'. 31 Áídí' bił ch'ídaago'aah nkenágodidzaa gáɲíígo, Shíí, nɲee k'ehgo Niyááhíí, doo ałch'ídn shiniigodilɲéh da, Jews yánazíni, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, ła'íí begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi doo hádaashit'įį dago shidizideedá' taagi jįį hileehgo naadishdáh. 32 Áí doo nainł'į' dago aɲíí. Áídá' Peter bich'į' yałti' nkegonyaago, Doo ánɲii da, biłɲiigo. 33 Áídá' Jesus t'ąązhį' adzaago bitsiłke'yu ła'ihíí yich'į' dézʼįįdgo Peter nłdzilgo bich'į' hadziigo, Satan, yúwehyú shiké'zhį' ánɲe': Bik'ehgo'ihi'ɲań binatsekeesíí k'ehgo doo natsíńkees da łąą, nɲee binatsekeesíí zhą́ bee natsíńkees, biłɲii.

34 Áígee nɲeehíí bitsiłke'yu biłgo yiká ánɲiidgo gádaayiłɲii, Dahadíń shiké' dahdigháh hát'į́įyúgo, ídaayo'ɲahdá' bitsį'iłna'áhi dahyidotįįhgo shiké' dah-

dowáh. 35 Dahadíń bi'ihi'na' yaa bił goyéehíí ái bits'ą' da'ilíí hileeh: áídá' dahadíń ídaayis'nahgo shíí shighą ła'íí yati' baa gozhónihíí bighą bi'ihi'na' da'ilíí silį'įį, áń ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hinaa doleeł. 36 Ni'gosdzáń dágoz'ąą nt'éégo ch'ist'įįdá', koyi'sizíni da'ilíí silįįyúgo, ái hant'é bits'ą'dí' ch'it'įįh? 37 Dagohíí koyi'sizíni hant'é bidená nch'iné'? 38 Díí nchǫ'go nant'į' nakaigo daałinolt'įįłíí bitahgee dahadíń shik'e ídaayándzįhíí, ła'íí shiyati' yik'e ídaayándzįhíí, shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ałdó' áń bik'e ídaayánsdzį doo, nánshdáhgee, shiTaa bits'ą'idindláádíí bee shits'ą'idindláádgo, binal'a'á yaaká'yú daagolíínií dilzini bił nánshkáhgo.

9

1 Jesus gádaabiłnii, Da'anii gánohwiłdishnii, kúgee nadaaziinií ła' dá doo da'itsaahíí dailįhé Bik'ehgo'ihi'nań binawod golǫ́ǫgo nant'aa nkegonyaago daayiłtséh.

2 Áídí' gostáń iskąągee Peter, James hik'e John, Jesus dasahndi yił okai lęk'e, dził n'ááyú; áígee binadzahgee Jesus łahgo ánolįh silįį. 3 Bidiyágé bik'ina'didlaad silįį, zas k'ehgo łigaigo, nnee ni'gosdzáń biká'gee doo hadíń ágát'éégo łigaigo áyóle' at'éé da. 4 Áígee Moses hik'e Elías bił daanlįįgo silįį: Jesus yił yádaałti'go. 5 Peter Jesus gáyiłnii, NohweBik'ehń, kú nkaihíí nohwá nzhǫǫ; tł'ohdahskáń táágo ádaagohiidle'; ła' ni ná, ła'ihíí Moses bá, ła'ihíí Elías bá. 6 Nt'éshą' dishnii nzį lęk'e; ńdaaldzidhíí bighą. 7 Áígee yaak'os biká' dahiyaa: nt'éégo yaak'os biyi'dí' yati' daidezts'ąą gánníígo, Díínko shiYe' shił nzhóni; hódaayełts'ą́ą́. 8 Dagoshch'į' bitsiłke'yu łédaadnghalgo, nnee doo ła' dadá' Jesus zhą́ itah siziįgo daayo'įį. 9 Dziłdí' nkenádikaigo, Jesus gádaabiłnii, Daahołtsąą n'íí hadíń bił nadaagołni' hela', shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dasitsąądí' naadisdzaago zhą́. 10 Áík'ehgo ánníí n'íí doo hadíń yił nadaagolni' da lęk'e, áídá' gádaałiłdi'nii, Nt'éshą' áiłnii, dasitsą́ą́dí' naadishdáh, niihíí?

11 Bitsiłke'yu nabídaadiłkidgo gádaabiłnii, Hant'é bighą Elías dantsé hígháh, daanii, begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi? 12 Jesus gádaabiłnii, Elías da'anii dantsé hígháhgo dawahá iłch'į'nádaidle'; áídí' shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, díí k'ehgo shaa k'e'eschchįį lęk'e, doo ałch'ídn shiniigodilne' da, ła'íí doo shił da'ch'ołtag da doleeł. 13 Áídí' gánohwiłdishnii, Elías iłk'idá' nyáádá' baa k'e'eshchiiníí k'ehgo nnee dabíí hádaat'įįyú ánádaayol'įįł lęk'e. 14 Áídí' bitsiłke'yu ła'ihíí yaa nákaidá' nnee łą́ągo binaayú nadaazįįgo begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi yił łádaadit'áhgo Jesus yiłtsąą. 15 Nnee dawa Jesus daayiłtsąągo bił díyadaagot'ee, áídí' dagoshch'į' baa bił daagozhǫ́ǫ́go bich'į' nádnkįį. 16 Áígee begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi gádaayiłnii, Nt'é baa bił ładaadoht'áh láń? 17 Áík'ehgo nnee íła'at'éehíí ła' gánníí, Iłch'ígó'aahíí, shiye' naa bił ní'ázh, spirit nchǫ'i biyi' golǫ́ǫgo doo yałti' da. 18 Dahagee nabihiłaagee nádinigis; áídí' bizédí' táńwosh hahigháh hileeh, biwoo'íí łíidiłk'ash, ła'íí doo nłdzil da hileeh: nitsiłke'yu hadainihiyoodgo nádaahoshkąąh: ndi doo hagot'éégo da ni'. 19 Jesus gábiłnii, Nohwi'odlą' édaadįhgo daałintołt'įįłíí, dahosahzhį' nohwił nahashtąą? Dahosahzhį' łąą nohwidag ánsht'ee? Yushdé', niye' shich'į' bił nn'áash. 20 Áík'ehgo ishkiinhíí baa bił hikai: nt'éégo spirit nchǫ'ihíí Jesus yiłtsąądá' dagoshch'į' ishkiinhíí nádinigisgo ni'yúnágo'; áígee anáyis lęk'e, bizédí' táńwosh hahigháhdá'. 21 Jesus ishkiin bitaahíí nayídiłkid gánníígo, Dadá' át'ǫ́ godeyáhi? Ałts'í ę́ędá' át'íni, nii. 22 Łahgee spirit nchǫ'ihíikǫ biyi' onábiłt'ee, tú ałdó' biyi' onábiłt'ee, biziłheego ch'éh ábił'įįgo; bínil'ą́ą́yúgo nohwaa ch'onbaahgo nohwich'onnii. 23 Jesus gábiłnii, Ondląąyúgo, dahadíń odlaaníí dawahá bá łaalne'hi at'éé. 24 Dagoshch'į' ishkiinhíí bitaa hichago nádidilghaazhgo gánníí,

Shíí oshdlą̨ą; doo oshdlą̨ą dagee oshdlą̨ągo áshíńłsį. 25 Jesus nn̨ee łą́ą́go bich'į' dahikeego yiłtsą̨ądá' spirit nchǫ'i nłdzilgo yich'į' hadziigo gán̨íí, Spirit nchǫ'i ńlíni, doo yáńłti'i da, doo idints'agi da, biyi'dí' halyeedá' t'ą̨ązhį' onándáh hela', nił dishn̨ii. 26 Áídí' spirit nchǫ'íí nádidilghaazhdá' nádinigisgo ábíílaago biyi'dí' háyáá; áídí' ishkiinhíí daztsáni k'a'ánolį̨h silį̨į; áík'ehgo nn̨ee łą́ą́go, Daztsą̨ą ląą, daan̨ii lék'e. 27 Áídá' Jesus ishkiinhíí bigan yiłtsoodí' náidnlǫǫzgo hizį'. 28 Áídí' Jesus kį̨h yun̨e' ha'ayáádá' bitsiłke'yu dasahndi nabídaadiłkidgo, Nohwihíí nt'é bighą doo hadaandzood da láń? daabiłn̨ii. 29 Jesus gádaabiłn̨ii, Spirit nchǫ'i ga'at'éhihíí dáshin̨á' da'ch'okąąhgo zhą́ habidi'nedzoodhi at'éé.

30 Áídí' dahnanáskaidá' Gálilee golzeeyú ch'ékai; áídá' Jesus akú naghaa ndi nn̨ee doo ła' bígółsį hat'į́į da. 31 Bitsiłke'yu bił ch'ídaago'aah gán̨íígo, Shíí, nn̨ee k'ehgo Niyááhíí, nn̨ee bilák'e shi'dolteełgo daashiziłhee; áídí' taagi jį̨į hileehgo naadishdáh. 32 Hant'é n̨iigo an̨ííhíí doo bił ídaagozį da, áídá' nabídaadiłkidzhį' nédaaldzid.

33 Jesus Capérnaum golzeeyú ńyáá: áígee kį̨h yun̨e' ha'ayáádá' bitsiłke'yu nayídaadiłkid gán̨íígo, Hohkaahyú nt'é baa łił nadaagołn̨i'? 34 Áídá' doo hant'é daan̨ii da: Nohwitahyú hadíń itisgo at'éhi? daałiłdi'n̨ii ni', hikaahyú. 35 Áígee Jesus nezdaago nakits'ádahíí yiká ánn̨iidá' gádaayiłn̨ii, Dahadíń shíí dantsé le' nzį̨yúgo, áń iké'zhį' hileeh doo, áń dawa yá áił'į̨į doo. 36 Chą́ghášhé ła' íłn̨í'gee nyinlǫ́ǫz: áídí' dahyinłtį̨į̨go bitsiłke'yu gádaabiłn̨ii, 37 Dahadíń shizhi'íí binkááyú chą́ghášhé díí ga'at'éehíí náidnłtį̨į̨yúgo, shíí náshidnłtíni at'éé; ła'íí dahadíń náshidnłtiiníí doo shíí zhą́ náshidnłtį̨į̨ da ndi shides'a'íí ałdó' náidnłtíni at'éé.

38 John gábiłn̨ii, ShiNant'a', nn̨ee ła' doo bił daandlį̨į dahíí nizhi'íí binkááyú nn̨ee biyi'dí' ch'iidn hainiyoodgo daahiit'į̨į; áík'ehgo, Doo ágáńt'į̨į da, daabiłn'n̨iid, doo bił daandlį̨į dahíí bighą. 39 Áídá' Jesus gábiłn̨ii, Doo ágádaabiłdohn̨ii da: dahadíń shizhi'íí binkááyú godiyį̨hgo ánáʼol'į̨į̨łíí, doo dénchǫ'égo áshiłdon̨i' at'éé da. 40 Hadíń doo nchǫ'go nohwich'į' na'iziid dahíí, áń bił daagohiit'į̨į. 41 Hadíń shizhi'íí bighą, Christ bíyéé daanohłį̨į̨híí bighą, idee bee tú nohwá nayiziidíí, da'an̨iigo gánohwiłdishn̨ii, Bik'ehgo'ihi'n̨ań bich'į' nayihin̨iiłíí da'an̨iigo bíyéé doleeł. 42 Dahadíń díí doo ízisgo ádaat'ee da ndi daashodlaaníí dała'á nchǫ'go at'į́į́go áile'íí, áń tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bidestł'ǫǫgo túnteel beh hilt'e'go bá nzhǫǫ doleeł ni'. 43 Nigan nchǫ'go ánát'į̨į̨ł áníłsį̨yúgo nadnłgeesh; nigan dała'á ádį̨h ndi dahazhį' ihi'n̨aahíí biyi' onn̨áhgo doo hago at'éé da, áídá' nigan nakigo ch'iidn bikǫ' diltłi'i, kǫ' dahazhį' diltłi'íí biyi' yuyaa onn̨áhyúgo doo ná nzhǫǫ da: 44 Ákú ch'osh doo nann̨e' da, ła'íí kǫ' doo nłtséés da. 45 Nikee nchǫ'go ánát'į̨į̨ł áníłsį̨yúgo nadnłgeesh; nikee dała'á ádį̨h ndi dahazhį' ihi'n̨aahíí biyi' onn̨áhgo doo hago at'éé da, áídá' nikee nakigo ch'iidn bikǫ' diltłi'i, kǫ' dahazhį' diltłi'íí biyi' yuyaa oni'dolt'e'yúgo doo ná nzhǫǫ da: 46 Ákú ch'osh doo nann̨e' da, ła'íí kǫ' doo nłtséés da. 47 Nin̨áá nchǫ'go ánát'į̨į̨ł áníłsį̨yúgo ha'aah; nin̨áá dała'á ádį̨h ndi Bik'ehgo'ihi'n̨ań bilałtł'áhgee goz'ąą yun̨e' ha'ánn̨áhgo doo hago at'éé da, áídá' nin̨áá nakigo ch'iidn bikǫ' dahazhį' diltłi'i biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhǫǫ da: 48 Ákú ch'osh doo nann̨e' da, ła'íí kǫ' doo nłtséés da. 49 Daakówa kǫ' bee hadaakodiln̨e' doleeł, ishį̨į̨h k'ehgo, be'okąąhíí natseedgo Bik'ehgo'ihi'n̨ań baa hi'n̨iiłíí ishį̨į̨h bee daadilk'ǫsh doleeł. 50 Ishį̨į̨h nłt'éé ndi doo nk'ǫ́ǫ́zh da silį̨į̨yúgo, nt'é bee nk'ǫ́ǫ́zhgo ánáln̨e'? Nohwiyi' ishį̨į̨h daagolį́į́ le', áídí' iłch'į' daanohjǫǫ le'.

10

1 Áídí' Jesus dahnádidzaago ni' Judéa golzéhi goz'ąąyú túńlíínií Jórdan holzéhi hanaayú ńyáá: ákú nnee baa nanáńłsą́ą́; áígee iłch'ígó'aah n'íí k'ehgo yich'į' yałti'go nkenágodidzaa.
2 Phárisees daanlíni baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabiłnii, Ya' nnee bi'aa iłk'ínát'aashgo goz'ąą née? 3 Gábiłnii, Moses nt'é nohwiłniigo nohwá ngon'ą́ą́ láń? 4 Áídí' gádaanii, Naltsoos bee iłk'íńch'ít'aashíí łayile'go isdzánhíí yił iłk'ínát'aashgo Moses bá ndaagoz'ąą ni'. 5 Jesus gádaabiłnii, Nohwijíí daantł'izíí bighą díí begoz'aanií Moses bee nohwich'į' k'e'eshchįį lę́k'e. 6 Dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihi'nań nnee áyíílaadí' godezt'i'go nnee ła'íí isdzán áyíílaa. 7 Díí bighą nnee bitaa hik'e bą́ą́ yits'ą́'ghá́hgo bi'aa yił nlįį doleeł; 8 Áí naki n'íí dała'á nádodleeł; áík'ehgo doo naki dilt'ee dadá' bits'í dała'á silįį. 9 Áík'ehgo dahadíń Bik'ehgo'ihi'nań łayinlá́áhíí, dahadíńta iłk'íyóléh hela'. 10 Áídí' kįh yunne' bitsiłke'yu da'áí baa nabínádaadiłkid. 11 Jesus gáyiłnii, Hadíń bi'aa yił iłk'ínát'aazhdá' ła'i yił naná'nááyúgo nant'į' nagháhi at'éé. 12 Dagohíí isdzánhíí biką' yił iłk'ínát'aazhdá' ła'i yił naná'nááyúgo, isdzánhíí ch'a'onáá hileeh.
13 Jesus chą́ghá́shé ałts'íséhi baa bił nch'ihezkai lę́k'e, yiká' ndaadilniih daabich'o'níígo; áídá' bitsiłke'yu, Doo ágádaaht'įį da, daakołnii. 14 Áídá' Jesus daabiłtsą́ągo doo bił bik'eh da lę́k'e, áík'ehgo bitsiłke'yu gádaayiłnii, Ch'ík'eh chą́ghá́shé shich'į' nihikáh le', doo t'ą́ązhį' daahínóhtą' da; bíí ga'ádaat'eehíí Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee daanlįį. 15 Da'anniigo gádaanohwiłdishnii, Dahadíń chą́ghá́shé ałts'íséhíí k'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aanií nágodn'ą́ąyúgo zhą́ Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee daanliinií itah hileeh. 16 Áík'ehgo dahnáidiłtéehgo yiká' ndaadelniigo yá da'oskąąd.
17 Áídí' łahyúgo Jesus dahnasdzaadá' nnee bich'į' nádilwodgo biyahzhį' hilzhiizhdá' nabídiłkid, Iłch'ígó'aahíí nłt'éhi ńlínihi, hago łą́ą́ áshne'go ihi'naa doo ngonel'ą́ą́ dahíí bee hinshnaa doleeł? niigo. 18 Jesus gábiłnii, Nt'é bighą nłt'éhi shiłnnii? Doo hadíń nłt'éé da go'jį́, dała'á zhą́, Bik'ehgo'ihi'nań zhą́. 19 Bik'ehgo'ihi'nań ngon'ą́ą́ lę́k'ehíí bígonłsį́ go'jį́, Doo nant'į' nach'ighaa da, Doo na'ch'iłtsee da, Doo ich'in'įįh da, Doo łé'ch'iłchoo da, Doo nach'ich'aa da, Kotaa hik'e komaa ch'idnłsį. 20 Nneehíí gábiłnii, Iłch'ígó'aahíí, ánists'ísédí' godezt'i'go díí dawa bee ánsht'ee. 21 Jesus bił nzhǫǫgo bineł'jį́go gábiłnii, Dała'á zhą́ doo bee áńt'éé da: ti'i, dawahá níyéehíí naa nahoniihgo zhaalihíí tédaat'iyéhíí bita'iníih, áík'ehgo yaaká'yú dawahá łáń ílíni níyéé doleeł: áídí' yushdé' tsį'iłna'áhi dahntįłgo shiké' dahsinnáh. 22 Jesus ánníídá' nneehíí ádaatsídézkeezgo doo bił gozhǫ́ǫ́ dago onádzaa; dázhǫ́ hálḏzilhíí bighą.
23 Áídí' Jesus bitsiłke'yu yitah déz'įįdá' gádaabiłnii, Nnee hádaałḏzilíí Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee daanliinií itah daaleehgo dázhǫ́ bá nyee! 24 Bitsiłke'yu Jesus ánníhíí bighą bił díyadaagot'ee lę́k'e. Áídá' Jesus gánádaabiłdo'niid, Shichą́ghá́shé, nnee hádaałḏzilíí zhą́ ya'ołííhíí Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee daanliinií itah daaleehgo dázhǫ́ bá nyee! 25 Łjį́ bighán ha'i'áhíí benáʼkadé bigha'i'áńyú ch'égháhgo bá nyeedá' nnee hálḏzilíí Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee daanliinií itah hileehgo itisgo bá nyee. 26 Bitsiłke'yu díí daidezts'ą́ądá' dázhǫ́ bił díyadaagodzaago gádaałiłdi'nii, Áídá' hadíń zhą́ hasdábi'dilteeh? 27 Jesus daabineł'jį́go gánníí, Nneehíí ái doo łayole' at'éé da, Bik'ehgo'ihi'nań zhą́ go'jį́: Bik'ehgo'ihi'nań zhą́ dawa łayile'hi at'éé.
28 Peter gábiłnii nkegonyaa, Nohwíyéé dawa bits'ą́' dahidiikaidá' niké' dahsiikai ni'. 29 Jesus gádaabiłnii, Da'anii gádaanohwiłdishnii, dahadíń bigową, bik'isyú, bilahkííyú, bitaa, bą́ą́, bichą́ghá́shé, bi'aa, dagohíí bini' shíí shighą

ła'íí yati' baa gozhónihíí bighą yits'ą dahnyaayúgo, 30 Áń díí goldohíí biyi' gową, bik'isyú, bilahkííyú, bąą́, bichąghášhé, ła'íí bini' dała'á gonenadín k'a'ánáhołąągo, biniigodilnéhíí bíhii'né'go, baa det'aahi at'éé, ła'íí łahgo nágodesdzaago ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hinaa doleeł. 31 Áídá' łąą́go dantsé daanlįį n'íí iké'yú doleeł; ła'íí iké'yú daanlįį n'íí dantsé doleeł.

32 Áídí' Jesus ádįh higaałgo Jerúsalemyú wą́'yú intínk'eh ch'okaah lę́k'e; áígee bił díyadaagot'ee; ła'íí biké' hikaahíí nédaaldzid lę́k'e. Nakits'ádahíí k'ihzhį' yił nnanákaigo bich'į' ágonéhíí baa bił nadaagolni'go nkenágodidzaa, 33 Gánííigo, Isąą, Jerúsalemyú dekai; ákú shíí nnee k'ehgo Niyááhíí, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi biłgo baa shi'dilteehdá' shidizideego shá ngot'áah doleeł, áídí' doo Jews dannlįį dahíí yaa daashiłtéehgo, 34 Shaa daadloh doo, hashída'iłtsaas doo, shik'ídaadihizheeh doo, ła'íí daashiziłhee doleeł; áídí' taagi jįį hileehgo naadishdáh.

35 Áídí' James hik'e John biłgo, Zébedee biye'kehíí, Jesus yaa n'áázhgo gáyiłnii, NohwiNant'a', nt'é níhǫ́keedíí nohwá łanle'. 36 Hant'é nohwá áshłe' haht'íį́ gá'? biłnii, Jesus. 37 Gádaabiłnii, Ízisgo áńt'ee síńlįįgee ła' nigan dihe'nazhinéé dahsdaa doleełgo, ła'íí ni'eshganzhinéé dahsdaa doleełgo nohwá ngon'áah. 38 Áídá' Jesus gádaabiłnii Nt'é shíhóhkeedíí doo bígonołsį da ląą: idee be'ishdląąhíí be'ohdląągo bínołdzil née? Baptize be'áshi'dilne'eíí bee baptize ánohwi'dilne'go bínołdzil née? 39 Bínldzil, daabiłnii. Jesus gánábiłdo'niid, Idee be'ishdląąhíí da'anii be'ohdląą doleeł, baptize áshi'dilne'íí da'anii bee baptize ánohwi'dilne' doleeł, 40 Áídá' shigan dihe'nazhinéé dagohíí shi'eshganzhinéé sodaa doleełíí, doo shíí nohwaa godesh'aah da; ái dahadíń bá iłch'į'golzaahíí zhą baa godet'aahi at'éé. 41 Áík'ehgo bitsiłke'yu gonenanhíí James hik'e John ádaanniihíí daidezts'ąądá' doo bił daabik'eh da nkegonyaa lę́k'e. 42 Jesus bitsiłke'yu íła'áyíílaago gádaayiłnii, Doo Jews daanlįį dahíí bánant'án daanlįįgo ha'nilíí isná ádaabiłsįgo bá nadaant'aah; ła'íí bitahyú nnee ízisgo ádaat'eehíí da'ánííyú ádaat'įįgo ádaabiłsįgo bídaagonołsį. 43 Áídá' nohwihíí nohwitahyú doo ágágot'ee da doleeł: áídá' dahadíń nohwitahyú ízisgo ánsht'ee le' nzįhíí, áń nohwá áił'įį le': 44 Nohwitahyú dahadíń nant'án nshłįį le' nzįhíí, áń nohwá na'iziid le'. 45 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí nshłįį ndi, doo hadíń shich'oniihíí bighą niyáá da, áídá' nnee bich'oshniihíí bighą niyáá, shi'ihi'na'íí nnee łáni bá nahishniiłhíí bighą niyáá.

46 Jériko golzeeyú hikai: áídí' Jérikodí' dahiskaigo bitsiłke'yu nnee łąą́go biłgo náńłsą́ą́go nnee biniáá ágodini, Bartiméus holzéhi, Timéus biye'híí, intín bahyú sidaa, ídókeedgo. 47 Jesus, Názarethdí' gólíni, higaałgo nnee biniáá ágodini ya'ikonzįįdá' nádidilghaazh nkegonyaago gánííí, Jesus, David biYe' ńlíni, shaa ch'onbáah. 48 Nnee łąą́go, Godnch'áad, daabiłnii: áídá' da'tiségo nanádidilghaazhgo gánádo'niid, David biYe' ńlíni, shaa ch'onbáah. 49 Jesus ninyáágo gánííí, Yushdé' daabiłdohnii. Áík'ehgo nnee biniáá ágodiníí yich'į' ánniidgo gádaabiłnii, Nił gozhǫ́ǫ́go nádndáh: yushdé' nił nii. 50 Íícho ídáidiłtsoozdá' nádihiitahgo Jesus yich'į' nyáá. 51 Jesus gánábiłdo'niid, Nt'é ná áshłe' háńt'įį gá? Nnee biniáá ágodiníí gábiłnii, SheBik'ehń, desh'íį́go ánáshidle'. 52 Jesus gábiłnii, Ti'i, ni'odlą'íí nłt'éégo ánániidlaa. Áík'ehgo dagoshch'į' biniáá nágosdlįįgo biké' dahiyaa.

11

1 Áídí' Jesus bitsiłke'yu biłgo Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Béthphage ła'íí Béthany golzeezhį', dził Olives holzéhi si'ąągee, áídí' bitsiłke'yu naki oyił'a', 2 Gáyiłniigo, Ti'i, nohwádįhyú gotahyú doh'aash: dáha'ah'aashgee túlgayé

zhaazhé dahastł'ǫǫgo baa noh'aash, doo hwahá hadíń yiká' dahndaahi da; áí k'e'oh'adgo kú nánohłǫǫs. 3 Dahadíń, Nt'é bighą k'e'oh'ad? nohwiłn̄iiyúgo, gábiłdohn̄iih, NohwiNant'a' hát'íígo áhiit'įį; áík'ehgo dagoshch'į' nohwaa gode'aahgo nádohłǫǫs. 4 Áík'ehgo o'áázh, ákú túlgayé zhaazhé kįh bitah na'iztínhíí bahyú ch'íná'itįhgee dahastł'ǫǫgo yaa n'áázh, áídí' k'eda'yi'ad. 5 Áígee ła' nadaaziinií gádaabiłn̄ii, Nt'é bighą túlgayé k'e'oh'ad? 6 Jesus án̄íihíí bee ágádaabiłn̄ii; áík'ehgo onádaist'e'. 7 Áídí' túlgayéhíí Jesus yaa daizlǫǫzgo bidiyágéhíí biká' dahdaihezn̄ildá' Jesus túlgayéhíí yiká' dahnezdaa. 8 Nn̄ee łą́ągo bidiyágé intínyú yídaagosteel lę́k'e; ła'ihíí ch'il palm bits'ádaaz'aahíí nadaayihilgeeshgo intínyú yídaagosteel. 9 Nn̄ee bádįh nátseełíí ła'íí biké'dí' nátseełíí daadilwoshgo gádaan̄ii, Hosánna: NohweBik'ehń bizhi' yee higaałíí ba'ihégosini at'éé: 10 David, bits'ą́'dí' hadaałinelt'ąąhíí, nant'aa n'íí k'ehgo nohweBik'ehń bizhi' bee kú ngowáhíí ba'ihégosį: da'tiséyú goz'ąądí', Hosánna. 11 Áídí' Jesus Jerúsalemyú ńyáágo da'ch'okąąh goz'ąą yun̄e' oyáá: ákú dawahá daineł'įídá iłk'dá', o'i'ą́ągo Béthanyú nakits'ádahíí biłgo onákai.

12 Iskąą hik'e Béthanydí' nákaahdá' Jesus shin̄á' silįį; 13 Dańzaadí' ch'il fig bit'ąą golı́ígo o'áágo yiłtsąągo yaa nyáá, nt'éhéta baa dahsné' nolį nzįgo: áídá' yaa nyáádá' doo nt'é baa dahsné' da łąą, bit'ąą zhą́, figs doo hwahá daant'ąą dagee goldohíí bighą. 14 Áík'ehgo Jesus gábiłn̄ii, Kodí' godezt'i'go doo hadíń nits'ą́'dí' nest'ą' náyódą́ą́ át'éé da. Án̄íihíí bitsiłke'yu daidezts'ąą.

15 Áídí' Jerúsalemyú hikai: áígee da'ch'okąąh goz'ąą yun̄e' Jesus ha'ayáágo, baa nada'in̄iihi ła'íí nada'iłn̄iihi ch'íinihiyood nkegonyaa, ła'íí zhaali yiká' iłkáh ch'ínádain̄iiłíí naz'aaníí nanyihesgo'; hawúcho baa nadaahin̄iihíí biká' dah'sdáhá ałdó' nanyihesgo'; 16 Áídí' doo hadíń nt'éhéta da'ch'okąąh goz'aaníí iłn̄í'yú ch'ínáyiné' dago ngon'ą́ą́. 17 Áídí' bił ch'ídaago'aahgo Jesus gádaabiłn̄ii, Ya' díínko doo bek'e'eshchįį da née? Shikįhíí nn̄ee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí dawa kįh biyi' da'ch'okąąhíí holzeego hojíí doleeł, áídá' nohwihíí daan'įįhíí bigową ádaagosolaa łąą. 18 Begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi hik'e okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi díí ya'ikodaanzįįdá' hagot'éégo daabiziłheehíí ch'éh yaa natsídaakees: áídá' bee yił ch'ígó'aahíí nn̄ee dawa bił díyadaagot'eehíí bighą yédaaldzid lę́k'e. 19 Áídí' o'i'ą́ą́yú kįh gozn̄ildí' onádzaa.

20 T'ahbį́yú ch'il fig o'áhi n'íí naach'okahgo bikeghadí' náhesgągo daayiłtsąą lę́k'e. 21 Jesus án̄íí n'íí Peter yénáln̄iihgo gáyiłn̄ii, NohweBik'ehń, isąą, ch'il fig doo nant'ą́ą́ át'éé da biłnn̄ii n'íí náhesgą łąą. 22 Jesus gádaabiłn̄ii, Bik'ehgo'ihi'n̄ań baa daahohłíígo daahohdląą. 23 Da'an̄ii gádaanohwiłdishn̄ii, Dahadíń díí dził bich'į' hadziigo, Yúwehégo dihi'n̄áhgo túnteel biyi' oni'dolné', yiłn̄iiyúgo, ła'íí bijíí biyi'dí' doo bił nagoki dago, áídá' án̄íihíí begoln̄e' yodląąyúgo, da'án̄íihíí k'ehgo bá ádoln̄íił. 24 Áí bighą gádaanohwiłdishn̄ii, Dant'éhéta da'ohkąąhgo daahohkeedíí nohwaa do'né'go daahohdląą, áík'ehgo nohwaa hi'né'hi at'éé. 25 Ła'íí dahayú nasozį́įgo da'ohkąąhgee dahadíń nohwil dahgoz'ąą lę́k'eyúgo baa nágodenoh'aah; áík'ehgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahíí doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíí nohwaa nágode'aah ałdó'. 26 Áídá' doo baa nádaagodeso'ąą da lę́k'eyúgo, nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahíí ałdó' doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíí doo nohwaa nágode'aahi at'éé da.

27 Áídí' Jerúsalemyú naanákai: áígee da'ch'okąąh goz'ąą yun̄e' Jesus anádaałgo okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi ła'íí Jews yánazíni baa hikaigo, 28 Gádaabiłn̄ii, Hadíń bik'ehgo ánánt'įį́ł? Hadíń naa godin'ą́ągo ánt'įį́h? 29 Jesus gádaabiłn̄ii, Shíí ałdó' dała'ándi

nanohwídishkid, shił nadaagołni'yúgo, shíí ałdó' hadíń bik'ehgo ánásht'íįłíí nohwił nagoshni' doleeł. 30 Ya' John baptize ádaagole'íí yaaká' dí'go née, dagohíí nnee bits'á'dí'go née? Shił nadaagołni'. 31 Łił yádaałti'go gádaałiłdi'nii, Yaaká'dí'go daan'niihyúgo, gánohwiłniih, Áídá' nt'é bighą doo daahohdląą da láń? 32 Áídá', Nnee bits'á'dí'go daan'niihyúgo nnee bédaahildzid, nnee dawa John da'anii Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi nlįį n'íígo yídaagołsįhíí bighą. 33 Áík'ehgo Jesus gádaayiłnii, Néé doo baa nadaagohiilni'da. Jesus gánábiłdo'niid, Shíí ałdó' hadíńbik'ehgo ánásht'įįłíí doo nohwił nagoshni' da.

12

1 Jesus iłch'ígót'aahgo na'goni'íí bee bich'į' yádaałti' nkegonyaa. Ła' nnee dahts'aa k'eidnláádá' yinaayú ná'neznil, dahts'aa hahigęęs doleełgee yá ogogéed, biká'dí' idést'iinií ágólaa, ła'íí bá yinádaadéz'íni yá ch'ígohet'ąądá' ńzaadyú ni' goz'ąąyú óyáá. 2 Da'nest'ąągee ngonyáágo bána'iziidi bidahts'aa bá yinádaadéz'íni yich'į' oyił'a', binest'ą' ła' bá náyíné'go. 3 Áídá' bił ndaazdeelgo nyída'eshtłizhdá' dádílkǫǫhgo onádais'a'. 4 Áídí' bána'iziidíí ła'ihi onaayíł'a'; áń bitsits'in yinída'desnih, ła'íí nchǫ'go ánádaabił'įįdá' áń ałdó' onádais'a'. 5 Áídí' ła' onaayíł'a'; áń daizes-hǫ́į́; áídí' da'áík'ehgo łąągo odaihes'a', ła' nyída'eshtłizh, ła'ihíí nadaistseed. 6 Áídá' dała'á ná'godzii lęk'e, biye' bił nzhóni, áń da'iké'yú oyił'a', Shiye' daidnłsį doleeł, niigo. 7 Áídá' bidahts'aa yinádaadéz'íni gádaałiłdi'nii, Díí dahts'aa hentíínií bíyéé doleełíí át'éé, yushdé', daazoldee, áík'ehgo bíyéé doleeł n'íí daanohwíyéé doleeł. 8 Áík'ehgo yił ndaazdeelgo daizes-hǫ́į́dá' dahts'aa hentǫ́į́dí' ch'ídaist'e'. 9 Áídá' dahts'aa hentíínií bíyéé́híí hago ádaabile'shą'? Áń nádáhgo dahts'aa bá yinádaadéz'ǫ́į́ n'íí naiłtseedá' dahts'aa hentíínií ła'ihi yá ch'ínágohet'aah. 10 Díínko Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e' eshchiinií doo hwahá daahohshiih da née: Tséé kįh ádaagole'íí yó'odaisne'i n'íí, hagon'áágee dantsé si'aanií silįį; 11 Díí nohweBik'ehń bik'ehgo ánágot'įįł, áí daanéel'įįgo nohwił díyadaagot'ee, niihíí daahohshíí née? 12 Áídí' Jesus ha'ádaiłt'e' hádaat'įį ndi nnee łáni yédaaldzid, iłch'ígót'aahgo na'goni'íí bíí ádaabiłniigo yídaagołsį lęk'ehíí bighą; áík'ehgo bits'á' okai.

13 Áídí' ła' Phárisees daanlíni, ła' Hérod yił daagot'íni biłgo Jesus bich'į' odaach'is'a', yałti'gee daabihiljizh, daabich'o'níígo. 14 Áí baa hikaigo gádaabiłnii, Iłch'ígó'aahíí, da'anii ánniigo, nnee doo bénídzid dago yáńłti'go bídaagonlzį; nnee doo ła' itisgo síńłtįį da, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań bich'į'zhinéégo goz'aaníí da'aniigo baa iłch'ígóń'aah. Ya' Caesar bich'į' tax nadaach'iniiłgo begoz'ąą née? Née dah née? 15 Bich'į' nadaahii'niił née, née doo bich'į' nadaahii'niił da née? Áídá' daazhógo ádaaniigo Jesus yígółsigo gádaabiłnii, Nt'é bighą yashti'íí bee daashołjizhgo ádaashiłdohnii? Zhaali ła', penny holzéhi, shaa noh'aahgo nesh'ǫ́į́. 16 Áík'ehgo ła' baa daiz'ąą. Jesus gádaabiłnii, Hadíń be'ilzaa, hadíń bizhi' biká' dahgoz'ąą? Caesar bíyéhi ląą, daabiłnii. 17 Áík'ehgo Jesus gádaabiłnii, Caesar bíyéé́híí Caesar baa daanohniił, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań bíyéé́híí Bik'ehgo'ihi'nań baa daanohniił. Áígee nneehíí bił díyadaagot'ee lęk'e.

18 Áídí' ła' Sádducees daanlíni, nanezna' n'íí doo naadikáh da daanihi, Jesus yaa hikaigo nayídaadiłkidgo gádaanii, 19 Iłch'ígó'aahíí, Moses gáníígo nohwá k'e'eshchįį lęk'e. Ła' nnee bik'isn bi'aa yits'á' daztsąąyúgo, bichąghášhé doo ła' dayúgo, nneehíí bik'isn n'íí bi'aa yił nnádo'neełgo bik'isn n'íí chąghášhé bá ágodolniił, niigo. 20 Łah nnee iłk'isn gosts'idi daanlįį lęk'e, áí dantséhíí nnáágo

bichąghásh́é doo ła’ dago daztsą́ą. 21 Bik’isn nakigeehíí yił nnaná’n̲áágo dananástsą́ą́, bichąghásh́é doo ła’ dago; taagigeehíí da’ágánánádzaa. 22 Ił̨k’isyú gosts’idíí dawa nanezna’, bichąghásh́é doo ła’ dago. Dá’iké’yú isdzánhíí ałdó’ daztsą́ą. 23 Áík’ehgo nanezna’dí’ naach’idikáhgee hadíí bi’aa doleeł? Ił̨k’isyú gosts’idihíí dawa yił nadaazn̲aadá’. 24 Jesus gádaabiłn̲ii, Bik’ehgo’ihi’n̲ań biyati’ bek’e’eshchiiníí dagohíí Bik’ehgo’ihi’n̲ań binawodíí doo bídaagonoł́sį dahíí bighą da’ołsiih shį ya’? 25 Naach’idikáhgee doo nnádaach’ił́se’ da, doo ndaagoch’ihin̲iił̨go nnádaach’ił́se’ da; áídá’ Bik’ehgo’ihi’n̲ań binal’a’á yaaká’yú daagolíínníí k’ehgo daagoch’iĺíį́. 26 Áídá’ ya’ Moses binaltsoos biyi’dí’ án̲íihíí k’ehgo nanezna’íí naadikáhíí doo hwahá baa daahohshiih da née? Ch’il biyi’dí’ Bik’ehgo’ihi’n̲ań Moses gáyiłn̲ii, Shíí Abraham yokąąhíí nshł̨į́, Isaac, Jacob ałdó’ yokąąhíí nshł̨į́. 27 Bik’ehgo’ihi’n̲ań doo nanezna’íí yokąąhń nl̨į́ da, daahin̲aahíí zhą́: áígee nohwíí dázhǫ́ da’ołsiih.

28 Begoz’aaníí ye’ik’eda’ił̨chíhi dała’á nn̲eehíí Jesus yił̨ ła̲hadaadit’áhgo yidezts’ąądá’ Jesus goyą́ą́go t’ąązhį’ yich’į’ hadziigo yígołsį́dá’ nayídił̨kid gán̲íígo, Bik’ehgo’ihi’n̲ań yegos’aaníí hadíí itisgo at’éé? 29 Jesus gábiłn̲ii, Dantsé begoz’aaníí díínko, Israel hat’i’íí daanohł́íni, ídaayesółts’ąą; Bik’ehgo’ihi’n̲ań nohweBik’ehń Nant’án dała’á nl̨į́; 30 Bik’ehgo’ihi’n̲ań neBik’ehń nijíí dawa bee nił̨ nzhǫǫ le’, niyi’siziiníí dawa bee, ninatsekeesíí ła’íí ninawodíí dawa bee; áí dantségee begoz’aaníí át’éé. 31 Nakigeehíí ágánánát’éé, Nit’ahdí’ gólíínníí nił̨ nzhǫǫ le’, dáni ídił̨ njǫ́ǫ́híí k’ehgo. Díí begoz’aaníí bitisgo at’éehíí doo ła’ da. 32 K’e’ił̨chiihíí gábiłn̲ii, Bik’ehgo’ihi’n̲ań dała’á nl̨į́, nn̲iihíí da’an̲ii ánn̲ii, Ił̨ch’ígó’aahíí, ba’ashhahíí doo ła’ da, dabíí zhą́: 33 Áń kojíí dawa bee koł nzhǫǫgo, konatsekeesíí dawa bee, koyi’siziiníí ła’íí konawodíí dawa bee, ła’íí kot’ahdí’ gólíínníí koł nzhǫǫgo, dakó ídił̨ ch’ijǫ́ǫ́híí k’ehgo, áí okąąhgo Bik’ehgo’ihi’n̲ań bich’į’ nch’ihin̲iił̨íí dawa didlidíí, ła’íí natseedíí Bik’ehgo’ihi’n̲ań bich’į’ nch’ihin̲iił̨íí dawa bitisgo at’éé. 34 K’e’ił̨chiihíí góyą́ągo hadziigo Jesus yígołsį́dá’ gábiłn̲ii, Bik’ehgo’ihi’n̲ań bilałtł’áhgee daanliiníí k’azhą́ itah nleeh ląą. Áí bikédí’go nn̲ee daaste’go doo hadíń nabínáńłkid da.

35 Jesus da’ch’okąąh goz’ąą yun̲e’ ił̨ch’ígó’aahgo gán̲íí, Hagot’éégoshą’ begoz’aaníí ye’ik’eda’ił̨chíhi Christ David biye’ nl̨į́, daan̲ii? 36 David dabíí Holy Spirit yábiyił̨ti’go gán̲íí, Bik’ehgo’ihi’n̲ań sheBik’ehń gáyił̨nn̲iid, Shigan dihe’nazhin̲éégo síńdaa, ni’ina’ ni’isna’ ashłe’go nikełtł’ááhyú nin̲ílzhį’. 37 David dabíí sheBik’ehń biłn̲iigo bozhíí; hagot’éégoshą’ biye’ nl̨į́ áídá’? Áígee nn̲ee łą́ągo bił̨ daagozhǫ́ǫ́go daidezts’ąą lę́k’e.

38 Jesus ił̨ch’ígó’aahgee gán̲íí, Begoz’aaníí ye’ik’eda’ił̨chíhi baa daagonohsąą, áí bidiyágé daann̲eezihi daagolį́įgo nakaigo, ła’íí na’hin̲iih nadaagoz’ąąyú bich’į’ ádaach’in̲iigo bił̨ daanzhǫǫ, 39 Jews ha’ánáłséh nagozn̲il yun̲e’ nn̲ee yánazíni dahnádinbį́hyú itah dahnanáztąągo, ła’íí da’idąągee nn̲ee ízisgo ádaat’eehíí dahnádinbį́hyú itah dahnaháztąągo ałdó’ bił̨ daanzhǫǫ: 40 Áí isdzáné itsaa daanlíni bigową́ yits’ą́’ nádaagohi’aa, ła’íí daazhógo ádaan̲iigo ńzaad gont’i’go da’okąąh: áí itisgo biniigonłt’éégo bándaagodot’aał.

41 Jesus zhaali biyi’ ohilkaadíí bit’ahgee dahnezdaa, nn̲ee áí biyi’ yuyaa bizhaali odaayihił̨kaadgo yineł’į́įgo: nn̲ee łą́ągo hádaałdzilíí bizhaali doo ałch’ídé odaayihił̨kaad da lę́k’e. 42 Áídá’ isdzán itsaa nlíni tét’iyéhi ákú ńyáágo zhaali naki doo ílínihi da oyił̨kaad, áí nakigo zhaaliłché’é ílį́į́. 43 Áík’ehgo Jesus bitsiłke’yu yiká ánn̲iidgo gádaayiłn̲ii, Da’an̲ii gádaanohwiłdishn̲ii, Áí itsaa tét’iyéhíí nn̲ee dawa zhaali odaiheskaadíí bitisgo zhaali oyił̨káad: 44 Nn̲ee hádaałdzilíí bizhaali dáłahzhį́’ zhą́ odaiheskaad, áídá’ bíihíí tét’iyé ndi bizhaali da’áí zhą́ yee golíni n’íí oyił̨káad.

13

1 Áídí' Jesus da'ch'okąąh goz'ąądí' ch'ínyáágo, bitsiłke'yu dała'á gábiłn̄ii,
Ilch'ígo'aahíí, díń'įį, tséé ntso łąą nłt'éhi, ła'íí kįh ntso łąą gonłt'éhi gozn̄il!
2 Jesus gábiłn̄ii, Ya' díí kįh ízisgo ádaagoszaahíí hí'įį́ née? Díí tséé iłká' dah-
nagozn̄ilíí doo ła' iłká' dahnast'ą́ą́ da doleeł, dawa nanehiłkaad doleeł. 3 Áídí'
da'ch'okąąh goz'aaníí hanaayú dził Olives holzéhi biká'yú Jesus dahsdaago,
Peter, James, John hik'e Andrew biłgo zhą́ nabídaadiłkid, gádaan̄iigo, 4 Nohwił
nagoln̄í', da'os'ah ágon̄éhi? Dawa be'ágon̄e'go hant'é bee bígózį doleeł? 5 Jesus
gádaabiłn̄ii godeyaa, Ídaa daagonohdząą, nn̄ee ła' ch'a'onoholt'e' hela': 6 Nn̄ee
łą́ą́go shizhi' yee daahikáh doleeł, Shíí Christ nshłį́į, daan̄iigo; áí nn̄ee łą́ą́go
ch'a'odaayiłkaad doleel. 7 Nagonłkaadíí ba'ikodaanohsį, ła'íí nagonłkaadíí baa
ch'in̄iigo daadohts'agdá', doo nohwijíí natsídaahiltǫ' da le'; áí dawa begoln̄e'hi
at'éé ndihíí t'ah doo hwahá nnágodáh da. 8 Nn̄ee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí
iłch'į' nanágonłkaad doleeł, ła'íí nn̄ee dala'á binant'a' daagolínihíí ałdó' iłch'į'
nanágonłkaad doleeł: da'adzaayú ni' nagohi'naa doleeł; shin̄á' góyééhíí
benagowaa doo, ła'íí nyé'i daats'idits'ag doleeł: áí koniidaagonłt'éehíí be-
godigháh doleeł.

9 Áídá' ídaa daagonohdząą: yánádaaltihíí yaa nádaanohwide'aah doleeł;
Jews ha'anáłséh nagozn̄il yun̄e'hanohwínáda'iłtsas doleeł; ła'íí nant'ánchań
hik'e ízisgo nant'án daanliiníí daabin̄ą́ał shaa yádaałti'go biyahzhį' nadaa-
sozįį doo. 10 Yati' baa gozhóni nn̄ee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí dawa ntsé
bił na'gon̄i' ndi at'éé. 11 Nohwaa yá'iti'yú bił desohkaigo yánádaaltihíí yaa
daanohwidez'ąąyúgo, doo hwahá hadaahdziih dadá' nt'éshą' dishn̄iih doo
daanohsį da, ła'íí doo nohwiini' łą́ą́ da le': áídá' daazhógo nohwaa hi'né'íí baa
hadaahdziih, da'ái bik'ehenkéézgee: doo dánohwíí yádaałti' da, Holy Spirit no-
hwiláhyú yałti' doleeł. 12 Nn̄ee ła' bik'isn zideeyú nyiiłtéeh doleeł, ła'íí nn̄ee ła'
biye' ágáyidoliił; chągháshé bitaa, bą́ą́ biłgo yich'į' nanáda'idziidgo, ádaan̄iigo
nabi'ditseed doleeł. 13 Shizhi' bee daanohwich'ozhíihíí bighą nn̄ee dawa bił
daanohchǫ' doleeł; áídá' dahadíń dángont'i'zhį' dahildǫhíí hasdábi'dolteeł.

14 Áík'ehgo gołchǫǫhgo o'n̄í'ihíí, Bik'ehgo'ihi'n̄ań binkááyú na'iziidi Daniel
holzéhi yaa yałti' n'íí, doo bágoz'ąą dagee siziįgo daah'įįdá', (dahadíń ái
yózhíihíí bił ígózį le',) hadíí Judéa golzeeyú daagolíínií dził naz'aanií yich'į'
okeeh doo. 15 Dahadíń bikįh biká'yú dahsdaahíí gódah ch'ínádáhgo bikįh
yun̄e' ha'awáh hela', nt'éhéta náidiiné'go. 16 Ła'íí dahadíń k'edolzaahíí yiyi'
na'iziidíí t'ąązhį' bidiyágé yaa nánódáh hela'. 17 Áígee goldohíí daaltsaanií
ła'íí isdzáné mé' daabiłbe'íí bá góyéé doleeł! 18 Haihíí biyi' ágón̄éh hela',
daadohn̄iigo da'ohkąąh. 19 Áígee goldohíí Bik'ehgo'ihi'n̄ań dawahá áyíílaadí'
godezt'i'go díí jįįzhį' goyéégo nagowaahíí ái ga'at'éhi doo hwahá be'ágon̄e'
da, ái doo be'ágánágo'n̄éh át'éé da. 20 Áígee goldohíí nohweBik'ehń doo
dé'igodégo áyíílaa dayúgo, nn̄ee doo ła' hasdáwáh át'éé da: áídá' nn̄ee bitahas-
dlaahíí, dabíí yitahezlaahíí bighą áígee goldohíí dé'igodégo áyíílaa. 21 Áígee
nn̄ee ła', Daadeh'įį́, Christ kú naghaa; dagohíí, Daadeh'įį́, nlahyú naghaa,
nohwiłn̄iiyúgo, doo daahohdląą da: 22 Christ ádaadil'iiníí ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̄ań
binkááyú nada'iziidi ádaadil'iiníí hahikáh doleeł, ái godiyįhgo be'igózinií
ch'i'n̄ah ádaile', ła'íí ízisgo áńda'ol'įįh doleeł, yídaanel'ąąyúgo ái bee nn̄ee
bitahasdlaahíí ndi ch'a'odaiłkaad doleeł. 23 Áík'ehgo ídaa daagonohdząą:
ídaayesółts'ąą, iłk'idá' dabíntsé dawa baa nohwił nagosisn̄i'.

24 Áí benagowaadá', goyéégo nagoyaahíí bikédí'go ya'ái diłhił doleeł,
tł'égona'áihíí doo bee got'įį da doleeł, 25 Ts'iłsǫǫsé yáádí' nanihidéh doleeł,

ła'íí yáázhį'go inawodíí nagohi'naa doleeł. 26 Áígee shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shinawodíí bee, ła'íí dázhǫ́ shits'ą́'idindlá́ádgo yaak'os biyi'dí' náshdaałgo daashidołtseeł. 27 Áídá' shinadaal'a'á yaaká'dí' ohish'aa doleeł, bitahelááhíí dį́į́dí', ni'gosdzáń nel'ąądí' yáá nel'ąązhį' íł íła'ádaile'. 28 Ch'il fig holzéhi bits'ą́'dí' nohwił ch'igóť'aah; bits'ádaaz'aahíí dit'ódé daaleehdí' bit'ąą daagoleehyúgo k'ad shį́į́ nágodleehgo bídaagonołsį: 29 Da'áík'ehgo áí be'ádaagone'íí goldohgo daah'įį́dá', k'ad náshdaałzhį' ałhánégo godziihgo bídaagonołsį́: 30 Da'anii gánohwiłdishnii, díí daałinolt'įį́łíí doo nohwee ch'ígonáh da, díí ádaanohwiłdénniidíí dawa begolzaago zhą́. 31 Yáá hik'e ni'gosdzáń biłgo bech'ígonáh doleeł; áídá' shiyati'íí doo bech'ígowáh da doleeł.

32 Hadíí bijį́į shįhíí dagohíí da'kwíí bik'ehenkéézgo shįhíí ágone'íí nnee doo la' yígólsį da, Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíínníí ła'íí biYe' ndi doo yídaagołsį da, shiTaa zhą́ yígółsį. 33 Da'os'ah begonáh shįhíí doo bídaagonołsį dahíí bighą́ ídaa daagonohdząą, biká nádaadeht'į́į́h, ła'íí da'ohkąąh. 34 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee ła' bigową yits'ą́ dahiyaago łahyú óyááhíí k'ehgo ánsht'ee; áń bánada'iziidíí bíyéé góliínníí yebik'ehgo áyíílaa, dała'á daantį́į́gee binasdziid golį́į́go; ła'íí dáádítį́h yaasidaahíí nádét'įįhgo yángon' ą́ą́. 35 Áik'ehgo nádaadeht'įįh: bikįh golíínníí da'os'ah nadáh doleełíí doo bídaagonołsį da, o'i'ą́ą́go shį, tł'é'ís ahgo, tazhik'áné ádaanniigo, dagohíí t'ahbį shį nadáh doleeł: 36 Doo nádaadeht'į́įh dayúgo dahį́ko nádaałgo da'ołhoshgo nohwiká niigháh. 37 Ádaanohwiłdishniihíí da'ái nnee dawa ádaabiłdishnii, Nádaadeht'į́į́h.

14

1 Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'gonniihgo da'idąązhį', ła'íí báń benilzoołé da'ádįhgo báń alzaahi daadąązhį' naki yiłkaah godziih: okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi biłgo hagot'éégo dánant'į'eego Jesus daayiłtsoodgo daayiziłheego yee ndaagoshchįį lę́k'e. 2 Áídá', Doo da'idąąhíí bijį́į daahiiltsood da, nnee dánko bádaagochį́įhgo godnch'aad doleełhi at'éehíí bighą, daanii.

3 Béthanyú Simon, łóód doo ínádįh dahi leprosy holzéhi yaa naghaa n'íí, bigową yune' Jesus iyąągo sidaadá', isdzán ła', ch'il bik'ah spikenard holzéhi łáń íliní, tús alabáster bee alzaahi besi'áni ha'áyí'ą́ą́go baa nyáá; áídí' tús bidá'gee yists'iłgo ik'ahíí Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid lę́k'e. 4 Áígee ła' doo bił dábik'eh dago gádaałiłdi'nii, Nt'é bighą ik'ahíí da'ílíí yishchįį? 5 Ik'ahíí taadn gonenadín zhaali, penny holzéhi, bitisyú izlį́įgo nahaznii láńshį n'íí zhaalihíí tédaat'iyéhíí bitahi'niih le'at'éhi, daanii. Áík'ehgo isdzánhíí yída'iłtah lę́k'e. 6 Áídá' Jesus gánníí, Doo nt'é daabiłdohnii da; hant'é bighą nadaanołtł'og? Nłt'éégo áshíílaa. 7 Tédaat'iyéhíí dabik'ehn nohwitahyú nadaakai, áí hádaaht'įįgee nłt'éégo ádaał'įį doleeł: áídá' shihíí doo dahazhį' nohwitahyú nashaa da doleeł. 8 Yínel'ąąhíí ąął łayiilaa: doo hwahá łeeh shi'dilteeh dadá' ik'ahíí shits'í yiká' yaa yiziid. 9 Da'anii gádaanohwiłdishnii, Ni'gosdzáń dágoz'ąą nt'éégo dahayú yati' baa gozhóni bee na'goni'gee, díí isdzán adzaahíí baa na'goni' doleeł, bee bíná'godiníhgo.

10 Áídí' Judas Iscáriot, nakits'ádahíí itah nlíni, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi yaa nyáá, Jesus ch'íyí'aah doleełgo. 11 Áí daidezts'ąądá' bił daagozhǫ́ǫ́ lę́k'e, áík'ehgo Judas zhaali yaa daayiné'go yándaagoz'ąą. Áídí' hagot'éégo Jesus ch'íyí'aahíí yiká déz'įį.

12 Báń benilzoołé da'ádįhgo báń alzaahi daadaaníí, Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'gonniihgee dibełį́į́ zhaazhé zesdį́įdá', bitsiłke'yu Jesus gádaayiłnii, Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo da'idaaníí hayú ná iłch'į'daagohiidle'?

13 Áídí' bitsiłke'yu naki oyił'a', gáyiłniigo, Ti'i, kįh goznilyú doh'aash, áígee
nnee ła' tús tú beyo'áłi nohwaa hináh doleeł: áń biké'doh'aash. 14 Dahayú
ha'ayááyú, nnee bigową golíínií gábiłdohniih, Iłch'ígó'aahíí gániłnii, Gosta'
nakaahíí hayú bágoz'ąą, ákóne' bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo shit-
siłke'yu bił da'ishąą doleeł? 15 Áík'ehgo ik'ehyú dahnágost'ąą yune', iłk'idá'
dawa sinili, nohwiba' goz'ąąyú bił nkáh doleeł: ákóne' nohwá iłch'į'gohłe'.
16 Áídí' bitsiłke'yu dahizh'aazhgo kįh goznilyú ó'ázh, ákú Jesus da'ádaabiłnii
n'íí k'ehgo yaa n'áázh: áígee bitis hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo da'idaaníí
iłch'į'daizlaa. 17 Áídí' o'i'ą́ąyú Jesus nakits'ádahíí yił hikai. 18 Áígee da'iyąągo
naháztąądá' Jesus gánníí, Da'anii gánohwiłdishnii, Nohwíí ła' ch'íshinoh'aah
doleeł, hadíń bił dała' ishaaníí. 19 Áík'ehgo doo bił daagozhǫ́ǫ dago dała'á
daantį́į́go, Ya' shíí née? daabiłnii nkegonyaa. 20 Jesus gádaabiłnii, Nakits'ádah
daanohłiiníí dała'á, hadíí its'aa biyi'zhį' dała' bił éédisht'áhi. 21 Shíí, nnee
k'ehgo Niyááhíí, dá shaa k'e'eshchiiníí shee godolniił: áídá' nnee ch'íshí'aahíí
bá góyéé doleeł! Áí nneehíí doo bi'deshchįį dayúgo bá nłt'éé doleeł ni'.

22 Da'iyąągo Jesus báń náidn'ąągo ya'ihénzįgo oskąądá' iłk'ídaizné'go bit-
siłke'yu yitaiznniih, Nkóh, daohsąą: díí shits'í át'éé, niigo. 23 Áídí' idee
beda'iskaaníí náidnkąą, áí ya'ihénzigo oskąądá' iłtah daizkąągo dawa daay-
odląą. 24 Jesus gádaabiłnii, Díínko shidił nnee łą́ągo bá idijoołíí bee
áníidégo Bik'ehgo'ihi'nań hik'e nnee biłgo łángont'aahi at'éé. 25 Da'aniigo
gádaanohwiłdishnii, Kodí' godezt'i'go dahts'aa bitoohíí doo naanáshdlą́ą́ da,
dahadíí bijįį Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee goz'ąąyú áníidéhi naadishdlą́ałgo
zhą́.

26 Áídí' sį ła' hadaidez'ąądá', dził Olives holzéhi si'ąąyú okai. 27 Áígee
Jesus gádaabiłnii, Tł'é'go áshi'dilne'híí bighą daanohwigha t'ąązhį' ádaahne': díí
baa k'e'eshchiiníí k'ehgo, Dibełį́į́ Nanyoodíí biní'dishníh, áík'ehgo dibełį́į́híí
da'adzaayú nkenelt'ee doleeł. 28 Áídá' dasiitsą́ądí' naadisdzaago Gálileeyú no-
hwádįh dishá h doleeł. 29 Peter gábiłnii, Nnee dawa nits'ą́' t'ąązhį' ánádaasdzaa
ndi, shíí doo ágáoshne' at'éé da. 30 Jesus gánábiłdo'niid, Da'aniigo gániłdishnii,
Tł'é'go tazhik'áné doo hwahá nakidn ániih dadá' taadn, Áń doo bígonsį da,
shiłdinníił. 31 Áídá' Peter nawode gábiłnii, Dała' nił dastsaah ndi, Áń doo
bígonsį da, doo niłdoshniih at'éé da. Ła'ihíí bitsiłke'yu dawa da'áík'ehgo
ádaannniid. 32 Áídí' Gethsémane golzéhi goz'ąąyú hikaidá' Jesus bitsiłke'yu
gádaayiłnii, Dádzą́ą nahísóotąą, oshkąąhyú déyáádá'. 33 Áídí' Peter, James, ła'íí
John yił okai, áígee Jesus dázhǫ́ doo bił gozhǫ́ǫ dago bijíí nniih nkegonyaa
lę́k'e. 34 Áík'ehgo gádaabiłnii, Shiyi'siziiníí dázhǫ́ doo bił gozhǫ́ǫ da, dák'azhą́
dastsaahíí ga'at'éé; dádzą́ą nahísóotąągo daadeh'į́į́. 35 Áídí' da'anahyú óyááyú
ni'zhį' adzaadá' okąąh, gánníígo, Bígonedzą́ąyúgo, díí shich'į' begodigháhíí
shits'ą́'zhį' begodogaał. 36 Gánádi'nii, Ábba, shiTaa, doo nt'é ná nyee da;
díí hishdlą́ą doleełíí shits'ą́'zhį' ánle': áídá' shíí doo beshik'eh da, ni zhą́
benik'eh. 37 Áídí' bitsiłke'yu dá'iłhoshgo yaa nadzaa, áík'ehgo Peter gáyiłnii,
Simon, iłhosh née? Dała'á łedihikeezzhį' ndishą' doo díń'įį le'ágot'ee da née?
38 Daadeh'į́į́go da'ohkąąh, nanohwída'dintaah bídaanołdzil doleełhíí bighą.
Nohwiyi'siziiníí da'anii hat'į́į́ ndi nohwits'íhíí doo nłdzil da. 39 Áídí' on-
aanádzaayú da'ágánádi'niigo naa'okąąh. 40 Áídí' bitsiłke'yu da'iłhoshgo yaa
nánádzáá, (dázhǫ́ bił daanzįgo,) áígee hant'é daaniih shįhíí doo yídaagołsį da
lę́k'e. 41 Taadngee baa naanádzáágo gádaabiłnii, Akú da'ołhoshgo hanádaahsoł
gádnii: shí k'adí', shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí

bilák'e shi'dilteehgo ch'íshi'det'ąąhíí iłk'idá' biká' ngonyáá. 42 Nádohkáh, hiikaah le': ch'íshí'aahíí kodí' higaał.

43 Dagoshch'į' Jesus t'ah yałti'dá', Judas, nakits'ádahíí bił itah nlíni, nnee łą́ągo bésh be'idiltłishé ła'íí tsį be'idiltłishé dahdaayiníiłgo okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi, ła'íí Jews yánazíni daabides'a'íí yił náłsą́ą́. 44 Ch'íbí'aah doleełíí iłk'idá' bebígózį doleełíí yengon'ą́ą́ lę́k'e, gánííigo, Hadíń hists'ǫsíí áń doleeł; daahołtsoodgo binádaadeh'íį́go bił dohkáh. 45 Áík'ehgo Judas ákú ńyáágo dagoshch'į' Jesus yich'į' daheswodgo, Iłch'ígó'aahíí, Iłch'ígó'aahíí, yiłniigo yizts'ǫs.

46 Áídí' Jesus yił ndaazdeelgo daayiłtsood. 47 Áídá' bit'ahgee naziinií dała'á bibéshbe'idiltłishé hayidzį́įzgo okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni binal'a'áhi yontłízhgo bijaa naidnłgizh lę́k'e. 48 Áídí' Jesus nnee baa nánłsąąhíí gádaayiłnii, Ya' bésh be'idiltłishé ła'íí tsį be'idiltłishé dahdaanohniiłgo daashołtsoodgo nánołsąą née, in'įįhíí daach'iłtsoodhíí k'ehgo? 49 Dawa jį́į la' da'ch'okąąh goz'ąą yune' nohwił ch'ídaagonsh'aahgo nohwitah nashaa ni' ndi doo hak'i daashołtsood da ni': áídá' Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiinií begolne' doleełhíí bighą ánágot'įį́ł. 50 Áígee bitsiłke'yu dawa bits'ą́'zhį' ádaasdzaago bits'ą' iłhadeskai. 51 Nnee áníid nagháhihi nak'ą'łigaihi zhą́ binasti'go Jesus yiké' itah higaał lę́k'e; áń nnee áníid nakaiyéhi bił ndaazdeel: 52 Áídá' nak'ą' binasti' n'íí yiyi' halwodgo dáłichiigo ch'a'olwod.

53 Nnee Jesus daabiłtsoodíí okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni yaa yił hikai: áígee okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni, hik'e begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi biłgo íła'adzaa lę́k'e. 54 Peter da'anahgo biké'dí' higaał, áídí' okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikįh binaa łé'ditł'įįh yune' ha'ayáá: áígee kǫ' diltłi'zhį' aasinilíí yił naháztąą, nániiłdziiłgo. 55 Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íí yánádaaltihi dawa Jesus zidee hádaat'įį́go, yaa dahgosi'aahíí yiká daadéz'įį ndi doo ła' da lę́k'e. 56 Łááni daazhógo ádaaniigo baa dahgo'aahgo baa yádaałti' ndi doo ła' łełt'ee da. 57 Áígee nnee ła' daahizį'go łéda'iłchoogo baa yádaałti', gádaaniigo, 58 Áń gánííigo daadihiits'ag ni', Díí kįh biyi' da'ch'okąąhi nnee áyíílaahíí taanágoshniił, áídí' taagi jį́į hileehgo ła'ihíí nnee doo áyíílaa dahíí ánágoshdle', niigo. 59 Gádaaniii ndi doo łełt'eego ádaaniii da. 60 Áídí' okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni da'iłní'gee hizį'go Jesus nayídiłkidgo gánííi, Ya' nihíí doo nt'é nniihgo hadziih da née? Díí naa dahgo'aahgo naa yádaałti'íí hago'at'éé? 61 Áídá' Jesus doo nt'é nii dago doo t'ąązhį' hanádzii da. Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni nabínádiłkidgo, Ya' ni Christ, Bik'ehgo'ihi'nań Dilzini biYe' ńlį́į née? biłnii. 62 Jesus, Ha'oh, áń nshłį́į, nii: shíí nnee k'ehgo Niyááhíí, Bik'ehgo'ihi'nań da'tiséyú binawod golíni bigan dihe'nazhinéégo dahsídáágo yaaká'dí' yaak'os shił honahgo daashidołtséét. 63 Áík'ehgo okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bidiyágé ídánayihesdzį́įzdá' gánííi, Nt'é bighą nnee ła'i baa nanaagolni' doleeł? 64 Bik'ehgo'ihi'nań nchǫ'go yaa yałti'íí daadisots'ąą: hagot'éégo baa natsídaahkees? Dawa gádaaniii, Zideego bángonot'aah. 65 Áídí' ła' bik'ídaadihizheeh nkegonyaa, ła'íí binii yináda'isti'dá' nádainłts'į, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú yáńłti'yúgo, hadíń náninłts'į shįhíí nohwił nagolni', daabiłniigo; ła'íí aasinilíí bitł'adaayika' lę́k'e.

66 Peter yúyahyú kįh binaa łedn'aahíí biyi' yune' sidaadá' isdzán, okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidi, baa nyáá: 67 Áń Peter kǫ'zhį' nániiłdziiłgo yo'įįdá', Ni la' ałdó' Jesus, Nazaréne nlíni, bił na'aash ni', biłnii. 68 Áídá', Dah, hant'é nniigo ánniihíí doo bígonsį da, nii. Áídí' kįh bahgee ch'ínágohen'ą́ą́yú ch'ínyáá; áígee tazhik'áné ánniid lę́k'e. 69 Áígee isdzán na'iziidi naabiiłtsąą,

áík'ehgo áígee naziinií gáyiłn̄ii, Dií nn̄eehíí ái itah nlį̨. 70 Áídá', Dah, naado'n̄iid. Dét'ı̨hék'e áígee naziinií Peter gánádaayiłdo'n̄iid, Da'an̄ii ni ái itah nlį́į́: Gálileedí' gonlį́į́, ái yádaałti'híí k'ehgo yáńłti'. 71 Áídá' Peter bitł'a dahdidiln̄iihgo hashkeego nchǫ'go yałti' nkegonyaa gán̄íígo, Nn̄ee baa yádaałti'íí doo bígonsı̨ da. 72 Nt'éégo tazhik'áné ánádo'n̄iid nakidngee. Peter Jesus gábiłnn̄iid n'íí yénáln̄iih, Tazhik'áné doo hwahá nakidn án̄iih dadá' taadngee, Áń doo bígonsı̨ da, shiłdinn̄íił. Ái yaa natsekeesgo hichag lę́k'e.

15

1 Hayiłką́ą́yú okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni, begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi, ła'íí yánádaaltihi dawa biłgo íła'adzaago Jesus yaa ndaagoshchı̨į, áídí' łídaistł'ǫǫdá' dahdainlǫ́ǫ́zgo Pílate yaa daidez'ąą. 2 Áígee Pílate Jesus nayídiłkid, Ya' ni Jews ízisgo biNant'a'i ńlį́į́ née? Da'áígee ánn̄ii, biłn̄ii, Jesus. 3 Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí doo ałch'ídéyú baa dahgoz'ąą da; ndi doo nt'é n̄ii da lę́k'e. 4-5 Áík'ehgo Pílate nabínádiłkid, Nihíí doo nt'é shiłnn̄ii da née? Doo ałch'ídéyú naa dahgosť'ąą da łąą akoh. 6 Bitis hagowáh n'íí bee bíná'godin̄íhgo da'idąągee ha'áshijeedíí dała'á, hadíí nn̄ee hádaat'iiníí, Pílate bá ch'ínáyiłteeh lę́k'e. 7 Áígee nn̄ee, Barábbas holzéhi, ha'ásitı̨į lę́k'e; áń nn̄ee nant'án agohet'aa nkegonyaago nada'iłtseedihi yił ha'áshijeed. 8 Áík'ehgo nn̄ee Pílate yaa náńłsą́ągo daadilwoshgo gádaayiłn̄ii, Da'ánál'ı̨įhíí k'ehgo nohwá áńléh. 9 Ya' Jews ízisgo biNant'a' nohwá ch'ínánshteehgo hádaaht'ı̨į née? biłn̄ii, Pílate. 10 Pílate yígółsı̨, nn̄ee dawa Jesus bił daanzhǫǫhíí bighą okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí Jesus yik'edaann̄iihgo baa daabidez'ąą. 11 Áídá' okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi nn̄ee łą́ągo íła'adzaahíí biini' yá ádaagozlaa, gádaayiłn̄iigo, Barábbas nohwá ch'ínáńłteeh, daadohn̄ii. 12 Áík'ehgo Pílate gánádaabiłdo'n̄iid, Jews ízisgo biNant'a', daadohn̄iigo daahohshíhishą' hago łąą nohwá áshłéh áídá'? 13 Áídá' nnádaadidilghaazhgo, Tsı̨'iłna'áhi bíhołkałgo zodéé, daan̄ii. 14 Nt'é bighą, hant'é bee nchǫ'go adzaago? n̄ii, Pílate. Áídá' da'tiségo nanádaadidilghaazhgo, Tsı̨'iłna'áhi bíhołkałgo zodéé, daan̄ii.

15 Áík'ehgo Pílate nn̄eehíí yił daagoyiłshǫ́ǫ́ hát'íígo Barábbas bich'ı̨' ch'ínáinłtı̨́į́, áídá' Jesus habí'oltsaazdá' tsı̨'iłna'áhi bíhołkałgo zideego nn̄eehíí yaa daidez'ąą. 16 Áídí' silááda yáná'itih goz'ąą yun̄e', Pretórium holzéhi, Jesus odaizt'e'; áígee silááda dawa baa íła'ádaizlaa. 17 Áídí' diyágé łichíígo dotł'izhi Jesus yá ádaagozlaadá' hosh diwozhi nánihezwodgo nant'án bich'ah k'ehgo alzaahi bik'e daidez'ąą. 18 Áídí' daidnłsı̨go ádaadil'ı̨į́go, Gozhǫ́ǫ́, Jews ízisgo biNant'a' ńlíni, daabiłn̄iigo yaa daadilwosh nkegonyaa lę́k'e. 19 Áídí' tsı̨ bee bitsits'inyú nádainłtłish, áídí' bik'ídaadihizheeh, áídí' biyahzhı̨' nádaahilzhishgo daayokąąh nádaadi'n̄iihé lę́k'e. 20 Ąął baa daadlohdá' diyágé łichiigo dotł'izh n'íí yaa daidnłtsoozdá' dabíí bidiyágé yá ánádaagosdlaa, áídí' tsı̨'iłna'áhi yiká' daiziłheeyú bił nádezą́ą. 21 Nn̄ee ła', Simon holzéhi, Alexánder hik'e Rúfus bitaahi, Cyréne golzeedí' gólíni, k'edolzaadí' nádaałgo, silááda tsı̨'iłna'áhi yogheełgo ádaabizlaa. 22 Áík'ehgo Gólgotha golzeeyú bił náńzą́ą́; ái golzeego itsits'in si'áni golzeego ágolzee. 23 Áígee wine, jeeh nch'í'i, myrrh holzéhi, bił nadesdziidgo Jesus yaa daizkąą́; áídá' doo yodląą da. 24 Áígee tsı̨'iłna'áhi yídaabiskałdá' bidiyágé iłta'isn̄iigo yighą da'diłjoł lę́k'e, hadíí gonesnaahíí bíyéé hileehgo. 25 Ńgost'ái bik'ehenkéézgee tsı̨'iłna'áhi yídaabiskał lę́k'e. 26 Nt'é baa dahgost'aaníí ádaagozlaago díínko bik'ehgee dahgoz'ąą, JEWS

ÍZISGO BINANT'A' NLÍNI, golzeego k'e'eshchįį. 27 Áígee nnee da'in'įįhíí naki
ałdó' Jesus ba'ashhahdí' tsį'iłna'áhi bídaahaskał, ła' dihe'nazhiné́égo, ła'íí
be'eshganzhiné́égo. 28 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e' eshchiinií́,
Begoz'aanií́ doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí bił da'ch'ołtag lę́k'e, nii n'íí begolzaa.
29 Bahyú ch'íhikáhíí bitsits'in daidiłtasgo yati' yee daabokáałgo gádaanii,
Háhái', biyi' da'ch'okąąhíí taagoshniłgo taagi jįį hileehgo ánágoshdle', nnii ni',
30 Haląą, dáni hasdá'ídnlteehgo tsį'iłna'áhi biká'dí' gódah ch'ínnáh. 31 Okąąh
yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aanií́ ye'ik'eda'iłchíhi biłgo Jesus yaa
daadloh, gádaałiłdi'niigo, Nnee ła'íí hasdáyihiniił; áídá' bíihíí doo hasdá'ídilteeh
da. 32 Christ, Israel hat'i'íí ízisgo biNant'a' nliinií́, haląą tsį'iłna'áhi yiká'dí'
naadowáh, áík'ehgo daahihiiltsąągo zhą́ daahohiidlą́ąh. Áídí' bit'ahyú
tsį'iłna'áhi bił bídaach'iskałíí yati' yee daabokáał lę́k'e. 33 Isk'áhńyáádí' taagi
nehenkéézzhį' ni' biká' dahot'éhé godiłhił gozlįį lę́k'e. 34 Taagi nehenkéézgo
Jesus nádidilghaazhgo gánií́, Éloi, Éloi, láma sabákthani? áí, Bik'ehgohinshnaahíí,
Bik'ehgohinshnaahíí, nt'é łąą bighą shits'ą́'zhį' ándzaa? golzeego ágolzee.
35 Ła' áígee nadaaziinií́ daabidits'ago, Isąą, Elías yich'į' anii, daanii. 36 Ła'
nádilwodgo tú daabits'ǫsíí vinegar yiyi' naiz'ąą, áídí' tsį yaa dahyiz'ąągo
Jesus bizé'zhį' dahyída'nłtsiih, gánííigo, Ntsé́ńt'ah; bídaagonolzįįh, Elías baa
higháhgo nanábidiłteeh shį. 37 Áídí' Jesus nádidilghaazhgo oyol. 38 Áígee kįh
biyi' da'ch'okąąhíí biyi' yune' daadintsoozíí bighą́'dí' hayaago iłch'idlá́ád
lę́k'e.
39 Silá́áda dała'á gonenadín binant'a'íí Jesus bich'į'go siziinií́ Jesus
nádidilghaazhdá' oyolgo yígołsįįdá' gánií́, Díí nneehíí da'anii Bik'ehgo'ihi'nań
biYe' nlíni łąą. 40 Isdzáné anahdí' nazįį daabineł'íígo, Mary Mágdalene, Mary,
James iké'yú nagháhi hik'e Joses bąąhíí, ła'íí Salóme biłgo, itah nazįį lę́k'e.
41 Áí Jesus Gálileeyú naghaadá' biké' anákah lę́k'e, bich'odaaniigo; ła'íí isdzáné
Jerúsalemyú bił hikaihíí ałdó' łą́ągo itah nadaazįį.
42 K'ad o'i'aahyú iłch'į'golne'íí bijįį, áí iskąą hik'e Jews daagodnłsiníí bi-
jįį doleełhíí bighą. 43 Nnee Joseph holzéhi, Arimathéa golzeeyú gólíni,
doo biini' hą́h dago Pílate yich'į' oyáá, Jesus bits'íhíí yíyókeedgo; áń nnee
godnłsíni, yánádaaltihíí itah nlíni, Bik'ehgo'ihi'nań nant'aa doleełíí yibad
sidáhi. 44 Pílate, Jesus daztsąą shį dashą'at'éé nzigo, silá́áda binant'a' yiká
ánniidgo nayídíłkid, Iłk'idá' daztsąą née? yiłniigo. 45 Áík'ehgo silá́áda bi-
nant'a', Ha'oh, daztsąą, biłnniiddá' Pílate Jesus bits'íhíí Joseph yaa yiden'ą́ą́.
46 Áík'ehgo Joseph nak'ą'łigaihi nłt'éhi nayihesnii, áídí' Jesus bits'íhíí tsį'iłna'áhi
yiká'dí' nanáidnłtįįgo nak'ą'łigaihi yik'íyidesdiz, áídí' tsébii'i'áńgo ágolzaa yune'
nyinłtį́įdá' tséé yidaidenłhiz lę́k'e. 47 Mary Mágdalene hik'e Joses bą́ą́ biłgo
hayú nniltiinií́ daayo'įį́ ni'.

16

1 Jews daagodnłsiníí bijįį ąąłdá' Mary Mágdalene, Mary, James bąąhíí,
Salóme biłgo, ik'ah łikągolchinihíí nadaahesnii ni', Jesus bits'í yee yídizhish
doleełgo. 2 Áík'ehgo dázhǫ́ t'ahbį godilziníí bijįį ya'áí hagaałdá' tsébii'i'áńyú
hikai. 3 Áígee, Hadíńshą' tséé daadin'ą́ą́híí nohwá yó'idołhis? daałiłdi'nii.
4 Áídí' hadag daadéz'įįgo tséé n'íí yó'olyizgo daayiłtsąą; tséé dázhǫ́
nchaago. 5 Tsébii'i'áń yune' ha'ákaidá' nnee áníi nagháhihi, bi'íí nneezi
łigaihi dihe'nazhiné́égo sidaago daayiłtsąą; áík'ehgo tsídaadolyiz lę́k'e. 6 Áídá'
nneehíí gádaabiłnii, Tsídaadołheez hela': Jesus, Názarethdí' gólíni, tsį'iłna'áhi
bíheskał n'íí biká hadaanohtaago bígonsį: áń naadiidzaa ni'; doo hak'i da:
nniltį́į n'íígee daadeh'įį́. 7 Ti'i dohkáh, bitsiłke'yu, Peter biłgo, Jesus Gálileeyú

nohwádįh deyaa, biłdohn̄iih: ákú daabidołtsééł, da'ánohwiłn̄iihíí k'ehgo. 8 Áídí' tsébii'i'áńdí' dahałe ch'ínákaidá' nádnkįį; daiditłid ła'íí bił díyadaagot'ee daasilįį: nédaildzidgo doo hadíń nt'é daayiłn̄ii da lęk'e.

9 Godilziníí bijįį t'ahbį Jesus daztsąądí' naadiidzaadá' Mary Mágdalene dantsé yich'į' hit'įįgo ádelzaa, áí isdzánhíí biyi'dí' ch'iidn gosts'idi haniyóod n'íí. 10 Áń nn̄ee Jesus yił nakai n'íí doo bił daagozhǫǫ dago chaał naháztąąyú yaa nyáágo yił nagosn̄i'. 11 Áídá' Jesus náhi'n̄a'go isdzán bo'įįgo ya'ikodaanzįį ndi doo daayodląą da lęk'e.

12 Áí bikédí'go Jesus yił nakai n'íí naki itínk'ehyú hi'aashgo bich'į' łahgo hit'įįgo ádelzaa. 13 Áídí' onát'aazhgo ła'ihíí yił nadaagosn̄i' ndi doo daabodląą da lęk'e.

14 Áí bikédí'go bitsiłke'yu łats'ádahíí da'iyąągo naházt̨ąągo Jesus bich'į' hit'įįgo ádelzaa, áígee doo da'odląą dago bijíí daantł'izíí bighą bich'į' yádaałti', daztsąądí' naadiidzaahíí bikédí'go ła' daabo'įįhíí doo daayodląą dahíí bighą. 15 Áídí' gábiłn̄ii, Ni'gosdzáń dágoz'ąą nt'éégo yati' baa gozhóni nn̄ee dawa baa bił nadaagołn̄i' le'. 16 Dahadíń odląądí' baptize ábi'delzaahíí hasdádolteeł; áídá' dahadíń doo odląą dahíí dahazhį' biniigonłt'éégo bá ngodot'aał. 17 Áídí' díínko godiyįhgo ánágot'įįłíí da'odlaaníí ádaadoliił; shizhi' bee ch'iidn hadaanyood doleeł; ła'íí yati' łahgo at'éégo yee yádaałti' doleeł; 18 Ch'osh bik'asda' golíni nádaihin̄iił doleeł; dant'éhéta koziłheehíí daidląą ndi doo hago ádaabile' da doleeł; ła'íí daann̄iihíí yiká' ndaadiln̄iigo nádaadziih doleeł.

19 Áík'ehgo Jesus ąął bich'į' yádaałti'dá' yaaká'yú onábi'doltį́į, áígee Bik'ehgo'ihi'n̄ań bigan dihe'nazhin̄éégo dahnezdaa. 20 Áídí' dahiskaigo dahot'éhé yati' baa gozhóni yaa nadaagoln̄i' lęk'e, beBik'ehń yił nlįįgo nada'iziidgo, godiyįhgo ánágot'įįłíí bee biyati' da'an̄ii at'éhi ch'í'n̄ah áile'go. Doleełgo at'éé.

THE GOSPEL ACCORDING TO LUKE

1 Nn̲ee łą́ą́go nohwitahyú hago ánágot'įį̨łíí dałiké'go yek'eda'ishchį̨igo,
2 Nn̲ee da'iłtsé godezt'i'gé' bin̲ááł ánágot'įį̨łíí, Jesus biyati' yaa nadaagoln̲i'íí
nohwił nadaagosn̲i'híí k'ehgo yek'eda'ishchį̨į; 3 Áík'ehgo Theóphilus, ízisgo
áńt'éhi, shíí ałdó' da'iłtsé godezt'i'gé' hago ánágot'įį̨łíí bígosiłsį̨įdgo dałiké'
ánágot'įį̨łíí bee nich'į' k'e'eshchį̨į hasht'į́į́, 4 Hago ánágot'įį̨łíí nił na'gosn̲i' n'íí
da'an̲iigo bígonłsį́į̨híí bighą nich'į' bek'e'eshchii.
5 Hérod Judéa yánant'aaná' nn̲ee, Zakarías holzéhi, okąąh yedaabik'ehi
Abía hat'i'íí itah nlį̨į lę́'e: áń bi'aad, Elísabeth holzéhi, Aaron hat'i'i
nlį̨į. 6 Zakarías ła'íí bi'aad biłgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań binadzahgee dánłt'éégo
ádaat'ee, Bik'ehgo'ihi'n̲ań ngon'áánííła'íí biyati'íí nzhǫǫgo yikísk'eh hi'ash
lę́'e. 7 Bichąghášhé doo hwaa da, Elísabeth doo iłchiih dahíí bighą;
sáan ła'íí hastiin daasilį̨į'. 8 Bik'ehgo'ihi'n̲ań binadzahgee Zakarías okąąh
yebik'ehgo baa gonyááná', 9 Nn̲ee okąąh yedaabik'ehi dahgos'aaníí k'ehgo
Bik'ehgo'ihi'n̲ań daach'okąąh goz'ąą yun̲e' dilidgo łikągolchinihíí yidiłtłi'go
habi'doltį̨į lę́'e. 10 Łikągolchinihíí diltłi'go biká' ngonyaaná' nn̲ee łą́ą́go
dadáńyú dała'adzaago da'okąąh lę́'e. 11 Ákón̲e' łikągolchinihíí biká' dahsi'ąągo
yidiłtłi'íí dihe'nazhin̲éégo Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á yaaká'gé'hi bił ch'í'n̲ah
adzaa. 12 Zakarías yiłtsąągo yik'e tsídolyizgo biłgoyéé'go gozlį̨į. 13 Áíná'
Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á gáyiłn̲ii, Doo nénldzid da, Zakarías: Bik'ehgo'ihi'n̲ań
ni'okąąhíí yidezts'ąą; ni'aad Elísabeth bizhaazhé ishkiini ná yiłchii, áí mé'ihíí
bizhi' John bá áńle'. 14 Baa nił gozhǫ́ǫ́ doleeł, dázhǫ́ nił gozhǫ́ǫ́ doleeł;
nn̲ee łą́ą́go mé' goleehíí yaa bił daagozhǫ́ǫ́ doleeł. 15 Bik'ehgo'ihi'n̲ań
binadzahgee ízisgo at'éé doleeł, wine dagohíí iłnágodiłhisíí doo yidląą da
doleeł; t'ah bimaa bibishch'id yiyi' sitį̨į́gé' godezt'i'go Holy Spirit bee baa
godet'ąą doleeł. 16 Díí mé' goleehíí nn̲ee Israel hat'i'íí łą́ą́go beBik'ehń,
Bik'ehgo'ihi'n̲ań daayokąąhń, yich'į' nnáhiikáhgo áidoliił. 17 Elías biyi'siziinií
ła'íí binawodíí k'ehgo beBik'ehń yádn dahdidogaał doleeł, nn̲ee bichąghášhé
nłt'éégo yaa tsínádaadikeesgo áidoliił, ła'íí hayíí doo ídaayésts'ąą dahíí nn̲ee
nłt'éégo ádaat'eehíí bigoyą' yídaayésts'ąągo áidoliił; beBik'ehń yaa highádhíí
nn̲ee bijíí yun̲e' bá iłch'į'gole'go áidoliił. 18 Zakarías Bik'ehgo'ihi'n̲ań bi-
nal'a'á gáyiłn̲ii, Hago at'éégo shiye' goleehíí bígonsį doleeł, shíí hastiin silį̨ná'
shi'aadń ałdó' są́ silį̨į? 19 Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á bich'į' hananádzii, gán̲íígo,
Shíí Gábriel honszee, Bik'ehgo'ihi'n̲ań binadzahgee siźį́; shíí nich'į' hasdzi-
ihgo díí nłt'éégo ágon̲e'íí baa nił nagoshn̲i'go shi'dol'aad. 20 Doo yáńłti' da
nleeh, díí ágon̲e' dishn̲iihíí begolzaahíí bijį̨ zhą́ hanáńdziih, doo shondląą
dahíí bighą, ágon̲e' dishn̲iihíí da'an̲ii begoln̲e'hi at'éé. 21 Nn̲ee dała'at'éé n'íí
Zakarías ch'éh yiba' naháztąą, hat'íí bighą doo hwaa ch'ínádáh da daanzigo.
22 Ch'ínádzaaná' doo hago'at'éégo nn̲ee yich'į' hadzii da: áík'ehgo hat'íhíta
bich'į' ch'í'n̲ah adzaa shį daanzį; t'ah doo yałti' dago daazhógo na'ígizh lę́'e.
23 Áígee binasdziidíí ąął áyíílaaná' bigowąyú onádzaa. 24 Áí bikédé'go bi'aad
Elísabeth hiltsąą silį̨ná' yaa ch'anant'į'go ashdla'i dahitąą, gán̲íígo, 25 Nn̲ee
bich'į' siste' n'íí shich'á'zhį'go shá áile'híí bighą sheBik'ehń shaa ch'ozbaago
díí k'ehgo shá ágólaa. 26 Isdzán holtsaanihíí gostáń behitąągo Bik'ehgo'ihi'n̲ań
binal'a'á, Gábriel holzéhi, yaaká'gé' kį̨h gozn̲il Názareth golzeezhį' yíł'aad, áí
kį̨h gozn̲ilíí Gálileehíí biyi', 27 Áígee it'eedń k'ad nn̲ee, Joseph holzéhi, baa
hiiłtíni yich'į' oyáá lę́'e, áí nn̲eehń David hat'i'i nlį̨į; it'eedń Mary holzee.

28 Bik'ehgo'ihi'ɳań binal'a'á yaaká'gé'hi Mary yaa nyáágo gáyiłɳii, Nił gozhǫ́ǫ́ le', Bik'ehgo'ihi'ɳań dázhǫ́ naa ch'oba'go nohweBik'ehń nił nlįį: dázhǫ́ niyaa gozhǫ́ǫ́ doleełgo isdzáné bitahgé' haniłtʂį́. 29 Áń yo'ʂį́go ábiłɳiihíí bigha tsídolyiz, yaa tsídiskeezgo hat'íísha' ɳiigo aɳíí nzį lę́'e. 30 Bik'ehgo'ihi'ɳań binal'a'á gábiłɳii, Doo nénłdzid da, Mary: Bik'ehgo'ihi'ɳań naa ch'oba'go haniłtʂį́. 31 Isąą, hinłtsą́ą́ nleehgo ishkiiníí hinłchii, áń Jesus golzeego áńlííł. 32 Ízisgo at'éé doleeł, Da'tiséyé At'éhi biYe' holzee doo; áń David yá niltʂįgo godoleeł, Bik'ehgo'ihi'ɳań nohweBik'ehń David yánant'aa lę́'e n'íí yánant'aago ábile': 33 Jacob hat'i'i daanliiníí dahazhį' yánant'aa doleeł; nant'aago doo bee nnágódáh da. 34 Mary Bik'ehgo'ihi'ɳań binal'a'á gáyiłɳii, Hago'at'éégo díí, shiką' doo hwaa daná'? 35 Bik'ehgo'ihi'ɳań binal'a'á gábiłɳii, Holy Spirit niká'zhį' at'éé doleeł, Da'tiséyú At'éhi binawodíí niká'zhį' áiléh: áík'ehgo ni'imé' goleehíí dázhǫ́ dilzini doleeł, Bik'ehgo'ihi'ɳań biYe' holzee doo. 36 Elísabeth, nik'íí, doo iłchíhi da daałch'iɳii n'íí, są́ silįį ndi ałdó' hiltsąą, gostáń bedahitąą, bi'imé' ishkiin doleeł. 37 Bik'ehgo'ihi'ɳań doo hat'íí ch'éh áil'įį da. 38 Mary gáɳíí, Shíí Bik'ehgo'ihi'ɳań bíyéé nshłįį; ha'aa dishɳii, da'ánɳiihíí bikísk'ehyú áshidolííł. Áígé' Bik'ehgo'ihi'ɳań binal'a'á bich'ą́' onádzaa. 39 Áígé' Mary dahałeego aɳahyú beezhį'yú kįh gozɳilyú Judahíí biyi' oyáá lę́'e; 40 Ákú Zakarías bigową yuɳe' ha'ayáágo Elísabeth yich'į' hadzii. 41 Elísabeth Mary biyati' yidezts'ąągo biyi' mé' dehes'naa lę́'e; ła'íí Elísabeth Holy Spirit bee baa godet'ąą lę́'e: 42 Áń nawode hadzii ląą gáɳíígo, Isdzáné bitahgé' niyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł, mé' nibishch'id biyi' sitiiníí ałdó' biyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł. 43 Hago'at'éégo lą́hi sheBik'ehń bimaa shaa ch'oba'go shaa nyáá? 44 Niyati'íí disets'ąąná' mé' bił gozhǫ́ǫ́go shiyi' dehes'naa ląą. 45 Isdzán osdląądíí biyaa gozhǫ́ǫ́: Bik'ehgo'ihi'ɳań binal'a'á yaaká'gé'híí binkááyú ábiłɳiihíí da'aɳii begolɳe'híí bigha. 46 Mary gáɳíí, Shijíí dawa bee sheBik'ehń ízisgo at'éehíí baa nagoshɳi', 47 Shiyi'siziiníí Bik'ehgo'ihi'ɳań Hasdáshíłtíínníí yaa bił gozhǫ́ǫ́. 48 Shíí binal'a'á nshłíni doo hat'íí be'ánsht'ee da ndi nłt'éégo shaa tsínádeskeez: kogé' godezt'i'go nɳee daałinolt'įłíí dawa, isdzán biyaa gozhóni daashiłɳii doleeł. 49 Dázhǫ́ k'a'at'éhi dázhǫ́ nłt'éehíí áshíílaa; áń bizhi'íí dilzįh. 50 Iłké' nánot'įłíí dahadń Bik'ehgo'ihi'ɳań bił diyinihíí baa ch'oba' doleeł. 51 Binawod ch'í'ɳah áyíílaa: bijíí yuɳe' dázhǫ́ ádaadilką́híí yił nadaagodesgeed, 52 Nɳee hayíí ízisgo ádaat'ee n'íí hayaa ánáyiidlaaná' doo ízisgo ádaat'ee da n'íí hadag ánáyiidlaa. 53 Hayíí dáshiɳá' nakai n'íí dawahá nłt'éehíí yá ná'nné' ni'; áíná' ízis da'it'iinihíí dádilkǫǫgo onáyis'a' lę́'e. 54 Bána'iziidíí, Israel holzéhi, bich'ozɳi', biłgoch'oba'íí yee yénálɳiihgo; 55 Dahazhį' Abraham ła'íí bich'ą́'gé' hadaałinolchiiłííbił goch'oba', daanohwitaa n'íí ágáyiłɳii n'íí k'ehgo, ɳii, Mary. 56 Mary Elísabeth yił sikeego taagi dahitąą lę́'e, áígé' bigowąyú onádzaa. 57 Elísabeth iłchiigee ngonyaa lę́'e; áígee ishkiin yizhchįį. 58 Hago'at'éégo Elísabeth Bik'ehgo'ihi'ɳań baa ch'ozbaadíí, ba'ashhahgé' daagolíínníí ła'íí daabik'íihíí yaa t'ídaanzįgo bił daagozhǫ́ǫ́ lę́'e. 59 Mé' tsebíí beyiskąągo circumcise alɳéhgo baa ch'ikai; Zakarías holzee doleeł, bitaa bizhi'híí k'ehgo, daach'iɳii. 60 Áíná' mé' bimaahíí, Dah; John bizhi' hileeh, ɳii. 61 Nik'íí doo ła' ágágolzee da, daabiłch'iɳii. 62 Áík'ehgo mé'íí bitaahíí bich'į' na'ída'ch'igizhgo, Díí mé'íí hat'íí holzee doo? daabiłch'iɳii. 63 Áík'ehgo Zakarías biká' k'e'elchiihíí hát'ʂį́go na'ígizh, áígé', Díí mé'íí John holzee doo, ɳiigo biká' k'e'eshchįį. Ái bigha nɳeehíí bił díyadaagot'ee lę́'e. 64 Áígé' dahǫ́ko Zakarías hanádziigo, Bik'ehgo'ihi'ɳań ya'ahénzį lę́'e. 65 Áígé' ba'ashhahgé' daagolíínníí tsídaadesyiz: díí ágodzaahíí ni'

Judéa biyi' dahyisk'idyú daagoch'ilíínií dawa bitahyú didesdlaad. 66 Hayíí ái ch'iɲii daidezts'aaníí bijíí yuyaa nazné'go, Díí mé'íí hagoshą' at'éé hileehi! daaɲii. Áígé' Bik'ehgo'ihi'ɲań yił nlįį lę'e. 67 Zakarías, mé' bitaahíí, Holy Spirit yábiyiłti'go Bik'ehgo'ihi'ɲań binkááyú yałti', gáɲíígo, 68 Bik'ehgo'ihi'ɲań Israel hat'i'i beBik'ehń ba'ahégosį; nɲee bíyéehíí yaa nyáágo hanáyíɲilhíí bighą, 69 Bána'iziidíí, David holzéhi, bich'ą'gé' hadaałinolchiiłíí bitahgé' dázhǫ́ nalwodi hasdánohwiɲiił doleełíí nohwá hayiłtįį; 70 Ni'gosdzáń alzaagé' yúshdé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihi'ɲań binkááyú nada'iziidi daadilzini yinkááyú nohwich'į' hadziigo gánohwiłnɲiid: 71 Nohwik'edaanɲiihíí ła'íí hayíí bił daanlchǫ'íí dawa nohwidás siziį doleeł; 72 Daanohwitaa n'íí áyiłɲii n'íí k'ehgo nohwaa daach'oba', ła'íí ái biłgo godiyįhgo łángot'ąą n'íí yénálɲiih, 73 Bik'ehgo'ihi'ɲań bitł'a dahdidilɲiigo díí k'ehgo nohwá ngon'ą́ą́, 74 Nohwíí hayíí nohwik'edaanɲiihíí nohwidás siziįgo, doo nídaahiildzidgo da Bik'ehgo'ihi'ɲań bá nada'iidziid doo, 75 Dáhandaahinɲa'zhį' daagodinlzįgo ła'íí nłt'éégo binadzahgee ádaant'eego. 76 Ni, mé'íí, Da'tiséyú At'éhi binkááyú na'iziidíí honlzee doo: ni nohweBik'ehń bádnyú ił ch'į'golehgo dahnɲáh; 77 Nɲee Bik'ehgo'ihi'ɲań bíyéehíí hago'at'éégo binchǫ'íí bá da'ízlį́į́ ánánlɲe'go hasdaakáh doleełgo yídaagołsiįhgo ánle', 78 Bik'ehgo'ihi'ɲań daahohiikąąhń nohwaa ch'oba'íí binkááyú; da'áń bik'ehgo yaaká'gé' idindlá́ádíí nohwaa nyáá, 79 Hayíí chagołheełyú naháztaaníí da'itsaah yédaaldzidíí bá idindlá́ádgo ágole', ła'íí ił ch'į'gont'éégo yikísk'eh hiikaahgo áile', ɲii lę'e, Zakarías. 80 Mé' nchaa silįįgo biyi'siziinií dázhǫ́ nalwod silįį, Israel hat'i'i bich'į' ch'í'ɲah ádilɲe'íí bijįįzhį' da'izlįįyú naghaa lę'e.

2

1 Áíná' nant'án Caesar Augústus holzéhi nɲee dawa daantį́į́gee tax nahi'ɲiił doleełgo bizhi' ádaagole'go yángon'ąą lę'e. 2 (Cyrénius, Sýriayú nant'án nlįįná', díí nach'ihi'ɲiił doleełgo kozhi' ádaagoch'ile'íí da'iłtsé álzaa lę'e.) 3 Nɲee dawa bizhi' ádaagole'yú onádaaskai lę'e, hayú kįh gozɲilgé' daagolį́į́yú. 4 Joseph ałdó' itah onádzaa, Gálilee bigodzogíí biyi' Názareth golzeegé' Béthlehem golzeezhį', Judéahíí biyi'gee, David golį́į́ n'ííyú, (Joseph David yił hat'i'i lę'ehíí bighą,) 5 Mary dak'adégo ił chiihi, Joseph baa hiiłtíni yił hi'ash lę'e, bizhi' ádaagole'yú. 6 Áígee sikeená' ił chiihíí biká' ngonyaa lę'e. 7 Da'iłtsé ił chíhi ishkiin yishchįį, mé'ihíí nadik'ą' bik'ídisdizgo magashi yiyi' náda'idįįhíí yiyi' nyinłtį́į́; na'ch'injahíí doo ła' hayú bá goz'ąą dahíí bighą. 8 Mé' sitiinií da'aɲahyú nɲee nada'nyoodíí bidibełį́į́ yiɲádaadéz'įį lę'e, tłé'yú. 9 Áígé' Bik'ehgo'ihi'ɲań binal'a'á yaaká'gé'hi bich'į' ch'í'ɲah adzaago Bik'ehgo'ihi'ɲań bich'ą'idindlá́ádíí bee ike'dendlá́ád; áík'ehgo nɲee nada'nyoodíí tsídaadesyiz. 10 Bik'ehgo'ihi'ɲań binal'a'á gábiłɲii, Doo nédaałdzid da: íyínłts'ąą są́ą́, yati' dázhǫ́ nłt'éhi nɲee dawa bee bił daagoyiłshǫ́ǫ́ doleełíí baa nohwił nagoshɲi'. 11 Díí jįį David golį́į́ n'ííyú nɲee hasdáyihiɲíłi nohwá gozlįį, Christ nohweBik'ehń. 12 Díí bee bídaagonołsį doleeł, mé'ihíí nadik'ą' bik'ídisdizgo magashi yiyi' náda'idįįhíí yiyi' sitįįgo daahołtséh. 13 Dahǵíko Bik'ehgo'ihi'ɲań binal'a'á da'iłtsé ch'í'ɲah ádilzaahíí łą́ą́go yaaká'gé' yił ch'í'ɲah ánádedlaa, ái Bik'ehgo'ihi'ɲań ya'ahédaanzįgo gádaaɲii, 14 Bik'ehgo'ihi'ɲań da'tiségo at'éhi yaaká'zhį'go daach'inłsį le', ła'íí ni' biká'yú nɲee Bik'ehgo'ihi'ɲań biłgoch'oba'íí bee ich'į'gont'éehíí bíyéé le'. 15 Áígé' Bik'ehgo'ihi'ɲań binadaal'a'á yaaká'yú onákainá' nada'nyoodíí, Béthlehemyú dokáh, daałiłdi'ɲii, Díí ágodzaahíí Bik'ehgo'ihi'ɲań nohwił ch'í'ɲah ágolaahíí daanél'įįyú dokáh. 16 Áík'ehgo áígé' dagoshch'į' deskaigo Mary, Joseph, ła'íí

mé' magashi yiyi' náda'idįįhíí yiyi' sitįįgo yaa hikai. 17 Daayiłtsąąná' mé'ihíí ábiłdi'ǭii n'íí dahot'éhé yaa nadaagosǭi'. 18 Hayíí daidezts'aanií nada'nyoodíí ádaabiłǭiihíí yaa bił díyadaagot'ee. 19 Maryhíí díí dawa yénálǭiihgo dayúweh bijíí yuyaa yaa natsekees lę́'e. 20 Nada'nyoodihíí da'ádaabiłdi'ǭiihíí k'ehgo hayíí daidezts'ąąhíí ła'íí daayo'įįhíí bighą Bik'ehgo'ihi'ǭań ízisgo at'éehíí yaa nadaagolǭi'go, ła'íí ya'ahédaanzįgo t'ąązhį' onákai. 21 Tsebíí beyiskąąná' mé' círcumcise ábi'delzaaná' Jesus bizhi' bá álzaa, áí bizhi'íí doo hwaa goleeh daná' Bik'ehgo'ihi'ǭań binal'a'á yaaká'gé'ihi bizhi' bá áyíílaahi. 22 Moses ngon'ąą n'íí k'ehgo Mary godnłsįgo iłch'į'bi'dilǭe'íí biká' ngonyáágo, mé' Bik'ehgo'ihi'ǭań baa hiłtéehgo Mary ła'íí Joseph biłgo Jerúsalemyú odaistįį lę́'e; 23 (Mé' da'iłtsé ishkiin daagolehihíí Bik'ehgo'ihi'ǭań bá sanigo nihi'ǭiiłgo ngon'ą́ą́go k'e'eshchįįhíí bighą;) 24 Ła'íí Bik'ehgo'ihi'ǭań hat'íhíta ye'okąąhíí yaa daayiné'go odaistįį lę́'e ałdó', hawú naki, dagohíí hawúcho bizhaazhé naki, Bik'ehgo'ihi'ǭań yegos'aanií k'ehgo. 25 Jerúsalemgee nǭee ła', Símeon holzéhi, nłt'éégo at'éhi, Bik'ehgo'ihi'ǭań yidnłsíni naghaa lę́'e; áń Israel hat'i'i yił goyiłshǫ́ǫ́go ánáyidle'íí hígháhíí yiká déz'įį lę́'e: Holy Spirit biká'zhį' at'éhi. 26 Holy Spirit bee bił ch'í'ǭah ágolzaago gábił'idi'ǭii, T'ah doo hwaa dantsaah daná' Bik'ehgo'ihi'ǭań Its'áltíni, Christ holzéhi, hinłtséh. 27 Holy Spirit nábihiłaago da'ch'okąąh goz'ąą yuǭe' nyáá; ákú Jesus bimaa ła'íí bitaa biłgo begoz'aanií k'ehgo bá okąąhgo ádaabistįįná', 28 Áígee Símeon mé' náyinłtįįgo Bik'ehgo'ihi'ǭań ya'ahénzįgo gáǭíí, 29 SheBik'ehń, áníita áshiłnǭii n'íí k'ehgo nána'isiidíí shił gozhǫ́ǫ́go ch'ík'eh shee ngonowáh: 30 Shí shiǭaahíí bee hago'at'éégo hasdá'ííǭíił doleełíí hish'įį, 31 Áí nǭee dawa biba' iłch'į'ńdlaa n'íí; 32 Áń bich'ą́'idindíínií nǭee doo Jews daanlįį dahíí bee bá got'įį doleeł, ła'íí nǭee ǭíyéehíí, Israel hat'i'i, áń bee ízisgo ádaat'ee doleeł. 33 Jesus ábiłdi'ǭiihíí bitaa, bimaa biłgo yaa bił díyadaagot'ee lę́'e. 34 Símeon bá da'oskąądná' Mary, Jesus bimaahíí, gáyiłǭii, Íyínłts'ąą są́ą́, díí mé'ihíí Israel hat'i'i łą́ą́go bighą naanándéh, ła'íí łą́ą́go nádikáh doleełhíí bighą habi'doltíni at'éé; godiyįhgo be'ígózini baa yádaach'iłti' doleełi; 35 (Bésh be'idiltłishé nijíí bighálgeedhíí k'ehgo nijíí nǭiih doleeł;) nǭee bijíígé' natsekeesíí ch'í'ǭah alǭéh doleełhíí bighą. 36 Phánuel, Áser hat'i'i itah nlíni, bitsi', Anna holzéhi, Bik'ehgo'ihi'ǭań binkááyú yałti'i nlįį lę́'e; áń są́ silįį, nanǭeego gosts'idn łegodzaa; 37 Itsaa nlįįgo tsebídin dį́į'i bił łegodzaa, da'ch'okąąh goz'ąągé' dá doo ch'ighá há da-jįį biigha ła'íí datł'é' biigha dáshiǭá' okąąhgo Bik'ehgo'ihi'ǭań yá na'iziid lę́'e. 38 Áń ałdó' da'áígee nyáágo, Bik'ehgo'ihi'ǭań yich'į' ahénzį, áígé' Jerúsalemgee daagolíínií hago'at'éégo hasdábidi'ǭiił doleełíí yiká daadéz'iinií Jesus yaa yił nadaagosǭi'. 39 Bik'ehgo'ihi'ǭań hago'at'éégo gos'aanií ąął yikísk'eh ádaasdzaaná' dabíí daagolį́íyú, Gálilee bigodzogíí biyi' Názareth golzeeyú, onákai. 40 Mé' n'íí nołseełná' biyi'siziinií nłdzil silįį, goyą́ą́ silįį; ła'íí Bik'ehgo'ihi'ǭań biłgoch'oba'íí biká'zhį' at'éé lę́'e. 41 Jesus bimaa ła'íí bitaa biłgo dałenágodáhgee Jerúsalemyú onat'ash lę́'e, bitis- hagowáh n'íí bee bíná'godiǫ́níhgo náda'idįįhíí bighą. 42 Jesus nakits'ádah bił łegodzaaná', dałenágodáhgee ákú onakáhíí k'ehgo ákú okai lę́'e; 43 Ąął bengonyaaná' onákai, ndi Jesus t'ąązhį' ídestąą lę́'e Jerúsalemgee; bimaa ła'íí bitaahíí dá doo yídaagołsį dago. 44 Jesus bił hikah daanzįgo názeełgo o'i'ą́ą́yú; bik'íí ła'íí hayíí bídaagosinií bitahyú ch'éh yiká daantaa lę́'e. 45 Doo hwaa hayú nádaanłtįį dahíí bighą t'ąązhį' Jerúsalemyú biká daantaayú onát'aazh. 46 Taagiskąąyú da'ch'okąąh goz'ąą yuǭe' nǭee daagoyáánií iłch'ídaago'aahíí íyésts'ąągo ła'íí nayídiłkidgo naháztąąyú itah sidaago yaa hikai lę́'e. 47 Bił'ígózinií ła'íí nabídíkidgo yígółsįgo hadzi'híí bighą nǭee daabidezts'aanií bił díyadaagot'ee lę́'e. 48 Jesus bimaa ła'íí

bitaahíí daabiłtsą́ągo bił díyadaagot'ee: áík'ehgo bimaa gábiłn̲ii, Shizhaazhé, hat'íí lą́ą́ bighą ánt'íni? Nitaa ła'íí shíí ch'éh niká hantaahíí bighą doo nohwił daagozhǫ́ǫ́ da ni'. 49 Jesus gábiłn̲ii, Hat'íí bighą shiká hanołtaa? ShiTaa binasdziidíí baa nashaago shá goz'ą́ą, ya' doo bígonołsį da née? 50 Hat'íí n̲iigo an̲íí shi̲híí doo yídaagołsį da lę́'e. 51 Áík'ehgo yił onákai Názarethyú, bimaa ła'íí bitaa da'ádaabiłn̲iiyú át'éé lę́'e: bimaahíí bizhaazhé ábiłnn̲iidíí dawa yaa natsekees lę́'e. 52 Áík'ehgo Jesus goyą́ągo hon̲aał, ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań da'áígeego bił at'éé, áígé' nn̲ee ałdó', dayúweh begoldoh lę́'e.

3

1 Tibérius Caesar holzéhi nant'ánchań nli̲i̲go ashdla'ádah łegodzaa lę́'e, áíná' iké'gee sitiiń, Póntius Pílate holzéhi, ni' Judéa golzéhi yánant'aa, taagigee sitiiń, Hérod, ni' Gálilee golzéhi yánant'aaná' bik'isn Philip Ituréa ła'íí Trakonítis yánant'aa, ła'íí Lysánias Ábilene yánant'aa lę́'e, 2 Ánnas ła'íí Cáiaphas okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni daanli̲i̲ná' Zakarías biye', John holzéhi, da'izlı̨́i̲yú Bik'ehgo'ihi'n̲ań bich'i̲' hadzii. 3 Jórdan túńlínihíí bin̲aayú nn̲ee yich'i̲' yałti'go gádaayiłn̲ii, Nohwinchǫ'íí bich'ą́'zhi̲' ádaałn̲e'go baptize ádaanohwi'dooln̲e', áík'ehgo nohwinchǫ'íí nohwá da'ízlı̨́i̲ ánáln̲e'; 4 Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú na'iziidi, Esáias holzéhi, binaltsoos biyi'gé' díí bak'e'eshchi̲i̲, Da'izlı̨́i̲yú hadńshi̲ gán̲íígo dilwosh, NohweBik'ehń bádnyú iłch'i̲'daagołe', intín iłk'ídezdǫhgo bá ádaałe'. 5 Nadaashwozhíí hanágodibi̲h, ła'íí dził naz'aaníí, nadaask'idíí hayaa áln̲e'; ła'íí godigizíí iłk'ínádoldǫ́ł, ła'íí godilwołíí dilkǫh ánáln̲e' doo; 6 Áígee nn̲ee dawa hago'at'éégo Bik'ehgo'ihi'n̲ań hasdá'iin̲iił doleełíí daidołtseeł. 7 Áígé' nn̲ee John baptize ádaabile' hádaat'i̲i̲go yaa hikaihíí gáyiłn̲iigo yich'i̲' yałti', Nohwíí tł'iish bik'asda' golíínít k'ehgo daałinołt'i̲i̲łíí, hadń lá nohwádnyú nohwiniigodiln̲e'íí bich'ą́' nołkáh nohwiłnn̲iid? 8 Da'an̲ii nohwinchǫ'íí bich'ą́' ádaałdzaayúgo ch'í'n̲ah ádaadi'n̲ołsį, nest'ą' nłt'éégo nádaant'i̲híí k'ehgo nohwaa daide'aah, Abraham bich'ą́'gé' daadihe'n̲a'i doo ídiłdaadoł'n̲ii da: Bik'ehgo'ihi'n̲ań díí tséé nazn̲ilíí nn̲ee Abraham bich'ą́'gé' daadihezn̲a'íí k'ehgo áile'yúgo áile', nohwiłdishn̲ii. 9 Tsint'áni nkedn'aagee k'ek'éhgo godest'ą́ą; tsint'áni dawa doo nest'áń nłt'éehíí baa dahndéh dayúgo, yó'ok'éhgo kǫ' diltłi' yuyaa olkaadhi at'éé. 10 Nn̲eehíí John nayídaadiłkidgo gádaabiłn̲ii, Hago ádaahi'n̲e' áíná'? 11 John gán̲íí, Hadń bi'íícho naki shi̲híí, ła'ihíí bi'íícho da'ádi̲h shi̲híí yaa yinołtsós; hadń bich'iyáń łą́ą́ shi̲híí hadń bich'iyáń da'ádi̲h shi̲híí ła' yaa yinoné'. 12 Tax bich'i̲' nadaahi'n̲iiłíí ałdó' baptize ádaabi'diln̲e'yú hikaigo John gádaayiłn̲ii, Iłch'ígó'aahíí ńlíni, hago lą́ą ádaahi'n̲e'? 13 John gábiłn̲ii, Da'kwíí nohwich'i̲' nadaahi'n̲iiłgo goz'ą́ą shi̲híí doo bitisyú daahołkeed da. 14 Silááda ałdó' nabídaadiłkidgo gádaan̲ii, Nohwihíí hago lą́ą ádaahi'n̲e'? John gábiłn̲ii, Hadń bin̲í'dołn̲íh hela', hadń da'izli̲i̲yú baa dahdaagoł'aah hela'; ła'íí hanádaałdéhíí, da'ái nohwił daanzhǫǫgo nzhǫǫ. 15 Nada'ołíígo nn̲ee dawa bijíí yun̲e' gádaanzi̲, Díí nn̲ee, John holzéhi, Christ at'i̲í née, dah née? 16 John dawa yich'i̲' hananádziigo gáyiłn̲ii, Shíhíí tú bee baptize ádaanohwish'i̲i̲, áíná' shiké'gé' ła' shitisgo at'éhi higháh, biketł'óól k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sitı̨́i̲da; án̲ Holy Spirit ła'íí kǫ' yee baptize ádaanohwił'i̲i̲ doleeł. 17 Be'iłch'íhé dahyotı̨i̲ł, tł'oh naghái iłch'íhi goz'ą́ągee nágosho doleeł, binest'ą'híí náyiziidgo iłk'eyihin̲iiłná' bizhoolíí kǫ' doo ntsésihi biyi' yuyaa yidiłid. 18 Áígé' nn̲ee yich'i̲' yałti'go łą́ą́go yił ch'ígó'aah lę́'e. 19 Hérod, nant'án nlínihi, nchǫ'go at'i̲ígo bik'isn Philip holzéhi bi'aad, Heródias holzéhi, yaa yiheltı̨i̲, ła'íí nchǫ'go ánát'i̲i̲díí John yee bich'i̲' yałti' lę́'e, 20 Hérod nchǫ'go ánát'i̲i̲dííbitisgo adzaa, John ha'áyíłt'e'. 21 Nn̲ee dawa baptize ádaabiln̲e'ná',

Jesus ałdó' baptize ábi'delzaago yáá bich'į' ałch'ą' ádzaago, 22 Holy Spirit hawú
k'ehgo bich'į' nke'eṇíihgo yaaká'gé' yati' gáṇíígo yidezts'ąą, ShiYe' shił nzhóni
ńlı̨́į́; naa shił gozhǫ́ǫ́. 23 Áígee Jesus tádin shį bił łegodzaa, áń Joseph biye'
(bido'ṇíí), Josephíí Héli biye', 24 Hélihíí Mátthat biye', Mátthatíí Levi biye',
Levihíí Mélki biye', Mélkihíí Jánna biye', Jánnahíí Joseph biye', 25 Josephíí
Mattathías biye', Mattathíasíí Amos biye', Amosíí Náum biye', Náumíí Ésli
biye', Éslihíí Nágge biye', 26 Nággehíí Máath biye', Máathíí Mattathías biye',
Mattathíasíí Sémei biye', Sémeihíí Joseph biye', Josephíí Júda biye', 27 Júdahíí
Joánna biye', Joánnahíí Rhésa biye', Rhésahíí Zoróbabel biye', Zoróbabelhíí
Saláthiel biye', Saláthielhíí Néri biye', 28 Nérihíí Mélki biye', Mélkihíí Áddi biye',
Áddihíí Cósam biye', Cósamhíí Elmódah biye', Elmódamhíí Er biye', 29 Erhíí
Jóse biye', Jósehíí Eliézer biye', Eliézerhíí Jórim biye', Jórimhíí Mátthat biye',
Mátthatíí Levi biye', 30 Levihíí Símeon biye', Símeonhíí Júda biye', Júdahíí
Joseph biye', Josephíí Jónan biye', Jónanhíí Elíakim biye', 31 Elíakimhíí Mélea
biye', Méleahíí Ménan biye', Ménanhíí Máttatha biye', Máttathahíí Náthan
biye', Náthanhíí David biye', 32 Davidhíí Jesse biye', Jessehíí Óbed biye',
Óbedhíí Bóoz biye', Bóozíí Sálmon biye', Sálmonhíí Náasson biye', 33 Náassonhíí
Amínadab biye', Amínadabíí Áram biye', Áramhíí Ésrom biye', Ésromhíí Pháres
biye', Pháresíí Júda biye', 34 Júdahíí Jacob biye', Jacobíí Isaac biye', Isaacíí
Abraham biye', Abrahamhíí Thára biye', Thárahíí Nákor biye', 35 Nákorhíí
Sáruk biye', Sárukhíí Rágau biye', Rágauhíí Phálec biye', Phálecíí Héber biye',
Héberhíí Sála biye', 36 Sálahíí Caínan biye', Caínanhíí Arfáxad biye', Arfáxadíí
Sém biye', Semhíí Noe biye', Noehíí Lámek biye', 37 Lámekhíí Mathúsala biye',
Mathúsalahíí Enok biye', Énokhíí Járed biye', Járedhíí Maléleel biye', Maléleelhíí
Caínan biye', 38 Caínanhíí Énos biye', Énosíí Seth biye', Sethíí Adam biye',
Adamíí Bik'ehgo'ihi'ṇań biye'.

4

1 Jesus, Holy Spirit bił nlı̨́igo Jórdan túńlı̨́ígé' t'ąązhį' nádesdzaa lę́'e,
Spirit-híí nabiłnaago da'izlı̨́yú óyáá, 2 Áígee dizdin behiskąą, ákú ch'iidn
nant'án nabíntaah lę́'e. Akú naghaaná' doo hat'íí yiyąą da: ái dizdin
ąął iskąąná' shiṇá' silı̨́ lá. 3 Ch'iidn nant'án bich'į' hadziigo gábiłṇii, Ni
Bik'ehgo'ihi'ṇań biYe' ńlı̨́íyúgo díí tséhíí báń náodleeh, nṇii. 4 Áíná' Jesus
gábiłṇii, Ágágolzeego k'e'eshchı̨́, Nṇee doo dá báń zhą́ yee hiṇaa da doleeł,
áíná' Bik'ehgo'ihi'ṇań biyati'íí dawa yee hiṇaa doleeł. 5 Áígé' ch'iidn nant'án
dził dázhǫ́ yúdahi biká'yú yił hananásht'aazhgo, áígé' nṇee iłtah at'éégo
hadaazt'i'íí dawa ch'inesk'ołíí dábich'į' bił ch'í'ṇah áyíílaa lę́'e. 6 Áígé' ch'iidn
nant'ánhíí gánábiłdo'ṇiid, Díí dahot'éhé ízisgo ágot'eehíí naa nishné', dawa
bee nik'ehgo: díí ałk'iná' dawa shaa hi'né'hi at'éé; dahadńta baa nishné'
hásht'ı́ı́yúgo baa nishné'. 7 Ni shonkąąhyúgo díí dawa ṇíyéé doleeł. 8 Jesus
gánábiłdo'ṇiid, Ágágolzeego k'ená'ishchı̨́, Satan, shiké'gé' ńṇáh: ágágolzeego
k'ená'ishchı̨́, Bik'ehgo'ihi'ṇań neBik'ehń zhą́ honkąąh, da'áń zhą́ bá na'ízíid.
9 Ch'iidn nant'án Jesus Jerúsalemyú yił o'ázhgo, kı̨h biyi' da'ch'okąąhíí
hadago goz'aanií bilatahyú yił n'ázhgo gáyiłṇii, Bik'ehgo'ihi'ṇań biYe'
ńlı̨́íyúgo kogé' gódah ch'í'ńłt'e': 10 Ágágolzeego k'e'eshchı̨́, Bik'ehgo'ihi'ṇań
binal'a'á yaaká'yú daagolíínií nłt'éégo biṇádaadeł'ı́ı́ doleeł, ná daayiłdoṇiił:
11 Áígé', Doo tséé hitałgo hayaa nageeh dahíí bighą ánádaanołteeł doo,
golzeego k'e'eshchı̨́. 12 Jesus ch'iidn nant'án yich'į' hananádziigo gáyiłṇii,

Bik'ehgo'ihi'ɳań neBik'ehń doo nabíńtaah da, golzee. 13 Ch'iidn nant'án dawa
yee nayíneztąąd hik'e, Jesus yich'ą'zhį'go dahnasdzaa, dét'įhézhį'.

14 Áígé' Jesus Holy Spirit nabiłnaago Gálileeyú onádzaa: ákú dahot'éhé
nłt'éégo baa ch'iɳiigo didezdlaad lę́'e. 15 Jews ha'ánáłséh nagozɳil yuɳe'
ił ch'ígó'aahgo naghaago nɳee dawa daabidnłsį.

16 Názarethyú gólı́ı́ n'ííyú nadzaa: ákú Jews ha'ánáłséh goz'ąą yuɳe'
oyáá, Jews daagodnłsiníí bijįį ákóɳe' onadáhgee, áígé' ozhíihgo hizį',
17 Bik'ehgo'ihi'ɳań binkááyú na'iziidi n'íí, Esáias holzéhi, naltsoos biyati'
biyi' k'e'eshchiiníí Jesus baa hit'ą́ą́. Áí naltsoosíí ił ch'ą́' áyíílaa, gáɳíígo
k'e'eshchįįgee, 18 Bik'ehgo'ihi'ɳań sheBík'ehń biSpirit-híí shiká'zhį' nlįį, nɳee
tédaat'iyéhíí yati' baa gozhóni bee bich'į' yádaashti' doleełgo Bik'ehgo'ihi'ɳań
hashidilaahíí bighą; dázhǫ́ doo bił daagozhǫ́ǫ́ dahíí nłt'éégo ánáshdle'
doleełhíí bighą shidol'aad, isnáh daanliiníí hago'at'éégo yich'ákáhgo ła'íí
biɳáá ádaagodiníí hago'at'éégo ch'ínádaaghaałgo ánádaadle'go bił nagoshɳi'go,
hayíí bich'į' nagontł'ogíí biyi'gé' hahishɳiił doleełgo, 19 Ła'íí Bik'ehgo'ihi'ɳań
nɳee yaa ch'oba'íí biká' ngonyaagee baa nagoshɳi'híí bighą shi'dol'aad.
20 Áígé' naltsoosíí ił ch'į' ánáyiidlaago, nal'a'á yaa náyin'ą́ą́gé' nánezdaa.
Ha'ánáłséh goz'ąą yuɳe' yił naháztaaníí dawa daabineł'ı́ı́ lę́'e. 21 Nɳee yich'į'
yałti' nkegonyaago gáɳíí, Díí Bik'ehgo'ihi'ɳań biyati' bek'e'eshchiiníí díí jįį
daasidołts'aanihíí begolɳe'. 22 Nɳee dawa nłt'éégo baa yádaałti' lę́'e, yati'
nzhóni yee hadziihíí yaa bił díyadaagot'eego gádaałił di'ɳii, Díń la' Joseph biye'
at'éé? 23 Jesus gábiłɳii, Yati' ił ch'ígó'aahíí bee gádaashiłdołɳii, Izee nant'án ńlíni,
dáni na'ńlziih: Capérnaumyú ánát'įį́łíí yaat'ídaandzį́go kú ałdó' dáni gonlı́ı́yú
ágánt'įį́ł. 24 Bik'ehgo'ihi'ɳań binkááyú na'iziidi dá golı́ı́gee doo habi'dit'įį
da, da'aɳiigo ádaanohwiłdishɳii. 25 Shíí da'aɳiigo nohwił nadaagoshɳi', Elías
t'ah hiɳaaná' dá doo nagołtįįhé taagi łegodzaagé' gostáń dahitąą, áígee shiɳá'
góyéehíí benagowaa lę́'e, Israel hat'i'i bitahgee isdzáné biką' da'adini łą́ą́go
daagolı́ı́; 26 Ndi Elías doo hwaa ła' bich'į' bi'dol'aad da, naniyúgo itsaa Sídon
godzogíí biyi' kįh gozɳil Saréepta golzeeyú gólínihi zhą́ bich'į' bi'dol'aad lę́'e.
27 Bik'ehgo'ihi'ɳań binkááyú na'iziidi, Elíseus holzéhi, t'ah hiɳaaná' Israel
hat'i'i bitahgee nɳee łą́ą́go łǫ́ǫ́d doo ínádįh dahi, leprosy holzéhi, yaa nakai;
ndi doo ła' nádzii daná' nɳee Náaman holzéhi, Sýriayú gólíni, zhą́ nádzii lę́'e.
28 Ha'ánázéh yuɳe' naháztaaníí díí Jesus áɳíihíí daideztsąąná' bádaagoshchįįd,
29 Áík'ehgo daahizį'go Jesus ch'ídaaniyood, dził nan'aahíí biká' gotahyú yił
náłseeł lę́'e, áígé' gódah ch'ídaahilt'e' daanzį. 30 Áíná' nɳeehíí bigizhyú ch'ínyáá
lę́'e. 31 Áígé' Capérnaum golzeeyú ńyáá, Gálilee godzogíí biyi', ákú Jews
daagodnłsiníí bijįį dawahn ił ch'ígó'aah lę́'e. 32 Yebik'ehgo ił ch'ígó'aahíí bighą
nɳee bił díyadaagot'ee.

33 Jews ha'ánáłséh goz'ąą yuɳe' ła' nɳee ch'iidn biyi' golínihi sidaa lę́'e,
áń nawode 34 Gáɳíí, Doo nohwaa nanɳaa da; hago łą́ą́ át'éégo nohwich'į'
goń'aahgo ánt'įį, Jesus, Názarethgé' nanɳáhi? Ya' da'izlįį́yú ánohwiléhíí bighą
ńyaa née? Shíí nígonsį hadń ánt'įįhíí; Bik'ehgo'ihi'ɳań bich'ą́'gé'go Dilzįhgo
Ńlíni. 35 Jesus nłdzilgo hadziigo gáyiłɳii, Handziih hela', an biyi'gé' hanɳáh.
Nɳee iłɳí'gee nɳee ch'iidn biyi' golínihíí ch'iidn nkíbidest'ehgo dá doo hago
ábile'é biyi'gé' halwod. 36 Nɳee dawa bił díyadaagot'eego gádaałił di'ɳii, Díí
yati'íí hago'at'éhi! Dawa yebik'ehgo ła'íí binawod golı́ı́go spirits daanchǫ'i
haołkáh yiłɳiigo hainiyood. 37 Dahot'éhé nɳee bitahyú nłt'éégo baa ch'iɳii
didezdlaad lę́'e.

38 Nádiidzaago ha'ánázéhgé' ch'ínádzaago Simon bigową yuɳe' ha'ayáá. Si-
mon bi'aadíí bimaa yóíyahgo nezgai; áí bighą nádaach'okąąh. 39 Yit'ahgé'

siziįįgo hat'íí binesgai shįhíí náines'įįhgo nłt'éé násdlį́į́: áík'ehgo dagoshch'į' nádiidzaago yá da'dezné'.

40 O'i'ą́ą́zhį' godeyaago hayíí bik'íí kah iłtah at'éhi yaa nakaihíí Jesus bich'į'yú yił neheskai; áík'ehgo dała'á daantį́įgo yik'e daadilnįigo nádailziih lę́'e. 41 Nnee ch'iidn biyi' daagolíínií łą́ą́go ch'iidn nádaadihilghaashgo haikáhná' gádaanii, Ni, Christ Bik'ehgo'ihi'nań biYe' ńlíni. Ch'iidn Jesus, Christ nlįįgo yídaagołsįhíí bighą, nłdzilgo yich'į' hadziigo, Hadaałdziih hela', yiłnnįid. 42 Hayołkaałyú ch'ínyáágo da'izlįįyú óyáá: áíná' nnee biká hadaantaago, áíke'égo baa hikai, doo yich'ą' digháh hádaabit'įį dahíí bighą. 43 Áík'ehgo yich'į' hadziigo gánįí, Łahyú kįh nagoznilíí Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aanií baa yashti' doleeł: ái bighą shi'dol'aad. 44 Gálileeyú Jews ha'ánáłséh nagoznil yunę' nnee yich'į' yałtigo naghaa lę́'e.

5

1 Jesus túsikaanií Gennésaret holzéhi bahyú siziįįná' nnee daałiłjizh, Bik'ehgo'ihi'nań biyati' daidits'įh hádaat'įįhíí bighą, 2 Túsikąągee tsina'eełíí naki silaago yiłtsąą, nnee łog hadaileehíí tsina'eeł yiyi'gé' hakaigo biłógbehaidlehé nanestł'óli tádaigisgo. 3 Jesus tsina'eełíí dała'á Simon bíyééhíí yeh hiyaaná', Simon gáyiłnii, Da'anahzhį' shił ńł'eeł. Áígé' tsina'eełíí yiyi' dahnezdaa, áígé' nnee yił ch'ígó'aahgo yich'į' yałti'. 4 Ąął nyáńłti'ná' Simon gáyiłnii, Tú łą́ą́yú idnł'eełgo áígé' niłógbehaidléhé ténłtsosgo beha'íílée. 5 Áík'ehgo Simon gábiłnii, Ilch'ígó'aahíí, ch'éh ádaahiit'įįgo iskąą ndi doo ła' hadaasiidlee da: da'ágát'éé ndi da'áshiłnniiyú áshne'go shiłógbehaidlehé hayaa ashłe', nii. 6 Ágádaadzaago łóg dázhǫ́ łą́ą́go hayíléego biłógbehaidlehé bich'ą' ndaasdlaad lę́'e. 7 Ła' yił hada'ileehíí anahyú tsina'eełíí bił dahna'eełíí yich'į' yída'dishgish, Nohwich'odaałniih, daaniigo, Áík'ehgo ái bich'į' bił nda'iz'eelgo tsina'eełíí da'ała łóg biyi' ha'desbįhgo tsina'eełíí hayaa téłtł'á'o'eeł nkegonyaa. 8 Simon Peter díí yiłtsąągo Jesus biyahzhį' hayaa adzaago gánįí, SheBik'ehń, shich'ą'zhį'go dahnnáh, nnee binchǫ' łánihi nshłįįhíí bighą. 9 Simon ła'íí yił hada'ileehíí biłgo dawa bił díyadaagot'ee, łóg dázhǫ́ łą́ą́go hadaizlee'híí bighą: 10 James ła'íí John biłgo, Zébedee biye'kehi, Simon yił nada'iziidi, ałdó' bił díyadaagot'ee. Jesus Simon gáyiłnii, Doo nénłdzid da; kodé' godezt'i'go łóg hayihileehíí k'ehgo nnee shá náhiláh doleeł. 11 Áík'ehgo bitsina'eełíí tábąąyú ndaayisnilná' dawahá akúyaa ndaiznilná', Jesus yiké' dahiskai lę́'e.

12 Jesus kįh goznilyú nyáágo nnee łóód doo ínádįh dahi, leprosy holzéhi, yaa nagháhi Jesus yiłtsąąná' hayaa adzaago náyokąąhgo gáyiłnii, SheBik'ehń, náshíńlziihíí bik'e síńtįįgo nígonsį, háńt'įįyúgo náshíńlziih. 13 Jesus yich'į' dah-didilniigé' yedelnii'go gáyiłnii, Hasht'į́į́, nándziih. Ái dábiłgo łóód n'íí ínásdįįd lę́'e. 14 Jesus gábiłnii, Hadń dánko bił nagolní' hela': ti'i, okąąh yebik'ehń bich'į' ch'í'nah ádńdle'go, Moses ngon'ą́ą́ lę́'ehíí k'ehgo hat'íhíta be'okąąhíí Bik'ehgo'ihi'nań baa nné', hanánidelzaahíí bighą, áík'ehgo nándziihíí nnee yídaagołsį doleeł. 15 Áíná' yúwehyú ch'inii didezdlaad: áík'ehgo nnee doo ałch'ígé Jesus yałti'íí daidits'įh hádaat'įį ła'íí kah iłtah at'éhi yaa nakaihíí nádaabi'dilzii hádaat'įįhíí bighą baa hikáh lę́'e.

16 Áígé' Jesus dasahn da'izlįįyú óyááyú oskąąd. 17 Áíná' ła' jįį Jesus ilch'ígó'aahgo Phárisees daanlíni ła'íí begoz'aanií ilch'ídaago'aahi itah naháztąą lę́'e, Gálilee biyi', Judéa biyi' daagotahgé', ła'íí Jerúsalemgé' hikaihi: Jesus Bik'ehgo'ihi'nań binawodíí biłnlįįgo nádailziih.

18 Jesus yałti'ná' ła' nnee di'ili Jesus bich'į' ndaach'íłteehgo biyahzhį'
ndaach'íłteehgo ch'éh ádaach'it'įį lę'e. 19 Dázhǫ́ ch'ilą́ądgo doo hayú Je-
sus bich'į' ch'ígót'i' dahíí bighą kįh biká'yú hádaach'istįįgo Jesus siziiníí
bik'ehgé' ch'í'í'ágo ádaach'izlaagé' a'ádaach'istįį lę'e. 20 Jesus nnee bi'odlą'
yígołsįįdná' di'ilihíí gáyiłnii, Shik'isn, ninchǫ'íí da'izlíné nádleeh. 21 Begoz'aaníí
ye'ik'eda'iłchíhi ła'íí Phárisees daanlíni biłgo dábiyi'yú na'ídaadiłkidgo gádaanii,
Hadń láhi áń Bik'ehgo'ihi'nań ádil'įįgo anníí? Hadń konchǫ'íí da'izlíné áile'?
Bik'ehgo'ihi'nań zhą́ go'įį́. 22 Jesus ái natsídaakeesíí yígołsįįdná' gáyiłnii,
Hat'íí bighą dánohwiyi'yú na'ídaadołkid? 23 Hayíihíí doo nyeego ách'iniih
da, Ninchǫ'íí da'izlíné nádleeh, dagohíí, Nádndáhgo dahnnáh? 24 Ni'gosdzáń
biká' nnee binchǫ'íí da'izlį́į́ alne'íí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, beshik'ehgo
bídaagonołsį doleełhíí bighą, (nnee di'ili sitiiníí gáyiłnnid,) Nádndáhgo biká'
síntiiníí dahnádnné'go gowąyú nádńdáh, niłdishnii. 25 Nnee bin——áát dagoshch'į'
nádiidzaago yiká' sitįį n'íí dahnáyiné'go gowąyú onádzaa, Bik'ehgo'ihi'nań
ya'ahénzįgo. 26 Nneehíí dawa dázhǫ́ bił díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihi'nań
ya'ahédaanzį, áígé' tsídaadesyizgo gádaanii, Díí jįį ánágot'įįłíí doo hwaa ła' hat'íí
gát'éégo daahiit'įį da.

27 Díí bikédé'go Jesus ch'ínádzaago tax nanáhi'nihígee nnee tax bich'į'
nahi'niihihi, Levi holzéhi, sidaago yiłtsą́ą lę'e: áík'ehgo gáyiłnii, Shiké' dah-
nnáh. 28 Áík'ehgo dawahá da'akú naznilná' nádiidzaago Jesus yiké' dahiyaa
lę'e. 29 Levi bigowąyú Jesus bá da'odą́ą: áígee nnee łą́ągo tax bich'į'
nadaahi'niihíí, nnee ła'ihíí biłgo, Jesus ła'íí bitsiłke'yu itah da'iyą́ązhį' naháztą́ą.
30 Áíná' Phárisees daanlíni ła'íí bitahyú begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi biłgo Je-
sus bitsiłke'yu yída'iłtahgo gádaayiłnii, Hat'íí bighą tax bich'į' nadaahi'niihíí
ła'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bił da'ołsą́ą? 31 Jesus gádaabiłnii, Doo
hago'ádaat'ee dahíí izee nant'án doo yaa nakah bik'eh da, daanezgaihíí zhą́.
32 Shíí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí, Nohwinchǫ'íí bich'ą́'zhį' ádaałne',
biłdishniiyú níyáá, áíná' doo nnee dábik'ehyú ádaat'eehíí ágáłdishniiyú níyáá da.
33 Phárisees Jesus gádaayiłnii, Hat'íísha' bighą John bitsiłke'yu dáshiná'
da'okąąh, ła'íí Pharisees bitsiłke'yu ałdó' ágádaat'ee; áíná' ni nitsiłke'yuhíí doo
dáshiná' da'okąąh da? 34 Jesus gádaabiłnii, Ya' ni'i'néhgee nnee dała'ádaat'eehíí
nnee niinéhíí yił nakaiyúgo dáshiná' da'okąąh née? 35 Dahagee nnee niinéhíí
bich'ą́' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okąąh doleeł.

36 Jesus iłch'ígót'aahgo na'goni'íí ałdó' yee hadziigo gábiłnii, Doo hadń íí
áníidéhíí haizǫǫsgo íí dénchǫ'éhíí yenádi'aah da; ágádzaayúgohíí áníidéhíí biká'
ch'ída'i'áń hileehná' íí dénchǫ'éhíí áníidéhíí béédit'ąągo doo łełt'ee da. 37 Ła'íí
wine ánía alzaahíí ikágé wine bee nałtiníí dénchǫ'éhíí doo biyi' tádaach'inił da;
ágách'idzaayúgo wine ánía alzaa'ihíí ikágé yidiłdohgo na'nil, áík'ehgo winehíí
ąął ha'ijooł, ła'íí ikágéhíí koch'ą́' yiłchǫǫh. 38 Áíná' wine ánía alzaahíí wine bee
nałtiníí áníidéhíí zhą́ biyi' tádaach'inił; áík'ehgo daańłt'éé ńt'éé. 39 Hadń wine
da'iłtsé alzaahíí yodlaaníí, doo ánía alzaahíí hát'íída; Wine da'iłtsé alzaahíí
zhą́ nłt'éé, niihíí bighą.

6

1 Jews daagodnłsiníí bijįį nakigeehíí Jesus tł'oh naghái hentíínía yiyi'yú
higaał; bitsiłke'yu yił hikaahgo tł'oh naghái binest'ą' nadaayiniił; áígé'
daidnzhishgo daayiyą́ą lę'e. 2 Phárisees daanlíni ła' gádaabiłnii, Hat'íí bighą
godilziníí bijįį doo hat'íí baa nach'ighaa dahíí ádaałt'įį? 3 Jesus gánía, Ya'
David ła'íí yił nakaihíí biłgo shiná' daasilįįgo hago ádaasdzaa láń shįhíí doo
hwahá baa da'ołshiih da née? 4 Bik'ehgo'ihi'nań daach'okąąh goz'ą́ą yune'
ha'ayáágo, báń Bik'ehgo'ihi'nań ye'okąąhgo baa hi'né'go nii'né' n'íí náidnné'go

yiyąą, ła'íí yił nakaihíí ałdó' ła' yá'ńné' lę́'e; ái báńhíí okąąh yedaabik'ehi zhą́ daayiyąągo goz'ánihi. 5 Shíí, nn̄ee k'ehgo Niyááhíí, godilziníí bijįį ndi beshik'eh, n̄ii, Jesus. 6 Łah Jews daagodnłsiníí bijįį ha'ánáłséh goz'ąą yun̄e' Jesus ha'ayáágo iłch'ígó'aah lę́'e: akón̄e' nn̄ee bigan dihe'nazhin̄éégo binawod ásdįįdi itah sidaa. 7 Begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi ła'íí Phárisees daanlíni biłgo Jesus daineł'įį́ lę́'e, godilziníí bijįį nn̄eehíí náyilziih shį daanzįgo; ágádzaayúgo Jesus hat'íhíta yee yaa dahdaago'aahíí bighą. 8 Áíná' Jesus ái natsídaakeesíí yígółsįhíí bighą nn̄ee bigan binawod ásdįįdi gáyiłn̄ii, Nádndáhgo kodé' hizįį. Áík'ehgo nádiidzaago áígee hizį' lę́'e. 9 Jesus begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi ła'íí Phárisees biłgo gádaayiłn̄ii, Dała'á nanohwídaadishkid, ya' godilziníí bijįį nłt'éégo ách'ít'įįgo goz'ąą née, dagohíí dénchǫ'égo ách'ít'įį née? Ya' nn̄ee hasdách'iłteehgo née, dagohíí ch'iziłheego née? 10 Jesus nn̄ee yitah déz'įį lę́'e, áígé' nn̄ee bigan binawod ásdįįdi gáyiłn̄ii, Yushdé' dahdinln̄íh. Ágádzaaná' bigan nłt'éé násdlį́į́, łahzhin̄ééhíí ga'at'éé. 11 Nn̄ee Jesus yik'edaann̄iihíí hadaashkeego gádaałiłdi'n̄ii, Jesus hagoshą' ádaahiidle'? 12 Áíná' Jesus dasahn dziłyú óyáá okąąhgo, Bik'ehgo'ihi'n̄ań yich'į' okąąhgo iskąą.

13 Hayiłkąąyú biké' hikahíí, Yushdé', daayiłnn̄iidná' nakits'ádah hayin̄il: ái shinadaal'a'á daayiłn̄ii; 14 Simon, (Peter yízhi' yá áyíílaahíí,) bik'isn Andrew, ła'íí James, John, Philip, Barthólemew, 15 Matthew, Thomas, ła'íí James Alphéus biye'i, Simon Zelótes holzéhi, 16 Judas James bik'isn, ła'íí Judas Iscáriot, ch'íbido'aał doleeł.

17 Dziłgé' yił nkenákainá' dziłíí bitl'ááhgee siziį́, áígee biké' hikahíí, ła'íí nn̄ee łą́ągo Judéagé', Jerúsalemgé', ła'íí tádá'yú Tyre ła'íí Sídongé' daagolínihi daabidits'íh hádaat'įįgo, ła'íí daanezgaihíí nádaabidilziih hádaat'įįgo baa náńłsą́ą; 18 Hayíí spirits nchǫ'i biyi' daagolíínií ałdó' baa hikai: áík'ehgo náda'bidilzii lę́'e. 19 Nn̄ee dawa bedaadilchiid hádaat'įį lę́'e: binawodíí nádaabilziihíí bighą.

20 Biké' hikahíí yineł'įį́go gáyiłn̄ii, Nohwíí tédaanołt'iyéhíí nohwiyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł: Bik'ehgo'ihi'n̄ań bilałtł'áhgee daanliinií itah daanołįį. 21 K'adíí shin̄á' daanołiiníí nohwiyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł: náda'dołdǫǫł. K'adíí daałchagíí nohwiyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł: daałdloh doleeł. 22 Shíí, nn̄ee k'ehgo Niyááhíí, shighą nn̄ee nohwik'edaann̄iihyúgo, ła'íí doo hádaanohwit'įį dayúgo, nchǫ'go nohwich'į' yádaałti'yúgo, nohwizhi' nchǫ'go yaa yádaałti'yúgo nohwiyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł. 23 Ái bijįį dázhǫ́ nohwił daagozhǫ́ǫ́go yaadaołjah le': yaaká'yú itisgo nohwaa hi'né'i dázhǫ́ nchaa doleeł: nn̄ee nohwik'edaann̄iihíí bich'ą́'gé' nn̄ee daanlínihíí Bik'ehgo'ihi'n̄ań binkááyú nada'iziidi n'íí ałdó' ágádaayiłsį lę́'e. 24 Áíná' nohwíí ízisgo da'ołt'iiníí, nohwá góyéé doleeł! ałk'iná' dawa hádaałt'iiníí nohwíyéé. 25 K'adíí náda'sołdįįdíí, nohwá góyéé doleeł! shin̄á' daanołįį doleeł. K'adíí daałdlohíí, nohwá góyéé doleeł! ík'edaadoł'n̄ii ła'íí daołchag doleeł. 26 Nohwíí nn̄ee dawa nłt'éégo nohwaa yádaałti'ihíí, nohwá góyéé doleeł! ái bich'ą́'gé' nn̄ee daanlínihíí Bik'ehgo'ihi'n̄ań binkááyú nada'iziidíí daazhógo ádaadil'íni n'íí ágádaayiłnn̄iid ałdó'.

27 Shihíí daashidołts'agíí gádaanohwiłdishn̄ii, Nohwik'edaann̄iihíí nohwił daanzhǫǫ le', hayíí bił daanołchǫ'íí nłt'éégo bich'į' ádaanołt'ee le', 28 Yati' yee daanohwókaałíí nłt'éégo bich'į' natsídaałkees le', ła'íí nchǫ'go nohwich'į' ádaat'eehíí bá da'ołkąąh le'. 29 Hadń nitł'ah yonłts'íyúgo łahzhin̄éé bich'į' nnanínt'aah; hadń ni'íícho nich'ą́ náidiłtsoozyúgo n'íí ałdó' doo baa ńchį' da. 30 Dahadń hat'íí níyókeedíí baa nné'; hadń dahat'íhíta n̄íyéehíí nich'ą́' náidnné'yúgo doo t'ąązhį' bináhóńkeed da. 31 Nn̄ee hago'at'éégo nohwich'į' ádaat'eego hádaałt'įįhíí k'ehgo nohwíí ałdó' bich'į' ágádaanołt'ee. 32 Hayíí bił daanołshooníí zhą́ nohwił daanzhǫǫyúgo, hago'at'éégo nłt'éé ái? Nn̄ee

doo daagodnłsį dahíí ndi hayíí bił daanzhoonií bił daanzhǫǫ. 33 Hayíí
nłt'éégo ádaanłsį shįhíí zhą́ bich'į' nłt'éégo ádaanołt'eeyúgo, hago'at'éégo nłt'éé
áí? Nnee doo daagodnłsį dahíí ndi ágádaat'íni at'éé ałdó'. 34 Nohwíí hadń
hat'íí bá ch'ídaashołné'yúgo t'ąązhį' shaa nné' daanołsįgo, hago'at'éégo nłt'éé
áí? nnee doo daagodnłsį dahíí ndi dawahá łáłch'ínádai'né'i at'éé, da'áígee
shaa nai'né' daanzįgo. 35 Nohwik'edaannįihíí nohwił daanzhǫǫ le', ła'íí
nłt'éégo ádaałt'įį, dahat'íhíta ch'ídaanołné' le' doo shaa nané' daanołsį dago;
áík'ehgo yaaká'gé' łą́ągo nohwaa nané' ła'íí Da'tiséyú At'éhi bichąghášhé
daanołįį doleeł: áń nnee doo ahédaanzį dahíí ła'íí daanchǫ'íí ndi yich'į'
nłt'éégo at'éé. 36 NohwiTaa bił goch'oba'híí k'ehgo nohwíí ałdó' nohwił
goch'oba' le'. 37 Doo hadń baa nádaałt'įį da le', áík'ehgo nohwíí ałdó' doo
nohwaa nádaach'it'įį da doleeł: nnee doo nchǫ'go baa natsídaałkees da le',
áík'ehgo doo nchǫ'go nohwaa natsída'ikees da: nnee nohwich'į' nchǫ'go
ánát'įįłíí baa nádaagodenoł'aah le', áík'ehgo nohwíí ałdó' nohwaa nágodet'aah:
38 Nnee baa daanołné', áík'ehgo nohwíí ałdó' nohwaa na'né'; áí nłt'éégo
bínel'ąądgo, hayaa iłk'ínábénisdzilgo, nłt'éégo ąął nnésgohgo haláh odaazlįįgo
nohwaa nach'iné'. Dáhołą́ągo kaa daasołné' lá́ńshį n'íí k'ehgo da'ágáhołą́ągo
nohwaa nádo'né'. 39 Iłch'ígót'aahgo na'gonı'íí yee hadziigo gádaabiłnnıid,
Ya'nnee binnáá ágodinníí ła' nnee binnáá ágodini łolǫǫs née? ágádaasdzaayúgo
shą' da'ałá ínlwozh yuyaa ołiłdeeł? 40 Biłch'ígót'aahíí biłch'ígó'aahi doo yitisgo
at'éhi at'éé da: áíná' daakówa nłt'éégo koł ch'ídaakost'ąąyúgo, áí bił ch'ígó'aahíí
ga'ách'ít'éé daach'ileeh. 41 Hat'íí bighą nik'isn binnáá yunne' tsįałch'ísę́ę sitaaníí
hí'įį́, áíná' nihíí ninnáá yunne' tsį nchaahi sitaaníí doo hí'įį́ da? 42 Ni ninnáá
yunne' tsį nchaahi sitaaníí doo hí'įį́ daná', hat'íí bighą nik'isn gáłnnıi, Shik'isn,
ai tsį ałch'ísę́ę ninnáá yunne' sitaaníí ná haoshtįįh? Ni nzhǫǫ ádńł'íni, iłtsé
ninnáá yunne' tsį nchaahi sitaaníí hatįįh, áík'ehgo nłt'éégo go'įį́ nleehgo, áníita
nik'isn binnáá yunne' tsį ałch'ísę́ę sitaaníí bá hatįįh. 43 Tsint'áni nłt'éhihíí doo
nest'áń dénchǫ'éhíí baa dahnándahi at'éé da; ła'íí tsint'áni dénchǫ'éhíí nest'áń
nłt'éhihíí doo baa dahnándahi at'éé da. 44 Tsint'áni dała'á hentį́ígo nest'áń
baa dahnándahíí bee bígózį. Figs doo hosh baa ndaach'ihinıiłhi at'éé da,
ła'íí dasts'aa'íí doo hosh diwozhíí baa ndaach'ihinıiłhi at'éé da. 45 Nnee
nłt'éhihíí bijíí yunne' nłt'éégo goz'aaníí bich'ą'gé' nłt'éhihíí zhą́ bee hagowá;
áíná' nnee nchǫ'íí bijíí yunne' nchǫ'go goz'aaníí bich'ą'gé' nchǫ'íí zhą́ bee
hagowá: hago'at'éégo yách'íłti' shįhíí kojíí yunne' hago'at'éégo goz'ąą shįhíí
bich'ą'gé' ách'inıihi at'éé.

46 Hat'íí bighą, SheBik'ehń, sheBik'ehń, daashiłdołnıigo shich'į' ádaadołnıiná'
da'ánohwiłdishnıiyú doo ádaanołt'ee da? 47 Dahadń shaa nyááhń shíyésts'ąągo
shiyati' yikísk'eh at'éehń, díí k'ehgo ako at'éhi at'éé: 48 Nnee yúyahgo ha-
gogéedgo tséé biká' bigową ágodlaa: áík'ehgo tú idezjoolgo bigowąhíí bídilk'oł
ndi doo hago adzaa da; nłdzilgo tséé biká' ágolzaahíí bighą. 49 Áíná' dahadń
shíyésts'ąą ndi doo yikísk'eh at'éé dahń, díí k'ehgo ako at'éhi at'éé, nnee
bigową dá sái zhą́ yiká' ágodlaa, doo tséé biká' dahgoz'ąą dago; áí gowąhíí
yich'į' tú idezjoolgo dagoshch'į' nangóngo'; áík'ehgo aanábígotł'įįł gozlįį.

7

1 Jesus nnee bídaayésts'aaníí ąął yich'į' nyánłti'ná' Capérnaum golzeeyú óyáá.
2 Silá́áda dałá'n gonenadín binant'a'íí yána'iziidi bił nzhóni nezgaigo dak'azhą́
datsaah lę́'e. 3 Nant'ánhíí Jesus yaat'ínzįgo nnee Jews yánadaazíni Jesus bich'į'
odais'a' gánıígo, Yushdé', kú ńnáhgo shá na'iziidíí shá nánlziih, daabiłdołniih.
4 Áík'ehgo Jesus yaa hikaigo nádaayokąąhgo gádaanıi, Díí áíłniihíí bá áńdle'go
dábik'eh: 5 Bił daanjǫǫgo ha'ánálzéh goz'aaníí nohwá ágolaa. 6 Áík'ehgo Jesus

yił onákai. Nant'ánhíí bigową t'ah bich'į' hikahná' nant'án bit'eké Jesus bich'į' hil'aad gáɳíígo, ShiNant'a', nich'į' nagóńtł'ogíí bighą dáko akú nódáh hela'; shigową yuɳe' ha'ánɳáhgo ndi doo bik'eh sitɟ́ da: 7 Naa nsháhgo doo bik'eh sitɟ́ da nsɟhíí bighą doo dashíí naa niyáá da: déhadziihgo ndi shána'iziidń nádziih ndi at'éé. 8 Shíí ałdó' shinant'a' golɟ́, shihíí silááda bá nansht'aa, dała'á, Dahnɳáh, biłdishɳiiyúgo dahdigháh; ła'íí, Yushdé', biłdishɳiiyúgo shaa higháh, ła'íí shána'iziidi, Díí áńle', biłdishɳiiyúgo áí áile'. 9 Jesus áí yidezts'ąąná' dé bił díyagodzaago, nɳee biké nałseełíí yich'į' adzaago gáyiłɳii, Gánohwiłdishɳii, Israel hat'i'i bitahyú ndi doo hwaa hadń díí k'ehgo bi'odlą' golíni baa nsháh da. 10 Jesus yich'į' oda'is'a'íí gowąyú nákainá' nezgai n'íí nłt'éé násdlɟ́go yaa nakai lę́'e.

11 Ái iskąą hik'e Jesus kɟh gozɳil, Nain golzeeyú óyáá; bitsiłke'yu ła'íí nɳee yił okai. 12 Ái kɟh gozɳil ch'íná'itɟ́h goz'aaníí yich'į' higaałgo, nɳee édɟhi ch'ídaach'iłteeh lę́'e, bimaa itsaaná' dabíí zhą́ bizhaazhé ishkiin dała'áhi; ái isdzánhíí nɳee łą́ągo yił nałseeł lę́'e. 13 Jesus yiłtsąąná' bijíí nɳiihgo gáyiłɳii, Doo nchag da. 14 Jesus yaa nyáágo tsiłhwón yedolchidgo, tsiłhwón daayo'aałíí daahizį'. Áígé' hadziigo gáɳíí, Shik'isn, nádndáh, niłdishɳii. 15 Édɟhgo sitɟ́ n'íí nezdaago yałti' nkegonyaa. Áík'ehgo Jesus isdzánhíí bizhaazhé yaa náíńłtɟ́. 16 Nɳee dawa tsídaadolyizgo Bik'ehgo'ihi'ɳań ya'ahédaanzɟgo gádaaɳii, Bik'ehgo'ihi'ɳań yána'iziidi ízisgo at'éhi nohwitah silɟ́; ła'íí, Bik'ehgo'ihi'ɳań nɳee hayihezɳilíí yaa nyáá. 17 Judéa dágoz'ąą nt'éégo, ła'íí biɳaayú daagotahyú Jesus nłt'éégo baa ch'iɳii lę́'e. 18 John bitisłke'yu díí ánágot'ɟ́díí dawa yaa bił nadaagosɳi'.

19 John bitsiłke'yu naki, Yushdé', daayiłnɳiidná' gádaayiłɳii, Jesus bich'į'yú doł'aashgo gáłdołɳi', Ya' ni higháhi n'íí áńt'ɟ́ née? dagohíí ła'i biká daadéet'ɟ́ née? 20 Nɳee nakihíí Jesus yaa n'áázhgo gádaabiłɳii, John Baptize ágole'íí nich'į' nohwides'a', gániłn'ɳiihgo, Ya' ni higháhi n'íí áńt'ɟ́ née? dagohíí ła'i biká daadéet'ɟ́ née? 21 Yaa n'áázhná' Jesus nɳee łą́ągo náyihilzii, kah iłtah at'éhi yaa nakaihíí ałdó', spirits nchǫ'i biyi' daagolíínii bá hanesdzood; ła'íí biɳáá ádaagodinii daago'ɟ́go ánayidlaa. 22-23 Áík'ehgo ái nɳee bich'į' hil'aadíí gáyiłɳii, John bich'į' nádołt'aashgo díí hoł'iiníí ła'íí disołts'aaníí baa bił nagołɳi': biɳáá ádaagodɟh n'íí biɳáá ánágodle', doo nadaakai da n'íí náhikáh, nɳee łóód doo ínádɟh dahi yaa nadaakai n'íí nłt'éégo ánádaidle', bijeyi' ádaagodɟh n'íí da'idits'ag ánádaidle', nanezna' n'íí naahikáhgo ánádaidle', tédaat'iyéhíí yati' baa gozhóni bee bich'į' yáda'iti'.

24 Nɳee John daabis'a'íí t'ąązhį' onát'aazhná', Jesus nɳee dała'at'éehíí John yaa nagolɳi'go yich'į' yałti' nkegonyaa gáɳíígo, Da'izlɟ́yú hat'íí hádaadeł'ɟ́yú nasołkai? Tł'oh bit'ąą nteelíí bił godiyołíí née? 25 Hat'íí hádaadeł'ɟ́yú nasołkai áíná'? Nɳee nłt'éégo bik'e'izláhi née? Hayíí bidiyágé nłt'éehíí ła'íí ízisgo daagolíínii nant'án golɟ́gee nadaakaihi at'éé. 26 Hat'íí lą́ą́ hádaadeł'ɟ́yú nasołkai áíná'? Bik'ehgo'ihi'ɳań binkááyú na'iziidi née? Ha'aa, Bik'ehgo'ihi'ɳań binkááyú nada'iziidi yitisgo at'éhi, nohwiłdishɳii. 27 Díí bak'e'eshchɟ́ n'íí áń át'ɟ́, Shinal'a'á nádn dish'aa, nádn iłch'į'gole'go. 28 Gánohwiłdishɳii, Nɳee daagozlíínii bitahyú Bik'ehgo'ihi'ɳań binkááyú nada'iziidi doo ła' John Baptize ágole'íí yitisgo at'éé da: áíná' Bik'ehgo'ihi'ɳań bilałtł'áhgee daanliiníí bitahyú hadń dázhǫ́ doo ilɟ́ dahíí John yitisgo at'éé. 29 Nɳee dawa Jesus daidezts'aaníí ła'íí tax bich'į' nadaahi'ɳiiłíí John baptize ádaabizlaa n'íí, Bik'ehgo'ihi'ɳań dázhǫ́ nłt'éégo at'éé, daaɳii. 30 Áíná' Phárisees ła'íí begoz'aaníí nłt'éégo yídaagołsini, John doo hwaa baptize ádaabizlaa dahíí bighą Bik'ehgo'ihi'ɳań ngon'áánii doo hádaat'ɟ́ dago yich'ą́'zhį' ádaat'ee lę́'e.

31 Jesus gáɳíí, Nɳee daałinolt'įįłíí hat'íí bił łíshhah nishłeego baa nagoshɳi'? hat'íí bił dáłełt'ee? 32 Na'iɳiih nagoz'ąągee chągháshé dała'at'éégo iłch'į' ádaaɳiigo, Tsįsól bee nohwich'į' da'nt'aał ndi doo hwaa ch'adaashinołzhil da, daałiłdi'ɳiihíí bił dáłełt'ee. 33 John Baptize ágole'íí doo báń yiyąą dago ła'íí doo wine yidląą dago nyaaná'; Ch'iidn biyi' golíį, daadołɳii. 34 Shíí, nɳee k'ehgo Niyááhíí, ishąągo ła'íí ishdląągo niyááná' gádaashiłdołɳii, Áń dichini ła'íí idlánihi, tax bich'į' nadaahi'ɳiiłíí ła'íí nɳee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bit'eké nlíni! 35 Da'aɳii igoyą'íí hat'íí ádaat'įįłíí bee bígózįh.

36 Ła' Phárisee nlíni Jesus, Shigowąyú ńɳáá, yiłɳii. Áík'ehgo Jesus ái Phárisee bigowąyú nyaayú iyąągo nezdaa. 37 Ła' isdzán binchǫ' łánihi ái kįh gozɳilgee golínihi, Jesus Phárisee bigowąyú iyąągo yaat'ínzįgo tús tséé, alabáster holzéhi, bee alzaahi yee ik'ah yin'ą́ągo, 38 Jesus dés'eezi yiɳe'gé' hichago hizį', biɳáá túhíí bee Jesus bikee yá táyigis nkegonyaa, bitsizíl yee k'eyiłdéh, áigé' daay-its'ǫsgé' ik'ah yaa yiziid lę́'e. 39 Phárisee yił iyąą'ń díí isdzán at'íínií yo'įįgo dabíí gádiłdi'ɳii, Díí nɳeehíí Bik'ehgo'ihi'ɳań binkááyú na'iziidi nlįįyúgo, díí isdzán bídilchi'íí hadń át'į́į shįhíí hago'at'éé shįhíí yígółsį doleeł ni'; binchǫ' łánihi at'éénáʼ. 40 Jesus bich'į' hadziigo gáɳíí, Simon, hat'íí shį niłdishɳii. Áík'ehgo Simon gábiłɳii, Ánɳii, iłch'ígó'aahíí. 41 Ła' nɳee zhaali ách'íiɳíłi nɳee naki yaa yił'áá lę́'e: nɳee dała'á ashdla'i gonenadín zhaali, penny holzéhi, baa ha'áá, ła' nɳeehíí ashdladin baa ha'áá, 42 Doo hago'at'éégo nanáda'i'ɳiił da lę́'e, da'ágát'éé ndi nzhǫǫ yiłnɳiid. Díí nɳee nakihíí hayííhíí nɳee zhaali ách'íiɳíłi itisgo bił nzhǫǫ gá? 43 Simon hananádzii, Hayíí dázhǫ́ itisgo baa ha'áá shįhíí go'į́į. Jesus gábiłɳii, Da'áígee ádínɳiid. 44 Jesus isdzánhíí yich'į' adzaaná' Simon gáyiłɳii, Ya' díí isdzánhíí hí'į́į née? Nigową yuɳe' ha'ayáánáʼ doo hwaa tú shikee bee tánágisíí shaa ńziid da: áíná' díí isdzánhíí biɳáá túhíí bee shikee shá táyigisgé' bitsizílíí bee k'e'iłdee. 45 Ni doo hwaa shísíńts'ǫs da: áíná' ha'ayáágé' yushdé' godezt'i'go díí isdzánhíí shikee daayits'ǫs nkegonyaa ni'. 46 Doo hwaa ik'ah shitsit'á' bídínzhizh da: áíná' díí isdzánhíí ik'ah shikee yídezhizh. 47 Áík'ehgo gániłdishɳii, Isdzán binchǫ' dázhǫ́ łą́ą́híí da'izlíné bá ánálɳe', dázhǫ́ bił nshǫǫhíí bighą: áíná' hadń binchǫ' ayą́háhíí da'izlíné bá ánálɳe'íí, ayą́hágo bił nshóni at'éé. 48 Jesus isdzánhíí gáyiłɳii, Ninchǫ'íí da'izlíné ná ánálɳe'. 49 Nɳee yił da'ayaaníí gádaałiłdi'ɳii, Hadń láhi díí, konchǫ'íí da'ízlíné ká ánáidle'i? 50 Jesus isdzánhíí gánáyiłdo'ɳiid, Ni'odlą'íí hasdáníłtį́į; iłch'į'gont'éégo dahnádndáh.

8

1 Áí bikédé'go Jesus kįh nagozɳilyú ła'íí gotahyú dahot'éhé nɳee áígee daagolíínií yich'į' yałti'go ła'íí Bik'ehgo'ihi'ɳań bilałtł'áhgee begoz'aaníí nłt'éégo baa na'goɳi'íí yaa nagolɳi'go naghaa lę́'e: bitsiłke'yu nakits'ádah yił nakai, 2 Ła'íí isdzáné spirits nchǫ'íí biyi' daagolíį́ n'íí ła'íí kah iłtah at'éehíí yaa nadaakai n'íí nádaabi'dilzii lę́'ehi yił nakai ałdó', Mary, Mágdalene daałch'iɳiihi, ch'iidn gosts'idn biyi'gé' hakaihi, 3 Ła'íí isdzán Joánna, nant'án Hérod bikįh yá bik'ehi, Chúza holzéhi, bi'aad; ła'íí Susánna, ła'íí isdzáné doo ałch'ídé dahi, ałdó' yił nakai, ái isdzánéhíí bíyéehíí łahzhį' Jesus yee yich'odaazɳi'.

4 Ił'ánigé' kįh nagozɳilgé' nɳee łą́ągo Jesus yaa náńłsą́ą́, áígee na'goɳi'íí yee yił ch'ígó'aahgo gáɳíí: 5 K'edileehíí yił ke'go k'edileeyú óyáá: k'edileegee k'edilzíí ła' itín bahyú nanehezdee; ái ła' nɳee yiká' naskai, ła'ihíí dlǫ́' nádaihezlaa. 6 Ła' k'edilzíí tséékáʼ nanehezdee; ndi hadaazhjeedgo dagoshch'į' daanłɳago nádaahisgą, doo nłt'éégo godit'oodyú hadaazhjeed dahíí bighą.

7 Łaʼihíí hosh bitahyú nanehezdee; áikʼehgo hoshihíí ighánáłsąągo nadaist-
seed. 8 Łaʼ kʼedilzíí łeezh nłtʼéeyú nanehezdee, áí zhą́ hadaazhjeedgo dałaʼá
gonenadín bitisyú ánálzaa. Ąą́ł nagosn̲iʼná' gánn̲iid, Hadń bijeyiʼ golíínáí
íyésts'ąą le'. 9 Bitsiłkeʼyu nabídaadiłkidgo gádaabiłn̲ii, Iłchʼígóťaahgo naʼgon̲iʼíí
bee nohwił nadaagosínílṇiʼíí hatʼíí n̲iigo ánn̲ii? 10 Jesus gán̲íí, Bikʼehgoʼihiʼn̲ań
bilałtł'áhgee begozʼáni doo bígózį da nʼíí nohwíí bídaagonołsį̨hgo nohwaa
daagodestʼąą: áíná' łaʼihíí iłchʼígóťaahgo naʼgon̲iʼíí zhą́ bee bił naʼgon̲iʼ;
áikʼehgo dédaineł'į̨ ndi doo daayoʼį̨ da doleeł, łaʼíí dédaidits'ag ndi doo bił
ídaagozį da doleeł. 11 Iłchʼígóťaahgo naʼgon̲iʼíí hatʼíí n̲iigo ádishn̲ii shį̨híí baa
nohwił nagoshn̲iʼ: Kʼedilziihíí Bikʼehgoʼihiʼn̲ań biyatiʼ atʼéé. 12 Kʼedilzíí itínyú
nanehezdee nʼíí áí nn̲ee yatiʼ daidezts'ąą, ndi chʼiidn nantʼán nyáágo yatiʼ bijíí
yun̲eʼ benagozʼaaníí bichʼą́ʼ náyihezlaaʼíí ádaatʼee, doo daʼosdląądgo hasdákai
dahíí bighą. 13 Kʼedilzíí tséé yikáʼ nanehezdee nʼíí nn̲ee bił daagozhǫǫ́go
daidezts'ąą; áíná' tł'oh bikeghad ádį̨híí kʼehgo ádaatʼeego, détʼį̨hézhį̨ʼ yatiʼ
daayodląą, áíná' nabída'dintaahgee tʼąązhį̨ʼ nanánihidéh. 14 Kʼedilzíí hosh
biyiʼ nanehezdee nʼíí nn̲ee yatiʼ daidezts'ąą, ndi dahikáhyú niʼgosdzáń
bikáʼ ágoťeehíí, ízisgo itʼíínníí, łaʼíí gonedliinníí zhą́ yaa natsídaakeesíí ádaatʼee,
áikʼehgo doo nestʼą' goleeh da. 15 Kʼedilzíí łeezh nłtʼéeyú nanihezdee nʼíí
yatiʼ daidezts'ąąná' daabijíí nłtʼéhi biyiʼ yuyaa yatiʼ ích'iyołtą', áikʼehgo nestʼą'
nłtʼéehíí yinłtʼąą dayúweh yaa hikaahgo.

16 Doo hadń ikʼah kǫʼíí yidiłtłaadgo dahatʼíhíta yitł'ááh chʼaanáidiłʼį̨ da,
dagohíí doo kástíné yitł'ááhyú nyiłtʼáah da; áíná' ikʼah kǫʼíí biká' dahnásiłtʼáhé
yiká' dahyiʼaah, áikʼehgo hayíí haʼáhikáhíí ái kǫʼíí yee daagoʼį́į. 17 Dawahá
nanlʼį̨ʼ nʼií chʼíʼn̲ah ádoln̲iił; dawahá doo hitʼį̨ da nʼíí bígózį̨hgo hitʼį̨ doo.
18 Ái bighą daʼdołts'agíí nłtʼéégo ídaayesółts'ąą: dahadń íyésts'ąągo ígoł'aahń
bigoyąʼíí itisgo baa nádo'né'; áíná' dahadń doo íyésts'ąą dahń, ayą́hágo ígoł'ąą
nʼíí ndi bichʼą́ʼ daʼílíí nádodleeł.

19 Jesus bimaa łaʼíí bikʼisyú biłgo baa hikai, ndi Jesus baa chʼilą́ahíí
bighą doo hagoʼatʼéégo baa hikáh da lę́'e. 20 Nimaa łaʼíí nikʼisyú biłgo naa
hikáh hádaatʼį̨híí bighą dadáńyú nadaazį, daabiłchʼinn̲iid. 21 Jesus hadziigo
gán̲íí, Bikʼehgoʼihiʼn̲ań biyatiʼ yidezts'ąągo yikísk'eh ádaatʼeehíí shimaa łaʼíí
shikʼisyú ádaatʼee.

22 Łah jį̨į Jesus tsinaʼeełíí yeh hiyaa, bitsiłkeʼyu biłgo: bitsiłkeʼyu gádaayiłn̲ii,
Noo', hanaazhį̨ʼ nohwił nadaʼdoʼéel. Áikʼehgo bił dahdaʼn'eel. 23 Bił daʼoʼołyú
Jesus iłhaazh lę́'e: áígé' dáťéégo deshchʼiidgo tú nádidáh siliį̨go tsinaʼeełíí
bidaadeskʼolgo ńgodzid lę́'e. 24 Áikʼehgo Jesus chʼínádaabisidgo gádaabiłn̲ii,
NohweBikʼehń, nohweBikʼehń, kʼazhą́ téłtł'áh nohwił ogoʼeeł. Áikʼehgo
chʼínádzidgo ńchʼiidíí łaʼíí tú hashkeego nádídáhíí yichʼį̨ʼ hadziigo óchʼiidgo
nkenágoheltǫʼ. 25 Jesus bitsiłkeʼyu gáyiłn̲ii, Hagoʼatʼéégo nohwiʼodląʼíí doo
badaʼołíí da? Tsídaadolyiz łaʼíí bił díyadaagotʼeego gádaałiłdiʼn̲ii, Hagoʼatʼéégo
ląą, díí nn̲eehń tú łaʼíí ńchʼiidíí ndi daʼáyiłn̲iiyú ádaatʼee!

26 Gadarénes daagolííyú Gálilee bin̲aazhį̨ʼyú bił nadaʼdizʼeel. 27 Jesus
tsinaʼeełíí yiyiʼgéʼ háyáágo kį̨h goznilgéʼ nn̲ee łaʼ doo áníná' godeztʼiʼgo chʼiidn
biyiʼ golíni baa nyáá, áń bidiyágé daʼádį̨hgo nagháhi, nn̲ee łenaʼn̲iłíí gozʼąąyú
gólíni, doo kį̨h biyiʼ da. 28 Jesus yiłtsąąná' nádidilghaazhgo yiyahzhį̨ʼ hayaa
adzaago, nawode gán̲íí, Hago lą́ą́ áshíleʼgo áńtʼį̨į, Jesus, Bikʼehgoʼihiʼn̲ań
daʼtiséyú atʼéhi biYeʼ ńlíni? Nánoshkąąh, shiniigodoléh helaʼ. 29 (Jesus spirit
nchǫʼíí ałkʼiná' gáyiłnn̲iid, An biyiʼgéʼ hann̲áh. Doo ałchʼídn chʼiidnhíí nabih-
esłaa da: bésh hishbizhíí łaʼíí kokee bee łínádaachʼiłtł'óhíí bee łíbiʼdestł'ǫǫ; ndi
łíbiʼdestł'ooníí nyihidzį̨į̨zgo chʼiidn daʼilį̨įyú onábinyoʼ.) 30 Jesus nabídiłkidgo,

Hat'íí honlzéé? biłnii. Shíí Łáni honszee, nniid: ch'iidn doo ałch'ídé biyi' oheskai dahíí bighą. 31 Jesus nádaayokąąhgo, Doo yúyahgo o'i'áńyú dołkáh nohwiłdonii hela', daannniid. 32 Áígee dziłyú góchi da'ayąągo nanałsé': ch'iidn Jesus nádaayokąąhgo gádaanii, Góchi behokáh. Áík'ehgo Jesus yaa goden'ą́ą́. 33 Áík'ehgo nneehíí yiyi'gé' hakaigo góchi nanałsé'íí yiyi' oheskaigé' túnteel sikaaníí yeh nałsą́ągo hayaa nádnkįįgo tú yił daadesdzii. 34 Góchi yináda adéz'įį n'íí díí ágodzaahíí daayiłtsąąná' nádnkįįgo, kįh gozniłyú ła'íí biniaayú gotahyú yaa nadaagosni'. 35 Nnee bił nada'gosni'íí áí ágodzaahíí daineł'įįyú oheskai lę'e. Jesus yaa hikainá' nnee ch'iidn biyi' golį́į́ n'íí Jesus bikeeyú sidaago daayiłtsąą, áí nneehíí ch'iidn biyi'gé' haheskaigo k'adíí biini' golį́į́go bidiyágé gólį́į́go sidaa, áík'ehgo ńdaaldzid lę'e. 36 Nnee biniááł ágodzaahíí hago'at'éégo nnee ch'iidn isná ábiłsį n'íí biyi'gé' ch'iidn hainiyoodgo nailziihíí yaa nadaagosni'.

37 Nnee Gadarénes daanliiníí bini'yú daagolínihíí dawa ńdaaldzidhíí bighą Jesus, Nohwich'ą́'zhį' dahnnáh, daayiłnii; áík'ehgo tsina'eełíí yeh nádzaago t'ąązhį' bił oná'í'éél. 38 Nnee ch'iidn yiyi'gé' hanałsą́ą́ n'íí nábokąąhgo, Nił nádósht'aash, nii: áíná' Jesus t'ąązhį' onábíl'a', gánníígo, 39 Nigowąyú nádńdáhgo Bik'ehgo'ihi'nań hago nłt'éégo ánániidlaahíí baa nagólni'yú. Áík'ehgo Jesus hago nłt'éégo ánábiidlaahíí kįh dágoznil nt'éégo yaa nagolni'go anádaał. 40 Jesus hanaayú bił naná'dez'eelná' akú nnee łą́ągo biba' dała'at'éégo Jesus baa nyááhíí yaa bił daagozhǫ́ǫ́ lę'e.

41 Nnee ła' Jáirus holzéhi, Jews ha'ánáłséhíí yebik'ehń, Jesus yaa nyáá lę'e; yiyahzhį' hayaa adzaago náyokąąhgo gánníí, Shigowąyú ńnáh: 42 Bizhaazhé dała'áhi it'eedn nakits'ádah shį bił łegodzáhi k'azhą́ datsaahíí bighą ánníí. Jesus higaałyú nnee daabiłjizh lę'e.

43 Áígee isdzán dił bighánłį́į́go nakits'ádah bił łégodzáhi itah lę'e, dawahá bíyéé n'íí izee nant'án yich'į' nayiheznil ndi doo hwaa ła' nábilziih da. 44 Áń Jesus yine'gé' ninyaago bi'íí bidá'yú yedelniih: dagoshch'į' dił bighánłį́į́ n'íí ésdįįd. 45 Jesus gánníí, Hadń shedelniih? Nnee baa náńłsą́ąhíí, Nohwíí doo hwaa ádaahiit'įį da, daannniidgo, Peter ła'íí yił nakaihíí Jesus gádaayiłnii, NohweBik'ehń, nnee łą́ągo niaayú náńłsą́ągo daałiłjizh, hat'íí bighą, Hadń shedelniih? nnii, áíná'? 46 Jesus gánníí, Shinawodíí łahzhį' shich'ą́'zhį' adzaahíí bighą hadńshį shedelniihgo bígonsį. 47 Isdzánihíí doo nant'į' dago yígołsįįdná' tsídolyizgo ditłidgo Jesus yiyahzhį' hayaa adzaago hat'íí bighą Jesus yedelniih shįhíí, ła'íí hago'at'éégo dagoshch'į' nábi'dilziihíí nnee dawa yinááł nagosni' lę'e. 48 Jesus isdzánihíí gáyiłnii, Shilah, nił gozhǫ́ǫ́ le': ni'odlą'íí nłt'éégo ánániidlaa; iłch'į'gont'éégo dahnádńdáh.

49 Áígee t'ah yałti'ná' Jews ha'ánáłséhíí yebik'ehń bigowągé' nnee ła' baa nyáágo gábiłnii, Nitsi' daztsąą; Jesus doo dayúweh nańłtł'og da. 50 Jesus díí yidezts'ąągo gánníí, Doo ńńłdzid da: ondlągo zhą́ nitsi' nłt'éé nádodleeł. 51 Jesus gowąyú ńyááná' Peter, John ła'íí James biłgo ła'íí it'eedn daztsaanihíí bitaa ła'íí bimaa zhą́ bił ha'ashkáh, nniid lę'e. 52 It'eedn n'íí nnee dawa baa daachag ła'íí baa ch'aadaaneshzhil: áíná' Jesus gánníí, Doo daałchag da, it'eedn doo daztsąą da, daazhógo ałhoshgo at'éé. 53 Áí bighą nnee dázhǫ́ baa daadloh, it'eedn da'anii daztsąą yídaagołsįhíí bighą. 54 Jesus nnee dała'adzaahíí, Ch'ínołkáh, daayiłnniidná' it'eedn bigan yiłtsoodgo gáyiłnii, Shina'ilį', nádndáh. 55 Bi'ihi'na' nágosdlįįgo dagoshch'į' nádiidzaa lę'e: áígé' Jesus, Bá'dołné', nii. 56 Bitaa ła'íí bimaa bił díyadaagot'ee: áíná' Jesus gábiłnii, Díí ágodzaahíí hadń baa bił nadaagołni' hela'.

9

1 Jesus bitsiłke'yu nakits'ádahíí dała'áyíílaago ch'iidn dawa bitisgo binawod daagolı̨́go yedaabik'ehgo, ła'íí kah iłtah at'éehíí yaa nadaakaihíí nádaayilziihgo yaa daagodez'ąą. 2 Áígé' Bik'ehgo'ihi'nı̨ań bilałtł'áhgee begoz'aaníí yaa nadaagolnı̨i'go, ła'íí daanezgaihíí nádaayilziihgo odais'a'. 3 Áígee gádaabiłnı̨ii, Desołkaiyú doo hat'íí daałné'go da, gish, izis bena'iltiníí, báń, dagohíí zhaali; doo íícho naki nadaałnı̨ilgo da. 4 Dahayú gowągee ha'áłkaigee, łahyú nádesołkaizhı̨' da'áígee nasółtąą le'gá. 5 Dahadń doo nádaanohwidiłteeh dayúgo dahdołkáhgo nohwikee bąą łeezhíí baa daałhaał, áí bee doo hádaanohwit'ı̨ı̨ dahíí bígózı̨h doo. 6 Áík'ehgo dahdikaigo daagotahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolnı̨i', ła'íí dahayú nakaiyú náda'ihilziih lę́'e.

7 Hérod nant'án Jesus ánát'ı̨ı̨łíí dawa yaat'ínzı̨go, hadńshą' ádaayiłnı̨ii, nzį lę́'e, ła', John daztsąągé' naadiidzaago áń át'ı́ı́, daanı̨iihíí bighą; 8 Ła'ihíí, Elías n'íí nádzáá, daanı̨ii; ła'ihíí, Doo áníiná' Bik'ehgo'ihi'nı̨ań binkááyú na'iziidi n'íí naadiidzaahi at'ı́ı́, daanı̨ii. 9 Hérod gánnı̨iid, Shí la' John shik'ehgo bitsits'in nadaach'idnk'ii ni'; hadń lą́ą́hi áíná', díń dá baa idists'ag nt'éé? Áík'ehgo Jesus yiłtséh hát'ı́ı́ lę́'e.

10 Odais'a' n'íí nákaigo hago ánádaat'ı̨ı̨ł n'íí Jesus yił nadaagosnı̨i'. Áígé' anahyú da'izlı̨ı̨yú, kı̨h goznı̨il Bethsáida holzéhi ba'ashhahyú yił okai lę́'e. 11 Áíná' nnı̨ee yídaagołsı̨ı̨dgo biké' onałsą́ą́: áík'ehgo Jesus baa bił gozhǫ́ǫ́go Bik'ehgo'ihi'nı̨ań bilałtł'áhgee begoz'aaníí yaa bich'į' yałti', ła'íí hayíí nádaabi'dilziih hádaat'iiníí nádaayilzii lę́'e. 12 O'i'ą́ą́zhı̨' godeyaayú nakits'ádahíí Jesus gádaayiłnı̨ii, Ai nnı̨ee dała'at'éehíí dahayú gotahyú nádaadnł'áá, dahayú njeehíí nádaagodi'aahgo, ła'íí dahat'íhíta daiyaaníí yiká daadéz'ı̨ı̨yú; kú da'izlı̨ı̨yú nahétąąhíí bighą. 13 Áíná' Jesus gádaabiłnı̨ii, Nohwihíí bá da'dołné'. Áík'ehgo gádaanı̨ii, Báń dijolé dá'ashdla'á zhą́ nadaahii'né', łóg dánakiyé biłgo; díí nnı̨eehíí dawa idáń bá nadaahiilnı̨iihyúgo zhą́ bá da'n'né'. 14 Nnı̨ee dała'at'éehíí ashdladn doo náhóltag dayú hilt'ee lę́'e. Jesus bitsiłke'yu gáyiłnı̨ii, Nnı̨ee dała'at'éehíí ashdladingo ił'anigo dinołbı̨h daabiłdołnı̨iih. 15 Ágádaannı̨iidná' nnı̨ee dawa dinezbı̨h. 16 Áígé' Jesus báń ashdla'ihíí łóg nakihíí biłgo náidnné'go hadag déz'ı̨ı̨go ya'ahénzı̨go oskąądná' iłk'ídaizdlaad, áígé' bitsiłke'yu yaa daizné', nnı̨ee yitada'inı̨iihgo. 17 Áígee nnı̨ee dawa da'iyąągo náda'isdı̨ı̨d lę́'e: áígé' ch'ékaadíí táts'aa nakits'ádah bik'ehgo nádaach'ihezlaa.

18 Łah Jesus dasahn okąąh, bitsiłke'yu zhą́ bił naháztąągo; áígé' Jesus bitsiłke'yu nayídiłkidgo gádaabiłnı̨ii, Nnı̨ee hadń át'ı́ı́ daashiłnı̨ii? 19 Áík'ehgo gádaabiłnı̨ii, Ła' John Baptize ágole' n'íí daaniłnı̨ii: ła'ihíí Elías at'ı́ı́; ła'ihíí doo áníiná' Bik'ehgo'ihi'nı̨ań binkááyú na'iziidi n'íí daztsąągé' naadiidzaahi at'ı́ı́ daaniłnı̨ii. 20 Jesus gánádo'nı̨iid, Nohwihíí hadń át'ı́ı́ daashiłdołnı̨ii? Peter gánı̨íí, Bik'ehgo'ihi'nı̨ań Ats'áltíni, Christ holzéhi, áńt'ı̨ı̨. 21 Bitsiłke'yu nłdzilgo yich'į' hadziigo gáyiłnı̨ii, Hadń áí bił nadaagołnı̨i' hela'; 22 Shíí, nnı̨ee k'ehgo Niyááhíí, doo ałch'ídn shiniigodilne' da, Jews yánazíni, okąąh yedaabik'ehi bánadaant'aahi, ła'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi doo hádaashit'ı̨ı̨dago shidizideená' taagi jı̨ı̨ hileehgo naadishdáh.

23 Dawa yich'į' hananádziigo gánádo'nı̨iid, Dahadń shiké' dahdigháh hát'ı́ı́yúgo ídaayo'nı̨ahná' dajı̨ı̨ biigha bitsı̨'iłna'áhi dahyidotı̨ı̨hgo shiké' dahdowáh. 24 Dahadń bi'ihi'nı̨a' yaa bił goyéehń, áí bich'á' da'izlı́ı́ hileeh: áíná' dahadń ídaayis'nı̨ahgo shíí shighą bi'ihi'nı̨a' da'izlı́ı́ silı̨ı̨'ń, áń ihi'nı̨aa doo ngonel'ąą dahíí yee hinı̨aa doo. 25 Ni'gosdzáń dágoz'ąą nt'éégo ch'ist'ı̨ı̨ná' koyi'sizíni da'izlı́ı́ silı̨ı̨go ch'a'och'ítłizhyúgo, áí hat'íí bich'á'gé' ch'it'ı̨ı̨h?

26 Hadń shik'e ídaayándzįhíí ła'íí shiyati' yik'e ídaayándzįhíí, shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ałdó' nánshdáhgo bik'e ídaayánsdzį doo, shich'ą'idindláádgo, shiTaa bich'ą'idindláádíí ła'íí binal'a'á yaaká'yú daagolíínií dilzini bich'ą'idindláádíí bee shich'ą'idindláádgo. 27 Shíí da'anīigo nohwił nadaagoshnī', kúgee nadaaziinií ła' dá doo da'itsaahíí dailįhé Bik'ehgo'ihi'nań nant'aago daayiłtséh.

28 Díí ánnīidíí dáshį tsebíískąągo Peter, James, ła'íí John biłgo, Jesus yił okai lę'e, dził n'ááyú okąąhyú. 29 Jesus okąąhná' biniihíí łahgo at'éégo silįį, bidiyágéhíí dázhǫ́ łigaigo bik'ina'didlaad silįį. 30 Áígee nnee naki, Moses holzéhi ła'íí Elías holzéhi Jesus yił yádaałti' silįį: 31 Áí nneehíí dázhǫ́ bich'ą'idindláád silįį, áígé' Jesus datsaah doleełíí yaa yádaałti', Jerúsalemyú áne'ihi. 32 Peter ła'íí yił nakaihíí dázhǫ́ bił daanzįį: ndi t'ah daadez'įįná' Jesus bich'ą'idindláádgo ła'íí nnee naki yił nadaazį'íí daayiłtsąą. 33 Áí nnee nakihíí Jesus yich'ą'zhį'go dahnasht'aazhná' Peter Jesus yich'į' hadziigo, SheBik'ehń, kú nkaihíí nohwá nłt'éé: chagosh'oh taagi ádaagohiidle'; ła' ni ná, ła'ihíí Moses bá, ła'ihíí Elías bá, nii lę'e: dá doo natsekéesé da. 34 T'ah yałti'ná' yaak'os biká' dahiyaa lę'e: biyaa nágonahgo tsídaadolyiz. 35 Áí yaak'os biyi'gé' yati' yidests'ąą, gánííigo, Díínko shiYe' shił nzhóni: hódaayołts'ąą. 36 Áíhíí ąął yałti'ná' Jesus dasahn daayiłtsąą. Bitsiłke'yu díí ágodzaahíí nadainł'įį'go doo hadń yił nadaagosni' da.

37 Áí iskąą hik'e dziłgé' gódah nákaigo nnee łąągo baa náńłsąą lę'e. 38 Áí nneehíí ła' nádidilghaazhgo gánii, Ilch'ígó'aahi, nánoshkąąh, shiye' shá níl'įį; da'áí zhą́ shizhaazhéhi. 39 Łahgee spirit nchǫ'i nabihiłaa, áígee dilwosh; nádinigisgo bidayi'gé' itáwosh haigháh nádleeh, áígé' biniigonłt'éégo doo bich'ą'dighah da. 40 Nitsiłke'yu nádaahoshkąąh hadainihiyoodgo; ndi doo hago'at'éégo da. 41 Jesus gánii, Nohwi'odlą' édaadįhgo dánohwíí zhą́ daanohwik'ehgo daałinołt'įįłíí, dahónłsahzhį' nohwił nahashtą́ą́, dahónłsahzhį' łąą nohwidah ánsht'ee? Yushdé', niye' shich'į' bił nń'aash. 42 T'ah yich'į' higaałná' ch'iidn yaabiłt'e'gé' nádinigis lę'e. Áíná' Jesus spirit nchǫ'íí nłdzilgo yich'į' hadziigo haińyood, áík'ehgo ishkiinií náyilziigo bitaa yaa náińłtį́į́.

43 Daakowa Bik'ehgo'ihi'nań binawodíí baa kił díyadaagot'ee lę'e. Dawahá yaa ánát'įįłíí baa kił díyadaagot'eego Jesus bitsiłke'yu gáyiłnii, 44 Díí yati'íí nłt'éégo ídaasinółts'ąągo nohwijíí yune be'ogohigháh le': shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee baa daashich'ide'aah. 45 Áík'ehgo bitsiłke'yu Jesus hat'íí niigo anííhíí doo bił ídaagozį da, doo yídaagołsį da doleełgo yaa ch'ananl'į' lę'e: áígé' na'ódaadiłkidzhį' bił daagoyéé.

46 Jesus bitsiłke'yu ładaadit'áh nkegonyaa, Nohwitahyú hadń itisgo at'éhi? daałiłdi'niigo. 47 Jesus bitsiłke'yu natsídaakeesíí yígołsįįdgo, chąghásh̨é ałch'íséęhi náidnlǫǫzgo ba'ashhahgé' yinesdaago, 48 Bitsiłke'yu gáyiłnii, Dahadń shizhi'íí binkááyú díí chąghásh̨éhíí náidnłtįįyúgo shíí ałdó' náshidnłtíni at'éé; dahadń náshidnłtiinií shides'a'ń ałdó' náidnłtíni at'éé: dahadń nohwitahyú doo ilį́į́ dahíí ízisgo at'éé doleeł.

49 John gánii, SheBik'ehń, nnee ła' nizhi'íí binkááyú nnee biyi'gé' ch'iidn hainiyoodgo daahiit'įįgo, Doo ágánt'įį da, daabiłde'niid; doo bił daagohiit'įį dahíí bighą. 50 Jesus John gáyiłnii, Doo ágádaabiłdohnii da: hadń doo nchǫ'go nohwich'į' na'iziid dahń bił daagohiit'íni at'éé.

51 Jesus yaaká'zhį'go nábidi'dilteehíí biká' ngonyaago, Jerúsalemyú dighához biini' łayílaa, 52 Áík'ehgo bádnyú bá ilch'į'daagole'go binadaal'a'á odaił'a': áí Samáritans bigotahyú híkai. 53 Ndi áígee daagolíínií Jesus doo

hádaayiʼįį da lę́ʼe, Jerúsalemyú deyáá daanzįhíí bighą. 54 Jesus bitsiłkeʼyu John łaʼíí James biłgo díí yídaagołsįįdgo gádaaną̱ii, NohweBikʼehń, yaʼ yaaká'gé' kǫʼíí daahwíikeedgo díí nną̱eehíí daadndlid née, Elías adzaahíí kʼehgo? 55 Jesus bichʼį' adzaago nłdzilgo bichʼį' hadziigo gádaabiłną̱ii, Spirit nohwiyiʼsizíni hagoʼatʼéehíí doo bídaagonołsį da. 56 Shíí, nną̱ee kʼehgo Niyááhíí, doo nną̱ee daʼizlíí ishchiihíí bighą niyáá da, áíná' hasdáhishną̱iiłhíí bighą niyáá. Áígé' łahyúgo gotahyú onanákai.

57 Itínyú chʼokaahyú nną̱ee łaʼ Jesus yichʼį' hadziigo gáną̱íí, Dahayú anadááłyú nikéʼ anáshdaał doo. 58 Jesus gábiłną̱ii, Baʼ ndi biʼiʼáń daagolǫ́į́, dlǫ́ʼ yúdahyú nadaʼiną̱iihíí bitʼoh daagolǫ́į́; áíná' shíí, nną̱ee kʼehgo Niyááhíí, doo hayú nsh-teehi atʼéé da. 59 Jesus nną̱ee łaʼihi gáyiłną̱ii, Shikéʼ dahnną́h. Áí nną̱eehíí gáną̱íí, ShiNantʼa', halǫą shitaa iłtsé łehishteehyú dóshą'. 60 Jesus áí nną̱eehíí gánáyiłdoʼną̱iid, Nanezna'íí dabíí łedaałiiʼną̱iił leʼ: áíná' nihíí Bikʼehgoʼihiʼną̱ań bilałtłʼáhgee begozʼaaníí baa nagólną̱iʼgo dahnną́h. 61 Nną̱ee łaʼihi gánádoʼną̱iid, ShiNantʼa', nikéʼ dahdisháh doleeł; áíná' iłtsé shigowąyú nádishdáhgo áígee naháztaaníí bił nanágoshną̱iʼ hikʼe. 62 Jesus gábiłną̱ii, Dahadń bengohildzísé ałkʼiná' yiłtsoodná' tʼąązhį' nádésťįįń Bikʼehgoʼihiʼną̱ań bilałtłʼáhgee daanliiníí itah hileehíí doo yikʼeh sitįį da.

10

1 Díí bikédéʼgo Jesus łaʼ gosts'idin hanayíną̱ilíí bádn dá nakigo nlaago kįh nagozną̱ilyú hayú deyaa shįyú odaiheʼsaʼ. 2 Jesus gádaabiłną̱ii, Nesťą' dázhǫ́ łą́ągo nesťąąná' nadaʼiziidíí doo hwoi da: áíkʼehgo nesťą' yeBikʼehń bichʼį' daʼołkąąhgo gádaabiłdołną̱iił, Nadaʼiziidíí ninesťą' nádaayihigeeshyú daadnłʼáá. 3 Dahdołkáh: baʼ bitahyú dibełǫ́į́ bizhaazhé kʼehgo daanohwidełʼa'. 4 Bestso bizis, izis benaʼiltiníí, dagohíí nohwikee ikʼeʼan dahdaadołné' helaʼ: itínyú daahołkáhyú nną̱ee daʼadzaayú doo bił nadaagołną̱iʼ da. 5 Gową yuną̱eʼ haʼałkaigee iłtsé gádaadołną̱iih doleeł, Iłchʼį'gontʼéehíí díí gową yuną̱eʼ beʼágótʼéé leʼ. 6 Nną̱ee nłtʼéégo atʼéehíí áígee sidaayúgo nohwił iłchʼį'gontʼéehíí yił nlįį doo: áíná' nną̱ee doo hwaa ágátʼéé da lę́eyúgo, nohwił iłchʼį'gontʼéehíí dánohwíí nohwíyéé nádodleeł. 7 Gową yuną̱eʼ haʼałkaigee, daʼáígee dinołbįh leʼgá, áígee dahatʼíhíta nohwá daachʼidiné'íí daahołsąągo, łaʼíí dahatʼíhíta nohwá náda'chʼiłsįįhíí daahołdlągo: hadń naʼiziidíí bichʼį' naʼiʼną̱iiłgo gozʼąą. Doo daazhógo gotahkaigo da. 8 Dahagee kįh gozną̱ilgee haʼałkaigo, áígee hádaanohwichʼitʼįįyúgo, idáń nohwidáhgee daachʼizné'íí daahołsąą doleeł: 9 Áígee daanezgaihíí nádaahołsiihgo bichʼį' gádaabiłdołną̱iił, Bikʼehgoʼihiʼną̱ań bi-lałtłʼáhgee daanliiníí itah daałeehgo nohwá chʼígótʼiʼ. 10 Dahagee kįh gozną̱ilgee haʼałkaigo, áígee doo hádaanohwichʼitʼįį dayúgo, áígee daʼditinyú nołkahgo gádaadidołną̱iił, 11 Daagonołįįgee dá łeezh zhą́ ndi nohwikee bídaahitłʼį́híí kʼedaʼildéh, áí bee doo hádaanohwiłtʼįį da bígózįh doo, ndi díí bídaagonołsį, Bikʼehgoʼihiʼną̱ań bilałtłʼáhgee daanliiníí itah daałeehgo nohwá chʼígótʼiʼ niʼ. 12 Shíí nohwił nagoshną̱iʼ, Bikʼehgoʼihiʼną̱ań yándaagoʼaahíí bijįį Sódom biniigodilne'íí bitisgo áí kįh gozną̱ilíí biniigodolną̱iił. 13 Korázingee daagonołiiníí, nohwá góyéé doleeł! Bethsáidagee daagonołiiníí, nohwá góyéé doleeł! Nohwitahyú ízisgo ánágotʼįįłíí Tyre łaʼíí Sídongee ágágodzaayúgo, áígee daagolíínníí doo ánníná' nakʼą' dichʼízhé bikʼinazlaaná' ilchʼii yiyiʼ naháztąągo binchǫʼíí yichʼą́ʼzhį' ádaasdzaa doleeł niʼ. 14 Bikʼehgoʼihiʼną̱ań nną̱ee yándaagoʼaahíí bi-jįį Tyre łaʼíí Sídon bitisgo nohwiniigodidolną̱iił. 15 Nohwíí, Capérnaumgee daagonołiiníí, yaaká'zhį'go hanohwidiʼną̱iiłíí, nohwíí chʼiidntahzhį'go no-hwididoʼną̱iił. 16 Hadń daanohwíyésts'aaníí shíí shíyésts'ąą ałdó'; hadń

daanohwich'ołaahíí shíí ałdó' shich'ołaa; hadń shich'ołaahíí shides'a'ń ałdó' yich'ołáhi at'éé.

17 Gosts'idinhíí bił daagozhǫǫgo nákaigo gádaaɲii, NohweBik'ehń, nizhi'íí binkááyú ch'iidn ndi benohwik'eh. 18 Jesus gádaabiłɲii, Ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, yaaká'gé' hada'didla'híí k'ehgo gódah ch'íńgo'go hish'įį ni'. 19 Shíí tł'iish ła'íí ch'ígodahistas doo ła' łanohwile' dago, ła'íí nohwik'edaanɲiihíí binawod bitisgo nohwinawod golǫǫgo nohwaa godini'ą́ą́; áik'ehgo doo hat'íí nohwiɲí'dółɲíh át'éé da. 20 Da'ágát'éé ndi ch'iidn da'ádaadołɲiiyú ánádaat'įłíí doo da'áí zhą́ baa nohwił daagozhǫǫ da le'; áíná' yaaká'yú daanohwizhi' ágolaahíí baa nohwił daagozhǫǫ le'.

21 Áíná' Jesus Holy Spirit bee bił gozhǫǫgo gánɲiid, ShiTaa, yaaká'zhį' ła'íí ni'zhį' nant'án ńlínihi, díí ikh'ígót'aahíí nɲee daagoyą́ągo bił ídaagozínihíí baa ch'ananł'į' n'íí mé' ga'ádaat'eehíí bich'į' ch'í'ɲah áńlaahíí ba'ahénsį: da'áík'ehgo ágot'ee, shiTaa; da'áík'ehgo háńt'įįgo ágónlaahi. 22 ShiTaa bich'ą́'gé'go dawa shaa hi'ɲííł: doo hadń shíí Bik'ehgo'ihi'ɲań biYe' nshłíni shígółsini at'éé da, shiTaa zhą́; doo hadń shiTaa yígółsini at'éé da, shíí biYe' nshłíni zhą́, ła'íí dahadń shiTaa bich'į' bígózįhgo áshłe'íí ałdó' shiTaa yígółsį.

23 Bitsiłke'yu zhą́ yich'į' adzaago gáyiłɲii, Hadń hat'íí daał'iiníí daayo'iiníí biyaa gozhǫǫ doleeł: 24 Shíí nohwił nagoshɲi', doo ałch'ídé Bik'ehgo'ihi'ɲań binkááyú nada'iziidi ła'íí nant'án daanlíni daał'iiníí daayiłtséh hádaat'įį ndi doo hwaa daayiłtsą́ą da; daadołts'agíí daidits'įh hádaat'įį ndi doo hwaa daidezts'ą́ą da.

25 Begoz'aaníí nłt'éégo yígółsini ła' Jesus hat'íí nayíntaahgo gáɲíígo hizį', Iłch'ígó'aahíí, hago ashɲe'go ihi'ɲaa doo ngonel'ą́ą dahíí bee hinshɲaa doleeł? 26 Jesus gáɲíí, Begoz'aaníí hago'at'éégo k'e'eshchįį? Hóńzhiigo hat'íí nił'idi'ɲii? 27 Nɲeehíí gáɲíí, Bik'ehgo'ihi'ɲań neBik'ehń nijíí dawa bee nił nzhǫǫ le', niyi'siziiníí dawa bee, ninawodíí ła'íí ninatsekeesíí dawa bee; na'ashhahgé' gólíínií nił nzhǫǫ le', dáni ídił njǫǫhíí k'ehgo. 28 Jesus gánábiłdo'ɲiid. Da'áígee ádíńɲiid: díí bee áńt'éeyúgo hinɲáá doleeł. 29 Begoz'aaníí nłt'éégo yígółsini nɲee binadzahgee nzhǫǫ ádil'įį hat'ǫǫgo Jesus gánáyiłdo'ɲiid, Na'ashhahgé' gólíínií nɲiihíí, hat'íí nɲiigo ánɲii? 30 Jesus hananádziigo gáɲíí, Ła' nɲee Jerúsalemgé' Jériko yuyaa higaałyú nɲee da'n'įįhi bik'idahishjeedgo dawahá bíyéehíí bich'ą́' nádaidnɲilgo yóíyahgo biɲí'da'disɲihná' bich'ą́' onákai, k'azhą́ datsaahgo da'akú ndaabistįįná'. 31 Okąąh yebik'ehi áí itín yuyaa higaałyú, áí nɲee sitiiníí yiłtsą́ą, ndi łahzhiɲéégo łédnyaago ch'ínyáá lę́'e. 32 Ła' nɲee Levi hat'i'íí nlíni ałdó' áí nɲee sitiiníí yiłtsą́ą, ndi áń ałdó' łahzhiɲéégo ya'ishhah ch'ínánádzaa. 33 Áíná' ła' nɲee Samáritan nlíni higaałyú, áí nɲee sitiiníí yiłtsą́ągo yaa nyáá; áik'ehgo yaa ch'oba'go, 34 Ik'ah ła'íí wine biłgo hagee bídaant'oodgee yik'i yaa daayiziidgo yik'ída'disdiz, áígé' Samáritanhíí dabíí bitúlgayé yiká' dahyistįįgo ná'ch'injahyú yinłtį́į́, áik'ehgo nłt'éégo áyíłsį lę́'e. 35 Iskąą hik'e bizhaali, penny holzéhi, naki hayiné'go ná'ch'injahíí yebik'ehń yaa yinné' gáyiłɲiigo, Díí nɲeehń shá nłt'éégo áńłsį: díí zhaali naa niné'íí bitisyú izlįįyúgo, nich'į' naná'dihishɲił, nánsdzaago. 36 Áí nɲee taagihíí hayíihíí nɲee be'nest'įįdihíí ba'ashhahgé' gólǫ́į́híí k'ehgo ábíílaa ńnzį? 37 Begoz'aaníí nłt'éégo yígółsiníí gáɲíí, Nɲee biłgoch'ozbaadíí. Jesus gábiłɲii, Dahnɲáh, ni ałdó' ágáńt'įį le'.

38 Ch'okaahyú Jesus ła' gotahzhį' oyáá: áígee isdzán Martha holzéhi bigowąyú ńyáágo, ha'ánɲáh biłɲiigo ha'ayáá. 39 Ákóɲe' Martha bik'isn, Mary holzéhi, Jesus yit'ahgé' nezdaa ni'yú, biłch'ígó'aahíí yíyésts'ą́ągo. 40 Martha łą́ągo nabi'dintł'ogo Jesus yaa nyáágo gáɲíí, SheBik'ehń, ya' shik'isn doo

shich'onii dago dasahn na'isiidíí doo nił hago'at'éé da née? Nik'isn bich'onnii, biłńne'. 41 Jesus gábiłnii, Martha, Martha, nani'dintł'ogíí zhą́ łą́ągo baa natsíńkees: 42 Áíná' dała'á zhą́ ízisgo ilíni; áí Mary nágodn'ąą, doo hago'at'éégo bich'á' nádi'né' da.

11

1 Łahn Jesus okąąh lé'e; ąął oskąądná' bitsiłke'yu dała'á gábiłnii, She-Bik'ehń, da'ohiikąąhgo nohwił ch'ígon'áah, John bitsiłke'yu yił ch'ígon'ąą lé'ehíí k'ehgo. 2 Áík'ehgo Jesus gánníí, Da'ołkąąhgee gádaadidołniił, NohwiTaa yaaká'yú dahsíńdaahń, Nizhi'íí dilzįhgo bígózįh le'. Nant'án ńlį́įhíí begodowáh. Hago'at'éégo ánniiyú yaaká'yú benagowaahíí k'ehgo ni'gosdzáń biká'yú ałdó' begodolníił. 3 Dajįį biigha daahiidaaníí nohwá ágonłsį́. 4 Nohwinchǫ'híí nohwá da'izlíné ánándle'; nohwíí ałdó' nnee nchǫ'go nohwich'į' ádaadzaahíí baa nádaagodent'aah. Nanohwída'dintaah yune' onohoníił hela'; áíná' nchǫ'go at'éehíí bich'á'zhį' hanánohwihi'níił. 5 Jesus gádaabiłnii, Tł'é'ís'ahgo nohwíí ła' dánko nit'eké bich'į' nnáhgo gábiłńniił, Shit'éké, báń dijolé taagi shá ch'íhinjáh; 6 Ła' shit'ekéhi shaa nyaaná' doo hat'íí bá'dishné' da. 7 Bigową́ yune' nit'ekéhíí dánko gániłdiniih, Doo nashíńłtł'og da: ałk'iná' dáádítį́h da'dintą́ą́, shichągháshé bił shiijéé́d; doo hago'at'éégo nádishdáhgo dahat'íhíta naa nshné' da. 8 Gádaanohwiłdishnii, Áí nneehń nádiidáhgo nnee ídókeedíí dahát'į́įgee yaa yiné', doo bit'ekéhíí zhą́ bighą da, dayúweh ídókeedhíí bighą. 9 Áík'ehgo gádaanohwiłdishnii, Da'dołkeed, áík'ehgo hat'íí daadołkeedíí nohwaa hi'né'hi at'éé; nadaanołtaad, áík'ehgo hat'íí bíka daanołtaadihíí nádaadołné'hi at'éé; dáádítį́h ńdaanołts'į, áík'ehgo nohwá ch'í'ítį́įhi at'éé. 10 Hadń ídókeedń baa hi'né'hi at'éé; hadń nantaadń hat'íí yíka ntaadíí náidiné'hi at'éé; hadń dáádítį́h ńyinłts'įhń bá ch'í'ítį́įhi at'éé. 11 Nohwitahyú ła' nnee biye' golíni, biye' báń bíyókeedyúgo, ya' tséégo yaa yi'aah gá? Dagohíí łóg bíyókeedyúgo, ya' tł'iishgo yaa yiłteeh gá? 12 Dagohíí iyęęzh bíyókeedyúgo, ya' ch'ígodahistasgo yaa yiłteeh gá? 13 Daanołchǫ' ndi nohwichągháshé nłt'éhi baa hi'né'íí bídaagonołsį́yúgo, itisgo nohwaa natsekeesgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahń hadń Holy Spirit bíyókeedíí yaa yiné'hi at'éé.

14 Jesus ch'iidn doo yałti' dahíí hainyood lé'e. Ch'iidn habi'dinodzoodná' nnee doo yałti' da n'íí hadzii; áík'ehgo nnee dała'adzaahíí bił díyadaagot'ee. 15 Áíná' ła' gádaanii, Ch'iidn nant'án Beélzebub holzéhi binawodíí bee Jesus ch'iidn hainihiyood. 16 Ła'ihíí nayídaantaahgo gádaanii, Yaaká'gé' godiyįhgo be'ígóziníí nohwił ch'í'nah ánle'. 17 Áíná' Jesus, áí nnee natsídaakeesíí yígółsįgo gáyiłnii, Nnee ilch'į' t'ekédaas'anihíí dabíí ilch'į' nanádaagonłkaadyúgo da'izlį́į hileeh; nnee dała' naháztaaníí dabíí ilk'ídahnájahyúgo doo anahyú begonowáh át'éé da. 18 Áík'ehgo Satan dabíí ích'į' naná'idziidyúgo hagosha' yebik'ehíí bínágonaał doleeł? Ni Beélzebub bee ch'iidn haniyóód daashiłdołniihíí bighą ádishnii. 19 Shíí Beélzebub bee ch'iidn haniisoodyúgo, nohwíí daanohwiye'íí hadń bee ch'iidn hadainiyood áíná'? Áík'ehgo daanohwiye'íí ch'í'nah ádaanohwile'. 20 Áíná' Bik'ehgo'ihi'nań binawodíí bee ch'iidn haniisoodyúgo, da'anigo Bik'ehgo'ihi'nań nohwitahyú ałk'iná' nant'aa. 21 Nnee nłdzili yenagonłkaad doleełíí ałk'iná' dahyoné'go bigową́ yinádéz'į́įyúgo, dawahá bíyéehíí doo hago anéh da: 22 Áíná' ła' nnee bitisgo nłdzilihi bich'į' nanálwodgo isná ábidlaayúgo, yenagonłkaadíí ya'ołíí n'íí bich'á' náyidinniiłgo nnee yitah'iniih. 23 Hadń doo bił gonsht'į́ dahń shich'į' got'į́į'hi at'éé; hadń doo bił dała'á ná'áshdle' dahń shich'á' ts'iłtį́įgo áile'. 24 Spirit nchǫ'íí nnee yiyi'gé' háyááná' tú ádįhyú aanádaał, hayú hanayóołíí yíka ntaago; áíná' doo hagee

dahíí bighą gáɳíí, Shigowąyú hagé' níyáá n'ííyú nádésdzá. 25 Bigową n'íí
nłt'éégo nágolzhoogo dawahá nzhǫǫgo neheshjaayú nádzá. 26 Áík'ehgo spirits
gosts'idi daanchǫ'i yił nakai, bíí bitisgo daanchǫ'ihi, ái gową yuɳe' yił
ha'akáhgo áígee ndaagoleeh: áík'ehgo nɳee iłtsénáʼ át'éé n'íí bitisgo at'éé
hileeh.
27 Jesus t'ah yałti'ná' ła' isdzán dała'ách'ít'éé biyi'gé' hadziigo Jesus gáyiłɳii,
Isdzán bibishch'id biyi'gé'go síńlįįgo nnłbe' n'íí biyaa gozhǫǫ doleeł. 28 Áíná'
Jesus gáɳíí, Hadń Bik'ehgo'ihi'ɳań biyati' yidits'ago yikísk'eh at'éehń, áńgo
biyaa gozhǫǫ doleeł.
29 Nɳee łą́ą́go dała'adzaaná' Jesus gáɳíí nágodidzaa, Dázhǫ́ nchǫ'go
daałinolt'įįłi: godiyįhgo be'ígózinʼíí yíka daadéz'įį; áíná' be'ígózinʼíí doo bił
ch'í'ɳah ádaalɳe'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihi'ɳań binkááyú na'iziidi n'íí, Jonas
holzéhi, nɳee bich'į' be'ígózįh alzaahíí zhą́. 30 Jonas nɳee Nínevehgee
daagolíínʼíí bich'į' be'ígózįh alzaahíí k'ehgo shíí, nɳee k'ehgo Niyááhíí,
daałinolt'įįłíí bich'į' be'ígózįh doleeł. 31 Bik'ehgo'ihi'ɳań nɳee yándaago'aahíí
bijįį isdzán nant'ánihi hayaadé'go nyááhń hizįįgo daałinolt'įįłíí yaa yałti'go,
Shíí shitisgo daanchǫ' ni', didoɳiił: áń dázhǫ́ ńzaadgé' ńyáá, Sólomon bigoyą'
yidits'įhgo; áíná' k'adíí Sólomon bitisgo ánsht'éhi niyáá. 32 Aayá'iti'gee nɳee
Nínevehgee daagolį́į n'íí daahizįįgo nɳee daałinolt'įįłíí yaa yádaałti'go, Nohwíí
nohwitisgo daanchǫ' ni', daadidoɳiił; Nínevehgee daagolíínʼíí Jonas yałti'go
daidezts'ąąná' binchǫ'íí yich'ą́'zhį'go ánádaasdzaa; áíná' k'adíí Jonas bitisgo
ánsht'éhi niyáá. 33 Doo hadń ik'ah kǫ'íí yidiłtłaadgo nagont'į'yú nyiłt'áah da,
dagohíí doo táts'aa yił yaa nyí'aah da, áíná' ik'ah kǫ'íí biká' dahnásiłt'ááhyú
daach'iłt'aah, áík'ehgo hayíí ha'áhikáhíí ái kǫ'íí daayo'įį doleeł. 34 Kiɳáá'íí
kits'í bikǫ'i at'éé: kiɳáá nłt'ééyúgo kits'í dahot'éhé bikǫ' golíni at'éé; áíná' doo
nłt'éé dayúgohíí kits'íhíí dahot'éhé diłhiłi at'éé. 35 Áík'ehgo ádaagots'idzą́ą,
dahyúgo kiyi' ná'dindíín n'íí kich'ą́' diłhił nádleeh. 36 Kits'í dahot'éhé biyi'
adindíínyúgo, hayú doo diłhiłgo baa dahgoz'ąą dayúgo, kits'í dahot'éhé
bich'ą́'idindíín doo, ik'ah kǫ'íí bich'ą́'idindíínhíí k'ehgo.
37 Jesus t'ah yałti'ná' Phárisee nlínihi, Shił iná́á, biłɳii: áík'ehgo Jesus
itah iyąągo nezdaa. 38 Jesus Phárisees bi'at'e'híí k'ehgo dá doo táádígisé
itah iyąągo nezdaago Pháriseehíí bił díyagot'ee lę́'e. 39 Jesus gábiłɳii, No-
hwíí Phárisees daanołíni, idee ła'íí its'aa biká'yú zhą́ táádaałgis; áíná' no-
hwiyi'yú aadaach'ihi'ɳiiłíí ła'íí daanchǫ'íí zhą́ begoz'ąą. 40 Nohwíí doo
daagonołsáni da, hadń nohwits'í áyíílaahń shą' da'áń nohwiyi'ihíí ałdó'
áyíílaa? 41 Dawahá nohwijíí biyi'gé' nłt'éehíí nɳee bá daadołné'; áík'ehgo
dawahá nohwá nłt'éé doleeł. 42 Phárisees daanołíni, nohwá góyéé doleeł!
tł'oh mint holzéhi, ła'íí rue holzéhi, ła'íí tł'oh iłtah at'éehíí dágonenanyú
iłk'é'ɳilgo dała'á Bik'ehgo'ihi'ɳań baa nádaałné', áíná' nłt'éégo ágot'eehíí doo
bikísk'eh ádaanołt'ee da, Bik'ehgo'ihi'ɳań bił'ijóónʼíí doo baa natsídaałkees da:
áí bee ádaanołt'ee doleeł ni', ła'ihíí doo baa daayołɳah dago. 43 Phárisees
daanołíni, nohwá góyéé doleeł! nohwíí Jews ha'ánáłséh nagozɳil yuɳe'
nɳee ízisgo ádaat'eehíí dahnádinbįhyú itah dahnasółtą́ągo zhą́, ła'íí nahi'ɳiih
nagoz'ąąyú nohwich'į' ádaach'iɳiigo nohwił daagozhǫǫ́. 44 Begoz'aanʼíí
ye'ik'eda'iłchíhi ła'íí Phárisees daanołíni, daanołshǫǫ ádaagonoł'íni, nohwá
góyéé doleeł! łe'ch'izhjeegíí doo daat'įį dahíí ga'ádaanołt'ee, ái łe'ch'izhjeegíí
biká' ch'ích'ihiká́h, dá doo bídaagoch'iłsinégo.
45 Ła' Jews bich'į' begoz'aanʼíí nłt'éégo yígółsini Jesus gáyiłɳii, Iłch'ígó'aahíí,
ágánɳiiyú nohwíí ałdó' ánohwiłnɳii. 46 Jesus gáɳíí, Begoz'aanʼíí nłt'éégo
bídaagonołsini, nohwíí ałdó' nohwá góyéé doleeł! heeł ndaazi nɳee biká'
dahda'ohołheeh, áíná' nohwihíí dázhǫ́ da'ayą́hágo ndi doo bich'odaałɳii da.

47 Nohwíí nohwá góyéé doleeł! nohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań binkááyú
nada'iziidi nadaistseedi łe'shijeegíí biká' dahat'íhíta bee bínádaach'ilǫ́ihíí
ádaagołe'. 48 Nohwitaa n'íí ánádaat'įįł n'íí nohwił dábik'ehgo ch'í'ǫ́ah ádaał'įį:
daanohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań binkááyú nada'iziidíí nadaistseed, nohwíí
łe'shijeegíí biká' dahat'íhíta bee bínádaach'ilǫ́ihíí ádaagołe'. 49 Áí bigha
Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań bigoyą'íí gánǫ́iid lę́'e, Binkááyú nada'isiidíí ła'íí shinadaal'a'á
koch'į' daadish'aa, ła' nadaach'ił̨tseed doleeł, ła'íí biniidaagoch'idile' doleeł:
50 Áík'ehgo ni'gosdzáń alzaagé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań binkááyú
nada'iziidi dawa bidił nada'ijóółíí, daałinolt'įį̨łíí bik'izhį' didot'aał, 51 Ábel
zesdįį̨gé' Zekarías zesdįį̨zhį' nnágont'i'go, Zekaríasíí bech'okąąhíí biká'
dahnási'ǫ́ił̨íí goz'aanií ła'íí kǫ́h biyi' da'ch'okąąhíí bigizhgee daztsąą lę́'e:
da'aǫ́ii ádaanohwiłdishǫ́ii, daałinolt'įį̨łíí bik'izhį' didot'aał. 52 Begoz'aanií
nł̨t'éégo bídaagonołsini, nohwá góyéé doleeł! nohwíí igoyą' bich'į' benágisé
nádaadołtąą: nohwíí doo ha'ałkáh daná' nǫ́ee ha'akáh doleeł n'íí t'ąązhį'
ádaanołsį. 53 Jesus ágáǫ́íiná' begoz'aanií ye'ik'eda'ił̨chíhi ła'íí Phárisees daanlíni
bá daagoshchį̨dgo ł̨ą́ągo nayídaadił̨kid: 54 Yá nakída'il'áágo, k'izé hadzii
daanzį̨go, dahat'íhíta yik'izhį' daidi'aahíí bigha.

12

1 Díí bee ánágot'įį̨ná' nǫ́ee doo náhóltag dayú dała'adzaago dázhǫ́
daał̨įjizhná' Jesus bitsił̨ke'yu ił̨tsé gáyił̨ǫ́ii nkegonyaa, Phárisees daanlíni
binchǫ'íí báń benilzoołé ga'at'éhi baa daagonołsąą, áí nǫ́ee binadzahgee
nzhóni ádaadil'íni at'éé. 2 K'ad dawahá bił̨ łe'izkaad n'íí ch'í'ǫ́ah ádolǫ́iił̨;
ła'íí k'ad dawahá nanl'į' n'íí bígózį̨hgo ádolǫ́iił̨. 3 Áík'ehgo godił̨hiłyú hat'íí
daadołǫ́ii n'íí got'įį̨zhį' didots'įį̨ł; kǫ́h biyi' yuǫ́e' datąąnégo hat'íí daadołǫ́ii
n'íí kǫ́h biká'gé' didots'įį̨ł. 4 Shit'ekéhíí, gádaanohwiłdishǫ́ii, Hayíí kits'í
nadaił̨tseedná', bikédé'go doo hago ádaaǫ́éh dahíí doo bédaałdzid da. 5 Shíí
nohwił nadaagoshǫ́i' hadń bédaałdzid: ich'izishiinií bikédé'go ch'iidn bikǫ'
dilt̨ł'i' yuyaa kaa o'ił̨kaadíí áń bédaałdzid; gánohwiłdishǫ́ii, áń bédaałdzid. 6 Ya'
dlǫ'dichiné ashdla'i zhaali łichí'é naki izlį̨įgo nahiǫ́iih gá? Da'ágát'éé ndi
Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań dała'á ndi doo yaa yiǫ́ah da. 7 Nohwitsizíl dawa ałk'iná'
hotagi at'éé. Áík'ehgo doo nédaałdzid da: dlǫ'dichiné doo ałch'ídé bitisgo
da'inoł̨įį da. 8 Gánádaanohwiłdish'ǫ́ii, Dahadń nǫ́ee binadzahgee, Áń bígonsį,
shił̨ǫ́iihń, shíí nǫ́ee k'ehgo Niyááhíí Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań binal'a'á yaaká'yú
daagolíínií binadzahgee ágádiłdishǫ́iił̨: 9 Áíná' hadń nǫ́ee binadzahgee, Áń
doo bígonsį da, shił̨ǫ́iihń, Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií
binadzahgee, Doo yígółsį da, biłdidishǫ́iił̨. 10 Dahadń shíí, nǫ́ee k'ehgo
Niyááhíí, nchǫ'go shaa yałti' ndi binchǫ'íí bá da'izlíné ánádolǫ́iił̨; áíná'
dahadń Holy Spirit nchǫ'go yaa yałti'ń binchǫ'íí doo bá da'izlíné ánálǫ́e'
at'éé da. 11 Jews ha'ánáłséhíí, ła'íí nadaant'aahíí, ła'íí aasiǫ́ilíí binadzahgee
ndaanohwidel'aago, hago'at'éégo shą' hasdziih, dagohíí hat'íísha' dishǫ́ii
gádnii, doo daanołsį da: 12 Holy Spirit da'ái bik'ehen'ą́ągee biyi' hat'íí
daadołǫ́iihíí nohwił ch'ígó'aah ndi at'éé.

13 Nǫ́ee dała'at'éehíí ła' Jesus yich'į' hadziigo gáǫ́íí, Ił̨ch'ígó'aahíí, shik'isn
hat'íí nohwíyéé doleeł̨íí łahzhį' shaa no'né', biłnǫ́ii. 14 Jesus gábiłǫ́ii,
Dawahá nanohwíńłtł'ogíí hadń nohwá ił̨ch'į'ishł̨e'go hashił̨t̨íí? 15 Áígé' Je-
sus gánádo'ǫ́iid, Daagonołsąą le', dawahá dayúwehégo ádáhádaał̨t'iinií baa
daagonołsąą: kíyéehíí ł̨ą́ą́ ndi doo ái bee ch'ihiǫ́aa da. 16 Ił̨ch'ígót'aahgo
na'goǫ́i'íí yee yich'į' hadziigo gáyił̨ǫ́ii, Nǫ́ee ízisgo it'iiníí ł̨ą́ągo na'inł̨'į́h:
17 Dabíí gáłdi'ǫ́ii, Hago áshǫ́éh, shinest'ą'íí doo hayú bá nágost'ąą da. 18 Áígé'

gánádi'n̲ii, Hago áshn̲éhíí bígonsį: dawahá bá gową shíyéehíí nanágohishn̲iiłgo nchaago ánágoshdléhgo, shinesťą'íí ła'íí dawahá shíyéehíí ákóne' oshn̲iił. 19 Shiyi'siziinií gábiłdishn̲ii, Shiyi'siziinií, dawahá n̲íyéehíí da'kwíí łegodzaayú dábik'ehyú iłk'eyíhin̲il; áík'ehgo hanányoł, ináá, ídląą, nił gozhǫǫ le'. 20 Áíná' Bik'ehgo'ihi'n̲ań gábiłnn̲iid, Doo gonyąą da; díí tł'é' niyi'siziinií níhókeed: dawahá n̲íyéehíí iłk'ehin̲ilíí hadń bíyéé doleeł áíná'? 21 Hadń dabízhą nzhoonií zhą ádáhát'įįgo iłk'eyihin̲ilná' Bik'ehgo'ihi'n̲ań binadzahgee doo nzhǫǫ da, áń nn̲eehń ágát'éé.

22 Jesus bitsiłke'yu gáyiłnn̲iid, Áí bighą gánohwiłdishn̲ii, Nohwi'ihi'n̲a'íí doo baa daanohwił goyéé' da le', hat'íísha' hishąą doleeł, daanołsįgo; dagohíí nohwits'í doo baa daanohwił goyéé' da le', hat'íísha' ágoshdle', daanołsįgo. 23 Ki'ihi'n̲a'íí idáń bitisgo ilíni at'éé, kits'íhíí diyágé bitisgo ilíni at'éé. 24 Gaagé baa natsídaałkees: doo k'eda'dilee da, doo náda'igeesh da; doo hayú bi-non'iłk'edaayihin̲iiłíí bá gową goz'ąą da; da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihi'n̲ań bá da'diiné': nohwíí dlǫ' bitisgo da'inołįį! 25 Nohwitahyú hadń daahołn̲eezíí yaa natsekeesíí zhą bee ayąhágo ndi hadag ńdiłséhgo ádidle' gá? 26 Áík'ehgo ágát'éhi dé'iyąhá ndi ch'éh ádaałe'ná', hat'íí bighą ła'ihíí baa daanohwił goyéé'? 27 Tł'oh dénzhónéhíí baa natsídaałkees, hago'at'éégo nadaanse'íí: doo nada'iziid da, doo da'itł'ool da; da'ágát'éé ndi Sólomon ízisgo at'éé lę'e ndi, doo díí tł'oh dénzhóné ga'at'éégo ík'e'isdlaa da, nohwiłdishn̲ii. 28 Áík'ehgo tł'oh díí jįį nołseełíí, áígé' iskąą daadidlidíí ndi Bik'ehgo'ihi'n̲ań nłt'éégo bik'e'isłaaná'; ái tł'ohíí bitisgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwik'e'isłaa, nohwíí no-hwi'odlą' ayąháhi. 29 Áík'ehgo hat'íí da'iidąą shįhíí dagohíí hat'íí da'iidląą shįhíí zhą doo baa natsídaałkees da, doo nohwiini' háh da le'. 30 Ni'gosdzáń biká' nn̲ee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí ái zhą itisgo hádaat'įį: áíná' hat'íí bídn daanołiinií Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwiTaa nohwá yígółsį.

31 Bik'ehgo'ihi'n̲ań bilałtł'áhgee begoz'aanií itisgo biká hádaałt'įį, áígé' díí dawahá ałdó' nohwíyéé doleeł. 32 Doo nédaałdzid da, doo hwoigo shiké' hołkah dahíí, Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwiTaa bilałtł'áhgee daanliinií itah daanołįįgo no-hwá ngon'ąą, ái bił goyiłshǫǫ. 33 Dawahá nohwíyéehíí nohwaa nahin̲iił le', tédaat'iyéhíí baa daanołné'; bestso bizis doo są'i hileeh dahíí nádaadoł'aah, yaaká'zhį' ilínihíí doo édį́įhi nádaadoł'aah, ákú da'in'įįhíí doo keda'in'įįh dayú, ła'ihíí doolé doo nohwich'ą' da'iyąą dayú. 34 Dahayú nohwił ilíni sin̲ilyú ái zhą baa natsídaałkees doo. 35 Ík'eda' sołdlaago t'ałkoná' nohwikǫ' daadiltłi' le', 36 Nn̲ee binant'a' ni'i'n̲éhgee k'ad nadáhgo yiba' naháztąąhíí k'ehgo ádaanołt'ee le'; nadzáágo dáádítįh ńyínłts'įgo dagoshch'į' yá ch'ída'itįįh doleeł. 37 Nadaal'a'á binant'a' nadzááná' daadéz'įįhíí biyaa gozhǫǫ doleeł: da'an̲ii gánohwiłdishn̲ii, ík'e'idleego, Dinołbįh, yiłn̲iigo yich'į' iikaah. 38 K'ad tł'é'ís'ahzhį' godeyaayú, dagohíí hadiyeskąąyú biká daadéł'įįgo nadzááyúgo, ái nadaal'a'á biyaa gozhǫǫ doo. 39 Díí bídaagonołsį, nn̲ee bigową golíínií da'os'ah in'įįhíí hígháhgo yígółsįyúgo yiká déz'įį doleeł ni', áík'ehgo bigową doo ch'í'nódzį́įs át'éé da. 40 Nohwíí ałdó' t'ałkoná' iłch'į'daanołt'ee, shíí nn̲ee k'ehgo Niyááhíí dahagee nánshdáh, doo ndaashołíí dagee.

41 Peter gábiłn̲ii, SheBik'ehń, iłch'ígót'aahgo na'gon̲i'íí bee yáńłti'íí, ya' no-hwíí zhą nohwá ánn̲ii née, dagohíí dawa bá ánn̲ii née? 42 Jesus gán̲íí, Hadń begondlį́įgo na'iziidíí góyáni, binant'a' bigowąhíí yebik'ehgo nbiłtį́į n'íí, da-hagee idáń nana'n̲íihghee idáń nayin̲iih. 43 Na'iziidíí binant'a' ábiłn̲iiyú át'į́įgo binant'a' nadzááyúgo, áń biyaa gozhǫǫ doleeł. 44 Da'an̲iigo gádaanohwiłdishn̲ii, nant'án hat'íí bíyéehíí dawa yebik'ehgo na'iziidíí nbíłteeh doo. 45 Áíná' ái na'iziidíí, Shinant'a' doo dáhah nadáh da, idiłdi'n̲iiyúgo; isdzáné ła'íí nn̲ee

nada'iziidíí nadainłkaad nkegonyaayúgo, iyąą ła'íí idlą́ągo bił nágodezyizyúgo;
46 Áí na'iziidi binant'a' doo yiká déz'įį dagee, doo nyołíí dagee nadáhgo
nbihiłgeesh, áígé' hayíí doo da'odlą́ą dahíí bich'į'zhiné́égo nilteeh. 47 Áí
na'iziidi binant'a' hat'íí áile' hábit'iinií yígółsį ndi doo hwaa ágádzaa da,
doo hwaa ich'į'ádidlaa dahíí nábi'diltsas. 48 Áíná' na'iziidi binant'a' hat'íí
áile' hábit'iinií doo yígółsį dahíí, nábi'diltsas dábik'ehyú adzaayúgo ndi, dét'įh
ńbi'diltsas doleeł. Hadń łą́ągo baa hi'né'íí, áń łą́ągo bínádokił; hadń nnee łą́ągo
yá'ńné'yúgo, áń łą́ągo yíná'dókeed doo.

49 Shíí kǫ' ni'gosdzáń biká'zhį' nkedinshniiłgo niyáá: ałk'iná' diltłi' le'
láń! 50 Shíí baptize áshidilne'; áí dáhah hadó' begolne'! 51 Ya' ni'gosdzáń
biká'zhį' ich'į'gont'éehíí nkeniiné' daanołsį née? Dah, nohwiłdishnii; nnee
iłk'ídaashnilyú níyáá: 52 Kodé' godezt'i'go ashdla'i kįh dała'á biyi' daagolííyúgo,
taagi yich'į' nakiłt'éé doleeł, dagohíí naki yich'į' tałt'éé doo. 53 Nneehń biye' yił
nánágonłkaad doo, biye'ń bitaa yił nánágonłkaad doo ałdó'; ła'íí isdzán bi'isdzą'
yił nánágonłkaad doo, bi'isdzą'ń bimaa yił nánágonłkaad doo ałdó'; isdzán
yá'iyéhń yił nánágonłkaad doo, isdzán bá'iyéhń yił nánágonłkaad doo ałdó'.

54 Jesus nnee dała'at'éehíí yich'į' hadziigo gánniid, O'i'áh biyaayú yaak'os
dahnanłse'go daaľįįyúgo dagoshch'į' gádaadołnii, Nagołtįį łą́ą; áík'ehgo
da'ágánágot'įįł. 55 Hayaagé'go ńch'iidyúgo, Gozdog doleeł łą́ą, daadołnii;
áík'ehgo ágánágot'įįł. 56 Nohwíí nnee nzhóni ádaagonoł'íni, yaak'os ła'íí
ni'gosdzáń hago ágonéhíí bídaagonołsįná', hat'íí bighą k'ad ágonéhíí doo
bídaagonołsį da? 57 Hat'íí bighą doo dánohwíí nohwi'at'e' hago'at'éé shįhíí
bídaagonołsį dashą'?

58 Hadń naa dahgoz'aanií nant'án yaa bił hi'ashyú dagoshch'į' bił
iłk'ínágonłdǫǫh; dahyúgohíí aayánáltihíí yaa nidołt'eełgo at'éé, áík'ehgo
aayánáltihíí aasitíni yaa nił́téehgo, aasitiinií ha'ánił́t'e'. 59 Doo ch'ínánódáh
át'éé da, dá ąą́ł na'íńnilgo zhą́, niłdishnii.

13

1 Áíná' ła' nnee áígee dała'at'éehíí Jesus yił nadaagolni'go gádaayiłnii, Ła'
nnee Gálileegé' hikaihi Pílate nabistseedgo bidiłíí ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań yaa
dainé'íí bidiłíí bił nanádisgeed lę'e. 2 Jesus gádaabiłnii, Ya' áí nnee Gálileegé'
daagolíínií nnee ła'ihíí Gálileegé' daagolíínií bitisgo binchǫ' ye'ádaat'eehíí
bighą biniidaagodeszaa daanołsį née? 3 Dah, nohwiłdishnii: áíná' nohwíí
daanohwinchǫ' doo bich'ą'zhį' ádaałne' dayúgo, nohwíí ałdó' áí k'ehgo
nanołne'. 4 Dagohíí łah nnee tsebiits'ádah hilt'éhi Silóamgee tséé iłk'ehistł'ini
nneezgo nadn'áhi biká' nágo'go nabistseed n'íí, ya' áí ła'ihíí Jerúsalemgee
daagolíínií bitisgo binchǫ' ye'ádaat'eehíí bighą adzaa daanołsį née? 5 Dah,
nohwiłdishnii: áíná' nohwíí daanohwinchǫ' doo bich'ą'zhį' ádaałne' dayúgo,
nohwíí ałdó' áík'ehgo nanołne'.

6 Jesus ich'ígót'aahgo na'goni'íí yee yaa nánágolni'go gánníí, Ła' nnee
bidasts'aa hentíínií biyi'gee ch'il fig holzéhi o'áá lę'e; áík'ehgo nneehń áí fig
o'áhi bah dahnándahíí yiká déz'įįgo nyáá ndi doo ła' da łą́ą. 7 Nnee bidasts'aa
hentíínií bá yaa nádéz'iinií gáyiłnii, Kú díń'įį, díí fig sikaadíí bah dahnándahíí
biká nádísht'įįgo taagi łegodzaa, t'ah doo ła' nádish'aa da: k'íńk'é; hat'íí bighą
o'áá doleeł, doo bah dahná'ndah daná'? 8 Áík'ehgo gánníí, Shinant'a', ch'ík'eh
da'áík'ehgo o'áágo łenágodáhgo nzhǫǫ, áík'ehgo dahat'íhíta bich'į' int'aanií
bił k'enádishdlee: 9 Áík'ehgo bah dahnisdeeyúgo nłt'éé: dahyúgohíí k'ídńk'i.
10 Jews daagodnłsiníí bijįį Jesus ła' Jews ha'ánáłséh goz'ąą yune' ilch'ígó'aah
lę'e.

11 Áígee ła' isdzán spirit nchǫ'i kah naghaago ábíłsini biyi' golı́ı́go tse-
biits'ádah bił łegodzaahi itah lę́'e, áń hayaa isk'idgo doo iłk'ídídǫǫhi da.
12 Jesus yiłtsą́ągo yich'į' áníígo gáyiłnii, Isdzán, kah nannaahíí bich'ą́'
ni'doltı́ı́. 13 Yiká ndelniigo dagoshch'į' isdzánhíí iłk'ínádezdǫǫd, áík'ehgo
Bik'ehgo'ihi'nań náshilziihgo bich'į' ahénsį, nii lę́'e. 14 Áígee Jews ha'ánáłséh
yebik'ehń hashkee, Jesus Jews daagodnłsiníí bijı́ı́ ná'ilziihíí bighą, áík'ehgo
nnee dała'at'éehíí yich'į' hadziigo gáníí, Gostáń iskąązhį' na'iziidíí bee goz'ąą:
áí gostáń iskaaníí biyi' nádaanohwidilziihyú nohołkáh, doo godilziníí bijı́ı́ da.
15 Jesus hananádziigo áí nneehíí gáyiłnii, Ni, nzhǫǫ ádńł'íni, nohwíí dała'á
nołtı́ı́go godilziníí bijı́ı́ nohwimagashi dagohíí nohwitúlgayé dahastł'ooníí
k'eda'oł'adgo túyú daadołǫǫz góya'? 16 Díí isdzánihíí, Abraham bich'á'gé'
bi'dishchíni, Satan dahbihestł'ǫǫgo tsebíits'ádah bił łegodzaahi, godilziníí bi-
jı́ı́shą' doo k'e'it'ad da née? 17 Ágánniidná' nnee Jesus yich'į' daagot'iiníí
ádaa yádaaniidzı́ı́: áíná' nnee ła'ihíí dawa bił daagozhǫ́ǫ́, Jesus dázhǫ́ nłt'éégo
adzaahíí bighą.

18 Áígé' Jesus gáníí, Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aaníí hago'at'éehíí?
Hat'íí bił łísht'a nshné' baa nagoshni'? 19 Nnee ła' mústard biyigé dázhǫ́
ałch'íséhi náidn'ąągo bikíyaayú k'eidnláá; áí ch'il dázhǫ́ nchaahi silı́ı́go
bich'ádaaz'aahíí biyi'yú dlǫ́' yúdahyú nada'iniihíí bit'oh ádaagozlaahíí
k'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aaníí át'éé. 20 Áígé' gánádo'niid,
Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aaníí hat'íí bił łísht'a nshné'go baa
nagoshni'? 21 Isdzán ik'áán taadn ha'okąą́go báń benilzoołé yił ná'ist'oodgo
ąą́ł dahńdilzoołíí k'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aaníí át'éé.
22 Jesus Jerúsalemyú higaałgo kı́h nagoznilyú ła'íí daagotahyú ilch'ígó'aah
lę́'e. 23 Ła' bich'į' gánniid, ShiNant'a', ya' nnee da'ayą́hágo hasdáhikáh doleeł
née? Gáyiłnniid,

24 Ágołch'óshígo ch'ígót'i' ch'ínołkáh bich'į' dahdaanołdǫh: łą́ągo ha'akáh
hádaat'ı́ı́ doleeł ndi ch'éh ádaat'ı́ı́ doleeł, nohwiłdishnii. 25 Bigową
golíínííi nádidáhgo dáádítı́h nohwich'á' da'ditı́ı́hná' da'dáńyú nasozı́ı́go
dáádítı́híí ńdaanołts'ı́go gádaadołniił, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá
ch'í'íńtı́ı́h; nohwich'į' hadziigo gádaanohwiłdonıiił, Hagé' nałkaihi shı́,
shíí doo nohwídaagonsį da: 26 Áíná' gánádaadoł'niił, Ninąáł da'iidąą ni',
nohwida'itinyú ilch'ígon'aah ni'. 27 Áíná' gánohwiłdidonıiił, Hagé' nołkaihi
shı́ doo nohwídaagonsį da, nohwiłdishnii; yúwehzhį' nołkáh, daanohwigha
nchǫ'go ádaałt'íni. 28 Abraham, Isaac, Jacob, ła'íí dawa Bik'ehgo'ihi'nań
binkááyú nada'iziidi n'íí Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee goz'ąą yune'
naháztąągo daał'ı́ı́go, áíná' nohwíí nohwich'á' da'detąągo, daałchag ła'íí
nohwiwoo' łídaadołk'ash doo. 29 Nnee ha'i'áh biyaadé'go, ła'íí o'i'áh
biyaadé'go, yúdaazhidé'go, ła'íí hayaadé'go nihikáhgo, Bik'ehgo'ihi'nań
bilałtł'áhgee goz'ąą yune' dahnaháztąą doo. 30 Nnee ła' iké'yú daanlı́ı́ n'íí
da'iltsé doleeł; ła' da'iltsé daanlı́ı́ n'íí iké'yú doleeł.

31 Da'áí bijı́ı́ ła' Phárisees daanlínihi baa hikaigo Jesus gádaayiłnii, Kogé' dah-
nnáh; Hérod niziłhee hát'ı́ı́. 32 Jesus gábiłnii, Ti'i, áí ba'íí k'ehgo nlíni gádaadołnii,
Díí jı́ı́ ła'íí iskąą shíí ch'iidn nnee biyi'gé' ch'ínihisood, ła'íí ná'isziih; nakiskąągo
áníita shinasdziid ąą́ł ashłeh. 33 Da'ágát'éé ndi díí jı́ı́ ła'íí iskąą ła'íí nakiskąągo
da'áí k'ehgo hishgaał: Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi Jerúsalemyú zhą́
datsaah dábik'eh. 34 Jerúsalem, Jerúsalem ńlíni, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú
nada'iziidi natsíńłtseedíí, ła'íí nich'į' daahi'aadíí tséé bee nabida'tsisíńłne'íí;
tazhik'áné bi'aadíí bit'ats'in bitł'ááh yune' bizhaazhé onáyiniłíí k'ehgo
nichągháshé doo ałch'ídn łináhishniił hasht'ı́ı́ ndi doo hádaałt'ı́ı́ da ni'! 35 Nikı́híí

yó'agodot'ąą: da'anīigo gádaanohwiłdishn̄ii, Bik'ehgo'ihi'n̄ań bizhi' yee higaałń ba'ahégosini at'éé, daadołn̄iihíí bijįį zhą́ nadaashołtséh.

14

1 Łah Jews daagodnłsinít́ bijįį Jesus Phárisee nant'án nlíni bigową yun̄e' iyąąyú óyáágo, dé'at'éégo daayinł'įį́ lę́'e. 2 Jesus ła' nn̄ee nádaanilzoł yiłtsąą. 3 Áík'ehgo nn̄ee begoz'aanít́ nłt'éégo yídaagołsini ła'íí Phárisees daanlíni yich'į' hadziigo gáyiłn̄ii, Ya' godilzinít́ bijįį na'ch'ilziihgo goz'ąą née, dah née? 4 Doo hadń bich'į' hanadzii da lę́'e. Áík'ehgo nn̄ee kah yaa nagháhihíí náidnlǫǫzgé' náilziih, áígé' onáyíl'aad. 5 Áígé' gánádaabiłn'n̄iid, Hadń godilzinít́ bijįį bitúlgayé dagohíí bimagashi o'i'áń yúyaa ogo'yúgo dagoshch'į' hanáidishood ya'? 6 Áígee doo hadń hananádzii da lę́'e.

7 Nn̄ee kú neheskaihíí hagee nn̄ee itisgo ádaat'eehíí dahnádaadinibį̄hgee dahnihebį̄įłgo yiłtsąąná' ił ch'ígót'aahgo na'gon̄i'íí yee hadziigo gán̄íí, 8 Ni'i'n̄éhgee da'idąąyú ńn̄áh, nił nn̄iidyúgo, nn̄ee itisgo ádaat'eehíí dahnádinibį̄hyú dahnódaa hela'; ágándzaayúgo nn̄ee nitisgo at'éhi, Kú ńn̄áh, biłdo'n̄iid n'íí; 9 Áík'ehgo nn̄ee bá da'idaanít́ nich'į' nighághgo gánił didon̄iiłgo at'éé, Ai dahsínídaageehíí díí nn̄eehíí baa goń'aah; ádaayáńdzį̄go dá'ích'į'égee goz'ąągee dahńdaał. 10 Kú ńn̄áh golzeego naa ch'íníhít'ą́ą́go akú ńyaago dá'ích'į'égee goz'ąągee dahńdaał; áík'ehgo nn̄ee bá da'idaanít́ ńyáágo, Shit'eké, yúdahgee dahńdaał, nił n̄iigo, kú neheskaihíí bin̄ááł itisgo nni'dilteeh. 11 Hadń itisgo ádéstį̄įhń ádaagoch'olba'go ádoln̄iił; áíná' ádaagoch'olba'ń itisgo at'éégo ádoln̄iił.

12 Jesus nn̄ee bá da'idaanít́ ałdó' yich'į' hadziigo gáyiłn̄ii, Nigowągee ha'iz'ąągo da'idąąyúgo, dagohíí o'i'ą́ą́go da'idąąyúgo, doo dá nit'eké, nik'isyú, nik'íí, dagohíí ízis da'it'iinít́ na'ashhahgé' daagolíínít́ zhą́, Kú nohołkáh da'ołsąąyú, biłnn̄ii da; ágándzaayúgo ni ałdó', Kú ńn̄áh, nádaaniłdo'n̄iiłi at'éé, t'ąązhį' ni nich'į' naná'doho'n̄ił. 13 Ná da'idąąyúgo tédaat'iyéhíí, baa dahnagoz'aanít́, doo nadaakai dahíí, ła'íí bin̄áá édaagodinít́, Da'ołsąąyú nohołkáh, daabiłnn̄ii doo: 14 Áík'ehgo niyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł; áí doo hat'íí nich'į' nanádaihi'n̄iił dahíí bigha: nn̄ee nłt'éhi nanezna'íí naadikaihíí bijįį nich'į' nanádo'n̄ił.

15 Nn̄ee ła' Jesus yił iyaanít́ díí yidezts'ąągo gábiłn̄ii, Bik'ehgo'ihi'n̄ań bilałtł'áhgee goz'ąą yun̄e' hadń báń yiyąą doleełíí biyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł. 16 Jesus gábiłn̄ii, Nn̄ee ła' ízisgo bá da'idąągo, nn̄ee łą́ągo, Kú da'ołsąąyú nohołkáh, yiłnn̄iid lę́'e: 17 Áígé' da'idaanít́ biká' ngonyáágee binal'a'á gáyiłn̄ii, Hayíí, Kú nohołkáh, daabiłdén̄iidíí, Yushdé', daabiłnn̄ii; ałk'iná' ąął á'ilzaa. 18 Áíná' nn̄ee dała'á daantį́į́go, Doo ákú dishá da, daan̄ii nkegonyaa. Nn̄ee da'iłtséhíí gán̄íí, Ni' nagohéłn̄ii ni', áí nish'į́įyú díyáá: shá ch'ígon'aah, nánoshkąąh. 19 Ła'ihíí gánádo'n̄iid, Shíí magashi bena'ibąąsé gonenan nahéłn̄ii ni', áí bínshtááhyú díyáá: shá ch'ígon'aah, nánoshkąąh. 20 Ła'ihíí ałdó' gánádo'n̄iid, Shíí shi'aad gozlį̄į ni', áí bigha doo ákú nsháh da. 21 Nal'a'á binant'a' áí nn̄eehíí hat'íí daan̄iihíí yił nagosn̄i'. Nant'ánhíí bágóchį̄įdgo binal'a'á gáyiłn̄ii, Ti'i, dahałe, kį̄h gozn̄ilíí biyi' da'itinyú, kį̄h bigizh ch'énádaagozt'i'yú nn̄ee tédaat'iyéhíí, baa dahnagoz'aanít́, doo nadaakai dahíí, ła'íí bin̄áá édaagodinít́, Yushdé', daabiłnn̄ii. 22 Áígé' nal'a'áhíí binant'a' gáyiłn̄ii, Shinant'a', áshiłnn̄iihíí ałk'iná' begolzaa, ndi t'ah goz'ąą. 23 Nant'ánhíí binal'a'á gáyiłn̄ii, Ti'i, da'itinyú ła'íí kį̄h bin̄aayú ch'il łédaant'i'yú nihiyóód, áík'ehgo shigową yun̄e' ch'ilą́ą doleeł. 24 Nn̄ee, Kú da'ołsąąyú nohołkáh, ch'éh ádaabiłdén̄iidíí shi'idáń doo daayolį̄h at'éé da.

25 Jesus nnee łą́ągo yił nałseeł: ái yich'į' adzaago gáyiłnniid, 26 Dahadń shaa nyááhń bitaa, bimaa, bi'aad, bichąghášhé, bik'isyú, bilahkííyú, ła'íí dabíí bi'ihi'na' ndi shitisgo bił nzhooníí, áń doo shiké' higaałíí át'éé da. 27 Dahadń bitsį'iłna'ááhíí doo dahiditjihgo shiké' dahdigháh dahń, doo shiké' higaałíí át'éé da. 28 Nohwitahyú dahadń yúdahyú nil'ąągo iłk'e'ishtł'i nzįyúgo, áń iłtsé ndaahgoshą' da'kwíí ileeh shįhíí yołtag, dá bínil'ąą shį ąął ashłéhzhį' nzįgo? 29 Dahyúgohíí kįh bitł'ááh łédn'aahíí ąął áyíílaaná' hat'íí áile'ihíí doo ąął áile' yínés'ąą dayúgo, nnee binnááł doo ąął áile' dahíí baa daadloh nkegonyaa, 30 Gádaanniigo, Áí nneehíí itł'i nkegonyaa ndi doo ąął áile' yínés'ąą da. 31 Ła'íí nant'án, nant'án ła' yił nagonłkaad doleełyúgo, iłtsé ndaahgoshą' yaa natsekees, shisilááda gonenango doo náhóltag dayú ła' nant'ánhíí bisilááda nadin doo náhóltag dayúhi bił nagonshkaad dábik'eh shį, nzįgo? 32 Dahyúgohíí, yił nagonłkaadíí t'ah ńzaadgé' hikaahná', bá ch'inníih nadai'aahíí bidáhzhį' daidił'aa gádaayiłdinniihgo, Iłt'eké náodleeh. 33 Áík'ehgo nohwitahyú dahadń bíyéehíí dawa bił nzhǫǫhíí bighą doo yich'ą'hígháh hát'íį́ dahń, doo shiké' higaałíí át'éé da.

34 Ishjįh nłt'éé, ndi ishjįh doo nk'ǫ́ǫzh da silįįyúgo, hat'íí bee nk'ǫ́ǫzhgo ánálne'? 35 Łį́į́ bichan ndi bił nadigeedgo kíyaayú doo nalkaad bik'eh da; daazhógo ch'élkáad. Hadń bijeyi' golíínií íyésts'ąą le.

15

1 Tax bich'į' nadaahi'niiłíí ła'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí dawa Jesus yídaayésts'ąągo yich'į' nihikáh lę'e. 2 Phárisees daanlíni ła'íí begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi Jesus yída'iłtahgo gádaanii, Áí nnee, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí yich'į' nihikáh, ła'íí yił da'ayąą.

3 Áík'ehgo Jesus iłch'ígót'aahgo na'gonni'íí yee yił nagolni' gánííigo, 4 Nohwitahyú ła' dahadń dibełį́į́ dała'á gonenadín da'izlįįyú yinoyołgo, dała'á ch'a'oyááyúgo, ngost'ádin ngost'áíhíí dakú nyinníiłshą', áíná' dała'á bich'á' ch'a'oyááhíí yíka ntaah, dá náidnłtįįzhį'? 5 Náidnłtįįná' yaa bił gozhǫ́ǫgo biwosyú dahiłteeh. 6 Bigowąyú nádzáágo bit'eké ła'íí ba'ashhahgé' daagolíínií dała'áyíílaago gádaayiłnii, Shił nohwił daagozhǫ́ǫ́ le'; shidibełį́į́ ch'a'oyáá n'íí nádiłtįįh. 7 Da'áík'ehgo ałdó' nnee dała'á nchǫ'go at'éehń binchǫ' yich'á'zhį' adzaahń, ngost'ádin ngost'áí nnee daanjǫǫ daanzįgo binchǫ' doo yich'á'zhį' ádaane' dahíí bitisgo yaaká'yú baa koł daagozhǫ́ǫ́ doleeł, nohwiłdishnii.

8 Isdzán ła' zhaali béshłigai be'alzaahi gonenan nainilgo, dała'á baa ch'a'oltǫ'yúgo, kǫ' yidiltłaadgoshą' nágołshóhgé' yiká déz'įį, danáidn'ąązhį'? 9 Náidn'ąąná' bit'eké ła'íí ba'ashhahgé' daagolíínií dała'áyíílaago gádaayiłnii, Shił nohwił daagozhǫ́ǫ́ le'; zhaali shich'a'oltǫ' n'íí nádi'ąą. 10 Da'áík'ehgo ałdó' nnee dała'á nchǫ'go at'éehń binchǫ' yich'á'zhį' adzaahíí bighą Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií binnááł gózhǫ́ǫ́ doleeł, nohwiłdishnii.

11 Jesus gánádo'niid, Ła' nnee biye' naki golį́į́ lę'e: 12 Iké'gee nagháhihíí bitaa gáyiłnii, Shitaa, dawahá níyéehíí łahzhį' shíyéé doleełíí shaa nné'. Áík'ehgo bá iłk'ííyíné'go yaa yiné'. 13 Da'kwíí iskąą hik'e iké'gee nagháhihíí dawahá bíyéehíí dała'áyíílaago ńzaadyú óyáá, ákú da'adzaayú análwołgo dawahá bíyéé n'íí ąął ch'ayishchįįh. 14 Dá ąął ch'ayishchįįná' áígee shinná' góyéégo daagodeyaa lę'e; áík'ehgo dawahá yídn nlįįgo nkenyaa. 15 Nnee ła' áígee daagolíínií yá ná'nziid; góchi yá nádi'né'go. 16 Góchi bi'idáń dák'azhą́ yiyąą ndi nnee doo ła' bá'diné' da. 17 Ídínágoszįįdgo gádiłdi'nii, Shitaa yánada'iziidíí łą́ągo bi'idáń daagolį́į́, ik'e'an nazniłgo, áíná' shihíí shinná' dák'azhą́ shiziłhee!

18 Shíí nádishdáhgo shitaa bich'į'yú nádésdzá, áík'ehgo gábiłdishn̲iih, Shitaa, yaaká'zhį' bich'į', ła'íí ni nich'į' nchǫ'go asdzaa, 19 Doo niye' daashiłch'in̲ii bik'eh sitį́į́ da: nánada'iziidíí k'ehgo nashíńłteeh. 20 Áík'ehgo nádiidzaago bitaa yich'į' onádzaa. T'ah ńzaadgé' nádaałná' bitaa biłtsą́ągo baa ch'ozbaadgo bich'į' nádilwod, bizénáschidgo bizts'ǫs lę́'e. 21 Biye' gábiłn̲ii, Shitaa, yaaká'zhį' bich'į', ła'íí ni nich'į'nchǫ'go asdzaa, doo niye' daashiłch'in̲ii bik'eh sitį́į́da. 22 Áíná' bitaahíí yánada'iziidi gádaayiłn̲ii, Diyágé dázhǫ́ itisgo nłt'éhihíí kú ndaanołtsoosgo bá ádaagołe'; gan bik'edn'áné bik'e daadoł'aa, kee ałdǫ' bá ádaagołe': 23 Magashi zhaazhé bidinesk'ah n'íí nádaadołt'e'go bá daazołhee; áík'ehgo daahiidą́ągo nohwił daagozhǫ́ǫ́ le': 24 Díí shiye' daztsą́ą nsį n'íí t'ah hin̲aa lą́ą́; ch'a'otłizh n'íí nádiltį́į́h. Áík'ehgo bił daagozhǫ́ǫ́ nkegonyaa. 25 Biye' iłtsé nagháhihíí k'edolzaayú naghaa n'íí nádaał: áń kį́h yit'ahzhį' nnyááná' bésh dilwoshé bee idot'aałná' da'ch'ilzhishgo yidezts'ą́ą. 26 Nada'iziidi ła' yiká ánn̲iidgo nayídiłkid, Hat'íí bighą́ ágot'į́į́h? 27 Gábiłn̲ii, Nidizhé nádzáá; nitaa magashi zhaazhé bidinesk'ah n'íí bá zesdį́į́, nidizhé dánłt'éé nt'éégo baa nadzááhíí bighą́. 28 Áík'ehgo bágóchį́į́dgo doo ha'agháh dahíí bighą́ bitaa bich'į' ch'ínyáágo, Ha'ánn̲áh, biłn̲iigo nábokąą́h lę́'e. 29 Bitaa yich'į' hadziigo gáyiłn̲ii, Doo ałch'ídé łegodzaa da nich'oshn̲iigo áshiłnn̲iihíí dawa bikísk'eh ánsht'ee ni'; ndi gantł'ízí zhaazhé ndi t'ah doo hwaa shaa ńłteeh da, shit'eké bił shił daagozhǫ́ǫ́ le'at'éhi: 30 Áíná' díí niye', bizháan da'adzaahíí yił anákeełgo dawahá n̲íyéé n'íí ą́ą́ł ch'ayishchį́į́ná' nádzááyú, dagoshch'į' magashi bidinesk'ah n'íí bá zínłhį́į́. 31 Bitaa gábiłn̲ii, Shiye', ni nił gonshłį́į́, shíyéé́híí dawa n̲íyéé. 32 Nohwił daagozhǫ́ǫ́, nohwił gonedlį́į́go dábik'eh go'į́į́: díí nidizhé daztsą́ągo daandzį n'íí hin̲aa; ch'a'otłizh n'íí nádiltį́į́h.

16

1 Jesus bitsiłke'yu yich'į' hananádzii, Łah nn̲ee ízisgo it'íni ła' nn̲ee bána'iziidihi bíyéé́híí dawa yin̲ádéz'į́į́go nyinłtį́į́ lę́'e; áí nn̲ee ízisgo it'į́į́ n'íí gádaabiłch'in̲ii, N̲íyéé́híí yin̲ádéz'iinít dawahá nich'ą́' da'izlį́į́ áił'į́į́. 2 Áík'ehgo bána'iziidíí, Yushdé', yiłnn̲iidgo gáyiłn̲ii, Hat'íí lą́ą́ daaniłch'in̲iigo naa idists'ag? Naltsoos biká'dawahá shíyéé́híí shá beda'izoh n'íí shaa nán'aah; k'adíí dawahá shíyéé́híí doo shá bin̲ádíń'į́į́ da. 3 Na'iziidíí gádiłdi'n̲ii, Hago lą́ą ashn̲e'? Shinant'a' dawahá bá bin̲ádésh'į́į́ n'íí shich'ą́' nágodn'ą́ą: doo nagoshgeed bik'eh da; ídóshkeedyúgohíí ádaayánsdzį. 4 Shíí hago ashn̲e' bígonsį́, kodé' ch'ínáshi'dolt'e'go nn̲ee bitashaa doleełgo. 5 Áík'ehgo binant'a'íí yaa hadais'aa n'íí, Yushdé', daayiłn̲iigo, da'iłtséhihíí gáyiłn̲ii, Shinant'a' da'kwíí naa ha'áá? 6 Mazhííl dała'á gonenadíni ik'ah bee kedaanes'ą́ągo, n̲ii. Áík'ehgo gánáyiłdo'n̲iid, Dagoshch'į' ńdaahgo ashdladin zhą́ shaa ha'áá ánágódle'go k'e'iłchíí. 7 Ła' gánáyiłdo'n̲iid, N̲ihíí da'kwíí naa ha'áá? Áík'ehgo gán̲íí, Tł'oh naghái ízis nchaahíí dała'á gonenadín dádeskadgo. Áík'ehgo gánáyiłdo'n̲iid, Tsebídin zhą́ shaa ha'áá ánágódle'go k'e'ełchíí. 8 Nant'án bána'iziidná' bich'į' nach'aahń, Gonyą́ą́yú ándzaa lą́ą, yiłn̲ii: díí jį́į́ ni'gosdzáń biká' ágot'ee zhin̲éé nakaihíí daałinolt'į́į́łíí, idindíín zhin̲éé nakaihíí bitisgo daagoyą́ą́. 9 Ni'gosdzáń biká' ízis it'iinít bee nohwit'eké ádaagołdle'; áík'ehgo ásdį́į́dgo dahazhį' daagolį́į́yú nohwá ch'ídaadotį́į́ł, nohwiłdishn̲ii. 10 Hadń da'ayą́hágo ágot'eehíí ndi begondlį́į́go nayik'í'iziidyúgo ízisgo ágot'eehíí ałdǫ' begondlį́į́go nayik'í'iziid doleeł: hadń ayą́hágo doo bik'ehyú át'éé dayúgo dázhǫ́ itisgo doo bik'ehyú át'éé da doleeł. 11 Áík'ehgo ni'gosdzáń biká' it'iinít doo nzhǫǫgo ádaanołsį dayúgo, hadń yaaká'yú it'iinít nohwaa yiné' áíná'? 12 Ła' bíyéhi

doo bá nzhǫǫgo ádaanołsį dayúgo, hadń dánohwíí nohwíyéehíí nohwaa yiné' áíná'?
13 Doo hadń binant'a' naki da: dała'a bił nchǫ'ná' ła'ihíí bił nzhǫǫ doleeł ai't'éehíí bighą, dagohíí dała'á yotą'ná' ła'ihíí yich'ołaa doleeł ai't'éé. Bik'ehgo'ihi'ǹań ła'íí it'iiníí dała' doo hago'at'éégo bá na'ch'iziidi at'éé da. 14 Phárisees daanlíni, zhaali ádáhádaat'ínihi, díí dawa daidezts'ąąná' Jesus yaa yádaałti'go yaa daadloh lę'e. 15 Áik'ehgo gáyiłnǹiid, Nǹee binadzahgee daanołshǫǫ ádaanoł'įį ndihíí Bik'ehgo'ihi'ǹań nohwijíí yuǹe'íí yígółsį: nǹee hat'íí itisgo ádaayoǹiihíí, ái Bik'ehgo'ihi'ǹań bił nchǫ'. 16 Bik'ehgo'ihi'ǹań yegos'aaníí ła'íí binkááyú nada'iziidíí ádaaǹiihíí yebik'ehgo ngóhéyáá, John nyáázhį': áígé' yushdé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihi'ǹań bilałtł'áhgee begoz'aaníí nłt'éégo baa na'goǹi'íí t'ah baa nadaagolǹi' goldoh, áik'ehgo nǹee dała'á daantʼíígee dázhǫ́ hádaat'įįgo ídéédaalnaa. 17 Yáá ła'íí ni'gosdzáń biłgo bech'ígoǹáhgo doo nyee da, áíná' begoz'aaníí dázhǫ́ da'ayą́hágo ndi bech'ígowáhgo nyee. 18 Dahadń bi'aad yił ił'ínát'aazhgo ła'i yił nnaná'ǹááyúgo áń nant'į' naghaa: ła'íí dahadń isdzán biką' yó'onáyíłt'e'ń yił nǹááyúgo ái nǹee nant'į' naghaa.
19 Łah nǹee ízisgo it'iiníí, nak'ą' nłt'éhi łichiigo dotł'izhi bidiyágé lę'e, dajįį biigha idáń łáń íliíníí zhą́ yiyáni. 20 Ái nǹee bich'ígót'i'gee ła' nǹee ídókeedi dá łóód zhą́hi, Lázarus holzéhi, ndaabich'istįį. 21 Nǹee ízis it'iiníí iyąągé' báń bizhool nanidéhíí shá dó'né' hadó' nzį lę'e: ła'íí łichánné baa hikáhgo biká' łóódíí daayiłǹaad. 22 Nǹee tét'iyé n'íí daztsąągo Bik'ehgo'ihi'ǹań binal'a'á yaaká'yú daagolíínníí Abraham bijíláhzhį' ídéyóltą'go onádaabistʼįį lę'e: nǹee ízis it'įį n'íí ałdó' daztsąągo łełtʼįį. 23 Ch'iidntahyú dázhǫ́ biniigonłt'éégo hadag déz'įįgo ńzaadyú Abraham Lázarus ídéyóltą'go yiłtsąą. 24 Áik'ehgo Abraham nawode yich'į' ánǹiid, Abraham, shitaa, shaa ch'onba'go Lázarus shich'į' nł'áá, bilázhoozhíí tú bee náyółt'oodgo shizaad shá yinołk'az; díí kǫ'íí biyi' nyeego shich'į' nagowaahíí bighą. 25 Áíná' Abraham gábiłnǹiid, Shiye', t'ah hinǹááná' bínánlǹíh, dawahá nłt'éehíí ǹíyéé ni', áíná' Lázarus doo hat'íí nłt'éhi bíyéé da ni': k'adíí áń nłt'éégo ábi'dilzį, áíná' nihíí k'adíí niniigonłt'éé. 26 Nohwíí nohwigizhgee dázhǫ́ yúyahgo nalwozh ałdó': áik'ehgo kodé' azhį' nach'idikáh doleeł n'íí doo hago'at'éégo akú nach'idikáh át'éé da; áíná' doo yushdé' nach'idikáh át'éé da. 27 Áik'ehgo nǹee ízis it'įį n'íí gánǹiid, Shitaa, nánoshkąąh, Lázarus shitaa bigowąyú ńł'áá: 28 Shik'isyú ashdla'i golʼíí; ái doo kúyaa góyéégo goz'ąą yuyaa dikáh da doleełhíí bighą Lázarus bił nagolǹi'go nł'áá. 29 Abraham gábiłnǹiid, Bíí Moses ła'íí Bik'ehgo'ihi'ǹań binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda'ashchiinníí yedaagoyiłʼíí; ái yídaayésts'ąą le'. 30 Ágánǹiid, Dah, shitaa Abraham: áíná' dahadń daztsánihi bich'ą'gé' náńł'ááyúgo shik'isyú binchǫ'íí yich'ą'zhį' ádaaǹe' doleeł. 31 Abraham gánábiłdo'ǹiid, Moses ła'íí Bik'ehgo'ihi'ǹań binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda'ashchiinníí doo daidits'ag dayúgo, daztsáni naadiidzaago bił nadaagolǹi' ndi doo da'odląą da doleeł go'íí.

17

1 Jesus bitsiłke'yú gáyiłnǹiid, Nakídintaahíí dábegolǹe' go'íí, áíná' hadń na'íntaahíí bá góyéé doleeł. 2 Tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bídestł'ǫǫgo túnteel beh hilt'e'go bá nzhǫǫ doleeł ni', díí doo ízisgo ádaat'ee dahíí dała'á nchǫ'go at'íígo doo áile' da doleełhíí bighą.

3 Ídádaadesółt'įį: nik'isn nich'į' nchǫ'go at'ííyúgo bee bich'į' yáńłti'; áik'ehgo, Shaa nágodin'áah, niłǹiiyúgo baa nágodin'áah. 4 Dała'á jįį gosts'idn

nich'į' nchǫ'go ánádzaayúgo, gosts'idn nich'į' ánádzaago, Shaa nágodin'áah, niłn̲iiyúgo, baa nágodin'áah. 5 Jesus binadaal'a'á gádaabiłn̲ii, Nohwi'odlą'íí dayúweh nohwá bínáhodaałgo áńłsį. 6 Áík'ehgo Jesus gádaabiłn̲ii, Nohwi'odlą' mústard biyígé ga'at'ééyúgo ndi, díí tsį sýcamine holzéhi gádaabiłdołn̲ii, Dáni nikeghadgé' hádńłts'ǫǫdgo túnteel biyi'gee ík'endléé; áík'ehgo da'ánn̲iiyú an̲e' doleeł. 7 Nohwitahyú ła' bána'iziidíí bá nagodzįįzyúgo, dagohíí magashi bá nanyoodyúgo, ya' kíyaagé' nádzáágo gáyiłn̲iih née, Yushdé', dák'ad ńdaahgo ináá? 8 Dah, áíná' gáyiłn̲iih, Shá á'íle', áígé' ík'e'idleego shich'į' n'ííkáah, ąął iyą́ągé' ąął ishdlą́ayúgo; bikédé'go ináá ła'íí ídlą́ą. 9 Ya' bana'iziidíí da'áyiłn̲iiyú adzaahíí bighą, Ahíyi'ee, yiłn̲ii née? Dah, nsį. 10 Nohwíí ałdó' da'ánohwiłdi'n̲iihíí dawa ádaasolaayúgo gádaadołn̲iih, Nohwíí doo nił daandlįį dago ná nada'iidziid: hat'íí, Ádaałe', nohwiłdi'n̲iihíí zhą́ ádaasiidlaa.

11 Jerúsalemyú higaałyú Jesus Samária ła'íí Gálilee bigizhyú higaał lę'e. 12 Gotah yun̲e' oyáágo nn̲ee gonenan łóód doo ínádįh dahi, léprosy holzéhi, yaa nakaihi baa hikai, áí da'an̲ahyú nazįįgo, 13 Daadilwoshgo gádaan̲ii, Jesus, Nant'án, nohwaa ch'onbáah. 14 Jesus áí nn̲eehíí yiłtsą́ągo gádaayiłn̲ii, Daadołkáhgo okąąh yedaabik'ehi bich'į' ch'í'n̲ah ádaadołdle'. Hikahná' nłt'éé nádaasdlįį lę'e. 15 Áí nn̲ee dała'á nábi'dilziihíí yígołsį́įdgo t'ąązhį' Jesus yaa nadzáá, nádziihíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań ya'ahénzįgo dilwoshgo, 16 Jesus biyahzhį' hayaa adzaa, Ahíyi'ee, yiłn̲iigo: áń Samáriagé' gólínihi. 17 Áígé' Jesus gábiłn̲ii, Gonenan nádaadziihná' ngost'áíhíí hayú? 18 Dadíń zhą́ łahgé' nn̲eehihi t'ąązhį' nadzáá, Bik'ehgo'ihi'n̲ań ya'ahénzįgo. 19 Nádndáhgo hín̲ááł, ni'odlą'íí nłt'éégo ánániidlaa, yiłn̲ii.

20 Phárisees daanlíni Jesus nayídaadiłkidgo gádaayiłn̲ii, Da'os'ah Bik'ehgo'ihi'n̲ań nant'aa doleełíí kú bengowáh? Jesus gán̲íí, Doo hwit'į́įgo kú bengowáh da: 21 Kúńko díń'į́į! dagohíí, Nláhyú nláh! doo daach'in̲ii da: Bik'ehgo'ihi'n̲ań ałk'iná' nohwiyi' yun̲e' nant'aa. 22 Jesus bitsiłke'yu gáyiłn̲ii, Shíí, nn̲ee k'ehgo Niyááhíí bijįį dała'á nách'ołtséh hádó' daanołsį́įh doleeł, ndi doo ndaahołtséh át'éé da goldohíí dahagee biká' ngowáh. 23 Nláhyú daadeł'į́į, dagohíí, Kú daadeł'į́į, daanohwiłch'in̲ii doo: áíná' akú dołkáh hela', biké' dołkáh hela'. 24 Hada'didla'íí bee yáá dáłázhin̲éégé' łahzhin̲éégo bee got'į́į nágodleeh; áík'ehgo shíí, nn̲ee k'ehgo Niyááhíí, ánsht'ee doleeł ch'í'n̲ah áshi'delzaahíí bijįį. 25 Dabí'iłtsé łą́ągo shiniigodiln̲e'go daałinolt'į́įłíí doo hádaashit'į́į da doleeł. 26 Noe t'ah golį́į́ná' ágot'ee n'íí k'ehgo shíí, nn̲ee k'ehgo Niyááhíí, nánshdáhíí bijįį ałdó' ágágot'ee doleeł. 27 Áíná' Noe tsina'eełíí yiyi' oyaazhį' da'ch'iyąą ni', da'ch'idląą ni', nnádaach'iłse' ni', ła'íí łaa daagoch'ihin̲iiłgo nnádaaze' ni', áígé' tú idezjoolgo ąął tú bił daach'idesdzii'. 28 Lot t'ah golį́į́ná' ałdó' da'ágágot'ee ni'; da'ch'iyąą ni', da'ch'idląą ni', nada'ch'ihiłn̲iih ni', kaa nadaahi'n̲iih ni', k'eda'ch'idilee ni', ła'íí gową ádaagoch'ile' ni'; 29 Áíná' Lot Sódomgé' ch'ínyááhíí bijįį kǫ' ła'íí tséé łikǫ'i, brimstone holzéhi, yaaká'gé' náłtą́ągo ąął daakową́ą'. 30 Shíí, nn̲ee k'ehgo Niyááhíí, ch'í'n̲ah ádideshdle'híí bijįį ałdó' ágágot'ee doleeł. 31 Áí bijįį hadń bikį́h biká'yú dahsdaahń bikį́h yun̲e' bíyééhíí siné'i, gódah yiká o'ánáodáh hela': da'áík'ehgo ałdó' nn̲ee k'edolzaahíí yiyi' naghaahń t'ąązhį' ánáo'n̲e' hela'. 32 Lot bi'aadń bínádaałn̲iih. 33 Dahadń bi'ihi'n̲a' yaa bił goyééhń, áí bich'á' da'izlį́į hileeh; áíná' dahadń ádaayis'n̲ahgo bi'ihi'n̲a' da'izlį́į silį́į'ń ihi'n̲aa doo ngonel'ąą dahíí yee hin̲aa doo. 34 Shíí gánohwiłdishn̲ii, Áí bitł'é' nn̲ee naki dashteezhgo, dała'á nádilteehná' ła'íí da'akú sitįį doo. 35 Isdzáné naki łísht'a da'ik'aayúgo, dała'á nádilteehná' ła'íí da'akú sidaa doo. 36 Nn̲ee naki k'edolzaayú na'aashyúgo, dała'á nádilteehná' ła'íí da'akú sizįį doo. 37 Hayú,

nohweBik'ehń? daabiłnii. Jesus gádaabiłnii, Dahayú its'í siné'yú ch'ishoogi dała'at'éé doleeł.

18

1 Da'ch'okąąh nt'éégo doo kił iyeeh dago Jesus na'gonį'íí bee iłch'ígó'aahgo 2 Gánnįid, Łah kįh goznįlyú yánáltihń góljį́, Bik'ehgoihi'nań doo yidnłsíni da, nnee doo bił ilíni da: 3 Ła' isdzán, itsaa nlíni, áígee golíni dakozhą́ baa nadáhgo gábiłnii, Shá iłk'ígodnłdǫǫh, nnee ła' shik'ennįihíí bighą. 4 Dét'įhézhį', Dah, yiłnii: ndi bikédé'gohíí dabíí gádiłdi'nii, Bik'ehgo'ihi'nań doo dinsį da, nnee doo shił iljį́ da; 5 Da'ágát'éé ndi díí itsaahíí ts'íshiłdįįhíí bighą bá iłk'ígodishdǫǫh; dahyúgohíí kú nádáh ńt'ééyúgo shiyiłhá. 6 Jesus gánádo'niid, Yánáltihń doo dábik'ehyú át'éé dahń ánnįidíí ídaayesółts'ąą. 7 Bik'ehgo'ihi'nań nnee hayínilíísha' dajįį biigha ła'íí datł'é' biigha bich'į' ádaanįihíí bich'į' ídésts'ąągo ńzaad godihighá́h ndi yá ilk'ígodildǫǫh. 8 Dagoshch'į' yá iłk'ígodildǫǫh, nohwiłdishnii. Da'ágát'éé ndi shíí nnee k'ehgo Niyááhíí nánsdzaagosha', ni'gosdzáń biká' nnee daashodlaanií ła' daastséh shį? 9 Jesus nnee ła' dázhǫ́ nshǫǫ daanzįgo dabíí zhą́ ádaa da'odlíígo, ła'íí doo hadń yił da'óltagi da, iłch'ígót'aahgo na'gonį'íí yee hadziigo gáyiłnii: 10 Łah nnee naki wą́'yú da'ch'okąąh goz'ąą yunne' o'áázh lę́'e; dała'á Phárisee nlíni, ła'ń tax bich'į' nadaahi'nílį. 11 Phárisee nlínihń ídá'okąąhgo gánįí, Bik'ehgo'ihi'nań, shíí ła' nnee ádaat'eehíí k'ehgo doo ánsht'ee dahíí bighą naa ahénsį, áí aadaanchį'íí, doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí, nant'į' nadaakaihíí, díí tax bich'į' nahi'niłń ndi doo bik'ehgo ánsht'ee da. 12 Shíí dałán godilzinií biyi' nakidn dáshinį́' oshkąąh, ła'íí dawahn shíyéehíí dágonenanyú iłk'é'nilgo dała'á Bik'ehgo'ihi'nań bich'į' nanáhishnił. 13 Áíná' tax bich'į' nahi'niłihń da'anahyú sizįįgo bijíláhzhį' nyínłts'į, dá doo hadag dighaałé gánííigo okąąh, Bik'ehgo'ihi'nań, shíí shinchǫ' łánihi shaa ch'onba' le'. 14 Shíí nohwił nadaagoshni', Áí nneehń gowąyú onádzaa, Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee bízhą́ binchǫ' n'íí bich'á'né'ná' ła' nneehíí, dah: hadń itisgo ádéstįįhń ádaagoch'olba'go ádolniił; áíná' hadń ádaagoch'olba'ń itisgo at'éégo ádolniił. 15 Jesus mé' baa ndaach'ihezhnil lę́'e, yiká ndaadilniih daabich'ido'níígo: áíná' Jesus bitsiłke'yu daayiłtsąągo, Doo ágádaałt'įį da, daabiłnniid. 16 Áíná' Jesus, Yushdé', daayiłniigo, Ch'ík'eh chąghášhé shich'į' nihikáh le', doo t'ąązhį' daahínółtą' da; bíí ga'ádaat'eehíí Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee daanlįį, niigo. 17 Da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Dahadń chąghášhé ałch'íséhíí k'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aanií nágodn'ąąyúgo zhą́ Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee daanliinií itah hileeh. 18 Łah nant'án Jesus nayídiłkidgo gáyiłnii, Iłch'ígó'aahíí nłt'éhi ńlínihi, hago łąą áshne'go ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí bee hinshnaa doleeł? 19 Jesus gábiłnii, Hat'íí bighą nnee nłt'éhi shiłnnii? doo hadń nłt'éé da go'jį́, dała'á zhą́, Bik'ehgo'ihi'nań zhą́. 20 Bik'ehgo'ihi'nań ngon'ą́ą́ lę́'ehíí bígońłsį́ go'jį́, Doo nant'į' nach'ighaa da, Doo ich'iziłhee da, Doo ich'in'įįh da, Doo łé'ch'iłchoo da. Kitaa ła'íí kimaa ch'idnłsį. 21 Nneehíí gábiłnii, Áníi nashaagé' godezt'i'go áí dawa bee ánsht'ee. 22 Jesus áí yidezts'ąąná' gábiłnii, Dała'á zhą́ doo bee áńt'éé da: ti'i, dawa níyéehíí naa nahoniihgo, zhaalihíí tédaat'iyéhíí bita'iníih, áík'ehgo yaaká'yú dawahá łáń ílíni níyéé doleeł: áíná' yushdé', shiké' dahsinnáh. 23 Áí yidezts'ąąná' doo bił gozhǫ́ǫ́ da silįį: dázhǫ́ ízis it'įįhíí bighą. 24 Doo bił gozhǫ́ǫ́ da silįįgo Jesus bígołsįįdná' gánįí, Nnee ízis da'it'iinií Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee daanliinií itah daaleehgo dázhǫ́ bá nyee! 25 Łjį́ bighán ha'i'áhíí bená'kadé bigha'i'áńyú ch'éghághgo bá nyeená' ízis it'iinií Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee daanliinií itah hileehgo itisgo bá nyee.

26 Nnee ái daidezts'aaníí gádaaɳii, Áíná' hadń zhą́ hasdábi'dilteeh? 27 Jesus gáɳíí, Nnee dahat'íhíta doo łayole' at'éé dahíí Bik'ehgo'ihi'ɳań łayile'hi at'éé.
28 Peter gábiłɳii, Nohwíí nohwíyéé dawa bich'ą́' dahdihiikainá' niké' dahsiikai ni'.
29 Jesus gánádaabiłdo'ɳiid, Da'aɳii gádaanohwiłdishɳii, Bik'ehgo'ihi'ɳań bilałtł'áhgee daanlįįzhį' itah nlįįhíí bighą bigową, bi'aad, bik'isyú, bimaa, bitaa, dagohíí bichąghásh́é yich'ą́' dahnyááyúgo, 30 Áń díí goldohíí biyi' ái bitisgo doo ałch'ídn baa na'né' doleeł, ła'íí łahgo náhodeszaago ihi'ɳaa doo ngonel'ąą dahíí yee hiɳaa doleeł.
31 Jesus bitsiłke'yu nakits'ádahíí yił its'ákaigo gádaayiłnɳiid, Jerúsalem yúdag deikai, ákú Bik'ehgo'ihi'ɳań binkááyú nada'iziidi n'íí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shaa k'eda'ashchiiníí dawa begolɳe'.
32 Nnee doo Jews daanlįį dahíí baa shi'dilteehgo shaa daadloh doleeł, yúyahgo shiniidaagodile' ła'íí shik'ídaadihizheeh doleeł:
33 Hashída'iłtsaas doo, ła'íí daashiziłhee doleeł, áígé' taagi jįį hileehgo naadishdáh.
34 Áíná' hat'íí ɳiigo aɳíihíí doo ła' yídaagołsį da: aɳíihíí baa ch'ananl'į'go doo bił ídaagozį da.
35 Jesus Jériko k'ad yaa higháhná', ła' nnee biɳáá ágodini ídókeedgo itín bahyú sidaa:
36 Nách'ołseełíí yidezts'ąągo, Hat'íí lą́ą́ ágodzaa, ɳiigo na'ídiłkid lę́'e.
37 Áík'ehgo gádaabiłch'iɳii, Jesus, Názarethgé' gólíni, kúk'e higaał.
38 Áík'ehgo nádidilghaazhgo gáɳíí, Jesus, David biYe' ńlíni, shaa ch'onbáah.
39 Ła' ádn náłseełíí bił daadestehgo, Godnch'áad, daabiłɳii, áíná' da'tiségo dilwosh, gáɳíígo, David biYe' ńlíni, shaa ch'onbáah.
40 Jesus nnyáágo, Yushdé' bił dołkáh, ɳii: bit'ahzhį' nyááná' nayídiłkidgo
41 Gáyiłɳii, Hat'íílá ná áshłe' háńt'įį gá? Nnee biɳáá ágodiníí gábiłɳii, SheBik'ehń, desh'įį́go ánáshídle'.
42 Jesus gábiłɳii, Niɳáá nágódleeh, ni'odlą' nłt'éégo ánániidlaa.
43 Dagoshch'į' go'įį́ nasdlįįgo biké' dahiyaa, Bik'ehgo'ihi'ɳań ba'ahénzįgo: áik'ehgo nnee dawa daayiłtsąąná' Bik'ehgo'ihi'ɳań ya'ahédaanzį lę́'e.

19

1 Jesus Jérikoyú ch'ínyáá lę́'e.
2 Ákú ła' nnee Zacchéus holzéhi, tax bich'į' nadaahi'ɳiiłíí da'tiséyú sitíni, ízis it'íni golį́į́ lę́'e.
3 Jesus holzeehń yiłtséh hát'į́į́; áíná' nnee daałiłjizhgé' bíí ałch'íséhíí bighą ch'éh histséh nzį lę́'e.
4 Áík'ehgo náłseełíí yádn nádilwodgo Jesus ch'égháh doleełyú gashdla'á nan'áhi yiká'zhį' hayáá.
5 Jesus áígee nyááná' hadag déz'įįná' gábiłɳii, Zacchéus, dáhałe gódah ch'íńɳáh; díí jįį nich'į' hasta' deyáá.
6 Áígé' dáhałego gódah ch'ínádzaago yaa bił gozhǫ́ǫ́go gowąyú yił onát'aazh.
7 Nnee ái daayiłtsąąná' bída'iłtahgo gádaaɳii, Nnee doo bik'ehyú át'éé dahń yaa hasta' oyáá.
8 Zacchéus nnyáágo Jesus gáyiłɳii, ShiNant'a', dawahá shíyéehíí iłɳí'gé' tédaat'iyéhíí baa hishɳiił; áíná' dahat'íhíta bee bich'į' nashich'a'yúgo, dį́į́dn dábitisyú da'ágánáołąągo bich'į' nanádihishɳił.
9 Jesus gábiłɳii, Díí jįį behasdách'igháhíí kogee naháztaaníí bee bá goz'ąą, Zacchéus ałdó' Abraham bich'ą́'gé' bi'dishchíni at'éégo.
10 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee ch'a'onezdeehíí biká daadesh'įį ła'íí hasdáhishɳiiłhíí bighą niyáá.
11 Nnеehíí ídaayésts'ąągo Jesus iłch'ígót'aahgo na'goɳi'íí yee bił nanádaagołɳi', Jerúsalemyú dák'azhą́ hígháhíí bighą, ła'íí Bik'ehgo'ihi'ɳań nant'aa doleełíí dagoshch'į' ch'í'ɳah áile' daanzįhíí bighą.
12 Łah nnee ízisgo at'éhi ńzaadyú óyáá, nant'án ábi'dilɳe'go, áígé' nádáhgo.
13 Nnee gonenan bánada'iziidíí, Yushdé', daayiłnɳiidgo, bestso pounds holzéhi dała'ágo daantį́į́gee yita'izɳii gáyiłɳiigo, Díí zhaalihíí bigowáhgo ádaałe', danánsdzaazhį'.
14 Áíná' nnee áígee daagolíníí daabich'ołaahíí bighą ch'iɳii nadai'aahíí biké' odais'a' gádaaɳiigo, Díń nneehń doo nohwinant'a' hileeh hádaahiit'įį da.
15 Nant'án ábi'delzaagé' nádzáágo, Shánada'iziidi zhaali baa daasiɳilíí

yushdé' shá daabiłdołnıih, nıi lę́'e, dała'á daantʼíígee zhaali da'kwíí ádaizlaahíí bígonsıhíí bighą. 16 Da'iłtsé baa nyááhń gábiłnıi, Shinant'a', nizhaalihíí go-
nenan itisyú ánáyiidlaa. 17 Áík'ehgo gáyiłnıi, Nłt'éégo shána'izíídi, nłt'ééyú
ándzaa lą́ą́: da'ayą́há ndi nłt'éégo shá ánlaahíí bighą gonenáágo kıh goznıili
bá nant'áágo ánishłe'. 18 Iké'gee nanádzááhń gánıíí, Shinant'a', nizhaalihíí
ashdla' itisyú ánáyiidlaa. 19 Áík'ehgo gáyiłnıi, Nihíí ashdla'go kıh goznıili bá
nant'áá doo. 20 Ła' nanádzáágo gánıíí, Shinant'a', kóh nizhaali, bił isíídisgo
ná síłné' ni': 21 Nnee doo begónedzą́ą dahi ńlʼíhíí bighą nénásdzid: hat'íí
doo ninne' dahíí dahnné', hat'íí doo k'edínlaa dahíí náhigéésh. 22 Nant'ánhíí
gábiłnıi, Dáni niyati'íí bee ch'é'édént'ąą, nchǫ'go shána'izíídi. Nnee doo
begónedzą́ą dahi nshłʼíigo bígońłsı, doo ni'niné' dahíí nádishné'hi, ła'íí doo
k'edíláá dahíí náhishgeeshi: 23 Hat'íí bighą áíná' shizhaalihíí doo shá ha'áńnıil
da, kú nánsdzaago bínágodzaahíí bił hananıil doleeł ni'? 24 Nnee bit'ahyú
nadaaziiníí gáyiłnıi, Bizhaali bich'ą́' nadaadołnıiłgo nnee bizhaali gonenanhń
baa daanołnıiił. 25 (Nohwinant'a', áń la' ałk'iná' gonenan bíyéé, daabiłnıi.)
26 Gádaanohwiłdishnıi, Dakówa hat'íí kíyéehíí kaa nado'né' doleeł; ła'íí doo
hat'íí kíyéé dahíí, kíyéé lę́'e ndi kich'ą́' nadido'né' doleeł. 27 Áíná' díí
daashich'ołaahíí, doo binant'a' hishłeeh hádaashit'ıį dahíí, kú shidáhyú ndaa-
hołt'e'go shinı́áá́ł nadaałtseed.

28 Jesus ąą́ł nagosnı'ná' ádn dahiyaa wą́'yú Jerúsalemyú. 29 Béthphage ła'íí
Béthany k'ad yaa highánná', dził Olives holzéhi si'ąągee nyááná' bitsiłke'yu
naki oyił'a', 30 Gáyiłnıigo, Ti'i, nohwádnyú gotahyú doł'aash; dáha'ał'aashgee
túlgayé zhaazhé dahastłʼǫ́ǫ́go baa noł'aash, t'ah doo hwahá hadń yiká' dah-
ndaahi da: ái k'e'oł'adgo kú nánołǫǫs. 31 Dahadń, Hat'íí bighą k'e'oł'ad?
nohwiłnıiyúgo, gábiłdidołnıiił, NohwiNant'a' hát'íígo áhiit'ıį. 32 Doł'aash, yiłnıi
n'íí dahazh'aazh, áík'ehgo Jesus dá ábiłnıi n'íí k'ehgo túlgayé zhaazhé yaa
n'áázh. 33 K'edaayi'adná' nnee áí túlgayé bíyéhihi gádaabiłnıi, Hat'íí bighą
túlgayé zhaazhé k'e'oł'ad? 34 Gádaayiłnıi, NohwiNant'a' hát'íígo áhiit'ıį.
35 Áígé' túlgayé zhaazhé Jesus yaa daizlǫǫzgo bidiyágéhíí biká' dahdai-
heznılná' Jesus yiká' dainesdaa. 36 Bił higaałyú bádnyú nnee bidiyágé
yídaagosteel lę́'e. 37 Jerúsalemyú k'ad yaa higháhgo, dził Olives holzéhi
si'ąągé' hayaa iditingee biké' náłseełíí ízisgo áná'ol'ıį́łíí daayiłtsą́ąhíí bighą
bił daagozhǫ́ǫ́go Bik'ehgo'ihi'nań ya'ahédaanzıgo nádaadidilghaazhgo gádaanıi
nkegonyaa: 38 Ízisgo Nant'án, nohweBik'ehń bizhi' yee higaałń ba'ahégosini
at'éé: yaaká'yú iłch'ı'gont'éé, da'tisé goz'ąągee idindíín. 39 Nnee binı́áá́ł
ágot'ıį́díí ła' Phárisees daanlíni Jesus gádaayiłnıi, Iłch'ígó'aahíí ńlíni, niké'
náłseełíí, Doo daagonołch'aad da, daabiłnıi. 40 Áíná' gádaayiłnıi, Áí doo
daagonłch'aad dayúgo dá tséé ndi nádaadidilghaash go'ı́ínohwiłdishnıi.

41 Ałhánégé' higaałná' kıh goznılíí yiłtsą́ągo yaa hichag. 42 Gánıíígo, Díí jıį́
ndi hat'íí bee niyi' iłch'ı'gont'éé doleełíí bígońłsıyúgo nłt'éé doleeł ni'! Áíná'
naa ch'anal'ı'. 43 Nik'edaannıihíí ninaa łeedaagodigeedgo łeezh ninaa łeedn'aago
doo hwaa ch'ígót'i' da doleełíí bich'ı' goldoh. 44 Nkínádaanidiłt'eeh doo, ni ła'íí
nichąghášhé niyi' daagolíínıí; doo ła' hayú tséé iłk'idaanasdláágo ádaanile' da;
Bik'ehgo'ihi'nań naa nyááná' doo bígońłsı dahíí bighą. 45 Da'ch'okąąh goz'ąą
yune' Jesus ha'ayáágo ákóne' baa nada'inıihíí ch'íinihiyood nkegonyaa lę́'e;
46 Gádaayiłnıigo, Díínko bek'e'eshchıį, Shikıhíí kıh biyi' da'ch'okąąhíí át'éé, áíná'
nohwihíí daan'ı́ihíí bigową ádaagosolaa ląą. 47 Dawa jıį́ da'ch'okąąh goz'ąą
yune' iłch'ígó'aah lę́'e. Okąąh yedaabik'ehi ła'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi
ła'íí nnee itisgo nadaandeehi daabiziłhee hádaat'ı́ı, 48 Ndi doo hago ádaabile'
da: nnee nłt'éégo bich'ı' ídaayésts'ąąhíí bighą.

20

1 Łah da’ch’okąąh goz’ąą yuge’ Jesus nnee yił ch’ígó’aahgo nłt’éégo
na’gonį’íí yaa nagolnį’go okąąh yebik’ehi itisyú nadaandeehi, begoz’aaníí
ye’ik’eda’iłchíhi, ła’íí Jews yánazíni baa hikaigo, 2 Gádaabiłnii, Hadń bik’ehgo
ánánt’įįł, nohwił nagólnį’, hadń naa godin’ą́ągo áńt’įįh? 3 Jesus gádaabiłnii, Shíí
ałdó’ dała’á nanohwídishkid; ái shił nadaagołnį’: 4 Ya’ John baptize ádaagole’íí
yaaká’gé’go née, dagohíí nnee bich’ą́’gé’go née? 5 Łił yádaałti’go gádaałiłdi’nii,
Yaaká’gé’go daan’niihyúgo gánohwiłdinііh, Áíná’ hat’íí bighą doo daahołdląą
da láń? 6 Áíná’, Nnee bich’ą́’gé’go, daan’niihyúgo: nnee nohwił ledaats’iłne’:
John da’anii Bik’ehgo’ihi’nań binkááyú na’iziidi nlįį ni’ daanzįhíí bighą.
7 Áík’ehgo, Doo baa nadaagolnį’ da, daanii. 8 Jesus gánábiłdo’niid, Shíí ałdó’
hadń bik’ehgo ánásht’įįłíí doo nohwił nagoshnį’ da. 9 Jesus díí ich’ígót’aahgo
na’gonį’íí yee nnee yił nanagolnį’ nkegonyaa; Ła’ nnee dasts’aa k’eidnláágo
bá yinádaadéz’íni yá ch’ígohet’ąąná’ łahyú ni’ goz’ąąyú óyáá, ákú sidaago
ńzaad begodigháhyú. 10 Da’nest’ą́ągee ngonyáágo ła’ bána’iziidi bidasts’aa
bá yinádaadéz’íni yich’į’ oyił’a’, binest’ą’ ła’ bá náyíné’go: áíná’ dasts’aa bá
yinádaadéz’ínihíí nbída’eshtłizhná’ dá díłkǫǫhgo onádaabis’a’. 11 Bána’iziidíí
ła’ihi onaayíł’a’: áń ałdó’ nyída’eshtłizhgo yiniidaagodezlaaná’ dádíłkǫǫhgo
onádais’a’. 12 Áígé’ taagigee onaayíł’a’: áń ałdó’ yinída’desnihgo ch’ídaist’e’.
13 Dasts’aa hentíínií bíyéehíí, Hago ashłe’? nii. Shiye’ shił nzhónihi dish’aa:
áń zhą́ daayiłtsąągo daidnłsį doleeł shį. 14 Áíná’ dasts’aa yinádaadéz’íni áń
daayiłtsąąná’ gádaałiłdi’nii, Díí dasts’aa hentíínií bíyéé doleełíí át’éé: haląą,
daazołdee, áígé’ bíyéé doleeł n’íí daanohwíyéé doleeł. 15 Áík’ehgo dasts’aa
hentíínií yiyi’gé’ ch’ídaist’e’go daizes-hį́į́. Áíná’ dasts’aa hentíínií bíyéhi hago
ádaabile’shą’? 16 Áń nádáhgo dasts’aa bá yinádaadéz’į́į n’íí naiłtseedná’ dasts’aa
hentíínií ła’ihi yá ch’ínágohet’aah. Nnee ái daidezts’ąąná’ gádaannііd, Begolnéh
hela’. 17 Áíná’ yineł’į́į́go gádaabiłnii, Áíná’ díí bek’e’eshchiinií hat’íí golzeego
ágolzee, Tséé kįh ádaagole’íí yó’odaisne’ n’íí, iłhagon’áágee da’iłtsé si’aaníí silįį?
18 Dahadń ái tséé yiká’ nágo’yúgo bizéígo ábile’; áíná’ dahadń ái tséé biká’
naltǫ’yúgo ik’áń k’ehgo ábile’ doleeł.

19 Da’áígee begoz’aaníí ye’ik’eda’iłchíhi ła’íí okąąh yedaabik’ehi itisyú nan-
deehíí, iłch’ígót’aahgo na’gonį’i yee hadzii n’íí bíí ádaabiłniigo yídaagołsįhíí
bighą ha’ádaiłt’e’ hádaat’įį, ndi nnee dała’adzaahíí yédaasdzii’. 20 Daabinel’į́į́go
anadaal’izi bich’į’ odais’a’, nnee nzhóni ádaadil’įįgo, Jesus biyati’íí bee
daahiiljizh daanzįgo, nant’ánchań baa daanłteehgo baa yá’iti’ doleełgo.
21 Áík’ehgo nabídaadiłkidgo gádaabiłnii, Iłch’ígó’aahíí, nłt’éégo yáńłti’, ła’íí
da’áígee iłch’ígóń’aahgo bídaagonlzį, nnee doo ła’ itisgo síńłtįį da, dawa nich’į’
dáłełt’ee, Bik’ehgo’ihi’nań bich’į’zhinéé goz’aaníí da’aniigo baa iłch’ígóń’aah:
22 Ya’ Caesar bich’į’ nadaach’inііłgo begoz’ąą née, dah dó’nolį? 23 Áíná’
nadaach’aahíí yígółsįgo gádaabiłnii, Hat’íí bighą yashti’íí bee daasholjizhgo
ádaashiłdołnii? 24 Zhaali, penny holzéhi, ła’ shaa noł’aahgo nesh’į́į́. Hadń
be’ilzaa, hadń bizhi’ biká’ dahgoz’ąą? Caesar bíyéhi ląą, daabiłnii.
25 Jesus gánádaabiłdo’niid, Caesar bíyéehíí Caesar baa daanołniił, áíná’
Bik’ehgo’ihi’nań bíyéehíí Bik’ehgo’ihi’nań baa daanohniił. 26 Nnee binááł
Jesus anііhíí doo bee daahiljizh at’éé da: áíná’ t’ąązhį’ hanadziihíí baa bił
díyadaagot’eego, doo hat’íí daanii da lę́’e.

27 Áígé’ ła’ Sádducees daanlíni, nanezna’ n’íí doo naadiikáh da daanihi, Jesus
yaa hikaigo nabídaadiłkid, 28 Gádaaniigo, Iłch’ígó’aahíí, Moses gánііgo nohwá
k’e’eshchįį lę́’e, Ła’ nnee bik’isn bi’aad yich’ą́’ daztsąąyúgo, bichąghášhé doo

ła’ dayúgo, nnēehń bik’isn n’íí bi’aad yił nnádo’ǹeełgo bik’isn n’íí chąghášhé bá ágodolǹiił, ǹiigo. 29 Łah nnēe iłk’isn gosts’idi daanlįį lę’e: áí da’iłtséhíí nǹáágo bichąghášhé doo ła’ dago daztsąą. 30 Bik’isn nakigeehíí isdzánhíí yił nnaná’ǹáágo bichąghášhé doo ła’ dago dananástsą́ą́. 31 Taagigeehíí ałdó’ isdzánhíí yił nnaná’ǹáágo dananástsą́ą́; gosts’idihíí dawa da’ágánádaadzaa: bichąghášhé doo ła’ dago nanezna’. 32 Dá’iké’yú isdzánhíí ałdó’ daztsąą. 33 Áík’ehgo nanezna’gé’ naach’idikáhgee hayíí bi’aad doleeł, iłk’isyú gosts’idihíí dawa yił nadaazǹaaná’? 34 Jesus gádaabiłǹii, Nnēe díí ni’gosdzáń biká’ nakaihíí nnádaałse’, ndaagohiǹiiłgo nnádaałse’: 35 Áíná’ yaaká’go yił da’otagihíí nanezna’gé’ naadikaigo doo nnádaałse’ da, doo ndaagohiǹiiłgo nnádaałse’ da: 36 Doo nanánne’ da: Bik’ehgo’ihi’ǹań binal’a’á yaaká’yú daagolíínií k’ehgo daagolį́į́; naadikaihíí itah daanlįįgo, Bik’ehgo’ihi’ǹań bichąghášhé daanlįį. 37 Nanezna’íí naadiikáhgo Moses, ch’il yaa nagosǹi’íí bee nohwich’į’ dá’ígózįgo ágolaa, gáǹíígo, Bik’ehgo’ihi’ǹań, Abraham yokąąhń, da’áń Isaac, Jacob ałdó’ yokąąhń, yiłǹiigo yozhii. 38 Áń doo nanezna’íí yokąąhń nlįį da, daahiǹaahíí zhą́: nnēe nanezna’ ndi Bik’ehgo’ihi’ǹań binadzahgee t’ah daahiǹaa.

39 Áígé’ begoz’aaníí ye’ik’eda’iłchíhi ła’ gádaabiłǹii, Iłch’ígó’aahíí, nłt’éégo hánd̨zii. 40 Áí bikédé’go nnēe daaste’go doo hadń nabínánłkid da. 41 Jesus gánádaabiłdo’ǹiid, Hago’at’éégo, Christ David biye’ nlįį, daach’iǹii áíná’? 42 David dabíí naltsoos Psalms holzéhi biyi’ k’e’eshchįį gáǹíígo, Bik’ehgo’ihi’ǹań sheBik’ehń gáyiłnǹiid, Shigan dihe’nazhiǹéégo síńdaa, 43 Nik’edaanǹiihíí ni’isna’ ashłe’go nikełtł’ááhyú niǹílzhį’. 44 David, sheBik’ehń biłǹiigo bozhíí, áík’ehgo hago’at’éégo biye’ nlįį áíná’?

45 Nnēe dawa bídaayésts’ąągo Jesus bitsiłke’yu gádaayiłǹii, 46 Begoz’aaníí ye’ik’eda’iłchíhi baa daagonołsąą, áí bidiyágé daanǹeezihi daagolį́į́go nakaigo, ła’íí na’hiǹiih nadaagoz’ąąyú bich’į’ ádaach’iǹiigo zhą́ bił daagozhǫ́ǫ́, ła’íí Jews ha’ánáłséh nagozǹil yuǹe’ nnēe yánazíni dahnádinbį̀hyú itah dahnaháztąągo, ła’íí da’adąągee nnēe ízisgo ádaat’eehíí dahnádinbį̀hyú zhą́ itah dahnáháztąągo bił daagozhǫ́ǫ́. 47 Áí isdzáné itsaa daanlíni bigową yich’ą́’ nádaagohi’aa ła’íí daazhógo ádaaǹiigo ńzaad gont’i’go da’okąąh: áí itisgo biniigonłt’éégo bándaagodot’aał.

21

1 Jesus hadag déz’įįgo nnēe ízis da’it’iiníí zhaali biyi’ ohilkaadíí biyi’ yuyaa bizhaali odaayihiłkaadgo yiłtsąą. 2 Áígé’ isdzán itsaa nlíni tét’iyéhi zhaali naki doo íl̨į́ le’at’éhi oyíłkaadgo yiłtsąą. 3 Áík’ehgo gáǹíí, Da’aǹiigo gádaanohwiłdishǹii, áí itsaa tét’iyéhíí nnēe dawa zhaali odaiheskaadíí bitisgo zhaali oyíłkaad: 4 Nnēe ízis da’it’iiníí bizhaali Bik’ehgo’ihi’ǹań yaa daayiǹiiłgo zhaali biyi’ ohilkaadíí biyi’ yuyaa odaiheskaad: áíná’ itsaahń tét’iyé ndi bizhaali da’áí zhą́ goyiłíni oyíłkaad.

5 Nnēe ła’ da’ch’okąąh goz’aaníí tséé dénzhónéhi ła’íí dawahá dénzhónéhi ndaayihezǹilíí be’ágolzaahi yaa yádaałti’ná’ Jesus gáǹíí, 6 Díí daoł’iiníí tséé iłká’ dahnagozǹilíí doo ła’ iłká’ dahnast’ą́ą́ da doleeł, dawa nanehiłkaad doleeł. 7 Áík’ehgo nabídaadiłkidgo gádaabiłǹii, Iłch’ígó’aahíí, da’os’ah ágoǹéhi, dawa be’ágoǹe’go hat’íí bee bígózį doleeł? 8 Áík’ehgo gábiłǹii, Ádaa daagonołdzą́ą́, nnēe ła’ ch’a’onohołt’e’ hela’: łą́ągo shizhi’ yee daahikáh doleeł, Shíí Christ nshłį́į; ałk’iná’ Christ nádaałíí biká’ ngonyáá, daaǹiigo: áí biké’ dahdołkáh hela’. 9 Áígé’ nagonłkaadíí ła’íí iłch’į’ nadaagontł’ogíí baat’ídaanołsį ndi doo

ńdaałdzid da: ái iłtsé begolne'hi at'éé; ndi nnágodáhíí doo dagoshch'į' begolne' da. 10 Áígé' gánádaabiłdo'niid, Nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí iłch'į' nanágonłkaad doleeł, ła'íí nnee dała'á binant'a' daagolínihíí ałdó' iłch'į' nanágonłkaad doleeł: 11 Da'adzaayú ízisgo ni' nagohi'naa doleeł, shiná' góyééhíí benagowaa doo, ła'íí nadaagontł'ogíí iłtah at'ééhíí benadaagowaa doleeł; dázhǫ́ négodzidíí ła'íí godiyįhgo be'ígóziníí yaaká'gé'go bee ádaagot'įį doleeł. 12 Ái dawa t'ah doo hwahá begolne' daná' nnee daanohwiłtsoodgo nohwiniidaagodile' doleeł, Jews ha'ánáłséhíí bich'į' odaanohwiłt'e' doleeł, ła'íí ha'ádaanohwiłkaad doo, ła'íí shizhi' bee daanohwich'ozhííhíí bighą ízisgo nant'án ła'íí nant'ánchań biyahzhį' nádaanohwiłt'eeh doo, nohwaa yádaałti'go. 13 Dząągee shá nadaagołni' doleeł. 14 Doo iłtsé hat'íí dishniih shįhíí baa natséskees dago nohwiini' ładaałe': 15 Shíí yati' nohwaa hishniił doo, góyąągo ádaanohwish'įį doleeł, hayíí nohwaa dahdaagoz'aaníí doo nohwitisgo hanádaadziih dago, doo nohwaa daagodiit'aah dago. 16 Dá daanohwitaa, nohwimaa, nohwik'isyú, nohwik'íí, ła'íí nohwit'eké ndi nohwaa yáda'iti'go ndaanohwiniił doleeł; ła'íí ádaaniigo nohwíí ła' nadaanohwiłtseed doleeł. 17 Shizhi' bee daanohwich'ozhííhíí bighą nnee dawa nohwik'edaannįih doleeł. 18 Da'ágát'éé ndi nohwitsits'in biká'gé' nohwitsizílíí dała'á ndi doo ch'a'odeeł da doleeł. 19 Daagoyéégo nohwich'į' na'idziid ndi hadag ádaanołt'ee, áík'ehgo nohwiyi'siziiníí bídaagowa'. 20 Jerúsalemyú silááda biniaa łeednt'i'go daoł'įįyúgo, daagołchǫǫhíí biká' ngoná́hgo bídaagonołsį doo. 21 Nnee Judéa golzeeyú daagolíínií dził naz'aaníí yich'į' okeeh doo; Jerúsalem yune' daagolíínií ch'ínókáh; ła'íí da'dáńyú daagolíínií Jerúsalem yune' dáko ha'aokáh hela'. 22 Iłk'ínágodildǫǫhíí goldoh biká' ngowaa, baa k'e'eshchiiníí dawa begolne' doleeł. 23 Áígee goldohíí daaltsaaníí ła'íí isdzáné mé' daabiłbe'íí bá góyéé doleeł! Ni'gosdzáń biká' góyéégo nagowaa doo, díí hat'i'íí áígee biniidaagodidolniił. 24 Bésh be'idiltłishé bee nabi'ditseed doo, ła'íí nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí bi'isna' daanlįį doo: doo Jews daanlįį dahíí Jerúsalem yiká' nakai doleeł, doo Jews daanlįį dahíí ąął bengonyaazhį'.

25 Ch'ígona'ái, tł'é'gona'ái, ła'íí ts'iłsǫǫsé biyi' godiyįhgo be'ígóziníí hit'įį doo; ni'gosdzáń biká' nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí hat'íí bighą ánágot'įį doo yídaagołsį dago bitah góyéégo nagowaa doo; túnteel ła'íí túnteel nádidáhíí díyat'éégo ánníí doleeł; 26 Ni'gosdzáń biká' hago ágoné́h shįhíí bik'e nnee natsídaalyiz doleeł: yaagé' benagowodíí ndi nahi'naa doo. 27 Áígee áníita shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaak'os biyi'gé' shinawod bee, ła'íí dázhǫ́ shich'ą́'idindláádgo náshdaałgo daashidołtseeł. 28 Díí benagowaahíí bee nkegonyaaná' hadag yaa daanołt'ąągo hadag daadeł'įį́; hasdánohwidi'niiłíí biká' ngonyááhíí bighą. 29 Iłch'ígót'aahgo na'goni'íí yee yił nagolni'; Fig bitsiníí ła'íí tsį dawa daanoł'įį́; 30 Bit'ąą nádaagodleełgo daał'įįná' k'ad shįį nágodleehgo bídaagonołsį. 31 Da'áík'ehgo ái be'ádaagone'íí goldohgo daał'įįná' Bik'ehgo'ihi'nań nant'aahíí biká' nagowaago bídaagonołsį doo. 32 Da'anii gádaanohwiłdishnii, Díí daałinolt'įłíí doo nohwee ch'ígoná́h da, díí ádaanohwiłdéniidíí dawa begolzaago zhą́' 33 Yáá ła'íí ni'gosdzáń biłgo bech'ígoná́h doleeł, áíná' shiyati'íí doo bech'ígowáh da doleeł.

34 Ídádaadesół'įį, daazhógo anákeełíí, bił nádaagodiyisíí, ła'íí ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí doo bee ádaanołt'ee da le'; ágádaanołt'eeyúgo dánohwinats'ą́ą́ná' ái bijįį dánko bee nohwiká ngododaałi at'éé. 35 Ái bijįį be'ijizhé iłjizhíí k'ehgo nnee dawa ni'gosdzáń biká' daagolíínií bee biká' ngowáh. 36 Áík'ehgo dákozhą́ daadoł'įį́ ła'íí da'ołkąąh, áík'ehgo nohwidziilíí nohwá ágolzaahíí bee ái ágone'íí dawa bich'ą́'zhį' ádaałne' doleeł, ła'íí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shidáhzhį'

daadołsįįł. 37 Dajįį biigha Jesus da'ch'okąąh goz'ąą yuę' ełch'ígó'aah; tł'é'gohíí dził Olives golzéhi si'ąąyú bee náiłkáhyú onadáh lę'e. 38 Dázhǫ́ t'ałbį nę́e dawa da'ch'okąąh goz'ąąyú nihikáh lę'e, bídaayésts'ąąyú.

22

1 Báń benilzoołé da'ádįhgo báń álzaahi daadaaníí, bitis hagowáh n'íí bee bíná'goǫ́iihgo holzéhi ałhánégé' begogaał. 2 Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí ła'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi Jesus dáhago'at'éégo daayiziłheego ch'éh yiká daadéz'įį; nę́e yédaaldzidhíí bighą.

3 Áígé' Judas, Iscáriot holzéhi, Satan bihiyáá, áń nakits'ádahíí itah nlíni. 4 Judas dahnyaago okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí ła'íí bisilááda yánadaant'aahíí hago'at'éégo Jesus ch'íyí'aah doleełíí yaa yił yádaałti'. 5 Áí yaa bił daagozhǫ́ǫ́go zhaali ła' baa daach'iné'go ndaagoch'is'ąą lę'e. 6 Judas bił dábik'ehgo hago'at'éégo Jesus ch'íyí'aahíí yiká dézʼįį, nę́e dała'at'éehíí doo ła' daná'.

7 Báń benilzoołé da'ádįhgo báń álzaahi daadaaníí bijįįgee ngonyáá, dibełį́į́ zhaazhé zesdįįgo Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań baa hi'né', bitis-hagowáh n'íí bee bíná'goǫ́iihgo. 8 Jesus Peter ła'íí John oyił'a' gáǫ́íígo, Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'goǫ́iihgo da'adaaníí nohwá ełch'į'gołe', da'iidąą doleełgo. 9 Áígé' gádaabiłǫ́ii, Hayú ná ełch'į'gohiidle' háńt'įį? 10 Jesus gádaabiłǫ́ii, Kįh gozǫ́il yuę' ha'ał'aashgee ła' nę́e tús tú beyo'áłi nohwaa higháh doleeł; hayíí goz'ąą yuę' ha'agháhíí biké' ha'ał'aash; 11 Áígee bigową golíínií gáyiłdołǫ́iih, Ełch'ígó'aahíí gánilǫ́ii, Gosta' nakaahíí hayú bágoz'ąą, ákǫ́e' bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiǫ́íhgo shitsiłke'yu bił da'ashąą doleeł? 12 Áík'ehgo ik'ehyú dahnágost'ąą yuę' ałk'iná' dawa siǫ́ili bił nkáh doleeł; ákǫ́e' nohwá ełch'į'gołe'. 13 Ákú ó'ázh, áík'ehgo Jesus da'ádaabiłǫ́ii n'íí k'ehgo yaa n'ázh: áígee bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiǫ́íhgo da'adaaníí ełch'į'daizlaa. 14 Da'adąągee ngonyáágo bitsiłke'yu biłgo dahdinezbįh lę'e. 15 Gádaayiłǫ́ii, Doo hwahá shiniigodilǫ́e'é díí bitis hagowáh n'íí bee bíná'goǫ́iihgo da'adaaníí dázhǫ́ nohwił daashąą hásht'į́į́ ni': 16 Doo naanáshdą́ą́ da, Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań bilałtł'áhgee goz'ąąyú díí bee bíná'goǫ́iihíí begolzaago zhą́, nohwiłdishǫ́ii. 17 Idee yee náidnkąągo ya'ahénzįgo oskąądgé' gáǫ́íí, Díí nádaadoł'aahgo daanołtįįgee ła' da'ołdląąh: 18 Gánohwiłdishǫ́ii, Kogé' godezt'i'go dasts'aa bitoohíí doo naanáshdlą́ą́ da, Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań nant'aa doleełíí begodeyaago zhą́.

19 Áígé' báń náidn'ąągo ya'ahénzįgo oskąądná' ełk'ídaizné'go bitsiłke'yu yitaizǫ́iih gáǫ́íígo, Díí shits'í át'éé, nohwaa hi'né'hi: díí be'ánádaałt'įį́ł, bee shínádaadołǫ́íhgo. 20 Da'áík'ehgo ałdó' da'ch'iyáánií bikédé'go idee beda'iskaaníí náidnkąągo gáǫ́íí, Díí idee besikanihíí shidił nohwá idijoołíí bee ánídégo Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań ła'íí nę́e biłgo łángont'aahi at'éé. 21 Ła' ch'íshí'aahíí kú bił ishąą, biká'da'adáné yiká' dahdésǫ́ii. 22 Shíí, nę́e k'ehgo Niyááhíí, dá shá ngolchíínií shegodolǫ́iił: áíná' ch'íshí'aahíí bá góyéé doleeł! 23 Bitsiłke'yu nałídaadiłkidgo nkegonyaa, gádaałiłdi'ǫ́iigo, Hadń nohwitahyú nlíni ágáǫ́e'?

24 Łada'dit'áh nkegonyaa, Nohwitahyú hadń itisgo at'éhi baa ch'iǫ́ii doo? daałiłdi'ǫ́ii lę'e. 25 Jesus gádaabiłǫ́ii, Doo Jews daanlįį dahíí ízisgo binadaant'a'íí isná ádaayiłsįgo yá nadaant'aah; ła'íí nę́e yánadaant'aahíí ich'odaaǫ́íhi daaholzee. 26 Áí k'ehgo doo ádaanołt'ee da: nohwitahyú ła' itisgo at'éehíí dá'iké'yú naghaahíí ga'at'éé le'; itisgo nandeehíí kánada'iziidíí ga'at'éé le'. 27 Hayííhíí itisgo at'éehíí, biká'da'adáné yich'į' dahsdáhihíí née, ya' bána'iziidhíí née? Biká'da'adáné yich'į' dahsdáhihíí go'į́į́. Áíná' shihíí nohwá na'iziidhíí k'ehgo

nohwitah nshłįį. 28 Góyéégo shich'į' nagowaa ndi nohwíí da'akú shił daanołįį
ni': 29 Beshik'eh doleełíí shiTaa shaa gon'áánií k'ehgo, benohwik'eh doleełíí
nohwaa dinsh'aah; 30 Nansht'aayú ná'ishdįįhíí nohwił da'ashąą doleeł, ła'íí
nant'án dahsdaagee dahnadaasółtąą doleeł, Israel nakits'ádah hat'i'íí bá
nadaanołt'aah doleeł.
31 Simon, Simon, ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nánohwidiṇiił hat'įį́, tł'oh
naghái ch'iłch'íhíí k'ehgo ádaanohwidoliiłgo: 32 Áíná' ni ná oséką́ąd ni', ni'odlą'íí
doo bee yó'ogoṇáhgo da: shich'į' nnándzaago nik'isyú nłdzilgo ánádaandle'.
33 Peter Jesus gáyiłṇii, SheBik'ehń, nił ha'ánshteeshgo, nił shidizideego ndi
ałk'iná' naa ádinsht'ąą. 34 Jesus gánábiłdo'ṇiid, Peter, tazhik'áné doo hwahá
ádí'ṇiih daná' taadn, Áń doo bígonsį da, shiłdiṅṇiił, niłdishṇii. 35 Jesus
gádaabiłṇii, Nohwibestso bizis ła'íí izis bena'iltiníí ła'íí nohwikee ik'e'anhíí
da'ádįhgo odaanohwił'a'ná', ya' dahat'íhíta bídaanołdįh lá née? Doo hat'íí
da, daabiłṇii. 36 Áígé' Jesus gádaabiłṇii, K'adíí hadń bibestso bizis ła'íí izis
bena'iltiníí gólíínií daidoné': hadń bibéshbe'idiltłishé da'ádiníí bi'íícho baa
nahóṇiihgo ła' nayółṇííh. 37 Díí bek'e'eshchiiníí dá be'áshi'dilṇe' goz'ąą,
nohwiłdishṇii, Begoz'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee dazhį' bił da'ch'ółtag lę́'e:
hat'íí baa shak'e'eshchiiníí dawa begolṇe'go goz'ąą. 38 Bitsiłke'yu gádaabiłṇii,
NohweBik'ehń, díń'įį, kúnko bésh be'idiltłishé naki silaa. Jesus gáṇíí, Dá'ąął.
39 Da'ch'iyą́ą́gé' ch'ínyáágo dził, Olives holzéhi, si'ąąyú onadáhíí k'ehgo ákú
onádzaa; bitsiłke'yu biké' onákai. 40 Akú ńyááyú gádaabiłṇii, Nakída'dintaahíí
bídaanołdzil doleełhíí bigha da'ołkąąh. 41 Tséé bee its'idesṇe'i hayú naltǫ'
shįhíí dábik'ehyú yich'ą́' ńyááyú hilzhiizhgo okąąh gáṇíígo, 42 ShiTaa, ni
háńt'įįyú ánágot'įįłyúgo, díí hishdląą doleełíí shich'ą́'zhį' ánle': áíná' shíí doo
beshik'eh da, ni zhą́ benik'eh. 43 Yaaká'gé' Bik'ehgo'ihi'ṇań binal'a'á bił
ch'í'ṇah adzaago, nłdzilgo ánábiidlaa. 44 Dázhǫ́ biniigodelzaago dázhǫ́ nłdzilgo
okąąh lę́'e: áík'ehgo bidiłíí biká'zhį' dasta'go ni'yú nahikaad. 45 Okąąhgé'
nádiidzaago bitsiłke'yu, doo bił daagozhǫ́ǫ́ dahíí yik'e da'iłhoshgo, yaa nyáágo,
46 Gádaayiłṇii, Hat'íí bigha da'ołhosh? Nádołkáhgo, nakída'dintaahíí bídaanołdzil
doleełhíí bigha da'ołkąąh.
47 Jesus t'ah yałti'ná' nṇee baa náńłsą́ą́ lę́'e, nṇee Judas holzéhi, nakits'ádahíí
bił itah nlínihi, bádn higaałgo, Jesus yiť'ahzhį' nyáágo yizts'ǫs lę́'e. 48 Jesus
gábiłṇii, Ya' shíí, nṇee k'ehgo Niyááhíí, shizaa nínt'ąągo ch'íshíń'aah née?
49 Jesus yiť'ahzhį' naziiníí hago ágoṇe' shįhíí bił ídaagozįgo gádaaṇii, Nohwe-
Bik'ehń, ya' bésh be'idiltłishé bee da'ntłish née?
50 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni binal'a'áhi ła' yónťłizhgo dihe'nazhiṇéégo
bijaa naidnłgizh lę́'e. 51 Jesus, Dákozhį' áshłe', daabiłṇii lę́'e. Áń bijaa'íí
yedelṇiigo náyilzii. 52 Áígé' Jesus okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí,
ła'íí silááda yánadaant'aahíí, ła'íí nṇee yánaziiníí nádaabidiłteehgo baa hikaihíí
gádaayiłṇii, Ya' bésh be'idiltłishé ła'íí tsį be'idiltłishé dahdaanołṇiiłgo nánołsąą
née, in'įįhíí daach'iłtsoodhíí k'ehgo? 53 Dawa jįį da'ch'okąąh goz'ąą yuṇe'
nohwitah nashaa ni', ndi doo hago ádaashołe' da ni': k'adíí bee nohwik'eh,
godiłhiłíí bee nohwinawod gozlįį.
54 Áígé' daayiłtsoodgo onádaizt'e'go okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikįhyú
yił hikai. Peter da'aṇahgé' iké' higaał. 55 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikįh
biṇaa łé'ditł'įįh yuṇe' iłṇí'gee dedaach'idishjeego ch'ídinezbįh, Peter ákú itah
nezdaa. 56 Isdzán na'iziidíí Peter kǫ'zhį' nezdaago yiłtsąą, yineł'įį́go gáṇíí,
Díń nṇeehń Jesus yił na'aash ni'. 57 Áíná' Peter isdzánhíí gáyiłṇii, Dah, áń doo
bígonsį da. 58 Áígé' dét'įhé hik'e ła' nṇee biiłtsąągo gánábiłdo'ṇiid, Ni ałdó' áí itah
ńlį́į́. Áíná' Peter nṇeehíí gáyiłṇii, Doo áí itah nshłįį da. 59 Dała'á łenádihikeez

hak'e ła'ihíí gánábiłdo'ǹiid, Da'aǹiigo díń nǹeehń Jesus yił nlįį ni'; Gálileegé' nǹeehi nlįį. 60 Áíná' Peter nǹeehíí gánáyiłdo'ǹiid, Shíí hat'íí nǹiigo ánǹii shįhíí doo bígonsį da. T'ah yałti'go tazhik'áné ánǹiid. 61 Áík'ehgo Jesus Peter yich'į' nánesǹe'go yineł'įįd. Peter Jesus, Tazhik'áné doo hwahá ádí'ǹiih daná' taadn, Doo bígonsį da, shiłdinǹiił, biłǹii n'íí yénálǹiih. 62 Áígé' ch'ínyáágo dázhǫ́ doo bił gozhǫ́ǫ́ dago hichag lę́'e.

63 Nǹee Jesus yiǹádaadéz'iinihíí baa daadloh ła'íí ńdaabinłhaał lę́'e; 64 Ła'íí biǹáá nada'ist'i'go biniiyú nádainłts'įná' nayídaadiłkid gádaaǹiigo, Bik'ehgo'ihi'ǹań binkááyú yáńłti'yúgo, hadń ńnínłts'į shįhíí nohwił nagólǹi'. 65 Dayúweh nchǫ'go yich'į' yádaałti'go daayoch'íid lę́'e.

66 Hayiłkąą́yú nǹee báyánií, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, ła'íí begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi dała'adzaagé' yánádaaltihíí bich'į'yú Jesus odaist'e'ná' gádaabiłǹii, 67 Ni Christ ńlį́į́ née? nohwił nagólǹi', Áíná' Jesus gádaabiłǹii, Shíí nohwił nadaagoshǹi'yúgo doo daashołdlą́ą da doleeł go'į́į́: 68 Ła'íí shíí nanohwídaadishkidyúgo doo shich'į' hanádaadołdziih da, doo ch'ínádaashidoł'aa da go'į́į́. 69 Kogé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihi'ǹań binawodi dihe'nazhiǹéégo shíí nǹee k'ehgo Niyááhíí dahnshdaa doleeł. 70 Dawa gádaabiłǹii, Ya' Bik'ehgo'ihi'ǹań biye' ńlį́į́ née? Áík'ehgo gádaayiłǹii, Da'áígee ádaashiłdołǹii. 71 Hat'íísha' bighą ła' nǹee baa yánánálti' doleeł? Ałk'iná' dabíí bizé' yee ánǹiidhíí daadesiits'ą́ą, daaǹii.

23

1 Nǹee dała'adzaahíí dawa nádiikaigo Pílate bich'į'yú Jesus yił onałsą́ą́. 2 Áígé' baa dahdaago'aa nkegonyaa, gádaaǹiigo, Díń nǹeehń dénchǫ'égo iłch'ígó'aahgo nǹee ch'a'oyihiłkaad, Caesar doo bich'į' nadaahołǹiił da, nohwiłǹii ła'íí, Shíí Christ, ízisgo nant'án nshłįį, ǹii. 3 Pílate Jesus nayídiłkid gáyiłǹiigo, Ya' ni Jews ízisgo binant'a'i ńlį́į́ née? Da'áígee ánǹii, biłǹii, Jesus. 4 Pílate okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, ła'íí nǹee dała'at'éehíí yich'į' hadziigo gáǹíí, Díń nǹeehń doo nagontł'og ye'at'éé dago bígosíłsįįd. 5 Ndi dayúweh gádaaǹii, Gálileegé' iłch'ígó'aah godeyaa lę́'e, Jews daagolį́į́gee nǹee dahot'éhé yił daagoshkish, áígé' kú bengonyaa. 6 Pílate díí yidezts'ą́ą́ná' na'ódiłkid gáǹíígo, Ya' díń nǹeehń Gálileegé' nagháhi née? 7 Hérod yánant'a'íí yiyi' naghaa lą́go yígołsįįd, áígé' Hérod bich'į' obidol'aad, Hérod k'adíí Jerúsalemyú naghaa lę́'e.

8 Hérod Jesus yiłtsą́ą́ná' dázhǫ́ yaa bił gozhǫ́ǫ́: łą́ą́go baat'ínzįhíí bighą doo áníiná' yiłtséh hát'į́į́ da lę́'e; godiyįhgo áná'ol'įįłíí ła' hostséh nzįgo. 9 Áík'ehgo na'ódiłkidgo ńzaad godeyáá ndi Jesus doo hat'íí biłǹii da. 10 Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí ła'íí begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi bit'ah nazįį, baa dahdaagoz'aanií yee nawode ádaaǹiigo. 11 Hérod ła'íí bisiláádahíí Jesus yaa daadlohgo yedaańdit'įįh lę́'e, áígé' dázhǫ́ nłt'éégo yik'e da'ilaago Pílate bich'į'yú onádais'a'.

12 Hérod ła'íí Pílate díí dabí'iłtséná' dázhǫ́ doo iłch'į' at'éé da n'íí, ániita áí bijįį iłt'eké silįį lę́'e.

13 Pílate okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí ła'íí nadaant'aahíí ła'íí nǹee dała'áyíílaago, 14 Gáyiłǹii, Díń nǹeehń nǹee ch'a'oyihiłkaad daadołǹiigo shaa bił nołkaihń nohwiǹááł nahódéłkid ndi baa yádaałti'ihíí doo da'aǹii dago bi'at'e' nłt'éégo bígosíłsįįd: 15 Hérod bich'į'yú odaanohwił'a' ni'; áíná' Hérod díí k'ehgo bígołsįįd: doo hat'íí yighą zidee bik'eh da, doo hago ánát'įįł da. 16 Áík'ehgo habí'iłtsaasgé' ch'ínánshteeh. 17 (Da'adą́ągee kogo goz'ą́ą lę́'e, nǹee ła' ha'ásitíni bich'į' ch'ínálteeh.) 18 Nǹee dáła' nádidilghaazhgo, Áí nǹeehń yúwehyú, Barábbas nohwá ch'ínáńłteeh, daaǹii lę́'e: 19 (Nǹee Barábbas

holzéhi kįh gozn̲ilíí biyi' nant'án agohet'aa nkegonyaa, ła'íí nn̲ee nastseedhíí bigha ha'ábi'dolt'e'.) 20 Nn̲ee dała'adzaahíí Pílate bich'į' hananádzii, Jesus ch'ínáyílteeh hat'íígo. 21 Áíná' nn̲ee dawa daadilwoshgo gádaan̲ii, Tsį'ił na'áhi bíhołkałgo zodéé, tsį'ił na'áhi bíhołkałgo zodéé. 22 Taadngee Pílate gánádo'n̲iid, Hat'íí bigha, hat'íí bee nchǫ'go adzaago? Shíí díń nn̲eehń doo hat'íí yigha datsaah dago bígosíłsį̨id: áík'ehgo habí'ił tsaasgé' ch'ínánshteeh. 23 Áíná' nn̲ee dała'at'éehíí nawode daadilwoshgo gádaan̲ii, An tsį'ił na'áhi bíhołkałgo datsaah dábik'eh: daadilwoshíí bee nn̲ee dała'at'éehíí ła'íí okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí itis okai. 24 Áík'ehgo Pílate nn̲ee dahádaat'iiníí begoln̲e'go ngon'ą́ą́. 25 Nn̲ee nant'án agohet'aa nkegonyaa n'íí, nn̲ee nastseedhíí bigha ha'ábi'dolt'e'ihíí ch'ínáínłtį́į́, nn̲ee nádaabokeedhíí bigha: áígé' Jesus nn̲eehíí dahádaat'į̨yú ádaabile'go yaa yidin'ą́ą́. 26 Silááda Jesus yił dahnasą́ą́yú ła' nn̲ee Simon holzéhi, Cyrénegé' gólíni, k'edolzaagé' nadáłi yiká ádaann̲iidgo tsį'ił na'áhi yiká' dahdaistąą, áń Jesus bin̲e'gé' yá yogheełgo higaał.

27 Nn̲ee dázhǫ́ łą́ągo biké' nałseeł, isdzáné ałdó' Jesus yaa chał daadilwosh lę́'e. 28 Jesus bich'į' adzaago gádaabiłn̲ii, Isdzáné Jerúsalemgee daagonołíni, doo shíí shaa daałchag da, dánohwíí ła'íí nohwichąghášhé baa daałchag. 29 Isdzáné doo da'iłchii dahíí, bibishch'id biyi' doo mé' daagoleeh dahíí, doo daabi'dilbe' dahíí biyaa daagozhǫ́ǫ́ doleeł, daach'ididoon̲iiłíí dahadíí bijį̨ biká' ngowáh. 30 Ła'íí gádaan̲ii doleeł, Dził nchaa'i, nohwiká'zhį' nahigeeh le'; ch'ínálk'idíí, nohwik'i goziid le'. 31 Ch'il daadotł'izhná' díí ye'ádaadzaayúgo, náhisgąyúgohíí hago ágon̲e'? 32 Ła' nn̲ee naki nchǫ'go ádaadzaahíí biłgo kił onazą́ą́ lę́'e, nadaaki'ditseedyú. 33 Akú Cálvary golzeeyú kił náńzą́ą́yú tsį'ił na'áhi bídaahaskał, nn̲ee nchǫ'go ádaadzaahíí ałdó', Jesus ba'ashhahgé' dá'ał'an, ła' dihe'nazhin̲éégo, ła'íí be'eshganzhin̲éégo.

34 Jesus gán̲íí, ShiTaa, díí nchǫ'go ádaat'į̨híí bigha baa nádaagodíń'aah; doo yídaagołsį dago ádaat'į̨. Áígé' bidiyágéhíí iłta'isn̲iigo yigha da'diljoł. 35 Nn̲ee bit'ahgé' nazį̨igo daabineł'įį́. Nant'án daanliiníí ałdó' Jesus yaa yádaałti'go yaa daadloh gádaan̲iigo, Ła' nn̲ee hasdádaayin̲iiłná' bíí ałdó' hasdá'ádólteeh le'at'éhi, bíí Christ, Bik'ehgo'ihi'n̲ań habiłtiiníí nlį̨yúgo. 36 Silááda ałdó' bedaanít'į̨hgo nk'ǫ́zhi, vinegar holzéhi, bich'į' dahyída'ołtsi lę́'e, 37 Gádaabiłn̲iigo, Ni Jews ízisgo biNant'a'i ńlį́įyúgo, dáni hasdá'áńlteeh. 38 Jesus bik'ehgee Greek, Latin, ła'íí Hebrew k'ehgo k'e'eshchį̨ lę́'e, gágolzeego, DÍÍ JEWS ÍZISGO BINANT'A'I NLĮ̨.

39 Nn̲ee nchǫ'go ádaadzaahíí, áígee tsį'ił na'áhi yídaayiskałíí dała'á beńdít'į̨hgo gábiłn̲ii, Christ ńlį́į lę́'eyúgo hasdánohwiléh, ła'íí ni ałdó' hasdá'áńlteeh. 40 Áíná' ła'ihíí ái án̲íihíí gáyiłn̲ii, Ya' doo Bik'ehgo'ihi'n̲ań béńldzid da, ni ałdó' dákoh niniigonłt'éé, dáłeł'eego nohwá ngot'ą́ą? 41 Nohwíí da'ánohwidiln̲e' dábik'ehyú ánohwi'delzaa: áíná' díń nn̲eehń doo nagontł'og ye'at'éhi da. 42 Áígé' Jesus gáyiłn̲ii, SheBik'ehń, nant'ááyú ńyaago shénáln̲iih doleeł. 43 Jesus gábiłn̲ii, Shíí da'an̲iigo gániłdishn̲ii, Díí jį̨ dázhǫ́ gózhǫ́ǫ́ goz'ąąyú shił ńlį́į doleeł. 44 Dáha'iz'ąągé' taagi nehenkéézgo dahot'éhé godiłhił gozlį̨ lę́'e. 45 Ch'ígona'ái bich'ą́'idindíínií ásdį̨id, kįh biyi' da'ch'okąąhíí biyi' yun̲e' daadintsoozi iłk'edlá́ád lę́'e.

46 Jesus nádidilghaazhgo gán̲íí, ShiTaa, shiyi'siziinií naa nshné': díí yee ánn̲iidná' dá'iké'yú nádeyol. 47 Silááda yánant'aahi díí ánágot'į̨díí yiłtsąąná' Bik'ehgo'ihi'n̲ań yich'į' ahénzį̨go gán̲íí, Da'an̲iigo díń nn̲eehń nn̲ee nłt'éhi nlį̨ lę́'e. 48 Nn̲ee daadéz'į̨igo łą́ągo dała'adzaahíí dawa ánágot'į̨łíí daayiłtsąągo bijíláhzhį' nádainłts'į̨ná' onáskai. 49 Jesus yídaagołsiníí dawa ła'íí isdzáné Gálileegé' biké' hikai n'íí an̲ahgé' nazį̨igo díí ánágot'į̨łíí daayiłtsąą lę́'e.

50 Ła' nnee Joseph holzéhi, nnee yánádaaltihíí itah nlíni; nnee nłt'éhi, dábik'ehyú át'éhi nlįį: 51 (Nnee yánádaaltihíí nadaagoshchįįgo ánáda'ol'įįdíí Joseph doo hwaa itah ánát'įįd da:) áń Jews daanlíni bikįh goznil Arimathéa golzeegé' gólíni; Bik'ehgo'ihi'nań nant'aa doleełíí ya'ołíí lę'e. 52 Díń nneehń Pílate yich'į' oyáá, Jesus bits'íhíí yíyókeedgo. 53 Tsį'iłna'áhi yiká'gé' nanáidnłtįįgo nak'ą'łigaihi yik'íyidesdiz, áígé' tsébii'i'áńgo ágolzaa yunę' nyinłtįį lę'e, doo hwahá hadń ákónę' nnilteehi da. 54 Jews daagonłsiníí bijįį bee nkegonyaago ilch'į'golnę'íí bijįį lę'e. 55 Isdzáné Gálileegé' Jesus yił hikaihíí tsébii'i'áńyú Joseph yiké' hikaigo Jesus bits'íhíí hago'at'éégo nniłtįį shįhíí daayiłtsąą lę'e. 56 Onákaiyú łikągolchini ła'íí ik'ah yił ilch'į'daizlaa; áígé' Jews daagodnłsiníí bijįį hádaayoł, dángot'ąą lę'ehíí k'ehgo.

24

1 Áí iskąą hik'e godilzinií bijįį dázhǫ́ t'ałbįgo tsébii'i'áńyú łikągolchini ilch'į'daizlaa n'íí odaizné', ła'i ałdó' yił hikai. 2 Tsébii'i'áńyú hikaigo tséé daadin'ą́ą́ n'íí yó'olyiz lę'e. 3 Ákónę' ha'ákaigé' Jesus nohweBik'ehń bits'íhíí doo hwaa da lę'e. 4 Hayúshą' daanzįná' nnee naki bidiyágé dázhǫ́ bik'enadidlaadi bit'ahgé' nazįį silįį: 5 Isdzáné tsídaadolyizgo hayaa ádaadzaa nt'éégo nneehíí gádaabiłnii, Hat'íí bighą hinąhi nanezna'íí bitahyú hádaadeł'įį́? 6 Áń doo hwaa da, naadiidzaa: t'ah Gálileeyú naghaaná' gádaanohwiłnii n'íí bénádaałniih shį, 7 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee binchǫ' daagolíínií baa shich'ilteehgo tsį'iłna'áhi biká' dastsaah, áíná' taagi jįį hileehgo naadiishdáh. 8 Áík'ehgo ái ánníí n'íí yénádaalniih. 9 Tsébii'i'áńgé' nákaiyú łats'ádahíí ła'íí ła' Jesus biké' hikahíí ałdó' bił nadaagosni'. 10 Mary Mágdalene, Jóanna, ła'íí Mary, James bimaa, ła' isdzáné biłgo nadaal'a'á díí yił nadaagosni'. 11 Ndi daazhógo ádaanii daanzįgo doo daayodląą da. 12 Áíná' Peter nádiidzaago tsébii'i'áńyú nádilwod; hayaa adzaago ákónę' déz'įį́d, nak'ą'łigai n'íí daazhógo sinilgo yiłtsąą, áík'ehgo t'ąązhį' gowąyú onádzaa, hagoshą' ágodzaa nzįgo.

13 Da'áí bijįį ła' naki dilt'eego Jerúsalemhíí da'dáńyú gosts'idi dahgostǫ'yúshįgotah, Emmáus golzeeyú dezh'aazh. 14 Díí ánágot'įį́łíí dawa yaa łił nagolni'go goldoh. 15 T'ah yádaałti'go łił nagolni' nt'éégo Jesus bit'ah nyáágo bił dahiskai. 16 Áíná' daineł'įį́ ndi hadń át'íínií doo bídaagołsį́id da alzaa lę'e. 17 Jesus gádaabiłnii, Hat'íílá baa łił nagołni' goldoh, doo nohwił daagozhǫ́ǫ́ dago? 18 Dała'á, Cléopas holzéhihíí, gábiłnii, Ya' dáni zhą́ Jerúsalemyú asta'ńyáhi, ánii áígee ánágot'įį́łíí doo bígonłsį́ da née? 19 Hago ágolzaahi áłdołnii? nii, Jesus. Áík'ehgo gánádaabiłdo'niid, Jesus, Názarethgé' nlínihi, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi, dázhǫ́ ízisgo ánáʼol'įį́łi, biyati' nłdzili, Bik'ehgo'ihi'nań ła'íí nnee dawa binąáłihi áłn'nii. 20 Áń dánohwíí nohwi'okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíí ła'íí nohwá nadaant'aahíí bángot'aahgo bidizideego ndaistįį, áígé' tsį'iłna'áhi yiká' daizes-hįį: 21 Áíná' nohwíí Israel hadaasiit'i'íí hasdánohwinii łą́ą́ daandzį: n'íí díí ánágot'įį́ł n'íí yúshdé' taagi jįį silįį. 22 Nohwitahgé' ła' isdzáné nohwił díyadaagot'eego ádaanohwizlaa, áń dázhǫ́ t'ałbįná' tsébii'i'áńyú okai łą́ą́; 23 Ndi Jesus bits'íhíí ákú doo hwaa da łą́ągo, t'ąązhį' nakai gádaaniigo, Bik'ehgo'ihi'nań binadaal'a'á yaaká'gé'hi nohwich'į' ch'í'nah ádaadzaago gádaanohwiłnii, Jesus hinaa. 24 Ła' bił nahikaihíí tsébii'i'áńyú okai, isdzáné da'ádaanii n'íí k'ehgo yaa hikai: ndi Jesus doo hwaa daayiłtsąą da. 25 Áígé' Jesus gádaabiłnii, Nohwíí nnee doo daagoyáni daanołínihi, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi n'íí nadaagosni'íí doo dáhah daahołdląąh da: 26 Christ áík'ehgo biniigodilne'go áígé' yee ízisgo at'éehíí baa godidot'aałgo dábik'eh łą́ą́ née? 27 Mosesgé'

godezt'i'go Bik'ehgo'ihi'nąń binkááyú nada'iziidi n'íí ádaanįihíí dawa, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nąń biyati' bek'eda'ashchiinií dahot'éhé dabíí baa k'e'eshchiinií hat'íí golzeego ágolzeehíí yił nadaagosni'. 28 Gotah dezh'aazh n'ííyú dák'ad nikáh: Jesus bádn dayúweh dahiyaa nt'éégo, 29 Nił nahátąą le', daabiłniigo nádaabokąąh; ałk'iná' o'i'ą́ą́, k'ad tł'é' goleeh, daabiłnii. Áík'ehgo yił ha'ákaiyú yił naháztąą. 30 Da'iyąągo bił dinezbįhgo báń náidn'ąągo ya'ahénzįgo oskąądná' ił k'íyíné'go baa daizné'. 31 Áníita áígee hadń át'į́ shįhíí nzhogo daayiłtsąą; nt'éégo Jesus dádaineł'į́ízhį' yitł'ąą tsídaazghal. 32 Gádaałiłdi'nii, Nohwijíí dázhǫ́ diltłi' ngonolįgo at'éé, itínyú nohwich'į' yałti'ná', áń Bik'ehgo'ihi'nąń biyati' bek'eda'ashchiinií hat'íí niigo anníihíí baa nohwił nagolni'ná'. 33 Áígé' dagoshch'į' nádiit'aazhgo Jerúsalemyú onát'aazh, ákú łats'ádahíí ła'íí nnee ła' ishhah dała'ádaat'eego baa n'áázh, 34 Nt'éégo gádaabiłnii, NohweBik'ehń da'anii naadiidzaa lą́, Simon bich'į' ch'í'nah ádilzaa ałdó'. 35 Nnee ánii n'áázhíí itínyú hago ágodzaahíí, ła'íí hago at'éégo Jesus báń ił k'íyíné'gee yínádaagosdzį́įdíí yaa nadaagosni'.

36 Gádaaniiná' Jesus dabíí ái bitah sizį́į silį́įgo gádaayiłnii, Ił ch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. 37 Ndi bił díyadaagodzaago tsídaadesyiz, ch'iidn daahiiltsąą daanzįgo. 38 Jesus gádaabiłnii, Hat'íí bigha tsídaadołyiz? Hat'íí bigha na'ódikidíí nohwiini' biyi' begoz'ąą? 39 Shigan ła'íí shikee daanéł'į́į, da'anii shíí ásht'į́į: shídaadołnih, áík'ehgo bídaagonołsį́įh; ch'iidn bits'í ła'íí bits'in doo golį́į da go'į́į, daał'į́į go'į́į nkoh, shíí shits'í ła'íí shits'in golį́į. 40 Ánniidná' bigan ła'íí bikee yił ch'í'nah áyíílaa. 41 Dázhǫ́ bił daagozhǫ́ǫ́ ła'íí bił díyadaagot'ee ndi t'ah doo da'odląą daná' Jesus gádaabiłnii, Dahat'íhíta hidąąhíí ła' daasołné' née? 42 Łóg sit'éédhíí ła'íí gosnih yaa daizné'. 43 Náidnné'go binąááł yíyą́ą́ lę́'e. 44 Áígé' gádaayiłnii, T'ah nohwił nshłį́įná' díí bee nohwił nadaagosisni' go'į́į, Moses ngon'ą́ą́ lę́'ehi shaa k'e'eshchiinií, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nąń binkááyú nada'iziidi n'íí k'eda'ashchiinií, psalms holzéhi ndi, biyi' dábegolne' goz'ąą, daanohwiłdishnii ni'. 45 Áígé' Bik'ehgo'ihi'nąń biyati' bek'e'eshchiinií hat'íí niigo anníí shįhíí bił ídaagozįgo ádaabizlaago, 46 Gádaabiłnii, Shíí Christ nshłíni, shiniigodilne'go taagi jį́į hileehgo naadiishdáh golzeego shak'e'ashchį́į, áík'ehgo dábik'ehyú ágodzaa: 47 Ła'íí Jerúsalemgé' godezt'i'go shizhi'íí bee yá'iti' nnee dahot'éhé hadaazt'i'íí bitahyú, bidaanchǫ'íí yich'ą́'zhį' ádaane'go binchǫ'híí bigha baa nádaagodit'aah golzeego. 48 Díí daał'į́į go'į́į ákoh baa nadaagołni'.

49 ShiTaa nohwaa yiné'go ngon'áánií nohwaa dishné': Jerúsalem yune' nahísółtąą, yaaká'gé' nawodíí bee nohwaa ngonyáázhį'.

50 Áígé' Jesus Jerúsalemgé' binadaal'a'á yił ch'ékai, Béthanyzhį', yádn ninyáágo, áígee hadag yaa dilniigo yá da'oskąąd, Nohwiyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł, nii. 51 Yá da'oskąądná' yich'ą́' yaaká'yú hadag be'ogoyáá. 52 Binadaal'a'á daaboskąądgé' Jerúsalemyú onákai, dázhǫ́ bił daagozhǫ́ǫ́go: 53 Bik'ehgo'ihi'nąń bich'į' ahédaanzįgo da'ch'okąąh goz'ąą yune' dáda'okąąh nt'éé lę́'e.

THE GOSPEL ACCORDING TO JOHN

1 Dantsé godeyaadá' Yati' golı́ı́ lę́k'e, Yati' Bik'ehgo'ihi'nı̨ań yił nlı̨ı̨, Yati'íí
Bik'ehgo'ihi'nı̨ań nlı̨ı̨. 2 Yati'íí dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihi'nı̨ań yił nlı̨ı̨. 3 Áń
dawahá áyíílaa; áń doo hak'i dayúgo dawahá álzaahíí doo álzaa le'at'éé da.
4 Ihi'nı̨aahíí biyi' golı́ı́; áí ihi'nı̨aahíí nnı̨ee yee daago'ı̨ı̨. 5 Got'iiníí godiłhiłyú
idindlá́ád; godiłhiłíí got'iiníí doo yitis nlı̨ı̨ da.
6 Bik'ehgo'ihi'nı̨ań nnı̨ee John holzéhi yides'a'. 7 Áń Begot'ínihíí nnı̨ee yił
nagolnı̨i'go nyáá, bíí bee nnı̨ee dawa da'odląą doleełgo. 8 John doo Begot'iiníí
nlı̨ı̨ da, áídá' Begot'iiníí yaa nagolnı̨i'go nyáá. 9 Da'anı̨ii Begot'ínihíí nnı̨ee
ni'gosdzáń biká' daagolíínníí dawa bee daayo'ı̨ı̨. 10 Áń ni'gosdzáń nnı̨eehíí yitah
silı̨ı̨, áń ni'gosdzáń áyíílaa, ndi ni'gosdzáń biká' nnı̨eehíí doo bídaagołsį da lę́k'e.
11 Dabíí áyíílaahíí yaa nyáá, áídá' dabíí hat'i'ihíí doo hádaabit'ı̨ı̨ da. 12 Áídá'
hadíí hádaabit'iiníí, daabosdląądíí, Bik'ehgo'ihi'nı̨ań bichąghásh́é daaleehgo
yaa goden'ą́ą́: 13 Áí nádaagosdliinníí doo nnı̨ee hadaazt'i'íí bee da, doo kots'íhíí
bee da, doo nnı̨ee bits'ą́'dí'go da, áídá' Bik'ehgo'ihi'nı̨ań bits'ą́'dí' nádaagosdlı̨ı̨.
14 Yati'íí nnı̨ee silı̨ı̨go nohwitahyú gólı́ı́ lę́k'e, dawahá ye'at'éhihi biłgoch'oba'íí
ła'íí da'anı̨ii ágot'éhi nlı̨ı̨, (Bik'ehgo'ihi'nı̨ań biYe' dała'áhi nlı̨ı̨híí bighą ízisgo
at'éégo bits'ą́'idindlá́ád, áí bits'ą́'idindlá́ádíí daahihiiltsąą ni'.)
15 John baa nagolnı̨i'go nádidilghaazh lę́k'e gánı̨́ígo, Díń áłdishnı̨ii ni',
ágádénı̨iid n'dá', Shiké'dí' hígháhíí dashíntsé golı́ı́híí bighą shitisgo at'éé.
16 Dawahá yegoyiłíínníí nohwaa hi'né', biłgoch'oba'íí dałiké'go nohwaa hi'nı̨iił.
17 Bik'ehgo'ihi'nı̨ań yegos'aanníí Moses biláhyú ngot'ąą lę́k'e, áídá' biłgoch'oba'íí
hik'e da'anı̨ii ágot'éhi Jesus Christ yił nyáá. 18 Doo hadíń Bik'ehgo'ihi'nı̨ań yo'ı̨ı̨
da; biYe' dała'áhi Bik'ehgo'ihi'nı̨ań ádíbółtą'ihi, áń zhą́ ch'í'nı̨ah áyíílaa.
19 Jerúsalem golzeedí' okąąh yedaabik'ehi hik'e Lévites daanlínihi Jews
daanlíni odaabis'a', Hadíń lą́ą́ áńt'ee? daabiłnı̨iigo nabídaadiłkidá' John gánı̨́íí
lę́k'e, 20 Shíí doo Christ ánsht'ee da, doo nayiłį'go da da'anı̨iigo ádaa nagolnı̨i'.
21 Áídí' nayínádaadiłkid, Hadíń ánt'éé gá? Elías ńlı́ı́ née? Dah, doo áń
nshłı̨ı̨ da, nı̨ii lę́k'e. Bik'ehgo'ihi'nı̨ań binkááyú na'iziidihíí, ya' áí ńlı́ı́ née?
Dah, nı̨iigo hadzii. 22 Gánádaayiłdo'nı̨iid, Áídá' hadíń áńt'éé gá? Nohwił
nagolnı́'go hadíń daanohwides'a'íí bił nadaagohiilnı̨i'. Hant'é nnı̨iigo ádaa
nagolnı́'? 23 Áídí' gánı̨́íí, NohweBik'ehń bádı̨hyú iłch'ígodezdǫhgo ádaahłe',
dishnı̨iigo shíí da'igolı́ı́yú dilwoshi nshłı̨ı̨, Esáias, Bik'ehgo'ihi'nı̨ań binkááyú
nada'iziidi ánı̨́íí n'íí k'ehgo. 24 Nnı̨ee na'ídaadiłkidihíí Phárisees daanlíni
daabinł'a'. 25 Nabídaadiłkidgo, Doo Christ ńlı́ı́ dadá', ła'íí doo Elías dagohíí
Bik'ehgo'ihi'nı̨ań binkááyú na'iziidihíí ńlı́ı́ dadá', nt'é bighą baptize ánł'ı̨ı̨?
daanı̨ii. 26 John bich'į' hadzii, Shihíí tú bee baptize ash'ı̨ı̨: áídá' ła' nohwitahyú
sizı̨ı̨, doo bídaagonołsį dahi; 27 Da'áń shikédí' hígháhíí shitisgo at'éhi, biketł'óól
k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sítı́ı́ da. 28 Áí Bethábara golzeeyú Jórdan túńlíínníí
hanaayú ágodzaa, John baptize ágole'gee.
29 Iskąą hik'e John Jesus bich'į' higaałgo yo'ı̨ı̨go gánı̨́íí, Daadeh'ı́ı́, dibełı́ı́
biZhaazhé Bik'ehgo'ihi'nı̨ań bíyéhi áídí' higaał! Áń ni'gosdzáń biká' nnı̨ee
binchǫ'íí da'ílı́ı́ yiłchiih. 30 Díń áłdishnı̨ii ni' gádénı̨iid n'dá', Nnı̨ee ła' shikédí'
hígháh, áń dashíntsé gólı́ı́híí bighą shitisgo at'éé. 31 Dashíí ndi doo bígonsį da
ni': áídá' Israel hat'i'i bił ch'í'nah ágolne'híí bighą tú bee baptize ádaagoshłe'go
niyáá. 32 John yaa nagolnı̨i'go gánı̨́íí, Holy Spirit yaaká'dí' hawú k'ehgo Jesus

yich'į' nke'eɳíihgo biká' dahnezdaago hish'įį. 33 Shíí ndi doo bígonsį da ni': áídá' hadíń tú bee baptize ádaagoshłe'go shides'a'ń shich'į' gánɳiid ni', Hadíń Holy Spirit yaaká'dí' bich'į' nke'eɳíihgo biká' dahnezdaago hí'íínií, áń Holy Spirit bee baptize ádaagole'íí át'éé. 34 Díí hiłtsąą hik'e baa nagosisɳi', Díń da'aɳii Bik'ehgo'ihi'ɳań biYe' łąą, dishɳiigo.

35 Iskąą hik'e John bitsiłke'yu naki yił nadaazį'; 36 Jesus higaałyú ndaineł'íį'go gánɳiid, Daadeh'íį, dibełíį biZhaazhé, Bik'ehgo'ihi'ɳań bíyéhi! 37 John bitsiłke'yu nakihíí ágáɳíígo daabidezts'ąągo Jesus yiké' dahizh'aazh. 38 Jesus t'ąązhį' déz'įįgo biké' hi'ashgo yiłtsąągo gáyiłɳii, Hant'é biká hanohtaago aht'íį? Áík'ehgo gádaaɳii, Rábbi, (Ił ch'ígó'aahíí golzeego ágolzee,) hayú gonlíį? 39 Jesus gádaabiłɳii, Yushdé' ákú dokáhgo bígonołsįįh. Áík'ehgo yił okaigo hayú sidaahíí yídaagołsįįd, t'ahbįdí' gonenádn łedihikęęzyú nákaigo, ákú dá yił naháztąą lęk'e. 40 Nɳee nakihíí John áɳíihíí daidezts'aanií, Jesus yiké' ó'áázhíí dała'á Andrew holzee, Simon Peter bik'isnhi. 41 Andrewhíí ntsé bik'isn Simon holzéhi yaa nyáágo gáyiłɳii, Messías baa nt'áázh, áí Christ golzeego ágolzee. 42 Áídí' Simon Jesus yaa yił n'áázh. Jesus Simon yineł'íį hik'e gáyiłɳii, Simon, Jona biye' ńlíni, Céphas honlzéé doleeł, tséé golzeego ágolzee.

43 Iskąą hik'e Jesus Gálileeyú deyaago, Philip yaa nyáágo, Shiké' híɳááł, yiłɳii. 44 Andrew ła'íí Peter Bethsáida golzeedí' na'aash, ła'íí Philip ałdó' áídí' naghaa. 45 Philip Nathánael yaa nyáágo gáyiłɳii, Jesus, Joseph biye', Názarethdí' gólíni baa nkai, Bik'ehgo'ihi'ɳań yegos'aanií biyi' Moses bak'e'eshchįį lęk'ehi, Bik'ehgo'ihi'ɳań binkááyú nada'iziidi n'íí ałdó' bak'eda'ashchįį lęk'ehi. 46 Nathánael gábiłɳii, Hant'é nzhoonií Názarethdí' behagowáhshą'? Philip gánábiłdo'ɳiid, Ákú dot'aashgo bígonłsíįh. 47 Jesus Nathánael bich'į' higaałgo yo'įįgo gáɳíí, Da'aɳii Israel hat'i'íí nlíni kudí' higaał, doo k'izé'át'éhi da. 48 Nathánael gábiłɳii, Hagot'éégo shígonłsí? Jesus gábiłɳii, Philip doo hwahá niká áɳíí dadá', fig ch'il bitł'ááhyú síńdaago nish'įį ni'. 49 Nathánael gábiłɳii, Ni ił ch'ígó'aahíínílíni, Bik'ehgo'ihi'ɳań biYe' ńlíį lą́ą́; Israel hat'i'ihi ízisgo biNant'a' ńlíį lą́ą́. 50 Jesus gábiłɳii, Fig ch'il bitł'ááhyú síńdaago nish'įį niłdishɳii n'íí bighą shondląą née? Díí bitisgo ágot'éhi hí'íį doleeł. 51 Jesus gánábiłdo'ɳiid, Da'aɳii, da'aɳiigo gánohwiłdishɳii, Shíí, nɳee k'ehgo Niyááhíí, yáá iłts'ą́'álɳéhgo shik'ehdí' Bik'ehgo'ihi'ɳań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií hadagodí' hayaago iłdenánádikahgo daah'įį doleeł.

2

1 Taagi hileehíí bijįį Gálileehíí biyi' Cána golzeegee ni'i'ɳéh; ákú Jesus bą́ą́hi itah lęk'e: 2 Jesus ałdó' bitsiłke'yu biłgo ni'i'ɳéhyú daabi'dokeed. 3 Dasts'aa bitoo ásdįįdá' Jesus bą́ą́ gábiłɳii, Dasts'aa bitoo ásdįįd. 4 Jesus gábiłɳii, Shimaa, hago łąą ánishłéhgo ánɳii? Shágoz'aanií doo hwahá bengowáh da. 5 Bą́ą́ nada'iziidií gáyiłɳii, Hant'é daanohwiłɳiiyú dakú ádaat'įį doleeł. 6 Áígee tús tséé álzaahi gostáń siɳil, Jews daanlíni daagos'ąąhíí k'ehgo yee táda'digisíí bighą, túsíí dała'ágo nadin dagohíí tádin gallons dábik'eh lęk'e. 7 Jesus gádaabiłɳii, Túsíí tú bee hada'dołbį. Áík'ehgo dáhalk'iłgo hada'desbį. 8 Jesus gánádaabiłdo'ɳiid, Ła' hakaahgo bik'ehgo da'idaanií bich'į' dohkaah. Áík'ehgo odaiskąą. 9 Bik'ehgo da'idaanií tú dasts'aa bitoo siliįhíí yizlįh, hadí' hídziid shįhíí doo yígółsį dago, (nada'iziidií tú hadaiziidií zhą́ yídaagołsį ndihíí,) bik'ehgo da'idaanií nɳee niiɳéhi yiká ánɳiidgo, 10 Gáyiłɳii, Nɳee dawa da'idąą débegonyaago dasts'aa bitoo nzhónihíí ntsé yita'ikaah; áídí' daháda at'įįzhį' da'odląądá' doo nzhǫǫ dahíí yita'ikaah: áídá' nihíí dasts'aa bitoo nzhónihíí áníita bitasíńkąą. 11 Ái Jesus dantsé godiyįhgo adzaa, Gálilee biyi', Cána

golzeegee, áík'ehgo ízisgo ye'at'éhi bee bígozįįd; áídí' bitsiłke'yu daabosdląąd lęk'e.

12 Díí bikédí'go Capérnaum golzeeyú bíí hik'e bą́ą́, bik'isyú ła'íí bitsiłke'yu yił okai; akú da'akwii bedahiskąą.

13 Bitis- hagowáh n'íí bíná'godiṇíhgo Jews daanlíni da'iyąąhíí biká' ngonyáágo Jesus Jerúsalemyú óyáá. 14 Akú da'ch'okąąh goz'ąą yuṇe' nṇee ła' magashi, dibełı́ı́, hawúcho baa nadaahiṇiihi, ła'íí zhaali iłkáh ch'ídaihiṇiiłíí binasdziid yaa naháztąągo yiká nnyáá. 15 Tł'óół iłkénásgisíí ił'áyíílaago dawa, dibełı́ı́, magashita biłgo da'ch'okąąh goz'ąą biyi'dí' ch'íinihiyood; ła'íí zhaali iłkáh ch'ídaihiṇiiłi bizhaalihíí yayinką́ą́, áídí' zhaali yiká' iłkáh ch'ínádaiṇiiłíí naz'aaníí nanyihesgo'. 16 Áídí' hawúcho baa nadaahiṇiihíí gáyiłnṇiid, Dííhíí ch'ídaahohṇiił; shiTaa bikįhíí kįh biyi' na'iṇiihi ádaagołe' hela'. 17 Nikįhíí dázhǫ́ godilziníí begoz'ąą doleełgo dázhǫ́ hásht'į́į́híí bigha shidizidee, golzeego bek'e'eshchiiníí bitsiłke'yu yínádaalṇii.

18 Áídí' Jews daanlíni gádaabiłṇii, Nt'é godiyįhgo be'ígóziníí nohwił ch'í'ṇah ánle', díí ánánt'įįłhíí bigha? 19 Jesus gádaabiłṇii, Díí kįh biyi' da'ch'okąąhíí ąął nanádaagołṇiiłgo, taagi jįį hileehgo ánágoshdle'. 20 Jews daanlíni gábiłṇii, Díí kįh biyi' da'ch'okąąhíí ágolṇe'go dizdin gostáń łegodzaa, áídá' nihíísha' taagi jįį hileehgo ánágodle'? 21 Ndi bíí bits'íhi kįh biyi' da'ch'okąąhíí k'ehgo yaa yałti'. 22 Jesus daztsąądí' naadiidzaadá' bitsiłke'yu nt'é ṇii n'íí yínádaalṇii; áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'ṇań biyati' bek'e'eshchiiníí ła'íí Jesus áṇíí n'íí daayosdląąd lęk'e.

23 Jerúsalem golzeeyú bitis- hagowáh n'íí bee bíná'godiṇíhgo da'idaaníí bijįį, Jesus akú itah nlįįgo nṇee łą́ą́go daabosdląąd, godiyįhgo áná'ol'įįłíí daayiłtsąądá'. 24 Áídá' Jesus nṇeehíí doo yada'ołíí da, nṇee dawa yígółsįhíí bigha. 25 Doo hadíń nṇee ye'at'éehíí baa bił nagolṇi' bik'eh da; dabíí nṇee ye'at'éehíí dawa yígółsįhíí bigha.

3

1 Nṇee Phárisees daanliiníí itah nlíni, Nicodémus níholzéhi, Jews binant'a' nlíni lęk'e. 2 Áń tł'é'yú Jesus yaa nyáágo gáyiłṇii, Ni, Iłch'ígó'aahíí ńlíni, doo hadíń godiyįhgo áná'ol'įįłíí áńł'įįhíí áyóléh át'éé da, Bik'ehgo'ihi'ṇań yił nlįįyúgo zhą́: áí bigha Bik'ehgo'ihi'ṇań bits'ą́'dí' iłch'ígó'aahíí ńlı́ı́go bídaagonlzį. 3 Jesus gábiłṇii, Da'aṇii, da'aṇiigo gániłdishṇii, Nṇee nágosdlįįyúgo zhą́ Bik'ehgo'ihi'ṇań bilałtł'áhgee daanliiníí itah nlįį doo. 4 Nicodémus gábiłṇii, Hagot'éégo nṇee nágodleeh, báyáń silįįdá'? Ya' komaa bibishchid bih nách'idáhgo nágoch'idleeh née? 5 Jesus gáṇíí, Da'aṇii, da'aṇiigo gániłdishṇii, nṇee tú bee ła'íí Holy Spirit bee nágosdlįįyúgo zhą́ Bik'ehgo'ihi'ṇań bilałtł'áhgee goz'ąą yuṇe' ha'agháh. 6 Kots'í bee gozliiníí kots'í át'éé, áídá' Holy Spirit bee gozliiníí spirit at'éé. 7 Doo nił díyagot'éé da le', Nágoch'idleeh, niłdishṇiihíí bigha. 8 Nyolíí da'adzaayú nyol, ái dints'agdá' hadí' nyolíí, hayúgo nyolíí doo bígonłsį́ da; dawa Holy Spirit bee nádaagosdliiníí ágádaat'éhi at'éé. 9 Nicodémus gábiłṇii, Hagot'éégo łąą ágołnṇíhi? 10 Jesus gábiłṇii, Ni Israel hat'i'i yił ch'ígó'aahi ńlı́ı́dá', díísha' doo bígonłsį́ da? 11 Da'aṇii, da'aṇiigo gániłdishṇii, néé bídaagonlziníí zhą́ baa yádaahiilti', hant'é daahiit'iiníí zhą́ baa nadaagohiilṇi'; áídá' baa nadaagosiilṇi'íí doo nádaagodoh'aah da. 12 Ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí baa nohwił nagosisṇi' ndi doo shondląą dadá', yaaká'yú ágot'eehíí baa nohwił nagoshṇi'yúgo hagot'éégo shondląą? 13 Doo hadíń yaaká'yú bił ogoyáá da, shíí nṇee k'ehgo Niyááhíí zhą́, yaaká'dí' nkeniyáá, yaaká'yú gonshłįį.

14 Moses da'igolííyú tł'iish dahyidnłtįįhíí k'ehgo, shíí ałdó' nnee k'ehgo
Niyááhíí dahshidi'dolteeł: 15 Hadíń shosdląądihíí ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí
yee hinaa doleełhíí bighą.
16 Bik'ehgo'ihi'nań ni'gosdzáń biká' nnee dázhǫ bił daanzhǫǫhíí bighą
biYe' dała'áhi yaa yinłtįį, áík'ehgo dahadíń bosdląądihíí doo da'ílįį hileeh
da, áídá' ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hinaa doleeł. 17 Bik'ehgo'ihi'nań
biYe' ni'gosdzáń biká'zhį' nkeyínł'a'íí ni'gosdzáń biká' nnee doo yił ch'ígóweh
doleełhíí bighą nkeyínł'a' da, áídá' ni'gosdzáń biká' nnee bíí bee hasdádokaahíí
bighą.
18 Hadíń bosdląądíí doo bił ch'ígódeeh da: áídá' hadíń doo bosdląąd dahíí
iłk'idá' bił ch'ígódíni at'éé, Bik'ehgo'ihi'nań biYe' dała'áhi doo yosdląąd dahíí
bighą. 19 Díí bighą nnee bił ch'ígódįh, begot'iiníí ni'gosdzáń biká' begonyáá,
áídá' nnee doo got'iiníí bił daanzhǫǫ da, chagołheeł zhą́ bił daanzhǫǫ, nchǫ'go
ádaat'eehíí bighą. 20 Dahadíń nchǫ'go at'éé lęk'eyúgo, got'iiníí bił nchǫ', bi'at'e'
nchǫ'íí doo bígozįįh hat'įį dahíí bighą, doo got'įįyú ch'égháh hát'įį da. 21 Hadíń
nłt'éégo at'éehíí, bi'at'e'íí Bik'ehgo'ihi'nań ye'at'éégo bígozįįh doleełhíí bighą
got'įįyú ch'égháh.
22 Áí bikédí'go Jesus, bitsiłke'yu biłgo, Judéa golzeeyú okai; baptize
ádaagole'go akú dét'įhézhį' yił naháztąą lęk'e.
23 John ałdó' Aenon golzeeyú baptize ágoł'įį, Sálimhíí bit'ahyú, akú tú łą́áhíí
bighą: áígee nnee neheskaigo baptize ádaaszaa. 24 Doo hwahá John ha'ánteeh
dadá'.
25 John bitsiłke'yu ła'íí Jews daanlíni ła' okąąhzhinéégo tákо'digisíí yaa
ładaagodit'áh nkegonyaa. 26 Áídí' John yaa hikaigo gádaayiłnii, Iłch'ígó'aahíí
ńlíni, nnee Jórdan túńlíínííhanaayú bił na'aash n'íí, baa nagolní' n'íí, áń kú
naghaa, baptize ádaił'įįgo nnee dawa bich'į' nihikáh. 27 Áík'ehgo John gánii,
Nnee doo hant'é yót'įį át'éé da, yaaká'dí' baa hi'né'yúgo zhą́. 28 Nohwíí
shídaanołsįgo, Shíí doo Christ nshłįį da, dishnii ni', dabíntségo bidol'aadíí
nshłįį. 29 Ishkiin niinéhíí na'ilíhn yił niinéhíí, bíí niinéhi at'éé: niinéhíí
bit'ekéhíí, bíyésts'ąągo sizįįgo, bizhii yidits'ago dázhǫ bił gozhǫǫ: áí k'ehgo shíí
ałdó' dázhǫ shił gozhǫǫ síłįį. 30 Bíí itisgo bá godigháh, áídá' shihíí t'ąązhį' shá
godigháh. 31 Hadíń yaaká'dí' nkenyááhíí dawa yitisgo nlįį: hadíń ni'gosdzáń
biká'gee nliiníí ni'gosdzáń ye'at'éé, áík'ehgo dá ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí
zhą́ yaa yałti': hadíń yaaká'dí'go nkenyááhíí dawa yitisgo nlįį. 32 Áń nt'é
yo'iiníí, nt'é yidezts'aaníí, áí dawa yaa nagolni'; áídá' doo hadíń bosdląąd
da. 33 Hadíń yaa nagosni'íí bosdląądíí, Bik'ehgo'ihi'nań da'anii łąą niigo yiká'
iskał. 34 Hadíń Bik'ehgo'ihi'nań bides'a'íí Bik'ehgo'ihi'nań biyati' yee yałti':
Bik'ehgo'ihi'nań Holy Spirit doo yídaanel'ąągo baa yiné' da. 35 Bik'ehgo'ihi'nań
biYe' bił nzhǫǫgo dawa yebik'ehgo yaidin'ą́ą́. 36 Dahadíń Bik'ehgo'ihi'nań
biYe' yosdląądíí, ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hinaa doo: dahadíń doo yos-
dląąd dahíí ihi'naa doo yiłtséh da; áídá' Bik'ehgo'ihi'nań bihashke' biká'zhį'
siné'.

4

1 John biké' hikaahíí bitisgo Jesus biké' anáłseełíí áyidedlaago, ła'íí baptize
ádaayizlaago Phárisees daanlíni ya'ikodaanzįįgo Jesus yígołsįįdá', 2 (Da'ágát'éé
ndi Jesus doo baptize áił'įį da, bitsiłke'yu zhą́,) 3 Judéadí' Gálileeyú naades-
dzaa. 4 Dá Samáriayú zhą́ bá ch'ígót'i' lęk'e. 5 Áígee kįh goznílyú ńyáá, Sýchar
golzéhi, ni' Jacob biye', Joseph holzéhi, yaa gon'ą́ą́ n'íí bit'ahgee goz'áni.
6 Áígee Jacob bitúhahidleeh goz'ąą. Jesus higaałgo isk'áhńyááyú hiyaago
túhahidleehgee dahnezdaa. 7 Isdzán, Samáritan nlíni, tú haileehyú ńyáá: Jesus,

Tú shá ná'íłsįįh, biłnii. 8 (Bitsiłke'yuhíí kįh goznilyú hidáń nadaihiłniihyú
okai.) 9 Isdzán Samáritan nlínihíí gábiłnii, Hant'é lą́ bighą ni, Jew ńlíni, shíí
Samáritan nshłíni tú shídǫ́keed? Jews daanlíni Samáritans daanliinií doo
iłch'į'ádaat'ee da. 10 Jesus gábiłnii, Hant'é Bik'ehgo'ihi'nań kaa yiné'íí, ła'íí
hadíń, Tú shá ná'íłsįįh, niłniihíí bígonłsíyúgo shí'ǫ́keed doleeł ni', áík'ehgo
tú bits'ą́'dí' ihi'náhi naa nizíid doleeł ni'. 11 Isdzán gábiłnii, Doo nt'é bee
tú haleeh da, túhahidleehíí yúyah: áídá' hadí' tú bits'ą́'dí' ihi'náhi nádnziid?
12 Nishą' Jacob, bits'ą́'dí' daadihe'na'i, bitisgo áńt'ee? áń díí túhahidleeh
nohwá ágólaago, bits'ą́'dí' bíí ła'íí bichąghásh́é ła'íí bimagashi da'idlą́ą ni'.
13 Jesus gánábiłdo'niid, Dahadíń díí tú yodlaaníí dibá' nánádleeh: 14 Áídá'
dahadíń tú baa nsiidgo yodlaaníí doo dibá' nánáodleeh at'éé da; tú baa
nsiidíí túhahidleehíí k'ehgo biyi'dí' tú hanáńlį́į́ doleeł, dayúweh ihi'naa doo
ngonel'ąą dayú ńlį́į́ doleeł. 15 Isdzán gánábiłdo'niid, Díí tú áłnniihíí ła' shaa
nzíid, doo dibá' nánáshdleehgo da, ła'íí doo kú nánshdáhgo tú hanáhishdleeh
dahíí bighą. 16 Jesus gábiłnii, Ti'i, niką' biká nádndáhgo bił nánt'aash. 17 Isdzán,
Shiką' da'ádįh, biłnii. Jesus gánábiłdo'niid, Shiką' da'ádįh, nniihíí da'anii
ánnii: 18 Niką' ashdla'adá' k'adyúgo bił na'aashíí doo niką' at'éé da: díí
da'anii ánnii. 19 Isdzán gábiłnii, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi ńlį́į́go
bígosíłsįįd. 20 Daanohwitaa n'íí díí dziłíí biká' da'okąąh ni'; áídá' nohwihíí,
Jerúsalemyú zhą́ nnee da'okąąhgo bá goz'ąą, daadohnii. 21 Jesus gánábiłdo'niid,
Isdzán, shondlą́ą, dahagee díí dziłíí biká'yú, dagohíí Jerúsalemyú shiTaa doo
daahohkąąh da doleeł. 22 Nohwíí nt'é daahohkąąh shįhíí doo bídaagonołsį da:
néé́híí nt'é daahohiikąąh shįhíí bídaagonlzį; hasdách'igháhíí Jews daanliinií
bits'ą́'dí' benagowáhi. 23 Kodí' begoldoh, da'anniigo da'okąąhíí biyi'siziinií bee
da'anniigo shiTaa daayokąąh doleełíí kú begoz'áni at'éé: shiTaahíí ágát'éégo
da'okąąhíí yiká dézʼįį. 24 Bik'ehgo'ihi'nań spirit nlį́į, hadíń daabokąąhíí biyi'
siziinií bee da'anniigo daabokąąhgo dábik'eh. 25 Isdzán gábiłnii, Messías, Christ
holzéhi, hígháhgo bígonsį: áń ńyáágo dawa nohwił nagolni' ndi at'éé. 26 Jesus
gábiłnii, Shíí nich'į' yashti'ihíí áń ánsht'ee.

27 Áík'ehgo bitsiłke'yu nákaigo isdzán bich'į' yałti'híí bighą bił díyadaagot'ee
lę́k'e: áídá' doo ła' gánniid da, Nt'é bighą na'ídńłkid? dagohíí, Nt'é bighą bił
iłch'į' yáńłti'? 28 Áík'ehgo isdzán bitús da'akú si'ąądá' kįh goznilyú onálwodgo
nnee yił nadaagolni', 29 Yushdé', nnee dahot'éhé ánásht'į́įdíí yaa shił nagosni'íí
daahołtséh: áńshą' Christ at'į́į? 30 Áík'ehgo kįh goznildí' dahnádnzą́ą, bich'į'
dahdeskaigo.

31 T'ah daahiikááhdá' Jesus bitsiłke'yu nádaabokąąh, NohwiNant'a', ináá,
daabiłniigo. 32 Áídá' gádaabiłnii, Hidáń hishaaníí doo bídaagonołsį da.
33 Bitsiłke'yu gádaałiłdi'nii, Hadíń ła' hidáń baa yiné'? 34 Jesus gádaabiłnii,
Shinł'a'ń dabíí hát'ííyú ánásht'į́įłgo, ła'íí binasdziid bá łaashłe'go shihidáń
át'éé. 35 T'ah dį́į́'i daahiit'į́įh yidziishą' int'ąązhį', daadohnii? Nohwił
nagoshni', hadag ádaahnéhgo daadeh'į́į́; iłk'idá' daadiigaago da'ildlaadgee
ngonyaa. 36 Hadíń iłdlaadíí nest'áń dáła'áile'go ihi'naa doo ngonel'áni
bich'į' nahi'niił: áík'ehgo k'e'dileehíí ła'íí iłdlaadíí biłgo dała' bił daagozhǫ́ǫ́
doleeł. 37 Díí beha'odziihíí da'anii ágolzee, Ła' k'e'dilee, ła'íí iłdlaad. 38 Doo
k'edaadisolaa dagee daahołdlaadyú nohwidéł'a': nnee ła'i k'ednláhi, binas-
dziid n'íí daahisołdlaad.

39 Isdzán, Ánásht'į́įd n'íí dawa yaa shił nagosni', niihíí bighą kįh goznildí'
Samáritans daanlíni łą́ągo Jesus daayosdlą́ąd lę́k'e. 40 Samáritans daanlíni baa
hikaigo, Dakú síńdaa, daabiłnii: da'áígee sidaago naki beiskąą. 41 Biyati'híí
bighą dayúwehégo łą́ągo nádaabosdlą́ąd; 42 Áí isdzánhíí gádaayiłnii, K'adíí doo

dániyati' zhą́ bighą da'osiidląąd da, danéé da'disiit'ąąhíí bighą, ła'íí da'anii ni'gosdzan biká' nneehíí hasdáyiniiłíí, ái Christ nlįįgo bídaagonlzį.
43 Nakiskąą hik'e Gálileeyú onanádzaa. 44 Jesus ádaanagołni'go gánniid,
Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi dabíí bini'yú doo hadíń bidnłsíni at'éé
da. 45 Gálileeyú ńyáádá' Gálileeyú daagolíínií bił daagozhǫǫgo k'édaabiłnniid,
Jerúsalemyú da'idąągee ánát'įįd n'íí dawa daayo'įį n'íí bighą: bíí ałdó'
da'idąąyú naaskai ni'go. 46 Áídí' Gálilee biyi' Cána golzeeyú Jesus nádzáá,
tú dasts'aa bitoo áyíílaa n'yú. Áígee nant'án ła' biye' nniih lę́k'e, Capérnaum
golzeegee. 47 Ái nneehíí Jesus Judéadí' Gálileeyú ńyáágo ya'ikonzįįdá'
yaa nyáágo náyoskąąd, Shiye' nánlziihyú ńnáh, yiłniigo, dak'azhą́ datsaahi.
48 Jesus gábiłnii, Godiyįhgo be'ídaagozini ła'íí ízisgo ánágot'įįłíí daah'įįyúgo zhą́
da'ohdląą. 49 Nant'ánhíí gábiłnii, Shigowąyú ńnáh, shizhaazhé doo hwahá
datsaah dadá'. 50 Jesus gábiłnii, Nádńdáh; niye' hinaa, nłt'éé násdlíí. Nnee
Jesus ánííhíí yosdląądgo dahnasdzáá. 51 T'ah nádaałdá' bánada'iziidíí bidááh
hikaigo bił nadaagolni', Niye' hinaa, daabiłniigo. 52 Nneehíí na'ídńłkid, Da'kwíí
bik'ehenkéézdá' t'ąązhį' bá nágodesdzaa láń? biłniigo. Gádaabiłnii, Adąądá'
hayaazhį' dała'á bik'ehenkéézdá' nezgai n'íí bits'á' gonyáá ni'. 53 Bitaa yígółsį,
da'ái bik'ehenkééz n'dá' Jesus, Niye' hinaa, biłnii ni': áík'ehgo osdląąd, ła'íí
bikįh yune' naháztaaníí dawa ałdó' da'osdląąd. 54 Jesus Judéadí' Gálileeyú
ńyáádá' díí nakigee godiyįhgo adzaa lę́k'e.

5

1 Díí bikédí'go Jews daanlíni da'iyąąhíí begonyáádá', Jesus wą́'yú
Jerúsalemyú óyáá. 2 Jerúsalemyú dibełíį́ nahiniih goz'aaníí bahgee túdahskąą
lę́k'e, Hébrew biyati'íí k'ehgo Bethésda golzéhi, áígee ashdla'yú chagosh'oh
nagoz'ąą. 3 Áígee iłtah at'éégo kah yaa nakaihíí łą́ągo, biniáá ádaagodini, doo
nakai dahi, daadi'ilihi ałdó', tú dihi'náhíí yiba' íła'at'éé. 4 Bik'ehgo'ihi'nań
binal'a'á yaaká'dí'hi łahgee túdahskaaníí yeh nadáhgo tú nádihi'ná: tú
dehes'naago hadíń ntsé téh híyááhíí, nt'é yaa naghaa láshį n'íí nádzii. 5 Nnee
ła' tádin tsebíí bił łegodzaago kah yaa naghaago áígee sitįį lę́k'e. 6 Jesus bo'įįdá'
dásitįįgo ńzaad ogoyááhíí yígółsįgo gábiłnii, Ya' nándzii hánt'įį née? 7 Nnee kah
yaa naghaahíí gábiłnii, Tú nahi'naagee doo hadíń téh shiłteeh da: dá doo
téh hisháhé dashíntsé ła' téh nádáh. 8 Jesus gábiłnii, Nádndáh, biká'síńtįįhíí
dahnádnné'go dahnádńdáh. 9 Nneehíí dagoshch'į' nádziigo yiká' sitįį n'íí
dahnáyidnné'go dahnasdzáá: ái Jews daagodnłsiníí bijįį lę́k'e.
10 Áík'ehgo Jews daanlíni nnee nádziihíí gádaayiłnii, Díí godilziníí bijįį:
biká'ńtéhíí anané'go doo begoz'ąą da. 11 Áík'ehgo gábiłnii, Nnee náshilziihíí
gáshiłnniid, Biká'síńtįįhíí dahnádnné'go dahnádndáh. 12 Áídí' nabídaadiłkid,
Nnee daat'éhi, Biká'síńtįįhíí dahnádnné'go dahnádndáh, niłnniid? 13 Nnee
nádziihíí hadíń nábilzii shįhíí doo yígółsį da: áígee nnee łą́ądá' Jesus łahyúgo
oyáá lę́k'e. 14 Díí bikédí'go da'ch'okąąh goz'ąą yune' Jesus nnee nádzii
n'íí yaa nyáágo gáyiłnii, Nłt'éé násíńdlįį gádnii áko: nchǫ'go ánáo'ne' hela',
ágánándzaayúgo dánko da'tiségo nich'į' nágodiidáh. 15 Nneehíí Jews daanlíni
yaa nyáágo, Náshidilziihíí Jesus at'íí́, daayiłnii. 16 Díí daagodnłsiníí bijįį adza-
ahíí bighą Jews daanlíni Jesus yaa yádaałti'go daiziłhee hádaat'įį.
17 Áídá' Jesus gádaabiłnii, ShiTaa t'ah na'iziid, shí ałdó' na'isiid. 18 Godilziníí
bijįį begoz'aaníí doo yikísk'eh at'éé dahíí bighą, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań shi-
Taa yiłniigo Bik'ehgo'ihi'nań yił dała' nlįįgo ádilzįhíí bighą Jews daanlíni
dayúwehégo daabiziłhee hádaat'įį. 19 Jesus gánádaabiłdo'niid, Da'anii, da'aniigo
gádaanohwiłdishnii, Shíí, Bik'ehgo'ihi'nań biYe' nshłiiníí, dashí zhą́ doo nt'é

łaoshłéh át'éé da, shiTaa ánát'įįłgo hish'iiníí zhą́: shiTaa ánát'įįłíí k'ehgo shíí ałdó' ánásht'įįł. 20 ShiTaa shíí biYe' nshłiiníí dázhǫ́ bił nshǫǫ, dabíí ánát'įįłíí dawa shił ch'í'nah áyíłsį: díí bitisgo áná'ol'įįłíí shił ch'í'nah áile'gee nohwił díyadaagot'ee doleeł. 21 ShiTaa nanezna'íí nádaayihiłnahíí k'ehgo shíí, biYe' nshłiiníí, ałdó' hadíí hásht'íínníí nádaabihishnah doleeł. 22 ShiTaa nnee doo ła' yángo'áah da, shíí, biYe' nshłiiníí, dawa bándaagosh'a'go shaidin'ą́ą́: 23 Nnee dawa shiTaa daayidnłsįhíí k'ehgo shíí, biYe' nshłiiníí, ałdó' daashidnłsį doleełhíí bighą adzaa. Hadíń doo shidnłsį dahíí shiTaa shides'a'ń ałdó' doo yidnłsį da. 24 Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Hadíń shiyati' yidits'agíí, ła'íí shinł'a'ń yodlaaníí, ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hinaa doleeł, áń doo bił ch'ígódeeh da; áń da'itsaahdí' ch'ínyáá, ihi'naazhį'go. 25 Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Nanezna'íí shíí, Bik'ehgo'ihi'nań biYe' nshłiiníí, shizhiihíí daidiits'įh doleełíí baa gowáh, iłk'idá' kú begoz'ąą: hadíí áí daidezts'aaníí daahinaa doleeł. 26 ShiTaa ihi'naa dabíí biyi' nlįįhíí k'ehgo, shíí, biYe' nshłiiníí, ałdó' ihi'naa dashíí shiyi' nlįįgo shaa godin'ą́ą́; 27 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí nshłįįhíí bighą nnee bá ndaagosh'a'go shiTaa shaa godin'ą́ą́. 28 Doo nohwił díyadaagot'ee da le': łeyi' nazniilíí dawa shizhii daidezts'ąągo nádiikáhíí baa gowáh, 29 Áí nádiikáhgee nłt'éégo ádaadzaa n'íí yaaká'yú dahazhį' daahinaa doleeł; áídá' nchǫ'go ádaadzaa n'íí bił ch'ígódeeh. 30 Dashíí shik'ehgo doo nt'é áoshłéh át'éé da: diists'sagíí k'ehgo aayashti': dashíí hásht'íínníí doo be'ánsht'ee da, áídá' shiTaa shides'a'ń dabíí hát'íínníí zhą́ be'ánsht'eehíí bighą aayashti'íí dábik'eh. 31 Dashíí ádaa nagoshni'yúgo, ádaa nagoshni'íí doo da'anii da.

32 Ła' shaa nagolni'íí gólíį́; áí shaa nagolni'íí da'aniigo bígonsį. 33 John bich'į' oda'soł'a', áń da'aniigo shaa nagosni'. 34 Da'aniigo shaa na'goni'íí doo nnee bits'ą́'dí' da: áídá' hasdánohwidi'niił doleełhíí bighą ágánohwiłdishnii. 35 John diltłi'íí hik'e bits'ą́'idindlá́ádíí k'ehgo at'éé lę́k'e: áík'ehgo bits'ą́'idindlá́ádíí biyi' dét'įh nohwił daagozhǫǫhgo ádaasoht'įįd.

36 John shaa nagosni'íí bitisgo shaa na'goni'íí gólíį́: na'idziidíí shiTaa łaashłe' doleełgo shaa yidin'áánníí, áí ánásht'įįłgo shiTaa shides'a'go shaa nagolni'. 37 ShiTaa shides'a'ń dabíí shaa nagolni'. Bizhiihíí doo hak'i daadesołts'ąą da, ánoliníí doo hak'i daahołtsą́ą da. 38 Biyati'íí doo nohwiyi' golíį́ da: shíí shinł'a'íí doo daashohdlą́ą dahíí bighą.

39 Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiiníí nzhǫǫgo daahohshíí; áí biláhyú dahazhį' daahii'naa doleeł daanohsįgo: da'áí shaa nagolni'. 40 Ndi doo shich'į' nohkáh hádaaht'įį da, dahazhį' daahinohnaa doleełgo. 41 Nnee shídnłsíhíí doo biká désh'įį da. 42 Nohwídaagonsį, Bik'ehgo'ihi'nań nohwił daanzhoonníí doo ła' be'ádaanoht'ee da. 43 ShiTaa bizhi'íí bee niyáá ndi doo hádaashoht'įį da: áídá' ła'i dabíí bizhi'íí yee nyááyúgo, áń zhą́ hádaaht'įį doo. 44 Dánohwíí daałinołsiníí hádaaht'įįdá', Bik'ehgo'ihi'nań dała'áhi bits'ą́'dí' idilziníí doo hádaaht'įį da, áídá' hagot'éégo da'ohdlą́ą? 45 ShiTaa binááł nohwik'izhį' dish'aah doo daanohsį da le': Moses nohwik'izhį' dez'ą́ą, bada'ohłíí n'íí. 46 Moses daahohdlą́ąyúgo shíí daashohdlą́ą doleeł ni', shaa k'e'eshchįįhíí bighą. 47 Áídá' bíí k'e'eshchiiníí doo daahohdlą́ą dayúgo, hagot'éégo shiyati'íí daahohdlą́ą áídá'?

6

1 Díí bikédí'go Jesus túsikaaníí, Gálilee golzéhi, da'áí Tibérias golzéhi, hanaayú onanádzaa. 2 Áígee nnee łą́ągo biké' onałsą́ą́, godiyįhgo áná'ol'įįłíí kah yaa nakaihíí yá ánát'įįłíí daayo'įįgo. 3 Jesus dziłyú háyáá, akú bitsiłke'yu yił dinezbį. 4 Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godinihgo Jews daanlíni da'iyą́ąhíí biká' ngonyáá.

5 Jesus déz'įįgo nnee łą́ą́go bich'į' nátseełgo yiłtsą́ądá' Philip gáyiłnii,
Hagot'éégo báń nadaahiilniih, díí nnee dawa da'iyą́ągo? 6 Díí áníihíí daazhógo
Philip bebígozįįhgo ánniid: dabíí hagot'éégo áile' yígółsį ndi. 7 Philip gábiłnii,
Zhaali, penny holzéhi, naki gonenadín báń bee nahaznii ndi dała'á ntį́į́go
ayą́hágo bita'isné' ndi, doo bínenol'ą́ą at'éé da. 8 Bitsiłke'yu dała'á Andrew
holzéhi, Simon Peter bik'isnhi, gábiłnii, 9 Kú ła' ishkiin báń dijolé ashdla'i
barley alzáhi yisné', łóg naki biłgo: áídá' hagot'éégo dawa bínel'ą́ą, nnee
łánihíí? 10 Jesus bitsiłke'yu gáyiłnii, Nnee dinohbįh, daabiłdohnii. Tł'oh
dázhǫ́ łą́ą́go lę́k'e. Áík'ehgo nnee dinezbį, ashdladn doo náhóltagyú áhołáni
shį. 11 Áígee Jesus báń náidnné'go ya'ihénzįgo oskąądá', bitsiłke'yu yaa
daizné', áídí' bitsiłke'yu nnee nadaaháztaaníí yitada'iznii; łógíí ałdó' da'ái
k'ehgo, dá daabiłhwiihzhį'. 12 Dawa náda'isdįįdgo, bitsiłke'yu gádaayiłnii,
Ch'ékaadíí nádaahohłá, doo ła' da'ílíí hileehgo da. 13 Áík'ehgo ą́ął nádaihezlaago
táts'aa nakits'ádah hadaidesbį, báń ashdla'i bits'ą́'dí' ch'ené'íí, nnee yi'oh
da'iyą́ą́híí. 14 Nneehíí Jesus godiyįhgo adzaahíí daayiłtsą́ądá' gádaanii, Áń
da'anii Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú Na'iziidihíí, ni'gosdzáń biká'zhį' hinąhi.
15 Jesus nnee dabízhą́ daabik'ehgo dak'azhą́ binant'a' ádaabidléhgo
yígołsįįdá', dasahn dziłyú ch'a'onánóot'įįd. 16 O'i'ą́ą́yú bitsiłke'yu túsikąąyú
onanákai, 17 Akú tsina'eełíí yeh hikaigo túsikaaníí hanaayú bił dahda'n'eel,
Capérnaum golzeeyú. Godiłhił gozlįįdá' Jesus doo hwahá baa hinąh da.
18 Tú nádidáh, adįįd nyolhíí bighą. 19 Taagi dagohíí dį́į'i shį dahgostǫ'yú bił
oda'is'eeldá', Jesus tú yiká' tsina'eełíí yich'į' higaałgo daayiłtsą́ą: áík'ehgo
tsídaadesyiz lę́k'e. 20 Áídá' Jesus gádaabiłnii, Shíí ásht'įį, doo ńdaałdzid da.
21 Áídí' bił daagozhǫ́ǫ́go tsina'eełíí beh ńnáh, daabiłnniid: dagoshch'į' ni'zhį'
bił nda'iz'eel, deskai n'yú.
22 Iskąą hik'e nnee túsikaaníí hanaayú naháztaaníí akú tsina'eełíí dała'á
zhą́ si'ą́ą n'go daayo'įį, ła'íí Jesus bitsiłke'yu tsina'eełíí yeh hikaiyú doo
itah yeh hiyaa da, áídá' bitsiłke'yu dasahndi okaigo daayo'įį. 23 (Jesus
báń ya'ihénzįgo oskąądíí bikédí'go, báń daach'iyą́ą́ n'gee bahyú Tibérias
golzeedí' tsina'eełíí ndaahaz'eel:) 24 Áík'ehgo nnee Jesus ła'íí bitsiłke'yu doo
hak'i dago yídaagołsįįdá', dabíí tsina'eełíí yeh heskaigo, Capérnaum golzeeyú
bił oda'iz'eel, Jesus yíka daantaago. 25 Túsikaaníí hanaadí' baa hikaidá'
gádaabiłnii, Ilch'ígó'aahíí, dadá' kú ńyaa? 26 Jesus bich'į' hadzii, Da'anii,
da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Doo godiyįhgo ánásht'įįłíí daah'įį n'íí bighą shíka
daanohtaa da, báń bee náda'sołdįįd n'íí zhą́ bighą ádaaht'įį. 27 Doo hidáń
da'ílíí hileehíí bighą nada'ohsiid da, hidáń dahazhį' ihi'naazhį' nnel'ą́ąhíí zhą́
hádaaht'įį, shíí nnee k'ehgo Niyááhíí nohwaa nshné': Bik'ehgo'ihi'nań shiTaa,
bíyéé nshłįįgo shebígózįhgo shiká' izkał. 28 Áídí' gádaabiłnii, Hago ádaahii'ne'go
Bik'ehgo'ihi'nań binasdziidíí nadaahiidziid? 29 Jesus gádaabiłnii, Díí k'ehgo
Bik'ehgo'ihi'nań bá na'idziidi at'éé, áń shíí shides'a'ń daashohdląągo.
30 Áík'ehgo gádaabiłnii, Godiyįhgo be'ígóziníí daat'éhi nohwił ch'í'nah ánle'go
daahiiltséhgo daanohiidląą doleeł? Iłtah ánáʼol'įįłíí daat'éhi ánł'įį? 31 Bits'ą́'dí'
daadihe'na'íí da'igolį́į́yú manna daayiyą́ą łeh lę́k'e: díínko bek'e'eshchiiníí
k'ehgo, Yaaká'dí' báń kaa daizné'go daach'iyą́ą. 32 Jesus gánádaabiłdo'niid,
Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Yaaká'dí' báń nohwaa hi'né' n'íí doo
Moses nohwaa daizné' da; shiTaa yaaká'dí' báń da'aniihi nohwá da'dihiné'.
33 Yaaká'dí' nkenyááhíí Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí' báńhi at'éé, áń ni'gosdzáń
biká' nneehíí ihi'naa yaa yiné'. 34 Gádaabiłnii, NohweBik'ehń, díí báńhíí
dayúweh nohwá dihii'né' le'. 35 Jesus gádaabiłnii, Shíí báń be'ihi'naahíí nshłįį:
dahadíń shaa nyááhń doo shiná' holeeh at'éé da; shodląąhń doo dibá' holeeh

at'éé da. 36 Ił̨k'ida' gádaanohwiłdéṉiid, Daashoh'íį́ ndi doo daashohdląą da. 37 ShiTaa shaa yiṉilíí dawa shaa hikáh; dahadíń shaa nyááhń doo yó'ósht'e' at'éé da. 38 Yaaká'dí' níyáá, doo dashíí hásht'íį́yú ánásht'įį́łgo da, ndi shinł'a'ń dabíí hát'íį́yú ánásht'įį́łgo niyáá. 39 Díínko shiTaa shinł'a'ń hát'íį́, shaa yiṉilíí doo ła' shich'a'otłíish da, áídá' nnágodzaahíí bijįį dawa nádaabihishṉah doleeł. 40 Díínko shinł'a'ń hát'íį́, hadíń shíí, biYe' nshłiiníí, sho'iiníí ła'íí shodlaaníí ihi'ṉaa doo ngonel'ąą dahíí yee hiṉaa doleeł: áík'ehgo nnágodzaahíí bijįį nábihishṉah doo. 41 Yaaká'dí' báń nke'né'íí nshłįį, ṉiihíí bighą Jews daanlíni baa daanet'íį́ lę́k'e. 42 Áí gádaałiłdi'ṉii, Díń la' Jesus, Joseph biye', bą́ą́ bitaa biłgo bídaagonlzįhíí át'íį́ ya'? Hagot'éégo, Yaaká'dí' níyáá, ṉii áídá'? 43 Áík'ehgo Jesus gádaabiłṉii, Doo shaa daaneht'íį́ da. 44 Doo hadíń shaa nowáh át'éé da, shiTaa shinł'a'ń shich'į' ábíílaayúgo zhą́: nnágodzaahíí bijįį nábihishṉah doleeł. 45 Bik'ehgo'ihi'ṉań binkááyú nada'iziidi binaltsoos biyi' k'e'eshchįį gáṉíígo, Dawa Bik'ehgo'ihi'ṉań bił ch'ídaago'aah doleeł. Dahadíń shiTaa yidezts'ąągo bits'ą́'dí' ígoł'aaníí shaa hiṉáh. 46 Da'ágát'éé ndi doo hadíń shiTaa yo'įį da, shíí bits'ą́'dí' nshłiiníí zhą́ shiTaa yiłtsąą. 47 Da'aṉii, da'aṉiigo gádaanohwiłdishṉii, Shodlaaníí ihi'ṉaa doo ngonel'ąą dahíí yee hiṉáhi at'éé, 48 Báń be'ihi'ṉaahíí nshłįį. 49 Bits'ą́'dí' daadesoṉa'íí da'igolíį́yú manna daayiyąą n'íí nanezna'. 50 Díínko báń yaaká'dí' nke'né'hi at'éé, nṉee yiyąągo doo datsaah da. 51 Shíí báń hiṉaahíí, yaaká'dí' nkenyááhíí nshłįį: dahadíń díí báńhíí yiyąąyúgo dahazhį' hiṉaa doleeł: ni'gosdzáń biká' nṉee báń yee daahiṉaa doleełgo baa daanshné'íí shitsį' at'éé. 52 Jews daanlíni łahada'dit'áhgo gádaałiłdi'ṉii, Hagot'éégo díí nṉeehíí bitsį' nohwaa yiné'go daahiidąą? 53 Jesus gádaabiłṉii, Da'aṉii, da'aṉiigo gádaanohwiłdishṉii, Shíí nṉee k'ehgo Niyááhíí shitsį' daahsąągo, ła'íí shidił daahdląąyúgo zhą́ ihi'ṉaahíí nohwiyi' golíį́. 54 Hadíń shitsį' yiyaaníí ła'íí shidił yidlaaníí ihi'ṉaa doo ngonel'ąą dahíí yee hiṉáhi at'éé; nnágodzaahíí bijįį nábihishṉah doleeł. 55 Shitsį' da'aṉii hidáń át'éé, ła'íí shidił da'aṉii hidlaaníí át'éé. 56 Hadíń shitsį' yiyaaníí ła'íí shidił yidlaaníí shiyi' golíį́, bíí ałdó' biyi' gonshłįį. 57 ShiTaa hiṉáhi shinł'a'híí k'ehgo, ła'íí shiTaa bee hinshṉaahíí k'ehgo hadíń shiyaaníí shee hiṉaa doleeł. 58 Áń báń yaaká'dí' nke'né'hi at'éé: doo daanohwitaa n'íí manna daayiyąą ndi nanezna' n'íí k'ehgo da: hadíń díí báń yiyaaníí dahazhį' hiṉaa doleeł. 59 Capérnaum golzeegee iłch'ígó'aahgo ágáṉṉiid, Jews ha'ánáłséh goz'ąą yuṉe'. 60 Łą́ągo biké' hikaahíí áí daidezts'ąądá' gádaaṉii, Dázhǫ́ doo bígózį dahi yee aṉíí; hadíń áí yígółsį? 61 Biké' hikaahíí Jesus aṉííhíí yaa yída'iłtahgo yígółsį, áík'ehgo gádaabiłṉii, Díí ádishṉiihíí doo nohwił daabik'eh da née? 62 Shíí, nṉee k'ehgo Niyááhíí, dabíntsé sídáá n'yú shił onágodzaago daashoh'įįyúgo, nt'é daadohṉii? 63 Spirit-híí ihi'ṉaa aayiné'hi at'éé; kots'íhíí doo nt'é áile' da: yati' bee nohwich'į' hasdziihíí spirit hik'e ihi'ṉaahíí át'éé. 64 Áídá' nohwitahyú ła' doo da'ohdląą da. Jesus dantsé iłch'ígó'aah godeyaadá' hadíí doo daabodląą dahíí, ła'íí hadíń ch'íbido'aałń yígółsį. 65 Áík'ehgo gánádí'ṉii, Díí bighą gádaanohwiłdéṉiid, Doo hadíń dabíí bik'ehgo shaa hiṉáh da, shiTaa bik'ehyúgo zhą́.

66 Díí bikédí'go biké' hikaah n'íí łą́ągo t'ąązhį' ádaadzaago, doo dayúweh yił nakai da lę́k'e. 67 Jesus bitsiłke'yu nakits'ádahíí gádaayiłṉii, Nohwíí ałdó' shits'ą́' dahdohkáh née? 68 Simon Peter gábiłṉii, NohweBik'ehń, hadíń bich'į' nkáhgo áídá'? Dani zhą́ yati' dahazhį' be'ihi'ṉaahíí bee yáńłti'. 69 Ni Christ, Bik'ehgo'ihi'ṉań hiṉáhi biYe' ńlíį́go, daahosiidląądgo da'aṉiigo bídaagonlzį. 70 Jesus gánádaabiłdo'ṉiid, Nohwíí nakits'ádah hołt'eehíí hanohwiṉil, ndi nohwitahyú dała'á ch'iidn nlįį. 71 Áí Judas Iscáriot, Simon biye' áyiłṉii: áń

nakits'ádah itah nlíni ch'íbido'aałń nlįį.

7

1 Díí bikédí'go Jesus Gálileeyú anádaał: Judéayú doo naghaa da, Jews
daanlíni daabiziłheego hádaat'įįhíí bighą. 2 Jews daanlíni tł'ohdahskáń yuę'
náda'idįįhíí biká' ngonyáá. 3 Jesus bik'isyú gádaabiłnįid, Kodí' dahnnáhgo
Judéayú ńnáh, ákú niké' hikaahíí áná'íl'įįłíí daayiłtséh doleełhíí bighą. 4 Nnee
shígózį le' nzinií doo dánant'į'ego ánát'įįł da. Díí baa nannaayúgo, ni'gosdzáń
biká' nnee bił ch'í'nah ádńlzį. 5 Bik'isyú ndi doo daabodląą da. 6 Jesus
gádaabiłnii, Shíí t'ah doo shaa gowáh da: áídá' nohwíí zhą da'ádzaagee no-
hwaa gowáh. 7 Ni'gosdzáń biká' nnee nohwíí doo nohwik'edaannįih da;
dénchǫ'go ánádaat'įįł dishnįigo baa nagoshni'híí bighą shíí zhą shik'edaannįih.
8 Dánohwízhą da'idąąyú dohkáh: shíí t'ah doo shaa gowáh dahíí bighą doo
dak'ad da'idąąyú déyáá da. 9 Ágánnįidá' da'akú Gálilee golzeeyú sidaa lęk'e.
10 Bik'isyú da'idąąyú okaihíí bikédí'go, bíí ałdó' dánant'į'ego akú óyáá.
11 Da'idąągee Jews daanlíni biká daadéz'įįgo, Áńhíí hayú? daabiłnii. 12 Nnee
bitahyú łą́ągo baa daanet'įį́ lęk'e: ła', Nnee nłt'éhi nlįį, daanįidá' ła'íí, Dah,
nnee ch'a'oyiłkaadi nlįį, daanii. 13 Áídá' Jews daanlíni yédaaldzidhíí bighą doo
ch'í'nah baa yádaałti' da.
14 Da'idąąhíí da'iłní'yú goldohdá' Jesus da'ch'okąąh goz'ąąyú óyáágo
iłch'ígó'aah. 15 Jews daanlíni bił díyadaagot'ee gádaanįigo, Hagot'éégo díí
nneehíí dawahá yígółsį, doo ółtagyú nayaa dadá'? 16 Jesus gádaabiłnii,
Iłch'ígonsh'aahíí doo dashíí ádíshnįi da, shinł'a'ń áníihíí át'éé. 17 Nnee
ła' Bik'ehgo'ihi'nań dáhat'įįhíí ánát'įįł hat'įįyúgo, iłch'ígonsh'aahíí
Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí'hi at'éé, dagohíí dashínik'ehgo yashti'íí yígółsį
doleeł. 18 Dahadíń dabínik'ehgo yałti'íí dabíí ízisgo ádestįį hat'įį́: áídá'
hadíń binł'a'ń ízisgo ágot'eehíí yá hát'íínií, áń da'anii ánníí, áík'ehgo áń biyi'
łé'gochoohíí da'ádįh. 19 Ya' Moses begoz'aanií yee doo nohwá ngon'ą́ą
da née? Áídá' doo ła' bikísk'eh ádaanoht'ee da. Nt'é bighą daashizołhee
hádaaht'įį́? 20 Nneehíí gádaabiłnii, Ch'iidn niyi' golį́į́ lą́ą́: hadíń niziłhee hat'įį́?
21 Jesus gádaabiłnii, Dałán áná'íl'įįdgee nohwił díyadaagot'ee ni'. 22 Moses
círcumcise ádaanohwidilne'go yee nohwá ngon'ą́ą́; (ndi Moses doo bits'ą́'dí'
begodeyaa da, daanohwitaa n'íí bits'ą́'dí';) áík'ehgo godilzinií bijįį nnee
círcumcise ádaahłe'. 23 Godilzinií bijįį Moses yegos'aanií doo k'ích'ídzį́į́s da
doleełhíí bighą nnee círcumcise alzaayúgo, godilzinií bijįį nnee bits'í dawa
nłt'éégo ánáshdlaahíí bighą shich'į' hadaashohkee née? 24 Doo da'ánolinií zhą
bee aayádaałti' da, áídá' da'anii ágot'eehíí bee aayádaałti' le'. 25 Jerúsalemgee
nnee ła' gádaanii, Díń daayiziłheego hádaat'iinií shį ya'? 26 Áń kú doo biini'
hą́h dago yałti'go naghaa, áídá' doo nt'é daayiłnii da. Nant'án daanlíni díń
da'anii Christ nlįįgo yídaagołsįįd shį. 27 Áídá' díí nnee hadí' naghaa shįhíí
bídaagonlzį: Christ nyáágo hadí' naghaa shįhíí doo hadíń yígółsį da doleeł.
28 Áík'ehgo Jesus da'ch'okąąh goz'ąą yuę' iłch'ígó'aahgo gánníí, Shídaagonołsį,
ła'íí hadí' nashaahíí bídaagonołsį: doo dashíí hásht'į́igo niyáá da, shinł'a'ń
da'anii, áń doo bídaagonołsį da. 29 Shíí bígonsį; shinł'a'go bits'ą́'dí' níyááhíí
bighą. 30 Áík'ehgo ha'ádaabiłt'e' hádaat'įį: ndi doo daabiłtsood da, doo hwahá
bidizi'deehíí biká' ngowáh dahíí bighą. 31 Nnee łą́ągo daabosdląądgo gádaanii,
Christ nyáágo, díí nnee godiyįhgo áná'ol'įįłíí bitisgo áná'ol'įįł doleeł née?
32 Phárisees daanlíni nnee ágát'éégo baa yádaałti'go ba'ikodaanzįįdá', okąąh
yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íí Phárisees daanlíni biłgo aasinilíí bich'į'
odais'a', daabiłtsoodgo. 33 Jesus gádaabiłnii, Dét'įhézhį' t'ah nohwił nashkai,

áídí' shinł'a'ń bich'į' nádésdzá. 34 Shíka daanohtaa ndi doo shaa nohkáh
át'éé da: hayú níyááyú doo nohkáh át'éé da. 35 Jews daanlíni gádaałiłdi'n̲ii,
Díí nn̲ee hayú doo baa nkáh dayú deyaago an̲ii? Jews daanliinií doo Jews
daanlį̨į dahíí bitahyú iłtanáhosą̨ą n'íí yich'į' deyaayú, doo Jews daanlį̨į dahíí
yił ch'ídaago'aahgo an̲íí shį̨? 36 Nt'é n̲íígo an̲ii, Shíka daanohtaa ndi doo shaa
nohkáh át'éé da: ła'íí, Hayú níyááyú doo nohkáh át'éé da? 37 Da'idaanií
bennágódáhíí bijį̨į, nn̲ee łą́ą́go íła'adzaahíí bijį̨į, Jesus hizį'dá' adį̨į́d hadziigo,
Dahadíń dibá' silį̨į́hń shich'į' nowáhgo odlą̨ą, n̲ii. 38 Dahadíń shodlą̨ąhń
biyi'dí' tú hin̲áhi hálį́į́ doleeł, Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' bek'e'eshchiinií k'ehgo.
39 (Díí k'ehgo Holy Spirit yaa yałti', áń hadíí daabodlaaníí bee baa godot'aał:
Holy Spirit doo hwahá hadíń baa det'aah dadá', Jesus ízisgo ye'at'éehíí doo
hwahá ch'í'n̲ah ábi'dilne' dahíí bigha̲.)

40 Nn̲ee łą́ą́go díí yati'íí daidezts'ą̨ądá' gádaann̲iid, Díń da'an̲ii
Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú Na'iziidíí át'į́į́ łą́ą́. 41 Ła'íí gádaan̲ii, Díń
da'an̲ii Christ nlį̨į łą́ą́. Ła'íí gádaan̲ii, Ya' Christ Gálileedí' hígháhgo láń?
42 Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' bek'e'eshchiiníísha̲' gán̲íí, Christ David hat'i'íí
bits'ą́'dí' goleeh, Béthlehem golzeedí' hígháh, David golį́į́ lę́k'egee? 43 Áík'ehgo
áígee Jesus bigha̲ nn̲ee iłts'ą́'kai. 44 Ła' daabiłtsood hádaat'į̨į ndi doo daabiłtsood
da.

45 Aasin̲ilíí okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íí Phárisees daanlíni
biłgo yaa nákaigo gádaabiłn̲ii, Nt'é bigha̲ doo daahołtsood da? 46 Aasin̲ilíí
gádaabiłn̲ii, Doo ła' nn̲ee díí nn̲eehíí k'ehgo yałti' da. 47 Phárisees daanlíni
gánádaabiłdo'n̲iid, Ya' nohwíí ałdó' nohwich'į' na'deshch'a' née? 48 Ya' ła'
nant'án daanlíni dagohíí Phárisees daanlíni daabosdlą̨ą née? 49 Áídá' díí
nn̲eehíí begoz'aanií doo yídaagołsį̨ dahíí nchǫ'íí bee bá ha'odzii. 50 Nicodémus,
Phárisees itah nlíni, (łah tł'é'yú Jesus yaa nyáá lę́k'e n'íí,) gádaabiłn̲ii,
51 Bedaagosiil'aanií k'ehgo ya' nn̲ee dá doo daadihiits'į́hé, ła'íí dá doo ánát'į̨łíí
bídaagonlzį̨hé baa yáhiilti' née? 52 Áík'ehgo gánádaado'n̲iid, Ya' ni ałdó' Gálileedí'
nann̲aa née? Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' bek'e'eshchiinií biyi' díń'į̨į, áík'ehgo
bígonłsį̨įh ndi at'éé: Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú na'iziidi doo ła' Gálileedí'
hígháh golzee da. 53 Áídí' nn̲ee dawa bigową̨yú nnáheskai lę́k'e.

8

1 Jesus dził Olives golzeeyú óyáá. 2 Dázhǫ́ t'ahbį da'ch'okąąh
goz'ą̨ąyú nádzáá lę́k'e, akú nn̲ee dawa baa íła'adzaa; áík'ehgo nezdaago
biłch'ídaago'aah. 3 Begoz'aanií ye'ik'eda'iłchíhi hik'e Phárisees daanlíni biłgo
isdzán ła' baa yił hikai, áń nant'į' naghaago bígozį̨įd lę́k'e; áík'ehgo isdzánhíí
ił̨ní'zhį' ndaist'e'dá', 4 Jesus gádaayił̨n̲ii, Iłch'ígó'aahíí, díí isdzánhíí nant'į'
naghaago, da'an̲ii ánát'į̨łgo bígozį̨įd. 5 Ágádaat'iinií bił ndaats'inołn̲e' le'gá,
n̲iigo Moses nohwee ngon'ą́ą́ ni', begoz'áni biyi': nihíí ánn̲iiyúgo nt'é ńn̲ii?
6 Nayídaantaahgo ágádaayił̨n̲ii, dáhagot'éégo izadaahilt'e' daanzigo. Jesus
hayaa adzaago bigan yee łeezh yiyi'yú k'e'eshchį̨į lę́k'e, doo yidezts'ą̨ą da
hik'ehgo. 7 Dayúweh nahódaadiłkidgo Jesus hizį'go gádaabiłn̲ii, Nohwitahyú
ła' binchǫ' da'ádį̨híí ntsé idołn̲e'. 8 Áígee hayaa ánádzaago bigan yee łeezh
yiyi'yú k'ená'eshchį̨į lę́k'e. 9 Nn̲ee díí daidezts'ą̨ądá' binchǫ' daagolíínií
yídaagołsį̨įdgo, báyáńdí' ánii nagháhíiyú onáhezkai: áík'ehgo Jesus dasahn
ch'íńtłizh, isdzán bádį̨hgee siziinií biłgo. 10 Jesus hadag adzaago isdzán zhą́
sizį̨įgo yiłtsą̨ągo yich'į' hadzii, Isdzán, nn̲ee nchǫ' daaniłn̲iihíí hayú okai? Ya'
doo ła' nn̲ee nił ch'ígonyį́į́ da? 11 Isdzánhíí gábiłn̲ii, SheBik'ehń, doo hadíń da.

Jesus gánábiłdo'n̲iid, Shíí ndi doo nił ch'ígonoshheeh at'éé da: ti'i, nchǫ'íí bee ánáo'n̲e' hela'.
12 Łah Jesus nn̲ee gánádaayiłdo'n̲iid, Shíí ni'gosdzáń biká' nn̲ee begot'iiníí nshłįį: dahadíń shiké' higaałń doo chagołheełyú higaał da doleeł, áídá' ihi'n̲aa be'idindláádíí bíyéé doleeł. 13 Phárisees daanlíni gádaabiłn̲ii, Dani zhą́ ádaa nagoln̲í'; ádaa nagoln̲í'íí doo da'an̲ii da. 14 Jesus gábiłn̲ii, Dashíí ádaa nagoshn̲i' ndihíí ádaa nagoshn̲i'íí da'an̲ii: hadí' níyááhíí ła'íí hayú déyááhíí bígonsįhíí bighą; áídá' nohwihíí hadí' níyááhíí ła'íí hayú déyááhíí doo bídaagonołsį da. 15 Nohwihíí nn̲ee k'ehgo zhą́ aayádaałti'; shihíí doo hadíń baa yashti' da. 16 Áídá' shíí aayashti'yúgo, aayashti'íí da'an̲iihi: shíí doo dasahn aayashti' dahíí bighą, shíí ła'íí shiTaa shinł'a'ń biłgo aayáhiilti'. 17 Bedaagosoł'aaníí biyi' nn̲ee naki dáłełt'éégo yaa nadaagoln̲i'yúgo da'an̲ii golzeego dahgoz'ąą. 18 Dashíí ádaa nagoshn̲i', ła'íí shiTaa shinł'a'ń ałdó' shaa nagoln̲i'. 19 Áík'ehgo gádaabiłn̲ii, NiTaahíí hayú? Jesus gánádaabiłdo'n̲iid, Shíí doo shídaagonołsį da, shiTaa ndi doo bídaagonołsį da: shídaagonołsįyúgo shiTaa ałdó' bídaagonołsį doleeł ni'. 20 Jesus zhaali iłch'į'nihi'n̲iił goz'ąą yun̲e' an̲íí, da'ch'okąąh goz'ąą yun̲e' iłch'ígó'aahgo: áídá' doo hadíń biłtsood da łąą: bidizi'deehíí doo hwahá biká' ngowáh dahíí bighą. 21 Jesus gánádaabiłdo'n̲iid, Shíí dahdisháh, ch'éh shiká daadeh'įį doleełgo t'ah nchǫ'go ánádaaht'įįłgo nanohn̲e' doleeł: hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da. 22 Jews daanlíni gádaan̲ii, Hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da, n̲iihííshą', dabíí ádiziłdeego an̲ii née? 23 Áídí' gádaayiłn̲ii, Nohwíí yáá bitł'áádí' nahkai; shihíí yaaká'dí' nashaa: nohwíí díí ni'gosdzáń biká' nn̲ee daanohłįį; shihíí doo ni'gosdzáń biká' nn̲ee nshłįį da. 24 Áí bighą, T'ah nchǫ'go ánádaaht'įįłgo nanohn̲e', daanohwiłdishn̲ii: áń nshłiiníí doo daahohdląą dayúgo, t'ah nchǫ'go ánádaaht'įįłgo nanohn̲e' doleeł. 25 Áík'ehgo gánádaabiłdo'n̲iid, Hadíń łą́ą́ ánt'įį? Jesus gádaabiłn̲ii, Dantsé nohwił nagosisn̲i'dá' ánsht'ee daanohwiłdishn̲ii n'íí, da'áń ánsht'ee. 26 T'ah łą́ą́go nohwich'į' hasdziih godziih, łą́ą́go nohwaa yádaashti' doleeł: áídá' shinł'a'ń da'an̲iigo, áń shił nagosn̲i'íí zhą́ ni'gosdzáń biká' nn̲ee baa bił nagoshn̲i'. 27 Jesus biTaa baa yałti'íí doo yídaagołsį da. 28 Jesus gánádaabiłdo'n̲iid, Shíí, nn̲ee k'ehgo Niyááhíí, dahdaashołteehdá', áń nshłįįhíí bídaagonołsį ndi at'éé, dashíí shínik'ehgo doo nt'é áshłe' da; áídá' shiTaa shił ch'ígon'áánίí bee yashti'. 29 Shinł'a'ń t'ah bił nshłįį: shiTaa doo hwahá dasahndi yó'oshiłt'e' da; dábik'ehn dá bił bik'ehyú ánásht'įį́ł. 30 Ágán̲íígo yałti'gee łą́ą́go daabosdląąd. 31 Jews daanlíni Jesus daayosdląądíí gádaayiłn̲ii, Shiyati'íí dayúweh bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo da'an̲ii shiké' hikaahíí daanohłįį; 32 Áík'ehgo da'an̲ii ágot'eehíí bídaagonołsį doleeł, áídí' da'an̲ii ágot'eehíí ch'ídaanohwin̲ííł.
33 Gádaayiłn̲ii, Abraham hat'i'íí daandlíni ádaant'ee, doo hadíń bi'isna' daasiidlįį da: áídá' hagot'éégo ánn̲íhi, Ch'ídaanohwide'n̲iił, nn̲iihíí? 34 Jesus gádaabiłn̲ii, Da'an̲ii, da'an̲iigo gádaanohwiłdishn̲ii, Dahadíń nchǫ'go ánát'įį́łíí nchǫ'íí yisna' nlįį. 35 Isna' nliiníí doo dahazhį' binant'a' bigową yun̲e' golį́į da: áídá' biye'híí zhą́ dahazhį' bigową yun̲e' golį́į. 36 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań biYe' ch'ídaanohwizn̲ilyúgo, da'an̲iigo ch'ídaanohwi'des'n̲il. 37 Abraham hat'i'i daanohłįįgo nohwígonsį; da'ágát'éé ndi daashizołhee hádaaht'įį, shiyati'íí doo hak'i nohwiyi' bá goz'ąą dahíí bighą. 38 Shíí shiTaa bits'ą́'dí' bígoł'ąąhíí bee nohwich'į' yashti': nohwihíí nohwitaa bits'ą́'dí' bídaagonoł'ąąhíí ánádaaht'įį́ł.
39 Áídí' gádaabiłn̲ii, Abraham bits'ą́'dí' daadihe'n̲a'. Jesus gádaabiłn̲ii, Abraham bichąghášhé daanohłįįyúgo Abraham at'íínίí k'ehgo ánádaaht'įį́ł doleeł ni'. 40 Áídá' k'adíí daashizołhee hádaaht'įį, shíí da'an̲ii ágot'eehíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań bits'ą́'dí' disiits'áni baa nohwił nagoshn̲i': díí doo Abraham ye'at'éé da

ni'. 41 Nohwíí nohwitaa ánáť'įįłíí k'ehgo ádaaht'įį. Áídí' gádaabiłn̲ii, Néé nant'ę' na'ildeehíí doo bits'ą́'dí' daagosiidlįį da; néé nohwiTaa dała'á, áí Bik'ehgo'ihi'n̲ań. 42 Jesus gádaabiłn̲ii, Bik'ehgo'ihi'n̲ań daanohwiTaa nlįįyúgo, nohwił daanshǫǫ doleeł ni': Bik'ehgo'ihi'n̲ań bits'ą́'dí'go niyááhíí bigha; doo dashínik'eh niyáá da, Bik'ehgo'ihi'n̲ań shinł'a'. 43 Nt'é bigha'shiyati'íí doo bídaagonołsį da? Shiyati'íí doo ídaayełts'ąą hádaaht'įį dahíí bigha. 44 Daanohwitaa, ch'iidn nant'án, áń hat'i'íí daanohłįį, áík'ehgo nohwitaa nchǫ'go hat'íįhíí k'ehgo ádaaht'įį: dantsé godeyaadí' nn̲ee naiłtseedi nlįį, bíí ła'íí da'an̲ii ágot'eehíí doo nałinłtł'og da, da'an̲ii ágot'eehíí doo ła' biyi' golíį dahíí bigha. Łé'iłchoogo yałti'dá' dabíí ye'at'éhi yee yałti': łé'iłchóhi nlįįgo, łé'ichoohíí bitaa nlįį. 45 Áídá' shíí da'an̲ii ádishn̲iihíí bigha doo daashohdląą da. 46 Hadíń ła' dénchǫ'go ánásht'įįłíí ch'íshinoh'áah? Áídá' da'an̲ii ádishn̲iiyúgo, nt'é bigha doo daashohdląą da? 47 Dahadíń Bik'ehgo'ihi'n̲ań bíyéehíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati'íí yídésts'ąą: Bik'ehgo'ihi'n̲ań doo bíyéé daanohłįį dahíí bigha doo ídaayełts'ąą da. 48 Jews daanlíni gádaabiłn̲ii, Samáritan ńlíni, ch'iidn niyi' golíni, daaniłn'n̲iihíí da'an̲ii ádaan'n̲ii shį ya'? 49 Jesus gáníí, Ch'iidn doo shiyi' golíį da; áídá' shiTaa diniłsį, nohwihíí doo daashidinołsį da. 50 Nn̲ee daashidnłsiníí doo biká désh'įį da: dała'áńhíí zhą́ áí yiká déz'įį, áń aayánáltih doleeł. 51 Da'an̲ii, da'an̲iigo gádaanohwiłdishn̲ii, Dahadíń shiyati' yikísk'eh at'éehíí, da'itsaahíí doo yo'įį da doleeł. 52 Jews daanlíni gánádaabiłdo'n̲iid, K'adíí nídaagosiilzįįd, ch'iidn niyi' golíįhíí. Abraham daztsąą, ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú nada'iziidíí nanezna'; áídá' ni ánn̲ii, Dahadíń shiyati' yikísk'eh at'éehíí da'itsaahíí doo yolįh at'éé da, nn̲ii. 53 Ya' ni nohwitaa Abraham daztsąą n'íí bitisgo áńt'éhi née? Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú nada'iziidíí nanezna' n'íí ałdó': hadíń lą́ą́ ánsht'ee ńnzį? 54 Jesus gábiłn̲ii, Shíí ádiłdinszįyúgo, ádiłdinszįhíí doo nt'é da: shidi'dilzįhíí shiTaa at'éé; áń Bik'ehgo'ihi'n̲ań daahohiikąąhń, daabiłdohn̲ii: 55 Áídá' nohwíí áń doo bídaagonołsį da; shíí zhą́ áń bígonsį: Doo áń bígonsį da, dishn̲iiyúgo, nohwíí k'ehgo łé'ishchóhi yishłeeh: áídá' shíí áń da'an̲iigo bígonsį, biyati'íí bikísk'eh ánsht'ee. 56 Nohwitaa Abraham n'íí shee hayiłkaahíí yiłtséhgo bił gozhǫ́ǫ́ ni': áí yiłtsąądá' bił gozhǫ́ǫ́ ni'. 57 Jews daanlíni gádaabiłn̲ii, Doo hwahá ashdladin nił łégódáh dadá', hagot'éégo Abraham hí'įį́ láń? 58 Jesus gádaabiłn̲ii, Da'an̲ii, da'an̲iigo gádaanohwiłdishn̲ii, Abraham dabíntségo shíí ánsht'ee. 59 Áík'ehgo tséé nádaayiheslaago daabołn̲e' nt'éégo Jesus bits'ąą ńdest'įįdgo, da'ch'okąąh goz'ąądí' nn̲ee biyi'dí' ch'ínádzaa.

9

1 Jesus higaałyú nn̲ee bin̲áá ágodįhgo gozlíni sidaago yiłtsąą lę́k'e. 2 Bitsiłke'yu nabídaadiłkid, NohwiNant'a', hant'é bigha díí nn̲eehíí bin̲áá ágodįhgo gozlįį? Hadíń nchǫ'go adzaa, díí nn̲eehíí née, dagohíí bą́ą́ hik'e bitaa née? 3 Jesus gádaabiłn̲ii, Díí nn̲ehíí, ła'íí bą́ą́ hik'e bitaa doo nchǫ'go ádaadzaa da: áídá' Bik'ehgo'ihi'n̲ań ánáʼol'įįłíí bee ch'í'n̲ah aln̲e'híí bigha at'éé. 4 T'ah got'įįdá' shinł'a'ń binasdziidíí áshłe': tł'é'gohíí doo hadíń na'iziid da. 5 T'ah ni'gosdzáń biká' nashaadá' ni'gosdzáń biká' nn̲ee begot'iiníí nshłįį. 6 Ágánn̲iidá' ni'zhį' hadnzhéégo bizhígíí łeezh yił naidiziidgo nn̲ee bin̲áá ágodinihíí bin̲áágee yídezhizh, 7 Gábiłn̲iigo, Ti'i, tá'ńgisyú ńn̲áh, túsikáni biyi', Silóam holzéhi, (Hil'á' golzeego ágolzéhi.) Áík'ehgo nn̲eehíí tá'digisyú óyáá, áídí' go'įįgo nadzá.

8 Nn̲ee bit'ahdí' daagolíínií, ła'íí bin̲áá ágodįhdá' daabo'įį́ n'íí gádaan̲ii, Díí nn̲eehíí ídókeedgo sidaa n'íí ya'? 9 Ła'íí gádaan̲ii, Áń át'įį́: ła'íí, Áń ga'ánolini

at'ǫ́, daaɲii: bíí, Shíí ásht'ǫ́, ɲii. 10 Áík'ehgo, Hagot'éégo niɲáá nágosdlı̨ı̨? daabiłɲii. 11 Gáɲíí, Nɲee, Jesus holzéhi, goshtł'ish áyíílaago, shiɲáá yídezhizhdá' gáshiłnɲiid, Ti'i, tá'ńgis, túsikǫ́ǫyú Silóam holzéhi: áík'ehgo ákú óyáágo ta'désgiz, áídí' shiɲáá nágosdlı̨ı̨. 12 Áńhíí hayú? daabiłɲii. Doo bígonsı̨ da, ɲii.

13 Nɲee biɲáá ágodı̨h n'íí Phárisees daanlíni yaa yił hikai. 14 Jews daagodnłsiníí bijı̨ı̨ Jesus goshtł'ish áyíílaago nɲee biɲáá nágosdlı̨ı̨ lǫ́k'e. 15 Phárisees daanlíni nabídaadiłkid, Hagot'éégo niɲáá nágosdlı̨ı̨? Gádaayiłɲii, Jesus goshtł'ish shiɲáá yídezhizh, áídí' ta'désgizgo gosh'ı̨ı̨ násisdlı̨ı̨. 16 Phárisees daanlíni ła' gádaaɲii, Díí nɲeehíí doo Bik'ehgo'ihi'ɲań bits'ą́'dí'hi da ląą, godilziníí bijı̨ı̨ doo godnłsį dahíí bighą. Ła'íí gádaaɲii, Hagot'éégo nɲee Bik'ehgo'ihi'ɲań doo yidnłsį dahíí godiyı̨hgo áná'ol'ı̨ı̨ł? Áík'ehgo bighą iłts'ą́'kai. 17 Nɲee biɲáá ágodı̨h n'íí gánádaayiłdo'ɲiid, Nihíí niɲáá ánágodlaahíí nt'é biłnɲii? Bik'ehgo'ihi'ɲań binkááyú na'iziidi at'ǫ́ biłdishɲii, ɲii. 18 Jews daanlíni nɲee biɲáá ágodı̨h n'íí biɲáá nágosdlı̨ı̨híí doo daayodląą dago bą́ą́ hik'e bitaa yiká ánɲiidgo, 19 Nayídaadiłkid, Ya' díí nohwizhaazhé biɲáá ágodı̨hgo gozlǫ́ǫ́ dohɲii n'íí née? Hagot'éégo go'ı̨ı̨ k'adíí? 20 Bą́ą́ hik'e bitaa gádaabiłɲii, Díń nohwizhaazhé át'éégo bígonlzı̨, biɲáá ágodı̨hgo gozlı̨ı̨ ni': 21 K'adíí hagot'éégo go'ı̨ı̨, hadíń biɲáá ánágodlaahíí doo bígonlzı̨ da: áń goyąą silı̨ı̨; nahódaadołkid: dabíí ádáyálti' le'. 22 Bą́ą́ hik'e bitaa Jews daanlíni yédaaldzidhíí bighą ádaaɲii lǫ́k'e: dahadíń, Christ at'ǫ́, ɲiigo baa nagolɲi'yúgo Jews ha'ánáłséhdí' ch'élt'e'go iłk'idá' ndaagoz'ąą lǫ́k'e. 23 Áí bighą bą́ą́ hik'e bitaa ágádaanɲiid, Áń goyąą silı̨ı̨; nahódaadołkid. 24 Nɲee biɲáá ágodı̨h n'íí yiká ánádo'ɲiidgo, Bik'ehgo'ihi'ɲań zhą́ ba'ihéńnzı̨: díí nɲeehíí Bik'ehgo'ihi'ɲań doo yidnłsį dago bídaagonlzı̨, daaɲii. 25 Nɲeehń gáɲíí, Bik'ehgo'ihi'ɲań doo yidnłsį da shı̨híí, yidnłsį shı̨híí doo bígonsı̨ da: da'ágát'éé ndi dała'á zhą́ bígonsı̨, shiɲáá ágodı̨h n'íí, k'adíí gosh'ı̨ı̨. 26 Phárisees daanlíni gánádaabiłdo'ɲiid, Hagot'éégo ánílaa? Hagot'éégo niɲáá ná ánágodlaa? 27 Nɲeehń gádaabiłɲii, Iłk'idá' nohwił nagosisɲi' ndi doo daashidołts'ąą da ni': nt'é bighą nohwił nanágoshɲi'? Ya' nohwíí ałdó' biké' hikaahíí daahłeeh née? 28 Áídí' dénchǫ'égo bich'į' yádaałti'go gádaaɲii, Ni zhą́ biké' higaałíí ńlǫ́ǫ́ dagá; nééhíí Moses biké' hikaahíí daandlı̨ı̨. 29 Bik'ehgo'ihi'ɲań Moses yich'į' yałti' n'go bídaagonlzı̨: áídá' díí nɲeehíí hadí' naghaa shı̨híí doo bídaagonlzı̨ da. 30 Nɲeehń gánádaabiłdo'ɲiid, Hagot'éégo hadí' naghaa shı̨híí doo bídaagonołsı̨ da, áídá' shiɲáá shá ánágodlaa. 31 Hadíń Bik'ehgo'ihi'ɲań doo daayidnłsį dahíí doo bídaayésts'ąą dago bídaagonlzı̨: áídá' dahadíń Bik'ehgo'ihi'ɲań yokąąhíí, ła'íí áń dábił bik'ehgo ánát'ı̨ı̨łíí Bik'ehgo'ihi'ɲań bíyésts'ąą. 32 Ni'gosdzáń álzaadí' yushdí' godezt'i'go nɲee biɲáá ágodı̨hgo gozlı̨ı̨ n'íí go'ı̨ı̨ nasdlǫ́ǫ́ t'ah doo golzee da. 33 Díí nɲeehíí doo Bik'ehgo'ihi'ɲań bits'ą́'dí' dayúgo, doo nt'é áyóléh át'éé da. 34 Gádaabiłɲii, Nchǫ'íí zhą́ bił gosínilínihi, nohwił ch'ídaagonsh'aah nihó'ɲii née? Áík'ehgo Jews ha'ánáłséhdí' ch'ídaabist'e'. 35 Ch'ídaabist'e'íí Jesus ya'ikonzı̨ı̨dá' baa nyáágo gábiłɲii, Ya' Bik'ehgo'ihi'ɲań biYe' hondląą née? 36 Nɲeehń gáɲíí, Hadíńhíí baa shił nagolɲi', sheBik'ehń, áík'ehgo hoshdląą doleeł. 37 Jesus gábiłɲii, Iłk'idá' hí'ǫ́ǫ́, nich'į' yałti'íí áń át'ǫ́ǫ́. 38 Nɲeehń, SheBik'ehń, noshdląą, ɲii. Áídí' yoskąąd.

39 Jesus gáɲíí, Aayá'iti'híí bighą ni'gosdzáń biká'zhį' niyáá, hadíí doo daago'ı̨ı̨ dahíí daago'ı̨ı̨ nádaadleehíí bighą; áídá' hadíí daago'iiníí biɲáá ádaagodı̨h daaleeh. 40 Áígee Phárisees daanlíni ła' bit'ahyú nadaaziiníí díí daidezts'ąądá' gádaabiłɲii, Ya' née ałdó' nohwiɲáá ádaagodı̨h née? 41 Jesus gánádaabiłdo'ɲiid, Nohwiɲáá ádaagodı̨hyúgo nohwinchǫ'íí ádı̨h doleeł ni': áídá' k'adíí, Daagohiit'ı̨ı̨, daadohɲii; áík'ehgo nohwinchǫ'íí t'ah be'ádaanoht'éé.

10

1 Da'aɲii, da'aɲiigo gádaanohwiłdishɲii, Dahadíń dibełı́ı́ ha'ánáɲiłí ch'ígót'i'dí' doo ha'ánádáh dadá' łahyúgo yitisyú ha'ánádáhíí, áń in'ıjhi dagohíí aayihi'ɲiiłi nlıj. 2 Hadíń ch'ígót'i'dí' ha'ánádáhíí dibełı́ı́ nanyoodi nlıj. 3 Ch'íná'itı́h yaa sidaahń bá yó'o'itı́h; áń bidibełı́ı́ yich'ı' aɲíígo daidíts'ag: dabíí bidibełı́ı́ bizhi' yee yich'ı' aɲíígo ch'íyihiɲiił. 4 Dabíí bidibełı́ı́ ch'íyihiɲiiłdá', yádıjh dahdigháh, áík'ehgo dibełı́ı́ biké' dahnádiłsééh: bizhiihíí yídaagołsıjhíí bighą. 5 Nɲee doo yídaagołsı dahíí doo yiké' dahdikáh da, daazhógo bits'ą' dahnádiłséh; áń bizhiihíí doo yídaagołsı dahíí bighą' 6 Áí Jesus bił ch'ígó'aahgo ádaabiłnɲiid; áídá' nt'é ɲiigo aɲii shıhíí doo bił ídaagozı da. 7 Jesus gánádaabiłdo'ɲiid, Da'aɲii, da'aɲiigo gádaanohwiłdishɲii, Shíí ch'ígót'i'íí nshłıj, dibełı́ı́ ha'áná'ɲiłgee. 8 Dashíntsé híkaihíí dawa da'in'ıjhíí ła'íí aadaayihi'ɲiiłíí daanlıj; áí dibełı́ı́ doo daabidits'ag da. 9 Shíí ch'ígót'i'íí nshłıj: hadíń shíí shinkááyú ch'ínyááhíí hasdádogaał, áík'ehgo ha'ánádáhdí' ch'ínádáhgo da'iyąą doleeł. 10 In'ıjhíí in'ıjhíí bighą nadáh, ła'íí na'iłtseedhíí bighą, dawahá da'ílíí yiłchiihíí bighą: shihíí ko'ihi'ɲa' daagolı́ı́ doleełhíí bighą niyáá, dázhǫ́ bitisyú ch'ída'izkaadyú ihi'ɲaahíí bee daach'ihiɲaa doleeł. 11 Shíí dibełı́ı́ nanyoodíí nłt'éhi nshłıj: dibełı́ı́ nanyoodíí nłt'éhi bi'ihi'ɲa' ndi bidibełı́ı́ yá nyiné'. 12 Hadíí na'iziidíí, doo dibełı́ı́ nanyoodíí nlıj dahíí, doo dibełı́ı́ bíyéé dahíí, mą'cho higaałgo yo'ıjdá' dibełı́ı́ yits'ą'yúgo nádilwo'i; áík'ehgo mą'chohíí dibełı́ı́ ła' yił ndaadeeł, ła'ihíí náhołsééh. 13 Na'iziidíí daazhógo na'iziidhíí bighą, dibełı́ı́ doo yaa bił goyéé dahíí bighą yits'ą' nádilwo'. 14 Shíí dibełı́ı́ nanyoodíí nłt'éhi nshłıj, shidibełı́ı́ bídaagonsı, shíyééhíí shídaagołsı. 15 ShiTaa shígółsıhíí k'ehgo shíí ałdó' shiTaa bígonsı: shi'ihi'ɲa'íí dibełı́ı́ bá ndiishné'. 16 Shidibełı́ı́ łahyúgo ha'ánsiɲil: áí ałdó' bił nánishkáh, áí shizhiihíí daidiits'ı́h doleeł; áí dała'ázhı' nádleeh, dibełı́ı́ nanyoodíí dała'á hileeh. 17 Shi'ihi'ɲa'íí nniishné', nádidiishné' doleełgohíí bighą shiTaa bił nshǫǫ. 18 Doo hadíń shits'ą' náidoné' át'éé da, dashínik'eh ndiishné'. Dashíí shinawodíí bee ndiishné', dashíí shinawodíí bee nádidiishné'. Díí shiTaa yee shá ngon'ą́ą́ ni'.

19 Díí yati'híí bighą Jews daanlíni iłts'ą'kai. 20 Łą́ągo gádaanɲiid, Ch'iidn biyi' golı́ı́, biini' ádıjh; nt'é bighą hídaayołts'ąą? 21 Ła'íí gádaanɲiid, Ch'iidn biyi' golíínií doo díí k'ehgo yałti' da go'ı́ı́. Ya' ch'iidn nɲee biɲáá ágodiníí yiɲáá yá ánágodle' née?

22 Haigo Jerúsalemgee da'ch'okąąh goz'aaníí Bik'ehgo'ihi'ɲań bá its'ágót'ą́ą́ bee bíná'goɲiihgo da'idąągee ngonyáá. 23 Da'ch'okąąh goz'ąągee Solomon bich'ínágohin'ą́ą́ yuɲe' Jesus anádaał lę́k'e. 24 Jews daanlíni baa íła'adzaago gádaabiłɲii, Da'os'ahzhı' lą́ą́ nohwił nagolɲí'go áńt'ee? Christ ńlı́ı́yúgo dabígózıgo nohwił nadaagolɲí'. 25 Jesus gádaabiłɲii, Nohwił nadaagosisɲi' ni', ndi doo daashohdląą da: shiTaa bizhi' bee áná'esh'ıjłíí dabígózıgo yee shaa nagolɲi'. 26 Áídá' doo shidibełı́ı́ daanohłıj dahíí bighą doo daashohdląą da. 27 Shidibełı́ı́ shizhiihíí daidits'ag, áí bídaagonsı, áí shiké' anákah: 28 Ihi'ɲaa doo ngonel'ąą dahíí baa daasiiné'; doo da'ílíí daaleeh dago doo hadíń shilák'e hayoɲiił at'éé da. 29 ShiTaa shaiɲilíí dawa yitisgo at'éhi nlıj; doo hadíń shiTaa bilák'e hayiɲiił yínel'ąą da. 30 Shíí hik'e shiTaa biłgo dała'á ndlıj. 31 Jews daanlíni tséé nádaayiheslaa, yee daabołɲe'go. 32 Jesus gádaabiłɲii, ShiTaa bits'ą'dí' nłt'éégo áná'ol'ıjłíí doo ałch'ídn nohwił ch'í'ɲah ashłaa da; hadííhíí bighą ńdaashidołɲe'? 33 Jews daanlíni gádaabiłɲii, Nłt'éégo áná'íl'ıjłíí bighą doo ńdaaninlɲe' da; áídá' Bik'ehgo'ihi'ɲań dénchǫ'go baa yáńłti'híí bighą; ni nɲee ńlíni Bik'ehgo'ihi'ɲań áná'ńl'ıjhíí bighą. 34 Jesus gádaabiłɲii, Dilzini daanohłıj nohwiłdéɲiid, golzeego nohwá begoz'aaníí biyi' bek'e'eshchıj shı ya'? 35 Bik'ehgo'ihi'ɲań biyati' baa daasné'íí nɲee dilzini daiłɲiigo yozhiiyúgo,

Bik'ehgo'ihi'ɳań biyati' bek'e'eshchiiníí doo k'ihzhį' ngot'ąą dago; 36 Ya' shíí shiTaa its'ą'shíńłtį́ígo ni'gosdzáń biká'zhį' nkeshinł'a'íí, Bik'ehgo'ihi'ɳań nchǫ'go baa yáńłti', daashiłdohɳii née; Bik'ehgo'ihi'ɳań biYe' nshłįį, dishɳiihíí bighą? 37 ShiTaa ánát'įįłíí k'ehgo doo ánásht'įįł dayúgo, doo daashohdląą da. 38 Áídá' be'ánásht'įįłyúgo, doo daashohdląą da ndi, ánásht'įįłíí daahohdląą; áí bee shiTaa shiyi' golį́į́híí, ła'íí shiTaa biyi' gonshłįįhíí bídaagonołsį, ła'íí daahohdląą doleeł. 39 Áí bighą daabiłtsoodgo ch'éh ánáádaabił'įį; ndi bits'ą' hach'iyáá. 40 Áídí' Jesus Jórdan túńlíínií hanaayú onaanádzaa, John dantsé baptize ágólaa goz'ąązhį'; akú naghaa. 41 Nɳee łą́ągo baa heskaigo gádaaɳii, John doo godiyįhgo áná'ol'įįłíí áyíílaa da: ndi John díí nɳeehíí yaa nagolɳi' n'íí dawa da'aɳii lę́k'e. 42 Áík'ehgo áígee łą́ągo daabosdlą́ąd.

11

1 Béthany golzeegee nɳee ła', Lázarus holzéhi, nɳiih lę́k'e, ái kįh gozɳilgee Mary ła'íí bik'isn Martha daagolį́į́. 2 (Áń Maryhíí Jesus ik'ah yik'i yaa yiziidgo bitsizíl bee bikee yá k'eyiłdee n'íí, áń bilah Lázarus holzéhi nɳiih.) 3 Lázarus bilahkíí Jesus yich'į' yati' bá ot'ą́ą́, NohweBik'ehń, nił nzhóni nɳiih, daayiłɳiigo. 4 Jesus yidezts'ąądá' gáɳíí, Díí nɳiihíí doo datsaahgo at'éé da, áídá' Bik'ehgo'ihi'ɳań ízisgo ye'at'éehíí ch'í'ɳah álɳéhgo ágot'įį, ła'íí Bik'ehgo'ihi'ɳań biYe' ízisgo ye'at'éehíí ch'í'ɳah hileeh doleełhíí bighą. 5 Jesus, Martha hik'e bik'isn ła'íí Lázarus biłgo bił daanzhǫǫ. 6 Lázarus nɳiihgo ya'ikonzįįdá', da'akú sidaago naki bee náyiskąą lę́k'e. 7 Ái bikédí'go Jesus bitsiłke'yu gádaayiłɳii, Judéayú nádookáh. 8 Áídá' bitsiłke'yu gádaabiłɳii, NohwiNant'a', da'ániidégo Jews daanlíni nił ndaaziłɳé'go hádaat'įį ni'; ndi ya' akú nádíńdzaa née? 9 Jesus gánádaabiłdo'ɳiid, Ya' dała'á jįį doo nakits'ádah łénádihikos da née? Dahadíń jįįhíí yiyi' naghaayúgo, doo hayaa nageeh at'éé da, díí ni'gosdzáń biká' begot'iiníí yo'įįhíí bighą. 10 Dahadíń tł'é'yú higaałyúgo hayaa nageeh, biyi' yuɳe' begot'iiníí ádįhíí bighą. 11 Ánɳiidíí bikédí'go gánádaayiłdo'ɳiid, Nohwit'eké Lázarus iłhosh; ch'ínánsiidyú déyáá. 12 Bitsiłke'yu gádaabiłɳii, NohweBik'ehń, Lázarus iłhoshyú nłt'éé nádleeh gádnii. 13 Jesus, Lázarus daztsąą, ɳiigo aɳíí: áídá' bitsiłke'yuhíí hánáyołgo iłhoshgo áyiłɳii łą́ą́ daanzį lę́k'e. 14 Jesus áníita ch'í'ɳah ádaagozlaa, Lázarus daztsąą, ɳiigo. 15 Da'ohdląą doleełhíí bighą doo ákú nashaa dahíí nohwá shił gozhǫ́ǫ́; ndi haląą bich'į'yú dookáh. 16 Thomas, Dídymus holzéhi, itsiłke'yu yił daanlíni gádaayiłɳii, Néé ałdó' akú dookáh, Jesus bił nadaan'ɳe' doleełgo. 17 Lázarus iłk'idá' łe'sitįįgo dį́į́'i bee yiskąąyú Jesus nyáá lę́k'e. 18 Jerúsalemdí' nakidn dahgostǫ'yú shį Béthany goz'ąą: 19 Áídí' Jews daanlíni łą́ągo Martha hik'e Mary bilah n'íí bighą bidag yádaałti'go baa heskai. 20 Martha Jesus higháhgo ya'ikonzįįgo dagoshch'į' yich'į' ch'ínyáágo yaa nyáá, Mary kįh yuɳe' sidaadá'. 21 Martha Jesus gáyiłɳii, SheBik'ehń, kú síńdaayúgo shilah doo daztsąą da doleeł ni'. 22 K'ad ndi dant'éhéta Bik'ehgo'ihi'ɳań bíhónkeedíí naa yiné'go bígonsį. 23 Jesus gábiłɳii, Nilah naadidodaał. 24 Martha gábiłɳii, Nnágodzaahíí bijįį nách'idikáhgee naadidodaałgo bígonsį. 25 Jesus gábiłɳii, Shíí shilahyú nɳee naadidokaah, shíí ihi'ɳaahi nshłįį: dahadíń shodlą́ąyúgo daztsąą ndi, hiɳaa nádodleeł: 26 Dahadíń hiɳaago shodlaanií doo datsaah at'éé da. Ya' díí hondląą née? 27 Martha gábiłɳii, Ha'oh, sheBik'ehń: Christ, Bik'ehgo'ihi'ɳań biYe' ni'gosdzáń biká' hígháhi ńlį́ígo hoshdląą. 28 Gánɳiidá' onádzaago dant'éhego bik'isn Mary gáyiłɳii, Ilch'ígó'aahíí kú nyáágo nokéed. 29 Mary ái yidezts'ąądá' dagoshch'į' nádiidzaago yich'į' oyáá. 30 Jesus Martha baa nyáá n'íígee t'ah sidaago, doo hwahá kįh gozɳilyú hígháh da. 31 Jews daanlíni bidag yádaałti'go

kįh yuné' yił naháztąą n'íí Mary hwéheego nádiidzaago ch'ínyááhíí daayo'įįgo yiké' dahiskai, Lázarus łe'sitįįyú hichagyú deyaa shį, daaníi lęk'e. 32 Mary, Jesus sidaayú ńyáádá' yiłtsąągo yiyahzhį' hayaa adzaa gáníígo, SheBik'ehń, kú síńdaayúgo shilah doo daztsąą da doleeł ni'. 33 Jesus Mary ła'íí Jews daanlíni yił hikai n'íí biłgo daachago yo'įįdá' biyi'siziinií doo bił gozhǫ́ǫ́ da lęk'e, 34 Áík'ehgo gánií, Hayú ndaasołtįį láń? NohweBik'ehń, yushdé' ákú díń'įį, daabiłnii. 35 Jesus hichag lęk'e. 36 Jews daanlíni, Dázhǫ́ bił nzhǫǫ lęk'e! daanii. 37 Áídí' ła' gánádaado'niid, Nnee binnáá ágodini déz'įįgo ánáyiidlaa n'íí, díí nnee ałdó' doo datsaah dago áyíílaa doleeł láń shį ya'? 38 Jesus bidayi' chad nadesdzaago, Lázarus łe'sitįįyú ńyáá. Tsébii'i'áń yuné' sitįį, tséé binásgee daaden'ą́ągo. 39 Jesus gánií, Tséé yó'odaah'aah. Nnee daztsaanií bilah Martha gábiłnii, SheBik'ehń, k'adíí nłchǫ' silįį go'įį́, dį́į'i yiskąądá' daztsąą n'íí bighą. 40 Jesus gábiłnii, Ondląąyúgo Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí' ízisgo ágot'eehíí hįłtséh doleeł, ya' doo ágániłdéniid da lá née? 41 Áík'ehgo daztsaanií sitįįgee tséé binásgee daaden'aanií yó'odaiz'ąą. Jesus hadag déz'įįdá'gánií, ShiTaa, shidints'agíí na'ihénsį. 42 Dábik'ehn shidints'ago bígonsį, ndi kú nnee nadaazįhíí bighą ádéniid, shinł'a'íí daayodląą doleełhíí bighą. 43 Ágánniidá' adįįd yiká ánií, Lázarus, aadí' ch'íńnáh, yiłnii. 44 Nnee daztsąą n'íí bigan ła'íí bikee nadik'ą' bik'ídaadesdizgo; binii ałdó' nadik'ą' bik'ídesdizgo ch'ínyáá. Jesus gádaabiłnii, K'eda'oh'ad, áík'ehgo dowáh. 45 Áídí' Jews daanlíni łą́ągo Mary yił hikai n'íí, Jesus adzaahíí daayo'įįgo daabosdląąd lęk'e. 46 Áídá' ła', Phárisees daanlíni yich'į́' okaigo, Jesus ánát'įįdíí yaa yił nadaagosni'.

47 Áík'ehgo okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees daanlíni biłgo nnee yánádaaltihíí íła'ádaizlaago gádaayiłnii, Hago lą́ą́ ádaahi'ne'? Díí nneehíí godiyįhgo áná'ol'įįlíí łą́ągo ánát'įįł. 48 Dayúweh díí k'ehgo ánát'įįłyúgo nnee dawa dánko daabodląąh doleełi at'éé; ła'íí Romans daanlíni nałséehgo nohwi'okąąh goz'aanií ła'íí nohwini'íí nohwaa daagohet'aah. 49 Áídí' ái ádaannniidíí ła', Cáiaphas holzéhi, ái łegodzaahíí biyi' okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni gádaabiłnniid, Doo nt'é bídaagonołsį da, 50 Nnee dała'á nnee dawa yá datsaahgo zhą́ nzhǫǫ, áík'ehgo zhą́ Jews daanlíni dawa doo da'ílíí hileeh da, ái doo nohwił bídaagozį da lą́ą́. 51 Díí doo dabínik'ehgo anií da: ái łegodzaahíí biyi' okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitįįgo, Jesus Jews daanlíni yá datsaah doleełíí dabíntsé yaa nagolni'; 52 Doo Jews daanlíni zhą́ bá datsaah da, ndihíí Bik'ehgo'ihi'nań bichąghashé dawa iłts'ą́'yú nadaakaihíí dała'ázhį' ánálnéhgo ałdó' bá datsaah doleeł. 53 Ái bijįįdí' godezt'i'go hagot'éégo Jesus daayiziłheehíí yee nadaagoshchįį. 54 Ái bighą Jesus doo dayúweh Jews daanlíni bitah ch'í'nah naghaa da; ndi áídí' da'igolį́íyú ba'ashhahgee goz'áni biyi' kįh goznil Éphraim golzeeyú óyáá, áígee bitsiłke'yu yił naháztąą.

55 Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo Jews da'iyąąhíí bich'į' goldohdá', Jews daanlíni łą́ągo okąąh zhinéégo iłch'į' ádaach'idilne'híí bighą ił'anidí' Jerúsalem yúdag oheskai. 56 Da'ch'okąąh goz'ąą yuné' nadaazį'go Jesus yiká daadéz'įįgo gádaałiłdi'nii, Nt'é daanohsį, da'idąąyú híná́h doleeł shį ya'? 57 Okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íí Phárisees daanlíni, dahadíń Jesus hayú naghaahíí yígółsįyúgo bił nadaagolni'go yá ndaagoz'ąą, daayiłtsoodhíí bighą.

12

1 Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhzhį' gostáń yiłkaah godziihdá' Jesus Béthanyú ńyáá, Lázarus daztsąądí' náyihilna' n'íí golį́íyú. 2 Áígee o'i'ą́ąyú

bá áda'ch'izlaago Martha koch'į' ndaahazkąą, Lázarus itah bił da'ch'iyąą lęk'e. 3 Mary ik'ah łáń ílíni, spikenard holzéhi, dała'á dahdidleego Jesus bikee biká'zhį' yaa yiziidgo bitsizíl yee k'eyiłdée: kįh yuṉe' ik'ah łikągolchiníí dahoťéhé godideznag. 4 Áídá' Judas Iscáriot, Simon biye', Jesus bitsiłke'yu itah nlíni, ch'íbido'aałíí gáṉíí, 5 Zhaalihíí tét'iyéhíí bitah'i'ṉiihíí bigha nt'é bigha díí ik'ah doo taagi gonenadín penny izlįįgo nahazṉii da? 6 Díí áṉíihíí doo tédaaťiyéhíí yaa bił goyéégo aṉii da; ndi in'įįhi nlįįhíí bigha aṉii, bestso bizis nayi'aago bestso biyi' odaach'ihiłkaadíí náyihiṉiił. 7 Jesus gáṉíí, Ch'ík'eh at'íį́: łeeh shi'dilteehíí bijįį doleełhíí bigha da'áík'ehgo nainé' nzhǫǫ. 8 Tédaaťiyéhíí dábik'ehn nohwitahyú nadaakai; shihíí doo dábik'ehn nohwitahyú nashaa da doleeł. 9 Jews daanlíni łą́ągo Jesus ákú naghaago yídaagołsįgo baa náńłsą́ą, doo dá Jesus zhą́ bigha da, Lázarus daztsąądí' náyihilṉa' n'íí daayiłtséhíí bigha ałdó'.

10 Áídá' okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Lázarus ałdó' zideego doleełíí yaa nadaagoshchįį; 11 Bíí bigha Jews daanlíni łą́ągo Jesus daayosdlą́ądgo bits'ą́' daheskaihíí bigha zideego hádaaťįį.

12 Áí iskąą hik'e nṉee łą́ągo da'idąąyú híkaihíí Jesus Jerúsalemyú hígháhgo ya'ikodaanzįįdá', 13 Ch'il, palm holzéhi, bits'ádaaz'aahíí daayoṉiłgo, yidááhzhį' deskaigo nádaadidilghaazhgo gádaaṉii, Hosánna: Israel haťi'íí biNanťa' nlíni, Bik'ehgo'ihi'ṉań bizhi' yee higaałíí bits'ą́'dí' gózhǫ́ǫ́ le'. 14 Jesus túlgayé bizhaazhé yaa nyáágo yiká' dahnezdaa; dá bek'e'eshchiiníí k'ehgo, 15 Doo nénldzid da, Sion bizhaazhé ńlíni: níńł'įį, niNanťa' higaał, túlgayé bizhaazhé yiká' dahsdaago, ṉii. 16 Jesus bitsiłke'yu dantségee doo bił ídaagozį da: ndi Jesus ízisgo ye'at'éehíí ch'í'ṉah ágolzaadá, díí bak'e'eshchįį n'íí ła'íí ábi'dilzaahíí yínádaalṉii. 17 Jesus Lázarus daztsąądí' náyihilṉa'go tsébii'i'ánídí' ch'íńṉáh yiłnṉiid n'dá' nṉee biṉááł ánágoťįį́ł n'íí yaa nadaagosṉi'. 18 Godiyįhgo ágodzaahíí ya'ikodaanzįįhíí bigha nṉee Jesus yidááhzhį' onałsą́ą. 19 Áík'ehgo Phárisees daanlíni gádaałiłdi'ṉii, Doo hagoť éégo ładaahodle'go da ląą; daadeh'íį́, ni'gosdzáń biká' nṉee dawa biké' dahnádnłsą́ą.

20 Nṉee Greeks daanlíni ła' itah náńłsą́ą, da'idąągee da'ch'okąąhyú. 21 Áí Philip yaa hikai, Gálilee biyi' Bethsáida golzeedí' gólíni, áík'ehgo gádaabiłṉii, Jesus daahihiiltséh hádaahiiťįį. 22 Philip Andrew yił nagolṉi'yú óyáá: Andrew, Philip yił o'ázhgo Jesus yił nadaagosṉi'.

23 Jesus gádaabiłṉii, Shíí, nṉee k'ehgo Niyááhíí, ízisgo be'ánshťeehíí ch'í'ṉah hileehíí bee biká' ngonyáá. 24 Da'aṉii, da'aṉiigo gádaanohwiłdishṉii, Tł'oh naghái biyigé doo łeezh biyi' onehezdeego daztsąą dayúgo da'ágáť'éé ńť'éé: áídá daztsąąyúgo zhą́ binesťą' łą́ą́ hileeh. 25 Dahadíń bi'ihi'ṉa' bił ilį́į́híí bi'ihi'ṉa' bits'ą́' da'ílíí hileeh; áídá' dahadíń díí ni'gosdzáń biká'gee bi'ihi'ṉa' doo bił ilį́į́ dahíí ihi'ṉaa doo ngonel'ąą dahíí yee hiṉaa doo. 26 Dahadíń shá na'iziidyúgo shiké' higaał le'; hayú nashaayú ákú shá na'iziidíí ałdó' naghaa doleeł: dahadíń shá na'iziidíí shiTaa bidnłsįhi at'éé. 27 Shiyi'sizíni doo bił aṉii da k'adíí; nt'éshą' dishṉiih? ShiTaa, díí shich'į' ágoṉéhíí bits'ą́' hasdáshíńłteeh, dishṉiih née? Dah, díí shich'į' ágoṉéhíí bigha niyááhi at'éé. 28 ShiTaa, ízisgo nizhi'íí ch'í'ṉah ánle'. Áík'ehgo yaaká'dí' hadziihíí gánṉiid, Ił k'idá' ízisgo nizhi'íí ch'í'ṉah áshłaa ni', áík'ehgo ch'í'ṉah ánánáshdle'. 29 Nṉee bit'ahgee nadaaziiníí ła' áí daidezts'ąągo gádaaṉii, Ides'ṉih: ła'íí gádaaṉii, Bik'ehgo'ihi'ṉań binal'a'á yaaká'dí'hi bich'į' hadzii. 30 Jesus gáṉíí, Díí hadziihíí doo shíí shigha da, nohwíí nohwigha ánṉiid. 31 K'adíí díí ni'gosdzáń biká' ágoťeehíí baa yá'iti': áík'ehgo ni'gosdzáń binant'a' ch'ídolť eeł. 32 Shíí

ni'dí' ts'ídag dahshidi'diiltįįyúgo nnee dawa ích'į'go ashdléh. 33 Hagot'éégo dat-
saah doleełíí bebígózįhíí bighą ágánnįid. 34 Nnee gánádaado'nįid, Begoz'aaníí
biyi', Christ dahazhį' golǫ́ǫ́, golzeego néé daasidiits'ąą: nt'é bighą, Nnee
k'ehgo Nyááhíí ts'ídago dahbidi'dolteeł, nnii áídá'? Nnee k'ehgo Nyááhíí
nniihíí hadíń ałnnii? 35 Jesus gádaabiłnii, Be'idindláádíí dét'įhézhį' t'ah no-
hwá begot'įį. Be'idindláádíí t'ah golǫ́ídá' bee nahkai, dahyúgo godiłhiłíí
nohwitis hileeh: dahadíń godiłhiłyú naghaahíí hayúgo higaałíí doo yígółsį da.
36 Be'idindláádíí t'ah nohwá begot'įįdá', be'idindláádíí daahohdląą, áík'ehgo
idindláádíí bichąghášhé daadołeeł. Jesus díí yee hadziidá' yits'ą' ńyáágo
yits'ąą nádest'įįd lęk'e.

37 Godiyįhgo ánáʼol'įįłíí łąągo binnáał áyíílaa ndi t'ah doo daabodląą da:
38 Esáias, Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi gánnįid n'íí begolne'híí bighą
ágodzaa, NohweBik'ehń, nadaagosiilni'íí hadíń yosdląąd? Ła'íí hadíń no-
hweBik'ehń bigan binawodíí bił ch'í'nah alzaa? 39 Ái bighą doo da'odląą
da, Esáias gánádo'niidhíí bighą. 40 Binnáá ádaagodįhgo, ła'íí bijíí daantł'izgo
áyíílaa; dahyúgo binnáá yee daayo'įį, ła'íí bijíí bee bił ídaagozį, áík'ehgo shich'į'
ádaane'go nádaasziih doleeł. 41 NohweBik'ehń bits'ą'idindláádíí yo'įįdá' yaa
yałti'go Esáias ágánnįid lęk'e.

42 Da'ágát'éé ndi nant'án daanlíni łąągo Jesus daayosdląąd ndi Phárisees
daanlíni yédaaldzidgo doo ch'í'nah yaa nadaagolni' da, Jews ha'ánáłséhdí'
ch'ínohwidinedzoodhi at'éé dánko daanzįgo: 43 Bik'ehgo'ihi'nań bił nzhooníí
doo dázhǫ́ hádaat'įį dadá' nnee bił nzhoonií zhą́ itisgo hádaat'įį.

44 Jesus hadįįd hadziigo gánnįid, Dahadíń shodląąhíí doo shíí zhą́
shodląą da, áídá' shinł'a'ń ałdó' yodląą. 45 Hadíń sho'iinií shinł'a'ń yo'įį.
46 Be'idindláádíí nshłįįgo ni'gosdzáń biká'zhį' niyáá, dahadíń shodląąhíí
doo godiłhiłyú naghaa le' at'éé da. 47 Dahadíń ádishnįihíí yidits'agdá' doo
yikísk'eh at'éé dahíí, áń doo baa yashti' da: ni'gosdzáń biká' nnee doo baa
yashti'go niyáá da, hasdáhishnįiłgo niyáá. 48 Dahadíń doo háshit'įįgo shiyati'
doo nágodi'aah dahíí baa yałti'íí gólǫ́ǫ́: yati' bee yásíłti'íí nnágodzaahíí bijįį
baa yałti' doleeł. 49 Doo dashínik'eh yásíłti' da, shiTaa shinł'a'ń nt'é dishnįigo
yashti'íí, nt'é dishnįigo hasdziihíí shá ngon'ą́ą́. 50 Díí bígonsį, hadíń biyati'
bikísk'eh at'éehíí ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hinaa doleeł: áík'ehgo
shiTaa áshiłniihíí bikísk'eh yashti'.

13

1 Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godinįhgo da'idąąhíí dabíntsé, Jesus ni'gosdzáń
yits'ą' biTaa yich'į' nádiidáhíí biká' ngonyáágo yígółsįdá', ni'gosdzáń biká'
biké' hikaahíí bił nzhǫǫgo dángonyáázhį' bił nzhǫǫ. 2 O'i'ą́ą́yú da'ch'iyąądá'
Simon biye', Judas Iscáriot holzéhi, Jesus ch'íbidi'aahgo iłk'idá' ch'iidn
nant'án natsíbiłkeesgo ábíłsį; 3 Jesus biTaa dawa baidin'ą́ągo yígółsį, ła'íí
Bik'ehgo'ihi'nań yits'ą'dí' ńyáá, Bik'ehgo'ihi'nań yich'į' nádesdzaago ałdó'
yígółsį; 4 Áík'ehgo da'iyąądí' nádiidzaago iká' bi'íihíí ídaa yidiltsooz; áídí'
niibek'e'ildéhé náidnłtsoozgo ídináisti'. 5 Betádígisé biyi'zhį' tú yaa yiziidgo,
bitsiłke'yu bikee yá tádaizgizdí' niibek'e'ildéhé binasti' n'íí bee yá k'edaayiłdéh
nkegonyaa. 6 Áídí' Simon Peter baa gonyáágo gábiłnii, SheBik'ehń, ya'
shikee shá tánángis née? 7 Jesus gábiłnii, Nt'é bighą ashtʼíníí k'adyúgo doo
bígonłsį da, ndi bígonłsįįh ndi at'éé. 8 Peter gábiłnii, Shikee doo shá tánáogis
at'éé da. Jesus gánábiłdo'niid, Nikee doo ná tásígiz dayúgo, doo nił gon-
sht'įį da. 9 Simon Peter gábiłnii, SheBik'ehń, doo shikee zhą́ shá tánángis
da, shigan hik'e shitsits'in ałdó' shá tánángis. 10 Jesus gábiłnii, Dahadíń
ténáltłi'íí bikee zhą́ táyigis bik'eh, áík'ehgo dásizįį nt'éégo tanásgiz: nohwíí

tádaanohwidesgiz, ndi doo dánohwigha da. 11 Hadíń ch'íbido'aałíí yígółsįhíí bigha ágánnįid, Doo dánohwigha tádaanohwidesgiz da. 12 Ąął bikee yá tádaizgizgo iká' bi'íihíí ánágodlaa, áídí' dahnánezdaago gádaabiłnii, Nohwá ásdzaahíí bídaagonołsį née? 13 Ilch'ígó'aahíí ła'íí nohweBik'ehń daashiłdohnii: da'áígee ádaadohnii áí; áń nshłįįhíí bigha. 14 Shíí nohweBik'ehń ła'íí nohwił ch'ígó'aahíí nshłíni nohwikee nohwá tádaasigizi: áík'ehgo nohwíí ałdó' nohwikee łátádaahgisgo dábik'eh. 15 Be'oł'įį doleełíí nohwinąáł áshłaa, áík'ehgo nohwíí ałdó' ágádaaht'įį le'. 16 Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Na'iziidíí doo binant'a' yitisgo at'éé da; hadíń hil'a'íí binł'a'íí doo yitisgo at'éé da. 17 Díí bídaagonołsįgo, be'ánádaaht'įįłyúgo nohwił daagozhǫǫ doleeł.

18 Doo dánohwigha nohwaa yashti' da: hadíí hanohwinilíí bígonsį: ndi Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiiníí begolne' doleełhíí bigha, Hadíń báń bił hishaaníí shich'į' got'įįh. 19 Doo hwahá begolne' dadá' baa nohwił nagoshni', áík'ehgo be'ágodzaago da'áń nshłįįgo daahohdląą doleeł. 20 Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Dahadíń deł'a'ń náidnłtįįyúgo, shíí ałdó' náshidiłteeh; hadíń náshidnłtįįhíí shinł'a'á ałdó' náidiłteeh. 21 Jesus ágánnįidá' biyi'siziiníí doo bił gozhǫǫ dago, nagolni'go gánííí, Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Nohwíí ła' ch'íshinoh'aah doleeł. 22 Hadínshą' áyiłnii daanzįgo bitsiłke'yu nádaałinéł'įį. 23 Bitsiłke'yu ła', Jesus bił nzhónihi, Jesus bitílzhį' bínentįį lęk'e. 24 Áík'ehgo Simon Peter ái nayí'izhgizhgo gáyiłnii, Nahódńłkid, hadíń áyiłnii ái? 25 Bitílzhį' bínentíínníí Jesus gáyiłnii, SheBik'ehń, hadíń áłnnii ái? 26 Jesus gánííí, Ee'sí'ąągo baa dish'ałíí, áń áłdishnii. Yee'iz'ąągo Judas Iscáriot yaa yin'ąą, Simon biye'. 27 Ee'ist'ąąhíí náidn'ąądá' ch'iidn nant'án, Satan holzéhi beh hiyáá. Jesus gábiłnii, Nt'é ánle'íí dahałe ánle'. 28 Da'iyąągo naháztaaníí nt'é bigha ágábiłnnįidíí doo ła' yígołsįįd da. 29 Judas zhaali bizis nayi'aahíí bigha Jesus ágábiłnii, daanzį łąą, Da'idaaníí bá hidáń nayiłniihgo, dagohíí, Tédaat'iyéhíí nt'éhéta yaa daayiné', yo'niigo anníí łąą daanzį. 30 Judas ee'ist'ąąhíí náidn'ąąhíí bikédí'go dagoshch'į' ch'ínyáá; áídí' tł'é' gozlįį.

31 Ch'ínyáádá' Jesus gánííí, K'adíí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí ízisgo be'ánsht'eehíí ch'í'nah alne', Bik'ehgo'ihi'nań ízisgo ye'at'éehíí shíí shee ch'í'nah alne'. 32 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań ízisgo ye'at'éehíí shíí shee ch'í'nah alzaayúgo, Bik'ehgo'ihi'nań ałdó' ízisgo be'ánsht'eehíí dabíí ch'í'nah áidolííł, dagoshch'į' ch'í'nah áidolííł. 33 Shichąghášhé, dét'įhézhį' t'ah nohwił nashkai. Shiká daadeh'įį doleeł; Jews daanlíni ádaabiłdénįidíí k'ehgo nohwíí ałdó' gánohwiłdishnii, Hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da. 34 Begoz'aaníí ánídéhi bee nohwá ngonsh'aah, łił daanohjǫǫgo; dashíí shił daanohshǫǫhíí k'ehgo nohwíí ałdó' łił daanohjǫǫ doleeł. 35 Díí bee shiké' hikaahíí daanohłįįgo nnee dawa yídaagołsį doleeł.

36 Simon Peter gábiłnii, SheBik'ehń, hayú dínyaa? Jesus gábiłnii, Hayú déyááyú k'adyúgo doo shiké' ńnáh da; áídá' ikédí'go shiké' ńnáh doleeł. 37 Peter gábiłnii, SheBik'ehń, nt'é bigha k'adyúgo doo niké' disháh da? Shíí nigha dasiitsąą ndi dábik'eh. 38 Jesus gábiłnii, Ya' shíí shigha dantsaah née? Da'anii, da'aniigo gániłdishnii, Tazhik'áné doo hwahá ánįih dadá', taadn doo bígonsį da shiłnnįih ndi at'éé.

14

1 Doo nohwijíí natsídaahiltǫ' da le': Bik'ehgo'ihi'nań daahohdląą, shíí ałdó' daashohdląą. 2 ShiTaa golííyú łąągo nohwiba' goz'ąą: doo ágát'éé dayúgo doo nohwił nagoshni' da doleeł ni'. Ákú nohwá ilch'į'goshłéhyú déyáá. 3 Ákú nohwá ilch'į'goshłaadá' nánshdáhgo t'ąązhį' nohwił nádishkáh; hayú sídááyú

nohwíí ałdó' ákú nasółtąą doo. 4 Hayú déyááyú bídaagonołsį, itínhíí ałdó' bídaagonołsį. 5 Thomas gábiłnii, NohweBik'ehń, hayú dínyaahíí doo bídaagonlzį dadá' hagot'éégo itínhíí bídaagonlzį? 6 Jesus gábiłnii, Shíí itínhíí nshłįį, da'anii ágot'eehíí, ła'íí ihi'naahíí nshłįį: shíí shinkááyú zhą́ shiTaa yaa higháhi at'éé. 7 Shídaagonołsįyúgo shiTaa ałdó' bídaagonołsį doleeł ni': kodí' godezt'i'go bídaagonołsį, ła'íí daahołtsąą. 8 Philip gábiłnii, NohweBik'ehń, niTaa nohwił ch'í'nah ánle', áík'ehgo nohwił dádaabik'eh. 9 Jesus gábiłnii, Philip, ya' nohwił nashkaigo ńzaad ogoyáádá' t'ah doo shígonłsįįh da née? Hadíń sho'iiníí shiTaa yo'įį; áídá' nt'é bighą, NiTaa nohwił ch'í'nah ánle', nnii? 10 ShiTaa biyi' gonshłįį, ła'íí shiTaa shiyi' golíí doo hondląąh da née? Yati' bee yashti'íí doo dashínik'eh yashti' da: shiTaa shiyi' golíínií ánásht'įįłíí dabíí ánáyol'įįł. 11 ShiTaa biyi' gonshłįįgo, ła'íí shiTaa shiyi' golíígo shondląąh: dagohíí ánásht'įįłíí zhą́ bighą shondląąh. 12 Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Hadíń shodlaaníí ánásht'įįłíí k'ehgo ánát'įįł doleeł; ánásht'įįłíí bitisgo ndi ánát'įįł doo; shíí shiTaa bich'į' nádésdzáhíí bighą. 13 Shizhi' hohshiigo nt'éhéta daahóhkeedíí nohwá łashłe', shiTaa ízisgo ye'at'éehíí biYe' bee ch'í'nah ádolniił doleełgo. 14 Shizhi' hohshiigo dant'éhéta daahóhkeedyúgo nohwá łashłe'.

15 Nohwił daanshǫǫyúgo bengoni'áánií bikísk'eh ádaanoht'ee. 16 ShiTaa hoshkąąh doleeł, áík'ehgo ła' Kich'oniihíí nohwaa naadit'aah, áń dahazhį' nohwił nlįį doleeł. 17 Áń Spirit da'anii ágot'éhi ch'í'nah áile'hi; da'áń ni'gosdzáń biká' nnee doo hagot'éégo nágodi'aah da, doo daayo'įį da, doo yídaagołsį dahíí bighą: áídá' nohwíí bídaagonołsį; nohwił nlįį, ła'íí nohwiyi' golííhíí bighą. 18 Nohwits'ą́' nádésdzáágo doo dasahndi ádaanoht'ee da doleeł: áídí' nohwich'į' nádishdáát. 19 Dét'įhézhį' ni'gosdzáń biká' nnee doo nádaashiłtséh da; da'ágát'éé ndi nohwíí daashołtséh: shíí hinshnaahíí bighą nohwíí ałdó' daahinohnaa doleeł. 20 Ái bijįį shíí shiTaa biyi' nshłįį, nohwíí shiyi' daanohłįį, shíí nohwiyi' daanshłįįhíí bídaagonołsį doleeł. 21 Hadíń bengoni'áánií yígółsįgo yikísk'eh at'éehíí, áń bił nshǫǫ: hadíń bił nshoonií shiTaa bił nzhóni at'éé, áík'ehgo áń shił nzhǫǫgo bich'į' ch'í'nah ádinszį doleeł. 22 Judas, doo Iscáriot dahi, gábiłnii, NohweBik'ehń, nt'é bighą ni'gosdzáń biká' nnee doo bich'į' ch'í'nah ádńdléh dadá', néé zhą́ nohwich'į' ch'í'nah ádńdléh doleeł? 23 Jesus gábiłnii, Nnee bił nshǫǫyúgo shiyati'íí yikísk'eh at'éé doleeł: shiTaa bił nzhǫǫ doleeł, áík'ehgo baa nt'aashgo bił daagondlįį doleeł. 24 Hadíń doo bił nshǫǫ dahíí shiyati'íí doo yikísk'eh at'éé da: yati' daadohts'agíí doo dashíí shiyati' at'éé da, shiTaa shinł'a'ń biyati' at'éé. 25 Díí ágot'eehíí bee nohwich'į' yásíłti', t'ah nohwitahyú nshłįįdá'. 26 Kich'oniihíí, Holy Spirit holzéhi, shizhi' biláhyú shiTaa nohwich'į' daidił'aa doleełíí dawa nohwił ch'ígó'aah doleeł, nohwił nagosisni'íí dahot'éhé bínádaałniihgo ánohwiłsį doleeł. 27 Ilch'į'gont'éehíí nohwaa nnshné', ilch'į'gont'éehíí shits'ą́'dí' begoz'ánihíí nohwaa daanshné': doo ni'gosdzáń bits'ą́'dí' ágot'eehíí k'ehgo nohwaa daanshné' da. Doo nohwijíí natsídaahiltǫ' da le', doo nédaałdzid da le'. 28 Gádaanohwiłdéniidíí daadisots'ąą, Deyáádí' nohwaa náshdáh doleeł. Nohwił daanshǫǫ lęk'eyúgo nohwił daagozhǫ́ǫ́ doleeł ni', shiTaa bich'į' nádésdzá dishniihíí bighą; shiTaa shitisgo at'éhi nlįį. 29 Doo hwahá begolne' dadá' nohwił nagosisni', be'ágodzaadá' da'ohdląą doleełhíí bighą. 30 Kodí' godezt'i'go doo łą́ągo nohwich'į' yádaashti' da: díí ni'gosdzáń binant'a' higaałhíí bighą, áń doo shebik'eh da. 31 Ni'gosdzáń biká' nnee shiTaa shił nzhǫǫgo yídaagołsį doleełhíí bighą, shiTaa shá ngon'áánií k'ehgo ánásht'įįł. Daohsįįh, hikaah le'.

15

1 Shíí dasts'aa dahnanlsé'íí da'aniihíí nshłįį, shiTaahíí dahnanlsé'íí nłt'éégo

áyíłsiníí nlįį. 2 Shits'ádaaz'aahíí doo nest'ą' áile' dahíí dawa shits'áyiníił: áídá' shits'ádaaz'aahíí nest'ą' áile'íí náyigeesh, nest'áń dayúweh łą́ągo áiléh doleełhíí bighą. 3 Nohwíí iłk'idá' yati' bee nohwich'į' yásíłti'íí bee daanohwidiłkǫǫd. 4 Shiyi' daanohłįį, shíí ałdó' nohwiyi' nshłįį. Its'ádaaz'aahíí doo dabízhą́ nest'ą' áyóléh át'éé da, bá'ó'áhi yiyi' nlįįyúgo zhą́; nohwíí ałdó' nest'ą' doo ádaahłe' da, shiyi' daanohłįįyúgo zhą́. 5 Shíí dasts'aa dahnanlsé'íí bá'ó'áhi nshłįį, nohwíí shits'ádaaz'aahíí daanohłįį. Dahadíń shiyi' nliiníí, ła'íí biyi' nshłiiníí, áń nest'ą' łą́ągo áiléhi nlįį; shíí da'ánshdįhyúgo doo nt'é ádaahłéh át'éé da. 6 Nnee ła' doo shiyi' nlįį dayúgo, its'ádaaz'aahíí ła' yó'olt'e'go náhasganhíí k'ehgo yó'obi'dilt'e'; nnee áí its'ádaaz'aahíí łenádaihezlaago kǫ' biyi' odaiskaadgo nlíd. 7 Shiyi' daanohłįįyúgo, shiyati' nohwiyi' begoz'ąąyúgo, daháda aht'įįhíí daahóhkeedgo nohwá ádaadolníił. 8 Nohwinest'ą' łą́ągo ánádaał'įįłíí bee shiTaa ízisgo at'éehíí ch'í'nah ábi'dilzį; áík'ehgo da'aniigo shiké' hikaahíí daanohłįį. 9 ShiTaa bił nshǫǫhíí k'ehgo nohwíí shił daanohshǫǫ: dayúweh shił daanohshǫǫ le'. 10 ShiTaa yegos'aaníí bikísk'eh ánsht'eego dábik'ehn bił nshǫǫhíí k'ehgo bengoni'ááníí bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo, dábik'ehn shił daanohshǫǫ doleeł. 11 Shits'á'dí' koł'ijóónníí nohwiyi' daagolį́į doleełgo, ła'íí dázhǫ́ nohwił daagozhǫ́ǫ́ doleełhíí bighą be'ánohwiłdéniid. 12 Díínko bengoni'áni at'éé, Shił daanohshoonníí k'ehgo nohwíí ałdó' łił daanohjǫǫ doleeł. 13 Ił'ijóónníí díí bitisgo at'éhi doo hadíń ye'at'éé da, nnee bi'ihi'na' bit'eké yá nyiné'i. 14 Bengoni'áánníí be'ádaanoht'eeyúgo shit'eké daanohłįį. 15 Kodí' godezt'i'go doo dayúweh shá na'iziidíí daanohwiłdishniigo daanohwoshíí da; na'iziidíí binant'a' ánát'įįłíí doo yígółsį da: áídá' shit'eké daanohwiłdishniigo daanohwoshíí; shiTaa bits'á'dí' disiits'ą́ą́'íí dawa nohwił ígózįgo ashłaahíí bighą. 16 Nohwíí doo hadaasisołtįį da, shíí hanohwihenil, nest'ą' ánádaał'įįłyú dahdohkáhgo nohwaa godini'ą́ą́, áí nest'ą' daagolį́į ńt'éé doleełgo; áík'ehgo dant'éhéta shizhi' biláhyú shiTaa bídaahóhkeedyúgo, nohwaa yidoné'hi at'éé. 17 Díínko nohwá ngoni'ą́ą́, łił daanohjǫǫ le'. 18 Ni'gosdzáń biká' nnee nohwik'edaannįihyúgo, nohwik'edaannįihíí dabíntsé shik'edaannįihgo bídaagonołsį. 19 Ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí bich'į'zhinéé daanohłįįyúgo, ni'gosdzáń biká' nnee dabíí bich'į'zhinééhíí bił daanzhóni at'éé; áídá' ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí doo bich'į'zhinéé daanohłįį da, ndi bits'ą́' nohwininil, áí bighą ni'gosdzáń biká' nnee nohwik'edaannįih. 20 Nohwich'į' hasdzii n'íí bínádaałnii, Na'iziidíí doo binant'a' yitisgo at'éé da, nohwiłdéniid. Shiniidaagodezlaayúgo, nohwíí ałdó' nohwiniidaagodile'; ádishniihíí yikísk'eh ádaat'ee lę́k'eyúgo, nohwíí ałdó' ádaadohniihíí yikísk'eh ádaat'ee doleeł. 21 Shizhi'híí bighą díí dahot'éhé ye'ádaanohwile', shides'a'ń doo yídaagołsį dahíí bighą. 22 Doo niyáágo bich'į' yádaasiłti' dayúgo, doo nchǫ'go ádaadzaa da doleeł ni'; k'adíí binchǫ'íí bighą doo nt'é yik'ídaagodi'áh da. 23 Dahadíń shik'ennįihíí shiTaa ałdó' yik'ennįih. 24 Bitahyú áná'ol'įįłíí doo hwahá hadíń áile'hi ashłaa dayúgo, doo nchǫ'go ádaadzaa da doleeł ni': k'adíí shíí hik'e shiTaa biłgo daanohwiłtsąągo nohwik'edaannii. 25 Dabíí bich'į' begoz'aanníí biyi' k'e'eshchiinníí, Doo nt'é bighą shik'edaannii da, golzeego dahgoz'aanníí begolne'go ánágot'įįł. 26 Kich'oniihíí, áń shiTaa bits'á'dí' nohwich'į' dish'aa doleełíí ńyáágo, Holy Spirit da'anii ágot'éhi ch'í'nah áile'hi, shiTaa yits'á'dí' nlíni, áń shaa nagolni' doleeł: 27 Nohwíí ałdó', dantsé godezt'i'dí' nohwił nashkaihíí bighą shaa nadaagołni' doleeł.

16

1 Doo t'ąązhį' nanánohohdéh da doleełhíí bighą díí dawa bee nohwich'į'

yádaasiłti'. 2 Jews ha'ánáłséhdí' ch'ídaanohwinihiyood doleeł: ła'íí dahadíń nohwizes-hiiníí Bik'ehgo'ihi'nań bá áshtʼíį nzį doleełíí baa gowáh. 3 Áí shiTaa doo yídaagołsį da, shíí ndi doo shídaagołsį dahíí bighą ánádaatʼįįł doleeł. 4 Díí baa nohwił nagosisni'íí baa gonyáágo, bínádaałniih doleełhíí bighą nohwił nagosisni'n'. Iłch'ígonsh'aahgo godeyaadá' díí doo baa nohwił nagosisni' da ni', t'ah nohwił nashkai n'íí bighą. 5 K'adíí shides'a'ń bich'į' deyáá; áídá' doo ła', Hayú dínyaa? daashiłdohniigo nashídaadołkid da. 6 Díí baa nohwił nagosisni'híí bighą nohwijíí biyi' doo nohwił daagozhǫ́ǫ́ da daasolįį. 7 Da'ágát'éé ndi da'aniigo ánohwiłdishnii; dahdisháhíí nohwá nzhǫǫ: doo dahdiyaa dayúgo, Kich'oniihíí doo nohwaa hináh da; áídá' óyááyúgo zhą́ nohwich'į' dish'aa doo. 8 Áń ńyáágo nchǫ'go ágot'eehíí, nzhǫǫgo ágot'eehíí, ła'íí aayá'iti'íí ni'gosdzáń biká' nnee yił ch'í'nah ádaile' doo. 9 Doo daashodląą dahíí bighą nchǫ'go ágot'eehíí bił ch'í'nah ádaile' doleeł; 10 ShiTaa bich'į' deyáágo doo nádaashołtséh dahíí bighą nzhǫǫgo ágot'eehíí bił ch'í'nah ádaile' doleeł; 11 Díí ni'gosdzáń binant'a' baa yá'iti'híí bighą aayá'iti'íí bił ch'í'nah ádaile' doleeł. 12 Łą́ągo t'ah nohwich'į' yashti' ndi k'adííyúgo doo nohwił ídaagozį da. 13 Áídá' Spirit da'anii ágot'éhi ch'í'nah áile'hi nohwaa nyáágo, da'anii ágot'eehíí dawa nohwá yígółsį doleeł: doo dabínik'eh yałti' da doleeł; nt'éhéta yidits'agíí zhą́ yaa yałti' doo: ła'íí begoldohíí nohwił ch'í'nah áidoliił. 14 Shits'ą́'dí'go be'ágot'eehíí náidiiné'go, yaa nohwił nagolni' doleełíí ízisgo be'ánsht'eehíí nohwił ch'í'nah áidoliił. 15 ShiTaa bits'ą́'dí'go be'ágot'eehíí dawa shíyéhi at'éé. áí bighą shits'ą́'dí'go be'ágot'eehíí náidiiné'go nohwił ch'í'nah áidoliił, dénniid. 16 Dét'įhézhį' doo nádaashołtséh da: áídí' dét'įhézhį' nanádaashołtséh, shiTaa bich'į' deyááhíí bighą. 17 Bitsiłke'yu ła' gádaałiłdi'nii, Dét'įhézhį' doo nádaashołtséh da: áídí' dét'įhézhį' nanádaashołtséh: ła'íí, ShiTaa bich'į' deyááhíí bighą, daanohwiłniihíí, nt'é niigo anníí? 18 Gádaanii, Nt'é niigo anníí, Dét'įhézhį', niihíí? Néé doo bídaagonlzį da nt'é niigo aniihíí. 19 Jesus nabídaadiłkid hádaat'įįgo yígółsįgo gádaabiłnii, Dét'įhézhį' doo nádaashołtséh da: áídí' dét'įhézhį' nanádaashołtséh, dishniihíí bighą nałídaadołkid née? 20 Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Daahchag, ła'íí chaał ádaanoht'eedá' ni'gosdzáń biká' nnee bił daagozhǫ́ǫ́ doleeł; doo nohwił daagozhǫ́ǫ́ da doleeł, áídá' doo nohwił daagozhǫ́ǫ́ dahíí nohwił daagozhǫ́ǫ́ nádaadodleeł. 21 Isdzán iłchiigo doo bił gozhǫ́ǫ́ da, iłchiigee ngonyááhíí bighą: áídá' ishchįįhíí bikédí'go, ni'gosdzáń biká'zhį' nnee yishchįįhíí yaa bił gozhǫ́ǫ́go, nniih n'íí doo yínálniih da. 22 Áík'ehgo doo nohwił daagozhǫ́ǫ́ da k'adíí: ndi nádaanohwiłtsą́ągo nohwił daagozhǫ́ǫ́ doleeł, doo hadíń nohwił gozhóónníí nohwits'ą́' náidoné' át'éé da. 23 Áí bijįį doo nashídaadołkid da doleeł. Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Nt'éhéta shiTaa shizhi' biláhyú bídaahóhkeedíí nohwaa daayiné' doleeł. 24 Doo nt'é shizhi' biláhyú daahóhkeed da ngoheyaa: da'óhkeedgo nohwaa hi'né', áík'ehgo dázhǫ́ nohwił daagozhǫ́ǫ́ doleeł. 25 Díí iłch'ígóť'aahgo na'goni'íí bee nohwił nagosisni': ndi iłch'ígóť'aahgo na'goni'íí doo dayúweh bee nohwił nadaagoshni' dahíí baa gowáh, áídá' dabígózįgo shiTaa baa nohwił nadaagoshni' doleeł. 26 Áí bijįį shizhi' biláhyú da'óhkeed doleeł: shiTaa nohwá hoshkąąh doo daanohwiłdishniigo da: 27 ShiTaa dabíí bił daanohshǫǫ, nohwił daanshǫǫhíí bighą, ła'íí shiTaa bits'ą́'dí' níyáágo daa-hosohdląądhíí bighą. 28 Shíí shiTaa bits'ą́'dí' ni'gosdzáń biká'zhį' nkeniyáá: k'adíí ni'gosdzáń bits'ą́'dí' shiTaa bich'į' nádésdzá. 29 Bitsiłke'yu gádaanii, Áníita dabígózįgo yánłti', iłch'ígóť'aahgo na'goni'íí dee bee yánłti' da. 30 Dawa bígonłsígo k'adíí bídaagosiilzįįd, doo hadíń nanódiłkid bik'eh da: díí bee Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí' ńyaago daanosiidląąd. 31 Jesus gádaabiłnii, Áníita

da'osohdląąd née? 32 Isąą, iłtahosohkaigo danohtįįgee gowąyú onáhasohkaidá', shízhą́ dasahndi ch'ídishtłish doleełíí baa gowáh, iłk'idá' biká' ngonyáá: ndi doo dasahndi ch'ínítłizh da, shiTaa bił nash'aashíí bighą. 33 Shíí shiláhyú iłch'į'gont'éehíí be'ádaanoht'ee doleełhíí bighą díí bee nohwich'į' hasdzii. Ni'gosdzáń biká' góyéégo nagowaahíí biyi' nahkai: áídá' nohwił daagozhǫ́ǫ́ le'; ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí bitis silį́į́.

17

1 Jesus díí ąął ánnįidá' yaaká'yú déz'įįgo gánníí, ShiTaa, baa gowáh n'íí biká' ngonyáá; shíí, niYe' nshłiinníí, ízisgo be'ánsht'eehíí ch'í'nah ánle'go, shíí ałdó' ízisgo áńt'éehíí ch'í'nah ánshłe'. 2 Daahinaahíí dawa beshik'ehgo shá ngoń'ąą, hadíí shaa daadín'ąąhíí dawa dahazhį' ihi'naahíí baa daadinsh'aa doleełgo. 3 Díínko dahazhį' ihi'naahíí át'éé, danizhą́ Bik'ehgo'ihi'nań da'anáhi ńlį́įhíí nídaagołsį, ła'íí shíí, Jesus Christ shíńńł'a'íí, ałdó' shídaagołsį doleeł. 4 Ni'gosdzáń biká' ízisgo be'áńt'éehíí ch'í'nah ánishłaa: na'idziid shaa díń'ąą n'íí ąął ashłaa. 5 ShiTaa, k'adíí ni'gosdzáń t'ah doo álne' dadá' ízisgo nił be'ánsht'ee n'íí bee dani ízisgo be'ánsht'eehíí ch'í'nah ánle'. 6 Ni'gosdzáń biká' nnee bitahdí' ła' shaa ńnilíí bich'į' nizhi' bígózįgo ashłaa: níyéé daanlįį ni', shaa ńnil; niyati' yikísk'eh ádaat'ee. 7 Dawahá shaa díń'ąąhíí ni nits'ą́'dí'go yídaagołsį. 8 Yati' shaa díń'ąąhíí bee bich'į' yádaasiłti'; áí nádaidnné', nits'ą́'dí' níyááhíí da'aniigo yídaagołsį, ła'íí shińńł'a'íí daayosdląąd. 9 Bá da'oshkąąh: ni'gosdzáń biká' nneehíí doo bá da'oshkąąh da, áídá' hadíí shaa ńnilíí zhą́ bá da'oshkąąh; áí níyéé daanlįįhíí bighą. 10 Shíyéehíí dawa níyéé, níyéehíí dawa shíyéé; áík'ehgo áí bee ízisgo be'ánsht'eehíí ch'í'nah áshi'delzaa. 11 K'ad doo ni'gosdzáń biká' nashaa da doleeł, áíhíí ni'gosdzáń biká' nakai, shihíí nich'į' dahnádishdáh. ShiTaa diyini, hadíí shaa ńnilíí nizhi' binawodíí bee daahóńtą', dała'á ndlįįhíí k'ehgo dała'á daanlįį doleełgo. 12 Ni'gosdzáń biká' t'ah bił nashkaidá', hadíí shaa ńnilíí nizhi' binawodíí bee daahóshtą' ni'; binádaadesh'įįgo doo ła' ch'a'otłizh da, ndi da'ílíí hileeh yá gozlíni zhą́, Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiinníí begolne'híí bighą. 13 K'ad nich'į' nádesdzá; shił gozhóónníí dázhǫ́ bee bił daagoyiłshǫ́ǫ́ doleełhíí bighą díí ni'gosdzáń biká'zhį' bee yashti'. 14 Niyati'íí baa bił nadaagosisni'; ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí doo be'ánsht'ee dahíí k'ehgo ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí doo be'ádaat'ee dahíí bighą ni'gosdzáń biká' nnee bik'edaannįih. 15 Ni'gosdzáń bits'ą́'ńnįíł doo dishnįigo oshkąąh da, áídá' nchǫ'íí bits'ą́'go ádaanłsį, dishnįigo oshkąąh. 16 Ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí doo be'ánsht'ee dahíí k'ehgo ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí doo be'ádaat'ee da. 17 Da'anįihíí nits'ą́'dí' begoz'aanníí bee hadaańle': niyati' da'anáhi. 18 Ni'gosdzáń biká'zhį' shidíńł'a' n'íí k'ehgo, bíí ni'gosdzáń biká'zhį' odaał'a'. 19 Bíí bighą godiyini be'ánsht'eego ádishdle', bíí ałdó' da'anáhi bee hadaadilne' doleełhíí bighą. 20 Doo dabíí zhą́ bá da'oshkąąh da, hadíń díí nnee biyati'híí bighą daashodląą doleełíí ałdó' bá da'oshkąąh; 21 Áí dawa dała'á daanlįį doleełgo; ni shiTaa ńlínihíí shiyi' nlįį, ła'íí niyi' nshłįįhíí k'ehgo bíí ałdó' dała'á daanlįįgo nohwiyi' daanlįį doleeł: shińńł'a'go ni'gosdzáń biká' nnee daayodląą doleełhíí bighą. 22 Ízisgo be'ánsht'eehíí shaa ńné'íí baa daasiiné'; dała'á ndlįįhíí k'ehgo dała'á daanlįį doleełhíí bighą: 23 Shíí biyi' daanshłįįgo, ni shiyi' nlį́įgo, díí nnee dazhǫ́ nłt'éégo ádaabile'go dała'á daanlįį doleeł; áík'ehgo ni'gosdzáń biká' nnee shidíńł'a'go yídaagołsį doleeł, ła'íí nił nshǫǫhíí k'ehgo nił daanzhǫǫhíí ałdó' yídaagołsį doleeł. 24 ShiTaa, hadíí shaa ńnilíí hayú nashaayú bił daanshłįį doleełgo hasht'į́į; áík'ehgo ízisgo be'ánsht'eehíí shaa ńné'íí daidołtséél, ni'gosdzáń doo hwahá nnit'aa dadá' nił nshǫǫ lę́k'ego. 25 ShiTaa, dázhǫ́

nłt'éégo áńt'éehíí, ni'gosdzáń biká' nn̲ee doo nídaagołsį da lęk'e: ndi shíí nígonsį, ła'íí díí nn̲eehíí shińńł'a'go yídaagołsį. 26 Nizhi' baa bił nadaagosisn̲i', baa bił nanádaagoshn̲i' doleeł; ił'ijóni bee nił nshoonií biyi' daagolį́į doleeł, ła'íí biyi' daanshłįį doleełhíí bighą.

18

1 Jesus ágánn̲iidá' bitsiłke'yu biłgo tú da'ayą́hágo nlíni, Cédron golzéhi, hanaa deskai, áígee dégózhónégo goz'ąązhį' yił okai. 2 Judas, ch'íbí'aahíí, ałdó' dégózhónégo goz'aanií yígółsį: Jesus łahgee akú bitsiłke'yu yił onákah lęk'e. 3 Ákú silááda ła'íí aasin̲ilíí, okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees odais'a'ihíí, kǫ'nalbaałíí, kǫ'diltłishíí ła'íí benagonlkaadíí daayon̲iłgo Judas yił hikai. 4 Jesus díí bee bich'į' ágon̲éhíí dawa yígółsįgo áí nn̲eehíí yich'į' nyáágo gádaayiłn̲ii, Hadíń biká hadaanohtaa? 5 Nn̲eehíí gádaabiłn̲ii, Jesus, Názarethdí' gólíni. Shíí áń ánsht'ee, n̲ii, Jesus. Judas, ch'íbí'aahíí, ałdó' itah sizįį lęk'e. 6 Shíí áń ánsht'ee, daabiłnn̲iidá' dagoshch'į' t'ąązhį' deheskaigo ni'zhį' nanehezdee. 7 Jesus gánádaabiłdo'n̲iid, Hadíń biká hadaanohtaa? Jesus, Názarethdí' gólíni, nádaado'n̲iid. 8 Jesus gánádí'n̲ii, Shíí áń ánsht'ee, daanohwiłdén̲iid: shíí shiká hadaanohtaayúgo, díí nn̲eehíí ch'ík'eh nádókáh: 9 Nn̲ee shaa ńn̲ilíí doo ła' shaa ch'a'okáad da, án̲íí n'íí begoln̲e'híí bighą an̲ii. 10 Simon Peter, bésh be'idiltłishé naitįįhíí hayidzį́įzgo, okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidíí bijaa dihe'nazhin̲éégo naidnłgizh. Na'iziidíí Málkas holzéhi. 11 Jesus Peter gáyiłn̲ii, Nibízh be'idiltłishé bizis biyi' onántįį: shiTaa idee yee sha'ikaahíí hishdląą ndi at'éé. 12 Áídí' silááda ła'íí binant'a' ła'íí aasin̲ilíí Jews odais'a'íí Jesus daayiłtsoodgo łídaayistł'ǫǫ, 13 Áídí' dantsé Ánnas holzéhi bich'į' odaizlǫǫz; áń Cáiaphas baadaaní, Cáiaphas-híí áí łegodzaahíí biyi' okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitįį lęk'e. 14 Cáiaphas Jews daanlíni yich'į' yałti'go gánn̲iid lęk'e, Nn̲ee dała'á nn̲ee dawa yá datsaahgo zhą́ nzhǫǫ.

15 Simon Peter Jesus yiké' óyáá, bitsiłke'yu ła'i ałdó': áń okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bígółsįgo kįh yun̲e' Jesus yił ha'a'aazh. 16 Áídá' Peter dáádítį́hgee sizįį. Áídí' Jesus bitsiłke'yu ła'ihíí, okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni yígółsini, ch'ínyáágo, isdzán dáádítį́h yaa sitíni yich'į' hadziigo Peter yił ha'a'aazh. 17 Isdzán dáádítį́h yaa sitíni Peter gáyiłn̲ii, Ni ałdó' ła' áí nn̲eehíí bitsiłke'yu itah ńlį́į nsį. Dah, shí doo áí nshłįį da, n̲ii, Peter. 18 Nada'iziidíí ła'íí aasin̲ilíí gozk'azíí bighą deda'deshjeedgo nádaaniiłdziiłgo kǫ'zhį' nadaazį: Peter ałdó' itah nániiłdziiłgo sizįį lęk'e.

19 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni Jesus biké' hikaahíí ła'íí iłch'ígó'aahíí yaa nabídiłkid lęk'e. 20 Jesus gábiłn̲ii, Ni'gosdzáń biká' nn̲ee ch'í'n̲ah bich'į' yádaashti' ni'; Jews ha'ánáłséh nagoz'ąą yun̲e', ła'íí da'ch'okąąh goz'ąą yun̲e' dábik'ehn iłch'ígonsh'aah ni', Jews daanlíni íła'ánádaat'įįhgee; doo nt'é nash'į'go yashti' da ni'. 21 Nt'é bighą nashídńłkid áídá'? Hadíí daashidezts'aanií nt'é daabiłdén̲iidíí yídaagołsį: áí nahódaańłkid. 22 Ágánn̲iidá' aasin̲ilíí ła', Jesus bit'ahdí' sizíni, bonłts'į́, gán̲íígo, Ya' áík'ehgo okąąh yebik'ehi da'itiséyú sitíni bich'į' yách'ił ti' née? 23 Jesus gábiłn̲ii, Doo bik'ehgo hasdzii dayúgo baa shił nagoln̲í': áídá' da'an̲iigo hasdziiyúgo nt'é bighą shóńłts'į́? 24 Ánnas, Jesus łestł'ǫǫgo Cáiaphas, okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni, bich'į' oyił'a' ni'. 25 Simon Peter nániiłdziiłgo sizįį lęk'e. Gádaabiłch'in̲ii, Ni ałdó' ła' bitsiłke'yu ńlį́į daandzį. Dah, shí doo áń nshłįį da, nádo'n̲iid. 26 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidíí ła', áń Peter yijaa naidnłgizh n'íí bik'íí nlíni, gán̲íí, Ni née, dégózhóné goz'ąągee áí nn̲eehíí bił nish'įį ni'? 27 Peter, Dah, nádo'n̲iid; áígee tazhik'áné ánn̲iid.

28 Cáiaphas bikįh goz'ąądí' yáná'itihé yuǫe' Jesus odaizlǫǫ́z: dázhǫ́ t'ahbį lǫ́k'e; Jews daanlíni ákǫ́ǫe' ha'á'iikaiyúgo bitis- hagowáh n'íí bee bíná'godiǫíhgo da'idąągee doo itah daahiidleeh da, okąąh zhiǫéégo doo ił ch'į'daandléh dahíí bighą daanzįgo, doo ha'akáh da lǫ́k'e. 29 Áík'ehgo nant'án, Pílate holzéhi, bich'į' ch'ínyáágo gádaabiłǫii, Áí nǫeehíí hago lą́ą́ adzaago bił nohkai? 30 Jews gádaabiłǫii, Doo nchǫ'go adzaa dayúgo doo naa bił nokáh át'éé da. 31 Pílate gánádi'ǫii, Dánohwíí bedaagosoł'aaníí bee baa yádaałti'. Jews daanlíni gánádaadi'ǫii, Nǫee zideego begoz'aaníí doo bee daagosiil'ąą da. 32 Jesus hagot'éégo datsaah doleełíí dabíí yaa nagolǫi' n'íí begolǫe'go ánágot'įįł. 33 Pílate yáná'itihé yuǫe' onanádzaago, Jesus yich'į' hadziigo gáyiłǫii, Ya' ni Jews ízisgo biNant'a' ńlį́į́ née? 34 Jesus gábiłǫii, Ya' danínik'eh ánǫii née, dagohíí ła' ágádaashiłǫiigo nił nadaagolǫi'híí bighą ánǫii née? 35 Pílate gáǫíí, Ya' shíí Jew nshłįį gá? Dani bił háńt'i'íí ła'íí ni'okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daanidez'ąą: hago ándzaa áídá'? 36 Jesus gábiłǫii, Beshik'ehíí doo díí ni'gosdzáń biká' begoz'ąą da: beshik'ehíí díí ni'gosdzáń biká' begoz'ąąyúgo, Jews daanlíni doo baa shi'deltįį dahíí bighą shinadaal'a'á nadaagonłkaad doleeł ni': n'íí beshik'ehíí díí ni'gosdzáń doo bits'ą́'dí' begoz'ąą da. 37 Pílate gábiłǫii, Nant'án ńlį́į́ lą́ą́ ya'? Jesus gábiłǫii, Da'áígee ánǫii, Nant'án nshłįįhíí. Da'aǫii ágot'eehíí baa nagoshǫi' doleełhíí bighą gosilį́į́, ła'íí ái bighą ni'gosdzáń biká'zhį' niyáá. Nǫee daantį́į́gee da'aǫii zhiǫéé ádaat'eehíí shiyati' yidits'ag doo. 38 Pílate gánábiłdi'ǫii, Da'aǫii ágot'eehíí nǫiihíí nt'é golzeego ágolzee? Díí ánǫiidá' Jews daanlíni yich'į' ch'ínánádzaago gádaayiłǫii, Díí nǫeehíí doo hago adzaa dago bígosíłsįįd. 39 Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiǫíhgo da'idąągee nǫee ła' nohwá ch'ínálteehgo daagosoł'ąą: áík'ehgo Jews ízisgo biNant'a' nohwá ch'ínánshteeh née? 40 Nanádaadidilghaazhgo gádaaǫii, Díí nǫeehíí dooda, Barábbas zhą́ nohwá ch'ínánłteeh. Barábbas-híí in'įįhi nlįį lǫ́k'e.

19

1 Pílate aǫiigo Jesus habí'oltsaz. 2 Siláádа ch'il diwozhi nánihezwodgo nant'án bich'ah k'ehgo alzaahi bik'edaidez'ąą lǫ́k'e, ła'íí diyágé łichíí dotł'izhi bá ádaagozlaa, 3 Áídí' bich'į' hayaa ánádaat'įįgo, Gozhǫ́ǫ́ le', Jews ízisgo biNant'a' ńlíni! daaǫiidá' daayołts'į́. 4 Pílate ch'ínánádzaago nǫee gádaayiłǫii, Kúnko, doo hago adzaa dago bígosíłsįįd, ái bídaagonołsį doleełhíí bighą nohwich'į' bił ch'ínánsht'aazh. 5 Áík'ehgo Jesus ch'il diwozhi bich'ahdá' bi'ííhíí nǫeezi łichiigo dotł'izhi golį́į́go ch'ínyáá. Pílate gádaabiłǫii, Kú nǫeehíí siziį nko! 6 Okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íí aasiǫilíí daabiłtsąądá' nádaadidilghaazh, Tsį'ił na'áhi bíhołkałgo zodéé, tsį'ił na'áhi bíhołkałgo zodéé, daaǫiigo. Pílate gánádaabiłdo'ǫiid, Dánohwíí tsį'ił na'áhi bídaahołkałgo daazołhéé: shíí doo hago adzaa dago bígosíłsįįd. 7 Jews daanlíni gádaabiłǫii, Da'áík'ehgo nohwá goz'áni bikísk'eh datsaah dábik'eh, Bik'ehgo'ihi'ǫań biYe' ádil'įįhíí bighą.

8 Pílate díí yidezts'ąądá' dayúwehégo biini' háh silįį; 9 Yáná'itihé yuǫe' ha'ánánádzaago Jesus gáyiłǫii, Hadí' nanǫáhi? Ndi Jesus doo bich'į' hadzii da. 10 Áík'ehgo Pílate gábiłǫii, Ya' doo shich'į' handziih da née? Ya' ch'ínáninshteehgo dagohíí tsį'ił na'áhi bíni'dilkałgo beshik'ehíí doo bígonłsį́ da née? 11 Jesus gábiłǫii, Doo shenik'eh da doleeł ni', yaaká'dí' doo naa godet'ąą dayúgo: ái bighą hadíń naa shinłtíínií itisgo nchǫ'go adzaa. 12 Áídí' Pílate ch'ínábíłteeh hat'į́į́: ndi Jews daanlíni nádaadidilghaazhgo gádaaǫii, Díí nǫee ch'ínánłteehyúgo doo Caesar bit'eké ńlį́į́ da: dahadíń ízisgo nant'án ádil'iinií Caesar yits'ą́'zhį'go na'ídiltee.

13 Díí yidezts'ąądá' Jesus yił ch'ín'áázhgo Pílate yánáltihíí biká'asdáhá yiká' dahnezdaa, áí Pavement golzeegee ánágot'įįł, Hebrew k'ehgo Gábbatha golzéhi. 14 Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhíí bá ilch'į'golnéhíí bijįį, gostáń bik'ehenkéézyú shį: Pílate Jews daanlíni gádaayiłnii, Kú nohwiNant'a' sizįį nko! 15 Áídá' nádaadidilghaazh, Zodéé, zodéé, tsį'iłna'áhi bíhołkał. Pílate gánádaabiłdo'niid, Ya' nohwiNant'a' tsį'iłna'áhi bíhishkałgo zis-héé née? Okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi gádaanii, Caesar zhą́ nohwinant'a' nlįį. 16 Áídí' Pílate Jews daanlíni yaa daabistįį, tsį'iłna'áhi yídaabiłkałgo. Áík'ehgo Jesus nádaidnłt'e'go yił onałsą́ą́ lę́k'e. 17 Jesus dabíí bitsį'iłna'áhi yogheełgo, itsits'in si'áni, golzeego ágolzéhi goz'ąązhį' bił náńzą́ą́, áí Hebrew k'ehgo Gólgotha golzee: 18 Akú Jesus tsį'iłna'áhi yídaayiskał, ła'íí nnee naki ałdó' ba'ashhahdí' tsį'iłna'áhi bídaabi'deskał, Jesus iłní'gee dahdaistįįdá' nneehíí dá'ił'an dahshteezh.

19 Pílate k'e'eshchįį, JESUS NÁZARETHDÍ' GÓLÍNI JEWS ÍZISGO BINANT'A' NLÍNI, golzeego dahgoz'áni tsį'iłna'áhi yiká' yíyiskał. 20 Jews daanliinií łą́ągo k'e'eshchiinií daayozhi'; Jesus tsį'iłna'áhi bíheskałíí kįh goznilíí da'ałhánégo goz'ąą: áík'e'eshchiinií Hebrew, Greek, ła'íí Latin k'ehgo k'e'eshchįį lę́k'e. 21 Jews bi'okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Pílate gádaayiłnii, Jews biNant'a' nlįį, doo ágóléh da; Jews biNant'a' nshłįį niigo ágóléh. 22 Pílate hanádzii, Nt'é ágoshłaahíí iłk'idá' ágoshłaa, nii lę́k'e.

23 Silááda Jesus tsį'iłna'áhi yídaiskałdá', bidiyágéhíí dį́į́yú iłk'ídaiznil, dántį́į́gee dała'á bíyéégo; iká'ííhíí doo hadilkad da: ndi dahot'éhé bida'zhį' ngont'i'go histł'ool. 24 Áík'ehgo gádaałiłdi'nii, Díí doo k'ad ndaahiidzǫǫs da, daazhógo bigha da'doljołgo, hadíń gonesnaahíí bíyéé doleeł: díínko Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiinií begolné'go ánágot'įįł, Shidiyágéhíí iłta'is'nii, shi'ííhíí bigha da'diłjoł. Áík'ehgo silááda díí ye'ánádáát'įįd.

25 Jesus tsį'iłna'áhi bíbideskałíí ba'ashhahgee bą́ą́ ła'íí bą́ą́ bik'isn, Mary, Cléophas bi'aad, ła'íí Mary Mágdalene nazįį lę́k'e. 26 Jesus bą́ą́ hik'e bitsiłke'yu dała'á bił nzhónihíí ba'ashhahgee nazįįgo yiłtsąądá', bą́ą́ gáyiłnii, Shimaa, kú nizhaazhé! 27 Áídí' bitsiłke'yu dała'á siziinií, Kú nimaa! yiłnii. Áídí' godezt'i'go yił onát'aazh, bitsiłke'yu bigowąyú.

28 Díí bikédí'go Jesus dawa ąął alzaahíí yígółsįgo, Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiinií begolne'go gánií, Dibá' sélį́į́. 29 Áígee nk'ǫ́zhi, vinegar holzéhi, ts'aa bee sikąą: tú daayiłt'o'íí vinegar yee daiz'ąądí' tsį nneezi hýssop holzéhi, bílátahgee yaa dahdaiz'ąągo, Jesus bizé'zhį' dahyída'nłtsii. 30 Jesus vinegar yits'ǫ́ǫ́zdá' gánií, Ąął alzaa: áídí' hayaa onot'ąądá' dabíí biyi'sizíni be'ogoyáágo áyíílaa lę́k'e. 31 Ilch'į'golne'íí bijįį lę́k'e, áí godilziníí bijįį (dázhǫ́ nzhǫǫgo godilzįhgo,) Jews daanlíni kots'í tsį'iłna'áhi biká' dahnaztįįgo doo bił dádaabik'eh dahíí bigha bijád daahotį́hgo nanáhó'níił, daayiłniigo Pílate nádaayoskąąd. 32 Áík'ehgo silááda hikaigo Jesus ba'ashhahdí' tsį'iłna'áhi bídaahiskałíí dantséhíí bijád daayihestį', ła'ihíí ałdó'. 33 Áídá' Jesus yaa hikaigo, iłk'idá' daztsąągo yídaagołsįįdhíí bigha yijád doo daayiheztį' da. 34 Silááda ła' ba'ask'eh yune' bésh nneezíí oyiłgeed, áídí' dagoshch'į' dił ła'íí tú bił ha'ijool. 35 Áí yo'įįhń yaa nagolni', na'gonii'íí da'anii; da'aniigo nagolni'go yígółsį, nohwíí ałdó' da'ohdląą doleełgo. 36 Díí be'ánágot'įįdíí Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiinií, Bits'in doo ła' k'e'íltǫǫd da doleeł, niihíí begolne'go ágodzaa. 37 Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiinií ła'i ałdó' gánádi'nii, Hadíń yighátsi'nłgeedíí áń daineł'įį doleeł.

38 Díí bikédí'go Joseph, Arimathéadí' gólíni, Jesus yits'ą́'dí' ígoł'aahíí nlíni, dánant'į'ego Jews daanlíni yénáldzidhíí bigha, áń Jesus bits'íhíí yíyókeed:

áík'ehgo Pílate baa godin'ą́ą́. Akú ńyáágo Jesus bits'íhíí naidnné'. 39 Nicodémus
ałdó', tł'é'yú Jesus yaa nyáá n'íí, jeeh nch'í'i, myrrh holzéhi, aloes bił nades-
dziidi, dała'á gonenadín dahdidlee'i shį yogheełgo nyáá. 40 Jesus bits'íhíí
nádaidnné'go nak'ą'łigaihi yik'ídaidesdiz, łikągolchiníí biłgo, Jews daanlíni nn̲ee
łedaihin̲iiłhíí k'ehgo. 41 Tsį'iłna'áhi bíheskałgee dégózhóné goz'ąą: áí biyi'
tsébii'i'áń áníidéhi goz'ąą, doo hwahá hadíń ákón̲e' nnilteehi da. 42 Jews
daanlíni iłch'į'goln̲e'íí bijį̨híí bighą, ła'íí tsébi'i'áń da'ałhánédí' goz'ąąhíí bighą
Jesus bits'í ákón̲e' ndaizné' lę́k'e.

20

1 Godilziníí bijį̨ Mary Mágdalene, t'ahbį, t'ah godiłhiłdá' tsébii'i'áńyú Jesus
ł̨e'sitį̨ n'íígee nyáá, ńt'éégo tséé daadin'ą́ą́ n'íí yó'ot'ąągo yiłtsąą. 2 Áídí'
nádilwod, Simon Peter hik'e Jesus bitsiłke'yu ła'íí, Jesus bił nzhǫǫ n'íí, yiłgo
yaa hílwodgo gáyiłn̲ii, NohweBik'ehń tsébii'i'áńdí' ch'ídaistį̨ lą́ą́, hayú ndaistį̨
shį̨híí doo bídaagonlzį̨ da. 3 Áík'ehgo Peter hik'e Jesus bitsiłke'yu ła'ihíí
biłgo ch'íń'ázhgo tsébii'i'áńyú ó'ázh. 4 Dała' nátsidnłteel: ndi bitsiłke'yu
ła'ihíí Peter yaa dilwod, tsébii'i'áńyú dantsé hílwod: 5 Ts'íyaa adzaago ákón̲e'
déz'į̨dgo nak'ą'łigaihíí zhą́ akú sin̲ilgo yiłtsąą, ndi doo ha'ayáá da. 6 Simon
Peter ákú ńyáá dábiké', áń tsébii'i'áń yun̲e' ha'ayáágo nak'ą'łigaihíí zhą́ sin̲ilgo
yiłtsąą, 7 Nak'ą'łigai bitsits'in bik'ídesdiz n'íí dasahn hisdisgo an̲ahyú siné',
doo nak'ą'łigai ła'ihíí bił sin̲il da. 8 Bitsiłke'yu ła'i tsébii'i'áńyú dantsé hílwodíí
ałdó' ha'ayáágo yiłtsąągo osdląąd. 9 Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' bek'e'eshchiiníí,
Daztsąądí' naadiidáh doleeł, n̲iihíí doo hwahá bił ídaagozį̨į̨h da. 10 Áídí'
bitsiłke'yu bigowąyú onát'aazh.

11 Mary tsébii'i'áńgee hichago sizį̨: hichagdá' ts'íyaa adzaago tsébii'i'áń
yun̲e' déz'į̨d, 12 Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á yaaká'dí'hi naki bidiyágé daałigaihi,
Jesus bits'í siné' n'íígee sikeego yiłtsąą, ła' nés'ąą n'íígee sidaago, ła'íí dés'eez
n'íígee. 13 Gádaabiłn̲ii, Isdzán, nt'é bighą nchag? Mary gábiłn̲ii, SheBik'ehń
nádaidnłtį̨ ląą, hayú ndaistį̨ shį̨híí doo bígonsį da. 14 Ágánn̲iidá' t'ąązhį'
adzaago Jesus sizį̨go yiłtsąą, ndi Jesus at'į́híí doo yígołsį̨d da. 15 Jesus gábiłn̲ii,
Isdzán, nt'é lą́ą́ bighą nchag? Hadíń biká díń'į̨? Áí ni' goz'aaníí dégózhónégo
ágółsiníí át'į́ lą́ą́ nzį̨go gáyiłn̲ii, Jesus bits'íhíí nádńłtį̨ lę́k'eyúgo, hayú nńłtį̨
shį̨híí shił nagoln̲í', áík'ehgo nadishné'. 16 Jesus, Mary, biłn̲ii. Mary łediidzaago
Hebrew k'ehgo, Rabbóni, biłn̲ii; shiłch'ígó'aahíí golzeego ágolzee. 17 Jesus
gábiłn̲ii, Shedinołchid hela'; doo hwahá shiTaa bich'į' dahnádishdáh dahíí
bighą: áídá' shik'isyú bich'į' nn̲áhgo shá bił nadaagoln̲í', ShiTaa, nohwíí
ałdó' nohwiTaa, Bik'ehgo'ihi'n̲ań hoshkąąhń, nohwíí ałdó' Bik'ehgo'ihi'n̲ań
daahohkąąhń bich'į' nádésdzá. 18 Áík'ehgo Mary Mágdalene Jesus bitsiłke'yu
yaa nyáágo gádaayiłn̲ii, NohweBik'ehń hish'į́, áídí' ábiłn̲ii n'íí yił nadaagosn̲i'.

19 Da'áí bijį̨ o'i'ą́ą́yú, godilziníí bijį̨, Jesus bitsiłke'yu íła'adzaa lę́k'e,
Jews daanlíni yédaaldzidhíí bighą dáádítį́híí da'dentą́ą́dá' Jesus bitahyú
sizį̨go daayiłtsąą, nt'éégo gábiłn̲ii, Iłch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą
le'. 20 Ágánn̲iidá' bigan ła'íí ba'ask'ehgeehíí yił ch'í'n̲ah áyíílaa. Bit-
siłke'yu beBik'ehń daayiłtsąądá' bił daagozhǫǫd. 21 Jesus gánádaabiłdo'n̲iid,
Iłch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. ShiTaa shides'a'híí k'ehgo nohwíí
ałdó' daanohwidish'aa. 22 Ágánn̲iidá' yiká'zhį' deyołgo gádaayiłnn̲iid, Holy
Spirit nohwaa det'ąą: 23 Dahadíń binchǫ'híí bighą baa nágodenoh'ąąhíí, áí
binchǫ'íí baa nágodet'ąą; dahadíń binchǫ'híí bighą doo baa nágodenoh'ąą
dahíí, binchǫ'íí t'ah yegoyiłį́.

24 Thomas, nakits'ádahíí itah nlíni, Dídymus holzéhi, Jesus nyáádá' doo
áígee itah sidaa da lęk'e. 25 Bitsiłke'yu ła'ihíí bił nadaagolni', NohweBik'ehń
daahiiltsąą, daabiłniigo. Thomas gánníí, Bigan biyi' bésh bikísk'eh nagoz'ąąhíí
hish'įįyúgo zhą́, bésh odaaz'aa n'íí yune' nadishniihgo, ła'íí ba'ask'ehgee o'i'áń
yune' nadishniihyúgo zhą́ oshdląą doleeł.
26 Tsebíí yiskąą hik'e Jesus bitsiłke'yu kįh yune' naháztąą lęk'e, k'adíí
Thomas biłgo: áígee dáádítįh da'dentą́ą́ ndi Jesus ákóne' bitahyú siziįgo
nanádaayiłtsąągo gábiłnii, Iłch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. 27 Áídí'
Thomas gáyiłnii, Dząą bedenłníhgo shigan ńńł'įį; yushdé' dahdenłníhgo
sha'ask'ehgee o'i'áńhíí nabik'íńłniih; doo odląą dahíí doo ńlį́ígo da, ondląą le'.
28 Thomas gábiłnii, SheBik'ehń, Bik'ehgohinshnahń ńlį́į́ lą́ą́. 29 Jesus gábiłnii,
Shi'į́į́híí bighą shosíńdląąd: hadíń doo sho'įį da ndi shodlaaníí biyaa gozhǫ́ǫ́
doo.
30 Jesus bitsiłke'yu binnááł godiyįhgo ánáʼol'įįłíí łą́ągo áyíílaa, ła' díí naltsoosíí
biyi' doo bak'e'eshchįį da: 31 Áídá' Jesus, Christ nlįį, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań biYe'
nlįį daahohdląą doleełgo; áídí' daahohdląągo bizhi'íí biláhyú daahinohnaa
doleełhíí bighą díí bak'e'eshchįį.

21

1 Díí bikédí'go túsikaanníí Tibérias golzéhi bahgee Jesus bitsiłke'yu yich'į'
ch'í'nah ánáʼdelzaa; díí k'ehgo ch'í'nah ánáʼdelzaa. 2 Simon Peter, Thomas,
Dídymus holzéhi, Nathánael, Gálilee biyi' Cánagee golíni, Zébedee biye'ke, ła'íí
Jesus bitsiłke'yu naki dawa dała' naháztąą lęk'e. 3 Simon Peter gádaabiłnii,
Ha'ishłeehyú déyáá. Yił nakaihíí gádaabiłnii, Néé ałdó' ákú nił nkáh.
Dahiskaigo dagoshch'į' tsina'eełíí yiyi' okai; áí bitł'é' doo nt'é hadaizlee da.
4 Hayołkaałdá' Jesus tábąąyú siziįį; áídá' bitsiłke'yu Jesus at'íínníí doo yídaagołsį
da. 5 Jesus gádaabiłnii, Shichąghásh́e, łóg ła' hadaasolee née? Dah, daabiłnii.
6 Gánádaayiłdo'niid, Tsina'eełíí dihe'nazhinéégo łóg behaidlehé nanestł'ólihíí
tédaałkaad, áík'ehgo ła' hadaahłeeh. Áídí' áí tédaiskaad nt'éégo łóg dázhǫ́
łą́ąhíí bighą doo hagot'éégo hadaiłtįį bik'eh da. 7 Bitsiłke'yu dała'á Jesus
bił nzhónihíí Peter yich'į' gánníí, NohweBik'ehń át'į́į́ ląą. Simon Peter hadíń
át'íínníí yaa idezts'ąądá', na'idziid bighą bi'íí ádayidiltsooz n'íí ánágodlaago
tayi' yáhíť ag. 8 Jesus bitsiłke'yu ła'ihíí, łóg behaidlehé nanestł'ólihíí łóg
bee halk'iłgo daidołshoołgo, tsina'eełíí yee hikai, (doo anahdí' táts'á ngont'i'
da, dała'á gonenadín da'des'eezyú shį.) 9 Táts'á haskaidá' tsííd diltłi'go,
łóg ła'íí báń biłgo kǫ'ká' sinilgo daayiłtsąą. 10 Jesus gádaabiłnii, Łóg hadaa-
solee'íí ła' deda'nohniił. 11 Simon Peter, tsina'eełíí yiyi' oyáágo, łóg behai-
dlehé nanestł'ólihíí łóg nchaahíí bee halk'iłgo tábąązhį' nyidenłshóód, łógíí
dała'á gonenadín biká'yú ashdladin taagi: łóg dázhǫ́ łą́ą́ ndi łóg behaidlehé
nanestł'ólihíí doo odlá́ád da. 12 Jesus gádaabiłnii, Yushdé' da'ohsąą. Bitsiłke'yu
daaste'go doo ła', Hadíń ánt'įį? daabiłnii da, beBik'ehń át'į́į́go yídaagołsiįdhíí
bighą. 13 Áídí' Jesus báń náidnné'go bita'izné', łóg ałdó'. 14 Díí biłgo taadn Jesus
bitsiłke'yu yich'į' ch'í'nah ádelzaa, daztsąądí' naadiidzaahíí bikédí'go.
15 Ąął da'iyąądá' Jesus Simon Peter gáyiłnii, Simon, Jonas biye' ńlíni, ya' díí
bitisgo nił nshǫǫ née? Peter gábiłnii, Ha'oh, sheBik'ehń; shił nzhóónníí bígonłsį́.
Jesus gánádo'niid, Shidibełį́į́ bizhaazhé shá biza'hiníił. 16 Nakidngee Jesus
gánábiłdo'niid, Simon, Jonas biye' ńlíni, nił nshǫǫ née? Peter gábiłnii, Ha'oh,
sheBik'ehn, shił nzhóónníí bígonłsį́ gádnii. Jesus gánábiłdo'niid, Shidibełį́į́ shá
biza'hiníił. 17 Taadngee gánábiłdo'niid, Simon, Jonas biye' ńlíni, nił nshǫǫ née?
Peter doo bił gozhǫ́ǫ́ da, taadn, Nił nshǫǫ née? biłnniidhíí bighą. Áík'ehgo
Peter gábiłnii, SheBik'ehń dáwa bígonłsį́ gádnii; shił nzhóónníí bígonłsį́. Jesus

gánábiłdo'n̲iid, Shidibeł́ shá biza'hin̲íił. 18 Da'an̲ii, da'an̲iigo gániłdishn̲ii, Áníi
nann̲aadá' dani ák'aná'ídlééhgo, dahánt'ı́yú nann̲aa ni': hastiin síńlı́gohíí
ił̲ts'ą́' dahdńln̲ihdá', ła' n'íí ná ágole'go, doo hánt'ı́ dayú nidił̲teeh doo. 19 Díí
Jesus yee ánn̲iid, da'itsaah daat'éhi Peter yee datsaahgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań
ízisgo ye'at'éehíí ch'í'n̲ah ádoln̲iił̲go. Ágánn̲iidá' Peter, Shiké' hín̲ááł, yił̲n̲ii.
20 Peter t'ąązhı́' déz'ı́dgo, Jesus bitsił̲ke'yu bił nzhónihíí biké' higaał̲go yił̲tsąą;
áń da'iyą́ą́ n'íígee Jesus bitíldí' yínentı́́dá', SheBik'ehń, hadííhíí ch'íní'aah
doleeł? nn̲iid lę́k'e. 21 Peter bił̲tsąądá' Jesus gáyił̲n̲ii, SheBik'ehń, lái nn̲eehń
hago ann̲éh áídá'? 22 Jesus gábił̲n̲ii, Hasht'ı́́yúgo nánisdzaazhı́' hin̲aa, hant'é
naninł̲tł'og áízhı́'? Nkú shiké' hín̲ááł! 23 Ái bitsił̲ke'yu dała'á doo datsaah
da, ch'in̲iihíí Jesus yił nakaihíí bitah didezdlaad: ndi Jesus, Doo datsaah da,
doo biłnn̲iid da; daazhógo, Hasht'ı́́yúgo nánisdzaazhı́' hin̲aa, hant'é naninł̲tł'og
áízhı́', biłnn̲iidá'. 24 Da'áń, doo datsaah da, daał̲ch'in̲iihíí bin̲ááł díí dawa
ánágot'ı́ł lę́k'ehíí yaa nagoln̲i'dí' yak'e'eshchı́ ałdó': yaa nagosn̲i'íí da'an̲iigo
bídaagonlzı́. 25 Ła'íí ł̨ą́ągo ałdó' Jesus ánát'ı́d; ái dawa naltsoos bee álzaayúgo,
ni'gosdzáń biká' doo hayú bá goz'ąą da doleeł shı́ nsı́.

THE ACTS OF THE APOSTLES

1 Theóphilus ńlíni, ałk'iná' Jesus ánát'įįłíí ła'íí iłch'ígó'aah nkegonyaahíí
dawa naltsoos biká' ashłaa, 2 Binadaal'a'á hahesn̄ilíí Holy Spirit binkááyú
bił ch'ídaagoz'ąąná' yaaká'yú onádzaazhį' áí naltsoos biyi' baa nagosisn̄i':
3 Jesus biniigodelzaahíí bikédé'go dizdin yiskaaníí biyi' binadaal'a'á bich'į'
ch'í'n̄ah ánádil'įįh, da'an̄ii hin̄aago yídaagołsįįhíí bighą, ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̄ań
bilałtł'áhgee bègoz'aaníí bich'į' zhin̄éégo ágot'éhihíí baa yił nadaagoln̄i':
4 T'ah yił naháztąąná' gádaabiłn̄ii, Jerúsalem bich'ą' daadołkáh hela' shiTaa
an̄ííhíí begolzaazhį', áí baa nohwił nagosisn̄i' n'íí. 5 John da'an̄ii tú bee
baptize áił'įį ni'; áíná' nohwíí da'kwíí yiskąągo Holy Spirit bee baptize
ádaanohwi'dolin̄iił. 6 Łaahikaiyú nayídaadiłkid gádaan̄iigo, NohweBik'ehń, ya'
dák'ad Israel hat'i'i dabíí naałidziidgo ánándle' née? 7 Áígé' Jesus bich'į'
hananádzii, Hagee ágon̄e'ihíí nohwíí doo hago'at'éégo bídaagonołsį bik'eh da,
shiTaa zhą yebik'ehi at'éé. 8 Holy Spirit nohweh hiyáágo nohwinawod
goleeh: áígee Jerúsalemyú, Judéayú, Samáriayú ła'íí ni'gosdzáń nánel'ąąyú
shaa nadaagoln̄i' doleeł. 9 Ąął yaa hadzii'íí bikédé'go binadaal'a'á t'ah
daineł'įįgo dahbi'didiltįįgo yaak'os biyi' yun̄e' bił ogoyáá. 10 Bił ogoyááyú bi-
nadaal'a'á t'ah daadéz'įįgo nn̄ee naki bidiyágé daałigaihi bit'ahgé' daahizį'go;
11 Gádaabiłn̄ii, Gálileegé' nn̄ee daanołíni, hat'íí bighą yaaká'yú daadeł'įį? Díí
Jesus yaaká'yú nohwich'ą' onábi'doltįįgo daał'iiníí da'ái k'ehgo nádodaał
dahagee. 12 Áígé' binadaal'a'á dził Ólivet golzeegé' Jerúsalemzhį' nákai,
ái da'áłhání, Jews daagodnłsiníí bijįį oná'iłdahíí ga'áhosahyú goz'ąą lę'e.
13 Nákaiyú dák'ehéyú nágost'ąą yun̄e' onákai, áígėe Peter, James, John, An-
drew, Philip, Thomas, Barthólemew, Matthew, James, Alphéus biye', Simon
Zelótes, ła'íí Judas, James bik'isn, naháztąą. 14 Kón̄e' ái dawa isdzáné ła', Mary,
Jesus bimaa, ła'íí Jesus bik'isyú biłgo dała'á daabiini'go da'okąąh lę'e. 15 Áíná'
Jesus daayodlaaníí dała'án gonenadínhíí biká'yú nadin shį dała'adzaagee Pe-
ter da'iłn̄í'gé' hizį'go gán̄íí, 16 Nn̄ee daanołíni, shik'ííyú, Judas, Jesus ha'ádaizt'e'
n'íí yágo'iiníí, doo hwahá ágon̄e' daná' Holy Spirit David binkááyú yałti'go
baa nagoln̄i' n'íí, ái Bik'ehgo'ihi'n̄ań biyati' bek'e'eshchiiníí baa nagoln̄i'íí
begoln̄e'hi at'éé. 17 Judas nohwitah nlįįgo bíí biłgo Jesus bá nada'iidziidgo baa
godet'ąą ni'. 18 Áí nn̄ee nchǫ'go adzaahíí biden̄á bich'į' nahesn̄ilíí bee ni' nago-
hesn̄ii', áígé' ts'íyaa nago'go bibid desdohgo bich'í haago'. 19 Díí Jerúsalemgee
daagolíín̄íí dawa yídaagołsįgo ni'ihíí dabíí biyati' k'ehgo Akéldama daayiłn̄ii,
ái Dił Ni'goz'áni golzeego ágolzee. 20 Naltsoos Psalms holzeehíí biyi' gát'éégo
bek'e'eshchįį, Golį́į́ n'íígee dénchǫ'égo yó'ogoln̄e'go, doo hadń gólíį́ da doleeł:
ła'íí, Na'iziid n'íígee ła' nnánólteeh. 21 Jesus nohwitahyú naghaaná' nn̄ee ła'
bił nahikai ni', 22 John nn̄ee baptize ádaiłįįgé' godezt'i'go Jesus nohwich'ą'
onábi'doltįįzhį', áí nn̄eehíí ła' hanábi'doltéeh, áń Jesus naadiidzaahíí yo'iiníí
bíí ałdó' bił baa nadaagohiiln̄i' doleeł. 23 Áík'ehgo naki hadaizlaa, Joseph,
Bársabas holzéhi, iké'yú bizhi'íí Jústus holzee, ła'íí Matthías biłgo. 24 Áígee
da'okąąhgo gádaan̄ii, NohweBik'ehń, ni nn̄ee bijíí dawa bígonłsį́, díí nn̄ee naki
halzaahíí hayíí hánłtiiníí nohwił ch'í'n̄ah ánle', 25 Judas dabíí bá goz'ąąyú
dahdidogaałgo, ná na'iziid n'íí, ninal'a'á nlįį n'íí yich'ą'zhį' adzaa, áík'ehgo
nn̄ee hánłtiiníí áígee nnaltéeh doleeł. 26 Dahadń halteehíí bee bígozįįhíí
ádaizlaa, áík'ehgo Matthías haltįį: áń nadaal'a'á itah silįį, łats'ádah zhągo ni'.

2

1 Péntecost-híí bijįį Jesus daayokąąhíí dała'á daabiini'go dałahágee
dała'adzaa. 2 Dahį́ko yaaká'gé' nawode ńch'iidhíí k'ehgo áhíłts'ą́ą́go naháztąą
yuṉe' dahot'éhé bengonyáá. 3 Kǫ' izaad ga'at'éhi iłts'ą́'go adzaago dała'á
daantį́į́go biká'zhį dahiltłi'go bił ch'í'ṉah ádelzaa. 4 Holy Spirit bee baa
daagodest'ąągo yati' iłtah at'éhi yee yádaałti'go nkegonyaa, Holy Spirit
áí k'ehgo yádaabiyiłti'. 5 Áíná' Jews daanlíni Bik'ehgo'ihi'ṉań daidnłsíni,
ni'gosdzáń nánel'ąągé' Jerúsalemyú nádaagosdle' lę́'e. 6 Díí baa ch'iṉiiná' nṉee
łą́ą́go dała'adzaago hago ląą ágodzaa daanzį, dała'á daantį́į́go bíí biyati'
yee yádaałti'go da'dezts'ąą'híí bighą. 7 Dázhǫ́ bił díyagodzaago gádaałiłdi'ṉii,
Sąą'a, aishą' dawa Gálileegé' nṉeehíí ádaaṉii? 8 Áíná' hago'at'éégo dánohwíí
daanohwiyati'íí yee yádaałti'go daadiits'ag? 9 Párthians, Medes, Élamites, ła'íí
nṉee Mesopotámia, Judéa, Cappadócia, Póntus, Asia, 10 Phrýgia, Pamphýlia,
Egypt ła'íí Líbya Cyréne biṉaayú ił'angé' łedaadiltíni, ła'íí Romegé' dét'įh
hasta' hikaihi, Jews ła'íí nṉee Jews bi'okąąhíí k'eh da'okąąh daazlíni,
11 Cretes ła'íí Arábians daanlíni, dánohwíí daanohwiyati' yee yádaałti'go
Bik'ehgo'ihi'ṉań ízisgo ánát'įłíí yaa nadaagolṉi'go daadiits'ag. 12 Áík'ehgo
dawa bił díyadaagodzaa ła'íí hago ląą ágodzaa daanzįgo gádaałiłdi'ṉii, Dííshą'
hago ánágot'įłihi? 13 Ła'íí daazhógo déyaadaadlohgo gádaaṉii, Díí nṉeehíí wine
áníidéhi daayodląągo ádaaṉii. 14 Áíná' Peter łats'ádahíí yił daahizį'go nṉee
dała'adzaahíí yich'į' hadzii, Nṉee Judéagé' ła'íí Jerúsalemgee daagonołíni,
díí ádishṉiihíí nłt'éégo hódaayisółts'ąągo nohwił ídaagozį le': 15 Díí nṉeehíí bił
nádaagodiyis ádaanołsį ndi doo ágát'éé da, ánaazhą́ ngost'áí bik'ehenkéézz
la'. 16 Áíná' Joel, Bik'ehgo'ihi'ṉań binkááyú na'iziidi n'íí díí ánágot'įłíí
dabí'ił tséná' yaa nagosṉi' ni' gánṉiidgo; 17 Bik'ehgo'ihi'ṉań gáṉíí, Ikék'eh
nnágodzaayú be'ágodoṉiił, nṉee dawa shiSpirit baa daadish'a' doleeł:
nohwiye'ke ła'íí nohwitsi'ke dawa ágodoṉiiłíí shá yaa nadaagolṉi' doleeł,
nṉee áníi nakaiyehíí bił ch'í'ṉah ádaagol'įį doleeł, hastįyúhíí nadaayeeł doleeł:
18 Áí benagowaaná' nṉee shánada'iziidíí ła'íí isdzáné shánada'iziidíí shiSpirit
baa daadish'a' doleeł; áík'ehgo ágodoṉiiłíí shá yaa nadaagolṉi' doleeł: 19 Yáá
biyi' ízisgo ánágot'įłíí ch'í'ṉah ádeshłiił, ni' biká' godiyįhgo be'ígózinií, áí dił,
kǫ', ła'íí łid aad k'ehgo at'éégo ałdó' ch'í'ṉah ádeshłiił: 20 Dá doo nohweBik'ehń
nadáhíí bijįį, dázhǫ́ gonłt'éehíí bijįį biká' ngowaa daná' ch'ígona'áíhíí dilhił
doleeł, tł'é'gona'áíhíí dił doleeł: 21 Áíná' hadń Bik'ehgo'ihi'ṉań bizhi'íí yee yiká
áṉiihń hasdádogaał. 22 Israel hat'i'íí daanołíni, díí yati'íí ídaayesółts'ąą; nohwíí
bídaagonołsį go'į́į́, Jesus Názarethgé' nlíni, Bik'ehgo'ihi'ṉań nohwiṉááł Jesus
binkááyú ízisgo ánáol'įłíí ła'íí godiyįhgo be'ígózinií ánáyo'įłłgo nohwich'į' bee
bígózįgo áyíílaa: 23 Áí Jesus-híí Bik'ehgo'ihi'ṉań dabíntsé yaa natsekeesgo yaa
nagoshchįįgo nohwaa hííltį́į́go nṉee begoz'aanií doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí
nohwíí ádaabiłdołṉiigo tsį'iłna'áhi yídaayiheskałgo daayizes-hį́į́: 24 Áíná' Jesus
nezgaigo da'itsaahíí Bik'ehgo'ihi'ṉań nláhyú áyíílaaná' nábihil'ṉa': da'itsaahíí
doo dayúweh botą' bik'eh dahíí bighą. 25 David Jesus yaa nagolṉi'go gáṉíí,
SheBik'ehń dawahn shádnyú hish'įį; shinawod shá ágółsįhíí bighą shigan
dihe'nazhiṉéégo nlįį: 26 Áí bighą shijíí bił gozhǫ́ǫ́ ła'íí sizaa gozhǫ́ǫ́go yashti';
ła'íí áń zhą́ ba'oshłíígo shits'í hanayoł doleeł: 27 Shiyi'siziiníí ch'iidntahyú doo
nyinoné' at'éé dahíí bighą, Dilzini Nlíni ńíyéehíí dilđzidihíí bich'į́'zhį' ánłsį
doleeł. 28 Hago'at'éégo ch'ihiṉaa doleełíí shił ch'í'ṉah áńlaa; shił ńlį́į́go dázhǫ́
shił gozhǫ́ǫ́go áshíłsį. 29 Nṉee daanołiiníí, shik'ííyú, bich'į́'gé' daagosiidlíni
David holzéhi, doo siste' dago da'aṉiigo baa nohwił nagoshṉi', daztsąągo

ił-ch'į'nniltʦ́į́ ni', ił-ch'į'nniltʦ́į́ n'íí dííjįį t'ah dzą́ągee begoz'ą́ą. 30 David Bik'ehgo'ihi'ną́ń binkááyú na'iziidíí nlįį ni', ła'íí Bik'ehgo'ihi'ną́ń bitł'a dahdidilnįigo gábiłnnįid, Nich'á'gé' hadaałishchiiníí ła', Christ holzéhi, benik'eh n'íí yebik'ehgo ádishłiił, nnįigo yígółsį; 31 Áík'ehgo ái dabí'iłtsé yígółsįgo Christ nábi'dihil'na'híí baa nagolni' gánnįidgo, Biyi'siziiníí ch'iidntahyú doo yó'oyone' da, ła'íí bits'íhíí doo dił-dzid da. 32 Díí Jesus-híí Bik'ehgo'ihi'nąń nábihil'na'híí daanohwigha nohwiná́ał ágodzaa. 33 Ízisgo at'éégo ábi'delzaago Bik'ehgo'ihi'nąń bigan dihe'nazhiné́égo sidaago, ła'íí Holy Spirit higháh doleełíí biTaa bee bángon'á́ą́go díí daał'įįhíí ła'íí daadołts'agíí bíí áyíílaa. 34 David yaaká'yú doo bił ogoyáá da; ndi dabíí gánníí, Bik'ehgo'ihi'nąń sheBik'ehń gáyiłnnįid, Shigan dihe'nazhiné́égo síńdaa, 35 Ni'ina'íí benik'eh silįįgo nikełtł'ááhyú niníłnilzhį'. 36 Áí bigha Israel hat'i'íí dawa da'anįigo díí yídaagołsį le', Jesus-híí tsį'iłna'áhi bídaahesołkał n'íí Bik'ehgo'ihi'nąń nohweBik'ehń, Christ nlįįgo nohwá áyíílaa. 37 Nnee díí daidezts'ą́ąná' bił daagoshch'ii' lę́'e, áígé' Peter ła'íí ła' nadaal'a'áhíí yich'į' gádaanįii, Nnee daanołiiníí, nohwik'ííyú, hago ádaahii'ne'? 38 Peter gádaabiłnii, Nohwinchǫ'íí bich'á'yúgo ádaałne'go dała'á daanołtįįgee Jesus Christ bizhi' bee baptize ádaanohwi'dolne', nohwinchǫ'íí nohwá da'izlʦ́į́ alne'híí bigha, áík'ehgo Holy Spirit bee nohwaa godit'aah doleeł. 39-40 Nohwíí díí bee nohwángot'ą́ą ła'íí nohwíí nohwich'á'gé' daałidiłchiihíí, ła'íí doo daanohwik'íí dahíí ałdó' bángot'ą́ą, dahadń Bik'ehgo'ihi'nąń nohweBik'ehń ích'į' yojíihíí. 41 Hadíí bił daagozhǫ́ǫ́go biyati' nádaidné'íí baptize ádaabi'deszaa: da'áí bijįį nnee taadn doo náhóltag dayú shį Jesus daayodlaaníí yedikai. 42 Áí nnee nadaal'a'á bee bił ch'ídaago'aahíí, ła'íí łił daanlįįgo, báń nihi'né'íí, ła'íí okąąhíí dayúweh nłdzilgo yaa nakai. 43 Dała'á daantʦ́į́go daidnłsįgo ńdaaldzid: ízisgo ánágot'įįłíí ła'íí godiyįhgo be'ígóziníí nadaal'a'á binkááyú bee ánágot'įįł. 44 Jesus daayodlaaníí dawa dałaházee naháztąą, dawahá dałaházhį' daabíyéégo; 45 Daabíyééhíí baa nadaahazniigo hadíí yídaadiníí yitaada'iznii. 46 Dajįį biigha dała'á daabiini'go da'ch'okąąh goz'ą́ą yune' dała'ánát'įįh, bił daagozhǫ́ǫ́go, doo íłch'į' yaa daagochį'go da daabigowąyú łił náda'idįįh lę́'e. 47 Bik'ehgo'ihi'nąń yich'į' ahédaanzigo nnee dawa bił dádaabik'ehgo ádaat'ee lę́'e. Áígé' ła' Bik'ehgo'ihi'nąń binkááyú hayíí hasdákaihíí dajįį biigha ínáhikah lę́'e.

3

1 Ha'iz'ą́ągé' hayaazhį'yú Peter ła'íí John biłgo da'ch'okąąh goz'ą́ąyú dezh'aah lę́'e. 2 Nnee dágozlįįgé' doo naghaa dahi dajįį biigha da'ch'okąąh goz'aaníí ch'íná'itʦ́híí Dénzhóné holzéhi bahgee nnádaach'iłtéé́h lę́'e, da'ch'okąąh goz'ą́ą yune' ha'áhikáhíí yídókeedgo; 3 Peter ła'íí John biłgo da'ch'okąąh goz'ą́ą yune' hi'ashgo yiłtsą́ągo, Dahat'íhíta shaa nohné', niigo yídókeed. 4 Peter ła'íí John biłgo nnee sitiiníí da'as'ah daayinéł'įįná' Peter gánníí, Nohwíńł'įį. 5 Nnee sitiiníí hat'íhíta shaa daayiné' nzigo yineł'ʦ́į́d. 6 Áíná' Peter gánníí, Shihíí béshłigaihíí ła'íí óodo doo ła' nashné' da; ndi hat'íí bigonshłįį'ihíí naa nshné': Jesus Christ Názarethgé' gólíni bizhi' binkááyú nádnnahgo dah nnáh. 7 Bigan dihe'nazhiné́é yiłtsoodgo hadag ábíílaa: dagoshch'į' bikee ła'íí bikegod biłgo nłdzil daazlįį. 8 Hadag yáhílwodgo hizį', áígé' dahnyaagé' da'ch'okąąh goz'ą́ą yune' Bik'ehgo'ihi'nąń yich'į' ahénzigo higaał ła'íí yáhilwo'go Peter ła'íí John biłgo yił okai. 9 Higaałná' Bik'ehgo'ihi'nąń yich'į' ahénzigo nnee dawa daabo'įį: 10 Da'ch'okąąh goz'aaníí ch'íná'itʦ́h Dénzhóné holzéhi bahgee ídókeedgo sitʦ́į́ n'íí át'ʦ́ígo nnee yídaagołsį: áík'ehgo hago'at'éégo bich'į' ágodzaahíí daanzigo bił díyadaagot'ee lę́'e. 11 Nnee doo nagháhi da

n'íí Peter ła'íí John biłgo dayúweh yotą'ná' nnee łą́ągo bich'į' nádnkįįgo bił díyadaagot'eego baa dała'adzaa ch'ínágohin'ą́ągee, Sólomon's holzéhi. 12 Peter nnee dała'adzaahíí yiłtsąąná' yich'į' yałti' gáníígo, Israel hat'i'i daanołíni, hat'íí bighą nohwił díyadaagot'ee? Hat'íí bighą dánohwíí nohwinawodíí bee dagohíí dánohwíí njǫǫhíí bee díí nneehíí naghaago ánáhiidlaa daanołsįgo da'os'ah daanohwineł'įį́? 13 Bik'ehgo'ihi'nań Abraham, Isaac, Jacob ła'íí bich'ą́'gé' hadaałidelchįįhíí daayokąąhń, biYe' Jesus ízisgo at'éégo áyíílaa; Pílate baa daadeso'ąągo ch'ínábííłteeh hat'į́į, ndi nohwíí, Doo hádaahiit'įį da, daadołnii, Pílate binnááł. 14 Dilzini, Nłt'éégo Ánát'įįłíí, Doo hádaahiit'įį da, daabiłdołniiná', Nnee yizes-híni nohwá ch'ínánołteeh, daabiłdołnii ni'; 15 Áígé' Ihi'naa yeBik'ehń daazesołhįįná', áń Bik'ehgo'ihi'nań daztsąągé' nábihil'na'; áí dawa nohwinnááł ánágot'įįł ni'. 16 Da'áń bizhi' yodląągo díí nnee daał'iiníí ła'íí bídaagonołsiníí nłdzilgo ánábiidlaa: bi'odlą'íí díí nneehíí doo hayú baa dahgoz'ąą dago ánábiidlaa, daanohwigha nohwinnááł. 17 Shik'ííyú, doo bídaagonołsįyú ádaałdzaa dago bígonsį, nohwá nadaant'aahíí ałdó'. 18 Áíná' díí k'ehgo Christ biniigodilné doleeł, niihíí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidíí dabí'iłtséná' yaa nadaagolni' n'íí Bik'ehgo'ihi'nań ye'iilaa. 19 Áík'ehgo nohwinchǫ'íí bich'ą́'yúgo ádaałne', áígé' Bik'ehgo'ihi'nań bich'į' dahdołkáh, áík'ehgo nohwinchǫ'íí nohwá k'ená'ildéh, áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań bich'ą́'gé' nohwił gozhóónííbegoldoh ndi at'éé; 20 Áígé' Jesus Christ nohwich'į' náidił'aa doleeł, áń ałk'iná' baa nohwił na'gosni' ni': 21 Áń ni'gosdzáń alzaagé' yushdé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi daadilzini dabí'iłtséná' yaa nagolni' n'íí begolne'go dawahá iłch'į'nágodle'híí begonyaazhį' yaaká'yú góljį́. 22 Moses daanohwitaa n'íí da'aniigo gáyiłnniid, Nohwik'ííyú bitahgé' Bik'ehgo'ihi'nań nohwe Bik'ehń binkááyú Na'iziidíí nohwá haiłteeh, shíí hashiltíínníí k'ehgo; áń ádaanohwiłniihíí dawa nłt'éégo ídaayesółts'ąą doleeł. 23 Díí k'ehgo doleeł, dahadń ái Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú Na'iziidíí doo íyésts'ąą dahń nnee bitahgé' da'ízljį́ doleeł. 24 Samuel goljį́gé' yushdé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidíí dawa yádaałti' n'íí díí bijįįyúgo ánágot'įįłíí dabí'iłtsé yaa nadaagolni' ni'. 25 Nohwíí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi n'íí bich'ą́'gé' hadaałiłshołchįį, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań Abraham bich'į' hadzii, Nich'ą́'gé' daałideshchiinihíí ła' binkááyú ni'gosdzáń biká' ił'angé' łedaadiłchiinihíí dawa biyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł, niigo daanohwitaa n'íí yił łángodest'ąą n'íí nohwá begolne'. 26 Bik'ehgo'ihi'nań biYe', Jesus, hayiłtjįgo da'iłtsé nohwich'į' oyił'a' ni', dała'á nołtjįgo nchǫ'go ágot'eehíí bich'ą́'yúgo ádaanołt'eego nohwiyaa gozhǫ́ǫ́ doleełhíí bighą nohwich'į' oyił'a' ni'.

4

1 Peter ła'íí John biłgo nnee t'ah yich'į' yádaałti'ná' okąąh yedaabik'ehi, silááda da'ch'okąąh goz'aaníí yinádaadéz'íni binant'a' ła'íí Sádducees daanlíni baa hikai, 2 Áí hadaashkee lę'e, Peter ła'íí John biłgo nanezna'íí Jesus binkááyú naadiikáh doleeł, daaniigo, nnee yił ch'ídaago'aahíí bighą. 3 Nnee hadaashkee n'íí Peter ła'íí John biłgo daayiłtsoodgo ha'ánezhteezh iskąązhį': ałk'iná' o'i'ą́ąhíí bighą. 4 Da'ágát'éé ndi nnee łą́ągo Peter ła'íí John biłgo biyati' daidezts'aaníí daayosdląąd; ashdladn doo náhóltag dayú shį da'osdląąd. 5 Iskąą hik'e Jews binadaant'a'íí, Jews yánazíni ła'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi Jerúsalemyú dała'adzaa, 6 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Ánnas holzéhi, Cáiaphas, John, Alexánder, ła'íí okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bik'íí dawa ałdó' dała'adzaa lę'e. 7 Díí nneehíí Peter ła'íí John biłgo da'ałní'gee

daayineskeego nayídaadiłkid, Hat'íí binawod, hadń bizhi' bee díí ádaałdzaa?
8 Peter, Holy Spirit bił nlįįgo yábiyiłti'go gádaabiłn̲ii, Nn̲ee bánadaanołt'aahíí
ła'íí Israel hat'i'íí bánasoziiníí, 9 Nn̲ee doo nagháhihíí bich'osii'n̲i'íí, díí nn̲ee
hago at'éégo nábi'dilziihíí bighą díí jįį nanohwídaadołkidyúgo: 10 Nohwíí ła'íí
Israel hat'i'íí dawa bídaagonołsį le', Jesus Christ, Názarethgé' gólíni, tsį'iłna'áhi
bídaahesołkał n'íí, daztsąągé' Bik'ehgo'ihi'n̲ań nábihil'n̲a' n'íí, áń bee díí nn̲ee
nłt'éé nasdlįįgo nohwidáhyú siziį. 11 Díí tséhíí kįh ádaagołe'íí daanołíni
yó'odaasołn̲e' n'íí iłhagon'aagee da'iłtsé si'aaníí silįį. 12 Áń ba'ashhahyú
doo hadń hasdákołteehíí gólį́į́ da, díí yáá das'aaníí bitł'ááhyú hizhíihíí bee
hasdáhikáh doleełíí dała'á ndi doo ni' biká' nn̲ee baa nádet'ąą da. 13 Peter
ła'íí John biłgo nn̲ee doo da'ołtag dahi, débaagoch'oba'íí daanlįį ndi doo bił
daagoyéé dago yádaałti', nn̲ee nadaant'aahíí yídaagołsį́įdgo bił díyadaagot'ee;
áík'ehgo Jesis yił nakai n'íí yínádaagołsį́įd. 14 Nn̲ee nábi'dilziihíí bit'ahgé'
siziį́go daayo'įįhíí bighą doo hat'íí nádaado'n̲iid da. 15 Áíná' Peter ła'íí John
biłgo ch'ínoł'aash daayiłnn̲iidná', dasahn iłch'į' yádaałti', 16 Díí nn̲eehíí
hago ádaahiidle'? Godiyį̨hgo ágodzaahíí binkááyú ágodzaago Jerúsalemyú
daagolíínníí dawa yídaagołsį; nohwíí doo daahohiidląą da daan'n̲iihíí
doo bik'eh da, daan̲iigo. 17 Nn̲ee bitahyú doo dayúwehyú dididlaadgo
da, haląą gádaabiłdo'n̲iih, Áń bizhi'íí bee hadń bich'į' yánáhólti' hela'.
18 Áík'ehgo yushdé' daayiłn̲iigo, Jesus bizhi' bee yánáhólti' hela' dagohíí
iłch'ínánágonoł'aah hela', daabiłn̲iigo bándaagoz'ąą. 19 Áíná' Peter ła'íí John
biłgo gádaabiłn̲ii, Bik'ehgo'ihi'n̲ań binadzahgee nohwíí nohwich'į' ídílts'ąągo
née, dagohíí Bik'ehgo'ihi'n̲ańgo née, hayíí dábik'ehíí bendaagonoł'aah.
20 Nohwíí hayíí hiit'iiníí ła'íí dihiits'agíí baa nagohiiln̲i'hi at'éé. 21 Nn̲ee
nadaant'aahíí, Jesus baa yánáhólti' hela', nádaabiłdo'n̲iidná' nádołt'aash
daabiłnn̲iid; nn̲ee dawa ágodzaahíí bighą Bik'ehgo'ihi'n̲ań ba'ahédaanzį́go doo
hago at'éégo ádaile' da. 22 Nn̲ee nábi'dilziihíí dizdinhíí bitisyú bił łegodzaahi.
23 Peter ła'íí John biłgo ch'ínát'áázhná' yił nakai n'íí yich'į' onát'aazhgo
okąąh yedaabik'ehi yánadaant'aahíí ła'íí Jews yánazíni ádaabiłn̲ii n'íí yaa
nadaagosn̲i'. 24 Áí daidezts'ąąná' Bik'ehgo'ihi'n̲ań bich'į' da'okąąhgo gádaan̲ii,
NohweBik'ehń, yáá, ni'gosdzáń, túnteel ła'íí daabiyi' daagolíínníí dawa
Bik'ehgo'ihi'n̲ań ńlį́į́go áńlaa; 25 David, nánal'a'á, binkááyú yánłti'go gáńn̲ii
ni', Hat'íí bighą doo Jews daanlįį dahíí hadaashkee, ła'íí nn̲ee dawahá doo
begoln̲e' dahíí yaa natsídaakees? 26 Ni'gosdzáń biká' ízisgo nant'án daanliinníí
iłk'izhį' ádaadzaa, ła'íí nn̲ee yánadaant'aahíí dała'adzaa, Bik'ehgo'ihi'n̲ań
ła'íí Its'áínłtíni, Christ holzéhi, biłgo yich'į' náda'nziidgo. 27 Da'an̲iigo,
niYe' Dilzini, Jesus, Its'ánłtíni, yich'į' náda'nziidgo Hérod ła'íí Póntius
Pílate, doo Jews daanlįį dahíí, ła'íí Israel hat'i'íí biłgo dała'adzaa, 28 Nigan
binawodíí ła'íí niini' be'ágodon̲iiłíí dabí'iłtsé bengóń'ąą n'íí yee ádaan̲e'go
dała'adzaa. 29 K'adíí nohweBik'ehń, nowhenadaago'aahíí hóyíńłts'ąą,
áík'ehgo nánada'idziidíí niyati' doo daasiite'go bee yádaahiilti' dago bidag
ádaant'eego ádaanohwinłsį, 30 Dahdnln̲íhgo na'ílziih; ła'íí niYe' Dilzini, Jesus,
bizhi'íí binkááyú godiyį̨hgo be'ídaagozinníí ła'íí ízisgo ánágot'įįłíí ánánł'įįł le',
da'okąąhgo daan̲ii. 31 Ąął da'oskąądná' dała'adzaagee godihes'naa; áígé' Holy
Spirit bee baa daagodest'ąągo Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' doo daaste'go yee
yádaałti' da lę'e. 32 Nn̲ee łą́ągo da'osdląądíí biini' dała'á, bijíí dała'á nasdlįį:
daabíyéehíí doo dasahn shíyéé daanzį da; ndi dawahá dałaházhį' daabíyéé
lę'e. 33 Nadaal'a'á dayúweh beBik'ehń Jesus daztsąągé' naadiidzaahíí dázhǫ́
nłt'éégo yaa nadaagoln̲i', Bik'ehgo'ihi'n̲ań biłgoch'oba'íí zhą́ bitisgo biká'zhį'
at'éé daazlįį lę'e. 34 Tédaat'iyéhíí bitahyú doo ła' da silįį: hayíí bini' dagohíí

bikįh daagolíínií baa nadaagohezn̄iigo, bich'á'gé' daayist'įįdíí 35 Nadaal'a'á bádngee ndaayihezn̄il: áigé' hayíí tédaat'iyéhíí hat'íí yídaadiníí daantį́įgee yitah da'izn̄ii. 36 Joses, nadaal'a'á Bárnabas bizhi' bá ádaizlaahi, (Kodag yałti'íí ye'at'éhi golzeego ágolzee,) Cýprusgé' Levi hat'i'íí nlíni, 37 Ni' bíyéehíí baa nagohezn̄iigo zhaali baa hi'né'íí nadaal'a'á bádngee nyiné'.

5

1 Áíná' nn̄ee ła', Ananías holzéhi, bi'aad, Sapphíra holzéhi, biłgo ni' baa nadaagohezn̄ii, 2 Bi'aad yígółsi̯go zhaali baa hi'né'íí ła' t'ąązhį' yotą'ná' ła' zhą́ nadaal'a'á bádngee nyiné' lę'e. 3 Áík'ehgo Peter gán̄íí, Ananías, hat'íí bighą ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, naniłaago Holy Spirit bich'į' nashíńch'a', ni' bich'á'gé' zhaali naa hi'né'íí łahzhį' t'ąązhį' hóńtą'go nńné'? 4 Doo hwahá nahin̄iih daná' n̄íyéé ni' ya'? Nahezn̄iihíí bikédé'go zhaali naa hi'né'íí dáni benik'eh ni' ya'? Hago at'éégo tsídíńkeezgo díí bee ándzaa? Doo nn̄ee bich'į' nashíńch'a' da, Bik'ehgo'ihi'n̄ań bich'į' nashíńch'a'. 5 Díí yati'íí Ananías yidezts'ąąná' nágo'go daztsą́ą: nn̄ee dawa yaat'ídaanzi̯híí tsídaadesyiz. 6 Nn̄ee ánii nakaiyéhíí nádikaigo ch'id bił daizdis, áígé' ch'adaabizyį̄yú łehdaabistį̄į. 7 Áígé' taadn łedihikeezyú shį nn̄ee daztsaanií bi'aad ágodzaahíí doo yígółsį dago ha'ayáá. 8 Peter gáyiłn̄ii, Shił nagoln̄í', gáhołą́ągo izlį̄įgo ni' nohwaa nagohezn̄ii née? Áígé' gán̄íí, Ha'aa, akohgo izlį̄į. 9 Peter gánábiłdo'n̄iid, Hat'íí bighą Bik'ehgo'ihi'n̄ań biSpirit nabínołtaahgo bich'į' godeso'ąą? Isąą, niką' łehdaistiiníí ch'ígót'i'yú nadaazį, áí ni ałdó' ch'ídaaniłteeh. 10 Áík'ehgo dagoshch'į' Peter bádnyú nágo'go daztsą́ą: nn̄ee ánii nakaiyéhíí ha'ákaigo isdzán daztsą́ągo yídaagołsi̯į́d, áígé' ch'adaabizyį̄yú biką' łe'sitį̄į n'íí bahgee łehdaistį̄į. 11 Nn̄ee da'osdląądíí dała'ánát'į̄ł́íí tsídaadesyiz lę'e, ła'íí hayíí yaat'ídaanzi̯híí ałdó' tsídaadezyiz. 12 Nn̄ee bitahyú godiyi̯hgo be'ídaagozinií łą́ągo, ła'íí ízisgo ánádaagot'i̯ł́íí nadaal'a'á binkááyú ánágot'i̯ł́; (Sólomon bich'ínágohin'ą́ągee dała'á daabini'go dała'ánát'i̯įh. 13 Jesus doo daayodląą dahíí ńdaaldzidgo doo yéhikai da ndi nn̄ee nłt'éégo baa natsídaakees. 14 Nn̄ee dayúweh łą́ągo ła'íí isdzáné biłgo Jesus daayodlaaníí yénáhikai;) 15 Áík'ehgo daanezgaihíí da'intinyú ch'ínádai'n̄iłgo biká'da'astíné ła'íí ch'id biká' nazhjeed, Peter higaałgo bichagosh'oh zhą́ ndi biká'zhį' áon̄e' daanzi̯go. 16 Jerúsalem bin̄aayú kįh nagozn̄ilgé' ałdó' nn̄ee łą́ągo daanezgaihíí ła'íí nn̄ee spirits daanchǫ'íí biyi' daagolíínií yił nihikáh, áí dawa nádaadziih lę'e. 17 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni yił nakaihíí dábiłgo (Sádducees daanlíni,) dázhǫ́ hadaashkeego, 18 Nadaal'a'á daayiłtsoodgo ha'áná'ilka'á yun̄e' ha'ádaiskaad lę'e. 19 Tł'é'yú Bik'ehgo'ihi'n̄ań binal'a'á yaaká'gé'hi ha'áná'ilka'ágee ch'íná'iti̯híí yá ch'íńtą́ągo ákú yił ch'íkai, áígé' gábiłn̄ii, 20 Ti'i, da'ch'okąąh goz'ąąyú dołkáh, áígee nasozi̯įgo díí nłt'éégo ihi'n̄aahíí baa yati'íí dawa nn̄ee baa bił nadaagoln̄i'. 21 Díí daidezts'ąąná' hayiłkaałyú da'ch'okąąh goz'ąą yun̄e' ha'ákaigo bił ch'ídaago'aah. Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni yił nakaihíí biłgo hikaigo nn̄ee yánádaaltihíí ła'íí Israel hat'i'i yánaziiníí dała'áyíílaaná' ha'áná'ilka'áyú nadaal'a'á yíká o'ił'a'. 22 Áíná' aasitíni ha'áná'ilka'áyú okai, n'íí nadaal'a'á n'íí doo hwaa da lę'e, áígé' nákaigo nadaagosn̄i', 23 Gádaan̄iigo, Ha'áná'ilka'áyú nłt'éégo o'ogęęzná' aasitíni dáádítį́hgee t'ah nazi̯įná' baa nkai ndi ch'ídaasiitąą hik'e doo hadń ákón̄e' naháztąą da ląą. 24 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni ła'íí silááda da'ch'okąąh goz'aaníí yin̄ádaadéz'íni binant'a' ła'íí okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi díí daidezts'ąąná' hagosha' at'éégo ląą dayúweh bá daagowáh daanzi̯ lę'e. 25 Ła' nyáágo gádaabiłn̄ii, Nn̄ee ha'ádaasołkaad n'íí

da'ch'okąąh goz'ąą yuę' nazįį, nnee yił ch'ídaago'aahgo. 26 Áík'ehgo siláádа da'ch'okąąh goz'aaníí yiná́daadéz'íni ła'íí binant'a' nadaal'a'á yíká okaigé' dánt'éhego yił nakai: nnee tséé bee daanohwiłné' doleełhi at'éé daanzįgo ńdaaldzidhíí bighą. 27 Yił nakainá' nnee yánádaaltihíí naháztąągee yił hikai baa yá'iti'híí bighą: áígee okąąh yebik'ehi dá'tiséyú sitíni nabídaadiłkid, 28 Gáníígo, Díí yízhííhíí bee iłch'ínágonoł'aah hela', daanohwiłn'niigo nohwá ndaagosiit'ąą ni', n'íí kú lá Jerúsalem dágoz'ąą nt'éégo bił ch'ínánágonołt'aah, ła'íí áí nnee zesdiinií nohwíí nohwik'izhį' daadoł'áhgo ádaałt'įį. 29 Peter ła'íí nadaal'a'á ła'ihíí biłgo hadaasdziigo gádaanii, Nohwíí Bik'ehgo'ihi'nań da'ánííyú ádaant'eego dábik'eh, doo nnee da. 30 Jesus tsį'iłna'áhi bídaahesołkałgo daazesołhįį n'íí daanohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihi'nań daayokąąhń daztsąągé' nábihil'na'. 31 Áń Nant'án ła'íí Hasdá'iiníłi nlįįgo Bik'ehgo'ihi'nań ábíílaago bigan dihe'nazhinéégo dahbinesdaa ni', Israel hat'i'i binchǫ'i bich'ą'zhį'go ádaile'go binchǫ'íí bich'ą'gé' baa nádaagodet'ąąhíí bighą. 32 Díí ánágot'įįłíí daahiit'ǫ́ígo baa nadaagohiilni'; Holy Spirit ałdó' yaa nagolni', áí Holy Spirit-híí hayíí Bik'ehgo'ihi'nań biyati' yikísk'eh ádaat'eehíí yaa daidez'ąą ni'. 33 Yánádaaltihíí áí daidezts'ąąná' bił daagoshch'iigo, nadaiłtseed hádaat'įįgo yendaagoshchįį lę'e. 34 Áíná' Phárisee ła' nnee yánádaaltihíí itah nlíni, Gamáliel holzéhi, begoz'aaníí iłch'ígó'aahi, nnee dawa nłt'éégo baa natsekeesi hizį'go, Díí nneehíí dét'įhézhį' nláhyú ch'ínókáh, nniid; 35 Áíná' gánií, Israel hat'i'íí daanołíni, díí nnee hago ádaałe'íí baa daagonołsąą. 36 Doo áníná' nnee ła' Theúdas holzéhi ízisgo at'éhi ídeshchįįgo nnee łą́ągo dǫ́ígo nanadínyú shį béhikai ni': áń zesdįįgo bikísk'eh ádaat'ee n'íí dawa iłtanáhosąągo begoldoh n'íí doo hat'íí da silįį ni'. 37 Áí bikédé'go Judas, Gálileegé' gólíni, nnee tax nahi'niił doleełhíí bighą daaholtag ni'ná' nyáá, áń ałdó' nnee łą́ągo íts'áíńnil: áń ałdó' daztsąą, áígé' bikísk'eh ádaat'ee n'íí dawa iłtanáhosąą ni'. 38 K'adíí gánohwiłdishnii, Díí nneehíí doo baa nałkai da, doo nadaanołtł'og da: díí begoldohíí nnee bich'ą'gé' bee ánágot'įįł lę'eyúgo, doo hat'íí da hileeh: 39 Áíná' Bik'ehgo'ihi'nań bich'ą'gé' lę'eyúgo doo bengowáh ádaałe' at'éé da; nohwíí dánko Bik'ehgo'ihi'nań bich'į' nadaagonołkaadgo nohwígózį. 40 Nnee yánádaaltihíí Gamáliel anííhíí bił dádaabik'ehgo nadaal'a'á yushdé' daayiłniigo ánákai, áígé' Jesus bizhi'íí bee yánánáłti' hela', daabiłniiná' ńdaabinestsaz, áígé' onádaabis'a'. 41 Áík'ehgo yánádaaltihíí yich'ą' dahnaskai, Jesus bizhi'híí bighą ádaayágosįhyú ádaats'izlaa lę'e ndi Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee nłt'éégo ádaat'eego yídaagołsįhíí bighą bił daagozhǫ́ǫ́ lę'e. 42 Dajįį biigha da'ch'okąąh goz'ąą yuę' ła'íí daagowąyú Jesus Christ yaa nadaagolni'go yaa iłch'ídaago'aah lę'e.

6

1 Áíná' Jesus daayokąąhíí łą́ągo silįįná' Jews daanlíni Greek biyati' yee yádaałti'íí doo bił daagozhǫ́ǫ́go Hebrews daanlíni gádaayiłnniid, Dajįį biigha ch'iyáń na'niihgee nohwíí nohwitahyú isdzáné biką' nanezna'ihíí doo yich'į' zhinéé ádaat'ee da lę'e. 2 Áík'ehgo nakits'ádahíí nnee Jesus daayokąąhíí dawa yushdé' daayiłnniid, áígé' gádaayiłnii, Ch'iyáń nadaahii'niihíí bighą Bik'ehgo'ihi'nań biyati' baa nadaagolni'íí doo k'ihzhį' ndaagont'aa bik'eh da. 3 Áík'ehgo, nohwik'ííyú, nnee gosts'idi, nłt'éégo baa yádaałti'íí, Holy Spirit ye'ádaat'eehíí, daagoyáánií nohwitahgé' hadaałniił, áí nnee díí na'idziidíí yedaabik'ehgo ádaahiidle'. 4 Áíná' nohwíí dágodest'i'yú da'ohiikąąh ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań biyati' baa yádaahiilti' doleeł. 5 Ádaaniihíí nnee dawa bił dádaabik'eh: áík'ehgo Stephen dázhǫ́ nłdzilgo odláni, Holy Spirit ye'at'éhi,

Philip, Prókorus, Nicánor, Tímon, Pármenas, ła'íí Nícolas, Jews bi'okąąhíí yenyáhi, Ántiochgé' gólíni, hadaihezn̲il. 6 Áí hadaisn̲ilíí nadaal'a'á yidáhzhį' yił nnikaigee yiká' ndaadesn̲iigo yá da'oskąąd. 7 Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' dayúweh begodeyaago Jerúsalemgee Jesus daayokąąhíí łą́ągo bínáhiikai; okąąh yedaabik'ehi ałdó' łą́ągo odlaaníí yikísk'eh ádaat'ee lę́'e. 8 Stephen, dázhǫ́ nłdzilgo odláni, Holy Spirit bee binawod golíni, ízisgo ánágot'įįłíí ła'íí godiyįhgo be'ídaagoziníí nn̲ee bitahyú ye'áná'ol'įįł. 9 Nn̲ee ła', Líbertines daaholzéhi, ła'íí Cyrénegé' ła'íí Alexándriagé' daagolíni, ła'íí nn̲ee Cilíciagé' ła'íí Asiagé' nakaihi ha'ánáłséhíí bitahgé' Stephen yił ładaadit'ah nkegonyaa. 10 Áíná' Stephen goyą́ągo ła'íí Holy Spirit yábiyiłti'go nn̲eehíí doo ła' bitisgo hadziih da lę́'e. 11 Áík'ehgo nn̲ee ła' yich'į' na'daahezn̲ilgo gáyiłn̲ii, Nadaałch'aago Stephen baa yádaałti', áík'ehgo gádaan̲ii, Moses ła'į́į́ Bik'ehgo'ihi'n̲ań nchǫ'go yaa yałti'go daadihiits'ag. 12 Áígé' nn̲ee Stephen yik'edaann̲iihíí, Jews yánazíni, ła'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'iłchíhi, ła'íí nn̲ee dawa hadaashkee ádaizlaago Stephen yaa hikaigo daayiłtsood, áígé' nn̲ee yánádaaltihíí yił yaa hikai. 13 Nn̲ee nadaach'áhi yił hikai, áík'ehgo gádaan̲ii, Díí nn̲eehń díí godiyįhgo goz'aaníí ła'íí begoz'aaníí dawahn nchǫ'go yaa yałti'; 14 Gán̲iigo daadihiits'ag, Jesus Názarethgé' gólíni díí godilzįhgo goz'aaníí nagohilkaad, ła'íí Moses nohwá yengon'ą́ą́ n'íí łahgo ánáyidle'. 15 Nn̲ee yánádaaltihíí dawa Stephen da'is'ah daineł'į́į́go binii Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á yaaká'gé'hi biniihíí k'ehgo at'éégo daayiłtsą́ą.

7

1 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni gábiłn̲ii, Ádaaniłch'in̲iihíí da'an̲ii née? 2 Stephen gán̲íí, Nn̲ee daanołíni, shik'ííyú, nn̲ee báyáń daanołíni, shídaayesółts'ą́ą; nohwitaa n'íí Abraham, doo hwahá Chárranyú ngoleeh daná' Mesopotámiayú gólį́į́ ni'ná' Bik'ehgo'ihi'n̲ań bich'ą́'idindlá́ád nlíni bich'į' ch'í'n̲ah ádelzaa, 3 Áígee gábiłnn̲iid, Nini' ła'íí nik'íí bich'ą́' dahnn̲áhgo ni' nił ch'í'n̲ah áshłe'yú ńn̲ááł. 4 Áík'ehgo Abraham Kaldéans bini'gé' dahnyaago Charran golzeegee golį́į́ lę́'e: bitaa daztsą́ąná' díí ni' biyi' daagonołį́įzhį' Bik'ehgo'ihi'n̲ań bik'ehgo onágódle' lę́'e. 5 Áíná' ni' bíyéehíí doo ła' baa gon'ą́ą́ da, doo ndi dałahndi nch'idel'eezgo da: áíná' bichą́ghášhé doo ła' da ndi bíí ła'íí bich'ą́'gé' daałideshchiinihíí daabíyéé doleełgo yángon'ą́ą́ lę́'e. 6 Bik'ehgo'ihi'n̲ań Abraham bich'į' hananádziigo gánn̲iid, Nich'ą́'gé' daałideshchiiníí ni' doo yídaagołsį da n'íí yiyi' daagolį́į́ doleeł; áígee nn̲ee ni' daabíyéehíí isná ádaabidle'go dį́į́dn gonenadín łegodzaazhį' biniidaagonłt'éé doleeł. 7 Nn̲ee isná ádaabisdlaahíí biniidaagodishłe' doleeł; áí bikédé'go áígé' ch'ékáhgo dząągee daashokąąh doleeł, n̲ii lę́'e, Bik'ehgo'ihi'n̲ań. 8 Áígé' Bik'ehgo'ihi'n̲ań circumcísion bee Abraham yił łángot'ą́ą: áík'ehgo Abraham biye' Isaac gozlį̨įgo tsebíí behiskaaníí bijį̨į circumcise áyíílaa; áígé' Isaac biye' Jacob gozlį̨į; Jacobhíí biye'ke nakits'ádah daagozlį̨į, áí bich'ą́'gé' nakits'ádahyú nn̲ee hat'i' silį̨į. 9 Jacob biye'kehíí daabidizhé Joseph daayołch'į̨į'go, yik'edaann̲iihgo Egyptyú baa nadaahezn̲ii: áíná' Bik'ehgo'ihi'n̲ań bił nlį̨į̨go, 10 Bich'į' nadaagontł'ogíí bigha dawa yich'ą́' binłtį́į́, áígé' Pháraoh, Egypt yánant'aahíí, yił nzhǫǫgo ła'íí binadzahgee goyą́ągo Bik'ehgo'ihi'n̲ań ábíłsį; Pháraohíí Egypt dahot'éhé ła'íí bikįh biyi' daagolíníí yánant'aago ábíílaa. 11 Egypt ła'íí Cánaanyú dahot'éhé shin̲á' góyéégo daagodeyaa: áígee daanohwitaa n'íí bich'iyą' n'íí bich'ą́' ádaasdį̨įdgo biniidaagonłt'éé lę́'e. 12 Egyptyú nadą́' gólį́į́ łą́ągo Jacob yaat'ínzį̨į́ná' daanohwitaa n'íí da'iłtsé ákú odais'a' lę́'e. 13 Iké'gee nanákainá' Joseph,

Daanohwik'isn nshłįį n'íí shíí ánsht'ee, daayiłn̲iigo bídaagołsįįd; ła'íí Joseph bik'íí Pháraoh yígółsįįd. 14 Áígé' Joseph bitaa ła'íí bik'íí dawa biłgo gosts'idin ashdla' hilt'eego yiká'o'ił'a', 15 Áík'ehgo Jacob Egyptyú o'ín̲il, ákú Jacob daztsąą, ła'íí daanohwitaa n'íí ałdó' da'iłké'go nanezna', 16 Ái dawa Sýkemyú onádaihezn̲ilgo iłch'į'ndaahi'n̲iił goz'ąą yun̲e' da'iłké'go łedaahasn̲il, áí goz'aaníí Abraham Sýkem biye' Émmor biye'ke bich'ą'gé' zhaali bee nagohesn̲ii ni'. 17 Bik'ehgo'ihi'n̲ań Abraham bángon'ąą n'íí begoln̲e'íí ałhánégé' goldohná' Abraham bich'ą'gé' daałideshchiinihíí Egyptgee łąą silįį lę'e. 18 Áíná' Egyptyú ła' nant'án nanásdlį́į́, áń Joseph doo yígółsį da lę'e. 19 Áń nohwíí hahiit'i'íí yik'edaann̲iih lę'e, ła'íí daanohwitaa n'íí gádaayiłn̲iigo bándaagoz'ąą, Mé' daagozlįįhíí da'izlįįyú ch'ídaahołkaadgo da'akú nann̲e' le'. 20 Áígee Moses gozlįįgo dázhǫ́ dénzhóné lę'e, áń bitaa golį́į́ yun̲e' nadaach'iłteego taagi daahitąą: 21 Áígé' da'izlįįyú ch'ídaach'istįįyú Pháraoh bitsi' nábinłtįįgo dabíí bizhaazhé k'ehgo yíhiłn̲a'. 22 Egyptyú daagolíínií bigoyą'íí dawa Moses bił ch'et'ą́ągo dázhǫ́ nłt'éégo yałti' ła'íí nłt'éégo ánát'įįł silįį. 23 Moses dizdin bił łegodzaaná', shik'ííyú Israel hat'i'íí bich'į' doshá́h nzį lę'e. 24 Áík'ehgo ła' inaghanaghaago yiłtsąągo, áń yik'izhį' onálwodgo yił nałts'įhgo daztsąą: 25 Shíí hat'i'íí biniidaagonłt'éehíí biyi'gé' Bik'ehgo'ihi'n̲ań shich'on̲iigo bił ch'ídishkaahíí yídaagołsį shį nzį lę'e; ndi doo bídaagołsį da. 26 Iskąą hik'e dabíí hat'i'i naki iłch'į' dahnádilwo'go yiká ńyáá, nkenágoheltǫǫd nzįgo gádaayiłn̲ii, Iłk'isyú nołdlįįná' hat'íí bighą iłn̲í'dołn̲íh? 27 Áíná' ba'ashhahgé' gólíni doo bik'ehyú ánáyo'įįł dahń Moses k'ihzhį' yenyilná' gán̲íí, Hadń nohwinant'a' ła'íí nohwaa yałti'i ánííłaago áńt'įį? 28 Adąąná' nn̲ee Egýptian nlíni zíníłhįįhíí k'ehgo shíí ałdó' shizinilhéé née? 29 Díí án̲ííhíí bighą Moses dabíí hat'i'i yich'ą' halwodgo Mádiangee golį́į́ ngohéyáá, áígee biye'ke naki gozlįį. 30 Áígé' dizdin łegodzaa bikédé'go Dził Sína holzéhi bin̲aayú da'izlįįyú ch'il diltłi'i biyi'gé' Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á yaaká'gé'hi bich'į' ch'í'n̲ah ádelzaa. 31 Moses yo'įįná' bił díyagot'ee lę'e: ilhánégo yineł'įígo nyáá hik'e Bik'ehgo'ihi'n̲ań bich'į' hadzii, 32 Gán̲íígo, Shíí daanitaa n'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań daayokąąhń nshłįį, Abraham, Isaac ła'íí Jacob Bik'ehgo'ihi'n̲ań daayokąąhń nshłįį. Moses tsídolyizgo ditłidgo doo ázhį' nádést'įįd da. 33 Bik'ehgo'ihi'n̲ań gábiłn̲ii, Nikee ádaandlee: ni' biká' síńziiníí ni' godiyini at'éé. 34 Egyptyú shichągháshé biniidaagonłt'éégo hish'įį, áí hish'įįgo ik'ídaadi'n̲iihíí dists'ag, áík'ehgo áí bich'ą' nshn̲iiłyú níyáá. Ti'i, dák'ad Egyptyú nideł'a'. 35 Dadíí Moses Israel hat'i'i doo hádaabit'įįgo gádaan̲ii n'íí, Hadń nohwinant'a' ła'íí nohwaa yałti'íí ánííłaa? Da'áí Moses n'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á yaaká'gé'hi ch'il biyi'gé' bich'į' ch'í'n̲ah ádelzaa n'íí binkááyú Bik'ehgo'ihi'n̲ań bides'a', nant'án nlįįgo ła'íí Israel hat'i'íí biniidaagonłt'éehíí yich'ą' yíín̲íiłgo bides'a'. 36 Ái Moses n'íí ízisgo ánágot'įįłíí ła'íí godiyįhgo be'ídaagoziníí Egyptyú ła'íí Red Seayú ánát'įįł ni'ná' Egyptgé' ch'íin̲ilgo da'izlįįyú nanałse'go dizdin łegodzaa. 37 Da'áí Moses-híí Israel hat'i'íí gádaayiłn̲ii ni', Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú Na'iziidi hileehgo nohwik'ííyú bitahgé' Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohweBik'ehń nohwá habiłteeh, shíí hashiłtį́į́híí k'ehgo; áń hódaayesółts'ąą. 38 Da'izlįįyú ha'ánáłséh n'ná', díí Moses-híí Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á yaaká'gé'hi Dził Sína holzeeyú bich'į' yałti' n'íí ła'íí daanohwitaa n'íí bigizhgee yałti'íí nlįįgo yati' hin̲áhi nohwá baa hi'né' ni': 39 Áń daanohwitaa n'íí doo bídaayésts'ąą hádaat'įį da ni', doo hádaabit'įį da, áíná' Egyptyúgo nádiikáhíí zhą́ bijíígé' hádaat'įį lę'e. 40 Aaron gádaayiłn̲ii, Hat'íhíta daahohiikąąhíí nohwá ánle', áí nohwá go'įį doleeł: díí Moses Egyptgé' ch'ínohwin̲il n'íí hago adzaa shįhíí doo

bídaagonlzį da. 41 Áíná' magashi bizhaazhé be'ilzaa'i ndi ádaizlaago dahat'íhíta yiyaa odaayihiṉiiłgo daayokąąh, dabíí ádaizlaahíí yaa bił daagozhǫ́ǫgo. 42 Áík'ehgo yáá biyi'gé' dawaháhíí daayokąąhgo Bik'ehgo'ihi'ṉań dabiini'zhį' ch'ídaabizṉil; Bik'ehgo'ihi'ṉań binkááyú nada'iziidi n'íí binaltsoos biyi' k'e'eshchįįhíí k'ehgo, Israel hat'i'i daanołíni, da'izlįįyú dizdin nohwee łedaagosdzaa n'ná' magashi bizhaazhé, dibełǫ́ǫ́ bizhaazhéta nadaałtseedíí ła'íí dahat'íhíta shaa daahołṉiił lá née? 43 Gowągolgai biyi' Mólok holzéhi daayokąąhíí nadaałṉil, ła'íí daahołkąąhíí Rémphan holzéhi bits'iłsǫǫsé k'ehgo be'ilzaahíí ałdó' nadaałṉil, díí be'ilzaago ádaasolaahíí daahołkąąhgo: áík'ehgo Bábylon bitisyú ch'ínołkáhgo ánohwishłe'. 44 Daanohwitaa n'íí gowągolgai biyi' da'okąąhi Bik'ehgo'ihi'ṉań yił daanlįįgo bebígózini da'izlįįyú goz'ąą, áí hago'at'éégo alṉéhíí Bik'ehgo'ihi'ṉań Moses yił ch'í'ṉah áyíílaahíí k'ehgo alzaa. 45 Daanohwitaa n'íí Jesus bá nant'aago Bik'ehgo'ihi'ṉań doo Jews daanlįį dahíí bá ch'íineheyoodná' gowągolgai biyi' da'okąąhíí ni' daabíyéé gozlįįyú daistsoozgo hikai, áí doo Jews daanlįį dahíí David dánant'aa silįįzhį' Bik'ehgo'ihi'ṉań daanohwitaa n'íí dábidáhgee ch'ídaaniheyood; 46 David Bik'ehgo'ihi'ṉań yił nzhǫǫ silįį, áík'ehgo Jacob Bik'ehgo'ihi'ṉań yokąąhń yiyi' golǫ́ǫ́ doleełíí bá ágóshłe' nzį lę́'e. 47 Ndi Sólomon holzéhigo Bik'ehgo'ihi'ṉań kįh yiyi' golíínií bá ágólaa. 48 Áíná' Da'tiséyú At'éhi kįh dá nṉee bigan yee ádaizlaahi doo yiyi' golǫ́ǫ́ da; Bik'ehgo'ihi'ṉań binkááyú na'iziidíí gáṉíí n'íí k'ehgo, 49 Yaaká'yú goz'aanií biká'dah'asdáhá biká'gé' nansht'aahíí át'éé, ni'gosdzáńhíí biká' dahnádes'isíí át'éé: kįh hago'at'éhi shá ágóle'? ṉíí lę́'e Bik'ehgo'ihi'ṉań: hayúshą' hanasółgo áíná'? 50 Aishą' shiganíí doo dawa bee ashłaa da lę́'e? 51 Doo nohwee daagondlįį dahi, nohwijíí ła'íí nohwijeyi' doo círcumcise ádaanołt'e'i dahíí k'ehgo doo daagodinołsíni da, dawahn Holy Spirit bich'ą́'zhį'go ádaanołt'ee, daanohwitaa n'íí ánádaat'įįł n'íí k'ehgo nohwíí ałdó' ánádaałt'įįł. 52 Hagee daanohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihi'ṉań binkááyú nada'iziidi n'íí doo yiniidaagodezlaa da? Nłt'éégo Ánát'įįłíí yígháhíí dabí'iłtsénáʼ yaa nadaagolṉi'íí nadaistseed; áí Nłt'éégo Ánát'įįłíí nyee'íí biyi'zhį' ch'ídaasołtįįgo daazesołhįį: 53 Bik'ehgo'ihi'ṉań binadaal'a'á yaaká'gé'hi begoz'aanií nohwaa daidez'ąą ndi doo bikísk'eh ádaanołt'ee da. 54 Nṉee dała'adzaahíí Stephen áṉííhíí daidezts'ąąná' dázhǫ́ bił daagoshch'ii'go biwoo nádaagai. 55 Áíná' Stephen, Holy Spirit ye'at'éégo, yaaká'yú dezghalgo Bik'ehgo'ihi'ṉań bich'ą́'idindláádíí ła'íí Jesus Bik'ehgo'ihi'ṉań dihe'nazhiṉéégo siziįgo yiłtsąą, 56 Áígé' gáṉíí, Yáá iłch'ą́' adzaago yaaká'yú nṉee k'ehgo Nyááhń Bik'ehgo'ihi'ṉań dihe'nazhiṉéégo siziįgo hish'įį. 57 Nádaadidilghaazhná' bijeyi' ndaadeshchidgo dawa bich'į' nádnkįį. 58 Kįh goznilíí bich'ą́'yú ch'ídaabist'e'go nyída'isṉe': tséé yee da'dilṉiihíí bidiyágé nṉee áníi nagháhá, Saul holzéhi, dées'eezgee ndaayihezṉil. 59 Stephen t'ah nyída'iłṉe'ná' gáṉíígo oskąąd, Jesus sheBik'ehń, shiyi'siziinií nádnné'. 60 Hayaa adzaago nawode gánṉiid, SheBik'ehń, díí nchǫ'ihíí dákoh bik'izhį' ádaaholé hela'. Ánṉiidná' daztsąą.

8

1 Stephen daabiziłheehíí Saul da'áígee bił dábik'eh lę́'e. Áígé' godeyaago Jesus daayokąąhíí Jerúsalemgee ha'ánáłséhíí biniidaagonłt'éégo inaghanakai begodeyaa; áík'ehgo dawa iłtanáhosąągo Judéayú ła'íí Samáriayú oheskai, nadaal'a'á zhą́ da'akú naháztąą lę́'e. 2 Nṉee daagodnłsíni Stephen dát'eego yaa daachagná' łedaistįį. 3 Áíná' Saulhíí Jesus daayokąąhíí dayúweh binaghanakai, gowąhíí dała'á gon'ą́ągo nantaago, nṉee ła'íí isdzáné daayiłtsoodgo ha'áyiłkaad lę́'e. 4 Jesus daayokąąhíí iłtanáhosąą n'íí dahot'éhé

anákahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolnı̨'. 5 Philip Samáriayú óyáá, áí biyi' kı̨h goznı̨ilgee Christ yaa yił nadaagolnı̨'. 6 Nnee łą́ągo Philip yałti'ihíí daidezts'ą́ągo ła'íí godiyı̨hgo ánágot'ı̨ı̨łíí ye'ánát'ı̨ı̨łíí daayiłtsą́ągo, ánı̨́íhíí dałełt'eego yaa natsídaakeesgo bídaayésts'ą́ą lę́'e. 7 Spirits daanchǫ'i nnee łą́ągo biyi' daagolı̨́ı̨́ n'íí daadilwoshná' biyi'gé' hanáhesą́ą, ła'íí łą́ągo daadi'il n'íí ła'íí doo nadaakai da n'íí nádaabi'dilziih. 8 Áík'ehgo áí kı̨h goznı̨ilgee dázhǫ́ koł daagozhǫ́ǫ́ lę́'e. 9 Áí kı̨h goznı̨ilgee nnee ła' Simon holzéhi dabí'iłtséná' nnee Samáriayú daagolíínííi daabo'ni'go k'izéyonıłi golı̨́ı̨́ lę́'e, nnee ízisgo at'éhi ádil'ı̨ı̨go: 10 Áń nnee dawa bídaayésts'ą́ą, nnee doo ízisgo ádaat'ee dahíí, nnee ízisgo ádaat'eehíí ndi gádaanı̨igo, Díí nnee Bik'ehgo'ihi'nań binawod bił nlı̨ı̨ lą́ą́. 11 Daabo'ni'go ńzaad ogoyaahíí bighą nnee yédaaldzidgo daayidnłsı̨ lę́'e. 12 Áíná' Philip, Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aaníí nłt'éégo baa na'gonı̨'íí ła'íí Jesus Christ bizhi' daayozhíígo yaa nagolnı̨'go nnee ła'íí isdzáné daayosdlą́ądgo baptize ádaaszaa. 13 Simon dabíí ndi osdlą́ądgo baptize ábi'delzaa: áígé' Philip yił dahizh'aazhgo godiyı̨hgo be'ídaagoziníí ła'íí ízisgo ánáol'ı̨ı̨łíí yiłtsą́ągo bił díyagot'ee lę́'e. 14 Jerúsalemgee nadaal'a'á nnee Samáriayú daagolíínííi Bik'ehgo'ihi'nań biyati' nádaagodn'ą́ą́ yaat'ídaanzı̨ı̨ná' Peter ła'íí John biłgo bich'ı̨' odais'a': 15 Ákú ń'áázhná' Holy Spirit baa daadót'aah daanzı̨go yá da'oskąą́d: 16 (BeBik'ehń Jesus bizhi' bee baptize ádaaszaa ndi doo hwahá hadń ła' Holy Spirit bee baa godet'aah da lę́'e.) 17 Peter ła'íí John biłgo biká' ndaadelnı̨igo Holy Spirit bee baa daagodest'ą́ą. 18 Nadaal'a'á nnee yiká' ndaadeznı̨igo Holy Spirit bee baa daagodest'ą́ąhíí Simon yiłtsą́ąná' nadaal'a'á zhaali yaa náiné', 19 Gánı̨́igo, Shíí ałdó' díí beshik'ehgo shaa godinot'aah, áík'ehgo dáhayíí biká' ndaadeshnı̨iihíí Holy Spirit baa daadit'aah doleeł. 20 Áíná' Peter gábiłnı̨ii, Bik'ehgo'ihi'nań bich'ą́'gé' aahi'né'íí nahashnı̨iih ńńzı̨híí bighą nizhaalihíí dábił da'izlı̨ı̨ nleeh. 21 Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee nijíí doo bik'ehyú át'éé dahíí bighą díí ánáhiit'ı̨ı̨łíí doo hwaa ná goz'ą́ą da. 22 Ninchǫ'íí bich'ą́'yúgo ánnę'go onkąą́h, áík'ehgo nijíí biyi'gé' dénchǫ'égo tsídińkeezíí da'izlíné da'ánádolnı̨iił. 23 Nchǫ'go ágot'eehíí zhą́ niyi' begoz'ą́ągo ninchǫ'íí łínestł'ǫǫ bígosíłsı̨ı̨d. 24 Áík'ehgo Simon gádaabiłnı̨ii, Áshiłdołnı̨iihíí doo shich'ı̨' be'ágonę' dahíí bighą Bik'ehgo'ihi'nań shá honołkąą́h. 25 Peter ła'íí John biłgo daayo'ı̨ı̨' n'íí yaa nadaagosnı̨i', ła'íí Jesus biyati'íí yaa yił nadaagosnı̨i'ná' Jerúsalemyú onát'aazh; nát'aashyú Samária biyi' gotahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolnı̨i'go ánágoldoh. 26 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'gé'hi Philip yich'ı̨' hadziigo gáyiłnı̨ii, Dahnnáhgo yagiyú ńnáh, Jerúsalemgé' Gázazhı̨' intínhíí bich'ı̨'go, da'izlı̨ı̨yú. 27 Nádiidzaago dahiyaa: áígé' nnee Ethiópian eunuch nlíni, isdzán Cándace holzéhi, Ethiópians yánant'aahíí yiké'gee sitíni, dawahá łáń ílíni Cándace bíyééhíí yebik'ehi, Jerúsalemyú okąąhyú naghaagé' 28 T'ą́ązhı̨' nádaał lę́'e, bitsinaghái bijad nakihíí yiyi' dahsdaago Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi n'íí, Esáias holzéhi, binaltsoos yozhíí goldoh. 29 Holy Spirit Philip gáyiłnı̨ii, Tsinagháihíí ałhánégo bich'ı̨' ńnáh. 30 Áík'ehgo Philip bich'ı̨' nádilwodgo Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi n'íí, Esáias holzéhi, binaltsoos yozhííhíí yidezts'ą́ągo gáyiłnı̨ii, Ya' ái hóńzhiihíí bígonłsı̨ née? 31 Ethiópian gánı̨íí, Hago'at'éégo bígonsíni, dahadń shił ch'ígó'aahyúgo zhą́ go'ı̨́ı̨́? Hasiináhgo shit'ahgé' dahndaa, nıi. 32 Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiinií díí k'ehgo anáhi yozhíí lę́'e, Dibełı̨́ı̨́ zideeyú ch'olǫǫsíí k'ehgo, dagohíí dibełı̨́ı̨́ bizhaazhé biłshéhíí yádngee sitı̨ı̨go doo hat'íí nıí dahíí k'ehgo bizé' doo iłch'ą́' ágole' da: 33 Ádaayágosı̨yú ádaizlaagé' dá doo nzhógo baa yá'iti' da: hadńshą' bich'ą́'gé' daałideshchiinihíí yaa nagolnı̨i'? Ni'gosdzáń bich'ą́'gé' bi'ihi'na' nádii'né',

n̲iigo. 34 Áígé' nn̲eehń Philip gánábiłdo'n̲iid, Nánoshkąąh, díí Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú na'iziidi n'íí án̲íihíí hadń áiłn̲iihíí? Dabíí ádaayalti' née, dagohíí nn̲ee ła' yaa yałti' née? 35 Áík'ehgo da'ái Bek'e'eshchiiníí biyi'gé' Philip yałti' nkegonyaago Jesus yaa yił nagoln̲i'. 36 Ch'okahyú tú bich'į' dahch'idikaigo nn̲eehń gán̲íí, Kú tú ła' łąą; hat'íí bighą doo baptize áshi'diln̲e' da doleeł? 37 Philip gán̲íí, Nijíí dawa bee ondlą́ą́yúgo ágáni'diln̲e'. Nn̲eehń gábiłn̲ii, Jesus Christ Bik'ehgo'ihi'n̲ań biYe' nlį̨́igo hoshdlą́ą. 38 Tsinaghái nnólgheed, nn̲iid: áígé' tú yiyi' o'áázhgo Philip nn̲eehń baptize áyíílaa. 39 Tú biyi'gé' hanáť'aazhgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań biSpirithíí dagoshch'į' Philip onábííłtį́į́: nn̲ee Ethiópian nlíni doo hwaa nábiłtsą́ą da, ndi bił gozhǫ́ǫ́go dahiyaa. 40 Philip Azótusgee náhiiltsą́ą: áígé' kį́h nagozn̲ilyú yati' baa gozhóni yaa nagoln̲i'go naghaa, áígé' Caesaréa golzeezhį' nnyaa.

9

1 Saul, Jesus daayokąąhíí nagontł'og yá hát'į́igo ła'íí naotseed yo'n̲íígo okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni yaa nyáá, 2 Áígee gáyiłn̲ii, Damáscusgee Jews ha'ánáłséhíí bich'į' naltsoos shá áńle', áík'ehgo nn̲ee ła'íí isdzáné hayíí Jesus yikísk'eh daahikahíí ła' baa niyááyúgo łídaashtł'ǫǫgo Jerúsalemyú shinaghadokah. 3 Áígé' Saul Damáscus golzeehíí bit'ahyú higaałgo, dahį́ko yaaká'gé' bich'į' nke'idindlá́ád lę́'e: 4 Áígee hayaa nágo'ná' yati' yidezts'ąą lę́'e, gán̲íígo, Saul, Saul, hat'íí łąą bighą shiniigonłt'éégo áshińłsį? 5 Saul gán̲íí, Hadń áńt'į̨, shiNant'a'? Áígé' nohweBik'ehń gábiłn̲ii, Shiniigonłt'éégo áshińłsinihíí shíí ásht'į́į́, Jesus honszéhi: tsį̨dik'iihíí bee níts'i'ishgo'yúgo dayúweh t'ąązhį' hóńtałyúgo dayúweh dáni ídída'nłn̲i'. 6 Saul bił díyagot'eego ditłidgo gán̲íí, SheBik'ehń, hat'íí áshłéhgo hánt'į̨? Jesus gábiłn̲ii, Nádndáhgo kį́h goznilyú ńn̲áh, ákú hat'íí ánléhíí baa nił na'gon̲i' ndi at'éé. 7 Nn̲ee yił hikah n'íí doo hadaadzii dago nazį̨į́ná' yati' daidits'ag ndi doo hadń daayo'į̨ da lę́'e. 8 Saul ni'gé' nádiidzaago bin̲áá ił ch'ą́'ágolaa ndi doo go'į́į́ da lę́'e: áík'ehgo bigan daach'otą'go Damáscusyú odaach'izlǫǫz. 9 Doo go'į́į́ dago taagi be'iskąą, dáshin̲á' ła'íí dádibá'. 10 Damáscusgee nn̲ee Jesus yokąąhń Ananías holzéhi golį́į́ lę́'e; áń Jesus bił ch'í'n̲ah ágólaago, Ananías, biłn̲ii. Ananías gán̲íí, Kú sídáá, sheBik'ehń. 11 Jesus gábiłn̲ii, Nádndáhgo kį́h bigizhyú itín Ts'ígodezdǫh golzeegee ńn̲áh, áígee nn̲ee Saul holzéhi, Társusgé' gólíni, Judas golį́į́gee biká na'íńłkid: áígee áń okąąh łąą. 12 Áígee nn̲ee Ananías holzéhi ha'ayáágo, go'į́į́ nádleeh doleełhíí bighą ndeln̲iigo Saul bił ch'í'n̲ah ágolzaa lę́'e. 13 Ananías gábiłn̲ii, SheBik'ehń, áń nn̲eehń Jerúsalemgee nn̲ee daanokąąhíí nyeego yiniidaagodezlaahíí baat'ínsį ni': 14 K'adíí áń kú hígháhgo hayíí nizhi'íí yeda'okąąhíí łídaiłtł'o'go baa godet'ąą lę́'e, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi ádaan̲iigo. 15 Jesus gábiłn̲ii, Ti'i: áń ich'ą́'níłtíni at'éé, shá na'iziidgo doo Jews daanlį̨ dahíí, ízisgo nadaant'aahíí, ła'íí Israel hat'i'íí shizhi'íí yídaagołsį áiléh doleełgo: 16 Shíí shighą hago'at'éégo biniidaagonłt'éé doleełíí baa bił ch'í'n̲ah ágoshłe'. 17 Áík'ehgo Ananías dahiyaago kį́h yun̲e' ha'ayáá; Saul yiká' ndeln̲iiná' gán̲íí, Shik'isń, Saul, Jesus nohweBik'ehń, itínyú yushdé' hín̲ááłná' nich'į' ch'í'n̲ah ádelzaahń, gon'į́į́ nándleeh doleełgo, ła'íí Holy Spirit bee nagodet'aago nich'į' shides'a'. 18 Dagoshch'į' bin̲áá biká' siłtsooz silį̨į lę́'e n'íí yó'ózhóódgo go'į̨į násdlį́į́. Áígé' nádiidzaago baptize ábi'delzaa. 19 Áígé' iyąągo nalwod nasdlį́į́. Damáscusgee Jesus daayokąąhíí yił naháztąągo da'kwííshį behiskąą. 20 Dagoshch į' Jews ha'ánáłséh nagozn̲il yun̲e' Saul, Christ Bik'ehgo'ihi'n̲ań biYe' nlį̨į, n̲iigo yaa nagoln̲i'. 21 Nn̲ee daabidezts'ąą'íí dawa bił díyadaagot'eego gádaan̲ii, Díńshą' nn̲eehń Jerúsalemgee nn̲ee Jesus

bizhi' daayozhíígo da'okąąhíí naistseedń át'íį́; ái bighą kú ńyáá ni', łídaiłtł'o'go okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi yich'į' yił dikáhgo? 22 Áíná' Saul dayúweh nłdzilgo yałti'go Jesus da'anįį Christ nlįį lą́ą́, nįigo Jews Damáscusgee daagolíínii doo bich'į' hanádaasdzii dago áyíílaa. 23 Łą́ą́go hiskaanii bikédé'go Jews daanliinii Saul daiziłheego ndaagoshchįį: 24 Áíná' ndaagoshchiinii Saul yígołsįįd ni': daabiziłhee hádaat'įįgo dajįį biigha, datł'é' biigha kįh goznilíí binaayú łeda'diltł'íhgee dááda'ditíhíí nzhógo yinádaadéz'įį; 25 Áíná' Jesus daayokąąhíí tł'é'yú łeda'diltł'íhíí bitis yuyaa gódah ch'ídaabíleeh, táts'aa yiyi' dahsdaago. 26 Saul Jerúsalemyú ńyááná' Jesus daayokąąhíí yedigháh hát'íį́ ndi bédaaldzid lę́'e, da'anįi Jesus yokąąhń silįį ndi doo daabodląą dahíí bighą. 27 Áíná' Bárnabas Saul édeidiltįįgo nadaal'a'á yaa yił n'áázhgo gáníígo yaa nagolni', Díń nneehń higaałyú Jesus yo'įįgo bich'į' yałti' ni', ła'íí Damáscusgee doo biini' hąh dago Jesus yá siziįgo yaa yałti' ni'. 28 Áígé' Jerúsalemyú da'adzaayú yił nkedikai. 29 Áígee doo biini' hąh dago Jesus yá siziįgo yaa yałti', Jews daanliinii Greek biyati' yee yádaałti'íí yich'į' yałti'go yił łahadaadit'áhná' daabiziłhee hádaat'įį lę́'e. 30 Ái odlą' bee iłk'ííyú yídaagołsįįdná' Caesaréayú yił hikai, áígé' Társusyú onádaabis'a'. 31 Áík'ehgo Jesus daayokąąhgo ha'ánáłséhíí Judéayú, Gálileeyú, Samáriayú daagolíínii bił nkenádaagodez'ąągo hadag bá nádaagodeyaa lę́'e, ái Bik'ehgo'ihi'nań daidnłsįgo dayúweh bá daagowáhgo, ła'íí Holy Spirit bidag ádaat'eego, dázhǫ́ łą́ą́ silįį. 32 Peter gotah anádaałgo Jesus daayokąąhíí Lýdda golzeeyú daagolíínii ałdó' yaa nyáá. 33 Ákú nnee Enéas holzéhi yaa nyáá, di'ilhíí bighą sitįįgo tsebíí łegodzaahi. 34 Peter gáyiłnii, Enéas, Jesus Christ nánilziih: nádndáhgo nitsesk'eh iłch'į' nándle'. Áígé' dagoshch'į' Enéas nádiidzaa. 35 Áík'ehgo Lýddagee daagolíínii ła'íí Sárongee daagolíínii daayiłtsąągo Jesus yich'į' dahaskai. 36 Áígé' Jóppa golzeegee isdzán Jesus yokąąhń gólíį́, Tábitha holzéhi. Tábitha golzeeyú Dórcas golzeego ágolzee: áń nłt'éégo at'éhi, tédaat'iyéhíí yich'onihi. 37 Áíná' áń yóíyahgo ńdezgaa'go daztsąą, áígé' bits'í tádaizgizgo ik'éhéyú kįh dahnágost'ąą yunę' ndaistįį lę́'e. 38 Lýdda golzeehíí Jóppa dábit'ahyú goz'ąą, áík'ehgo Jesus daayokąąhíí Peter akú naghaago yaat'ídaanzįįgo nnee naki yich'į' odais'a' nádaayokąąhyú, Doo nt'áhgo da, dák'ad akú ńnáh, daabiłniigo. 39 Áígé' Peter dagoshch'į' yił onákaigo ik'éhéyú kįh dahnágost'ąąyú yił okai. Ákónę' itsaahíí Peter yit'ahgé' daachago nazįį, íícho ła'íí diyágé Dórcas t'ah hinaaná' áyíílaa n'íí dahdaayiníiłgo. 40 Áíná' Peter dawa ch'ínołkáh yiłnniidgo, ch'ékainá' Peter hishzhiizhgo oskąąd; áígé' its'í siné'zhį' déz'įįdná' gánii, Tábitha, nádndáh. Áík'ehgo ch'íńghalgo Peter yiłtsąąná' nádiidzaago nezdaa. 41 Yich'į' dahdidilniigo náidnlǫǫs; áígé' Jesus daayokąąhíí ła'íí itsaa daanliinii dawa yushdé' daayiłnniidgo gádaabiłnii, Kú Tábitha náhi'na'. 42 Jóppagee dahot'éhé baa godidezdlaadgo łánihi Jesus daayosdląąd. 43 Jóppa golzeegee Peter, Simon ikágé yiłdzehń yił sikeego doo ałch'ídé hiskąą da.

10

1 Caesaréa golzeegee nnee Cornélius holzéhi, silááda dałán gonenadín Italian band holzéhi yinant'a' nlíni, golíį́ lę́'e. 2 Áń nneehń godnłsíni, ła'íí yił naháztaaníí biłgo Bik'ehgo'ihi'nań daidnłsį lę́'e, tédaat'iyéhíí yich'į' odaagohijáhi, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań dá yokąąh nt'éhi. 3 Ha'iz'ąągé' hayaazhį' taagi łedihikeezyúshį Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'gé'hi bił ch'í'nah ádelzaa, ái baa nyáágo, Cornélius, biłnniid. 4 Yineł'íįdná' tsídolyizgo gánii, Hat'íí lą́ąhi, shiNant'a'? Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'áhíí bich'į' hadziigo gábiłnii,

Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee ni'okąąhíí ła'íí niłgoch'oba'íí bił nelą'. 5 Nnee Jóppa golzeeyú daadnł'áá, Simon da'áń Peter holzéhi, yił nánókáh: 6 Simon ikágé yiłdzehń yił sikee, bigową túnteel sikaaníí bit'ahyú goz'ąą: hago áńne' shįhíí yaa nił nagolni'. 7 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á bich'į' yałti' n'íí da'aazhį' ásdįįdná' Cornélius binal'a'á naki yich'į' ánniid, silááda godnłsínihi dawahn naił'a'ihi ałdó'; 8 Áík'ehgo bił ch'í'nah ágolzaahíí dawa yaa yił nadaagolni'ná' Jóppa golzeeyú odais'a'. 9 Áígé' hiskąą hik'e odais'a' n'íí kįh goznilíí yich'į' ałhánégo hikahná' ha'iz'ąązhį' godeyaayú Peter kįh biká'yú okąąh lę'e. 10 Dázhǫ́ shiná' silįįgo dahat'íhíta hoshąą nzį: áíná' áda'ilne'ná' nt'éégo bił ch'í'nah ágolne'go nágodiidzaa, 11 Yaaká'gé' bich'į' ił ch'ą́' ágodzaago yiłtsąą, hat'ííshį łigaihi bich'į' bił nkegonyáá, nadik'ą' łigaihi k'a'at'éhi, dįįgé' daayotą'go ni'zhį' yił nkedaistsooz: 12 Áí biká'gee ba' iłtah at'éhi, dziłká'yú daagolíni, ch'osh ła'íí dlǫ' nadaakaigo yiłtsąą. 13 Yaaká'gé' yati' yidezts'ąą gánííigo, Peter, nádndáh; ła' nałtseedgo nnáá. 14 Áíná' Peter gánií, SheBik'ehń, doodah, da'izlíné dagohíí doo daahidąągo nohwá goz'ąą dahíí doo hwaa hishąą da. 15 Yati'íí náyidezts'ąą gánííigo, Bik'ehgo'ihi'nań nłt'éégo áyíílaahíí doo da'izlíné biłnnii bik'eh da. 16 Díí k'ehgo taadn da'iłké'go bich'į' ágodzaa: áígé' nadik'ą' łigaihíí yaaká'yú bił onágodzaa. 17 Peter, shił ch'í'nah ágolzaahíí hagoshą' ágot'eego shich'į' ágóť'įįd, nzįná' nnee Cornélius daades'a' n'íí hikai, Simon hayú góląį? daaniigo na'ódaadiłkidgo ch'í'ítinyú nazį. 18 Ya' Simon, Peter ałdó' bizhi'ń kú sidaa née? daaniigo na'ónádaadiłkid. 19 Peter bich'į' ágodzaahíí t'ah yaa natsekeesgo Holy Spirit gábiłnii, Nnee taagi níka daantaago kú hikai. 20 Nádndáhgo gódah ch'ínnáh. Bił nádńkáh, doo t'ąązhį' nt'éégo da: shíí kú odaasił'á'i at'éé. 21 Áík'ehgo Peter nnee Cornélius odais'a' n'íí yich'į' gódah ch'ínyáágo gádaayiłnii, Nnee bíka daanołtaahíí shíí áshť'įį. Hat'íí bighą kú nołkai? 22 Gádaabiłnii, Cornélius, silááda dałán gonenadín yinant'a' nlíni, nnee bi'at'e' nzhóni, Bik'ehgo'ihi'nań yidnłsíni, Jews dawa nłt'éégo baa yádaałti'i, Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á dilzini yaaká'gé'hi bich'į' hadziigo niká idol'áá niigo, bigowąyú ńnáhgo niyati' yidits'íhyú. 23 Áík'ehgo Peter, Ha'ałkáh, yiłnniid, áígé' da'akú bedaiskąą. Iskąą hik'e Peter yił onákai, ła'íí ła' odlą' bee iłk'isyú daanliiníí Jóppagé'hi ałdó' itah onákai. 24 Áígé' náiskąągee Caesaréa golzeeyú hikai. Áígee Cornélius bik'ííyú ła'íí daabit'ekéhíí dała'áyíílaago biba' naháztąą. 25 Peter t'ah bich'į' higaałná' Cornélius bidedeswodgo biyahzhį' hayaa na'ádolt'e'go yokąąh nágodiidzaa. 26 Áíná' Peter nábidnlǫǫzgo, Hiziį: shíí ałdó' dáni k'ehgo nnee nshłíni ánsht'ee, biłnii. 27 Iłch'į' yałti'go ha'a'áázh, áígee łąągo biba' dała'ách'íť'éégo yiłtsąą. 28 Peter gádaayiłnii, Nnee Jew nlíni nnee łahgo hadaazt'i'íí yił na'aashgo, dagohíí yich'į' onadáhgo doo bee bá goz'ąą da nohwíí bídaagonołsį; ndi shíí Bik'ehgo'ihi'nań gáshiłniigo shił ch'í'nah áyíílaa, Nnee da'izlįį ádaat'ee, dagohíí dénchǫ'go ádaat'ee, doo daabiłnnii da. 29 Áí bighą shiká odaasoł'a'ná' doo t'ąązhį' ánsht'eego da, dagoshch'į' niyáá: k'adíí nanohwídishkid, hat'íí bighą shiká odaasoł'a' łąą́? 30 Cornélius gábiłnii, Dįį́'i hiskąąná' dákogee in'ą́ązhį' dáshiná' oshkąąh ni'; áígé' ha'iz'ąągé' hayaazhį' taagi łedihikeezyú oshkąąh nt'éégo nnee bidiyágé bich'ą́'idindládi shich'į' sizįį ni', 31 Gáshiłnniid, Cornélius, Bik'ehgo'ihi'nań ni'okąąhíí yidezts'ąą, ła'íí tédaat'iyéhíí baa ch'onba'íí yee nínálniih. 32 Áík'ehgo nnee Jóppa golzeeyú daadnł'áágo Simon, da'áń Peter holzéhi, yił nánókáh; Simon, ikágé yiłdzehń, yił sikee, bigową túnteel sikaaníí bit'ahyú goz'ąą: áń nyáágo nich'į' yałti' doleeł. 33 Áí bighą dagoshch'į' niká o'íł'aad ni'; nłt'éégo áńdzaago ńyaa. K'adíí daanohwigha dała'ánt'ee, Bik'ehgo'ihi'nań binadza-

hgee, Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań hago'at'éégo nángon'ą́ą́ shíhíí dawa daadnts'íhíí bighą. 34 Peter yałti' nkegonyaago gánnįid, Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań nǫ́ee dałełt'eego yaa natsekees bígosíłsįįd: 35 Nǫ́ee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí daantį́įgee dahadń Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań yidnłsiníí ła'íí nłt'éégo at'éehíí Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań bił dábik'ehi at'éé. 36 Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań biyati' Israel hat'i'i bich'į' bił o'ol'a'íí bídaagonołsį, Jesus Christ binkááyú nkegohen'ą́ągo yá'iti': (áń dawahá yebik'ehń nlįį:) 37 Da'áí yati'íí John, Baptize ádaanohwi'dolǫ́e', ǫ́iigo yaa yałti'íí bikédé'go Gálilee golzeegé' Judéa dahot'éhé biyi' baa na'goǫ́i'go bídaagonołsį dishǫ́ii; 38 Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań Jesus Názareth golzeegé' gólíni, Holy Spirit ła'íí binawodíí bee baa godin'ą́ągo its'áyinłtį́į: áígé' nłt'éégo ánát'įįłgo ánádaał lę́'e, ła'íí ch'iidn yisná ádaabiłsíni n'íí nádailziih; Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań yiłnlįįhíí bighą. 39 Jews daabini'yú ła'íí Jerúsalemyú dawa ye'ánát'įįłíí nohwíí nohwiǫ́áát ánágot'įįł; áń tsį'iłna'áhi yídaayiheskałgo daizes- hįį: 40 Áíná' áígé' taagi jįį hileehgo Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań nábihil'ǫ́a'ná' ch'í'ǫ́ah hit'įįgo ábíílaa; 41 Doo nǫ́ee dawa bich'į' da, áíná' nohwíí daahihiiltséh doleełgo Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań hadaanohwihezǫ́ilíí nohwich'į' Jesus daztsą́ągé' naadiidzaahíí bikédé'go bił da'iidąą n'íí Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań nohwich'į' ch'í'ǫ́ah hit'įįgo ábíílaa. 42 Jesus gánohwiłǫ́iigo nohwá ndaagoz'ąą, Yati' baa gozhóni nǫ́ee baa bił nadaagołǫ́i', ła'íí bich'į' gáshiłdołǫ́iih, Daahiǫ́aahíí ła'íí nanezna'íí yaa Yałti' doleełgo Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań haiyiłtį́į. 43 Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań binkááyú nada'iziidi n'íí dawa áń yaa nadaagolǫ́i'go gádaanǫ́iid, Áń bizhi'íí bee dahadń bodlą́ągo ba'ołííhń binchǫ'íí da'izlíné doleeł. 44 Peter t'ah díí yaa yałti'go hayíí daidezts'aaníí dawa Holy Spirit bee baa daagodest'ąą. 45 Círcumcise ádaabi'deszaahíí bitahgé' Jesus daayodlaaníí Peter yił hikaihíí bił díyadaagodzaa, áí nǫ́ee doo Jews daanlíni da ndi Holy Spirit bee baa daagodest'ą́ąhíí bighą. 46 Holy Spirithíí yati' ła'i yee yádaałti'go ádaabiłsįgo ła'íí, Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań bich'į' ahédaandzį, daaǫ́iigo daidezts'ąą. Áík'ehgo Peter gáǫ́íí, 47 Hadń díí nǫ́ee dánohwíí k'ehgo Holy Spirit bee baa daagodest'aaníí doo tú bee baptize ádaabi'dilǫ́e' bik'eh da nzį? 48 Áík'ehgo Jesus Christ bizhi' bee baptize ádaanohwi'dolǫ́iił, ǫ́iigo yee yángon'ą́ą́. Áígé' gádaabiłǫ́ii, Da'kwíí hiskąązhį' kú nohwitahyú síńdaa.

11

1 Nadaal'a'á ła'íí Jesus bee iłk'ííyú daanliiníí Judéayú daagolíínííí, doo Jews daanlįį dahíí Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań biyati' ałdó' nádaagodn'ą́ągo yaat'ídaanzį. 2 Áík'ehgo Peter Jerúsalem yúdag onanádzaago nǫ́ee círcumcise ádaaszaa zhiǫ́éé daanliiníí doo bił daabik'eh dago 3 Gádaabiłǫ́ii, Nǫ́ee doo círcumcise ádaaszaa dahi bił da'ináá lą́ą́. 4 Áík'ehgo Peter hago'at'éégo ánádaagot'įįłíí iłké' nyiǫ́ilgo yaa yił nadaagolǫ́i' nkegonyaa gáǫ́íígo, 5 Jóppa golzeeyú sídáágo oshkąąhgo shił ch'í'ǫ́ah ágolǫ́néh nkegonyaa: Hat'ííshį łigaihi shich'į' bił nkegonyáá, nadik'ą' łigaihi dį́įgé' daayotą'go shich'į' yił nkedaistsoozgo hiłtsą́ą: 6 Da'as'ah neł'įįdgo áí biká'gee ba' iłtah at'éhi, dziłká'yú daagolíni, ch'osh ła'íí dlǫ́' nadaakaigo hiłtsą́ą. 7 Yati' desiits'ą́ą gáǫ́íígo, Peter, nádndáh, nałtseedgo nnáá. 8 Áíná' gádéǫ́iid, SheBik'ehń, doodah, da'izlíné dagohíí doo daahiidąągo nohwá goz'ąą dahíí doo hwaa ízaashné'i at'éé da. 9 Yati'íí yaaká'gé' gánáshido'ǫ́iid, Bik'ehgo'ihi'ǫ́ań nłt'éégo áyíílaahíí doo da'izlíné biłnǫ́ii bik'eh da, ǫ́ii. 10 Díí k'ehgo taadn da'iłké'go shich'į' ágodzaa: áígé' nadik'ą' łigaihíí yaaká'yú bił onágodzaa. 11 Áígé' dagoshch'į' nǫ́ee taagi Caeseréa golzeegé' shich'į' hil'aad lą́ąhi shaa hikai. 12 Holy Spirit gáshiłnǫ́iid, Ákú bił nádńkáh, doo t'ąązhį' nt'éégo da. Odlą' bee iłk'isyú daanliiníí gostáń ałdó' biłonáhiikai, áígee nkaigo nǫ́eehíí bigową yuǫ́e' ha'áhiikai:

13 Áík'ehgo nohwił nagosni' hago'at'éégo bigową yune' Bik'ehgo'ihi'nań
binal'a'á yaaká'gé'hi sizįįgo yiłtsąągo gábiłnniid, Nnee ła' Jóppa golzeeyú
daadnł'áá, Simon, da'áń Peter holzéhi, yił nánókáh; 14 Áń ni ła'íí bił naháńtaaníí
biłgo yati' bee hasdádołkahíí yaa nił nagodolnih. 15 Áík'ehgo bich'į' yádaashti'
nágodiidzaago Holy Spirit bee baa daagodest'ąą, ntsé godeyaaná' nohwaa
daagodest'ąą n'íí k'ehgo. 16 Jesus áníí n'íí, John tú zhą́ yee baptize
ádaayizlaa; ndi nohwíí Holy Spirit bee baptize ádaanohwi'dolniił, nohwiłnii n'íí
bénashniih. 17 NohweBik'ehń Jesus Christ daahosiidląądná' Bik'ehgo'ihi'nań
Holy Spirit nohwaa daizné'íí bíí ałdó' da'ái k'ehgo baa daizné'yúgo, shíí
doo hat'íí bee inshłįį dago, doo doodah dishnii da ni'. 18 Ái daidezts'ąąná'
doo hat'íí ńdaado'nii da, áíná' Bik'ehgo'ihi'nań ya'ahédaanzįgo gádaanii,
Áík'ehgo nnee doo Jews daanlįį dahíí ałdó' binchǫ'íí yich'ą́'zhį' ádaasdzaayúgo
ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí Bik'ehgo'ihi'nań baidin'ą́ą́. 19 Stephen zesdįįhíí
bikédé'go Jesus daayokąąhíí biniidaagodeszaahíí bighą ilch'ą́'yú oheskai-
híí, ła' Pheníce golzeezhį', ła'íí Cýprus golzeezhį', ła'íí Ántioch golzeezhį'
oheskai, dá Jews daanliinií zhą́ Bik'ehgo'ihi'nań biyati' yee yich'į' yádaałti'go.
20 Ła'íí nnee Cýprus golzeegé' ła'íí Cyréne golzeegé' daagolíínií Ántioch
golzeeyú hikainá' nnee Greek biyati' yee yádaałti'íí yich'į' yádaałti', Je-
sus nohweBik'ehń yaa yił nadaagolni'go. 21 Bik'ehgo'ihi'nań yił daan-
lįįgo nnee łą́ą́go da'osdląądgo Bik'ehgo'ihi'nań yich'į' dahaskai. 22 Jesus
daayokąąhíí Jerúsalemgee ha'ánáłséhíí áí yaat'ídaanzįgo Bárnabas Ántiochyú
odais'a'. 23 Ákú ńyááyú Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí ye'ánát'įįłíí yiłtsąągo bił
gozhǫ́ǫ́ lę́'e, Nohwi'odlą' nłdzilgo bee nasołsįįgo nohweBik'ehń doo bich'ą́'zhį'
ánádaahołne' da, daayiłniigo yidag yádaałti'. 24 Bárnabasń nnee nłt'éhi nlįį,
Holy Spirit ye'at'éhi, ła'íí bi'odlą' nłdzili: áík'ehgo nnee łą́ą́go Bik'ehgo'ihi'nań
daayosdląąd. 25 Áígé' Bárnabas Társus golzeeyú Saul yíka ntaayú óyáá:
26 Ákú yaa nyáágo Ántiochyú yił nat'áázh. Áígee Jesus daayokąąhíí yił
ha'ánáłséhgo dała'á łegodzaa, áík'ehgo nnee łą́ą́go yił ch'ídaagoz'ąą. Ántiochgee
Jesus daayokąąhíí da'iłtsé ínashood daahosze'. 27 Ái benagowaaná' nnee
Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú yádaałti'íí Jerúsalemgé' Ántiochzhį' hikai. 28 Áí ła'
Ágabus holzéhi hizį'go, Holy Spirit yábiyiłti'go, Ni'gosdzáń dahot'éhé shiná'
góyéégo begodigháh, nniid: Cláudius Caesar nant'án nlįįná' díí begolzaa.
29 Ínashood daantį́įgee dayídaanel'ąągee Jesus bee bik'íiyú Judéayú daagolíínií
bich'odaahi'nii daanzįgo biini' ładaizlaa: 30 Gádaadzaago Bárnabas ła'íí Saul yaa
daizné'gé' Judéayú ínashood yánaziiníí yich'į' odaizné'.

12

1 Ái benagowaaná' Hérod nant'án nlįįgo ínashood ła' yiniidaagonłsį
nkegonyaa. 2 Áń bik'ehgo James, John bik'isn, bésh be'idiltłishé bee zesdįį.
3 Ái Jews daanliinií bił dádaabik'ehgo yígołsįįdná', Peter ałdó' ha'alt'e'go yee
nagoshchįį lę́'e. (Báń benilzoołé da'ádįhgo báń alzaahi daach'iyąąná' díí
be'ánágot'įįł.) 4 Áík'ehgo Peter Hérod bik'ehgo daayiłtsoodgo ha'ádaist'e',
áígé' silááda dį́į́'go sinili binádaadéz'įįgo baa neltįį; Bitis- hagowáh bee
bíná'godiníhgo bikédé'go nnee binááł ch'ínádishteeł nzįgo. 5 Peter ha'áná'ilka'
yune' ásitįįná' Bik'ehgo'ihi'nań bich'į' ínashood ha'ánáłséhíí dá bá da'okąąh
nt'éé lę́'e. 6 Iskąą hik'e Hérod Peter ch'ínádishteeł nzį lágo, ndi da'ái bitł'é' bésh
hishbizhíí naki bee łíbi'destł'ǫǫgo silááda naki bigizhyú ałhosh: silááda ła'ihíí
dáádítįhgee yinádaadéz'įį lę́'e. 7 Dahíko Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'gé'hi
ch'í'nah ádelzaago ha'ásitįį yune' ididezdlaad: Peter bi'ask'ehyú bedelchidgo,

Dahałe nádndáh, biłnn̲iid. Bésh hishbizhíí bigan bee łestł'ǫ́ǫ́ n'íí nanehesdee.
8 Áígé' Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á gánábiłdo'n̲iid, Nidiyágé ánágodle'go áde'itł'ó,
ła'íí nikee na'astł'óné bee ná'ńl'éés: áík'ehgo ágádzaa. Áígé' gánábiłdo'n̲iid,
Iká' ninasti'íí ídinánłtihgo shiké' ńn̲áh. 9 Áígé' ch'ínyáágo yiké' dahiyaa;
Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á ánáť'įįłíí da'an̲ii bich'į' ánáť'įįłíí doo yígółsį da;
áíná' daazhógo shił ch'í'n̲ah ágodzaa nzį lę́'e. 10 Silááda yin̲ádéz'iiníí iłtséhíí
ła'íí iké'geehíí yitis ch'ín'áázhná' kįh gozn̲ilíí bich'į'zhį'go bésh dáádítį́hi yaa
n'áázh; ái dabínik'eh ch'ínkéézː áígé' ch'ín'áázhgo kįh bigizhyú itín yun̲e'
o'áázh; áígee dagoshch'į' Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á bich'á' onádzaa. 11 Peter
dabíí ídínágolzįįdgo gánn̲iid, Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á shich'į' yił'aadgo,
Hérod bíla'łtł'áhgé' ła'íí Jews daanliinníí hago áshidiln̲e'go ndaayołíí n'íí yich'á'
ch'íshinłtį́hgo bígosíłsįįd. 12 Díí yígołsįįdná' John, da'áń Mark holzéhi, bimaa
Mary bigowąyú óyáá; áígee łáą́go dała'adzaago da'okąąh lę́'e. 13 Peter
ch'í'ítinyú dáádítį́híí ńyinests'įgo it'eedn, Rhoda holzéhi, dáádítį́hyú ńyáá.
14 Peter bizhiihíí yígołsįįdgo dá doo yá ch'í'ítiinhé bił gozhǫ́ǫ́go ha'ánálwodgo,
Peter dáádítį́hgee sizįį, n̲iigo nn̲ee ákón̲e' naháztaaníí yił nadaagosn̲i'.
15 Niini' ádįh née! daabiłnn̲iid. Áíná' dayúweh ágán̲íí. Gánádaabiłdo'n̲iid,
Binádidzołíí zhą benagowaa. 16 Áíná' Peter dayúweh dáádítį́h ńyinłts'į:
áígé' bá ch'ída'iztąągo daabiłtsąąná' bił díyadaagot'ee lę́'e. 17 Dant'éhe
naháztąą doleełhíí bigha nabída'igizh, áígé' hago'at'éégo Bik'ehgo'ihi'n̲ań
ha'áná'ilka'gé' ch'íbinłtiinníí yaa nagosn̲i'. Áígé' gánn̲iid, Díí ágodzaahíí James
ła'íí odlą' bee nohwik'ííyú baa bił nadaagołn̲i'. Áígé' dahnyaago łahyúgo
onánádzaa. 18 Hayiłkąą hik'e silááda bitahyú ch'in̲ii hadndláád, Peter hago
adzaa, daan̲iigo. 19 Áígé' Hérod bíka ntaa ndi doo hwaa baa nyaa da, áík'ehgo
silááda yin̲ádaadéz'įį n'íí baa yá'iti'go natseedgo yándaagoz'ąą. Áígé' Judéagé'
Caesaréayú óyáágo da'áígee sidaa lę́'e. 20 Hérod, Tyre ła'íí Sídongee nn̲ee
daagolíínníí yich'į' hashkee: Blástus, Hérod yánal'a'á, t'eké ádaisdlaago dałaházhį'
dała'adzaago Hérod yaa hikai, nkegohen'ą́ą́ le', daan̲iigo yich'į' yádaałti',
nant'án bini' bich'á'gé' zhą da'iyąąhíí bighą. 21 Áík'ehgo ch'ídaagoz'aaníí
bijįį Hérod nant'án k'ehgo ík'e'idlaago nant'án dahsdaa n'gee dahnezdaago
nn̲ee hikaihíí nłt'éégo yich'į' yałti'. 22 Áík'ehgo nn̲eehíí, Díí bich'į' da'ch'okąąhń
bizhiihíí án̲íí, doo nn̲ee da! daan̲iigo ńdaadidilghaazh. 23 Hérod, Bik'ehgo'ihi'n̲ań
zhą daach'idnłsíni at'éé, doo n̲ii dahíí bighą dagoshch'į' Bik'ehgo'ihi'n̲ań
binal'a'á yaaká'gé'hi kah bik'izhį' áyíílaa: áígé' ch'osh bitsį daiyąągo bizes-
hį́į́. 24 Áíná' Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati'íí dayúweh didezdlaadgo nchaa silįį.
25 Bárnabas ła'íí Saul biłgo, bighą daades'a' n'íí ąął ádaizlaaná' Jerúsalemgé'
John, da'áń Mark holzéhi, yił nakai.

13

1 Ántiochgee ínashood ha'ánáłséhíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú yádaałti'íí ła'íí
iłch'ídaago'aahíí, ái Bárnabas ła'íí Símeon, Niger holzéhi, Lúcius, Cyrénegé'
gólíni, Mánaen, Hérod nant'án yił daahin̲a'ń, ła'íí Saul itah ha'ánákah lę́'e.
2 Dáshin̲á' Bik'ehgo'ihi'n̲ań daayokąąhná' Holy Spirit gábiłn̲ii, Bárnabas ła'íí
Saul shá nada'iziidgo bich'į' ádén̲iid n'íí shá its'ánołe. 3 Áík'ehgo dáshin̲á'
náda'oskąądná' Bárnabas ła'íí Saul yiká' ndaadesn̲ii, áígé' odais'a'. 4 Áígé' Holy
Spirit odaabis'a'go Seléuciayú ń'áázh; áígé' Cýprusyú bił oda'iz'eel. 5 Sálamisgee
n'áázhná' Jews ha'ánáłséh nagoz'ąą yun̲e' Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' yaa
yádaałti': John bich'odaan̲ii lę́'e. 6 Páphos golzeegee ni' tayi' dahgoz'áni yiká'
ch'ín'áázh; áígee nn̲ee Bar-Jesus holzéhi, Jew nlíni, bena'ich'aahíí iłtah at'éégo

áná'ol'įįłi, Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú na'iziid ádil'ínihi, Paul ła'íí Bárnabas baa n'áázh lę́'e. 7 Áń nn̲ee góyáni, nant'án nlíni, Sérgius Paulus holzéhi yił n'áázh; áń Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati'íí yidits'įh hát'įįhíí bigha Bárnabas ła'íí Saul yiká'iił'a'. 8 Áíná' Bar-Jesus, da'áń Élymas holzéhi, (Élymas golzeehíí bena'ich'aahíí iłtah at'éégo áná'ol'įįłi golzeego ágolzee) nant'án dánko odląą hileeh nzįhíí bigha Bárnabas ła'íí Saul yidáhzhį' yałti' lę́'e. 9 Áíná' Saul, (da'áń Paul holzéhi) Holy Spirit yábiyiłti'go da'as'ah yineł'įį́, 10 Áígé' gáyiłn̲ii, Ni, ch'iidn bik'ehgo áńt'íni, dawahn nn̲ee bich'į' nach'áhi, dawahn nchǫ'go áńt'éhi, nłt'éégo ágot'eehíí dawa doo nił nzhǫǫ dahi, Bik'ehgo'ihi'n̲ań bich'į' ts'ígodesdǫh itínhíí digizgo ánłsini, doo dayúweh ágánt'įį da le'. 11 K'adíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań nich'į' ná'diziidgo dét'įhézhį' niṇáá ágodįhgo ch'ígona'áí doo hí'įį́ da nleeh. Dagoshch'į' biṇá'oh golbaa gozlįį, áígé' godiłhił bik'egonyáá; áík'ehgo hadń bidilǫǫsń yíka nantaa nágodiidzaa. 12 Áígé' nant'án ánágot'įįłíí yo'įįná', Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' yee bił ch'ígót'aah n'íí baa yił díyagot'eego osdląąd. 13 Paul yił nakaihíí biłgo Páphosgé' bił oda'iz'eel, ni' Pamphýlia golzeehíí biyi' Pérga golzeezhį' hikai: áígé' John bich'ą' Jerúsalemyú onádzaa. 14 Áígé' Pérgagé' yúweh ni' Pisídia golzeehíí biyi' Ántioch golzeeyú onanákai, Jews daagodnłsiníí bijįį ha'ánáłséh goz'ąą yun̲e' ha'ákaigé' dahdinezbįh. 15 Begoz'aaníí ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú nada'iziidi n'íí biyati' daayozhiihíí bikédé'go Jews ha'ánáłséhíí binadaant'a' bich'į' oda'is'a' gádaan̲iigo, Nn̲ee daanołíni, shik'ííyú, yati' ła' nn̲ee bich'į' bidag yádaałti' lę́'eyúgo dák'ad ágádaadołn̲iih. 16 Áík'ehgo Paul hizį'go na'ígizhná' gáṇíí, Israel hat'i'i daanołíni, Bik'ehgo'ihi'n̲ań daadinołsíni, ídaayesółts'ąą. 17 Díí Isreal hat'i'i Bik'ehgo'ihi'n̲ań daayokąąhń daanohwitaa n'íí hayihezn̲ilgo ni' Egypt, doo daabíyéhi biyi' daagolį́į n'ná' nn̲ee ízisgo ádaat'eego áyíílaa ni', ła'íí binawod bee ni' Egyptgé' ch'íin̲il ni'. 18 Dénchǫ'go ádaat'ee ndi yiṇádéz'įįgo da'izlįįyú dizdinhíí hagee bił łegodzaa. 19 Ni' Cánaan golzeegee nn̲ee gosts'idyú hat'i'i doo hat'íí dago áyíílaaná' bini' n'íí Israel hat'i'i dała'á daantį́į́gee bíyéé doleełíí bebígozįįhíí yá áyíílaago ni' yá iłk'idaahosdzog. 20 Ái bikédé'go aayádaaltihíí bánadaant'aago bá ágólaa, dį́įdn gonenadínyú ashdladin łegodzaayú shį, Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú na'iziidi, Samuel holzéhi, nyáázhį'. 21 Áígé' ízisgo nant'án daayokeed; áík'ehgo Saul, Kish biye', Benjamin hat'i'íí nlíni, Bik'ehgo'ihi'n̲ań baa destįįgo bánant'aago dizdin łegodzaazhį'. 22 Áń k'ihzhį' nnáíńłtį́į́ná' David nant'án ánálzaa; áń díí k'ehgo án̲íígo yaa nagoln̲i', David, Jesse biye'híí shił dábik'ehyú át'éehíí ła'íí dáhasht'į́įyú ánát'įįłíí bígosíłsįįd. 23 Díí nn̲ee bich'ą'gé' hadaałishchínihíí bitahgé' Bik'ehgo'ihi'n̲ań ngon'áánií k'ehgo Israel hat'i'i bá Hasdá'iiniiłíí bá yiłtį́į́, áń Jesus holzee: 24 Doo hwahá Jesus higháh daná' John, Nohwinchǫ'íí bich'ą'zhį' ádaałn̲e'go baptize ádaanohwi'doln̲e', n̲iigo Israel hat'i'íí dawa yich'į' yałti' lę́'e. 25 John binasdziid k'ad ąął áile'ná' gáṇíí, Hadń át'į́į́ daashidołn̲iih? Shíí doo áń ásht'į́į́ da. Ndi shikédé'go higháhihíí biketł'óól k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sítį́į́ da. 26 Nn̲ee daanołíni, shik'ííyú, Abraham hat'i'i daanołíni, ła'íí nohwitahgé' Bik'ehgo'ihi'n̲ań daadinołsíni, hasdách'ikáhíí baa na'gon̲i'íí nohwíí nohwich'į' alzaa. 27 Jerúsalemyú daagolíínií binadaant'a' dábiłgo Jesus doo yínádaagolzį da, ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú nada'iziidi ádaan̲ii n'íí, godilzinií bijįį dawahn náhójii n'íí doo bił ídaagozį dahíí bigha ádaan̲ii n'íí begolzaa, da'itsaahíí bee bá ndaagoz'ąągo. 28 Hat'íí bigha daayiziłhéehíí doo yídaagołsį da, ndi Pílate nádaayokąąh, ziłhéé daayiłn̲iigo. 29 Bek'e'eshchiinií ąął begolzaaná' tsį'iłna'áhi biká'gé' godah ch'ínádaiztį́įgo, tsébii'i'áń yun̲e' iłch'į'ndaiztį́į. 30 Ndi daztsąągé' Bik'ehgo'ihi'n̲ań nábihil'n̲a': 31 Áígé' łą́ągo

iskąągo hayíí Gálileegé' Jerúsalemzhį' yił hikaihíí yich'į' ch'í'nah ánádil'įį lę́'e, áí k'adyúgo binnááł ánágot'įįdíí nnee yił nadaagolni'. 32 Yati' baa gozhóni baa nohwił nadaagolni', bich'á'gé' hadaałinelt'aaníí Bik'ehgo'ihi'nań bángon'áą́ n'íí k'ehgo, 33 Jesus nábi'dihil'na'íí, nohwíí bichąghásh́é daandliiníí nohwá ye'ilaa; psalm nakigee ałdó' biyi' gánníígo k'e'eshchįį, ShiYe' ńlį́į́, díí jįįgé' nitaa síĺį́į. 34 Doo dił́dzid nanádleeh dago daztsąągé' náyihilna'íí yaa nagolni'go gánníí, Da'anniigo David bángoni'áánníí nohwíí nohwaa nshné'. 35 Psalm ła'íí ałdó' biyi' gánádi'nii, Dilzini Nlíni níyéehíí dił́dzidíí doo bee bángon'áah da. 36 Davidhíí naghaa n'ná' habinoł'įįłíí bá Bik'ehgo'ihi'nań yighą binł'a'íí ąął áyíílaahíí bikédé'go, David daztsąągo bik'íí n'íí łe'sinilíí bitahyú nbi'delt́į́ lę́'e, áík'ehgo nłdzid; 37 Ndi Bik'ehgo'ihi'nań nábihil'na'íí doo nłdzid da. 38 Ái bighą nnee daanołíni, shik'ííyú, bídaagonołsį le', díí nneehń baa nohwił nagolni', binkááyú dénchǫ'go ádaanoł't'ee n'íí nzhoonníí bee nohwaa nágodit'aahíí bighą: 39 Hayíí áń yodląąhń dawahá biyi'gé' nłt'éégo ch'íbíłteehi at'éé, áíná' Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aanníí Moses binkááyú ni'né'i doo dawa bee ch'íkółteehi at'éé da. 40 Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi ágádaanii n'íí doo bee nohwich'į' ágonéh da doleełhíí bighą baa daagonołsąą; 41 Sąą, aadaadlohíí daanołíni, nohwił díyadaagot'ee, doo haada daadołeeł: nohwíí yołkaałíí biyi' hat'íhíta ashłe', áí ashłe'íí ła' nohwił nagolni'yúgo ndi doo daahołdląą da. 42 Jews daanliiníí ch'ínákainá' doo Jews daanlįį dahíí, Iké'gee godilziníí bijįį da'áik'ehgo nohwił nanádaagodołnih, daabiłniigo nádaabokąąh. 43 Áik'ehgo dała'ách'ít'éehíí ąął tanách'osąąná' Jews daanlíni ła'íí Jews bi'okąąhíí yédikaihíí daidnłsíni łą́ągo Paul ła'íí Bárnabas yiké' dahiskai; áí bich'į' yádaałti' ła'íí, Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí dayúweh nłt'éégo baa hołkaah, daabiłniigo bidag yádaałti'. 44 Áígé' godilzįh hik'e kįh goznilgee nneehíí dásdozhą́ dawa dała'adzaa, Bik'ehgo'ihi'nań biyati' ídaayésts'ąąyú. 45 Jews daanlíni nnee dała'at'éehíí daayiłtsąąná' dázhǫ́ da'ołch'įį́d lę́'e, Paul ánníihíí doo áígee da, daanii ła'íí nchǫ'go yaa yádaałti'. 46 Paul ła'íí Bárnabas doo biini' hą́h dago gádaanii, Bik'ehgo'ihi'nań biyati'íí nohwíí iłtsé nohwich'į' bee yá'iti'go dábik'eh: ndi daanohwíí k'ihzhį' bídaasoyilgo dahazhį' ihi'naahíí doo bik'eh sitįį da daanołsį dago, ádándaagosołt'ąąhíí bighą doo Jews daanlįį dahíí bich'į'go dahsiikai. 47 Ágánníígo nohweBik'ehń nohwá ngon'áą́, Doo Jews daanlįį dahíí bá idindláádíí ńlį́į́go haniłt́į́, ni'gosdzáń náhen'áą́yú nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'i ninkááyú hasdákáh doleeł. 48 Doo Jews daanlįį dahíí díí daidezts'ąąná' bił daagozhǫ́ǫ́go Bik'ehgo'ihi'nan biyati' ya'ahédaanzį lę́'e: da-hazhį' daahinaa doleełgo nábidihesdlaahíí dawa da'osdląąd. 49 Bik'ehgo'ihi'nań biyati' Ántioch binaayú dáhot'éhé didesdlaad lę́'e. 50 Ndi Jews daanlíni isdzáné daagodnłsíni nłt'éégo bídaagozini, ła'íí nnee nant'án daanlíni ákú daagolíínníí biini' yá ádaagozlaa, Paul ła'íí Bárnabas biniidaagododle', daaniigo, áík'ehgo daabini'gé' ch'ídaayineyood. 51 Bikee łeezh yaa daayiiłháal, doo hádaabich'it'įį dahíí nnee bee bígózįhíí bighą, áígé' Icóniumyú onanát'aazh. 52 Hayíí da'osdląądíí bijíí dawa yee bił daagozhǫ́ǫ́, ła'íí Holy Spirit ye'ádaat'ee lę́'e.

14

1 Icónium golzeegee Paul ła'íí Bárnabas biłgo Jews ha'ánáłséh goz'ąą yunne' ha'a'ázhgo yádaałti', áík'ehgo nnee łą́ągo da'osdląąd, ła' Jews daanlíni, ła' Greeks daanlíni. 2 Áíná' Jews doo da'odląą dahíí, doo Jews daan-lįį dahíí yił daagoshkishgo odlą' bee iłk'ííyú daanliiníí bich'į' nchǫ'go natsídaakeesgo ádaizlaa. 3 Da'áígee sikeego ńzaad ogoyaago, doo biini' hą́h dago Bik'ehgo'ihi'nań yá yádaałti' lę́'e, áík'ehgo godiyįhgo be'ígózini ła'íí ízisgo

áná'ol'įįłi Paul ła'íí Bárnabas binkááyú Bik'ehgo'ihi'nań ánát'įįłgo biyati' yee
biłgoch'oba'íí da'anii at'éégo bígózįgo áyíílaa. 4 Áígee nnee daagolíníí iłk'ékai;
ła' Jews daanliiníí yił daagost'įįd; ła'íí Paul ła'íí Bárnabas yił daagost'įįd. 5 Doo
Jews daanlįį dahíí ła'íí Jews daanliiníí bindaant'a' biłgo binį'da'diłnih ła'íí
nbída'iłne'go ndaagoshchįį, 6 Á yídaagołsįįdná' Lýstra ła'íí Dérbe, Lycaónia
biyi' kįh nagoznilyú ła'íí binaayú dahtsídinkįį. 7 Ákú yati' baa gozhóni yaa
nadaagolni'. 8 Lýstra golzeegee nnee di'ilihi sidaa lę'e, dágozlįįná' dasa'go
doo naghái da: 9 Áń Paul yałti'go yidits'ag: Paul da'as'ah bineł'įígo bi'odlą'
golíígo nádziihgo bígołsįįd, 10 Áík'ehgo, Nádndáhgo hizįį, biłnii. Nnee di'ilń
dáhah nádihitahgo dahiyaa. 11 Nnee dała'at'éehíí Paul adzaahíí daayiłtsąąná'
Lycaónia biyati'íí yee nádaadidilghaazhgo gádaanii, Daadinlzinií nohwich'į'
nken'áásh, nnee k'ehgo nohwitahyú anát'ash. 12 Bárnabasń Júpiter daayiłnii;
Paulhíí, itisgo yałti'híí bighą Mercúrius daayiłnii. 13 Kįh goznilíí bádngee
kįh biyi' Júpiter bich'į' da'ch'okąąhíí goz'ąą lę'e; áígee Júpiter bich'į' okąąh
yebik'ehń magashi ła'íí ch'il hishbizhgo alzaahíí ch'é'ítiinzhį' ła'ádaizlaa,
magashihíí natseedgo Paul ła'íí Bárnabas okąąhgo baa hi'nííł nzigo, nnee
dała'adzaahíí binadzahgee. 14 Áíná' nadaal'a'á, Paul ła'íí Bárnabas, díí
yaat'ídaanzįgo doo bił daanzhǫǫ dago ák'e nada'ihidzįįz nágodiidzaago, nnee
dała'at'éehíí yitah anákeeł lę'e, nawode gádaaniigo, 15 Nnee daanołíni, hat'íí lą́ą́
bighą ágádaałt'įį? Nohwíí ałdó' nohwíí k'ehgo nnee ndlíni ánt'ee; daazhógo
ádaat'éhi bich'á'zhį' ádaałne'ná' Bik'ehgo'ihi'nań hináhi daahołkąąh le', áń
yáá, ni'gosdzáń, túnteel ła'íí dawa biyi' daagolínihíí áyíílaahi at'éé: 16 Áń
doo áníiná' nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'i dabiini'yú nadaakeego áyíłsį lę'e.
17 Da'ágát'éé ndi be'ígózį doleełíí dawahn nohwich'į' ch'í'nah áyíłsį, nłt'éégo
nohwich'į' at'éé, nanágoltįhgo ła'íí ná'nt'įhgo nohwá ágółsį, ch'iyáń ła'íí
iłgoyiłshóónií bee hwoi daandlįįgo ánohwiłsį ałdó'. 18 Áí gánniidgo magashi
nastseedgo bee daahohiikąąh daanzį n'íí t'ąązhį' ádaadzaa, ndi dásdozhą́
begolzaa. 19 Jews daanlíni Ántiochgé' ła'íí Icóniumgé' hikaihíí nnee ła' yiini'
yá ádaagozlaago Paul łeyída'isne'go, daztsąą lą́ą́ daanzįgo kįh goznil bitisyú
ch'ídaideshood. 20 Áíná' ínashood binaayú naziįgo, nádiidzaago kįh goznil
yune' onanádzaa: áígé' iskąą hik'e Dérbeyú ó'ázh, Bárnabas biłgo. 21 Áí
kįh goznilyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'go łą́ągo da'osdlą́ądná' Lýstra,
Icónium ła'íí Ántioch golzeeyú t'ąązhį' onákai, 22 Ínashood nłdzilgo ádaile'go,
yidag yádaałti'go, Dayúweh da'ołdlą́ą le', daayiłniigo, ła'íí, Nyé'i daadihiits'ago
zhą́ Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee daanliiníí itah daahiidleeh, daayiłniigo
ałdó'. 23 Dáshiná' da'okąąhgo ínashood ha'ánáłséhíí dawago yánazíni yá
hadaiheznilná' Bik'ehgo'ihi'nań yada'ołíihíí yaa yidin'ą́ą́. 24 Pisídia yiyi'
ch'ín'ázhná' Pamphýliagee n'ázh. 25 Pérgagee Bik'ehgo'ihi'nań biyati' yee
yádaałti'gé' Attália golzee yuyaa onanát'aazh. 26 Áígé' Ántiochyú t'ąązhį'
bił onada'iz'eel, áígé' odaach'is'a' ni', áígé' binasdziidíí ąą́ł ładaizlaahíí
Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí yee baa daagodest'ąą ni'. 27 Ákú nakainá'
ínashood dała'adzaago hago'at'éégo Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidíí
dawa yaa yił nadaagolni', ła'íí doo Jews daanlįį dahíí odlą́ągo yá yił
ch'ída'iztaaníí ałdó'. 28 Da'áígee ínashood yił naháztą́ągo ńzaad godeyaa.

15

1 Ła' nnee Judéa golzeegé' hikaigo odlą' bee iłk'ííyú daanlíni yił
ch'ídaago'aah, Moses yegos'aaníí bik'ehgo circumcise ádaanohwi'deszaayúgo
zhą́ hasdáłkáh, daaniigo. 2 Paul ła'íí Bárnabas díí yaa yádaałti'go díyat'eego

yił łahada'dit'áh, áík'ehgo Paul ła'íí Bárnabas, ła'ihíí ałdó' Jerúsalem yúdag nadaal'a'á ła'íí ínashood yánazíni díí baa nahódaidiłkidyú dołkah, daayiłn̲iigo hadaizn̲il. 3 Ínashood ha'ánáłséhíí daabides'a'go dahdiikai; doo Jews daanlį̨į dahíí Jesus yich'į' dahaskaihíí yaa nadaagoln̲i'go Pheníce ła'íí Samária golzeeyú ch'íkai: odlą' bee iłk'ííyú daanliinií dawa yaa bił daagozhǫ́ǫ́. 4 Jerúsalemyú hikainá' ínashood ha'ánáłséhíí, nadaal'a'á ła'íí ínashood yánazíni biłgo yaa hikaihíí ba'ahédaanzį̨go hago'at'éégo Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú nada'iziidíí dawa yaa yił nadaagoln̲i'. 5 Ła' ínashood Phárisees zhin̲éégo daagot'iiníí daahizį'go gádaann̲iid, Da'an̲ii círcumcise ádaal'į̨go dábik'eh, ła'íí Moses yegos'aaníí bikísk'eh ádaanołt'eego daan'n̲iigo bándaagosiit'ąą. 6 Nadaal'a'á ła'íí ínashood yánazíni díí yaa yádaałti'híí bighą dała'adzaa. 7 Ńzaad godeyaago łahada'dit'áhná' Peter hizį'go hadzii, Nn̲ee daanołíni, shik'ííyú, dá'ałk'iná' yati' baa gozhóni, Jesus baa yati'íí, shíí shinkááyú doo Jews daanlį̨į dahíí daidits'ago Jesus daayodląą doleełgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwitahgé' hanáshííłtį́į ni'. 8 Bik'ehgo'ihi'n̲ań daakojíí dawa yígółsini Holy Spirit nohwíí nohwaa daadest'aaníí k'ehgo bíí ałdó' baa daadest'ąągo bił'ijóóníí yee yił ch'í'n̲ah áyíłsį̨; 9 Nohwíí ła'íí bíí biłgo dáłełt'eego nohwaa natsekeesgo bi'odlą' bee bijíí nłt'éégo ánádaisdlaa. 10 Áík'ehgo hat'íí bighą nohwíí ła'íí daanohwitaa n'íí ch'éh ádaahiil'į̨į n'íí, Jesus daayodláni doo Jews daanlį̨į dahíí ładaile'go ádaałt'į̨į̨go Bik'ehgo'ihi'n̲ań nabídaanołtaa? 11 Jesus Christ nohweBik'ehń dázhǫ́ biłgoch'oba'íí bee hasdáhii'n̲íiłgo bíí ałdó' da'áík'ehgo hasdákáhgo dahohiidląą. 12 Nn̲ee dała'adzaahíí dawa doo hat'íí daahiłts'ag daná' Bárnabas ła'íí Saul yídaayésts'ąą, hago'at'éégo doo Jews daanlį̨į dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú godiyį̨hgo ánágot'į̨łíí ła'íí ízisgo áná'ol'į̨łíí ánáda'ol'į̨łł n'íí yaa nadaagoln̲i' lę'e. 13 Ąął hadaasdziiná' James hadziigo gánn̲iid, Nn̲ee daanołíni, shik'ííyú, shídaayełts'ą́ą́: 14 Símeon gán̲íí ni', Da'iłtsénáʼ doo Jews daanlį̨į dahíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań bizhi' yee da'okąąhgo hayin̲íiłł doleełhíí bighą yaa nyáá lę́'e. 15 Dáłełt'eego Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú nada'iziidi n'íí yaa nadaagosn̲i'; díí k'ehgo k'e'eshchį̨į ni', 16 Díí bikédé'go nádishdaałgo David bich'á'gé' hadaałishchínihíí nadaant'ángo ánádaashdle', kį̨h ánágoch'idle' łehíí k'ehgo; nagohezgo' n'íí dawa nágodishtł'į̨łł, nłt'éégo nnágodish'aał: 17 Nn̲ee ła'ihíí ałdó' Bik'ehgo'ihi'n̲ań hádaabit'į̨į doleełhíí bighą, ła'íí doo Jews daanlį̨į dahíí shizhi' bee daahojííhíí ałdó', n̲ii nohweBik'ehń, díí dawa ánát'į̨łł. 18 Bik'ehgo'ihi'n̲ań ni'gosdzáń ágólzaagé' yushdé' godezt'i'go binasdziidíí yígółsį̨ ni'. 19 Áí bighą shíí díí k'ehgo shił dábik'eh, doo Jews daanlį̨į dahíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań bich'į' dahnáhikáhíí doo hat'íí bighą bich'į' nadaagontł'og bik'eh da: 20 Díí zhą́ bee bich'į' k'eda'iilchii, Beda'okąąhíí nastseedgo nadn'áí yaa hi'n̲iił n'íí doo daałsąą da, doo nant'į' nach'ikai da, ła'íí dawahá bize'da'istł'ooníí ła'íí dił̨ihíí ałdó' doo daałsąą da. 21 Doo áníiná'gé' godezt'i'go kį̨h nagozn̲ilíí dawagee hadń Moses yaa nadaagoln̲i'íí gólį́į́, Jews daagodnłsiníí bijį̨į Jews ha'ánáłséh nagoz'ąą yun̲e' Moses binaltsoos dawahn nádaahojíí. 22 Nadaal'a'á, ínashood yánazíni, ła'íí ínashood ha'ánáłséhíí dawa biłgo dabíí bitahyú nn̲ee hádaihezn̲ilgo Ántiochyú Paul ła'íí Bárnabas yił daides'a'go bił dádaabik'eh; áík'ehgo Judas, Bársabbas holzéhi ła'íí Silas, ínashood bitahyú nn̲ee ádn nazínihíí: 23 Naltsoos díí k'ehgo k'e'eshchiiníí yił odais'a': Odlą' bee nohwik'ííyú daandlíni, nadaal'a'á, ła'íí ínashood yánazíni biłgo, nohwíí doo Jews daanołį̨į dahíí, Ántiochyú, Sýriayú, Ciliciayú odlą' bee nohwik'ííyú daanołíni, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłn'n̲ii. 24 Doo hadń ágádaabiln'n̲ii da ndi, nohwich'á'gé' ła' yati' yee nanohwinłtł'ogo, Círcumcise ádaanohwi'diln̲e', ła'íí Jews bich'į' begoz'aaníí yikísk'eh ádaanołt'ee, daanohwiłn̲iigo nohwiini'

nadaidezgeedíí baat'ídaandzį ni': 25 Áík'ehgo dała'áhiidzaaná' nnee ła' hadaahii'ni̲ił, ái Paul ła'íí Bárnabas, nohwił daanzhóni, ákú bił nádaadn'aago daanohwigha nohwił dádaabik'eh. 26 Díí nneehíí dásdozhą́ daabi'distseed, Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' bee daabich'ozhiihíí bighą. 27 Áík'ehgo Judas ła'íí Silas díí naltsoosíí bił daadel'a', dá díí bek'e'eshchį̨ihíí k'ehgo dabíí nohwił nadaagodoln̲ih. 28 Holy Spirit ła'íí nohwíí nohwił dádaabik'eh, doo nohwá nyéé dago, dá díí zhą́ bee nohwá ndaagosiit'ąą; 29 Beda'okąąhíí nastseedgo nadn'áí yaa hi'ni̲ił n'íí, ła'íí dił, ła'íí dawahá bize'da'istł'oonií doo daałsąą da, doo nant'į' nach'ikai da ałdó': díí bich'ą́'zhį' ádaanołt'eego nzhǫǫ. Da'áí zhą́ nohwich'į' k'eda'shiilchį̨. 30 Dahdes'a'ná' Ántioch golzee yuyaa okai: ákú hikainá' ínashood dała'ádaizlaaná' naltsoosíí yaa daistsooz: 31 Bek'e'eshchiinií daayozhi'ná', ái bee hadag ádaat'eehíí bighą bił daagozhǫ́ǫ́. 32 Judas ła'íí Silas, dabíí Bik'ehgo'ihi'ni̲ań binkááyú yałti'i daanlį̨go, odlą' bee bik'ííyú łą́ągo yich'į' yádaałti', ła'íí nłdzilgo bi'odlą' goleehíí bighą yidag yádaałti' lę́'e. 33 Dét'į́hézhį' naháztąą hik'e odlą' bee bik'ííyú nadaal'a'á bich'į' onádais'a', bił daagozhǫ́ǫ́go. 34 Áíná' Silas, Dákú sídáá ndizhǫǫ, nniid. 35 Paul ła'íí Bárnabas ałdó' Ántiochyú sikee, Bik'ehgo'ihi'ni̲ań biyati' yee iłch'ídaago'aahgo ła'íí yaa nadaagoln̲i'go, ła'ihíí ałdó' łą́ągo ágádaat'į́ ni'. 36 Da'kwíí hiskaanií ch'ígóyáá hik'e Paul Bárnabas gáyiłni̲i, Noo', t'ąązhį' nádot'aash kį̨h gozni̲l n'ííyú, Bik'ehgo'ihi'ni̲ań biyati' baa nagohiiln̲i' n'ííyú, odlą' bee nohwik'ííyú baa nanádaanotaa hagoshą' ádaat'ee. 37 Bárnabasń John, da'áń Mark holzéhi, yił dikáh hát'į́į́. 38 Ndi Paulń doo yił dikáh hát'į́į́ da, dabí'iłtséná' Pamphýliagee bich'ą́' t'ąązhį' ádeheltį́į ni', doo dayúweh bich'odaani̲igo yił okai da ni'. 39 Áí bighą ła', Ch'ík'eh, ni̲iná' ła'íí, Dah, ni̲igo yighą díyat'eego łahadit'áh, ái bighą iłk'é'áázh: Bárnabasń Mark biłgo bił oda'iz'eel, Cýprus golzeeyú; 40 Paulń Silas hayiłtį́ígo dahn'áázh, odlą' bee bik'ííyú, Bik'ehgo'ihi'ni̲ań biłgoch'oba'íí nohwił daanlį̨į, daabiłni̲igo. 41 Áík'ehgo Sýria golzeeyú ła'íí Cilícia golzeeyú ínashood ha'ánáłséhíí bi'odlą' nłdzil hileehíí bighą akú ch'ín'áázh.

16

1 Áígé' Paul Dérbeyú nanadzaa, Lýstrayú ałdó': áígee Jesus yodláni sidaa lę́'e, Timothy holzéhi, isdzán odláni Jew nlíni bimaa; áíná' bitaahíí Greek nlį̨į: 2 Áń Lýstragee ła'íí Icóniumgee odlą' bee iłk'ííyú daanliinií nłt'éégo baa yádaałti'. 3 Paul Timothy yił di'aash hat'íígo círcumcise ábíílaa, bitaa Greek nlį̨įgo Jews ákú daagolíínií dawa yídaagołsį̨híí bighą. 4 Kį̨h nagozni̲lyú hikahná' Jerúsalemgee nadaal'a'á ła'íí ínashood yánazíni begoz'aanií bá ádaizlaahíí bek'e'eshchíni baa daistsooz, yikísk'eh ádaat'ee doleełíí. 5 Áík'ehgo ínashood ha'ánáłséhíí bi'odlą' nłdzil daasilį̨į, ła'íí dajį̨į biigha bínáhíkah lę́'e. 6 Holy Spirit, Asia biyi' doo Bik'ehgo'ihi'ni̲ań biyati' bee yádaałti' da, biłni̲igo Phrýgia ła'íí Galátiayúgo ch'ékai. 7 Mýsiayú hikainá' Bithýniayú dikáh ńt'éégo Holy Spirit doo hádaabist'į́į da. 8 Áík'ehgo Mýsiahíí ch'ékaigo Tróasyú hikai. 9 Tł'é'yú Paul bił ch'í'ni̲ah ágolzaa: nnee Macedóniagee golíni sizį̨į; áń gábiłni̲igo nábokąąh, Yushdé', kú Macedóniayú ńni̲áhgo nohwich'onni̲i. 10 Bił ch'í'ni̲ah ágodzaaná' dagoshch'į' Macedóniayú nkáh daanidzį, yati' baa gozhóni, Jesus baa yati'íí, baa nadaagohiiln̲i'go Bik'ehgo'ihi'ni̲ań ánohwiłni̲ii łą́ą́ daandzį̨go. 11 Áík'ehgo Tróasgé' ts'ígozdǫh Samothráciazhį' nohwił dahdez'eeł, iskąą hik'e Neápolisyú nohwił naada'iz'eel; 12 Áígé' Philíppizhį' ohiikai, ái Macedónia biyi' itisgo kį̨h gozni̲li, Rome yebik'ehi: kú

naháatąągo da'kwíí hiskąą. 13 Jews daagodnłsiníí bijįį túńlíni bahgee kįh gozn̲ilgé' ch'ínkai, ákú náda'ch'okąąh goz'ąą; áígee dinebįhgo isdzáné nihikáhíí bich'į' yádaahiilti' ni'. 14 Isdzán Lydia holzéhi, Thyatíragé' gólíni, nak'ą' łichiigo dotł'izhíí baa nahin̲iihń, Bik'ehgo'ihi'n̲ań yokąąhń, nohwidezts'ąą: áń Bik'ehgo'ihi'n̲ań bijíí iłch'ą' áyíílaago Paul án̲íihíí nłt'éégo yidezts'ąą. 15 Áń ła'íí yił naháztaaníí biłgo baptize ádaabi'delzaaná' nádaanohwokąąhgo gánohwiłn̲ii, NohweBik'ehń da'an̲ii yodlągo daashidołn̲iiyúgo, shigowąyú nahísółtąą. Dayúweh yushdé' daanohwiłn̲iiyú ohiikai. 16 Náda'ch'okąąh goz'ąąyú hiikaahná' it'eedn, ch'iidn biyi' golı́ı́go o'įįń, biyisnahíí zhaali yá ágole'ń nohwaa nyáá: 17 Áń Paul ła'íí nohwíí nohwiké' naghaa, dilwoshgo gán̲íígo, Díí nn̲eehíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań da'tiséyú at'éhi bánada'iziidíí ádaat'ee, hago'at'éégo hasdách'igháhíí yaa nohwił nadaagoln̲i'i. 18 Da'ágánát'įįłgo łą́ągo iskąą. Áí Paul yik'etsézdįįdgo t'ąązhį' adzaago spirit nchǫ'íí gáyiłn̲ii, Jesus Christ bizhi'íí bee gánił dishn̲ii, Biyi'gé' hanná h. Áík'ehgo dagoshch'į' hayáá. 19 Biyisnahíí zhaali yá ádaile' n'íí bich'ą' ásdįįdgo yídaagołsįįdná' Paul ła'íí Silas yił ndaazdeelgo na'hin̲iih goz'ąąyú nadaant'án biyahzhį' ndaideshood, 20 Áígé' nant'ánchań daanliiníí yaa yił hikaigo gádaayiłn̲ii, Díí nn̲eehíí, Jews daanlíni, kú nadaagontł'ogo nadaago'aa, 21 Bi'at'e'íí nohwíí Romans daandlíni nádaagodiit'aago doo nohwá goz'ąą dahíí yee ilch'ídaago'aah, áí bikísk'eh ádaant'eego doo nohwá goz'ąą da. 22 Áígé' nn̲ee łą́ągo dała'adzaahíí bik'i dahishjeed; áígé' nadaant'aahíí Paul ła'íí Silas bidiyágé baa nadaihezdzįįzná' habída'iłtsaasgo bá ndaagoz'ąą. 23 Aasin̲ilíí nádaabinestsazná' ha'áná'ilka' yun̲e' ha'ádaabisdeel, bena'igęsé nai'n̲ilíí gádaayiłn̲iigo, Nłt'éégo bin̲ádaadńł'įį: 24 Ágábiłn̲iihíí bigha da'iłn̲í'yú ha'áná'ilka' yun̲e' da'obiláá, bikee o'i'áń yun̲e' odaadés'eezgo ádaabizlaago doo nahi'naa da. 25 Áígé' tł'é'ís'ahyú Paul ła'íí Silas Bik'ehgo'ihi'n̲ań daayokąąhgo ła'íí ya'ahédaanzįgo da'do'aałgo ha'áshijeedíí daabidezts'ąą lę'e. 26 Dágosiłe ni' godihes'naago, ha'áná'ilka'á biká' goz'aaníí dihes'naago dagoshch'į' dáádítı́h dawa ch'ída'ezkęęz, ła'íí bésh hishbizhíí belídaahestł'óó n'íí k'eda'os'n̲ah. 27 Bena'igęsé nai'n̲ilíí ch'ínádzidná' ha'áná'ilka'á bidáádítı́híí ch'ída'astąągo yo'įįgo ha'áshijeedíí hahizkįį lą́ nzįgo bésh be'idiltłishé hayiidzı́ı́zgo ídiziłdee niizįį. 28 Áíná' Paul nádidilghaazhgo gán̲íí, Ín̲í'dóln̲íh hela': daanohwigha t'ah kú naháatąą. 29 Bena'igęsé nai'n̲ilíí, Kǫ' shaa noł'aa, n̲iigo ha'alwod, áíná' tsídolyizgo ditłidná' Paul ła'íí Silas yiyahzhį' nágo', 30 Áígé' yił ch'ékainá' gádaayiłn̲ii, Hago ashn̲éhgo hasdáshidilteeh? 31 Gádaabiłn̲ii, Jesus Christ nohweBik'ehń hondląąyúgo hasdániłteeh, ła'íí bił nahántaanihíí ałdó'. 32 Áígee áń ła'íí yił naháztaanihíí dawa Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' bee yich'į' yádaałti'. 33 Da'áí bitł'é' bin̲ída'desn̲ihgee bá tádaizgiz; áígé' dagoshch'į' áń ła'íí yił naháztaaníí dawa baptize ádaabi'deszaa. 34 Bigowąyú yił onákaiyú yá da'dezné', áígé' áń ła'íí yił naháztaaníí dawa Bik'ehgo'ihi'n̲ań daayosdląądhíí bigha bił daagozhǫ́ǫ́ lę'e. 35 Got'įį gozlįį́ná' nant'án iké'gee sin̲ilíí aasin̲ilíí akú odes'a', Nn̲eehíí ch'ínánót'aash, daan̲iigo. 36 Bena'igęsé nai'n̲ilíí ádaan̲iihíí Paul yił nagosn̲i' gán̲íígo, Nant'án iké'gee sin̲ilíí ínł'a', ch'ínánót'aashgo: áík'ehgo ch'ínółł'aashgo nohwił gozhǫ́ǫ́go nádołt'aash. 37 Áíná' Paul gábiłn̲ii, Nohwíí Romans ndlíni dá doo nohwaa yá'iti'é nn̲ee bin̲ą́ą́ł nohwída'ashtłizh, ha'áná'ilka' yun̲e' ha'ádaanohwisdeel; ya' k'adíí dánant'į'é ch'ínánohwiléé née? Dah; dabíí kú nókáhgo ch'ídaanohwinoléé. 38 Aasin̲ilíí díí yati'íí nant'án iké'gee sin̲ilíí yił nadaagosn̲i': áí Paul ła'íí Silas Romans daanliiníí yídaagołsįįdná' ńdaaldzid. 39 Áík'ehgo akú hikaigo nłt'éégo yich'į' hanádaasdziiná' ch'ínádaabizlaago, Kįh gozn̲ilgé' ch'ínółł'aash, daabiłn̲ii.

40 Áík'ehgo ha'ánáʼilka'gé' ch'ínát'aazh, áígé' Lydia bigowąyú ó'áázh: odlą' bee
bik'ííyú daanliinií daayo'įįná' yidag yádaałti'ná' onát'aazh.

17

1 Áígé' Amphípolisyú ła'íí Apollóniayú ch'ékainá' Thessalonícayú nanákai,
ákú Jews ha'ánáłséh goz'ąą lę'e: 2 Ákǫ́ne' Paul ha'ayáá, da'át'íįhíí k'ehgo,
áígee Jews daagodnłsiníí bijįį Bik'ehgo'ihi'ǫnań biyati' bek'e'eshchiinií yaa
yáńdaaltihgo taadn godilzįh. 3 Christ biniigodelzaaná' daztsąągé' naadiidza-
ahíí dábik'ehyú adzaa, daayiłǫiigo nłt'éégo ch'í'ǫnah ádaayiłsįgo yaa yádaałti';
áígé' gádaayiłǫii, Díí Jesus baa nohwił nagosǫi'ń Christ nlįį. 4 Áík'ehgo
ła' da'osdląądgo Paul ła'íí Silas yíhikai; Greeks daagodnłsíni łą́ągo, isdzáné
itisyú nandeehíí doo ałch'ídé ałdó' ádaadzaa da. 5 Áíná' Jews daanlíni
da'ołch'įįdgo nǫ̨ee nchǫ'go nadaakaihíí dała'ádaizlaago nǫ̨ee áígee daagolíínií
yił daagołkizh, Jason bigową ch'ída'isdzįįz, Paul ła'íí Silas nǫ̨ee dała'adzaahíí
bich'į' ch'ídaanendzood daanzįgo. 6 Doo hwaa da yídaagołsįįdná' Jasongo
ła'íí odlą' bee iłk'ííyú daanlíni ałdó' ła' biłgo nadaant'án bidáhzhį' ndainey-
ood, daadilwoshgo gádaaǫiiná', Díí nǫ̨eehíí ni'gosdzáń biká' dahot'éhé
daagołkizhgo na'aash n'íí kú ń'áázhgo, 7 Jason k'íyó'ǫníí lę'e: nant'án ła'ihíí
nlįį, Jesus holzéhi, daaǫiigo, ái dawa Caesar yegos'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee
da. 8 Nǫ̨ee dała'adzaahíí ła'íí nant'án daanliinií díí daidezts'ąąná' doo bił
dábik'eh da. 9 Jason ła'ihíí biłgo ídánada'hes'ǫilná' nańdaabines'įįd. 10 Odlą'
bee iłk'ííyú daanliinií tł'é'yú Paul ła'íí Silas Beréayú odais'a': ákú ń'áázhná'
Jews ha'ánáłséh goz'ąą yuǫ̨e' ha'a'áázh. 11 Jews áígee daagolíni Jews Thessa-
lonícagee daagolíni bitisgo nłt'éégo natsídaakees lę'e, Jesus baa na'goǫi'íí dázhǫ́
hádaat'įįgo nádaidnné'go Bik'ehgo'ihi'ǫnań biyati' bek'e'eshchiinií dajįį biigha
yitah daadéz'įįgo daayozhíí lę'e, Jesus baa na'goǫi'íí da'aǫii shį daanzįgo.
12 Ái bighą łą́ągo da'osdląąd; isdzáné Greeks daanlíni itisyú nandeehíí doo
ałch'ídé da, nǫ̨ee ałdó' łą́ągo da'osdląąd. 13 Áíná' Thessalonícagé' Jews daanlíni
Beréagee Paul Bik'ehgo'ihi'ǫnań biyati' yee yałti'íí yídaagołsįįdgo, ákú náńłsą́ągo,
Beréagee daagolíínií yił daagoshkizh lę'e. 14 Áík'ehgo odlą' bee iłk'ííyú
daanlíni dagoshch'į' Paul túnteel bich'į'go odais'a': Silas ła'íí Timothy da'áígee
sikeená'. 15 Paul yił okaihíí Áthenszhį' yił niikai: t'ąązhį' nádesht'aazhná'
Paul gábiłǫii, Silas ła'íí Timothy dagoshch'į' shaa no'aash le'gá shá biłdołǫii.
16 Paul Áthensgee biba' sidaaná' beda'aszaahíí bich'į' da'ch'okąąhíí dázhǫ́
łą́ągo yo'įįgo biyi'siziiníí doo bił gozhǫ́ǫ́ da. 17 Áík'ehgo Jews ha'ánáłséh
goz'ąą yuǫ̨e' Jews daanlíni ła'íí nǫ̨ee daagodnłsíni yił łahada'dit'áh, ła'íí
na'iǫiih nagoz'ąąyú dajįį biigha nákaahíí ałdó' yił łahada'dit'áh. 18 Igoyą'
yaa nakaihíí, ła' Epicuréans daaholzéhi, ła'íí Stóics daaholzéhi baa hikai.
Ła' gádaaǫii, Díí bizaagolánihíí lą́ą hat'íí ǫiih? Ła'ihíí, Bich'į' da'ch'okąąhíí
doo bígózį dahi yaa nagolǫi' ngonolǫníí, daaǫii, Jesus yaa nagolǫi' ła'íí
nanezna'íí naadiikáhíí yaa nagolǫi'híí bighą. 19 Daabiłtsoodgo dahisk'id
Areópagus golzeeyú yił hikai gádaayiłǫiigo, Áníidégo ałch'ígót'aahíí baa nohwił
nagolǫí'. 20 Hat'ííshį doo bígózį dahi baa nagolǫí'go da'nts'ag: ái bídaagonlzį
hádaahiit'įį. 21 (Athensgee dasa' daagolíínií ła'íí ńzaadgé' daagolíį n'íí
dawa daazhógo na'goǫi' ánídéhíí yaa nadaagolǫi'go dagohíí yídaayésts'ąągo
naháztąą.) 22 Paul dahisk'idgé' Mars golzeeyú siziigo gáǫ́íí, Athensgee
daagonołíni, dázhǫ́ nohwił daagodiyįh lą́ągo bígosíłsįįd. 23 Hishgaałyú dawahá
daahołkąąhíí daanesh'íį́, ła'íí da'ołkąąhgee DILZINI DOO BÍGÓZÍNI BICH'Į'
golzeego k'e'eshchiinií hish'įį ni'. Áík'ehgo daahołkąąhíí doo bídaagonołsį

dahíí baa nohwił nagoshn̨i'. 24 Bik'ehgo'ihi'n̨ań ni'gosdzáń ła'íí dawahá biká' daagolíínií áyíílaahń yaaká'yú ła'íí ni'gosdzáń biłgo yeBik'ehń nlı̨ı̨go da'ch'okąąh nagoz'aanií nn̨ee áyíílaahíí doo yiyi' golı̨́ı̨́ da. 25 Doo hat'íí yídn nlı̨ı̨ dahíí bighą dawahá nn̨ee ádaizlaahíí doo bee daach'okąąh da, dabíí nn̨ee dawa ihi'n̨aahíí, nádidzołíí ła'íí dawahá yá ágółsı̨híí bighą. 26 Nn̨ee dała'á bich'ą́'gé' nn̨ee iłtah at'éégo hadaazt'i'i ni'gosdzáń biká' dahot'éhé gólı̨́ı̨́go yá áyíílaa, ła'íí hazhı̨' daahin̨aahíí ła'íí hayú daagolíínií yá ngon'ą́ą́; 27 Bik'ehgo'ihi'n̨ań yiká daadéz'ı̨ı̨ doleełhíí bighą, baa deshaał daanzı̨go, dat'éé ndi dała'á ntı̨ı̨go doo nohwich'ą́' ńzaadyú gólíni at'éé da, 28 Bee daahin'n̨aa, ła'íí bee nadaahi-ikai, ła'íí binkááyú daagondlı̨ı̨; nohwitahgé' biyati' nzhónihíí ła' gádaan̨iihíí k'ehgo, Nohwíí da'an̨ii bichąghášhé daandlı̨ı̨. 29 Nohwíí Bik'ehgo'ihi'n̨ań bichąghášhé daandlı̨ı̨go, nn̨ee dábiini'ihíí yee Bik'ehgo'ihi'n̨ań ádaile', óodo dagohíí béshłigaií, tséét̨a bee nłt'éégo be'ilzaahíí áyíílaahíí k'ehgo doo baa natsídaahiikees da le'. 30 Nn̨ee Bik'ehgo'ihi'n̨ań doo yídaagołsı̨ daná' binchǫ'íí doo yineł'ı́ı̨́ da ni': ndi k'adíí Bik'ehgo'ihi'n̨ań nn̨ee dahot'éhé gádaayiłn̨iigo bá ndaagoz'ąą, Nohwinchǫ'íí bich'ą́'yúgo ádaałn̨e': 31 Nn̨ee háyiłtíínií ni'gosdzáń biká' nn̨ee dábik'ehgo yaa yałti' doleełgo ła'a jı̨ı̨ ngon'ą́ą́híí bighą; áí da'an̨ii ágodon̨iiłíí da'áí nn̨ee daztsąągé' náyihil'n̨a'íí bee nn̨ee dawa yígółsı̨go áyíílaa. 32 Nanezna'íí naadiikáhíí yaa da'dezts'ąąná' ła' baa daadloh lę́'e; ła'íí, Baa nohwił nanagoln̨í' ndi at'éé, daan̨ii lę́'e. 33 Áík'ehgo áígé' Paul ch'ínyáá. 34 Nn̨ee ła' bíhikaigo da'osdląąd: Dionýsius, Areópagite nlíni, ła'íí isdzán Dámaris holzéhi, ła'ihíí biłgo ałdó'.

18

1 Díí bikédé'go Paul Áthensgé' dahnyaago Córinthgee nyáá. 2 Áígee Áquila, Jew nlíni, Póntusgé' gólíni yaa nyáá, áí bi'aad Priscílla biłgo da'áníihí Italygé' ń'áázh, (Jews daanlíni Romegee daagolíínií, Daanohwigha ch'ínółkáh, n̨iigo Cláudius ngon'ą́ą́híí bighą,) áík'ehgo Paul yaa nyáá. 3 Paul ałdó' gowągolgai ágole'íí nlı̨ı̨go yił daagolı̨́ı̨́go yił nada'iziid lę́'e: (ái gowągolgai ádaile'íí daanlı̨ı̨.) 4 Jews daagodnłsiníí bijı̨ı̨ dawahn ha'ánáłséh goz'ąą yun̨e' Paul Jews daanlíni ła'íí Greeks daanlíni yich'ı̨' yánádaaltihgo biini' yá ádaagozlaa. 5 Silas ła'íí Timothy Macedóniagé' ń'áázhná' Paul dá yałti' nt'éé, Jesus, Christ nlı̨ı̨, n̨iigo Jews daanlíni yil nadaagoln̨i'. 6 Jews daanlíni doo hádaabit'ı̨ı̨ dahíí bighą dénchǫ'égo bidáhzhı̨' yádaałti'ná' Paul bidiyágé yiihháalgo gádaabiłn̨ii, Dáhaago ádaałdzaa lę́'eyúgo dánohwíí nadaanohwinłtł'og; shíí doo nashinłtł'og da: kodé' godezt'i'go doo Jews daanlı̨ı̨ dahíí bich'ı̨' dahdisháh. 7 Áígé' dahnyaago nn̨ee Júst̨us holzéhi, Bik'ehgo'ihi'n̨ań yokąąhń, bigowąyú óyáá; ái gowąhíí Jews ha'ánáłséh goz'aanií dábit'ahgé' goz'ąą lę́'e. 8 Críspus, Jews ha'ánáłséh yinant'a' nlíni, yił naháztaaníí dawa Jesus daayosdląąd; ła'íí Córinthgee daagolíínií Paul biyati' daidezts'ąąná' da'osdląądgo baptize ádaaszaa. 9 Áígé' tł'é'yú Jesus Paul bił ch'í'n̨ah ágólaago gábiłn̨ii, Doo nénldzid da, yáńłti', doo t'ąązhı̨' áńt'éé da: 10 Shíí nił nshłı̨ı̨go nn̨ee doo ła' nn̨i'doln̨ih at'éé da: dząągee shichąghášhé łą́ą́go daagolı̨́ı̨́. 11 Áík'ehgo áígee golı̨́ı̨́go dałádn łegodzaagé' gostáń dahitąą, nn̨ee bitahyú Bik'ehgo'ihi'n̨ań biyati' yee iłch'ígo'aah lę́'e. 12 Áígé' Akéyagee Gállio nant'án nlı̨ı̨ná' Jews daanlíni łedikaigo Paul yich'ı̨' nanakı̨́ı̨́, áík'ehgo yáná'itihéyú yił hikai, 13 Gádaan̨iigo, Díí nn̨eehń begoz'aanií doo yikísk'eh at'éé dago, Bik'ehgo'ihi'n̨ań daayokąąhgo nn̨ee biini' yá ádaagoléh. 14 Paul k'ad hadziih nt'éégo Gállio Jews gádaayiłn̨ii, Nchǫ'go ánágot'ı̨ı̨ł dagohíí nyeeyú ádzaahíí baa yádaałti'yúgo nohwíyésts'ą́ą́go dábik'eh doleeł ni', Jews daanołíni: 15 Áíná' yati', hizhíí ła'íí benagosoł'aaníí zhą́ baa łahada'dołt'áhíí bighąyúgo,

dánohwíí nadaanohwinłtł'og; shíí díí k'ehgo ágoť'eehíí doo baa yashti' ať'éé da. 16 Áík'ehgo yáná'itihégé' ch'íyineńyood. 17 Greeks daanlíni dawa Sósthenes, Jews ha'ánáłséhíí yinant'a', yił ndaazdéélgo yánáltihíí dahnándaahíí bádngee nyída'ashtłizh. Gállio ánágoť'įįdíí doo yich'į' zhiné́é át'éé da ni'. 18 Díí bikédé'go Paul da'áígee sidaago ńzaad ogoyáá, áígé' odlą' bee bik'ííyú daanlíni yich'á' bił o'i'éél Sýriayú, Priscílla ła'íí Áquila biłgo; Cenchréagee bitsizíl yiłshéég: godnłsįgo ngon'ą́ą́ n'íí bigha. 19 Áígé' Éphesusyú hikai, áígee Priscílla ła'íí Áquila sikeená' yich'á' óyáá: áíná' bíihíí Jews ha'ánáłséh goz'ąą yuné' oyáágo Jews daanlíni yich'į' yádaałti' lę́'e. 20 Da'anahzhį' sínda, daabiłniiná', Dah, niigo, 21 Yich'á' dahnanásdzaa, gáyiłniigo, Okąąhgo da'idąąyú dázhǫ́ dishá́h hásht'į́į́, Jerúsalemyú: Bik'ehgo'ihi'nań hát'ííyúgo nohwaa nádishdáá́ł. Áík'ehgo Éphesusgé' bił oná'í'éél. 22 Caesaréayú bił na'n'éélná' ínashood ha'ánáłséh yúdag óyáágo dét'įhézhį' yił yádaałti' lę́'e, áígé' yagi Ántiochyú onanádzaa. 23 Dét'įh ákú sidaa hik'e dahnaadiidzaa, łahyúgo onanádzaago Galátia ła'íí Phrýgia golzeeyú ch'ínyáá, ínashood dawa bi'odlą' nłdzil ánádaidle'go. 24 Jew nlíni, Apóllos holzéhi, Alexándriayú gólíni, Éphesusyú ńyáá; dázhǫ́ nłt'éégo yałti', Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiinií nłt'éégo yígółsį. 25 NohweBik'ehń bikísk'eh ch'ogaałíí nłt'éégo baa bił ch'ígoť'áni; bijíí yune' diltłi'go, dawahn nohweBik'ehń yaa yałti'go ił ch'ígó'aah lę́'e, John baptize ábi'delzaahíí zhą́ yígółsį ndi. 26 Áń Jews ha'ánáłséh goz'ąą yune' doo biini' hą́h dago yałti' nkegonyaa; Priscílla ła'íí Áquila daabidezts'ąąná' dasádnyú yił okaigo Bik'ehgo'ihi'nań bikísk'eh ch'ogaałíí nłt'éégo doo hidziih dago bił ch'ídaago'aah lę́'e. 27 Akéyayú shił ido'eel nzį́ná' odlą' bee bik'ííyú daanlíni, Apóllos akú deyaa, ńdaadołteeh le'gá, daayiłniigo ínashood Akéyagee daagolíínií yich'į' k'eda'ashchį́į: akú ńyááná' ínashood iłgoch'oba'íí bee da'osdląądíí nłt'éégo yich'onii lę́'e. 28 Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiinií bee Jesus, Christ nlį́į, bił ch'í'nah ádaayiłsįgo nnee binádáł Jews daanliinií yił łahada'dit'áhgo biini' yá ádaagozlaa.

19

1 Apóllos Córinthgee sidaaná' Paul ni' bidazhinéégo ch'ínyáágo Éphesusyú ńyáá; ákú ínashood ła' yaa nyáágo, 2 Gádaayiłnii, Ya' Holy Spirit bee nohwaa daagost'ąą lánée da'osodląądná'? Gádaanii, Dah, Holy Spirit nliinií doo hwaa baat'ídaandzį da. 3 Paul gáyiłnii, Hat'íísha' bikísk'eh baptize ádaanohwi'deszaa lą́ą́? John ił ch'ígó'aahíí bikísk'eh, daanii. 4 Paul gánádo'niid, John, Nohwinchǫ'íí bich'á'zhį' ádaałne'go baptize ádaanohwi'dolne', niigo nnee baptize ádaile' ni', Shiké'gé' hígháhíí, Jesus holzéhi, daahołdląą, daayiłniigo. 5 Díí daidezts'ąąná' Jesus nohweBik'ehń bizhi' bee baptize ádaabi'deszaa. 6 Áígé' Paul biká' ndaadesniigo Holy Spirit bee baa daagodest'ąągo yati' ła'i yee yádaałti', ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú yádaałti' lę́'e. 7 Nnee nakits'ádah shį hilt'ee lę́'e. 8 Áígé' Paul Jews ha'ánáłséh goz'ąą yune' onadáhgo doo biini' hą́h dago yałti'go taagi dahitąą, Bik'ehgo'ihi'nań bilałtł'áhgee begoz'aanií yaa yałti'go ła' biini' yá ádaagozlaa. 9 Áíná' ła' t'ąązhį' na'ádi'nilgo doo da'odląą da lę́'e, á́í dała'at'éé́híí binádáł Jesus bikísk'eh da'ch'okahíí nchǫ'go yaa yádaałti', á́í bigha Paul, ínashood biłgo, yich'á' dahdikaigo, Tyránnus holzéhi bida'oltag yune' dajį́į biigha ił ch'į' yánádaaltih. 10 Díí k'ehgo ádaat'įįgo naki łegodzaa; áík'ehgo Asia biyi' daagolíínií dawa, Jews daanlíni ła'íí Greeks daanlíni Jesus nohweBik'ehń biyati' daidezts'ąą. 11 Bik'ehgo'ihi'nań Paul

binkááyú ízisgo áná'ol'įįłíí doo hwaa hit'įį dahi ye'ánát'įįł: 12 Bą́ą́yo dagohíí itíl sitzoozé Paul bich'á'gé' daanezgaihíí bich'į' onádaach'iniił, áík'ehgo kah yaa nakaihíí nádaabi'dilziih, ła'íí nnee spirits nchǫ'i biyi' daagolį́į́ n'íí hahikáh. 13 Ła' Jews daanlíni dá nakai nt'éhi nnee biyi'gé' spirits nchǫ'i hadainiyoodíí daanlíni, Jesus nohweBik'ehń bizhi' yee ádaaniigo spirits nchǫ'íí hadainiyood daanzigo gádaayiłnii, Jesus, Paul yaa yałti'ihi, bee ná ngoni'ą́ą́. 14 Jews bi'okąąh yedaabik'ehi yánant'a'i, Sceva holzéhi, biye'ke gosts'idihíí ádaat'įįd lę́'e. 15 Áíná' spirit nchǫ'i gádaabiłnii, Jesus bígonsį, Paul ałdó' bígonsį; nohwíí hadń ádaałt'įį shį? 16 Nnee spirit nchǫ'i biyi' golínihíí nnee gosts'idi yich'į' yaahilwodgo dawa yich'į' dahnadilwo'go yitis silįį, áík'ehgo gowągé' dádaałichiigo binída'deznihgo ch'ínkį́į́. 17 Éphesusgee daagolíínií, Jews daanlíni ła'íí Greeks daanlíni díí yídaagołsįįdná' dawa tsídaadesyiz lę́'e; áík'ehgo Jesus nohweBik'ehń bizhi' nnee dawa daidnłsį nkegonyaa. 18 Nnee łą́ągo da'osdląądíí neheskaigo nchǫ'go ánádaat'įįł n'íí yaa nadaagolni'. 19 Bena'ch'aahíí ye'ánádaat'įįł n'íí ła' binaltsoos dała'ádaizlaago nnee dawa binąáł daidnłid: áí da'izlįįhíí daayołtag hik'e zhaali béshłigaihíí ashdladin doo náhóltagyú da'izlíni lę́'e. 20 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań biyati' dayúweh bínágodaałgo itisgo at'éé silįį. 21 Díí ánágot'įįdíí bikédé'go Holy Spirit bik'ehgo Paul Jerúsalemyú déyáágo Macedóniayú ła'íí Akéyayú ch'idishaał nzigo gánníí, Ákú déyááhíí bikédé'go Romeyú ałdó' dishaał. 22 Áígé' bich'odaaniihíí naki, Timótheus ła'íí Erástus Macedóniayú odes'a'; bíí Asiayú dét'įhézhį' sidaa lę́'e. 23 Áíná' Jesus bikísk'eh da'ch'okąąhíí nnee dénchǫ'go yaa hagoł'áá nkegonyaa. 24 Ła' nnee Demétrius holzéhi, béshłigaihíí yitsidi nlíni, kįh biyi' Diána daach'okąąhíí béshłigai bee be'ilzaago áile'i, áń béshłigai daayitsidíí łą́ągo yich'į' nadaahi'niił lę́'e; 25 Áń áí nnee ła'íí da'ágát'éégo binasdziidíí biłgo dała'áyíílaago gádaayiłnii, Shik'isyú, díí nada'idziidíí bich'á'gé' ízisgo da'iit'įįhíí bídaagonołsį. 26 Díí daał'įį ła'íí daadołts'ag, Dawahá bich'į' da'ch'okąąhíí nnee ádaile'íí doo bich'į' da'ch'okąąh bik'eh da, niigo Paul, nnee łą́ągo biini' yá ádaagozlaago nohwich'á'yúgo ádaadzaa, doo dá Éphesus zhą́ da, Asia biyi' dák'azhą́ dahot'éhé ałdó': 27 Díí nohwinasdziidíí nohwich'á' daayiłchǫǫ; doo áí zhą́ da, ndi Diána, isdzán bich'į' daach'okąąhíí ízisgo at'éhi, kįh biyi' daach'okąąhíí doo ílį́į́ da hileeh, áí Asia dahot'éhé ła'íí ni'gosdzáń biká' nnee dawa daabokąąh n'íí bich'á'gé' ízisgo gos'ánihíí bech'ígowáh doleeł. 28 Díí daidezts'ąąná' díyat'eego bádaagozhchįįdgo nádaadidilghaazh, Éphesusgee daagolíínií daayokąąhíí, Diána holzéhi, ízisgo at'éhi nlíni at'éé, daaniigo. 29 Áík'ehgo kįh goznilgee godikish gozlįįgo, dała'ánách'it'įįh goz'ąą yunne' nádnkįį, Paul yił nakaihi Gáius ła'íí Aristárkus, Macedóniagé' daagolíni, ákónne' odaideshoodgo. 30 Paul nnee łą́ągo dała'adzaahíí bitahyú digháh hát'į́į́ ndi yił nakaihíí, Dah, daabiłnii. 31 Asiagee nant'án, Paul bit'eké daanlíni, ałdó' bich'į' o'ił'a', Dała'ánách'it'įįh goz'ąą yunne' donah hela', daabiłniigo nádaabokąąh. 32 Nnee ła' kogo ádaaniiná' ła'íí łahgo ádaanii: áígee godikish; hat'íí bigha dała'ádaach'idzaahíí ła' doo yídaagołsįįd da lę́'e. 33 Nnee ła' Alexánder holzéhi, Jews daanlíni, Nohwá hadziih, daabiłniigo ádnyú nadaabizlǫǫs. Áń na'ígizh, nnee yich'į', Jews daanlíni bá yashti' nzigo. 34 Ndi Jew nlįįgo yídaagołsįįdná' dáła't'ohe, Éphesusgee daagolíni daayokąąhíí, Diána holzéhi, ízisgo at'éhi nlíni at'éé, daaniigo daadilwoshgo nakidn łedihikęęz. 35 Áígé' kįh goznilíí begoz'aaníí yek'e'eshchíni nnee dała'at'éehíí, Doo hagoł'aa da, yiłnniidná' gádaayiłnii, Éphesusgee daagonołíni, díí kįh goznilgee daagolíínií, Diána, ízisgo at'éhi, daayokąąhgo hadń doo yígółsį da? Ła'íí be'ilzaahíí Júpiter

bich'ą'gé' naltǫ'íí daayokąąhgo ałdó' hadń doo yígółsį da? 36 Díí doo da'anii da doo hadń nii le' at'éé dahíí bighą doo daagonołch'aad dago dábik'eh, doo natsí'ikees dahíí doo ádaałt'įį da. 37 Díí nnee kú daanenoyoodíí dilzįhgo nagoz'aaníí doo daiłchǫǫh da, ła'íí isdzán be'ilzaahi daahohiikąąhíí doo nchǫ'go yaa yádaałti' da. 38 Áík'ehgo Demétrius ła'íí da'itsidi yił nada'iziidíí dahadń yaa yádaałti'go hádaat'įįyúgo, yáná'itihé ch'í'otąą, ła'íí aayádaałti'íí góljį́, akú łaa yádaałti' dábik'eh. 39 Dayúweh ła' hádaałt'įįyúgo nnee yándaaltihíí ił ch'į' hilnéh ndi at'éé. 40 Díí jįį be'ánágot'įįdhíí bighą nohwaa yáda'iti' ngolníí, hat'íí baa daagonch'aadihíí doo ła' da. 41 Díí yee gánniidná' nnee dała'at'éehíí, Nádaadołkáh, yiłnniid.

20

1 Godikish n'íí ąąłná', Paul ínashood yushdé' daayiłnniidná' yinádaadezhchid, áígé' yich'ą' Macedóniayú dah nadiidzaa, 2 Macedónia biyi' daagolíínii yitaaghaago yidag yádaałti'ná' Greeceyú ńyáá. 3 Ákú taagi bedahitąą. Jews daanlíni benadaago'aaná' Sýriayú bił naadez'eel nt'éégo Macedóniayúgo ch'ínánóshdáh nzį lę'e. 4 Sópater Beréagé' gólíni, Aristárkus ła'íí Secúndus, Thessalonícagé' daagolíni; Gáius, Dérbegé' gólíni, ła'íí Timótheus; Tíkakus ła'íí Tróphimus, Asiagé' daagolíni, áí dawa yił deskai. 5 Áí Tróasyú okaigo áígee nohwiba' naháztąą lę'e. 6 Báń benilzoołé da'ádįhgo báń alzaahi daahi'dąą ni', áígé' Philíppigé' Tróaszhį' ashdla'i nohwee daizkąą nohwił dah'o'ołgo; áígee naháatąągo gosts'idi nohwee daizkąą. 7 Godilziníí bijįį ínashood da'okąąhgo da'iyąągo dała'adzaaná' Paul iskąą dahnádishdáh nzįgo dá yił yádaałti'go tł'é'ís'ah. 8 Dá'ík'ehyú dahnágost'ąąyú dała'adzaa yunne' ik'ah kǫ'i łą́ągo daadiltłi' lę'e. 9 Ákú nnee áníi nagháhi Éútikus holzéhi biká'got'íné daadentą́ągee dahsdaago iiłhaazh: Paul dá yałti' nt'éégo nneehíí gódah ch'ínenlóól, áí taagi nágost'ąągé' lę'e, áígé' daztsąągo nádainłtįį lę'e. 10 Áík'ehgo Paul gódah ch'ínyáágo hayaa adzaago yinazhchidná' gánníí, Doo hago nohwił ádaagot'ee da le'; t'ah hinaa. 11 Paul wą'yúdag onádzaaná' báń yehesdlaadgo da'iyą́ą́, áígé' yił ił ch'į' yánádaalti'go ńzaad ogoyáá gost'įįdzhį', áígé' yich'ą' dahnadiidzaa. 12 Nnee áníi nagháhá gódah ch'ínenlóól n'íí hinaago yił onákai, dázhǫ́ bił daagozhǫ́ǫ́go. 13 Paul dabí'ił tsé tsina'eełíí si'ąąyú nkaigé' Ássosyú nohwił da'des'eel, ákú nkaigo Paul tsina'eełíí yiyi' dahndáah doleeł, daandzįgo: Paul dáni' ákú higháhgo ngonłchį́įhíí bighą. 14 Ássosgee nohwaa nyááná' tsina'eełíí yeh hiyáágo Mityléneyú bił nohwił da'iz'eel. 15 Áígé' nohwił dahna'iz'eelgo iskąą hik'e Chíos ba'ashhahyú nohwił ch'ída'iz'eel; áígé' iskąą hik'e Sámosyú nohwił nada'iz'eel, áígé' Trogýlliumgee dét'įh naháatąą; iskąą hik'e Milétusyú nohwił nada'iz'eel. 16 Paul Asiahíí biyi' doo ńzaad begodigháh dahíí bighą Éphesus bitis bił ch'ída'i'eełgo ngon'ą́ą́: dábik'ehyúgo Péntecost-híí bijįį Jerúsalemyú dáhah hįkáhíí bighą. 17 Paul Milétusyú sidaago Éphesusyú ínashood yánazíni, Kú nółkáh, daabiłniigo o'ił'a'. 18 Ákú hikainá' gádaayiłnii, Da'iłtsé Asiagee níyáágé' godezt'i'go dawahn hago'at'éégo nohwitahyú gonshłįį n'íí bídaagonołsį, 19 Dá shaa goch'oba'go, łahgee shinnáá túnáljį́ná' Jews daanlíni shenadaago'aahíí bee shich'į' nagontł'ogo Bik'ehgo'ihi'nań bá na'isiid ni': 20 Dawahá nohwá nzhoonií doo ła' t'ąązhį' ánsį dago baa nohwił nadaagoshni'go nohwił ch'í'nah ashłaa ni', dała'ánádaałt'įįyú ła'íí daagotahyú, 21 Jews ła'íí Greeks daanlíni, Nohwinchǫ'íí bich'ą'zhį'go ádaałne'ná' Bik'ehgo'ihi'nań bich'į'go ádaałnéh, ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń daahołdlą́ągo bada'ołjį́, dishniigo

baa bił nadaagoshn̲i' n'íí ałdó' bídaagonołsį. 22 Áík'ehgo k'adíí Holy Spirit nashihiłnaa'go Jerúsalemyú nádésdzá, ákú shidáhyú goz'ąą doleełíí doo bígonsį da: 23 Ndihíí ha'ánshteeh ła'íí shiniigonłt'éé doleełíí shiba' goz'ąągo Holy Spirit shił nanágoln̲ih, kįh nagozn̲ilyú nashaayú. 24 Áíná' ái doo shił hago'at'éé da, shi'ihi'n̲a'íí doo shił il̲į́ da, shił gozhǫ́ǫ́go shinasdziid łashłé zhą́ hásht'į́į́, ła'íí yati' Jesus nohweBik'ehń shaa yiné'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań bił goch'oba'íí nłt'éégo baa na'gon̲i'íí ąął baa nagoshn̲i'go hasht'į́į́. 25 Nohwíí nohwitahyú Bik'ehgo'ihi'n̲ań bilałtł'áhgee begoz'aaníí baa nagoshn̲i'go nashaa n'íí doo nádaashołtséh dahíí bígonsį. 26 Áík'ehgo díí jį́į́ gádaanohwiłdishn̲ii, Doo da'dołts'ag daná', ch'a'onesołdeeyúgo doo hat'íí nashinołtł'og da. 27 Doo ła' t'ąązhį' ánsį dago Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwá ngon'áánníí dawa baa nohwił nadaagosisn̲i'híí bigha. 28 Ádaa daagonołdzą́ą, ła'íí ínashood dawa bá daagonołsą́ą, Bik'ehgo'ihi'n̲ań daayokąąhgo ha'ánáłséhíí dabíí bidił yee yist'į́įdíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań bá da'dołné'; ái bin̲ádaadeł'į́į́go Holy Spirit ádaanohwizlaa. 29 Díí bígonsį, nohwich'ą' dahdiyaahíí bikédé'go nn̲ee ba'cho bégodzidi ga'ádaat'éhi nohwitahyú híkáhgo ínashood ndi k'izédaidihin̲iił doleeł. 30 Nohwíí nohwitahyú ndi nn̲ee ła' yati' doo da'an̲ii dahíí yee yádaałti' nkegoniigháh, ínashood daanlíni bich'ą'zhį' yaa da'n̲iigo, bíígo bikísk'eh dahikáh doleeł. 31 Ái bigha ádaa daagonołdzą́ą, tł'é' biigha ła'íí jį́į biigha dá godezt'i' nt'éégo taagi łegodzaazhį' shin̲áá túnál̲į́į́ná' dała'á nołtį́įgo nohwił ch'ígonsh'aah n'íí bínádaałn̲iih. 32 K'adíí, shik'ííyú, Bik'ehgo'ihi'n̲ań ła'íí biyati' biłgoch'oba'íí baa nohwinshn̲iił, ái yati'íí daanołdzilgo ádaanohwile', ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań báhadaadeszaahíí bitahyú nohwíyéé doleełíí nohwaa yiné'go yínel'ąą. 33 Béshłigaihíí, óodo, dagohíí diyágé ła' daabíyééhíí doo ádá hásht'į́į́ da. 34 Nohwíí bídaagonołsį, dashíí ídee hinsh'n̲aa ni', ła'íí bił nashkaihíí dawahá bá ádaagonsį ni'. 35 Díí k'ehgo nada'ołsiidgo doo daanłdzil dahíí bich'odaałn̲iigo dábik'eh nohwił ch'í'n̲ah ashłaa, ła'íí Jesus nohweBik'ehń gán̲íí n'íí bínádaałn̲iihgo nohwił ch'ígonsh'aah ni', Dahadń hat'íí kaa yiné'yúgo ái doo dá baa gozhǫ́ǫ́ da, áíná' dahadń hat'íí baa ch'iné'yúgo, ái zhą́ itisgo baa gozhǫ́ǫ́. 36 Díí ąął yee yałti'ná' hilzhiizhgo dawa yił da'oskąąd. 37 Dawa daachagná' Paul yinádaazhchidgo daazts'ǫs, 38 Doo nádaashołtséh da, n̲iihíí bigha itisgo doo bił daagozhǫ́ǫ́ da. Áígé' tsina'eełíí si'ąąyú yił nakai lę'e.

21

1 Áígé' bich'ą' nohwił da'iz'eelná' Cóos golzeezhį' ts'ígozdǫh nohwił oda'iz'eel, iskąą hik'e Rhodes golzeezhį', áígé' Pátara golzeezhį': 2 Phenécia tsina'eełíí dez'íli lą́ą́ baa nkaigo beh hiikaigo nohwił dahna'iz'eel. 3 Áígé' Cýprus golzeehíí nohwe'eshganzhin̲éégo hit'į́į́ sil̲į́į́ná' nohwił ch'ída'iz'eel Sýriazhį', Tyregee nohwił nda'iz'eel: áígee tsina'eełíí yogheełíí nahi'n̲iiłhíí bigha. 4 Ínashood baa nkaigo áígee gosts'idi nohwee da'izkąą: ái Holy Spirit yádaabihiłti'go Paul, Jerúsalemyú don̲áh hela', daabiłn̲iigo. 5 Gosts'idihíí ąął nohwee nyíńłkąą́ná' dahnádihiikai; ínashood dawa bi'aad ła'íí bichąghášhé biłgo kįh gozn̲ilíí bich'ą'zhį' bił ch'ínkai: ákú tábąąyú daahihiilzhiizhná' da'osiikąąd. 6 Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwił daanl̲į́į́ doleeł, daałiłn'n̲iiná' tsina'eełíí beh hiikainá' bíihíí gowąyú onákai. 7 Tyregé' Ptolemáiszhį' nohwił da'iz'eel, áígee odlą' bee nohwik'ííyú bił iłch'į' yádaahiilti'go dała'á jį́į́ bił naháatąą. 8 Iskąą hik'e Paul bił nahiikaihíí Caesaréazhį' nohwił onáda'iz'eel; áígee Philip, Jesus yá nagoln̲i'i, gosts'idi ha'n̲ilíí itah nlíni; bigową yun̲e' ohiikaigo bił naháatąą. 9 Bitsi'ke doo ndaan̲ee dahíí dį́į́'i, ái Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú yádaałti' lę'e. 10 Áígee naháatąągo dá'an̲ah godeyaago Bik'ehgo'ihi'n̲ań

binkááyú yałti'i, Ágabus holzéhi, Judéagé' ńyáá. 11 Nohwaa nyáágo Paul biziz náidnlaago dabíí bikee ła'íí bigan łíyistł'ǫǫná' gánnįid, Holy Spirit gánííi, Jerúsalemgee Jews daanlíni nnee díí sis bíyéehíí díí k'ehgo łídaabiłtł'ohgo doo Jews daanlįį dahíí yaa daabiłtéeh doleeł. 12 Díí da'disiits'ąąná' nohwíí ła'íí nnee áígee daagolíínií biłgo Paul, Jerúsalem yúdag donáh hela', daabiłn'įiigo nádaahohiikąąh. 13 Paul gánnįid, Hat'íí bighą daałchago shijíí nnįihgo ádaanołsį? Shíí Jesus nohweBik'ehń bizhi'híí bighą Jerúsalemyú ha'ánshteeh, ła'íí dastsaahgo ndi shił dábik'eh. 14 Ch'éh ádaałn'įii hik'e gádaade'įiid, NohweBik'ehń hát'íínií bikísk'ehyú ágodoįiił. 15 Díí bikédé'go iłch'į'da'siidlaago Jerúsalem yúdag ohiikai. 16 Ínashood ła' Caesaréagé' daagolíni bił ohiikai, áí Mnáson, Cýprusgé' gólíni, doo áníiná' ínashood silíni, bigowąyú bił nkai, áń bił naháatąą. 17 Áígé' Jerúsalemyú nkainá' odlą' bee nohwik'isyú baa nkaihíí bighą nohwa'ahédaanzįį'. 18 Iskąą hik'e Paul bił ha'áhiikai James bich'į'; áígee ínashood yánazíni dała'adzaa. 19 Iłch'į' yádaałti'ná' Paul binkááyú doo Jews daanlįį dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihi'ŋań hat'íí áyíílaahíí dała'ágo iłké' gon'ąągo yaa yił nadaagosŋi'. 20 Díí daidezts'ąąná', NohweBik'ehń ízisgo at'éhi nlįį, daaŋii, áígé' Paul gádaayiłnŋiid, Isąą, nohwik'isn, Jews daanlíni bitahgé' łąągo doo náhóltagyú da'osdląąd; áí dawa Jews bich'į' begoz'aanií dázhǫ́ nłt'éégo yikísk'eh ádaat'ee: 21 Áíná' naat'ídaanzį, Jews daanlíni doo Jews daanlįį dahíí bitahyú daagolínihíí, Moses nohwił ch'ídaagos'aanií yó'odaadoł'aago nohwichągháshé doo círcumcise ádaał'įį da, ła'íí nohwi'at'e' doo bikísk'eh ádaanołt'ee da, biłńŋiigo bił ch'ídaagon'áah, nídaagołsįįd. 22 Hago'at'éégoshą' ádaahii'ŋe'? Nnee łąągo dała'aŋe' doleeł: kú ńyaahíí yaat'ídaanizįįh go'íį́. 23 Áí bighą ádaaniłn'įiihíí k'ehgo ánŋe': nohwitahyú nnee díį́'i godnłsiníí yich'į' hadaagodile'go ndaagoz'ąą lę́'e; 24 Ni ałdó' godínłsįgo bił iłch'į'da'dołdlé'go bił nkáhgo ákú bá nadahíńŋiił, bitsits'in łigaigo daiłshéhíí bighą: díí bee nnee dawa bich'į' bígózį doleeł, naat'ídaanzį n'íí doo da'aŋii da, ndi begoz'aanií bikísk'eh áńt'éé. 25 Áíná' doo Jews daanlįį dahíí da'osdląądíí bich'į' naltsoos ádaasiidlaa gádaan'įiigo, Ágádaat'eehíí doo be'ádaanołt'ee da nzhǫǫ, áíná' beda'okąąhíí nastseedgo nadn'áí yaa hi'įiiłíí, ła'íí dił, ła'íí dawahá bize'da'istł'oonií doo daałsąą da, doo nant'į' nach'ikai da ałdó'. 26 Áík'ehgo Paul nnee díį́'ihíí yił okaigo iskąą hik'e godnłsįgo yił iłch'į'áda'desdlaaná' da'ch'okąąh goz'ąą yuŋe' yił okai, godnłsįgo iłch'į'ádaach'idle' ąął bengowáhíí bebígozįįhíí bighą, ła'íí dała'á ntį́įgo dahat'íhíta Bik'ehgo'ihi'ŋań bá baa hi'né'híí ałdó' bebígozįįhíí bighą. 27 Gosts'idiskaanií k'azhą́ ąął bengowáhná' Jews Asiagé' daagolíínií da'ch'okąąh goz'ąą yuŋe' Paul daayiłtsąąná' nnee dawa yił daagoshkishgo Paul yił ndaazdeelgo, 28 Nádaadidilghaazhná' gádaanŋiid, Israel hat'i'i daanołíni, nohwich'odaałŋii: Díń nneehń nnee dahot'éhé yił ch'ígó'aah ánágoldoh, Israel hat'i'i ła'íí begoz'aanií ła'íí díí goz'aanií bich'ą́'yúgo ádaanołt'ee, daayiłŋiigo: dayúwehyú Greeks daanlíni ałdó' da'ch'okąąh goz'ąą yuŋe' yił okaigo díí godiyįhgo goz'aanií daayiłchǫǫd. 29 (Dabí'iłtséná' kįh goznilyú Tróphimus, Éphesusgé' gólíni, yił na'aashgo daabo'įį ni'go, áń Paul da'ch'okąąh goz'ąą yuŋe' yił o'áázh daanzįį ni'.) 30 Kįh goznilgee nnee daagolíni dawa godikish nagodiidzaa ni', áígé' iłch'į' nádnkįįgo dała'adzaa ni': áígé' Paul yił ndaazdeelgo da'ch'okąąh goz'ąągé' ch'ídaabist'e'ná' ch'íná'itį́híí dagoshch'į' daada'deztąą ni'. 31 Daabiziłhee nkegonyaaná' silááda binant'a' Jerúsalem dahot'éhé godikish gozlį́įgo yaat'ínzį: 32 Áík'ehgo dagoshch'į' silááda ła'íí binadaant'a' biłgo nnee dała'adzaahíí yich'į' gódah ch'ínkį́į: áí nnee daayiłtsąąná' Paul nyída'iz-haal n'íí dákehégo ádaisįįd. 33 Áígé' silááda binant'a'íí Paul yaa nyáágo biłtsoodgo, Bésh hishbizhíí naki bee łíbi'doltł'óh,

n̲ii; áígé', Hadń át'į́į́, hat'íí hago áyíílaa? n̲iigo yiká na'ódíłkid. 34 Nn̲ee dała'at'éehíí ła' kogo ádaan̲iiná' ła'íí łahgo ádaan̲ii: áík'ehgo godńch'aadhíí bighą ch'éh yígołsį̨ihgo at'į́į́go, Silááda sin̲ilyú bił dołkáh, nn̲iid. 35 Gódah ch'í'itiinzhį' nyááná' nn̲ee łą́ągo dała'at'éehíí hadaashkeehíí bighą silááda dahdaabinłtį̨. 36 Nn̲ee dała'at'éehíí daadilwoshgo biké' nałseeł, Daazołhee, daan̲iigo. 37 Paul k'ad silááda sin̲il yun̲e' yił ha'akáhná' silááda binant'a'íí gáyiłn̲ii, Nich'į' hasdziih née? Silááda binant'a'íí gán̲íí, Greek biyati' bee yáńłti' née? 38 Ni Egyptgé' nn̲ee ńlíni née, da'iłk'ehéná' nn̲ee godikishgo dį́į́dn doo náhóltagyú nada'iłtseedíí da'igozlį̨įyú oyin̲il n'íí ni née? 39 Paul gán̲íí, Shíí Jew nshłį̨į, Cilícia biyi' ízisgo kį̨h gozn̲ilíí Társus golzeegé' gonshłíni: nánoshkąąh, ch'ík'eh nn̲ee bich'į' hasdziih. 40 Silááda binant'a', Ch'ík'eh hadziih, yiłnn̲iidná' Paul gódah ch'í'itiingé' dahsizį̨įgo nn̲ee dała'at'éehíí yich'į' na'ígizh. Doo hat'íí náhists'ąą daná' Hebrew biyati' bee yich'į' yałti' nkegonyaa.

22

1 Nn̲ee daanołíni, shik'ííyú, ła'íí nibáyáń daanołíni, nohwin̲ááł ádá hasdziihíí ídaayesółts'ąą. 2 (Hebrew biyati'íí yee hadziigo da'dezts'ąąná' dayúwehégo doo hat'íí náhists'ąą da: Paul gánn̲iid,) 3 Shíí Jew nshłį̨į, Cilícia biyi' kį̨h gozn̲ilíí Társus golzeegee gosil̨į́, ndi dząągee díí kį̨h gozn̲ilgee shi'dihiiln̲a', begoz'aaníí daanohwitaa yikísk'eh ádaat'ee n'íí Gamáliel holzéhi shił ch'ígon'ą́ą́, nohwíí ádaanołt'eehíí k'ehgo nłdzilgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań bá sízį́į́ ni'. 4 Nn̲ee ła'íí isdzáné Jesus yikísk'eh daayikahíí łídaashtł'o'go ha'áná'ilka'á yun̲e' odaahiskaad ni', biniigonłt'éégo ádaansį̨, dak'azhą́ hishhąągo. 5 Díí ánát'į̨įdíí okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni ła'íí nn̲ee yándaaltihíí shídaagołsį̨: ái bik'isyú daanlíni, Damáscusyú daagolínihíí, bá naltsoos shaa daizn̲il, áík'ehgo ákú níyáá, Jesus yikísk'eh daayikahíí áígee daagolíínií łídaashtł'o'go Jerúsalemyú bił nshkáh, biniidaagodiln̲e' doleełhíí bighą. 6 Damáscusyú dak'azhą́ nsháhgo ha'iz'ąąyú shį, dahį́ko yaaká'gé' shich'į' nke'idindlá́ád. 7 Áígee hayaa nago'ná' yati' gáshiłn̲iigo idisiits'ą́ą́, Saul, Saul, hat'íí lą́ą́ bighą shiniigonłt'éégo áshińłsį? 8 Áík'ehgo gádén̲iid, Hadń ánt'į̨į, shiNant'a'? Gánáshiłdo'n̲iid, Shiniigonłt'éégo áshińłsinihíí shíí ásht'į́į́, Jesus, Názarethgé' gonshłíni. 9 Bił hishkaahíí ałdó' nke'dindlá́ádíí daayiłtsąą ndi izhii shich'į' yałti'íí doo daidezts'ąą da. 10 Áík'ehgo gádén̲iid, Hago lą́ą́ áshn̲e', sheBik'ehń? Jesus gáshiłnn̲iid, Nádndáhgo Damáscusyú ńn̲áh; ákú hat'íí ánléhíí ąął baa nił na'gon̲i' ndi at'éé. 11 Dázhǫ́ ligaigo nke'idindlá́ádhíí bighą doo gosh'į̨ da silį́į́go bił hishkaahíí Damáscusyú odaashizlǫǫz. 12 Ła' nn̲ee Ananías holzéhi, begoz'aaníí yikísk'eh nlį̨įgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań yidnłsíni, Jews áígee daagolíínií dawa nłt'éégo baa yádaałti'i, 13 Áń shaa nyáágo shit'ahgee hizį̨'go gáshiłnn̲iid, Shik'isn Saul, go'į̨į nándleeh. Áík'ehgo dagoshch'į' gosh'į̨į násisdlį̨įgo Ananías yiłtsąą. 14 Gánáshiłdo'n̲iid, Bik'ehgo'ihi'n̲ań, nohwitaa n'íí daayokąąhń, hat'íínií bígonsį doleełgo hanitį́į́, Nłt'éégo Anát'į̨łíí hį̨łtséhgo, ła'íí bizhiihíí dints'į́hgo. 15 Hat'íí hí'íínií ła'íí hat'íí dints'agíí nn̲ee dawa áń bá baa bił nagoln̲í' doleeł. 16 Áík'ehgo hat'íí biba' sínídaa? Nádndáhgo nohweBik'ehń bizhi' bee bich'į' ánn̲iigo baptize áni'doln̲éh, áík'ehgo ninchǫ'íí yó'o'eeł. 17 Jerúsalemyú nánsdzaaná' da'ch'okąąh goz'ąą yun̲e' oshkąąh nt'éégo shił ch'í'n̲ah ágolzaago, 18 Gáshiłn̲iigo hiłtsąą, Dahałe, Jerúsalemgé' dagoshch'į' ch'íńn̲áh: shaa bił nadaagoln̲i'íí doo hádaat'į̨į da doleełhíí bighą. 19 Áík'ehgo gádén̲iid, SheBik'ehń, Jews ha'ánáłséh nagoz'ąą dahot'éhé daanodlaaníí ha'áná'ilka'á baa hin̲íl, ła'íí nbída'niłhaał n'íí dabíí yídaagołsį̨: 20 Ła'íí Stephen, ná nagoln̲i'íí nlíni, bidił idezjoolná' bit'ahgé' sízį́į́go shił dábik'eh ni', hayíí daabizis-hiinihíí iká' daabi'íihíí bá

biɳádésh'įį́ ni'. 21 Áígé' gánáshiłdo'ɳiid, Dahnɳáh: ńzaadyú doo Jews daanlįį dahíí bich'į' nideł'a'. 22 Nɳee dała'adzaahíí bídaayésts'ąą lę́'e, ndi díí yee ánɳiidná' nádaadidilghaazhgo gádaanɳiid, Yúwehyú, daazołhee: nɳee ga'at'éhihíí ni'gosdzáń biká' doo hiɳaa bik'eh da. 23 Nádaadidilghaazhgo iká' daabi'íihíí dahnadai'ah, ła'íí łeezh hadag daiki', 24 Áík'ehgo silááda binant'a' da'tiséyú sitíni, Silááda siɳilyú bił nołkáh, biłnɳiid, ła'íí habída'ołhaałgo nahódaadołkid, hat'íí bighą baa daadilwoshíí bígonozį́įh. 25 Áíná' łídaabistł'ǫǫná' Paul silááda dała'á gonenadín binant'a'i bit'ahgee siziinií gáyiłnɳiid, Nɳee Roman nlíni doo baa yá'iti'í habí'į́łhaałgo ná goz'ąą née? 26 Silááda binant'a'i díí yidezts'ąąná' silááda binant'a' da'tiséyú sitíni yich'į' oyáágo gáyiłɳii, Hago ánɳe'go láń? díń nɳeehń Roman nlíni łąą. 27 Áík'ehgo silááda binant'a'íí Paul yaa nyáágo gáyiłɳii, Shił nagolɳí', ya' Roman ńlį́į́ née? Paul gáɳíí, Ha'aa. 28 Silááda binant'a'i gánádo'ɳiid, Roman nshłiiníí łą́ągo bighą nahaɳílhi at'éé. Paul gáɳíí, Shíí dá Roman nshłįįgo gosilíni ánsht'ee. 29 Áík'ehgo k'ad nabídaadiłkid n'íí bich'á' nádnkįį: ła'íí silááda binant'a'i ałdó', Paul łíhistł'oonií, Roman nlįįgo yígołsįįdhíí bighą tsídolyiz. 30 Iskąą hik'e silááda binant'a'i hat'íí bighą Jews daanlíni baa dahdaagoz'aanií da'aɳii yígołsįįh hat'į́įgo, k'ena'bí'ahná' okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íí yándaaltihi, Dała' ałɳéh, daayiłnɳiid, áík'ehgo Paul yił gódah ch'i'áázhgo yándaaltihíí biyahzhį' yił nn'áázh.

23

1 Paul yándaaltihíí da'as'ah yineł'įįdná' gáɳíí, Nɳee daanołíni, shik'isyú, díí jįįzhį' ngont'i'go Bik'ehgo'ihi'ɳań shineł'į́įgo nłt'éégo ánásht'įįł bígonsįgo hinshɳaa. 2 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Ananías holzéhi, bit'ahgee naziinií, Bizadaałts'į, daayiłɳii. 3 Áík'ehgo Paul gábiłɳii, Dá'iká'gee zhą́ łigaigo ánálzaahi ńlíni, Bik'ehgo'ihi'ɳań nił hayaa nałts'į go'į́į: begoz'aanií bee shaa yáńłti'go dahsíndaa née, áiná' begoz'aanií doo bikísk'eh áńt'éé dago nik'ehgo shi'dolts'į? 4 Bit'ahgee naziinií gádaabiłɳii, Bik'ehgo'ihi'ɳań bi'okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni nchǫ'go baa yáńłti' née? 5 Paul gánádo'ɳiid, Shik'isyú, okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni nlįį łą́áhíí doo bígonsį da ni': nohwíí nohwihat'i'i binant'a' doo nchǫ'go baa yádaałti' da le', ɳiigo bek'e'eshchįį. 6 Nɳee ła' Sádducees daanlįįgo ła'íí Phárisees daanlįįgo Paul yígolsįįdná', yándaaltihíí yich'į' gáɳíí, Nɳee daanołíni, shik'isyú, shíí Phárisee nshłįį, Phárisee nlíni biye' nshłįį: nanezna'íí naadiikáh hoshdląąhíí bighą shaa yá'iti'. 7 Díí ánɳiidná' Phárisees daanliiníí ła'íí Sádducees daanliiníí łahada'dit'áh nkegonyaa: áík'ehgo nɳee dała'at'éehíí nakiyú iłk'ékai. 8 Sádducees, Nanezna'íí doo naadiikáh da, Bik'ehgo'ihi'ɳań binal'a'á yaaká'gé'hi dagohíí spirit ta doo ła' golį́į da, daaɳii: áiná' Phárisees daanlínihíí, Áí gólį́į, daaɳii. 9 Áík'ehgo nawode hagołdog: begoz'aanií ye'ik'eda'ałchíhi Phárisees yił daagot'iiníí daahizį'go gádaaɳii, Díń nɳeehń doo hat'íí nchǫ'íí ye'adzaa dago bídaagosiilzįįd: spirit dagohíí Bik'ehgo'ihi'ɳań binal'a'á yaaká'gé'hi bich'į' yałti' lę́'eyúgo, doo Bik'ehgo'ihi'ɳań bich'į' nadaagonlkaad da ndizhǫǫ. 10 Łahada'dit'áh n'íí hagowáh nkegonyaaná' silááda binant'a' Paul dánko iłk'ídaach'idzįįs he'at'éé nzįgo, silááda, Ákú dołkáhgo baa hadaanołteehgo nołjahyú bił nádołkáh, daayiłɳii. 11 Iskąą tł'é' hik'e Jesus Paul bit'ahgee sizįįná' gáɳíí, Paul, bidag áńt'éé: Jerúsalemyú shaa nagosíńɳi'híí k'ehgo Romeyú ałdó' shá nagolɳí' doleeł. 12 Jįį gozlįįná' Jews daanliiníí ła' ndaagoshchįįgo, Paul daayizes- hįįzhį' doo da'iyąągo, doo da'idląągo ádándaagost'ąą. 13 Ndaagoshchiiníí dizdin bitisyú hilt'ee lę́'e. 14 Okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íí Jews yánazíni yich'į' okaigo gádaayiłɳii, Nłdzilgo ádándaagosiit'ąą, Paul daazeldįįzhį' doo da'iidąą

dago. 15 Áík'ehgo nohwíí ła'íí yándaaltihíí biłgo siláádа binant'a'i bich'į' ch'iɲii daadoł'aah nohwaa yił nołkáhgo, dayúweh na'ídaadołkid k'a'at'éégo: nohwíí ałk'iná' biba' naháatąą, daazildeego dénohwit'ah dahiyaago. 16 Paul daaziłheego yiba' naháztaaníí Paul bilah bizhaazhé yaat'ínzįįná' Paul siláádа siɲilyú yich'į' oyáágo yił nagosɲi'. 17 Áík'ehgo Paul siláádа dała'á gonenadín binant'a' ła' yushdé' yiłɲiigo gáyiłɲii, Díń nɲee áníi naghahń siláádа binant'a' da'tiséyú sitíni bich'į' bił n'áásh: yił nagolɲi' hat'íįhíí bighą. 18 Siláádа binant'a' yaa yił n'aazhná' gáɲíí, Paul, ha'ásitíni yushdé' shiłnɲiidgo, Díń nɲee áníi naghahń hat'íí shį niłdishɲii niłɲiigo bich'į' bił n'áash, shiłɲii. 19 Áík'ehgo siláádа binant'a' dasahn nabídiłkid yuɲe' obiilǫǫz, Hat'íí baa shił nagolɲí'go láń? biłɲii. 20 Paul bidá'áhń gáɲíí, Jews daanlíni iskąą nɲee yándaaltihíí bich'į' Paul bił n'aash daaniłn'ɲii, daaɲiigo ndaagoshchįį, nłt'éégo baa na'ódíkidíí k'a'at'éégo. 21 Áíná' baa godeno'áah hela': nɲee dizdin bitisyú hilt'éégo daaziłheego yiba' naháztąą, Paul daizes-hįįzhį' doo da'iyąągo, doo da'idląągo nłdzilgo ádándaagost'ąą: áík'ehgo, Ha'aa, ńɲiihíí yiba' naháztąą. 22 Áík'ehgo siláádа binant'a' nɲee áníi naghahń, Shił nagosíńɲi'íí hadń bił nagolɲí' hela', yiłnɲiidná', Nádńdáh, yiłnɲiid. 23 Áígé' siláádа dała'á gonenadín binant'a' naki yushdé' yiłnɲiidgo gáyiłɲii, Siláádа naki gonenadín, ła'íí ɬįį bee siláádа daanliiníí gosts'idin, ła'íí siláádа bésh yee nadaagonłkaadíí naki gonenadín dagoshch'į' Caesaréayú dahnádiiłséhgo áhłéh, tł'é'go ngost'áí bik'ehenkéézgo; 24 Paul ałdó' ɬįį bił hiltéhíí bá iłch'į'hołéh, áík'ehgo Félix, nant'ánchań, baa bił nołkáh. 25 Díí k'ehgo áɲíígo Félix yich'į' k'e'eshchįį: 26 Shíí Cláudius Lýsias nshłíni Félix nant'ánchań, ízisgo áńt'éhi, Gozhǫǫ, niłdishɲiigo nich'į' k'e'eshchiih. 27 Díń nɲeehń Jews daanlíni ła' daabiłtsoodgo nabiziłhee nt'éégo Roman nɲee nlįį ląąhíí bígosíłsįįdgo siláádа kú bił nshkaigo bich'ą' ńdaadihiiltįį. 28 Hat'íí bee baa dahgost'aaníí bígonsį hasht'įįgo bá yándaaltihíí baa bił ni'áázh. 29 Dabíí yenahas'aaníí bik'izhį' baa dahgost'ąą ląągo bígosíłsįįd, ndi ha'ásitiiníí dagohíí da'itsaahíí doo ła' bee bángot'ąą da. 30 Díń nɲeehń zideego yaa ndaagoshchiiníí baa shił nagosɲi'ná' dagoshch'į' nich'į' oł'a', hayíí baa dahdaagoz'aaníí niɲááł baa nadaagodolɲih biłdishɲiigo bándaagosii'ąą. Da'áí zhą nich'į' k'e'shiłchįį. 31 Áík'ehgo siláádа ádaabiłdo'ɲiidhíí k'ehgo tł'é'yú Antípatrisyú Paul yił okai. 32 Iskąą hik'e siláádahíí siɲilyú nákainá' ɬįį bee siláádа daanliiníí Paul yúweh yił okai: 33 Áí Caesaréayú hikainá' nant'ánchań naltsoos yaa daistsooz, Paul ałdó' yaa yił hikai. 34 Naltsoosíí yozhi'ná', Ni' hat'íí golzéhi biyi' gonlíni, ɲiigo Paul nayídiłkid. Cilíciagé' góląįgo yígołsįįdná', 35 Gáyiłɲii, Naa dahdaagoz'aaníí hikaigo naa yashti' ndi at'éé. Hérod yánáltih goz'ąągee Paul siláádа biɲádaadéz'įįgo ngon'ą́ą́.

24

1 Áígé' ashdla'iskaaníí bikédé'go okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Ananías holzéhi, ła'íí Jews yánazíni bił go hayaayú hikai, nɲee, Tertúllus holzéhi, bá yádaałti'go yił hikai, áń Paul bee baa dahgost'aaníí nant'ánchań yaa yił nagolɲi' doleełgo. 2 Paul yiká ánɲiidná' Tertúllus baa dahgo'aa nkegonyaa gáɲíígo, Nighą nohwini' iłch'į'gont'éé, ła'íí nohwitahyú nchǫ' n'íí nłt'éégo ánándlaa, 3 Áí dawahn ła'íí dahayú ba'ahédaandzį, Félix, ízisgo áńt'éhi. 4 Niłgoch'oba'go ayą́hágo nich'į' hasdziihíí ídínłts'ąągo nánoshkąąh. 5 Díń nɲeehń baa nagontł'ogíí nlįįgo bídaagosiilzįįd, Jews daanlíni ni' dahot'éhé biká' daagolíínníí yił daagołkizh, ła'íí Nazarénes daanlįį zhiɲéégo yásizíni bídaagosiilzįįd: 6 Da'ch'okąąh goz'ąą yuɲe' gołchǫǫh nt'éégo bił ndaasiideel: nohwíí benagosiil'aaníí bee baa yádaasiiłti' doleeł ni'. 7 Ndi Lýsias, siláada

binant'a'ń, nohwaa nyáágo hagoshkéhégo nohwilák'e hayidzį́įz ni'. 8 Baa dahdaagoz'aaníí naa hikáhgo, n̲iigo ngon'ą́ą́: dá ni nahídńłkidgo hat'íí bigha baa dahdaagosiit'aaníí dawa bígonłsį́įh doleeł. 9 Jews daanlíni ałdó' díí án̲íihíí da'an̲ii án̲íí daann̲iid. 10 Nant'ánchań nabí'igizhná' Paul yałti' nkegonyaa gán̲íígo, Doo ałch'ídn łegodzaa dago díí hat'i'íí bá yánáltihíí ńlį́įgo bígonsi̲híí bigha shił gozhǫ́ǫ́go ninadzahgee ádá hasdziih: 11 Díí bígóńłsi̲įh, nakits'ádah iskąąná' Jerúsalem yúdag oshkąąhyú níyáá ni'. 12 Áígee da'ch'okąąh goz'ąą yun̲e', ła'íí Jews ha'ánáłséh goz'ąą yun̲e', ła'íí kįh gozn̲ilyú ła' bił łaha'disht'áhgo doo hadń sho'įį da ni', ła'íí nn̲ee bił daagodikishgo doo hadń sho'įį da ni': 13 Shaa dahgoz'aaníí daazhógo ágolzéhi. 14 Áíná' díí nich'į' ádá nagoshn̲i', Jesus bikísk'eh da'ch'okahíí, okąąh bee sahngo na'ádi'n̲ilíí daabiłdi'n̲iihíí, ái itah nshłį̨į, bich'ą́'gé' nn̲ee sílíínií Bik'ehgo'ihi'n̲ań daayokąąh lę́'e n'íí hoshkąąh, begoz'aaníí bee nohwá ngot'ąą n'íí ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú na'iziidi n'íí bek'e'eshchiiníí dawa hoshdlą̨ą: 15 Nłt'éégo ádaat'eehíí ła'íí doo dábik'ehyú ádaat'ee dahíí nanezna'gé' naadiikáh doleełíí ái nn̲ee yiká daadéz'i̲įhíí shíí ałdó' Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú biká désh'į́į. 16 Áígé' dawahn Bik'ehgo'ihi'n̲ań ła'íí nn̲ee ałdó' daashineł'į́įgo nłt'éégo ánásht'i̲įłgo bígonsi̲ doleełhíí bigha nłdzilgo nabik'í'isiid. 17 Da'kwíí łegodzaahíí bikédé'go tédaat'iyéhíí hat'íhíta baa daanshné'go, ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań hoshkąąhgo hat'íhíta baa nshné'go bił nít'i'íí bich'į' násdzaa. 18 Díí bee ánásht'i̲įłná' da'ch'okąąh goz'ąą yun̲e' godnłsi̲go ił ch'į' áde'dinshdlaago, doo shin̲aayú nn̲ee łą́ą́go dała'adzaa da, doo godnch'áad dago Jews daanlíni ła' Asiagé' daagolíínií shaa hikai ni'. 19 Ái hat'íhíta bee shaa dahdaago'aayúgo nin̲ááł shaa dahdaago'aago kú híkáhgo dábik'eh. 20 Dagohíí yándaaltihíí shaa yádaałti' n'ná' hago'at'éégo nchǫ'go ánát'i̲įdíí shídaagołsi̲įdíí, nn̲ee kú nich'į' hikaihíí yaa nadaagoln̲i'go dábik'eh, 21 Díí dała'á zhą doo bił dábik'eh da ni', bitahyú sízį́įgo nádidishghaazhgo gádén̲iid n'ná', Nanezna'íí naadiikáhíí hoshdlą̨ąhíí bigha díí jį̨į nohwin̲ááł shaa yá'iti'. 22 Ái Félix yidezts'ąąná', Jesus bikísk'eh da'ch'okahíí nłt'éégo yígołsi̲híí bigha gán̲íí, Dét'i̲hégo Lýsias, silááda binant'a'íí, kú ńyáágo bá ngonsh'aa ndi at'éé. 23 Áígé' silááda gonenadín binant'a'íí gáyiłn̲ii, Paul bin̲ádíń'i̲į, ndi łahgee dabíí hát'į́įyú naghaa le', ła'íí bit'eké baa nákáh nnizhǫǫ, hat'íhíta yídn nliiníí baa nádainé'go nnizhǫǫ. 24 Da'kwíí iskaaníí bikédé'go Félix bi'aad Drusílla, Jew nlíni, yił n'áázhgo Paul yiká o'iił'a', áík'ehgo Christ ch'odlą̨ąhíí yaa yałti'go daidezts'ąą. 25 Dábik'ehyú ánách'ot'i̲įłíí, ła'íí ádaagoch'idzaaníí, ła'íí yun̲áásyú kaa yá'iti'íí yaa yałti'go Félix ditłidgo tsídolyizgo gán̲íí, Dák'ad yúwehyú dahnn̲áh, dahagee dábik'ehgee niká ánádeshn̲e' ndi at'éé. 26 Ndi yiká oná'ił'aa nt'éégo ił ch'į' yałti', Paul ch'ínánshteehíí bigha zhaali shaa yiné' shį nzį lę́'e. 27 Naki łegodzaahíí ch'ígóyááná' Félix nant'ánchań n'íígee Pórcius Féstus nant'ánchań silį̨į; áík'ehgo Félix Jews daanlíni bił dádaabik'ehyú ashn̲e' nzi̲go Paul dáha'ásiti̲į nt'éénáʼ óyáá.

25

1 Féstus ni' yánant'aa doleełíí biyi' nyáánáʼ taagiskaaníí bikédé'go Caesaréagé' Jerúsalem yúdag oyáá. 2 Okąąh yedaabik'ehi da'tiséyú sitíni ła'íí Jews daanlíni ádn nazínihíí Paul bee dahdaagost'aaníí Féstus yaa yił nadaagoln̲i'ná nádaayokąąh, 3 Paul Jerúsalemyú dol'áá, daabiłn̲n̲iid, higaałgo daayiziłheego ndaagoshchi̲įná'. 4 Áíná' Féstus gán̲n̲iid, Paul, Caesaréayú t'ah bi'dotą' ni', shíí dák'adégo ákú nádésdzá. 5 Áík'ehgo nohwitahyú nohwá nadaant'aahíí bił nádóshkáh, áígee nn̲eehń nchǫ'go adzaayúgo ch'ík'eh baa nadaagoln̲i'.

6 Féstus itah sidaago gonenan bitisyú iskąą, áígé' Caesaréayú onádzaa; ákú iskąą hik'e yánáltihíí dahnándaahgee dahnezdaago, Paul yushdé' bił nołkáh, nn̄iid. 7 Ákú ńyááná' Jews Jerúsalemgé' hikaihíí bin̄aayú nadaazįį, daazhógo ágolzeego, Doo ałch'ídn dénchǫ'go adzaa da, daabiłn̄iigo baa dahdaagoz'ąą. 8 Paul ádá hadzii gán̄íígo, Jews yenagos'aaníí, dagohíí da'ch'okąąh goz'aaníí, dagohíí Caesar ndi doo hago ashłaa da. 9 Áíná' Féstus, Jews daanlíni bił dádaabik'ehyú áshn̄éh nzįgo Paul gáyiłn̄ii, Ya' Jerúsalem yúdag ńn̄áhgo ákú shin̄ááł naa dahgoz'aaníí bighą naa yá'iti' háńt'įį née? 10 Paul gán̄íí, Caesar bá yánáltihíí bidáhgee sízį́į́, da'áígee shaa yá'iti'go dábik'eh: Jews daanlíni doo dénchǫ'go ánásht'įį́ł dahíí nłt'éégo bígonłsį́. 11 Nchǫ'go ánásht'įį́ł lę́'eyúgo hat'íí bighą dastsaahgo ásdzaayúgo dastsaahíí doo bich'ą́' ch'a'oshgheed at'éé da; bighą shaa yá'iti'íí doo hat'íí dayúgo, doo hadń Jews daanlíni yaa shaa dino'aa at'éé da. Caesar shaa yałti'go hasht'į́į́. 12 Áík'ehgo Féstus, yił nant'án daanliinií ilch'į' yádaałti'ná' Paul gáyiłn̄ii, Caesar naa yałti' háńt'įį, áík'ehgo áń bich'į' nn̄áh doleeł. 13 Da'kwíí iskaanií ch'ígóyááná' Agríppa, ízisgo nant'án nlíni, ła'íí Berníce biłgo Féstus, kozhį' nant'án silįįhíí bighą, Caesaréayú yaa n'áázh. 14 Ákú sikeego łą́ągo bedaizkąąná' Féstus Agríppa Paul yaa yił nagosn̄i' gán̄íígo, Nn̄ee ła' dá ha'ásitįį nt'éénáʼ Félix onádzaa ni': 15 Jerúsalemyú sídááná' Jews bi'okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íí Jews yánazíni, áí nn̄eehń yaa shił nadaagosn̄i', Bá ngono'aah, daan̄iigo. 16 Gádaabiłdén̄iid, Nn̄ee baa dahgost'aaníí hayíí baa dahdaagoz'aaníí doo baa yádaałti'égo, ła'íí baa dahgost'ąąhíí bighą dá doo ádá hadziihé yó'olt'e'go Romans daanliinií doo áík'ehgo daagoz'ąą da. 17 Áík'ehgo baa dahdaagoz'aaníí kú hikainá' doo ńt'ah nsįgo da, iskąą hik'e yánáltihíí dahnándaahgee dahnídáágo, Yushdé' nn̄eehń bił nołkáh, dén̄iid. 18 Baa dahdaagoz'aaníí daahizį'ná' nchǫ'go ánágot'įį́łíí bee baa dahdaago'aa shį niizį́į́', ndi doo hwaa da: 19 Dabíí daabi'okąąhíí yaa łahada'diť'áh ła'íí nn̄ee ła' Jesus holzéhi daztsąą n'íí Paul yaa nagoln̄i'yúgo, T'ah hin̄aa, n̄iihíí ałdó' yaa łahada'diť'áh. 20 Díí k'a'at'éehíí hago'at'éégo baa yashti' shįhíí doo bígonsį dago, Jerúsalemyú ńn̄áh háńt'įį née, ákú naa yá'iti'yú? biłdén̄iid. 21 Áíná' Paul gáshiłnn̄iid, Augústus, nant'án da'tiséyú sitíni zhą́ shaa yałti'go hasht'į́į́, áík'ehgo Caesar bich'į' ołʼa'zhį' bin̄ádaadeł'į́į́, daabiłdén̄iidgo bá ndaagosii'ą́ą́. 22 Agríppa Féstus gáyiłn̄ii, Nn̄eehń dabíí yałti'go dists'į́h hásht'į́į́. Féstus gán̄íí, Iskąągo nts'į́h ndi at'éé. 23 Iskąą hik'e Agríppa ła'íí Berníce biłgo baa da'oln̄íígo n'áázh, silá́áda yánadaant'aahíí ła'íí kį́h gozn̄ilgee nn̄ee itisyú nadaandeehíí biłgo dała'ánách'it'įįh goz'ąą yun̄e' yił onałsą́ą́, áígé' Féstus bik'ehgo Paul yił ha'ákai. 24 Féstus gán̄íí, Agríppa, ízisgo nant'án ńlíni, ła'íí kú neheskaihíí daanohwigha, díń nn̄eehń daał'įį ako, dzą́ągee Jews daagolíínií dawa ła'íí Jerúsalemyú daagolíínií ałdó' daadilwoshgo gádaashiłn̄ii, Díń nn̄eehń doo hin̄aa bik'eh da. 25 Áíná' bighą da'itsaahíí doo ła' yee adzaa da ląągo bígosíłsįįd, ła'íí dabíí gáshiłnn̄iid, Augústus, nant'án da'tiséyú sitíni shaa yałti'go hasht'į́į́, áík'ehgo ákú bich'į' dish'aago ngoni'ą́ą́. 26 Áíná' shinant'a' bich'į' doo hat'íí baa bek'e'eshchii da. Áí bighą nohwaa bił ni'áázh, ni zhą́ Agríppa, ízisgo nant'án ńlíni, naa bił ni'áázh, áík'ehgo nahídaadelkidíí bikédé'go shinant'a' hat'íhíta baa bich'į' k'e'eshchii doleeł. 27 Ha'ásitiinií hat'íí bee baa dahgost'aaníí doo bígoziné dago deł'a'go doo shił bik'eh da, shíí.

26

1 Agríppa Paul gáyiłn̄ii, Ádá hadziihgo naa godet'ąą. Áík'ehgo Paul na'ígizhná' ádá hadzii, gán̄íígo: 2 Agríppa, ízisgo nant'án ńlíni, Jews daanliinií yee shaa dahdaagoz'aaníí dawa díí jį́į́ nin̄ááł bee ádá hasdziihíí baa shił

gozhǫ́ǫ́: 3 Jews daanlíni bi'at'e' ła'íí łahada'dit'áhíí nłt'éégo bígonłsįhíí bighą: nłt'éégo shíyíńłts'ąą, nánoshkąąh. 4 Jerúsalemgee bił nít'i'íí daagolíínníí bitahyú ishkiin nshłįį ni', áigé' yushdé' godezt'i'go hagoo'at'éégo hinshnaahíí Jews daanlíni dawa yídaagołsį. 5 Doo áníi shídaagołsį da ni', shá hadaadziih hádaat'įįyúgo, Phárisee nlįįgo, Phárisees daandliinníí nohwi'okąąh itisgo daidnłsinníí yikísk'eh hinaa ni', daashiłnii doleeł ni'. 6 Daanohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihi'nań bándaagoz'ąą n'íí hoshdląąhíí bighą shaa yá'iti'go kú sízį́į́: 7 Díí Bik'ehgo'ihi'nań ngon'áánníí begolne'go nohwíí nakits'ádahyú hahiit'i'íí dájįį biigha dátł'é' biigha nłdzilgo Bik'ehgo'ihi'nań daahohiikąąh. Díí oshdlaanníí Jews daanlíni shaa dahdaagoz'ąą, Agríppa, ízisgo nant'án ńlíni. 8 Bik'ehgo'ihi'nań nanezna'íí naadaayihil'nahíí hat'íí bighą doo daahołdląą hádaałt'įį da? 9 Jesus, Názarethgé' gólíni, bizhi' bich'á'zhį'go dashíí ánásht'įįłgo dábik'eh nsį ni'. 10 Áík'ehgo Jerúsalemyú ágásdzaa: okąąh yedaabik'ehi yánadaant'aahíí bik'ehgo Jesus daayokąąhíí łą́ągo ha'áhálkaad ni'; ła'íí natseedgo bándaagot'a'íí, Ha'aa, dishniigo bá da'isoh ni'. 11 Jews ha'ánáłséh nagoz'ąą yune' łahgee biniidaagodinsį ni', Jesus nchǫ'go yaa yádaałti'go ádaashłe' ni'; ła'íí dázhǫ́ bik'edaadinshniihgo doo Jews daanlįį dahíí bikįh nagoznilyú ndi biniidaagodinsį ni'. 12 Ágánásht'įįłgo okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daagodez'ąą, Ti'i ákú ńnáh, daashilnniidgo Damáscusyú óyáá. 13 Ízisgo nant'án ńlíni, hishaałyú ha'iz'ąągo shíí ła'íí bił hishkaahíí biłgo nohwinaayú ch'ígona'ái be'idindlá́ádíí bitisgo yaaká'gé' nohwich'į' nke'dindlá́ád ni'. 14 Daanohwigha hayaa nandeená' Hebrew biyati' k'ehgo yati' gáshiłniigo idisiits'ą́ą́, Saul, Saul, hat'íí lą́ą́ bighą shiniigonłt'éégo áshińłsį? Tsįdik'iihíí bee níts'i'ishgo'yúgo dayúweh t'ąązhį' hóńtałyúgo dayúweh dáni ídída'nłni'. 15 Gádénniid, Hadń áńt'įį, shiNant'a'? Gáshiłnniid, Shiniigonłt'éégo áshińłsinihíí shíí ásht'į́į́, Jesus honszéhi. 16 Nádndáhgo hizįį: díí bighą nił ch'í'nah ádeshdlaa, shá na'iziidgo haniłtį́į́, hago'at'éégo shinłtsaanníí ła'íí hat'íí nił ch'í'nah ádidishdliiłíí shá baa nagolní' doleełgo; 17 Jews daanliinníí ła'íí doo Jews daanlįį dahíí ałdó' bich'á' niishteeh, doo Jews daanlįį dahíí bich'į' nidish'aa, 18 Binná́á got'įįgo ánádaadle'go chagołheełgé' idindiinzhį' ánáda'ne'go, ła'íí Satan nadaabiłaahíí bich'á'yúgo Bik'ehgo'ihi'nań bich'į' ánáda'ne'go binchǫ'íí bich'á'zhį' ádaile', ła'íí daashodlą́ąhíí bee hadaadeszaahíí bitah daanlįį doleełhíí bighą bich'į' nidish'aa. 19 Áík'ehgo Agríppa, ízisgo nant'án ńlíni, díí yaaká'gé' shił ch'í'nah ágolzaahíí da'áshiłniiyú ásdzaa: 20 Damáscusyú daagolíínníí iłtsé, áigé' Jerúsalemyú daagolíínníí, ła'íí ni' Judéa dahot'éhé biyi'yú daagolíínníí, ła'íí doo Jews daanlįį dahíí ałdó' gádaałdishnii, Nohwinchǫ'íí bich'á'yúgo ádaałne'go Bik'ehgo'ihi'nań bich'į' ánádaałne', ła'íí nohwinchǫ'íí bich'á'yúgo ádaałdzaahíí dábełt'eego ánádaałt'įį́ł. 21 Díí bighą Jews daanlíni da'ch'okąąh goz'ąą yune' shił ndaazdeelgo daashiziłheego ch'éh ádaat'įįd ni'. 22 Díí jįįzhį' ngońt'i'go Bik'ehgo'ihi'nań shich'onniigo kú sízį́į́, nnee doo ízisgo ádaat'ee dahíí, ízisgo ádaat'eehíí biłgo Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi n'íí ła'íí Moses be'ágone' daanii n'íí zhą́ baa nagoshni'go gádaabiłdishnii: 23 Christ biniigodilne' doleeł, ła'íí da'iłtsé daztsą́ągé' naadiidáhíí nlįį doleeł, be'idindíínníí Jews daanliinníí ła'íí doo Jews daanlįį dahíí yił ch'í'nah áyíłsį doleeł. 24 Ágánníígo ádá yałti'ná' Féstus nawode gánniid, Paul, niini' édįh lą́ą; łą́ągo ígonł'aanníí niini' édįhgo ánníílaa lą́ą. 25 Paul gánádo'niid, Féstus, ízisgo áńt'éhi, doo shiini' édįh da: da'anii ágot'eehíí shiini' golį́į́go baa yashti'. 26 Ízisgo nant'án ńlíni, díí baa yashti'íí bígonłsį́, doo hat'íí t'ąązhį' be'ánsht'ee dago nich'į' yashti'; díí dahot'éhé bígonłsį; doo ła' nagont'i'

dayú ba'ánágot'įįdhíí bigha. 27 Agríppa, ízisgo nant'án ńlíni, Bik'ehgo'ihi'ną́ń binkááyú nada'iziidi n'íí hondląą née? Hondląągo nígonsį. 28 Agríppa Paul gáyiłnii, Ínashood hishłeehgo dásdozhą́ shiini' shá ágonlaa. 29 Paul gánádo'niid, Doo dásdozhą́ da, da'anii odlání ńlį́į́ doleeł, doo dáni zhą́ da, áíná' díí jįį daasidezts'aanií dawa da'ánsht'eehíí k'ehgo ágát'éé doleeł, dishniigo Bik'ehgo'ihi'ną́ń hoshkąąh, díí łíshi'destł'oonií zhą́ dahgo. 30 Paul ánniidná' ízisgo nant'án, ła'íí nant'ánchań, ła'íí Berníce ła'íí yił naháztaanií biłgo nádiikai. 31 K'ihzhį'yú niikaigo gádaałiłdi'nii, Díń nneehń bigha datsaahíí dagohíí bigha ha'á'istiinií doo ye'ánát'įįd da ląą. 32 Agríppa Féstus gáyiłnii, Díń nneehń ch'ínádzá doleeł ni', Caesar doo yaa ádet'ąą dayúgo.

27

1 Italyú nohwił dahdez'eelgo nagot'ąąná' Paul, ła' ha'áshijeedíí biłgo silááda dałán gonenadín binant'a', Július holzéhi, binádaadéz'įį doleełgo baa ni'nil, áń silááda Augústus yánant'aahíí itah nlįį. 2 Tsina'eełíí Adramýttiumgé' Asia bitábąą zhinééyú k'ad des'éli bih hiikaigo nohwił dahda'n'eel; Aristárkus, Macedónia biyi' Thessalonícagé' gólíni, bił dekai. 3 Iskąą hik'e Sídon golzeegee nohwił nda'iz'eel; áígee Július Paul yaa ch'oba'go, Nit'eké bich'į' nnáhgo nłt'éégo ádaaniłsį le', biłnniid. 4 Áígé' nohwił dahnáda'n'eelná' Cýprus bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwił ch'ída'iz'eel, nohwich'į'go ńch'iidhíí bigha. 5 Cilícia ła'íí Pamphýlia bit'ahyú túnteel biyi' nohwił ch'ída'iz'eel, áígé' Lýcia biyi' kįh goznilíí Mýra golzeezhį' nohwił nda'iz'eel. 6 Áígee silááda gonenadín binant'a' tsina'eełi Alexándriagé'ihi Italyú dez'éli yaa nyáágo, Beh hołkáh, nohwiłnniid. 7 Dátąądégo nohwił da'o'ołgo doo ałch'ídn nohweda'iskąą da, nohwich'į' nagontł'ogo, ni' tayi' dahgoz'áni Cnidus golzéhi bit'ahzhį' nohwił ch'ída'iz'eel, ńch'iidhíí bigha doo dayúweh nohwił da'o'oł bik'eh dago Salmóne bitis Crete bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwił ch'ída'iz'eel; 8 Nohwich'į' nagontł'ogo tábąą zhinéé nohwił da'o'ołgo Fair Havens golzeezhį' nohwił nda'iz'eel, kįh goznil Laséa golzeehíí bit'ahyú. 9 Nohwich'į' nagontł'ogií bigha, ła'íí daagodnłsįgo dáshiná' da'ch'okąąhíí ałk'iná' bitis ch'ígóyááhíí bigha ił'o'ołíí bégódzid ni', áík'ehgo Paul gádaabiłnii, 10 Shik'isyú, díí bígonsį, nohwił da'o'ołyú tsina'eełíí ła'íí daayogheełíí bich'į', nohwíí dó' nohwich'į' nadaagontł'og doleeł. 11 Áíná' silááda gonenadín binant'a'ń, o'ołíí yebik'ehń ła'íí tsina'eełíí bíyéé gólííń zhą́ óyésts'ąą, áíná' Paulń doo óyésts'ąą da. 12 Tsina'eełíí nná'i'ołgee doo nohwehai bik'eh dahíí bigha ch'ilągo gádaanii, Nohwił da'o'oł le', dáhago'at'éégo Phenícеyú niikáh, áígee nohwehai doleeł, daanzįgo; Phenície ái Crete biyi' goz'ąą, áígee tsina'eełíí nna'oł northwestzhį'go ła'íí southwestzhį'go ch'ígót'i'. 13 Hayaagé' tąądégo ńch'iidná', nohwá ííts'ííd daanzįgo, bésh ndaazíí tsina'eełíí bee dahastł'ǫ́ n'íí ihnádaiz'ąąná' Crete bibąhyú bił ch'ída'iz'eel. 14 Dét'įhék'e tsina'eełíí híłch'į'cho bił hayaa, Euroclýdon holzéhi. 15 Nawode desch'iidhíí bigha tsina'eełíí doo híłch'į'dáhzhį' dahdi'eeł da, dabiini'yú dez'eel lę́'e. 16 Ni' táyi' dahgoz'áni ałch'íséhi, Cláudia golzéhi, bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwił ch'ída'iz'eelgo tsina'eełíí ałch'íséhíí da'ónanta tsina'eełíí nchaahíí bit'ahyú ndaiz'ąą: 17 Áígé' tsina'eełíí nchaahíí biká'yú dahdaiz'ąąná' bésh hishbizhíí nchaahíí tsina'eełíí bik'ídesdiz; goshtł'ishcho yédaaldzidgo gowągolgai biká' dastsoozíí nadaayinłtsoozná' ńch'iidíí zhą́ bee dez'eel. 18 Nawode nohwił ił ch'ą́' nách'ihíí bigha iskąą hik'e tsina'eełíí yoghélihíí ła' yó'odaiskaad; 19 Nakiskąą hik'e tsina'eełíí benadziidi dabíí yó'odaiskaad. 20 Ch'ígona'ái ła'íí ts'iłsǫǫsé doo hwaa bee got'įį dago doo ałch'ídeskąą da, ła'íí díyat'éégo nohwił

ił̨ch’ą́’ nách’ih, áík’ehgo doo hago’at’éégo hasdáhiikáh da lą́ą́ daandzį ni’. 21 Dá doo da’iyáné ńzaad begodeyaaná’ Paul iłn̨í’gé’ hiziį̨go gán̨íí, Shik’isyú, shich’į’ ídaayesółts’ą́ą́yúgo, Cretegé’ doo nohwił dahda’n’eel dayúgo, doo díí k’ehgo nohwich’į’ nadaagontł’og da doleeł ni’, ła’íí doo hat’íí ch’a’oné’ da doleeł ni’. 22 Áíná’ gádaanohwiłdishn̨ii, Bidag ádaanołt’ee le’: doo ła’ daaholtsaah at’éé da, tsina’eełíí zhą́ da’ízl̨į́ hileeh. 23 Tł’é’ná’ Bik’ehgo’ihi’n̨ań, bíyéé nshłį̨ń ła’íí hoshkąąhń, binal’a’á yaaká’gé’hi shit’ahgé siziį̨go, 24 Gáshiłnn̨iid, Paul, doo niini’ hąh da le’; Caesar bidáhgee síńzį̨ doleeł: ła’íí bił nił da’o’ołíí dawa daahin̨aahgo Bik’ehgo’ihi’n̨ań naa godin’ą́ą́. 25 Áík’ehgo shik’isyú, bidag ádaanołt’ee le’: Bik’ehgo’ihi’n̨ań hoshdlą́ąhíí bighą da’áshiłn̨iihíí k’ehgo ágon̨e’go bígonsį. 26 Áíná’ ni’ táyi’ dahgoz’aaníí biká’gee yónohwi’dilkaad doleeł. 27 Dį́į́’ts’ádah iłkaahíí bitł’é’ túnteel Ádria holzéhi biyi’gé’ tsina’eełíí bił iłch’ą́’ nnáiłn̨iiná’ tł’é’ís’ahyú shį nada’ił’eełíí ni’ bich’į’yú nohwił da’n’eel daanzį lę́’e; 28 Áík’ehgo hayaa tú yída’nes’ą́ądgo nadin iłk’ích’idesn̨iih, k’a’áhosah lágo yídaagołsį̨į́d: yun̨áásyú tú yínáda’nes’ą́ądgo k’adíí ashdla’ádah iłk’ích’idesn̨iih k’a’áhosah. 29 Dánko tséé biká’ hi’eełhíí bighą bił daagoyé’égo bésh ndaazíí tsina’eełíí bedahastł’óníí dį́į́’i nkedezn̨il, tsina’eełíí biké’ńn̨áá yúyaa, áíná’ jį̨į́ góleeh, daan̨iigo da’okąą́h. 30 Nadaał’eełíí tsina’eełíí biyi’gé’ hahiikeeh daanzį̨go, tsina’eełíí ałch’ísę́híí téh daayihezn̨il, bésh ndaazíí tsina’eełíí bádngé’ nkedaayin̨ííł ádaagodil’į̨į̨go, 31 Paul silááda ła’íí silááda gonenadín binant’a’íí gáyiłn̨ii, Díí nn̨eehíí dá tsina’eełíí biyi’ naháztą́ayúgo zhą́ daahołn̨aa. 32 Áík’ehgo silááda tsina’eełíí ałch’ísę́híí bedahdaahestł’ooníí daayiheshgizhgo bił odaagohez’eel. 33 K’ad haiłkaahyú Paul nádaayokąąhgo gádaayiłn̨ii, Da’ołsą́ągo nzhǫǫ, nda’ołíígo dáshin̨á’ dį́į́’ts’ádahyú nohwíyołkaał. 34 Áík’ehgo nádaanohwoshkąąh, da’ołsą́ą, áí bee daanołdzilgo; nohwitsizíl dała’á ndi doo nohwich’ą́’ ch’a’odeeł da. 35 Díí yee ánn̨iidná’ báń náidnné’go dawa bin̨ą́áł Bik’ehgo’ihi’n̨ań áshǫǫd yiłn̨iigo oskąądná’ iłk’íyíłdlą́ádgo yiyą́ą nágodiidzaa. 36 Áík’ehgo nn̨ee ła’ihíí yidag ádaat’eego dabíí ałdó’ da’iyą́ą́. 37 Daanohwighago naki gonenadín iká’yú gosts’idin gostáń hiilt’ee, tsina’eełíí biyi’. 38 Náda’isdį̨dzhį’ da’iyą́ą́ná’ tł’oh naghái téh daayeskaadgo tsina’eełíí dá’ałdzólé silį̨į. 39 Got’į̨ gozlį̨į́ná’ ni’híí doo yídaagołsį da: ndi tú ónáhíkąą́go ténágohį̨į’ą́ą́ daayo’į̨, áígee nohwił ndaanó’eeł daanzį. 40 Áík’ehgo bésh ndaazíí tsina’eełíí bee dahastł’ǫ́ n’íí daazhógo yó’odaiskaadgo be’anáhot’aałíí bitł’ól k’eda’iz’ahgo, ła’íí tsina’eełíí bit’a’ bádn zhin̨éehíí hadag ádaizlaago ńch’iid bich’į’go tábąą́zhį’ bił nda’iz’eel. 41 Ndi tú łednlį̨į́gee tsina’eełíí łehígo’go doo nahi’naa da silį̨į; biké’din̨n̨áágé’íí tú nádidáhíí nbiheztį’. 42 Ha’áshijeedíí ła’ nada’diłkǫh daanzį̨go, silááda nadaabiłtseedgo ndaagoshchį̨į, 43 Áíná’ silááda gonenadín binant’a’ń Paul doo zidee hat’į́į dago, Dah, biłnn̨iid; Hayíí nada’ołkǫ’íí tsina’eełíí bitisyú’an odaołjágo táts’áda’ołkǫ́h, daayiłn̨ii: 44 Ła’íí gáyiłn̨ii, Tsį nteelíí ła’íí tsina’eełíí baa nahastǫ’íí bee hanaazhį’ nada’ołkǫ́h. Áík’ehgo dawa ni’zhį’ nádaaheskai.

28

1 Tásts’áskainá’ ni’ táyi’ dahgoz’aaníí Melíta golzee lágo bídaagosiilzį̨į́d. 2 Nn̨ee áígee daagolíínií k’ídaanzį̨go deda’deshjeedná’, Yushdé’ nádaanołdziił, daanohwiłnn̨iid, nagoltį́h nkegonyaa, ła’íí gozk’azíí bighą. 3 Paul chizh ła’ náyihezlaago dayínn̨ilná’ tł’iish bik’asda’ golíni ndoogo áígé’ hayáágo Paul bigan baa dahisdeeł. 4 Nn̨ee áígee daagolíínií tł’iishíí Paul bigangé’ nahitį́į́go daayiłtsą́ąná’ gádaałiłdi’n̨ii, Díń nn̨eehń nn̨ee naiłtseedíí nlíni lą́ą́,

túnteel bich'ą'gé' hí_na' ndi, doo hi_naa bik'eh dahíí bighą datsaah. 5 Áíná' Paul tł'iishíí dá kǫ' biyi'zhį' nayííłt'e'ná' Paul doo hago adzaa da. 6 K'ad nilzooł shį daabo'_níígo, dagohíí datsaah shį daanzį́go biba' naháztąą; ndi ńzaad godeyaago doo hago adzaa dago daayo'į́ná' biini' łahgo ánádaizdlaago, Diyin nlį́ lą́ą́, daanzį. 7 Ni' táyi' dahgoz'ąąyú daagolíínií binant'a', Públius holzéhi áígee ła' bini' lę́'e; áń k'ínoho'_níígo bigowąyú taago nohweskąą. 8 Públius bitaa yóíyahgo nezgaigo chan diłé yaa naghaago sitį́į: Paul baa nyáágo biká' ndel_niiná' bá oskąądgo nábi'dilziih. 9 Ágágodzaaná' n_nee táyi' dahgoz'ąąyú daagolíínií ła'ihíí kah yaa nakaihíí neheskaigo nádaabi'dilziih: 10 Daanohwidnłsį́go dawahá nohwá daayihez_nil; ła'íí k'ad nohwił da'dez'eelná' dawahá bídaandinihíí tsina'eełíí yih daihez_nil. 11 Taagi nohwedahitąąná' tsina'eełíí áígee behaihi, Alexándriagé'ihíí, Cástor ła'íí Póllux beda'aszaahi bádngee nazį́į́go ádaaszaago bił nohwił da'dez'eel. 12 Sýracuse nohwił nda'iz'eelgo áígee taagi nohweskąą. 13 Áígé' nohwił łéda'n'eelgo Rhégium nohwił nda'iz'eel: áígé' iskąą hik'e hayaagé'go dezhch'iidgo iskąą hik'e Putéoliyú nohwił nda'iz'eel: 14 Ákú odlą' bee nohwik'ííyú baa nkaigo, Nohwił nahísółtąą le', daanohwił_niigo, bił naháatąą gosts'idiskąą: áígé' Romeyú ohiikai. 15 Odlą' bee nohwik'ííyú ákú daagolíínií hiikahgo nohwaat'ídaanzį́į́ná' Ápiai Forum ła'íí Three Taverns golzeezhį' nohwiba' hikai; áí Paul yiłtsą́ąná' Bik'ehgo'ihi'_nań ya'ahénzį́go bił gozhǫ́ǫ́go hadag adzaa. 16 Romeyú nkainá' silááda binant'a' ha'áshijeedíí bi_nádaadéz'iiníí binant'a' yaa ń_nil: ndi Paulhíí dasahn golį́į́go baa godet'ąą, silááda ła' bi_nádéz'į́į́go. 17 Taagiskąąná' Paul Jews áígee daagolíínií yánazíni, Dała'ał_néh, daayił_nii: dała'adzaaná' gádaayił_nii, N_nee daanołíni, shik'ííyú, Jews daanliinií dagohíí daanohwitaa n'íí bi'at'e' doo hago ashłaa da ndi, Jerúsalemgé' ha'ásít́į́go niyáágo Romans daanlíni baa shi'deltį́į. 18 Shaa yádaałti'ná' bighą dastsaahíí doo ła' dahíí bighą ch'ínádaashíłteeh hádaat'į́į ni'. 19 Ndi Jews daanliinií áí doo hádaat'į́į dago, Caesar shaa yałti' hasht'į́į́, dish_nii lę́'e, bił nít'i'íí doo hat'íí bee baa dahdaagosh'aa da ndi. 20 Áík'ehgo Israel hat'i'íí bángot'ąąhíí bighą díí bésh hishbizhíí bee łíshi'destł'ǫǫhíí bighą dała'ánohwishłaa, nohwines'į́į́go, nohwich'į' yashti'go: 21 Gádaabiłn_niid, Judéage' naltsoos naa nagol_ni'go doo ła' nohwaa hi'_nil da, ła'íí nohwik'ííyú áígé' kú neheskaihíí doo ła' naa naagol_ni' da, doo ła' nchǫ'go naa yałti' da. 22 Dahot'éhé díí okąąh bee sahngo na'ádi'_nilihíí baa yá'iti'go bídaagonlzį: ni hago'at'éégo baa natsíńkeesíí daadihiits'į́h hádaahiit'į́į. 23 Bángot'aaníí bijį́į nn_ee łą́ągo Paul dásidaayú dała'adzaa; t'ałbį́gé' o'i'ą́ą́zhį' Bik'ehgo'ihi'_nań bilałtł'áhgee begoz'aaníí nłt'éégo yaa nagos_ni', Moses yegos'aaníí ła'íí Bik'ehgo'ihi'_nań binkááyú nada'iziidíí k'eda'ashchiiníí bich'ą'gé' Jesus yaa nagos_ni'go biini' yá ádaagole'go nzį. 24 Ła' yaa yałti'íí daayosdląąd, ła'ihíí doo daayosdląąd da. 25 Łahada'dit'áhgo Paul dałán yee hananádzii'ná' onákai, Esáias, Bik'ehgo'ihi'_nań binkááyú na'iziidi n'íí, Holy Spirit binkááyú daanohwitaa n'íí da'a_niigo gáyiłn_niid, 26 Díí hat'i'íí bich'į' n_náhgo gádaabiłn_niih, Daadołts'ag ndi doo nohwił ídaagozį da doleeł; daaneł'į́ ndi doo da'a_nii daał'į́į da doleeł: 27 Díí n_neehíí biini' daanyee' daazlį́į, doo da'diits'ag da daazlį́į, ła'íí daanéshch'il daazlį́į; doo ágádaat'ee dayúgo bi_náá yee daago'į́į doleeł ni', bijeyi' yee da'diits'ag doleeł ni', ła'íí biini' yee bił ídaagozį doleeł ni', áík'ehgo shich'į' ádaa_ne'go nádaasdziih doleeł ni'. 28 Díí bídaagonołsį le', Bik'ehgo'ihi'_nań bich'ą'gé' bee hasdách'igháhíí doo Jews daanlį́į dahíí bich'į' ol'a', nohwił dish_nii, áíhíí ídaadésts'ąą ndi at'éé. 29 Díí yee hadziiná' Jews daanliinií dázhǫ́ łahada'dit'áhgo onákai. 30 Paul ákú kį́h yighą na'ihi_niiłíí

yiyi’ golı́ı́go naki łegodzaa, ła’íí baa hikáhíí dawa ya’ahénzį ni’, 31 Doo nanł’į’ dago, nn̄ee doo ła’ tsíbiłdįį dago Bik’ehgo’ihi’n̄ań bilałtł’áhgee begoz’aaníí yaa nagoln̄i’ ni’, ła’íí Jesus Christ nohweBik’ehń yaa iłch’ígó’aah ni’.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE ROMANS

1 Shíí, Paul, Jesus Christ bána'isiidi, áń binal'a'á nshłįįgo shich'į' ánn̲iid,
ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań bits'ą'dí' yati' baa gozhónihíí baa nagoshn̲i'híí bighą
its'áshi'doltįį, 2 (Da'ái Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú nada'iziid n'íí binkááyú
yałti'go dabíntsé yengon'ą́ą́, ái godiyįhgo Bek'e'eshchiinít biyi' bek'eda'ishchįį
lę́k'e,) 3 Áí yati' baa gozhóni Bik'ehgo'ihi'n̲ań biYe' Jesus Christ nohweBik'ehń
yaa nagoln̲i', áń nn̲ee k'ehgo nyáágo David łinolt'įįłíí nlįį; 4 Jesus Christ
daztsą́ądí' naadiidzaahíí bee Bik'ehgo'ihi'n̲ań biYe' nlįįgo ch'í'n̲ah alzaa,
Holy Spirit bits'ą'dí' binawod golı́įgo: 5 Holy Spirit biláhyú Bik'ehgo'ihi'n̲ań
bits'ą'dí' iłgoch'oba'íí shaa det'ą́ą, binal'a'á nshłįį doleełgo, áík'ehgo Je-
sus bizhi'íí ba'ihégosį doleełhíí bighą baa nagoshn̲i'go, nn̲ee iłtah at'éégo
hadaazt'i'i daabodlą́ąhgo bikísk'eh ádaat'eego ashłe': 6 Nohwíí ałdó' Jesus
Christ bíyéé daanohłįį doleełgo nohwich'į' ánn̲iid: 7 Daanohwigha Romeyú
daagonohłiiníí nohwich'į' k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihi'n̲ań bił daanohshǫǫgo
báhadaadeszaahíí daanohłįįgo nohwich'į' ánn̲iid: Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwiTaa
ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą'dí' iłch'į'gont'éehíí
bee nohwich'į' goz'ą́ą le'. 8 Dantsé Jesus Christ binkááyú daanohwigha
Bik'ehgohinshn̲ań nohwighą ba'ihénsį, nohwi'odlą' ni'gosdzáń biká' da-
hot'éhé baa ch'in̲iihíí bighą. 9 Bik'ehgo'ihi'n̲ań, biYe' baa yati' nłt'éhi baa
nagoshn̲i'go, shijíí biyi'dí' bána'isiidíí da'ákozhą́ nohwá oshkąąh nt'éé shá
yígółsį; 10 Díínko bighą dá oshkąąh nt'éé, Bik'ehgo'ihi'n̲ań bik'ehgo áníita
dáhago'at'éégo nłt'éégo nohwaa deshá́ał. 11 K'azhą́ daanohwistséh, nt'é Holy
Spirit bits'ą'dí' shaa hi'né'íí ła' nohwaa nshné'híí bighą, ái bee nłdzilgo
daahodohsįįł doleełgo; 12 Díí áłdishn̲ii, nohwíí hik'e shíí biłgo nohwi'odlą'
dała'ázhį' iłden̲áágo bee hadag ádaałinlzį doleeł. 13 Shik'ííyú, doo ałch'índndi
nohwich'į' dishá́h hásht'į́į́go ni' bídaagonołsįgo hasht'į́į́, doo Jews daanlįį dahíí
ła'ihíí bitahyú nn̲ee Bik'ehgo'ihi'n̲ań bich'į' hosiłbą́ą́híí k'ehgo nohwitahyú
ałdó' ła' hodishbįįłhíí bighą, (ndi nashi'dinłtł'ogo t'ahkó goldoh.) 14 Greeks
daanliiníí hik'e nanidí' nn̲ee daanliiníí ałdó', daagoyą́ą́híí hik'e doo daagoyą́ą́
dahíí ałdó' shaa hadais'aahíí k'ehgo t'ah Christ baa bił nagoshn̲i'go shá
goz'ą́ą. 15 Áík'ehgo iłk'idá' yati' baa gozhóni nohwił nagoshn̲i'go dázhǫ́
hásht'į́į́, Romeyú nadaahisohtaaníí ndi. 16 Christ baa yati' baa gozhóni doo
bik'e ídaayánsdzį da: áí Bik'ehgo'ihi'n̲ań binawodíí biláhyú behasdách'igháhi
at'éé, da'odlaaníí dawa bá, Jews daanliiníí dantsé, ła'íí Greeks daanliiníí
ałdó'. 17 Áí yati'íí biyi' Bik'ehgo'ihi'n̲ań bits'ą'dí' nn̲ee bich'į' dábik'ehyú
át'éehíí ch'í'n̲ah alzį, odlą' begodeyaadí' odlą' bengont'i'zhį': bek'e'eshchiinít
gán̲íihíí k'ehgo, Hadíń dábik'ehyú át'éehíí odlą' zhá yee hin̲aa doleeł. 18 Nn̲ee
Bik'ehgo'ihi'n̲ań doo daidnłsį dahíí ła'íí nchǫ'íí ye'ánádaat'įįłíí dawa yich'į'
Bik'ehgo'ihi'n̲ań bihashke' yaaká'dí' ch'í'n̲ah alzį, áí nchǫ'íí ye'ánádaat'įįłíí
yee da'an̲ii ágot'eehíí t'ą́ązhį' ádaayiłsį; 19 Bik'ehgo'ihi'n̲ań bebígózį doleełíí
ch'í'n̲ah alzaago yídaagołsį, Bik'ehgo'ihi'n̲ań dabíí bił ch'í'n̲ah áyílsįhíí bighą.
20 Ni'gosdzáń alzaadí' godezt'i'go Bik'ehgo'ihi'n̲ań ye'at'éhi doo hit'į́į dahíí
nłt'éégo bígózį, dahazhį' binawod golíínít, ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań nliinít nt'é
áyíílaahíí bebígózį; áí bighą áí nn̲ee nchǫ'go ánádaat'įįłíí doo nt'é bee bich'į'
ch'ídaagonowáh át'éé da: 21 Bik'ehgo'ihi'n̲ań yídaagołsį ndi doo daidnłsį
da, doo ya'ihédaanzį dahíí bighą doo nt'é bee bich'į' ch'ídaagonowáh át'éé

da; áídá' da'ílínégo natsídaakees, ła'íí biini' doo goyą́ą́ dahíí godiłhił begoz'ąą daasilįį. 22 Ídił daagodzą́ągo doo daagoyą́ą́ da daasilįį, 23 Nnee datsaahi, ła'íí dlǫ́', ła'íí dawahá bijad dį́į'igo nadaakaihíí ła'íí nada'nagíí yeda'ile'go daayokąąh lę́k'e; ái bee Bik'ehgo'ihi'nań doo datsaah dahi bits'ą́'dindláádíí hik'e díí kogan be'ádaaszaahíí biłgo iłdeną́ágo ch'ídaiznil. 24 Ái bigha bijíí yunе' nchǫ'go zhą́ natsídaakeesgo dázhǫ́ nchǫ'íí bich'į' Bik'ehgo'ihi'nań yó'odaabidez'ąą, daabits'íhíí iłdeną́ágo doo daidnłsį da: 25 Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí' da'anii ágot'eehíí hik'e łé'iłchoohíí biłgo iłdeną́ágo ch'ídaiznil, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań áyíílaahíí zhą́ daidnłsįgo daayokąąhdá' bííhíí doo daach'okąąh da; Bik'ehgo'ihi'nań zhą́ dahazhį' ba'ihégosį. Doleełgo at'éé. 26 Ái bigha bits'í bee ídaayágosįyú ánádaat'įįł hádaat'įįhíí bich'į' Bik'ehgo'ihi'nań yó'odaabidez'ąą: isdzáné nnee bá álzaa n'íí isdzáné dabíí łił ídaayágosįyú ánádaat'įįł: 27 Da'áík'ehgo ałdó' nnee isdzáné bá alzaa n'íí k'ihzhį' ádaizlaago, dabíí iłch'į' biini' daama'; nnee dabíí łił ídaayágosįyú ánádaat'įįł, ái bigha nda'iłsiihíí dabíí ích'į' nadaayi'niił, ái da'áígee dábik'eh. 28 Bik'ehgo'ihi'nań doo dayúweh yídaagołsį hádaat'įį dahíí bigha dázhǫ́ binatsekees daanchǫ'íí yich'į' Bik'ehgo'ihi'nań yó'odaabidez'ąą, doo ánách'ot'įįł dahíí ye'ánádaat'įį doleełgo; 29 Doo bik'ehyú ágot'ee dahíí behadaałk'il, ła'íí nant'į' na'idaahíí, nchǫ'go ánádaat'įįłíí, dawahá dayúwehégo ídáhádaat'iiníí, da'o'ni'íí; ła' bíyéehíí ídáhádaat'iiníí ałdó' behadaałk'il, ła'íí its'iziłheehíí, łahadaadit'áhíí, nadaach'aahíí, bi'at'e' nchǫ'íí, ła'íí ch'iniі daaniihíí ałdó' behadaałk'il; 30 Ła' yinída'diłníhgo ch'iniі daanii, Bik'ehgo'ihi'nań yik'edaannіih, doo hadíń daidnłsį da, ídaa da'odlíígo dabíí ídaa yádaałti', dabíí nchǫ'i ádaile'go yídaagoł'aah, daabishchįį n'íí doo daidits'ag da, 31 Doo daagoyą́ą́ da, doo da'ádaaniiyú ádaat'ee da, doo hadíń bił daanzhǫǫ da, doo hadíń yaa nádaagode'aah hádaat'įį da, doo bił daagoch'oba' da: 32 Bik'ehgo'ihi'nań nnee ágánádaat'įįłíí da'itsaahíí bee yándaagoz'ąągo yídaagołsį ndi, doo dabízhą́ ágánádaat'įįł da ndi nnee ágánádaat'įįłíí bił dádaabik'eh.

2

1 Ái bigha nnee ńlíni, ni hadíń áńt'ee shįhíí, nnee ła' baa yáńłti'yúgo doo nt'é bee nłt'éégo nich'į' ch'ígonowáh át'éé da; nnee ła' baa yáńłti'yúgo dani ídił ch'ígondeehi at'éé, ni dó' da'ágáńt'éehíí bigha. 2 Díínko bídaagonlzį, ágánádaat'įįłíí Bik'ehgo'ihi'nań dábik'ehgo bándaago'aah. 3 Áík'ehgo nnee ńlíni, dani ałdó' ágáńt'įjdá' ágánádaat'įįłíí baa yáńłti'yúgo, ya' Bik'ehgo'ihi'nań doo nángo'aah da doleeł ńńzį gá? 4 Ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí ła'íí nidag at'éehíí hik'e ńzaadyú nágoho'aałíí ch'ída'izkaadíí doo bił óńłtag da go'įį́; Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí ninchǫ'íí bits'ą́'zhį' hiną́ą́łgo nelnááhíí doo bígonłsį da gá? 5 Áídá' nijíí ntł'izíí bigha ła'íí ninchǫ'íí doo bits'ą́'zhį' áńnéh háńt'įį dahíí bigha, dani goyéé'íí bee ích'į'godnt'áah, Bik'ehgo'ihi'nań bihashke' yił ch'í'ítįįhíí bijįįzhį'; ái bijįį dabíí dábik'ehyú át'éégo nángo'aahíí ch'í'nah áídoliił; 6 Bik'ehgo'ihi'nań nnee dała'á daantį́įgee da'ánádaat'įįł n'íí dábik'ehgo biyaa gozhóóníí dagohíí biniidaagodile'íí yich'į' nahiniił: 7 Hadíí nłt'éégo ánádaat'įįłíí yich'į' dahdaanldǫh nt'éégohíí Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dindláádíí ła'íí bił dábik'eh doleełíí, ła'íí dahazhį' ihi'naahíí yiká daadéz'iiníí, ihi'ná doo ngonel'ąą dahíí Bik'ehgo'ihi'nań baa daidi'aah: 8 Áídá' łahadaadit'áhgo łanakaihíí, ła'íí da'anii ágot'eehíí doo yikísk'eh ádaat'ee da ndi nchǫ'go ágot'eehíí yikísk'eh ádaat'eehíí Bik'ehgo'ihi'nań bihashke'íí bee biniidaagodilne'. 9 Nnee dała'á daantį́įgee nchǫ'go ánádaat'įįłíí bich'į' goyéé'go godigháh, ła'íí biniidaagonłt'éé doleeł, Jews daanliiníí ntsé, doo Jews daanlįį

dahíí ałdó'; 10 Áídá' dała'á daantʼįįgee nłtʼéégo ánádaatʼįįłíí Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą'dindláádíí bíyéé doleeł, bił dábik'eh doleeł, ła'íí ikh'į'daagontʼéehíí bíyéé doleeł, Jews daanliiníí ntsé, doo Jews daanlįį dahíí ałdó': 11 Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee nnee doo ła' itisgo yistįį da. 12 Hadíí Jews bich'į' begoz'aaníí doo bitł'ááhyú ádaatʼee dago nchǫ'go ánádaatʼįįłíí begoz'aaníí doo bee bándaagotʼaah da ndi da'ílíí daaleeh; áídá' begoz'aaníí bitł'ááhyú ádaatʼeego nchǫ'go ánádaatʼįįłíí begoz'aaníí bee bándaagotʼaah; 13 (Ái begoz'aaníí dédaidits'agíí zhą doo Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee dábik'ehyú ádaatʼee da, ndi begoz'aaníí yikísk'eh ánádaatʼįįłíí zhą dábik'ehyú ádaatʼee daabiłdi'nii doleeł. 14 Doo Jews daanlįį dahíí Jews bich'į' begoz'aaníí doo yídaagołsį da ndi dabíí ye'ádaatʼeehíí bik'ehgo ái begoz'aaníí ánííhíí yikísk'eh ádaatʼeego Jews bich'į' begoz'aaníí doo yídaagołsį da ndi begoz'aaníí dabíí ídá ádaislaa: 15 Begoz'aaníí bijíí yune' dahgoz'aaníí ch'í'nah ádaayiłsį, nt'é nłtʼéehíí dagohíí nchǫ'íí dabíí yídaagołsį, ła'íí binatsekeesíí łahgo ánáyodliił, łahn nłtʼéégo ánshtʼee ni' daanzį, áídá' łahnhíí nchǫ'go ánshtʼee ni' daanzįgo;) 16 Nnee Bik'ehgo'ihi'nań yándaago'aahíí bijįį yati' baa gozhóni baa nagoshni' n'íí ánííhíí k'ehgo bi'atʼe' nadainłʼįį' n'íí Jesus Christ biláhyú yándaago'aah doleeł. 17 Jew niłdi'niihíí, begoz'aaníí bikísk'eh ánshtʼeego dábik'ehyú ánshtʼee ńńzį, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań bee ída'óńdlii, 18 Áń háthʼíínníí bígonsį ńńzį, ła'íí begoz'aaníí bee nił ch'ígotʼąąhíí bighą hadíí dázhǫ nłtʼéégo ágotʼeehíí zhą nił dábik'eh, 19 Binnáá ágodinníí yágo'iiníí nshłįį ńńzįgo, ła'íí godiłhiłíí biyi' nakaihíí bá'idindláádíí nshłįį ńńzįgo ída'óńdlii, 20 Jews bich'į' begoz'aaníí biyi' ił'ígózinníí ła'íí da'anii ágotʼeehíí begoz'ąąhíí bígonłsídá' doo daagoyáą dahíí bił ch'ídaagon'áah, ła'íí mé' daanlįįhíí k'ehgo doo hwahá yídaagołsįįh dahíí bił ch'ídaagon'áah. 21 Ni, ła' bił ch'ídaagon'áahíí ńlíni, dani ídił ch'ígontʼáah née? Doo da'noh'įįh da nniigo ił ch'ígon'áahdá' in'įįh née? 22 Doo nantʼį' nahkai da nniigo ił ch'ígon'áahdá' nantʼį' nannaa née? K'eda'ashchíń nił nchǫ'dá' áí daach'okąąhgo nagoz'ąąyú nannaago in'įįh née? 23 Ni, begoz'aaníí bee ída'óńdliihíí, begoz'aaníí doo bikísk'eh áńtʼéé dahíí bighą Bik'ehgo'ihi'nań doo nił ilíį da go'íį. 24 Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiiníí ánííhíí k'ehgo doo Jews daanlįį dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihi'nań bizhi'íí nchǫ'go baa yá'iti', nohwíí nohwighą. 25 Begoz'aaníí bikísk'eh áńtʼéeyúgo circumcise áni'delzaahíí ná ílíį: áídá' begoz'aaníí doo bikísk'eh áńtʼee dayúgo doo circumcise áni'delzaa dahíí k'ehgo áńtʼéé. 26 Da'áík'ehgo nnee ła' doo circumcise ábi'delzaa da ndihíí begoz'aaníí ánííhíí k'ehgo atʼéeyúgo, doo circumcise ábi'delzaa da ndi circumcise ábi'delzaahíí k'ehgo bił otag ya'? 27 Nnee bits'í bee doo circumcise ádaabi'delzaa da ndi begoz'aaníí yikísk'eh ádaatʼeeyúgo, ni, begoz'aaníí bek'e'eshchiiníí bígonłsį ndi doo bikísk'eh áńtʼéé dahíí ya' doo ch'í'nah ádaanile' da née? 28 Nnee Jew nlįįgo gozlįį ndi doo ái zhą bighą Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee da'anii Jewhi nlįį da; ła'íí nnee bits'í zhą circumcise ábi'delzaahíí doo Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee da'anii circumcise ábi'delzaa da: 29 Áídá' bijíí biyi'dí' Bik'ehgo'ihi'nań yidnłsinníí, áń da'anii Jewhi nlįį; ła'íí bijíí yune' circumcise ábi'delzaahíí da'anii circumcise ábi'delzaahi atʼéé, biyi' siziinníí Bik'ehgo'ihi'nań bił goyiłshǫǫgo áile'híí bighą, doo begoz'aaníí ánííhíí zhą bighą da; hadíń ágátʼéehíí doo nnee zhą nłtʼéégo baa yádaałti' da, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee nłtʼéé.

3

1 Áík'ehgo Jew nlíni ntʼé bee itisgo atʼéé? Circumcise áko'delzaahíí hantʼé ílíį? 2 Dawa bee dázhǫ ílíįhi atʼéé: dantségee Jews daanliiníí Bik'ehgo'ihi'nań biyati' baa daadestʼąąhi atʼéé. 3 Ła' doo da'odląą dayúgohíí?

Ya' doo da'odląą dahíí bighą Bik'ehgo'ihi'nań doo da'áłch'inііyú át'éhi át'éé da née? 4 Dah, da'anii doo ágát'éé da: nnee daantʼįįgee łéda'iłchoo ndi Bik'ehgo'ihi'nań da'aniihi nlįįgo bígózį le'; bek'e'eshchiinií Bik'ehgo'ihi'nań yich'į' yałti'go gánií, Dábik'ehyú áńt'éégo niyati' bee nígózį doleeł, ła'íí dahagee dahadíń ni'iłtahyúgo bitis nnléeł, nii. 5 Áídá' doo bik'ehyú ádaant'ee dahíí Bik'ehgo'ihi'nań dábik'ehyú át'éehíí ch'í'nah áyílsiyúgo hant'é daan'nii? Bik'ehgo'ihi'nań bidenáágo nohwiniidaagodile'yúgo, ya' ái bighą doo bik'ehyú nohwich'į' at'éé da daan'nii née? (Ágádishniigo ni'gosdzáń biká' nnee k'ehgo yashti'.) 6 Dah, da'anii doo ágát'éé da: Bik'ehgo'ihi'nań doo bik'ehyú át'éé dayúgo, hagot'éégo ni'gosdzáń biká' nnee yándaago'áah doleeł? 7 Łé'ishchoohíí Bik'ehgo'ihi'nań da'aniigo at'éehíí ch'í'nah áyílsįgo ízisgo at'éehíí ái bee bígózįyúgo, nt'é bighą shíí nshchǫ'híí k'ehgo shaa yałti'go shángo'áah? 8 (Ła' nnee nohwiní'daadiłníhgo nohwaa ch'inii daanii,) Nłt'éehíí bengowáhíí bighą nchǫ'go ádaahiit'įį le', daan'niigo nohwá ádaagozlaa. Nnee ádaanohwiłniihíí bándaagont'aahíí dábik'eh. 9 Áík'ehgo hago'at'éé? Ya' néé Jews daandliinií itisgo shinjéed née? Dah, doo ágát'éé da: nnee dawa, Jews daanliinií ła'íí doo Jews daanlįį dahíí nchǫ'íí bi'isna' daanlįįgo iłk'idá' ch'í'nah ádaasiidlaa; 10 Bek'e'eshchiinií gánií, Doo hadíń dábik'ehyú át'éé da, dah, dała'á ndi doo ła' da: 11 Doo hadíń bił ígózį da, doo hadíń Bik'ehgo'ihi'nań yiká déz'įį da. 12 Dawa k'ihzhį'go ádaasdzaa, dawa doo da'ílʔį da daasilįį; doo hadíń nłt'éégo ánát'įįł da, dah, dała'á ndi doo ła' da. 13 Bidayi'híí nnee łe'sitįįhi bił ch'í'otąąhíí k'ehgo at'éé; bizaadíí bee k'izéda'diłteehgo yádaałti'; ch'osh bik'asda' yee na'iłtseedhi bizé' yunе' benagoz'ąą: 14 Yati' be'okáałíí ła'íí yati' konі'daadiłni'íí bizé' bee hadaalk'ił: 15 Da'dizołhéélzhį' daadijaadgo daahikéeh: 16 Hayú nadaakaiyú biké'dinááyú da'iłchǫǫhíí hik'e iniidaagodile'íí benagoz'ąą: 17 Nkegohen'áánií begoz'ąąhíí doo yídaagołsį da: 18 Bik'ehgo'ihi'nań doo daidnłsį da, doo yaa natsídaakees da, nii, bek'e'eshchiinií. 19 Jews bich'į' begoz'aanií ánііhíí nnee da'ái bitł'ááhzhį' ádaat'eehíí yich'į' ánііgo bídaagonlzį: áík'ehgo nnee daantʼįįgee doo hagot'éégo ídaa yánádaalti' da doleeł, ła'íí ni'gosdzáń biká' nnee dawa Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee doo dábik'ehyú ádaat'ee dago bándaago'áah doleeł. 20 Nnee doo ła' Jews bich'į' begoz'aanií yikísk'eh ánát'įįłíí zhą́ bighą Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee dábik'ehyú át'éé da: begoz'aanií ánііhíí bighą nchǫ'go ánách'ot'įįłíí bígoch'iłsį. 21 Nnee Jews bich'į' begoz'aanií doo yikísk'eh at'éé da ndi hagot'éégo Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee dábik'ehyú át'éé doleełíí k'adíí nohwił ch'í'nah alzaa, ái doo ánídá' begoz'aanií bek'e'eshchiinií baa na'goni', ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziid n'íí yaa nadaagosni'; 22 Díínko yaa nadaagosni', Jesus Christ ch'odląągo Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee dábik'ehyú ách'ít'éé, da'odlaanií dawa ágádaat'ee; nnee ła' doo łahgo at'éé da, dawa dáłełt'ee: 23 Nnee dawa nchǫ'go ádaadzaago Bik'ehgo'ihi'nań ízisgo ye'at'éhíí dáyich'į' nihikáh; 24 Áídá' binchǫ'íí bits'ą́'zhį' Christ Jesus ch'ínádainil, áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań baa daach'oba'go dábik'ehyú ádaat'éhi daayiłnii, doo nt'é bighą nahi'níłi da: 25 Bik'ehgo'ihi'nań Jesus zideego bidiłíí bee nnee binchǫ'íí yá nahi'niił doleełgo yił'áad, ái daayodląągo binchǫ'híí bighą baa nágodet'aa doleełgo; ái bighą Bik'ehgo'ihi'nań dábik'ehyú át'éehíí nnee bich'į' ch'í'nah alzaa, áń ńzaadyú bádaagoho'aałgo nnee nchǫ'go ánádáát'įįdíí doo yił ołtag da; 26 Bik'ehgo'ihi'nań dabíí dábik'ehyú át'éehíí díí goldohíí biyi' nnee bich'į' ch'í'nah alne'go, dishnii: dabíí dábik'ehyú át'éhi nlįįgo ch'í'nah alne'go, ła'íí dahadíń Jesus yodląąhíí dábik'ehyú át'éé yiłníhi at'éé. 27 Ídaa ch'odlíígo yách'iłti'íí hayú begoz'ąą? Doo hayú

begoz'ąą da. Hant'é bighą? Ya' dakó nłt'éégo ánách'ot'įįłhíí bighą Bik'ehgo'ihi'ǫnań binadzahgee dábik'ehyú ách'ít'éé née? Dah, ki'odlą'íí zhą́ bighą. 28 Áík'ehgo díí bídaagosiilzįįd, nǫnee Jews bich'į' begoz'aaníí doo yikísk'eh at'éé da ndi bi'odlą'híí bighą Bik'ehgo'ihi'ǫnań dábik'ehyú át'éhi biłǫii. 29 Ya' Bik'ehgo'ihi'ǫnań Jews daanliiníí zhą́ daabokąąhíí nlįį née? Doo Jews daanlįį dahíí ałdó' daabokąąhíí nlįį ya'? Ha'oh, doo Jews daanlįį dahíí ałdó': 30 Bik'ehgo'ihi'ǫnań dała'á nlįį, áík'ehgo nǫnee circumcise ádaabi'deszaahíí bi'odlą'híí bighą Bik'ehgo'ihi'ǫnań dábik'ehyú ádaat'éhi daabiłǫii doleeł, ła'íí doo circumcise ádaabi'deszaa dahíí ałdó' bi'odlą'híí bighą dábik'ehyú ádaat'éhi daabiłǫii doleeł. 31 Ágádaan'ǫiigo begoz'aaníí doo íl̨į́ dago ádaahiidle' née? dah, da'aǫii doo ágát'éé da, áídá' begoz'aaníí nłdzilgo ádaanlzį.

4

1 Áík'ehgo Abraham, bits'ą́'dí' daadihe'ǫa'íí, nt'é daan'ǫiigo baa nadaagohiilǫi' doleeł? 2 Abraham dabíí nłt'éégo ánát'įįłhíí bighą Bik'ehgo'ihi'ǫnań dábik'ehyú át'éhi yiłǫii lę́k'eyúgo, ái bighą ída'odlíí doleeł ni'; ndi doo Bik'ehgo'ihi'ǫnań binadzahgee ágát'éé da lę́k'e. 3 Bik'ehgo'ihi'ǫnań biyati' bek'e'eshchiiníí nt'é ǫii? Abraham Bik'ehgo'ihi'ǫnań yosdląąd, áík'ehgo bi'odlą'híí bighą dábik'ehyú át'éégo bá hótag lę́k'e, ǫii. 4 Hadíń na'iziidi bich'į' na'i'ǫiiłíí doo baa ch'oba'go nahi'ǫiił da, ndi binasdziidhíí bighą bich'į' nahi'ǫiił. 5 Áídá' Bik'ehgo'ihi'ǫnań doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí ch'ínáyihiǫiiłhi at'éé, hadíń áń yodląąhíí bi'odlą' bee dábik'ehyú át'éégo bá hótag, doo nłt'éégo ánát'įįłhíí bighą da. 6 Da'áík'ehgo nǫnee doo nłt'éégo ánát'įįłhíí bighą da Bik'ehgo'ihi'ǫnań dábik'ehyú át'éégo bá yółtagíí biyaa gozhǫ́ǫgo David ałdó' yaa k'e'eshchį́į, 7 Gáǫníígo, Hadíń doo bik'ehyú ánádaat'įįł dahíí bighą baa nádaagodest'ąą, ła'íí binchǫ'íí bá k'e'oldeehíí biyaa daagozhǫ́ǫ́ le'. 8 Nǫnee binchǫ'íí nohweBik'ehń doo bá yółtag dahíí biyaa gozhǫ́ǫ́ le', ǫii, David. 9 Ya' nǫnee circumcise ádaabi'deszaahíí zhą́ ágát'éégo biyaa gozhǫ́ǫ́ le' biłdi'ǫii née? Doo circumcise ádaabi'deszaa dahíí ałdó' née? Abraham bi'odlą'híí bighą dábik'ehyú át'éégo bá hótag lę́k'e daan'ǫii. 10 Dadá' bich'į' ágot'éhi? Doo hwahá circumcise ábi'dilǫe' dadá' née? Née bikédí'go née? Doo bikédí'go da, áídá' doo hwahá circumcise ábi'dilǫe' dadá'. 11 Abraham circumcise ábi'deszaahíí biká'skałhíí k'ehgo bi'odlą'íí bee dábik'ehyú át'éehíí bebígózį, áídá' doo hwahá circumcise ábi'dilǫe' dadá' bi'odlą' golį́į ni'; da'odlaaníí dawa doo circumcise ádaabi'deszaa da ndi bitaa nlįį doleełgo; ái ałdó' dábik'ehyú ádaat'eehíí bá daahótag doleełhíí bighą: 12 Nǫnee circumcise ádaabi'deszaahíí ałdó' bitaa nlįį, ái doo dá circumcise ádaabi'deszaahíí zhą́ bighą da, ndi nohwiTaa Abraham bi'odlą'ihíí yikísk'eh hikahíí bighą ałdó', áń doo hwahá circumcise ábi'dilǫe' dadá' bi'odlą' golííníí áłdishǫii. 13 Bik'ehgo'ihi'ǫnań Abraham ła'íí bits'ą́'dí' hadaałinolt'aaníí ni'gosdzáń daabíyéé doleełgo yee bángon'ą́ą́ ni', ndi doo begoz'aaníí yikísk'eh ádaat'eehíí bighą da, bi'odlą'íí biláhyú dábik'ehyú ádaat'eehíí bighą. 14 Bik'ehgo'ihi'ǫnań yegos'aaníí yikísk'eh ádaat'eehíí zhą́ Bik'ehgo'ihi'ǫnań yángon'áánííí daabíyéé doleełyúgo, odlą'ihíí da'ílínéé hileeh, ła'íí Abraham bángont'áánííí doo íl̨į́ da hileeh: 15 Begoz'aaníí golį́įyúgo nǫnee doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí yiniidaagodile': begoz'aaníí da'ádįhyúgo begoz'aaníí bił nach'ighaahíí ádįh. 16 Ái bighą da'odlaaníí zhą́, Bik'ehgo'ihi'ǫnań biłgoch'oba'íí biláhyú, Abraham bángont'áánííí daabíyéé doleeł; Abraham bits'ą́'dí' hadaałinolt'aaníí dawa Bik'ehgo'ihi'ǫnań Abraham yángon'áánííí daabíyéé doleeł; doo hadíí begoz'aaníí daayotą'híí zhą́ da, ndi Abraham k'a'at'éégo da'odlaaníí ałdó'; áń daanohwigha da'ohiidlaaníí daanohwitaa nlįį. 17 (Bik'ehgo'ihi'ǫnań Abraham gáyiłǫiigo bek'e'eshchį́į, Nǫnee iłtah at'éégo

hadaazt'i'íí bitaa ńlǫ́ǫ́go ánishłaa, yiłn̨ii,) Abraham Bik'ehgo'ihi'n̨ań yodląąhíí bigha áyiłn̨iigo yángon'ą́ą́ lę́k'e, Bik'ehgo'ihi'n̨ań, nanezna' n'íí nádaayihil'n̨ahíí, ła'íí doo daagolǫ́ǫ́ da n'íí daagolǫ́ǫ́go ádaile'íí nlíni: 18 Abraham hastiin nlǫ́ǫgo doo bá ichii da ndi Bik'ehgo'ihi'n̨ań yodląągo áń bits'ą́'dí' t'ah nyohołíí, Nits'ą́'dí' łą́ą́ doleeł, biłdo'n̨iidhíí k'ehgo nn̨ee łą́ą́go iłtah at'éégo hadaazt'i'íí bitaa nlǫ́ǫ doleełgo. 19 Abraham dała'á gonenadín hak'e shǫ́ǫ biłegodzaago bits'í daztsą́ąhíí k'ehgo adzaa, ła'íí bi'aa, Sarah, doo iłchii da, ágát'éé ndi Abraham áí doo yaa natsekees da, áídá' bi'odlą' doo t'ą́ązhį' bágodeyaa da lę́k'e: 20 Bik'ehgo'ihi'n̨ań bángon'ááníí doo t'ą́ązhį' natsíná'íkeesgo yodląą da; áídá' Bik'ehgo'ihi'n̨ań ya'ihénzǫ́go bi'odlą'íí nłdzil silǫ́ǫ; 21 Bik'ehgo'ihi'n̨ań hadíí yee bángon'ááníí ye'ile'go yínel'ą́ąhíí Abraham da'an̨ii yígółsį lę́k'e. 22 Áík'ehgo bi'odlą' golǫ́ǫ́híí bigha Bik'ehgo'ihi'n̨ań dábik'ehyú át'éhi yiłn̨ii. 23 Áídá' áyiłn̨iihíí doo dabíí zhą́ bee bá k'e'eshchǫ́ǫ da; 24 Ndi néé ałdó' nohwá bek'e'eshchǫ́ǫ, néé Jesus nohweBik'ehń daztsą́ądí' naadiidzaago ábíílaahíí daahohiidlaaníí ałdó' nohwá hótag doleeł; 25 Jesus nohwi'at'e' nchǫ'híí bigha zesdǫ́ǫ, ch'ínánohwin̨iiłhíí bigha naadiidzaago ábi'delzaa.

5

1 Áík'ehgo da'osiidlą́ądhíí bigha nohwinchǫ'íí bits'ą́'zhį' ch'ínánohwin̨ilgo Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Bik'ehgo'ihi'n̨ań nkegohen'ááníí yee nohwineł'ǫ́ǫ́: 2 Jesus biláhyú nohwi'odlą'íí bee Bik'ehgo'ihi'n̨ań biłgoch'oba'íí goz'ą́ą yun̨e' hah'agóót'i'go nohwá alzaa ałdó', áí biyi' yun̨e' nasiidzǫ́ǫ, ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̨ań ízisgo ye'at'éehíí łahdí' nohwíyéé doleełíí ndaahóndliigo baa nohwił daagozhǫ́ǫ́. 3 Doo da'áí zhą́ da, Christ bigha nohwiniidaagonłt'éé ndi baa nohwił daagozhǫ́ǫ́; koniigonłt'éehíí kóni' k'eh ách'íłsiníí ákółsį́híí bídaagonlzį́híí bigha; 4 Ła'íí kóni' k'eh ách'íłsiníí ko'at'e' nłt'éégo áyíłsį, ła'íí ko'at'e' nłt'éehíí Bik'ehgo'ihi'n̨ań ízisgo ye'at'éehíí łahdí' kóyéé doleełíí nch'ołíígo ákółsį: 5 Ła'íí Holy Spirit nohwaidin'ááníí biláhyú Bik'ehgo'ihi'n̨ań bił daanjǫǫhíí nohwijíí behalk'iłhíí bigha áí ndaahóndliihíí begoln̨e', áík'ehgo doo baa yádaandzį da doleeł. 6 Doo hagot'éégo ích'odaahi'n̨ii dadá', Bik'ehgo'ihi'n̨ań t'ah doo daadinlzį dadá', da'áígee biká' ngonyáágo Christ nohwá daztsą́ą. 7 Nn̨ee dábik'ehyú át'éehíí ndi doo hadíń yá datsaah at'éé da; dagohíí ła' nn̨ee nłt'éégo at'éehíí yá datsaah shǫ́ǫ. 8 Áídá' t'ah nchǫ'go ádaant'eedá' Christ nohwá daztsą́ą, áí bee Bik'ehgo'ihi'n̨ań bił daanjǫǫhíí nohwił ch'í'n̨ah áyíílaa. 9 Áík'ehgo bidił bee Bik'ehgo'ihi'n̨ań binadzahgee dábik'ehyú ádaant'ee daasiidlǫ́ǫgo, da'an̨iigo áń binkááyú Bik'ehgo'ihi'n̨ań bihashke'íí bee nohwiniidaagodiln̨e' doleeł n'íí bits'ą́'nohwide'n̨ił. 10 T'ah Bik'ehgo'ihi'n̨ań bi'in̨a' daandlǫ́ǫdá' biYe' daztsą́ąhíí bee bił k'íí nádaasiidlǫ́ǫ lę́k'eyúgo, áí bitisgo bił k'íí daasiidlǫ́ǫgo biYe' nohwiyi' hin̨aahíí bigha hasdánohwiido'n̨ił. 11 Doo áí zhą́ da, Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Bik'ehgo'ihi'n̨ań baa nohwił daagozhǫ́ǫ́, da'áń biláhyú Bik'ehgo'ihi'n̨ań bił k'íí nádaasiidlǫ́ǫ. 12 Díí k'ehgo nko ágót'ǫ́ǫd, nn̨ee dała'á, Adam holzéhi, bee ni'gosdzáń biká' nchǫ'íí ła'íí nchǫ'íí biláhyú da'itsaahíí bengonyáá; áík'ehgo nn̨ee dawa da'itsaahíí bee bich'į' godeyaa, nn̨ee dawa nchǫ'go ánádaat'ǫ́ǫłhíí bigha: 13 (Bik'ehgo'ihi'n̨ań yegos'aaníí doo hwahá aln̨e' dadá' nchǫ'íí ni'gosdzáń biká' benagowaa, ndi begoz'aaníí da'ádǫ́hyú nn̨ee nchǫ'go ádáát'ǫ́ǫd ndi doo bándaagot'a' da. 14 Áídá' Adam dehezn̨a'dí' Moses naghaazhį' da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa lę́k'e, nn̨ee Adam iłsiihíí k'ehgo doo da'iłsiih da ndi; Adam da'itsaah zhin̨éégo nn̨ee dawa yá sizǫ́ǫ lę́k'e, ndi ła' dogaał doleełíí ihi'n̨á zhin̨éégo nn̨ee dawa yá hizį'. 15 Bik'ehgo'ihi'n̨ań

daazhógo kainé'íí doo Adam iłsiihíí bił łełt'ee da: nn̲ee dała'á, Adam holzéhi, iłsiihíí bigha nn̲ee łą́ągo da'itsaahíí bee bich'į' godeyaa, áídá' ái bitisgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań biłgoch'oba'íí ła'íí ái biláhyú kainé'íí, nn̲ee dała'á Jesus Christ holzéhi biláhyú, nn̲ee łą́ągo ihi'n̲aahíí yaa daidez'ąą. 16 Ła'íí daazhógo kaa hi'né'íí doo ái nn̲ee nchǫ'go adzaa n'íí áile'íí bił łełt'ee da: ái nn̲ee dała'á iłsiihíí bił ch'ígódeehgo áile', ndihíí łą́ągo nda'hesiidá' daazhógo kaa hi'né'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań binadzahgee dábik'ehyú ádaach'it'éégo áile'. 17 Áík'ehgo nn̲ee dała'á, Adam holzéhi, iłsiihíí bigha da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa, ái nn̲ee dała'á binkááyú; ái bitisgo nn̲ee dała'á, Jesus Christ holzéhi, binkááyú nn̲ee Bik'ehgo'ihi'n̲ań biłgoch'oba'íí dázhǫ́ ch'ída'izkaadíí daayit'į̨h, ła'íí dábik'ehyú ágot'eehíí daazhógo kainé'íí ałdó' daayit'į̨h, áík'ehgo dawahá yitis daanlį̨igo daahin̲aa doleeł.) 18 Áík'ehgo nn̲ee dała'á iłsiihíí bigha nn̲ee dawa baa yá'iti'go bił ch'ígódeeh; ła'íí nn̲ee dała'á dábik'ehyú át'éehíí biláhyú Bik'ehgo'ihi'n̲ań binadzahgee nn̲ee dawa dábik'ehyú ádaat'eego daahin̲aa doleeł, ái Bik'ehgo'ihi'n̲ań daazhógo nn̲ee yaa daidez'áni at'éé. 19 Nn̲ee dała'á doo áłdi'n̲iiyú át'éé dahíí bee łą́ągo doo bik'ehyú ádaat'ee da daasilį̨, da'áík'ehgo nn̲ee dała'á áłdi'n̲iiyú át'éehíí bee łą́ągo dábik'ehyú ádaat'eego ádaadoln̲iił. 20 Jews bich'į' begoz'aaníí bengonyáágo nda'iłsiihíí łą́ą silį̨. Áídá' nda'iłsiihíí łą́ą silį̨yú Bik'ehgo'ihi'n̲ań biłgoch'oba'íí itisgo łą́ągo begoz'ąą: 21 Nda'iłsiihíí bigha da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa lę́k'e, da'áík'ehgo dábik'ehyú ágot'eehíí bee Bik'ehgo'ihi'n̲ań biłgoch'oba'íí bik'ehgo nagowaa, ła'íí nn̲ee Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú ihi'n̲á doo ngonel'ąą dahíí yee daahin̲aa doleeł.

6

1 Nt'é daan'n̲ii doleeł áídá'? Ya' Bik'ehgo'ihi'n̲ań biłgoch'oba'íí łą́ągo begoz'ąą doleełhíí bigha nchǫ'íí dayúwehyú baa nahiikai doleeł née? 2 Dah, da'an̲ii doo ágát'éé da. Hagot'éégo nohwinchǫ'íí bich'į' dasiitsąądá' dayúwehyú nchǫ'íí biyi' nahiikai doleeł? 3 Ya' díí doo bídaagonołsį da née? Daanohwigha baptize ádaanohwi'deszaahíí Jesus Christ bił dała'á daasiidlį̨igo, baptism bee áń bił dasiitsąąhi at'éé. 4 Áík'ehgo łebi'doltį̨híí k'ehgo baptism bee bił dasiitsąądí' bíí bił łenohwido'n̲il: áík'ehgo nohwiTaa binawod dák'a'at'éhi bee Christ daztsąądí' naadiidzaahíí k'ehgo néé ałdó' nohwe'in̲a' áníidégo ánálzaahíí bikísk'eh hiidaałgo dábik'eh. 5 Áík'ehgo Jesus bił dała'á daasiidlį̨igo bił dasiitsąądá' dabíí daztsąądí' naadiidzaagee ałdó' dała'á bił daandlį̨ doleeł: 6 Díínko bídaagonlzį, nohwinchǫ'íí be'ádaant'eehíí dawa bił ch'íhideeh doleełgo, ła'íí nchǫ'íí doo dayúweh bi'isna' daandlį̨ da doleełhíí bigha nchǫ'íí be'ádaant'ee n'íí tsį'iłna'áhi biká' Christ bił bínohwi'deskał. 7 Hadíń daztsąąhíí nchǫ'íí doo dayúweh bi'isna' nlį̨ da. 8 Néé Christ bił dasiitsąąyúgo, bił daahin'n̲aa doleełgo daahohiidląą: 9 Christ daztsąądí' naadiidzaago doo dananátsaah dago bídaagonlzį; da'itsaahíí doo dayúweh botą' da. 10 Jesus nchǫ'go ágot'eehíí bigha daztsąą, dałandigee ąął łayiilaago: áídá' hin̲aahíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań zhin̲éégo hin̲aa. 11 Da'áík'ehgo ídaa natsídaahkees, nohwíí ałdó' nchǫ'go ágot'eehíí bich'į' dasohtsąą, áídá' Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihi'n̲ań bá daahinohn̲aa. 12 Ái bigha nohwits'í datsaahíí doo nchǫ'íí bich'į' bił ch'í'nótį̨h hela', ágádaanoht'eeyúgo nchǫ'íí nohwebik'eh doleeł, nohwits'í nchǫ'go hádaat'iinií doo bikísk'eh ádaanoht'ee da le'. 13 Nohwits'í doo ła' ndi bee nchǫ'go ágot'eehíí bich'į' bídaałnaa da le', doo bee nchǫ'go ádaanoht'ee da le': áídá' nn̲ee nanezna'dí' naadiikaihíí k'a'at'éégo nohwinchǫ'híí bigha nanesona' ndi k'adíí hasdáhkaigo daahinohn̲aa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań bich'į' ídídaał'naa le', ła'íí nohwits'í

dawa Bik'ehgo'ihi'nań bich'į' bídaałnaa le', áí bee dábik'ehyú ádaanoht'ee le'. 14 Begoz'aaníí doo nohwebik'eh da, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí nohwebik'ehi at'éé: áík'ehgo nchǫ'íí doo dayúweh nohwebik'eh da le'. 15 Hago'at'éé áídá'? Begoz'aaníí doo nohwebik'eh da, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí nohwebik'ehíí bighą ya' dayúweh nchǫ'go ánádaahiit'įįł née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. 16 Ya' díínko doo bídaagonołsį da née? Hadíń bikísk'eh ádaanoht'ee doleełhíí bighą baa ídaadesoht'ąąyúgo, áí bánada'ohsiidhi at'éé; nchǫ'íí baa ídaadesoht'ąąyúgo da'itsaahíí nohwidahyú begoz'ąą, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań baa ídaadesoht'ąąyúgo dábik'ehyú ágot'eehíí nohwidahyú begoz'ąą. 17 Áídá' Bik'ehgo'ihi'nań ba'ihégosį, łah nchǫ'go ágot'eehíí bánada'ohsiid ni', ndi yati' bee nohwił ch'ígót'áánií nohwijíídí' bikísk'eh ádaanoht'ee daasolįį. 18 Áík'ehgo nchǫ'íí doo hagot'éégo be'ádaanoht'ee da daasolįįhíí bighą dábik'ehyú ágot'eehíí bánada'ohsiidíí daasolįį. 19 Yati' dabígózinéhi bee yashti', doo áík'ehgo yashti' dayúgo doo nohwił ígózį da doleeł ni': nohwits'í ła' bee nchǫ'go na'idáhi ła'íí nchǫ'go ágot'eehíí dayúweh iłk'edaahitł'įįłhíí bich'į' ídídaał'naa ni'; k'adíí da'ágát'éégo nohwits'í dawa bee dábik'ehyú ágot'eehíí bich'į' ídídaał'naa le', áík'ehgo nłt'éégo hadaanohwidiléh doleeł. 20 Nchǫ'go ágot'eehíí bánada'ohsiidá' dábik'ehyú ágot'eehíí doo hagot'éégo be'ádaanoht'ee da ni'. 21 Ánádaaht'įįdíí k'adíí bik'ee ídaayádaanohdzįhíí nt'é bee daasoht'įįd? Ágádaat'eehíí ąąłgee da'itsaahíí begoz'ąą. 22 Áídá' k'adíí nchǫ'íí doo hagot'éégo be'ádaanoht'ee da, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań bánada'ohsiidíí daasolįį, áík'ehgo nłt'éégo hadaanohwidile', áí ąąłgee yaaká'yú dahazhį' ihi'naahíí begoz'ąą. 23 Konchǫ'íí da'itsaahíí bideną nahi'niił, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań dahazhį' ihi'naahíí kaidoné', Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú.

7

1 Shik'ííyú, (begoz'aaníí bídaagonołsini nohwich'į' k'e'eshchii,) begoz'aaníí nnee dánehena'zhį' yebik'ehgo bídaagonołsį. 2 Isdzán biką' t'ah hinaago yiké'zhį' nlįįgo begoz'ąą; áídá' biką'íí daztsąąyúgo dábiini'yú át'éé hileeh. 3 Áík'ehgo biką'íí hinaadá' ła' nnee yił naná'nááyúgo, nant'į' naghaa daayiłnii doleeł: áídá' biką' daztsąąyúgo dábiini'yú át'éé; áík'ehgo ła' nnee yił naná'nááyúgo doo nant'į' naghaa da. 4 Áík'ehgo shik'ííyú, Christ daztsąąhíí bighą nohwíí bił dała'á daasolįįgo begoz'aaníí doo nohwenábik'eh dago bich'į' dasohtsąą; ła'ihíí bíyéé daanohłįį doleełgo, áń daztsąądí' naadiidzáhi nlįį, áík'ehgo nłt'éégo ágot'eehíí Bik'ehgo'ihi'nań bá ádaahiidle'. 5 Nchǫ'go be'ádaant'eehíí nohwebik'ehgo daahi'naadá' begoz'aaníí nchǫ'go hádaahiit'iiníí nohwiyi' hizį'go áyíílaahíí nohwits'í yiyi' na'iziid ni', áík'ehgo nchǫ'go ánádaahiit'įįłhíí bighą da'itsaahíí bee nohwich'į' goz'ąą ni'. 6 Jews bich'į' begoz'aaníí bi'isna' daandlįįgo nohwotą' n'íí bits'á'zhį' nane'na'go, k'adíí begoz'aaníí bits'á'zhį' ch'ínánkai; doo begoz'aaníí iłk'idá' bek'e'eshchįį n'íí nanohwiłáágo Bik'ehgo'ihi'nań bá nada'idziid da, áídá' Holy Spirit nanohwiłáágo nada'idziid. 7 Nt'é daan'nii doleeł áídá'? Begoz'aaníí nchǫ'íí bił dáłełt'ee née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. Begoz'aaníí da'ádįhyúgo nchǫ'íí doo bígonsį da doleeł ni': begoz'aaníí, Doo dawahá ídáháńt'įį da le', doo shiłnii dayúgo, dawahá ídáhách'íť'íínií doo bígonsį da doleeł ni'. 8 Áí bengot'áánií, Doo dawahá ídáháńt'įį da le', shiłniigo dayúwehégo ídáhásht'ííjgo áshíílaa. Begoz'aaníí ánííhíí doo hwahá bígonsįįh dadá' nshchǫ'yúgo ndi doo bígonsį dahíí bighą nchǫ'íí shich'į' daztsáni k'ehgo at'éé ni'. 9 Łah begoz'aaníí doo bígonsį dago hinshnaa ni': áídá' bengot'áánií bígosíłsįįdá' nchǫ'íí híína',

áík'ehgo nchǫ'íí baa nanɳaayúgo ndizołhíłi at'éé shiłɳiigo shizes-hįįhíí k'ehgo at'éé. 10 Áík'ehgo bengoť'áánίí, da'ái ihi'ɳaahíí shainé' doleeł n'íí, da'itsaahíí shá áyíílaago bígosíłsįįd. 11 Bengoť'áánίí nashiłáágo nchǫ'íí shich'į' nazhch'a', ła'íí bee shidizesdįį. 12 Áík'ehgo begoz'aanίí dilzįh, ła'íí bengoť'áánίí dilzįh, dábik'ehyú át'éé, ła'íí nłť'éhi at'éé. 13 Áík'ehgo ya' ái nłť'éhihíí da'itsaahíí shá áyíílaa née? Dah, da'aɳii doo ágáť'éé da. Áídá' nehiłsíídá' begoz'aanίí doo bikísk'eh ánsht'ee da ni', áík'ehgo begoz'aanίí da'itsaahíí shángoť'ą́ą́, nchǫ'íí da'aɳii nchǫ'íí át'éégo bígózį doleełhíí bighą begoz'aanίí alzaa; áík'ehgo bengoť'áánίí biláhyú nchǫ'íí dázhǫ́ itisyú nchǫ'go hileeh. 14 Begoz'aanίí yaaká'dí'hi at'éégo bídaagonlzį: áídá' shíí nchǫ'go be'ánsht'eehíí bighą nchǫ'íí bich'į' nashi'dehezɳii. 15 Nt'é bighą ánásht'įįłíí doo bígonsį da: doo hasht'ǫ́ǫ́yú ánásht'įįł da; áídá' shił nchǫ'íí be'ánásht'įįł. 16 Doo hasht'ǫ́ǫ́yú ánásht'įįł dago begoz'aanίí bee nshchǫ'íí bígosíłsįįd, áík'ehgo begoz'aanίí áɳííhíí nłť'éé lą́ą́, dishɳii. 17 Áík'ehgo doo dashíí ánásht'įįł da, ndi nchǫ'i shiyi' golíínίí ánát'įįł. 18 Doo nłť'éehíí shiyi' golǫ́ǫ́ dago bígonsį (dashíí she'at'e'íí áłdishɳii:) dábik'ehyú ánsht'eego hasht'ǫ́ǫ́ ndi be'ánásht'įįłíí doo hagoť'éégo be'ánásh'ɳe' da. 19 Nłť'éehíí be'ánásht'įįłgo hasht'ǫ́ǫ́híí doo be'ánásht'įįł da: áídá' nchǫ'íí doo hasht'ǫ́ǫ́ dahíí zhą́ be'ánásht'įįł. 20 Doo hasht'ǫ́ǫ́yú be'ánásht'įįł dayúgo doo dashíí ánásht'įįł hasht'ǫ́ǫ́gee nchǫ'íí shiyi' golíińίí ánát'įįł. 21 Díínko be'ánsht'eego bígosíłsįįd, nłť'éehíí be'ánásht'įįł hasht'ǫ́ǫ́gee nchǫ'íí shidáhgee begoz'ąą. 22 Shijíí yuɳe' Bik'ehgo'ihi'ɳań yegos'aanίí nłť'éé, ídiłdish'ɳii: 23 Áídá' ídidistsą́ągo díínko bígosíłsįįd, shits'í nchǫ'go hádaat'iinίí shinatsékees nłť'éehíí yił nagonłkaad, áík'ehgo shiyi'yú nchǫ'íí bi'isna' nshłįįgo áshíłsį. 24 Nɳee débaagoch'oba'ihíí nshłíni lą́ą! Díí shijíí biyi' nchǫ'íí shiziłheehíí hadíń yits'ą́'shíłteeh? 25 Bik'ehgo'ihi'ɳań zhą́, Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú lą́ą́, ái bighą Bik'ehgo'ihi'ɳań ba'ihénsį. Áík'ehgo dashíí shinatsékeesíí bee Bik'ehgo'ihi'ɳań yegos'aanίí bikísk'eh ánsht'ee; áídá' shits'í be'ánsht'eehíí nchǫ'íí zhą́ bikísk'eh ánsht'ee.

8

1 Áík'ehgo k'adíí Christ Jesus biyi' daanlíni, bighą bił ch'ígódeeh doleełíí da'ádįh, ái doo bi'at'e' nchǫ'íí yikísk'eh ádaat'ee da, áídá' Holy Spirit zhą́ yikísk'eh ádaat'ee. 2 Christ Jesus biyi' nshłįįgo, Holy Spirit behinshɳaahíí binawodíí nchǫ'íí binawodíí bee dastsaah doleeł n'íí yits'ą́' shinłtǫ́ǫ́. 3 Jews bich'į' begoz'aanίí nchǫ'go be'ádaant'eehíí bighą doo nalwod da silįį, áík'ehgo begoz'aanίí doo áyóléh át'éé da n'íí Bik'ehgo'ihi'ɳań áyíílaa, áń dabíí biYe' nohwits'í nda'iłsiihíí k'ehgo at'éégo nohwinchǫ'híí bighą yinł'a', áík'ehgo nchǫ'íí nohwits'í yiyi' golíínίí bił ch'ígódeeh doleełgo bángoť'ą́ą́: 4 Néé doo nohwi'at'e' nchǫ'íí bikísk'eh ádaant'ee da, áídá' Holy Spirit zhą́ bikísk'eh ádaant'eehíí bighą begoz'aanίí dábik'ehgo aɳííhíí bikísk'eh ádaant'ee. 5 Hadíí dabíí bi'at'e' yikísk'eh ádaat'eehíí bits'í hádaat'iinίí zhą́ yaa daabiini'; áídá' Holy Spirit yikísk'eh ádaat'eehíí Holy Spirit hádaat'iinίí yaa daabiini'. 6 Ko'at'e' nchǫ'íí bikísk'ehyú ágot'eehíí baa koni'íí da'itsaahíí bee ká goz'ąą; áídá' Holy Spirit bikísk'ehyú ágot'eehíí baa koni'íí ihi'ɳaahíí ła'íí iłch'į'gont'éehíí bee ká goz'ąą. 7 Hadíń bi'at'e' nchǫ'íí yikísk'ehyú ágot'eehíí yaa biini'íí Bik'ehgo'ihi'ɳań yik'enɳiih: Bik'ehgo'ihi'ɳań yegos'aanίí doo ye'at'éé da, da'aɳii doo áonéh át'éé da. 8 Áík'ehgo hadíń dabíí bi'at'e'íí yikísk'eh ádaat'eehíí doo hagoť'éégo Bik'ehgo'ihi'ɳań yił daagoyiłshóni at'éé da. 9 Áídá' nohwíí doo nohwi'at'e' nchǫ'i bikísk'eh ádaanoht'ee da, áídá' Holy Spirit yikísk'eh ádaanoht'ee, Bik'ehgo'ihi'ɳań biSpirit da'aɳii nohwiyi' golǫ́ǫ́yúgo. Nɳee ła' Christ biSpirit

doo da'aɳii biyi' golı́ı́ dayúgo, áń doo Christ bíyéé nlı̨ı̨ da. 10 Christ nohwiyi' golı́ı́yúgo, nohwits'í nanne' ndi Holy Spirit biláhyú daahinohɳaa, dábik'ehyú ádaanoht'eego ánohwilaahíí bigha̧. 11 Jesus daztsą̨ądí' naadiidzaago áyíílaahíí biSpirit nohwiyi' golı́ı́yúgo, Christ daztsą̨ądí' naadiidzaago áyíílaahíí biSpirit nohwiyi' golíínií biláhyú nohwits'í datsaah doleełíí ałdó' hiɳaago ánáidle'. 12 Áí bigha̧, shik'ííyú, doo nt'é bigha̧ nohwi'at'e' nchǫ'íí bikísk'eh ádaant'ee da. 13 Dánohwíí nohwi'at'e' bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo nanohne': áídá' nohwi'at'e' nchǫ'íí Holy Spirit bee nadaałtseedyúgo da'aɳii daahinohɳaa. 14 Bik'ehgo'ihi'ɳań biSpirit nadaabiiłaahíí dawa, áí da'aɳii Bik'ehgo'ihi'ɳań bichą̨ghášhé daanlíni ádaat'ee. 15 Holy Spirit biláhyú Bik'ehgo'ihi'ɳań bichą̨ghášhé daasiidlı̨ı̨, áík'ehgo k'adíí doo isnah binant'a' yédaaldzidhíí k'ehgo Bik'ehgo'ihi'ɳań bédaahiildzid da, áídá', Ábba, shiTaa, daabiłn'ɳii. 16 Bik'ehgo'ihi'ɳań bichą̨ghášhé daandlı̨ı̨go nohwijíí yuɳe' Holy Spirit dabíí nohwił nadaagolɳi': 17 Bichą̨ghášhé daandlı̨ı̨yúgo Bik'ehgo'ihi'ɳań bíyééhíí nohwíyéé doleeł, néé hik'e Christ biłgo; Christ bił nohwiniidaagonłt'éé lę́k'eyúgo, dabíí bił dała' ízisgo be'ádaant'eego ádaanohwi'dolɳiił. 18 Yuɳáásyú baa gozhóónií nohwádı̨hyú goz'aanií ch'í'ɳah ádolɳiił, áí baa natseskeesgo díí jı̨ı̨go nyee'i biyi' nashaahíí doo shił hago'at'éé da. 19 Dawa Bik'ehgo'ihi'ɳań áyíílaahíí Bik'ehgo'ihi'ɳań bichą̨ghášhé da'aɳii bíyéégo ch'í'ɳah ádolɳiiłíí dázhǫ́ yiká daadéz'ı̨ı̨go biba' ádaat'ee. 20 Dawahá alzaahíí doo nt'é da'ílı́ı́ dago alzaa, doo hádaat'ı̨ı̨híí bigha̧ da, áídá' ágádaat'eego Bik'ehgo'ihi'ɳań bándaagoz'ą̨ą, ágát'éé ndi díínko Bik'ehgo'ihi'ɳań nyołíí; 21 Dawahá alzaahíí da'ílíí hileeh di'ɳii ndi bits'ą́'zhı̨' hasdádokah, Bik'ehgo'ihi'ɳań bichą̨ghášhé baa gozhǫ́ǫ́ doleełgo da'itsaahíí yits'ą́'káhíí k'ehgo dawahá alzaahíí ałdó' da'ílíí hileehíí yits'ą́'dokah. 22 Dawa alzaahíí dała' bił na'diɳi'go ík'idi'ɳii, díí jı̨ı̨ t'ah ágát'éégo bídaagonlzı̨. 23 Áídá' doo ái zhą́ da, néé dó', Bik'ehgo'ihi'ɳań bichą̨ghášhé daandlı̨ı̨go ch'í'ɳah ádaanohwi'dolɳiiłgo nohwits'í ła'i ánálɳéh doleełíí biba' ádaant'eedá' ík'ida'n'ɳii, néé Holy Spirit nohwiyi' na'iziid nkegonyaahíí ndi ík'ida'n'ɳii. 24 Díí nłt'éhi ndaahóndliigo hasdánohwi'do'ɳil: nłt'éhi ch'o'ı̨ı̨yúgo doo nt'é bigha̧ nnach'ódlíí da: hadíń nt'éhéta yiłtsą̨ayúgo nt'é bigha̧ dayúweh nyihołíí doleeł? 25 Áídá' nt'éhéta doo daahiit'ı̨ı̨ dahíí ndaahóndliiyúgo, hada'ólɳiigo biba' ádaant'ee. 26 Ágát'éégo doo daanldzil dagee Holy Spirit nohwich'oɳiih: nt'é bigha̧ da'ohiikąąh doleełíí doo bídaagonlzı̨ da ndi Holy Spirit dabíí nohwá okąąh, néé ch'éh ádaan'ɳiihíí bigha̧ ík'eda'n'ɳiigo. 27 Holy Spirit nɳee Bik'ehgo'ihi'ɳań báhadaadeszaahíí yá okąąh, Bik'ehgo'ihi'ɳań hát'ı́ı́híí k'ehgo okąąhíí bigha̧ Bik'ehgo'ihi'ɳań, kojíí yuɳe' nantaahíí, Holy Spirit binatsekeesíí yígółsı̨. 28 Díínko bídaagonlzı̨, hadíí Bik'ehgo'ihi'ɳań bił daanzhoonií, ła'íí dabíí ngonłchı́ı́go yiká ádaanɳiidíí dawa dała' nłt'éégo bá ádaalɳe'go áyílsı̨. 29 Bik'ehgo'ihi'ɳań nɳee bíyéé doleełíí dabíntségo yídaagołsı̨, ái biYe' yedaałt'éégo ádaabidilɳe'go dabíntsé yengon'ą́ą́, biYe' bik'isyú łą́ągo bíí dantsé naghaa doleełhíí bigha̧. 30 Bik'ehgo'ihi'ɳań bíyéé doleełíí dabíntsé yídaagołsiníí yiká ádaanɳiid: yiká ádaanɳiidíí binchǫ'íí yits'ą́'zhı̨' ch'ínádaayizɳil: ła'íí ch'ínádaayizɳilíí iłch'ı̨'daabi'dolɳiiłgo yángon'ą́ą́. 31 Áík'ehgo nt'é daan'ɳii áídá'? Bik'ehgo'ihi'ɳań bił daagohiit'ı̨ı̨yúgo, hadíńshą' nohwich'ı̨' na'iziidgo nohwaa gonłɳee doleeł? 32 Bik'ehgo'ihi'ɳań dabíí biYe' ndi doo t'ą́ązhı̨' yotą' dago daanohwigha nohwá nyinłtíínií, da'áń bił dała' dawahá daazhógo nohwainé' go'ı́ı́. 33 Nɳee Bik'ehgo'ihi'ɳań yita'hazlaahíí hadíń nt'é yik'izhı̨' yidi'aah? Bik'ehgo'ihi'ɳań dábik'ehyú ádaat'éhi yiłnɳiidi at'éé. 34 Hadíń nohwił ch'ídaagógheehgo nohwándaago'aah áídá'? Christ Jesus doo nohwándaago'aah da, áń nohwá daztsą̨ą, áídí' daztsą̨ądí' naadi-

idzaa, áń Bik'ehgo'ihi'nań bigan dihe'nazhinéégo dahsdaa, da'áń ałdó' nohwá ná'okąąhi at'éé. 35 Hadíńshą' Christ bił daanjǫǫhíí yits'ą'zhį' ánohwile'? Doo hadíń da go'jį́. Ya' nyee'íí biyi' hiikahíí Christ bił daanjǫǫhíí yits'ą'zhį' ánohwile' née, ya' nohwich'į' nagontł'ogíí née, ya' nohwiniidaagonłt'éehíí née, ya' shiná' góyéé'íí née, ya' nohwidiyágé ádįhíí née, ya' ńgodzidíí née, dagohíí ya' bésh be'idiltłishé bee nohwidizideehíí née? 36 Bek'e'eshchiinií gáníígo, Níyéé daandlįįhíí bighą nadaanohwi'ditseedgo o'i'ááh; dibełį́į́ natseedgo bágoz'ąąhíí k'ehgo nohwaa natsídaats'ikees. 37 Dah, díí dawa bee nohwich'į' ánágot'įįł ndi, Christ bił daanjǫǫhíí biláhyú doo adzą́ąyú itisgo daagonelnaa da. 38 Da'anii bígonsį, doo nt'é Bik'ehgo'ihi'nań bił daanjǫǫhíí yits'ą'zhį' nohwinonííł át'éé da, da'itsaahíí ndi, ihi'naahíí ndi, Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií ndi, spirits nchǫ'íí binadaant'a'íí ndi, spirits binawodíí ndi, dák'ad be'ágot'eehíí ndi, yunáásdí' nohwich'į' goldohíí ndi, 39 Yudahyú ágot'eehíí hik'e yuyahyú ágot'eehíí ndi, nt'éhéta alzaahíí ndi, díí dawa doo Bik'ehgo'ihi'nań bił daanjǫǫhíí yits'ą'zhį' nohwinonííł át'éé da, Christ Jesus nohweBik'ehń biláhyú Bik'ehgo'ihi'nań bił daanjǫǫ.

9

1 Christ binadzahgee da'anii ádishnii, doo łéłishchoo da, da'anii ádishniigo Holy Spirit shijíí yune' shił nagolni', 2 Doo shił gozhǫ́ǫ́ da, shijíí dázhǫ́ nniih nt'éé. 3 Bígonedzą́ąyúgo shik'ííyú, bił hat'í'íí, hasdakáh doleełhíí bighą Christ bits'ą'dí' shił ch'ígódeeh ndi nzhǫǫ doleeł ni': 4 Áí Israel hat'i'íí daanlįį; Bik'ehgo'ihi'nań bichąghášhé daanlįįgo baa daagodest'ąą, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą'idindláádíí yił daanlįį, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań bił łándaagost'ąą, yegos'aanií ałdó' baa daidez'ąą, hagot'éégo da'okąąh doleełíí baa daadest'ąą, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań nłt'éégo ágot'eehíí nohwíyéé doleeł daayiłniigo yaa daagodez'ąą; 5 Israel hat'i'íí iłk'idá' nnee n'íí, Bik'ehgo'ihi'nań hadaabideznilíí, bits'ą'dí' hadaałinolt'ąą, áí bits'ą'dí' Christ gozlį́ígo nnee silįį, áń dawa yitis nlįį, Bik'ehgo'ihi'nań nlįį, dahazhį' ba'ihégosį le. Doleełgo at'éé. 6 Bik'ehgo'ihi'nań Israel hat'i'íí yángon'áánií doo edełniigo baa natsekees da. Israel holzéhi bits'ą'dí' hadaałinolt'aanií Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee doo dawa da'anii Israel hat'i'ihíí daanlįį da: 7 Ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań Abraham bits'ą'dí' hadaałinolt'aanií doo dawa hadaihezniil da: áídá' Abraham gáyiłnniid, Niye' Isaac bits'ą'dí' łideshchiiníí zhą́ nichąghášhé biłdi'nii doleeł. 8 Díínko áłdishnii, Abraham bits'ą'dí' hadaałinolt'aanií doo áí zhą́ bighą Bik'ehgo'ihi'nań bichąghášhé bił otag da: áídá' Bik'ehgo'ihi'nań Abraham yángon'áánií bik'ehgo hadaałinolt'aanií, áí da'anii bichąghášhé bił otag. 9 Bik'ehgo'ihi'nań gáníígo Abraham yángon'ą́ą́, Kodí' łenágodzaago kú nánsdzaago ni'aa, Sarah, bizhaazhé ishkiin golį́į́ doleeł, nii lék'e. 10 Doo áí zhą́ da; áídá' Rebecca ałdó' nnee, Isaac holzéhi, bits'ą'dí' daadihe'na'i, yá hiltsąą silįį, 11 (Bik'ehgo'ihi'nań dabíí bik'ehgo nnee hadaayiniił, doo ánádaat'įįłhíí bighą da, áík'ehgo Rebecca bichąghášhé doo hwahá daagoleeh dadá', ła'íí doo hwahá nłt'éégo dagohíí nchǫ'go ánádaat'įįł dadá', Bik'ehgo'ihi'nań Isaac hayiłtį́į́ bighanigolį́į́híí begolne' doleełgo,) 12 Rebecca bił nagosni', Dantsé nagháhihíí iké'yú naghaahíí binal'a'á nlįį doleeł. 13 Bek'e'eshchiinií gáníígo, Jacob shił nzhǫǫ ni', áídá' Esauhíí doo hasht'į́į da ni'. 14 Nt'é daan'nii áídá'? Ya' Bik'ehgo'ihi'nań doo dábik'ehyú át'éé da née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. 15 Bik'ehgo'ihi'nań Moses gáyiłnii, Hadíí hádaasht'iiníí baa daach'oshba' doleeł, ła'íí hadíí hádaasht'iiníí baa tídaasht'ii doleeł, nii. 16 Áík'ehgo nnee nt'é hát'íínií dagohíí nnee binawodíí doo bighą Bik'ehgo'ihi'nań habíłtį́į́ da, ndi biłgoch'oba'íí ch'í'nah hileehíí bighą. 17 Bik'ehgo'ihi'nań biyati'íí biyi'

Pháraoh gáyiłnii, Shinawodíí ninkááyú hit'įį doleełhíí bighą, ła'íí ni'gosdzáń biká' dágoz'ąą nt'éégo shizhi' bígózį doleełhíí bighá nant'aago ániishłaa, nii. 18 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań dabíí hát'íįgo ła' yaa ch'oba', áídá' ła' bijíí ntł'izgo ádaile'. 19 Gáshiłnnii áídá', Nt'é bighą Bik'ehgo'ihi'nań t'ah nnee nchǫ'go ánát'įįłgo yik'izhį' di'aah? Bik'ehgo'ihi'nań nt'é hát'íínií doo hadíń hago áyoléh át'éé da. 20 Dah, nnee zhą́ ńlíni, hago'at'éégo Bik'ehgo'ihi'nań t'ąązhį' bich'į' yánáńltih? Ábi'deszaahíí ábíílaahíí, Nt'é bighą gát'éégo áshiinlaa, yiłnii doleeł née? 21 Nnee goshtł'ish tús áile'íí goshtł'ish dała'á sitłégi yee tús ílínihíí áile', ła'íí da'áí bee tús doo ílíį dahíí yee áile', ya' áí doo áile'go goz'ąą da née? 22 Bik'ehgo'ihi'nań bihashke'íí ła'íí binawodíí ch'í'nah áile' hat'íįgo nnee bił ch'ígódeeh doleeł n'íí yá daagoho'aałgo ńzaad godeyaa lęk'eyúgohíí, nt'é daan'nii áídá'? 23 Ła'íí dabíí bits'ą́'dí' ízisgo ágot'eehíí ch'ída'izkaadíí ch'í'nah áile'híí bighą hadíń áí ízisgo ágot'eehíí dabíntsé yá iłch'į'golaahíí yaa ch'oba', 24 Néé da'áí daandlįį, nohwiká ádaannііdíí, doo Jews daanliinií yitahdí' zhą́ da, ndi doo Jews daanlįį dahíí yitahdí' ałdó'. 25 Osee holzéhi binaltsoos biyi' Bik'ehgo'ihi'nań gánií, Doo shichągháshé daanlįį da n'íí shichągháshé bildishnii doleeł, ła'íí, Doo shił daanzhǫǫ da n'íí shił daanzhǫǫ biłdishnii doleeł. 26 Ła'íí, Shichągháshé doo daanohłįį da, yiłnii n'gee, da'áígee, Bik'ehgo'ihi'nań hinaahíí bichągháshé daanlįį biłdi'nii doleeł, nii. 27 Esaias ałdó' Israel hat'i'íí yaa yádaałti'go gánií lęk'e, Israel bits'ą́'dí' hadaałinolt'aanií túnteel bahyú sáíhíí k'ehgo łą́ą́ ndi ayą́hágo zhą́ hasdádokah: 28 NohweBik'ehń dábik'ehyú ánát'įįłgo binasdziidíí ąął áile' doleeł, doo nt'ahgo da, áń ni'gosdzáń biká' nneehíí bándaagot'áánií dáhahgo bándaagot'aahgo áile', nii ni'. 29 Esaias dabíntsédá' gánádo'niidgo, Bik'ehgo'ihi'nań nnee doo náhóltagyú biNant'a'íí doo bichągháshé ayą́hágo nohwá ánáisįįd dayúgo, Sódomgee daagolíínií k'ehgo ádaant'ee doleeł ni', ła'íí Gomórrah alzaahíí k'ehgo ádaanohwi'deszaa doleeł ni', nniid. 30 Nt'é daan'nii áídá'? Doo Jews daanlįį dahíí dábik'ehyú ádaat'ee doleełíí doo yiká ádáát'įįd da ndi Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee dábik'ehyú ádaat'ee daasilįį, bi'odlą' daagolíįhíí bighą. 31 Áídá' Israel hat'i'íí begoz'aanií biláhyú dábik'ehyú ádaat'ee doleełíí yiká ádáát'įįd ndi ái begoz'aanií yikísk'eh ádaat'eego ch'éh ádáát'įįd. 32 Nt'éshą' bighą? Doo bi'odlą'íí yee yiká ádáát'įįd dahíí bighą, áídá' begoz'aanií bikísk'eh ádaant'eeyúgo dábik'ehyú ádaant'ee doleeł daanzįgo ch'éh yiká ádáát'įįd. Ái Christ doo daayodląą dahíí bighą tséé bighą nach'igeehíí daineztałhíí k'ehgo ye'ádaat'ee lęk'e; 33 Bek'e'eshchiinií biyi' Bik'ehgo'ihi'nań gáníígo, Isąą, Sion gee tséé bighą nach'igeehíí, tséé ts'iztałgo nach'ikaadíí nnsh'aah: hadíń bodląąhíí doo hant'é yik'ee ídaayándzį doleeł, nii.

10

1 Shik'ííyú, shijíí yune' dázhǫ́ hásht'į́į́, Israel hat'i'íí hasdádokahgo, ła'íí ái bighą Bik'ehgo'ihi'nań náhoshkąąh. 2 Díí bígonsįgo baa nagoshni', Bik'ehgo'ihi'nań yich'į' dahdaanldǫhgo hádaat'įį ndi hagot'éégo bich'į' ách'ít'éehíí doo yídaagołsį da. 3 Hagot'éégo Bik'ehgo'ihi'nań nnee dábik'ehyú áile'íí doo yídaagołsį dago, dabíí dábik'ehyú ídaadilne'go yiká ádáát'įįdgo, hagot'éégo Bik'ehgo'ihi'nań nnee dábik'ehyú áile'íí doo yaa ídaadest'ąą da. 4 Christ ch'odląąyúgo doo dayúweh Jews bich'į' begoz'aanií bikísk'eh ách'ít'éehíí bighą dábik'ehyú ách'ít'éé da, áídá' nnee dała'á daantį́įgee Christ daayosdląądíí Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee dábik'ehyú át'éé doleeł. 5 Begoz'aanií bikísk'eh at'éehíí bee dábik'ehyú ágot'eehíí Moses yee k'e'eshchįįgo gánií, Nnee begoz'aanií yikísk'eh ánát'įįłíí da'áí yee hinaa doo. 6 Odlą'íí bee dábik'ehyú ágot'eehíí Moses yee k'enaa'ashchįįgo gánií,

Nijíí biyi' yuę' doo gánnii da, Hadínshą' yaaká'yú dighá? (Christ ádí' bił godah ch'ínánt'ashgo:) 7 Ła'íí doo gánnii da, Yuyahgo o'i'áń yuyaa hadínshą' dighá? (Christ daztsąądí' t'ąązhį' yił nat'aashgo.) 8 Áídí' bek'e'eshchiiníí nt'é níí? Yati'íí nt'ahdí' nlįį, dá nizé' yuę', ła'íí nijíí yuę' ndi begoz'ąą, nii: áí yati'íí ko'odlą' bee hasdách'ighah, áí zhą baa yáhiilti'; 9 Nizé'dí', Jesus sheBik'ehń hoshdląą, nniiyúgo, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań Jesus daztsąądí' náyihilna'íí nijíí yuę' hondląąyúgo hasdánnáh doleeł. 10 Nnee bijíí yuę' odląąyúgo dábik'ehyú át'éégo ábi'delzaa; ła'íí bizé'dí' oshdląą niigo hasdayáái at'éé. 11 Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiiníí gánníí, Hadíń bodląąhíí doo hant'é yik'e ídaayándzį da doleeł. 12 Jews daanliiníí ła'íí Greeks daanliiníí dáłełt'ee, Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee doo ła' łahgo ádaat'ee da: nohweBik'ehń dała'á nnee dawa yeBik'ehń nlįįgo, hadíí bich'į' ch'oba' ádaanniihíí biłgoch'oba'íí ch'ída'izkaadíí yaa yiné'. 13 Áík'ehgo hadíń nohweBik'ehń bizhi'íí yozhíígo yich'į' ch'oba' ánniidíí hasdádogaał. 14 Áń hagot'éégo yich'į' ádaanii, doo hwahá daayodląąh dadá'? Hagot'éégo daayodląąh, áń doo hwahá ya'ikodaaniizįįh dadá'? Hagot'éégo daidits'íh, doo hadíń bił nadaagolni' dadá'? 15 Hagot'éégo bił nadaagolni', ła' daabi'dol'aadgo zhą? bek'e'eshchiiníí gánníígo, Dahadíń yati' baa gozhóni, bee nkenágoheltǫǫdíí, yaa yałti'go higaałíí ba'ihégosį, áí nłt'éégo ágot'eehíí nnee yaa bił gozhǫ́ǫ́ doleełíí yaa nadaagolni'! 16 Ndi doo dawa yati' baa gozhóni yikísk'eh ádaasdzaa da. Esaias gánníihíí k'ehgo, NohweBik'ehń, hadíń bił nagosiilni'íí yodląą áídá'? 17 Bik'ehgo'ihi'nań biyati' dihiits'ago zhą nohwi'odlą' goleeh, Bik'ehgo'ihi'nań biyati' baa nohwił na'goni'go zhą dihiits'ag. 18 Áídá' na'ídíshkid, Ya' doo daidests'ąą da née? Ha'oh, daidests'ąą, ni'gosdzáń biká' dágoz'ąą nt'éégo baa na'goni'íí begoz'ąą, ni'gosdzáń náhin'ą́ą́yú biyati' daats'idests'ąą. 19 Áídá' naná'idishkid, Ya' Israel hat'i'íí doo bił ídaagozį da lę́k'e née? Dantsé Moses gánníí, Łahgo hat'i'íí, nnee doo bił da'otag da daabiłch'iniihíí bee daanohwiłch'ołch'įįgo ádaanohwishłe', ła'íí hat'i'íí doo daagoyą́ą́ da daabiłch'iniihíí bee hadaashohkeego ádaanohwishłe'. 20 Áídí' Esaias doo biini' hą́h dago Bik'ehgo'ihi'nań yá yałti'go gánníí, Nnee doo shiká hadaantaa da n'íí shídaagosįįd; doo shiká nada'ódíłkid da n'íí bił ch'í'nah ádishdlaa. 21 Áídá' Israel hat'i'íí gáyiłnii, Nnee doo daashidits'ag dahíí ła'íí shidáhzhį' yádaałti'íí bich'į' ił ts'ą' dahdideshniigo o'i'aah.

11

1 Áík'ehgo na'ídíshkid, Ya' Bik'ehgo'ihi'nań bichąghášhé yó'oyiłkaad née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. Shíí ałdó' Israelite nnee nshłįį, Abraham bits'ą́'dí'go hashidolchįį, Benjamin hat'i'íí bits'ą́'dí' gosilį́į́. 2 Bik'ehgo'ihi'nań bichąghášhé dabíntsé yídaagołsinníí doo yó'oyiłkaad da. Ya' biyati' bek'e'eshchiiníí Elias yaa nagolni'íí doo bídaagonołsį da née? Bik'ehgo'ihi'nań yokąąhgo Israel yaa yałti'go gánníí, 3 SheBik'ehń, nnee binkááyú na'izídíí nadaistseed, ła'íí naa hi'né'íí biká' dahi'niiłi nagoz'ąą n'íí tadaayoznil; dashízhą́ isdziih, ła'íí shidizideego nadaagołchi', nii. 4 Áídá' Bik'ehgo'ihi'nań nt'é biłnii? Nnee gosts'idi doo náhóltagyú ídá'ásíłsįįd, doo Baal be'ilzaahíí yich'į' nádaahilzhish dahíí. 5 Áík'ehgo díí goldohíí biyi' nnee Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'go da'ayą́hágo ídá'áyiidlaago hayiheznil. 6 Biłgoch'oba'íí bee hayihezniłyúgo, doo nłt'éégo ánádaat'įįłhíí bigha da: doo ágát'éé dayúgo Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí yunáásyú doo íĺį́ da doleeł. Áídá' nnee nłt'éégo ánát'įįłhíí bigha hayiniiłyúgo doo biłgoch'oba'híí bigha da: doo ágát'éé dayúgo nłt'éégo ánát'įįłíí yunáásyú doo íĺį́ da doleeł.

7 Hago'at'éégo áídá'? Israel hat'i'íí yiká hádaat'iiníí ch'éh yighą ádáát'įįd;
hayihezn̲ilíí zhą́ nádaidné', áídá' ła'ihíí bin̲áá ádaagosdįįd. 8 (Bek'e'eshchiiníí
gán̲íihíí k'ehgo, Bik'ehgo'ihi'n̲ań ái da'ałhoshgo nakaihíí k'ehgo natsídaakeesgo
ádaabizlaa, bin̲áá doo yee daago'įį dago, bijeyi' ałdó' doo yee da'dits'ag dago;)
díí jįį t'ah ágádaat'ee. 9 Ła'íí David gán̲íí, Bił daagonedlįįgo da'iyąąhíí bee
bánakí'í'áágo daabiłjizh le', nt'éhéta bidáh siné'go yitis hakaadhíí k'ehgo,
da'ái binchǫ'íí bee bich'į' nanáhi'n̲iiłle': 10 Bin̲áá doo nzhógo yee daago'įį
dago aln̲éhgo doo daago'įį da le', biyíl ndaazíí bighą dahazhį' da'isk'id le'.
11 Na'ónádishkid áídá', Ya' Israel hat'i'íí nanihezdeehíí doo nádaahidzįį da
née? Dah, da'an̲ii doo ágáť'éé da: ndi nanihezdeehíí biláhyú doo Jews daanlįį
dahíí hasdákai, Israel hat'i'íí hasdách'ikaihíí danéé zhą́ daanzįgo dayúweh
yiká hádaat'įį doleełhíí bighą. 12 Israel hat'i'íí nanihezdee n'íí biláhyú
ni'gosdzáń biká' nn̲ee da'it'įįyúgo, ła'íí ch'éh ádáát'įįdíí biláhyú doo Jews
daanlįį dahíí da'it'įįyúgo, ái bitisgo Israel hat'i'íí dawa Bik'ehgo'ihi'n̲ań yich'į'
ninábide'n̲iiłíí biláhyú nn̲ee dawa da'it'įį doleeł. 13 K'adíí doo Jews daanohłįį
dahíí nohwich'į' yashti', shíí doo Jews daanlįį dahíí bich'į' shi'dol'aadgo
shinasdziidíí ílį́įgo áńsį: 14 Dáhago'at'éégo bił dała' hat'i'íí hasdách'ikaihíí
danéé zhą́ daanzįgo dayúweh yiká hádaat'įįgo ádaashłe'go ła' hasdádokah.
15 Israel hat'i'íí yó'olkaadíí biláhyú ni'gosdzáń biká' nn̲ee Bik'ehgo'ihi'n̲ań bił
k'íí nádaasdlįįyúgo, ái Bik'ehgo'ihi'n̲ań bich'į' ninábide'n̲iiłííshą' hago'at'éé?
Da'itsaahdí' nádaahi'n̲ahíí k'ehgo at'éé. 16 Ná'ast'oodgee dantsé bido'né'ihíí
Bik'ehgo'ihi'n̲ań baa nané'íí diyįhyúgo, ná'ast'oodíí dawa ałdó' diyįh: ła'íí
ch'il bikeghad diyįhyúgo, bits'ádaaz'aahíí ałdó' diyįh. 17 Jews daanliiníí
ch'il olive holzeehíí k'ehgo ádaat'ee; ch'il olive holzéhi bits'ádaaz'aahíí ła'
nehestǫ'yúgo, áídí' ni, doo Jew ńlį́į dahíí, ch'il olive da'ilįįyú hadajeehíí
k'ehgo áńt'éhi, ái naheshch'iizhgee onáni'dotsiiyúgo, áík'ehgo olive bikeghad
yenoseełíí ni ałdó' bee nanlwodgo bee nłséétyúgo; 18 Olive bits'ádaaz'aahíí
doo bich'į' ída'óńdlii da. Ídaóńdliiyúgo bínáln̲ih, ni ikeghadíí doo nee hin̲aa
da, áídá' bíí bee hinn̲áá. 19 Ya' gánn̲ii née, Shíí áígee onáshi'doltsiihíí
bighą its'ádaaz'aahíí nahestǫ'? 20 Da'an̲ii ágáť'éé, ndi ái doo da'odląą
dahíí bighą nahestǫ', áídá' nihíí ni'odlą' zhą́ bee síńzįį. Áík'ehgo doo bee
ída'óńdlii da, áídá' nzhógo godínłsį: 21 Bik'ehgo'ihi'n̲ań doo t'ąązhį' at'éé dago
its'ádaaz'aahíí nayiheztǫ', áík'ehgo ídaa gondzą́ą́, ni ałdó' dánko ágánidolíłi
at'éé. 22 Bik'ehgo'ihi'n̲ań biłgoch'oba'íí ła'íí bihashke'íí baa natsíńkees:
nanihezdeehíí bihashke' yiká'zhį' áile'; áídá' nihíí naa ch'oba', biłgoch'oba'íí
da'áík'ehgo biyi' hin̲ááłyúgo: áídá' doo ágáńt'éé dayúgo ni ałdó' yó'onidi'aah.
23 Jews daanliiníí, doo da'odląą dahíí doo dayúweh ye'ádaat'ee dayúgo, ch'il
olive biyi' onádaabi'ditsiih: Bik'ehgo'ihi'n̲ań zhą́ áík'ehgo ádaabile'go yik'e sitįį.
24 Olive da'ilįįyú hadajeehíí bits'ą́' nanideshgizhdá' ch'il olive nłt'éehíí biyi'
onánidotsiiyúgo, ch'il olive nłt'éehíí dabíí bits'ádaaz'aahíí naheztǫ' n'íí biyi'
onádaitsiihíí itisgo doo bá nyee da. 25 Shik'ííyú, doo ídaa da'ohdlíí da doleełgo
díí doo bígóżį da n'íí bídaagonołsįįh hádaanohwisht'įį, Israel hat'i'íí łahzhį' doo
daago'įį da daasilįį, doo Jews daanlįį dahíí dawa ha'ádokahíí begolzaazhį'.
26 Áík'ehgo Israel hat'i'íí dawa hasdádokah: bek'e'eshchiiníí gán̲íígo, Siondí'
Hasdá'iin̲iiłíí dogaał, áń Jacob hat'i'íí doo Bik'ehgo'ihi'n̲ań daidnłsį da n'íí
daidnłsįgo ádaabidoliił: 27 Binchǫ'íí baa nádaagodesii'ą́ądá', da'ái iłk'idá'
bándaagosii'ą́ą́ ni' yínádaaln̲iih doleeł, n̲ii. 28 Yati' baa gozhóni nádaagonoh'aahíí
bighą Bik'ehgo'ihi'n̲ań Israel hat'i'íí k'ihzhį' ádaizlaa: áídá' daabitaa n'íí
hadaiyihezn̲ilhíí bighą Israel hat'i'íí bił daanzhǫǫ. 29 Bik'ehgo'ihi'n̲ań
nt'éhéta kaa yiné'yúgo, dagohíí koká ánn̲iidyúgo doo łahgo áná'n̲e' da. 30 Łah

Bik'ehgo'ihi'ɳań doo daahohdląą da ni', áídá' k'adíí Israel hat'i'íí doo da'odląą dahíí biláhyú Bik'ehgo'ihi'ɳań biłgoch'oba'íí nohwaa daadesťąą:
31 K'adíí Israel hat'i'íí doo da'odląą da, áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'ɳań biłgoch'oba'íí
nohwaa daadesťaaníí biláhyú bíí ałdó' Bik'ehgo'ihi'ɳań biłgoch'oba'íí baa
daadidoťaał. 32 Bik'ehgo'ihi'ɳań nɳee dawa doo da'odląą dahíí yich'į'
ndaayiɳil, dawa yaa ch'oba' doleełgo. 33 Bik'ehgo'ihi'ɳań bigoyą'íí hik'e
bił ígózinʔíí biłgo łą́ą́go ch'ída'izkaad! Hagoť'éégo nɳee yich'į' godi'aahíí doo
hagoť'éégo ba'ch'iiłkáah da, bi'at'e'íí doo hagoť'éégo bígózį da! 34 Hadíńshą'
nohweBik'ehń binatsekeesíí yígółsį? Hadíńshą' nabineztąąd? 35 Dagohíí
hadíńshą' nohweBik'ehń dant'éhéta yaa yiné', t'ąązhį' dant'éhéta baa náyiné'
doleełhíí bigha? Doo hadíń da. 36 Dawa bits'ą́'dí' daagolɟ́, ła'íí dawa biláhyú
daahiɳaa, ła'íí dawa bá daahiɳaa, áń dahazhį' ba'ihégosį doo. Doleełgo at'éé.

12

1 Shik'ííyú, Bik'ehgo'ihi'ɳań biłgoch'oba'híí bigha nádaanohwoshkąąh,
dant'éhéta natseedgo Bik'ehgo'ihi'ɳań baa daach'iné'híí k'ehgo nohwíí
t'ah daahinohɳaadá' nohwits'íhíí hadaadesdzaago baa daadenoh'aah, áí
Bik'ehgo'ihi'ɳań bił gozhǫ́ǫ́, áík'ehgo daadinołsɟgo daahohkąąhgo dábik'eh.
2 Díí ni'gosdzáń biká' doo bik'ehyú ágoť'ee dahíí doo be'ádaanohť'ee da:
áídá' dawa bee nohwinatsekeesíí ánídégo ánálɳe'go łahgo ádaanohť'ee le',
áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'ɳań nohwá hát'íínʔíí nłt'éégo at'éehʔíí, bił goyiłshóónʔíí,
ła'íí dázhǫ́ nzhoonʔíí bídaagonołsɟ̨ih. 3 Bik'ehgo'ihi'ɳań biłgoch'oba'íí biláhyú
báyáshti'go shaa godeť'ąą; áík'ehgo dała'á notɟ̨gee gádaanohwiłdishɳii, Doo
itisgo ída daagonohdząągo dała'á notɟ̨gee Bik'ehgo'ihi'ɳań odlą' dahołąągo
nohwainé'íí dábik'ehgo ída natsídaahkees. 4 Nohwits'í dała'á ndi łąąyú
henláá ndi doo dała' dáłełt'eego nada'iziid da: 5 Da'ágáť'éégo néé hiidląą
ndi its'í dała'á k'ehgo ádaant'ee, Christ bił dała'á daandlɟ̨go, ła'íí its'í dała'á ndi
łąąyú henlááhíí k'ehgo daandlɟ̨go iłch'odaahii'ɳii. 6 Nt'éhéta Bik'ehgo'ihi'ɳań
biłgoch'oba'íí nohwainé'íí iłtah ádaaťee; Bik'ehgo'ihi'ɳań nohwinkááyú yałti'
nohwaa det'ąąyúgo haląą nohwi'odlą' dahołąągo nohwainé'íí dábik'ehgo
bee yádaahiilti' le'; 7 Ła' bich'odaahii'ɳiigo nohwaa det'ąąyúgo haląą
ágánádaahiiť'ɟ̨ł le'; hadíń iłch'ígóť'aahgo baa det'ąąyúgo nłt'éégo iłch'ígó'aah
le'; 8 Hadíń idag yałti'go baa det'ąąyúgo áík'ehgo nɳee yidag yałti' le'; hadíń
dawahá nayiɳiihíí doo yaanchį' dago nayiɳiih le'; hadíń dawahá yebik'ehíí
nłt'éégo nabi'dinłtł'og le'; ła'íí hadíń ła' yaa ch'oba'íí yaa bił gozhǫ́ǫ́go
ánáť'ɟ̨ł le'. 9 Da'aɳii nohwił'ijǫǫ le', doo daazhógo da. Nchǫ'go ágoť'eehíí
bik'edaadinohɳiih; nzhoonʔíí zhą́ nłdzilgo daahinohtą'. 10 Łił daanohjǫǫ le',
iłk'ííyú łił daanjǫǫhíí k'ehgo; daałidinołsigo nɳee ła'íí ntsé sitɟ̨go ádaanołsį le';
11 Doo nohwił daagoyéé'go nada'ohsiid da; Holy Spirit nohwijíí yuɳe' diltłi'go
ádaanohwiłsį le'; nohweBik'ehń bá nada'ohsiid; 12 Nohwádɟhyú nłt'éehíí
ndaahóndliihíí bigha nohwił daagozhǫ́ǫ́ le'; nohwiniidaagonłt'éeyúgo bidag
ádaanohť'ee le'; dáda'ohkąąh nt'éé le'; 13 Bik'ehgo'ihi'ɳań daayokąąhíí hant'é
yídɟh daanliinʔíí bitaadaahɳiih; nohwista' nakáhíí baa nohwił daagozhǫ́ǫ́ le'.
14 Nohwik'edaanɳiihíí biyaa gozhǫ́ǫ́ le' daadohɳiigo bá da'ohkąąh; doo yati'
bee daahohkáał da. 15 Bił daagozhóónʔíí dába'ashhah nohwił daagozhǫ́ǫ́ le',
ła'íí daachagíí ałdó' dába'ashhah daahchag le'. 16 Dáłełt'eego natsídaahkees.
Doo itisgo ádaadisoł'ɳil da, débaagoch'oba'ihíí doo biɳááł ídaadołkąąh da. Doo
ída natsídaahkees da le'. 17 Dahadíń doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo
doo iké'déɳá ágánádaahdle' da. Nɳee dawa binadzahgee dawahá nłt'éehíí
zhą́ baa nahkai le'. 18 Bígonedząą lɛ́k'eyúgo nɳee dawa nkegohen'ą́ą́go bił
daagonohłɟ̨. 19 Shił daanohshóni, hadíń doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo,

doo k'enaahné' da, áídá' Bik'ehgo'ihi'ǹań nohwá k'ena'né'íí biba' goz'ąągo ádaagonołsį le': gáǹíígo bek'e'eshchįį, Goyéégo koch'į' godish'aahi ánsht'ee, ík'enashné' ndi at'éé, nohweBik'ehń áǹíí. 20 Áí bighą, nik'enǹiihíí shiǹá' silįįyųgo bá'ńné'; dibá' silįįyúgo tú bá ná'íłsįįh: áík'ehgo ágáńt'įįyúgo bitsit'á' tsiid dahnásííkaahíí k'ehgo ánle'. 21 Nchǫ'íí doo nohwitis hileeh da le', áídá' nłt'éehíí bee nchǫ'íí bitis daahłeeh.

13

1 Nǹee dała'á daantįįgee nadaant'aahíí bikísk'eh ádaat'ee le'. Bik'ehgo'ihi'ǹań nadaant'aahíí dawa yebik'eh: nadaant'aahíí binawodíí Bik'ehgo'ihi'ǹań yengon'ą́ą́. 2 Áí bighą hadíń nadaant'aahíí yits'ą́'zhį' at'éehíí Bik'ehgo'ihi'ǹań yegos'ánihíí doo yikísk'eh at'éé da: áí ídándaagot'a'hi at'éé. 3 Nǹee nłt'éégo ánádaat'įįłíí nadaant'aahíí doo yédaaldzid da, nchǫ'go ánádaat'įįłíí zhą́ nadaant'aahíí yédaaldzid. Ya' nant'án doo béńldzid hánt'įį da née? Nłt'éégo ánánt'įįł, áík'ehgo nzhǫǫgo naa yałti' doleeł. 4 Ninant'a' ná nłt'éé doleełhíí bighą Bik'ehgo'ihi'ǹań yá na'iziid. Nchǫ'go ánánt'įįłyúgo béńldzid; doo da'ílį́įzhį' bésh be'idiltłishé dahyotįįł da: áń Bik'ehgo'ihi'ǹań yána'iziidgo nǹee doo bik'ehyú ánát'įįł dahíí Bik'ehgo'ihi'ǹań bihashke' yik'izhį' áile'. 5 Áí bighą nadaant'aahíí bikísk'eh ádaanoht'ee le', Bik'ehgo'ihi'ǹań bihashke' doo bits'ą́'zhį' ánádaaht'įįłhíí zhą́ bighą da, áídá' nłt'éégo ánádaaht'įįłgo ídídaagonołzįhíí bighą ałdó'. 6 Da'áí bighą tax nadaahohǹiił: tax bich'į' nadaahi'ǹiiłíí Bik'ehgo'ihi'ǹań yánada'iziidíí daanlįįgo áí nayik'ída'iziid. 7 Áí bighą bich'į' nada'ohǹiił le'at'éehíí dawa bich'į' nada'ohǹiił: tribute bich'į' nadaahohǹiił le'at'éehíí tribute bich'į' nadaahohǹiił; tax bich'į' nadaahohǹiił le'at'éehíí tax bich'į' nadaahohǹiił; hadíí bédaałdzid le'at'éehíí bédaałdzid; hadíí daadiniłsį le'at'éehíí daadinołsį. 8 Nǹee doo ła' naa hayił'áa da le', ił'ijóóníí zhą́ łaa hadaasoł'aa le': hadíń ła' bił nzhǫǫhíí Bik'ehgo'ihi'ǹań yegos'aaníí yikísk'eh at'éé. 9 Begoz'aaníí gáǹíí, Doo nant'į' nach'ighaa da, Doo nach'iłtsee da, Doo ich'in'įįh da, Doo łé'ch'iłchoo da, Doo dawahá ídáhách'it'įį da; áí begoz'aaníí ła' ałdó' dawa łínáhi'ǹilgo díínko begoz'ąą, Nit'ahdí' gólíínníí nił nzhǫǫ le', dáni ídił njǫǫhíí k'ehgo. 10 Hadíń bit'ahdí' gólíínníí bił nzhoonníí doo yiǹí'idiłǹíih da; áí bighą koł ijóónníí begoz'aanníí ye'iiláa. 11 Ła'íí goldohíí bídaagonołsį, k'adíí da'ołhoshdí' ch'ínádaanohdziidíí biká' ngonyáá, hasdánohwidi'ǹiiłíí ałhánídí' begoz'ąą, dantsé da'osiidląądá' n'íí bitisgo. 12 Tł'é'híí k'ad bech'ígoǹáh, k'ad haiłkáah: haląą, áí bighą chagołheeł zhiǹéégo ágot'eehíí nohwits'ą́'zhį' ádaahiidle', ła'íí bésh diyágé idindlá́ád zhiǹéégohíí ík'e daahiidleeh. 13 Nłt'éégo hiidaał le', jį́įgo ch'ogaałhíí k'ehgo: doo nchǫ'íí bee nohwił daagonedlįįgo da, doo nohwił nágodeyisgo da, doo nant'į' nahiidaago da, nchǫ'íí doo bich'į' t'ąązhį' ách'ít'éé dahíí doo be'ádaant'ee da, doo iłk'edaan'ǹiihgo da, ła' bíyéehíí doo ídáhádaahiit'įįgo da: 14 Nohwits'í nchǫ'go hádaat'iiníí doo bee da'ohłe' dahíí bighą doo nohwijíí yuǹe' nchǫ'íí bágoz'ąągo ádaanołsį da, áídá' bésh diyágé benagonlkaadíí biyi' nasozįįhíí k'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehń biyi' nasozįį.

14

1 Hadíń bi'odlą' doo nłdzil dahíí bich'į' daanohshǫǫ le', doo bił ładaadoht'áhgo da. 2 Nǹee ła' bi'odlą' golíínníí hidáń da'adzaahíí yiyąą, áídá' ła' bi'odlą' doo nłdzil dahíí hidáń hadaajeehíí zhą́ yiyąą. 3 Nǹee hidáń dawa yiyąąhíí ła' nǹee doo dawa yiyąą dahíí doo da'ílínégo yaa natsekees da le'; ła'íí nǹee doo dawa yiyąą dahíí ła' nǹee dawa yiyąąhíí ałdó' doo da'ílínégo yaa natsekees da le': bíí ałdó' Bik'ehgo'ihi'ǹań nábinłtíni

at'éé. 4 Nihíí hant'é ńlı̨́ı́go ła'i yána'iziidíí baa yáńłti'go? Binant'a'íí nłt'éégo yána'iziidyúgo dá na'iziid doleeł, doo nłt'éégo yána'iziidíí ch'ínálť'e'. Binawod bá ágolzı̨ doo, Bik'ehgo'ihi'n̨ań zhą́ binawod golı̨́ı́go sizı̨́go ábile'. 5 Nn̨ee ła' ła'jı̨́ ła'ihíí yitisgo yidnłsı̨: ła'íí dawa dałełt'eego yidnłsı̨. Nn̨ee dała'á daantı̨́ı́gee doo bił nagokigo yaa natsekees da le'. 6 Hadíń ła'jı̨́ yidnłsı̨híí nohweBik'ehń yidnłsı̨go at'ı̨́ı́; hadíń ła'jı̨́ doo yidnłsı̨ dahíí bíí ałdó' nohweBik'ehń yidnłsı̨go at'ı̨́ı́. Hadíń hidáń dawa yiyąąhíí nohweBik'ehń yidnłsı̨go iyąą, Bik'ehgo'ihi'n̨ań ya'ihénzı̨go; nn̨ee doo dawa yiyąą dahíí ałdó' nohweBik'ehń yidnłsı̨go at'ı̨́ı́, bíí dó' Bik'ehgo'ihi'n̨ań ya'ihénzı̨go iyąą. 7 Nn̨ee hin̨aayúgo doo dabíí ídebik'ehgo hin̨aa da, datsaahyúgo doo dabíí bik'ehgo datsaah da. 8 Daahin'n̨aayúgo nohweBik'ehń daanohwineł'ı̨́ı́go daahin'n̨aa; daahiitsaahyúgo nohweBik'ehń daanohwineł'ı̨́ı́go daahiitsaah: áík'ehgo daahin'n̨aa ndi dagohíí daahiitsaah ndi nohweBik'ehń bíyéé daandlı̨ı̨. 9 Díí bighą Christ daztsąą, áídí' naadiidzaago naahi'n̨a', nanezna'íí hik'e daahin̨aahíí biłgo yeBik'eh doleełgo. 10 Nt'é bighą nohwik'isyú baa yádaałti'? Nt'é bighą nohwik'isyú da'ílínégo baa natsídaahkees? Néé Christ ndaago'a'go dahsdaagee daanohwigha bich'ı̨' daahiidzı̨ı̨h doleeł. 11 Bek'e'eshchiiníí gán̨íígo, NohweBik'ehń gán̨íí, Da'an̨ii hinshn̨aago da'an̨ii gádishn̨ii, dakowa kogod bee shich'ı̨' daach'ilzhíish, dakowa kozé' bee Bik'ehgo'ihi'n̨ań ba'ihédaach'inzı̨ doleeł, n̨ii. 12 Áík'ehgo daanohwigha dała'á daantı̨́ı́gee Bik'ehgo'ihi'n̨ań bich'ı̨' ídaa nadaagohiiln̨i' doleeł. 13 Áí bighą kodí' godezt'i'go doo łaa yádaahiilti' da le': díí k'ehgo nko nohwiini' łaadaahiidle', doo nohwik'ííyú yighą nadokałíí bádı̨hyú begoz'ąągo ádaahiidle' da, dagohíí dant'éhéta yeni'iłsiihíí doo bádı̨hyú begoz'ąągo ádaahiidle' da. 14 Díí bígonsı̨, Jesus nohweBik'ehń shił ígózı̨go áshíłsı̨, hidánhíí doo nchǫ' da; áídá' hadíń hidáń nchǫ' nzı̨híí bíí bich'ı̨' nchǫ'. 15 Nt'é nnaahíí bighą nik'isn bin̨i'ńn̨ihyúgo doo kołijóóníí be'áńt'éé da. Nt'é nnaahíí nn̨ee ła' bee bił ch'ígonoghéeh hela', áń Christ bá daztsáni at'éé. 16 Nt'éhéta nłt'éé ńńzı̨ ndi, dénchǫ'égo baa yá'iti'yúgo, doo be'ánádaaht'ı̨ı̨ł da le': 17 Bik'ehgo'ihi'n̨ań bilałtł'áhgee itah ch'ilı̨́ı̨yúgo, doo nt'éhéta ch'iyąąhíí ła'íí ch'idląąhíí zhą́ bighą da; áídá' Holy Spirit binkááyú dábik'ehyú ách'íť'éehíí, ła'íí kił nkegohen'ą́ą́híí, ła'íí kił gozhǫ́ǫ́híí bighą itah ch'ilı̨́ihi at'éé. 18 Hadíń díí ye'at'éégo Christ yána'iziidíí, Bik'ehgo'ihi'n̨ań bił dábik'eh, nn̨ee ałdó' bił dádaabik'eh. 19 Áík'ehgo haląą nt'éhéta nkegohen'ą́ągo áyíłsiníí biká hádaahiit'ı̨ı̨ le', ła'íí nt'éhéta daanldzilgo be'ádaałiidle'íí biká hádaahiit'ı̨ı̨ le'. 20 Doo nt'éhéta daahsąąhíí bighą Bik'ehgo'ihi'n̨ań binasdziidíí daałchǫǫh da. Hidáń dawa nłt'éé; ndi hadíń nt'éhéta yiyąąhíí bighą ła' nanakaadyúgo, áí yee ni'iłsiih. 21 Itsı̨' nnaahíí dagohíí wine ndląąhíí dagohíí dahago ánánť'ı̨ı̨łhíí bighą nik'isn nanakaadyúgo, dagohíí nt'éhéta nchǫ'go ánáť'ı̨ı̨łgo ábile'yúgo, dagohíí nt'éhéta bighą bi'odlą' doo nłdzil dago ábile'yúgo doo be'ánánť'ı̨ı̨ł dago nzhǫǫ. 22 Ni'odlą' nłdzil née? Bik'ehgo'ihi'n̨ań binadzahgee nłt'éégo áńt'éehíí bígonłsı̨ le'. Hadíń áík'ehgo ánáť'ı̨ı̨łíí doo ídángot'aa dago biyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł. 23 Hadíń biini' nakigo da'adzaahíí yiyąąhíí, áí bighą ídángot'áni at'éé, doo bi'odlą' ye'at'ı̨́ı́ dahíí bighą: doo ki'odlą' be'ánách'ot'ı̨ı̨ł dahíí nchǫ'go ánách'ot'ı̨ı̨łi at'éé.

15

1 Néé nohwi'odlą' daanldzilíí, hadíí biini' nakigo bi'odlą' doo daanłdzil dahíí bich'odaahi'n̨ii le', doo danéé ídaa natsídaahiikeesíí bighą da. 2 Áídá' néé dała'á daantı̨́ı́gee nohwit'ahdí' daagolíínníí bá nłt'éé doleełíí baa natsídaahiikees le', bi'odlą' nłdzil hileehíí bighą. 3 Christ ndi doo dabízhą́ ídaa natsekees da ni'; bek'e'eshchiiníí biyi' biTaa gáyiłn̨ii, Hadíí bee daanich'o'n̨i' n'íí shik'izhı̨'

nasdlįį, nįi. 4 Doo áníidá' Bik'ehgo'ihi'nąń biyati' bek'e'eshchiinií bee nohwił ch'ígóť'aahíí bighą alzaa, nohwi'odlą' nłdzilgo áile'go hadah ádaanohwiłsįgo, nohwádįhyú nłť'éhi goz'aaníí ndaahóndlii doleełhíí bighą alzaahi at'éé. 5 Bik'ehgo'ihi'nąń, kóni' k'eh ách'íłsįgo ła'íí ko'odlą' nłdzilgo áyíłsiníí, dałełť'eego natsídaahkeesgo nohwaa daidino'áah, Christ Jesus be'ádaanoht'eego: 6 Áík'ehgo nohwinatsekees dała'ágo, nohwiyati' dała'ágo Bik'ehgo'ihi'nąń, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaahíí, ba'ihédaanohsį doleeł. 7 Christ k'ínoho'nįihíí k'ehgo k'ídaałoh'nįi, áik'ehgo nnee Bik'ehgo'ihi'nąń ya'ihédaanzį doleeł. 8 Gánohwiłdishnįi, Jesus Christ nnee circumcise ádaabi'deszaahíí binal'a'á silįį, Bik'ehgo'ihi'nąń bits'ą'dí' da'anįihíí baa bił ch'í'nah ágoléhgo, ła'íí daanohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihi'nąń nt'é bee yángon'áánií begolne' doleełgo: 9 Ła'íí doo Jews daanlįį dahíí Bik'ehgo'ihi'nąń biłgoch'oba'íí ya'ihédaanzį doleełgo; bek'e'eshchiinií gáníígo, Díí bighą doo Jews daanlįį dahíí naa bił nadaagoshni', ła'íí nizhi' baa idish'aałgo na'ihénsį doleeł. 10 Gánádi'nįi, Doo Jews daanohłįį dahíí, Bik'ehgo'ihi'nąń bichąghášhé bił nohwił daagozhǫǫ le'. 11 Ła'íí gánádi'nįi, Doo Jews daanohłįį dahíí dawa, nohweBik'ehń ba'ihédaanohsį le'; nnee dawa ałdó' ba'ihédaanohsį le'. 12 Esaias ałdó' gánií, Ch'il bikeghad bits'ą'dí' hanajéédíí k'ehgo Jesse bits'ą'dí' hanádaałołchiiníí dała'á doo Jews daanlįį dahíí yá nant'aa doleełíí hígháh; áń doo Jews daanlįį dahíí bada'ołíí doleeł. 13 Holy Spirit binawod biláhyú nłť'éhi nohwádįhyú goz'aaníí ndaahohłííhíí itis odaazlįį doleełhíí bighą Bik'ehgo'ihi'nąń, nłť'éehíí ndaahołíígo ádaanohwile'íí, daahohdląągo koł gozhóónií ła'íí ichi'į'gont'éehíí nohwee halk'ił le'. 14 Shik'ííyú, nłť'éehíí be'ádaanoht'eego, dázhǫ daagonohsąągo nohwígonsį, ła'íí łił ch'ídaagonoht'aahgo bídaagonoł'ąą. 15 Da'ágáť'éé ndi doo shiini' hąh dago ła' nohwich'į' bek'e'shiłchįį, bínádaadołnįh doleełgo, Bik'ehgo'ihi'nąń biłgoch'oba'íí shik'izhį' áyíílaahíí bighą, 16 Okąąh yedaabik'ehi Bik'ehgo'ihi'nąń yánada'iziid n'íí k'ehgo Jesus Christ bá na'isiidgo Bik'ehgo'ihi'nąń bits'ą'dí' yati' baa gozhóni doo Jews daanlįį dahíí bił nadaagoshni', áik'ehgo doo Jews daanlįį dahíí Holy Spirit bee hadaadelzaago Bik'ehgo'ihi'nąń baa nánshnįiłgo naidiinįił doleeł. 17 Bik'ehgo'ihi'nąń bána'isiidhíí bighą Jesus Christ biláhyú ída'oshdlíí. 18 Christ shiláhyú ánáť'įįłíí zhą doo shiini' hąh dago baa nagoshni' doleeł, shinkááyú doo Jews daanlįį dahíí Bik'ehgo'ihi'nąń biyati'íí yikísk'eh ádaat'eego ádaayiłsį, shinkááyú yałti'go hik'e ánáť'įįłgo, ła'íí 19 Godiyįhgo be'ígóziníí hik'e ígozisgo ánágoť'įįłíí Christ shinkááyú ánáť'įįłgo, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nąń biSpirit binawodíí shinkááyú na'iziidgo Jerusalemdí' Ilírikamzhį' daagotahyú Christ nłť'éégo baa na'gonį'íí ąął baa yásíłti' ni'. 20 Áík'ehgo Christ doo bígózį dayú yati' baa gozhóni baa yashti'go nabik'í'isiid ni', Christ iłk'idá' bígózįyú baa yashti'yúgo, ła' nnee kįh bitł'ááh si'aaníí áyíílaahíí biká'gee na'ishtł'įhíí k'ehgo ashne' doleeł ni': 21 Áídá' bek'e'eshchiinií gáníígo, Hadíń doo hwahá baa bił nagonį' dahíí bił ch'í'nah daaleeh: hadíń doo hwahá ya'ikodaanzį dahíí yídaagołsį doo, nįi. 22 Áík'ehgo yashti'go nashi'dintł'ogíí bighą ch'éh nohwich'į' dishághgo asht'įį ni'. 23 Áídá' k'adíí dząągee doo hayú yánánáshtih dago, ła'íí doo ałch'ídé łegodzaa da nohwich'į' dishágh hásht'įįgo, 24 Spainyú déyáágo nohwini'gee ch'ínsháhgo daanohwidistseełíí hásht'įį, áígee dét'įhézhį' nohwił daagozhǫǫgo nahétąą hik'e Spainyú naadesdzaago shich'odaadohnįił nsį. 25 K'adíí Jerusalemyú Jesus daayokąąhíí bich'odaashnįihyú déyáá. 26 Macedóniayú ła'íí Akéyayú daagolínihíí bił daagozhǫǫgo Jerusalemgee Jesus daayokąąhíí tédaat'iyéhíí zhaali yich'į' ádaile'. 27 Da'anįi yaa bił daagozhǫǫgo

ádaile'; áí da'aɳii baa hadais'áhi daanlįį. Áígee Jesus daayokąąhíí yaaká'dí' begoz'áni daabíyéehíí łahzhį' doo Jews daanlįį dahíí yaa daizné'híí bighą ni'gosdzáń biká'gee nandeehíí ła' yee yich'odaaɳiihgo dábik'eh. 28 Díí ąął ashłaago zhaali bá łenáhesdlaahíí baa daadeni'ą́ągo nohwaa deshaał, Spainyú déyáágo. 29 Nohwaa níyáágo Christ nłt'éégo baa na'goɳi'íí bee gozhóóníích'ída'izkaadgo bee nohwaa nsháhíí bígonsį. 30 Áí bighą shik'ííyú, Jesus Christ nohweBik'ehń, ła'íí Holy Spirit bee łił daanjǫǫhíí bighą nánohwoshkąąh, Bik'ehgo'ihi'ɳań shá nádaahohkąąhgo dała' nohwił dahdaanshdǫh le'. 31 Áík'ehgo Judéagee doo da'odląą dahíí doo hago ádaashile' dago shá da'ohkąąh; ła'íí zhaali Jerusalemgee Jesus daayokąąhíí bá íła'áshłaahíí yaa biłdaagozhǫ́ǫ́go nádaidoné'go ałdó' shá da'ohkąąh; 32 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'ɳań bik'ehgo shiłgozhǫ́ǫ́go nohwaa nsháh, ła'íí nohwigotahgee dét'įh nohwista' nsháhgo nohwił hanasół. 33 Bik'ehgo'ihi'ɳań be'iłch'į'gont'éehíí nohwił nlįį le'. Doleełgo at'éé.

16

1 Nohwilah, Phoebe holzéhi, bá nohwich'į' k'e'eshchii, Cenchréagee ha'ánáłséhíí yitahyú na'iziidihi: 2 Áń Jesus daayokąąhíí k'ehgo nohweBik'ehń biláhyú k'ídaahoh'ɳii, ła'íí shich'odaahɳiih nohwiłɳiiyúgo bich'odaahɳiih: áń łánihi yich'odaazɳi', shíí ałdó' shich'ozɳi'. 3 Priscílla hik'e Áquila, Christ Jesus biláhyú shich'odaaɳíhi, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohɳii. 4 Áí shighą goyéégo bich'į' nadaagoyaa, dásdozhą́ shighą nanezna', áí ba'ihénsį; ła'íí hayú doo Jews daanlįį dahíí ha'ánáłséhíí nagozɳilyú ínashood dawa ya'ihédaanzį ałdó'. 5 Áí bigowąyú ínashood da'okąąhgo íła'ánát'įįłíí dawa ałdó', Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohɳii. Epenétus, dázhǫ́ shił nzhónihíí, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohɳii, áń Akéyayú dantsé Christ yich'į' dahiyáhi. 6 Mary, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohɳii, áń nyeego nohwá na'iziid ni'. 7 Andronícas hik'e Junia, bił hat'í'ihi, bił ha'áshíjéd n'íí, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohɳii, áí Jesus binadaal'a'á itah daanlįį, daach'inłsíni ádaat'ee, áí dashíntsé Christ yich'į' dah hizh'ázhi at'éé. 8 Ámplias, nohwe-Bik'ehń biláhyú shił nzhóni, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohɳii. 9 Úrbane, Christ biláhyú nohwich'odaaɳíhi, ła'íí Stákis shił nzhóni, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohɳii. 10 Apélles, Christ bił dábik'ehi, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohɳii. Aristobúlus yił daagolíínííałdó', Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohɳii. 11 Heródion, bił hat'í'ihi, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohɳii. Narcíssus yił daagolíínií, nohweBik'ehń daayokąąhíí, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohɳii. 12 Tryfína hik'e Tryfósa, nohweBik'ehń yánada'iziidi, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohɳii. Pérsis, bił daach'izhóni, nohweBik'ehń łą́ągo yána'iziidíí ałdó', Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohɳii. 13 Rufus, nohweBik'ehń habiłtíínií, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohɳii, áń bą́ąhíí, shíí ałdó' shimaa biłdishɳíhi, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohɳii. 14 Asýncritus, Phlégon, Hérmas, Pátrobas, ła'íí Hérmes, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohɳii, nohwik'isyú yił nakaihíí ałdó'. 15 Philólogus hik'e Julia, Nérius hik'e bilah, Olýmpas ła'íí Jesus daayokąąhíí yił nakaihíí dawa, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohɳii. 16 Daagodinołsįgo daałohts'ǫs le'. Christ daayokąąhgo ha'ánáłséhíí nagozɳilíí, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłɳii. 17 Shik'ííyú, nadaanohwoshkąąh, hadíń nohwił ch'ígon'ą́ąhíí yídaagoł'ąą n'íí déłahgota nohwił ch'ídaago'áahgo iłch'ínohwiɳíílíí ła'íí nohwich'į' daagodiłkishíí, daat'éhi ádaat'įį shįhíí bídaagonołsįįhgo bits'ą́'zhį' ádaanoht'ee. 18 Ágádaat'eehíí Jesus Christ nohweBik'ehń doo yánada'iziidihi at'éé da, daabibid zhą́ yaa natsídaakees; áí nłt'éégo ádaaɳii ndihíí, ła'íí nzhǫǫgo hanádaadzih ndihíí doo daagoyą́ą́ dahíí k'izédaabidiɳiił. 19 Bik'ehgo'ihi'ɳań bikísk'eh ádaanoht'eehíí nɳee dawa yídaagołsįhíí bighą nohwaa shił gozhǫ́ǫ́; áídá' nłt'éégo ágot'eehíí

zhą́ bich'į' daagonohsą́ągo, ła'íí nchǫ'go ágot'eehíí doo bídaagonołsį dago hasht'íį́. 20 Bik'ehgo'ihi'ną́ń be'iłch'į'gont'éédhíí dak'adégo Satan nohwá yaa gonłnēego biłedaadoł'éés. Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí bee nohwich'į' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé. 21 Timotheus, bił na'isiidíí, ła'íí Lúcius, Jason, ła'íí Sosípater, bił hat'í'ihi, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłnii. 22 Shíí, Tértius, díí naltsoosíí Paul bá k'e'shiłchínihi, nohweBik'ehń biláhyú, Gozhǫ́ǫ́, nohwiłdishnii. 23 Gáius golíį́gee sídáá, dzą́ągee ínashood íła'ánát'įįh, áń, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłnii. Erástus, dzą́ą kįh goznilgee zhaali yaa sidaahíí, ła'íí Quártus, nohwik'isn, ałdó', Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłnii. 24 Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí daanohwigha bee nohwich'į' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé. 25 Yati' baa gozhóni baa nagoshnii'íí, áí Jesus Christ baa na'gonii'íí bikísk'ehyú Bik'ehgo'ihi'nąń nohwinawod nohwá ánágodléhi at'éé; ni'gosdzáń alzaadí' yushdí' godezt'i'go na'gonii' doo bígózį da n'íí, áí Jesus Christ baa na'gonii'íí, bee ch'í'nah silį́į, 26 Áí k'adíí bígózįgo alzaa, Bik'ehgo'ihi'nąń binkááyú nada'iziidi n'íí bek'e'eshchiiníí k'ehgo nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí dawa bił na'gonii', daayodląąhgo yikísk'eh ádaat'ee doleełhíí bigha, áí Bik'ehgo'ihi'nąń doo benogowáh dahi yegos'aaníí bik'ehgo at'éé: 27 Bik'ehgo'ihi'nąń, áń zhą́ goyánihi, Jesus Christ biláhyú dahazhį' ba'ihégosį le'. Doleełgo at'éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE CORINTHIANS

1 Shíí, Paul, Jesus Christ binal'a'á nshłįįgo Bik'ehgo'ih'ǹań háshit'įįgo
shi'dokéed, ła'íí nohwik'isn Sosthenes, 2 Ínashood Corinthgee ha'ánáłséhíí
bich'į' k'e'iilchii, áí Christ Jesus biláhyú godilzįhgo ádaat'eego ádaabi'deszaa,
Bik'ehgo'ihi'ǹań báhadaadeszaahíí daaleehgo daabi'dokéed, ła'íí dahot'éhé Je-
sus Christ nohweBik'ehń bizhi' biláhyú daayokąąhíí dawa bich'į' k'e'iilchii,
áń dabíí beBik'ehń ła'íí néé nohweBik'ehń nlįį: 3 Bik'ehgo'ihi'ǹań nohwiTaa
hik'e Jesus Christ nohweBik'ehń bits'ą́'dí' iłgoch'oba'íí ła'íí iłch'į'gont'éehíí
bee nohwich'į' goz'ąą le'. 4 Bik'ehgo'ihi'ǹań biłgoch'oba'íí Jesus Christ
biláhyú nohwaa yiné'híí bighą dábik'ehń oshkąąhgo nohwá ba'ihénsį; 5 Áń
dawahá yee nohwich'oǹii, yati' yee nohwich'oǹii, nohwigoyą' ndi nohwá
ágółsį; 6 Áík'ehgo Christ baa nadaagohiilǹi'íí nohwitahyú nłdzilgo áyílsį:
7 Áík'ehgo yaaká'dí' nohwaa hi'né'íí doo ła' binohdįh da; Jesus Christ nohwe-
Bik'ehń nadáhíí biba' ádaanoht'eedá': 8 Bik'ehgo'ihi'ǹań nołdzilgo ánohwiłsį
doleeł danágódzáázhį', áík'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehń nadáhíí bijįį
doo nt'é bee nohwaa dahgoz'ąą da doleeł. 9 Bik'ehgo'ihi'ǹań da'áǹííyú
át'éé, áń biYe' Jesus Christ nohweBik'ehń bił łił daanohdlįįgo nohwich'į'
ánǹiid. 10 K'adíí nánohwoshkąąh, shik'ííyú, Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi'
biláyú dáłełt'eego yádaałti' doleełgo, nohwitahyú doo iłts'ą́' ádaanoht'ee da
doleełgo: áídá' nohwiini' dáłełt'eego ła'íí dáłełt'eego natsídaahkeesgo dałaházhį'
be'ádaanoht'ee le'. 11 Shik'ííyú, iłch'į' nanádaagonołkaad łąą, Kloe yił naházt aaníí
shił nadaagolǹi'. 12 Gádishǹiigo ádishǹii, ła', Shíí Paul zhiǹéé nshłįį; ła'íí,
Shíí Apóllos zhiǹéé nshłįį; ła'íí, Shíí Céphas zhiǹéé nshłįį, ła'íí, Shíí Christ
zhiǹéé nshłįį, daadohǹii łą́ą. 13 Ya' Christsha' dákwíihi daahohiikąąh
née? Ya' Paul tsį'iłna'áhi nohwá bíheskał née? Ya' Paul bizhi' bee bap-
tize ádaanohwi'deszaa née? 14 Bik'ehgo'ihi'ǹań ba'ihénsį, doo ła' baptize
ádaanohwishłaa da, Críspus hik'e Gáius zhą́; 15 Baptize ánohwishłaayúgo dánko
dahadíń gáǹii, Dabíí bizhi' yee baptize ágoł'įį. 16 Áídá' Stéphanas bił daagolíínií
baptize ashłaa ałdó': ba'ashhah ła' baptize ashłaa shįhíí doo bígonsį da.
17 Christ doo baptize ash'įįgo shinł'a' da, áídá' yati' baa gozhóni baa
nagoshǹi'go shinł'a': doo yati' goyáánií bee yashti' da, áík'ehgo yashti'yúgo
dánko tsį'iłna'áhi baa na'goǹi'íí doo nt'é áile' da doleeł ni'. 18 Tsį'iłna'áhi baa
na'goǹi'íí ch'á'onehezdeehíí bich'į'yúgo déba'odlohé; áídá' néé hasdáhiikaihíí
nohwich'į'yúgo Bik'ehgo'ihi'ǹań binawod at'éé. 19 Bek'e'eshchiinií gáǹíígo,
Nǹee daagoyáni bigoyą' da'ádįhgo ádaashłe' doleeł, nǹee bił ídaagoziníí ałdó'
doo bił ídaagozįh dago ádaashłe' doleeł. 20 Nǹee goyáni n'íí hayú láń? Be-
goz'aaníí ye'ik'e'iłchíhi n'íí hayú láń? Ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí ye'agodet'áhi
n'íí hayú láń? Díí ni'gosdzáń biká' igoyą'íí, Bik'ehgo'ihi'ǹań doo nt'é
dago áyíílaahi at'éé. 21 Bik'ehgo'ihi'ǹań góyą́ągo ngonłchį́ lék'ehíí k'ehgo
ni'gosdzáń biká' nǹee dabíí bigoyą'íí bee Bik'ehgo'ihi'ǹań ch'éh yídaagołsįįh,
áídá' yati' baa gozhóni yaa yałti'íí, ni'gosdzáń biká' nǹee bich'į'yúgo doo
nt'é da ndi, biláhyú da'odlaaníí hasdáhi'ǹiiłgo Bik'ehgo'ihi'ǹań ngon'ą́ą.
22 Jews daanlíni godiyįhgo be'ígózinihíí yiká hádaat'įį, ła'íí Greeks daanlíni
kogoyą' zhą́ yiká daadéz'įį: 23 Áídá' néehíí Christ tsį'iłna'áhi bíheskałíí baa
nadaagohiilǹi', áí Jews daanlíni bidáh sizįį, Greeks daanlíni bich'į'yúgo
déba'odlohé; 24 Áídá' Bik'ehgo'ihi'ǹań bich'į' ádaanǹiidíí, Jews daanlíni ła'íí

Greeks daanlíni dawa yich'į'yúgo Christ, Bik'ehgo'ihi'nań binawodíí át'éé, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań bigoyą' at'éé. 25 Bik'ehgo'ihi'nań bigoyą'íí, ni'gosdzáń biká' nnee bich'į'yúgo déba'odlohé ndi, nnee bigoyą'íí yitisgo goyą́ą́; ni'gosdzáń biká' nnee bich'į'yúgo Bik'ehgo'ihi'nań doo nalwod da ndi, nnee binawodíí yitisgo nalwodhi at'éé. 26 Shik'ííyú, Bik'ehgo'ihi'nań nohwich'į' ádaannįidíí baa natsídaahkees; doo hołąągo nnee bigoyą' bee daagonohsąą da, doo hołąągo dák'a'ádaanoht'ee da, doo hołąągo ízisgo ágot'ee zhinéégo gosolį́į da: 27 Ndi Bik'ehgo'ihi'nań ni'gosdzáń biká' nt'é doo góyą́ą dahíí hayihezni, daagoyáánií ídaayádaandzįgo áile'híí bighą; ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań doo daanłdzil dahíí hayihezni, nadaalwodíí ídaayádaandzįgo áile'híí bighą; 28 Ni'gosdzáń biká' doo ízisgo ádaat'eego daagozliiníí, ła'íí daach'ich'ołaahíí Bik'ehgo'ihi'nań hayihezni, doo begonáh dahíí hayihezni, dząągee begoz'aaníí doo nt'é dago ch'í'nah áile'híí bighą: 29 Áík'ehgo nnee doo ła' Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee ída'odlíí da doleeł. 30 Áídá' Bik'ehgo'ihi'nań ánát'įįgo Christ Jesus bił dała'á daanohłįį, áń biláhyú Bik'ehgo'ihi'nań daagondzą́ągo ádaanohwizlaa, dábik'ehyú ádaant'ee, ła'íí godilzįhgo ádaant'eego ádaanohwizlaa, áń biláhyú ałdó' hanádaanohwidihez'nil: 31 Bek'e'eshchiiníí gánííhíí k'ehgo, Hadíń ída'odlííhíí nohweBik'ehń yee ída'odlíí le'.

2

1 Shik'ííyú, nohwaa niyáádá' Bik'ehgo'ihi'nań baa na'gonį'íí ni'gosdzáń biká' yati' dénzhóné ła'íí kogoyą'íí doo bee nohwich'į' yashti'go niyáá da. 2 Áídá' nohwił nashkai n'dá' Jesus Christ zhą, tsį'iłna'áhi bíheskał n'íí, baa yashti'go shiini' łashłaa ni', ła'ihíí doo nt'é da. 3 Doo nłdzil dago, nesdzidgo, ła'íí dázhǫ́ deshtłidgo nohwił nashkai ni'. 4 Shiyati'íí ła'íí na'goshni'íí nnee goyáni biyati' ích'į' goltsódi doo bee yashti' da ni', ndi Holy Spirit na'iziidgo ła'íí binawod ch'í'nah áńsįhgo yashti' ni': 5 Áík'ehgo nohwi'odlą' nnee bigoyą'íí bich'į'zhinéégo doo bada'ohłíí dago, ndi Bik'ehgo'ihi'nań binawodíí bada'ohłíí. 6 Nohwitahyú nnee Holy Spirit bee báyáń daasiliiníí bich'į' igoyą' bee yádaahiilti', doo díí goldohíí bits'ą́'dí' igoyą'íí da, ła'íí ni'gosdzáń biká' nadaant'aahíí bigoyą'íí doo bee yádaahiilti' da, áí doo nt'é daaleeh da: 7 Áídá' Bik'ehgo'ihi'nań bigoyą' doo bígózį da n'íí, nanl'į'íí bee yádaahiilti', áí Bik'ehgo'ihi'nań ni'gosdzáń dabíntsédá' ngonłchįįgo yengon'ą́ą lęk'ehíí, áí bee Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí' anáyet'iiníí biyi' bił daandlįį doleełhíí bighą: 8 Áí díí ni'gosdzáń biká' nadaant'aahíí doo ła' yígółsį da: yídaagołsiyúgo nohweBik'ehń bits'ą́'dindlá́ád nlíni tsį'iłna'áhi doo yídaayołkał at'éé da. 9 Bek'e'eshchiiníí gánííhíí k'ehgo at'éé, Konáá doo yo'įį dahíí, kojaa doo idits'ag dahíí, ła'íí nnee bijíí yune' doo hwahá be'ogowáh dahíí, Bik'ehgo'ihi'nań hadíí yił daanzhooníí yá łayiiláa, nii. 10 Áídá' Bik'ehgo'ihi'nań biSpirit bee nohwich'į' ch'í'nah áyíílaa: Holy Spirit dawahá yineł'įį́, Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí' doo bígózį dahíí ye'at'éehíí ndi. 11 Hadíń nnee nliiníí nnee ye'at'éhi yígółsį? Nnee biyi'siziiníí zhą; da'áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań ye'at'éhi nnee doo ła' yígółsį da, dabíí biSpirit zhą. 12 Áík'ehgo ni'gosdzáń biká'gee spirit benagowahíí doo nohwaa hi'né' da, ndi Holy Spirit Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí'hi nohwaa hi'né'; dant'éhéta Bik'ehgo'ihi'nań nohwaa ch'oba'go nohwaa yiné'íí bídaagonlzį doleełhíí bighą. 13 Áí ałdó' bee yádaahiilti', doo yati' nnee bigoyą' ich'ígó'aahíí bee da, ndi yati' Holy Spirit nohwił ch'ígó'aahíí bee yádaahiilti'; Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí'go ágot'eehíí yaaká'dí' yati'íí bee nłt'éégo ch'í'nah ágohiidle'. 14 Áídá' nnee Bik'ehgo'ihi'nań biSpirit doo ye'at'éé dahíí Bik'ehgo'ihi'nań biSpirit bits'ą́'dí' ágot'eehíí doo náidiné' da: bíí bich'į'yúgo

déba'odlohé: doo yígonołsį at'éé da, Holy Spirit binkááyú zhą́ yígółsį́híí bighą. 15 Ndi hadíń Holy Spirit ye'at'éhi dawahá yígółsį, áídá' dabíí nn̄ee doo Holy Spirit ye'at'éé dahíí doo yígółsini at'éé da. 16 Hadíńshą' nohweBik'ehń binatsekeesíí yígółsį, bił ch'ígó'aah doleełgo? Doo hadíń da. Áídá' néé Christ binatsekeesíí bídaagonlzį.

3

1 Shik'ííyú, Holy Spirit be'ádaanoht'eehíí k'ehgo doo nohwich'į' yáoshti' at'éé da ni', ndi ni'gosdzáń be'ádaanoht'eehíí k'ehgo, áníigo ínashood daasolį́į́híí bighą mé' daanohłį́į́híí k'ehgo nohwich'į' yashti' ni'. 2 Ibe' nohwá náda'siłsį́į́dhíí k'ehgo yati' dabígózinii bee nohwich'į' yashti' ni', itsį'íí dah, ái yati' nyee'íí át'éé: doo hwahá bídaagonołsį́į́h dahíí bighą doo bee nohwich'į' yashti' da ni', dak'ad ndi doo bídaagonołsį da. 3 T'ah ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí be'ádaanoht'ee, doo Holy Spirit be'ádaanoht'ee da: nohwitahyú ła' bíyéehíí ídáhádaaht'į́į, iłch'į' daashohkee, ła'íí iłts'ą́'zhį' daahohkah, ái bighą t'ah ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí be'ádaanoht'ee, ła'íí ni'gosdzáń biká' nn̄eehíí k'ehgo t'ah nadaahkai go'į́į. 4 Ła' gáníídá', Shíí Paul zhin̄éé nshłį́į; ła'íí, Shíí Apollos zhin̄éé nshłį́į, n̄ii; áík'ehgo ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí be'ádaanoht'ee go'į́į. 5 Paulhíísha' hadíń? Apollosíísha' hadíń? Nada'iziidíí biláhyú da'osodlą́ądíí zhą́ ndlį́į, nohweBik'ehń néé dántį́į́gee binasdziid nohwaa din'ą́ąhíí k'ehgo na'idziid. 6 Shíhíí k'ediiláá, Apollosíí yiyaa naná'nłtłish: ndi Bik'ehgo'ihi'n̄ań deshjeedgo áyíílaa. 7 Áík'ehgo hadíń k'e'dileehíí dagohíí hadíń naná'nłtłishíí doo nt'é nlį́į da; ndi Bik'ehgo'ihi'n̄ań deshjeedgo áile'íí zhą́. 8 K'e'dileehíí ła'íí naná'nłtłishíí biłgo dáłeł't'ee: ła'íí nn̄ee daantį́į́gee binasdziidíí bideną́ bich'į' nahi'n̄iił. 9 Néé Bik'ehgo'ihi'n̄ań dała' bił nada'idziidíí daandlį́į: nohwíí Bik'ehgo'ihi'n̄ań k'e'nlááhíí ła'íí nayik'í'iziidíí daanohłį́į, Bik'ehgo'ihi'n̄ań bikįh yitł'įhíí k'ehgo ádaanoht'ee. 10 Nn̄ee góyáni kįh ágole'íí kįh bitł'ááh łedn'aahíí áile', ágát'éégo shíí Bik'ehgo'ihi'n̄ań biłgoch'oba'íí shaa yiné'íí bik'ehgo nohwi'odlą' bitł'ááh łedn'aahíí ashłaa, áídí' nn̄ee ła' yiká' hadag yitł'įh. Áídá' nn̄ee daantį́į́gee hagot'éégo ágole'íí yaa goyą́ą le'. 11 Nohwi'odlą' bitł'ááh łedn'aahíí iłk'idá' ágolzaa, áíhíí Jesus Christ, nn̄ee doo ła' ánágódle' at'éé da. 12 Dahadíń díí itł'ááh łedn'aahíí biká' ágole'íí, óodo, béshłigai, tséé łą́ą́ ílíni, ńdilchi', tł'oh, dagohíí tł'oh náhesgani yee hadag ágole'yúgo; 13 Nn̄ee daantį́į́gee binasdziidíí ch'í'n̄ah aln̄e' doleeł: kaa yá'iti'íí bijį́į́gee kǫ' bee ch'í'n̄ah hileeh; nn̄ee daantį́į́gee binasdziidíí hago'at'éehíí kǫ' bee bígozį́į́h doleeł. 14 Nn̄ee ła' hadag ágolaahíí t'ah goz'ą́ąyúgo, bideną́ bich'į' nahi'n̄iił doleeł. 15 Áídá' nn̄ee ła' binasdziidíí ą́ąłnlid lę́k'eyúgo, nt'é bich'į' nahi'n̄íił le'at'éé n'íí baa ch'a'on̄e': ndi bíhíí hasdábidilteeh, kǫ' biyi' ch'íńyááhíí k'ehgo. 16 Bik'ehgo'ihi'n̄ań bikįh biyi' daach'okąąhíí daanohłíni ádaanoht'eehíí, ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̄ań biSpirit nohwiyi' golį́į́híí bídaagonołsį ya'? 17 Nn̄ee ła' Bik'ehgo'ihi'n̄ań bikįh biyi' daach'okąąhíí dénchǫ'go áyíílaa lę́k'eyúgo, Bik'ehgo'ihi'n̄ań da'ílíí hileehgo ábile' doleeł, Bik'ehgo'ihi'n̄ań bikįh biyi' daach'okąąhíí godiyį́híí bighą, ái kį́híí nohwíí daanohłį́į. 18 Nn̄ee doo ła' ích'į' nach'aa da le'. Nohwitahyú nn̄ee ła' ni'gosdzáń bigoyą' ye'at'éé ngoln̄íí lę́k'eyúgo, ái doo nt'é yígółsinii k'ehgo ádódle', áík'ehgo goyą́ą hileeh. 19 Díí ni'gosdzáń biká' igoyą'íí Bik'ehgo'ihi'n̄ań bich'į'yúgo déba'odlohé át'éé: bek'e'eshchiinií gáníí, Nn̄ee daagondząą daanziníí nadaach'aago nadaagołchi'íí bee Bik'ehgo'ihi'n̄ań daabiłjizh. 20 Ła'íí gánádi'n̄ii, NohweBik'ehń nn̄ee daagondząą daanziníí binatsekeesíí yígółsį, doo nt'é bee aln̄e' dago. 21 Ái bighą nn̄ee doo ła' bada'ołíí da le': dawahá nohwíyéhi ádaat'ee; 22 Paul, dagohíí Apollos, Cephas, dagohíí ni'gosdzáń,

ihi'ɲaahíí, dagohíí da'itsaahíí, dawahá k'adíí daagolíni, dagohíí dawahá begoɲáhi, dawa nohwíyéhi ádaat'ee. 23 Áídá' Christ bíyéé daanohłįį; Christ-híí Bik'ehgo'ihi'ɲań bíyéé nlįį.

4

1 Christ yánada'iziidíí ła'íí Bik'ehgo'ihi'ɲań bits'á'dí' doo bígózį da n'íí nłt'éégo daineł'įįgo yaa nadaagolɲi'íí daandlįįgo nohwaa natsí'ikees le'. 2 Áík'ehgo nɲee nada'iziidíí binant'a' da'ábiłɲiiyú ánát'įįłgo goz'ąą. 3 Nohwíí shaa yádaałti'yúgo, ła'íí nɲee aayánáltihíí shaa yałti' ndi, doo shił hago'at'éé da; shíí ndi doo ídaayashti' da. 4 Dénchǫ'égo asdzaahíí doo bígonsį da, ndi áí bighą nłt'éégo shich'į' ch'ígowáh doo dishɲii da: áídá' nohweBik'ehń zhą́ shaa yałti'. 5 Áí bighą doo hwahá biká' ngowáh dadá' doo aayádaałti' da, nohweBik'ehń nádzáágo zhą́, áń dawahá godiłhiłíí biyi' nanl'į' n'íí got'įįzhį' ch'í'ɲah áidoliił, ła'íí nɲee bijíí yuɲe' yaa natsídaakeesíí ch'í'ɲah áidoliił: áík'ehgo nɲee daantį́įgee nłt'éégo ánádaat'įįł lę́k'eyúgo, Bik'ehgo'ihi'ɲań, Nłt'éégo ánádaaht'įįł ni', daabiłɲii doleeł. 6 Shik'ííyú, shíí hik'e Apollos biłgo nohwe'ídaagonoł'aah doleełgo nohwich'į' ádaayásiilti'; bek'e'eshchiiníí áɲííhíí bitisgo nɲee doo baa natsídaahkees da doleełgo, ła'íí nohwíí nɲee doo dała'á bee ídaada'ohdlíídá' ła'ihíí nohwił daanchǫ' da doleełgo. 7 Hagot'éégo lą́ą́ łahgo áńt'éégo síńlįį? Nt'é lą́ą́ níyéhi doo naa hi'né'hi da láń? Naa hi'né' lę́k'eyúgo, nt'é bighą ída'óńdlii? Doo naa hi'né'híí k'ehgo lą́ą́ áńt'ee. 8 Iłk'idá' dawahá daanohwíyéé ya', iłk'idá' hadaanołdzil ya', nant'án k'ehgo nadaanoht'aa, daanohwídįh ndi: nadaanoht'aahí dázhǫ́ hásht'į́į́, néé ałdó' nohwił nadaant'aa doleełhíí bighą. 9 Néé, Jesus binal'a'á daandliinií, Bik'ehgo'ihi'ɲań iké'yú ch'ínohwiɲil shį nsį, nɲee natseedgo bándaagost'ąąhíí k'ehgo: ni'gosdzáń biká' daagolíínií, Bik'ehgo'ihi'ɲań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií, ła'íí nɲee dawa daanohwineł'įįgo ádaanohwi'deszaa. 10 Néé Christ bighą nɲee déba'odlohé daandlįį, nohwihíí Christ binkááyú daagondzą́ą daanohsį; néé doo daanłdzil dahíí k'ehgo nohwaa natsí'ikees, nohwihíí nadaanlwod daanohsį; nohwíí nɲee daanohwidnłsį, néé híí daanohwich'ich'ołaa. 11 Díí jįį t'ah shiɲá' ła'íí dibá' daandlįį, nohwidiyágé ádaadįh, da'adzaayú nanohwida'dindzil, nohwigową́ ádaagodįhgo da'íl'į́į nahiikai; 12 Danéé nohwigan bee nada'idziid: daanohwoch'iid lę́k'eyúgo bá da'ohiikąąh; nohwiniidaagonłsį ndi bich'į' dahdaanldǫh: 13 Nchǫ'go nohwaa yádaałti'íí biyaa gozhǫ́ǫ́ doleełíí bá hádaahiit'įį: ni'gosdzáń biká' dawahá nchǫ'i ch'í'ídeehíí daandlįįhíí k'ehgo nohwaa nats'í'ikees, díí jįį ndi nohwił ch'ídaagosdínihíí k'ehgo nohwaa nats'í'ikees. 14 Díí doo bik'ee ídaayádaanohdzįhíí bighą nohwich'į' k'e'eshchii da, áídá' shichąghášhé shił daanzhoonií daanohłįįgo nohwił ch'ídaagonsh'aahíí bighą ádaanohwiłdishɲii. 15 Christ bá nohwił ch'ídaago'aahíí gonenan doo náhóltag dayú gólį́įshą' ndi nohwitaahíí dała'á: Christ Jesus baa yati' baa gozhóni baa nohwił nagoshɲi'go nohwitaa síl'į́į. 16 Áí bighą nádaanohwoshkąąh, shedaał'į́į le'. 17 Áí bighą Timotheus, nohweBik'ehń biláhyú shizhaazhé shił nzhǫǫgo ba'oshłíhi, nohwich'į' oł'a', Christ biláhyú shi'at'e'íí bínádaagonołzįgo áidoliił, dáhot'éhé ha'ánázéhyú be'iłch'ígosh'aahíí k'ehgo. 18 Doo nohwaa higháh da daanzįhíí bighą ła' ídaada'odlíí. 19 Ndi dét'įhégo nohwaa nsháh doleeł, nohweBik'ehń hát'į́įyúgo, áík'ehgo áí nɲee ídaada'odlííhíí doo biyati' zhą́ bígonsįh da, ndi binawod gol'į́įyúgo bígonsįh. 20 Bik'ehgo'ihi'ɲań bilałtł'áhgee begoz'aanií doo dáyati' zhą́ yee ch'í'ɲah hit'įį da, binawodíí yee ch'í'ɲah hit'įį. 21 Hadíihíí be'ánsht'eego hádaaht'įį? Gish be'idiltłishé hishtįįłgo nohwaa nsháh née, dagohíí shił daanohshǫǫgo doo hashishkee dago nohwaa nsháh née?

5

1 Nohwitahyú nant'į' na'ildeehíí be'ádaanoht'eego nohwaa ch'iɲii, agat'éégo
nant'į' na'ildeehíí nɲee Bik'ehgo'ihi'ɲań doo daayokąąh dahíí bitahyú
ndi doo hak'e begoz'ąą da, kotaa bi'aahíí ko'aago. 2 Dázhǫ́ ídaadołkąąh
łąą, baa daahchag le'at'éhi, díí ye'ánát'įįłíí nohwitahdí' ch'ilt'é' doleeł
ni'. 3 Doo nohwitahyú nashaa da ndi dashiini' zhą́ bee nohwitahyú
nshłįį, áík'ehgo shiɲááł ánágot'įįłhíí k'ehgo iłk'idá' díí nɲee ánát'įįdíí baa
yásíłti', 4 Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi'íí bee íła'ádaanoht'eeyú, doo
shiɲááł da ndi shiini' bee shiɲááłhíí k'ehgo, Jesus Christ nohweBik'ehń
binawod nohwił nlįįgo, 5 Nɲee ágádzaahíí Satan baa daadinoh'aah, bits'í
biɲí'diɲíh doleełhíí bighą, áík'ehgo biyi'siziiníí hasdágháh doleeł, Jesus
nohweBik'ehń nadáhíí bijįį. 6 Ídaada'ohdlíihíí doo nzhǫǫ da. Ya' báń
benilzoołé da'ayą́hágo ik'áán nást'óódíí dahot'éhé daabíndiłsołííshą' doo
bídaagonołsį da née? 7 Nchǫ'go ánádaaht'įįłíí nohwitahyú begoz'aaníí báń
beniłzoołé doo áníidá' n'íí yó'odaahné'híí k'ehgo yó'odaagodoh'aah, áík'ehgo
áníidégo ná'ist'oodhíí k'ehgo daałeeh, báń benilzoołé da'ádįhgo báń alza-
ahíí k'a'ádaanoht'ee doleeł. Bitis-hagowáh n'íí bee bínádaahiilɲiihgo dibełįį
bizhaazhé zesdįįhíí k'ehgo Christ nohwá zesdįį lę́k'e: 8 Áík'ehgo haląą,
łenágodáhgo náda'idįįhíí da'áík'ehgo begoz'ąą le', báń benilzoołé doo áníidá'
be'alzaahíí doo daahiidąą dago, dagohíí báń benilzoołíí k'ehgo natsekees
o'ɲí'híí ła'íí nchǫ'go ágot'eehíí bił alzaahíí doo daahiidąą dago; áídá' báń
benilzoołé dá'ádįhgo báń alzaahíí nádaahiidįįh le', ái báńhíí nłt'éégo ła'íí
da'aɲiigo natsíts'ikeesi golzeego ágot'ínihi. 9 Nant'į' nakaihíí doo bił nahkai da,
nohwiłdishɲiigo nohwich'į' k'e'eshiłchį́ ni': 10 Áídá' nant'į' nakaihíí, dawahá
dayúwehégo ídáhádaat'iiníí, daan'įįhíí, dagohíí k'e'eshchíń daayokąąhíí doo
ínashood daanlįį dahíí doo ádáłdishɲii da; ái ádáłdishɲii lę́k'eyúgo, ni'gosdzáń
bits'ą́' nohkáhyúgo zhą́ doo bił nahkai da doleeł ni'. 11 Áídá' gánohwiłdishɲiigo
nohwich'į' k'e'eshchii, Nɲee ła' ínashood daayiłɲiihíí nant'į' naghaa lę́k'eyúgo,
dagohíí dawahá dayúwehégo ídáhát'íínníí, k'e'eshchíń yokąąhíí, yati' ye'okáałíí,
da'idląą nt'éehíí, dagohíí aháda'i'ɲiiłíí nlįį lę́k'eyúgo, doo bił nahkai da;
ágádaat'eehíí doo bił daohsąą da. 12 Hant'é nashinłtł'ogo yánáltihíí ádish'įįgo
doo ínashood daanlįį dahíí baa yashti' doleeł? Ínashood daanliiníí zhą́ baa
yádaałti'go goz'ąą. 13 Doo ínashood daanlįį dahíí Bik'ehgo'ihi'ɲań zhą́ yánáltihíí
nlįįgo yaa yádaałti'. Áík'ehgo nɲee nchǫ'go ánát'įįłíí nohwits'ą́' nołteeh.

6

1 Nohwíí ła' dahagot'éégo iłch'į' gosoł'ąą lę́k'eyúgo, doo ídaa yágósį dago
doo ínashood daanlįį dahíí binadzahgee łaa yałti' née, ínashood daanliiníí
binadzahgee zhą́ łaa yałti' le'at'éhi? 2 Ínashood daanliiníí dahagee ni'gosdzáń
biká' nɲee yaa yádaałti' doleełíí doo bídaagonołsį da née? Ni'gosdzáń biká' nɲee
baa yádaałti'íí nohwidáhyú begoz'ąądá', da'ayą́hágo goz'ánihíí baa yádaałti'go
doo bik'eh shohjeed da ya'? 3 Bik'ehgo'ihi'ɲań binal'a'á yaaká'yú daagolíni
baa yádaałti'íí nohwidáhyú begoz'aaníí doo bídaagonołsį da gá? Ái ndi baa
yádaahiilti'dá' ni'gosdzáń biká' zhiɲéégo ágot'eehíí nłt'éégo baa yádaahiilti'
go'įį́. 4 Díí ni'gosdzáń biká' zhiɲéégo dant'éhé bighą łaa yádaałti' lę́k'eyúgo,
nɲee ínashood daanlíni doo daidnłsį dahíí yaa yádaałti'go hanádaahɲił née?
5 Díí bik'ee ídaa yádaanohdzįgo ánohwishłe'go ánohwiłdishɲii. Ya' nɲee góyáánníí
nohwitahyú doo ła' da née? Doo ła' bik'isyú łił dahnagos'ąągee yaa yałti'
doleełíí yik'eh sitįį da née? 6 Áídá' nɲee ła' bik'isn biłgo łaa yałti'go, aayánáltihíí
doo ínashood daanlįį dahíí binadzahgee łaa yałti'. 7 Áík'ehgo nohwitahyú

dázhǫ́ dégochǫ'go goz'ąą, aayánáltihíí binadzahgee łaa yádaałti'híí bighą. Áídá' nt'é bighą doo ch'ík'eh ánánohwił'įįł da? Nt'é bighą doo ch'ík'eh nohwich'į' nadaach'aa da? 8 Áídá' nda'ołsiih, Christ biláhyú nohwik'isyú ndi doo bik'ehyú ádaał'įį da, bich'į' nadaahch'aa. 9 Doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Bik'ehgo'ihi'ną́ń bilałtł'áhgee begoz'aaníí doo itah bíyéé daaleeh dago doo bídaagonołsį da gá? Nohwich'į' na'doch'aa hela': iké' na'idaahíí, k'e'eshchíń daayokąąhíí, nant'į' nakaihíí, nnee daanliinií nnee yiłgo doo bik'ehyú ádaat'įį dahíí, 10 Da'n'įįhíí, dawahá dayúwehégo ídáhádaat'iiníí, da'idląą nt'éehíí, yati' yeda'okáałíí, ła'íí ahada'i'nįiłíí, díí dawa Bik'ehgo'ihi'ną́ń bilałtł'áhgee begoz'aaníí doo itah bíyéé daaleeh da. 11 Nohwíí ła' ágádaanoht'ee ni': áídá' Jesus nohweBik'ehń bizhi' bee ła'íí Bik'ehgo'ihi'ną́ń daahohiikąąhíí biSpirit biláhyú taadaanohwi'desgiz, bá hadaanohwi'deszaa, ła'íí dábik'ehyú ádaanoht'ee daanohwiłdo'nįid. 12 Dawahá shá bił ch'í'otąą ndi doo dawa bee shich'ogo'nii da: dawahá shá bił ch'í'otąą ndi doo ła' ích'į' shiltsood da áshi'dilne' da. 13 Hidáń nohwibid bá áť'éé, ła'íí nohwibid hidáń bá áť'éé: ndi Bik'ehgo'ihi'ną́ń da'ała doo nt'é dago áíléh doleeł. Nohwits'íhíí doo nant'į' na'idahíí bá áť'éé da, ndi nohweBik'ehń bá áť'éé, ła'íí nohweBik'ehń binawodíí nohwits'í bá áť'éé. 14 Bik'ehgo'ihi'ną́ń nohweBik'ehń naahi'na'go áyíílaa, néé ałdó' binawod bee naadaahihii'nahgo ádaanohwiiléh. 15 Ya' nohwits'í Christ bił dała'á daanlįįgo at'éehíí doo bídaagonołsį da gá? Áík'ehgo ya' Christ bił dała'á nliinií isdzán nant'į' nagháhi bił dała'á ádíshdléh née? Dah, da'anii doo ágáť'éé da doleeł. 16 Ya' nnee ła' isdzán nant'į' nagháhi ya'ádidiltį́įgo isdzánhíí bił bits'í dała'á nadleehíí doo bídaagonołsį da gá? Gáníígo dahgoz'ąą, Nakihíí bits'í dała'á nádodleeł. 17 Áídá' hadíń nohweBik'ehń ya'ádidiltįįhíí spirit dała'á áť'éé. 18 Nant'į' na'idahíí bits'ą́' nadohkeeh. Nnee ni'iłsiih ła'ihíí doo bits'í yee ni'ihiłsiih da; áídá' dahadíń nant'į' naghaahíí bits'í yee ni'ihiłsiih. 19 Ya' nohwits'íhíí Holy Spirit nohwiyi' golíínií bikįh biyi' daach'okąąhíí ádaat'eehíí doo bídaagonołsį da gá? Nohwits'íhíí Bik'ehgo'ihi'ną́ń nohwaa yiné'ihi at'éé, doo daanohwíí nohwíyéhi ádaanoht'ee da go'į́į́. 20 Łáń izlįįgo nadaanohwi'dehezniihi ádaanoht'ee: ái bighą Bik'ehgo'ihi'ną́ń ízisgo at'éehíí ch'í'nah ádaanołsį, nohwits'íhíí ła'íí nohwiyi'siziinií bee, ái Bik'ehgo'ihi'ną́ń bíyéé.

7

1 Baa shich'į' k'eda'shołchįį n'íí bee nohwich'į' k'e'ná'ishchii: Nnee doo nannee dayúgo bá nłt'éé. 2 Áídá' dánko nant'į' nakáhíí bighą nnee dała'á daantį́įgee dabíí bi'aa golį́į́ le', ła'íí isdzáné dała'á daantį́įgee dabíí biką' golį́į́ le'. 3 Isdzán biką' yił nteesh hat'į́įyúgo nneehíí doo dah nii da le': ła'íí nnee ałdó' da'áík'ehgo bi'aa áidoliił. 4 Isdzán doo dabíí bik'ehgo ánát'įįł da le', ndi biką' bik'ehgo: nnee ałdó' da'áík'ehgo doo dabíí bik'ehgo ánát'įįł da le', ndi bi'aa bik'ehgo. 5 Doo iłch'į' a'nohchį' da, dahagee dáshiná' ohkąąhgeeyúgo zhą́ daazhógo ngonoh'aah; ái bikédí'go łaa naht'aash, doo ágáhoht'įįł dayúgo dánko nohwits'í yiká hát'íínií doo bidag ánoht'ee da doleełhíí bighą Satan nanohwíntaah doleeł. 6 Díí nohwił ch'ínsh'aahíí bighą nohwich'į' yashti', doo bee nohwá ngonsh'aahgo da. 7 Shíí ánsht'eehíí k'ehgo nnee dawa ałdó' ádaat'eego hasht'į́į́. Áídá' nnee dała'á ntį́įgee bi'at'e'ihíí Bik'ehgo'ihi'ną́ń bits'ą́'dí' begoz'ąą, ła' nadaaneedá' ła'ihíí doo nadaanee dago. 8 Áík'ehgo doo nadaanee dahíí ła'íí isdzáné itsaa daanliinií gádaabiłdishnii, Shíí k'ehgo doo nadaahnee da ndizhǫǫ. 9 Áídá' na'i'neehíí bich'į' doo ích'idildįh dayúgo, ch'ík'eh nadaach'iné́h ndizhǫǫ: nach'ineehíí

shich'į'yúgo doo nłt'éé da ndi na'i'ǹeehíí bidáhzhį' ch'iłíįyúgo dánko nant'į' ch'idighánhíí itisgo doo nzhǫǫ da. 10 Áídá' nadaaǹeehíí gádaałdishǹii, doo shíí da, nohweBik'ehń gáyiłǹii, Isdzán biką' yił iłk'ínáot'aash hela': 11 Áídá' yił iłk'ínát'aazh lęk'eyúgo, daazhógo naghaa le', dagohíí biką' yaa nánódáh: ła'íí nǹee bi'aa yił iłk'ínáot'aash hela'. 12 Ła'ihíí shíí gádaałdishǹii, nohwe-Bik'ehń doo gáǹíí da, Ła' nǹee Christ biláhyú nohwik'isn, bi'aa doo da'odląą da ndi, biką' odláni yił golíįgo bił dábik'ehyúgo, yó'ayółt'e' hela'. 13 Ła'íí isdzán odláni biką' doo odląą da ndi yił golíįgo bił dábik'ehyúgo yó'ayółt'e' hela'. 14 Nǹee doo odląą dahíí bi'aa bi'odlą'híí bighą Bik'ehgo'ihi'ǹań bits'ą'dí'go hakodilǹe'íí bee bich'į' goz'ąą, ła'íí isdzán doo odląą dahíí biką' bi'odlą'híí bighą Bik'ehgo'ihi'ǹań bits'ą'dí'go hakodilǹe'íí bee bich'į' goz'ąą ałdó': áík'ehgo nohwichąghásh́é da'ch'odląązhį' bił da'otag doleeł, doo ágát'éé da lęk'eyúgo doo da'ch'odląązhį' bił da'otag da doleeł ni'. 15 Ła' doo odląą dahíí nádilwod lęk'eyúgo ch'ík'eh nádilgheed. Christ biláhyú nohwik'isn dagohíí nohwilah, bi'aa dagohíí biką' bits'ą' ńyááyúgo doo daabihestł'ǫǫ da, áídá' Bik'ehgo'ihi'ǹań, Nkegohen'ą́ągo nahkai, daanohwiłǹii. 16 Isdzán, ínashood ńlíni, díí baa natsíńkees, ninkááyú niką' dánko hasdábi'didołteeł. Nǹee, ínashood ńlíni, díí baa natsíńkees, ninkááyú ni'aa dánko hasdábi'didołteeł. 17 Nǹee daantį́įgee Bik'ehgo'ihi'ǹań baa daagodez'ąąhíí k'ehgo hikaah le', nohweBik'ehń bich'į' ánǹiidíí k'ehgo yikísk'eh hikaah le'. Ádishǹiigo ínashood ha'ánáłséh nagozǹilíí dawa baa goni'ą́ą. 18 Nǹee ła' Bik'ehgo'ihi'ǹań bich'į' ánǹiidá' iłk'idá' círcumcise ábi'delzaa lá née? Áí shidíí doo k'ena'óshdéh nzį da le'. Nǹee ła' Bik'ehgo'ihi'ǹań bich'į' ánǹiidá' doo círcumcise ábi'delzaa da lá née? Áń circumcise ábi'dolǹe' hela'. 19 Circumcise áko'delzaahíí dagohíí doo circumcise áko'delzaa dahíí doo hago'at'éé da, Bik'ehgo'ihi'ǹań yengon'ááníí bikísk'eh ách'ít'éényúgo zhą́ íłíį́. 20 Nǹee daantį́įgee Bik'ehgo'ihi'ǹań bich'į' ánǹiidá' nt'é binasdziid láń shį n'íí dayúweh nayik'í'iziid le'. 21 Ya' nich'į' ánǹiidá' isnáh ńlíni lą́ née? Áí doo nił hago'at'éé da le': ndi ná ch'í'otąą lęk'eyúgo ch'ínáńdáh. 22 Dahadíń nohweBik'ehń bich'į' ánǹiidá' isnáh nlį́į ndi, nohweBik'ehń binadzahgee doo isnáh nlíni at'éé da: áídá' dahadíń bich'į' ánǹiidá' doo isnáh nlį́į da ndi, Christ bi'isna' silį́į. 23 Łáń izlį́įgo nadaanohwi'dehezǹiihi ádaanoht'ee; nǹee zhą́ bi'isna' nádaahdleeh hela'. 24 Shik'ííyú, nohwich'į' ánǹiidá' daanohtį́įgee hagot'éégo nohwich'į' goz'ąą lęk'eyúgo, da'ágádaanoht'eego Bik'ehgo'ihi'ǹań bił daanohłį́į le'. 25 K'adíí ch'ikíí doo hwahá nǹéh dahíí baa yashti', doo nohweBik'ehń yegos'aaníí bee da, ndi nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí shaa yiné'go shada'ołíígo áshíílaahíí bighą bee yashti'. 26 Nagontł'ogíí bengonyááhíí bighą dahadíń da'at'éehíí k'ehgo naghaago bá nzhǫǫ shį nsį. 27 Ya' nanǹee née? Hagot'éégoshą' bił k'ínásht'aazh doo ńńzį da. Ya' doo nanǹee da née? Doo isdzán biká díń'į́į da le'. 28 Áídá' nńǹaayúgo, doo isíńłsii da; ła'íí na'ilíhn nǹááyúgo doo isiih da. Áídá' hadíí łił nnádaasaaníí ni'gosdzáń biká' nagontł'ogíí bee bich'į' nagoz'ąą doleeł: áí bits'ą'zhį' daanohwoshtą' hasht'į́į. 29 Shik'ííyú, goldohgo nohwá ngont'aaníí hileehgo ayą́hágo godziih, nohwiłdishǹiigo ádishǹii: áík'ehgo kodí' godezt'i'go hadíí bi'aa daagolíínníí, bi'aa doo daagolį́į dahíí k'ehgo ádaat'ee le', bi'aa doo nohweBik'ehń bitisgo yaa natsídaakees dago; 30 Hadíí daachagíí doo daachag dahíí k'ehgo ádaat'ee le', nt'é bighą daachagíí doo itisgo yaa natsídaakees dago; hadíí bił daagozhóónníí doo bił daagozhǫ́ǫ́ dahíí k'ehgo ádaat'ee le'; hadíí nada'iłǹiihíí doo nt'é daabíyéehíí k'ehgo ádaat'ee le'; 31 Ła'íí hadíí ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí nabik'í'iziidíí, doo ái zhą́ nabik'í'iziidhíí k'ehgo ádaat'ee da le', díí ni'gosdzáń biká' benagowaahíí bech'ígowáhi at'éehíí bighą. 32 Doo

nohwiini' łą́ą́ dago nohwá hásht'į́į́. Hadíń doo naɳee dahíí nohweBik'ehń bich'į' zhiɳéégo ágoť'eehíí zhą́ yaa natsekeesgo, nohweBik'ehń hagoť'éégo yił goyiłshǫ́ǫ́go áile'íí yaa natsekees: 33 Áídá' nɳee naɳeehíí ni'gosdzáń bich'į' zhiɳéégo ágoť'eehíí zhą́ yaa natsekees, hagoť'éégo bi'aa yił goyiłshǫ́ǫ́go áile'go yaa natsekees. 34 Isdzán naɳeehíí hik'e isdzán doo naɳee dahíí biłgo doo łełť'ee da. Isdzán doo naɳee dahíí nohweBik'ehń bich'į' zhiɳéégo ágoť'eehíí yaa natsekees, hagoť'éégo bits'í hik'e biyi'siziinií godilzįhgo aťéégo áyíłsį doleełgo: áídá' isdzán naɳeehíí ni'gosdzáń bich'į' zhiɳéégo ágoť'eehíí yaa natsekees, hagoť'éégo biką' yił goyiłshǫ́ǫ́go áile'íí yaa natsekees. 35 Díí daanohwíí nohwá nzhǫǫgo yashti'; doo nohwishjizhgo da, ndi nohwá nłť'éehíí bighą, doo nakigo nohwiini'go da nohweBik'ehń bá nada'ohsiidhíí bighą. 36 Nɳee ła' bitsi' doo nniiɳéh háť'į́į́ dahíí bighą, doo sitsi' bich'į' nłť'éégo ánshť'ee da, nzį lę́k'eyúgo, ła'íí na'ilíhn bayáńzhį' dahiyaayúgo, ła'íí na'i'ɳeehíí bá nłť'éé nziyúgo, áí doo hago'ať'éé da, doo nchǫ'go ánáť'įłł da, ch'ík'eh nniiɳéh ndi nzhǫǫ. 37 Áídá' nɳee ła' nłdzilgo tsídezkeezgo, ła'íí doo nt'é daabíni'ąąyúgo, dabíí háť'íínií yitis nlįįgo, bitsi' doo nniiɳéh dago biini' łayiiláa lę́k'eyúgo nłť'éégo adzaahi ať'éé. 38 Áík'ehgo nɳee bitsi' ła' nɳee yaa yinłt̨į́yúgo nłť'éégo adzaa; áídá' doo ła' nɳee yaa yinłt̨į́ dayúgo itisgo nłť'éégo adzaa. 39 Isdzán biką' danihi'ɳáázhį' begoz'aanií bee łíbi'deztł'ǫǫ, ndi biką' daztsąąyúgo daazhógo naghaa, dabíí háť'íínií yił niiɳéh doleeł; nohweBik'ehń bił dábik'ehyúgo zhą́. 40 Ndi itsaa nliinií doo nnaná'ɳáá dayúgo zhą́ bił gozhǫ́ǫ́ shį nsį: Bik'ehgo'ihi'ɳań biSpirit áík'ehgo nashítsiyiłkees shį nsį.

8

1 K'e'eshchíń daach'okąąhgo hidáń baa hi'ɳiił n'íí baa yashti': daanohwigha hidáń doo godiyįh dago bídaagonlzį. Ndi shí itisgo gonsąą ch'inzįyúgo itisgo da'ích'ídolteeł, áídá' iłgoch'oba'íí ínashood nłdzilgo ábile'. 2 Dahadíń shí itisgo gonsąą ch'inziníí, bígoch'iłsį le'ať'éhi doo ła' bígoch'iłsį da. 3 Áídá' dahadíń Bik'ehgo'ihi'ɳań bił nzhǫǫyúgo, áń Bik'ehgo'ihi'ɳań bígółsį. 4 Áík'ehgo k'e'eshchíń daach'okąąhgo hidáń baa hi'ɳiił n'íí daach'iyąąhíí baa yashti', k'e'eshchíń doo da'aɳii hiɳaa dago bídaagonlzį, ła'íí Bik'ehgo'ihi'ɳań dała'á zhą́ gólíínií ałdó' bídaagonlzį. 5 Yaaká'yú ła'íí ni'gosdzáń biká'yú dant'éhéta daach'okąąhíí, gods daaholzéhi, łą́ą́ ndi, (bich'į' daach'okąąhíí łą́ągo, ła'íí nadaant'án łą́ągo daagolį́į́ ndi,) 6 Néé Bik'ehgo'ihi'ɳań dała'á nohwá gólį́į́, nohwiTaa, áń bits'ą́'dí' dawa daagolį́į́, ła'íí áń bá daahin'ɳaa; ła'íí nohweBik'ehń dała'á gólį́į́, Jesus Christ, áń binkááyú dawa daagolį́į́, ła'íí áń binkááyú daahin'ɳaa. 7 Da'ágáť'éé ndi ínashood doo dawa áí yídaagołsį da: áídá' kú begonyaazhį' ła' k'e'eshchíń zhą́ daach'okąąhíí yídaagołsį ni'; áí hidáń godiyįhgo ať'éé daanzįgo hidáń k'e'eshchíń daach'okąąhgo baa hi'ɳiił n'íí daayiyąąyúgo, yuɳáásyú itisgo doo daanłdzil nazįį da daaleeh. 8 Doo hidáń Bik'ehgo'ihi'ɳań bit'ahgo nohwinoɳííł áť'éé da: daahiidąąyúgo doo áí bighą Bik'ehgo'ihi'ɳań binadzahgee itisgo daanjǫǫ da, dagohíí doo daahiidąą dayúgo doo áí bighą Bik'ehgo'ihi'ɳań binadzahgee itisgo daanchǫ' da. 9 Áídá' ídaa daagonohdzą́ą, nohwi'odlą' daanłdzilhíí bighą hidáń k'e'eshchíń baa hi'ɳiił n'íí daahohyąąyúgo, dánko nɳee bi'odlą' doo daanłdzil dahíí ła' nageehgo ádaahłe'. 10 Ni, hidáń doo godiyįhgo ať'éé da bígonłsíni, k'e'eshchíń náda'okąąhé yuɳe' nnaago nɳee ła', bi'odlą' doo nłdzil dahíí no'įįyúgo, dánko doo hago'ať'éé łąą nzįgo bíí ałdó' yiyąą doleeł; 11 Áík'ehgo shí itisgo gonsąą nńzįhíí bik'izhį' áí nɳee bi'odlą' doo nłdzil dahíí dánko ch'a'otłízh, áń Christ biláhyú nik'isnhi, Christ bá daztsáni. 12 Nohwik'isn bi'odlą' doo nłdzil dago doo bik'ehyú

ágoť'eehíí dábik'ehyú áť'éé nzįgo ádaabinołsįgo bich'į' nchǫ'go ánádaaht'įįłgo Christ bich'į' nchǫ'go ánádaaht'įįł hileeh. 13 Áík'ehgo hidáń hishąąhíí bigha shik'isn nanago'yúgo, dánnágódzáázhį' doo itsį' náoshdąą at'éé da, shik'isn doo nanashgéeh hasht'įį́ dahíí bigha.

9

1 Ya' doo Christ binal'a'á itah nshłįį da gá? Ya' doo dawahá shá bił ch'í'otąą da gá? Ya' doo Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú shinasdziid daanohłįį da gá? 2 Ła' bich'į' doo Christ binal'a'á nshłįį dayúgo, nohwíí nohwich'į' áí nshłįį go'įį́: nohweBik'ehń biyati' bee nohwich'į' yashti' n'íí biláhyú hasdánohwido'n̲ilhíí bigha Christ binal'a'á nshłįįgo shígózį. 3 Díí bee ádáyáshti', hadíń nashídiłkidyúgo: 4 Ya' néé Christ binal'a'á daandliiníí da'iidąągo doo nohwá goz'ąą da gá? 5 Ya' isdzán ínashood daanlíni bił ndaan'n̲ehgo bił nahiikaigo doo nohwá goz'ąą da gá, ła' nadaal'a'ihíí, nohweBik'ehń bik'isyú, hik'e Céphas ádaadzaahíí k'ehgo? 6 Ła'íí ya' shíí hik'e Barnabas zhą́ behihi'n̲aahíí bigha doo na'idziid da ndi doo hago'ať'éé dago nohwá goz'ąą gá? 7 Hadíń dabíí na'izn̲ilgoshą' silááda nlįį? Hadíń dahts'aa k'eidnláágo binest'ą'íí doo yiyąą dashą'? Hadíń dibełį́į́ yin̲ádez'iiníí bibe' doo yidlą́ dashą'? 8 Ya' dashíí zhą́ ádishn̲ii gá? Bik'ehgo'ihi'n̲ań yegos'aaníí ałdó' án̲íí go'įį́. 9 Bik'ehgo'ihi'n̲ań yegos'aaníí Moses binkááyú nohwich'į' alzaahíí gán̲íígo bek'e'eshchįį, Ilch'íhgee magashi tł'oh naghái nyí'ił'eesíí doo bizé' na'iłt'éh da, n̲ii. Ya' díí dá magashi zhą́ yaa natsekeesgo an̲íí née? 10 Dagohíí néé nohwaa natsekeesgo an̲íí née? Da'an̲ii nohwá bek'e'eshchįį: nn̲ee nágodzįįzíí nest'áń nyohołíígo nágodzįįz, ła'íí ilch'ihíí ałdó' tł'oh naghái nyohołíígo at'įį́. 11 Áík'ehgo nohwitahyú Holy Spirit bits'ą́'dí' nłt'éehíí bee nohwił ch'ídaagosiit'ąądá', ni'gosdzáń biká' nandeehíí nohwaa daanohné'yúgo, ya' nohwił dík'eh ádaagot'ee née? 12 Ła' nn̲ee dant'éhéta bídaandįhíí nohwaa daanohné' daanohwiłn̲iigo bá goz'ąąyúgo, ya' néehíí doo ágádaan'n̲iigo nohwá goz'ąą da gá? Da'ágáť'éé ndi doo hak'i ída'ónkeed da ni', Christ baa yati' baa gozhóni bidáhgee doo nadaagonłtł'og da doleełhíí bigha dawahá bidag ádaant'ee. 13 Kįh biyi' da'ch'okąąhíí biyi' dilzįhgo ádaagot'eehíí nayik'ída'iziidíí hidáń Bik'ehgo'ihi'n̲ań baa hi'n̲iiłíí łahzhį' daayiyąąhíí ya' doo bídaagonołsį da née? Ła'íí dawahá beda'okąąhíí biká' dahi'n̲iiłgee nada'iziidíí hidáń Bik'ehgo'ihi'n̲ań áígee baa hi'n̲iiłíí łahzhį' daayiyąą ałdó'. 14 Áík'ehgo hadíń yati' baa gozhóni yaa nadaagoln̲i'íí da'áí yits'ą́'dí' yedaahin̲aago nohweBik'ehń bándaagoz'ąą. 15 Shíí ałdó' díí bee shá goz'ąą ndi doo hak'i be'asdzaa da: k'adíí doo ágádaashohłe' dishn̲iigo nohwich'į' k'e'eshchii da: doo shich'į' nahi'n̲iiłgo da yati' baa gozhóni baa yashti'go be'ánshť'eehíí shits'ą́' náidoné' át'éé da, dahyúgohíí shin̲á' shizes-hįį ndi nzhǫǫ. 16 Yati' baa gozhóni baa nagoshn̲i' ndi doo áí bigha ída'oshdlii da: áí na'idziidíí shaa det'ąąhíí bigha dáshíni'ąąyú áshłéhgo, yati' baa gozhóni doo baa nagoshn̲i' dayúgo goyéehíí bee shich'į' goz'ąą! 17 Díí na'idziidíí dashíí hásht'įį́go ánásht'įįłyúgo, bigha shich'į' nahi'n̲iił: áídá' dashíí doo hasht'įį́ da ndi ashłe'yúgo, díí na'idziidíí shaa det'ąąhíí bigha ashłe'. 18 Nt'é shich'į' nahi'n̲ííł áídá'? Díínko, Christ baa yati' baa gozhóni baa nagoshn̲i'dá' doo áí bigha nahi'n̲ííł da, áík'ehgo yati' baa gozhóni yaa yałti'íí nshłįįgo, áí bigha shich'į' nahi'n̲ííłgo shá begoz'ąą ndi doo be'ánásht'įįł da. 19 Nn̲ee doo ła' binal'a'á nshłįį da ndi, nn̲ee dawa binal'a'á nshłįįgo ádeshdlaa, nn̲ee łą́ągo Christ bich'į'go honshbįįhíí bigha. 20 Jews daanliiníí bich'į' Jew nn̲eehíí k'ehgo ádeshdlaa, Jews daanlíni Christ bich'į'go honshbįįhíí bigha; Jews bich'į' begoz'aaníí yikísk'eh ádaat'eehíí k'ehgo ádeshdlaa, begoz'aaníí yikísk'eh ádaat'eehíí Christ bich'į'go

honshbįįhíí bighą; 21 Jews bich'į' begoz'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí k'ehgo ádeshdlaa, begoz'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí Christ bich'į'go honshbįįhíí bighą, (Bik'ehgo'ihi'nąń yegos'aaníí doo bikísk'eh ánsht'ee da doo dishnii da, ndi Christ yegos'aaníí be'ánsht'ee.) 22 Doo daanłdzil dahíí bich'į' doo nłdzil dahíí k'ehgo ádeshdlaa, doo daanłdzil dahíí Christ bich'į'go honshbįįhíí bighą: nnee dawa bich'į' dabíí k'ehgo á'denszį ni', dahagot'éégo ła' hasdakáh doleełhíí bighą. 23 Áík'ehgo be'ánásht'įįł, yati' baa gozhónihíí bighą, áí bits'ą'dí' shíí ałdó' nohwiłgo itah shiyaa gozhǫǫ doleełhíí bighą. 24 Iłhanách'idikahgee dawa hadíí iłhandeskaihíí dała'á aadilwodíí gonłnéé goz'ąąhíí doo bídaagonołsį da née? Áík'ehgo daagonołneehíí bighą nádohkeeh. 25 Itah nagolzéhíí dawahá bee ídaagodzą́ą, ch'ah hobįįhíí daayołbįįhíí bighą. Áí ch'ah hobįįhíí da'as'ah hichǫǫhi ndi ágádaat'įįh; áídá' néehíí doo hichǫǫhi daahonlbįįhíí bighą ádaahiit'įįh. 26 Áík'ehgo hayú na'idzogíí doo bígonsį dahíí k'ehgo doo hishwoł da; na'íńłts'iníí da'adzaayú diłts'įhíí k'ehgo doo dists'įh da: 27 Áídá' shits'í hát'íínníí dawa baa gonsą́ą, na'íńłts'įhíí k'ehgo shits'í ts'íyaa bił onasts'į beshik'ehíí bighą: doo ágásht'įįł dayúgo yati' baa gozhóni baa yásiłtihíí bikédí'go dánko shíí ndi ch'ínáshi'dilt'e'.

10

1 Shik'ííyú, díí bídaagonołsį hasht'įį́, daanohwitaa n'íí dawa yaak'os yitł'ááh nałseeł lę́k'e, ła'íí túnteel yiyi' ch'ináłsą́ą́ lę́k'e; 2 Ła'íí dawa yaak'os yitł'ááh ła'íí túnteel yiyi' ch'ináłsą́ągee baptize ádaako'deszaahíí k'ehgo binant'a', Moses holzéhi, yiłgo dała'á daazlįį; 3 Ła'íí dawa yaaká'dí' hidánéhi daayiyą́ą lę́k'e; 4 Ła'íí dawa tsee biyi'dí' tú hálíni daayidlą́ą lę́k'e; Bik'ehgo'ihi'nąń áí túhíí tsee biyi'dí' hálį́įgo áyíílaa, Christ áí tseehíí k'ehgo at'éé: Christ áí nneehíí dá'aanákahyú yił daanlįį lę́k'e. 5 Áídá' łáni Bik'ehgo'ihi'nąń doo yił daagoyiłshǫǫ́ da lę́k'e: áík'ehgo da'igolį́įyú neznaago ádaabi'deszaa. 6 Díí ánágot'įįł n'íí yee nohwił ch'ígó'aahíí bighą ánágot'įįł lę́k'e: áí nnee nchǫ'go ágot'eehíí hádaat'įį lę́k'ehíí k'ehgo doo hádaahiit'įį da doleełhíí bighą. 7 Áí ła' k'e'eshchíń daayokąąh lę́k'ehíí k'ehgo doo ádaanoht'ee da le'; bek'e'eshchiiníí gánííhíí k'ehgo, Nnee dah dinezbįhgo da'iyą́ą, ła'íí da'idlą́ą, áídí' náádikaahgo gotaał lę́k'e. 8 Ła' nant'į' nakai lę́k'ehíí k'ehgo halą́ą doo ágádaant'ee da le', nadiin taadn doo náhóltagyú hilt'eego dała'á jįį neznaa lę́k'e. 9 Ła' Bik'ehgo'ihi'nąń nayídaantaah lę́k'ehíí k'ehgo halą́ą néé doo Christ nabídaantaah da le', ágádaasdzaahíí bighą ch'osh bik'asda' daagolíni nadaabist-seed. 10 Ła' Bik'ehgo'ihi'nąń yaa daanet'į́įhíí k'ehgo doo ádaanoht'ee da le', ágádaasdzaahíí na'ałtseedíí nadaabistseed. 11 Áí yee nohwił ch'ídaago'aahíí bighą bich'į' ádaagosdzaa; ła'íí nohwá bek'e'eshchįį, bits'ą'dí' bídaagonl'aah doleełgo, néé begoldohíí bengont'i'íí bee nohwaa gonyáá. 12 Áík'ehgo hadíń sízį́į nzįhíí ídaagodzą́ą le', dánko nadokałhíí bighą. 13 Nnee dawa dałahágo at'éégo nabídaadintaah, nohwíí ałdó' da'áík'ehgo nanohwídaadintaah: áídá' Bik'ehgo'ihi'nąń da'ánííyú át'éé, áík'ehgo nt'é doo dánohwik'eh dahíí bee doo nanohwínotaah at'éé da; ndi nanohwí'dintaahíí biyi'dí' ch'ígót'i'go nohwá ágoléh, bich'į' dahdaanołdǫh doleełgo. 14 Áí bighą, dázhǫ́ shił daanohshóni, k'e'eshchíń daach'okąąhíí bits'ą'zhį'go ádaahnne'. 15 Nnee daagoyáni bich'į' yashti'híí k'ehgo nohwich'į' yashti; daanohwíí díínko baa natsídaahkees. 16 Idee biyi' siziidíí bee daach'okąąhíí ba'ihédaandzį́go da'ohiikąąhdá' daahi-idlą́ąhíí, ya' áí doo Christ bidił bee itah daandlįį da gá? Báń nadaahii'né'dá' nádaahidįįhíí, ya' áí doo Christ bits'í bee itah daandlįį da gá? 17 Báń dała'áhíí k'ehgo néé hiidlą́ą ndi dała'á daandlįį, báń dała'áhíí nádaahidįįhíí bighą.

18 Israel hat'i'íí ánádaat'ą́łíí baa natsídaahkees: Bik'ehgo'ihi'na̲ń daach'okąąhgo
baa hi'na̲iiłi łahzhį' nádaidą́jhíí, ya' do áí bee itah daanlį́ da gá? 19 Nt'é dishna̲ii
áídá'? K'e'eshchíń da'aa̲iihi nlį́ née? Hidáń k'e'eshchíń baa hi'na̲iiłíí godiyą́h
née? 20 Dah, ndi gádishna̲ii, doo Bik'ehgo'ihi'na̲ń daayokąąh dahíí hant'é
daayokąąhíí yaa ndaahina̲iiłíí ch'iidn yaa daahina̲ííł, doo Bik'ehgo'ihi'na̲ń
da: doo ch'iidn bitah daanohłį́į hasht'ą́ą́ da. 21 NohweBik'ehń bi'ide' bee
da'ohdląądá' łahyúhíí ch'iidn bi'ide' bee doo hagot'éégo da'ohdląąh da:
dilzį́hgo nohweBik'ehń bił da'ohsąądá' łahyúhíí ch'iidn doo hagot'éégo bił
da'ohsąą da. 22 Ya' nohweBik'ehń nohwich'į' hashkeego ádaanlzį́ née? Ya'
néé bitisgo nadaanlwod née? 23 Dawahá shá bił ch'í'otąą ndi doo dawa bee
shich'ogo'na̲ii da: dawahá shá bił ch'í'otąą ndi doo dawa shi'odlą'íí nłdzilgo áile'
da. 24 Doo dakózhą́ nłt'éhi ídáhách'ít'ą́ą́ da le', áídá' nna̲ee ła'i nłt'éhi bá hách'ít'ą́ą́
le'. 25 Dant'éhéta itsį' nanáhi'na̲iihgee nahina̲iihíí daahsąą, hishąą shį, dagohíí
doo hishąą da shį daanohsį́go doo biká na'ídaadołkidgo da: 26 Ni'gosdzáń
ła'íí biká' daagolíínííi dawa nohweBik'ehń bíyéehíí bighą dawa daahiidąągo
dábik'eh. 27 Nna̲ee doo da'odląą dahíí ła' shigowąyú íínááyú ńna̲áh nohwiła̲ii
lę́k'eyúgo, ła'íí akú nohwiini'yúgo, nt'éhéta nohwich'į' nniikąą́híí daahsąą,
hishąą shį, dagohíí doo hishąą da shį daanohsį́go doo biká na'ídaadołkidgo
da. 28 Áídá' ła', Díí hidáń k'e'eshchíń baa hi'na̲ili at'éé, nohwiła̲iiyúgo, daohsąą
hela', nohwił nagolna̲i'híí ńbígha̲, ła'íí ch'iyąągo doo dábik'eh da nzį́híí bighą:
ni'gosdzáń ła'íí biká' daagolíínííi dawa nohweBik'ehń bíyéehíí bighą dawa
daahiidąągo dábik'eh: 29 Ch'iyąągo doo dábik'eh da nńzį́híí bighą doo dishna̲iigo
ádishna̲ii da, áídá' nna̲ee nił nagolna̲i'íí ch'iyąągo doo dábik'eh da nzį́híí bighą:
gánna̲ii shį, Hidáń dawa shá bił ch'í'otąądá' nt'é bighą ła' nna̲ee hidáń doo
dawa bił ch'í'otąą dahíí shaa néít'ą́ą́? 30 Bik'ehgo'ihi'na̲ań shaa ch'oba'go
nt'éhéta hishąądá', nt'é bighą ba'ihénsį́go hishąą n'íihíí bighą nchǫ'go shaa
yá'iti'? nna̲ii shį. 31 Áídá' gánohwiłdishna̲ii, Da'ohsąągee ła'íí dant'é ádaahłeehgee
Bik'ehgo'ihi'na̲ań ba'ihégosį doleełhíí bighą ádaaht'į́į́h. 32 Jews daanliinií
hik'e doo Jews daanlį́ dahíí, ła'íí Bik'ehgo'ihi'na̲ań daayokąąhgo ha'ánáłséhíí
nohwighą nanánóhdéh hela': 33 Shíí dawa ánásht'į́ł́íí bee nna̲ee dawa bił
goyiłshǫ́ǫ́ hásht'ą́ą́, doo dashíí zhą́ nłt'éehíí ídáhásht'ą́ą́ da, ndi łáni nłt'éehíí bá
hásht'ą́ą́, yee hasdádokah doleełgo.

11

1 Shíí Christ be'esh'į́jhíí k'ehgo nohwíí ałdó' sheda'oł'į́į le'. 2 Shik'ííyú,
nohwa'ihédaansį, dawa bee shénádaałna̲iihíí bighą, ła'íí nt'é nohwił ch'íní'ą́ą́
n'íí dánohwił nagosisna̲i'híí k'ehgo t'ah bikísk'eh ádaanoht'eehíí bighą. 3 Áídá'
díí bídaagonołsį hasht'ą́ą́, Christ nna̲ee daantą́ą́gee yá sizį́į́go bitsits'inhíí k'ehgo
nlį́į́; ła'íí nna̲eehíí isdzáné yá sizį́į́go bitsits'inhíí k'ehgo nlį́į́; ła'íí ałdó'
Bik'ehgo'ihi'na̲ań Christ yá sizį́į́go bitsits'inhíí k'ehgo nlį́į́. 4 Nna̲ee nlíni bit-
sits'in doo bina'deńtsóozdá' okąąhyúgo, dagohíí Bik'ehgo'ihi'na̲ań binkááyú
yałti'yúgo, bitsits'in doo yidnłsį dago ánát'į́į́ł. 5 Áídá' isdzáné bitsits'in doo
bina'deńtsóoz dago okąąhyúgo, dagohíí Bik'ehgo'ihi'na̲ań binkááyú yałti'yúgo,
bitsits'in doo yidnłsį dago ánát'į́į́ł: ái isdzán bitsits'in hilzheedhíí k'ehgo
at'éé. 6 Áík'ehgo isdzán doo bitsits'in bina'deńtsóoz dayúgo bitsizíl k'ínógéésh:
áídá' isdzán bitsizíl k'égizhgo dagohíí hilzheedgo yik'ee ídaayándzį́yúgo bit-
sits'in bina'deńtsóoz le'. 7 Nna̲ee nlíni bitsits'in doo bina'deńtsóoz bik'eh da,
Bik'ehgo'ihi'na̲ań be'ilzaahíí nlį́į́go ízisgo ye'at'éehíí ch'í'na̲ah áyílsį́híí bighą:
áídá' isdzánhíí nna̲ee ízisgo ye'at'éehíí ch'í'na̲ah áyílsį. 8 Nna̲ee doo isdzán bits'ą́'dí'
alzaa da; ndi isdzánhíí nna̲ee bits'ą́'dí' alzaa. 9 Ła'íí nna̲ee doo isdzán bá

ábi'delzaa da; ndi isdzánhíí nnee bá ábi'delzaa. 10 Ái bighą isdzán bitsits'in bina'deńtsóoz bik'eh, ái biką' yidits'agíí bebígózįhíí bighą, Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'dí' daagolíínií daabo'įįhíí ałdó' bighą. 11 Ágáť'éé ndi, nohweBik'ehń binadzahgee nnee doo hagoť'éégo hileeh da, isdzán da'ádįhgo, ła'íí isdzán ałdó' doo hagoť'éégo hileeh da, nnee da'ádįhgo. 12 Isdzán nnee bits'ą'dí' ábi'delzaa, da'ágáť'éégo nnee isdzán bits'ą'dí' goleehgo ábi'delzaa; ndi dawahá Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą'dí' daaleehi ádaat'ee. 13 Dánohwíí díí nzhogo baa natsídaahkees: ya' isdzán bitsits'in doo bina'deńtsóoz dago Bik'ehgo'ihi'nań yokąąhíí dábik'eh née? 14 Da'ádaant'eehíí bee nohwił ch'ígóť'aah, nnee bitsizíl nneezyúgo yik'ee ídaayándzį. 15 Áídá' isdzán bitsizíl nneezíí bee ba'olníhi at'éé: bitsizílíí bitsits'in bik'eńłtsóoz doleełgo baa hi'né'. 16 Áídí' nnee ła' díí bighą łahadaadit'áh hádaat'įįyúgo, díínko bee bił nadaagołni', ádishnii n'íí k'ehgo ádaant'ee, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań daayokąąhgo ha'ánáłséhíí dawa ałdó' yikísk'eh ádaat'ee. 17 Áídá' díí bee nohwił nagoshni'íí nłt'éégo ánádaaht'įįł doo hagoť'éégo nohwiłdishnii da, íła'ánáht'įįhíí bits'ą'dí' doo nłt'éé daahłeeh da, da'itisgo nchǫ' daahłeeh. 18 Dantsé baa yashti'íí díínko, ínashood da'okąąh yune' íła'ánáht'įįhgee ilts'ą'yú daahohkahgo nohwa'ikonsį; áshiłniihíí łahzhį' hoshdląą. 19 Hadíí da'anii da'odlaaníí nohwitahyú bebídaagozį doleełhíí bighą ilts'ą'yú daahohkahíí nohwitahyú begoz'ąą doo. 20 Dałahágee íła'ánáht'įįhgee nohweBik'ehń doo da'anii dilzįhgo bá da'ohsąą da go'įį. 21 Áídá' da'idąągee dahałe dánohwíí nohwi'idánéhi daahsąągo nohwa'ikonsį, nnee ła' doo hwahá da'iyąą dadá': ái bighą ła' shiná' daanlįį, ła'ihíí łąągo da'idląą. 22 Ya' nohwigową nagoz'ąą yune' doo da'ohsąą da gá? Dagohíí Bik'ehgo'ihi'nań daayokąąhgo ha'ánáłséhíí doo bił da'ołtag da née, ła'íí nohwitahyú tédaat'iyéhíí ídaayádaandzįgo ádaahłe' née? Nt'é nohwiłdishnii áídá'? Ya' díí bighą nohwa'ihénsįgo yashti' doleeł gá? Dah, doo áik'ehgo nohwaa yashti' da. 23 Nohwitahyú nashaadá' nohwił ch'ígoní'ąą n'íí nohweBik'ehń shił ch'ígon'áni at'éé, ái díínko, Jesus nohweBik'ehń yik'edaannііhíí bílák'edaabistįįdá', da'ái bitł'é'gee báń náidn'ąą: 24 Áídí' ya'ihénzįgo oskąądá' iłk'édaizné'go gánnііd, Nkóh, daohsąą; díí shits'í át'éé, nohwá nehestǫ'i: díí bee shínádaadołníhgo ánádaaht'įįł. 25 Da'iyaaníí bikédí'go da'ágáť'éégo idee beda'iskaaníí náidnkąągo gánnііd, Díí idee besikaaníí shidił bee áníidégo Bik'ehgo'ihi'nań hik'e nnee biłgo łángoť'aaníí át'éé: náda'ohdlíhgee bee shínádaadołníhgo ánádaaht'įįł. 26 Díí k'ehgo báń nádaahdįįhgee, ła'íí díí k'ehgo idee bee náda'ohdlíhgee, nohweBik'ehń daztsaaníí ch'í'nah ádaanołsį, nádzáázhį'. 27 Ái bighą hadíń doo godnłsį dago díí báń yiyąąyúgo, dagohíí díí nohweBik'ehń bi'ide' bee idląąyúgo, nohweBik'ehń bits'í ła'íí bidił yich'į' nihesíí. 28 Áik'ehgo nnee dawa ídinel'įįgo zhą́ báń yiyąą ła'íí idee bee idląą le'. 29 Hadíń doo dábik'ehyú át'éé dadá' iyąąyúgo ła'íí idląąyúgo, ái bee dabíí góyéégo ích'į'godoť'áá́ł, da'anii nohweBik'ehń bits'í doo yidnłsį dahíí bighą. 30 Ái bighą nohwitahyú łáni doo nadaalwod da ła'íí kaa yaa nakai, ła'íí łáni da'ilhosh. 31 Néé da'anii ídaadinel'įį lęk'eyúgo doo nohwaa yá'iti' da doleeł. 32 Áídá' nohwaa yá'iti' lęk'eyúgo nohweBik'ehń nohwił ch'ídaago'aahgo nohwiniidaagodnłsį, ni'gosdzáń biká' nnee doo bił nohwił ch'ígódeeh da doleełhíí bighą. 33 Ái bighą, shik'ííyú, da'ohsąągee íła'ánáht'įįhyúgo iłba' nasóohtąą. 34 Nnee ła' shiná' silįį lęk'eyúgo gowąyú iyąą le'; áik'ehgo íła'ánáht'įįhíí doo nohwił ch'ígódeeh da. Ła' biká nadaashídołkid n'íí náńsdzáágo hasht'egodeshłíił.

12

1 Shik’ííyú, k’adíí Holy Spirit bits’ą́’dí’ kaa hi’né’íí hagot’éégo at’éé shįhíí
bídaagonołsį́įh hasht’į́į́. 2 Bik’ehgo’ihi’n̤ań doo daahohkąąh dadá’ k’e’eshchíń
doo yádaałti’ dahi daahohkąąhgo ch’a’onáłsą́ą́ ni’íí bídaagonołsį. 3 Ái bighą
díí bídaagonołsį́įh dázhǫ́ hásht’į́į́, nn̤ee ła’ Bik’ehgo’ihi’n̤ań biSpirit binkááyú
yałti’yúgo doo Jesus bił ch’ígodíni at’éé n̤ii da go’į́į́: ła’íí nn̤ee ła’ Holy Spirit
binkááyú yałti’yúgo zhą́ Jesus nohweBik’ehń nlį́į, n̤ii. 4 Holy Spirit bits’ą́’dí’
kaa hi’né’íí ił̨tah at’éé ndi Holy Spirit dała’áhi at’éé. 5 Bik’ehgo’ihi’n̤ań bá
na’idziidíí ił̨tah ádaat’ee ndi nohweBik’ehń dała’áhi. 6 Ił̨tah at’éégo nn̤ee
Bik’ehgo’ihi’n̤ań yá nada’iziid, ndi Bik’ehgo’ihi’n̤ań dała’áhi nn̤ee bíyéé́híí
dawa biláhyú ił̨tah at’éégo na’iziid. 7 Nn̤ee daant̨į́įgee Holy Spirit binkááyú
na’iziidíí baa daagodet’ąą, nn̤ee dawa bá nzhǫǫ doleeł̨go. 8 Áík’ehgo ła’ Holy
Spirit binkááyú yati’ góyáni baa daagodet’ąą; ła’ihíí da’ái Spirit-híí binkááyú
yati’ bee koł ígózini baa daagodet’ąą; 9 Ła’ihíí odlą’ bee daagodet’ąą, da’ái
Spirit binkááyú; ła’ihíí da’ái Spirit binkááyú ná’hilziihgo baa daagodet’ąą;
10 Ła’íí godiyį̨hgo ánáʼol’į̨ł̨go baa daagodet’ąą; ła’íí Bik’ehgo’ihi’n̤ań binkááyú
yádaałti’go; ła’íí spirits hago’at’éhihíí yídaagołsį̨go; ła’íí Holy Spirit binkááyú
yati’ doo bígózį dahíí yee yádaałti’go; ła’íí yati’ doo bígózį dahíí n̤iigo an̤ííhíí
yaa nanádaagoln̤i’go baa daagodet’ąą: 11 Díí dawa Spirit dała’áhi bits’ą́’dí’ kaa
daahi’né’, da’ái Spirit-híí dáhat’į́į́gee nn̤ee daant̨į́įgee yaa daagode’a’. 12 Kots’í
dała’á ndi łąąyú henláá, ła’íí łąąyú henláá ndi kots’í dała’áhi at’éé: Christ ałdó’
da’ágát’éé. 13 Áík’ehgo Holy Spirit dała’áhi bee daanohwigha dała’ázhį’ bap-
tize ádaanohwi’deszaa, Jews daandliiníí dagohíí doo Jews daandlį̨į dahíí, isnáh
daandliiníí dagohíí doo isnáh daandlį̨į dahíí; Holy Spirit dała’áhihi bits’ą́’dí’
daahiidląągo ádaanohwi’deszaa. 14 Kots’í dała’áhi łąąyú henláá, doo dała’á zhą́
da. 15 Kokeehíí, Shíí doo kogan nshłį̨į dahíí bighą doo kots’í itah nshłį̨į da,
n̤ii lę́k’eyúgo, ya’ doo kots’í itah nlį́į da gá? 16 Ła’íí kojaahíí, Shíí doo kon̤aa
nshlį̨į dahíí bighą doo kots’í itah nshłį̨į da, n̤ii lę́k’eyúgo, ya’ doo kots’í itah
nlį́į da gá? 17 Kots’íhíí dawa kon̤aa nlį́įyúgo hagot’éégo ch’idits’ag? Kots’íhíí
dawa kojaa nlį́įyúgo hagot’éégo ich’iłchį̨į́h doo? 18 Áídá’ Bik’ehgo’ihi’n̤ań dabíí
hát’į́į́híí k’ehgo kots’í łąąyú henlááhíí daanné’gee kots’í bee hadaadeszaa.
19 Kots’í bits’ádaadehezlaahíí dała’áyúgo, hagot’éégo its’í hileeh áídá’? 20 Áídá’
kots’í łąąyú henláá ndi kots’íhíí dała’áhi. 21 Áík’ehgo kon̤aahíí doo hagot’éégo
koganhíí, Doo hánesht’į́į da, yiłn̤iih da; ła’íí kotsits’inhíí doo hagot’éégo ko-
keehíí, Doo hánesht’į́į da, yiłn̤iih da. 22 Doo ágát’éé da, kots’í łąąyú henlááhíí
doo nalwod da ngoln̤iihíí ákón̤e’ itah nlį́įgo zhą́ kots’í gólį́į́: 23 Nohwits’í
łąąyú henlááhíí ła’ dá’ich’į’go baa natsídaahiikees ndi, ái ła’ihíí bitisgo nłt’éégo
bił da’ónltag; nohwits’í łąąyú henlááhíí doo hagot’éégo nel’į́į́ bígonedząą
dahíí dayúwehyú nłt’éégo bił da’ónltag. 24 Áídá’ nohwits’í łąąyú henlááhíí
daadilkǫǫhyú hit’į́įgo alzaahíí doo bił da’ónltag da: áídá’ Bik’ehgo’ihi’n̤ań
dawa dała’ ładaayizn̤il, doo bił da’ónltag dahíí dabíí nłt’éégo áyíłsį̨: 25 Áík’ehgo
nohwits’í łąąyú henlááhíí doo ił̨k’edaadi’n̤iih da doleeł̨; áídá’ nłt’éégo ádaałiilzį
doleeł̨go Bik’ehgo’ihi’n̤ań dała’ázhį’ ładaayizn̤il. 26 Áík’ehgo dała’á biniigonłt’éé
lę́k’eyúgo dawa yił̨ biniidaagonłt’éé; dagohíí dała’á daach’idnłsį̨ lę́k’eyúgo
dawa yaa bił̨ daagozhǫ́ǫ́ doleeł̨. 27 Áík’ehgo nohwíí itah Christ bits’í daanohł̨į,
ła’íí dała’á daanoht̨į́įgee łąąyú henlááhíí daanohł̨į. 28 Bik’ehgo’ihi’n̤ań díí
k’ehgo ínashood daanliiníí bitahyú nyiiǹn̤il lę́k’e, dantségee bindaal’a’á daan-
lį̨į́go, nakigeehíí binkááyú yádaałti’go, taagigeehíí ił̨ch’ígó’aahgo, iké’geehíí
godiyį̨hgo ánáʼol’į̨ł̨go, ná’ilziihgo, ich’on̤iigo, nant’án daanlį̨į́go, ła’íí Holy Spirit
binkááyú yati’ doo bígózį dahíí yee yádaałti’go. 29 Ya’ dawa Bik’ehgo’ihi’n̤ań

bindaal'a'á daanlįį née? Ya' dawa binkááyú yádaałti' née? Ya' dawa iłch'ígó'aahíí daanlįį née? Ya' dawa godiyįhgo ánáda'ol'įįł née? 30 Ya' dawa nná'daahilziihgo baa godeť'ąą née? Ya' dawa Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózį dahíí yee yádaałti' née? Ya' dawa nt'é ni̲igo a̲níihíí yaa nanádaagol̲ni'go baa godeť'ąą née? 31 Áídá' Holy Spirit bits'ą'dí' kaa hi'né'íí itisgo at'éehíí zhą́ hádaaht'įį le': áídí' díínko itisgo ágot'éhi nohwił ch'í'n̲ah ágóshłéh.

13

1 Nn̲ee daanliinií nłt'éégo yádaałti'íí ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á yaaká'yú daagolínihíí biyati' bee yashti'shą' ndi, shił'ijóónií da'ádįhyúgo bésh dilwoshé áhiłts'agíí, dagohíí bésh be'idot'ałé łídiildiłgo áhiłts'agíí k'ehgo ánsht'ee. 2 Bik'ehgo'ihi'n̲ań shinkááyú yałti'íí shaa godeť'ąąshą' ndi, nt'é doo bígózį da n'íí dawa bígonsįshą' ndi, dawa shił ígózįshą' ndi, ła'íí shi'odlą'íí bee dził láshį godihi'n̲iił lę́k'e ndi, shił'ijóónií da'ádįhyúgo shíí doo nt'é nshłįį da. 3 Dawa shíyéehíí tédaat'iyéhíí baa hishn̲íiłshą' ndi, ła'íí shidi'didlidgo baa ídinsht'ąą lę́k'e ndi, shił ijóónií da'ádįhyúgo shíí doo nt'é bee hisht'įį da. 4 Koł ijóónií nyéé lę́k'e ndi ńzaadzhį' bidag ách'íť'éé, ła'íí koł goch'oba'; ła' bíyéehíí doo ídáhách'íť'įį́ da; doo ída'ch'odlíí da, doo ích'idilkąąh da, 5 Koł ijóónií doo nchǫ'go ách'íť'įį́ da, doo dashízhą́ ch'inzį da, doo dágóshch'į' bágoch'iłchįįh da, doo dénchǫ'égo baa nats'ítsikees da; 6 Doo nchǫ'go ágot'eehíí baa koł gozhǫ́ǫ́ da, áídá' da'an̲ii ágot'eehíí zhą́ baa koł gozhǫ́ǫ́; 7 Dawa bidag ách'íť'éé, dawa ch'odlą́ą, nłt'éehíí dawa nch'ołíí, dawa bich'į' dahch'idnłdǫh. 8 Koł ijóónií doo ádį́į́h da: yun̲áásyú ágon̲e'íí baa nagoln̲i' lę́k'e ndi bech'ígon̲áh; Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózį dahíí bee yách'iłti' lę́k'e ndi bengowáh; bee koł ígózinií bech'ígowáh. 9 K'adíí łahzhį' zhą́ bídaagonlzį, hik'e yun̲áásyú ágon̲e'íí łahzhį' zhą́ baa nadaagohiiln̲i'. 10 Áídá' Bik'ehgo'ihi'n̲ań ngonłchíihíí dawa łalzaagee, doo dayúweh łahzhį' zhą́ bídaagonlzį da doo, áídá' dawa nohwił ídaagozį doleeł. 11 Chą́ghášhé nshłįįdá' chą́ghášhé k'ehgo yashti' ni', chą́ghášhé k'ehgo doo gonsą́ą́ dago natséskees ni': áídá' nn̲ee síl̨į́ hik'e chą́ghášhé k'ehgo ánsht'ee n'íí shits'ą' bee yó'ogoyáá ni'. 12 K'adyúgo káť'íné doo nzhǫǫgo biyi' got'įį dahíí biyi' daadet'įįhíí k'a'at'éé, áídá' biká' ngonyáágo daałinél'įįhíí k'ehgo nzhǫǫgo got'įį doleeł: k'adyúgo łahzhį' zhą́ bígonsį, áídá' biká' ngonyáágo dawa bígonsį doleeł, dashíí shígózįhíí k'ehgo. 13 Áík'ehgo ki'odlą', hik'e nłt'éehíí nch'ohołíihíí, ła'íí koł ijóónií biłgo, díí taagihíí begoz'ąą; ndi koł ijóónií itisgo at'éé.

14

1 Ił ijóónií be'ádaanoht'eego biká hádaaht'įį, ła'íí Holy Spirit bits'ą'dí' kaa hi'né'íí hádaaht'įį, ndi Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwinkááyú yałti'íí itisgo hádaaht'įį. 2 Hadíń Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózį dahíí yee yałti'íí doo nn̲ee yich'į' yałti' da, ndi Bik'ehgo'ihi'n̲ań zhą́ yich'į' yałti': nn̲ee doo ła' yígółsį dago; áídá' doo bígózį dahíí biyi'siziinií yee yaa yałti'. 3 Áídá' hadíń Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú yałti'íí nn̲ee yich'į' yałti', nn̲ee bi'odlą' nłdzilgo áile' doleełgo, ła'íí yidag yałti'go, ła'íí yił goyiłshǫ́ǫ́go ánádaahidle'go. 4 Hadíń yati' doo bígózį dahíí yee yałti'íí dabíí bi'odlą' nłdzilgo áile', áídá' Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú yałti'íí ínashood ha'ánáłséhíí bi'odlą' nłdzilgo ádaile'. 5 Daanohwigha Holy Spirit nohwinkááyú yati' doo bígózį dahíí yee yałti'go hádaanohwisht'įį, ndi Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwinkááyú yałti'íí itisgo nohwá hásht'į́į́: hadíń Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú yałti'íí hadíń yati' doo bígózį dahíí nt'é n̲iigo a̲níihíí yaa nanágoln̲i'yúgo zhą́ nłt'éé, ínashood ha'ánáłséhíí bi'odlą' nłdzilgo áile' doleełhíí bigha. 6 Shik'ííyú, Holy Spirit

shinkááyú yati' doo bígózį dahíí yee yałtigo nohwaa níyááyúgo, doo nt'é bígonołsį̨ih at'éé da, Bik'ehgo'ihi'nań shił ch'í'nah áyíílaahíí nohwił ch'í'nah ádaashłe'yúgo zhą́, dagohíí bígonsį̨híí nohwił nagoshni'yúgo zhą́, dagohíí Bik'ehgo'ihi'nań shinkááyú yałti'yúgo zhą́, dagohíí nohwił ch'ígonsh'aahyúgo zhą́. 7 Be'idaadot'áłé, áí tsį̨sólta ła'íí béshts'ǫǫséta, doo daahinaa da ndi ánníhíí dits'ag, áídá' doo áígee annií dayúgo, hagot'éégo nt'é idot'áłéhíí bídaagoch'iłsį? 8 Ła'íí silááda bibéshdilwoshé doo áígee annií dayúgo, hadíńshą' nagonłkaadhíí bighą iłch'į'ídidle'? 9 Nohwihíí ágádaanoht'ee, yati' doo bígózį dahíí bee yádaałti'yúgo, hagot'éégo nt'é daadohniihíí yádaagołsį doleeł? Daazhógo da'ilį̨zhį' yádaałti'. 10 Ni'gosdzáń biká' yati' iłtah at'éégo doo áłch'ídé da shą' ndi, dawa bígózį̨go yádaałti'. 11 Áík'ehgo yati' doo bígonsį dayúgo, nnee ánníhíí nnee łahgo hadaazt'i'híí k'ehgo bich'į' ánsht'ee doleeł, ła'íí da'áík'ehgo shich'į' at'éé doleeł. 12 Áík'ehgo nohwíí Holy Spirit bits'ą́'dí' kaa hi'né'íí dázhǫ́ hádaaht'į̨go, ínashood ha'ánáłséhíí bi'odlą' nłdzilgo ádaile'íí itisgo hádaaht'į̨, áík'ehgo bee nada'ohsiid. 13 Áík'ehgo hadíń Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózį dahíí yee yałti' lę́k'eyúgo, nt'é niigo annííhíí yaa nanágolni'híí bighą okąąh le'. 14 Yati' doo bígózį dahíí bee oshkąąh lę́k'eyúgo, shiyi'siziinií okąąh ndi nt'é dishniigo ádishniihíí doo bígonsį dago, doo shiini' bee oshkąąh da. 15 Hagolá ashne' áídá'? Shiyi'siziinií bee oshkąąh, ła'íí bígonsį̨go oshkąąh ałdó'; shiyi'siziinií bee idish'aał, ła'íí bígonsį̨go ałdó' idish'aał. 16 Dagohíí niyi'siziinií zhą́ bee Bik'ehgo'ihi'nań ba'ihénńzį̨yúgo, nnee Christ doo hwahá nłt'éégo yígołsį̨id dahíí onkąąhgo ánniihíí doo yígółsį dadá', hagot'éégo, Da'anii doleełgo at'éé, nii doleeł? 17 Nłt'éégo ihénńzį̨go onkąąh ndi nidits'agíí doo bich'odaasíńni' da. 18 Daanohwigha nohwitisgo Holy Spirit shinkááyú yati' doo bígózį dahíí yee yałti'go Bik'ehgo'ihi'nań ba'ihénsį: 19 Ágát'éé ndi ínashood ha'ánáłséhgee goneznán doo náhóltag dayú yati' doo bígózį dahíí bee yashti'shą' ndi, yati' ashdla' yídaagołsinií nnee ła' bee bił ch'ígonsh'aahíí bighą bee yashti'íí itisgo shił nłt'éé. 20 Shik'íiyú, nohwił ídaagozį zhinéégo doo chą́ghášhé k'ehgo zhą́ be'ádaanoht'ee da le': áídá' nchǫ'íí zhinéégo mé'híí k'ehgo be'ádaanoht'ee, nohwił ídaagozį zhinéégo nnee báyáń daasilį̨híí k'ehgo be'ádaanoht'ee le'. 21 Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aaníí biyi' gánníígo bek'e'eshchį́, Nnee biyati' łahgo at'éhi, ła'íí nnee nanidí'íí biyati' bee díí nneehíí bich'į' yashti' doo; ágát'éé ndi doo daashidits'ag da doleeł, nii, nohweBik'ehń. 22 Áík'ehgo Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózį dahíí godiyį̨hgo be'ígóziníí át'éé, áí da'odlaaníí doo bá alzaa da, áídá' doo da'odląą dahíí bá alzaa: ndi Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú yati'íí doo da'odląą dahíí doo bá alzaa da, áídá' da'odlaaníí bá alzaa. 23 Áík'ehgo ínashood dawa íła'adzaadá' dawa yati' doo bígózį dahíí yee yádaałti' lę́k'eyúgo, ła'íí nnee ła' Christ doo hwahá nłt'éégo yídaagołsį̨id dahíí, dagohíí doo da'odląą dahíí hah'ákaiyúgo, Nohwiini' ádaadį̨h, daanohwiłnii doleeł go'į́. 24 Áídá' dawa Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú yádaałti' lę́k'eyúgo, ła' nnee doo odląą dahíí, dagohíí Christ doo hwahá nłt'éégo yígołsį̨id dahíí hah'ayááyúgo, binchǫ'íí bił ch'í'nah áile', ła'íí yá'iti'íí yidezts'ą̨ąhíí bighą ídinél'į̨ doo: 25 Áík'ehgo bijíí biyi' nainł'į' n'íí ch'í'nah áyíílaago, Bik'ehgo'ihi'nań yich'į' hishzhiizhgo yokąąh doleeł, Da'anii Bik'ehgo'ihi'nań nohwił nlį̨į lá, niigo. 26 Hagolá ádaahne' áídá', shik'íiyú? Íła'ánáht'į̨hgee daanohtį̨į̨gee ła' ido'aał, ła' iłch'ígó'aah, ła' Holy Spirit binkááyú yati' doo bígózį dahíí yee yałti', ła' bił ch'í'nah ágólzį̨go yaa nagolni', ła' yati' doo bígózį dahíí nt'é niigo annííhíí yaa nanágolni'. Ái dawa ínashood nłdzilgo nazį̨į doleełhíí bighą ánádaaht'į̨ł le'. 27 Nnee ła' yati' doo bígózį dahíí yee yádaałti' lę́k'eyúgo, naki dagohíí taalt'éégo zhą́

begoz'ąą, áí bitisgo dah, dáłiké'go yádaałti' le'; ła'íí nt'é n̲iigo an̲íihíí dała'á yaa nanágoln̲i' le'. 28 Áídá' nt'é n̲iigo an̲iihíí yaa nanágoln̲i'íí doo hak'i dayúgo, doo yádaałti' dago nłt'éé, ha'ánázéh yun̲e', ích'į' yádaałti'go zhą́, ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań yich'į' yádaałti'go nłt'éé. 29 Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú yádaałti'íí naki dagohíí taalt'éégo yádaałti' le', ła'ihíí nt'é daan̲iigo yádaałti'íí yaa natsídaakees le'. 30 Ła' itah dahsdaahíí nt'éhéta Bik'ehgo'ihi'n̲ań bits'ą́'dí' bił ch'í'n̲ah alzaayúgo, dantsé yałti'íí dant'éheego at'éé le'. 31 Áík'ehgo daanohwigha Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwinkááyú yałti'íí nohwá bił ch'í'otąą, dáłiké'go, daanohwigha bídaagonoł'aah doleełgo, ła'íí daanohwigha nohwił daagoyiłsho̱o̱ doleełgo. 32 Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú yádaałti'íí ídaa daagodzą́ągo dábik'eh. 33 Godikishíí doo Bik'ehgo'ihi'n̲ań bits'ą́'dí'hi at'éé da, áídá' nkegohen'áánií zhą́, Bik'ehgo'ihi'n̲ań bá hadaadeszaahíí, ínashood daanliiníí, ha'ánáłséhgee ágágot'ee. 34 Ha'ánázéh yun̲e' isdzáné dant'éheego ádaat'ee le': doo ákón̲e' yádaałti' dago bágoz'ąą; da'dits'ago bágoz'ąą, begoz'aaníí ałdó' án̲íihíí k'ehgo. 35 Dant'éhéta yídaagoł'aah hádaat'į́yúgo yił nadaann̲eehíí gowąyú nayídaadiłkid le': isdzáné ha'ánázéh yun̲e' yádaałti'yúgo bik'e ídaayágosį. 36 Ya' ádishn̲iihíí doo nohwił dábik'eh da née? Ya' Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati'íí nohwíí nohwits'ą́'dí' begodeyaahi daanohsį née? Dagohíí dánohwízhą́ nohwaa hi'né'i daanohsį née? 37 Nn̲ee ła' Bik'ehgo'ihi'n̲ań shinkááyú yałti', dagohíí Holy Spirit be'ánsht'ee nzį́yúgo, nohwich'į' k'e'eshchiihíí nohwe Bik'ehń yegos'ánihi at'éehíí yígółsį doleeł. 38 Ła' nn̲ee díí doo yígółsį hát'į́ dahíí, dayúwehégo doo yígółsį da le'. 39 Áík'ehgo shik'ííyú, Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwinkááyú yałti'íí dázho̱ hádaaht'į́, ła'íí Holy Spirit nohwinkááyú yati' doo bígózį dahíí bee yałti'íí dah doo daabiłdohn̲ii da. 40 Ha'ánázéh yun̲e' doo godikish dago ła'íí iłch'į'daagodinołsį́go goz'aaníí k'ehgo ánádaaht'į́ł le'.

15

1 K'adíí shik'ííyú, yati' baa gozhóni nohwich'į' baa nagosisn̲i' n'íí nohwił ch'í'n̲ah ánánáshdle'; áí nágodoh'ąą n'íí, áí bee ndaasozį́; 2 Da'áí bee hasdánohwidi'n̲iił, baa nohwił nagosisn̲i' n'íí bínádaałn̲iihgo daahonohtą'yúgo; doo ágádaanoht'ee dayúgo doo da'an̲iigo da'osohdląąd da. 3 Yati' shaa hi'né'íí itisgo at'éhi nohwaa daasiné' ni', gánohwiłdén̲iidgo, Christ nohwinchǫ'híí bighą daztsąą, Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' bek'e'eshchiiníí k'ehgo; 4 Áídí' łehiiltį́į́, taagi hileehíí bijį́į́ naadiidzaa, Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' bek'e'eshchiiníí k'ehgo. 5 Áídí' Céphas bo'į́į́ lę́k'e, áídí' binal'a'á nakits'ádahíí ałdó' daabo'į́į́ lę́k'e: 6 Áí bikédí'go nohwik'isyú, ínashood daanlínihíí, ashdla' gonenadín bitisyú dała' daabo'į́į́ lę́k'e; áí dásdozhą́ dawa díí jį́į́ t'ah daahin̲aa, áídá' ła' da'iłhaazh. 7 Áí bikédí'go James bo'į́į́ lę́k'e; áídí' nadaal'a'á dawa ałdó'. 8 Da'iké'yú shíí ałdó' hiłtsąą ni', doo gonshłeeh dagee gosil̨į́híí k'ehgo. 9 Nadaal'a'á dawago shíí doo bił ótag dahíí nshłį́į́, nal'a'híí k'ehgo doo shido'jíí bik'eh da, Bik'ehgo'ihi'n̲ań daayokąąhgo ha'ánáłséhíí góyéégo bich'į' nagosh'áá lę́k'ehíí bighą. 10 Bik'ehgo'ihi'n̲ań biłgoch'oba'íí bee ánsht'eehíí k'ehgo ánsht'ee: biłgoch'oba'íí bee shaa godet'aaníí doo daazhógo shainé' da; áídá' da'des'a'íí dawa bitisgo nyeego nasízíid: áídá' doo shíí ásht'į́į́ da, Bik'ehgo'ihi'n̲ań biłgoch'oba'íí shił nliiníí át'į́į́. 11 Ágát'éé ndi shíí dagohíí ła' da'des'a'íí nohwich'į' yádaałti' ndi, díí k'ehgo yádaahiilti'go da'osohdląąd. 12 Christ daztsąądí' naadiidzaago baa na'gon̲i'dá', hagot'éégo nohwitahyú ła', nanezna'íí doo naadikáh da, daadohn̲ii? 13 Nanezna'íí doo naadikáh dayúgo Christ doo naadiidzaa da: 14 Ła'íí Christ doo naadiidzaa dayúgo,

nohwił nadaagohiilnį'íí doo íłíį da silįį, ła'íí nohwi'odlą'íí ałdó' doo nt'é da silįį. 15 Nanezna'íí doo naadikáh dayúgo Bik'ehgo'ihi'nąń doo Christ naadiidzaago áyíílaa da, áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nąń baa łéda'ilchoogo nohwígózį, Bik'ehgo'ihi'nąń Christ naadiidzaago áyíílaa, daan'niihíí bighą. 16 Nanezna'íí doo naadikáh da lęk'eyúgo, Christ ałdó' doo naadiidzaa da: 17 Ła'íí Christ doo naadiidzaa dayúgo, nohwi'odlą' doo íłíį da; áík'ehgo nohwinchǫ'íí t'ah biyi' nahkai. 18 Áík'ehgo Christ bił dała'á daanlįįgo da'iłhaazhíí ałdó' ch'a'ondéeh. 19 Dadíí ni'gosdzáń biká'gee daahin'naago zhą Christ bee nłt'éégo ágot'eehíí ndaahóndliiyúgo, néé nnee dawa bitisgo dénohwaagoch'oba'é. 20 Áídá' da'anii Christ daztsąądí' naadiidzaa, da'iłhoshíí bitahdí' dantsé naadiidzáhi nlįį. 21 Áík'ehgo nnee dała'á biláhyú da'itsaahi bengonyááhíí k'ehgo nnee dała'á biláhyú nanezna' n'íí naadikáh doo. 22 Adam bits'ą'dí' nnee dawa nanne'híí k'ehgo Christ bił dała'á daanliinií dawa nadaahi'naa doleeł. 23 Áídá' nnee dała'á daantįįgee naahikáh doleeł, Christ dantsé naadiidzaahíí nlįį; ái bikédí'go Christ daabíyéehíí ałdó' naadikáh, dabíí nádzáágo. 24 Nadaant'aahíí dawa, ła'íí yedaabik'ehgo binawod daagolįį n'íí dawa Christ da'ílíí yiłchiihíí bikédí'go, áń bilałtł'áhgee begoz'ąą n'íí biTaa, Bik'ehgo'ihi'nąń, yainádi'aahdá' goldohíí bengodogaał. 25 Christ be'ina'íí dawa bikełtł'ááh nni'nilzhį' yebik'eh doleełi at'éé. 26 Da'iké'yú be'ina' da'ílíí yiłchiihíí ái da'itsaahi. 27 Bik'ehgo'ihi'nąń dawahá Christ bikełtł'ááhzhį' nyinnil. Áídá', Dawahá bikełtł'ááhzhį' nni'nil, niidá' hadíń bikełtł'ááh dawahá nyinnilíí doo itah nlįį dahíí nłt'éégo bígózį. 28 Dawahá biyahzhį' alzaadá', Bik'ehgo'ihi'nąń dawahá biYe' biyahzhį' áyíílaa n'íí biYe' ałdó' dabíí biyahzhį' ádedlaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nąń dawa yebik'eh doleeł. 29 Doo ágát'éé dayúgo, daztsáni bá baptize ádaabi' — dilne'íí nt'é bighą ádaat'įį? Nanezna'íí doo naadikáh dadá' nt'éshą' bighą bá baptize ádaabi'dilne'? 30 Ła'íí nt'éshą' bighą dawa jįį da'o'aałgee négodzidíí bidahzhį' nasiidzįį? 31 Shik'ííyú, Christ Jesus biláhyú nohwee shił gozhǫǫhíí bighą gánohwiłdishnii, Dawa jįį da'itsaahíí bee shich'į' goz'ąą. 32 Nnee ni'gosdzáń biká' zhineehíí yádaałti'híí k'ehgo yashti'go gádishnii, Dziłká'yú bégódzidi daagolíínií Ephesusgee bił nadaagonshkaad lęk'eyúgo, nt'é bee hisht'įį, nanezna'íí doo naadikáh dadá'? Ła' gádaanii, Haląą da'idąą le', da'idląą le': hiskąą dahiitsaahíí bighą. 33 Nohwich'į' nadoch'aa hela'; nnee daanchǫ'ihíí bił nach'ikaiyúgo nłt'éégo ách'ít'éehíí yiłchǫǫh. 34 Ch'ínádaanohdziid, nłt'éégo ihi'naahíí baa nánohkáh, nchǫ'go ánádaahne' hela'; nohwitahyú ła' Bik'ehgo'ihi'nąń doo yídaagołsį da: bik'ee ídaayádaanohdzį doleełhíí bighą ádaanohwiłdishnii. 35 Áídá' nnee ła' na'ídaadiłkid, Hagot'éégo nanezna' n'íí naadikáh? Bits'í hago'at'éhi yee naadikáh doleeł? daaniigo. 36 Ni, nnee doo gonyáni, nt'éhéta k'edińlaahíí ntsé datsaahíí k'ehgo alne'yúgo zhą hajéeh: 37 Hant'é hajéédíí doo ái ga'at'éhi k'edińlaa da, k'edilzíí zhą k'edińlaa, tł'oh naghái dagohíí łahgo at'éhihíí shį: 38 Hant'é hajéédíí Bik'ehgo'ihi'nąń dabíí hát'ííyú áile', áík'ehgo k'edilzíí dała'á n'ąągo hajéédgo iłtah at'éégo ánoligo áile'. 39 Its'í doo dawa łełt'ee da: ła' nnee bits'í, ła'íí dawahá nadaakaihíí, ła'íí łóg, ła'íí dlǫ' ałdó'. 40 Its'í ła' yaaká'yú daagolįį, ła'ihíí ni'gosdzáń biká' daagolįį: yaaká'yúhíí be'ízisgo at'éhi doo ni'gosdzáń biká'yúhíí be'ízisgo at'éhi łełt'ee da. 41 Ya'ái dásahngo bits'ą'dindlá́ád, tł'é'gona'ái dásahngo ałdó' bits'ą'dindlá́ád, ts'iłsǫǫsé dásahngo bits'ą'dindlá́ád; ts'iłsǫǫsé dała'á n'ąągo łahgo at'éégo bits'ą'dindlá́ád. 42 Nanezna' n'íí naadikáhíí ałdó' ágát'éé. Its'í k'edilzíí k'ehgo łehi'né'íí hichǫǫh, its'í łahgo at'éhi yee naadikáh, doo daahichǫǫhi da. 43 Its'í doo íłíįgo łehi'né' n'íí ízisgo at'éégo nádidáhgo alne': doo nalwodgo łehi'né' n'íí

binawod golı̨́go nádidáhgo alı̨e’. 44 Dá ni’gosdzáń biká’gee kots’íhihíí łehi’né’ n’íí yaaká’dí’go kots’íhihíí bee nách’ididáh. Kots’í ni’gosdzáń biká’gee golı̨́, ła’íí yaaká’dí’go kots’í gólı̨́. 45 Gáı̨́go bek’e’eshchı̨ı̨, Dantsé nı̨ee alzaahíí Adam holzéhi hiı̨aa silı̨ı̨; Adam iké’yúhíí spirit be’ihi’ı̨aahíí silı̨ı̨. 46 Áídá’ its’í yaaká’dí’ góliínii doo ntsé begonyáá da, ndi its’í ni’gosdzáń biká’ góliínii ntsé begonyáá, áníita its’í yaaká’dí’ góliínii begonyáá. 47 Dantsé nı̨ee alzaahi ni’gosdzáń bits’ą́’dí’ nlı̨ı̨, łeezh bee alzaa: iké’gee nı̨eehíí yaaká’dí’ nyáá, áń nohweBik’ehń nlı̨ı̨. 48 Ni’gosdzáń biká’ nı̨ee łeezh be’ádaaszaahíí, dantsé nı̨ee łeezh be’alzaahíí k’ehgo ádaat’ee: ła’íí yaaká’yú daagolíínii, nı̨ee yaaká’dí’ nyááhíí k’ehgo ádaat’ee. 49 Nı̨ee łeezh be’alzaahíí k’a’ádaandlı̨ı̨go daagosiidlı̨ı̨híí k’ehgo yaaká’dí’ nı̨ee ałdó’ k’a’ádaandlı̨ı̨ doleeł. 50 Shik’ííyú, díí nohwił nagoshı̨i’, nı̨ee daanliinii bits’í hik’e dił biłgo Bik’ehgo’ihi’ı̨ań bilałtł’áhgee daanliinii doo itah daaleeh da; its’í nanne’ doleełíí ihi’ı̨aa doo ngonel’ąą dahíí doo bíyéé daaleeh at’éé da. 51 Isąą, doo bígózı̨ da n’íí nohwił ch’í’ı̨ah ashłe’; doo daanohwigha da’iilwosh da doleeł, áídá’ łahgo ádaant’eego ánohwi’dilı̨e’ doleeł, 52 Dagoshch’ı̨’, ch’inesk’ołíí k’ehgo, iké’yú béshdilwoshé ánı̨iidgee: béshdilwoshé áı̨íí doleeł, ła’íí nanezna’ n’íí its’í doo hichǫǫhíí bee naadikáhgo ádolı̨iił, ła’íí néé łahgo ádaant’eego ánohwi’dilı̨e’ doleeł. 53 Díí its’í hichǫǫhíí its’í áníidéhi doo hichǫǫh dahíí ík’eyidleeh doleeł, ła’íí díí its’í datsaahíí its’í áníidéhi doo datsaah dahíí ík’eyidleeh doleeł. 54 Áík’ehgo díí its’í hichǫǫhíí doo hichǫǫh dahíí ík’eyiidlaago, ła’íí díí its’í datsaahíí doo datsaah dahíí ík’eyiidlaago, gáı̨́igo bek’e’eshchiinii begolı̨e’ doleeł, Da’itsaah n’íí baa gonezı̨aago doo nt’é da silı̨ı̨. 55 Da’itsaahíí ńlíni, ninawod bee nohwighą́ą́ n’íí hayú begoz’ąą? Da’itsaahíí ńlíni, gonłı̨éé n’íí hayú goz’ąą? 56 Nohwinchǫ’híí bighą da’itsaahíí nalwod; ła’íí begoz’aanii biláhyú nchǫ’íí nalwod. 57 Áídá’ Bik’ehgo’ihi’ı̨ań ba’ihégosı̨, áń nohweBik’ehń Jesus Christ biláhyú da’itsaahíí baa daagonlı̨éehgo ánohwile’. 58 Ái bighą, shik’ííyú, shił daanohshóni, nłdzilgo nasozı̨ı̨, doo bits’ą́’ daadiho’náhgo da, da’ákozhą́ łą́ągo nohweBik’ehń bá nada’ohsiid, nohweBik’ehń biláhyú bá nada’ohsiidíí doo da’ílínéhi at’éé dago bídaagonołsı̨híí bighą.

16

1 K’adíí nı̨ee Bik’ehgo’ihi’ı̨ań báhadaadeszaahíí zhaali bá ndaahohı̨iiłíí bee nohwich’ı̨’ yashti’: Galatiayú ínashood ha’ánáłséhíí gábiłdishı̨ii n’íí k’ehgo nohwíí ałdó’ ágádaahı̨e’. 2 Godilziníí bijı̨ı̨ dábik’ehń dała’á nohtı̨ı̨gee Bik’ehgo’ihi’ı̨ań danelt’eego bee nohwich’ozı̨i’híí k’ehgo zhaali ła’ k’ihzhı̨’ ndaahohı̨iiłgo iłch’ı̨’ ndaahohı̨iił, áík’ehgo níyáágee doo zhaali ndaahohı̨iił da doleeł. 3 Áík’ehgo akú níyáágo nı̨ee ła’ nzhǫǫ daadohı̨iihíí naaltsoos baa daanohı̨iił, ái zhaali baa daasoné’íí Jerusalemyú daidiiné’híí bighą akú daadish’aał. 4 Shíí ałdó’ akú dishá́h dábik’ehyúgo, akú bił dishkah. 5 Macedóniayú ch’íńsháh shı̨: Macedóniayú ch’íníyáágo nohwaa deshaał. 6 Akú dét’ı̨hézhı̨’ nohwił nahashtą́ shı̨, dagohíí da’akú sheehai shı̨, áík’ehgo dahayú dahnáádishdáhyú bee shich’odaahı̨ii doleeł. 7 Akú ch’íńsháhgo doo dét’ı̨hézhı̨’ nohwistséé́h hásht’ı́ı́ da, áídá’ nohweBik’ehń hát’ı́ı́yúgo nohwił nahashtą́ hásht’ı́ı́. 8 Pentecost bengonyáázhı̨’ Éphesusgee siidáa doo. 9 Nłt’éégo na’isiidíí dahot’éhé bee shá ch’íńtą́ą́, ła’íí shich’ı̨’ nadaagonłkaadíí łą́ą́. 10 Timótheus nohwaa nyáágo doo neldzidgo ádaanołsı̨ da le’: nohweBik’ehń binasdziidíí nayik’í’iziid, shíí na’isiidhíí k’ehgo. 11 Doo hadíń da’ílínégo baa natsekees da le’: áídá’ bich’odaahı̨iigo bił gozhǫ́ǫ́go shich’ı̨’ dowáh: bíí hik’e shik’isyú ła’ ałdó’ shaa hikáhíí nhoshłíí. 12 Nohwik’isn Apollos holzéhi, nohwik’isyú

ła’ biłgo nohwaa hikáh dázhǫ́ hásht’íį́ ndi k’adyúgo doo digháh hát’íį́ da; ndi bá ch’ígót’i’ gozlį́į́go nohwich’į’ digháh ndi at’éé. 13 Daadeh’íį́, nohwi’odlą’íí bee nłdzilgo nasozį́į, báyáń k’ehgo ádaanoht’ee, nadaałwodgo nadaasozį́į le’. 14 Dawa ánádaaht’į́į́łíí łił daanohjǫǫgo ánádaaht’į́į́ł le’. 15 Shik’ííyú, Stéphanas bigową dágoz’ąą nt’éégo Akéyagee dantsé da’osdląądgo bídaagonołsį́, ła’íí ínashood daanliinií yiṉádaadéz’į́į́go yaa ádaadest’ąą, 16 Nṉee ágádaat’eehíí hik’e nohwich’odaaṉiihíí, ła’íí Bik’ehgo’ihi’ṉań bánada’iziidíí dawa daadohts’ago nánohwoshkąąh. 17 Stéphanas hik’e Fortunátas ła’íí Akéyas hikaihíí baa shił gozhǫ́ǫ́: nohwíí doo nohkáh dagee áí hikai. 18 Shiyi’siziiníí hanáyołgo ádaashiilaa, ła’íí nohwíí ałdó’ ágádaanohwislaa: nṉee ágádaat’eehíí daadinołsį́go ba’ihédaanohsį́. 19 Asiagee ínashood ha’ánáłséhíí dawa, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłṉii. Áquila hik’e Priscílla ła’íí bigową yuṉe’ ha’ánáłséhíí ałdó’ dawa nohweBik’ehń binkááyú, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłṉii. 20 Christ biláhyú nohwik’ííyú daanliinií dawa, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłṉii. Daagodinołsį́go daałohts’ǫs le’. 21 Shíí, Paul, Gozhǫ́ǫ́, nohwiłdishṉiihíí dashíí shigan bee k’eshiłchį́į́. 22 Nṉee ła’ doo Jesus Christ nohweBik’ehń bił nzhǫǫ dayúgo, bił ch’ígodíni at’éé. NohweBik’ehń nánídáh. 23 Jesus Christ nohweBik’ehń biłgoch’oba’íí bee nohwił goz’ąą le’. 24 Christ Jesus binkááyú shił ijóónií bee nohwich’į’ goz’ąą le’. Doleełgo at’éé.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE CORINTHIANS

1 Shíí, Paul, Bik'ehgo'ihi'ɳań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshłíni, ła'íí nohwik'isn Timotheus holzéhi biłgo, Bik'ehgo'ihi'ɳań daayokąąhíí Corinthgee ha'ánáłséhíí bich'į' k'e'iilchii, ínashood daanliinií dawa Akéya biyi' dahot'éhé daagolíínií biłgo: 2 Bik'ehgo'ihi'ɳań nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehń biłgo biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą'dí' iłch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. 3 Bik'ehgo'ihi'ɳań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, ba'ihégosį le', áń bits'ą'dí' aatét'íi begoz'ąą, Bik'ehgo'ihi'ɳań dawa bee hadag ánágodle'íí; 4 Áń góyéégo nohwich'į' nagowaagee hadag ádaanohwiłsį, nɳee dant'éhéta bee bich'į' nadaagontł'ogyúgo hadag ánádaahiidle'híí bighą, danéé Bik'ehgo'ihi'ɳań hadag ádaanohwiłsįhíí bee hadag ánádaahiidle'go. 5 Christ biłgo dánohwiniigonłt'éé ńt'éehíí k'ehgo Christ nłdzilgo hadag da'ánohwiłsį nt'éé. 6 Néé nohwiniigodilɳe' lęk'eyúgo, hadag ádaanoht'ee doleełhíí ła'íí hasdánohwiɳiił doleełhíí bighąhi at'éé, áí nohwiniigonłt'éehííł k'ehgo nohwíí ałdó' nohwiniigonłt'éehíí bee hadag ádaanoht'eego ádaanohwiłsį, ła'íí néé hadag ánohwi'dilɳe' lęk'eyúgo hadag ádaanoht'ee doleełhíí ła'íí hasdánohwiɳiił doleełhíí bighąhi at'éé. 7 Nłdzilgo nohwaa da'óndlii, díínko bígonlzįhíí bighą, néé nohwiniigodilɳe'híí k'ehgo nohwíí ałdó' nohwiniigodilɳe' ndi Bik'ehgo'ihi'ɳań hadag ádaanohwiłsįhíí k'ehgo nohwíí ałdó' Bik'ehgo'ihi'ɳań hadag ádaanohwiłsį doleeł. 8 Christ biláhyú nohwik'ííyú daanohłíni, Asiayú góyéégo nohwich'į' nagoyaahíí bídaagonołsį háhiit'įį, dázhǫ́ góyéégo nohwich'į' nagoyaahíí bighą nohwinawod dásdozhą́ asdįįdgo daahiitsaah ląą niidzįį: 9 Da'itsaahíí bee nohwá ngot'ąą niidzįį, áídá' danéé doo ída'óndlii da, ndi Bik'ehgo'ihi'ɳań nanezna'íí nádaayihii'ɳa'íí ba'óndlii doleełhíí bighą nohwich'į' ágodzaa. 10 Áń góyéégo da'itsaahíí yits'ą' nohwiɳil áídí' yits'ą' nánohwiɳííł: ła'íí ágánánohwidle' doleełgo ba'óndlii; 11 Nohwíí ałdó' nohwi'okąąhíí bee nohwich'odaahɳii, áík'ehgo nɳee łą́ągo nohwa da'oskąądgo hagot'éégo Bik'ehgo'ihi'ɳań nohwich'oznɳi'íí nɳee łą́ągo ba'ihédaanzį doleeł. 12 Díí baa nohwiłgozhǫ́ǫ́, díínko nohwijíí yuɳe' bígonlzį, ni'gosdzáń biká' nɳee bitahyú ła'íí itisgo nohwíí nohwitahyú Bik'ehgo'ihi'ɳań binadzahgee da'aɳiigo, doo daazhógo da ánáhiit'įįł, doo ni'gosdzáń biká'dí' igoyą'íí bee da, Bik'ehgo'ihi'ɳań biłgoch'oba'íí binkááyú ánáhiit'įįł. 13 Daahohshííhíí ła'íí dá bee nohwił ídaagozinií zhą baa nohwich'į' k'e'iilchii; áí dahot'éhé baa nohwił ídaagozį doleełgo hasht'íį́; 14 Ilk'idá' łahzhį' nohwídaagonołsį n'íí k'ehgo, áík'ehgo néé nohwaa nohwił gozhǫ́ǫ́híí k'ehgo nohwíí ałdó' nohwaa nohwił gozhǫ́ǫ́ doleeł, Jesus nohweBik'ehń nádáhíí bijįį. 15 Áí da'aɳiigo bígonsįhíí bighą ntsé nohwaa nsháhgo ni', nakidn nohwił daagoyiłshǫ́ǫ́ doleełgo; 16 Macedóniayú hishaałyú ła'íí t'ąązhį' náshdaałgo nohwaa nsháhgo ni', áídí' Judeayú shich'odaahɳiigo dishágo ni'. 17 Ya' daazhógo ádishɳiigo ágádishɳii lą́ née? Ya' ni'gosdzáń biká' nɳee k'ehgo nagoshchi' née, ya' shił nagokigo, Ha'oh, ła'íí, Dah, dishɳii née? 18 Dah, áídá' Bik'ehgo'ihi'ɳań da'aɳii nlįįhíí k'ehgo doo nohwił nagokigo, Ha'oh, ła'íí, Dah, nohwiłn'ɳii da. 19 Silvánus ła'íí Timotheus hik'e shíí biłgo Bik'ehgo'ihi'ɳań biYe', Jesus Christ, nohwitahyú baa nohwił nadaagosiilɳi'íí doo bił nagokigo, Ha'oh, ła'íí, Dah, ɳii da, áídá' áń dábik'ehn, Ha'oh, ɳii. 20 Dábik'ehn Bik'ehgo'ihi'ɳań nt'é ɳiigo yengon'ą́ądá' Christ, Ha'oh, da'aɳii

n̲ii ni', ła'íí áń binkááyú, Doleełgo at'éé, daan'n̲ii, Bik'ehgo'ihi'n̲ań ba'ihégosį doleełgo. 21 Bik'ehgo'ihi'n̲ań néé hik'e nohwíí biłgo Christ bił dała'á daandlį̨go nłdzilgo ánohwiłsįhi at'éé, ła'íí da'áń hadaanohwidilaahi at'éé; 22 Áń nohwiká' da'izkałhíí k'ehgo bíyéé daandlį̨go nohwígózi̲go áyíílaa, ła'íí nohwijíí biyi' Holy Spirit nohwaidin'ą́ą́, ái Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwiłn̲iigo yengon'áánníí begoln̲e'go ch'í'n̲ah hileeh. 23 Dií da'an̲ii ádishn̲iigo Bik'ehgo'ihi'n̲ań shá yígółsi̲go biká ádishn̲ii, doo nohwił daagozhǫ́ǫ́ dago ánohwishłe' doo hasht'į́į́ dahíí bighą doo hwahá Corinthyú náshdáh da. 24 Doo nohwe'odlą' bee nant'aahíí k'ehgo nohwaa natsídaahkees da, áídá' nohwił daagozhǫ́ǫ́ doleełgo nohwił nada'idziid; nohwi'odlą'íí iłk'idá' nalwod.

2

1 Nohwaa nánáshdáhgo doo nohwił daagozhǫ́ǫ́go ádaanohwishłe'go da shiini' łashłaa. 2 Doo nohwił daagozhǫ́ǫ́go ánohwishłaayúgo hadíń lą́ shił gozhǫ́ǫ́go áshile', nohwíí zhą́ gónko doo nohwił daagozhǫ́ǫ́go ánohwiishłaa n'íí? 3 Ái bighą áík'ehgo nohwich'į' k'eshiłchį́į́, nohwaa niyáágo nohwíí shił daagoyiłshǫ́ǫ́ le'at'éhi doo shiini' bídaadołn̲íihgo da; díí da'an̲ii nohwá bígonsį, nt'é baa shił gozhóónníí nohwíí ałdó' baa nohwił daagozhǫ́ǫ́ doleeł. 4 Nohwich'į' k'e'shiłchį́į́dá' doo shił gozhǫ́ǫ́ da ni', shijíí doo nkehen'ą́ą́ da ni', ła'íí hishchag ni'; doo nohwiini' daadishn̲iihíí bighą da, áídá' dázhǫ́ shił daanohshǫǫgo baa nohwił nagoshn̲i'híí bighą. 5 Dahadíńta bin̲i'ńn̲iihyúgo, doo dashízhą́ shich'į' at'į́į́ da, áídá' daanohwigha nohwich'į' at'į́į́, ndi doo yóíyáhgo da, doo ídaagosh'a'go ádishn̲ii hasht'į́į́ da. 6 Nn̲ee ágát'éehíí łą́ągo nołt'eego biniidaagodohłaa n'íí da'áígee dábik'eh. 7 Áík'ehgo bich'į' ánádaahn̲e'go binchǫ'híí bighą baa nádaagonoh'aahgo hadag ádaanołsį, doo ágádaanoht'ee dayúgo, dánko dázhǫ́ itiségo ts'íyaa ábile'. 8 Áík'ehgo nohwił daanzhoonníí bił ch'í'n̲ah ádaahłe'go nádaanohwoshkąąh. 9 Nt'é nohwił dén̲iidíí bikísk'eh ádaanoht'ee shį bígonsį̨híí bighą nohwich'į' k'e'eshiłchį́į́. 10 Dahadíń nchǫ'híí bighą baa nádaagonoh'aahíí shíí ałdó' baa nágodinsh'aah: dant'éhéta baa nádaagoni'ą́ą́yúgo nohwíí nohwighą asht'į́į́, Christ binadzahgee. 11 Doo ágádaant'ee dayúgo dánko ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nohwitis hileeh: hagot'éégo nohwich'į' na'iziidíí bídaagonlzį. 12 Troasyú Christ baa yati' baa gozhóni baa yashti'yú níyáádá' nohweBik'ehń shá ch'íntą́ą́, 13 Áídá' shik'isn Titus ákú doo hak'i dahíí bighą shiyi'siziinníí biyi' doo iłch'į'gont'éé da ni'; áík'ehgo áídí' bits'ą́' dahdiyaago Macedóniayú dahnaadiisdzaa. 14 Bik'ehgo'ihi'n̲ań ba'ihégosį, áń dákozhą́ Christ binkááyú nagonl'n̲éhgo ánohwiłsį, ła'íí nohwinkááyú bígozi̲go ádilzį, ái łikągolchį̨híí k'a'at'éégo da'adzaayú benagowaa. 15 Hadíí hasdákáhíí ła'íí doo hasdákáh dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihi'n̲ań bich'į' Christ yee łikągolchį̨híí k'a'at'éégo ndlį̨:
16 Hadíí doo hasdákáh dahíí bich'į'yúgo golchinníí da'itsaah áidoliiłíí k'a'at'éégo ndlį̨; áídá' hadíí hasdákáhíí bich'į'yúgohíí golchinníí ihi'n̲aa áidoliiłíí k'a'at'éégo ndlį̨. Hadíń lą́ą́ díí yínel'ąą? 17 Łą́ągo Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' doo da'an̲ii ádaan̲iigo yaa yádaałti', áídá' néé doo ágánt'ee da; néé Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' da'an̲iigo baa yáhiilti', Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwinł'a'go, da'áń binadzahgee Christ binkááyú yáhiilti'.

3

1 Ya' nohwich'į' ídaayánáhiilti'go godeyaa née? Ya' naltsoos néé nłt'éégo nohwaa nagoln̲i'íí hádaaht'į̨ née, dagohíí nohwits'ą́'dí' ła' naltsoos ágát'éehíí háhiit'į̨ née, ła' ágádaat'į̨híí k'ehgo? 2 Nohwíí naltsoos nłt'éégo nohwaa nagoln̲i'íík'a'at'éégo ádaanoht'ee, nohwijíí biká' bek'e'eshchį̨, nn̲ee

dawa daayozhíígo yídaagołsį: 3 Nohwíí naltsoos Christ yaa nagolṇi'íí néé áhiidlaahíí daanohłįįgo bígózį, doo ink bek'e'eshchįį da, ndihíí Bik'ehgo'ihi'ṇań hiṇáhi biSpirit bek'e'eshchįį, doo tséé nteelíí biká' da, ndihíí nṇee daabijíí biká' k'e'eshchįį. 4 Christ binkááyú Bik'ehgo'ihi'ṇań ba'óndliihíí bighą án'ṇii: 5 Dant'é bíniil'ąąhíí doo néé nohwits'ą'dí' benagowaa da; áídá' Bik'ehgo'ihi'ṇań zhą bits'ą'dí' benagowáhi at'éé; 6 Áń áníidégo nohwá ngon'áánníí baa nagohiilṇi'go bíniil'ąągo ánohwilaa; doo yati' bee nohwá ngon'áánníí zhą baa yáhiilti' da, áídá' nt'é ṇiigo aṇíihíí yaa yáhiilti', Holy Spirit nohwinkááyú yałti'go: Jews bich'į' begoz'aanníí da'itsaahíí bee nṇee bángot'ąą, áídá' Holy Spirit-híí nṇee ihi'ṇaa yaa daidi'aah. 7 Begoz'aanníí tséé biká' k'e'eshchiinníí da'itsaahíí áile' ndi dázhǫ́ bits'ą'dindláádgo bengonyáá, áík'ehgo Israel hat'i'i Moses binii' bits'ą'dindláádíí bighą ch'éh daayineł'įį, bits'ą'dindláádíí bech'ígoṇáh doleeł ndi; 8 Áí ndi ágádzaago, Holy Spirit binkááyú begoz'aanníí dázhǫ́ itisgo bits'ą'dindláád doleeł go'íí. 9 Da'itsaah áile'go begoz'aanníí bits'ą'dindláád lęk'eyúgo, dábik'ehyú áile'go begoz'aanníí itisgo bits'ą'dindládi at'éé. 10 Da'aṇiigo begoz'aanníí łah bits'ą'dindláád n'íí, k'adíí doo bits'ą'dindláád da silįį, ła'i bitisgo bits'ą'dindláádhíí bighą. 11 Begoz'aanníí bech'ígonyáá n'íí bits'ą'dindláád lęk'eyúgo, doo bech'ígowáh dahíí bitisgo bits'ą'dindláád go'įį. 12 Áí ndaahóndliigo dabígózįgo yáhiilti': 13 Doo Moses k'ehgo yáhiilti' da, áń Israel hat'i'i nt'é bits'ą'dindláádíí édįįhíí doo daayiłtséh dago biniizhį' nná'iłtsos: 14 Daabiini' bee doo daago'įį da silįį; áík'ehgo díí jįį ndi doo ánníidá' Bik'ehgo'ihi'ṇań hik'e bíí biłgo łángon'áni daayozhíígo binatsekeesíí biná'isti' n'íí t'ah da'ágát'éé; ái Christ binkááyú zhą yó'oltsoos. 15 Díí jįį ndi Moses binaltsoos daahojíígo binatsekeesíí t'ah biná'isti' k'a'at'éégo t'ah doo yídaagołsįį da. 16 Da'ágát'éé ndi nohweBik'ehń bich'į' ách'idzaayúgo konatsekees biná'isti' n'íí k'ihzhį' yó'oltsoos. 17 NohweBik'ehń Holy Spirit at'éé: hayú nohweBik'ehń biSpirit nlįįgee daanohwigha nohwił ch'í'otąą. 18 Daanohwigha, nohwinii doo binádа'isti' dago, kát'íné biyi'zhį' daadinéel'įįhíí k'a'at'éégo nohweBik'ehń bits'ą'dindláádíí daanéel'įį, áík'ehgo áń bits'ą'dindláádíí nohwits'ą'dindláádgo daahiidleeh, dayúweh nohwá goldohgo, ái nohweBik'ehń biSpirit bits'ą'dí' begoṇáh.

4

1 Áík'ehgo díí na'idziidíí Bik'ehgo'ihi'ṇań biłgoch'oba'híí bighą nohwaa dain'ą́ągo nyee ndi dahnldǫh; 2 Nadaant'į'go nchǫ'go ágot'eehíí doo be'ánt'ee da, doo łé'iilchoogo nahiit'aash da, Bik'ehgo'ihi'ṇań biyati' doo bee nahich'aa da; ndi biyati' da'aṇiihíí ch'í'ṇah ánlzį, áík'ehgo nṇee dała'á daantą́ągo Bik'ehgo'ihi'ṇań binadzahgee da'áígee yáhiilti'go yídaagołsį. 3 Yati' baa gozhóni baa nagohiilṇi'íí hadíń bich'į' benа'isti'yúgo, doo hwahá hasdákáh dahíí zhą bich'į' benа'isti'hi at'éé: 4 Ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí yebik'ehi, ch'iidn nant'án, doo da'odląą dahíí biini' yiłeda'istsooz, Christ, Bik'ehgo'ihi'ṇań ye'at'éhi da'áiyihíí ye'at'éhi, baa na'goṇi'íí bits'ą'dindláádíí doo bee bich'į' got'įį hileeh dahíí bighą. 5 Doo néé ídaanagohiilṇi' da, Christ Jesus nohweBik'ehń nlíni zhą baa nagohiilṇi'; áídá' néehíí nohwá na'idziidíí ndlįį, Jesus bighą. 6 Bik'ehgo'ihi'ṇań, Chagołheełyuṇe' idindláád le', nṇiidíí nohwijíí yuṇe' odaadezdlaad, Bik'ehgo'ihi'ṇań bits'ą'dindláádíí bídaagonlzįhíí bighą, ái Jesus Christ binii biká'zhį' hit'įį. 7 Néé tus goshtł'ish be'alzaahíí k'ehgo ánt'ee ndi ái łáń ílínihíí nohwiyi' golą́į, ínawod dázhǫ́ k'a'at'éhi doo néé nohwits'ą'dí' da, áídá' Bik'ehgo'ihi'ṇań bits'ą'dí'hi bígózį doleełhíí bighą. 8 Ił tah at'éédí' nohwich'į' nagontł'og ndi doo hayaa ánohwile' da; hagot'éégo

ánágot'įįł shįhíí doo bídaagonlzį da ndi biyah daanldǫh; 9 Nohwiniigodnłsį ndi doo yó'onohwidi'aah da; nkínohwidesť'e' ndi doo nohwizes-hįį da; 10 Jesus bi'ihi'na'íí nohwiká'zhį' hit'įį doleełhíí bighą, Jesus adzaahíí k'a'at'éégo néé ndi dábik'ehn da'itsaahíí bee nohwich'į' goz'ąą. 11 Nohwits'í dadotsaałíí ndi Jesus bi'ihi'na' bee ch'í'nah doleełhíí bighą t'ah hin'naa ndi Jesus bighą nohwidi'zodeełgo baa nohwidi'det'ąą. 12 Áík'ehgo Jesus baa yáhiilti'híí bighą da'itsaahíí bee nohwich'į' goz'ąą, áídá' ái bighą nohwihíí ihi'naahíí nohwaa gode'aa. 13 Osisdląądhíí bighą bá yashti', niigo k'e'eshchįį; néé ałdó' da'ágát'éégo ohiidląą, áík'ehgo ágádi'niigo bá yáhiilti'; 14 Díí bígonlzį, hadíń Jesus naadiidzaago áyíílaa n'íí, néé ałdó' Jesus biłgo nádihiikáh ánohwile' doleeł, áídí' dabíí binadzahgee nnohwidonił, nohwíí biłgo. 15 Ádaagodzaahíí dawa nohwíí nohwighą ádaagodzaa, Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí an'odaazlįįhíí nnee bitahyú dayúweh nołseełgo ba'ihégosiníí ałdó' dayúweh nołseeł doleeł, Bik'ehgo'ihi'nań dázhǫ́ ba'ihégosį doleełgo. 16 Ái bighą doo hayaa ánohwile' da; nohwits'í ndihit'ood ndi dajįį bíígha nohwiyi'siziiníí ániidégo ánálniił. 17 Dét'įh nohwich'į' nadaagontł'ogíí dázhǫ́ nohwaa gozhóónííí doo ngonel'ąą dahi dawahá bitisgo at'éhi nohwá ił ch'į'yile'; 18 Dawahá hit'iiníí doo néel'įį dadá' doo hit'įį dahíí zhą́ néel'įį: dawahá hit'iiníí bech'ígowáh; áídá' doo hit'įį dahíí dahazhį' begoz'ąą.

5

1 Díínko bídaagonlzį, ni'gosdzáń biká' nohwits'í bee gowągolgai k'ehgo biyi' daagondliiníí nankaadgo, gową doo kogan be'alzaa dahíí, Bik'ehgo'ihi'nań áyíílaahíí, yaaká'yú dahazhį' goz'áni nohwá goz'ąą. 2 Kogee díí nohwits'í bee nahiikaidá' ík'edaan'níí, yaaká'yú biyi' daagondlįį doleełíí bídįh daandlįįgo ík'edaahihiidléh hádaahiit'įįgo: 3 Ík'eda'iidlaayúgo dádaałinchiigo doo daanohwi'diltséh le'at'éé dahíí bighą hádaahiit'įį. 4 Díí nohwits'í gowągolgai k'a'at'éhi t'ah biyi' daagondlįįgo, nohwich'į' badaagontł'ogíí bighą ík'edaan'níí: nohwits'í diyágé k'a'at'éégo doo ídaadihi'niiłgo da, ndi dayúweh nohwik'ena'izlaa hádaahiit'įįhíí bighą, áík'ehgo ihi'naahíí da'itsaahíí yidag hadogáá ł. 5 Bik'ehgo'ihi'nań dabíí ái bighą ich'į'nohwilaa, ła'íí Holy Spirit nohwaidin'ą́ą́, ái bee Bik'ehgo'ihi'nań iłk'idá' ánniidíí da'anii begolne'go nohwił ch'í'nah hileeh. 6 Ái bighą dábik'ehn bidag ádaant'ee, nohwits'íhíí nohwigowąhíí k'ehgo t'ah biyi' daagondlįįgo nohweBik'ehń doo bił daagondlįįgo bídaagonlzį ndi: 7 (Nohwi'odlą'íí zhą́ bee hiikaah, doo daahiit'iiníí bee da:) 8 Bidag ádaant'ee, nohwiłdishnii, nohwits'í bits'ą́'dí' dahdiniikáhgo nohweBik'ehń bił ndaagondleehgo dázhǫ́ hádaahiit'įį. 9 Áík'ehgo nohwits'í biyi' daagondlįįyúgo, dagohíí bits'ą́'yú daagondlįįyúgo, Bik'ehgo'ihi'nań bił daagoyihilzhǫǫ doleełhíí bighą nada'idziid. 10 Daanohwigha Christ bidáhzhį' nkáhgo nohwaa yá'iti' doleeł; nohwits'í biyi' daagondlįįdá' ánádaahiit'įįł n'íí dábik'ehgo daanohwich'į' nahi'niił, nłt'éehíí dagohíí nchǫ'ííta. 11 Áík'ehgo nohweBik'ehń bégódzidíí bígonlzįhíí bighą nnee bich'į' yáhiilti'go biini' bá ádaagohiidleeh; hago ánt'eehíí Bik'ehgo'ihi'nań yígółsį; nohwíí ałdó' nohwijíí naz'ąądí' nohwídaagonołsį shį. 12 Néé doo daazhógo nohwich'į' ídaayánáhiilti' da, áídá' nohwee ída'ołíí doleełhíí bighą nohwich'į' k'e'iilchii, áík'ehgo nnee koká'yú hago ádaanolinníí zhą́ yee ídaada'odlíí, áídá' kojíí yune' begoz'ánihíí doo yee ídaada'odlíí dahíí bich'į' t'ąązhį' hanádaahdzii doleełhíí bighą nohwich'į' k'e'iilchii. 13 Nohwiini' ádįįh k'a'ánondlįįyúgo Bik'ehgo'ihi'nań bá áhiit'įį: nohwiini' golǫ́ǫ́yúgo nohwíí nohwighą áhiit'įį. 14 Dała'á, nnee dawa yá daztsąą; áík'ehgo nnee dawa

nanezna'hi at'éé bídaagonlzįhíí bighą Christ bił ijóónii nanohwiiłaa: 15 Áń nnee dawa yá daztsąą, hadíń hinaahíí doo dayúweh dabíí ídáhi'naa da doleełgo, áídá' hadíń bá daztsąądí' naadiidzaahíí yá hinaa doleełgo. 16 Ái bighą kodí' godezt'i'go nnee doo ła' nnee at'éé zhinéégo baa natsíhiikees da: Christ nnee zhinéégo at'éégo baa natsíhiikees ni' ndi, doo dayúweh nnee zhinéégo baa natsíhiikees da. 17 Áík'ehgo hadíń Christ yił dała'á nasdlįį lęk'eyúgo, nnee áníidégo ánábi'delzaa: dabíntsédá' ye'at'éé n'íí ąął bech'ígoyáá; dawahá áníidégo ánálzaa go'įį. 18 Díí dawa Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą'dí' begoz'ąą, áń Jesus Christ biláhyú bik'íí ánádaanohwisdlaa, ła'íí nnee hik'e Bik'ehgo'ihi'nań bił iłk'íí nádaasdlįįhíí baa nagohiilni'go nohwaa godin'ąą. 19 Díínko áłdishnii, Bik'ehgo'ihi'nań Christ biláhyú nnee ni'gosdzáń biká' daagolíínií bik'íí ánáyiidlaa, doo binchǫ'íí bá yił ołtag dago; ła'íí nnee bik'íí ánáyidle'íí baa nagohiilni'go nohwaa godin'ąą. 20 Áík'ehgo Christ binal'a'á ndlįįgo, Bik'ehgo'ihi'nań nohwinkááyú nádaanohwokąąh: Bik'ehgo'ihi'nań bik'íí nádaahdleeh, nohwiłn'niigo Christ bá yáhiilti'go nánohwihiikąąh. 21 Christ biyi' daahiidleehgo Bik'ehgo'ihi'nań dábik'ehyú át'éehíí be'ádaant'ee doleełhíí bighą Bik'ehgo'ihi'nań Christ, doo nchǫ'go at'éé n'íí, néé nohwinchǫ'íí biká'zhį' áile'go nchǫ'go at'éégo áyíílaa.

6

1 Néé ałdó', Bik'ehgo'ihi'nań bił na'idziidíí ndlįįgo, bił goch'oba'íí doo da'ílįįzhį' nádaadohné' da le', nohwiłn'niigo nánohwihiikąąh. 2 (Bik'ehgo'ihi'nań gánii, Yati' baa gozhóni nágodn'aahíí nił ch'í'otąągee nidesiits'ąą, hasdách'igháhíí bijįį nich'osiini' ni', nii: isąą, dák'ad begoz'ąą; díí jįį hasdách'igháhíí nohwá begoz'ąą.) 3 Doo hadíń nohwigha nakaadgo da Bik'ehgo'ihi'nań bá na'idziid, bá na'idziidíí doo hadíń yik'ígodi'áh da doleełhíí bighą: 4 Áídá' néé Bik'ehgo'ihi'nań bá na'idziidíí dáhot'éhé bee nłt'éégo ánt'eego nohwígózį, nyéé ndi bidag ánt'ee, nohwich'į' nadaagontł'og ndi, nyéé' nts'ag ndi, goyéégo nohwich'į' nagowaa ndi, 5 Hagee hánohwí'dinltsaas ndi, ha'ánánohwidilka' ndi, nohwik'i dahnádzaa ndi, nyeego na'idziid ndi, doo ilwosh dagee, shiná' góyéé ndi bidag ánt'ee; 6 Dilkǫǫhgo ádinlzįhíí bee Bik'ehgo'ihi'nań bá na'idziidíí nłt'éégo áńt'eego nohwígózį, nohwił ígózinii bee, bágohii'aałíí bee, nohwiłgoch'oba'íí bee, Holy Spirit bee, doo ádinl'įį dago nohwił ijóónii bee nłt'éégo ánt'eego nohwígózį, 7 Yati' da'anniihíí áłn'nii, Bik'ehgo'ihi'nań binawodíí bee hin'naa, nłt'éé zhinéégo benagonlkaadíí nohwigan dihe'na zhinéégo dahiitįįłíí ła'íí nohwe'eshgan zhinéégo dahiitįįłíí bee Bik'ehgo'ihi'nań nłt'éégo bá na'idziidgo nohwígózį, 8 Hagee nnee daanohwidnłsįgee dagohíí doo daanohwidnłsį dagee, nnee nłt'éégo nohwaa yádaałti'gee dagohíí dénchǫ'go nohwaa yádaałti'gee nłdzilgo nasiidzįį; nahich'aahíí k'ehgo nohwaa natsídaakees ndi da'anniihíí be'ánt'ee; 9 Doo nohwígózį da ndi ła'ihíí nłt'éégo nohwídaagołsį; k'azhą dahiitsaah ndi hin'naa łąą; nohwiní'daadeznih ndi doo nanohwi'distseed da; 10 Doo nohwił gozhǫǫ da ndi nohwijíí biyi'dí' dábik'ehn nohwił gozhǫǫ; ténť'iyé ndi nnee łąągo hádaałdzilgo áidle'; nohwíyéé da'ádįhgo ndi da'anii dawahá nohwíyéé. 11 Corinthgee daagonohłiinií, doo nt'é nohwits'ą' nanl'įį dago nohwich'į' yáhiilti', nohwijíídí' dawa bee nohwich'į' bił ch'í'ótąą. 12 Néé nohwijíí yune' nohwíí nohwá goz'ąą, áídá' nohwíí nohwijíí yune' doo néé nohwá goz'ąą da. 13 (Shichągháshé bich'į' yashti'híí k'ehgo nohwich'į' yashti',) néé nohwijíí nohwich'į' iłts'ą' át'éé, áík'ehgo bideną́go nohwíí ałdó' nohwijíí nohwich'į' iłts'ą' ádaahłe'. 14 Doo da'odląą dahíí hik'e da'odląąhíí doo bił łídaanohwi'destł'ǫǫ da le': dábik'ehyú át'éehíí ła'íí doo dábik'ehyú át'éé dahíí

hagoťéégo łił ťeké daanlįį? łaʼíí idindláádíí hikʼe chagołheełíí hagoťéégo dałaʼá nlįį? 15 Hagoťéégo Christ łaʼíí chʼiidn nantʼán dáłełťeego natsídaakees? Hagoťéégo odląąhíí łaʼíí doo odląą dahíí dałaʼ natsídaakees? 16 Kįh biyiʼ Bikʼehgoʼihiʼnań daachʼokąąhíí łaʼíí kʼeʼeshchíń hagoťéégo dáłełťee? Nohwíí Bikʼehgoʼihiʼnań hinánhi bikįhíí kʼehgo daanohłįį; Bikʼehgoʼihiʼnań gánííʼ Shíí áí biyiʼgonshłįį, łaʼíí bitahyú anáshdaał; shíí Bikʼehgoʼihiʼnań nshłínihi daashokąąh doleeł, áí shichągháshé daanlįį doleeł. 17 Áí bighą bitahdíʼ hahkáh, sahngo nahkai, nii, nohweBikʼehń, dantʼéhéta nchǫʼíí doo baa nahkai da; áíkʼehgo nánohwidishniił, 18 Shíí nohwiTaa nshłįį doo, nohwíí shiyeʼke łaʼíí shitsiʼke daanohłįį doo, nii, nohweBikʼehń, Dákʼaʼatʼéhi.

7

1 Shił daanohshóni, áí nohwá ngoťąądáʼ, haląą nohwitsʼí łaʼíí nohwiyiʼsiziinií yiłchǫǫhíí dawa ídaadihiilkǫǫhgo bitsʼą́ʼyú nihiikáh leʼ, áídíʼ Bikʼehgoʼihiʼnań bédaahiildzidgo daadinlzigo iłchʼįʼdaʼíndleʼ. 2 Nohwijíí biyiʼ nohwá gozʼąągo ádaahłeʼ; doo hadíń bichʼįʼ dénchǫʼgo ásiidzaa da, doo hadíń dénchǫʼgo áhiidlaa da, doo hadíń bichʼįʼ nahiichʼaa da. 3 Díí doo nohwikʼídishʼáhíí bighą ádishnii da; Nohwijíí biyiʼ daanohłįį, dałaʼ daʼiitsaah doleełgo łaʼíí dałaʼ daahinʼnaa doleełgo, iłkʼidáʼ nohwiłdishnii niʼ. 4 Doo shiiniʼ hąh dago nohwichʼįʼ yashtiʼ, dázhǫ́ nohwaa daʼoshłíí: nohwighą bidag ánshtʼee, néé nohwichʼįʼ goyéégo nagowaa ndi dázhǫ́ shił gozhǫ́ǫ́. 5 Macedóniayú niitʼaazhdáʼ nohwitsʼí doo hanáyol da niʼ, iłchʼidíʼ nagontłʼog niʼ; nohwinaadyú nagonlkaad niʼ, łaʼíí nohwijíí biyiʼ néhiildzid niʼ. 6 Daʼágátʼéé ndi Bikʼehgoʼihiʼnań, doo koł daagozhǫ́ǫ́ dahíí koł daagozhǫ́ǫ́go ánádaakodleʼíí, Titus nyááhíí bee nohwił gozhǫ́ǫ́go ánánohwiidlaa; 7 Doo áń ńyááhíí zhą́ bee da, áídáʼ áń nohwaa bił gozhǫ́ǫ́go ádaasolaahíí bee; shaa chʼínánáʼ daasolįįgo, chaał nahkaigo, łaʼíí shaa daanohwiiniʼgo Titus yaa nohwił nagolni'dáʼ dázhǫ́ itisgo shił gozhǫ́ǫ́ niʼ. 8 Naltsoos nohwichʼįʼ ágoshłaa nʼíí bighą détʼįhézhįʼ doo nohwił daagozhǫ́ǫ́ dago bígosíłsįįd, áí bighą doo shił gozhǫ́ǫ́ da niʼ: daʼágátʼéé ndi kʼadíí doo shił hagoʼatʼéé da. 9 Kʼadyúgo baa shił gozhǫ́ǫ́, doo nohwił daagozhǫ́ǫ́ da nʼíí doo bighą da, áídáʼ doo nohwił daagozhǫ́ǫ́ dago nchǫʼgo ánádaahtʼįįł nʼíí bitsʼą́ʼzhįʼgo ánádaasodzaahíí bighą: doo nohwił daagozhǫ́ǫ́ da nʼíí Bikʼehgoʼihiʼnań bitsʼą́ʼdíʼ, áíkʼehgo doo ntʼé nohwitsʼą́ʼnéʼ da, nohwichʼįʼ kʼeʼshíłchįįhíí bee. 10 Doo koł gozhǫ́ǫ́ dahíí Bikʼehgoʼihiʼnań bitsʼą́ʼdíʼhi konchǫʼíí bitsʼą́ʼzhįʼ áchʼínéʼ ákoleʼ, áíkʼehgo hasdáchʼígháh, doo koł gozhǫ́ǫ́ dago ánákodleʼ da: áídáʼ niʼgosdzáń bikáʼ ágotʼeehíí zhinéégo doo koł gozhǫ́ǫ́ dahíí iziłhéhi atʼéé. 11 Doo nohwił daagozhǫ́ǫ́ da nʼíí, Bikʼehgoʼihiʼnań bitsʼą́ʼdíʼhi, ídaagonohdzą́ągo ádaanohwizlaahíí baa natsídaahkees, doo hadíń hagoťéégo bił daagosoł'ąą da hádaahtʼįįgo ádaanohwizlaa, nchǫʼíí bikʼee daashołchʼiigo, Bikʼehgoʼihiʼnań bédaałdzidgo daadinołsįgo, shídįh daanohłįįgo, dázhǫ́ baa daanohwiiniʼgo, łaʼíí doo bikʼehyú áťéé dahíí biniidaagodołéhgo ádaanohwizlaa! Dawa bee doo nohwaa dahgosiitʼąą dago bígózį. 12 Naltsoos nohwichʼįʼ ágoshłaa ndi nnee doo bikʼehyú áťéé dahíí doo áń bighą nohwichʼįʼ kʼeʼshíłchįį da, dagohíí nnee doo bikʼehyú bichʼįʼ atʼéé dahíí bighą, áídáʼ Bikʼehgoʼihiʼnań binadzahgee dázhǫ́ nohwaa daanohwiiniʼgo bídaagonołsį doleełhíí bighą nohwichʼįʼ kʼeʼshíłchįį. 13 Áí bighą nohwíí nohwił daagozhǫ́ǫ́híí bighą néé ałdóʼ nohwił gozhǫ́ǫ́go ánohwiʼdeszaa: łaʼíí áí bitisgo Titus biyiʼsiziinií nohwaa bił nágojǫǫdhíí bighą néé ałdóʼ dázhǫ́ nohwił gozhǫ́ǫ́go ánánohwiʼdeszaa. 14 Nohwaa daʼoshłíígo Titus bił nagoshniʼíí doo bikʼee ádaayánsdzį da; áídáʼ dawa baa nohwił nagoshniʼíí daʼaniigo ádishniihíí kʼaʼatʼéégo nohwaa

da'oshłíígo Titus bił nagoshnı̨'íí ałdó' da'anıigo bígózı̨. 15 Ła'íí hagot'éégo da'ánníyú ádaahdzaa, ła'íí hagot'éégo nohwiini' daahą́hgo daadohtłidgo nohwaa nyáá yénálnıihíí bighą bijíí biyi'dí' itisgo bił daanohshǫǫ. 16 Áí bighą dawa bee nohwaa da'oshłííhíí bighą shił gozhǫ́ǫ́.

8

1 Shik'ííyú, Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí Macedóniayú ínashood ha'ánáłséhíí baa godet'aaníí bídaagonołsı̨go háhiit'ı̨ı̨; 2 Doo ałch'ídéyú bich'ı̨' nadaagontł'ogíí bee nabída'dintaahgee dázhǫ́ bił daagozhǫ́ǫ́go, ła'íí dázhǫ́ tédaat'iyé ndi bijíí biyi'dí' ich'odaaznı'go ndaizné'. 3 Díínko bá baa nagoshnı', dáyídaanel'ąązhı̨' ła'íí itisgo ndi ich'odaanıigo ndaizné', dabíí hádaat'ı̨ı̨go; 4 Nádaanohwokąąhgo gádaanohwiłnıi, Díí ndaasii'né'íí nádohné'go ínashood ła'ihíí bee bich'ohnıih. 5 Ndaayiné' shı̨ ndzı̨ n'íí bitisgo ndaizné', dantsé Bik'ehgo'ihi'nań bik'ehgo nohweBik'ehń yaa ídaadest'ąą, áígeehíí néé ałdó' nohwaa ídaadest'ąą. 6 Áík'ehgo tédaat'iyéhíí bá zhaali łená'idlaago na'idziidíí nohwitahyú Titus yegodez'áni, da'áík'ehgo nohwitahyú łanle', biłn'nıi. 7 Dawa bee itisgo nanohdee, da'ohdlaaníí bee, nłt'éégo yádaałti'íí, nohwigoyą' golííníí, nyee ndi hohkaahíí, ła'íí nohwił daanjooníí bee, áík'ehgo díí ich'odaahnıihgo ndaanohné'íí bee ałdó' itisgo nanohdee le'. 8 Doo bídaanohwinłso'go nohwich'ı̨' k'e'eshchii da, ndi ła' nyeego nayik'ída'iziidíí baa nohwił nagoshnı'go, nohwíí ałdó' be'ágádaaht'eeyúgo, áí bee da'anıi nohwił da'ijǫ́ǫ́ shı̨híí bígozı̨ı̨h. 9 Jesus Christ nohweBik'ehń dázhǫ́ biłgoch'oba'íí bídaagonołsı̨, áń dázhǫ́ hálđzil ndi nohwighą tét'iyé silı̨ı̨, tét'iyéhíí biláhyú nohwíí hádaałdzil daahłeeh doleełgo. 10 Díí baa natséskeesíí nohwił ch'ínish'aah: díínko nohwá nłt'éé, dała'á łegodzaadá' begodeyaa n'íí ąął ádaahłe', begodeyaadá' dázhǫ́ hádaaht'ı̨ı̨go ádaaht'ı̨ı̨. 11 K'adíí ąął ádaahłéh; baa nohwił daagozhǫ́ǫ́go begodigháhíí k'ehgo baa nohwił daagozhǫ́ǫ́go ałdó' ąął ádaahłéh: nt'é daanohwíyéé shı̨híí k'ehgo ndaanohné'. 12 Nnee dabíí hát'ı̨́híí bighą nyiné'yúgo, bíyéé shı̨híí k'ehgo nyiné'íí Bik'ehgo'ihi'nań bił dábik'eh; nnee bíyéé da'ádı̨hyúgo Bik'ehgo'ihi'nań doo nt'é yokeed da. 13 Ła'ihíí biyíl da'ałzołé doleełgo, áídá' nohwíí nohwiyíl daandaaz doleełgo doo dishnıigo ádishnıi da: 14 Áídá' ła'ihíí biyíl nohwiyíl dáłełt'ee doleełgo dishnıigo ádishnıi, k'adíí nohwíyéé łą́ągo, ła'ihíí yídı̨h daanliiníí ái bee bich'odaahnıih, áídá' dahagee nt'é bídı̨h daanohłı̨ı̨yúgo, bíyééhíí bee nohwich'onáda'nıih ałdó'; áík'ehgo dawahá dáłełt'ee: 15 Díínko bek'e'eshchı̨ı̨, Hadíń łą́ągo łenáyehezlaa ndi doo ła' ch'ekáad da; hadíń da'ayą́hágo łenáyehezlaa ndi doo yídı̨h nlı̨ı̨ da, nıi. 16 Bik'ehgo'ihi'nań ba'ihégosı̨, dánohwaa shiini'híí k'ehgo Titus nohwaa biini'go ábíílaahíí bighą. 17 Titus doo náhohiikąąhíí zhą́ bighą nohwich'ı̨' deyaa da; áídá' dabíí dázhǫ́ hát'ı̨́go nohwich'ı̨' deyaa. 18 Ła' nohwik'isn Titus bił nohwich'ı̨' del'a', áń ínashood ha'ánáłséhíí dahot'éhé bitahyú yati' baa gozhóni yaa yałti'go dázhǫ́ nłt'éégo bígózinihi; 19 Doo da'áí zhą́ bighą nohwich'ı̨' del'a' da, áídá' ínashood ha'ánáłséh nagoznılíí bił anáhiikaahgo hádaabistı̨ı̨, díí ilch'onıigo na'idziidíí nohweBik'ehń ba'ihégosı̨híí bighą nabik'ída'idziid, ła'íí ilch'odaahnıigo hádaaht'ı̨ı̨híí nnee bił ch'í'nah ádaagodle'go ádaahiit'ı̨ı̨: 20 Díí zhaali łą́ągo łenádaahiidláhíí hagot'éégo nadaahii'nıihíí bighą doo hadíń nohwaa dahgo'aa hádaahiit'ı̨ı̨ da: 21 Doo nohweBik'ehń binadzahgee zhą́ da, áídá' nnee dawa binadzahgee ałdó' dábik'ehyú ádaahii'ne'go hádaahiit'ı̨ı̨. 22 Nohwik'isn ła'ihíí ałdó' bił nádaadel'a', áń doo ałch'índi nabínántaahgo łą́ągo nłt'éégo ánát'ı̨ı̨hgo bígosiilzı̨ı̨d, áń k'adíí díí na'idziidíí nayik'í'iziidgo dázhǫ́ hát'ı̨́, bestso ndaahohnıíłgo nohwígonsı̨híí bighą. 23 Hadíń Titus yiká na'ídiłkidyúgo, áń shich'onıihíí át'éé, nohwá na'idziidíí ánt'ee: ła'íí

hadíń nohwik'isyúhíí yiká na'ídaadiłkidyúgo, iłtah at'ééyú ínashood ha'ánáłséh nagozn̄ilíí bá nal'a'á daanlį̨, áí bee Christ ba'ihégosį. 24 Áík'ehgo dabíí bin̄ááł ła'íí ínashood ha'ánáłséh nagozn̄ilíí daabin̄ááł nohwił'ijóónníí bił ch'í'n̄ah ádaahłe', ła'íí nt'é bighą nohwaa óndliihíí da'an̄iihi at'éé ałdó' bił ch'í'n̄ah ádaahłe'.

9

1 Ínashood bich'odaahii'n̄iihíí doo bee nohwich'į' k'e'eshchii da ndi nzhǫǫ: 2 Iłk'idá' hádaaht'iiníí bígonsį, áí bighą nohwaa da'oshłíígo Macedóniayú daagolíínníí gádaałdishn̄ii, Dała'á łegodzaadá' Akéyagee daagolíínníí iłk'idá' bestso łenádaan̄íílgo begodeyaa ni', daałdishn̄ii; áík'ehgo ich'odaahn̄iih dázhǫ́ hádaaht'į̨híí bighą ágádaane' hádaat'į̨ nkegonyaa. 3 Ágáť'éé ndi shik'isyú nohwich'į' dááł'aad, nohwaa da'óndlii n'íí doo da'íl̨ízhį' da doleełhíí bighą; da'ádaałdishn̄ii n'íí k'ehgo iłk'idá' bestso ndaahezon̄il shį: 4 Doo ágádaanoht'ee dayúgo, Macedóniadí' bił nishkaigo doo iłch'į'daasolaa dayúgo, nohwee ída'óndlii n'íí néé (hik'e nohwíí biłgo) bik'ee ídaayádaandzį doleeł. 5 Áí bighą dábik'ehyú ádishn̄iigo shik'isyú shádį̨h nohwich'į' daash'aa, t'ah bidáhdá' ndaanohné'íí, dabíntsé ndaadeso'ąą n'íí, ndaahohn̄íił doleełgo, áík'ehgo nohwijíídí' dázhǫ́ hádaaht'į̨go ndaahohn̄íił, doo baa daanohchį'go ndaanohné'go da. 6 Gánohwiłdishn̄ii, Hadíń ayą́hágo k'e'dileehíí ayą́hágo inłt'ąąhi at'éé; áídá' hadíń łą́ągo k'e'dileehíí łą́ągo inłt'ááhi at'éé. 7 Nn̄ee daant̨íįgee biini' łayiilaago ntsíńkéézíí k'ehgo nyinoné'; doo nohwił goshch'iigo da, dagohíí doo bídaanohwich'inyo'go da: hadíń bił gozhǫ́ǫgo nyiné'íí Bik'ehgo'ihi'n̄ań bił nzhǫǫ. 8 Bik'ehgo'ihi'n̄ań dawahá nłt'éehíí łą́ągo nohwá áile'go yínel'ąą; bídį̨h daanohłiiníí łą́ągo dábik'ehn nohwá áyílsį doleeł, nłt'éégo na'idziidyú dawa łą́ągo bich'odaahn̄iih doleełgo: 9 Gán̄íígo bek'e'eshchį̨, Dahot'éhé nayin̄iih; tédaat'iyéhíí yich'on̄ii; nłt'éégo at'éehíí dahazhį' begoz'ąą, n̄ii. 10 Bik'ehgo'ihi'n̄ań, k'ediléhíí k'edilyíí yaa yiné'íí, da'áń báń nohwainé'go daahsąą, áídí' k'eda'dolááhíí łą́ągo hadaajeehgo áile', da'áń nłt'éégo ádaaht'eehíí łą́ągo nohwá inłt'ąą doleełgo áile': 11 Dawahá bee hádaałdzilgo Bik'ehgo'ihi'n̄ań ánohwidoliił, áík'ehgo łą́ągo ich'odaahn̄iih doleeł, áí Bik'ehgo'ihi'n̄ań ba'ihégosiníí áidoliił, néé nohwiláhyú. 12 Díí zhaali ndaahohn̄íílihíí ínashood hant'é yídaadį̨h shį̨híí baa daado'né', áídá' doo áí zhą da, ndi bitisyú an'odaazl̨įhíí k'ehgo ałdó' nn̄ee łą́ągo áí bighą Bik'ehgo'ihi'n̄ań ya'ihédaanzį doleeł. 13 Zhaali ndaahohn̄íílíí bee Christ baa yati' baa gozhóni nohwił da'an̄iigo bikísk'eh ádaanoht'eehíí nohwígózį doleeł, áí bighą ła'íí dabíí hik'e nn̄ee dawa biłgo doo ałch'ídn bich'odaason̄i' dahíí bighą nn̄ee bich'odaason̄i'íí Bik'ehgo'ihi'n̄ań ya'ihédaanzį doleeł; 14 Áí nn̄eehíí Bik'ehgo'ihi'n̄ań biłgoch'oba'íí dázhǫ́ nohwijíí biyi' gol̨íhíí bighą nohwá da'okąąhgo nohwaa daabiini' doleeł. 15 Bik'ehgo'ihi'n̄ań nohwainé'íí doo hagot'éégo baa nagoch'oln̄i' at'éé dahíí dázhǫ́ ba'ihégosį.

10

1 Shíí Paul, Christ isht'egodnt'éégo ła'íí dawa yich'į' nzhǫǫgo at'éehíí k'ehgo ánsht'eego nánohwoshkąąh; ła' shaa yádaałti'go gádaan̄ii, Nohwin̄ááłyúgo dázhǫ́ histe', áídá' doo nohwin̄ááł dayúgo zhą doo histe' da, daashił̨nii: 2 Áídá' nohwaa nánísdzaago nohwin̄ááłyúgo doo nohwich'į' siste'go ádaashołe' dago nádaanohwoshkąąh, nn̄ee ła' ni'gosdzáń biká' zhin̄éégo be'ádaant'eego nohwaa natsídaakeesíí doo bich'į' siste' da doleełhíí k'ehgo. 3 Ni'gosdzáń biká' nahiikai ndi doo nn̄ee nadaagonłkaadhíí k'ehgo nagonlkaad da: 4 (Benagonlkaadíí doo nn̄ee zhin̄éégo da, áídá' Bik'ehgo'ihi'n̄ań binawodíí biláhyú nadaalwodgo

nchǫ'íí binawodíí bił goz'ąągee da'ílíí yiłchii;) 5 Dénchǫ'égo natsíts'ikeesgo k'izé'ich'idiłteehíí da'ílíí hilchii, nnee ídaada'odlíígo Bik'ehgo'ihi'nań bígonsį daaniihíí, daazhógo ádaaniigo bits'ą'zhį' ádaabiłsiníí ałdó' da'ílíí hilchii, ła'íí natsígokeesíí dawa Christ daidits'ag doleełgo áhiidle'; 6 Daanohwidohts'ag daasolįįdá', doo daanohwidits'ag dahíí dawa biniidaagondléhgo ńdaagoshiilchįį. 7 Dant'éhéta biká'dí'go hit'iiníí zhą daaneł'įį née? Dahadíń Christ bíyéehíí nlįįgo ídaanatsekeesyúgo, díí yaa tsínádókees, Christ bíyéehíí nlįįhíí k'ehgo néé ałdó' Christ bíyéé ndlįį. 8 Nłdzilgo nadaasozįįgo ádaanohwidilne', doo hayaa ádaanohwiłsígo dahíí bighą nohweBik'ehń benohwik'ehgo ánohwilaa: áí dázhǫ baa ída'oshłíígo díyat'éégo baa yashti' ndi doo ídaayánisdzįįh da doleeł. 9 Naltsoos nohwich'į' k'e'eshchiiníí bee doo tsínahwidishees hasht'įį da. 10 Díí k'ehgo nko ádaashiłch'iniii, Naltsoos yee nant'aago ła'íí nalwodgo áile'; áídá' nohwitahyú naghaayúgo ye'at'éehíí doo nalwod da, biyati'íí doo nt'é da, daashiłch'iniii. 11 Nnee díí k'ehgo ánííhíí díí yídaagołsíįh, doo akú nahit'aash dadá' nohwich'į' k'e'iilchįįhíí k'ehgo áhii'ne' doleeł, akú nt'aashgo. 12 Hadíí nłt'éégo ídehéshjeedgo ídaayádaałti'íí doo itah daandlįįgo háhiit'įį da, dagohíí doo bił łíshhah áhii'ne' ndi háhiit'įį da: dabíí binatsekeesíí yee iłdenáágo ídída'nel'ąąhgo, ła'íí iłdenáágo łíshhah ádaane'go doo daagoyą́ą da. 13 Nohwá nagoz'aaníí bitisgee doo bee ída'óndliigo ídaayáhiilti' da doleeł, áídá' nagoz'aaníí Bik'ehgo'ihi'nań nohwaidin'áánii zhą biyi' na'idziid doleeł, áí itah daanohłįį. 14 Nohwíí daagonohłįíyú dantsé nohwaa nt'aazh, Christ baa yati' baa gozhóni baa nohwił nagohiilni' ni'; áík'ehgo nohwá nagoz'aaníí itah daanohłįįgo, nohwich'į' det'aazhyúgo nohwá nagoz'aaníí doo bitisyú det'aazh da: 15 Nohwá nagoz'aaníí bitisyúhíí, nnee ła' binasdziidíí, doo bee ída'óndliigo ídaayáhiilti' da; áídá' nohwi'odlą' nchaa hileehgo nohwitahyú na'idziidíí ńdiiłséhgo nihóndlii, 16 Ágát'éeyúgo nohwitisyú ni' nagoz'aaníí ałdó' biyi' yati' baa gozhóni baa yáhiilti' doleeł, nnee ła' binasdziidíí danohwíntsé alzaa lą shįhíí doo bee ída'óndliigo da. 17 Hadíí ída'odlíígo yałti'íí nohweBik'ehń zhą ye'ída'odlíí le'. 18 Nnee nłt'éégo ídaanagolni'íí doo daach'idnłsįhi at'éé da, áídá' nnee nohweBik'ehń bił dábik'ehíí zhą.

11

1 Ayą́hágo lóshgogo yashti' k'a'at'éé ndi nohwich'į' yashti'íí nyee ndi bidag ádaanoht'eego hasht'įį: nánohwoshkąąh, bidag ádaanoht'ee. 2 Nohwá'íhóshnįí, Bik'ehgo'ihi'nań nohwineł'įíhíí k'ehgo: na'ilíhn bi'at'e' nzhoonií doo hwahá niinéhi biką' dała'á doleełhíí k'a'at'éégo Christ bíyéé daadohłeełhíí bighą iłk'idá' baa nohwidini'ą́ą. 3 Áídá' Eve tł'iish bich'į' nazhch'a'go k'izé'bidestįį n'íí k'ehgo, Christ da'aniigo nohwił nzhǫǫ n'íí yits'ą'zhį' ádaanohwile' nolį nsįgo shiini' hąh. 4 Dahadíńta Jesus ła'ihi yaa yánánálti'go nohwaa nyááyúgo, dagohíí spirit nohwaa det'ąą n'íí łahgo at'éhi ła' nohwaa det'ąąyúgo, dagohíí yati' baa gozhóni nagodo'ąą n'íí łahgo at'éhi náágodo'ąąyúgo, nohwił dádaabik'eh nolį nsį. 5 Christ binal'a'á dázhǫ itisgo ádaat'eego baa natsídaahkees ndi, doo dábich'į'égee nshłįįgo natseskees da. 6 Doo bígonedzą́ągo yashti' da ndi, nt'é baa yashti'íí bígonsį; díí dawahá bee nohwił ch'í'nah ásiidlaa. 7 Bik'ehgo'ihi'nań biyati' baa gozhóni doo bighą nahi'niił dago baa nohwił nagosisni'híí bighą, nohwíí itisgo ádaanohwiłsį doleełgo shíí ídaagoch'iyoshba'íí bee isiih née? 8 Nohwá na'isiid doleełhíí bighą ínashood ha'ánáłséhíí nagoznili ła'ihíí zhaali bits'ą' nádaadiné' ni'. 9 Nohwitahyú sídáádá' nt'éhéta bídįh nshłįį ndi doo hadíń bee naniłtł'og da ni': ndi Macedóniadí' shik'isyú shich'odaanii ni': áík'ehgo doo nt'é bee nanohwiniłtł'og da ni', áídí' doo dayúweh nanohwinłtł'og hasht'įį da. 10 Christ bits'ą'dí' da'anii ágot'eehíí

shiyi' golı́ı́híí bighą gádishn̲ii, Akéya golzeehíí biyi'yú díí ídaanagoshn̲i'íí doo hadíń yida'dinotı́j̨h at'éé da. 11 Nt'é bighą? Ya' doo shił daanohshǫǫhíí bighą da gá? Bik'ehgo'ihi'n̲ań shá yígółsį, shił daanohshǫǫgo. 12 Áídá' ái nn̲eehíí, danéé nada'idziidhíí k'ehgo nada'idziid daan̲iihíí, doo da'an̲ii dago ádaan̲ii da ch'í'n̲ah ashłe'híí bighą hagot'éégo ánásht'ı́j̨ɬíí dayúweh ágánásht'ı́j̨ɬ doleeł. 13 Nn̲ee ágádaat'ı́j̨híí doo da'an̲iigo Bik'ehgo'ihi'n̲ań bá daades'a'ihíí daanlı́j̨ da, nn̲ee k'izédaidin̲iiłgo nada'iziid, Christ binal'a'á gol'ı́j̨go ádaadilzį. 14 Doo bighą nohwił díyagot'ee da le'; ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, ndi Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á yaaká'yú gólíínií bits'ą'dindláádhíí k'ehgo ánádil'ı́j̨. 15 Díí doo nt'é bighą koł díyaagot'ee le'at'éé da, ch'iidn bánada'iziidíí ndi nłt'éé zhin̲éégo nada'iziidíí gol'ı́j̨go ádaadilzį; ái nchǫ'go ánádaat'ı́j̨ɬhíí bighą dánchǫ'go bee nnádaagodáh. 16 Gánádaanohwiłdish'n̲ii, Doo hadíń lógohi sho'n̲íí da le'; ái k'ehgo natsídaahkees ndi hódaashołts'ąą, shíí ałdó' dét'ı̨h ídeshkąąhgo yashti' le'. 17 Díí baa hasdziihíí doo nohweBik'ehńyegos'ąągo hasdzii da, lógohíí k'ehgo dázhǫ́ ídeshkąąhgo yashti'. 18 Nn̲ee łą́ągo ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí yee ídaadilkąąhgo yádaałti', shíí ałdó' ídeshkąąhgo yashti' doleeł. 19 Nohwíí, dázhǫ́ daagondzą́ą daanohsı̨go, ródaagohíí nohwił daagozhǫ́ǫ́go hódaayesółts'ąą. 20 Hadíí nn̲ee isnáh ádaanohwinlzį ndi, bestso nohwits'ą́' ńdaayihin̲iił ndi, nohwits'ą́' ńda'iláh ndi, itiséyú ídehéstı̨j̨ ndi, dagohíí nohwitł'á yizka' ndi bidag ádaanoht'ee. 21 Néé ágáhiit'ı́j̨yúgo doo bínldzil da ni' dishn̲iigo ídaa yánsdzį. Áídá' dahadíń doo daaste' dago nt'éhéta yee ídaadilkąąhgo yee yádaałti'yúgo, (lógohíí k'ehgo yashti',) shíí ałdó' doo siste' dago ídeshkąąhgo bee yashti'. 22 Ya' Hebrews daanlı́j̨ née? Shíí ałdó' ái nshłı́j̨. Ya' Israel hat'i'i daanlı́j̨ née? Shíí ałdó' ái nshłı́j̨. Ya' Abraham bits'ą́'dí' hanádaanolt'ı́j̨ɬíí daanlı́j̨ née? Shíí ałdó' ái nshłı́j̨. 23 Ya' Christ yánada'iziidíí daanlı́j̨ née? Shíí dágóts'iidgo bá na'isiid (koni' ádı̨híí k'ehgo yashti'); daabinasdziidíí bitisgo nyeego na'isiid ni', doo holtag dago hashídołtsaz, daabitisgo da'ákozhą́ ha'ánáshi'dilt'eeh, doo ałch'índndi dásdozhą́ daashizes-hı̨j̨ da ni'. 24 Ashdladn Jews daanlíni dízdin doleełzhį' dała'á ádı̨hgo hashída'astsaz ni'. 25 Taadn tsį bee hashída'is-haal ni', ładntséé yee daashołn̲é' ni', taadn tsina'eełíí shił nango' ni', dała'á tł'é' dąła'á jı̨j̨ da'ílíné biká' shił dahna'eeł ni'; 26 Dábik'ehn daadisha'yú, túdaanlı́j̨́yú négodzidíí begoz'ąą, da'in'ı̨j̨híí bighą négodzid, dashíí hat'i'íí bits'ą'dí' négodzid, doo Jews daanlı́j̨ dahíí bits'ą'dí' négodzid, kı̨h gozn̲il yun̲e' négodzidíí begoz'ąą, da'igolı́j̨́yú négodzidíí begoz'ąą, túnteel sikąąyú négodzidíí begoz'ąą, shik'isyú daanlı́j̨ ádaagodil'íni bits'ą'dí' négodzid; 27 Nyeego na'isiidhíí bighą dázhǫ́ hiyaago ła'íí shiłna'diin̲ii'go, dadésh'ı́j̨́go iiłkáhgo, shin̲á' náshdleehgo ła'íí dibá' náshdleehgo, da'ákozhą́ doo ishąą dago, ła'íí gozk'azíí biyi' diyágé da'ádı̨hgo nashaa ni'. 28 Ái ła'ihíí shich'ı̨' ánágot'ı̨j̨d biłgo dábiká'zhį' dawa jı̨j̨ ínashood ha'ánáłséhíí ił'aniyú nagozn̲ilíí baa shiini'go nashaa. 29 Nn̲ee ła' doo nłdzil da née? Shíí ałdó' ba'ashhah doo niłdzil da. Nn̲ee ła' nchǫ'go at'ı́j̨́go ábiile' née? Ái bighą shá góchı̨j̨dgo bich'ı̨' niidoo. 30 Ída'oshdlíígo yashti'yúgo, doo niłdzil dahíí bił ch'í'n̲ah daaleehíí ída'oshdlíígo baa yashti' doleeł. 31 Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, Bik'ehgo'ihi'n̲ań, áń dahazhį' ba'ihégosini, doo łeshchoo dahíí shá yígółsį. 32 Damáscusyú nant'ánchaań, ízisgo nant'án Áretas holzéhi yiké'gee sitíni, bik'ehgo kı̨h gozn̲ili Damascus holzéhi binaadyú asin̲ilíí yin̲ádaadez'ı̨j̨, shíí daashiłtsood doleełgo: 33 Áídá' táts'aa biyi' dahsidáágo kı̨h gozn̲ilíí binaadyú łeditł'ı̨híí biyi' ch'í'í'áńyú ba'ashhah yúyaa gódah ch'íshííleego bits'ą' hasht'ag.

12

1 Ída'oshdlíígo yashti'íí dábik'eh, doo bits'ą'dí' nt'é isht'įįd da ndi. NohweBik'ehń shił ch'í'n̲ah ágółsiníí, ła'íí shił ígózįgo áshíílaahíí baa nagoshn̲i' doleeł. 2 Nn̲ee ła' Christ bíyéehíí bígonsį, áń dį́į'ts'ádah łegodzaadá' yaaká'yú taago nágost'ąąyú hadag bił ogoyáá; (bits'í beego shį, dagohíí bits'í ádįhgo shį, doo bígonsį da: Bik'ehgo'ih'n̲ań yígółsį.) 3 Áí nn̲eehíí (bits'í beego shį, dagohíí bits'í ádįhgo shį, doo bígonsį da; Bik'ehgo'ihi'n̲ań zhą́ yígółsį;) 4 Ni' gozhǫ́ǫ́yú, paradise golzeeyú, hadag bił ogoyáádá' yati' doo hagot'éégo baa nagoch'oln̲i' at'éé dahi, yati' nn̲ee doo yee yałti' goz'ąą dahi yidezts'ąą. 5 Áí nn̲eehíí ba'oshłíígo yashti' doleeł: áídá' shíí doo ída'oshdlíígo yashti' da doleeł, doo bíníłdzil dahíí zhą́ bee ída'oshdlíígo baa yashti' doleeł. 6 Ída'oshdlíígo yashti' niizį́į́ ndi doo shiini' ádįhgo ádishn̲iih da; da'an̲ii ádishn̲iihíí bighą: áídá' doo ágádishn̲iih da, shi'at'e' yo'iiníí dagohíí shidits'agíí bitisyú nn̲ee doo ła' yee shaa natsekees da doleełhíí bighą. 7 Bik'ehgo'ihi'n̲ań doo ałch'ídn shił ígózįgo áshíílaa da, áík'ehgo doo bee itisgo ídeshkąąh dahíí bighą nt'éhéta diwozhi shighą́ń'ááhíí k'ehgo shits'í baa dahgoz'ąągo alzaa, Satan bits'ą'dí' shich'į' yil'aadi dáshich'į' nagontł'og nt'éégo, doo itisgo ídeshkąąh da doleełhíí bighą. 8 Díí bighą nohweBik'ehń taadn ch'éh ch'oba' áłdén̲iid ni', Shits'ą' begonowáh, dishn̲iigo. 9 Áídá' gáshiłn̲ii, Shiłgoch'oba'íí ná bínel'ąą: doo bíńńłdzil dagee shinawodíí ninkááyú itisgo ch'í'n̲ah alzį. Áí bighą doo bíníłdzil dahíí bee ída'oshdlíígo shił gozhǫ́ǫ́go yashti' doleeł, Christ binawodíí shiká'zhį' doleełhíí bighą. 10 Doo bíníłdzil da lę́k'e ndi, golániyú ánádaashiłch'ido'n̲iił ndi, nt'é hásht'íínií bínshdįh ndi, shiniidaagonłsį ndi, shich'į' goyéégo nagowaa ndi, Christ bighą díí bee shich'į' nagowaayúgo baa shił gozhǫ́ǫ́: doo bíníłdzil dagee Christ binawodíí bee nanshwod. 11 Biini' ádįhíí yałti'híí k'ehgo yashti' ni' nohwíí bídaashinohso'go ánsht'ee ni': nohwíí nłt'éégo shá yádaałti' le'at'éhi: doo nt'é inshłįį da ndi nadaal'a'á ła'ihíí ízisgo ádaat'eego baa natsídaahkeesíí ndi doo dábich'į'égee ánsht'ee da. 12 Nohwitahyú nashaadá' dawa bidag ánsht'ee ni', godiyįhgo be'ígóziníí, doo ágondzį́įyú, ła'íí ízisgo ánágot'įłíí bee ánát'įįdíí bee da'an̲ii Bik'ehgo'ihi'n̲ań shides'a'go bídaagonołsį. 13 Ínashood ha'ánáłséh ła'ihíí nt'é bee iké'zhį' daasolįį? Shíí doo nt'é nohwíhóshkeed da ni', áí zhą́ bee iké'zhį' daasolįį. Díí bighą shaa nágodenoh'aa. 14 Díí taadngee iłk'idá' nohwich'į' naadishdáh; doo nt'é bee nohwíhóshkeed da doleeł: doo nt'é nohwíyéehíí bighą asht'į́į da, nohwíí zhą́ nohwighą asht'į́į: chąghášhé bą́ą́ hik'e bitaa doo yá na'non̲íí bik'eh da, ndi bíí bichąghášhé yá na'non̲íígo dábik'eh. 15 Shił gozhǫ́ǫ́go nohwighą shíyéehíí nohwá nnishné', dashíí ndi nohwá na'ídihishn̲iił: itisgo shił daanohshǫǫhíí bighą nohwíí da'ich'į'go nohwił daanshǫǫ ndi. 16 Da'an̲iigo doo nt'é nohwíhóshkeed da ni', áídá', Nohwich'į' łé'ishchoogo ndaanohwiłtsood ni', daashiłdohn̲ii lą́ą́. 17 Ya' dahadíí nohwich'į' onádaash'aahíí bee nohwahani'isdzood née? 18 Titus akú nn̲áh biłdishn̲ii ni', nohwik'isn dała'á bił oł'a'. Ya' Titus nohwahani'isdzood née? Ya' shíí ánsht'eehíí k'ehgo doo Titus at'éé da lá́ń gá? Ya' shíí ásht'į́į n'íí k'ehgo doo Titus át'į́į da lá́ń née? 19 Díí án'n̲iihíí bee ídáyáhiilti'go áhiit'įį daanohsį née? Christ bíyéé ndlį̨įgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań binadzahgee án'n̲ii: nohwił daanohshóni, daanołdzilgo ádaanohwidle' doleełgo áhiit'įį. 20 Hagosha' ádaanoht'ee le' nsįhíí doo bee ágádaanoht'eego nohwaa nsháh hásht'į́į da, nohwíí ałdó' doo ndaashołíihíí k'ehgo nohwaa nsháh hádaashoht'įį da shį: łahadaadoht'áh, dawahá ídáhádaaht'įį, iłch'į' hadaashohkee, itis hishłeeh daanohsį, łída'ołtah, ch'in̲ii daadohn̲ii, ídaadołkąąh, ła'íí nohwił daagokish doleeł nolį nsįgo shiini' hą́h: 21 Nohwaa nánsdzaago Bik'ehgohinshn̲ań nohwighą ídaayánsdzįgo áshíłsį

doleeł nolį nsį, nohwitahyú łáni nchǫ'go na'idaago, nant'į' nakaigo, ła'íí nchǫ'íí doo yich'į' t'ąązhį' at'éé dahíí yee nda'iłsiihíí doo hwahá yits'ą'zhį' ánádaa'nę' dahíí bighą doo shiłgozhǫ́ǫ́ da doleeł nolį nsįgo shiini' hą́h.

13

1 Díí nohwich'į' nanáshdaałhíí biłgo taadn hileeh. Kaa dahgost'ąąyúgo naki dagohíí taagi binnááł ánágot'įįdíí da'ádaanniihíí bee bígózį. 2 Nakidngee nohwaa niyáádá', nnee nda'iłsiih n'íí, ła'ihíí ałdó', gádaabiłdénniid, Nohwaa nánsdzaa lę́k'eyúgo doo t'ąązhį' siitįį dago nohwiniidaagonłt'éégo ánohwishłe'; k'adíí doo hanshk'i da ndi da'ágát'éégo ánádaabiłdish'nii: 3 Christ shinkááyú yałti'go bee bídaagonołsįįhíí hádaaht'įįhíí bighą ágádishnii, Christ nanohwik'í'iziidgee nłdzil, nohwiyi' binawod golį́į́. 4 Áń doo nłdzil dago tsį'iłna'áhi yiká' daztsąą ndi Bik'ehgo'ihi'nań binawodíí yee hinaa. Néé ałdó' bił dała'á daandlįįgo doo daanldzil da ndi Bik'ehgo'ihi'nań binawodíí bee nanohwik'ída'idziidgo Christ bił daahii'naa doleeł. 5 Ídaadinił'į́į́, nohwi'odlą' daahohtą' shį; ídaadinohtáh. Jesus Christ nohwiyi' golį́į́go doo bídaagonołsį da née? Nanohwídintaahíí bah nandeeyúgo Christ doo nohwiyi' golį́į́ da bídaagonołsįįh. 6 Néé nanohwídintaahíí doo bah nandéh dahíí bídaagonołsįįh ndi at'éé. 7 Doo nda'ołsiih da doleełgo Bik'ehgo'ihi'nań nohwá hoshkąąh; néé doo nłt'éégo nohwígózįįhíí bighą ádishnii da, áídá' nohwíí nłt'éehíí be'ádaanoht'ee doleełgo, néé nanohwídintaahíí bah nandéh ngolníí ndi. 8 Da'anii ágot'eehíí doo hagot'éégo bich'į' na'idziid da, áídá' bá na'idziidyúgo zhą́. 9 Néé doo daanldzil dadá' nohwíí nohwinawod daagolį́į́ lę́k'eyúgo nohwił daagozhǫ́ǫ́: ła'íí dázhǫ́ nłt'éégo ádaanoht'eego nohwá háhiit'įįgo ohiikąąh. 10 Doo hanshk'i da ndi díí bek'e'eshchii, nohwaa nánsdzaago doo innniihgo bee nohwich'į' yashti' da doleełhíí bighą: nohwi'odlą' dayúweh nohwá biniłseełgo hasht'į́į́, doo hayaa ádaanohwiłsį dago nohweBik'ehń beshik'ehgo áshíílaa. 11 Shik'ííyú, díí bee ąął nohwich'į' k'e'shiłchį́į́. Christ biláhyú nłdzilgo daanołseeł le', hadag ádaanoht'ee le', nohwiini' dała'á le', ła'íí nkegohen'ą́ągo daagonohłįį le'; áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań, ił'ijóónííła'íí iłch'į'gont'éehíí bits'ą'dí'hi, nohwił nlįį le'. 12 Daagodinołsįgo daałohts'ǫs le'. 13 Ínashood dawa, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłnii. 14 Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí, Bik'ehgo'ihi'nań bił'ijóónííła'íí Holy Spirit bił dała'á ánohwiłsįhíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE GALATIANS

1 Shíí Paul, des'a'íí nshłįį, (doo nnee shides'a'go da, doo nnee bik'ehgo da, áídá' Jesus Christ ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa zhą bik'ehgo, áń Jesus daztsąądí' naadiidzaago áyíílaahi;) 2 Shíí hik'e odlą' bee shik'isyú bił nashkaihíí dawa, Galátiagee ínashood ha'ánáłséh nagoznilíí bich'į' k'eda'iilchii: 3 Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa hik'e Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą'dí' iłch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le', 4 Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa bik'ehgo nohwinchǫ'híí bighą Jesus n'ídeltįį, díí nchǫ'go nagowaahíí yits'ą' nohwinííł doleełgo: 5 Kodí' hik'e dahazhį' Bik'ehgo'ihi'nań dázhǫ ba'ihégosį le'. Doleełgo at'éé. 6 Nohwiká ánniidgo Christ biłgoch'oba'íí biyi' onohwinil n'íí dagoshch'į' bits'ą'zhį' ádaasohdzaahíí, ła'íí yati' baa gozhóni łahgo at'éhi bich'į'go daahosohkaihíí baa shił díyagot'éé: 7 Díí ba'ashhahyú yati' baa gozhóni doo ła' nanást'ąą da; áídá' nnee ła' nohwił nadaagokigo ádaanohwile'hi ła'íí Christ nłt'éégo baa na'gonii'íí łahgo ádaile'go hádaat'įį. 8 Áídá' néé dagohíí yaaká'dí' nal'a'á ndi yati' baa gozhóni baa nohwił nadaagosiilni'íí łahgo at'éégo nohwił nagolni'yúgo, áń góyéégo bángodot'aał. 9 Da'ádaade'niid n'íí k'ehgo gánádish'niih, Nnee ła' yati' baa gozhóni nádaagodo'ąą n'íí łahgo at'éégo yaa nohwił nagolni'yúgo, áń góyéégo bángodot'aał. 10 Ágádishniigo ya' nnee bił daanshǫǫ hileeh née, née Bik'ehgo'ihi'nań zhą bił nshǫǫ hishłeeh née? Ya' nnee bił daagoyiłshǫǫ́go hasht'įį́ gá? Dah, t'ah nnee bił daagoyiłshǫǫ́go hasht'įį́yúgo doo Christ bá na'isiidgo at'éé da. 11 Áídá' shik'ííyú, yati' baa gozhóni baa nagoshni'íí doo nnee bik'ehgo alzáhi at'éé dahíí bídaagonołsįįhgo hasht'įį́. 12 Doo nnee bits'ą'dí' nádiiné'i at'éé da, doo shił ch'et'ąą́ da, áídá' Jesus Christ shił ch'í'nah áyíílaahihi bee bígosíłsįįd. 13 Jews daanlíni bi'okąąhíí bikísk'eh ánsht'ee n'íí ba'ikodaanohsį, Bik'ehgo'ihi'nań daayokąąhíí ha'ánáłséhíí nyeego biniidaagonłt'éégo shinagha nakai ni', da'ílíí hishchiigo ch'éh át'įįd: 14 Jews daanlíni bi'okąąh bikísk'eh ánsht'eedá' dashíí bił hat'i'ihíí bił dáłedaahonsdzaahi bitisgo gonsą́ą́ ni', bits'ą'dí' hadaałinelt'áni bi'at'e' bikísk'eh ánsht'eego dázhǫ́ hásht'įį́ ni'. 15 Áídá' doo hwahá goshłee dadá' Bik'ehgo'ihi'nań hashíítłįį́, ła'íí shaa ch'oba'íí bee shiká ánniidá', 16 BiYe' shił ch'í'nah áyíílaa, nnee doo Jews daanlįį dahíí bitahyú baa nagoshni' doleełhíí bighą shiká ánniid; áídí' doo hadíń dagoshch'į' baa bił nagoshni' da ni': 17 Ła'íí Jerúsalemyú dashínłtségo Jesus binadaal'a'áhíí doo bich'į' oyáá da; áídá' Arabiayú óyáá ni', áídí' Damáscusyú nánsdzaa. 18 Áídí' taadn łegodzaago Jerúsalemyú Peter bich'į' oyáá, ákú ashdla'ádah bił sheiskąą. 19 Jesus binadaal'a'á ła'ihíí dała'á zhą hish'įį ni', nohweBik'ehń bik'isn, James holzéhi. 20 Bik'ehgo'ihi'nań shá yígółsį, doo łé'ishchoo dago díí bee nohwich'į' k'e'eshchiihíí. 21 Áí bikédí'go ni' Sýria ła'íí Cilícia daagolzeeyú níyáá; 22 Judéagee ha'ánázéh nagoznili Christ daayokąąhíí doo hwahá daashiłtséh dadá': 23 Díí zhą shaa ch'iniigo daidezts'ąą, Áń nohwiniidaagodeláa n'íí, odlą' da'ílíí yiłchíígo ch'éh át'įį́ n'íí, da'áń k'adíí da'ái odlą' n'íí yaa yánáltih łąą, ch'inii. 24 Áík'ehgo shíí shighą Bik'ehgo'ihi'nań ya'ihédaanzį lę́k'e.

2

1 Áídí' dįį́'ts'ádah łegodzaago Jerúsalemyú Bárnabas ła'íí Titus bił onanáshkai. 2 Jerúsalemyú nádishdáh doleełíí shił ch'í'nah alzaago onásdzaa, doo Jews

daanlįį dahíí bitahyú yati' baa gozhóni baa yánáshtihíí ákú baa nadaagosisn̲i', nn̲ee nłt'éégo daach'idnłsiníí zhą́ dasahńdi baa bił nadaagosisn̲i', doo ágásdzaa dayúgo dánko da'íląįzhį' na'isiidhi at'éé, dánko da'íląįzhį' na'sízíid doleełhi at'éé. 3 Ákú Titus holzéhi bił nash'aashi, Circumcise ánidoln̲e', doo hak'i daabiłnn̲iid da, Greek nlįį ndi: 4 Nn̲ee ła' nohwik'isyú ádaadil'iiníí hah ádaabidines'įįd, áí Jews bich'į' begoz'aaníí bee isnáh daandlįį n'íí Christ bits'ą́' nohwin̲ilhíí yídaagołsįįhgo, isnáh ánádaanohwidle'go hah ádaanest'įįd: 5 Áí doo hódaayéelts'ąą da ni', dét'įhézhį' ndi; yati' baa gozhóni da'an̲iihíí dayúweh nohwitahyú begoldoh doleełhíí bighą. 6 Nn̲ee daach'idnłsiníí, (ágádaat'eeshą' ndi doo shił hago'at'éé da: Bik'ehgo'ihi'n̲ań nn̲ee dawa dáłełt'eego yaa natsekees:) áí nn̲ee nłt'éégo baa ch'in̲iihíí díí baa yashti'íí doo hak'i ła' baa dahnágóst'ą́ą́ golzeego shił nagoln̲i' da: 7 Ndihíí Peter, nn̲ee circumcise ádaabi'deszaahíí bich'į' yati' baa gozhóni yaa yánáltihgo baa det'ąąhíí k'ehgo shíí, nn̲ee doo circumcise ádaabi'deszaa dahíí bich'į' yati' baa gozhóni baa yánáshtihgo shaa det'ąągo yídaagosįįd; 8 (Bik'ehgo'ihi'n̲ań, Peter nn̲ee circumcise ádaabi'deszaahíí bich'į' yides'a'dá' binkááyú na'iziidíí, da'áń shíí ałdó' shinkááyú na'iziid, doo Jews daanlįį dahíí bich'į' yánáshtihgo;) 9 Áík'ehgo James, Céphas, ła'íí John, nłdzilgo bi'okąąh yee ínashood yitł'ááh naziniíí k'ehgo baa natsí'gokeesíí, Bik'ehgo'ihi'n̲ań biłgoch'oba'íí shaa det'ąąhíí yídaagosįįdá', bił dała' daasiidlįįgo Barnabas hik'e shíí łił lák'edaadeln̲iigo gádaanohwiłn̲ii, Nohwíí doo Jews daanlįį dahíí bich'į' noh'aash, néé circumcise ádaabi'deszaahíí bich'į' dekai. 10 Díí zhą́ gánádaanohwiłdo'n̲iid, Tédaat'iyéhíí bínádaałn̲iih; áí shijíí dawa bee biká hásht'įį́ ni'. 11 Áídí' Peter Ántiochyú nyaadá' doo bik'ehyú adzaa dahíí bighą dábiniizhį' áłdén̲iid ni'. 12 James odais'a'íí t'ah doo hikáh dadá', Peter doo Jews daanlįį dahíí yił da'iyąą: áídá' áí nn̲eehíí hikaidá' t'ąązhį' áinzįgo its'ą́'ídeltįį, circumcise zhin̲éégo daanliiníí yénáldzidhíí bighą. 13 Áídí' Jews daanlíni ła'ihíí Peter adzaahíí bighą bíí ałdó' t'ąązhį' ádaasdzaa lę́k'e, Barnabas ndi itah ágát'éé silįį. 14 Áí nn̲eehíí yati' baa gozhóni biyi'dí' da'an̲iihíí doo bikísk'eh ádaat'ee dahíí bígosíłsįįdá' dawa bin̲ááł Peter gáłdén̲iid, Ni, Jew ńlį́į́ ndi doo Jews daanlįį dahíí ádaat'eehíí k'ehgo áńt'éeyúgo, doo Jews k'ehgo da, hant'é bighą doo Jews daanlįį dahíí dabíni'ąąyú Jews ádaat'eehíí k'ehgo ádaanoht'eego nłt'éé, daabiłnn̲ii lą́ą́? 15 Doo Jews daanlįį dahíí doo bik'ehyú ádaat'ee da, áídá' néé, Jews daandlįįgo daagosiidliiníí, doo áí k'ehgo ádaant'ee da. 16 Díí bídaagonlzį, doo Jews bich'į' begoz'aaníí bikísk'eh ánách'ot'įłhíí bighą Bik'ehgo'ihi'n̲ań binadzahgee dábik'ehyú ách'ít'éé da, áídá' Jesus Christ ch'odlą́ąhíí zhą́ bighą: áík'ehgo danéé ndi Jesus Christ daahosiidlą́ąd, Christ daahohiidlą́ąhíí bighą Bik'ehgo'ihi'n̲ań dábik'ehyú ádaat'éhi daanohwiłn̲ii doleełgo, doo begoz'aaníí bikísk'eh ánádaahiit'įłhíí bighą da: nn̲ee doo ła' begoz'aaníí yikísk'eh ánát'įłhíí bighą Bik'ehgo'ihi'n̲ań binadzahgee dábik'ehyú át'éé da. 17 Áídá' Christ biláhyú nłt'éégo ádaat'ee daanohwił'idi'n̲ii hádaahiit'įįdá', néé Bik'ehgo'ihi'n̲ań yegos'aaníí doo bikísk'eh ádaant'ee dago nohwígozįįdyúgo, ya' áí bighą Christ nchǫ'íí bich'į' nohwelnáá née? Dah, da'an̲ii doo ágát'éé da. 18 Dant'éhéta yó'odii'ąągo baa yashti' n'íí nłt'éégo baa yánáshtih lę́k'eyúgo, shíí nn̲ee iłsiihi nshłįįgo shígózį. 19 Jews bich'į' begoz'aaníí doo bikísk'eh ánánsht'ee dahíí bighą begoz'aaníí bich'į' dasitsą́ą́, áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań zhą́ bich'į' hinshn̲aa. 20 Tsį'iłna'áhi biká' Christ bił dasitsą́ą́, ndi hinshn̲aa; áídá' doo shíí hinshn̲aa da, Christ shiyi' golį́į́go áń bee hinshn̲aa: k'adíí shits'í bee nashaahíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań biYe' hoshdlą́ągo bee nashaa, áń bił nshǫǫgo bi'ihi'n̲a' shá nyiné'go shá daztsąą. 21 Bik'ehgo'ihi'n̲ań biłgoch'oba'íí bee Christ nohwainłtííníí

doo da'ílį́ hósh'n̄íí da: Jews bich'į' begoz'aaníí bee nn̄ee dábik'ehyú ádaat'ee daasilį̨įyúgo, Christ daztsą́ąhíísha' doo íl̨į́ da hileeh.

3

1 Galatiagee daagonohłíni, doo daagonohsą́ą dahíí, hadíń lą́ą́ k'izénohwidezn̄ilgo da'an̄iigo ágot'eehíí doo bikísk'eh ádaanoht'ee da daasolį̨į? Nohwíí nohwinadzahgee Jesus Christ tsį'iłna'áhi bíheskał n'íí, ya' yati' bee doo nohwił ch'í'n̄ah alzaa da láń gá? 2 Díí zhą́ nanohwídaadishkid, Ya' Jews bich'į' begoz'aaníí bikísk'eh ádaanoht'eehíí bighą Holy Spirit nohwaa daadest'ą́ą née, née yati' baa gozhóni daadohts'ago daahohdlą́ąhíí bighą née? 3 Nt'é bighą áík'ehgo doo daagonohsą́ą da? Ya' Holy Spirit bee ínashood daasolį̨į, n'íí k'adíí dánohwíí ánádaaht'į̨ł́íí bee hadaanohwi'deszaa née? 4 Ya' da'ílį́įzhį' ł́ą́ągo goyéégo nohwich'į' nagoyaa láń gá? Da láń shį go'į́į. 5 Bik'ehgo'ihi'n̄ań Holy Spirit nohwaa daizné'íí, ła'íí nohwitahyú godiyį̨hgo ánát'į̨ł́íí, ya' Jews bich'į' begoz'aaníí bikísk'eh ádaanoht'eehíí bighą ánát'į̨ł́ née, née yati' baa gozhóni daadohts'ago daahohdlą́ąhíí bighą ánát'į̨ł́ née? 6 Da'an̄ii nohwi'odlą'híí bighą. Ágát'éégo Abraham Bik'ehgo'ihi'n̄ań yosdlą́ąd, áík'ehgo bi'odlą'híí bighą dábik'ehyú át'éégo bá hótag lę́k'e. 7 Áí bighą díí bídaagonołsį le', nn̄ee bi'odlą' daagolíínií ái da'an̄ii Abraham bichą́ghá́shé daanlį̨į. 8 Doo Jews daanlį̨į dahíí Christ daayodlą́ąhíí bighą binchǫ'íí yits'ą́'zhį' Bik'ehgo'ihi'n̄ań ch'índaabidon̄ił́íí dabíntsédá' Bik'ehgo'ihi'n̄ań biyati' bek'e'eshchiiníí ch'í'n̄ah alzaa, ái dabíntsédá' yati' baa gozhóni Abraham bich'į' yá'iti' gán̄íígo, Nn̄ee ił̨tah at'éégo hadaazt'i'íí dawa ni ninkááyú biyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł, n̄ii. 9 Áík'ehgo nn̄ee Christ daayodlą́ąhíí hik'e Abraham, Bik'ehgo'ihi'n̄ań yodlą́ąhíí, biłgo biyaa daagozhóni at'éé. 10 Áídá' Jews bich'į' begoz'aaníí bikísk'eh ádaant'eeyúgo zhą́ dábik'eh daanzini dawa bił ch'ídaagosdíni ádaat'ee: gán̄íígo bek'e'eshchį̨į, Nn̄ee daantį́įgee begoz'aaníí naltsoos besi'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí, ła'íí doo ye'ánát'į̨ł dahíí bił ch'ígodíni at'éé. 11 Bik'ehgo'ihi'n̄ań binadzahgee nn̄ee doo ła' Jews bich'į' begoz'aaníí yikísk'eh at'éehíí zhą́ bighą dábik'ehyú át'éehíí nł̨t'éégo bígózį, bek'e'eshchiiníí gán̄íihíí bighą, Hadíń dábik'ehyú át'éehíí odlą' zhą́ yee hin̄aa doleeł. 12 Jews bich'į' begoz'aaníí, da'ohdlą́ąyúgo zhą́ hasdahkáh, doo nohwiłn̄ii da, áídá' gánohwiłn̄ii, Begoz'aaníí án̄íihíí bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo dahazhį' daahohn̄aa doleeł. 13 Jews bich'į' begoz'aaníí bee bił ch'ígodíni bits'ą́'zhį' Christ bidiłíí yee nadaanohwihesn̄ii, dabíí nohwá bił ch'ígodį̨ihíí silį̨į, gán̄íígo bek'e'eshchį̨ihíí bighą, Hadíń tsį'iłna'áhi biká'dí' nahitį́įhíí bił ch'ígodíni at'éé, n̄ii: 14 Bik'ehgo'ihi'n̄ań Abraham yá hadzii n'íí Jesus Christ biláhyú doo Jews daanlį̨į dahíí ałdó' daabíyéé doleełhíí bighą adzaa; ła'íí néé Jews daandliiníí, doo Jews daanlį̨į dahíí biłgo nohwi'odlą' binkááyú Holy Spirit, nohwa'det'ą́ą n'íí, daanohwíyéé doleeł. 15 Shik'ííyú, nn̄ee ánádaat'į̨ł́íí baa nohwił nagoshn̄i'go nohwił ch'í'n̄ah ashłe'; nn̄ee ła' bíyééhíí ła' yaa yidin'ą́ągo naltsoos bee nił̨tsoozíí doo hadíń yiká' nnánótį̨į at'éé da, dagohíí yínágodo'aah at'éé da. 16 Abraham ła'íí bits'ą́'dí' hadaałíłchíhíí ba'det'aaníí bee bich'į' ha'odzii. Hadaałíłchíhíí ł́ą́ągo doo n̄ii da, áídá' dała'á zhą́ ba'det'ą́ą, n̄ii, ái Christ. 17 Díínko áłdishn̄ii, Bik'ehgo'ihi'n̄ań hik'e Abraham biłgo ła'det'aaníí Christ biláhyú Bik'ehgo'ihi'n̄ań nłdzilgo áyíílaa, áídí' dį́į'i gonenadinhíí biká'yú tadin łegodzaa bikédí'go Bik'ehgo'ihi'n̄ań Abraham bits'ą́'dí' hadaałishchiiníí yángon'ą́ą́ lę́k'e; ndi ái yángon'áánií Bik'ehgo'ihi'n̄ań hik'e Abraham biłgo ła'det'ą́ą n'íí doo yiká' nnánótį̨į at'ee da, ái Abraham ba'det'aaníí bee bich'į' ha'odzii n'íí doo da'ílíí yółchíí át'éé da. 18 Abraham bits'ą́'dí' hadaałishchiiníí yángon'áánií bikísk'eh

ách'íť'éégo hasdách'igháhyúgo, Abraham ba'det'aaníí doo bits'ą'dí' da, áídá' Bik'ehgo'ihi'nąń Abraham ya'den'ąą n'íí zhą bee hasdách'igháh, áí Christ bee hasdách'igháh golzeego ágolzee. 19 Áík'ehgo begoz'aaníí nt'é bighą alzaa? Nnee doo bik'ehyú ánádaat'įįł dahíí áí yee yídaagołsįįh doleełhíí bighą, Abraham bits'ą'dí' hadaałishchiiníí dała'á zhąhíí ba'det'aaníí hígháh doleełzhį', Bik'ehgo'ihi'nąń yegos'aaníí Abraham hat'i'íí dét'įhézhį' yitł'ááh nakai doleełgo yángon'ąą; Bik'ehgo'ihi'nąń binadaal'a'á yaaká'dí'hi begoz'aaníí yee nohwaa ndaagoz'ąą, ła'íí nnee hik'e Bik'ehgo'ihi'nąń bigizhgee sizíni binkááyú nohwaa daizné'. 20 Igizhgee siziníí doo dała'á yigizhgee sizįį da, nakiyúgo zhą yigizhgee sizįį, ndi Bik'ehgo'ihi'nąń Abraham dasahńdi yich'į' hadzii. 21 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nąń yegos'aaníí ya' Abraham bits'ą'dí' hadaałishchiiníí ba'det'ąą n'íí yókáał née? Dah, da'anii doo ágát'éé da: begoz'aaníí be'ihi'naago nohwainé' lęk'eyúgo, áí begoz'aaníí bikísk'eh ádaant'eeyúgo dábik'ehyú ádaant'ee doleeł ni'. 22 Áídá' Bik'ehgo'ihi'nąń biyati' bek'e'eshchiiníí gánníí, Nnee dawa nchǫ'go ágot'eehíí ha'ábisnil, nii, áík'ehgo Jesus Christ daayodląąhyúgo zhą Bik'ehgo'ihi'nąń ch'ídaabidonііłgo ba'det'ąą n'íí begolne'. 23 Áídá' Christ daahohiidląągo hasdáhiikáhíí t'ah doo nohwá ch'í'ótą́ą́ hileeh dadá', begoz'aaníí nohwebik'ehgo ádaant'ee ni', odlą'íí nohwá ch'í'ótą́ą́ silįįzhį'. 24 Begoz'aaníí łah nohwił ch'ígó'aahíí nlįį ni', Christ bich'į' nnohwinníił doleełgo, áń daahohiidląąhíí bighą Bik'ehgo'ihi'nąń ch'ínádaanohwinníił doleełgo. 25 K'adíí odlą' nohwá ch'í'ótą́ą́ silįįgo iłch'ígó'aahíí doo dayúweh nohwebik'eh da. 26 Christ Jesus daahohdląąhíí bighą daanohwigha Bik'ehgo'ihi'nąń bichąghášhé daanohłįį. 27 Nohwíí baptize ánohwi'deszaahíí bee Christ bił dała'á daasolįįyúgo, diyágé ádaagoch'idle'híí k'ehgo Christ ádaagosohdlaa. 28 Jew nlįį dagohíí Greek nlįį doo daadohnii da, isnáh nlįį dagohíí doo isnáh nlįį da, nnee nlįį dagohíí isdzán nlįį doo daadohnii da; daanohwigha Christ Jesus bił dała'á daanohłįį. 29 Christ bíyéé daanohłįįyúgo, Abraham bits'ą'dí' hałinolt'aaníí daanohłįį, Bik'ehgo'ihi'nąń Abraham ya'den'ąą n'íí nohwich'į' begolzaa.

4

1 Díínko áłdishnii, chąghášhé ła' bitaa bíyéehíí bíyéé doleeł ndi t'ah doo nnyéehdá' isnáh nlįįhíí k'ehgo at'éé, bitaa bíyéehíí dawa yebik'eh doleeł ndi; 2 Áídá' biłch'ígó'aahíí ła'íí bíyéé doleełíí yebik'ehíí binádéz'įį, hagee bitaa yee bángon'ąą́zhį'. 3 Da'ágát'éégo néé chąghášhé k'ehgo daandlįįdá', díí ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí zhinéégo dantsé iłch'ígót'aahíí isnáh ádaanohwiłsį ni': 4 Áídá' dábik'eh ngonyáágo, Bik'ehgo'ihi'nąń biYe' yides'a' lęk'e, áń isdzán bishchįį́, Jews bich'į' begoz'aaníí bitł'ááhzhį' gozlįį, 5 Nnee áí begoz'aaníí isnáh ádaabiłsiníí bidiłíí bee nanáyihilniigo ch'ínáyinníił doleełgo gozlįį, néé Bik'ehgo'ihi'nąń bichąghášhé daandlįį doleełgo. 6 Bik'ehgo'ihi'nąń bichąghášhé daanohłįįhíí bighą, biYe' biSpirit nohwijíí yune' yides'a', Abba, shiTaa, niigo. 7 Áí bighą doo dayúweh isnáh ńlį́į́ da, ndi Bik'ehgo'ihi'nąń bizhaazhé ńlį́į́; bizhaazhé ńlį́į́yúgo Bik'ehgo'ihi'nąń bíyéehíí Christ biláhyú níyéé doleeł. 8 Bik'ehgo'ihi'nąń doo hwahá bídaagonołsįįh dadá', bich'į' da'ch'okąąhíí daazhógo ádaat'éhi daahohkąąhgo bi'isna' daanohłįį ni'. 9 Áídá' k'adíí Bik'ehgo'ihi'nąń bídaagosołsįįdá', áń nohwídaagołsįįdá' áłdishnii, hant'é bighą dá ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí zhinéégo dantsé iłch'ígót'aahíí t'ąązhį' bich'į' ánádaahne'? Áí doo nłdzil da, ła'íí da'ílínéhi ádaat'ee, áí bi'isna' daanohłįįgo hánádaaht'įį née? 10 Łahgee godilzigo yołkaałíí, łahgee dahnáyitįhíí, łahgee goldohíí, łahgee łenágodáhíí daadinołsį lą́ą́. 11 Da'ílį́įzhį'

nohwitahyú na'isiid ni' nsįgo łą́ągo natseskees. 12 Shik'íiyú, ánsht'eehíí k'ehgo ádaanoht'ee doleełgo nádaanohwoshkąąh; shíhíí da'ádaanoht'eehíí k'ehgo ánsht'ee: Doo hagee shich'į' nchǫ'go ádaahdzaa da ni'. 13 Dantsé yati' baa gozhóni bee nohwich'į' yashti'dá' shits'í baa dahgoz'ąągo nohwaa niyáágo bídaagonołsį. 14 Shits'í baa dahgoz'aaníí bee nanohwí'dintaah ndi, doo da'ílínégo ádaasho'nníí da, doo shits'ą́'zhį' ádaasohdzaa da; áídá' Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'dí'híí k'ehgo ńdaashidołtįį, Christ Jesus ńdaadołtįįhíí k'ehgo ńdaashidołtįį. 15 Akú sídáádá' nohwił daagozhǫ́ǫ́ n'íí ya' doo bínádaałniih da née? Dząą nohwaa nagoshni', bígonedząąyúgo dánohwíí nohwiná́á hadaasohnilgo shaa daasohnil doo ni'. 16 Da'anii ádishniigo nohwich'į' yashti'híí bighą ya' nohwik'edaadinshniihgo ádishnii daanohsį née? 17 Ái nneehíí, nohwił ch'ídaago'aahgo ádaadil'iiníí, nłt'éégo nohwich'į' yádaałti' ndi, doo da'anii nohwá nłt'éé da; ái bee shits'ą́' nohkáhgo ánohwile'go, bíí zhiné́égo ádaanoht'ee daahłeehíí bighą ádaanohwiłnii. 18 Áídá' da'anii nłt'éégo ágot'eehíí bighą nnee nłt'éégo nohwich'į' yádaałti'ihíí nzhǫǫ, dábik'ehn, doo dashíí nohwił nashkaigee zhą́ da. 19 Shichąghá́shé daanohłíni, isdzán ichíígo bił nádi'nniihíí k'ehgo nohwá shiniinágonłt'éé, Christ bi'at'e'íí beádaanoht'ee daasolįįzhį', 20 Nohwíí nohwaa shił nagokihíí bighą dák'ad hadó' akú nohwił daanshłįį le' nsį, áík'ehgo iłtah at'éégo bee nohwich'į' hadaasdzi' doleeł ni'. 21 Shił nadaagołni', nohwíí, Jews bich'į' begoz'aaníí be'ádaanoht'ee hádaaht'iiníí, begoz'aaníí ánníihíí doo bídaagonołsį da gá? 22 Díík'ehgo nko bek'e'eshchįį, Abraham biye'ke naki lék'e, dała'á isdzán isnáh nlínihíí bizhaazhé, ła'ihíí isdzán doo isnáh nlíni dahíí bizhaazhé biłgo. 23 Isdzán isnáh nlínihíí bizhaazhéhíí chąghá́shé dándaagohileehíí k'ehgo gozlįį, áídá' doo isnáh nlíni dahíí bizhaazhéhíí Bik'ehgo'ihi'nań da'ánníihíí k'ehgo begolnéhgo gozlįį. 24 Díí da'anii ánágot'įįłihi bee nohwił ch'ígót'aahi ádaat'ee: díí isdzáné nakihíí Bik'ehgo'ihi'nań hik'e nnee łángot'ąą lék'ehíí nakiyú ágot'éhi yá nazįį; dała'á Agar holzéhi, chąghá́shé isnáh daaleehíí nyiłchíhi, áń dził Sinai golzeegee ngot'aaníí yá sizíni. 25 Agar holzéhi Arabia biyi' dził Sinai yá sizįį, áń dakú ni' biká' Jerúsalemhíí yaa nagolni', áń bichąghá́shé biłgo isnáh daanlínihi. 26 Áídá' Jerúsalem yaaká'yúhíí doo isnáh nlįį da, ái néé daanohwimaa nlįį. 27 Gánníígo bek'e'eshchįį, Nił gozhǫ́ǫ́ le', doo iłchíí dahíí ńlíni, nichąghá́shé da'ádinihi; nił gozhǫ́ǫ́go nnlwosh, doo nił nádi'dinііh dahíí: isdzán biką' da'ádini n'íí isdzán biką' golíni n'íí bitisgo bichąghá́shé łą́ą. 28 Shik'íiyú, Abraham ba'det'ąą n'íí k'ehgo Isaac gozlįį, néé ałdó' da'ái k'ehgo Abraham bichąghá́shé daandlįį. 29 Áídá'go ágót'eehíí k'ehgo, chąghá́shé ndaagoleehíí k'ehgo bi'dizhchiiníí, Holy Spirit binawodíí bee bi'dizhchiiníí yiniigodnłsį, dák'ad ndi da'ágágot'ee. 30 Áídá' Bik'ehgo'ihi'nań biyati' hant'é nníí gá? Gánníígo bek'e'eshchįį, Isdzán isnáh nlíni bizhaazhé biłgo ch'ínenyóód; isnáh nlíni yishchínihíí bitaa bíyéehíí doo bíyéé hileeh da, isdzán doo isnáh nlíni dahíí bizhaazhéhíí zhą́ bíyéé hileeh. 31 Áík'ehgo shik'íiyú, néé isdzán isnáh nlíni doo bichąghá́shé daandlįį da, isdzán doo isnáh nlíni dahíí bichąghá́shé daandlįį.

5

1 Christ ch'ínánohwinilhíí bighą nłdzilgo nasozįį, Jews bich'į' begoz'aaníí doo bee isnáh náhdleehgo da, doo t'ąązhį' bee ík'ínádaadohgisgo da. 2 Shíí Paul gánohwiłdishnii, Circumcise ádaanohwi'deszaa lék'eyúgo, nohwíí Christ doo nohwił daant'é da. 3 Nnee dała'á daanohtįįgee circumcise ádaanohwi'deszaahíí gádaanohwiłdishnii, Jews bich'į' begoz'aaníí dázhǫ́ dawa bikísk'eh ádaanoht'eego goz'ąą, doo łahzhį' zhą́ da. 4 Nohwíí dahadínta

begoz'aaníí bikísk'eh ánsht'eehíí bighą Bik'ehgo'ihi'nąń binadzahgee dábik'ehyú ánsht'ee daanohsinií, Christ nohwich'į'yúgo doo nt'é dago ádaanołsį; Bik'ehgo'ihi'nąń biłgoch'oba'íí doo hádaaht'įį dago bits'ą'zhį' ádaahdzaa. 5 Néé Holy Spirit biláhyú daanohwi'odlą' bee dábik'ehyú ádaant'ee doleełíí nohwá łaalnéhíí ndaahóndliigo biba' ádaant'ee. 6 Jesus Christ bił dała'á ch'ilįįyúgo, circumcise áko'deszaa dagohíí doo circumcise áko'deszaa da ndi doo hago'at'éé da; áídá' ko'odlą'íí koł'ijóónií bee ch'í'nah hileehíí zhą́ íłíį́. 7 Ilhách'ideskaihíí k'ehgo nłt'éégo hohkeeł ni'; hadíń łą́ą́ nohwił godishkish láń, da'anii ágot'eehíí doo dayúweh bikísk'eh ádaanoht'ee da k'adíí? 8 Hant'é k'ihzhį' ádaanohwizlaahíí Bik'ehgo'ihi'nąń nohwich'į' ánniidíí doo bits'ą'dí'gohi at'éé da. 9 Báń benilzoołé da'ayą́hágo ik'áán nást'ódíí dahot'éhé daabíndiłsołhíí k'ehgo doo nzhǫǫ dahíí da'ayą́hágo bitah dench'aadgo dawa daayiłchǫǫh. 10 NohweBik'ehń biláhyú nohwaa da'oshłíí, łahgo iłch'ígót'aahíí dá baa natseskeesíí k'ehgo nohwíí ałdó' baa natsídaahkeesgo doo nádaagodoh'aah da doleeł: hadíń nohwił daagodikishíí, áń baa yádotih. 11 Shik'ííyú, circumcise ádaanohwi'dolne' dishniigo nashaa lę́k'eyúgo, doo shiniidaagoch'inłsį le'at'éé da. Ágádishniigo nashaa lę́k'eyúgohíí, tsį'iłna'áhi doo baa yashti' le'at'éé da, áík'ehgo Jews daanliiníí doo dayúweh shich'į' hadaashkee le'at'éé da. 12 Hadíń nohwił daagodikishíí nohwits'ą'zhį' nó'nííł dadó'. 13 Shik'ííyú, dawa bił ch'í'ótąąhíí bich'į' nohwi'dokeed ni'; áídá' doo áí bighą nchǫ'go ánádaahiit'įįłgo nohwá bił ch'í'ótąą daanohsį da, ndi łił daanohjǫ́ǫ́go łił ch'odaahnii. 14 Bik'ehgo'ihi'nąń yegos'aaníí dawa díínko yati' dała'áhi bee łalzaa; Nit'ahdí' góliíníí nił nzhǫǫ le', dáni ídił njǫǫhíí k'ehgo. 15 Áídá' dat'ógo iłch'į' daadołghashyúgo, iłch'į' nadaagonołkaadyúgo, ídaa daagonohdzą́ą́, dánko ą́ą́ł daałołghał ako. 16 Díí gánohwiłdishnii, Holy Spirit bee hohkaah le', áík'ehgo nohwits'í nchǫ'go hádaat'iiníí doo beda'oł'įį da. 17 Ko'at'e' nchǫ'íí Holy Spirit yich'į' nagonłkaad, ła'íí Holy Spirit ko'at'e' nchǫ'íí yich'į' nagonłkaad: díí doo iłch'į' łełt'ee da; áí bighą doo dahádaaht'įįyú ánádaaht'įįł da. 18 Holy Spirit nadaanohwiyiłaayúgo, Jews bich'į' begoz'aaníí doo bitł'ááhyú ádaanoht'ee da. 19 Ko'at'e' nchǫ'íí díínko bebígozįįh, nant'į' na'idaahíí, iké' na'idaahíí, nchǫ'go natsíts'ikeesíí, nchǫ'íí doo bich'į' t'ą́ązhį' ách'ít'éé dahíí, 20 K'e'eshchíń daach'okąąhíí, ígonłgaashíí, ik'ech'innііhíí, ła'ch'idit'áhíí, dawahá ídáhách'it'iiníí, ha'ishkeehíí, iłch'į' nagoch'inłkaadíí, iłts'ą'zhį' ádaach'it'eehíí, ła'íí da'anii ágot'eehíí yits'ą'zhį'go iłch'ídaago'aahíí, 21 Ła' bíyéehíí ídáhách'it'iiníí, its'iziłheehíí, koł nágodeyisíí, nchǫ'íí baa goch'iniłiiníí, ła'íí díí ba'ashhah ałdó' nchǫ'go ánádaat'įįłíí: da'ádá' baa nohwił nadaagosisni' n'íí baa nohwił nanádaagoshni', díí ye'ánádaat'įįłíí Bik'ehgo'ihi'nąń bilałtł'áhgee begoz'aaníí doo bíyéé daaleeh da. 22 Áídá' nest'ą' ch'il yiká' nánt'įhíí k'ehgo díínko Holy Spirit bits'ą'dí'go begoz'áni at'éé, koł ijóónií, koł gozhóónií, koł nkegohen'áánií, bágoch'oho'aałíí, dawa bich'į' ch'izhóónií, ko'at'e' nłt'éehíí, kegondlįįdíí, 23 Kojíí yune' isht'egodnt'éehíí, ídaa goch'idzaaníí: ágádaat'eehíí begoz'aaníí bits'ą'dí' doo bándaagot'aa da. 24 Christ bíyéé daanliiníí bi'at'e' nchǫ'ihíí bił daanzhǫǫgo yiká hádaat'įį n'íí tsį'iłna'áhi yídaayeskałhíí k'ehgo yó'odaizné'. 25 Holy Spirit bee daahin'naayúgo, da'áń bee hiikaah le'. 26 Doo itisyú ídaadéltįį da le', doo nchǫ'íí bich'į' daałiil'aa da le', doo ła' bíyéehíí ídáhádaahiit'įįgo nchǫ'go łaa natsídaahiikees da le'.

6

1 Shik'ííyú, nnee ła' doo bik'ehyú adzaa dayúgo, nohwíí, Holy Spirit bee nasoziiníí, áń baa daach'ohba'go bich'į' yádaałti'go t'ą́ązhį' nłt'éégo

nkenánohołteeh; ni ałdó' dánko áík'ehgo nanídi'notaahi at'éehíí baa natsínkees.
2 Nyeego nohwich'į' nadaagowaagee łił ch'odaahn̲ii le', ái bee Christ ye-
gos'aaníí beda'oł'įį doleeł. 3 Nn̲ee doo nt'éhi k'a'at'éé da ndi, doo sihgo
ánsht'ee da, nzi̲yúgo, ích'į' nach'áhi at'éé. 4 Áídá' nn̲ee dała'á daantʼį́įgee
ye'ánát'įįłíí hago'at'éehíí ídineł'ʼį́į le', áík'ehgo dabíí bi'at'e' nzhǫǫyúgo, ái
yaa bił gozhǫ́ǫ́ doleeł, doo ła'i nn̲ee ye'ánát'įįłhíí bighą da. 5 Nn̲ee dabíí
biyíl dahyoweełhíí k'ehgo nn̲ee daantʼį́įgee bi'at'e' doo nzhǫǫ dayúgo dabíí
nabiłtł'og. 6 Hadíń Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' baa bił ch'ígót'aahíí, bíyéehíí
nłt'éhihíí dawa łahzhį' hadíń bił ch'ígó'aahíí yaa yihin̲iił le'. 7 Doo ích'į'
nadaahch'aa da le'; Bik'ehgo'ihi'n̲ań doo hagot'éégo bich'į' na'ich'áhi at'éé
da: nn̲ee nt'é k'edileehíí da'ái náyihigéshi at'éé. 8 Hadíń bi'at'e' nchǫ'íí
yee k'edileeyúgo ídił ch'ígódeehi at'éé; áídá' Holy Spirit yee k'edileeyúgo
Holy Spirit bits'ą́'dí' yaaká'yú dahazhį' ihi'n̲aahíí yinłt'áni at'éé. 9 Nzhǫǫgo
ánádaahiit'įįłíí doo bik'e hįįkáh da le': dayúweh ágádaahiit'įįyúgo nłt'éégo
da'inlt'ąą. 10 Áík'ehgo nohwá ch'ígót'ąądá' haląą nn̲ee dawa bich'į' nłt'éégo
ánádaahiit'įįł le', ndi nn̲ee Bik'ehgo'ihi'n̲ań daayodlą̨ągo bichą́ghášhé daan-
liinií itisgo ádaanlzį le'. 11 Díí nchaago k'e'eshchiinií dashíí nohwich'į'
k'eshiłchíni daah'įį. 12 Nn̲ee dabíí zhą́ nłt'éégo daabineł'ʼį́įgo hádaat'iinií cir-
cumcise ádaanohwi'dolné̲h daanohwiłn̲ii; Christ bitsį'iłna'áhi yaa yádaałti'yúgo
dánko biniidaagonłt'éé doleełhíí bighą ádaanohwiłn̲ii. 13 Dabíí circumcise
ádaabi'deszaa ndi begoz'aaníí doo dawa yikísk'eh ádaat'ee da; áídá' no-
hwíí da'ádaanohwiłn̲iigo circumcise ádaanohwi'deszaahíí yee ídaa da'odlíígo
yádaałti'híí bighą circumcise ádaanohwi'dolnn̲iiłgo hádaat'įį. 14 Doo nt'é bee
ída'oshdlíígo yashti' da, Jesus Christ nohweBik'ehń tsį'iłna'áhi yiká' daztsą̨ąhíí
zhą bee ída'oshdlíígo yashti'go Bik'ehgo'ihi'n̲ań áshíłsį le', ái bee ni'gosdzáń
biká' ágot'eehíí daztsą̨ąhíí k'ehgo shich'į' at'éé, ła'íí shíí ałdó' ni'gosdzáń
biká' ágot'eehíí dasiitsą̨ąhíí k'ehgo bich'į' ánsht'ee. 15 Christ Jesus bił dała'á
daanohłį̨įyúgo, circumcise ádaanohwi'deszaayúgo, dagohíí doo circumcise
ádaanohwi'deszaa dayúgo, doo íl̨ʼį́ da, ndi áníidégo ánádaanohwi'deszaahíí
zhą́ íl̨ʼį́. 16 Díí ádishn̲iihíí yikísk'eh daahikáhíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań bits'ą́'dí'
iłch'į'gont'éehíí ła'íí biłgoch'oba'íí bee yich'į' goz'ą̨ą le', ái da'an̲ii Israel
hat'i'íí daanlį̨įgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań bichą́ghášhé daanlį̨į. 17 Kodí' godezt'i'go
díí bighą doo hadíń nashinłtł'óg da le': iłk'idá' Jesus nohweBik'ehń bighą
shid shiká'zhį' hit'įį. 18 Shik'ííyú, Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí
daanohwiyi' yun̲e' begoz'ą̨ą le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE EPHESIANS

1 Shíí Paul, Bik'ehgo'ihi'nąń bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshłíni, ínashood
Ephesus golzeegee daagolíínií, áí Christ Jesus daayodląągo bíyéé daanliinií,
bich'į' k'e'eshchii: 2 Bik'ehgo'ihi'nąń nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohwe-
Bik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą'dí' iłch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą
le'. 3 Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, Bik'ehgo'ihi'nąń, ba'ihégosį, áń
yaaká'yú nagoz'ąągee nohwiyi'siziinií bá gózhǫ́ǫgo dawa nohwainé', Christ
biláhyú: 4 Áń biláhyú ni'gosdzáń doo hwahá nnit'aa dadá' Bik'ehgo'ihi'nąń
hanánohwezni, binɑ́ɑ́ł godilzįgo ádaant'eego doo nt'é bee nohwaa dahgoz'ąą
da doleełgo: 5 Bichągháshé daandlįį doleełgo hanánohwidi'nííłgo nohwá
ngonłchįį́, Jesus Christ biláhyú, áí nohwá hát'íígo yaa bił gozhǫ́ǫ, 6 Ízisgo
biłgoch'oba'íí ba'ihédaandzį doleełgo, áí nohwiká'zhį' áyíílaago, biYe' bił nzhóni
biláhyú: 7 Áń bidiłíí bee nchǫ'íí bits'ą'zhį' nanánohwi'dihezni, nohwinchǫ'
n'íí bighą nohwaa nágodet'ąą, Bik'ehgo'ihi'nąń biłgoch'oba'íí ch'ída'izkaadíí
bik'ehgo; 8 Áí ch'ída'izkaadgo nohwiká'zhį' áyíłsį, daagondzągo ła'íí dawahá
bídaagonlzįgo ánohwiłsį; 9 Bik'ehgo'ihi'nąń hát'íínií doo bígózį da n'íí nohwił
ch'í'nah áyíílaa, da'áń bił gozhǫ́ǫgo hat'ííhíí k'ehgo áń ngonłchįį́: 10 Goldohíí
biká' ngonyáágo yaaká'yú ágot'eehíí ła'íí ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí dawa
Christ yebik'ehgo dała' áile': 11 Áń biláhyú ałdó' nt'é nohwíyéé doleełíí
nohwaa det'ąą, dabíí hát'íígo dawa łayił'įįhíí k'ehgo nohwádįhyú nohwá
ngonłchįį́: 12 Néé dantsé Christ daahosiidląądíí, nłt'éégo daahii'nąahíí bighą
Bik'ehgo'ihi'nąń ízisgo ye'at'éhi nnee daayidnłsį doleełgo. 13 Nohwíí ałdó'
yati' da'anihi, yati' baa gozhóni bee hasdánohwezniili daasidohts'ąądá' daa-
hohdląą ni': daahosohdląądá' Holy Spirit bee nohwángon'ąą n'íí bee no-
hwiká' izkałhíí k'ehgo bee nohwígózį, 14 Áí bee Christ bidiłíí bee nohwá
nayihesnii n'íí nohwíyéé silįįzhį', nt'é yengon'ąą n'íí da'anniigo nohwíyéé
doleełgo bídaagonlzį, áń ízisgo ye'at'éhi ba'ihégosį doleełgo. 15 Áí bighą Je-
sus nohweBik'ehń daahohdlągago, ła'íí ínashood dawa nohwił daanzhǫǫgo
ba'ikonizįįdá', 16 Da'ákozhą́ Bik'ehgo'ihi'nąń bich'į' nohwa'ihénsį, nohwá
da'oshkąąhgo; 17 Bik'ehgo'ihi'nąń, Jesus Christ nohweBik'ehń yokąąhíí, Je-
sus biTaa ízisgo ye'at'éehíí, daagonohsągago ádaanohwile'go nohwá oshkąąh,
ła'íí Bik'ehgo'ihi'nąń dabíí nohwił ch'í'nah ádidle'go bídaagonołsį doleełgo
ałdó' oshkąąh: 18 Nłt'éégo ágot'eehíí daahohłíí doleełhíí bighą nohwíká
ánniidíí bídaagonołsį doleełgo, ła'íí ínashood daanliinií biłgo ízisgo ágot'eehíí
behałdzili nohwíyéé doleełíí ałdó' bídaagonołsį doleełgo nohwijíí yune' no-
hwił ch'í'nah ágółsį doleełhíí bighą nohwá oshkąąh, 19 Ła'íí Bik'ehgo'ihi'nąń
binawod ch'ída'izkaadgo, binawod ízisgo at'éhi bee na'iziidhíí k'ehgo, néé
daahohiidlaaníí nohwá siné'go bídaagonołsį doleełhíí bighą nohwá oshkąąh;
20 Bik'ehgo'ihi'nąń binawodíí bee Christ daztsąądí' naadiidzaago áyíílaadá'
yaaká'yú bigan dihe'nazhinéé dahyinesdaa, 21 Spirits binadaant'a'íí, spirits
binawodíí, dak'a'at'éehíí, ła'íí yedaabik'ehíí dawa bitisgo, doo díí goldohíí
zhą́ biyi' da, ndi yunáásyú goldoh doleełíí ałdó' biyi', iłtah at'éégo daabizhi'
daawójííhíí dawa bitisgo sitįįgo áyíílaa: 22 Dawahá yebik'ehgo bilałtł'ááh
nyiné', ła'íí ínashood dawa yá sizįįgo bitsits'inhíí k'ehgo at'éégo ałdó' ábíílaa,
23 Ínashood dawa, Christ bee dała'á daanliinií, bits'í nlįįgo bełalzaa, áń bee dawa
iłtah at'éégo łayił'įįh.

2

1 Begoz'aaníí doo bikísk'eh ádaanoht'ee dahíí bee, ła'íí nohwinchǫ'íí bee
nanesona' n'dá' Bik'ehgo'ihi'n̲ań nádaahoh'n̲a'go ánohwilaa; 2 Nohwinchǫ'íí
biyi' ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí zhą́ bech'ígóť'i'yú bikísk'eh hohkaah ni',
spirits daanchǫ'íí binant'a', áń Bik'ehgo'ihi'n̲ań doo daidits'ag dahíí bitahyú
na'iziidíí bikísk'eh hohkaah ni': 3 Néé ałdó' łahn' bitahyú nahiikai ni', no-
hwi'at'e' nchǫ'go hat'íínííbikísk'eh ádaant'eego, nohwits'í, nohwinatsekees
biłgo hat'ı́ı́yú ádaant'ee ni'; da'áík'ehgo gosiidlı̨ı̨dá' nchǫ'go ádaant'ee n'íí
bighą Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwiniigodilé'íí nohwich'ı̨' begoz'ąą ni', nn̲ee ła'íí
ádaat'eehíí k'ehgo. 4 Áídá' Bik'ehgo'ihi'n̲ań, biłgoch'oba' ch'ída'izkaadhi, dázhǫ́
bił daanjǫǫ lę́k'ehíí bighą, 5 Nohwinchǫ'íí bee nane'na' n'dá' Christ bił dała'á
daasiidlı̨ı̨go daahii'n̲aago ánánohwidlaa, (biłgoch'oba'íí bee hasdáhkai;) 6 Bił
dała' naadihiikaigo ánohwilaa, ła'íí Christ biláhyú yaaká'yú nagoz'ąągee bił
naháatąągo ánohwilaa: 7 Áík'ehgo yun̲áásyú goldohíí biyi' Bik'ehgo'ihi'n̲ań
Christ Jesus biláhyú nohwaa ch'oba'go, biłgoch'oba'íí ch'ída'izkaadíí ch'í'n̲ah
áidoliił. 8 Bik'ehgo'ihi'n̲ań biłgoch'oba'íí bee hasdáhkai, nohwi'odlą'íí biláhyú;
doo dánohwíí ádaaht'ı̨ı̨ da: Bik'ehgo'ihi'n̲ań bits'ą́'dí' nohwaa hi'né'hi
at'éé: 9 Doo nohwinasdziidíí bee da, áík'ehyúgohíí dánko nn̲ee ła' ída'odlíí
hileeh. 10 Bik'ehgo'ihi'n̲ań nanohwik'ída'iziidíí daandlı̨ı̨, Christ Jesus biláhyú
nłt'éégo ánádaahiit'ı̨ı̨ł doleełgo ánohwilaa, áík'ehgo bikísk'eh hiidaał doleełgo
Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwá ngonłchı́ı́ lę́k'e. 11 Áí bighą díí bénádaałn̲iih, doo
Jews daanohłı̨ı̨ dago daagosolı̨ı̨, circumcise ádaabi'deszaahíí, doo circumcise
ádaanohwi'deszaa dahi daanohwiłn̲ii, áí circumcisionhíí nn̲ee bigan zhą́ bee
kots'í nabik'ísdziidi; 12 Áídá' Christ doo bídaagonołsı̨ da ni', nanidí' daanohłı̨ı̨go
doo Israel hat'i'íí daanohłı̨ı̨ da, Bik'ehgo'ihi'n̲ań nt'é yee yángon'ą́ą́ n'íí doo
nohwíí nohwá da ni', doo hayú nohwá ch'ígóť'i' da ni', ni'gosdzáń biká'
nahkai ndi Bik'ehgo'ihi'n̲ań doo bił daanohłı̨ı̨ da ni': 13 Łahn' ńzaadyú
daanohłı̨ı̨ ni', ndi k'adíí Christ Jesus bíyéé daasolı̨ı̨go, Bik'ehgo'ihi'n̲ań
bit'ahgo ánádaanohwizdlaa, Christ bidiłíí bee. 14 Áń nohwá iłch'ı̨'gont'éehíí nlı̨ı̨,
da'áń Jews daandliinií ła'íí doo Jews daanohłı̨ı̨ dahíí dała'á ádaanohwizlaa, ła'íí
nohwigizhgee bighą iłts'ą́'zhı̨' ádaant'ee n'íí k'ihzhı̨' áyíílaa, nohwigizhgee tséé
bee iltł'ínií k'ihzhı̨' áyíílaahíí k'ehgo; 15 Begoz'aaníí biyi' iłtah at'éégo bikísk'eh
ádaant'ee n'íí bighą iłk'edaadin'n̲ii n'íí Christ bits'í bee k'ihzhı̨' áyíílaa; áídí'
nn̲ee naki n'íí dała'á ánáyiidlaahíí k'ehgo néé Christ bee dała'á ánánohwidlaa,
áík'ehgo nkegohen'ą́ą́ nágosdlı̨ı̨. 16 Néé naki hat'i'íí daandlı̨ı̨ n'íí tsı̨'iłna'áhi
biláhyú dała'á daasiidlı̨ı̨go, Bik'ehgo'ihi'n̲ań bił k'íí nádaasiidlı̨ı̨, áík'ehgo
iłk'edaadin'n̲ii n'íí ąął bengonyáá: 17 Nzaadyú daanohłı̨ı̨ n'íí, iłhánégo daan-
dlı̨ı̨híí biłgo Jesus nkegohen'áánií yaa nohwił nagoln̲i'go nyáá. 18 Áń bighą
daanohwigha Holy Spirit dała'áhi biláhyú nohwiTaa bich'ı̨' ha'áhiikáhgo
ha'ágót'i'go nohwá alzaa. 19 Áí bighą k'adíí doo łahdí' nn̲ee daanohłı̨ı̨ da, doo
nn̲ee łahgo hat'i'i daanohłı̨ı̨ da, áídá' nn̲ee Bik'ehgo'ihi'n̲ań báhadaadeszaahíí
bił dała'á hat'i'i daasolı̨ı̨, Bik'ehgo'ihi'n̲ań bichąghásh́é daasolı̨ı̨; 20 Jesus bi-
nadaal'a'á ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú nada'iziid n'íí kı̨h bitł'ááh łedn'aahíí
k'ehgo daanlı̨ı̨go, biká' nohwi'destł'ı̨híí k'ehgo ádaanoht'ee, Jesus Christ dabíí
hágon'áágee tséé dantsé si'áni nlı̨ı̨go; 21 Áń biláhyú dágoz'ąą nt'éégo ładaasn̲ilgo
aln̲e', nohweBik'ehń biláhyú godiyı̨hgo kı̨h biyi' da'ch'okąąhíí goleeh: 22 Áń
biláhyú nohwíí ałdó' itah nohwi'destł'ı̨, Bik'ehgo'ihi'n̲ań yiyi' ngoléehíí bighą
ágoln̲e', Holy Spirit biláhyú.

3

1 Ái bighą shíí Paul, Jesus Christ bighą, ła'íí nohwíí ałdó' doo Jews daanohłįį dahíí nohwighą ha'ásítʼįʼį, 2 Bik'ehgo'ihi'nąń biłgoch'oba'íí nohwił ch'í'nah ashłe'go shaidin'áánííi ba'ikodaanohsį lá́ń shį: 3 Doo bígózį da n'íí shił ch'í'nah áyíílaago shił ígozįįd; (iłk'idá' ayą́hágo nohwich'į' bek'eshiiłchʼíįgo nohwił nagosisni' ni'; 4 Ái daahohshíígee Christ ye'at'éehíí doo bígózį da n'íí bígosíłsįįdíí nohwíí bídaagonołsį doleeł,) 5 Ái doo áníidá' goldohíí biyi' ni'gosdzáń biká' nnee doo hwahá bił ch'í'nah ádaalne' da ni', áídá' k'adíí Bik'ehgo'ihi'nąń binadaal'a'á ła'íí binkááyú yádaałti'íí daadilzįhíí Holy Spirit bee bił ch'í'nah ádaagoszaa; 6 Doo Jews daanlįį dahíí, Jews daanliinií biłgo Bik'ehgo'ihi'nąń bits'ą́'dí' ágot'eehíí dała' daabíyéé doleeł, dała' Christ bił dała'á daanlįįgo bits'í dała'á daanlįį doleeł, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nąń Jews daanliinií yángon'áánííi Christ biláhyú yati' baa gozhóni bee doo Jews daanlįį dahíí ałdó' daabíyéé doleełgo bił ch'í'nah ádaagoszaa: 7 Ái yati' baa gozhóni baa yashti'go áshi'delzaa, Bik'ehgo'ihi'nąń biłgoch'oba'íí shaa yiné'íí bee, binawodíí shinkááyú na'iziidgo. 8 Nnee Bik'ehgo'ihi'nąń báhadaadeszaahíí doo ízisgo at'éé dahíí dawa shíí dábich'į'gee siitʼįʼį ndi doo Jews daanlįį dahíí bitahyú Christ bee nohwiyaa daagozhóónííi doo bígonołsįįh at'éé dahíí baa yashti'go Bik'ehgo'ihi'nąń biłgoch'oba'íí shaa det'ąą; 9 Ła'íí Bik'ehgo'ihi'nąń Christ biláhyú dawa áyíílaahíí, ni'gosdzáń alzaadí' yushdí' godezt'i'go ngonłchíínííi doo bígózįgo áyíłsį da n'íí, hagot'éégo at'éehíí shíí nnee dawa bił ch'í'nah ashłe'go shaa det'ąą: 10 Áík'ehgo ínashood dawa Christ bee dała'á nlíni biláhyú spirits binadaant'a'íí ła'íí binawodíí yaaká'yú nagoz'ąągee Bik'ehgo'ihi'nąń bigoyą' iłtah at'éhi yídaagołsį doleeł, 11 Ái dahazhį' goz'áni Bik'ehgo'ihi'nąń yengon'áánííi bik'ehgo łayiilaa, Christ Jesus nohweBik'ehń biláhyú: 12 Áń daahohiidlą́ągo doo daasiite'go da, doo nídaahiildzidgo da Bik'ehgo'ihi'nąń bich'į' ha'áhiikáhgo nohwá ha'ágót'i'. 13 Áík'ehgo nohwighą goyéégo shich'į' nagoyaahíí bighą doo hayaa ádaanoht'ee da le', ái bee łáń da'nohłįį. 14 Díínko bighą Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa bich'į' hishzhíízh, 15 Áń bichąghásh é yaaká'yú daagolíínííi hik'e ni' biká'yú daagolíínííi dawa bee daaholzéhi, 16 Da'áń ízisgo ye'at'éhi ch'ída'izkaadhíí bik'ehgo biSpirit bee nohwiyi'siziinií nalwodgo nohwá áile' doleełgo nohwá daahoshkąąh; 17 Nohwi'odlą' bee Christ nohwijíí biyi' yunę' golʼįʼį le'; áík'ehgo ił'ijóónííi bee nohwikeghad golʼįʼįgo nłdzilgo sozįįgo, 18 Nohwíí ínashood dawa biłgo Christ bił'ijóónííi nanigodí', ts'í'nangodí', ts'ídagodí', ts'íyaago ádaahosahíí bee nohwił bígózį doleełgo; 19 Ła'íí Christ bił'ijóónííi, be'ígózį yitis nel'ąą ndi, bídaagonołsį doleełgo, áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nąń ye'at'éhi dawa bee ádaanoht'ee doleełgo nohwá da'oshkąąh. 20 Daahǫ́keedíí ła'íí natsídaahiikeesíí dawa bíí zhą́ yitis nel'ąągo áile', binawodíí nohwiyi' na'iziidhíí k'ehgo, 21 Dabíí zhą́ Christ Jesus biláhyú, goldohíí dawa biyi', ínashood daanliinií dawa ya'ihédaanzįgo daayidnłsį doleeł, doo nnágont'i'go da. Doleełgo at'éé.

4

1 Áík'ehgo shíí, nohweBik'ehń bighą ha'ásítʼįʼínií nánohwoshkąąh, nohwíká ánnįidíí bikísk'eh nłdzilgo hohkaah le', 2 Ídaa daagoch'iyołba'go, nohwijíí yunę' isht'egodnt'éégo, ńzaad bádaagohoh'aał le', łił daanohjǫǫgo iłch'į' hadag ádaanoht'ee le'; 3 Holy Spirit bee dała'á ádaanołsįgo iłch'į'gont'éehíí be'ádaanoht'ee doleełgo nyeego nabik'ída'ohsiid. 4 Christ biláhyú dała'á daanohłįį, Holy Spirit ałdó' dała'á, da'áík'ehgo ałdó' daanohwigha ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí ndaahołíí doleełgo nohwíká ánnįid; 5 NohweBik'ehń

dała'á, nohwi'odlą' dała'á, nohwibaptism dała'á, 6 Bik'ehgo'ihi'nąń dała'á, daanohwigha nohwiTaa, áń dawa yitisgo nlíni, dawa yił nlíni, daanohwigha nohwiyi' golíni. 7 Bik'ehgo'ihi'nąń biłgoch'oba'íí iłtah at'éhi dała'á daantįįgee nohwaa daizné', Christ nohwainé'íí k'a'áhołąągo. 8 Áík'ehgo gádi'nii, Wą'yú bił onágodzaadá' isnáh daanlįį n'íí łąągo yádįh onádzaago, nnee yaaká'dí'go yaa daagodez'ąą lęk'e. 9 (Wą'yú bił onágodzaa ch'iniiyúgo, łahn' áídí' ni'gosdzáń yuyaa bił nkegonyáhi láń shį. 10 Bił nkegonyááhíí da'áń yaaká'yúhíí ńzaadyú dábitiséyú bił onágodzaahi at'éé, ąął łaile' doleełhíí bighą.) 11 Bik'ehgo'ihi'nąń nnee yaa daizné'íí iłtah ádaat'ee: ła' binal'a'á daanlįįgo yaa daagodez'ąą; ła' binkááyú nada'iziidgo; ła' yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'go; ła'íí ła' ínashood yinádaadéz'įįgo bił ch'ídaago'aahgo; 12 Ínashood hadaadeszaago nłt'éégo Bik'ehgo'ihi'nąń yá nada'iziid doleełgo, yati' baa gozhóni baa na'goni' doleełgo, ła'íí ínashood dawa Christ bits'í nliinií nłdzilgo ádaile'go baa daagodest'ąą: 13 Áík'ehgo daanohwigha nohwi'odlą' bee dała'á daahiidleeh, Bik'ehgo'ihi'nąń biYe' nłt'éégo bídaagonlzįįh, nnee báyáń hileehíí k'ehgo néé Christ bits'í daandlįįgo áń bee báyáń daahiidleehgo Christ ye'at'éehíí dawa be'ádaant'eego daahiidleeh: 14 Doo dayúweh chągháshé daanlįįhíí k'ehgo ádaant'ee da le', iłtah at'éégo ił ch'ígót'aahíí bee doo iłts'ą' nohwił ánágoyol da le', nnee nadaach'áhi łéda'iłchoogo ił ch'ídaago'aahíí yee nohwiká daadihésbįh, k'izé'daanohwidiłteeh hádaat'iiníí, áí doo ídaayílts'ąą da le'; 15 Áídá' łił daanjǫǫgo da'anii ágot'eehíí bee yádaahiilti' le', kotsits'in kots'í yebik'ehíí k'ehgo Christ nohwebik'ehgo bił dała'á daandleehgo áń biláhyú daanldzéél le': 16 Nohwits'í łąągo ił ghadaadit'ąąhíí ła'íí its'id bee daałotą'íí góljį, dawa nłt'éégo nadaałidziidyúgo nłt'éégo daandzeeł, ágát'éégo néé Christ bits'íhíí daandlįįgo dabíí bee daałóntą', ła'íí łił daanjoonií bee néé Christ bits'íhíí daandliiníí nchaa daahiidleeh. 17 NohweBik'ehń biláhyú hasdziihgo gánohwiłdishnii, Kodí' godezt'i'go doo Jews daanlįį dahíí da'ílínégo natsídaakeesgo hikaahíí k'ehgo doo hohkaah da le', 18 Binatsekeesíí yee doo daago'įį da, doo bił ídaagozį dahíí bighą Bik'ehgo'ihi'nąń bits'ą'dí' ihi'naahíí yits'ą'zhį' ádaat'ee, bijíí biyi' chagołheeł benagoz'ąąhíí bighą: 19 Bijíí ntł'iz silįįgo nchǫ'íí doo yich'į' t'ąązhį' ádaat'ee dago yaa ádaadest'ąą, nchǫ'go ánádaat'įįłíí zhą bił daanłt'ee daasilįį. 20 Áídá' nohwihíí ágágot'eehíí doo Christ bits'ą'dí' bídaagoł'ąą da; 21 Da'anii ba'ikodaanohsį lęk'eyúgo, Jesus biláhyú da'anii ágot'eehíí nohwił ch'ídaagoz'ąą lęk'eyúgo: 22 Doo áníidá' nchǫ'íí be'ádaanoht'ee n'íí yó'odaagodoh'aah, áí k'izé'idiłteehgo nchǫ'íí zhą hát'íįgo da'ílíí hileeh; 23 Nohwinatsekeesíí, nohwiyi'siziiníí biłgo áníidégo nohwá ánáolne'; 24 Áníidégo be'ádaanoht'eehíí ádaagohdle', áí Bik'ehgo'ihi'nąń k'ehgo dábik'ehyú át'éégo ła'íí da'anii dilzįhgo alzaa. 25 Áík'ehgo łéda'ołchoohíí yó'odaagodoh'aah, dała'á nohtįįgee nohwit'ahdí' daagolíínií da'anii ágot'eehíí yee łił nadaagołni': nnee bits'í dała'á ndi łąąyú henlááhíí k'ehgo néé iłtah at'éégo ádaant'ee ndi dała'á hahiit'i'. 26 Dahagee hadaashohkeegee dénchǫ'égo ágot'eehíí yeh nohołt'é' hela': hadaashohkeehíí bił ya'áí owáh hela': 27 Ch'iidn nant'án doo bá goz'ąągo ádaagonołsį da le'. 28 Hadíń in'įįhíí doo dayúweh in'įįh da le': áídá' dabíí bigan yee nłt'éégo na'iziid le', hadíń nt'é yídįh nliinií ła' yaa yiné' doleełhíí bighą. 29 Yati' nchǫ'íí doo ła' nohwizé'dí' behagohigháh da le', áídá' yati' nłt'éhi zhą, hadag ádaakole' doleełgo, hadíí daidits'agíí bee biyaa gozhǫǫ doleełhíí bighą. 30 Bik'ehgo'ihi'nąń biHoly Spirit doo bił gozhǫǫ dago doo ádaanołsį da le', áń bee nohwiká'iskał, ch'ínánohwi'niiłíí bijįįzhį'. 31 Nohwił daagoshch'iihíí, nohwínágochįįhíí, hadaashohkeehíí, hagołdohíí, nchǫ'go yádaałti'íí, ła'íí da'oh'ni'go natsídaahkeesíí dawa bee no-

hwits'ą' gonogháh: 32 Łaadaach'ohba' le', łaatédaaht'ii le', Bik'ehgo'ihi'nąń Christ bighą nohwinchǫ'híí bighą nohwaa nágodez'ąąhíí k'ehgo nohwíí ałdó' łaa nádaagodenoht'aah le'.

5

1 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nąń bichąghášhé bił daanzhónihíí daanohłįįgo Bik'ehgo'ihi'nąń beda'oł'įį; 2 Christ bił daanjǫǫhíí k'ehgo łił daanohjǫǫgo hohkaah, áń łikągolchiníí Bik'ehgo'ihi'nąń daach'okąąhgo baa hi'né'híí k'ehgo zesdįįgo Bik'ehgo'ihi'nąń nohwá ya'ádet'ąą. 3 Áídá' nant'į' na'idaahíí, nchǫ'go natsíts'ikeesíí, dawahá dayúwehégo ídáhách'it'iiníí, dała'á ndi doo bída'ołtah da, ínashood Bik'ehgo'ihi'nąń bá hadaadeszaago doo ágádaat'įį bik'eh da; 4 Iłkóhgo yati'íí, yati' da'ílínéhíí, dawahák'e ách'inįihíí doo ádaadohnįi bik'eh da: áídá' Bik'ehgo'ihi'nąń ahíyi'e daabiłdohnįigo nłt'éé. 5 Díí bídaagonołsį, hadíń nant'į' naghaahíí, nchǫ'go at'éehíí, dawahá dayúwehégo ídáhát'íínníí, áí da'ílíné daayokąąhíí, áń Christ bilałtł'áhgee begoz'aaníí, da'ái Bik'ehgo'ihi'nąń bilałtł'áhgee begoz'aaníí doo itah bíyéé da doleeł. 6 Dahadíń biyati' da'ílínéhíí izanołt'é' hela': áí bighą dabíí zhą́ daabik'ehíí Bik'ehgo'ihi'nąń biniigodilé'íí yiká'zhį' áile'. 7 Áík'ehgo ágádaat'eehíí doo itah daanohłįį da le'. 8 Łah chagołheeł zhinéé daanohłįį ni': k'adyúgo nohweBik'ehń binkááyú idindlá́ád zhinéé daasolįį: áík'ehgo got'íni biyi' hikahíí k'ehgo hohkah; 9 (Holy Spirit nnee nayik'í'iziidyúgo, nłt'éégo ágot'eehíí, dábik'ehyú ágot'eehíí, ła'íí da'anįigo ágot'eehíí biyi' begoz'ąągo áile';) 10 NohweBik'ehń hant'é bił goyiłshǫ́ǫ́ doleełíí bídaagonołsįįh. 11 Doo chagołheeł zhinéégo da'ílínégo ánádaat'įįłhíí k'ehgo ánádaaht'įįł da, áídá' ágánágot'įįłíí nnee bił ch'í'nah ádaanołsįgo bígózį le'. 12 Nagont'į'yú ánádaat'įįłíí bích'iłtahyúgo ndi bik'ee ídaayágosį. 13 Dawahá ch'í'nah alzaahíí idindlá́ádíí bee bígózį: dawahá hit'iiníí idindlá́ádíí bee hit'įį. 14 Áík'ehgo gáníígo dahgoz'ąą, Iłhoshíí, ch'ínándzííd, dasíńtsąądí' nádndáh, Christ niká'zhį' idindlá́ádgo áile'. 15 Hagot'éégo hohkahíí baa daagonohsąą, nnee doo daagoyą́ą́ dahíí doo k'ehgo da, áídá' daagoyáni hikahíí k'ehgo hohkah, 16 Díí yołkaałíí biyi' doo nzhǫǫ dahíí zhą́ begoz'ąąhíí bighą goldohíí íląįgo ádaanołsį. 17 Ídaa daagonohdzą́ą le', nohweBik'ehń nohwá hát'íínníí bídaagonołsįįh. 18 Wine nohwił nádaagodołhis hela', áí dénchǫ'go kodiłteehi at'éé; áídá' Holy Spirit nohwee hadaalk'iłgo nłdzilgo bee nasozįį le'; 19 Sinníí Bik'ehgo'ihi'nąń biyati' biyi'dí'hi, Bik'ehgo'ihi'nąń ba'ihégosinníí, ła'íí ínashood biyinníí bee iłch'į' da'doh'aał le', nohwił daagozhǫ́ǫ́go nohwijíí biyi'dí' nohweBik'ehń bich'į' da'doh'aał le'; 20 Dábik'ehn Bik'ehgo'ihi'nąń nohwiTaa bich'į' dawahá ba'ihédaanohsį le', Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' biláhyú; 21 Bik'ehgo'ihi'nąń daadinołsįgo daałidohts'ag le'. 22 Isdzáné daanohłiinníí, daanohwiką' daadohts'ag le', nohweBik'ehń daadohts'agíí k'ehgo. 23 Nnee bi'aa yá siziįgo bi'aahíí bitsits'ini at'éé, Christ ínashood dawa yá siziįgo bitsits'ini at'éehíí k'ehgo: ínashood daanliiníí dawa Christ bits'í nlįįgo áí hasdá'iiníłi at'éé. 24 Áík'ehgo ínashood dawa Christ daidits'agíí k'ehgo isdzáné daanliiníí ałdó' dawahá bee biką' daidits'ag le'. 25 Da'anii ínashood daanliiníí łą́ą́ ndihíí Christ biláhyú dała'á át'éé, Christ áí bił nzhǫǫgo ya'ídet'ąąhíí k'ehgo nnee daanohłiinníí, daanohwi'aa nohwił daanzhǫǫ le'; 26 Tú bee taats'idígisíí k'ehgo áí ínashood dała'á át'éehíí Christ biyati' yee taayigisgo ídáhaididle'híí bighą ya'ídet'ąą, 27 Doo hayú dinojizhgo da, doo hayú baa dahts'idiłhiłgo da, dant'éhéta dénchǫ'éhíí da'ádįh; áídá' dilzihgo, dánłt'éé nt'éégo, bits'ą'dindlá́ád silįįgo ídaayi'né' doleełhíí bighą ya'ídet'ąą. 28 Da'ágát'éégo nnee bi'aa bił daanzhǫǫ le', dabíí bits'íhíí k'ehgo. Hadíń bi'aa bił nzhoonníí dabíí ídił njóni

at'éé. 29 Nnee doo ła' dabíí bits'í bił nchǫ' da; áídá' nłt'éégo áyílsįgo bił nzhǫǫgo yinádéz'įį, nohweBik'ehń ínashood dawa dabíí bee dała'á nlįįgo bits'í k'ehgo at'éhi ágát'éégo áyílsį, 30 Néé dała'á daantįįgee Christ ła' bits'í daandlįįhíí bighą, bitsį' hik'e bits'in k'ehgo. 31 Áí bighą nnee bitaa hik'e bąą biłgo yits'ą' dahdigháhgo bi'aa yíhiigháh doleeł, áík'ehgo naki dilt'ee n'íí dała'á nádleeh doleeł. 32 Díí dázhǫ doo bígózini at'éé da: Christ hik'e ínashood łąą ndihíí Christ biláhyú dała'á at'éhi áłdishnii. 33 Áídá' dała'á daanohtįįgee gádaanohwiłdishnii, Nohwi'aa nohwił daanzhǫǫ le', dabíí ídił njǫǫhíí k'ehgo; ła'íí isdzáné biką' daayidnłsį le'.

6

1 Chągháshé daanohłíni, nohwitaa nohwimaa biłgo daadohts'ag le', nohweBik'ehń bił dała'á daanohłįįhíí bighą: ágádaanoht'eego nłt'éé. 2 Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aaníí dawa bitahyú dantsé nt'éhéta nohwá ádishłiił nohwiłnniidíí díínko dahgoz'ąą, Nitaa nimaa biłgo dinłsį le'; 3 Áík'ehgo niyaa gozhǫǫ doleeł, ni'gosdzáń biká' ńzaadyú hinnáá doleeł. 4 Nnee daanohłiiníí, nohwichągháshé doo bił daadohtehgo bídaagoyołchįį da: áídá' nohweBik'ehń bik'ehgo nohwichągháshé doo dábik'ehyú ádaat'ee dagee bich'į' yádaałti'go bił ch'ídaagonoh'aahgo bihołnaa. 5 Nada'ohsiidíí, ni'gosdzáń biká' bánada'ohsiidíí da'ánííyú ádaanoht'ee, daadohtłidá' nohwiini' dahąhgo, nohwijíí da'at'éhé bee, Christ bá nada'ohsiidhíí k'ehgo; 6 Doo bánada'ohsiidíí binadzahgee zhą ágádaanoht'ee da, doo nnee bił daagonołshǫǫhíí zhą bighą da; áídá' Christ bánada'ohsiidíí daanohłįįgo nohwijíídí' Bik'ehgo'ihi'nań dahát'įįyú ádaanoht'ee; 7 Nt'éhéta ádaał'iiníí Bik'ehgo'ihi'nań bá ádaał'įįhíí k'ehgo nohwił daagozhǫǫgo ádaał'įį, doo nnee bá ádaał'įįhíí k'ehgo da: 8 Díí bídaagonołsį, nnee nłt'éégo adzaayúgo, Bik'ehgo'ihi'nań da'áík'ehgo nłt'éégo bich'į' nahiniił, isnáh nliinií dagohíí doo isnáh nlįį dahíí. 9 Nohwíí nant'án daanohłiiníí, nohwá na'iziidíí da'áík'ehgo bich'į' ádaanoht'ee le', doo dayúweh goyéégo bee nadaagoh'aa da: nohwíí ałdó' nohwiNant'a' yaaká'yú góląį bídaagonołsį; áń doo nnee ił'anigo yaa natsekees da. 10 Iké'yúhíí, shik'ííyú, nohweBik'ehń dák'a'at'éhi binawodíí bee nłdzilgo nasozįį. 11 Bésh diyágé Bik'ehgo'ihi'nań nohwainé'íí dawa ádaagohdle', ch'iidn nant'án nohwich'į' nach'aagee nłdzilgo nasozįį doleełhíí bighą. 12 Doo nnee daanliiníí bich'į' nadaagonlkaad da, áídá' spirits binadaant'a'íí, binawodíí, díí ni'gosdzáń biká' chagołheełíí binadaant'a'íí, ła'íí spirits daanchǫ'íí yúdahyú gólíni bich'į' nadaagonlkaad. 13 Áí bighą bésh diyágé Bik'ehgo'ihi'nań nohwainé'íí dawa ádaagohdle', nagontł'ogíí bijįį nasozįį doleełhíí bighą, áík'ehgo ąął ádaasołaago t'ah nasozįį doleeł. 14 Da'anii ágot'eehíí bee nohwizis ádaagohdle'go nasozįį, ła'íí dábik'ehyú ágot'eehíí bee bésh nohwitíl naztąągo ádaagohdle'; 15 Yati' baa gozhóni bee nkegohen'ąąhíí nohwikee bee hadaadeszaa le'; 16 Da'itiséyú nohwi'odlą' bee nohwinadįh dahdaadohtįįh, áí bee k'aa' dilłłi'i ch'iidn nant'án yidilt'ohíí daanołtsees doleeł. 17 Áídí' bésh ch'ah bee hasdá'ildéhi ádaagohdle', ła'íí bésh be'idiltłishé Holy Spirit nohwainé'íí dahdaadohtįįh, áí Bik'ehgo'ihi'nań biyati'hi at'éé: 18 Holy Spirit biláhyú dáda'ohkąąh nt'éé, nohwijíídí' dahot'éhé bee da'ohkąąhgo Bik'ehgo'ihi'nań bída'dohkeed, daadeh'įįgo ínashood dawa doo hagee ngont'í'go da bá da'ohkąąh; 19 Shíí ałdó' shá da'ohkąąh, Bik'ehgo'ihi'nań yati' shizayiniił le', doo siste' dago yati' baa gozhóni biyi'dí' doo bígózį da n'íí ch'í'nah ádaashłe' doleełgo, 20 Shíí, yati' baa gozhóni bee nagoshni'go shi'dol'aadhíí bighą dahshi'destł'ǫǫgo ha'ásítįį; doo siste' dago dáyashti' le'at'éehíí k'ehgo yashti' doleeł shá da'ohkąąh. 21 Hago

ánásht'įįłíí ła'íí hago ánsht'eehíí bídaagonołsį doleełgo Tíkikas, nohwik'isn nohwił daanzhóni, begondlįįgo nohweBik'ehń yána'iziidi, dawa yaa nohwił nagolni' doleeł: 22 Áń nohwich'į' hił'áad, hago ádaant'eehíí bídaagonołsį doleełhíí bighą, áík'ehgo nohwijíí yił daagoyiłshǫǫ doleeł. 23 Ałk'ííyú daanlíni ichi'į'gont'éehíí bee bich'į' goz'ąą le', ła'íí ił'ijóónííodlą' biłgo ałdó' bee bich'į' goz'ąą le', áí dawa Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehń biłgo bits'ą'dí'hi at'éé. 24 Jesus Christ nohweBik'ehń da'anii bił daanzhoonií dawa Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí bee bich'į' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE PHILIPPIANS

1 Shíí Paul ła'íí Timótheus biłgo Jesus Christ bánaidziidíí, ínashood dawa
Philippi golzeegee daagolínihíí bich'į' k'e'iilchii, ínashood yiṉádaadéz'iinít
ła'íí tédaat'iyehíí nłt'éégo áyílsinít ałdó' bich'į' k'e'iilchii: 2 Bik'ehgo'ihi'ṉań
nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą'dí'
iłch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. 3 Dahagee nohwínáshṉiihgee
nohwighą Bik'ehgo'ihi'ṉań hoshkąąhń ba'ihénsį, 4 Dábik'ehn daanohwigha
nohwá oshkąąhgee shił gozhǫǫgo nohwá oshkąąh, 5 Yati' baa gozhóni dantsé
daadesots'ąądí' díí jįjzhį' bee shich'odaahṉiigo ngohenyááhíí ba'ihénsį;
6 Díí nłt'éégo bígonsį, nohwijíí biyi' nłt'éégo nanohwik'í'iziid nkegonyaahíí
Jesus Christ nádáhíí bijįį ąął łaile' doleeł: 7 Shijíídí' shił daanohshǫǫhíí
bighą daanohwigha díí k'ehgo nohwaa natseskees dábik'eh; ha'ásítʟ́įídá'
ła'íí yati' baa gozhóni yashti'go bá sízʟ́įídá' shíí hik'e nohwíí ałdó' łahdí'
Bik'ehgo'ihi'ṉań biłgoch'oba'íí bee nohwiká'zhį' at'éé. 8 Jesus Christ
bits'ą'dí'go ił'ijóónít bee shił daanoh shǫǫgo daanohwigha nohwaa ch'íṉá
nshłiinít Bik'ehgo'ihi'ṉań shá yígółsį. 9 Díí bighą nohwá oshkąąh, nohwił
ídaagozįgo ła'íí daagonohsąągo nohwił'ijóónít dázhǫ́ ch'ída'izkaadyú nohwá
bínágohidáh; 10 Áík'ehgo nłt'éégo ágot'eehíí zhą́ nohwił dábik'eh doleeł;
ła'íí nohwijíí bił da'aṉiigo doo nohwaa dahdaagoz'ąą dago daahinohṉaa
doleeł, Christ nádáhíí bijįjzhį'; 11 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'ṉań ízisgo at'éehíí
ch'í'ṉah hileehgo, ła'íí áń ba'ihégozį doleełhíí bighą dábik'ehyú ádaanoht'eego
Jesus Christ binawodíí bee nłt'éégo áná'ol'įįłíí an'odaazlįįgo ánádaaht'įįłgo
nohwá oshkąąh. 12 Shik'ííyú, shich'į' ágódzaahíí yati' baa gozhóni yuṉáásyú
be'ánágon'ą́ą́ doleełhíí bighą shich'į' ágódzaahíí bídaagonołsį hasht'ʟ́įį;
13 Áík'ehgo Christ bighą ha'ásítʟ́įíhíí silááda ízisgo nant'án yánada'iziidíí
ła'íí nṉee dahot'éhé dádaagolʟ́įį ńt'éégo shídaagołsįįd; 14 Ha'ásítʟ́įíhíí bighą
nohweBik'ehń biláhyú shik'isyú daanliinít łą́ą́go bi'odlą' daanłdzil daasilįį,
áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'ṉań biyati' da'itisgo doo nédaaldzid dago, ła'íí doo biini'
daahą́h dago yee yádaałti'. 15 Łą́ą́go shídaayésts'ąąhíí bighą shik'edaanṉiihgo,
dagohíí iłch'į' nadaagonłkaadgo nṉee ła' Christ yaa nadaagolṉi'; ła'ihíí nłt'éégo
shaa natsídaakeesgo Christ yaa nadaagolṉi': 16 Iłch'į' nadaagonłkaadgo
Christ yaa nadaagolṉi'íí daazhógo ádaaṉii, ha'ásítʟ́įį ndi dayúweh shich'į'
nagontł'og le' daasho'ṉíígo: 17 Áídá' ła'ihíí bił daanshǫǫhíí bighą Christ
yaa nadaagolṉi', yati' baa gozhóni bá sízʟ́įígo nshi'deltʟ́įįhíí yídaagołsįhíí
bighą. 18 Hago'at'éégo áídá'? Doo hago'at'éé da, da'ádzaayú ndi, daazhógo
ádaaṉiigo ndi, dagohíí da'aṉiigo ádaaṉiigo Christ baa na'goṉi'; áík'ehgo shíí
shił gozhǫǫ́, ła'íí dayúweh shił gozhǫǫ́ doleeł. 19 Nohwi'okąąhíí ła'íí Jesus
Christ biSpirit shich'oṉiihíí bee shiyaa gozhǫǫ́ doleełgo bígonsį, 20 Doo
ídaayánsdzį da doleeł, áídá' doo shiini' háh dago shits'í binkááyú Christ
ba'ihégosį n'íí k'ehgo dák'ad ndi ba'ihégosį doleełíí shijíí dawa bee hasht'ʟ́įgo
bikádésh'įį, t'ah hinshṉaadá' dagohíí dasiitsą́ą ndi. 21 Shíí hinshṉaayúgo Christ
bá hinshṉaa, dasiitsąąyúgohíí ihi'ṉaa doo ngonel'ąą dahíí hisht'įįh. 22 Dayúweh
hinshṉaayúgo Bik'ehgo'ihi'ṉań bá na'isiidíí binest'ą' golʟ́įíhíí k'ehgo dayúweh
ídaagowa': áídá' hadíí nágodish'aahíí doo bígonsį da. 23 Díí nakigo goz'aanít
dázhǫ́ baa natséskees, dahdisháhgo Christ bił hishłeehíí dázhǫ́ hásht'ʟ́įį; áí itisgo
shił nzhǫǫ: 24 Áídá' dayúweh hinshṉaahíí itisgo nohwá nzhǫǫ. 25 Áík'ehgo
díí bígosíłsįįd, dayúweh hinshṉaago daanohwigha nohwił daagonshłįį

doleełgo, nohwi'odlą' nłdzilgo ła'íí bee nohwił daagozhǫ́ǫ́go dayúweh nohwá daagowahíí bee nohwich'odaashn̲ii doleeł; 26 Áík'ehgo nohwaa násdzaahíí bighą Jesus Christ binkááyú shaa nohwił daagozhǫ́ǫ́ doleeł. 27 Dáhagot'éégo shich'į' godeyaayúgo, Christ nłt'éégo baa na'gon̲i'íí bikísk'eh ádaanoht'eego ádaanołsį: áík'ehgo nohwaa niyáágo nohwish'įį, dagohíí doo nohwaa niyáá da ndi, dáłełt'eego natsídaahkeesgo ła'íí. dała'á daanohwiini'go yati' baa gozhóni ch'odlaaníí bá nłdzilgo nasozį̨įgo, la'íí nłdzilgo bá nada'ohsiidgo nohwa'ikonsį doleeł; 28 Nohwik'edaann̲iihíí doo bédaałdzid da: áí bee díínko yídaagołsį, áí da'ílíí daadoleełíí ádaat'ee, nohwihíí hasdáhkaihíí ádaanoht'ee, áí Bik'ehgo'ihi'n̲ań bits'ą́'dí'hi. 29 Christ daahohdląągo nohwaa godet'ąą, áídá' doo daáí zhą́ da, bá nohwiniidaagonłt'ę́égo ałdó' nohwaa godet'ąą; 30 Shíí ła'íí nohwíí dáłełt'eego nohwi'odlą' bee nadaagonlkaad, ágát'éégo nagonshkaadíí daashoh'įį ni', ła'íí t'ah nagonshkaadíí sha'ikodaanohsį.

2

1 Áík'ehgo Christ bił dała'á daandlį̨įhíí bee bidag ádaant'eego, ła'íí łił daanjǫǫhíí bee łił goyiłshǫ́ǫ́go, ła'íí Holy Spirit bił daandlį̨įgo, łaadaach'oba'go, 2 Nohwinatsekees dała'á ádaanołsį, dáłełt'eego łił daanohjǫ́ǫ́ le', dała'ágo natsídaahkees, nohwiini' dała'á le', áí bee shił gozhǫ́ǫ́go ádaashinołsį. 3 Łaanahkaihíí dagohíí itisgo ádesoh'n̲ilíí doo nohwitahyú begoz'ąą da le'; áídá' daanohtį̨įgee ídaa daagoch'iyolba'go nn̲ee ła' nohwitisgo nłt'éégo baa natsídaahkees le'. 4 Dała'á daanohtį̨įgee doo daanohwízhą́ ídaa natsídaahkees da, nn̲ee ła'ihíí ałdó' baa natsídaahkees le'. 5 Christ Jesus binatsekeesíí be'ádaanoht'ee le': 6 Áń Bik'ehgo'ihi'n̲ań nlį̨į ndi Bik'ehgo'ihi'n̲ań yił dała'á nlį̨įgo doo yotą' da ni': 7 Áídá' áí íts'ą́'zhį' áyíídlaago kána'iziidhíí át'éehíí k'ehgo ya'ídet'ąągo nn̲ee bits'í yee gozlį̨įį. 8 Áídí' nn̲ee k'ehgo nyáágo ídaagoch'iyolba'go Bik'ehgo'ihi'n̲ań yikísk'eh at'éégo da'itsaah yun̲e' ch'ínyáá lę́k'e, tsį'iłna'áhi biká'. 9 Áí bighą Bik'ehgo'ihi'n̲ań dázhǫ́ da'itiséyú binesdaa, ła'íí hizhiihíí dawa bitisgo at'éhi bizhi' bá áyíílaa: 10 Áík'ehgo yaaká'yú ła'íí ni'gosdzáń biká'yú, ni'gosdzáń bitł'ááhyú gólíínií ałdó', dawa bich'į' daahilzhiish doleeł, Jesus bizhi' hójíígee; 11 Ła'íí hadíí yádaałti'íí daantį́įgee Jesus Christ dawa yeBik'ehń nlį̨į daan̲ii doleeł, Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwiTaa ba'ihégosį doleełhíí bighą. 12 Áík'ehgo shił daanohshóni, doo dáshin̲ą́ą́ł zhągo da, ndi k'adíí doo shin̲ą́ą́ł dadá' ndi, dábik'ehn da'dohts'ag n'íí k'ehgo, Bik'ehgo'ihi'n̲ań daadinołsį̨go daadohtłidgo daanohwíí hasdánohwidi'n̲iiłíí ładaahłe'go nabik'ída'ohsiid le': 13 Bik'ehgo'ihi'n̲ań bił goyiłshóónií hádaaht'į̨įgo ła'íí be'ádaanoht'eego ánohwiłsį̨híí bighą nohwiyi' na'iziid. 14 Doo nt'é bee nadaadoht'į̨į dago, ła'íí doo łahadaadoht'áh dago baa nahkai le': 15 Áík'ehgo doo nohwaa dahgosit'aa dahíí ła'íí doo nchǫ'go natsídaahkees dahíí, Bik'ehgo'ihi'n̲ań bichąghášhé doo nt'é bighą nohwił daach'iteh dahíí bee ch'í'n̲ah ídaadinołzį, nn̲ee daanchǫ'go ádaat'eehíí ła'íí dabíí zhą́ daabik'ehgo ádaat'eehíí bitahyú ni'gosdzáń biká' nohwits'ą' dindlá́ád; 16 Yati' be'ihi'n̲aahíí nn̲ee dawa bich'į' bił dahdaadołn̲ih; áík'ehgo doo ch'éh itah nniyáá dahíí bighą, ła'íí doo da'ílį́įzhį' na'síziid dahíí bighą shił gozhǫ́ǫ́ doleeł, Christ nádáhíí bijį̨į. 17 Bik'ehgo'ihi'n̲ań nt'éhéta baa hi'né'híí k'ehgo nohwi'odlą' baa hiné'dá' shíí baa ídensht'ąągo shidił ałdó' baa hiné'yúgo, baa shił gozhǫ́ǫ́ doleeł, ła'íí daanohwigha nohwa'ashhahdí' shił gozhǫ́ǫ́ doleeł. 18 Da'áíhíí bighą nohwíí ałdó' nohwił daagozhǫ́ǫ́ le', sha'ashhahdí' nohwił daagozhǫ́ǫ́ le'. 19 Jesus nohweBik'ehń ba'oshłíígo dák'adégo Timótheus nohwich'į' dish'aa, nohwa'ikodaaniisį̨įhíí shił goyiłshǫ́ǫ́ doleełhíí bighą. 20 Dząągee

áń zhą́ dała’ bił natséskees, áń zhą́ nohwá nłt’éehíí hát’íį́. 21 Ła’ihíí dabíí nadaabi’dintł’ogíí zhą́ yaa natsídaakees, Jesus Christ binasdziidíí doo yaa natsídaakees da. 22 Ndihíí Timótheus nłt’éégo ánát’įįłgo bídaagonołsį, nn̄ee biye’híí k’ehgo yati’ baa gozhóni itah bee yáhiilti’go shich’ozn̄i’. 23 Hagoshą’ shich’į’ ágot’ee doleełíí bígosíłsįįdgo, dagoshch’į’ nohwich’į’ dish’aa doleeł. 24 Ła’íí shíí ałdó’ dét’įhégo nohwich’į’ dishá́hgo nohwe Bik’ehń ba’oshłíí. 25 Epaphrodítus, shik’isn, bił na’isiidi, ła’íí Bik’ehgo’ihi’n̄ań bá silááda bił nshłíni, nohwich’į’ nádish’aago dábik’eh shį nsį, áń shich’į’ daadisoł’a’ n’íí, áík’ehgo hadíí bídįh nshłiinníí shaa yihin̄iiłgo shich’ozn̄i’. 26 Áń nohwaa ch’íṇá silįį, ła’íí nn̄iihgo ba’ikodaanohsįhíí bighą biini’ łą́ą́. 27 Yóíyahgo nn̄iih ni’, dasdozhą́ daztsą́ą, áídá’ Bik’ehgo’ihi’n̄ań baa ch’ozbaad; doo dabíí zhą́ da, shíí ałdó’ shaa ch’ozbaad, doo ágát’éé dayúgo doo shił gozhǫ́ǫ́ dahíí da’itiségo doo shił naagojǫǫ da doleeł ni’. 28 Áík’ehgo dázhǫ́ hásht’į́į́go nohwich’į’ deł’a’, nádaahołtsą́ągee nohwił daagozhǫ́ǫ́ doleeł, áík’ehgo shíí dá shił dégots’ííd doleeł. 29 Áí bighą nohweBik’ehń biláhyú dázhǫ́ nohwił daagozhǫ́ǫ́go nádaadołteeh; nn̄ee ágádaat’eehíí daadinołsį; 30 Áń Christ yána’iziidhíí bighą dasdozhą́ daztsą́ą, bi’ihi’n̄a’ doo yaa bił goyéé dago, hagot’éégo shich’odaahn̄ii doleeł n’íí ą́ą́ł shá áyíílaa.

3

1 Iké’zhį’go shik’ííyú, nohweBik’ehń biláhyú nohwił daagozhǫ́ǫ́ le’. Da’áí baa nohwich’į’ k’ena’ishchihíí doo shá nyee da, nohwíí nohwá nzhǫǫ. 2 Gósé k’ehgo daanliinníí baa daagonohsą́ą, nchǫ’go ánádaat’įłłíí baa daagonohsą́ą, hadíí bikágé naiłgésíí, ła’íí nohwikágé nadaahołgéés daanohwiłn̄iihíí ałdó’ baa daagonohsą́ą. 3 Néé da’an̄ii circumcise ádaabi’deszaahíí daandlįį, Holy Spirit binkááyú Bik’ehgo’ihi’n̄ań daahohiikąąh, Christ Jesus zhą́ baa da’óndlii, danéé nohwi’at’e’íí doo bee ídaa da’ohiidlii da. 4 Áídá’ shíí bighane golíį́go ída’oshdlíí. Nn̄ee ła’ nt’é yee ída’odlííyúgo, shíí itisgo at’éehíí bighą ída’oshdlíí: 5 Gosilíį́dí’ tsebíísk̨ą́ągo circumcise áshi’delzaa ni’, Israelite nshłíni, Benjamin hat’i’íí bits’ą́’dí’, Hebrew nshłįįgo shimaa hik’e shitaa biłgo Hebrew daanlįį ni’; Bik’ehgo’ihi’n̄ań yegos’aaníí baa yách’iłti’yúgo bikísk’eh ánsht’eego Pharisee nshłįį ni’; 6 Jews da’okąąhíí dahot’éhé bee oshkąąhíí baa yách’iłti’yúgo, ínashood daanliinníí biniidaagonłt’éégo ádaansį ni’; Bik’ehgo’ihi’n̄ań yegos’aaníí bik’ehgo dábik’ehyú ánsht’eehíí baa yách’iłti’yúgo, doo shaa dahgoz’ą́ą da ni’. 7 Ndihíí áí dawa bee sist’įįd n’íí Christ bighą shich’į’ doo nt’é da nasdlíį́híí k’ehgo baa natseskees. 8 Christ Jesus sheBik’ehń bígonsįhíí dázhǫ́ ílíį́híí bighą dawahéhíí shich’į’ doo nt’é da nasdlíį́: áń bighą dawahéhíí k’ihzhį’ nyiiné’híí bighą bił ch’ígódéehíí k’ehgo bił oshtag, bideṇá Christ hisht’įį doleełhíí bighą, 9 Ła’íí Christ bił dała’á nshłįįgo shígózį doleełhíí bighą, doo Jews bich’į’ begoz’aaníí bikísk’eh ánsht’eehíí bighą dashíí dábik’ehyú ánsht’ee da, áídá’ Christ hoshdlą́ąhíí binkááyú zhą́ dábik’ehyú ánsht’ee, áí dábik’ehyú ách’íť’éehíí Bik’ehgo’ihi’n̄ań bits’ą́’dí’hi at’éé, ko’odlą’íí bee: 10 Christ bígonsįįh hasht’į́į́, ła’íí binawodíí daztsą́ądí’ naadiidzaahíí bee ch’í’n̄ah aln̄e’íí bígonsh’aah ałdó’, ba’ashhahdí’ shiniigonlt’éé doleełgo, ła’íí áń datsaahdá’ át’éé n’íí k’ehgo ánsht’eego hasht’į́į́; 11 Hagot’éégo bígonedzą́ąyúgo zhą́ nanezna’ n’íí naadiikáhgee shíí ałdó’ itah deshłeełgo hasht’į́į́. 12 Shíí doo hwahá bee shaa gon̄áh da, doo hwahá dázhǫ́ nzhǫǫ hishłeeh da, ndi ágánsht’ee doleełhíí bighą dayúweh baa hishaał, Christ yighą hashiłtíínníí łaashłe’ doleełgo. 13 Shik’ííyú, shíí áí doo hwahá łaashłe’ dago bígonsį: áídá’ shiké’ ńnááyú ágot’eehíí baa yishn̄ahdá’ dała’ágo goz’áni zhą́ baa hishaał, shádįhyú ágot’eehíí zhą́ bich’į’ dahnshdǫhgo,

14 Ngont'i'gee na'desdzogíí bich'į' hishwoł, ái Bik'ehgo'ihi'nąń Christ Jesus biláhyú yaaká'dí'go bighą nohwich'į' aníihíí honshbįįh doleełhíí bighą. 15 Áík'ehgo halą́ą́, Holy Spirit bee bayáń daasiidliinií shíí ánsht'ee dishniihíí k'ehgo baa natsídaahiikees le': áídá' dant'éhéta łahgo baa natsídaahkeesyúgo Bik'ehgo'ihi'nąń nohwił ch'í'nah áile' ndi at'éé. 16 Ágát'éé ndi iłk'idá' bídaagosiilzįįdíí nłdzilgo daahóntą'go bikísk'eh ádaant'ee le'. 17 Shik'íiyú, dała' daanohłįįgo shedaał'įį, nohwíí bikísk'eh ihi'naahíí nohwá ádaasiidlaa, áíyikísk'ehyú ádaat'eehíí daaneł'įígo bídaagonołsį le'. 18 (Nnee łáni Christ bitsį'iłna'áhi yik'edaannniihgo nadaakaihíí baa nohwiłnanágosh'nih, k'adíí shinnáátú nálįídá' nagoshni': 19 Áí bendaagoyaago da'ílíí daadoleeł, bibidíí binant'a' ádaayiłsį, bik'ee ídaayágosį doleeł n'íí yee ídaada'odlíí, ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí zhą́ yaa daabiini'.) 20 Áídá' néé nohwini'íí yaaká'yú goz'ą́ą́, áídí' Hasdánohwinniiłíí Jesus Christ nohweBik'ehń nádáhíí bikádaadét'įį: 21 Dawa dabíí yebik'ehgo áyíłsįgo binawodíí yee yínel'ą́ąhíí k'ehgo, nohwits'í baagoch'oba' n'íí dabíí bits'í bits'ą́'dindįhíí k'ehgo łahgo ánáidle' doleeł.

4

1 Áík'ehgo shik'íiyú, dázhǫ́ shił daanohshóni, nohwaa ch'íná nshłįį, baa shił gozhóni daanohłįį, nohwíí ch'ah hobįįhíí k'ehgo hosiłbą́ąhíí shá daanohłįį, dázhǫ́ shił daanohshóni, nohweBik'ehń biláhyú nłdzilgo nasozįį. 2 Euódias nánoshkąąh, Síntiki ałdó' nánoshkąąh, nohweBik'ehń biláhyú nohwiini' łeł't'ee le', dishniigo. 3 Dani nił naki disht'éhi, ni ałdó' nánoshkąąh, díí isdzáné bich'odaannniih, ái yati' baa gozhóni baa na'goni'gee bił nada'isiid ni'; Clément holzéhi hik'e ła'ihíí bił nada'isiid n'íí ałdó' biłgo, dawa naltsoos be'ihi'náhi biyi' bizhi' dahnagoz'ą́ą́. 4 Dábik'ehn nohweBik'ehń biláhyú nohwił daagozhǫ́ǫ́le': ágánánohwiłdish'nii, Nohwił daagozhǫ́ǫ́ le'. 5 Dawa bich'į' daanohshoonií nnee nohwá yídaagołsį le'. NohweBik'ehń ałhánédí' nádaał. 6 Doo nt'é bighą nohwiini' łą́ą́ da le'; áídá' ihédaanohsigo dawa bighą Bik'ehgo'ihi'nąń nádaahohkąąh, nt'é hádaaht'iinií bił nadaagołni'go bídaahohkeed. 7 Áík'ehgo iłch'į'gont'éehíí Bik'ehgo'ihi'nąń kaa yiné'íí bígoch'iłsiníí bitisgo at'éhi nohwijíí hik'e nohwinatsekeesíí biyi' golį́ígo nłt'éégo áyíłsį, Christ Jesus biláhyú. 8 Iké'yúhíí, shik'íiyú, nt'éhéta da'aniihíí, nt'éhéta dilziníí, nt'éhéta dábik'ehyú át'éehíí, nt'éhéta doo nchǫ' zhinéé dahíí, nt'éhéta dázhǫ́ nzhoonií, nt'éhéta nłt'éégo baa ch'iniihíí; dázhǫ́ nłt'éeyúgo, ba'ihégosį bik'ehyúgo, díí baa natsídaahkees. 9 Shits'ą́'dí' bídaagosołsįįdgo nádoné'íí dawa, shits'ą́'dį' da'desots'ą́ą́ n'íí ałdó', ła'íí be'ánsht'eehíí daah'įį́ n'íí, díí k'ehgo ádaanoht'ee le': áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nąń iłch'į'gont'éehíí kaa yiné'íí nohwił nlįį doleeł. 10 NohweBik'ehń binkááyú dázhǫ́ shił gozhǫ́ǫ́, k'adíí ániita zhą́ shaa nohwił nádaagoyéé; da'anii shaa nohwił daagoyéé ni', ndi doo hagot'éégo bídaaneł'ą́ą́ da ni'. 11 Doo nt'é bídįh nshłįį dishnii da; hagot'éégo hinshnaahíí shił da'ákohgo bígoł'ą́ą́. 12 Débaagoch'oba'ágo hinshnaahíí bígosíłsįįd, dawahá shich'į' ch'ída'izkaadgo hinshnaahíí ałdó' bígosíłsįįd: da'ádzaayú ła'íí dawa bee, ná'ch'iłdįįhíí ła'íí shiná', dawahá ch'ída'izkaadíí ła'íí dawahá bídįh nshłįįhíí baa shił ch'ígót'ą́ą́. 13 Christ shinawod shá ágółsiníí biláhyú dawa ashłéhgo bínensh'ą́ą́. 14 Ágát'éé ndi shich'į' nagontł'ogee shich'odaasoni'íí nłt'éeyú ádaahdzaa. 15 Áídá' Philippigee daagonohłíni, yati' baa gozhóni dantsé begodeyaago Macedóniadí' dahdiyaadá', ínashood ha'ánáłséh nagoznilíí doo ła' shich'ozni' da, nohwíí zhą́ shich'odaasoni', iłdenágo łádaadihi'né'íí zhinéégo. 16 Thessaloníca golzeegee sidáádá' ndi bídįh nshłįįhíí bighą zhaali bee shich'onádaahniih ni', doo dałándi

zhą́ da, nakidn ni'. 17 Doo nt'é shaa hi'né' hásht'íįhíí bighą dishn̲ii da: łą́ą́go nohwá ínágodáhgo nohwich'į' goldohíí zhą́ nohwá hásht'íį. 18 Bídįh nshłįį n'íí shaa hi'né' dázhǫ́ bitisgo łą́ą́go: da'áígee dáshik'eh, shich'į' ádaasolaa n'íí Epaphrodítus shaiǹn̲il, áí Bik'ehgo'ihi'n̲ań baa bi'n̲iiłíí łikągolchini at'éégo dá bił bik'eh, bił gozhǫ́ǫgo náidnné'hi at'éé. 19 Bik'ehgohinshn̲ań nt'é bídįh daanohłiinníí Christ Jesus dawa ch'ída'izkaadgo hágołdzilíí bee nohwá ágoléh. 20 Bik'ehgo'ihi'n̲ań da'áí nohwiTaa ba'ihégosį le', dahazhį' doo ngonel'ąą dayú. Doleełgo at'éé. 21 Ínashood daantį́įgee Christ Jesus biláhyú, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohn̲ii. Nohwik'isyú bił naháshtaanníí, Gozhǫǫ, daanohwiłn̲ii. 22 Ínashood dawa, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłn̲ii, Caesar yił daagolíni áí zhą́ bitisgo. 23 NohweBik'ehń Jesus Christ biłgoch'oba'íí daanohwigha bee nohwich'į' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE COLOSSIANS

1 Shíí Paul, Bik'ehgo'ihi'nań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshłíni, ła'íí
nohwik'isn Timótheus biłgo, 2 Colósse golzeegee ínashood daanliiníí ła'íí
Christ biláhyú nohwik'ííyú bada'óndliihíí bich'į' k'e'iilchii: Bik'ehgo'ihi'nań
nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehń biłgo biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą'dí'
ichʼį'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. 3 Bik'ehgo'ihi'nań, Jesus Christ no-
hweBik'ehń biTaa, nohwighą ba'ihéndzigo dábik'ehn nohwá ohiikąąh, 4 Christ
Jesus daahohdlągągo ła'íí ínashood dawa nohwił daanzhǫǫgo ba'ikondzįhíí
bighą, 5 Yaaká'yú nohwiba' goz'aaníí ndaahołíihíí bighą ágádaanoht'ee; áí
ndaahołíihíí yati' baa gozhóni, yati' da'anínhi bee iłk'idá' daadesots'ąą ni';
6 Áí yati'íí nohwitahyú didezdlá́ádhíí k'ehgo ni'gosdzáń dágoz'ąą nt'éégo
didezdlá́ád; nohwíí daadesots'ąągo Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí da'anniigo
bídaagonołsįhíí bijįįdí' godezt'i'go nłt'éégo ádaanohwoliiłhíí k'ehgo bíí ałdó'
nłt'éégo ádaaboliił: 7 Áí yati'íí Épaphras holzéhi, nohwił nzhóni, bił na'idziidi,
bits'ą'dí' bídaagoł'ąą, áń nohwá Christ yána'iziidi ba'óndliihíí nlįį; 8 Áń Holy
Spirit biláhyú nohwił'ijóónníí ałdó' baa nohwił nagolni' n'. 9 Áí bighą áí
ba'ikonihidzíínníí bijįįdí' godezt'i'go ałdó' dá nohwá ohiikąąh nt'éégo godeyaa,
Bik'ehgo'ihi'nań nohwá hát'íínníí bídaagonołsįįhíí bighą daagonohsąą, ła'íí
yaaká'dí'go ił'ígózinníí dawa bee nohwił ídaagozįgo ánohwiléhgo nohwá ohi-
ikąąh; 10 NohweBik'ehń dá bił bik'ehyú hohkaahgo, ła'íí ánádaaht'įįłíí
dawa bee bił daagonołshǫǫgo, nłt'éégo bá nada'ohsiidgo nest'ą' ch'il yiká'
nant'įhíí k'ehgo nłt'éégo da'nołt'įįł, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań baa nohwił'ígózinníí
nołseełgo ałdó' nohwá ohiikąąh; 11 Bik'ehgo'ihi'nań ízisgo binawodíí dawa
bee daanołdzilgo, áí bee nohwił daagozhǫǫgo nyee ndi bidag ádaanoht'eego
bádaagohoh'aałgo; 12 Ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa ba'ihédaanohsįgo no-
hwá háhiit'įįgo ohiikąąh, áń bits'ą'dindlá́ádíí biyi' ínashood bíyéé doleełíí
néé ałdó' nohwíyéé doleełgo ładaanohwezlaa: 13 Áń chagołheeł binawodíí
bits'ą'zhį' nohwinildí' biYe' bił nzhónihi bilałtł'áhgee daanliiníí yitah no-
hwinil: 14 Áń bidiłíí bee nohwinchǫ'íí bits'ą'zhį' nanánohwi'dihesnii, no-
hwinchǫ'híí bighą nohwaa nágodet'aahgo: 15 Áń Bik'ehgo'ihi'nań doo hit'įį
dahń ye'at'éhi da'áíyihíí ye'at'éé, dawahá álzaahíí dabíntségo gozlíni: 16 Áń
dawahá áyíílaa, yaaká'yú ágot'eehíí ła'íí ni'gosdzáń biká'yú ágot'eehíí, hit'iiníí
ła'íí doo hit'įį dahíí, nant'án dahnazdaahíí, dawa yedaabik'ehíí, spirits bi-
nadaant'a'íí, ła'íí inawodíí ndi; dawahá áń biláhyú alzaa, ła'íí bá alzaa:
17 Áń dawahá dabíntsé nlįį, dawahá áń bee daałotą'. 18 Ła'íí ínashood
dawa bits'íhíí k'ehgo nlįįgo, áń bitsits'inhíí k'ehgo yebik'ehi nlįį: áń dantsé
godeyaahíí nlįį nanezna'íí bitahdí' dantsé náhi'na'i nlįį; dabíí zhą́ dawa
bee da'tiséyú nlįį doleełgo. 19 BiTaa dabíí ye'at'éhi dawa Christ biyi'
golíígo bił dábik'eh; 20 Ła'íí tsį'iłna'áhi biká'gee bidił idezjoolíí bee nkego-
hen'áánníí nohwá goz'ąągo áyíílaago, ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí dawa ła'íí
yaaká'yú ágot'eehíí dawa Christ bee Bik'ehgo'ihi'nań dabíí ách'į' nłt'éégo
ánáyidle'go ałdó' bił dábik'eh. 21 Áídí' nohwíí łah nchǫ'go ánádaaht'įįłíí
bighą Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą'zhį' ádaanoht'ee ni', ła'íí nohwinatsekeesíí bee
bik'edaadinohniih ni', ndi k'adíí bik'íí ánádaanohwidlaa 22 Christ bits'í dazt-
saaníí bee; áík'ehgo nohwíí hadaanohwideszaago, doo nt'é bee nohwaa
dahgoz'ąągo da, doo hagot'éégo nohwił iditehgo da, Christ Bik'ehgo'ihi'nań

binadzahgee daanohwidiyołsįįł: 23 Dayúweh da'ohdląąhíí bee nalwodgo nłdzilgo nasozįįyúgo, hasdách'igháhíí yati' baa gozhóni nohwił nadaagolnį'íí ndaahołííhíí doo bits'ą'zhį' ádaahnę' dayúgo, Christ Bik'ehgo'ihi'nąń binadzahgee ágát'éégo daanohwidiyołsįįł; ái yati' baa gozhóni daadesots'aaníí yáá bitł'ááhgee nnee dawa bee bich'į' yá'iti'íí; ái yati' baa gozhóni baa nagoshnį'go shíí, Paul, hashi'doltįį; 24 K'adíí nohwá shiniigonłt'éehíí baa shił gozhǫ́ǫ́, ínashood dawa, Christ bits'íhíí k'ehgo nlíni, yá biniigodilne'íí t'ah ła' édįhíí shíí shits'í biniigonłt'éehíí bee łaashłe': 25 Ínashood dawa, Christ bits'íhíí k'ehgo nlíni, bá na'isiidgo hashi'doltįį, ái na'idziidíí Bik'ehgo'ihi'nąń nohwighą shaidin'ą́ą́, Bik'ehgo'ihi'nąń biyati' dawa baa nagoshnį'go; 26 Ái doo bígózį da n'íí doo áníidá' goldohíí ła'íí daałinolt'įįłíí bits'ą'zhį' nanl'į' ni', ndi k'adíí nnee Bik'ehgo'ihi'nąń báhadaadeszaahíí bił ch'í'nah ádelzaa: 27 Ái bich'į' Bik'ehgo'ihi'nąń doo Jews daanlįį dahíí bitahyú doo bígózį da n'íí dázhǫ́ łáń ílíni bígózįgo áile'go ngon'ą́ą́, ái Christ nohwiyi' golį́į́, áń nohwiyi' golį́į́go Bik'ehgo'ihi'nąń baa gozhǫ́ǫ́yú itah daahłeehgo ndaahołíhi at'éé: 28 Christ Jesus biláhyú nnee dała'á daantį́į́gee Holy Spirit bee bayáń daazlįįgo Bik'ehgo'ihi'nąń bich'į' bił nkáh doleełhíí bighą Christ baa nagohiilni', nnee dała'á daantį́į́gee baa daahii'niigo, ła'íí dawa bee daagondzągo bił ch'ígont'aahgo: 29 Ái bighą dázhǫ́ na'isiid, Christ Jesus binasdziidíí nalwodgo shinkááyú na'iziidíí bee dahnshdǫh.

2

1 Dázhǫ́ nohwaa shiini'híí bídaagonołsįgo hasht'į́į́, Laodicéa golzeeyú daagolíínií ałdó', ła'íí nnee dawa doo hwahá daashiłtséh dahíí ndi baa shiini'; 2 Bijíí hadag ádaanlzįgo łił daanjoonií bee daałotą'go bá hásht'į́į́, ła'íí doo bił nagoki dago bił'ígózinií ch'ída'izkaad doleełgo, Bik'ehgo'ihi'nąń nohwiTaa, łahn' doo bee bígózį da n'íí, ái Christ at'éhi, yídaagołsįįhgo bá hásht'į́į́; 3 Igoyą' ła'íí ił'ígózį łáń ílíni áń bilałtł'áhzhį' begoz'ąą. 4 Doo hadíń yati' k'izé'idiłteehíí bee nohwich'į' nach'aa da doleełhíí bighą ádishnii. 5 Doo shits'íhíí bee nohwił nshłįį da ndi shispirit bee nohwił nshłįį, áík'ehgo dawa daagodinołsįgo goz'ąąhíí k'ehgo ádaał'įįgo, ła'íí Christ nłdzilgo daahohdląągo bígonsinií baa shił gozhǫ́ǫ́. 6 Christ Jesus nohweBik'ehń nádaagodo'ąądá' daahosohdląądhíí k'ehgo bikísk'eh hohkaah le': 7 Áń bee nohwikeghad golį́į́go bee daanołseeł le', ła'íí nohwił ch'ígót'ąąhíí k'ehgo nohwi'odlą' nalwod holeehgo dázhǫ́ ba'ihédaanohsį le'. 8 Ídaa daagonohdząą, dá ni'gosdzáń biká'gee kogoyą'ihi, ła'íí yati' da'ílínéhi k'izé'idiłteehíí yee isnáh ádaanihodléh hela', ái dá nnee bi'at'e' n'íí ye'ádaat'éhi, dá ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí zhą bee iłch'ígót'aah n'íí, doo Christ ye'ádaat'éhi da, nnee ágát'éégo iłch'ídaago'aahíí baa daagonohsąą. 9 Bik'ehgo'ihi'nąń ye'at'éhi dawa Christ biyi' golį́į́. 10 Áń, spirits binadaant'a'íí hik'e binawodíí dawa yánant'aahń, bił dała' daanohłįįgo hadaanohwi'deszaa: 11 Áń biyi' daanohłįįgo ałdó' nohwíí circumcision doo nnee bigan bee alzaa dahíí bee circumcise ádaanohwi'deszaa, Christ biláhyú circumcise ádaanohwi'deszaahíí bee nohwíí nchǫ'go be'ádaanoht'ee n'íí dawa nohwaidnníli at'éé. 12 Bik'ehgo'ihi'nąń, Christ daztsąądí' naadiidzaago áyíílaahíí, binawod bada'ołííhíí bighą baptism bee Christ bił łenohwido'nil, da'ái bee ałdó' bił naadohkai. 13 Nohwíí nchǫ'go be'ádaanoht'eego ła'íí doo circumcise ádaanohwi'deszaa dago nanesona' lék'e, ndi nda'hołsiihíí dawa yee Bik'ehgo'ihi'nąń nohwaa nágodin'ą́ą́go Christ bił daahinohnaago ánánohwidlaa; 14 Christ tsį'iłna'áhi bíheskałdá' Bik'ehgo'ihi'nąń

yegos'aaníí doo bikísk'ehyú ádaanoht'ee dahíí bigha naltsoos nohwee nniltsooz n'íí Bik'ehgo'ihi'nań tsį'iłna'áhi yíheskałgo k'ihzhį' áyíílaa; 15 Ái bee spirits binadaant'a'íí ła'íí binawodíí yitis silįįgo ch'í'nah hit'įįgo áyíílaago yaa nágonesnaa. 16 Ái bigha da'ákohayú dahadíń hadíí daahsaaníí bee nohwída'iłtah hela', dagohíí godiyiníí bijįį dagohíí dahnáyitįįhíí dagohíí Jews daagodnłsiníí bijįį, daadinołsįgo nohwiłnii hela': 17 Ái yuná́ásyú ágodonílį bichagosh'oh zhá ádaat'ee; áídá' da'anıihíí Christ be'ágodonıiił. 18 Da'ákohayú hadíń, ídaagoch'iyolba'go nolįgo, Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií daahohkąąh le', daanohwiłniiyúgo daadohts'ag hela', áń daahołbįįh le' at'éé n'íí nohwich'į' nawoch'aa hela', nnee ágát'éehíí shił ch'í'nah ágolzaa niihíí, dabíí bi'at'e' nchǫ'híí k'ehgo binatsekeesíí bee doo nt'é bigha doo sihgo at'éé dahi at'éé. 19 Nnee ágát'éehíí Christ, ínashood dawa yebik'ehgo Bitsits'in nliiníí, doo yotą' da; ínashood dawa Christ bits'í nlįį, áík'ehgo Christ bits'í nłdzilgo áyíłsį, ái dásįzįį nt'éégo iłghadaadit'aaníí hik'e its'id bee łídaadestł'ǫǫgo Bik'ehgo'ihi'nań nołseełgo áyíłsį. 20 Dá ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí dantsé baa iłch'ígót'aah n'íí bits'ą'zhį' Christ biłgo nanesona' lęk'eyúgo, nt'é bigha t'ah ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí nohwebik'ehgo daahinohnaahíí k'ehgo díínko begoz'aaníí bikísk'eh ádaanoht'ee? 21 (Bínłchi'ela'; nlįhela'; dahnné'ela'; 22 Ái dawa da'ílíí daaleeh;) ái begoz'aaníí dá nnee yegos'áni, nnee bits'ą'dí'go iłch'ígót'aahíí ádaat'ee. 23 Ái ánádaach'it'įįhíí goch'iyą́ą́go nolįgo dá hádaach'it'įįgo da'ch'okąąh, ídaagoch'iyolba'go nolįgo, ła'íí kots'í binı'ch'idilnıhgo da'ch'okąąh; ái dázhǫ́ doo ílį́į dadá' dá kots'íhíí zhą́ bił ílį́į.

3

1 Christ bił naadohkai lęk'eyúgo, Christ yaaká'yú Bik'ehgo'ihi'nań dihe'nazhinééego dahsdaahíí bits'ą'dí'go ágot'eehíí zhą́ hádaaht'įįgo bikádaadeh'įį́ le'. 2 Yaaká'dí'go ágot'eehíí zhą́ baa nohwiini' le', doo ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí da. 3 Ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí bits'ą'zhį' nanesona', Bik'ehgo'ihi'nań biyi' nohwi'ina'íí nádes'į́į, Christ biłgo. 4 Christ, nohwi'ina' nliiníí, ch'í'nah nasdlįįgo nohwíí ałdó' bił nohwits'ą'dindlá́ádgo daanohwidoltseeł. 5 Ái bigha ni'gosdzáń biká' nchǫ'go ágot'eehíí hádaaht'iiníí nohwijíí biyi' daagolíínií daazołhee; nant'į' nahkaihíí, nchǫ'zhinééego be'ádaanoht'eehíí, nohwits'í nchǫ'go hat'íínií, nchǫ'go natsídaahkeesíí, ła'íí dawahá dayúwehégo ídáhádaaht'iiníí, ái da'ílíné daayokąąhíí át'éé, ái dawa daazołhee: 6 Ái nchǫ'go ágot'eehíí bigha nnee dabíí zhą́ daabik'ehíí Bik'ehgo'ihi'nań bihashke'íí bee bich'į' goldohi at'éé: 7 Łahn' ái k'ehgo nohwíí ałdó' nahkai ni', ái k'ehgo daagonohłįį n'dá'. 8 Áídá' k'adíí díínko dawa yó'odaagodoh'aah; hadaashohkeehíí, nohwágochįįhíí, da'oh'ni'íí, nchǫ'go aayádaałti'íí, yati' dénchǫ'éhi yee yádaałti'íí, dawa yó'odaagodoh'aah. 9 Doo áníidá' nchǫ'íí be'ádaanoht'ee n'íí, ła'íí nchǫ'go ánádaaht'įįł n'íí biłgo yó'odaasohné'dá' doo iłch'į' łéda'ołchoo da; 10 Áníidégo be'ádaanoht'eehíí ánádaagohdlaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań ánohwilaahíí dayúwehégo bídaagonołsįįh, ła'íí bedaanołt'eego ánádaanohwidle': 11 Ágádaach'it'eehíí nnee Greek nlíni dagohíí Jew nlíni, circumcise ábi'delzaahíí dagohíí doo circumcise ábi'delzaa dahíí, łahdí' nnee dagohíí Síthian holzéhi, isnáh nlíni dagohíí doo isnáh nlįį dahíí doo ił'ánígo baa natsíts'ikees da, áídá' Christ zhą́ dawa yebik'eh, ła'íí áń biyi' dawa dała'á daanlįį. 12 Áík'ehgo nohwíí, Bik'ehgo'ihi'nań hadaanohwezınilgo báhadaadeszaahíí daanohłíni ła'íí bił daanohshóni, ííánádaagoł'įįhíí k'ehgo díínko ádaagohdle': dawa bich'į'

ch'izhóónííí, koł goch'oba'íí, ídaagoch'iyolba'íí, kojíí yuⁿe' isht'egodnt'éehíí, ła'íí bágoch'oho'aałíí ádaagohdle'; 13 Ałch'į' bidag ádaanoht'ee, nⁿee ła' nⁿee yił ł'iłtahyúgo łaa nádaagodenoht'aah: Christ nohwinchǫ'híí bighą nohwaa nágodin'ąąhíí k'ehgo nohwíí ałdó' łaa nádaagodenoht'aah. 14 Díí dawa bitisgo ił'ijóónííí ádaagohdle', áí dawahá daahotą'go dawa łaile'. 15 Áídí' Christ bits'ą'dí' ałch'į'gont'éehíí nohwijíí biyi' yebik'eh le', dała'á nádaasohdlįįgo áí bich'į' nohwíká ánⁿiid ni'; ła'íí ihédaanohsį le'. 16 Christ biyati' ch'ída'izkaadgo nohwiyi' golǫ́ǫ́go baa łił nadaagołⁿi'go bigoyą'íí dawa bee łił ch'ídaagonoht'aah; ła'íí nohwijíí biyi'dí' nohweBik'ehń bich'į' ihédaanohsigo da'doh'aał, siníí Bik'ehgo'ihi'ⁿań biyati' biyi'dí'hi, Bik'ehgo'ihi'ⁿań ba'ihégosinííí, ła'íí ínashood biyinííí bee da'doh'aał. 17 Dá yádaałti' shį ndi, dant'éhéta baa nahkai shį ndi, dawahá Jesus nohweBik'ehń bizhi' biláhyú ánádaaht'įįł le', dabíí biláhyú Bik'ehgo'ihi'ⁿań nohwiTaa bich'į' ihédaanohsįgo. 18 Isdzáné daanohłíni, daanohwiką' daadohts'ag le', ágádaanoht'eego nohweBik'ehń bił dábik'eh. 19 Nⁿee daanohłíni, daanohwi'aa nohwił daanzhǫǫ le', doo bich'į' nohwił daagoshch'ii da le'. 20 Chąghášhé daanohłíni, nohwitaa, nohwimaa biłgo da'ánohwiłⁿiiyú daadohts'ag le': áí nohweBik'ehń bił goyiłshǫ́ǫ́. 21 Nⁿee daanohłíni, nohwichąghášhé doo bił daadohtehgo bídaagoyołchįį da, ágádaanoht'eeyúgo dánko hayaa ádaat'ee daaleeh. 22 Nada'ohsiidíí, ni'gosdzáń biká' bánada'ohsiidíí da'ánohwiłⁿiiyú ádaanoht'ee le'; doo bánada'ohsiidíí binadzahgee zhą́ ádaanoht'ee da, doo nⁿee biłdaagonołshǫ́ǫ́híí zhą́ bighą da; áídá' nohwijíí da'at'éhé bee, Bik'ehgo'ihi'ⁿań daadinołsįhíí bighą ádaanoht'ee: 23 Dant'éhé baa nahkai shįhíí dahot'éhé bee baa nahkai le', nohweBik'ehń bá ashłe' daanohsįgo, doo nⁿee zhą́ bá ashłe' daanohsįgo da; 24 Nada'ohsiidhíí bighą nohwíyéé doleełíí nohweBik'ehń nohwaidoné' doleełgo bídaagonołsį: Christ nohweBik'ehń bá nada'ohsiidhíí bighą. 25 Áídá' hadíń doo bik'ehyú át'éé dahíí binchǫ'íí zhą́ bich'į' nanáhi'ⁿiił: Bik'ehgo'ihi'ⁿań nⁿee doo ił'anigo yaa natsekees da.

4

1 Nant'án daanohłíni, nohwánada'iziidíí bich'į' dábik'ehyú ánádaaht'įįł, ła'íí doo ił'anigo baa natsídaahkees da le'; nohwíí ałdó' yaaká'yú nohwiNant'a' golǫ́ǫ́go bídaagonołsį. 2 Dá da'ohkąąh nt'éé, ihédaanohsįgo daadeh'įį́; 3 Néé ałdó' nohwá da'ohkąąh, Bik'ehgo'ihi'ⁿań nohwá ch'ígót'i'go nohwá be'ágodoliiłhíí bighą, Christ baa na'goⁿi'i doo bígózį da n'íí, bighą ha'ásítíínííí, baa yáhiilti' doleełgo: 4 Áí nⁿee bich'į' ch'í'ⁿah ashłe'go baa yashti' le'at'éehíí k'ehgo baa yashti' doleełgo shá da'ohkąąh. 5 Doo da'odląą dahíí bitahyú ídaa daagonohdząągo nadaahkai, goldohíí ílǫ́ǫ́go ádaanołsįgo. 6 Dábik'ehn nohwił goch'oba'go yádaałti', íshįįh k'ehgo bee nohwiyati' daadiłk'ǫshgo nⁿee daantǫ́ǫ́gee hagot'éégo bich'į' hahdziihíí bídaagonołsį doleełgo. 7 Hago ánsht'eehíí dawa Tíkikas yaa nohwił nadaagolⁿi' doleeł, áń nohweBik'ehń biláhyú nohwik'isn nohwił daanzhóni, Bik'ehgo'ihi'ⁿań yána'iziidi begondlįįhi, bił dała' na'isiidi nlįį: 8 Áń nohwich'į' deł'áad, hago ádaanoht'ee shįhíí yígołsįįhíí bighą, ła'íí nohwijíí yił daagoyiłshǫ́ǫ́ doleełgo; 9 Onésimus, shik'isn shił nzhóni, begondlįįhi, ałdó' nohwich'į' deł'áad, áń nohwitahdí' nlįį. Dząągee ánágot'įłhíí dawa yaa nohwił nadaagolⁿi' doleeł. 10 Aristárkas, bił ha'áshítézhi, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłⁿii, Marcus ałdó', Bárnabas bilah bizhaazhé nlíni, (áń iłk'idá' ła' nohwił nadaagosⁿi' n': nohwaa nyaayúgo bich'į' k'íí daanohdzį le'gá. 11 Ła'íí Jesus, Justus holzéhi, ałdó', Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłⁿii. Áí zhą́ nⁿee circumcise ádaabi'deszaahíí bitahyú Bik'ehgo'ihi'ⁿań bilałtł'áhgee

begoz’ánihíí bá bił nada’isiid, ái shił daagoyiłshǫ́ǫ́. 12 Épaphras, nohwitahdí’ nlíni, Christ yána’iziidi, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłn̲ii; áń dábik’ehn bijíí dawa bee nohwá okąąh, nłdzilgo nasozį́į́go, Bik’ehgo’ihi’n̲ań nohwá háť’íín̄íí be’ádaanoht’eego, iłch’į’daanohwidiln̲e’ doleełgo nohwá okąąh. 13 Díí bá bígonsį baa nagoshn̲i’, dázhǫ́ nohwaa daabiini’go, ła’íí Laodicéayú daagolíín̄íí, Hierápolisyú daagolíín̄íí ałdó’ yaa daabiini’. 14 Luke, izee nlíni, nohwił daanzhóni, Demas biłgo, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłn̲ii. 15 Christ biláhyú iłk’isyú Laodicéayú daagolíín̄íí, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohn̲ii, ła’íí Nímphas ałdó’, ínashood bikį́h yun̲e’íła’ánádaat’į́į́híí biłgo, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohn̲ii. 16 Díí naltsoos nohwitahyú hojíídá’ Laodicéayú ha’ánázéh yun̲e’ ałdó’ hojíí le’; nohwíí ałdó’ Laodicéadí’ naltsoosíí ałdó’ daahohshíí. 17 Arkípas shá gádaałdohn̲ii, Hant’é nohweBik’ehń nasdziidi naa yiné’íí áńle’ le’gá, doo dahgo da. 18 Shíí Paul, dashíí shigan bee, Gozhǫ́ǫ́, nohwich’į’ k’e’eshchii. Ha’ásítíín̄íí bínádaałn̲iih. Bik’ehgo’ihi’n̲ań biłgoch’oba’íí bee nohwich’į’ goz’ąą le’. Doleełgo at’éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE THESSALONIANS

1 Shíí Paul, Silvánus, ła'íí Timótheus biłgo, Bik'ehgo'ihi'nąń nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Thessalonícagee ínashood ha'ánáłséhíí bich'į' k'eda'iilchii: Bik'ehgo'ihi'nąń nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohwe-Bik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą'dí' ikh'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. 2 Dábik'ehn Bik'ehgo'ihi'nąń bich'į' nohwa'ihédaandzįgo nohwá da'ohiikąąh. 3 Nohwi'odlą'híí bighą nłt'éégo ánádaaht'įįłíí, nohwił ijǫǫhíí bighą ny-eego nada'ohsiidíí, ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń nádáhíí ndaahołíihíí bighą dayúweh dahdaanołdǫhíí Bik'ehgo'ihi'nąń nohwiTaa daahohiikąąhgee dábik'ehn bínádaahiilnįih; 4 Shik'ííyú, Bik'ehgo'ihi'nąń bił daanohshóni, Bik'ehgo'ihi'nąń hanánohwehesnilgo bídaagonlzį. 5 Yati' baa gozhóni baa no-hwił nadaagohiilni'dá' doo yati' zhą bee nohwich'į' yádaahiilti' da ni', ndi yati' binawod golǫǫgo Holy Spirit nohwinkááyú yałti', áídí' da'anįihi bídaagosołsįįd; nohwitahyú nahiikaidá' nohwíí nohwighą hago ánádaahiit'įįł láń shį n'íí bídaagonołsį. 6 NohweBik'ehń hik'e néé biłgo nohwedaanołt'ee daasolįį; doo ałch'ídéyú nohwich'į' nagontł'og da ndi, Holy Spirit binkááyú nohwił daagozhǫǫgo yati' nádaagodo'ąą: 7 Áík'ehgo Macedóniagee ła'íí Akéyagee Je-sus daayodlaanií dawa nohwíí nohwi'at'e' daineł'ǫǫgo nohwikísk'eh ádaat'ee daasilįį. 8 Macedóniagee ła'íí Akéyagee nnee nohwits'ą'dí' Bik'ehgo'ihi'nąń biy-ati' yídaagołsįįd, doo da'áígee zhą da, ndi ikts'ą'yú ałdó' Bik'ehgo'ihi'nąń daaho-hdląąhíí bígozįįd; áí bighą doo hagot'éégo nt'é daan'nii bik'eh da. 9 Hagot'éégo nohwaa nkaihíí dabíí nohwaa nadaagolni', la'íí nohwíí k'e'eshchíń bits'ą'zhį' ádaasohdzaago Bik'ehgo'ihi'nąń hinąhi hik'e da'anídhi bá nada'ohsiid; 10 Ła'íí áń biYe' yaaká'dí' nádáhíí biba' ádaanoht'eego nohwaa nadaagolni', áń daztsąądí' naadiidzaago áyíílaa, Jesus holzéhi, Bik'ehgo'ihi'nąń hashkeego nohwini-idaagodiléhíí yits'ą' nohwinídli at'éé.

2

1 Shik'ííyú, doo daazhógo nohwaa nkai dahíí nohwíí bídaagonołsį: 2 Philippi golzeegee iłk'idá' nchǫ'go nohwich'į' na'isdziidgo nohwiniidaagodeszaa bídaagonołsį, ndi áí bikédí'go nnee nohwich'į' nada'iziid ndi Bik'ehgo'ihi'nąń binkááyú doo bédaahiildzid dago Bik'ehgo'ihi'nąń biyati' baa gozhóni baa nohwił nadaagosiilni'. 3 Ikh'ígont'aahíí doo łé'ichoohíí bits'ą'dí'go da, ła'íí doo nchǫ'go natsí'ikeesíí bits'ą'dí'go da, doo nnee bich'į' nahich'aago da: 4 Áídá' yati' baa gozhóni baa nadaagohiilni'go Bik'ehgo'ihi'nąń biłdábik'ehgo nohwá ngon'ąą, áík'ehgo nnee doo bił daagoyilzhǫǫgo da, áídá' Bik'ehgo'ihi'nąń nohwijíí nayíntaahíí zhą bił goyilzhǫǫhíí bighą yati' baa gozhóni baa nadaagohiilni'. 5 Nohwíí nohwá bídaagonołsį, doo daazhógo ádaan'niigo yati' baa gozhóni bee nohwich'į' yádaahiilti' da, doo dawahá ídáhádaahiit'įįgo bił yaa na'siiltsooz da: áí Bik'ehgo'ihi'nąń nohwá yígółsį: 6 Doo nnee daanohwidnłsįhíí biká daadéet'įįgo da, doo daanohwidinołsįgo da, ła'íí ałdó' doo daanohwidnłsįgo da, Christ binal'a'á daandlįįhíí bighą nohwída'dokeed le'at'éhi, áídá' doo ágádaan'nii da, áík'ehgo doo nadaanohwinłtł'og da. 7 Áídá' nohwitahyú nahiikaidá' nłt'éégo ádaanohwinzį ni', isdzán bichąghášhé nłt'éégo áyíłsįhíí k'ehgo: 8 Dázhǫ nohwił daanohshǫǫhíí bighą Bik'ehgo'ihi'nąń biy-ati' baa gozhóni baa nohwił nadaagohiilni', ndi doo áí zhą da, danéé nohwaa ádaadint'aah, nohwik'íí daandzįhíí bighą. 9 Shik'ííyú, nada'iidziid

n'íí, góyéégo nohwich'ı̨' nadaagowaa n'íí bínádaałn̲iih: Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' baa gozhóni baa nohwił nadaagohiiln̲i'dá' doo nadaanohwinłtł'og da doleełhíí bigha tł'é'gee hik'e jı̨ı̨gee nada'iidziid ni'. 10 Akú, Jesus daahohdląąhíí, nohwitahyú nahiikai n'dá' daagodinlzı̨go ádaant'eego, dábik'ehyú ádaant'eego, ła'íí doo hadíń nt'é nohwik'izhı̨' yidi'aah dago ádaant'ee ni' nohwá bídaagonołsı̨, Bik'ehgo'ihi'n̲ań ałdó' nohwá yígółsı̨: 11 Díí ałdó' nohwá bídaagonołsı̨, nn̲ee bichąghásh6 yich'ı̨' yádaałti'híí k'ehgo, néé ałdó' dała'á notı̨ı̨go nohwił daagozhǫ́ǫgo ádaanohwidle' ni', ła'íí nohwił ch'ídaagosiit'ąą ni', 12 Bik'ehgo'ihi'n̲ań bik'eh sohtı̨ı̨go daahinohn̲aa le', daanohwiłn'n̲iid, áń bilałtł'áhgee ła'íí bits'ą́'dindláádíí goz'ąą yun̲e' daanohwokéed. 13 Díí ałdó' bigha Bik'ehgo'ihi'n̲ań dába'ihédaandzı̨ nt'éé, Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' baa nohwił nadaagohiiln̲i' n'íí nádaago'ąądá', doo nn̲ee biyati'híí k'ehgo da ndi da'an̲ii Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati'híí bigha nádaagodo'ąą, áí yati' daahohdląąhíí nohwiyi' nłt'éégo na'iziid. 14 Nohwíí, shik'ííyú, Judéayú Christ Jesus binkááyú Bik'ehgo'ihi'n̲ań daayokąąhgo ha'ánáłséhíí bedaanołt'ee daasolı̨ı̨, áí Jews daanliinií biniidaagodnłsı̨híí k'ehgo nohwíí ałdó' nohwitahyú daagolíínií nohwiniidaagodnłsı̨: 15 Jews daanliinií bik'ehgo Jesus nohweBik'ehń zesdı̨ı̨, Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú nada'iziid n'íí ałdó' nadaiłtseed, la'íí néé nohwiniidaagodnłsı̨; áí Bik'ehgo'ihi'n̲ań doo yiłgoyiłshǫ́ǫ́ da, ła'íí nn̲ee dawa yich'ı̨' nada'iziid: 16 Doo Jews daanlı̨ı̨ dahíí bich'ı̨' yádaahiilti'go hasdákáh doleełíí doo hádaanohwit'ı̨ı̨ dahíí bigha dabíí binchǫ'íí łą́ągo ádaayoliił; áík'ehgo áníita Bik'ehgo'ihi'n̲ań hashkeego biniidaagodiléhíí biká'zhı̨' ádaile'. 17 Shik'ííyú, dét'ı̨h nohwits'ą́' ohiikai, k'adíí doo daałiit'ı̨ı̨ da ndi nohwijíí bee dała'á daandlı̨ı̨, ła'íí k'azhá nádaanohwiłtséh. 18 Áík'ehgo ch'éh nohwich'ı̨' nádnkáhgo ádaahiit'ı̨ı̨, shíí Paul, doo ałch'índndi nohwich'ı̨' nádishdáh hásht'ı́ı́, ndi ch'iidn nant'án t'ąazhı̨' daanohwotą'. 19 Jesus Christ nohweBik'ehń nádzáágo bin̲ááł nłt'éhishą' ndaahóndlii? Nt'éshą' bigha nohwił daagozhǫ́ǫ doleeł? Nt'éshą' bigha dant'é hobı̨ı̨híí nohwaa hit'áah doo? Nohwíí nohwighą go'ı́ı́. 20 Nohwíí nohwighą ídaada'óndlii, ła'íí nohwíí nohwighą nohwił daagozhǫ́ǫ.

3

1 Dázhǫ́ nohwa'ikodaanihiidzı̨ı̨ hádaahiit'ı̨ı̨híí bigha dasahndi Athensgee siikeehíí nohwił dábik'eh; 2 Áík'ehgo Timótheus, nohwik'isn, akú odaasiil'a', áń Bik'ehgo'ihi'n̲ań yána'iziidi, Christ baa yati' baa gozhóni baa yádaahiilti'go bił nada'idziidi, áń nohwi'odlą' nłdzilgo ádaanohwile'go ła'íí nohwidag yałti'go nohwich'ı̨' odaasiil'a': 3 Goyéégo nohwich'ı̨' nagowaahíí bigha nn̲ee doo ła' bi'odlą' yits'ą́'zhı̨' ann̲e' da doleełhíí bigha nohwich'ı̨' odaasiil'a': dánohwíí bídaagonołsı̨ goyéégo nohwich'ı̨' nagowaago nohwá goz'ąą. 4 Da'an̲ii akú nohwił naháatąądá' nohwił nadaagohiiln̲i' n', goyéégo nohwich'ı̨' nagowaa doleełgo; áí begolzaago bídaagonołsı̨. 5 Na'íntaahíí dánko nanohwíneztąąd nolı̨ dant'éhéta bee, áík'ehgo nohwitahyú nohwinasdziidíí da'íĺı́zhı̨' hileeh nolı̨ nsı̨go dázhǫ́ nohwa'ikoniisı̨ı̨ hasht'ı́ı́go nohwi'odlą'íí bígonsı̨ı̨híí bigha ła' nohwich'ı̨' oł'a'. 6 K'adíí Timótheus nohwits'ą́'dí' nohwaa nadzáágo nohwi'odlą'íí, nohwiłijóónií biłgo dázhǫ́ nłt'éégo yaa nohwił nagoln̲i', nłt'éégo dábik'ehn nohwínádaałn̲iih łąą, ła'íí néé k'azhá nádaanohwiłtséhíí k'ehgo nohwíí k'azhá nádaanohwiłtséhgo nohwił nagoln̲i': 7 Áík'ehgo shik'ííyú, néé nohwich'ı̨' nadaantł'ogee ła'íí góyéégo nohwich'ı̨' nagowaagee nohwíí nohwighą nohwił nádaagojǫǫh, nohwíí nohwi'odlą'híí bigha: 8 K'adíí da'an̲ii daahin'n̲aa, nohweBik'ehń binkááyú nłdzilgo nasozı̨ı̨híí bigha. 9 Bik'ehgohin'n̲aahíí binadzahgee dázhǫ́ nohwighą nohwił daagozhǫ́ǫ, áík'ehgo hagot'éégoshą' Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohwighą ba'ihédaandzı̨ doleeł?

10 Tł'é'gee hik'e jįįgee dáda'ohiikąąh nt'éé, nádaanohwiltséh hádaahiit'įįhíí bighą, nohwi'odlą'íí ła' t'ah doo be'ádaanoht'ee da shįhíí nłt'éégo nohwá ánálne'go hádaahiit'įį. 11 Bik'ehgo'ihi'nań dabíí, áń nohwiTaa nlíni, ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń, nohwich'į' nkáhíí nohwá iłch'į'gole' ndi at'éé. 12 Łił daanohjoonií ła'íí nnee dawa nohwił daanzhoonií nohweBik'ehń dayúweh nohwá ígohiighághgo áyiłsį le', néé nohwich'į' ádaant'eehíí k'ehgo: 13 Jesus Christ nohweBik'ehń nnee báhadaadeszaahíí yił nakáhgo, Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa binadzahgee nohwijíí doo baa dahgoz'ąą dago, ła'íí nchǫ'íí da'ádįhgo godilzįhgo ánohwile' doleełhíí bighą ágádaanoht'ee.

4

1 Díí ałdó', nohwik'ííyú, nádaanohwohiikąąh, ła'íí Jesus nohweBik'ehń biláhyú nohwidag yádaahiilti', nohwił ch'ídaasiit'ąąhíí bikísk'ehyú ádaanoht'ee le', ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań bił daagonołshǫ́ǫ́go dayúwehyú ágádaanoht'ee le'. 2 Jesus nohweBik'ehń nohwinkááyú yati' bikísk'eh ádaanoht'eego nohwił ch'ídaasiit'ąąhíí bídaagonołsį. 3 Bik'ehgo'ihi'nań hadaanohwidile'go hádaanohwit'įį, doo nant'į' nahkaigo da: 4 Dała'á notįįgee nohwits'íhíí daadinołsįgo, ła'íí nchǫ'íí doo bee ánádaaht'įįł dago ídaa daagonohdzą́ą; 5 Doo Jews daanlįį dahíí, Bik'ehgo'ihi'nań doo yídaagołsį dahíí, ádaat'įįhíí k'ehgo nchǫ'go hádaat'iiníí doo baa ádaadinoht'aah da: 6 Nnee doo nt'é bee ła'ihi yich'į' na'iziid da le': díí k'ehgo doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí dawa nohweBik'ehń yiniidaagodile'go iłk'idá' nohwił nadaagosiilni'. 7 Bik'ehgo'ihi'nań doo nchǫ'go ádaant'ee doleełgo daanohwokéed da, áídá' daagodinlzį doleełgo daanohwokéed. 8 Hadíń díí yati'íí doo íljį́ dago yaa natsekeesíí, doo nnee yich'į' at'éé da, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań, Holy Spirit nohwaa daidez'aaníí, áń doo íljį́ dago yaa natsekees. 9 Bik'ehgo'ihi'nań dabíí iłk'idá' łił daanohjǫǫgo nohwił ch'ídaagoz'ąą: áík'ehgo nohwik'isyú nohwił daanzhǫǫgo doo hagot'éégo ágánánohwiłdish'niigo nohwich'į' k'e'eshchii bik'eh da: 10 Macedóniagee nohwik'isyúhíí da'anii dawa nohwił daanzhǫǫ; dayúweh ágádaanoht'eego nádaanohwohiikąąh; 11 Ła'íí nkegohen'ą́ą́go daagonohłįįgo bídaagonoł'aah, nohwinasdziidíí dánohwíí nádaanohwínłtł'og le', dánohwíí nohwigan bee nohwinasdziidíí ádaał'įį le', ádaanohwiłn'nii n'íí k'ehgo; 12 Ágádaanoht'eeyúgo doo nohwitahyú daanlįį dahíí daanohwidnłsį doleeł, ła'íí doo nt'é bídįh ádaanoht'ee da doleeł. 13 Shik'ííyú, da'iłhoshíí hago'ádaat'ee shįhíí bídaagonołsįįhgo hasht'į́, doo daahchag da doleełhíí bighą, dahazhį' ihi'naa doo ndaayołíí dahíí daachagíí k'ehgo. 14 Jesus daztsąądí' naadiidzáhi daahohiidlą́ą́yúgo, da'ái k'ehgo ałdó' hadíí Jesus daayodląągo da'iłhoshíí Bik'ehgo'ihi'nań Jesus biłgo yił nakáhi at'éé. 15 Díí nohweBik'ehń ádaanohwiłniigo ágádaanohwiłn'nii, nohweBik'ehń nádzáágo néé t'ah daahin'naago kú naháataaníí nanezna'íí doo dabíntsé nkáh da. 16 NohweBik'ehń ádįįd hadodzihgo dabíí yaaká'dí' bił nkegowáh, Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú da'tiséyú sitínihíí hadziigo, Bik'ehgo'ihi'nań béshdilwoshé yee ánniidgo: áígee Christ daayodląągo nanezna'ihíí da'itsé naadikáh: 17 Áídí' néé t'ah daahin'naago kú naháataaníí, áí bił dała' yaak'os biyi'zhį' nánohwidi'do'nił, áígee nohweBik'ehń baa nkáh, áídí' godezt'i'go dahazhį' nohweBik'ehń bił daandlįį doleeł. 18 Áí bighą díí yati'íí bee iłdag yádaałti' le'.

5

1 Shik'ííyú, hagee goldohíí, hagee yołkaałíí Jesus nádaałíí doo bighą nohwich'į' bek'e'eshchii da. 2 Dánohwíí iłk'idá' nłt'éégo bídaagonołsį, nohwe-

Bik'ehń nádaałíí bijįį in'įįhíí tł'é'go naghaahíí k'ehgo nadáh. 3 Nkegohen'ą́ą́,
daaɲiidá' isdzán bizhaazhé goleehgo bił nádi'diɲihíí k'ehgo dágosiłe goyéégo
goldohíí bee baa godogaał; doo bee bits'ą́' góɲáhgo da. 4 Áídá' nohwíí
shik'ííyú, doo chagołheełyú nahkai da, áík'ehgo áí bijįįhíí doo in'įįhíí k'ehgo
bee nohwaa godogaał da. 5 Nohwíí dawa idindlá́ád zhiɲéégo, jįį zhiɲéégo
ádaanoht'ee: doo tł'é' zhiɲéégo da, doo chagołheeł zhiɲéégo ádaant'ee da. 6 Áí
bighą halą́ą́, doo da'iilwosh da le', ła' ádaat'eehíí k'ehgo, áídá' daadéet'įįgo ídaa
daagondzą́ą le'. 7 Hadíí da'iłhoshíí tł'é'go da'iłhosh, hadíí bił nádaagodeyisíí
tł'é'go bił nádaagodeyis. 8 Áídá' néé, jįį zhiɲéégo daandliinií, halą́ą́, ídaa
daagondzą́ą le', nohwi'odlą' ła'íí nohwił'ijóónií bésh nohwitíl naztą́ąhíí
k'ehgo ádaagohiidle' le'; hasdáhiikáhíí ndaahóndliihíí bésh ch'ahíí k'ehgo
ádaagohiidle' le'. 9 Nohwiniidaagodile'íí Bik'ehgo'ihi'ɲań doo nohwá hát'į́į
da, áídá' nohweBik'ehń Jesus Christ biláhyú hasdánkaahǵo nohwá ngon'ą́ą́,
10 Áń nohwá daztsą́ąhíí bighą daahin'ɲaa dagohíí nane'na' ndi dabíí bił
daagondlįį doleeł. 11 Áí bighą dayúweh nohwił daagozhǫ́ǫ́go ádaałinołzįgo
hadag ádaałinołzį le', iłk'idá' ágádaanoht'eehíí k'ehgo. 12 Nohwik'ííyú, díínko
nádaanohwohiikąą́h, nohwitahyú nada'iziidíí nohweBik'ehń biláhyú nohwá
nazįįgo nohwił ch'ídaago'aahíí daadinołsį le'; 13 Nada'iziidhíí bighą daadi-
nołsįgo nohwił daanzhǫǫ le'. Nkegohen'áánií nohwitahyú begoz'ąą le'.
14 Shik'ííyú, bił daagoyéhíí, nada'ohsiid daabiłdohɲii, bijíí doo nłdzil dahíí
bidag yádaałti', doo nłdzilgo nazįį dahíí bich'odaahɲii, ła'íí nɲee dawa bich'į'
nłt'éégo ádaanoht'ee, daanohwiłn'ɲii. 15 Dahadíń doo bik'ehyú ádaanohwizlaa
dayúgo doo iké'déɲá ágánádaahdle' da, áídá' iłch'į' nłt'éégo ádaanoht'ee, ła'íí
nɲee dawa bich'į' nłt'éégo ádaanoht'ee. 16 Dá nohwił daagozhǫ́ǫ́ ńt'éé
le'. 17 Dá da'ohkąą́h nt'éé le'. 18 Dawahá bighą ihédaanohsį: díí k'ehgo
Bik'ehgo'ihi'ɲań nohwá hát'į́į, Jesus Christ biláhyú. 19 Holy Spirit doo
t'ą́ązhį' daahonohtą' da. 20 Bik'ehgo'ihi'ɲań binkááyú yałti'íí, yaa yádaałti'íí
doo da'ílínégo baa natsídaahkees da. 21 Dawa ntsé bídaanohtáh; nłt'éégo
ágot'eehíí nłdzilgo daahonohtą'. 22 Áídá' doo bik'ehyú ágot'ee dahíí dawa
bits'ą́'zhį' ádaanoht'ee le'. 23 Bik'ehgo'ihi'ɲań, bits'ą́'dí' iłch'į'gont'éehíí,
dabíí hadaanohwidóle'; nohwispirit-híí, nohwiyi'siziiníí, nohwits'í biłgo da-
hot'éhé doo hagot'éégo nohwaa dahnagoz'ą́ą dago nohweBik'ehń Jesus Christ
nádaałzhį' Bik'ehgo'ihi'ɲań ádaanohwiłsį doleełgo nohwá oshkąą́h. 24 Nohwíká
ánɲiidń da'áɲííyú át'éhi nlįį, áń dawa łayile'. 25 Shik'ííyú, nohwá da'ohkąą́h.
26 Nohwik'ííyú dawa daagodinołsįgo daahohts'ǫs le'. 27 NohweBik'ehń
shinkááyú gádaanohwiłɲii, Díí naltsoosíí nohwik'ííyú, ínashood daanlíni, dawa
bich'į' daahohshíí. 28 NohweBik'ehń Jesus Christ biłgoch'oba'íí bee nohwich'į'
goz'ą́ą le'. Doleełgo at'éé.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE THESSALONIANS

1 Shíí Paul, Silvánus, ła'íí Timótheus biłgo, Bik'ehgo'ihi'ɲań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Thessalonícagee ínashood ha'ánáłséhíí bich'į' k'eda'iilchii: 2 Bik'ehgo'ihi'ɲań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą'dí' iłch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. 3 Shik'ííyú, dábik'ehn Bik'ehgo'ihi'ɲań bich'į' nohwa'ihédaandzį doleełgo at'éé, áí dábik'eh, nohwi'odlą' nchaa holeeł, ła'íí dała'á notįįgee dayúweh łił daanohjǫǫhíí bighą; 4 Áík'ehgo ínashood Bik'ehgo'ihi'ɲań daayokąąhgo ha'ánáłséhíí nagoz'ąą yuɲe' nohwaa da'óndliigo nohwaa nadaagohiilɲi', iłtah at'éégo bee nohwich'į' nada'idziidgee ła'íí nohwich'į' nadaagontł'ogee bidag ádaanoht'eehíí ła'íí nohwi'odlą' nłdzilgo bee nasozįįhíí bighą: 5 Díí bee Bik'ehgo'ihi'ɲań dábik'ehyú nohwaa yałti'go bígózį, bíí bilałtł'áhgee goz'ąą yuɲe' ohkáhíí bik'ehgo sohtįįgo nohwił ołtag, áí bá nasozįįhíí bighą nohwiniidaagonłt'éé: 6 Díínko Bik'ehgo'ihi'ɲań bił dábik'eh, hadíí nohwich'į' nada'iziidíí, da'ágát'éégo Bik'ehgo'ihi'ɲań bits'ą'dí'go bich'į' naná'hi'ɲííłi at'éé; 7 Áídá' nohwíí nohwich'į' nadaagontł'ogíí ła'íí néé biłgo dała' hadá'hiidzoł doleeł, Jesus nohweBik'ehń binal'a'á yaaká'yú daagolíni, dák'a'ádaat'éhi biłgo yaaká'dí' yił ch'í'ɲah ádelzaahíí bijįį, 8 Hadíí Bik'ehgo'ihi'ɲań doo yídaagołsį da láń shįhíí, hadíí Jesus Christ nohweBik'ehń nłt'éégo baa na'goɲi'íí doo yikísk'eh ádaat'ee da láń shįhíí, Bik'ehgo'ihi'ɲań kǫ' dahdinahíí biyi' yiniidaagodoliił: 9 Doo nnágont'i' dago biniidaagodilɲe'go bił ch'ígódeeh, nohwe Bik'ehń ła'íí binawod bits'ą'dindláádíí bits'ą' bida'dentą́ą́go biniidaagodilɲe'; 10 Nádáhíí bijįį hadíí báhadaadeszaahíí binkááyú Christ ízisgo ye'at'éehíí ch'í'ɲah alɲe', ła'íí daabosdląądíí dawa bił díyadaagot'ee doleeł, (baa nohwił nadaagosiilɲi' n'íí daayosdląądhíí bighą). 11 Díínko bighą dábik'ehn nohwá da'ohiikąąh, Bik'ehgodaahii'ɲaahíí nohwíká ánɲiidíí bik'eh sohtįįgo nohwił ołtag doleeł, ła'íí nłt'éégo ágot'ee zhiɲéégo hádaaht'iiníí ła'íí nohwi'odlą' bee nada'ohsiidíí dabíí binawodíí bee nohwá łaidoliił: 12 Áík'ehgo nohwiláhyú Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' ba'ihégosį doleeł, ła'íí nohwíí ałdó' Jesus biláhyú nohwa'ihégosį doleeł, Bik'ehgodaahii'ɲaahíí ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí bik'ehgo.

2

1 Nohwik'ííyú, Jesus Christ nohweBik'ehń nádáhíí ła'íí bich'į' íła'ádaahi'ɲe' doleełíí baa yádaahiilti'go nánohwohiikąąh, 2 Spirit at'éé daach'iɲiihíí bee, yati' bee, dagohíí naltsoos nohwits'ą'dí' daach'iɲiihíí bee, Christ nadáhíí bijįį iłk'idá' bee nohwaa gonyáá ba'ikodaanohsiyúgo, doo nohwił nagoki da le', doo łą́ągo natsídaahkees da le'. 3 Doo hagot'éégo nɲee ła' nohwich'į' nach'aa da le': áí bijįį doo hwaa baa gowáh da, ntsé nɲee łáni nanánihidéh doleełgo zhą, ła'íí nɲee dázhǫ́ nchǫ'i ye'at'éhi ch'í'ɲah hileeh, áń da'ílíí hileeh doleełgo gozlíni; 4 Áń Bik'ehgo'ihi'ɲań daabidi'ɲiihíí ła'íí dawahá daach'okąąhíí dawa yich'į' na'iziidgo yitisgo ídéstįį doleeł, Bik'ehgo'ihi'ɲań daach'okąąh goz'ąą yuɲe' Bik'ehgo'ihiɲań ídiłdi'ɲiigo dahsdaa doleeł. 5 Ya' doo bínádaałɲiih da, t'ah nohwił nashkaidá' díí baa nohwił nagoshɲi' ni'? 6 Dázhǫ́ nchǫ'i ye'at'éhi t'ah nt'é t'ąązhį' botą'íí bídaagonołsį, ch'í'ɲah alɲe'íí t'ah doo hwahá biká' ngoɲáh da. 7 Nchǫ'go ágot'eehíí doo bígózį da n'íí iłk'idá' na'iziid: t'ąązhį' botą'íí

k'ihzhį' alzaazhį' t'ąązhį' botą' doleeł. 8 Áníita dázhǫ́ nchǫ'i ye'at'éhi ch'í'n̄ah hileeh, áń nohweBik'ehń biyol bee bidizołheeł, nádaałgee bits'ą'dindláádíí bee bidizołheeł: 9 Áí nchǫ'i ye'at'éhi, ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, higháhgo ábile', áń binawod golı́ı́go godiyı̨hgo be'ígózinít ła'íí ízisgo áná'ol'ı̨ı̨łhíí k'ehgo áná'ol'ı̨ı̨ ágodil'ı̨ı̨ doleeł, 10 Áí nchǫ'i ye'at'éhihíí na'ich'aahíí yił higháh, áí bee nn̄ee nadaach'aa doleełgo; áí nn̄eehíí da'an̄ii ágot'eehíí bił daanzhǫǫyúgo hasdakáh le'at'éhi, doo hádaat'ı̨ı̨ dahíí bighą da'ílíí hileeh. 11 Doo hádaat'ı̨ı̨ dahíí bighą Bik'ehgo'ihi'n̄ań natsekees k'izé'idiłteehíí biká'zhį' ádaile', áík'ehgo łé'ichoohíí daayodląą doleeł: 12 Áík'ehgo nn̄ee da'an̄ii ágot'eehíí doo daayodląą dago nchǫ'go ágot'eehíí bił daanzhoonít dawa ch'iidn bikǫ' diltłi' yuyaa bándaagodot'aał. 13 Shik'ííyú, Bik'ehgo'ihi'n̄ań bił daanohshóni, Holy Spirit hadaanohwihezn̄ilgo ła'íí da'an̄ii ágot'eehíí daahohdląągo dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihi'n̄ań hasdánohwin̄iiłgo nohwá ngon'ą́ą́, áí bighą dábik'ehn nohwighą Bik'ehgo'ihi'n̄ań ba'ihédaandzį doleełgo at'éé: 14 Jesus Christ nohweBik'ehń bits'ą'dindláádíí bił daanohwíyéé doleełgo yati' baa gozhóni bee nohwich'ı̨' yádaahiilti'íí bee nohwíká ánn̄iid. 15 Áík'ehgo shik'ííyú, nłdzilgo nasozı̨ı̨, nohwiyati' bee dagohíí nohwinaltsoos bee nohwił ch'et'áánít daahohohtą'. 16 Jesus Christ nohweBik'ehń dabíí, Bik'ehgo'ihi'n̄ań nohwiTaa biłgo, bił daanjǫǫhíí, ła'íí biłgoch'oba'íí biláhyú dábik'ehn hadag ádaanohwiłsinít ła'íí nzhǫǫgo ágot'eehíí nihóndliigo ádaanohwiłsinít, 17 Áń nohwijíí yun̄e' nkegohen'ą́ą́go ádaanohwiłsį, ła'íí nłt'éégo ánádaaht'ı̨ı̨ł hik'e nłt'éégo yádaałti' doleełgo nadaanołwodgo ádaanohwile'.

3

1 Iké'yúhíí, shik'ííyú, nohwá da'ohkąąh, nohweBik'ehń biyati'íí dagoshch'ı̨' dahot'éhé nn̄ee bitah dididlaadgo ya'ihédaanzį doleełgo, akú nohwitahyú ágot'eehíí k'ehgo bá da'ohkąąh; 2 Ła'íí nn̄ee dabíí zhą́ bik'ehgo ádaat'eehíí, ła'íí doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bits'ą' nohwide'n̄iił doleełgo bá da'ohkąąh ałdó': nn̄ee doo dawa bi'odlą' daagolı́ı́ da. 3 NohweBik'ehń da'án̄ííyú át'éhi nlı̨ı̨, áń nłdzilgo nasozı̨ı̨go ánohwiłsį, ła'íí nchǫ'íí bits'ą'zhį' ánohwiłsį. 4 Hadíí bee nohwá ndaagosiit'ąąhíí bikísk'eh ádaanoht'ee, ła'íí dayúweh begoldohgo ágádaanoht'ee doleełgo nohweBik'ehń biláhyú nohwaa da'óndlii. 5 NohweBik'ehń nohwijíí dawa bee Bik'ehgo'ihi'n̄ań nohwił daanzhǫǫ ánohwiłsį le', ła'íí bidag ádaanoht'eego Christ biba' ádaanoht'eego ánohwiłsį le'. 6 Shik'ííyú, Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' biláhyú nłdzilgo nohwich'ı̨' hahiidziigo gádaanohwiłn'n̄ii, Nohwik'isn, ínashood nlíni, doo na'iziid dahíí, nohwił ch'ídaagosiit'aanít doo yikísk'eh at'éé dahíí bits'ą'zhį'go ádaanoht'ee. 7 Dánohwíí bídaagonołsį, nohwedaanołt'eego nzhǫǫ: nohwitahyú nahiikaidá' néé nada'idziid ni'; 8 Dá doo bich'ı̨' nadaahi'n̄íiłé doo hadíń bił da'iidąą da ni'; áídá' tł'é'gee hik'e jı̨ı̨gee nyeego nada'idziid ni', doo ła' nadaanohwinłtł'og da doleełhíí bighą: 9 Doo nohwá goz'ąą dahíí doo áí bighą ágádaahiit'ı̨ı̨ da, ndi nohwedaanolt'ee doleełhíí bighą nohwin̄ááłádaahiit'ı̨ı̨ ni'. 10 Nohwitahyú nahiikaidá' gádaanohwiłn'n̄ii ni', Hadíń doo na'iziid dahíí doǫ iyąą da le'. 11 Nohwíí ła' doo nłt'éégo ádaanoht'ee dago nohwa'ikodaandzį, doo nada'ohsiid dago, doo nohwidildoo dahíí nadaanohwinłtł'og ląą. 12 Nn̄ee ágádaat'eehíí Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú nłdzilgo bich'ı̨' hahiidziigo gádaałn'n̄iigo bidag yádaahiilti', Nłt'éégo nada'ohsiidgo dánohwíí nohwihidáń daahsąą. 13 Nohwíí shik'ííyú, nłt'éégo ádaanoht'eehíí bik'e hohkáh hela'. 14 Díí naltsoosíí biyi' nohwiyati'íí nn̄ee ła' doo yikísk'eh at'éé dayúgo, áí nn̄eehíí dabídaagonohsı̨go bits'ą'zhį' ádaanoht'ee, áí bighą ídaayándzį doleeł. 15 Ágát'éé ndi doo

bik'edaadinohn̲iihgo baa natsídaahkees da, ndi nohwik'isnhíí k'ehgo bich'į' yádaałti'go bił ch'ídaagonoh'aah. 16 NohweBik'ehń, bits'ą'dí' iłch'į'gont'éehíí, dabíí dábik'ehn dawa bee iłch'į' gont'éehíí nohwiká' áyíłsį le'. Daanohwigha nohweBik'ehn nohwił daanlį̨į̨ le'. 17 Shíí Paul, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłdish̲iigo dashíí shigan bee k'e'eshchii, díí k'ehgo shinaltsoos dawa biká' daasdzoh: áí k'ehgo k'e'eshchii. 18 Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí daanohwigha bee nohwich'į' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TIMOTHY

1 Shíí Paul, Bik'ehgo'ihi'nań Hasdánohwinilíí, ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń shendaagoz'ąąhíí bighą binal'a'á nshłįį; Jesus Christ biláhyú ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí ndaahóndlii; 2 Timothy, odlą' bee da'anii shiye' nlíni, bich'į' k'e'eshchii: Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą́'dí' aatét'íi ła'íí ilch'į'gont'éehíí bee nich'į' goz'ąą le'. 3 Macedóniayú déyáádá' ániłdéniid n'íí k'ehgo nanánoshkąąhgo gánániłdish'nii, Éphesus golzeeyú síndaadá' ła' nneehíí łahgo at'éégo ilch'ígó'aahíí doo bee ilch'ídaagonoh'aah da le', nłdzilgo daabilnnii, 4 Yati' daazhógo alzaahíí ła'íí hadíń hadaałinest'aaníí doo ąąłzhį' baa na'goznı' dahíí doo ídaayełts'ą́ą da le', daabiłnnii ałdó', áí łą́ągo łahadaagoch'idit'áhgo áile', áí Bik'ehgo'ihi'nań kángon'áánıíí doo łayolé' át'éé da, áí ko'odlą' zhą́ bee łaile'. 5 Áídá' kojíí biyi' nzhǫǫgo, nłt'éégo ánách'it'įį́ł bígoch'iłsįgo, ła'íí da'anii ch'odlą́ąhíí bighą koł ijǫǫ doleełgo koł ch'ídaagont'aah: 6 Áí ła' nnee k'ihzhį' ádaasdzaago łahadaadit'áhíí doo nt'é be'alnéhi yaa yádaałti'íí daasilįį; 7 Bik'ehgo'ihi'nań yegos'áni yaa ilch'ídaago'aahíí daanlįįgo hádaat'įį; ndihíí nt'é daaniihíí ła'íí nt'é nłdzilgo yaa yádaałti'íí doo yídaagołsį da. 8 Áídá' begoz'aaníí nłt'éhi áile' bídaagonlzį, dábik'ehyú ilch'ígót'aahyúgo, ła'íí bikísk'eh ánádaach'it'įį́łyúgo; 9 Díí ałdó' bídaagonlzį, begoz'aaníí nnee dábik'ehyú ádaat'eehíí doo bá álzaa da, ndi hadíí doo begoz'aaníí yikísk'ehyú ádaat'ee dahíí bá álzaa, doo da'dits'ag dahíí, Bik'ehgo'ihi'nań doo daidnłsį dahíí, nchǫ'go ádaat'iiníí, doo biłdaagodiyįh dahíí, ni' biká' nandeehíí zhą́ biłdaanzhǫǫhíí, bitaa hik'e bą́ą́ nadaiłtseedíí, ła'íí nnee nadaiłtseedíí bá álzaa, 10 Ła'íí nant'į' nakaihíí, nnee dabíí ilch'į' biini' daamba'íí yee ídaadiłchǫǫhíí, nnee ch'a'odaayihiyeehíí, łéda'iłchoohíí, yáná'iti' yune' nadaach'aahíí, ła'íí dahadíńta da'anii ilch'ígót'aahíí yits'ą́'zhį' ádaat'eehíí, áí dawa begoz'aaníí bá álzaa; 11 Áí da'anii ilch'ígót'aahíí Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí' baa gozhóni, biyati' nłt'éhi ba'ihégosini at'éé, áí baa nagoshni'íí shaa godet'ąą. 12 Christ Jesus nohweBik'ehń bich'į' ihénsį, áń díí bighą bínensh'ąągo áshíílaa, sha'ołíihíí ła'íí bána'isiidgo áshíílaahíí shił ołtago ba'ihénsį; 13 Shíí dabíntségo Jesus nchǫ'go baa yashti' ni', biniigodeshłaa ni', ła'íí hoshch'iid ni': áídá' Bik'ehgo'ihi'nań shaa ch'ozbaad, doo bígonsį dayú, ła'íí doo oshdlą́ą dayú ásht'įį́ lę́k'ehíí bighą. 14 NohweBik'ehń biłgoch'oba'íí shich'į' an'odaazlįį, odlą' ła'íí ił'ijóónıíí Christ Jesus biláhyú nohwíyéehíí ałdó' shich'į' an'odaazlįį. 15 Díí ágolzeehíí da'anii ágolzéhi, nnee dawa daayodlą́ągo dábik'eh, Christ Jesus nnee nchǫ'go ánádaat'įį́łíí hasdáyihinıiłhíí bighą ni'gosdzáń biká'zhį' nyáá; shíí áí itah dázhǫ́ itisgo nchǫ'ihíí nshłįį ni'. 16 Shíí dantsé shiláhyú Jesus Christ dázhǫ́ shágoho'aałíí ch'í'nah áile'híí bighą Bik'ehgo'ihi'nań shaa ch'ozbaad, áík'ehgo bikédí'go hadíí da'odlą́ąhgo ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí yee daahinaa doleełíí ałdó' yágoho'aał doleełíí shágoho'aał n'íí bee bígózį doleełhíí bighą Bik'ehgo'ihi'nań shaa chozbaad. 17 Áík'ehgo ízisgo Nant'án, dahazhį' golínihi, doo datsaah dahi, doo hit'įį dahi, Bik'ehgo'ihi'nań dabízhą́ goyánihi, doo ngonel'ąą dayú dahazhį' daabich'idnłsį ła'íí dázhǫ́ ba'ihédaach'inzį le'. Doleełgo at'éé. 18 Timothy shiye', dabíntségo Holy Spirit binkááyú naa yałti' n'íí k'ehgo naa godensh'aahgo gániłdishnii, Áí naa nagolni' n'íí k'ehgo nłt'éégo nagonłkáad le'; 19 Ni'odlą' nłdzilgo hóńtą', ła'íí nłt'éégo ánánt'įį́łíí ádígonlzį le'; ła' bi'odlą' doo daayotą' dago daabi'odlą' doo nt'é da silįį, tsina'eełíí nihiltǫǫdhíí

k'ehgo: 20 Áí Hyméneus ła'íí Alexánder daaholzéhi itah; áí Bik'ehgo'ihi'ǹań doo nchǫ'go yaa yádaałti' dago yídaagoł'aah doleełhíí bighą ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, bich'į' bidéchid, yiniidaagodilǹe' doleełgo.

2

1 Áík'ehgo dantségee, nǹee dawa yá da'dohkéedgo, yá náda'ohkąąhgo, Bik'ehgo'ihi'ǹań yił daanlįįgo yá da'ohkąąhgo, ła'íí ba'ihédaanohsįgo yá da'ohkąąh le', daanohwiłdishǹii; 2 Ízisgo nadaant'aahíí hik'e nǹee yedaabik'ehíí dawa bá da'ohkąąh le'; nkegohen'ą́ągo k'ídaałón'ǹiigo daahii'ǹaa doleełhíí bighą, Bik'ehgo'ihi'ǹań bikísk'eh ádaant'eego ła'íí dawa daadinlzįgo. 3 Ágát'éégo da'ohiikąąhíí Bik'ehgo'ihi'ǹań Hasdánohwiǹiiłíí bił nłt'éé ła'íí bił dábik'eh; 4 Áń nǹee dawa hasdáyihiǹiił hik'e da'aǹii ágot'eehíí yídaagołsį hat'į́į́. 5 Bik'ehgo'ihi'ǹań dała'á nlįį, Bik'ehgo'ihi'ǹań hik'e nǹee bigizhgee siziinií dała'á, áń Jesus Christ, nǹee silįįgo nyáhi; 6 Áń nǹee dawa ádaidet'ąągo yá nada'izǹil, nǹee binchǫ'íí yits'áyíǹíiłgo, Bik'ehgo'ihi'ǹań ngon'ą́ą́ n'íí biká' ngonyáágo ch'í'ǹah silįį. 7 Áí baa yánáshti'go hik'e bá shides'a'go, ła'íí doo Jews daanlįį dahi odlą' hik'e da'aǹii ágot'eehíí bił ch'ígonsh'aahgo háshi'doltįį; (Christ biláhyú da'aǹii ádishǹii, doo łé'ishchoogo da.) 8 Áí bighą dahayú nǹee da'okąąhgo hasht'į́į́, bił daagodiyįhgo bigan ts'ídag yee dahdaadolǹih, doo hadaashkeego da, ła'íí doo biini' nakigo da. 9 Isdzáné daanlíni ałdó' da'ákohgo ík'eda'asdlaa le', doo ídaada'odlíígo da, ła'íí biini' daagolį́į́go ídaa daagodzą́ągo; doo dábitsizil zhą́ binasdziidgo da, doo óodo hik'e dilkǫǫhé ła'íí diyágé łáń ílííníí yee ík'ena'asdlaago da; 10 Áídá' nłt'éégo ánádaat'įįłíí yee ík'eda'asdlaa le', (ágádaat'įįhíí isdzáné Bik'ehgo'ihi'ǹań bikísk'ehyú ádaant'ee daaǹiihíí dábik'eh.) 11 Isdzán nlíni dant'éheego ígoł'aah le', idits'ago. 12 Isdzán doo ła' nǹee yił ch'ígó'aahgo baa godensh'aah da, nǹee doo yá nant'aa da doleeł ałdó', ndi dant'éhee at'éé le'. 13 Adam dantsé ábi'delzaa, Evehíí ikédí'go ábi'delzaa. 14 Bich'į' na'dishch'a'íí doo Adamhíí da, áídá' isdzánhíí bich'į' na'dishch'a'go Bik'ehgo'ihi'ǹań, Dah, biłǹiihíí dáyitisyú ádzaa. 15 Ágát'éé ndi isdzáné daanlíni ilchiigo biniigodilǹe' ndi dá yił ch'íhikáh, dayúweh da'odlą́ągo, dawa bił daanzhǫǫgo, bił daagodiyįhgo, ła'íí biini' daagolį́į́go daahiǹaayúgo.

3

1 Díí da'aǹii ágolzéhi, Nǹee ła' ínashood yiǹádéz'iiníí binasdziidíí hát'į́įyúgo aí na'idziid nłt'éhi hat'į́į́. 2 Ínashood yiǹádéz'iiníí, bishop holzéhi, doo hagot'éégo baa dahgosit'aa dahíí nlįį le', bi'aa dała'áhi, ádaagodzą́ą, biini' golíni, bi'at'e' nłt'éhi, bista' nakáhíí bił nzhóni, ła'íí nłt'éégo ilch'ígó'aahíí nlįį le'; 3 Doo idlą́ą dahíí, doo dagoshch'į' bágochįįh dahíí, bestso doo yidáhzhį' nlįį dahíí; áídá' kóni' k'ehgo at'éehíí, nzhǫǫgo at'éehíí, doo dawahá ídáhát'į́į́ dahíí nlįį le'; 4 Áń bigowągee bichąghášhé nłt'éégo yá nant'aa le', bichąghášhéhíí daabidits'ago, ła'íí daabidnłsįgo; 5 (Nǹee bichąghášhé doo nłt'éégo yá nant'aa dayúgo, hagot'éégo Bik'ehgo'ihi'ǹań daayokąąhgo ha'ánáłséhíí nłt'éégo áyílsį doleeł?) 6 Doo ánía ínashood silįįhíí da, ágát'éhi nlįįyúgo, itisdo da'ídolteełgo ída'odlíí lę́k'eyúgo, dánko ch'iidn nant'án bángot'ą́ąhíí k'ehgo bángodot'aał. 7 Dayúwehyú ałdó' doo ínashood daanlįį dahíí nłt'éégo yaa nadaagolǹi'íí nlįį le', doo ágát'éhi nlįį da lę́k'eyúgo, dánko baa dahgot'aah doleeł, ch'iidn nant'án biłjizh yuǹe' odotłish. 8 Tédaat'iyéhi nłt'éégo ádaayiłsiníí, deacons daaholzéhi, ałdó' biini' daagolį́į́ le', doo nakiyú yádaałti' dahíí, bestso doo yidáhzhį' nlįį dahíí daanlįį le'; 9 Nłt'éégo ánádaat'įįł yídaagołsįgo ilch'ígót'aahíí

da'ohiidlaaníí doo bígózį da n'íí daayotą' le'. 10 Áí ałdó' dantsé nabída'dintaah le'; áídí' doo baa dah daagost'áni da lęk'eyúgo, deacons daanlįį doleeł. 11 Da'ágát'éégo daabi'aahíí biini' daagolı́į́ le', doo ch'inii daanii dahíí daalįį le', ída daagodzągago dawa bee daagondlįį le'. 12 Deacons daanlíni bi'aa dała'á le', bichąghásh é ła'íí bigowągee dawa nłt'éégo yá nant'aa le'. 13 Deacons daanlįįgo nłt'éégo nada'iziidyúgo, nnee nłt'éégo baa natsídaakeesihíí ła'íí Christ Jesus bits'ą'dí' odlą'íí doo biini' daahąh dago yá sizįįhíí daayosbąą. 14 Dét'įhégo nich'į' hisháát doleehíí bikádésh'į́įgo díí nich'į' k'e'eshchii: 15 Ndi doo hwahá da lęk'eyúgo, Bik'ehgo'ihi'nań bichąghásh é bitahyú hago'at'éégo nłt'éégo ách'ít'éehíí bígonłsį́įhíí bighą nich'į' k'e'eshchii; áí Bik'ehgo'ihi'nań hináhi daayokąąhgo ha'ánáłséhé at'éé, áí da'anii ágot'eehíí bee bíyah tsį n'áhi k'ehgo ła'íí bee nłdzilgo begoz'áni at'éé. 16 Bik'ehgo'ihi'nań bee da'ohiidląąhi dázhǫ́ doo bígózį da n'íí da'anii daan'nii, doo hadíń yighą na'ídíłkidgo da: Bik'ehgo'ihi'nań nnee k'ehgo nyáá, Holy Spirit biláhyú dábik'ehyú át'éehíí ch'í'nah alzaa, Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií daabo'įį, doo Jews daanlįį dahíí bich'į' yádaach'ił ti', ni'gosdzáń biká'zhį' bi'dodląą, ízisgo idindlá á díí biyi' yúdag obi'doltįį lęk'e.

4

1 Holy Spirit dábígózįgo gánii, Iké'yú goldohyú ła' odlą' yits'ą'zhį' ádaane' doleeł, spirits k'izéda'dił teehíí ła'íí ch'iidn bits'ą'dí' ił ch'ígót'aahíí hódaayésts'ąą; 2 Ágát'éégo ił ch'ídaago'aahíí ínashood ídaadil'įįgo łéda'ił choo; binatsekeesíí bésh sidogíí bee bída'dinlidhíí k'ehgo ádaat'ee, áík'ehgo nłt'éégo ádaat'eehíí dagohíí doo nłt'éégo ádaat'ee dahíí doo yídaagołsį da silįį; 3 Ágát'éégo ił ch'ídaago'aahíí nnonéhela' daayiłnii, ła' hidáń doo daahsąą da, daayiłnii ałdó', áídá' Bik'ehgo'ihi'nań áí hidáńhíí áyíílaago nnee da'anii ágot'eehíí yídaagołsįgo daayodlaanií ya'ihédaanzįgo daayiyąąyúgo Bik'ehgo'ihi'nań bił dábik'eh. 4 Bik'ehgo'ihi'nań áyíílaahíí dawa daanłt'éé, áík'ehgo doo k'ihzhį' ádaile'go da, áídá' ya'ihédaanzįgo daayiyąągo dábik'eh: 5 Bik'ehgo'ihi'nań biyati'íí hik'e okąąhíí bee nzhǫǫgo alzaahíí bighą. 6 Jesus bee nohwik'ííyú daanlíni díí ił ch'ígót'aahíí bee bich'į' yánánłtihyúgo, Jesus Christ nłt'éégo yána'iziidíí ńlı́į́ doleeł, yati' daahohiidląąhíí ła'íí nłt'éégo ił ch'ígót'aahíí bikísk'eh hinááłíí bee nnłdzilgo áníłsį doo. 7 Yati' Bik'ehgo'ihi'nań doo bik'eh dahíí, ła'íí sáan yati' daazhógo ádaagole'íí doo óyínłts'ąą da: Bik'ehgo'ihi'nań k'ehgo áńt'éé doleełhíí bighą ídínáńtaahgo bígonł'áah. 8 Kots'í nłdzil doleełhíí bighą ídínách'intaahíí ayą́hágo ílı́į́, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań k'ehgo ách'ít'éé doleełgo ídínách'intaahgo bígoch'ił'aahíí, áí dázhǫ́ dawa bee ílı́į́, díí ihi'naahíí biyi' nłt'éégo nohwá ngon'ą́ą́, ła'íí iké'gee ihi'naahíí biyi' ałdó'. 9 Díí ágolzeehíí da'anii ágolzéhi, nnee dawa daabodląągo dábik'eh. 10 Áí bighą nada'iidziid, ła'íí nchǫ'go nohwaa yádaałti'híí bighą nohwiniidaagonłt'éé, da'anii Bik'ehgo'ihi'nań hináhi bada'óndliigo, áń nnee dawa hasdáyihiniiłíí nlįį, dahadíí da'aniigo daabodlaanií zhą́ itisgo. 11 Díí ádishniihíí nłdzilgo ádaałnnii, ła'íí bee ił ch'ígon'áah. 12 Áníi nannaahíí bighą doo síńte' da le'; niyati'íí, ni'at'e'íí, nił'ijóónií, ninatsekeesíí, ni'odlą'íí, nijíí biyi' nzhoonií bee nłt'éégo áńt'éé le', da'odlaanií nedaał'įį doleełgo. 13 Akú níyáázhį' Bik'ehgo'ihi'nań biyati' nnee bich'į' dayúweh daahóńzhii, baa yáńłti', ła'íí bee ił ch'ígon'áah. 14 Dabíntségo ínashood yánadaaziinií niká' daadesniidá' niyi' golı́į́ doleełgo naa hi'né'íí dayúweh bee na'izíid le'. 15 Áníłdishniihíí dá baa natsíńkees nt'éé; áí dá síńzįį nt'éégo ánáńt'įį́ł le'; áík'ehgo dayúwehégo ná goldohíí nnee dawa daano'įį́

doleeł. 16 Ídaagondzą́ą́, iłch'ígon'áahíí baa gonyą́ą́: áí k'ehgo dayúwehégo ánáńt'įįłyúgo hasdánn̲áh, hadíń nidits'agíí ałdó' hasdádogaał.

5

1 Báyáń nlíni doo bił ntéh da, áídá' nitaa nlíni k'ehgo baa natsíńkeesgo bidag yánłti'; nn̲ee áníi nakaiyeehíí nik'isyú k'ehgo bidag yánłti'; 2 Sáan daanlíni nimaa k'ehgo ádaahón'n̲iih, dilkǫǫhgo ádinlzį́go isdzáné áníi nakaiyeehíí nilahkíí k'ehgo ádaahón'n̲iih. 3 Sáan itsaa daanlíni, doo hagot'éégo bich'ogo'n̲ii dahíí daadínłsį́go bich'onn̲ii le'. 4 Sáan itsaa nlíni bichąghášhé, dagohíí biwóyéta, bich'ínéta daagolį́į́yúgo, áí bigowągee Bik'ehgo'ihi'n̲ań k'ehgo ihi'n̲aahíí yídaagoł'aah le', áík'ehgo bishchiiníí biden̲á nanáda'ahi'n̲iił le'; áí Bik'ehgo'ihi'n̲ań bił nłt'éé ła'íí bił dábik'eh. 5 Itsaa nlínihíí, dasahndi naghái, Bik'ehgo'ihi'n̲ań ya'ołíígo dayúweh na'ókeedgo na'okąąh, tł'é'gee ła'íí jį́į́gee. 6 Áídá' gonedlį́į́híí zhą́ hádéz'į́į́híí, hin̲aa ndi daztsáni k'ehgo at'éé. 7 Díí nłdzilgo bee bił ch'ígon'áah le', áík'ehgo doo baa dahdaagot'aah da doleeł. 8 Dahadíń bik'íí, dabíí bichąghášhé zhą́ itisgo, doo nłt'éégo áyíłsį́ da lę́k'eyúgo, doo oshdląą da n̲iihíí k'ehgo at'éé, doo odląą dahíí bitisgo nchǫ'go adzaa. 9 Isdzáné ła' doo hwahá gostą́din bił łegodzaa dahíí, itsaa daanlíni, doo itah bizhi' bá ágóle' da, ła'íí biką' dała'á n'ííyúgo zhą́ itah bizhi' bá ágóle', 10 Nłt'éégo binasdziidíí bee baa na'gon̲i' le', chąghášhé daayinesąąyúgo, baa hasta' nách'ikah hat'į́į́yúgo, ínashood bikee yá tádáígisyúgo, bich'į' goyéégo nadaagowahíí yich'odaan̲iiyúgo, ła'íí na'idziid daanzhoonií dawa nayik'í'iziid lę́k'eyúgo itah bizhi' bá ágóle'. 11 Áídá' itsaa áníi nakaiyeehíí doo itah bizhi' bá ágóle' da: áí dánko nniin̲éh hádaat'į́į́go Christ yits'ą́'zhį' ádaan̲e'; 12 Áík'ehgo dantsédá' Bik'ehgo'ihi'n̲ań bá na'isiid doleeł daan̲ii n'íí k'ihzhį' ndaizné'híí bigha biniidaagodiln̲éhíí bee bándaagodot'aał. 13 Gotahkaigo daazhógo anákeełíí yídaagoł'aah ałdó'; doo áí zhą́ da, ch'in̲ii daan̲ii ła'íí dawahá yaa yádaałti', doo bidildoo dahíí ndi, doo yaa yádaałti' da le'at'éé n'íí ndi yaa yádaałti'. 14 Áík'ehgo díí hásht'į́į́, itsaa áníi nakaiyehíí nnádaałse' le', bichąghášhé ádaagole', bigową nłt'éégo ádaayiłsį́, áík'ehgo nohwits'ą́'zhį' ádaat'eehíí doo nohwaa ch'in̲ii ádaile' da doleeł. 15 Iłk'idá' ła' Satan yich'į'go ádaasdzaa. 16 Nn̲ee ła' dagohíí isdzán ínashood nlíni bik'íí itah itsaa nlį́į́yúgo yich'on̲ii le', ínashood daanliinií doo nadaabinłtł'og da doleełhíí bigha; áík'ehgo itsaa daanlíni doo hagot'éégo bich'ogo'n̲ii dahíí yich'odaan̲ii doleeł. 17 Ínashood yánadaaziinií nłt'éégo yikísk'eh nadaaziiníí nakidn da'ágánelt'eego daidinłsį́go bich'į' na'ihin̲iił, hadíń yánádaaltihíí ła'íí iłch'ígó'aahíí nayik'ída'iziidíí da'ái zhą́ itisgo. 18 Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' bek'e'eshchiinií gán̲íí, Magashii tł'oh naghái hayí'ił'eesdá' bizé' doo bik'en'áah da. Ła'íí ałdó' gán̲íí, Hadíń na'iziidíí bich'į' na'i'n̲iiłgo goz'ąą. 19 Ínashood yásizíni baa dahgosit'aahíí doo óyénłts'ąą da le', naki dagohíí taagi hilt'eego daayo'į́ lę́k'eyúgo zhą́. 20 Nchǫ'go ánádaat'į́ł́íí dawa bin̲ááł bił ntéh, ła'ihíí biini' daahą́h doleełhíí bigha. 21 Bik'ehgo'ihi'n̲ań ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń, ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií bitahasdlaahíí binadzahgee nawode bee gániłdishn̲ii, Díí baa nich'į' yashti' n'íí bénánłn̲iihgo baa nann̲aa, nn̲ee doo dała'á itisgo nił nzhǫǫ da, doo ił'anigo baa natsíńkeesgo da. 22 Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati'íí yee yánáltih doleełgo nn̲ee da'adza'íí doo dagoshch'į' biká' ndenłn̲íih da; nn̲ee nchǫ'go adzaahíí doo bił dała' áńt'éé da; dilkǫǫhgo ádinlzį́. 23 Kodí' godezt'i'go doo tú zhą́ nidląą da, áídá' ayą́hágo dahts'aa bitoo nidląą, nibid bich'į' nzhǫǫhíí bigha, ła'íí da'ákozhą́ dinn̲iihíí bigha. 24 Nn̲ee ła' ch'í'n̲ah nda'iłsiih, áík'ehgo dagoshch'į'

baa yá'iti' doleeł; áídá' ła'ihíí binchǫ'íí doo dagoshch'į' daahiiltséh da. 25 Da'ágát'éégo nnee ła' nłt'éégo ánát'įįłíí bik'izhį' hit'įį; doo hit'įį da ndi, doo hagot'éégo nádil'įį da.

6

1 Isnáh daanliinií binant'a' daanliinií daidnłsį le'; doo ágádaat'įį dayúgo Bik'ehgo'ihi'nań bizhi' ła'íí bee iłch'ígot'aahíí doo dilzį dago ádaile'. 2 Ła' binant'a' ínashood daanlįįyúgo, odlą' yee bik'isyú daanlįįhíí bighą doo yitisyú ádéstįį da le', áídá' na'idziidíí bee bich'odaanįihíí ínashood Bik'ehgo'ihi'nań bił daanzhoonií daanlįįhíí bighą dayúweh nłt'éégo yá nada'iziid le'. Díí dawa iłch'ígon'áah, ła'íí bee bidag yádaanłti'. 3 Ła' nnee łahgo iłch'ígó'aah lęk'eyúgo, ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biyati' da'anįihíí ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań k'ehgo be'ách'ít'éégo iłch'ígót'aahíí doo bił dábik'eh da lęk'eyúgo; 4 Áń doo nt'é yígółsį da ndi ídilkąąh, ła'íí na'ídíłkid ła'íí agodit'áhíí zhą bił nłt'éé, áí ła' bíyéehíí ídáhách'it'iinií áile', ła'íí iłch'į' nagonłkaadíí, dénchǫ'égo aayá'iti'íí, ła'íí nchǫ'go łaadaagoch'odlíihíí ałdó' áile', 5 Nnee ágádaat'eehíí biini' daachǫǫdgo da'anii ágot'eehíí bits'ą'zhį'go ádaasdzaahíí dayúweh łahadaadit'áh, daazhógo Bik'ehgo'ihi'nań k'ehgo ách'ít'éehíí bee ich'it'įį daanzį: ágádaat'eehíí doo bił nahkai da. 6 Ndihíí Bik'ehgo'ihi'nań k'ehgo ách'ít'éehíí ła'íí koł dábik'ehyú ch'ihinaahíí da'anii bee łąągo ich'it'įį. 7 Doo nt'é ni'gosdzáń biká' bił daagosi-idlįį da, áídí' da'anįigo daan'nįigo doo nt'é ch'ídaan'né' da doleeł. 8 Nohwihidáń ła'íí nohwi'íí daagolíįhíí bighą nohwił daagozhǫǫ le'. 9 Áídá' hádaałdzil hádaat'iinií nabídaadintaahíí ła'íí bánakį'íí'áahíí yee nihidéh, ła'íí doo daagoyąą dago ła'íí íní'da'dilni'go nchǫ'go hádaat'iinií yee nihidéh, ái daabiłchǫǫh, ła'íí da'itsaahíí begoz'ąą yune' odaabiłkaad. 10 Bestso bidáhzhį' ch'ilíįhíí nchǫ'go ágot'eehíí dawa bikeghad at'éé: áí ła' ídáhádaat'įįgo odlą' yits'ą'zhį' ádaane', ła'íí łąągo doo bił daagozhǫǫ dahíí yee íní'da'dilni'. 11 Ndihíí ni, Bik'ehgo'ihi'nań bána'iziidíí ńlíni, ágádaat'eehíí dawa bits'áńlyeed; dábik'ehyú áńt'éé le', Bik'ehgo'ihi'nań be'áńt'éé le', ni'odlą' golíį le', nił'ijǫǫ le', níni' k'eh áńłsį, ła'íí nijíí yune' isht'egodnt'éé le'. 12 Nohwi'odlą' bá nagonłkáad le', dahazhį' ihi'naahíí nłdzilgo hóńtą', ái bich'į' ni'dokéed ni', áídí' ch'iláni biníáł ni'odlą' bee háńdzii ni'. 13 Díí nawode bee ágániłdishnii, Bik'ehgo'ihi'nań dawahá daahi'naago áyíłsiníí binadzahgee, ła'íí Christ Jesus, Pontius Pilate holzéhi biníáł bi'odlą' nłt'éégo yee hadzii n'íí ałdó' binadzahgee; 14 Díí begoz'aaníí bikísk'eh áńt'éé, doo hayú naa daats'idiłhił dago, doo naa dah-gosit'aah dago, Jesus Christ nohweBik'ehń nádzáázhį': 15 Ái bijįį biká' ngonyáágee Bik'ehgo'ihi'nań ch'í'nah áile' ndi at'éé, áń zhą Nant'án baa gozhóónií, ízisgo nant'ánhíí bitisgo Nant'án, yedaabik'ehíí bitisgo yeBik'ehń; 16 Ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí da'áń zhą bits'ą'dí'hi at'éé, áń idindláádíí yiyi' golíį, doo hadíń ákóne' nowáhi at'éé da; áń doo hak'e nnee bo'įį da, doo daabołtséh át'éé da: áń dahazhį' dilzį le', ła'íí dahazhį' dawa yebik'eh le'. Doleełgo at'éé. 17 Nnee ni'gosdzáń biká' hádaałdzilíí gádaabiłnnii, Doo itisgo ídaadisołnil da le', ła'íí yee hádaałdzilíí dá doo ba'olníízhį' doo ba'ołíí da le', áídá' Bik'ehgo'ihi'nań hináhi bada'ołíí le', áń biłgoch'oba'go dawahá nohwił dábik'ehyú doleełíí ch'ída'izkaadgo nohwaa yihinííł. 18 Nłt'éehíí baa nahkai le', daabilnnii, łąągo nłt'éégo ánádaaht'įįł, ła'íí nohwíyéehíí ła'dí' nadaahniih, ła'íí ich'odaahnii le'; 19 Kįh bitł'ááh łedn'aahíí nłdzilyúgo kįhíí nłdzilgo goz'ąą, da'áík'ehgo nłt'éégo ánádaaht'įįłyúgo yunáásyú goldohyú nłdzilgo nasozįį doleeł, áík'ehgo ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí bee daahinohnaa doo, daabiłnnii. 20 Timothy, bee na'osdli'íí baa gonyą́ą́, yati' Bik'ehgo'ihi'nań doo bik'eh dahíí, ła'íí yati' da'ílínígo nadaagoch'ijaahíí bits'ą'zhį' áńt'éé, ła'íí ígoł'ąągo bił'ígózinií

ga’ánolini, Bik’ehgo’ihi’n̲ań biyati’ bits’ą’zhį’ iłch’ígót’aahíí, ałdó’ bits’ą’zhį’ áńt’éé. 21 Ła’ áí ił’ígózinníí daayodląągo da’an̲ii odlą’íí yits’ą’zhį’ ádaan̲e’go nda’ahiłsiih. Bik’ehgo’ihi’n̲ań biłgoch’oba’íí bee nich’į’ goz’ąą le’. Doleełgo at’éé.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TIMOTHY

1 Bik'ehgo'ihi'ɳań bik'ehgo shíí Paul, Christ Jesus binal'a'á nshłíni, Christ Jesus biyi' ihi'ɳaahíí nohwá ngon'áánííbik'ehgo, 2 Timothy, shiye' dázhǫ́ shił nzhóni, bich'į' k'e'eshchii: Bik'ehgo'ihi'ɳań nohwiTaa, Christ Jesus nohwe-Bik'ehń biłgo biłgoch'oba'íí, ła'íí bits'ą́'dí' aatét'íi ła'íí ałch'į'gonť'éehíí bee nich'į' goz'ąą le'. 3 Nłt'éégo ánásht'įįłgo bígonsįgo, daashitaa n'íí ádaadzaa n'íí k'ehgo Bik'ehgo'ihi'ɳań bá na'isiid; áń ba'ihénsįgo shi'okąąhíí bee nínádishɳíhgo, tł'é'gee hik'e jįįgee dá'oshkąąh nt'éé; 4 Niɳáá tú n'íí bínáshɳiihgee k'azhą́ nániistséh, dázhǫ́ naa shił gozhǫ́ǫ́ doleełhíí bighą; 5 Dantsé niwóyé, Lois, áídí' nimaa, Eunice, da'aɳii bi'odlą'íí bínádishɳíh, hik'e ni ałdó' odlą' da'ágáť'éhi niyi' begoz'ąągo bígonsį go'įį́. 6 Áí bighą díí bínáńlɳíh hásht'įį́, niká' ndinshɳiidá' niyi' golįį́ doleełgo Bik'ehgo'ihi'ɳań naa yiné' n'íí kǫ' nádnłtłaadgo diltłi'híí k'ehgo dáhiɳaa nt'éégo áńłsį. 7 Bik'ehgo'ihi'ɳań nohwiini' háhgo natsekees doo nohwaidin'ąą da; áídá' natsekees nalwodíí, koł'ijóónííła'íí ídaagondzááníínohwaidin'ąą. 8 Áík'ehgo nohweBik'ehń baa nagolɳí'go doo bik'e ídaayándzį da, shíí áń bighą ha'ásítíínííałdó' shaa nagolɳí'go doo bik'e ídaayándzį da: áídá' ni ałdó', Bik'ehgo'ihi'ɳań binawodíí bee, yati' baa gozhónihíí bighą nyee'i niniigonłt'éé le'; 9 Áń hasdánohwihezɳil, ła'íí godiyįhgo bá na'idziidgo hanohwihezɳil, nłt'éégo ánádaahiit'įłłíí doo bighą da, áídá' dabíí bighanigolįį́híí ła'íí biłgoch'oba'híí bighą, áí Christ Jesus bee nohwaidin'ąą lęk'e, ni'gosdzáń doo hwahá begodigháh dadá'; 10 Áí k'adíí ch'í'ɳah silįį, Jesus Christ Hasdánohwihezɳilíí hit'įį silįįhíí bee; áń da'itsaahíí nohwá yó'oyiné', ła'íí ihi'ɳaahíí ła'íí doo da'itsaah dahíí yati' baa gozhóni bee got'įįzhį' nyiné': 11 Áí yati' baa gozhónihíí baa yánáshtihgo, ła'íí doo Jews daanlįį dahíí bich'į' yides'a'íí ła'íí bił ch'ígó'aahíí nshłįįgo háshi'doltįį. 12 Áí bighą goyéé'go shich'į' nagowaa, ndi doo ídaayánsdzį da, hadíń hosisdląądíí bígonsįhíí bighą, ła'íí nt'é bee ba'oshłíihíí Jesus nadáhíí bijįįzhį' shá yiɳádéz'įįgo yínel'ąągo bígonsį. 13 Yati' baa gozhóni shits'ą́'dí' idesíníts'ąą'íí ágádishɳii n'íí k'ehgo hóńtą', Christ Jesus bił dała'á ńlį́įgo odlą' hik'e ił'ijóónííbee hiɳááłgo. 14 Nłt'éégo ágot'eehíí naa hi'né' n'íí, Holy Spirit nohwiyi' golíínííbee nłt'éégo biɳádíń'įį. 15 Asia golzeedí' daagolííníídawa shits'ą́'zhį' ádaasdzaa bígonłsį́, Phygéllus ła'íí Hermógenes ałdó' itah. 16 NohweBik'ehń Onesíphorus bichąghášhé biłgo yaa ch'oba' le'; áń da'iłháné shił gozhǫ́ǫ́go ánáshił'įį, bésh hishbizhíí bee daashidestł'ǫ́ǫ́ ndi doo yik'e ídaayándzį da: 17 Áídá' Romeyú naghaadá' dázhǫ́ shikáhantaago shaa nyáá. 18 Áík'ehgo nohweBik'ehń nadáhíí bijįį baa ch'oba' doleeł; áń Éphesus golzeeyú doo áłch'ídé shá áyíílaa n'íí nłt'éégo bígonłsį́.

2

1 Áík'ehgo shiye' ńlínihíí, niyi'siziinníí nanlwod le', Christ Jesus biłgoch'oba'íí nainé'íí bee. 2 Nɳee łą́ągo biɳááł ałch'ígoni'áánííni, ni ałdó' nɳee bada'ónłiihíí bił ch'ígon'áahgo, bíí ałdó' nɳee ła'ihíí yił ch'ídaago'aah le'. 3 Jesus Christ bisilááda nłt'éehíí ńlį́įgo łahdí' nyé'i niniigonłt'éé le'. 4 Hadíń nagonłkaadíí, silááda ábíílaahíí yił goyiłshǫ́ǫ́ doleełgo hat'į́įhíí bighą doo silááda zhiɳéégo ágot'ee dahíí doo nanábinłtł'ogi at'éé da. 5 Hadíń nadaagolzéégee itah nlįįgo, begoz'aanííbikísk'ehyú át'ééyúgo zhą́ gonłneego ch'ah hobįįhíí baa

dot'aał. 6 K'e'dileehíí nyeego na'iziidíí, dantsé inot'įįłíí bíyéé doleełgo goz'ąą.
7 Ádishn̲iihíí baa natsíńkees; áík'ehgo nohweBik'ehń dawa nił ígózi̲go ánile'.
8 Jesus Christ bínáńln̲iih, áń David bits'ą'dí'go nlíni daztsąądí' naadiidzaa,
yati' baa gozhóni baa nagoshn̲i'híí k'ehgo: 9 Áí yati' baa gozhóni bighą shini-
igonłt'éégo bésh hishbizhi bee da'shidehestł'o ndi, nchǫ'go at'ínihi k'ehgo;
ndihíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati'íí doo łestł'óǫ da. 10 Nn̲ee Bik'ehgo'ihi'n̲ań
yitahaslaahíí ałdó' Christ Jesus binkááyú hasdáyidon̲iiłgo bits'ą'idindláádíí
bíyéé doleełhíí bighą dawa bee shich'į' ágot'ee ndi bich'į' dahnshdǫh. 11 Díí
ágolzeehíí da'an̲ii ágolzéhi: Jesus bił nane'na' lęk'eyúgo bił nádaahii'n̲aa doo
ałdó': 12 Nohwiniigonłt'éé lęk'eyúgo bił nadaant'á doleeł: áídá' doo bídaagonlzį
da daabiłn'n̲iiyúgo, bíí ałdó' doo nohwígonsį da nohwiłn̲ii doleeł. 13 Néé doo
da'ohiidląą da lęk'e ndi, bíhíí t'ah da'ágát'éégo da'án̲ííyú át'éé: án̲ííhíí doo łahgo
at'éégo nádleeh da. 14 Ániłdishn̲iihíí nn̲ee bił nanádaagoln̲í', áídí' nohweBik'ehń
binadzahgee nłdzilgo gádaabiłnn̲ii, Yati' da'ílíné doo bighą łahada'doht'áh da le',
áí doo nłt'éé holeeh at'éé da, ndihíí ódaayésts'aaníí daabiłchǫǫhíí zhą hileeh.
15 Nłt'éégo baa nann̲áh, Bik'ehgo'ihi'n̲ań binadzahgee nłt'éégo áńt'éé doleełhíí
bighą, na'iziidíí doo ídaayándzį bik'eh dahíí ńlį́į le', yati' da'an̲iihíí dábik'ehyú
bee iłch'ígon'áah le'. 16 Yati' Bik'ehgo'ihi'n̲ań doo bik'eh dahíí ła'íí da'ílínégo
nagoch'ijaahíí doo óyénłts'ąą da: áí dayúweh doo daach'idnłsį dago ádaakoliił.
17 Áí biyati'íí łóód kots'í yiyąąhíí k'ehgo at'éé: Hymenéus ła'íí Philétus daa-
holzéhi, áí ágádaat'ee itah; 18 Áí da'an̲ii ágot'eehíí yił ndaahiłsiih, nanez-
nadí' naach'idiikáhíí iłk'idá' bech'ígonyáá daan̲iigo; áík'ehgo łáni bi'odlą' yił
nadaagodesgeed. 19 Bik'ehgo'ihi'n̲ań baa iłch'ígót'aahíí nłdzilgo begoz'ąą,
kįh bitł'ááh iz'aaníí nłdzilgo si'ąąhíí k'ehgo, díí k'ehgo nkó biká' dahgoz'ąą,
NohweBik'ehń hadíí bíyééhíí yígółsį, ła'íí, Hadíń Christ bizhi' yozhííhíí doo
bik'ehyú ágot'ee dahíí yits'ą'zhį' at'éé le'. 20 Nn̲ee hałdzilíí bigową yun̲e'
doo ts'aa óodo ła'íí bésh łigai bee ádaaszaahíí zhą sin̲il da, tsį ła'íí łeezh bee
ádaaszaahíí ałdó' sin̲il; ła' nłt'éégo bighanigolį́į́go ádaaszaa, ła'ihíí da'ádzaahíí
bighą ádaaszaa. 21 Dahadíń áí nchǫ'go ágot'eehíí yits'ą'zhį' at'éégo dilkǫǫhgo
ádilzi̲yúgo, ts'aa nłt'éégo bighanigolínihíí k'ehgo ábi'doln̲iił, Bik'ehgo'ihi'n̲ań bá
hadelzaago, áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań bił nłt'éégo yił na'iziid doleeł, nłt'éégo
na'idziidíí dawa bighą ałch'į'hilzaa. 22 Nchǫ'go ágot'eehíí ánía nakaiyehíí
hádaat'íni bits'ą'zhį'go áńn̲éh: áídá' dábik'ehyú ágot'eehíí, odlą', koł'ijóóníí,
ła'íí ałch'į'gont'éehíí be'áńt'éé, bijíí biyi' daagozhóóníí nohweBik'ehń yich'į'
ádaan̲iihíí bił hikáh. 23 Doo goyą́ą dago, doo nt'é yígółsį dago na'ídíłkidíí
doo bił łaha'dnt'áh da, ágádaat'eehíí ałch'į' hadaashkeego ádaabiléhgo bígonłsį́.
24 NohweBik'ehń yána'iziidíí doo hashkeego goz'ąą da; áídá' nn̲ee dawa
yich'į' nzhooníí, ła'íí nłt'éégo ałch'ígó'aahíí, ła'íí bíni' k'eh nlį́į le': 25 Bits'ą'zhį'
ádaat'eehíí yich'į' nzhǫǫgo yił ch'ígó'aah le'; Bik'ehgo'ihi'n̲ań, nchǫ'go ágot'ee
n'íí yits'ą'zhį' ádaabile' ndi at'éé shį, áík'ehgo da'an̲ii ágot'eehíí yídaagołsį ndi
at'éé; 26 Áík'ehgo yídaagodołsį́į́ł, ch'iidn nant'án án̲ííyú ánádaat'į́į́łhíí bighą
isnáh ádaabisdlaadá' daabishjizh n'íí yiyi'dí' hadokah doleeł shį ałdó'.

3

1 Díí ałdó' bígonłsį́ le', nnágodáhyú négodzidíí begodigháh doleeł. 2 Nn̲ee
dabízhą́ ídił daanjǫ́ǫ́ doleeł, bestso ídáhádaat'į́į doo, ída'odlíígo ídaayádaałti'
doo, ídaadilkąąh doo, nchǫ'go aayádaałti' doo, bizhchiinií doo daidits'ag da
doo, doo ihédaanzį da doo, doo bił daagodiyi̲h da doo, 3 Doo k'ídaanzį da doo,
ádaan̲iihíí doo ádaan̲e' da doo, daazhógo aadahdaago'aa doo, nchǫ'íí yisna'
daanlį́į doo, bédaagodzid doo, nn̲ee nzhǫǫgo ádaat'eehíí bił daanchǫ' doo,

4 Nada'ich'aahíí daanlįį doo, dabízhą́ daabik'eh doo, itisgo na'ídi'nil doo,
Bik'ehgo'ihi'nań bił daanzhǫǫ le'at'éhi gonedliinií zhą́ itisgo bił daanzhǫǫ
doo; 5 Dábiká'yú zhą́ ínashood daanlįįgo Bik'ehgo'ihi'nań binawod doo
biká'zhį' daahit'įį da: nnee ágádaat'eehíí bits'ą́'zhį' áńt'ee. 6 Áí bitahyú
nnee ła' nadaach'áhi daanlįįgo gotahyú nadaakaigo isdzánę́ doo daagoyą́ą́
dahíí, nchǫ'íí łą́ą́go ye'ádaat'éhi, isnáhgo ádaile'go ádaaniihíí da'anii daanzįgo
ádaile', áí dabíí iłtah at'éégo nchǫ'go natsekeesíí ch'a'odaabihiniił, 7 Dábik'ehn
ídaagoł'aah, ndihíí da'anii ágot'eehíí ch'éh yídaagoł'aah. 8 Jánnes ła'íí Jámbres
daaholzéhi Moses yich'į' nadaagonłkaad ádaat'ee n'íí k'ehgo, áí nneehíí da'anii
ágot'eehíí yich'į' nadaagonłkaad, áí biini' daanchǫ'go odlą' yits'ą́'zhį' ádaat'ee.
9 Áídá' doo łą́ą́go ładaayile' da: Jánnes ła'íí Jámbres doo goyą́ą́ dahíí nnee
dawa bich'į' ch'í'nah ádaaszaa n'íí k'ehgo, áí nnee doo daagoyą́ą́ dahíí ałdó'
dawa bich'į' ch'í'nah ádaadolniił. 10 Áídá' shíí shígosíńłsįįd, iłch'ígonsh'aahíí,
she'at'e', bighą hinshnaahíí, she'odlą', ńzaadyú bágohish'aałíí, shił ijóónií,
shíni' k'eh ánłsiníí, bígonłsį́, 11 Shini'goch'idile' n'íí, ła'íí góyéé'go shich'į'
nagowaa n'íí, Ántioch ła'íí Icónium ła'íí Lýstra daagolzeeyú shich'į' ágodzaa
n'íí; shini'daagoch'idile' n'íí bitis síĺį́híí dawa bígonłsį́: áí dawa biyi'dí'
nohweBik'ehń ch'íshinłtį́į́. 12 Da'aniigo gádishnii, nnee dawa Bik'ehgo'ihi'nań
bikísk'ehyú, Christ Jesus binkááyú daahinaa hádaat'iiníí bini'daagoch'idile'
doleeł. 13 Áídá' nnee daanchǫ'íí ła'íí k'izéda'dilłteehíí dayúwehégo ádaaniił,
nadaach'aago ła'íí dabíí ałdó' bich'į' nadaadi'ch'aa. 14 Áídá' nihíí, bígonł'ąą
n'íí ła'íí nłdzilgo osíńdlą́ądíí dayúweh be'áńt'éé, hadíń bits'ą́'dí' bígonł'aaníí
bínálniihgo; 15 Ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'e'eshchiiníí godilzini
hosíńdlą́ądgo hagot'éégo Christ Jesus binkááyú hasdánnáhíí nił ch'ígó'aahíí
t'ah áńłts'ísédá' bígosíńłsįįd ałdó' bínálniih. 16 Bik'ehgo'ihi'nań biyati'
bek'e'eshchiiníí dawa nnee Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú k'eda'ashchįį, áí
iłch'ígót'aahíí bee íĺį́, konchǫ'íí koł ch'í'nah alne'íí bee, iłch'į'kole'íí, ła'íí
dábik'ehyú ágot'eehíí koł ch'ígó'aahíí bee íĺį́: 17 Áí bee nnee Bik'ehgo'ihi'nań
bíyéé́híí iłch'į'ilne', ła'íí nłt'éégo ánádaat'įłíí dawa yitis nel'ąą doleeł.

4

1 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń, hit'įįgo
nadzáágo nant'aa doleełíí, daahinaahíí hik'e nanezna'íí yádołtihi, áń
binadzahgee gániłdishnii; 2 Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bee yáńłti'; doo ngonáhgo
da, da'adzaayú bił ch'ída'itį'yú ła'íí doo bił ch'ída'itį' dayú; nchǫ'go
ágot'eehíí ch'í'nah áńłsį, bił daadntéhgo bidag yáńłti', nyee ndi dayúweh
bágo'ááłgo bił ch'ígon'áah. 3 Nnee da'anii iłch'ígót'aahíí dázhǫ́ doo hádaat'įį
dago bengodogaał; áídá' yati' da'ílínéhíí dabíí bi'at'e' nchǫ'íí bik'ehgo
yíká na'ódaayiłts'į'go, áí bił ch'ídaago'aahíí yiká daadéz'įį doleeł; 4 Da'anii
iłch'ígót'aahíí yits'ą́'zhį'go ńdaalyis doleeł, yati' daazhógo ágolnéhi zhą́
hádaat'įį doleeł. 5 Áídá' nihíí dawahá bich'į' ídaagondzą́ą́, nyéé'go nich'į'
nagowaa lę́k'e ndi bich'į' dahńłdǫh, yati' baa gozhóni baa yáńłti'go na'izíid,
na'idziid nainé' n'íí łanléh. 6 Shíí iłk'idá' da'itsaahíí k'ad baa shi'dilteeh,
k'ad dah dishához kodí' begoz'ąą. 7 Shi'odlą'híí bighą nłt'éégo nagonełkáad,
iłhach'idikáhgee hishwołhíí k'ehgo nasdziid shaa hi'né'hi dawa łashłaa, da'anii
odlą'íí iłch'ígoní'ą́ą́: 8 K'adíí dábik'ehyú ách'ít'éé́híí bighą ch'ah hobįįhíí shá
k'ihzhį' nnit'ą, áí nohweBik'ehń dábik'ehyú át'éégo kaa yánáltihíí shaa yí'aah,
nadáhíí bijįį: doo dashízhą́ shaa hit'aah da, nohweBik'ehń ch'í'nah ádilne'íí
bił daanzhǫǫgo yiká daadéz'iiníí dawa yaa daayiníił ałdó'. 9 Dáhadnlníhgo
shaa nnáh: 10 Démas holzéhi yó'oshiłt'e', díí ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí bił

nzhǫǫgo Thessaloníca golzeeyú óyáá; Créscens holzéhi Galátiayú óyáá, Titus holzéhi Dalmátiayú óyáá. 11 Luke zhą́ kú sidaa. Dahagee nn̄áhgee Mark bił n'ásh: áń shinasdziidíí bee dázhǫ́ shich'on̄íhi at'éé. 12 Tíkikas holzéhi Éphesusyú oł'a'. 13 Áídí' dínyaago shi'íícho Tróas golzeeyú Cárpus bigowągee niiłtsooz n'íí shá ńłtsóós, naltsoos ałdó', ikágé biká' k'eda'ashchįįgo ádaaszaa n'íí, áí dázhǫ́ hásht'íį́. 14 Alexánder holzéhi, béshłitsogi nayiziidi, dázhǫ́ nchǫ'go áshíílaa: nohweBik'ehń áń ánát'įįłhíí bich'į' na'in̄iił ndi at'éé: 15 Ni ałdó' áń baa gonyą́ą́; nohwiyati' yich'į' nagonłkaad ni'. 16 Dantsé shaa yá'iti'dá' doo hadíń sha'ashhah sizįį da ni', nn̄ee dawa yó'odaasidez'ąą ndi, Díí nchǫ'ihíí doo biká'zhį' daaleeh da, dishn̄iigo Bik'ehgo'ihi'n̄ań bá náhoshkąąh. 17 Da'ágát'éé ndi nohweBik'ehń sha'ashhah sizįį ni', shinawod shá ágółsįgo; yati' dawa yídaagodolsįįł, ła'íí doo Jews daanlįį dahíí dawa daididots'įįł doleełhíí bighą: áík'ehgo ndóícho bizé'dí' háshi'doltį́į́ ni'. 18 NohweBik'ehń nchǫ'go ádaat'įįhíí dawa bits'ą́'dí' hashiłteeh ndi at'éé, áídí' yaaká'yú yebik'ehíí bengonyáázhį' shin̄ádéz'įį doleeł: áń dázhǫ́ ba'ihégosį le' doo ngonel'ąą dayú dahazhį'. Doleełgo at'éé. 19 Prísca hik'e Áquila daaholzéhi, Gozhǫ́ǫ́, shá biłnn̄ii, Onesíphorus bichąghásh é biłgo ałdó'. 20 Erástus holzéhi t'ah Corinthgee sidaa: Tróphimus holzeehíí Milétum golzeegee nn̄iihgo sitįįdá' dahdiyáá ni'. 21 Dáhadnln̄íhgo doo hwahá hai nágodleeh dadá' shaa nn̄áh. Eubúlus, Púdens, Línus, ła'íí Claudia daaholzéhi, Gozhǫ́ǫ́, daaniłn̄ii, odlą' bee nohwik'ííyú dawa ałdó'. 22 Jesus Christ nohweBik'ehń niyi'siziinií yił nlįį le'. Biłgoch'oba'íí bee nohwich'į' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TITUS

1 Shíí Paul, Bik'ehgo'ihi'nań bána'isiidíí ła'íí Jesus Christ binal'a'á nshłíni k'e'eshchii; díínko bigha shides'a', nnee Bik'ehgo'ihi'nań yitahaslaahíí bi'odlą' nłdzil doleełgo ła'íí dayúwehégo da'anii ágot'eehíí yídaagołsįįh doleełgo, ái bee nnee Bik'ehgo'ihi'nań yikísk'eh ádaat'eego alne'; 2 Ái bee dahazhį' ihi'naahíí yiká daadéz'įį, ái Bik'ehgo'ihi'nań, doo łé'iłchóhi da, yee nohwá ngon'ą́ą́ lę́k'e, ni'gosdzáń doo hwahá nnit'aa dadá'; 3 Áík'ehgo baa gonyáágee biyati' yaa yánáltihíí yee ch'í'nah ágólaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań Hasdánohwiniiłíí yengon'ą́ą́go biyati' baa yashti'go shaa det'ąą; 4 Titus bich'į' k'e'eshchii, nohwi'odlą' dała'áhíí bee shiye' nlíni: Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa ła'íí nohwe-Bik'ehń Jesus Christ Hasdánohwiniiłíí biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą́'dí' aatét'íi ła'íí iłch'į'gont'éehíí bee nich'į' goz'ąą le'. 5 Díí bigha Crete golzeegee nniniłtįį́ ni', dawahá doo iłch'į'hilzaa dahíí iłch'į'nle'go, kįh nagoznilíí dawago ínashood yá nazįį doleełíí hahinííł, ániłdishnii n'íí k'ehgo: 6 Ái nnee doo hagot'éégo baa dahdaagosit'aa dahi daanlįį doo, bi'aa dała'áhi, bichąghásh́é da'odlągo, nchǫ'íí dagohíí doo daadits'ag dahíí doo daabiłdi'nii dahi zhą́ hahinííł. 7 Ínashood yinádéz'iiníí, bishop holzéhi, Bik'ehgo'ihi'nań yána'iziidíí nlįįgo doo hagot'éégo baa dahgosit'aa dahíí, doo dabízhą́ bik'eh dahíí, doo hashkee dahíí, doo idląą dahíí, doo dagoshch'į' bágochįįh dahíí, bestso doo yidáhzhį' at'éé dahíí nlįį le'; 8 Bahasta' nakahíí bił nzhooníí, nnee daanłt'éehíí bił nzhooníí, biini' golíínií, dábik'ehyú át'éehíí, godnłsínií, dabíí ádaagodzaaníí nlįį le'; 9 Bił ch'ígót'ą́ą́ n'íí k'ehgo yati' ba'olniihíí nłdzilgo yotą' le', áík'ehgo da'anii iłch'ígót'aahíí bee nnee yidag yałti' doleeł, ła'íí yits'ą́'zhį' ádaat'eehíí da'anii iłch'ígót'aahíí yił ch'í'nah ágole' doleeł. 10 Nnee łáni yati' yił nakaihi, yati' da'ílíné ła'íí k'izé'idiłteehíí yee yádaałti', circumcise ádaanohwi'dolne', daanohwiłniihíí itisgo: 11 Nnee ágádaat'eehíí doo dayúweh yádaałti' dago ádaabi'dilne'go dábik'eh; ái nneehíí doo bee iłch'ígót'aah bígonedząą dahíí bestso hádaat'įįhíí bigha yee iłch'ídaago'aahgo nnee bichąghásh́é biłgo yił nadaagodesgeed. 12 Ła' itah nlíni, yunáásyú ágone'íí báyo'iiníí gánií, Cret-edí' daagolíni dábik'ehn łéda'iłchóhi, dziłká'yú daagolíni bégódzidíí k'ehgo ádaat'éhi, bił daagoyéé'go daadichiníí daanlįį, nii. 13 Díí yaa nagolni'íí da'anii. Áík'ehgo bił daadntéh, da'anii iłch'ígót'aahíí zhą́ daayodląą doleełhíí bigha; 14 Jews daanlíni yati' daazhógo ádaagole'íí, ła'íí nnee da'anii ágot'eehíí yits'ą́'yúgo ádaat'eehíí yendaagos'aaníí doo daidits'ag da doleełhíí bigha bił daadntéh. 15 Nnee biini' daanzhoonií nłt'éégo ágot'eehíí zhą́ yaa natsídaakees: áídá' daanchǫ'íí ła'íí doo da'odląą dahíí nchǫ'go ágot'eehíí zhą́ yaa natsídaakees; biini' daachǫǫdgo nt'é nłt'éégo at'éé dagohíí nchǫ'go at'éé doo yídaagołsį da daasilįį. 16 Bik'ehgo'ihi'nań bídaagonlzį daanii ndi ánádaat'įįłíí bee doo hádaat'įį dago bígózį, bik'edaach'innііh, ła'íí doo da'dits'ag da, ła'íí nłt'éégo ánádaat'įįłíí dawa doo yik'eh shijeed da.

2

1 Áídá' nihíí, dawahá da'aniigo iłch'ígót'aahíí bikísk'eh iłch'ígon'áah: 2 Nnee bádaayáńhíí gádaabiłnnii, Nohwiini' daagolį́į́ le', daanohwich'idnłsį le', ídaa daagonohdząą le', nohwi'odlą', ła'íí nohwił'ijóónií, ła'íí nohwíni' k'eh ádaanołsiníí bee nłdzilgo nasozįį le'. 3 Isdzáné bádaayáńhíí gádaabiłnnii, Nohwíí ałdó' nt'é ánádaał'įįłíí bee Bik'ehgo'ihi'nań daadinołsį le', doo ch'iniі daaniihíí

daanohłįį da le', idlą́ąhíí doo bik'e isnáh daanohłįį da le', nzhooníí zhą́ bee
ił<u>ch</u>'ídaagonoh'aah le'; 4 Isdzáné ánía nakaiyehíí biini' daagolį́įgo biką' ła'íí
bichą́ghá<u>sh</u>é bił daanzhǫǫgo yił ch'ídaagonoh'aah le', 5 Daagoyą́ą́go, biini'
ła'íí ánádaat'įįłíí daanzhǫǫgo, gową zhą́ yaa daabiini'go, biką'íí daidits'ago,
Bik'ehgo'ihi'ną́ń biyati' doo nchǫ'go baa yati' da doleełhíí bigha, áí dawa
yił ch'ídaagonoh'aah, daabiłnnįi. 6 Nnee ánía nakaiyehíí ałdó', Nohwiini'
daagolį́į le', daabiłnnįi. 7 Dawahá bee nłt'éégo ánách'ot'įįłíí bikísk'eh ch'ogaałíí
bee ch'í'nah ádinlzį le': da'áígee ił<u>ch</u>'ígon'áah, gonyą́ą́go ła'íí da'anii ánnįigo,
8 Yati' dábik'ehíí doo bee naa dahgosit'aa dahíí bee yáńłti'; hadíń yits'ą́'zhį'
at'éehíí yik'e ídaayándzį doo, doo hagot'éégo nchǫ'íí yee naa yałti' dahíí
bigha. 9 Na'iziidíí daanohłíni, nohwinant'a' daadohts'ag le', ła'íí dawahá
ádaahłe'gee nohwinant'a' bił dábik'ehyú ánádaaht'įįł le', daabiłnnįi; doo
nohwinant'a' t'ąązhį' bich'į' yánádaałti'go da; 10 Doo da'noh'įįh da, dawahá
bee nohwaa daach'ołííhíí ch'í'nah ádaanołsį; dawahá bee Bik'ehgo'ihi'nąń
Hasdánohwinііłíí baa ił<u>ch</u>'ígót'aahíí nzhǫǫgo nohwik'izhį' hit'įį doleełhíí
bigha, daabiłnnįi. 11 Bik'ehgo'ihi'nąń biłgoch'oba'íí bee nnee dawa hasdákáh
doleełgo bich'į' ch'í'nah alzaa. 12 Áí Bik'ehgo'ihi'nąń doo bikísk'eh ihi'naa
dahíí ła'íí ni'gosdzáń biká' dawahá nchǫ'íí hádaahiit'iiníí yó'odaant'aahgo
bee nohwił ch'ígót'aah, ła'íí díí ni'gosdzáń biká'gee daagondzą́ągo, dábik'ehyú
ádaant'eego, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nąń bikísk'eh daahii'naa doleełgo nohwił
ch'ígót'aah; 13 Bik'ehgo'ihi'nąń ízisgo at'éhi ła'íí Jesus Christ Hasdánohwinііłíí
bits'ą́'idindlá<u>á</u>dgo ch'í'nah hileehíí bikádaadéet'įį, áí ndaahóndliigo
nohwiyaa gozhǫ́ǫ́; 14 Áń bidiłíí bee nanánohwesnііgo nchǫ'íí dawa bits'ą́'dí'
hanánohwihes'nilhíí bigha Jesus nohwá n'ádeltįį, ła'íí bíyéé daahiidleehgo
nasdziid nłt'éehíí bich'į' dahdaanldǫh doleełgo nohwinchǫ'íí da'ádįhgo
ádaanohwiléhíí bigha ałdó' nohwá n'ádeltįį. 15 Díí bee bił nadaagolní', bidag
yáńłti', dawahá bee nik'ehgo bił daadnté<u>h</u>. Nnee doo ła' hayaa ánóle' hela'.

3

1 Binant'a' ła'íí daabik'ehíí da'ádaanііyú ádaat'eego yínádaalnііhgo ádaanłsį́,
binadaant'a' daadits'ago, ła'íí nłt'éégo ánádaat'įįłíí dawa dagoshch'į' ádaile'go,
2 Doo hadíń nchǫ'go yaa yádaałti'go da, doo ił<u>ch</u>'į' hadaashkeego da, áídá'
nzhǫǫgo ádaat'eego, ła'íí nnee dawa bich'į' nłt'éégo ádaat'eego yínádaalnііhgo
ádaanłsį́. 3 Néé ałdó' doo daagondzą́ą da ni', doo daadihiits'ag da ni', no-
hwich'į' na'deshch'a' ni', nchǫ'íí biká hágot'iiníí ła'íí gonedliinií ił<u>t</u>ah at'éehíí
bik'eh isnáh daandlįį ni', iyodaandzį́go daahii'naa ni', ła' bíyéehíí ídáhádaat'įį
ni', nnee bik'edaan'niih ni' ła'íí ił<u>k</u>'edaadin'niih ni'. 4 Áídá' Bik'ehgo'ihi'nąń
Hasdánohwinііłíí nnee yaa ch'oba'íí ła'íí bił daanzhoonií ch'í'nah silį́įdá',
5 Nohwaa ch'oba'go hasdánohwinil, doo nłt'éégo ánádaahiit'įįłhíí bigha da,
áídá' nohwinchǫ'íí nohwá nal'eeldá' nadaagosiidlįį, ła'íí Holy Spirit ánídégo
ánádaanohwisdlaa, áí bee Bik'ehgo'ihi'nąń hasdánohwinil; 6 Bik'ehgo'ihi'nąń,
Jesus Christ Hasdánohwinііłíí biláhyú Holy Spirit ch'ída'izkaadgo nohwaa
daidez'ąą; 7 Áík'ehgo biłgoch'oba'íí bee dábik'ehyú ádaanoht'ee nohwiłnnііdgo,
dahazhį' ihi'naahíí bee daahin'naa doleełíí ndaahóndlii. 8 Díí ágolzeehíí
da'anii ágolzéhi, díí ádishnііhíí dayúweh baa yánánltihgo hasht'į́į́, áík'ehgo
Bik'ehgo'ihi'nąń daayosdlą́ądíí nłt'éégo ánádaat'įįłíí dayúweh ye'ánádaat'įįł
doleeł. Áí nłt'éé ła'íí nnee bá nzhǫǫ. 9 Doo daagoyą́ą dago łaha'dit'áhíí,
hadaałishchiinií baa na'gonі'íí, łił nadaagonlkaadíí, ła'íí begoz'ąąhíí bigha
hadaashkeego łaha'dit'áhíí doo baa nanną́á da; áí doo ílį́į da, doo nt'é bee
alnéh da. 10 Nnee dabíí hát'į́įyú odlaaníí nakidn bich'į' yásíńłti'dá', doo
nidits'ag dayúgo yó'odn'áah; 11 Nnee ágát'éehíí da'anii ágot'eehíí yits'ą́'zhį'

dahiyaago, doo bik'ehyú áť'éé dago, dabíí ídángoť'áni at'éé bígonłsį́. 12 Ártemas dagohíí Tíkikas nich'į' deł'a'dá' dáhadnlı̨́hgo Nicópolisyú shaa nı̨áh: akú shehaigo ngoni'ą́ą́. 13 Zénas, begoz'áni nłt'éégo yígółsini, ła'íí Apóllos biłgo dahdi'aashyú bich'oı̨iihgo doo nt'é yídı̨h daanlı̨į da le'. 14 Bił ínashood daandliinií nłt'éégo nada'iziidgo yídaagoł'aah le', áík'ehgo dabíí ídeedaahi'ı̨aa, ła'íí dawahá yídı̨h daanliinií yich'odaaı̨ii doleeł. 15 Nı̨ee bił nahashtáánií dawa, Gozhǫ́ǫ́, daaniłı̨ii. Bił dała' da'ohiidlą́ągo bił daanjoonií, Gozhǫ́ǫ́, shá biłnı̨ii. Daanohwigha Bik'ehgo'ihi'ı̨ań biłgoch'oba'íí bee nohwich'į' goz'ą́ą le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO PHILEMON

1 Shíí Paul, Jesus Christ bighą ha'ásítíni, ła'íí Timothy nohwik'isn, Philémon, dázhǫ́ nohwił nzhóni, bił nada'idziidi, bich'į' k'e'iilchii, 2 Ła'íí Ápphia nohwił nzhóni, Arkípas, Christ bighą bił silááda daandlíni, ła'íí ínashood nigowągee íła'ánát'įįhíí ałdó' bich'į' k'e'iilchii: 3 Bik'ehgo'ihi'ǭną́ń nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą́'dí' iłch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. 4 Bik'ehgo'ihi'ǭną́ń ba'ihénsį, dábik'ehn nénáshǭiih oshkąąhgee, 5 Jesus nohweBik'ehń ła'íí ínashood dawa nił daanzhǫǫgo bada'ónłiigo na'ikonsįhíí bighą Bik'ehgo'ihi'ǭną́ń ba'ihénsį; 6 Ni'odlą'íí baa nagolǫ́'go Christ bíyéé daandlįįhíí bighą nłt'éégo ágot'eehíí daanohwíyééhíí dawa nǭee dayúweh yídaagołsį doleeł, dishǭiigo ná'oshkąąh. 7 Nił'ijǫ́ǫ́híí bighą dázhǫ́ nohwił gozhǫ́ǫ́, bidag ánt'ee ałdó', shik'isn, ínashood bijíí yuǭe' bił daagozhǫ́ǫ́go ánádaasínídlaahíí bighą. 8 Áík'ehgo Christ biláhyú doo siste' dago, Dábik'ehyú áńléh, nikdishǭiigo nich'į' hasdzii doleeł ni', 9 Ndihíí shił nzhǫǫhíí bighą nánoshkąąh, shíí Paul, nǭee báyáń sílíni, k'adíí Jesus Christ bighą ha'ásítíni. 10 Shizhaazhé, Onésimus, bá nánoshkąąh, áń ha'ásítį́įgo odlą' bee shizhaazhé k'ehgo baa natséskees síl̨į́: 11 Doo áníidá' nich'į'go doo íl̨į́ da ni', ndihíí k'adíí nich'į'go ła'íí shíí ałdó' shich'į'go łáń ílíni sil̨ą̨: 12 Dázhǫ́ shijíí si'ąądí' shił nzhóni nich'į' nádéł'a'; áík'ehgo naadńłteeh: 13 Dashíí bił sikeego shił gozhǫ́ǫ́ doleeł ni', yati' baa gozhónihíí bighą ha'ásítį́įgee ni dahdá' shich'oǭii doleeł ni': 14 Ndihíí hago ánásht'įįłíí doo nił nłt'éé dayúgo, doo ágáshǭe' da, shaa ch'onba'íí doo bíniso'go da, áídá' dáni hánt'įįyúgo zhą́. 15 Dasa' naa nadáhíí bighą dét'įh nits'ą́' dahnyaa láń shį; 16 Doo dayúweh ni'isna'híí k'ehgo baa natsíńkees da, áídá' ái bitisgo nik'isn nił nzhǫǫhíí k'ehgo baa natsíńkees; shíí ndi áík'ehgo baa natséskees, nihíí shitisgo áík'ehgo baa natsíńkees, nohweBik'ehń biláhyú nik'isn nlį̨. 17 Nit'ekéhíí k'ehgo shił óńłtagyúgo, naashídnłteehíí k'ehgo áń naadńłteeh. 18 Doo bik'ehyú nich'į' at'éé da lę́k'eyúgo, dagohíí naa hayił'ááyúgo, ái shíí shiká'zhį' ánle'; 19 Shíí Paul, dashíí naltsoos ash'įį, dashíí na'hishǭiił: nihíí niyi'siziinií da'aǭii bee shaa hánł'aa ndi, ái doo bí'ishtah da. 20 Da'aǭii, shik'isn, nohweBik'ehń biláhyú shił gozhǫ́ǫ́go áshííle', Christ biláhyú shijíí yuǭe' ágoniidégo ánáshíídle'. 21 Díí nich'į' k'e'eshchiihíí bikísk'eh ánǭéhgo nígonsį, ła'íí bitisgo ndi ánǭéhgo nígonsį. 22 Shíí ałdó' akú hayú nshdaayú shá iłch'į'gole': shá da'ohkąąhíí biláhyú ch'ínánshdáhgo nohwaa nánshdáh nsį. 23 Épaphros holzéhi, Christ Jesus bighą bił ha'áshítézhi, Gozhǫ́ǫ́, nohwiłǭii; 24 Marcus, Aristárkas, Demas, ła'íí Lucas daaholzéhi, bił nada'isiidi, ałdó' ágádaanohwiłǭii. 25 Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí bee niyi'siziinií bich'į' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE TO THE HEBREWS

1 Doo áníidá' Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidíí biláhyú daanohwitaa
n'íí doo ałch'ídn iłtah at'éégo yich'į' yałti' da lęk'e, 2 Áídá' díí iké'yú yołkaałíí
biYe' binkááyú nohwich'į' yałti', áń dawahá bíyéé doleełgo nyinłtíni, áń
binkááyú ałdó' ni'gosdzáń áyíílaahi; 3 Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą'idindláádíí bee
áń ałdó' bits'ą' idindlá́ád, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań ye'at'éhi da'áíyihíí ye'at'éé,
biyati' nalwodíí bee dágoz'ąą nt'éégo nłt'éégo áyíłsįgo hadag áyíłsį; dabízhą́
nohwinchǫ' íí nohwá yidnłkǫǫdá', da'itisé goz'ąąyú Ízisgo At'éhi bigan
dihe'nazhinéégo dahnesdaa; 4 Christ, Bik'ehgo'ihi'nań biYe' nlįįhíí bigha
bizhi' baa yin'ą́ą́, bizhi'íí Bik'ehgo'ihi'nań binal'á'á yaaká'yú daagolííníí
daabizhi'íí ndi bitisgo at'éé; da'ágát'éégo dabíí yaaká'yú nadaal'a'á bitisgo
at'éégo ábi'delzaa. 5 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolííníí doo hak'i
ła' gáyiłnnįid da go'į́į́, Shiye' ńlį́į́, díí jįįdí' nitaa síĺį́. Ła'íí doo hak'i gánnįid
da ałdó', Bitaa nshłįį doleeł, bííhíí shiye' nlįį doleeł. 6 Ła'íí dantsé gozlínihíí
ni'gosdzáń biká'zhį' nanáides'a'go Bik'ehgo'ihi'nań yaa yałti'go gánníí, Shi-
nal'a'á yaaká'yú daagolííníí dawa daabokąąh le'. 7 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á
yaaká'yú daagolííníí yaa yałti'go gánádo'niid, Binadaal'a'á spirits daanlįįgo
ánáyiidlaa, bá nada'iziidíí kǫ' dahdinahíí daanlįįgo ánáyiidlaa. 8 Áídá' biYe'híí
gáyiłnii, Bik'ehgo'ihi'nań ńlíínííi, doo ngonel'ąą dayú dahazhį' nant'áá doleeł;
dázhǫ́ nłt'éégo nant'áá. 9 Nzhǫǫgo ágot'eehíí nił nzhǫǫ, nchǫ'go ágot'eehíí nił
nchǫ'; áí bigha Bik'ehgo'ihi'nań, Bik'ehgohinnaahíí hadíń nił nakaihíí bitisgo
nił goyiłshǫ́ǫ́híí bee hanidilaa. 10 Ła'íí gánábiłdo'niid, NohweBik'ehń, ni dantsé
godeyaadá' ni'gosdzáń níń'ąą; yááhíí nigan bee ánlaa. 11 Áí bech'ígowáh;
nizhą́ da'áík'ehgo áńt'éé; áí dénchǫ' daaleeh, diyágé dénchǫ' hileehíí k'ehgo;
12 Áí ch'id iłhanéilzaahíí k'ehgo iłhaníńléeh doleeł, ła'íí łahgo ádaat'ee daaleeh:
áídá' nihíí da'ágáńt'éé, ła'íí doo ngonel'ąą dahíí bee hińnáá doleeł, yiłnii.
13 Áídá' binal'a'á yaaká'yú daagolííníí doo hak'i ła' gáyiłnnįid da go'į́į́, Shi-
gan dihe'nazhinéégo síńdaa, ni'ina'íí nikełtł'ááhyú ninínilzhį'. 14 Áí dawa
yaaká'dí' nadaal'a'áhíí daanlįįshą', nnee hasdádokahíí yinádaadéz'įį doleełgo
odaas'a'ihi?

2

1 Áí bigha nt'é daadisiits'aaníí dawa baa daagondzągo dábik'eh,
dahyúgohíí danko baa daadihi'nah. 2 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú
daagolííníí binkááyú hasdziihíí da'anii dázhǫ́ nłdzilgo, ła'íí nchǫ'go
ádaach'it'eehíí ła'íí doo da'ch'idits'ag dahíí da'áí bee koch'į' nanáhi'níiłgo;
3 Hagot'éégo bits'ą' hahiikeeh, hasdách'igháhíí itisgo nłt'éehíí doo
hádaat'įį dayúgo; áí hasdách'igháhíí nohweBik'ehń dantsé ánnįid ni', áídí'
hadíń daabi'dists'aaníí ałdó' da'anii daaniigo yaa nohwił nanádaagolni';
4 Bik'ehgo'ihi'nań ałdó' da'anii niigo godiyįhgo be'ígózinii ch'í'nah ágólaa, ízisgo
áná'ol'įįłíí, iłtah at'éégo godiyįhgo áná'ol'įįłíí ałdó', ła'íí dabíí bik'ehgo Holy
Spirit kainé'íí bee hasdách'igháhíí yaa nanágolni'. 5 Ni'gosdzáń begonáhíí baa
nagohiilni'íí Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú daagolííníí doo yedaabik'eh
doleełgo yaa godin'ąą da. 6 Łah dahgoz'ąągee ła' gánníígo yaa nagolni',
Nnee daat'éégo nt'é bigha baa natsíńkees nt'éé, nnee nliinií daatéégo nt'é
bigha binádíń'įį? 7 Ninal'a'á yaaká'yú daagolííníí dét'įhézhį' dábich'į'yú
át'éégo ánlaa; ízisgo at'éégo ła'íí daach'idnłsįgo bá ágonlaa, nant'ánch'ah

bik'edíńʼąąhíí k'ehgo, ła'íí dawahá ánlaahíí yebik'ehgo nńłtįį: 8 Dawahá yebik'ehgo bitł'ááhyú nńné' ni'. Dawahá yebik'ehgo nyinłtįįdá', dała'á ndi doo ágodįhgo da yebik'ehgo nyinłtįį ni'. Áídá' k'adíí dawahá yebik'ehíí doo hwahá daahiiltséh da. 9 Áídá' Jesus daanéel'įį, Bik'ehgo'ihi'nąń binal'a'á yaaká'yú daagolíínííʼ dét'įhézhį' dábich'į'yú át'éégo alzaa, Bik'ehgo'ihi'nąń biłgoch'oba'íí bee nnee dała'á daantʼįįgee bá da'itsaahíí yilįh doleełgo biniigonłt'éégo daztsąą; áí bighą nant'ánch'ah bik'edot'ąąhíí k'ehgo ízisgo at'éégo ła'íí daach'idnłsįgo bá ágólzaa. 10 Bik'ehgo'ihi'nąń bighą dawahá daagolíínííʼ, dawahá áyíílaahíí bichąghášhé łąągo bits'ą'idindlá́ád goz'ąą yunne' ha'áyihiniłgo, hasdách'igháhíí begodeyaago yebik'ehíí biniigodilnéhíí bee dázhǫ́ nłt'éégo ábidoliłgo dábik'eh. 11 Hadile'íí ła'íí hadaadeszaahíí dała'á yits'ą'dí' daanlįį: áí bighą doo yik'e ídaayándzįgo shik'ííyú daayiłnii, 12 Gánííʼgo, Shik'ííyú naa bił nadaagoshni' doo, daanokąąhíí íła'at'éeyú na'ihénsįgo ha'dish'aah. 13 Áídí' gánádo'niid, Dabízhą́ ba'oshłíí. Áídí' hananádzii, Kúnko, shíí hik'e chąghášhé Bik'ehgo'ihi'nąń shaa yinilíí bił daanshłįį. 14 Áík'ehgo áí chąghášhéhíí bidił hik'e bits'í daagolʼíįhíí k'ehgo bíí ałdó' ágádelzaa; bíí datsaahíí bee, da'itsaah yebik'ehń, ch'iidn nant'án, da'ílíí dołchiił doleełhíí bighą; 15 Ła'íí hadíń da'itsaah yeneldzidhíí bighą bi'ihi'na' danes'ąądzhį' isnah daanliinííʼ hasdáyidonilgo. 16 Da'aniigo Bik'ehgo'ihi'nąń binal'a'á yaaká'yú daagolíínííʼ ye'ádaat'éhi doo ye'at'éégo ádelzaa da; áídá' Abraham bits'ą'dí hadaałishchiinííʼ ye'at'éégo ádelzaa. 17 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nąń bá na'idziidgee okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni biłgoch'oba'go ła'íí begondlʼíídgo hileehíí bighą bik'isyú ye'at'éhi dawa bee ábidilne'go dábik'eh, nnee binchǫ'íí bá bidił yee nahiniił doleełgo. 18 Dabíí biniigodelzaagee nabídinestąądhíí bighą, hadíí nabída'dintaahíí yich'odaaniihi at'éé.

3

1 Áí bighą shik'ííyú, Bik'ehgo'ihi'nąń báhadaadeszaahíí daanohłíni, yaaká'dí' itah nohwiká ánniidíí, Christ Jesus, da'ohiidląą daahiidleehíí bighą des'a'íí nlíni, ła'íí nohwi'okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni nzhǫǫgo baa natsídaahkees; 2 Áń habiłtíínííʼ begondlįįdgo yá na'iziid, Moses Bik'ehgo'ihi'nąń bichąghášhé nłt'éégo yinádéz'iiníí k'a'at'éégo. 3 Kįh ágole'íí kįh ágolzaahíí bitisgo daach'idnłsįhíí k'ehgo Moses bitisgo Jesus daach'idnłsįhíí yik'eh sitįį. 4 Kįh dała'á gon'ą́ągo nnee ła' ádaagozlaahi at'éé; áídá' Bik'ehgo'ihi'nąńhíí dawahá áyíílaahi at'éé. 5 Moses Bik'ehgo'ihi'nąń yána'iziidi nlįįgo, Bik'ehgo'ihi'nąń bigową biyi' nłt'éégo na'iziidgo yunáásyú ch'í'nah doleełíí dabíntsédá' yaa nagolni' lę́k'e; 6 Áídá' Christ-híí Bik'ehgo'ihi'nąń biYe' nlįįgo Bik'ehgo'ihi'nąń bigową dágoz'ąą nt'éégo nłt'éégo yinádéz'įį; dángont'i'zhį' doo nohwiini' hąh dago ła'íí nohwił daagozhǫ́ǫ́go yaaká'yú dahazhį' ihi'naahíí ndaahóndliihíí daahóntą'yúgo, néé Bik'ehgo'ihi'nąń bichąghášhé itah daandlįį. 7 Áí bighą Holy Spirit gánííhíí k'ehgo ádaanoht'ee, Díí jįį biyati'íí daadohts'ago, 8 Da'igolʼíįyú Israel hat'i'íí nabídinestąąd n'dá' Bik'ehgo'ihi'nąń doo bikísk'eh ádaadzaa da n'íí k'ehgo doo nohwijíí ntł'izgo ádaanohsį da le': 9 Áígee daanohwitaa n'íí nashídaanestąądgo shídaagołsįįd, dizdin łegodzaahíí biyi' iłtah at'éégo ánásht'įłíí daayiłtsąą. 10 Áí bighą áí daałinolt'įłíí doo baa shił gozhǫ́ǫ́ dago gádénįid, Dábik'ehn bijíí biyi'dí' ndaahiłsiih, shikísk'eh ch'ogaałíí doo yídaagołsį da. 11 Áí bighą shágóchįįdgo shitł'a dahdidishniidá' gádénįid, Shihá'idzoł yune' doo okáh át'éé da. 12 Áík'ehgo ídaa daagonohdzą́ą, shik'ííyú, dah lę́k'eyúgo nchǫ'íí hik'e doo odląą dahíí nohwijíí yune'

bengonyáá lęk'eyúgo, Bik'ehgo'ihi'nąń hinąhi dánko bits'ą' dahdidohkahi at'éé. 13 Dawa jįį iłdag yádaałti', díí jįį t'ah nohwich'į' bił ch'í'otąądá'; dah lęk'eyúgo nchǫ'íí k'izé'idiłteehíí bee dánko nohwijíí ntł'iz hileeh. 14 Dantsé Christ bada'osiidli'íí danes'ąądzhį' daahóntą'yúgo Christ ye'at'éhi bee itah daahiidleeh; 15 Gánohwiłdi'nįidá', Díí jįį biyati'íí daadohts'ago doo nohwijíí ntł'izgo ádaanohsį da le', Israel hat'i'íí Bik'ehgo'ihi'nąń doo yikísk'eh ádaadzaa da n'íí k'ehgo. 16 Ła' daidezts'ąądá' doo yikísk'eh ádaat'ee da ni', áídá' Moses Egyptdí' ch'ínnilíí doo dawa ágádaadzaa da lęk'e. 17 Daa daat'éhi Bik'ehgo'ihi'nąń doo bił gozhǫ́ǫ́ dago ádaayiłsįgo dizdin łegodzaa láń? Nnee nchǫ'go ánádaat'įįgo da'igolį́įyú nanezna' n'íí shį ya'? 18 Daa daat'éhi bich'į' Bik'ehgo'ihi'nąń bitł'a dahdidilnįidá' gánnįid, Shihá'idzoł yune' doo ohkáh át'éé da? Doo da'odląą dahíí zhą́ áyiłnii. 19 Áík'ehgo bídaagonlzį, doo da'odląą dahíí bighą doo ákóne' okáhgo da.

4

1 Áí bighą haląą baa daagondzą́ą le', dah lęk'eyúgo Bik'ehgo'ihi'nąń bihá'idzoł yune' nkáh doleełgo nohwaa det'ąą n'íí t'ah bił ch'í'otąądá', nohwíí ła' dánko dábich'į' ndohkahi at'éé. 2 Yati' baa gozhóni bee nohwich'į' yá'iti'; daanohwitaa n'íí ałdó' bich'į' yá'iti' ndi daidezts'aaníí doo daayosdląąd dahíí bighą doo bich'odaaznį' da. 3 Hadíí da'osiidląądíí zhą́ áí há'idzołíí yune' ohiikáh, áí há'idzołíí Bik'ehgo'ihi'nąń ánííigo gánnįid, Shágóchįįdgo shitł'a dahdidishnįidá' gádénįid, Shihá'idzoł yune' doo okáh át'éé da: ni'gosdzáń nnit'ąądá Bik'ehgo'ihi'nąń ánát'įįłíí ąął łalzaa ndi ánnįid. 4 Łahgee gosts'idiskaaníí bijįį yaa yałti'go dahgoz'ąą gánííigo, Gosts'idiskaaníí bijįį Bik'ehgo'ihi'nąń binasdziid n'íí ni'inzíidgo hanayoł lęk'e. 5 Áídí' kú dahnágost'ąą gánííigo, Shihá'idzoł yune' doo okáh át'éé da. 6 Áík'ehgo ła' t'ah ákóne' okáhíí bá goz'ąą; áídá' nnee dantsé bich'į' yá'iti' n'íí doo daayosdląąd dahíí bighą doo hak'e ha'ákai da: 7 Áík'ehgo ńzaad ogoyááhíí bikédí'go łah jįį Bik'ehgo'ihi'nąń nnágon'ą́ą́, David binkááyú gánnįidgo, Díí jįį biyati'íí daadohts'ago doo nohwijíí ntł'izgo ádaanohsį da le'. 8 Há'idzołíí Jesus bee baa daagodez'ąąyúgo, bikédí'go Bik'ehgo'ihi'nąń łah jįį doo gánádi'nįi da doleeł ni'. 9 Áí bighą Bik'ehgo'ihi'nąń bichąghásh́é daanliinií há'idzołíí t'ah bá goz'ąą. 10 Dahadíń há'idzołíí yune' ha'ayááhíí dabíí binasdziid n'íí ni'inzíid, Bik'ehgo'ihi'nąń binasdziid n'íí ni'inzíídhíí k'ehgo. 11 Áí bighą haląą, áí há'idzołíí yune' ha'áhiikáhíí bich'į' dahdaanldǫh le', doo ágáhiit'įį dayúgo, doo da'odląą da n'íí k'ehgo dánko nanádnkaałi at'éé. 12 Bik'ehgo'ihi'nąń biyati'íí hinąhi ła'íí dázhǫ́ nalwodi at'éé, bésh be'idiltłish́é dá'iłts'ą' deniihíí bitisgo deníni at'éé, dagózhǫ́ yuyahyú na'gizh, koyi'siziinií, kospirit łenehenlááyú, ła'íí iłhadaadit'aaníí iwoł łenehenlá́ágee, akú aná'ogish, konatsekeesíí ła'íí kojíí biyi' ágot'eehíí koł ch'í'nah áyíłsį. 13 Ni'gosdzáń biká' daahinaahíí dała'á ntį́įgee Bik'ehgo'ihi'nąń doo bits'ąą nant'į'hi at'éé da, áídá' bił iłk'ídaanldǫǫhíí doo nt'é binadzahgee bił łe'eskaad dago, dawahá bił ch'í'nah daanlįį. 14 Áík'ehgo Jesus, Bik'ehgo'ihi'nąń biYe', yaaká'yú bił onágodzaahíí, nohwi'okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni ízisgo at'éhi nohwá sizį́įgo, haląą da'ohiidląą daan'niihíí nłdzilgo daahóntą' le'. 15 Nohwi'okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni doo nadaanlwod dagee nohwaa tét'ii; nanohwínáda'dintaahíí k'ehgo bíí ałdó' dawa bee nabí'dinestąąd ndi doo hak'e ni'isii da. 16 Áí bighą haląą doo t'ąązhį' daashiijeed dago Bik'ehgo'ihi'nąń biłgoch'oba'íí dahsdaagee nnáhiikah le', nohwaa nách'obah doleełgo, ła'íí dawahá doo bídaanel'ąą dagee biłgoch'oba'íí bee nohwich'onii doleełgo.

5

1 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú siɲilíí dała'á ntįíígee nɲee bitahdí' haltínihíí, Bik'ehgo'ihi'ɲań zhiɲéégo ágot'eegee nɲee yá siziįgo, Bik'ehgo'ihi'ɲań ye'okąąhgo dant'éhéta yaa yihiɲiiłgo, ła'íí nchǫ'go ánách'ot'įįłhíí bighą ye'okąąhíí nayiłtseedgo yaa yihiɲiiłgo nniltįį: 2 Áń hadíń doo goyą́ą́ dahíí ła'íí doo nłdzilgo daahikáh dahíí yaa ch'oba'go nayik'í'iziidgo yígółsį; dabíí ndi doo nłdzil dago bich'į' nágodidáhíí bighą. 3 Áík'ehgo nɲee nda'iłsiihíí bighą ye'okąąhíí nadaiłtseedgo Bik'ehgo'ihi'ɲań yaa hiɲiiłhíí k'ehgo bíí ndi ni'iłsiihíí bighą ágánát'įįhgo goz'ąą. 4 Nɲee doo ła' dabíí ízisgo at'éégo okąąh yebik'eh nlįįgo ha'ídilteeh da, áídá' Bik'ehgo'ihi'ɲań habiłtą́yúgo zhą́, Aaron hayiłtįįhíí k'ehgo. 5 Áík'ehgo Christ ałdó' dabíí ízisgo at'éégo okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni hileehgee doo ha'ídoltįį da, áídá' hadíń, ShiYe' ńlį́į́, díí jįįdí' nitaa síĺį́, biłnɲiidíí áń habiłtą́į́. 6 Łahgee dahnágost'ąągee gábiłnɲiid, Melkízedek okąąh yebik'eh n'íí k'ehgo doo ngonel'ąązhį' okąąh yebik'ehi ńlį́į́. 7 Christ ni'gosdzáń yiká' naghaadá' dázhǫ́ chaał okąąhgo biɲáá tú nadaazlįį lę́k'e, da'itsaahíí bits'ą́'zhį' hasdábiłteeh yínel'ąąhíí náyokąąhgo yich'į' okąąh, áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'ɲań yidnłsįhíí bighą bidiits'ag; 8 Bik'ehgo'ihi'ɲań biYe' nlįį ndi goyéégo bich'į' nagoyááhíí bee biTaa aɲíihíí yikísk'eh at'éégo yígółsįįd; 9 Áík'ehgo dázhǫ́ nłt'éégo ábi'delzaago hadíí daabi'dits'agíí hasdách'igháhi doo ngonel'ąą dahíí begodeyáhi silįį; 10 Áń, Melkízedek n'íí k'ehgo okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni ńlį́į́ doo, biłɲiigo Bik'ehgo'ihi'ɲań habiłtą́į́. 11 Áń łą́ągo baa nadaagohiilɲi' ndi nohwił nagoch'ilɲi'híí nyee, doo nłt'éégo daadohts'ag da daasolį́į́híí bighą. 12 K'adyúgo ałch'ígó'aahíí daanohłįį le'at'éhi, da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihi'ɲań biyati' dabígózinéhíí dahadíń nohwił ch'ínágonot'áah; mé' k'ehgo ibe' zhą́ daidlaaníí nádaasohdlįį, daanesoyą́ą́ ndi hidáń ntł'izíí doo daahsąą da łąą. 13 Dała'á daantį́į́go hadíń ibe' zhą́ yidlaaníí dábik'ehyú ágot'ee zhiɲéégo ałch'ígót'aahíí doo nłt'éégo yígółsį da, mé' k'ehgo at'éédhíí bighą. 14 Áídá' hidáń ntł'izíí bádaayáńhíí bá álzaa, áí nłt'éégo ánádáát'įįdhíí bighą hadíí nzhoonií hik'e hadíí nchǫ'íí yídaagołsįįd.

6

1 Áí bighą haląą, Christ baa ałch'ígót'aahíí dantséhíí godezt'i'dí' yuɲáásyú dahnádihiikáhgo bádaayáń bił ch'ígót'aahzhį'go dahdihiikáhgo nohwi'odlą' nłdzil hileeh; ánádaahiit'įįłíí da'ílínéhíí bits'ą́'zhį' ádaahii'ɲe'dá' nohwi'odlą' bee Bik'ehgo'ihi'ɲań bich'į' dahsiikáhíí kįh bitł'ááh ni'it'aahíí k'ehgo at'éé, áík'ehgo itł'ááh nda'sit'aanií k'ehgo doo dayúweh áí zhą́ bee ałch'ídaagont'aah da le'. 2 Okąąh k'ehgo tach'idígisíí, okąąh k'ehgo koká' ndaach'idilɲiihíí, nanezna'íí nádikáhíí ła'íí Bik'ehgo'ihi'ɲań nɲee dahazhį' yándaago'a'íí, áí zhą́ bee doo dákozhą́ ałch'ídaagont'aah da le'. 3 Bik'ehgo'ihi'ɲań yee nohwaa godin'ą́ą́yúgo, bádaayáń bił ch'ígót'aahíí k'ehgo ałch'ídaagont'aah. 4 Nɲee yati' baa gozhóni łahn yídaagołsįįd n'íí, yaaká'dí' kaa hi'né'íí daizlįh n'íí, Holy Spirit baa godet'ąą n'íí, 5 Bik'ehgo'ihi'ɲań biyati' nłt'éhi, ła'íí binawodíí bee ízisgo ánágot'įįłíí yuɲáásyú begoz'aanií daizlįh n'íí, 6 Bits'ą́'zhį' ádaadzaa lę́k'eyúgo doo hagot'éégo binchǫ'íí yits'ą́'zhį' ánádaa'ɲe'zhį' bił nnách'ikáhi at'éé da; bijíí yuɲe' Bik'ehgo'ihi'ɲań biYe' tsį'iłna'áhi biká'zhį' yínáádaayiheskał ła'íí baa yágosįgo ánádesdlaahíí bighą. 7 Ni' biká' nanágoltį́hgee łedihich'aadí' hadíń nłt'éégo ádaayiłsiníí bá hajéédyúgo, Bik'ehgo'ihi'ɲań bits'ą́'dí' baa gozhóónií hileeh: 8 Áídá' hosh hajéédyúgo ni'ihíí yó'odit'aah, dénchǫ'go bá ha'idziizhį' zhą́ bá goz'ąą; didlidzhį' zhą́ bá onágót'i'. 9 Nohwił daanohshóni,

áík'ehgo yádaahiilti' lęk'e ndi, nohwihíí doo áík'ehgo ádaanoht'ee dago nohwídaagosiilzįįd, hasdách'igháhíí bił goz'áni be'ádaanoht'ee. 10 Bik'ehgo'ihi'nąń dábik'ehyú át'éégo, bá nada'ohsiidíí doo yaa dinah da, ła'íí bizhi'íí nohwił nzhǫǫhíí bighą bichągháshé bich'odaasonį'íí áí ałdó' doo yaa dinah da; áí t'ah ágádaaht'įį. 11 Díínko nohwá hádaahiit'įį, dała'á notįįgee da'áík'ehgo ágádaaht'įįgo doo nohwił nagoki dago yaaká'yú dahazhį' ihi'naahíí ndaaholíí le', nohwi'ihi'na' bengonyáázhį': 12 Áídí' doo nohwił daagoyéé da le', áídá hadíí bi'odlą' daagolíígo ła'íí nyee ndi yił dahildǫhgo Bik'ehgo'ihi'nąń bángon'áánií bíyéé doleełíí beda'oł'įį le'. 13 Bik'ehgo'ihi'nąń Abraham yich'į' hadziigo yángon'ąądá', dabíí bitisgo at'éehíí doo ła' dahíí bighą dabíí bee bitł'a dahdidilniigo, 14 Gábiłnniid, Da'anii dayúweh niyaa gozhǫǫ doleełgo ánihosh'nii, ła'íí nits'ą'dí' łąągo hanáłinolt'įįłgo ádishłiił. 15 Áík'ehgo Abraham ńzaad godezt'i'go yidag at'éédá' nt'é bee bángot'aaníí begolzaa lęk'e. 16 Nnee da'anii dabíí bitisgo at'éehíí biláhyú bitł'a dahnádaadidilnih: hagee łahada'dit'áhgee da'anii ch'iniigo kotł'a dahch'idilniiyúgo łahada'dit'áh n'íí bengonáh. 17 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nąń, nnee yee yángon'áánií bá begolne'íí yenagoshchiiníí doo łahgo ánáidle' dago dábígózįgo bił ch'í'nah áyíłsį hat'įígo, áí da'anii ánííigo bitł'a dahdidilnii ni': 18 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nąń nnee nt'é yee yángon'ąągo, ła'íí da'anii ánííigo bitł'a dahdidilniigo, áí naki goz'ánihi doo łahgo ánáidle' da; áí bee hadag ánohwi'dilzį, néé Bik'ehgo'ihi'nąń bitł'ááhzhį' daatsídihiikįįhíí hasdáhiikáhíí nohwádįhyú begoz'aaníí ndaahóndliihíí ntł'izgo daahóntą' doleełgo: 19 Áí ndaahóndliihíí bighą yaaká'yú godiyįhgo goz'ąą yune' bigizhgee da'denbáálíí bine'yú beha'ágót'i'i: 20 Jesus ádįh ákóne' nohwá ha'ayáá, áń Melkízedek okąąh yebik'eh n'íí k'ehgo okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni silįį.

7

1 Melkízedek holzéhi, Salem golzeegee ízisgo nant'án nlíni, Bik'ehgo'ihi'nąń da'tiséyú át'éhi bi'okąąh yebik'ehi nlįį lęk'e; áń Abraham ízisgo nant'án daanlíni yich'į' nagonłkaadgo yaa gonesnaadí' nádaałdá' yidedeyaago, Niyaa gozhǫǫ le', yiłnniid; 2 Áígee ayihe'nilíí goneznányú iłk'í'nilíí dała'ágo sinilihíí Abraham Melkízedek yaa yinil ni'; dantségee bizhi'íí, Bíí nant'aahíí bits'ą'dí' nłt'éégo ágot'éhi, golzeego ágolzee, iké'geehíí, Salemgee ízisgo Nant'án, áí, Bíí nant'aahíí bits'ą'dí' iłch'į'gont'éhi, golzeego ágolzee; 3 Bitaa, bąądoo bígózį da, yits'ą'dí' dihezna'íí ła'íí hadí' dihezna'dí', hazhį' nehena'zhį' ałdó' doo bígózį da; áídá' Bik'ehgo'ihi'nąń biYe' k'ehgo dahazhį' okąąh yebik'ehíí nlįį. 4 Díí baa natsídaahkees, áí nneehíí dázhǫ dák'a'at'éhi lęk'e, Abraham, bits'ą'dí' daadihe'na'i, ayihe'nilíí goneznányú iłk'í'nilíí dała'ágo sinilíí yaa yinil lęk'e. 5 Levi bits'ą'dí' hadaałishchiiníí bitahdí' okąąh yedaabik'ehi ádaabi'deszaahíí, bik'íí daanlíni bíyéehíí goneznányú iłk'í'nilíí dała'ágo sinilíí, tithes holzéhi, bich'į' nadaayiníígo begoz'aaníí bikísk'eh bánagoz'ąą lęk'e, bik'íí daanlíni ałdó' Abraham bits'ą'dí' hadaałishchįį ndi: 6 Áídá' Melkízedek, Levi bits'ą'dí' hadaałishchiiníí doo bitahdí' nlįį da ndi Abraham tithes yaa yihiniił lęk'e, ła'íí Abraham Bik'ehgo'ihi'nąń ba'den'ąąhíí Melkízedek, Niyaa gozhǫǫ le', bilnniid. 7 Díínko doo baa łahach'it'áhi at'éé da, dahadíń itisgo at'éehíí, da'ích'į'go at'éehíí, Niyaa gozhǫǫ le', yiłníhi at'éé. 8 Díí jįįyúgo nnee nanne'go bágoz'aaníí tithes bich'į' nadaahi'niił, áídá, Melkízedek t'ah hinaadá', dahazhi' hinaago baa na'goni'íí, tithes bich'į' nadaahi'niił. 9 Gádishnii le'at'éhi, Levi, tithes bich'į' nahi'niiłíí, Abraham Melkízedek tithes yich'į' nayihezníilíí bee tithes nayihezníilíí ga'at'éé. 10 Melkízedek Abraham yidedeyaadá', Levi

itah nliinií ga'at'éé, doo hwahá goleeh da ndi Abraham bits'ą'dí'go hi̲naahíí bighą. 11 Áík'ehgo Levi hat'i'íí bitahdí' okąąh yedaabik'ehíí bee dawa nłt'éé silį́į́ lę́k'eyúgo, (áígee Jews daanliinií begoz'aanií bee bángoťąą ni',) hant'é bighą okąąh yebik'ehíí ła' nanádleeh, Melkízedek bik'ehgo at'éhi, doo Aaron at'éehíí k'ehgo da? 12 Okąąh yebik'ehi dabíntségo golíínií k'ihzhį' nánálteeh lę́k'eyúgo hagoť'éégo goz'aanií ałdó' łahgo anánálne'hi at'éé. 13 Hadíń díí bee baa na'goni'íí łahgo hat'i'íí nlį́į́, ái hat'i'íí bitahdí' dant'éhéta be'okąąhíí Bik'ehgo'ihi'nań baa ch'iniił goz'ąągee doo ła' na'iziid da. 14 NohweBik'ehń Juda hat'i'íí nlį́į́go bígózį; ái hat'i'íí Moses doo hak'i yaa hadzii da ni', okąąh yedaabik'ehi yaa nagosni'dá'. 15 Díínko dayúwehyú nłt'éégo bígózį, okąąh yebik'ehi Melkízedek k'ehgo at'éhi nánásdlį́į́, 16 Áń doo ni'gosdzáń biká' be-goz'aanií bik'ehgo okąąh yebik'ehi silį́į́ da, áídá' ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí binawodíí bik'ehgo okąąh yebik'ehi silį́į́. 17 Áń baa na'goni'go gánií, Doo ngonel'ąą dazhį' okąąh yebik'ehi ńlį́į́, Melkízedek okąąh yebik'eh n'íí k'ehgo. 18 Begoz'ąą n'íí doo nłdzil dago, doo nt'é bee ánálnéh dago k'ihzhį' bengoť'ąą. 19 Begoz'ąą n'íí doo nt'é nłt'éégo łayiilaa da ni', áídá' itisgo nłt'éhi begodeyaa, ái bee Bik'ehgo'ihi'nań ałhánégo bit'ahgo daahiidleeh. 20 Bik'ehgo'ihi'nań bitł'a dahdidilniihíí zhą bee Jesus okąąh yebik'ehhi silį́į́: 21 (Łą'i okąąh yedaabik'ehihíí Bik'ehgo'ihi'nań doo bitł'a dahdidilniigo okąąh yedaabik'ehi daasilį́į́ da, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań bitł'a dahdidilniigo Jesus okąąh yebik'ehi silį́į́; Bik'ehgo'ihi'nań gábilnniid, Shiini' doo łahgo ánáshdle' da doleełgo shitł'a dahdidishniigo gádishnii, Doo ngonel'ąą dazhį' okąąh yebik'ehi ńlį́į́, Melkízedek okąąh yebik'eh n'íí k'ehgo:) 22 Áík'ehgo ánídégo nohwángoť'áánií, Bik'ehgo'ihi'nań hik'e Jews daanliinií biłgo łángoťąą n'íí bitisgo nłt'éhi, Jesus bee nohwá hizį'. 23 Okąąh yedaabik'eh n'íí nanne'go doo dayúweh okąąh yebik'ehi daanlį́į́ dahíí bighą łą́ągo daanlį́į́ ni': 24 Áídá' Jesus dahazhį' hi̲naago dahazhį' okąąh yebik'ehi nlį́į́. 25 Ái bighą bíí binkááyú Bik'ehgo'ihi'nań yaa hikáhíí dángonel'ąązhį' hasdáyihiníí́ł, dábik'ehn yá ná'okąąhgo dahazhį' hi̲naa. 26 Okąąh yebik'ehi da'ágáť'éhi nohwá nłt'éé, dilzini, doo k'izé'áť'éhi da, dázhǫ́ nłt'éhi, nchǫ'go ádaaťeehíí yits'ą'zhį' nlíni, yaaká'yú ágoť'eehíí bitisyú ízisgo at'éégo ábi'delzaahi; 27 Ái okaa yebik'eyi da'tiséyú daanlíni dawa jį́į́, ntsé dabíí nchǫ'go ánádaaťį́ł́íí áídí' nnee nchǫ'go ánádaaťį́ł́íí bighą dant'éhéta nadaiłtseedgo yeda'okąąhgo Bik'ehgo'ihi'nań baa nanádaahi'niił, áídá' Jesus doo ágánáť'į́ł bik'eh da, dabíí Bik'ehgo'ihi'nań ya'ídeltį́į́dá' dałahńdigee dawa łayiilaahíí bighą. 28 Nnee doo daanłdzil dago nda'iłsiih ndihíí okąąh yebik'ehi da'tiséyú daanlíni daaleehgo begoz'aanií bik'ehgo hahi'niił; áídá' begoz'aanií bikédí'go bengonyáágo Bik'ehgo'ihi'nań bitł'a dahdidilníhgee ánniidíí k'ehgo biYe' haltį́į́, áń hadelzaa dahazhį'.

8

1 Baa yádaahiilti'íí díínko ádaałdi'nii: Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni ágáť'éhi nohwá nlį́į́, áń yaaká'yú Ízisgo At'éhihi nant'áago dahsdaagee dihe'nazhi̲ńéégo dahnezdaa; 2 Yaaká'yú godiyį́hgo goz'aanií, gowąlgai biyi' da'ch'okąąhíí da'anniihíí áń yiyi' na'iziid; ái biyi' da'ch'okąąhíí Bik'ehgo'ihi'nań ngonáni, doo nnee ngon'áni da. 3 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú daanliinií dała'á ntį́į́gee Bik'ehgo'ihi'nań dant'éhéta baa hiné'go ła'íí dant'éhéta nadaiłtseedgo ye'okąąhgo baa hi̲niiłgo hahi'niił: ái bighą díí okąąh yebik'ehihíí ałdó' nt'éhéta Bik'ehgo'ihi'nań yaa yiné'hi at'éé. 4 Díí ni'gosdzáń biká' naghaayúgo doo okąąh yebik'ehi nlį́į́ da doleeł ni', begoz'aanií bik'ehgo okąąh yedaabik'ehi iłk'idá' Bik'ehgo'ihi'nań yeda'okąąhíí yaa daayihiniiłíí bighą: 5 Ái yaaká'yú

da'ch'okąąhgo goz'aaníí bił dáłełt'eego yiyi' nada'iziid, yaaká'yú ágot'eehíí bichagosh'ohíí k'a'at'éé: Moses k'ad gowąlgai biyi' da'ch'okąąhíí ngo'áahdá' Bik'ehgo'ihi'nąń bił ch'ígó'aahgo gábiłnnįid, Dził biká'yú be'elzaago nił ch'í'nah ashłaa n'íí da'áík'ehgo ádńlííł. 6 Okąąh yedaabik'eh n'íí binadaasdziid n'íí bitisgo at'éégo Jesus baa det'ąą, Bik'ehgo'ihi'nąń hik'e Jews daanliiníí bił łángot'ąą n'íí k'adíí ła'ihíí itisgo at'éhi Jesus bee nohwá hizį', ái łángot'ąą n'íí yee nohwángon'ą́ą́ n'íí k'adíí itisgo at'éhi bengot'ąą. 7 Dantsé łángot'ąą n'íí iłch'į'zaa lęk'eyúgo, iké'geehíí doo bánnagóst'aah da doleeł ni'. 8 Israel hat'i'i doo dawahá nłt'éé áiléh dago Bik'ehgo'ihi'nąń yígołsįjdá' gánnįid, Israel hat'i'íí Judah hat'i'íí biłgo áníidégo bándaagonsh'aahíí begonáh ndi at'éé: 9 Bits'ądí' daadihezna' n'íí bádįh hishaałgo Egypt golzeedí' bił ch'ínánłséhíí bijįį bángone'ą́ą́ n'íí doo ga'at'éhi da; áídá' bángone'ą́ą́ n'íí doo dayúweh ye'ádaat'ee dahíí bighą doo dayúweh binádaadesh'įį́ da ni', nii, Bik'ehgo'ihi'nąń. 10 Ái bech'ígóyááhíí bikédí'go Israel hat'i'íí bił łánádaagonsht'aah doleeł gádishnįigo, Begosił'áánií biini' biyi' odaahishnįił doleeł, ła'íí bijíí biká' ádaagoshłe' doleeł, Bik'ehgo'ihi'nąń bá nshłįį doleeł, ła'íí bíí shichągháshé doleeł: 11 Nnee dała'á ntį́įgee bit'ahdí' gólíínií ła'íí bik'isn doo yił ch'ídaago'aah da doleeł, Bik'ehgo'ihi'nąń bígonsį́, daanįigo: nnee dawa, doo ízisgo ádaat'ee dahíí ła'íí ízisgo ádaat'eehíí shídaagołsį doleełhíí bighą. 12 Doo bik'ehyú ánádaat'įįł da ndi baa ch'oshba' doleeł, nda'iłsiihíí ła'íí nchǫ'go ánádaat'įįłíí doo dayúweh bínádaashnįih da doleeł, nįi, Bik'ehgo'ihi'nąń. 13 Áníidégo łángont'aaníí begodeyaa, nnįidá' dantséhíí k'ihzhį' nniiné'. Nt'é k'ihzhį' nniiné'híí ła'íí sá'á hileehíí bech'ígowáhi at'éé.

9

1 Dantségee łángot'aaníí ndi hagot'éégo Bik'ehgo'ihi'nąń ch'okąąhíí dahgoz'ąą, ła'íí ni'gosdzáń biká'gee da'ch'okąąh goz'aaníí gólį́į lęk'e. 2 Gowąlgai biyi' da'ch'okąąhíí alzaa; dantsé goz'ąą yunę' ik'ah kǫ'íí biká' dahnásiłt'áhíí, ła'íí biká'idáné, ła'íí báń Bik'ehgo'ihi'nąń bidáhgee nna'né'ihíí biká' dah sinil, ái godiyįhgo goz'áni holzee. 3 Nakigee dáádíltsosíí bine'zhinéégo biyi' da'ch'okąąhíí nágost'ąą, ái da'tiséyú godiyįhgo goz'áni holzee; 4 Ái biyi' its'aa óodo be'alzaahi biyi' łikągolchini didlidíí si'ąą, ła'íí tsįhóń dahot'éhé óodo biká' alzaahi Bik'ehgo'ihi'nąń bengon'áánií besi'áni ałdó' si'ąą, ái biyi' tús óodo be'alzaahi báń manna holzéhi biyi' siné'hi, ła'íí Aaron bigish bihitsoo gozlíni, ła'íí tséé nteelíí Bik'ehgo'ihi'nąń yegos'aaníí biká' dahgoz'áni sinil ni'; 5 Ła'íí bit'a' golíínií óodo be'alzaahi bits'ą́'idindláádíí tsįhóń nel'ąądí' nadaazį, ái Bik'ehgo'ihi'nąń biłgoch'oba' begoz'aaníí biká'zhį' bit'a' bitisgo odaaheznilgo; ái k'adíí doo dawa nłt'éégo baa nadaagohiilni' bik'eh da. 6 Ái dawa iłch'į'hilzaadá' okąąh yedaabik'ehi gowąlgai dantsé goz'ąą yunę' onakáh, Bik'ehgo'ihi'nąń da'ch'okąąh zhinéégo nada'iziidgo. 7 Áídá' iké'gee nágost'ąą yunę' okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni zhą́ dała'á łenágodáhgee ákónę' onadáh, dił da'ádįh lęk'eyúgo doo hagot'éégo ákónę' owáh da; ái dilíí Bik'ehgo'ihi'nąń yich'į' nnáyikáhgo ye'okąąh, dabíí ídá'okąąh ła'íí nnee nda'iłsiihíí yá ná'okąąh: 8 Ái bee díínko Holy Spirit bił ch'í'nah áyíílaa, gowąlgai biyi' da'ch'okąąhíí dantséhíí t'ah goz'ąądá', yaaká'yú godiyįhgo goz'aaníí da'anįihíí ha'ágót'i'íí doo hwahá ch'í'ítįįh da: 9 Ái benagowaadá' ái gowąlgai biyi' da'ch'okąąh n'íí yaaká'yú da'anįi da'ch'okąąh goz'aaníí be'elzaa lęk'e; áígee nt'éhéta yeda'okąąhíí nadaiłtseedgo Bik'ehgo'ihi'nąń yaa nádaayihi'nįił lęk'e ndi hadíń áík'ehgo okąąhíí doo hagot'éégo nłt'éégo ábile' da, doo hagot'éégo nłt'éé ch'ileehíí yígołsįjh da; 10 Díí dahgoz'ánihíí da'ch'iyaaníí,

da'ch'idlaaníí, da'okąąhgo tá'dígis yee iłtah ánáda'ol'įįłíí ni'gosdzáń biká' ágoť'éhi ye'ánáda'ol'įįłíí dahgos'ąą lę́k'e, dawahá nłť'éé hileeh bengonyáázhį'. 11 Áídá' Christ, okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni nlįįgo, nzhǫǫgo ágoť'éhi begoną́híí yił nyáá, yaaká'yú da'ch'okąąh goz'ąą itisgo aťéhi, itisgo nłť'éhi, doo nnee áyíílaa dahi, ni'gosdzáń biká'gee doo nt'é bee alzaa dahi yiyi' okąąhíí yee bik'eh; 12 Áí godiyįhgo goz'ąą yunę' Christ dałańdi ha'ayáá gee dawa łayiilaa, doo gantł'ízé bidiłíí, magashi zhaazhé bidiłíí ha'áyííkąą́ da, dabíí bidiłíí bee hasdách'igháhi doo ngonel'ąą dahíí nohwá ágólaa. 13 Dóoli bidił, gantł'ízé bidił, ła'íí magashi zhaazhé bi'aadihíí bi'iłch'iih nnee danchǫ'íí biká' nas'nilíí hadakodile' lę́k'eyúgo; 14 Dázhǫ́ itisgo Christ, doo hayú baa daats'idiłhił dago Holy Spirit dahazhį' nliinií biláhyú Bik'ehgo'ihi'nań yaa ídedeť'ąąhíí, áń nohwinatsekeesíí nohwá náidiilkǫǫh, áík'ehgo doo nt'é bee alnéh dahíí doo dayúweh beda'oł'įį da, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań hináhihíí bá náda'dohsiid. 15 Díí bigha Bik'ehgo'ihi'nań hik'e nnee bił łángoť'aaníí áníidéhi Christ nohwá siziiníí nlįį, áń daztsaaníí bee łángoť'aaníí dantséhi begoz'aaníí doo yikísk'eh ádaaťee dahíí hasdáyihinił, hadíí yich'į' anníhíí bíyéé nyidin'áánníí doo ngonel'ąą dahíí yaide'aah doleełhíí bigha. 16 Hadíń bíyéé gólíínníí hadíń nt'é yaidi'aahíí naltsoos yá áyíílaa lę́k'eyúgo, hadíń áyíílaahíí daztsąąyúgo zhą́ bíyéé doleeł. 17 Áí naltsoos áyíílaahíí daztsąądá' begodolniił; áídá' hadíń áyíílaahíí t'ah hinaayúgohíí naltsoos doo nt'é da. 18 Bik'ehgo'ihi'nań nnee dantsé yángon'áánníí dił begodeyaa lę́k'e. 19 Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aaníí dágon'ąą́gee Moses nnee dawa yaa yił nagosni'dá' magashi zhaazhé ła'íí gantł'ízé bidił, tú bił nadesziidgo, ighaa łichi'i dasdisgo ádaaszaahíí, ch'il hísop holzéhi beda'istł'ǫǫgo dił bee naltsoos ła'íí nnee dawa yiká' yíłta', 20 Gáníígo, Bik'ehgo'ihi'nań nohwá ngon'áánníí iłk'idá' begodeyaahíí díí diłíí be'ígózį. 21 Da'ágáť'éégo Moses gowąlgai biyi' da'ch'okąąhíí ła'íí its'aa beda'okąąhíí dawa diłíí biká' yíłta'. 22 Begoz'aaníí bik'ehgo dásdozhą́ dawahá dił bee hadaadelzaa; doo nt'é ye'okąąhíí zesdįį da lę́k'eyúgo konchǫ'híí bigha doo kaa nágodeť'aahi aťéé da. 23 Yaaká'yú goz'aaníí k'ehgo yeda'ił'iiníí ágáť'éégo hadaadelzaago dábik'eh; áídá' yaaká'yú ágoť'eehihíí nt'é yedaokąąhíí ái bitisgo nłť'éhihíí behadaadelzaago dábik'eh. 24 Godiyįhgo goz'aaníí nnee ádaagozlaahi yaaká'yú da'anii godiyįhgo goz'aaníí be'elzaahíí yunę' Christ doo ha'ayáá da; áídá' yaaká'yú goz'ąą yunę' zhą́ ha'ayáá, k'adíí áígee Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee nohwá sizįį: 25 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni doo dabíí bidił dahíí yoziłgo godiyįhgo goz'ąą yunę' dała'á łenágodáhgo onadáh, áídá' Christ doo ágáť'įį́ da, doo Bik'ehgo'ihi'nań ya'ánádidiť'áh da; 26 Ágánáť'įįh lę́k'eyúgo ni'gosdzáń alzaadí' yushdí' godezt'i'go biniinágodil'įįh doleeł ni': áídá' goldohíí ngonyáágee dałahńdigee datsaahíí bee nchǫ'íí yaa gonłnee doleełgo nyáá. 27 Nnee dałahńdi datsaahgo bágoz'ąą, ái bikédí'go baa yá'iti'go: 28 Áík'ehgo Christ dałahńdi Bik'ehgo'ihi'nań ya'ídeltįį, nnee łą́ągo binchǫ'íí yá daidigheehgo; iké'gee nadáh doleeł, doo nchǫ'híí bigha da, áídá' bikádaadéz'iiníí hasdáyinііłgo.

10

1 Ádįhyú nłť'éégo goz'aaníí Jews bich'į' begoz'aaníí doo da'anii begoz'ąą da, bichagosh'oh k'a'aťéégo zhą́, ái bichą hadíí dáłenágodáhgee yeda'okąąhíí nadaiłtseedgo Bik'ehgo'ihi'nań yaa nádaayihi'niiłíí begoz'aaníí doo hadaadeszaago ádaabole' aťéé da. 2 Ágádzaayúgo doo dayúweh baa hi'né' da doleeł ni'; da'okąąhíí dałahńdigee hadaadeszaayúgo binchǫ'íí ádįhgo yídaagołsį doleeł ni'. 3 Áídá' ái yeda'okąąhíí nadaiłtseedgo Bik'ehgo'ihi'nań

baa nádaahi'n̲iiɬíí dáɬenágodáhgee nn̲ee binchǫ'íí yénádaaln̲iihgo ádaabiɬsį. 4 Dóoli ła'íí gantł'ízé bidiɬ konchǫ'íí doo yó'iiné' áť'éé da. 5 Áí bigha Christ ni'gosdzáń biká' nyáádá' gánn̲iid, Ye'okąąhíí natseedgo naa hi'n̲iiɬíí ła'íí dant'éhéta ye'okąąhgo naa hi'n̲iiɬíí doo háńt'įį da, áídá' shits'í shá ánlaa: 6 Didlidgo nich'į' nihi'n̲iiɬíí, ła'íí konchǫ'híí bigha na'itseedgo naa hi'n̲iiɬíí doo baa niɬ gozhǫ́ǫ́ da, nn̲iid. 7 Áík'ehgo gádén̲iid, Bik'ehgo'ihi'n̲ań, hadíí háńt'iiníí łashɬéhgo niyáá (naltsoos yisdisíí biyi' shaa k'e'eshchį̨ihíí k'ehgo.) 8 Gánn̲iid, Begoz'aaníí bik'ehgo na'itseedgo naa hi'n̲iiɬíí, dant'éhéta ye'okąąhgo naa hi'n̲iiɬíí, didlidgo nich'į' nihi'n̲iiɬíí, ła'íí konchǫ'híí bigha naa hi'n̲iiɬíí doo háńt'įį da, doo baa niɬ gozhǫ́ǫ́ da, nn̲iid bikédí'go 9 Gánádo'n̲iid, Bik'ehgo'ihi'n̲ań, hadíí háńt'iiníí łashɬéhgo niyáá. Iké'yú nohwá ngot'áánííbegodigháhíí bigha Bik'ehgo'ihi'n̲ań hik'e Jews daanliiníí biɬgo dantsé łángot'ąą n'íí k'ihzhį' ngoden'ą́ą́. 10 Bik'ehgo'ihi'n̲ań bik'ehgo Jesus Christ dałahńdigee dawa łayiilaago bits'íhíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań yaa ídeltį̨ihíí bee hadaanohwidezlaa. 11 Okąąh yedaabik'ehi dała'á ntį́́gee dawa jį̨į Bik'ehgo'ihi'n̲ań bich'į' zhin̲éégo na'idziidi nada'iziidgo nadaazį, dáhant'é nadaiɬtseedgo bidiɬíí yeda'okąąh; da'ágádaat'į̨ ndi konchǫ'íí doo yó'iiné' áť'éé da: 12 Áídá' Christ dałahńdigee Bik'ehgo'ihi'n̲ań ya'ídeltį́́: nohwinchǫ'íí yá daztsąąhíí bikédí'go dahazhį' Bik'ehgo'ihi'n̲ań dihe'nazhin̲éégo dahnezdaa; 13 Kodí' godezt'i'go bik'edaann̲iihíí bikełtł'ááhzhį' nni'n̲ilzhį' yiba' sidaa. 14 Dałahńdi Bik'ehgo'ihi'n̲ań ya'ídeltį̨ihíí bee nn̲ee hadaadeszaahíí dángonyáázhį' dázhǫ́ nłt'éégo áyíílaa. 15 Holy Spirit áí nohwiɬ ch'í'n̲ah ágółsį, gánn̲iidgo, 16 Áí yołkaałíí bikédí'go díí ngot'aaníí nn̲ee biɬ ádaashłe' doleeɬ, n̲ii, Bik'ehgo'ihi'n̲ań; begosiɬ'áánííbijíí biyi' odaahishn̲iiɬ, ła'íí biini' biká' ádaagoshłe' doleeɬ; 17 Binchǫ' n'íí ła'íí doo bik'ehyú ádaat'ee da n'íí doo dayúweh bínáshn̲iih da doleeɬ. 18 Konchǫ'híí bigha kaa nágodet'ąąyúgo doo dayúweh konchǫ'híí bigha be'okąąhíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań baa ch'iné' da. 19 Áí bigha shik'ííyú, itisgo godiyį̨hgo goz'ąą yun̲e' doo daasiite' dago Jesus bidiɬíí biláhyú ha'áhiikáh le', 20 Da'denbáálíí iłk'índlaadgo binkááyú Jesus nohwá ch'ígót'i'i ágólaa, ánídégo ła'íí hin̲áhi, da'denbáálíí dishn̲iigo Jesus bits'í dishn̲iigo ádishn̲ii; 21 Áídí' Bik'ehgo'ihi'n̲ań bichągháshé bi'okąąh yebi k'ehi da'tiséyú sitíni nohwá silį̨į; 22 Áík'ehgo nohwijíí diɬ biká' hista'go nchǫ'go ánáhiit'į̨ɬ n'íí nohwá nádilkǫǫdgo, ła'íí tú nzhóni nohwits'í bee tánásgizgo, halą́ą́ nohwijíí dawa bee doo nohwiɬ nagoki dago da'ohiidlą́ągo Bik'ehgo'ihi'n̲ań ałhánégo bit'ah daahǫdleeh. 23 Halą́ą doo nohwiini' nakigo da yaaká'yú dahazhį' ihi'n̲aahíí ndaahóndliihíí nłdzilgo daahóntą'go dayúweh baa nadaagohiiln̲i' le'; hadíń nohwá ngon'ááníída'an̲iigo an̲íí; 24 Łaa daanohwiini' le', łiɬ daanjǫǫ doleełgo ła'íí nłt'éégo ánádaahitt'į̨ɬ doleełgo iłdag yádaahiilti' le': 25 Ha'ánázéhyú íła'ánáhiit'į̨ihíí doo t'ąązhį' bits'ą́' shiijéédda le', nn̲ee ła' ágádaat'į̨ihíí k'ehgo; áídá' iłdag yádaahiilti' le': ałhánédí' goldohgo bídaagonołsį́dá' dayúweh iłdag yádaałti'. 26 Da'an̲ii ágot'eehíí bídaagosiilzį̨įdá' nchǫ'go bídaagonlzį ndi be'áhiidzaayúgo nohwinchǫ'híí bigha doo dayúweh nohwaa nágodit'áhgo goz'ąą da, 27 Áídá' bee kaa yá'iti'íí dázhǫ́ bégódzidi, ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań bihashke' kǫ' k'ehgo diltłi'i bik'edaann̲iihíí daabidiɬidíí zhą́ nohwá goz'ąą. 28 Hadíń Bik'ehgo'ihi'n̲ań yegos'aaníí Moses binkááyú ni'né'i doo yikísk'eh at'éé da n'íí, nn̲ee naki dagohíí taagita binadzahgee ánágót'į̨d yaa nadaagoln̲i' lę́k'eyúgo, doo hadíń yaa ch'oba' dago zesdį̨į lę́k'e: 29 Áík'ehgo hadíń Bik'ehgo'ihi'n̲ań biYe' doo nt'é dago áyíłsį́go yiká' nayaahíí, ła'íí diɬ bee Bik'ehgo'ihi'n̲ań nn̲ee yángon'áánííɬdzilgo alzaahíí, diɬ bee hadelzaahíí, doo yidnłsį́ dahíi, ła'íí Holy Spirit bits'ą́'dí' iłgoch'oba'íí begoz'aaníí nchǫ'go

áiłn̄iihíí, nn̄ee Moses binkááyú begoz'aaníí doo yikísk'eh at'éé dahíí bighą zesdįįhíí bitisgo goyéégo bich'į' godigháhgo bágoz'ąą shį daanohsį née? 30 Gánn̄iidíí bídaagonlzį, Goyéégo koch'į' godish'aahi ánsht'ee, shíí ík'enash'né' ndi at'éé, n̄ii, Bik'ehgo'ihi'n̄ań. Gánádo'n̄iid, Nn̄ee Bik'ehgo'ihi'n̄ań bíyéehíí yaa yałti'go yándaago'a' doleeł. 31 Bik'ehgo'ihi'n̄ań hin̄áhi bilák'e ch'intłizhyúgo négódzid. 32 Bínádaałn̄iih, doo áníidá' Bik'ehgo'ihi'n̄ań bits'ą'dí'go nohwijíí yun̄e' odaadezdlaadá' góyéégo nohwich'į' nagowaago nohwiniigodelzaa ndi bich'į' dahdaanołdǫh ni'; 33 Łahgee nn̄ee daanohwineł'įįgee daanihóch'íid ła'íí góyéégo nohwich'į' nagowaa ni'; łahgee biniidaagonłt'éehíí bich'odaahn̄iihgo nohwíí ałdó' nohwiniigonłt'éé ni'. 34 Ha'ásítįįdá' shaa tídaaht'ii ni', ła'íí nohwíyéé n'íí nohwaa hayi'n̄íił ndi nohwił daagozhǫǫ ni', yaaká'yú nohwíyéehíí itisgo nłt'éhíí, ła'íí doo ngonel'ąą dahíí gólįįgo bídaagonołsįhíí bighą. 35 Ái bighą Bik'ehgo'ihi'n̄ań bada'ołíihíí doo bits'ą'zhį'go ánáhn̄e' da, daahonohtą'yúgo nzhooníí nohwich'į' nanáhi'n̄iił. 36 Nohwíni'k'eh ádaanołsį le', áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'n̄ań án̄íihíí ádaahdzaadá' nohwa'det'aaníí nohwíyéé doleeł. 37 Dét'įhégo hadíń hígháhíí dogaał, dáhah dogaał. 38 Hadíń dábik'ehyú át'éehíí odlą zhą yee hin̄aa doo, áídá' nn̄ee t'ąązhį' at'éehíí shiyi'siziiníí doo baa bił gozhǫǫ da doleeł. 39 Ndi néé t'ąązhį' ádaat'eego ch'a'ondéh zhin̄éehíí doo itah daandlįį da, áídá' hadíí da'odląągo biyi'siziiníí hasdákáh zhin̄éehíí itah daandlįį.

11

1 Bench'ohołíihíí da'an̄ii begoln̄e'go bígózįgo, ła'íí hadíí doo hit'įį dahíí da'an̄ii át'éégo bígózį, ái odlą' golįįhíí bighą nłt'éégo baa ch'in̄ii lęk'e. 2 Doo áníidá' bádaayáń n'íí daabi'odlą' golįįhíí bighą nłt'éégo baa ch'in̄ii lęk'e. 3 Ni'gosdzáń Bik'ehgo'ihi'n̄ań biyati' bik'ehgo ádaalzaago nohwi'odlą' golįįhíí bighą bádaagonlzį, áík'ehgo dant'éhéta hit'iiníí doo hit'įį dahíí bee ádaaszaa. 4 Bi'odlą' golįįhíí bighą Abel, Cain bitisgo nłt'éhi Bik'ehgo'ihi'n̄ań yaa nainé', Abel baa nainé'íí Bik'ehgo'ihi'n̄ań yaa nagoln̄i'go, Da'áígee ándzaa, n̄ii lęk'e; ái bee Abel daztsąą ndi t'ah nohwich'į' yałti'. 5 Bi'odlą' golįįhíí bighą Énoch da'itsaahíí doo yígodołsįįł dahíí bighą yaaká'yú onábi'doltįį; doo hak'i nádaach'ot'įį da, Bik'ehgo'ihi'n̄ań onábiłtįįhíí bighą; doo hwahá nábidi'dilteeh dadá' Bik'ehgo'ihi'n̄ań yił goyiłshǫǫgo baa ch'in̄ii lęk'e. 6 Ko'odlą' da'ádįhyúgo Bik'ehgo'ihin̄ań doo hagot'éégo bił goch'inłshǫǫ da: hadíń Bik'ehgo'ihi'n̄ań bich'į' nsháh nzįyúgo da'an̄ii Bik'ehgo'ihi'n̄ań golįįgo yosdląądgo zhą yich'į' nigháh, ła'íí hadíń nzhǫǫgo haintaahíí nłt'éégo ágot'eehíí bíyéé áídoliłgo yosdląądgo zhą yich'į' nigháh. 7 Bi'odlą' golįįhíí bighą Noah hagot'éégo godegháhíí doo hwahá yígołsįįh dahíí Bik'ehgo'ihi'n̄ań bił ch'į'n̄ah ágolaago tsídolyiz, áík'ehgo bichąghásh́é hasdáyin̄iiłhat'įįhíí bighą tsina'eełíí áyíílaa; ái bee ni'gosdzáń biká' nn̄ee nchǫ'go ádaat'eehíí ch'í'n̄ah áyíílaa, ła'íí ko'odlą'híí bighą nłt'éégo ách'it'éehíí bíyéé silįį. 8 Bi'odlą' golįįhíí bighą Abraham ła' ni' nágost'ąąyú bíyéé doleełyú obi'dol'a'dá' bikísk'eh adzaago oyáá, hayú deyaa shįhíí doo yígółsį da ndi. 9 Bi'odlą' golįįhíi bighą ni' baa got'ąą n'yú dét'įhézhį' Isaac ła'íí Jacob biłgo gowąlgai yee daagolįį, ni' doo yídaagołsíni n'íí yiká' daagolįįhíí k'ehgo; Abraham baa det'ąą n'íí da'ái Isaac ła'íí Jacob baa daadest'ąą: 10 Abraham bádįhyú yaaká'yú kįh nagozn̄ilíí bitł'ááhgo iztł'ini golíínií yiká déz'įį, ái kįh nagozn̄ilíí bik'ehgo'ihi'n̄ań nagoshchįįgo ágólaa. 11 Bi'odlą' golįįhíí bighą Sarah ndi binawod gozlįįgo hiltsąą silįį, áídí' bił łegodzaahíí bitisyú ch'ígóyáá ndi bi'ime' gozlįį, hadíń baa yidin'ą́ąhíí ya'ołíihíí bighą. 12 Áík'ehgo nn̄ee dała'á hastiin silįįgo k'azhą datsaahi ga'ánolį ndi bits'ą'dí' hadaałishchiinií yáá biyi' ts'iłsǫǫsé ła'íí tábąhyú sái dahdijahíí

ga'áhołąągo daagozlįį, doo nách'ołtag at'éé dayú. 13 Áí dawa t'ah da'odląągo nanezna', baa daadest'aaníí doo hwahá begolne' da ndi bi'odlą' bee ńzaadzhį' daayo'įįgo yaa bił daagozhǫǫgo begolne'go yídaagołsį lęk'e, áík'ehgo gádaannįid, Ni'gosdzáń biká' nahiikai ndi nnee doo bígózini daandlįį, dá nakai nt'éhi. 14 Ágádaanįihíí bee nłt'éégo ndaagoléehíí yiká hadaantaago bígózį. 15 Ni' yits'ą' dahdikai n'íí dá yaa natsídaakees nt'ééyúgo t'ąązhį' nakáhgo bá ch'í'otąą doleeł ni'. 16 Áídá' k'adíí yaaká'zhį'go ndaagoléehíí hádaat'įį: áí bighą Bik'ehgodaahi'nań biłdi'niigo Bik'ehgo'ihi'nań doo bik'e ádaayándzį da, akú kįh goznilíí bá ił ch'į'golaahíí bighą. 17 Bi'odlą' golǫ́ǫ́híí bighą Abraham, da'anii bi'odlą' bighą nabídineztąądá', Isaac Bik'ehgo'ihi'nań yaa yinłtǫ́ǫ́, Abraham bee det'ąą n'íí biye' dała'áhi Bik'ehgo'ihi'nańyá yiziłhee nkegonyaa, 18 Áń yaa yałti'go Bik'ehgo'ihi'nań Abraham gáyiłnniid, Isaac binkááyú nits'ą'dí' handóot'įįł: 19 Abraham Bik'ehgo'ihi'nań nnee daztsąą ndi náhi'naago ánáidléh yígółsį, áík'ehgo biye' daztsąądí' nábi'dihil'na' ngonolįgo baa naltǫ́ǫ́. 20 Bi'odlą' golǫ́ǫ́híí bighą Isaac, Jacob ła'íí Esau bich'į' ágone'íí yee yá oskąądgo, Nohwiyaa gozhǫǫ́ le', yiłnniid. 21 Bi'odlą' golǫ́ǫ́híí bighą Jacob datsaahdá' Joseph biye'ke naki da'ał'ango yá da'oskąąd; ła'íí bigish bik'izhį' hayaa at'éédá' Bik'ehgo'ihi'nań yoskąąd. 22 Bi'odlą' golǫ́ǫ́híí bighą Joseph datsaahdá' Israel hat'i'íí dahdekáh doleełíí t'ah bidáhdá' yígółsįgo yaa nagolni' lęk'e; ła'íí bits'in hago ádolniiłíí yee yángon'ą́ą́ lęk'e. 23 Daabi'odlą' golǫ́ǫ́híí bighą, Moses gozlįįdá' bitaa hik'e bą́ą́ biłgo mé' dénzhonéhi nlįįhíí bighą nadaayinł'į'go taagi daahitąą; nant'án yengon'ááníídoo yédaaldzid da lęk'e. 24 Bi'odlą' golǫ́ǫ́híí bighą Moses báyáń silįįgo, Pháraoh bitsi'híí bizhaazhé bił idi'niigo doo hat'ǫ́ǫ́ da lęk'e; 25 Nchǫ'go ágot'eehíí begonedlįįhíí dét'įh itah at'éhi k'ihzhį' nayiné' lęk'e, nnee Bik'ehgo'ihi'nań bíyéé híí biniidaagonłt'éézhį'go itah nágodin'ą́ą́ lęk'e; 26 Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą'dí' bich'į' nahi'niiłíí yiká déz'įįgo, Christ bighą bik'edaach'iniihíí Egypt biyi'gee hágołdzil goz'aaníí yitisgo ilǫ́ǫ́go yaa natsekees. 27 Bi'odlą' golǫ́ǫ́híí bighą Egyptdí' halwod, nant'án hashkee ndi doo yénáldzid da: doo ch'o'įį dahíí yo'įįhíí k'ehgo nyeehíí yich'į' dahnldǫh. 28 Bi'odlą' golǫ́ǫ́híí bighą Moses bik'ehgo dáádítǫ́híí yiká' dił yíłta', ła'íí bitis-hagowáh golzéhi ágolzaa, chąghášhé dantsé nakaihíí naiłtseedíí nliinií Israel hat'i'ihíí bichąghášhé dantsé nakaihíí doo naiłtseed da doleełhíí bighą. 29 Daabi'odlą' golǫ́ǫ́híí bighą Israel hat'i'íí túsikaaníí Red Sea holzéhi hanaayú nanádnłsą́ą́, ni'gosgąąhíí k'ehgo ndi ch'ínánłsą́ą́, nnee Egyptdí' daagolíínií ałdó' hanaadnkáh daanzį ndi ąął odaaz'eel. 30 Daabi'odlą' golǫ́ǫ́híí bighą Israel hat'i'i kįh goznilíí Jériko golzeegee binaad tséé histł'iníí łedn'aahíí dała'á jįįgo dałahn łenadiłséh gosts'idiskąązhį', áík'ehgo gosts'idiskąąhíí bijįį ąął nandéeh lęk'e. 31 Ráhab, isdzán nant'į' nagháhi n'íí, bi'odlą' golǫ́ǫ́híí bighą anadaal'izi baa n'áázhgo nzhónígo yich'į' ádzaago, doo da'odląą dahíi natseedgee doo itah zesdįį da lęk'e. 32 Nt'é baa nanagoshni' doleeł? Gídeon, Bárak, Sámson, Jéphthah, David, Samuel ałdó', ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú nada'iziidi n'íí biłgo dawa baa nagoshni' hasht'ǫ́ǫ́ ndihíí doo bínel'ąą da: 33 Áí daabi'odlą' golǫ́ǫ́híí bighą łahgo nnee hat'i'i daayisnaa, dábik'ehyú ádaaszaa, bángot'ąą n'íí bich'į' begolzaa, ndóícho bizé' bá ił ch'į' ágolzaa, 34 Kǫ' doo sidog dago bá álzaa, bésh be'idiltłishé doo bee naztseed da, doo nadaalwod da ndi nadaalwod daasilįį, nagonlkaadgee k'a'ádaat'ee daasilįį, ła'íí yił nadaagonłkaadíí bik'e dahtsídnkįį. 35 Isdzáné bits'ą' nanezna' n'íí bá nádaabi'dihilna'go baa na'nil; ła'ihíí dahazhį' ihi'naahíí yenaadiikáhíí itisgo nłt'éégo yídaagołsįhíí bighą doo daazhógo benádaadichiid hádaat'įį dago goyéégo bich'į' godest'ąągo naztseed: 36 Ła'ihíí baa daach'odloh, ła'íí dá habída'ch'iłtsaas nt'éé, ła'ii łídaach'istł'ǫǫ,

ła’íí ha’ádaach’isť’e’: 37 Ła’ihíí daach’ołné’, ła’ihíí iłk’ídaabidich’iish, ła’ihíí nabídaadi’nestąąd, ła’ihíí bésh be’idiltłshé bee naztseed; ła’ihíí dibełíį hik’e gantł’ízé bikágé bidiyágé yee nakai lęk’e; tédaaťiyégo, nyéé’i daidits’ago, ła’íí biniidaagodeszaago; 38 Áí nneehíí ni’gosdzáń biká’ nneehíí bitisgo da’ilíį: da’igolíįyú ła’íí dziłyú, dził bini’i’áńyú ła’íí łeyi’ da’o’áńyú nakai lęk’e. 39 Áí dawa daabi’odlą’ golíįhíí bighą nłt’éégo baa na’goni’ ndi baa det’ąą n’íí doo hwahá begolne’ da lęk’e: 40 Néé Bik’ehgo’ihi’nań nohwádįhyú itisgo nłt’éhi yaa nohwá nagoshchįį, da’ádaandįhyúgo áí doo hadaabi’dilne’ da.

12

1 Nnee łáni doo náhóltagyú nohwinaadyú nzhǫǫgo daanohwineł’íįgo, nt’é ndaazgo daahiideełíí haląą nláhzhį’ ndaano’né’, ła’íí nchǫ’íí dayúweh be’ánáhiit’įįłíí nláhzhį’ ndaano’né’ ałdó’, áídí’ bidag ádaant’eego Bik’ehgo’ihi’nań nohwá ngon’áánííbikísk’eh hiikeeł le’, 2 Jesus, nohwi’odlą’ begodeyáhi ła’íí ąął łaile’i haląą áń zhą bich’į’ daadéeť’įį le’; áń gozhóónii bádįhyú goz’ąąhíí bighą tsį’iłna’áhi biká’ biniigodelzaa ndi yidag at’éégo yitis silįį, bik’e ídaayágosįgo dahstįį ndi doo bił hago’at’éé da, áídí’ Bik’ehgo’ihi’nań nant’aago dahsdaagee dihe’nazhiné́égo dahnezdaa. 3 Nnee nchǫ’go ádaaťeehíí bich’į’ nada’idziid ndi yitis siliiníí, áń baa natsídaahkees le’, dah lęk’eyúgo dánko hohkáh hileeh, ła’íí nohwinatsekees doo nłdzil da hileeh. 4 Nchǫ’íí bich’į’ nadaagonołkaad ndi doo hak’i dił nohwiká’ ndaashchii da. 5 Ła’íí chąghášhé baa de’níihíí k’ehgo nohwaa de’níí n’íí baa daadisonah, gánníigo, Shiye’, Bik’ehgo’ihi’nań doo ałch’ídéyú ánánoł’įįł dayúgo, nłt’éégo baa natsínkees, ła’íí Bik’ehgo’ihi’nań nił destehyúgo nanákaad hela’: 6 Bik’ehgo’ihi’nań hadíí bił daanzhoonii ni’iłsiihgee yiniidaagodnłsį, yił ch’ígó’aahíí bighą, bizhaazhé náidnłtįįhíí dała’á ntíígee ni’iłsiihíí bighą nádainłtsas. 7 Bik’ehgo’ihi’nań nda’ołsiihgee nohwiniidaagodnłsiyúgo, bichąghášhé daanohłįįhíí bighą ágádaanohwiłsį; hadíń biye’ golíínii, biye’ yiniigodnłsį, yił ch’ígó’aahíí bighą. 8 Áídá’ nda’ołsiihgee Bik’ehgo’ihi’nań nohwił ch’ígó’aahíí bighą doo nohwiniinágodil’įįh dayúgo yútashchíń nliiníí k’ehgo ádaanohťee, doo da’anii bichąghášhé daanohłįį da, nnee dawa doo da’dits’ag dayúgo bił ch’ídaago’aahgo yiniidaagodnłsį. 9 Áídí’ ni’gosdzáń biká’gee daanohwitaahíí nłt’éégo nohwił ch’ídaago’aahgo nohwiniidaagodnłsįgo daadinlzį; yaaká’dí’go nohwiTaahíí itisgo daadinlzįgo bikísk’eh ádaant’eego nłt’éé go’íį, áík’ehgo zhą nłt’éégo daahin’naa. 10 Ni’gosdzáń biká’ nohwitaahíí dabíí hádaat’įįyú dét’įhézhį’ hagee nda’iilziihgee zhą ádaanohwił’įįh, áídá’ yaaká’dí’go nohwiTaahíí nohwá nłt’éehíí bighą ágádaanohwidnłsį, áń godiyini ye’at’éehíí k’ehgo néé ałdó’ godiyini be’ádaant’ee hileehíí bighą. 11 Koł ch’ígó’aahgo ákoł’iiníí doo koł gozhǫǫgo ákółsį dago koł na’dini’ ndi bikédí’go hadíń baa bił ch’ígót’áánii nłt’éehíí biyi’ nołseełgo binest’ą’ golíįhíí k’ehgo iłch’į’gonłt’éehíí be’at’éégo nłt’éé hileeh. 12 Áík’ehgo nohwigan nadaahezdaahíí hadag ánádaahdle’, nohwigod daaditłidíí ntł’iz ánádaahdle’; 13 Áídí’ iłk’ídézdǫh intínhíí biká’ ch’ínohkáh, hadíń na’niłhodíí doo ch’a’odokał da doleełhíí bighą; áídá’ nalwod nasdlíįgo dahnadidáh. 14 Nnee dawa bił t’eké daanohłįįgo, ła’íí dázhǫ́ nłt’éégo ádaanohťeego dahdaanołdǫh, doo ágádaach’it’ee dayúgo Bik’ehgo’ihi’nań doo hagot’éégo ch’iłtséh da: 15 Ídaa daagonohdząą, dánko Bik’ehgo’ihi’nań biłgoch’oba’íí dábich’į’ ndohkahi at’éé; dánko koł goshch’iihíí bikeghad nohwiyi’ bengonyááyúgo ndéesąągo nagontł’og hajéédgo, áí bee łáni daabiłchǫǫ; 16 Ídaa daagonohdząą, dánko nant’į’ naghaahíí nohwitahyú

hileeh, dagohíí Esau holzéhi, dantsé naghaahíí bighą Bik'ehgo'ihi'nąń bits'ą'dí' bíyéé doleeł n'íí dałahńdi iyąąhíí bighą baa na'haznįihíí k'ehgo dánko Bik'ehgo'ihi'nąń doo yidnłsį dahíí nohwitah hileeh. 17 Bídaagonołsį, Esau ágádzaahíí bikédí'go Bik'ehgo'ihi'nąń bits'ą'dí' nłt'éhi bíyéé silįį doleeł n'íígee, Dah, biłdo'nįid; hichago yókeedgo ná'okąąh ndi doo hagot'éégo łahgo ánáyidléh da lęk'e. 18 Doo díínko bich'į' nehesohkai da, dził da'anįi si'ánihíí, kǫ' bee diltłi'íí, dagohíí godiłhiłíí, chagołheełíí, yat'ógo nyolhíí, 19 Bésh dilwoshé áníihíí, bizhii áníihíí, ái bizhii daidezts'aanií, Doo dayúweh nohwich'į' yáńłti' da, daayiłnįigo nádaayokąąh lęk'e, doo bich'į' nehesohkai da: 20 (Tsétahgo nakaihíí ndi dziłíí yídahi'naayúgo bił nda'ts'ilne'go dagohíí k'aa bee nabidi'tseedgo goz'ąą, nįigo yee hadzii n'íí doo hagot'éégo yidag ádaat'ee da lęk'e: 21 Daayo'įį n'íí dázhǫ́ bégódzidhíí bighą Moses gánįí lęk'e, Dázhǫ́ nésdzidgo dishtłid:) 22 Áídá' díínko bich'į' nehesohkai, dził Sion golzéhi, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nąń hinąhi bikįh goznilíí yaaká'yú goz'áni Jerúsalem holzéhi, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nąń binal'a'á yaaká'yú daagolíni łenáhiłséhi, 23 Dantsé daagozliiníí yaaká'yú bizhi' ádaagoszaahíí bił daagozhǫ́ǫ́go ha'ánáłséhíí, Bik'ehgo'ihi'nąń nnee dawa yaa yałti'go yándaago'a'ihi, ła'íí yaaká'yú nnee nłt'éégo ádaat'eehíí hadaadeszaahíí bispirits bich'į' nehesohkai, 24 Ła'íí Jesus, Bik'ehgo'ihi'nąń hik'e nnee biłgo łángot'aanií áníidéhi nohwá sizíni, ła'íí dił kok'e hiłta'íí, Abel bidiłíí yitisgo nłt'éégo ágot'eehíí yaa nagolni'i ałdó' bich'į' nehesohkai. 25 Bik'ehgo'ihi'nąń, nohwich'į' yałti'íí, doo dah daadohnįi dago baa daagonohsąą: ni'gosdzáń biká'gee bich'į' yałti'ihíí, dah yiłnnįidíí doo hagot'éégo bits'ą' hakee da lęk'e, áík'ehgo yaaká'dí' nohwich'į' yałti'ihíí hodaayéelts'ąą doo hádaat'įį dayúgo, itisgo doo bits'ą' haokee at'éé da: 26 Da'áídá' bizhiihíí bee ni'gosdzáń nagohi'naa, k'adyúgohíí gánįígo ngon'ąą́, Yunáásyú goldohgo dałahńdi doo ni'gosdzáń zhą́ nagohish'naa da, yáá ałdó' nagohish'naa doleeł. 27 Áń ágánnįidíí, Yunáásyú goldohgo dałahńdi, hadíí alzaahíí nadaaha'naahíí k'ihzhį' nii'né', golzeego ágolzee, áík'ehgo hadíí doo hagot'éégo dihi'náh dahíí zhą́ godziih doleeł. 28 Bik'ehgo'ihi'nąń bilałtł'áhgee nohwiinílgo doo hagot'éégo k'ihzhį' nohwiinííł dahíí bighą halą́ą ba'ihédaandzį le', áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nąń daadnlzįgo ła'íí bédaahildzidgo bił daagohilzhǫ́ǫ́go bá nada'iidziid le': 29 Bik'ehgodaahin'nąń kǫ' ndi'iłk'ą́hi nlíni at'éé.

13

1 Iłk'isó łił daanjǫǫhíí k'ehgo dayúweh łił daanohjǫǫ le'. 2 Nnee doo bídaagonołsinihi nohwaa hikaiyúgo baa daa ch'ohba'go baa daayonah hela': nnee ła' ágádaadzaago Bik'ehgo'ihi'nąń binadaal'a'á yaaká'dí'hi doo yídaagołsį dago yá da'dezné' lęk'e. 3 Ha'ánshijeedíí bínádaałnįih, bił ha'ánshojeedhíí k'ehgo; hadíń bits'í biniidaagonłt'éehíí bínádaałnįih, nohwíí ałdó' nohwits'í góląįgo bedaahinohnaa. 4 Na'i'neehíí nnee dawa daayidnłsį le', doo iłts'ą' nant'į' na'aashgo da: ch'a'o'i'néhíí ła'íí nant'į' nakaihíí Bik'ehgo'ihi'nąń yaa yádaałti'go yándaago'áah. 5 Bestso doo bidáhzhį' ádaanoht'ee da le'; nt'éhéta ayą́hái nohwíyéé lęk'e ndi baa nohwił daagozhǫ́ǫ́ le': Bik'ehgo'ihi'nąń gánohwiłnnįid, Doo nits'ą' dahdosháh át'éé da. 6 Áík'ehgo doo t'ąązhį' daasiitįį dago gádaan'nii, NohweBik'ehń shich'onínihi nlįį, nnee hago ádaashidoliiłíí doo bee nésdzid da. 7 Nohwá naziiníí bínádaałnįih, Bik'ehgo'ihi'nąń biyati' bee nohwich'į' yádaałti' n'íí: da'odlą́ąhíí k'ehgo da'ohdlą́ą le', nt'é ádaizlaahíí baa natsídaahkees. 8 Jesus Christ, adąądá' át'éehíí k'ehgo díí jįį t'ah ágát'éé dahazhį' ágát'éé. 9 Yati' iłtah at'éégo, yati' doo bígózini da k'izédaanohwidonnííł hela': Bik'ehgo'ihi'nąń bilgoch'oba'íí bee kojíídí' ko'odlą' nalwodgo áyíłsįgo nłt'éé,

doo hagoť éégo ch'iyąąhíí bee da, áí bikísk'eh ánáda'ch'oł'įįł ndi doo nt'é bee ádaach'izlaa da. 10 Jews bich'į' begoz'aanií bitł'ááhyú daanliiníí da'ch'okąąh goz'ąągee Bik'ehgo'ihi'nańh baa naltéehíí ła' áígee nada'iziidíí daayiyąągo dábik'eh; áí na'idziidíí bee Bik'ehgo'ihi'nańh nohwá ch'ígóť'i' daanzį; áídá' Christ tsį'iłna'áhi biká' nohwá daztsąąhíí bighą néé Bik'ehgo'ihi'nańh bich'į' nohwá ch'ígóť'i'. Nnee Jews bich'į' begoz'aanií zhą yikísk'eh ádaat'eehíí doo áík'ehgo bágoz'ąą da. 11 Magashi, dibełį́į́, gantł'ízéta nnee nda'iłsiihíí bighą nadaistseedá' bidiłíí okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni da'ch'okąąh goz'ąą yunne' áyikaah, áídá' bits'íhíí kįh gozniilíí anahyú daayidiłid lę́k'e. 12 Áík'ehgo Jesus ałdó', dabíí bidiłíí bee nnee hadaadilne' doleełhíí bighą kįh goznilíí binaadyú łedn'aahíí dáádiťįhíí anahyú biniigodelzaa. 13 Áík'ehgo néé ałdó' nnee Jesus daayo'ni' n'íí k'ehgo daanohwich'o'ni'go bidag ádaant'eego halą́ą da'anahyú bich'į' dokáh. 14 Dzą́ągee doo nohwá dahazhį' daagondlį́į goz'ąą da, áídá' dahazhį' daagondleehíí biká daadéet'įį. 15 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nańh dákozhą́ baa náda'né'ihíí k'ehgo Jesus binkááyú dayúweh daahohiikąąhgo ba'ihédaandzį le', bizhi' ba'ihégosįgo behagohiighah le'. 16 Nłt'éégo ádaanoht'eego ła'íí nohwíyéehíí iłtahoh'niigo baa daayohnah hela': áí k'ehgo baa náda'né'ihíí Bik'ehgo'ihi'nańh yaa bił gozhǫ́ǫ́. 17 Hadíń nohwá naziinií bikísk'eh ádaanoht'eego hayú ádaanniiyú ádaanoht'ee le', nohwiyi'siziinií yinádaadéz'įįhíí bighą; áí Bik'ehgo'ihi'nańh nohwá yił nanágodołnihi at'éé bił daagozhǫ́ǫ́go ádaat'įįyúgo nłt'éé, áídá' doo bił daagozhǫ́ǫ́ dayúgo doo nohwá nzhǫǫ da. 18 Nohwá da'ohkąąh: nłt'éégo ádaahiit'įįgo bídaagonlzį, dawa ánádaahiit'įį́łíí bee da'anniigo ánádaahiit'įį́łgo hádaahiit'įį. 19 Shá da'ohkąąh doleełgo itisgo nánohwoshkąąh, dák'adégo nohwaa nádishdaałhíí bighą. 20 Bik'ehgo'ihi'nańh, bits'á'dí' nkegohen'áánií, Jesus nohweBik'ehń daztsąądí' naadiidzaago áyíílaa, bidiłíí nohwá ngon'áánií dahazhį' nłdzilgo bee áile'íí biláhyú: nanyoodíí bidibełį́į́ nłt'éégo yinádéz'įįhíí k'ehgo Jesus, Nanyoodíí ízisgo at'éhi, bichąghášhé nłt'éégo yinádéz'įį. 21 Bik'ehgo'ihi'nańh hadaanohwidile', áík'ehgo nt'é bił dábik'ehíí dawa nłt'éégo baa nahkaigo, binadzahgee hant'é bił dábik'ehíí nohwiyi' na'iziid le', Jesus Christ binkááyú; áń dázhǫ́ ba'ihégosį le', doo ngonel'ąą dayú dahazhį'. Doleełgo at'éé. 22 Nánohwoshkąąh shik'ííyú, Díí ádaanohwiłdénniidíí doo bik'edaashołch'iigo da ńdaagohoh'aah: ayą́hágo bee nohwich'į' k'eshiłchį́į́. 23 Nohwik'isn Timothy ch'ínádzáá lą́ą́; dét'įhégo nyáá lę́k'eyúgo, akú bił nánsht'aashgo nádaanohwistséh ndi at'éé. 24 Nohwá naziinií dawa, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nańh bichąghášhé dawa, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłdohnii. Ítalyú daagolíínií, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłnii. 25 Bik'ehgo'ihi'nańh biłgoch'oba'íí bee nohwich'į' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE GENERAL EPISTLE OF JAMES

1 Shíí James, Bik'ehgo'ihi'nań ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń binal'a'á
nshłíni, nnee nakits'ádahyú hat'i'i iłch'ą'yú odaagohesle'ihíí nohwich'į'
k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihi'nań nohwił nlįį le', nohwiłdishnii. 2 Shik'íiyú,
iłtah at'éégo nohwich'į' nagontł'ogyúgo, baa nohwił daagozhǫǫ́ le'; 3 Díí
bídaagonołsįgo, nohwi'odlą'íí nayídntaahgo nyee ndi dahdaanołdǫh daałeeh.
4 Ái dayúweh nohwiyi' na'iziid le', áík'ehgo nohwi'at'e' nzhooníí zhą́
be'ádaanołt'ee doleeł, doo hat'íí bee dábich'į'go da. 5 Nohwitahyú dahadń
doo goyą́ą́ dayúgohíí Bik'ehgo'ihi'nań yíyókeed le', áík'ehgo baa hi'né' doleeł;
Bik'ehgo'ihi'nań dánzhǫǫ at'éégo nnee dawa daazhógo yaa yiné'hi at'éé. 6 Áń
nneehń odlą́ągo ánníí le', doo biini' nakigo da: dahadń biini' nakihń, ńch'iigo
túnteel nádidáhíí k'ehgo at'éé. 7 Nnee ágát'éhń nohweBik'ehń bich'ą'gé' doo
hat'íí ích'į' nyohodlíí da le'. 8 Nnee biini' nakihíí doo bígózįgo nagháhi
at'éé da. 9 Nnee ádaagoch'iyolba'ń Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee ízisgo at'éégo
ábi'delzaahíí bighą bił gozhǫǫ́ le': 10 Áíná' nnee ízis it'įįń ádaagoch'iyolba'go
ábi'delzaahíí bighą bił gozhǫǫ́ le': tł'oh dénzhonéhíí ánádaasdįįdhíí k'ehgo bee
ch'ígowáh doleełhíí bighą. 11 Ch'ígona'áí sidogo hagháhgo, tł'oh yiniłnéehgo
dénzhonéhíí nandéh, áík'ehgo dénzhoné n'íí ádįh: ái k'a'at'éégo nnee ízis
it'įįń t'ah dá'it'įįgo bech'ígonáh doleeł. 12 Nnee nabídi'nestąąd lę́'e ndi ąął
yitis ch'ínyááhń biyaa gozhóni at'éé: nabídi'nestąądíí ąął yitis ch'ínyáágo
dahazhį' ihi'náhi, nnee Bik'ehgo'ihi'nań bił daanzhóni yaa yiden'áánníí, baa
didot'aał, gonneegee ch'ah hobįįhíí k'ehgo. 13 Nnee ła' nabídi'nestąąd lę́'eyúgo,
Bik'ehgo'ihi'nań nashínestąąd, doo nii da le': Bik'ehgo'ihi'nań doo nchǫ'íí
bee nahóntaah goz'ąą da, ła'íí áń doo hadń nayíntaah da: 14 Nnee daantį́įgee
dénchǫ'go ágot'eehíí yiká hát'íínníí, ídíbiiltso'go nabídintaah. 15 Dénchǫ'go
ágot'eehíí hágot'iinníí iłtsąą hileehíí k'ehgo nchǫ'íí yiłchii: áígé' nchǫ'íí
nchaa silįįgo da'itsaahíí yiłchii. 16 Shik'íiyú, shił daanołshóni, nda'ołsii
hela'. 17 Dawahá nłt'éehíí ła'íí dawahá nzhooníí yaaká'gé' nohwaa hi'né'hi
at'éé, Bik'ehgo'ihi'nań idindláádíí Áyíílaahń bich'ą'gé' nke'né', áń doo łahgo
áná'dol'įįłi da, hat'íhíta łéhídáhgo chagosh'oh nágodleehíí doo ái k'a'at'éé
da. 18 Bik'ehgo'ihi'nań dabíí hát'į́įgo dawahá daahinaago áyíílaahíí bitahgé'
da'iłtsé nest'áń begodeyaahíí k'ehgo biyati' da'anínhi bee nádaagosiidlįįgo
ánohwilaa. 19 Áík'ehgo shik'íiyú, shił daanołshóni, nnee daantį́įgee nłt'éégo
íyésts'ąą le', yati' t'ąązhį' goz'ąągo, ła'íí ha'ashkeehíí t'ąązhį' goz'ąągo: 20 Nnee
bihashke'híí Bik'ehgo'ihi'nań binzhǫ'íí doo áíle' da. 21 Ái bighą nchǫ'zhinéégo
ágot'eehíí ła'íí doo bik'ehyú ágot'eehíí dawa k'ihzhį' ndaanołné'ná', yati'
nohwijíí biyi' k'ená'dilzéhíí nohwijíí yunne' isht'egodnt'éégo nádaagodoł'aah,
ái nohwiyi'siziinníí hasdáyinііłgo yínel'ąą. 22 Bik'ehgo'ihi'nań biyati' da'anníyú
ádaanołt'ee le', doo daazhógo dédaadołts'ago da, doo ách'į' nadaałch'aago
da. 23 Dahadń yati' daazhógo yidits'agń doo yikísk'eh at'éé dahń, nnee
ła' biká'got'íné biyi' binii' da'at'éehíí yineł'įįhíí k'ehgo at'éé: 24 Áń nneehń
ádinel'įįd hik'e dahiyaa, áígé' dagoshch'į' ánolįh n'íí yaa yisnah. 25 Dahadń
Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aaníí dázhǫ́ nłt'éhi, begoz'aaníí nnee ch'ínáyihi'níłi,
biyi' déz'iinníí dayúweh yaa higaałń, doo daazhógo íyésts'ąągo dagoshch'į'
yaa yinah daná', yati' yikísk'eh at'éehń, áń nneehń dawahá áile'íí bee biyaa
gozhǫǫ́ doleeł. 26 Dahadń nłt'éégo oshkąąh nzįná' biyati' doo yaa goyą́ągo

yałti'ń ách'į' nach'aa, áń nnéehń bi'okąąhíí doo bá begolne' da. 27 Chąghásh
bitaa ła'íí bimaa ádaadiníí, ła'íí isdzáné itsaa daanliiníí bich'į' nadaagontł'ogíí
bich'och'iniigo bitaach'ighaago, ła'íí ni'gosdzáń biká'gee nchǫ'go ágoť'eehíí
doo hayíí be'ách'íť'éégo da, ái Bik'ehgo'ihi'ǹań nohwiTaa'ń biníáł okąąh
da'aniihi, ła'íí dánzhǫǫ at'éhi at'éé.

2

1 Shik'ííyú, Jesus Christ nohweBik'ehń, bich'ą'idindíni, daahołdląągo
nnee doo ił'anigo baa natsídaałkees. 2 Nnee ła' óodo bee bigan bik'en'áné
gólíni, ła'íí bidiyágé nłt'éhi bik'isilaago dała'adzaagee ha'ayááyúgo, ła'íí nnee
tét'iyéhi bidiyágé dénchǫ'éhi yee ha'ayááyúgo: 3 Nnee bidiyágé nłt'éhihíí
zhą bich'į' ádaanołt'eego ágádaabiłdołnii, Dząągé' nłt'éégee dahńdaa; áíná'
nnee tét'iyéhíí ágádaabiłdołnii, Da'áígee síńzįį, dagohíí, Shikeeyú ńdaa:
4 Ágádaanołt'eeyúgoshą' ła' dá'ich'į'go, ła'íí itisgo łanatsídaałkees, nchǫ'go
natsídaałkeesgoshą' aayádaałti'ihíí daałeeh? 5 Shik'ííyú, shił daanołshóni,
ídaayesółts'ąą, Bik'ehgo'ihi'ǹań ni'gosdzáń biká' ágoť'ee zhinéégo tédaat'iyéhíí
da'odląąhíí yee ízisgo da'it'įį doleełgo haiyinil, ła'íí bilałtł'áhgee begoz'aaníí
daabíyéé doleełgo haiyinil, ái Bik'ehgo'ihi'ǹań yił daanzhoonií yaa goden'ą́ą.
6 Áíná' nohwíí tédaat'iyéhíí doo bił da'ołtag da ląą. Nnee ízis it'iiníísha'
isná daanohwidil'įį? Da'ái yáná'iti'hé yunee'shą' odaanohwinihiyood?
7 Da'ái nłt'éégo bee nohwi'dojíihíísha' dénchǫ'go yaa yádaałti'? 8 Nant'án
yegos'aanií Bik'ehgo'ihi'ǹań biyati' bek'e'eshchiiníí gáníígee, Na'ashhahgé'
gólíínií nił nzhǫǫ le', dáni ídił njǫǫhíí k'ehgo, niihíí da'anii bikísk'eh
ádaanołt'eeyúgo nłt'éé: 9 Áíná' nnee ił'anigo baa natsídaałkeesyúgo nchǫ'go
ałt'į́į, begoz'aanií yitis hadaadiltaałíí k'ehgo ádaałt'įį bídaagonołsį. 10 Dahadń
begoz'aanií dawa yikísk'eh at'éé ndi dała'ágo iłsiihyúgo, begoz'aanií dawa
yiłsiih hileeh. 11 Ch'a'o'ǹéhíí bee ałǹéh hela', niihíí, Dahadń zołhéé hela',
nii ałdó'. Ch'a'o'ǹéhíí doo bee áłdzaa daná' dahadń zeezołhįį lę'eyúgo,
begoz'aanií yitis hadiltaałíí nleeh. 12 Begoz'aanií nnee ch'ínáyihi'niiłíí
nnee bee baa yáda'iti' doleełíí k'ehgo yádaałti', ła'íí ái k'ehgo ádaanołt'ee.
13 Doo bił goch'oba' dahń doo baa goch'oba' dago baa yá'iti' doleeł; áíná'
iłgoch'oba'íí aayá'iti'íí yee itisgo at'éé. 14 Shik'ííyú, nnee ła', Oshdląą, niiná'
Bik'ehgo'ihi'ǹań biyati' doo yikísk'eh at'éé dayúgo, hat'íí yit'į́į áíná'? Ya' ái
odląąhíí hasdábiłteeh née? 15 Kok'isn dagohíí kolah bidiyágé édįhná' dajįį
biigha dáshiná'naghaaná', 16 Nohwíí ła' bich'į' gádołniiyúgo, Ilch'į'gont'éehíí
bee nannaa, sínzilgo, ła'íí násínłdįįdgo nannaa; áíná' dawahá yídn nlįįhíí doo
baa nné' dayúgo; hat'íí bee nzhǫǫ? 17 Áík'ehgo ko'odlą' zhą́ gólį́įyúgo, doo
bikísk'eh ách'íť'éé dayúgo, doo hat'íí ká áile' da, daztsáni k'a'at'éé. 18 Dahadń
gánníí doleeł, Ni ondląą, áíná' shihíí shi'odlą' yikísk'eh ánásht'įįh: ondląąhíí
shił ch'í'nah ánle' yikísk'eh ánt'įįłíí da'ádįhgo, áík'ehgo shíí oshdląąhíí
yikísk'eh ánásht'įįłíí bee nił ch'í'nah áshłe'. 19 Bik'ehgo'ihi'ǹań dała'á nlįįgo
hondląą; ái nłt'éé: ch'iidn daanlíni ałdó' da'odląąná' ńdaaldzidgo daaditłid.
20 Áíná' nnee doo goyą́ą dahi ńlíni, ko'odlą' golį́į ndi doo bikísk'eh ách'íť'éé
dayúgo doo begolne' da, daztsáni k'a'at'éé, ya' ái doo bígonłsį́ da née?
21 Hat'íhíta be'okąąhíí biká' dahi'niiłgee Abraham, nohwitaa n'íí, biye' Isaac
Bik'ehgo'ihi'ǹań yaa yinłtįįná'shą', ánát'įįdíí bee Bik'ehgo'ihi'ǹań, dábik'ehyú
át'éhi biłnniid? 22 Bígosíńłsįįd née, bi'odlą'íí ła'íí yikísk'eh at'éehíí dała' na'iziid,
bi'odlą'íí yikísk'eh at'éehíí bee łalzaa. 23 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'ǹań biyati'
bek'e'eshchiiníí, Abraham Bik'ehgo'ihi'ǹań yosdląąd, áík'ehgo bi'odlą'híí
bighą dábik'ehyú át'éégo bá hótag, nii lę'ehíí begolzaa: áígee Bik'ehgo'ihi'ǹań

bit'eké daabiłch'iɲiigo daach'ozhíí lę'e. 24 Áík'ehgo bídaagosołsį̨įd, doo bi'odlą' zhą́ bee Bik'ehgo'ihi'ɲań binadzahgee nɲee dábik'ehyú áť'éé da, áíná' yikísk'eh ádaaťeehíí ałdó' bee Bik'ehgo'ihi'ɲań binadzahgee dábik'ehyú áť'éé. 25 Da'ágáť'éégo Ráhab, isdzán nanť'į' nagháhi n'íí, ch'iɲii nai'aahíí ha'áyíílaa, áígé' łahyúgo ch'ínádais'a'ná', ánáť'į̨įdíishą' bee dábik'ehyú áť'éé biłdo'ɲiid? 26 Kots'í koyi'siziiníí ádį̨hyúgo daats'iztsąą, áí k'a'aťéégo ko'odlą', bikísk'eh ách'íť'éehíí ádį̨hyúgo, doo haťíí ká áile' da.

3

1 Shik'ííyú, hołą́ągo iłch'ígó'aahíí daałeeh hela', iłch'ídaagonťeehíí itisgo nyeego nohwaa yá'iti' doleeł bídaagonołsį̨híí bighą. 2 Daanohwigha ł́ą́ągo ndaahiilziih. Dahadń yałti'gee doo iłsiih dahń nɲee dázhǫ́ nłt'éhi nlį̨į, nłt'éégo áyíłsį, bits'í dawa da'á̱nííyú ánáť'į̨įł. 3 Ł́į́ bizaa'áh bá ádaagohiidle' nohwik'ehgo naghaahíí bighą; áík'ehgo bits'í dawa bee daahiidlo'. 4 Tsina'eełíí ałdó' baa natsídaałkees, dázhǫ́ nchaa ndi, ła'íí nawode ńch'iidíí aná'oł ndi, benal'eełíí dázhǫ́ áłch'íséhi bee na'ił'eełíí dahát'į́yú yidił'eeł. 5 Da'ágáť'éégo kozaadíí áłch'ísé ndi ízisgo ágoťeehíí yee áda'odlíígo yałti'. Gochaago godnlch'il goz'áni kǫ' ałch'íséhi bee bikǫ' do'ɲil ląą́! 6 Kozaadíí kǫ' do'ɲilíí k'a'aťéé, ni'gosdzáń biká' nchǫ'íí dawa bik'ehyú áť'éhi k'a'aťéégo nohwits'í biyi' itah nlį̨į; kots'íhíí dawa yiłchǫǫh; ch'iidn bikǫ' diltłi'íí bich'ą́'gé' kǫ' bee bikǫ' do'ɲilgo ch'idehezɲa'gé' nch'ihenɲa'zhį' yikǫ' da'diɲil. 7 Tsétahgo daagolíínííí iłtah at'éhihíí, dlǫ́', tł'iish, túnteel biyi' daagolíínííí daabi'dilzhǫǫ, ni'gosdzáń biká' nɲee daabiłshǫǫ: 8 Áíná' doo hadń kozaad yołshǫ́ǫh at'éé da: nchǫ'go doo nehe'náhi at'éé da, ła'íí dázhǫ́ bik'asda' nchǫ'. 9 Kozaad bee Bik'ehgo'ihi'ɲań nohwiTaa'ń áshǫǫd daabiłn'ɲii; da'áí bee nɲee, Bik'ehgo'ihi'ɲań k'ehgo ádaaszaahi, yati' bee daahónkaał. 10 Da'áí kozé'íí bich'ą́'gé' yati' nłt'éhi ła'íí yati' nchǫ'i bee hagohiighá́h. Shik'ííyú, díí doo ágáť'éé da le'at'éhi. 11 Ya' ni'gé' túháĺį́gee tú nzhǫǫhíí ła'íí tú nk'ǫǫzhíí dała' haĺį́ née? 12 Shik'ííyú, ya' tsį, figs holzéhi, olives náyinłt'į́, dagohíí dasts'aa figs náyinłt'į́ née? Áí k'a'aťéégo tú nk'ǫǫzhíí háĺį́gee tú nzhooníí doo háĺį́ da. 13 Nohwitahyú hadń goyą́ągo bił ígózį? Bi'at'e' nłt'éehíí be'ánáť'į̨łíí ch'í'ɲah áyíłsį le', igoyą' doo t'ąązhį' yáná'iti' dahíí ye'at'éé. 14 Nohwijíí yuɲe' nohwił daagoshch'íí'go dánohwízhą́ nłt'éehíí ádá hádaałť'į̨yúgo, ła'íí dashízhą́ itisgo ánshť'eego daanołsiyúgo, doo ádaa da'ołdlíí da le', doo ách'iɲiiyú ách'iɲe' dayúgo łé'ił́choohi at'éé. 15 Ídiłgo ch'idzaaníí doo yaaká'gé' nke'né' da, dá ni'gosdzáń biká' benagowaahi, dakó ko'at'e'íí bik'ehgo, ch'iidn binanťa' bich'ą́'gé'hi at'éé. 16 Dabízhą́ nłt'éehíí ádá hát'į́híí, ła'íí dashízhą́ itisgo ánshť'eego nzį̨híí goĺį́gee doo nkegohen'ą́ą́ da doleeł, ła'íí nchǫ'go ágoť'į̨įhíí dawa begoz'ąą. 17 Áíná' yaaká'gé' igoyą'íí díí k'ehgo at'éé, dázhǫ́ nłt'éé, bił nkegohen'ą́ą́, dawa bich'į' ch'izhǫ́ǫ́, doo ádił k'a'ách'íť'éé da, dázhǫ́ koł goch'oba', ła'íí nłt'éégo ánáda'ch'ol'į̨įłgo, doo ił'anigo baa nach'ítsikeesgo da, doo koká' zhą́ gózhǫ́ǫ́go da. 18 Nɲee nkegohen'ą́ągo ádaagołsiníí k'eda'dile'go dábik'ehyú ách'íť'éehíí binesťą' goleeh.

4

1 Hat'íí bighą iłch'į' nadaagonołkaad, ła'íí nohwitahyú iłch'į' hadaashkeed? Nohwiyi' dawahá nchǫ'íí biká hádaałt'iiníí nohwiyi' iłch'į' na'iziidhíí bighą go'į́į́. 2 Hat'íhíta nchǫ'íí ch'éh hádaałť'į̨įhíí bighą nada'ołtseed: hat'íhíta naaniyú daabíyéehíí ádá hádaałť'į̨įná' doo nádaadołné' dahíí bighą iłch'į' hadaashołkeed, ła'íí iłch'į' nadaagonołkaad: doo daahołkéedgo da'ołką́ąh dahíí bighą doo nádaadołné' da. 3 Dánohwízhą́ ádá hádaałť'į̨įhíí biká da'ołką́ąhíí bighą doo nohwaa hi'né' da. Ágáť'éégo da'okąąhíí doo bik'eh

da. 4 Nant'į' nakaiyíí k'a'at'éégo ádaanołt'éhi, ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí nohwił daanzhǫǫyúgo Bik'ehgo'ihi'nąń yik'edaannįihi ádaanołt'ee, ya' doo bídaagonołsį da née? Áík'ehgo dahadń ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí zhą́ bił nzhoonií Bik'ehgo'ihi'nąń yik'ennįihi ádilne'. 5 Ya' Bik'ehgo'ihi'nąń biyati' bek'e'eshchiiníí ánííhíí doo bighani golį́į́ dago gánííi daanołsį née, Ya' Holy Spirit nohwiyi' golíínií nchǫ'íí hát'į́į́ née, dawahá ádá hát'į́į́ née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. 6 Áíná' Bik'ehgo'ihi'nąń biłgoch'oba'íí itisgo nohwaa daihiné'. Ái bigha gánííi, Ádaa da'odlíihíí Bik'ehgo'ihi'nąń bich'á'zhį' at'éé, áíná' ádaa goch'iyolba'íí Bik'ehgo'ihi'nąń biłgoch'oba'íí bee daayich'onii. 7 Ái bigha Bik'ehgo'ihi'nąń baa ádaa deinołt'aah. Ch'iidn nant'án bidah ádaanołt'ee, áík'ehgo nohwich'á' nádilyeed. 8 Bik'ehgo'ihi'nąń ałhánégo bit'ahgo daanołį́į́, áík'ehgo bíí ałdó' ałhánégo nohwit'ahzhį' nlíni at'éé. Nchǫ'go ádaanołt'eehíí, nohwigan tádaałgis: nnee biini' nakihíí daanołíni, nohwijíí daanzhǫǫgo ádaałe'. 9 Doo nohwił daagozhǫǫ́ dago daałchag, chaał nahisółtą́ą le': nohwidloh n'íí daałchago ánádaałdle', nohwił gozhóónií doo nohwił anii dago ánádaałdle'. 10 NohweBik'ehń binadzahgee ádaa daagoch'olba', áík'ehgo hadag ádaanohwile'. 11 Shik'ííyú, doo aayánáltihíí ádaadoł'į́į́go dénchǫ'égo łaa yádaałti' da. Hadń bik'isn yí'iłtahyúgo, dagohíí bik'isn dénchǫ'égo yaa yałti'yúgo, Bik'ehgo'ihi'nąń yegos'aaníí yí'iłtah ła'íí dénchǫ'égo yaa yałti': Bik'ehgo'ihi'nąń yegos'aaníí baa yáńłti' lę́'eyúgo, begoz'aaníí doo yikísk'eh áńt'ee da, áíná' aayałti' ihíí ńlį́į́. 12 Begoz'aaníí áyíílaahíí dała'á nlį́į́, da'áń ałdó' hasdáhiniiłíí yínel'ąą, ła'íí da'ílíí yiłchiigo yínel'ąą: áíná' hat'íí ńlį́į́ ńńzį́go aayánáltihíí ádńl'į́į́go nnee ła'ihíí baa yáńłti'go? 13 Są́ą'a, nohwíí gádaadołniihíí, Díí jį́į́ dagohíí iskąą ákú kįh goznilyú nkáh, akú dała'á nohwełegodáh, nada'iilnii ła'íí nohwaa nada'iiniigo, áík'ehgo bestso nohwá ígowáh, daadołnii: 14 Ndi iskąą ágonéhíí doo bídaagonołsį daná' ádaadołnii. Nohwi'ihi'na' hat'íí át'éé? Áád nahinago dét'įh hiłtséhgé' da'ádįhíí k'ehgo ádaanołt'ee. 15 Áíná' gádaadołniigo nłt'éé, NohweBik'ehń hat'į́įyúgo daahii'naa doleeł, áík'ehgo díí ádaahiidle', dagohíí ái ádaahiidle', daadołniigo. 16 Doo ágádaadołnii dayúgo ádaa da'ołdlíígo yádaałti': ágát'éégo yá'iti'íí nchǫ'íí át'éé. 17 Dahadń áígee ách'ít'éehíí yígółsį ndi doo ágát'éé dahń nchǫ'íí bá hileeh.

5

1 Są́ą'a, ízis da'ołt'iiníí, daałchag ła'íí daadołwosh, iniigodilnéhíí bee nohwiká' ngowáhíí bigha. 2 Bee ízis da'ołt'iiníí daanłdzid, ła'íí nohwidiyágéhíí doolé daayiyąą. 3 Nohwi'óodo ła'íí béshłigai daadichii; ái bidichiihíí nohwaa nagolni' doleeł, ái kǫ' diltłi'híí k'ehgo nohwitsį' yiyąą doleeł. Dawahá łáń da'íli į́híí iké'yú náhilkaahíí bigha iłch'į' nadaasołné'. 4 Są́ą'a, daanohwini' biyi' ihigeshgo nnee nada'iziidíí daayółbį́ił n'íí t'ąązhį' bich'á' daahónołtą'íí nohwich'á' daadilwosh: nnee daahigeshíí daachagíí Bik'ehgo'ihi'nąń, nnee doo náhóltagyú biNant'a'íí, yidezts'ąą. 5 Ni'gosdzáń biká' ízis da'ołt'iiníí ła'íí gonedliiníí zhą́ bee daahinołnaa ni'; ádeenisołk'ah, magashi bidinesk'ahgo siideehíí k'ehgo, k'adíí na'itseedíí biká' ngonyáá. 6 Nnee dábik'ehyú át'éehíí zideego bá nadaagoso'ąągo daazesołhį́į́; do nohwidag at'éé dago. 7 Áík'ehgo shik'ííyú, nohweBik'ehń nadáhzhį' biba' nohwił nkedaagohez'ąą le'. Są́ą'a, k'edileehíí ni'gosdzáń bich'á'gé' nest'ą' łáń ílíni bił nkegohen'ą́ągo yiba' sidaa, da'iłtsé ła'íí iké'zhį'go nanágoltąązhį'. 8 Nohwíí ałdó' nohwił nkedaagohez'ą́ą le'; nohwijíí nłdzilgo ádaałe': nohweBik'ehń nadáhgee ngowáhíí bigha. 9 Shik'ííyú, doo łída'ołtah da, doo nohwá ndaago'aah da doleełhíí bigha; są́ą'ą, ndaago'a'íí ch'é'ítiingee sizį́į́. 10 Shik'ííyú, Bik'ehgo'ihi'nąń binkááyú

nada'iziidíí nohweBik'ehń bizhi' bee yádaałti' n'íí, biniidaagonłt'éehíí bił nkedaagohez'ąąhíí nohwił ch'ídaago'aahgo bikísk'eh ádaanołt'ee le'. 11 Sáą́'ą, nłdzilgo nazįį n'íí bił daagozhóónííbaa natsídaahiikees. Job holzéhi nłdzilgo sizįį n'íí baat'ídaanohsį, biniidaagodelzaahíí bikédé'go nohweBik'ehń baa nách'ozbaadíí yídaagołsį; nohweBik'ehń dázhǫ́ aatét'íi ła'íí bił goch'oba'hi at'éé. 12 Shik'íiyú, díínko bee itisgo ádaanołt'ee le', doo yaaká' bee nohwitł'a dahnádaadidołn̲iih da, doo ni'gosdzáń bee da, doo ła'ihíí bee da; áíná', Ha'aa, daadołn̲iigo da'an̲ii ádaadołn̲ii le'; dahyúgohíí dánko nohwaa yá'iti' doleeł. 13 Nohwitahyú ła' biniigonłt'éé née? Áń okąąh le'. Ła' bił gozhǫ́ǫ́ née? Bik'ehgo'ihi'n̲ań ya'ahénzigo ido'aał le'. 14 Nohwitahyú ła' nezgai née? Ínashood yánazíni yiká ádaan̲ii le'; áí nohweBik'ehń bizhi'íí binkááyú ik'ah yił yediln̲íihgo bá da'okąąh le': 15 Áík'ehgo odlągo okąąhíí bee nezgaihíí nadzíih, áík'ehgo nohweBik'ehń hadag ánábidodlíił; ła'íí nchǫ'go adzaa lę́'eyúgo, binchǫ'íí bá da'izlíné ánádoln̲iił. 16 Nda'ołsiihíí baa łił nadaagołn̲i', ła'íí iłdenáágo łáda'ołkąąh, áík'ehgo nádaanohwi'dilziih. Nn̲ee dábik'ehyú at'éehíí bijíí dawa bee okąąhgo dázhǫ́ bedełníí. 17 Elías nn̲ee dá nohwíí k'a'at'éhi nlįį lę́'e, áń, Doo nagołtįį da le', n̲iigo bijíí dawa bee oskąąd: áík'ehgo ni'gosdzáń biká' dá doo nagołtįįhé taadn łegodzaagé' gostáń dahiitąą. 18 Áígé' ná'oskąądgo yaaká'gé' nkegonłtą́ą́, áík'ehgo ni'gosdzáń biká' nest'ą' nádaagozdl̨íį́. 19 Shik'íiyú, nohwitahyú ła' da'an̲ii ágot'eehíí yich'á' nyááyúgo, ła' t'ąązhį' yił nnat'áázhyúgo; 20 Díínko yígołsįįh le', nchǫ'go at'íįhń bi'at'e' nyihesiihgé' dahadń t'ąązhį' yił nnat'áázhń, áń da'itsaah bich'á'gé' biyi' siziinií hasdábidołteeł, áík'ehgo nchǫ'íí łą́ągo yiłegodihoził.

THE FIRST GENERAL EPISTLE OF PETER

1 Shíí Peter, Jesus Christ binal'a'á nshłíni, nnee nanidí' daanlį̨įgo iłts'ą'yú Póntus, Galátia, Cappadócia, Asia, ła'íí Bithýnia daagolzeeyú odaagohesle'ihíí bich'į' k'e'eshchii, 2 Nohwíí, Bik'ehgo'ihi'nąń nohwiTaa dabíntsé nohwídaagołsį̨go hanohwihezn̄il, ła'íí Holy Spirit hadaanohwidezlaago, Jesus Christ bikísk'eh ádaanoht'eego, ła'íí bidił bee nohwik'í daidiłta' doleełgo hanohwihezn̄il: Bik'ehgo'ihi'nąń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą'dí' iłch'į'gont'éehíí dayúwehégo bee nohwá ígohigháh le'. 3 Bik'ehgo'ihi'nąń, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, ba'ihégosį le', áń biłgoch'oba'íí an'odaazliinií bee Jesus Christ daztsą̨ądí' naadiidzaahíí biláhyú áníidégo nádaagosiidlį̨į, áík'ehgo yaaká'yú gózhóónií ndaahóndliihíí doo nohwits'ą' bech'ígowáh dago biká daadéet'į̨įh. 4 Bik'ehgo'ihi'nąń bits'ą'dí' daanohwíyéé doleełi, doo da'ílíí hileeh dahi, doo hichǫǫh dahi, doo bech'ígonáh dahi, yaaká'yú nohwá nano'nįí, 5 Nohwi'odlą' golį́į́híí bighą Bik'ehgo'ihi'nąń binawod bee nłt'éégo nohwin̄ádéz'į̨į, hasdáhiikáhíí ą̨ałłalzaazhį', áí nohwá iłch'į'ilzaago nnágodzaago ch'í'n̄ah ádoln̄iił. 6 Áí bighą, k'adíí dét'įhézhį' iłtah at'éégo nanohwi'dintaahgo nohwiniidaagonłt'éé lę́k'e ndi dázhǫ́ nohwił daagozhǫ́ǫ́: 7 Nanohwi'dintaahíí bee nohwi'odlą' nłdzil shįhíí nabí'dintaah; óodo kǫ' bee bitádil'eeł, óodo da'ílíí hileeh, áídá' nohwi'odlą'íí óodo bitisgo ilį́į́; áík'ehgo nohwi'odlą' nłdzil bígóziyúgo, Jesus Christ nádzáágo nohwa'ihéndzį̨go, daanohwidnłsį̨go, ła'íí nohwits'ą'idindlá́ád doleeł: 8 Christ doo hwahá daahołtséh da ndi nohwił daanzhǫǫ; k'adíí áń doo daah'į́į́ da ndi daahohdlą̨ągo nohwił daagozhǫ́ǫ́, nohwił gozhóónií doo hagot'éégo baa na'gon̄i' dago yaaká'yú idindlá́ádíí k'a'at'éé: 9 Dayúweh nohwi'odlą' bee nasozi̱i̱yúgo nohwiyi'siziinií hasdakáh. 10 Áí hasdách'igháhíí bee Bik'ehgo'ihi'nąń nohwaa ch'oba' doleełíí, dabíí binkááyú nada'iziidi n'íí yaa nadaagosn̄i'; áí hasdách'igháhíí yiká na'ódaadiłkid, ła'íí dázhǫ́ yídaagołsį̨įh hádaat'į̨įgo nadaayiłkaah lę́k'e: 11 Bik'ehgo'ihi'nąń binkááyú nada'iziidi n'íí Christ biSpirit daayigoyiłíni dabíntsédá' Christ biniigodiln̄e'íí yaa nagosn̄i', ła'íí bikédí'go bits'ą'idindlá́ádíí ałdó' yaa nagosn̄i', áík'ehgo hagot'éégo ágodon̄iiłíí, ła'íí da'os'ah ágodon̄iiłíí yiká na'ódaadiłkid lę́k'e. 12 Holy Spirit yaa nagosn̄i' n'íí, doo áí goldohíí biyi' ánágot'į̨įł da doleełgo, áídá' díí goldohíí biyi' ágon̄e' doleełgo Bik'ehgo'ihi'nąń binkááyú nada'iziidi n'íí bich'į' ch'í'n̄ah ágolzaa, áík'ehgo k'adíí da'áí bee nohwił na'gon̄i', nn̄ee Holy Spirit yaaká'dí' nkenł'a'íí biláhyú yati' baa gozhóni yee nohwich'į' yádaałti'íí, da'áí yee nohwił nanádaagoln̄i', áí Bik'ehgo'ihi'nąń binal'a'á yaaká'yú daagolíínií yídaagołsį̨įhgo hádaat'į̨į. 13 Áí bighą nohwiini' ładaahłe', ídaa daagonohdzą̨ą le', Jesus Christ nádzáágo Bik'ehgo'ihi'nąń biłgoch'oba'íí nohwíyéé doleełíí dángont'i'zhį' ndaahołíí; 14 Chą̨ghášhé da'dits'agíí k'ehgo ádaanoht'ee le', Bik'ehgo'ihi'nąń doo hwahá bídaagonołsį̨įh dadá' nchǫ'íí zhą́ hádaaht'į̨į n'íí doo dayúweh be'ádaanoht'ee da le': 15 Áídá' Bik'ehgo'ihi'nąń, nohwich'į' ánn̄iidíí, godilzi̱hgo at'éehíí k'ehgo nohwíí ałdó' nohwi'at'e'íí dawa bee daagodinołsį le'; 16 Gán̄íígo bek'e'eshchį̨įhíí bighą, Shíí dilzinihíí nshłį̨į; áík'ehgo nohwíí ałdó' daagodinołsį le'. 17 Bik'ehgo'ihi'nąń doo hadíń yik'izhį' at'éégo da, nn̄ee daantį́į́gee hagot'éégo ádáát'į̨įdíí yee yándaago'a', áń nohwiTaa daabiłdohn̄iigo nádaahohkąą́hyú bédaałdzidgo daadinołsį le', ni'gosdzáń biká' daagonohłį̨įdá': 18 Díí bídaagonołsį le', doo ánídá' daanohwitaa n'íí bi'at'e' nohwił ch'ídaiz'ą̨ą n'íí doo nt'é da, áídá'

ái biyi'dí' nanánohwi'dihezn̲ii, Béshłigai ła'íí ódodo da'ílíí hileehi doo bee nanánohwi'dihezn̲ii da; 19 Áídá' Christ bidił łáń ílíni bee, áń dibeł̨į́ bizhaazhé doo baa dahgoz'áni da, doo hayú baa daats'idiłhił dahíí k'a'at'éégo nlį̨į: 20 Áń ni'gosdzáń doo hwahá nnit'aa dadá' habi'doltį̨, áík'ehgo da'iké'yú ngonyáágee nohwá ch'í'n̲ah alzaa, 21 Christ biláhyú Bik'ehgo'ihi'n̲ań daahohdląą; Christ daztsą̨ądí' Bik'ehgo'ihi'n̲ań naadiidzaago ábíílaa, ła'íí bee bits'ą́'idindláádíí baidin'ą́ą́, áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań daahohdląągo bits'ą́'dí' nłt'éehíí ndaahołíí doleeł. 22 Doo daazhógo da, áídá' da'an̲iigo nohwik'isyú nohwił daanzhǫǫ doleełgo Holy Spirit biláhyú da'an̲ii ágot'eehíí bikísk'eh ádaanoht'eehíí bee nohwiyi'siziiníí nzhǫǫgo ádaahłaa, áík'ehgo nohwijíídí' dázhǫ́ łił daanohjǫǫ le': 23 Da'ílíí hileehi doo bee áníidégo nádaagosohdlį̨į da, áídá' doo da'ílíí hileeh dahi bee nádaagosohdlį̨į, Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' hin̲áhi ła'íí dahazhį' begoldohi bee nádaagosohdlį̨į. 24 Nn̲ee dawa tł'oh k'ehgo ádaat'ee, ła'íí nn̲ee zhin̲éégo ízisgo ágot'eehíí ch'il dénzhonéhíí k'ehgo ádaat'ee. Tł'ohíí daaniłné, ła'íí ch'il dánzhonéhíí n'íí nanihidéh: 25 Áídá' nohweBik'ehń biyati' dahazhį' begoldohi at'éé. Díí yati'íí bee nohwich'į' yáná'itihíí, yati' baa gozhóni at'éé.

2

1 Da'oh'n̲i'íí, nadaahch'aahíí, nzhóni ádaadoł'iiníí, ła' bíyéehíí ídáhádaaht'iiníí, ła'íí nchǫ'go yádaałti'íí dawa k'ihzhį' ndaagodinoh'aahgo, 2 Mé' áníi gozlíni ibe' yídį̨h daanlį̨įhíí k'ehgo, Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati', ibe' nłt'éhi, bídį̨h daanohłį̨į, bee daanołseeł doleełhíí bighą: 3 NohweBik'ehń biłgoch'oba'íí iłk'idá' daasolį̨hgo. 4 Áń bich'į' nnohkáh, áń tséé hin̲aahíí k'ehgo nlį̨į, nn̲ee doo hádaabit'į̨ da ndi łáń íl̨į́go Bik'ehgo'ihi'n̲ań habiłtį̨į. 5 Nohwíí ałdó' tséé hin̲áhi daanohłį̨įhíí k'ehgo kį̨h godiyini doo hit'į̨ dahíí nohwee ágóln̲e', okąąh yedaabik'ehíí daadilzini daahłeehgo, Bik'ehgo'ihi'n̲ań baa hi'n̲iiłhíí k'ehba'ihédaanhsį̨go daahohkąąh, ái Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihi'n̲ań bił dábik'eh. 6 Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' bek'e'eshchiiníí biyi' gán̲íí, Isąą, Siongee hágon'ą́ągee tséé dantsé si'aaníí nnish'aah, łáń íl̨į́go haltíni, ái tséehíí Christ nlį̨į: áík'ehgo dahadíń bosdląądíí doo hant'é yik'e ídaayándzį̨ da doleeł, n̲ii. 7 Ái bighą áń daahohdlaaníí nohwich'į' łáń íl̨į́: áídá' doo da'odląą dahíí bich'į́'go tséé kį̨h ádaagole'íí yó'odaisn̲e'i n'íí hágon'áágee dantsé si'aaníí silį̨į, 8 Doo da'odląą dahíí yséé bighą nach'igeehíí, tséé ts'iztałgo nach'ikaadíí silį̨į, Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' doo daach'idits'ag dahíí bighą nach'iniidéh; díí yee bángon'ą́ąhi ádaach'it'ee. 9 Áídá' Bik'ehgo'ihi'n̲ań, godiłhiłdí' dabíí bits'ą́'dí' díyat'éégo idindláádzhį' nohwiká ánn̲iidíí, ízisgo ye'at'éehíí ch'í'n̲ah ádaanołsį doleełhíí bighą nohwíí daałinolt'į̨łíí hanohwi'dihesn̲ilhi ádaanoht'ee; nadaant'án okąąh yedaabik'ehíí daanohłį̨į, nohwinant'a' dała'áhíí daanohłį̨įgo daagodinołsini, Bik'ehgo'ihi'n̲ań bíyéé daanohłį̨į: 10 Łahn doo Bik'ehgo'ihi'n̲ań bíyéehíí daanohłį̨į da, n'íí k'adíí bíyéé daanohłį̨į: łahn Bik'ehgo'ihi'n̲ań doo nohwaa ch'oba' da, n'íí k'adíí nohwaa ch'oba'. 11 Shił daanohshóni, díí ni'gosdzáń biká'zhį' nanidí' nakaihíí ła'íí dét'į̨hézhį' kú nakaihíí k'ehgo daanohłį̨įgo, nádaanohwoshkąąh, nohwits'í bich'į' zhin̲éégo nchǫ'i zhą́ hádaaht'iiníí bits'ą́'zhį' ádaanoht'ee, nohwijíí yun̲e' nłt'éhihíí nchǫ'íí bich'į' nagonlkaad; 12 Doo Jews daanlį̨į dahíí binadzahgee nohwi'at'e' nłt'éégo ádaanołsį: áík'ehgo doo bik'ehyú ánádaaht'į̨ł da, daan̲iigo nohwída'iłtah ndi nłt'éégo ánádaaht'į̨łíí daayo'į̨įgo Bik'ehgo'ihi'n̲ań ya'ihédaanzį doleeł, áń baa nyááhíí bijį̨į. 13 NohweBik'ehń bíyéé daanohłį̨įhíí bighą nn̲ee yenagos'aaníí dawa bikísk'eh ádaanoht'ee: ízisgo nant'án, áń ízisgo at'éhi nlį̨įgo daadohts'ag; 14 Nant'ánchań daanliiníí

ałdó' daadohts'ag, áí doo bik'ehyú ánádaat'ijł dahíí biniidaagodilne'go, ła'íí dábik'ehyú ánádaat'ijłíí nłt'éégo ánádaaht'ijł daayiłniigo ízisgo nant'án nohwich'į' yił'aa. 15 Díí Bik'ehgo'ihi'nań nohwá hát'ij, dábik'ehyú ádaaht'iinií bee nnee doo daagoyąą dahíí, nt'é yaa yádaałti'íí doo yídaagołsį dahíí, doo nt'é daanii dago ádaahłe': 16 Jews bich'į' begoz'aanií doo dayúweh bi'isna' daanohłij da; da'ágát'éé ndi dawa nohwá bił ch'í'otąąhíí doo nohwinchǫ'íí bił yaa nadaasołtsooz da, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań bánada'ohsiidíí daanohłijgo daahinohnaa. 17 Nnee dawa daadinołsį le'. Odlą' bee nohwik'isyú daanliinií nohwił daanzhǫǫ le'. Bik'ehgo'ihi'nań daadinołsįgo bédaałdzid le'. Ízisgo nant'anhíí daadinołsį le'. 18 Nada'ohsiidíí, nohwinant'a' daanliinií dawa bee daadinołsįgo daadohts'ag; daanzhoonií ła'íí doo hago ádaat'ij dahíí doo áí zhą da, áídá' hadaashkeehíí ałdó' daadohts'ag. 19 Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee nłt'éégo ách'ídzaago ídégoch'ilziyúgo, áídá' doo nchǫ'go ách'ídzaa da ndi koniigodilne'go nye'i ch'idits'ago bidag ách'ít'ééyúgo, Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee dábik'ehyú ách'ít'éé. 20 Nchǫ'go ádaahdzaahíí bighą nohwiniigodelzaahíí bidag ádaanoht'eeyúgo, ya' áí Bik'ehgo'ihi'nań bił nzhǫǫ nee? Dah. Áídá' dábik'ehyú ádaaht'ij ndi nohwiniigodelzaago bidag ádaanoht'eeyúgohij, áí Bik'ehgo'ihi'nań bił nzhǫǫ. 21 Ágát'éégo nohwiniidaagonłt'éehíí bighą Bik'ehgo'ihi'nań nohwich'į' ánniid: Christ nohwá biniigodelzaa, áík'ehgo shedaanołt'ee le', nohwiłnii: 22 Áń doo nchǫ'go adzaa da, nach'aago yá'iti'íí doo bizé'dí' diits'ag da: 23 Áń nnee yati' bee daabokáał ndi bíí doo t'ąązhį' yati' yee okáał da: áń biniigodelzaa ndi goyéégo nohwich'į' godish'aah doo nii da; ndihíí Bik'ehgo'ihi'nań dábik'ehgo aayałti'ihíí yaa ídet'ąą lęk'e: 24 Áń nohwinchǫ'íí dabíí bits'í ída'áyiidlaago tsį'iłna'áhi yiká' daztsąą, néé nohwinchǫ'íí bich'į' dasiitsąądá' dábik'ehyú ágot'eehíí bich'į' daahin'naa doleełhíí bighą: nohwá habi'doltsazíí bighą nohwinchǫ'íí bits'ą'zhį' nádaahdzii. 25 Dibełíį ch'a'onałsąąhíí k'ehgo ádaanoht'ee ni'; k'adíí t'ąązhį' dibełíį Nanyoodihíí baa nánohkai, áń Christ nlįįgo nohwiyi'siziinií Yinádéz'iinií nlįį.

3

1 Da'ágát'éégo isdzáné daanohłíni, nohwiką' daadohts'ag; áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań biyati' doo yikísk'eh ádaat'ee dayúgo, doo nt'é daabiłdohnii da ndi, nłt'éégo ádaanoht'eehíí bee da'odląą daaleehgo daahonołbįįh doleeł; 2 Nłt'éégo ánádaaht'ijłgo ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań daadinołsįgo daayo'įįhíí bighą da'odląą daaleeh. 3 Doo nohwiká'yú zhą ídaadołzhǫǫ da, daazhógo nel'íįhíí bighą doo nohwitsizíl iłtah at'éégo daashbizh da le', ła'íí dawahá ódo ádaaszaahíí doo nohwaa dahnaznilgo da, ła'íí diyágé łáń íliínií doo nohwik'isilaago da: 4 Áídá' nohwijíí yune' nłt'éégo ágot'eehíí bee dénzhonégo ádaahłe', nohwijíí yune' isht'edaagodnt'éégo, ła'íí dant'éheego be'ádaanoht'eego, áí be'ídaadołzhoonií doo da'ílíí daaleeh dahi, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee łáń ílíni. 5 Da'ágát'éégo doo áníidá' isdzáné daagodnłsinií Bik'ehgo'ihi'nań yaa da'ołííhíí ídaadilzhǫǫ lęk'e, biką' daidits'ago: 6 Sarah ágát'éégo Abraham yidits'ag lęk'e, shinant'a' yiłniigo: da'osodląądhíí bighą áń bich'eke'yú k'ehgo daasolįį, nłt'éégo ádaanoht'eeyúgo, ła'íí doo nt'é bik'e nadaałyiz dayúgo. 7 Da'ágát'éégo nnee daanohłíni, nohwi'aa baa natsídaahkeesgo bił daagonohłįį, bits'í doo nłdzil dahíí bighą daadinołsį, Bik'ehgo'ihi'nań biłgoch'oba'íí nohwi'ihi'na' nohwá ágołsiníí da'ánohła nohwíyééhíí bighą; áík'ehgo da'ohkąąhgee doo nohwich'į' nagontł'og da. 8 Da'iké'yú goz'aanií, daanohwigha nohwinatsekees dała'á

ádaanołsį, łaa daach'ohba' le', odlą' bee iłk'isyú daanohłįįgo łił daanohjǫǫ le', nohwijíídí' nohwił daagoch'oba' le', k'édaanohsį le': 9 Ła' doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo doo iké'dénáágánádaahdle' da, daanohwóch'iid lęk'eyúgo doo t'ąązhį' daahóhch'iid da: áídá' gozhóónííbá hádaaht'įį; díí bighą Bik'ehgo'ihi'nańnohwich'į' ánniid bídaagonołsį, ła'íí áí bee gozhóóníínohwíyéé doleeł. 10 Hadíńihi'ná biłnzhoonií, ła'íínłt'éégo bíyołkaałhat'íínií, áń doo nchǫ'go yałti' da le', doo łé'iłchoo da le': 11 Áńnchǫ'íí yits'ą'zhį' annge'go nłt'éehíí ye'at'ą́ le'; iłch'į'gont'éehíí yiká hát'ą́go nłdzilgo yikádéz'įį le'. 12 NohweBik'ehńnnee dábik'ehyú ádaat'eehíí yik'idéz'įį, ái bi'okąąhíí yíyésts'ąą: áídá' nnee doo bik'ehyú ánádaat'įįł dahíí yits'ą'zhį'go dahnot'aał. 13 Nłt'éégo ádaanoht'eedá', hadíńshą' nohwiní'diłníh? 14 Dánzhǫǫgo zhą ágot'eehíí bighą nohwiniidaagonłt'éé ndi, nohwá gózhǫǫ doo: nnee nohwik'edaanniihíí doo bédaałdzid da, doo nohwił nadaagontł'og da le'; 15 Áídá' nohweBik'ehń, Bik'ehgo'ihi'nańnlįįgo, nohwijíí yune' daadinołsį le': nłt'éehíí nohwádįhyú goz'aaníí nohwijíí biyi' yune' nda'ołííhíí nnee ła' yighą nanohwídíłkidyúgo, hagot'éégo bich'į' hahdziihíí t'ah bíntsé bídaagonołsį le', tąądégo ła'íí daadinołsįgo baa nadaagołni' le': 16 Nłt'éégo ánádaaht'įįłgo ídédaagososįįdgo, Christ biláhyú nohwi'at'e' nłt'éé ndi łéda'iłchoogo nchǫ'go ánádaat'įįł daanohwiłniihíí ídaa yádaandzį doleeł. 17 Bik'ehgo'ihi'nańbik'ehgoyúgo nłt'éégo ánádaaht'įįł ndi nohwiniidaagonłt'éehíí dábik'eh, áídá' nchǫ'go ánádaaht'įįł zhiné́ehíí bighą nohwiniidaagonłt'ééyúgohíí doo nzhǫǫ da. 18 Christ dałahńdi nohwinchǫ'híí bighą biniigodelzaa, áń dábik'ehyú át'éehíí doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí yá biniigodelzaa, Bik'ehgo'ihi'nańyaa nnohwiníiłhíí bighą, bits'í zhą zesdįį, áídá' biyi'sizíni doo zesdįį da, ái bee naadiidzaa: 19 Ái bee spirits ha'áshijeedyú ńyáágo yich'į' yałti'; 20 Ái spirits-híí doo áníidá' dabízhą daabik'eh ndi Bik'ehgo'ihi'nańbágoho'aał lęk'e; Noah hinaadá' tsina'eełíí áile'dá' tsina'eełíí biyi' tsebíí hilt'eego zhą hasdákai, tú biláhyú. 21 Ái túhíí tú bee baptize ánohwi'delzaago Jesus Christ daztsąądí' naadiidzaahíí biláhyú hasdáhiikaihíí bee nohwił ch'í'nah ágolzaa, (baptism doo koká' chinínaiłeełgo ágolzee da, áídá' Bik'ehgo'ihi'nańbinadzahgee dábik'ehyú ách'ít'éégo ídégoch'iłsįgo ágolzee.) 22 Christ yaaká'yú onádzaago Bik'ehgo'ihi'nańbigan dihe'nazhiné́égo dahsdaa; Bik'ehgo'ihi'nańbinal'a'á yaaká'yú daagolíínií, ła'íí yedaabik'ehíí, ła'íí spirits binawodíí dawa daabidits'ago ádaabi'deszaa.

4

1 Christ bits'í bee nohwá biniigodelzaahíík'ehgo nohwíí ałdó' binatsekeesíík'a'at'éégo nohwinatsekeesíí ádaahłe'go nohwíí ałdó' bá nohwiniigodilne'go dábik'eh: hadíńbits'í bee biniigodelzaahíínchǫ'íí yits'ą' ńyáá; 2 Áík'ehgo nehena'zhį' kots'í zhiné́égo nchǫ'i ánádaat'įįłíídoo yaa biini' da, áídá' Bik'ehgo'ihi'nańhát'íínií zhą ánát'įįłgo yaa biini' doleeł. 3 Bik'ehgo'ihi'nańdoo daayokąąh dahíí biłdaanzhǫǫgo ánádaat'įįłhíík'ehgo ánádaahiit'įįł n'íí ąął bech'ígóyáá; díínko be'ánádaahiit'įįł ni': nchǫ'íí doo bich'į' t'ąązhį' ádaant'ee da ni', nohwits'í zhiné́égo nchǫ'íí zhą hádaahiit'įį ni', nohwił nádaagodeyis ni', da'iidląągo daagodnlch'aad ni', da'iidląągo nohwił daagonedlįį ni', ła'íí da'ílínéhíí daahohiikąąh ni': 4 Biłnchǫ'go ánádaaht'įįł n'íí, k'adíínchǫ'go ánádaat'įįłyú doo biłaanáhkeeł dahíí bighą nohwída'iłtah: 5 Bik'ehgo'ihi'nańnnee daahinaahíík'e nanezna'íí biłgo iłk'idá' yaa yałti'go siziinií, binááł ái nneehíí ánádaat'įįł n'íí dabíí ídaa nadaagolni' doleeł. 6 Nnee nanezna' n'íí t'ah daahinaadá' nt'é bighą yati' baa gozhóni bee bich'į' ya'ííti'? Yati' baa gozhóni daayodląągo biyi'siziinií

Bik'ehgo'ihi'ɳań yił daadoleełhíí bighą, dabíntsédá' góyéégo bándaagost'ąą ndi. 7 Ágot'eehíí dawa k'ad bengoɳáh: áí bighą nohwiini' daagolíígo, ídaa daagonohdzągo da'ohkąąh le'. 8 Díínko itisgo begoz'áni, dázhǫ́ łił daanohjǫǫ le': ił'ijóónii nohwitah begoz'ąąyúgo, ła' ni'iłsiih ndi nohwił'ijóónii áí bee bił ya'istsooz. 9 Ikdeɳáágo hasta' nahkáh, doo bik'e daashołch'iigo da. 10 Nɳee bána'iziidíí nt'é bíyéehíí yá yiɳádéz'įįgo yita'iɳiihíí k'ehgo Bik'ehgo'ihi'ɳań biłgoch'oba'íí dała'á daanotįįgee nohwaa daizné'íí iłtah ádaat'eehíí bee łił ch'odaahɳiih. 11 Nɳee ła' yałti'yúgo, Bik'ehgo'ihi'ɳań bits'ą́'dí'íí zhą́ yee yałti' le'; nɳee ła' ich'oɳiiyúgo, Bik'ehgo'ihi'ɳań nłdzilgo ábíłsįgo ich'oɳii le': Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihi'ɳań ba'ihégosį doleełgo, áń dázhǫ́ ba'ihégosį le', ła'íí dawa yebik'eh le', doo ngonel'ąą dayú dahazhį'. Doleełgo at'éé. 12 Shił daanohshóni, nohwi'odlą' bee bígodzįįhgo nanohwíńtaahi nyé'i bee nohwich'į' godeyaayúgo, dilidgo nɳiihíí k'ehgo, doo nohwił díyadaagot'ee da le', doo ágondzįįyú bee shich'į' ágodzaa doo daanohsį da le': 13 Ndi Christ biniigodelzaagee nohwíí ałdó' itah daanohłįįhíí bighą nohwił daagozhǫǫ le'; áík'ehgo áń bits'ą́'idindlá́ádíí ch'í'ɳah alzaago dázhǫ́ nohwił daagozhǫǫ doleeł. 14 Christ bizhi'híí bighą nchǫ'go nohwaa yádaach'ił́ti'yúgo, nohwá gózhóni at'éé; Bik'ehgo'ihi'ɳań biSpirit, bee bits'ą́'idindlá́ádíí, nohwiká'zhį' nlįįhíí bighą: nchǫ'go nohwaa yádaałti'íí Bik'ehgo'ihi'ɳań nchǫ'go yaa yádaałti', áídá' nohwich'į' zhiɳéégo Bik'ehgo'ihi'ɳań dázhǫ́ ba'ihégosį. 15 Áídá' nohwiniidaagonłt'éeyúgohíí, nɳee naiłtseedíí doo daanohłįįgo da le', in'įįhíí dagohíí nchǫ'go at'íínií, dagohíí doo bidildoo dahíí nabinłtł'ogíí ałdó' doo daanohłíígo da le'. 16 Áídá' nɳee ła' Christ yodląąhíí bighą biniigonłt'éeyúgo doo yik'e ídaayándzį da le'; áídá' áí bighą Bik'ehgo'ihi'ɳań ya'ihénzį le'. 17 Bik'ehgo'ihi'ɳań nɳee yándaago'aah doleełíí biká' ngonyáá, bichąghásh́éhíí dantsé begodigháh: dantsé nohwegodeyaa lę́k'eyúgo, nɳee Bik'ehgo'ihi'ɳań baa nłt'éégo na'goɳi'íí doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí hagot'éégoshą' ben-daagoɳáh doleeł? 18 Nɳee dábik'ehyú ádaat'éhi nyeego hasdákai lę́k'eyúgo, áídá' nɳee doo daagodnłsį dahíí ła'íí nchǫ'go ádaat'iiníí hagoshą' ádaaɳe'? 19 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'ɳań hát'íígo biniidaagonłt'éehíí nzhǫǫgo ánádaat'įįłgo biyi'siziiníí Bik'ehgo'ihi'ɳań yaa daide'aahgo biɳádaadéz'įį le', áń dawa áyíílaahíí ła'íí da'áɳííyú át'éhi nlįį.

5

1 Nohwitahyú ínashood yánaziinií daanohłíni, nohwich'į' yashti', shíí ałdó' áí itah nshłįį, Christ biniigodelzaahíí hish'įįgo baa nagoshɳi', ła'íí ízisgo at'éehíí ch'í'ɳah alɳe' doleełíí shíí itah nshłįį doleeł; díínko nádaanohwoshkąąh: 2 Ínashood daanliiníí, Bik'ehgo'ihi'ɳań bidibełíį daanlįįgo bá da'dohné'go biɳádaadeh'íį, doo bídaanohwi'dindzo'go da, ndi hádaaht'įįgo; doo bestso bighą da, ndi nohwił daanzhǫǫhíí bighą ánádaaht'įįł; 3 Ínashood Bik'ehgo'ihi'ɳań daanliiníí bedaanohwik'ehgo Bik'ehgo'ihi'ɳań nohwaa daidez'aaníí doo nant'án ádaadoł'įįgo biɳádaadeh'íį da, ndi nłt'éégo ádaanoht'eego nohwedaałt'ee doleełhíí bighą. 4 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'ɳań bidibełíį Nanyoodíí itisgo at'éhi ch'í'ɳah silįįgo, yaaká'yú ch'ah hobįįhíí bits'ą́'idindlá́ádíí, doo da'ílíí hileeh dahi, nohwaa dot'aał doleeł. 5 Da'ágát'éégo ánii nahkaiyehíí, ínashood yánazíni daadinołsįgo daadohts'ag le'. Daanohwigha ídaa daagoch'iyołba'go daałidohts'ago łánada'ohsiid le': Bik'ehgo'ihi'ɳań nɳee ídaa da'odlíihíí yits'ą́'zhį' áyílsį, áídá' biłgoch'oba'íí bee ídaa daagoch'iyolba'íí yich'odaaɳii. 6 Áík'ehgo ídaa daagoch'iyołba'go ádaadinołzįgo Bik'ehgo'ihi'ɳań binawodíí bitł'ááhzhį'

ádaanohtʼee leʼ, áídíʼ dabíí hátʼíígee hadag daanohwidołteeł: 7 Nohwichʼįʼ nadaagontłʼogíí dawa Bikʼehgoʼihiʼnáń baa daidenohʼaah; áń zhą́ nohwaa bił goyéé. 8 Nchǫʼgo nohwichʼįʼ naʼiziidíí, chʼiidn nantʼán, ndóícho ánííigo kʼazhą́ iyą́ą́go análʼisíí kʼehgo nohwitahyú łeehidáhíí bighą nohwiiniʼ daagolíí leʼ, ídaa daagonohdząą: 9 Nohwiʼodląʼ nłdzilgo áń bidag ádaanohtʼee, odląʼ bee nohwikʼííyú niʼgosdzáń bikáʼ daʼáikʼehgo goyéégo bichʼįʼ nadaagowaa bídaagonołsįgo. 10 Bikʼehgoʼihiʼnáń, dawa bee nohwaa daachʼobaʼíí, dahazhįʼ ízisgo ágotʼéhi gozʼą́ą́yú Christ Jesus biláhyú nohwichʼįʼ ánniid, áikʼehgo détʼįhézhįʼ nohwiniidaagodilne'íí bikédíʼgo nłtʼéégo hadaanohwidileʼ, daanołdzilgo łaʼíí nohwinawod golíígo doo tʼą́ązhįʼ nnádotłish dago ádaanohwileʼ. 11 Áń doo ngonelʼą́ą́ dayú dahazhįʼ ízisgo atʼéé leʼ, dahotʼéhé yebikʼeh leʼ. Doleełgo atʼéé. 12 Silvánus, nohwikʼisn begondlįįdíí bígonsini shichʼonįigo shíí daʼayą́hágo nohwichʼįʼ kʼeʼshiłchíí niʼ, Bikʼehgoʼihiʼnáń biłgochʼobaʼíí daʼatʼéégee baa nohwił nagoshniʼ, nłdzilgo bee nasozįįgo nohwidag yashtiʼ. 13 Bábylongee ínashood haʼánáłséhíí, Gozhǫ́ǫ́, daanohwiłnii, danohwíí Bikʼehgoʼihiʼnáń hanánohwihesnilhíí kʼehgo bíí ałdóʼ hanádaabidesʼnil; łaʼíí shiyeʼ Márcus holzéhi ałdóʼ, Gozhǫ́ǫ́ nohwiłnii. 14 Łił daanohjǫǫgo daagodinołsįgo daałohtsʼǫs leʼ. Christ Jesus bíyéé daanohłiiníí iłchʼįʼgontʼéehíí bee nohwichʼįʼ gozʼą́ą́ leʼ. Doleełgo atʼéé.

THE SECOND GENERAL EPISTLE OF PETER

1 Shíí Simon Peter, Jesus Christ yána'iziidíí ła'íí binal'a'á nshłíni, Bik'ehgo'ihi'ɳań dábik'ehyú áť'éehíí biláhyú hik'e Jesus Christ Hasdánohwiłteehíí biláhyú bi'odlą' daa golíínií bich'į' k'e'eshchii, ái bi'odlą' hik'e néé nohwi'odlą' ílíni bił dáłeł'ee: 2 Bik'ehgo'ihi'ɳań ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń bídaagonołsinií biláhyú Bik'ehgo'ihi'ɳań biłgoch'oba'íí ła'íí bits'ą'dí' ił-ch'į'gontéehíí dayúwehyú bee nohwich'į' ígohigháh le'. 3 Bik'ehgo'ihi'ɳań bits'ą'idindlá-ádíí hik'e binzhǫ'íí yich'į' nohwiká ánɳiidíí bídaagosiilzį̨d, ái biláhyú dabíí binawodíí bee dabíí bik'ehgo dábik'ehyú daahin'ɳaago bídaanel'ąągo ádaanohwizlaa: 4 Áń biláhyú ízisgo hik'e íĺį́go nohwaa hi'né'íí nohwaa det'ąą; ái bee ni'gosdzáń biká' nɳee nchǫ'i zhą́ hádaat'į̨híí bighą daagołchǫǫíí bits'ą'zhį' hasdádohkah, ła'íí Bik'ehgo'ihi'ɳań ye'at'éehíí k'ehgo be'ádaanoht'ee doleeł. 5 Áík'ehgo dázhǫ́ dahdaanołdǫhgo dawa bee nohwi'odlą', nłt'éégo ihi'ɳaahíí biłgo da'iłké' ndaahɳil; nłt'éégo ihi'ɳaadí' nohwił'ígoziníí ałdó'; 6 Ła'íí nohwił'ígozį́dí' ídaa gonohdzaaníí ałdó'; ídaagonohdzą́ądí' nohwíni' k'eh ádaanołsinií ałdó'; ła'íí nohwíni' k'eh ádaanołsį́dí' Bik'ehgo'ihi'ɳań bikísk'eh ádaanoht'eehíí ałdó; 7 Ła'íí Bik'ehgo'ihi'ɳań bikísk'eh ádaanoht'eedí' k'éh k'ehgo łaadaach'ohba'íí ałdó'; ła'íí k'éh k'ehgo łaadaach'ohba'dí' nohwił'ijóónií biłgo. 8 Ái dawa nohwiyi' begoz'ą́ągo dayúweh nohwiyi' nołseełyúgo, nohweBik'ehń bídaagonołsinií bee doo da'ílínę́ daahinohɳaa dago nest'ą' ch'il yiká' nant'į́híí k'ehgo nłt'éégo ánádaaht'į̨łíí daanołt'į́į́ł doleeł. 9 Áídá' hadíń díí ye'adį́į́híí biɳáá ágodį̨híí k'ehgo at'éé, doo anahyú go'į̨ da, łah binchǫ'íí bá k'é'ol'eel n'íí yaa yizɳah. 10 Ái bighą nko, shik'ííyú, nohwiká ánɳiidgo hanohwezɳilíí nłt'éégo ádaanoht'eehíí bee ch'í'ɳah ádaanołsį̨go dahdaanołdǫh; díí dawa be'ádaanoht'eeyúgo doo nahkaad at'éé da: 11 Áík'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehń, Hasdánohwiɳiiłíí bilałtł'áhgee goz'aaníí dahazhį̨'i nohwich'į' bił ch'í'dotį̨į̨ł. 12 Áík'ehgo díí dawa iłk'idá' bídaagonołsį ndi, ła'íí da'aɳiigo nohwił ch'ídaagost'áánií bee nadaasozį̨į ndi dayúweh bínádaadoł-ɳíh hásht'į́į́. 13 T'ah hinshɳaadá' díí bínádaałɳiihgo ádaanohwinsį̨híí shił dábik'eh; 14 K'adégo dastsaahgo bígonsį̨híí bighą, Jesus Christ nohweBik'ehń shił ch'í'ɳah ágolaahíí k'ehgo. 15 Ła'íí nohwits'ą' dasiitsą́ą́híí bikédí'go díí dawa dábik'ehn bínádaałɳiih doleełhii bighą ádaanohwiłdishɳii. 16 Jesus Christ nohweBik'ehń binawodíí ła'íí nádaałíí baa nohwił nadaagosiilɳi'dá', doo nach'áhágo na'goɳi'íí baa nadaagohiilɳi' da, áídá' Jesus bits'ą'idindlá-ádíí danéé nohwiɳáá bee daahiit'į̨hi baa nadaagohiilɳi'. 17 Bik'ehgo'ihi'ɳań nohwiTaa bits'ą'dí' dilziníí ła'íí anáyet'iiníí bee Jesus haidiinlaa, yaaká'dí' idindlá-ádíí bits'ą'dí' ła' hadzii'go gánɳiid, Díínko shiYe' shił nzhóni, áń baa shił gozhǫ́ǫ́. 18 Díí yaaká'dí' ánɳiidíí daadihiits'ag, dził dilzini biká' áń bił nahiikaidá'. 19 Ái bee Bik'ehgo'ihi'ɳań binkáá-yú yádaałti'íí ádaaɳii n'íí da'aɳiigo nohwich'į' alzaa; ái yati'íí kǫ' godiłhił yuɳe' diltł'i'híík'ehgo at'éehíí nzhógo baa natsídaahkeesgo nłt'éé, ya'ái k'azhą́ hagháhzhį', ła'íí ts'iłsǫǫsécho hagháhzhį', áík'ehgo daanohwijíí yuɳe' be'idindlá-ád doleeł: 20 Ntsé díí nohwił ídaagozį le', Bik'ehgo'ihi'ɳań biyati' bek'e'eshchiiníí biyi'dí' yuɳáásyú ádaagoɳe'íí baa na'gozɳi' n'íí doo ła' nɳee dabízhą́ binatsekeesíí bee ch'í'ɳah áile' at'éé da. 21 Doo áníidá' Bik'ehgo'ihi'ɳań binkáá-yú yádaałti' n'íí doo dabíí hádaat'į̨yú yádaałti' da:

áídá' nn̲ee hadaabi'deszaahíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań yánada'iziidi, Holy Spirit yá daabiyiłti'go yádaałti' ni'.

2

1 Áídá' nn̲ee bitahyú Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú na'iziidíí ádaadil'įįgo nakai ni', da'ágáť'éégo nn̲ee Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' yaa iłch'ídaago'aah ádaadil'įįgo nohwitahyú nakai doleeł, iłch'ígóť'aahíí nn̲ee da'ílíí daidesn̲ilíí łéda'iłchoogo nohwił ch'ídaago'aahgo nakai doleeł, áí nohweBik'ehń bidiłíí bee nadaabihesn̲ii ndi áń doo bídaagonlzį da daayiłn̲ii doleeł, áík'ehgo biká' ngonyáágee dabíí dagoshchį' da'ílíí daaleehíí yee ách'į' daagodit'aah doleeł. 2 Áík'ehgo nchǫ'go ánádaat'įįłíí nn̲ee łą́ągo yikísk'eh daahikáh doleeł; dénchǫ'go ágádaat'eehíí bigha da'an̲ii ágot'ee zhin̲éehíí nchǫ'go yaa yádaałti' doleeł. 3 Dawahá dayúwehégo ídáhádaat'įįgo nach'aago yati'íí bee nohwee hádaałdzil daaleeh doleeł: áí doo áníidá' góyéégo bá ndaagost'ąą n'íí t'ah íĺį, ła'íí bił ch'ígodeehíí biba' t'ah bágoz'ąą. 4 Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á yaaká'yú daagolíínií nchǫ'go ádaadzaa n'íí biniidaagodiln̲e'íí doo t'ąązhį' yotą' da, áídá' ch'iidn bikǫ' diltłi' yuyaa obi'dolkaad lę́k'e, chagołheeł dázhǫ́ diłhiłgo oda'i'áń yuyaa bésh hishbizhíí bee bídaastł'ǫǫgo ígozisgo baa yá'iti'zhį' ákúyaa biba' isht'eni'n̲il; 5 Doo áníidá' ni'gosdzáń biká'gee nn̲ee biniidaagodiln̲e'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań doo t'ąązhį' yotą' da, ndi ni'gosdzáń biká'gee doo daagodnłsį dahíí bił tú idesjoolgo áyíílaadá' Noah, dábik'ehyú ágot'eehíí yaa yałti'ihi biłgo tsebíí hilt'eego hasdáyíín̲il lę́k'e; 6 Ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań kį́h gozn̲il, Sódom ła'íí Gomórrah daaholzéhi, da'ílíí daaleehgo yiłch'ígonyį́į́, iłch'ii zhą́ silįįzhį', áík'ehgo yun̲áásyú nn̲ee Bik'ehgo'ihi'n̲ań doo daagodnłsį da doleełíí áí kį́h gozn̲ilíí hagot'éégo bich'į' daagodigháhíí bee bił ídaagozį; 7 Áídá' Lot, nn̲ee dábik'ehyú át'éhi, hasdáyíłtį́į́, áń nn̲ee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí dázhǫ́ nchǫ'go bi'at'e'íí yaa nantł'og lę́k'e: 8 (Lot, dábik'ehyú át'éhi, áí nn̲ee yitahyú góĺį́dá', begoz'aanií doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí yo'įįgo ła'íí yidits'ago, bits'ą́'dí' bijíí dázhǫ́ bił na'din̲i' dawa jįį;) 9 Áík'ehgo nohweBik'ehń nn̲ee Bik'ehgo'ihi'n̲ań yikísk'eh ádaat'eehíí nabídintaahyúgo, hagot'éégo binkááyú ch'éyín̲íílíí yígółsį, áídá' nn̲ee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań nn̲ee yándaago'aahíí bijįįzhį' biba' ádaayiłsį́go yígółsį, biniidaagodiln̲e' doleełgo: 10 Nn̲ee bits'í nchǫ'go hádaat'iiníí yikísk'eh daahin̲aahíí, ła'íí binadaant'a'íí doo daidits'ag dahíí, Bik'ehgo'ihi'n̲ań hagot'éégo itisgo yiniidaagodile'go yígółsį. Áí ídaa da'odlíígo ádaat'įį, ła'íí dabízhą́ daabik'eh, yaaká'yú daagolíínií daach'idnłsíni doo biini' daahą́h dago ncho'go yaa yádaałti'. 11 Áídá' Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á yaaká'yú daagolíni, binawodíí hik'e binldzilíí itisgo ádaat'éhi, doo ła' da'okáałgo nohweBik'ehń binadzahgee baa dahdaago'aah da. 12 Ndi áí nn̲eehíí dziłká'yú gólíínií k'a'ádaat'ee; áí dziłká'yú gólíínií doo natsídaakees da, dabínik'eh ánádaat'įįłíí zhą́ ye'ádaat'ee, bił nda'dideełgo natseedhíí bigha daagozlį́į: áí nn̲eehíí doo yídaagołsį dahíí dénchǫ'go yaa yádaałti'; áí dabíí nchǫ'go ánádaat'įįłhíí bigha da'ílíí daaleeh doleeł; 13 Doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bigha biniidaagonłt'éehíí bich'į' nadaahi'n̲iił, got'įįgo daagodnłch'aadíí gonedlį́į daanzį. Da'iłchǫǫhíí ła'íí bik'e ídaa yágosiníí daanlį́į, bił da'ohsą́ągee nohwich'į' nadaach'aahíí yee ídaa da'odlíí; 14 Nant'į' na'idahíí zhą́ hadaadéz'įį, nchǫ'go ánádaat'įįłíí doo ádaiłsį́įh da; biini' doo daanłdzil dahíí k'izé'daidihin̲ííł: dawahá hádaat'iiníí ładaile'go dázhǫ́ yídaagołsį; bił ch'ídaagodeehgo bá ha'odzíihi ádaat'ee: 15 Nłt'éégo ágot'eehíí bits'ą́'zhį' dahdikaigo ch'a'okai; Bálaam, Bósor biye', ánát'įįłhíí k'ehgo yikísk'eh ánádaat'įįł, áń doo bik'ehyú adzaa dahíí bigha bich'į' nahi'n̲iiłíí bił

nzhǫǫ lǫ́ké; 16 Áídá' nchǫ'go ánáť'įįłhíí bighą nłdzilgo bich'į' ha'odzii: túlgayé doo yałti' da n'íí nn̲ee bizhiihíí bee bich'į' hadziigo Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú na'iziidin'íí doo goyą́ą́ dayú an̲e' n'íí áísįįd. 17 Áí nn̲ee Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' ił-ch'ídaago'aahgo ádaadil'íni, łeyi'dí' tú hadaazlįį n'íígee tú ádįhíí k'ehgo ádaat'ee, yaak'os bił nadaagoyolhíí k'ehgo ádaat'ee; áí aad nahinagíí k'ehgo godiłhiłíí bádįhyú dahazhį' bágoz'ąą. 18 Ídaa da'odlíígo yati' nchaahíí yee yádaałti'go nn̲ee nda'iłsiihgo daahin̲aahíí bitahdí' dánane yits'ą́'heskaihíí k'izébidihin̲ííł, bits'í nchǫ'íí zhą́ hádaat'įįgo, ła'íí nchǫ'íí doo yich'į' t'ąązhį' ádaat'ee dago k'izébidihin̲ííł. 19 Dawa bee nohwich'į' bił ch'ída'ntįįh daabiłn̲ii ndi dabíí nchǫ'íí bi'isna' daanlįįdá' ádaan̲ii: hant'é nn̲ee bidag hagháhíí, da'ái bi'isna' hileeh. 20 Jesus Christ nohweBik'ehń, Hasdánohwin̲iiłíí, yídaagołsiníí bee ni'gosdzáń biká'gee nchǫ'go ágot'eehíí bits'ą́'dí' haheskaihíí bikédí'go, da'ái nchǫ'íí bee ák'inanáda'istł'ǫǫ́go, ái bitis nádaasdlįįyúgo, ntsédá' ádaat'ee n'íí bitisgo nchǫ'go ádaat'eego nádaadleeh. 21 Dábik'ehyú ágot'eehíí doo yídaagołsį dago zhin̲eehíí doo bá nłt'éé da, ndi yídaagołsįįdíí bikédí'go dilzįhgo bengot'aaníí baa daadest'ąą n'íí yits'ą́'zhį' ádaasdzaa zhin̲éehíí itisgo doo bá nłt'éé da. 22 Da'an̲iigo goyą́ą́go yati'íí gán̲ííhíí k'ehgo ádaat'ee, Gósé dabíí bik-wih n'íí yaa nadáhgo néídąą; ła'íí góchi tánásgizihi goshtł'ish yiyi' nanáhasghal, n̲ii.

3

1 Díí nakidn nohwich'į' k'ená'ishchii, shił daanohshóni; díí naltsoos da'ała biyi'dí' iłk'idá' bídaagonołsį n'íí nohwił ch'í'n̲ah ánáshdle' ' bínádaałn̲iihgo nłt'éégo baa natsídaahkees doleełgo: 2 Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú nada'iziidi daagodnłsíni yun̲áásyú ádaagon̲e'ihi yaa nadaagoln̲i' n'íí bínádaałn̲iih doleełgo, ła'íí nohweBik'ehń Hasdánohwin̲iiłíí binal'a'á daandliinií nohwinkááyú yegos'aanií ałdó' bínádaałn̲iih do leełgo nohwich'į' k'ená'ishchii: 3 Díí ntsé bídaagonołsį le', iké'yú yołkaałyú okąąh yaa daadlohíí dabíí nchǫ'go hádaat'iiníí ye'at'éégo nadaakai doo, 4 Áí gádaan̲ii doo, Da'os'ah ląą Jesus nadáhíí begoz'ąą? Doo áníidá' daanohwitaa n'íí nanezna'dí' godezt'i'go dawahá alzaadá' ágot'ee n'íí k'ehgo t'aháǵot'ee, daan̲ii doleeł. 5 Díínko doo yínádaaln̲iih hádaat'įį da, doo áníidá' yáá Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati' bee alzaago golį́į́ ni', ni'gosdzáń ałdó', ái tú bits'ą́'dí' gólį́į́, ła'íí tú bee alzaa: 6 Ła'íí ái túhíí bee ni'gosdzáń n'íí tú bił idezjoolgo, ni'gosdzáń biká' dawahá ásdįįd: 7 Da'ái Bik'ehgo'ihi'n̲ań biyati'íí bee yáá ła'íí ni'gosdzáń biłgo díí jįį t'ah golį́į́híí didlid doleełgo biba' goz'ąą, Bik'ehgo'ihi'n̲ań nn̲ee yándaago'aahíí bijįįzhį', ła'íí nn̲ee Bik'ehgo'ihi'n̲ań doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí da'ílíí daaleehzhį' biba' goz'ąą. 8 Díí dała'á baa yon̲ah hela', shił daanohshóni, nohweBik'ehń dała'á jįį, doo náhóltag dayú łegodzaahíí k'ehgo yaa natsekees, ła'íí doo náhóltag dayú łegodzaahíí, dała'á jįį k'ehgo yaa natsekees. 9 Nn̲ee ła' nohweBik'ehń yengon'áánií doo łaile' da daanzį ndi da'an̲iigo łaile'; ńzaadyú nohwá goho'aał, doo hadíń da'ílíí hileeh hat'į́į da, áídá' nn̲ee dawa binchǫ'íí yits'ą́'zhį' ádaan̲e'go hat'į́į. 10 In'įįhíí tł'é'yú nadáhíí k'ehgo nohweBik'ehń ngon'ą́ą́'híí bijįį biká' ngonyáágo, yáá yat'éégo áhiłts'ago bech'ígon̲áh, ła'íí dawa be'alzaahíí kǫ' dázhǫ́ sidogi bits'ą́'nłdoogo hiyíh, ni'gosdzáń ła'íí biká'gee nn̲ee ádaizlaahíí dawa ałdó' nnádik'ą́h. 11 Díí dawa da'áízhį' ádįhíí bighą, nn̲ee hago'at'éhi daanohłįį doleełgo baa natsídaahkees, daagodinołsį̨go, ła'íí Bik'ehgo'ihi'n̲ań bikísk'eh ádaanoht'eego, 12 Bik'ehgo'ihi'n̲ań ngon'ą́ą́'íí bijįį ndaahohłíígo ła'íí bikádaadeh'į́į́go, ái bijįį biká' ngonyáágo yáá ditłáádgo, hiyíhgo edį́įh, ła'íí yáá hik'e ni'gosdzáń be'alzaahíí kǫ' dázhǫ́ sidoogo bits'ą́'nłdoogo hiyíh. 13 Áídá' nééhíí, nohwá ngon'áánií bik'ehgo

yáá áníidéhi la'íí ni'gosdzáń áníidéhi bikádaadéet'įį, ái biyi' dábik'ehyú ágoť'eehíí zhą́ begoz'ąą doleeł. 14 Ái bighą, shił daanohshóni, ágáť'éehíí bikádaadeh'įįgo, dahdaanołdǫhgo nkegohen'áánií be'ádaanohť'eego, doo hayú nohwaa daats'idiłhił dago, ła'íí doo nohwaa dahgoz'ąą dago nohweBik'ehń daanohwidołtséél. 15 Ła'íí nohweBik'ehń dayúweh kágoho'aałhíí bighą hasdách'igháhíí ká ch'í'otąą daanohsįgo nłť'éé; Paul, nohwik'isn nohwił daanzhóni, ałdó' bigoyą' baa det'ąąhíí bik'ehgo, da'áík'ehgo nohwich'į' k'eda'ashchįį; 16 Binaltsoosíí dawa biyi' díí yaa nagolnį'; ái biyi' ła' nyeehi ye'anįįhíí doo bígózį da; ái yati'íí nnee doo bił ídaagozį dahíí, bi'odlą' doo nłdzil dahíí, nádaayogisgo; ła' Bik'ehgo'ihi'nań biyati' bek'eda'ashchiiníí ałdó' ágádaayił'įį, ágádaat'įįhíí bee dabíí ídił ch'ídaagodéeh. 17 Ái bighą nohwíí, shił daanohshóni, dabíntsé díí bídaagosołsįįdhíí bighą ídaa daagonohdząą, doo ídaa daagonohdząą dayúgo, dánko nnee daanchǫ'íí nda'iłsiihíí bee da'anii ágoť'eehíí yits'ą'zhį' ádaanohwile', áídí' nłdzilgo nasozįį n'íídí' nadohkałi at'éé. 18 Áídá' Jesus Christ nohweBik'ehń, Hasdánohwinįiłíí, dayúweh bídaagonołsįgo biłgoch'oba'íí binkááyú daanołseeł le'. K'adíí ła'íí dahazhį' áń ba'ihégosį le'. Doleełgo at'éé.

THE FIRST GENERAL EPISTLE OF JOHN

1 Dantsé godeyaadá' nlíni, áń daadesiits'aaníí, nohwiɲáá bee daahiit'iiníí, daahihiiltsaaníí, nohwigan bee nabik'ídaadenlɲiihíí, áń Yati' be'ihi'ɲáhi, Christ nlįį; 2 (Ihi'ɲaahíí ch'í'ɲah alzaa, áń daahihiiltsąą, baa nadaagohiilɲi', ihi'ɲaa doo ngonel'ąą dahíí, nohwiTaa yił nlíni, nohwich'į' ch'í'ɲah alzaahíí nohwił baa nadaagohiilɲi';) 3 Daahihiiltsaaníí ła'íí daadesiits'aaníí nohwił baa nadaagohiilɲi', nohwíí ałdó' nohwił łił daanjǫǫ doleełhíí bighą: nohwiTaa ła'íí biYe', Jesus Christ, bił da'aɲii łił daandlįį. 4 Dázhǫ́ nohwił daagozhǫ́ǫ́ doleełhíí bighą díí nohwich'į' baa k'eda'iilchii. 5 Díínko Christ bits'ą́'dí' daadesiits'ąą, áík'ehgo nohwił nadaagohiilɲi', gádaanohwiłn'ɲiigo, Bik'ehgo'ihi'ɲań idindláádíí nlįį, godiłhiłíí dázhǫ́ doo ła' biyi' golǫ́ǫ́ da. 6 Godiłhiłíí biyi' nahiikaidá', bił łił daandlįį daan'ɲiiyúgo łéda'ilchoo, da'aɲii ágoť'eehíí doo bikísk'eh ádaanť'ee da: 7 Áídá' Bik'ehgo'ihi'ɲań idindláádíí yiyi' nlįįhíí k'ehgo néé ałdó' idindláádíí biyi' nahiikaiyúgo, łił daanjǫǫ, áík'ehgo biYe' Jesus Christ bidiłíí nohwinchǫ'íí dawa nohwá yidiłkǫǫh. 8 Nohwinchǫ'íí da'ádįh daan'ɲiiyúgo, ích'į' nadaahiich'aa, áík'ehgo da'aɲii ágoť'eehíí nohwiyi' da'ádįh. 9 Nohwinchǫ'íí baa nanádaagohiilɲi'yúgo, Bik'ehgo'ihi'ɲań nohwinchǫ'híí bighą nohwaa nágode'aah, áń da'áɲííyú áť'éé, dábik'ehyú áť'éé, áík'ehgo doo bik'ehyú ádaasiidzaa dahíí dawa nohwá naił'eeł. 10 Doo hak'i nchǫ'go ádaahiidzaa da daan'ɲiiyúgo, Bik'ehgo'ihi'ɲań łé'ilchóhi nlįįgo ádaahiidle', áík'ehgo biyati'íí doo nohwiyi' golǫ́ǫ́ da.

2

1 Shichągháshé, díí nohwich'į' k'e'eshchii, doo hak'i nchǫ'go ádaahť'įį da doleełhíí bighą. Ndi dahadíń nchǫ'go adzaayúgo, nohwiTaa yich'į' nohwá yałti'íí góló́ǫ́, Jesus Christ, dábik'ehyú áť'éhi: 2 Áń nohwinchǫ'híí bighą bidił idezjoolíí yee na'azɲilhi nlįį: doo danéé zhą́ da, ni'gosdzáń dágoz'ąą nt'éégo biká' nɲee binchǫ'íí ałdó' bá. 3 Christ yengon'áánii bikísk'eh ádaanť'eeyúgo zhą́ áń bídaagonlzįhíí bee nohwił ídaagozį. 4 Dahadíń, Shíí áń bígonsį, ɲiidá' áń yengon'áánii doo bikísk'eh aťéé dahíí, łé'ilchóhi nlįį, da'aɲii ágoť'eehíí doo biyi' golǫ́ǫ́ da. 5 Áídá' dahadíń Bik'ehgo'ihi'ɲań biyati' yikísk'eh aťéehíí bił nzhoonií dayúweh nłdzil hileehíí bighą łalzaa: díí bee da'aɲii biyi' daandlįįgo nohwił ídaagozį. 6 Dahadíń, Christ biyi' nshłįį, ɲiihíí, higaał n'íí k'ehgo higaałgo dábik'eh. 7 Shik'ííyú, begoz'aaníí doo áníidéhi bee nohwich'į' k'e'eshchii da, áídá' begoz'aaníí doo áníidá'hi, doo áníidá' bídaagonołsini. Doo áníidá'hi begoz'aaníí, yati' baa gozhóni dantsé daadesots'ąądí' godezt'i'go daadohts'agi at'éé. 8 Áídá' godiłhiłíí bech'ígonyáádá' da'aɲii idindláádíí k'adíí be'idindláádhíí bighą begoz'aaníí áníidéhi at'éé, Christ biláhyú da'aɲii, nohwíí ałdó' nohwich'į' da'aɲii: áí begoz'aaníí bee nohwich'į' k'ená'ishchii. 9 Dahadíń, Idindláádíí biyi' nashaa, ɲiidá' bik'isn yik'enɲiihyúgo, áń t'ah godiłhiłíí yiyi' nagháhi at'éé. 10 Dahadíń bik'isn bił nzhoonií, idindláádíí yiyi' golǫ́ǫ́, áík'ehgo bighą nach'igeehíí da'ádįh. 11 Áídá' bik'isn yik'enɲiihíí godiłhiłíí yiyi' golǫ́ǫ́, godiłhiłíí yiyi' nagháhi at'éé, hayú deyaa shįhíí doo yígółsį da, godiłhiłíí biɲáá áyisdįįdhíí bighą. 12 Shichągháshé, Christ bizhi'íí biláhyú nohwinchǫ'híí bighą nohwaa nádaagost'ąąhíí bighą nohwich'į' k'e'eshchii. 13 Nɲee báyáń daanohłíni, Bik'ehgo'ihi'ɲań, dantsé godezt'i'go golíínií, bídaagonołsįhíí bighą nohwich'į'

k'e'eshchii. Nnee áníi nahkaihíí, nchǫ'i nlįįhń bitis daasolįįhíí bighą nohwich'į' k'e'eshchii. Chągháshé daanohłíni, nohwiTaa bídaagonołsįhíí bighą nohwich'į' k'e'eshchii. 14 Nnee báyáń daanohłíni, dantsé godeyaadí' godezt'i'go golíínníí bídaagonołsįhíí bighą nohwich'į' k'eshiłchįį́ ni'. Nnee áníi nahkaihíí, nadaanołwodíí, Bik'ehgo'ihi'nań biyati' nohwiyi' golįį́híí, ła'íí nchǫ'i nlįįhń bitis daasolįįhíí bighą nohwich'į' k'eshiłchįį́ ni'. 15 Ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí, dagohíí ni'gosdzáń biká' nandeehíí doo nohwił daanzhǫǫ da le'. Dahadíń ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí bił nzhǫǫyúgo, nohwiTaa bił'ijóónníí doo biyi' golįį́ da. 16 Ni'gosdzáń biká' be'ágot'eehíí dawa, kots'í nchǫ'i hat'íínníí, konáá bee nts'i'iłsiihíí, kohi'na' be'ída'ch'odlííhíí, díí dawa doo nohwiTaa bits'ą́'dí' da, ni'gosdzáń bits'ą́'dí'hi ádaat'ee. 17 Ni'gosdzáń ła'íí nchǫ'go hách'it'iinníí bech'ígowáh: áídá' hadíń Bik'ehgo'ihi'nań dahát'įįyú ánát'įįłíí dahazhį' golįį́. 18 Shichągháshé, nnágodzaahíí biká' ngonyáá: Christ yich'į' nagonłkaadíí hináh doleełíí ba'ikodaanohsį; iłk'idá' Christ yich'į' nadaagonłkaadíí łą́ągo neheskai; ái bee nnágodzaahíí biká' ngonyáá bídaagonlzį. 19 Ái nohwits'ą́' dahiskai ni', ái doo bił daandlįį dahíí bighą nohwits'ą́' dahiskai; bił daandlįį lę́k'eyúgo, t'ah bił nahiikai doo ni': áídá' nohwits'ą́' oheskai, ái bee bígózį, doo bił daandlįį dago. 20 Áídá' nohwíí Holy Spirit nohwiyi' golįį́, áík'ehgo dawa nohwił ídaagozį. 21 Da'anii ágot'eehíí doo bídaagonołsį dahíí bighą nohwich'į' k'e'eshchįį́ da, áídá' bídaagonołsįhíí bighą, ła'íí łé'ichoohíí doo ła' da'anii ágot'eehíí bits'ą́'dí' dago bídaagonołsį. 22 Hadíń łé'iłchóhi nlįį? Jesus doo Christ nlįį da, niihíí, áń łé'iłchóhi nlįį. Bik'ehgo'ihi'nań doo nohwiTaa at'éé da, niihíí ła'íí, Christ doo Bik'ehgo'ihi'nań biYe' at'éé da, niihíí Christ bich'į' nagonłkaadíí nlíni at'éé. 23 Hadíń, Christ doo Bik'ehgo'ihi'nań biYe' at'éé da, niihíí Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa doo yígółsį da: áídá' hadíń, Christ Bik'ehgo'ihi'nań biYe' at'éé, niihíí Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa ałdó' yígółsį. 24 Yati' baa gozhóni dantsé daadesots'ąądí' godezt'i'go daadesots'aanií dayúweh nohwiyi' golįį́ le'. Ágádaaht'įįyúgo Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa ła'íí biYe' dała' bił daanohłįį doleeł. 25 Ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí yaaká'yú bee daahinohnaa doleeł, nohwiłnniidgo nohwá ngon'ą́ą́. 26 Dahadíń k'izénohwidiłteeh hádaat'iinníí díí baa nohwich'į' k'eshiłchįį́ ni'. 27 Bik'ehgo'ihi'nań Holy Spirit nohwiká'zhį' áyíílaa, t'ah nohwiyi' golįį́, doo hadíń nohwił ch'ídaago'aah da ndi nzhǫǫ: da'áń dawa nohwił ch'ígó'aah, áń da'anii, doo łé'gochoo da, dánohwił ch'ígon'ą́ą́híí k'ehgo Christ biyi' daanohłįį le'. 28 Shichągháshé, áń biyi' daanohłįį; áík'ehgo áń hiltséhíí bijįį doo bédaahiildzid dago nasiidzįį doleeł, nyáágee doo binááł ídaa yádaandzį dago. 29 Bik'ehgo'ihi'nań dábik'ehyú át'éégo bídaagonołsįyúgo, nnee daantįį́gee da'áígee ánádaat'įįłíí Bik'ehgo'ihi'nań bichągháshé ádaat'eego bídaagonołsį.

3

1 Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa ntsolą́ą bił daanjǫǫ, bichągháshé daanohwiłdi'niigo: ni'gosdzáń biká' nnee doo bídaagołsį dahíí bighą néé ałdó' doo nohwídaagołsį da. 2 Shił daanohshóni, k'adíí Bik'ehgo'ihi'nań bichągháshé daandlįį, hago ádaant'ee doleełíí doo hwahá bígozįįh da: ndi díí bídaagonlzį, áń hiltséhíí bijįį áń ga'ádaant'ee doleeł; da'át'éehíí k'ehgo daadidiiltséh doleełhíí bighą. 3 Nnee daantįį́gee áík'ehgo Jesus yich'į' biini' tédaat'iiyúgo, Jesus dázhǫ́ nzhǫǫhíí k'ehgo nzhǫǫgo ádilzį. 4 Dahadíń doo bik'ehyú át'éé dahíí, Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aanií ałdó' doo yee iłsį́ da: doo bik'ehyú ágot'ee dahíí Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aanií doo be'ch'ilsį́ dahíí át'éé. 5 Díínko bídaagonołsį, Jesus nohwinchǫ'íí yó'oyidi'aahgo nyáá; ła'íí nchǫ'íí doo ła' ye'at'éé da. 6 Dahadíń áń biyi' nliinníí doo nchǫ'go at'įį́ da: ła'íí dahadíń nchǫ'go at'íínníí

doo hak'i biłtsąą da, doo bígółsį da. 7 Shichągháshé, hadíń nohwich'į' naoch'aa hela': dahadíń da'áígee ánáť'įįłíí dábik'ehyú áť'éé, Bik'ehgo'ihi'ǫnań dábik'ehyú áť'ééhíí k'ehgo. 8 Dahadíń nchǫ'go ánáť'įįłíí ch'iidn nanť'án bits'ą'dí'hi at'éé; ch'iidn nanť'án godeyaadí' godezť'i'go nchǫ'go at'įį́. Ch'iidn nanť'án ánáť'įįłíí íídołdįįłhíí bighą Bik'ehgo'ihi'ǫnań biYe' nyáá. 9 Dahadíń Bik'ehgo'ihi'ǫnań bizhaazhé nliinít doo nchǫ'go at'įį́ da; Bik'ehgo'ihi'ǫnań ye'at'éhi biyi' nlįįhíí bighą: doo hago'at'éégo nchǫ'go at'įį́ da, Bik'ehgo'ihi'ǫnań bizhaazhé nlįįhíí bighą. 10 Díí Bik'ehgo'ihi'ǫnań bichągháshé dagohíí ch'iidn nant'án bichągháshé bee bígózį doleeł: dahadíń doo dábik'ehyú áť'éé dahíí, łą'íí doo bik'isn bił nzhǫǫ dahíí doo Bik'ehgo'ihi'ǫnań bits'ą'dí'hi at'éé da. 11 Díí na'goǫi'íí yati' baa gozhóni dantsé daadesots'ąądí' godezť'i'go daadesots'ąąhíí áť'éé, daanohwigha łił daanjǫǫgo dábik'eh. 12 Doo Cain k'ehgo ádaanť'ee da, nchǫ'i nlįįhń yits'ą'dí' nlįįgo bik'isn náizesdįį. Nt'é bighą yizes-hįį́? Dabíí bi'at'e' nchǫ'dá' bik'isn dábik'ehyú áť'ééhíí bighą. 13 Shik'ííyú, ni'gosdzáń biká' nǭee nohwik'edaanǭiihyúgo, doo nohwił díyadaagoť'ee da le'. 14 Nohwik'isyú nohwił daanzhǫǫhíí bighą da'itsaah bits'ą'dí' ihi'ǭaazhį' daasiikaihíí bídaagonlzį. Dahadíń doo bik'isn bił nzhǫǫ dahíí, da'itsaahíí yiyi' golį́į́. 15 Dahadíń bik'isn yik'enǭiihń ił‌k'idá' nǭee yizes-hįįhíí k'ehgo at'éhi at'éé: dahadíń nǭee yizes-hįįhíí 'ihi'ǭaa doo ngonel'ąą dahíí doo yee hiǭaa dago bídaagonołsį. 16 Jesus bi'ihi'ǭa' nohwá nyinné'íí bee Bik'ehgo'ihi'ǫnań bił'ijóónít bídaagonlzį: áík'ehgo néé ałdó' nohwi'ihi'ǭa' nohwik'isyú bá ndaan'né' dábik'eh. 17 Dahadíń ni'gosdzáń biká' be'ihi'ǭaahíí dawa yígoyiłį́į́dá', bik'isn tét'iyéégo yígółsį ndi doo yaa ch'oba' dayúgo, hagoť'éégo Bik'ehgo'ihi'ǫnań bił'ijóónít bijíí biyi' golį́į́? 18 Áídá' shichągháshé, da'aǭiigo łił daanjǫǫgo ił‌ch'odaahi'ǭii le', doo daazhógo ádaan'ǭiigo da, doo daazhógo baa nadaagohiilǭi' da. 19 Díí bee da'aǭii ágoť'eehíí bits'ą'dí' daandlįįgo bídaagonlzį doleeł, łą'íí Bik'ehgo'ihi'ǫnań binadzahgee nohwijíí biyi' nkegohen'áánít begoz'ąą doleeł. 20 Nohwijíí yuǭe' doo bik'ehyú ádaanť'ee da daandzįyúgo, Bik'ehgo'ihi'ǫnań nohwijíí bitisgo at'ééhíí dawa yígółsį. 21 Shił daanohshóni, nohwijíí yuǭe' dábik'ehyú ádaanť'eehíí bídaagonlzįyúgo, Bik'ehgo'ihi'ǫnań binadzahgee doo ńdaahiildzid da. 22 Áík'ehgo nt'éhéta bídaahónkeedíí nohwaa yiné', ngon'áánít bikísk'eh ádaanť'ee, łą'íí dábił bik'ehyú ádaanť'eehíí bighą. 23 Díínko ngon'áni at'éé, BiYe', Jesus Christ, daahohdląą le', łą'íí łił daanohjǫǫ le', Bik'ehgo'ihi'ǫnań nohwá ngon'ą́ą́híí k'ehgo. 24 Hadíń Bik'ehgo'ihi'ǫnań ngon'áni yikísk'eh at'ééhń, Bik'ehgo'ihi'ǫnań biyi' golį́į́, łą'íí Bik'ehgo'ihi'ǫnań yiyi' golį́į́. Holy Spirit nohwaa daizné'íí bee Bik'ehgo'ihi'ǫnań nohwiyi' golį́į́go bídaagonlzį.

4

1 Shił daanohshóni, spirits doo dawa daahohdląą da, áídá' spirits bídaanohtahgo bídaagonołsį́įh, Bik'ehgo'ihi'ǫnań bits'ą'dí' daanlįį shįhíí, dagohíí doo bits'ą'dí' daanlįį da shįhíí: Bik'ehgo'ihi'ǫnań binkááyú na'iziidi ádaadil'íni łą́ągo ni'gosdzáń biká' niheskaihíí bighą. 2 Díí bee Bik'ehgo'ihi'ǫnań biSpirit bídaagonołsį: Spirit daantį́į́gee, Jesus Christ nǭee k'ehgo nyáá, ǭiihíí Bik'ehgo'ihi'ǫnań bits'ą'dí' nlíni at'éé: 3 Áídá' spirit daantį́į́gee, Jesus nǭee k'ehgo nyáá, doo ǭii dahíí doo Bik'ehgo'ihi'ǫnań bits'ą'dí' nlíni at'éé da: díí Christ bich'į' nagonłkaadíí bispirit at'éé, hígháhgo ba'ikodaanohsį n'íí; da'áí ił‌k'idá' ni'gosdzáń yiká' nlįį. 4 Shichągháshé, Bik'ehgo'ihi'ǫnań bits'ą'dí'hi daanohłįį, áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'ǫnań binkááyú na'iziidi ádaadil'íni bitis daasolįį: nohwiyi' golį́į́hń ni'gosdzáń biyi' golį́į́hń bitisgo at'éehíí bighą. 5 Ni'gosdzáń bits'ą'dí' daanlįį: áí bighą ni'gosdzáń biká' ágoť'eehíí yaa

yádaałti', áík'ehgo ni'gosdzáń biká' nnee daabidits'ag. 6 Néé Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą'dí'hi daandlįį: dahadíń Bik'ehgo'ihi'nań yígółsiníí nohwidits'ag; áídá' dahadíń doo Bik'ehgo'ihi'nań yits'ą'dí'hi nlįį dahíí doo nohwidits'ag da. Díí bee spirit da'aniihíí nlįį shįhíí, dagohíí spirit łé'iłchoohíí nlįį shįhíí bídaagonlzį. 7 Shił daanohshóni, łił daanjǫǫ le': ił'ijóónííBik'ehgo'ihi'nań bits'ą'dí'hi at'éé; dahadíń bił'ijóónííBik'ehgo'ihi'nań bizhaazhé nlíni at'éé, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań yígółsį. 8 Dahadíń doo bił'ijǫǫ dahíí, doo Bik'ehgo'ihi'nań yígółsį da; Bik'ehgo'ihi'nań ił'ijóni nlįįhíí bighą. 9 Díí k'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań bił'ijóónííí nohwił ch'í'nah alzaa, Bik'ehgo'ihi'nań biYe' dała'áhi ni'gosdzáń biká'zhį' nkeyinł'a', áń bee daahin'naa doleełgo. 10 Díínko ił'ijóónííát'éé, doo néé Bik'ehgo'ihi'nań nohwił daanzhǫǫhíí bighą da, ndi bíí bił daanjǫǫhíí bighą biYe' nohwá yínł'a', bidiłíí bee nohwinchǫ'híí bighą nohwá nahiniił doleełgo. 11 Shił daanohshóni, Bik'ehgo'ihi'nań dázhǫ́ bił daanjǫǫhíí bighą, néé ałdó' łił daanjǫǫ le'. 12 Doo hak'i hadíń Bik'ehgo'ihi'nań yo'įį da. Néé łił daanjǫǫyúgo Bik'ehgo'ihi'nań nohwiyi' golǫ́ǫ́, nohwił nzhoonií dayúweh nłdzil hileehíí bighą łalzaa. 13 Díí bee Bik'ehgo'ihi'nań biyi' daagondlįįgo, ła'íí bíí nohwiyi' golǫ́ǫ́go bídaagonlzį, dabíí biSpirit nohwaa yiné'híí bighą. 14 NohwiTaa biYe' ni'gosdzáń biká' nnee hasdáyiniiłgo yinł'a'íí daahihiiltsąągo baa daagohiilni'. 15 Dahadíń, Jesus Bik'ehgo'ihi'nań biYe' at'éé, niihíí Bik'ehgo'ihi'nań biyi' golǫ́ǫ́, bíí ałdó' yiyi' golǫ́ǫ́. 16 Bik'ehgo'ihi'nań bił daanjoonií bídaagonlzį ła'íí daahohiidląą. Bik'ehgo'ihi'nań ił'ijóni nlįį; áík'ehgo hadíń ił'ijóni yiyi' golíínií, Bik'ehgo'ihi'nań yiyi' golǫ́ǫ́, ła'íí bíí ałdó' Bik'ehgo'ihi'nań biyi' golǫ́ǫ́. 17 Áí bighą nohwił'ijóónníí nłdzilgo nohwá łalzaa, Bik'ehgo'ihi'nań nnee yándaago'aahíí bijįį doo daasiite' dago nasiidzįį doleełgo ni'gosdzáń biká' daagondlįį ndi áń ye'at'éehíí néé ałdó' be'ádaant'eehíí bighą. 18 Hadíń bił'ijóónníí doo neildzid da; ił'ijóónníí łalzaahíí bee négodzidíí nain'į: hadíń neildzidíí biniigodilne'. Hadíń neildzidíí bił'ijóónníí doo łalzaa da. 19 Bik'ehgo'ihi'nań dantsé bił daanjǫǫhíí bighą nohwił daanzhǫǫ. 20 Dahadíń, Bik'ehgo'ihi'nań shił nzhǫǫ, niidá' bik'isn yik'ennniihyúgo, áí łé'iłchóhi nlįį: dahadíń bik'isn yo'íni ndi doo bił nzhǫǫ dadá', hagot'éégo Bik'ehgo'ihi'nań, doo yo'įį dahíí, bił nzhǫǫ doleeł? 21 Díí Bik'ehgo'ihi'nań nohwá ngon'áni at'éé, Dahadíń Bik'ehgo'ihi'nań bił nzhoonií bik'isn ałdó' bił nzhǫǫ le'.

5

1 Nnee daantǫ́ǫ́gee Jesus, Christ nlįįgo yodlaaníí, Bik'ehgo'ihi'nań bizhaazhé nlįį: áík'ehgo dahadíń nohwiTaa bił nzhoonií, bizhaazhé ałdó' bił nzhǫǫ. 2 Bik'ehgo'ihi'nań nohwił daanzhǫǫgo, ngon'áánií bikísk'eh ádaant'eeyúgo, áí bee Bik'ehgo'ihi'nań bichąghášhé nohwił daanzhǫǫgo bídaagonlzį. 3 Bik'ehgo'ihi'nań ngon'áánií bikísk'eh ách'íť'éehíí, áń koł nzhóni at'éé: áń ngon'áánií bikísk'eh ách'íť'éehíí doo nyee da. 4 Dahadíń Bik'ehgo'ihi'nań bizhaazhé nliinií ni'gosdzáń biká' ágoť'eehíí yitis nlįį: nohwi'odlą'íí bee ni'gosdzáń biká' ágoť'eehíí bitis daandlįį. 5 Hadíń ni'gosdzáń biká' ágoť'eehíí yitis nlįį? Dahadíń Jesus Bik'ehgo'ihi'nań biYe' nlįįgo yodlaaníí zhą́. 6 Jesus Christ tú hik'e dił biłgo bee nyáá, doo dá tú zhą́ bee da; tú hik'e dił biłgo bee nyáá. Holy Spirit da'anii nlįįhíí bighą da'aniigo baa nagolni'. 7 Taagi yaaká'yú da'aniigo baa nadaagolni', nohwiTaa, hik'e Yati' nlíni, ła'íí Holy Spirit: áí taagihíí dała'áhi at'éé. 8 Taagi ni'gosdzáń biká' da'aniigo baa nadaagolni', Holy Spirit, hik'e tú, ła'íí dił: díí taagihíí dáłełt'eego ádaanii. 9 Nnee nadaagolni'íí hódaayélts'ąą, áídá' Bik'ehgo'ihi'nań nagolni'íí itisgo ádaanzįgo hódaayélts'ąągo nłt'éé: áí nagolni'íí dabíí biYe' yaa nagolni'híí át'éé. 10 Dahadíń Bik'ehgo'ihi'nań biYe' yodlaaníí, dabíí da'anii na'goni'go

yígółsį: dahadíń Bik'ehgo'ihi'nań doo yodląą dahíí, łé'iłchoogo áyílsį; biYe' yaa nagolni'íí doo yodląą dahíí bighą. 11 Díínko yaa nagolni'íí áť'éé, Bik'ehgo'ihi'nań ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí nohwaa daidez'ąą, díí ihi'naahíí biYe' yiyi' golį́į́. 12 Dahadíń Bik'ehgo'ihi'nań biYe' yigoyiłį́į́híí ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hinaa; dahadíń Bik'ehgo'ihi'nań biYe' doo yigoyiłį́į́ dahíí doo áík'ehgo hinaa da. 13 Díí k'e'eshchiiníí nohwíí, Bik'ehgo'ihi'nań biYe' daahohdlaaníí nohwich'į' k'e'eshchįį; ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí bee daahinohnaa bídaagonołsį doleełhíí bighą, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań biYe' bizhi' dayúweh daahohdląą doleełgo. 14 Díínko bee bada'óndlii, nt'éhéta biká da'ohiikąąh, bíí hát'íínníí bik'ehgoyúgo, nohwidits'ag: 15 Nt'éhéta biká da'ohiikąąhgee nohwidits'ago bídaagonlziyúgo, biká da'ohiikąąhíí daasiit'įįdgo bídaagonlzį. 16 Dahadíń bik'isn nchǫ'íí doo bighą da'itsaah dahíí ye'at'į́į́go yo'įįyúgo, yighą okąąh le', áík'ehgo nchǫ'íí doo bighą da'itsaah dahíí ye'ádaat'iiníí Bik'ehgo'ihi'nań ihi'naahíí bá baa daide'aah doleeł. Nchǫ'híí bighą da'itsaahíí gólį́į́: áí bighą hadíń okąąh le' doo dishnii da. 17 Doo bik'ehyú ánách'ot'įįł dahíí dawa nchǫ'ihíí áť'éé: áídá' nchǫ'íí doo bighą da'itsaah dahíí gólį́į́. 18 Dahadíń Bik'ehgo'ihi'nań bizhaazhé nliiníí doo nchǫ'go at'į́į́ dago bídaagonlzį; Bik'ehgo'ihi'nań biYe' nłt'éégo bistįį, áík'ehgo nchǫ'i nlįįhń doo bíhi'náh dago ábíłsį. 19 Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí' daandlįįgo bídaagonlzį, áídá' ni'gosdzáń dágoz'ąą nt'éégo nchǫ'i nlįįhń yebik'eh. 20 Bik'ehgo'ihi'nań biYe' nyáágo nohwił ídaagozįgo ádaanohwizlaahíí bídaagonlzį, Bik'ehgo'ihi'nań da'anii nlíni bídaagonlzį doleełgo; dabíí da'anii nlíni biyi' daagondlįį, biYe', Jesus Christ biyi' daagondlįį. Díí Bik'ehgo'ihi'nań da'aníhi, ła'íí ihi'naa doo ngonel'ąą dahíí áť'éé. 21 Shichągháshé, nadn'áí bee daach'okąąhíí bits'ą́'zhį' ádaanoht'ee. Doleełgo at'éé.

THE SECOND GENERAL EPISTLE OF JOHN

1 Shíí, ínashood básízíni, isdzán Bik'ehgo'ihi'nąń bita'hazlaahíí, bichągháshé biłgo bich'į' k'e'eshchii, áí da'anįigo shił daanzhǫǫ, doo shí zhą́ da, nnee da'anii ágoť'eehíí yídaagołsiníí dawa ałdó'; 2 Da'anii ágoť'eehíí nohwijíí biyi' golíįhíí bighą k'e'eshchii, áí da'anii ágoť'eehíí dahazhį' nohwił nlįį doleeł. 3 Bik'ehgo'ihi'nąń nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń, nohwiTaa biYe' nlíni, bits'ą́'dí' aatét'ii ła'íí iłch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le', da'anii ágoť'eehíí ła'íí ił'ijóónííbiłgo. 4 Nichągháshé ła', nohwiTaa nohwá ngon'ą́ą́híí k'ehgo da'anii ágoť'eehíí yikísk'eh hikahgo baa niyááhíí bighą shił gozhǫ́ǫ́. 5 Shilah, begoz'aaníí doo áníidéhi bee nich'į' k'e'eshchii da, áídá' yati' baa gozhóni dantsé daadesiits'ąądá' bee nohwá ngoť'ąą n'íí, baa nánoshkąąh, díínko, Łił daanjǫ́ǫ́ le'. 6 Díí bee nohwił'ijóónííbígózį, Bik'ehgo'ihi'nąń yegos'aaníí bikísk'eh hiikahyúgo. Díínko begoz'áni, Bił'ijóónííbiyi'zhį'go hohkah le', dantsé daadesots'ąą n'íí k'ehgo. 7 K'izé'idiłteehíí łą́ą́go ni'gosdzáń biká'yú daadeskai, áí Jesus Christ nnee k'ehgo nyáá, doo nii da. Hadíń doo áníí dahíí k'izé'idiłteehíí ła'íí Christ bich'į' ngonłkaadíí át'éé. 8 Ídaa daagonohdzą́ą, nohwitahyú nada'siidziidíí doo da'ílíí daanoł'įį da doleełgo, áídá' áí bighą nohwich'į' nahi'níił doleeł. 9 Dahadíń, Iłch'ígonsh'aah, niidá', Christ ánííyú doo ánii dayúgo, Bik'ehgo'ihi'nąń doo bił nlįį da. Áídá' dahadíń Christ ánííyú ánííhíí nohwiTaa hik'e biYe' biłgo yił nlíni at'éé. 10 Hadíń nohwaa nyáágo díí iłch'ígoť'aahíí doo yee nohwich'į' yałti' dayúgo, nohwigową yune' nohwił ha'áowáh hela', doo k'ébiłdohnii da: 11 Hadíń k'eyiłniihíí nchǫ'go na'iziidíí yich'oníhi at'éé. 12 Łą́ą́go nohwich'į' k'e'eshchii hasht'íį́ ndihíí doo naltsoos biká' ła'íí bek'e'echíhé bee nohwich'į' k'e'eshchii hasht'íį́ da, ndi nohwaa nsháhgo daałiit'įįgo iłch'į' yádaahiilti'íí zhą́ hásht'íį́, áík'ehgo zhą́ dawa bee nohwił daagozhǫ́ǫ́ doleeł. 13 Nidee Bik'ehgo'ihi'nąń bita'hazlaahíí bichągháshé, Gozhǫ́ǫ́, daaniłnii. Doleełgo at'éé.

THE THIRD GENERAL EPISTLE OF JOHN

1 Shíí, ínashood básízíni, Gaius shił nzhóni bich'į' k'e'eshchii, áń da'aɲiigo
shił nzhǫǫ. 2 Shił nzhóni, niyi'siziinií dá nłt'éé ńt'éégo át'éehíí k'ehgo
dawa ná nzhǫǫgo ła'íí doo nígol'įh dago ná hásht'įį. 3 Nohwik'isyú ła' kú
hikaigo, da'aɲii ágot'éhi bikísk'eh híɲááłgo yaa nadaagolɲi'híí bigha dázhǫ́
shił gozhǫ́ǫ́. 4 Odlą' bee shichąghásh é daanlíni da'aɲii ágot'eehíí yikísk'eh
hikaahíí ba'ikonsįgo dázhǫ́ shił gozhǫ́ǫ́, bitisgo baa shił gozhóónií she'ádįh.
5 Ni, shił nzhóni, nohwik'isyú ła'íí anahdí' nadaakaihíí bich'odaanɲiihíí
da'aɲii nłt'éégo ánt'íni at'éé; 6 Hagot'éégo bich'odaanɲiihíí ha'ánázéh yuɲe' yaa
nadaagolɲi': Bik'ehgo'ihi'ɲań yá nada'iziidgo nadaakaihíí dahnádiikáhgee
bich'odaanɲiigo dawa bá ładaalé'go nłt'éégo ánt'íni at'éé, Bik'ehgo'ihi'ɲań
yánada'iziidíí áí k'ehgo bá ách'ít'įįgo nzhǫǫ. 7 Christ yaa nadaagolɲi'híí bigha
dahiskai, nɲee Bik'ehgo'ihi'ɲań doo daayokąąh dahíí doo nt'é yídaayokéedgo
da. 8 Bik'ehgo'ihi'ɲań yánada'iziidíí nłt'éégo ádaanlzį le', ágádaahiit'įįyúgo néé
ałdó' da'aɲii ágot'eehíí yánada'iziidíí bich'odaahi'ɲii. 9 Ínashood ha'ánáłséhíí
bich'į' k'eshełchįį́: ndi Diótrephes, itah nlíni, ínashood binant'a' hishłeeh
nzįgo ádést'íni, doo nohwídaayésts'ąą da ni'. 10 Áí bigha shíí níyáágo bi'at'e'i
bínáshɲiih doleeł, yati' nchǫ'i yee nohwich'į' yałti', daanohwoch'íidgo: áí doo
bił hwoi dago, dabíí nohwik'isyú doo yich'oɲii hát'įį́ da, ła'íí hadíí hádaat'iinií,
Dah, yiłɲii, áídí' doo itah hileehi yá hát'įį́ da. 11 Shił nzhóni, nchǫ'íí doo be'ił'įį́
da, nłt'éehíí zhą be'ił'įį́. Hadíń nłt'éégo ánát'įįłíí Bik'ehgo'ihi'ɲań bits'ą'dí'hi
at'éé: áídá' doo bik'ehyú ánát'įįł dahíí Bik'ehgo'ihi'ɲań doo yígółsį da.
12 Demétrius nɲee dawa nłt'éégo baa yałti', da'aɲii ágot'eehíí ye'at'éhi ch'í'ɲah
áyíłsį, néé ałdó' nłt'éégo baa nagohiilɲi', baa nagohiilɲi'íí da'aɲii, bídaagonołsį.
13 Łąągo k'e'eshchii doleeł ni', ndi bek'e'echíhé doo bee nich'į' k'e'eshchii
da: 14 Áídá' dét'įhégo nándestséél ndi at'éé, łihit'įįgo ilch'į' yáhiilti' doleeł.
Ilch'į'gont'éehíí bee nich'į' goz'ąą le'. Nohwit'ekéhíí, Gozhǫ́ǫ́, daanilɲii. Akú
nohwit'ekéhíí dała'á daantįį́gee bizhi' daahónzhiigo, Gozhǫ́ǫ́, shá daabiłnɲii.

THE GENERAL EPISTLE OF JUDE

1 Shíí Jude, Jesus Christ bána'isiidíí, James bik'isn nshłíni, nnee
Bik'ehgo'ihi'nań nohwiTaa hadaidezlaahíí bich'į' k'e'eshchii, áí Jesus
Christ ídédaaboltą'i ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań bich'į' ádaanniidi: 2 Bik'ehgo'ihi'nań
biłgoch'oba'íí, ła'íí bits'ą'dí' iłch'į'gont'éehíí ła'íí bił'ijóónííí dayúwehyú bee
nohwich'į' ígohigháh le'. 3 Shił daanohshóni, odlą' bił dała'á da'ohiidląąhíí
bee hasdá'iiłdéhi dázhǫ́ hásht'ǫ́ígo baa nohwich'į' k'e'eshchíígo ni', áídá'
odlą' nnee Bik'ehgo'ihi'nań báhadaadeszaahíí baa daadest'ąą n'íí bá
nadaagonołkaad doleełgo nohwidag yashti' doleełhíí bighą nohwich'į'
k'e'eshchii. 4 Nohwitahyú nnee ła' ha'ádaanihest'ǫ́ǫ́, áí doo áníídá' díí bighą
ch'ídaagodeehgo bá nagoz'ąą lę́k'e, nnee doo daagodnłsį dahíí, Bik'ehgo'ihi'nań
biłgoch'oba'íí k'ihzhį' ádaizlaadá' nchǫ'íí zhą́ dahot'éhé yaa ídaadest'ąą lę́k'e,
ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań dała'áhi hik'e Jesus Christ nohweBik'ehń gádaabiłnii, Doo
áń zhą́ da'ch'okąąh at'éé da, daanii. 5 Díí iłk'idá' bídaagonołsį ndi bínádaałniih
nohwiłdishnii, nohweBik'ehń nnee Egypt golzeedí' hayíínil n'íí bikédí'go, áí
bitahyú doo da'odląą dahíí da'ílíí ádaizlaa lę́k'e. 6 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á
ła' yaaká'yú daagolǫ́ǫ́ n'íí dantsédá' yedaabik'eh n'íí yits'ą'zhį' daaheskai,
áík'ehgo godiłhił yuyaa bésh hishbizhíí bee dahazhį' dahdaahestł'ǫ́ǫ́go
ígozisgo baa yá'iti'íí bijįįzhį' Bik'ehgo'ihi'nań bishnil. 7 Sódom ła'íí Gomórrah
ła'íí binaayú kįh nagoznilíí biyi' nnee daagolíni n'íí da'ágát'éégo nant'į'
na'idaahíí yaa ídaadest'ąą, ła'íí iłch'į' biini' daama', áí bich'į' nahi'niiłgo
dahazhį' ch'iidn bikǫ' diltłi'i yee biniidaagodeszaa; díínko bee nnee bił
ch'ídaagot'aahi at'éé. 8 Da'ágát'éégo díí nnee nchǫ'go nadaayeełíí bee
bits'í daiłchǫǫh, yedaabik'ehíí doo daidnłsį da, ła'íí yaaká'yú daagolíni
daach'idnłsíni nchǫ'go yaa yádaałti'. 9 Míkael, Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á
yaaká'yú daagolíínííí da'tiséyú sitínihi ndi, ch'iidn nant'án yiłnagonłkaadgo
Moses bits'í n'íí bighą łahadit'áhdá' biini' hą́hgo doo yati' ye'okáałgo yaa
dahgoz'ąą da, áídá' gáyiłnii, NohweBik'ehń nił diteh ndi at'éé. 10 Áídá'
díí nneehíí, nt'é doo yídaagołsį dahíí nchǫ'go yaa yádaałti': ndi dziłká'yú
gólíínííí doo natsídaakees dahíí k'a'at'éégo dabínik'eh yídaagołsiníí ánádaat'įįłíí
zhą́ ye'ádaat'ee, áí bee ídaadilchǫǫh. 11 Áí nnee bá góyéé doleeł! Cain
holzéhi adzaa n'íí k'ehgo ádaadzaa, Bálaam holzéhi bich'į' nahi'niiłhíí bighą
nihesíí n'íí k'a'at'éégo zhaali yidáhzhį' ádaane'go ndaahiłsiih, ła'íí Córe
holzéhi, Bik'ehgo'ihi'nań yich'į' nagonłkaadgo da'ílíí silįįhíí k'ehgo áí da'ílíí
daadoleeł. 12 Díí nneehíí Bik'ehgo'ihi'nań binadzahgee łił daanohjǫǫgo
náda'ohdįįhíí daiłchǫǫhgo ádaat'įįh, doo daaste' dago itisgo náda'idįįh
bił náda'ohdįįhgee: yaak'os tú da'ádįhgo bił nagoyolhíí k'ehgo ádaat'ee;
ch'il náhásgani binest'ą' ádini, nakidn da'iłké' náhásgani, bikeghad dá bił
hádodzįįzíí k'ehgo ádaat'ee; 13 Túnteel bighán hashkeego nadiidáhíí k'ehgo
ádaat'ee, tú bizhol hayił'eełhíí k'ehgo bi'at'e' bik'e ídaayágosiníí hit'įį hileeh;
ts'iłsǫǫsé da'adzaayú nadaahi'nahgo dahnaznilhíí k'ehgo ádaat'ee, chagołheeł
dázhǫ́ diłhiłihíí dahazhį' bá begoz'ąą. 14 Adamdí' godezt'i'go gosts'id iłké'
hanáłolchįįgee Énoch naghaa lę́k'e, áń díí nneehíí yunáásyú ágone'íí yaa
nagolni' lę́k'e, gánniidgo, Isąą, nohweBik'ehń nnee báhadaadeszaahíí goneznan
doo náhóltag dayú hilt'eego yił dokah, 15 Nnee dawa yándaago'aahíí bighą
hígháh, áí nneehíí bitahyú hadíí doo daagodnłsį dahíí doo daagodnłsį dago
ánádáát'įįd n'íí bił ch'í'nah ádaagole'go, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań daayokáałgo yaa

yádaałti' n'íí ałdó' nda'iłsiihíí bił ch'í'n̲ah ádaagole'go hígháh. 16 Díí nn̲eehíí aadaanét'įį́, ła'íí dawahá yída'iłtah, nchǫ'i hádaat'iinií yikísk'eh daahin̲aa; ídaa da'odlíígo yati' dázhǫ́ nchaahíí yee yádaałti', daazhógo ádaan̲iigo yati' baa gozhóni bee nn̲ee yich'į' yádaałti', da'it'įįhíí bighą. 17 Ndi shił daanohshóni, Jesus Christ nohweBik'ehń binadaal'a'á yun̲áásyú ágon̲e'íí dabíntsédá' yaa nadaagoln̲i' n'íí bínádaałn̲iih; 18 Gádaanohwiłn̲ii n'íí, Iké'yú goldohíí biyi' aadaadlohíí doo daagodnłsį dago nchǫ'íí hádaat'iinií yikísk'eh ádaat'eehíí daahikáh doleeł. 19 Díí nn̲eehíí da'an̲ii ágot'eehíí yits'ą́'zhį' ádaan̲e'íí daanlį́į, ni'gosdzáń biká' ágot'eehíí yikísk'eh ádaat'ee, Holy Spirit doo biyi' daagolį́į da. 20 Áídá' nohwihíí, shił daanohshóni, nohwi'odlą' dilzini bee nłdzilgo ádaadohdle', Holy Spirit biláhyú da'ohkąąhgo, 21 Bik'ehgo'ihi'n̲ań bił'ijóónií biyi' daagonohłį́įgo ádaadinołzį, Jesus Christ nohweBik'ehń nohwaa ch'oba'go dahazhį' ihi'n̲aahíí nohwaide'aahíí biká daadeh'įį́. 22 Áí nn̲ee nchǫ'go ánádaat'įį́łíí ła' baa daach'ohba'go łahgo bich'į' ádaanoht'ee: 23 Ła'ihíí binchǫ'íí baa daagonohsąągo, kǫ' biyi'dí' hadaahohdzį́įsgo hasdádaahn̲íił; nchǫ'go ánádaat'įį́łhíí bighą bidiyágé bits'ą́' łikizhgo alzaahíí ndi nohwił daanchǫ' le'. 24 Dánkota nanánohdéh doleełíí yits'ą́'zhį' Bik'ehgo'ihi'n̲ań ánohwiłsį́go yínel'ąą, ła'íí doo nohwaa dahgoz'ąą dago dabíí bits'ą́'idindlá́ádgee, bidáhzhį' dázhǫ́ nohwił gozhǫ́ǫ́go nasozį́įgo ádaanohwidolííłgo yínel'ąą, 25 Áń Bik'ehgo'ihi'n̲ań dała'á góyáni, Hasdánohwin̲iiłíí, ihégosiníí, ízisgo at'éehíí, dahot'éhé yebik'ehíí, ła'íí nawodíí bíyéé le', dák'ad, ła'íí dahazhį'. Doleełgo at'éé.

THE REVELATION OF SAINT JOHN THE DIVINE

1 Bik'ehgo'ihi'ɳań yuɳáásyú hago ágoɳéh shįhíí Jesus yił ch'í'ɳah ágólaa, Jesus bánada'iziidíí bich'į' ch'í'ɳah áiléhíí bighą; bána'iziidi, John holzéhi, yich'į' na'ágole'go yaaká'dí' binal'a'á John yich'į' oyiił'á': 2 John, Bik'ehgo'ihi'ɳań biyati'íí, ła'íí Jesus Christ hant'é ɳii láń shįhíí, ła'íí hadíí dahot'éhé yo'įį láń shįhíí yaa nagosɳi'. 3 Hadíń yuɳáásyú hago ágoɳéhi baa na'goɳi'íí yozhííhíí, ła'íí hadíń daidezts'aaníí biyaa daagozhǫǫ doleeł, ła'íí díí k'e'eshchiinií daayotą'íí ałdó' biyaa daagozhǫǫ doleeł: iłk'idá' biká' nagowaahíí bighą. 4 Shíí, John nshłíni, Asiayú ínashood ha'ánáłséhíí gosts'idiyú nagozɳili bich'į' k'e'eshchii: Nliinií, nlįį n'íí, dogáłi, áń bits'ą'dí' iłgoch'oba'íí ła'íí iłch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'; ła'íí Spirits gosts'idi Bik'ehgo'ihi'ɳań nant'aago dahsdaagee bádįh nadaaziinií bits'ą'dí'; 5 Ła'íí Jesus Christ da'aɳiigo aanagolɳi'íí, nanezna'íí bitahdí' dantsé nágosdlíni, ni'gosdzáń biká' nɳee nadaant'aahíí yá nant'áhi ałdó' bits'ą'dí', iłgoch'oba'íí hik'e iłch'į'gont'éehíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. áń bił daanioogo nohwinchǫ'íí ąął nohwá táyizgiz bidiłíí bee, 6 Áń nant'án ádaanohwizlaa, ła'íí biTaa, Bik'ehgo'ihi'ɳań, bi'okąąh yebik'ehgo ádaanohwizlaa; áń dázhǫ ba'ahégosį le', dawa yebik'eh le', doo ngonel'ąą dayú dahazhį'. Doleełgo at'éé. 7 Isąą, yaak'os biyi'dí' nádáh; dakówa daach'iłtséh, hadíń bighádaach'isgeedíí ałdó': ni'gosdzáń biká' nɳee dahot'éhé iłtah at'éégo hadaazt'i'íí áń yik'e natídaadindlii doleeł. Da'aɳii. Doleełgo at'éé. 8 NohweBik'ehń, nliinií, nlįį n'íí, dogáłi, Dák'a'at'éhi, gáɳíí, Shíí Álpha hik'e Oméga, begodeyáhi hik'e bengont'i'i nshłįį. 9 Shíí John, nohwik'isn, Jesus binkááyú nohwił dała' nohwich'į' nadaagontł'ogi, hik'e Jesus Christ bilałtł'áhgee nohwił daanshłíni, ła'íí nyee ndi dayúweh bił dahikahi, ni' táyi' dahgoz'ąą Pátmos holzeegee sídáá, Bik'ehgo'ihi'ɳań biyati'íí hik'e Jesus baa nagoshɳi'íí bighą. 10 Godilziníí bijįį Holy Spirit shiká'zhį' adzaago, shine'dí' kozhii dázhǫ adįįd dilwoshgo disiits'ą́ą, bésh dilwoshé áɳíihíí k'ehgo, 11 GáɳíígoShíí Álpha hik'e Oméga nshłįį, dantséyúhi hik'e iké'yúhi: áídí' gánádi'ɳiigo, Hant'é hí'íínií naltsoos biyi' bak'e'iłchíígo Asiayú ha'ánázéhé gosts'idiyú nagozɳilíí bich'į' áńléh; Éphesus, Smýrna, Pérgamos, Thyatíra, Sárdis, Philadélphia, Laodicéa, díí dawa bich'į' ádaanle'. 12 Hadíńshą' áshiłɳii nsįgo t'ąązhį' nánishɳe'. Akú ik'ah kǫ'íí biká'dahnásiłt'áhi óodo be'alzaahi gosts'idiyú odaaz'aago hiłtsąą; 13 Ik'ah kǫ'íí biká' dahnásiłt'áhi gosts'idiyú odaaz'aahíí iłɳi'dí' ła' nɳee ga'ánolini siziį, bidiyágéhíí bikets'inyú nel'ąą, bizis óodo be'alzaahi dázhǫ nteeli bitilyú nel'ąągo bínást'i'. 14 Bitsits'in hik'e bitsizíl łigai, dibełį́į bighaa dázhǫ łigai łehíí k'ehgo, zas k'ehgo łigai; biɳááhíí kǫ' yaadiiɳahíí k'ehgo at'éé. 15 Bikeehíí bésh brass holzéhi, kǫ' biyi' hibeezhgo dázhǫ bik'ena'didlaadhíí k'ehgo at'éé; bizhiihíí tú dázhǫ łą́ągo dits'ag łehíí k'ehgo aiłts'ag. 16 Bigan dihe'nazhiɳéégo ts'iłsǫǫsé gosts'idi dahyoɳił: bésh be'idiltłishé dá'iłch'izhiɳéé deníni bizé'dí' há'áá; ła'íí binii'íí ya'ái dázhǫ bits'ą'idindlá́ád łehíí k'ehgo at'éé. 17 Hiłtsąądá' biyahzhį' nágo' dasiitsąąhíí k'ehgo. Áídí' bigan dihe'nazhiɳéé bee shiká' ndelɳiih, gáɳíígo, Doo nénldzid da; shíí dantseyúhi hik'e iké'yúhi nshłįį: 18 Shíí dasiitsąą n'íí naahi'ɳaahíí nshłįį; sąą, dahazhį' hinshɳaa, Doleełgo at'éé; ch'iidntahíí ła'íí da'itsaahíí bá be'igęęsé nashɳil. 19 Hant'é hí'íínií hik'e hago ágót'įį shįhíí, ła'íí kodí' godezt'i'go hago ágóɳe' shįhíí bak'e'iłchíí; 20 Ts'iłsǫǫsé gosts'idi shigan dihe'nazhiɳéégo dahishɳiłgo hinłtsaanií, hik'e

ik'ah kǫ'íí biká'dahnásiłt'áhi óodo be'alzaahi gosts'idyú odaaz'aahíí, doo baa nił ígózį dahíí bígosíńłsįįh. Ts'iłsǫǫsé gosts'idihíí Bik'ehgo'ihi'nań binadaal'a'á ha'ánázéh gosts'idi yánazíni ádaat'ee: ik'ah kǫ'íí biká'dahnásiłt'áhi gosts'idihíí ha'ánázéh gosts'idihíí ádaat'ee.

2

1 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á Éphesusgee ha'ánázéhíí yásizíni bich'į' k'e'iłchíí gánnįihgo: Ts'iłsǫǫsé gosts'idi bigan dihe'nazhinéégo dahyonįiłíí, ik'ah kǫ'íí biká'dahnásiłt'áhi óodo be'alzaahi gosts'idi yitah naghaahi gánníí, 2 Ánánt'įįłíí, nyeego na'izíidíí, nyee ndi bidag áńt'éehíí bígonsį, nnee nchǫ'go ádaat'eehíí nił daanchǫ': ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á daandlįį, daanii ndi doo áí daanlįį dahíí, łéda'iłchoogo ádaanniigo bídaagosíńłsįįdgo bígonsį ałdó': 3 Nyee ndi bínenl'ą́ą́, ła'íí bidag áńt'ee, ła'íí shizhi'híí bighą nyeego na'izíid ni', t'ah doo hwahá baa nakaad dago bígonsį. 4 Da'ágát'éé ndi díí dała'á be'áńt'éehíí doo shił nzhǫǫ da, dantsédá' nił'ijǫ́ǫ́ n'íí bits'ą' ńnyaahíí bighą. 5 Hadí' gódah ch'íńkaad láń shį bínánlnínihgo t'ąązhį' nádndáhgo, dantsédá' áńt'ee n'íí k'ehgo ánáńdléh; dahyúgohíí dagoshch'į' naa nsháhgo, ni'ik'ah kǫ'íí biká'dahnásiłt'áhi naadíshtįįh, doo t'ąązhį' nádndzaa dayúgo. 6 Áídá' díí zhą́ nłt'éhi be'áńt'ee, Nicoláitans daanlíni bi'at'e' nił daanchǫ', shíí ałdó' shił nchǫ'. 7 Hadíń bijeyi' golíínií, Spirit ha'ánázéh nagoznilíí hant'é yiłniihíí yíyésts'ąą le'; Hadíń dawa yitis siliiníí Bik'ehgo'ihi'nań bidázhǫ́ gózhǫ́ǫ́ goz'ąą yune' ch'il be'ihi'náhi sikaadíí baa dahnaznilíí yiyąągo baa godidish'aał. 8 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á Smýrnagee ha'ánázéhíí yásizíni bich'į' k'e'iłchíí gánnįihgo; Dantséyúhi hik'e iké'yúhi nlíni, daztsąą ndi naahi'na'i nlíni gánníí; 9 Ánánt'įįłíí, nich'į' nadaagontł'og, ła'íí ténť'iyégo bígonsį, (ndi hánłdzil); ła', Jews daandlįį, daanii ndi doo áí daanlįį da, daazhógo ádaadil'įįgo bígonsį, áí Satan yá áła'ánáť'įįhi daanlįį. 10 K'ad bee niniigodilne'íí doo béńldzid da: nohwíí ła' ch'iidn nant'án ha'ánohwiłkaad, nanohwídaantaago; gonez-nan iskąązhį' goyéé'go nohwich'į' nagowaa doleeł: ni'odlą'íí bee síńzįį dasíńtsąązhį', áík'ehgo dahazhį' ihi'ná naa dish'aał, gonneegee ch'ah hobįįhíí k'ehgo. 11 Hadíń bijeyi' golíínií, Spirit ha'ánázéh nagoznilíí hant'é yiłniihíí yíyésts'ąą le'; Hadíń dawa yitis siliiníí nakidngee danáá'itsaahíí doo bee baa gowáh da. 12 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á Pérgamosgee ha'ánázéhíí yásizíni bich'į' k'e'iłchíí gánnįihgo; Bibéshbe'idiltłishé dá iłch'izhinéé deníni golínihíí gánníí; 13 Ánánt'įįłíí, hayú gonlíínií bígonsį, Satan nant'áágo dahsdaayú: shizhi'íí nłt'éégo hóńtą'go bee nannaa ni', Ántipas, nłt'éégo shá át'éhihi, no-hwitahyú, Satan golííyú, zesdįįdá' ndi shondlaaníí doo yó'ogodíń'ąą da ni'. 14 Da'ágát'éé ndi díí zhą́ be'áńt'éehíí doo shił nzhǫǫ da, aigee ła' Bálaam iłch'ígon'áni bił daanzhǫǫgo daayotą', áń Bálak Israel hat'i'i nchǫ'go ádaane'go doleełi yił ch'ígó'aahgo da'okąąhgo hidáń nadn'áí yaa hasnil n'íí daayiyąą doleełgo, ła'íí nant'į' nadaakaigo yił ch'ígon'ą́ą́. 15 Aigee ałdó' ła' Nicoláitans bił ch'ídaagos'áni bił daanzhǫǫgo daayotą', áí dázhǫ́ shił nchǫ'i. 16 Ninchǫ'íí bits'ą'zhį' ádńlne'; dahyúgohíí dagoshch'į' naa nsháhgo sizé'dí' béshbe'idiltłishé bee bił nadaagonshkaad. 17 Hadíń bijeyi' golíínií, Spirit ha'ánázéh nagoznilíí hant'é yiłniihíí yíyésts'ąą le'; Hadíń dawa yitis sili-iníí báń, mánna holzéhi, nanl'į' n'íí ła' bá daadi'dishné', tséé łigai bizhi' ánídéhi biká' dahgoz'áni baa dish'aał, áí dahgoz'aanií baa hit'áánií zhą́ yígółsį. 18 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á Thyatíragee ha'ánázéhíí yásizíni bich'į' k'e'iłchíí gánnįihgo; Bik'ehgo'ihi'nań biYe', binąáá kǫ' yaadiinahíí k'ehgo at'éhi, bikeehíí bésh, brass holzéhi, dázhǫ́ bik'ena'didlaadhíí k'ehgo at'éhi

gánįí; 19 Ánánt'įįłíí bígonsį, nił'ijóóníí, shána'izíidíí, ni'odlą'íí, nyee ndi bidag áńt'éehíí; ntsedá' ánánt'įįdíí bitisgo ánánt'įįłgo nígonsį. 20 Da'ágát'éé ndi díí zhą́ be'áńt'éehíí doo shił nzhǫǫ da, isdzán, Jézebel holzéhi, Bik'ehgo'ihi'ǫnań binkááyú na'iziidíí ádiłdi'ǫ́hi, shánada'iziidi nant'į' nadaakaigo yił ch'ígó'aah ndi doo nt'é biłnǫ́ii da, ła'íí shánada'iziidíí da'okąąhgo hidáń nadn'áí yaa hasǫ́ilíí daayiyąą doleełgo yił ch'ígó'aah ndi doo nt'é biłnǫ́ii da. 21 Nant'į' naghaahíí yits'ą́ghághgo baa godini'ą́ą́; ndi doo yits'ą́ńyáá da. 22 Ái bighą áń diǫ́íihgo ashłe', ła'íí hadíí yił nant'į' naskaihíí dázhǫ́ góyéé'go bich'į' nagowaago ashłe', nant'į' nakaihíí doo yits'ą́káh da lę́k'eyúgo. 23 Bichągháshé nadaanǫ́e'go ashłe'; ła'íí ha'ánáłséhíí dawa shídaagołsį doleeł, shíí konatsekees yígółsiníí hik'e kojíí yuǫ́e' go'iinií nshłįį: dała'á notįįgo hant'é ádaasolaahíí dábik'ehyú nohwich'į' nada'ishǫ́iił doleeł. 24 Áídá' nohwihíí hik'e Thyatíragee daagonohłiiníí ła'ihíí, ái ilch'ígót'aahíí doo bikísk'eh ádaanoht'ee dahíí, Satan bi'at'e' k'ehgo ánáʼol'įįłíí dázhǫ́ nchǫ'go daałch'iǫ́iihíí, nohwíí ła' t'ah doo hwaa bídaagonoł'aah dahíí, doo nt'é be'ánádaahǫ́e' nohwiłdishǫ́ii da. 25 Díí zhą́, hant'é bee nohwił ch'ígót'aaníí nłdzilgo daahohtą', nánsdzaazhį'. 26 Hadíń dawahá yitis siliiníí, ła'íí nnágódzáázhį' hago ánásht'įįłíí bikísk'eh at'éehíí, nǫ́ee binant'a' dała'áhíí ił'aniyú nazǫ́ilíí yebik'ehgo baa godidish'aał: 27 ShiTaa shaa godin'ą́ą́híí k'ehgo yá nant'aa doo, bésh iłíí bee; goshtł'ish idee daasits'iłgo ts'iltąąhíí k'ehgo ts'idołtįįł. 28 Ts'iłsǫǫsécho baa dish'aał. 29 Hadíń bijeyi' golíínií, Spirit ha'ánázéh nagozǫ́ilíí hant'é yiłǫ́iihíí yíyésts'ąą le'.

3

1 Bik'ehgo'ihi'ǫnań binal'a'á Sárdisgee ha'ánázéhíí yásizíni bich'į' k'e'iłchíí gánǫ́iihgo; Bik'ehgo'ihi'ǫnań Spirits gosts'idi ła'íí ts'iłsǫǫsé gosts'idi yegoyiłíínií gáǫ́íí; Ánánt'įįłíí bígonsį, hinǫ́ágo daaniłch'iǫ́ii ndi dasíńtsáni áńt'ee. 2 Ch'ínándzíídgo, hadíí nádaagodziihíí dák'azhą́ nanǫ́e'íí nalwodgo ánándle': hago ánánt'įįłíí Bik'ehgo'ihi'ǫnań binadzahgee doo nzhǫǫ da ląą bígosíłsįįd. 3 Áík'ehgo hant'é naa hi'né' ła'íí dasíńts'ąą ląą́ shįhíí bínánlǫ́ih, ái bikísk'eh áńt'ee, ninchǫ'íí bits'ą́'zhį' ánán'ǫ́e'. Doo ch'ínáńdzííd dayúgohíí, in'įįhi higháh łehíí k'ehgo nsháh, hagee hokosíí biyi' nsháhíí doo bígonłsį́ da doo. 4 Sárdisgee nǫ́ee da'akwíyé godziih, doo hwahá bidiyágé chįh ádaile' da: áí dá łigai nt'éégo bik'enada'izlaago bił hishkah doo: áí yik'e shijeedhíí bighą. 5 Hadíń dawahá yitis siliiníí dá łigai nt'éégo bik'e'izlaa doo; ihi'ǫná naltsoosíí biká' bizhi' doo k'ená'ishdéh da doo, shiTaa hik'e binal'a'á yaaká'yú daagolíínií binadzahgee bizhi'íí hodishiił. 6 Hadíń bijeyi' golíínií, Spirit ha'ánázéh nagozǫ́ilíí hant'é yiłǫ́iihíí yíyésts'ąą le'. 7 Bik'ehgo'ihi'ǫnań binal'a'á Philadélphiagee ha'ánázéhíí yásizíni bich'į' k'e'iłchíí gánǫ́iihgo; Godiyįhgo at'éhi, da'aǫ́iigo at'éhi, be'ohigęęsé David bíyéé n'íí naitįįhi, ch'ińtą́ą́yúgo doo hadíń dená'ditįįhi da; dagohíí de'dintą́ą́yúgo doo hadíń ch'ínáʼítįįhi da, áń gáǫ́íí, 8 Ánánt'įįłíí bígonsį: isąą, dáádítįh ch'í'otąągo ná áshłaa, doo hadíń da'dinótįįhi at'éé da: doo ńńłdzil da ndi shiyati'íí hóńtą', ła'íí, Áń doo bígonsį da, doo hak'i shiłdínǫ́iid da. 9 Satan yá íła'ánádaat'įįhíí, Jews daandlįį, daaǫ́ii ndi doo ái daanlįį dago łéda'iłchoogo ádaaǫ́iihíí; niyahzhį' hayaa ádaaǫ́e'go, shił nzhoonií yídaagołsįįhgo ádaashłe' doo. 10 Nyee ndi bidag áńt'ee, niłdéǫ́iidíí bikísk'eh áńt'éehíí bighą ni'gosdzáń dahot'éhé biká' nakída'dintaahíí begowáhíí bits'ą́'zhį' áninsį doo, ni'gosdzáń biká' nǫ́ee nabída'dintaahíí. 11 Isąą, dák'adégo nánshdaał: nłt'éégo áńt'éehíí nłdzilgo hóńtą', yaaká'yú ch'ah hobįįhíí niba' si'aaníí doo hadíń nits'ą́' náidi'aah da doleełhíí bighą. 12 Hadíń dawahá yitis siliiníí Bik'ehgohinshǫ́aahíí bikįh biyi'

da’ch’okąąhíí yuné’ bíyahdahn’aahíí k’ehgo ashłéh, dahazhį’ doo ch’ínádáhgo da: áń Bik’ehgohinshnaahíí bizhi’íí biká’ ágoshłe’, Bik’ehgohinshnaahíí kįh nagoznili bíyéhi nt’é holzee shįhíí ałdó’ biká’ ágoshłe’, áí Jerúsalem áníidéhi holzee, yaaká’dí’go bee kegonáhi, Bik’ehgohinshnaahíí bits’ą’dí’; dashíí shizhi’ áníidéhi ndi biká’ ágoshłe’ ałdó’. 13 Hadíń bijeyi’ golíínií, Spirit ha’ánázéh nagoznilíí hant’é yiłniihíí yíyésts’ąą le’. 14 Bik’ehgo’ihi’nań binal’a’á Laodicéagee ha’ánázéhíí yásizíni bich’į’ k’e’iłchíí gánniihgo: Doleełgo at’éé nliinií, nłt’éégo da’aniigo nagolni’íí, Bik’ehgo’ihi’nań dawahá áyíílaahíí begodeyáhi gánií; 15 Ánánt’įįłíí bígonsį, doo síńk’az da, doo síńdog da: dázhǫ́ síńk’az le’at’éhi, dagohíí dázhǫ́ síńdog le’at’éhi. 16 Da’ákugo síńdog, doo síńk’az da, doo síńdog dahíí bighą hanídidishkoh. 17 Shíí hásdzil, shíyéehíí łą́ą́, doo nt’é bínshdįh da, ádiłn’níí; ndi díyaant’éé, naa goch’oba’á, tént’iyé, ninnáá ágodįh, dá łinchíí doo ádígonzį dahíí bighą: 18 Óodo kǫ’ be’alzaahi shaa nahiłníih, hánłdzil doleełhíí bighą; diyágé łigaihíí ák’ihidleeh doleełgo shaa nahiłníih, dáłinchíí’íí bik’e ídaa yágondzinií doo hit’įį da doleełhíí bighą; ik’ah ninnáá bínzhish, nłt’éégo go’įį doleełhíí bighą, niłdishnii. 19 Shił daanzhoonií bił daadishteh, ła’íí biniidaagodishłe’, bił ch’ígonsh’aahgo: áík’ehgo dahńldǫhgo ninchǫ’íí bits’ą’zhį’ ánne’. 20 Isąą, dáádítįhdí’ sézį́ígo nínsts’į: hadíń shizhii yidezts’ąągo shá ch’í’íntą́ą́yúgo, ha’ádishaałgo bił idishįįł, bíí ałdó’ shił idoyįįł. 21 Shíí dawa bitis síĺįígo shiTaa bił nansht’aahíí k’ehgo hadíń dawa yitis siliinií bił nansht’aa doleełgo baa godinsh’aah. 22 Hadíń bijeyi’ golíínií, Spirit ha’ánázéh nagoznilíí hant’é yiłniihíí yíyésts’ąą le’.

4

1 Díí bikédí’go dé’įįd, yaaká’yú dáádítįh ch’í’otąą lą́ą́go hiłtsąą: dantsé kozhii bésh dilwoshíí k’ehgo aniigo disiits’ą́ą́ n’íí shich’į’ hananadzii gáshiłniigo, Yushdé’ shich’į’ hasiná, kodí’ godezt’i’go hago ágonéh shįhíí nich’į’ ch’í’nah ashłéh. 2 Dagoshch’į’ Holy Spirit shiká’zhį’ adzaago nant’án biká’dahsdáhi yaaká’yú dahs’ąągo hiłtsąą, ła’ yiká’ dahsdaago. 3 Áń dahsdaahń tséé ílíni, jasper hik’e sardine holzéhi, ga’ánolįh: nant’án biká’dahsdáhi iłtsą́ą́tł’ól tséé ílíni, émerald holzéhi, ga’ánolįhgo binazt’i’. 4 Áí nant’án biká’dahsdáhi si’aanií binaayú nadindzį́’i biká’dahsdáhi łédńt’i’: áígee bádaayáńyú nadindzį́’i łigaigo bik’e nadaahezlaago dahnaáztąą; ch’ah óodo be’alzaahi bik’e daadez’ąągo. 5 Nant’án biká’dahsdáhi bits’ą’dí’ hada’didla’ hik’e idi’nii ła’íí kozhii daadits’ag: ła’íí bidáhgee gosts’idgo daadiltłi’, áí Bik’ehgo’ihi’nań biSpirits gosts’idihi ádaat’ee. 6 Nant’án biká’dahsdáhi bidáhgee dolyííni, crystal ga’at’éhi, sikąą: ła’íí binaayú dzį́’yú nt’éshį hináhi nadaazį, bitíldí’ hik’e bighánt’aadí’ dá binąáá zhą́hi. 7 Áí daahinąhi ntséhihíí ndóícho ga’ánolįh, nakigeehíí magashi bizhaazhé ga’ánolįh, taagigeehíí nnee binii’híí binii’hi, dzį́’igeehíí itsaa na’niihíí ga’ánolįh. 8 Áí dzį́’i daahinąhihíí dawa bit’ą’ gostáń daagolzį́’: dá binąáá zhą́ naz’áni: jįįgee, tł’é’gee, Dilzini, dilzini, dilzini, daanii nt’éé, Bik’ehgo’ihi’nań nohweBik’ehń Dák’a’at’éhi, nlįį n’íí, nliinií, dogáłi. 9 Dahagee daahinąhihíí nant’án biká’dahsdáhi yiká’ dahsdaahń, doo ngonel’ąą dayú, dahazhį’ hináhi, Ízisgo áńt’ee, yiłniigo, daidnłsįgo, yich’į’ ihédaanzįgo, 10 Bádaayáńyú nadindzį́’i nant’án biká’dahsdáhi yiká’ dahsdaahń yiyahzhį’ hayaa ánádaat’įį, áń doo ngonel’ąą dayú dahazhį’ hinaahíí daayokąąhgo, yaaká’yú daabich’ah daayosbąąhíí yiyahzhį’ hayaa ánádail’įįh gádaaniigo, 11 NohweBik’ehń, Ízisgo áńt’ee, daaniłch’iniigo bik’e síńtįį, daaniłch’íńłsįgo, ła’íí dawa nebik’eh daaniłch’iniigo bik’e síńtįį: dawa ánlaa, háńt’įįhíí bighą dawa daagolzį́, háńt’įįhíí bighą dawa alzaa.

5

1 Nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahń bigan dihe'nazhi̱néhi naltsoos yisdisi dahyo'ałgo hiłtsąą, biyi' hik'e biká'dí'go k'e'eshchíni, gosts'idiyú bidá'doljéég. 2 Bik'ehgo'ihi'n̄ań binal'a'á dázhǫ́ nalwodihi hiłtsąą, áń ádi̱i̱d dilwoshgo gán̄íí, Hadíń lą́ą́ naltsoos bidá'doljeegíí ch'í'ízǫ́ǫ́sgo iłts'ą́' áile'go yik'e siti̱i̱? 3 Áídá' yaaká'yú, ni' biká'yú, dagohíí ni' bitł'ááhyú ndi doo hadíń naltsoosíí iłts'ą́' áile'íí dagohíí yineł'í̱í̱ ndi yik'e siti̱i̱ da. 4 Doo hadíń naltsoos iłts'ą́' áile'go yozhííhíí, dagohíí yineł'í̱í̱ ndi yik'e siti̱i̱ dahíí bigha̱ yat'éégo hishchag ni'. 5 Bádaayáńyúhíí dała'á gáshiłn̄ii, Doo nchag da: díń'i̱i̱, Juda hat'i'íí bits'ą́'dí' Ndóícho, áń David Bikeghadi, dawa yitis sili̱i̱híí bigha̱, áń zhą́ naltsoos bidá'doljeegíí gosts'idi ch'í'ízǫ́ǫ́sgo iłts'ą́' áile'íí yik'e siti̱i̱. 6 Akú dé'i̱i̱dgo nant'án biká'dahsdáhi hik'e nt'éshi̱ daahin̄áhi iłn̄í'gee, bádaayáńyú bitahdí' dibeł'í̱í̱ biZhaazhé nlíni zesdi̱i̱ n'íí ga'ánolini sizi̱i̱go hiłtsąą, áń biyeshdee gosts'idihi, bin̄áá gosts'idihi, áí Bik'ehgo'ihi'n̄ań biSpirits gosts'idihi ni'gosdzáń dágoz'ąą nt'éégo biká'zhi̱' odaas'a'i. 7 Áń nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahń bigan dihe'nazhi̱nédí'go naltsoosíí náidnné'. 8 Naltsoos náidnné'dá' dí̱i̱'i daahin̄áhi ła'íí bádaayáńyú nadindi̱i̱'i dibeł'í̱í̱ biZhaazhé nlíni biyahzhi̱' hayaa ádaasdzaa; daant'i̱i̱gee tsi̱be'idot'áłé dahdaayoti̱i̱ł, ła'íí its'aa óodo be'alzaahi, diltłi'go łikągolchinihi bee halk'iłgo dah daayokaał, áí nn̄ee Bik'ehgo'ihi'n̄ań báhadaadeszaahi bi'okąąhíí ádaat'ee. 9 Si̱ áníidéhi daido'aał gádaan̄iigo, Naltsoosíí nádnné'go bidá'doljeegíí ch'í'íńzǫ́ǫ́síí bik'e síńti̱i̱: nn̄ee ił'aniyú hadaazt'i'íí, iłtah at'éégo yádaałti'íí, nn̄ee daanliiníí, ła'íí nn̄ee binant'a' dała'áhíí ił'aniyú nazn̄ilíí biyi'dí' nidi'zesdi̱i̱go nidiłíí bee Bik'ehgo'ihi'n̄ań bá hanánohwihéń'n̄il. 10 Nant'án daandli̱i̱go, ła'íí okąąh yebik'ehi daandli̱i̱go Bik'ehgo'ihi'n̄ań daahohiikąąhń bich'i̱' ádaanohwínílaa: áík'ehgo ni'gosdzáń biká' nadaant'aa doo. 11 Dé'i̱i̱dgo nant'án biká'dahsdáhi hik'e nt'éshi̱ daahin̄áhi ła'íí bádaayáńyú bin̄aayú Bik'ehgo'ihi'n̄ań binadaal'a'á łą́ągo: goneznadn doo náhóltagyú dá'ágánáhołąągo goneznadn, doo náhóltagyú áídí' doo náhóltagyú yúweh doo náhóltagyú daabizhii daasiits'ą́ą́; 12 Dibeł'í̱í̱ biZhaazhé nlíni bidi'zesdi̱i̱ n'íí dawa yebik'ehi, há'iłdzili, góyáni, nalwodi, dilzini, ba'ihégosini, ła'íí biyaa gozhóónií baa hi'né'híí yik'e sitíni at'éé. 13 Áídí' yaaká'yú, ni'gosdzáń biká'yú, ni'gosdzáń biyi'yú, túnteel biyi'yú dahot'éhé daahin̄aahíí, da'adzaayú dawa daagolíínií gádaan̄iigo disiits'ą́ą́, Nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahń ła'íí dibeł'í̱í̱ biZhaazhé nlíni doo ngonel'ąą dayú dahazhi̱' biyaa gozhǫ́ǫ́ le', dilzi̱ le', ba'ihégosi̱ le', ła'íí dawa yebik'eh le'. 14 Dí̱i̱'i nt'éshi̱ daahin̄aahíí, Doleełgo at'éé, daan̄ii. Bádaayáńyú nadindi̱i̱'i hadíń doo ngonel'ąą dayú dahazhi̱' hin̄aahíí yiyahzhi̱' ádaaszaago daayokąąh.

6

1 Dibeł'í̱í̱ biZhaazhé nlíni naltsoos bidá'doljeegíí gosts'idihi dała'á ch'í'íńzǫ́ǫ́zgo hiłtsąą, áídá' dí̱i̱'i nt'éshi̱ daahin̄aahíí dała'á bizhiihíí idi'n̄iihíí ga'áhiłts'ago, Yushdé' díń'i̱i̱, shiłn̄iigo disiits'ą́ą́. 2 Áídí' dé'i̱i̱dgo łí̱i̱łgai hiłtsąą: áí yiká' dahsdaahń iłti̱i̱h dahyoti̱i̱ł; ła'íí nant'án bich'ah baa hit'ąą: áń gonołn̄eełgo gonłn̄eehgo łí̱i̱ bił dahiswod. 3 Nakigee idá'doljeegíí ch'íná'ńzǫ́ǫ́zdá' nakigee nt'éshi̱ hin̄áhihíí, Yushdé' díń'i̱i̱, shiłn̄iigo disiits'ą́ą́. 4 Áídí' łí̱i̱ łichíí'i ch'ínánálwod: áí yiká' dahsdaahń ni'gosdzáń biká' iłch'i̱'gont'éé n'íí náidiiné'go baa godet'ąą, nn̄ee nanáłiłtseed doleełgo: ła'íí bésh be'idiltłish dázhǫ nchaahi baa hitąą. 5 Taagigee idá'doljeegíí ch'íná'ńzǫ́ǫ́zdá' taagigee nt'éshi̱ hin̄áhihíí, Yushdé' díń'i̱i̱, shiłn̄iigo didiits'ą́ą́. Dé'i̱i̱dgo łí̱i̱ dilhiłi hiłtsąą; áí yiká' dahsdaahń bedahnádidlohé dahyo'ááł. 6 Dí̱i̱'i nt'éshi̱

daahiɲaahíí iłɲí’dí’ kozhii disiits’ą́ą́ gáɲíígo, Tł’oh naghái dałáhn ha’okąągo penny íl̨į́, tł’oh naghái diwozhé taadn ha’okąągo penny íl̨į́; áídá’ ik’ah hik’e wine nadaanohɲíí. 7 Dį́į́dngee idá’doljeegíí ch’íná’ńzǫ́ǫ́zdá’ dį́į́dngee nt’éshį hiɲáhihíí, Yushdé’ díń’įį, shiłɲiigo disiits’ą́ą́. 8 Dé’įį́dgo ł́į́ déłibáhé hiłtsąą: áí yiká’ dahsdaahń Da’itsaahíí holzee, áídí’ Ch’iidntahíí biké’ begogááł. Ni’gosdzáń dį́į́’yú iłk’é’ɲilgo dała’á biyi’ bésh be’idiltłishé, shiɲá’ góyéégo nagowaahíí, yóíyahgo ch’inɲiihíí, hik’e ni’gosdzáń biká’ tsétahgo daagolíni bédaagodzidíí bee nɲee nadaayiłtseed doleełgo binawod baa daagodest’ąą. 9 Ashdladngee idá’doljeegíí ch’íná’ńzǫ́ǫ́zdá’, be’okąąhi biká’ dahnási’ɲiłíí bitł’ááhgee nɲee Bik’ehgo’ihi’ɲań biyati’híí hik’e yaa nadaagolɲi’híí bighą nadaabi’distseedíí biyi’sizíni hiłtsąą: 10 Adį́į́d daadilwoshgo gádaaɲii, NohweBik’ehń, nidilzini, da’aɲiihi ńlíni, da’os’ah lą́ą́ nɲee ni’gosdzáń biká’ daagolíni nohwidiłhíí bighą baa yáńłti’go nohwá ik’enáń’ɲi’? 11 Áídí’ daant̨į́į́gee ííłgai bitaadaas’ɲiigo gádaabił’ido’ɲiid, Dét’ihézhį’ hanádaałsoł, bił nadaał’a’íí hik’e nohwik’isyú nohwíí nanohwi’distseedhíí k’ehgo nabi’ditseed doleełíí nabi’distseedgo zhą́. 12 Gostáńgee idá’doljeegíí ch’íná’ńzǫ́ǫ́zdá’, dé’į́į́dgo ízisgo ni’godes’naa; ya’áíhíí tsiigha diłhiłi nanestł’oolhíí k’ehgo diłhił silį́į́, tł’é’gona’áíhíí dił ga’ánolį́h silį́į́; 13 Ch’il, fig holzéhi, bich’į’ deyolgo doo hwahá nt’ą́ą́ dahíí nanihezdeehíí k’ehgo ts’iłsǫǫsé yaadí’ ni’gosdzáń biká’zhį’ náłt̨ą́ą́. 14 Yáá naltsoos hisdisíí k’ehgo hisdis silį́į́go esdį́į́d; ła’íí dził hik’e ni’ táyi’ dahnagozɲilíí dawa łahyúgo nazɲil daasilį́į́. 15 Ła’íí ni’gosdzáń biká’ nadaant’aahi, nɲee itisyú nadaandeehi, hádaałdzili, silááda itisgo nadaant’aahi, nɲee nadaalwodi, ła’íí daakówa, daako’desnaahíí hik’e doo daako’desnaa dahíí ndi, dził biɲída’i’áń yuɲe’, tséyaa nadaach’int’į’go; 16 Dził hik’e tséé bich’į’ gádaach’iɲii, Nohwiká’zhį’ ts’íyaa ánɲéhgo nádaanohwinł’į́į́h, nant’án biká’dahsdáhi yiká’ dahsdaahń hik’e dibeł̨į́į́ biZhaazhé nlíni bihashkeehíí bits’ą́’ nádaanohwinł’į́į́h, 17 Bihashke’híí begodeyaahíí bighą; áík’ehgo hadíń zhą́ shą’ sizį́į́ doleeł?

7

1 Áí bikédí’go Bik’ehgo’ihi’ɲań binal’a’á ni’gosdzáńzhį’ dį́į́’yú nadaazį́į́go hiłtsąą, ni’gosdzáń biká’ dį́į́’yú nyolíí t’ąązhį’ daayotą’go, ni’gosdzáń, túnteel, hik’e ch’il doo bich’į’ nyol da doleełhíí bighą. 2 Áídí’ ya’áí hanadáhdí’go Bik’ehgo’ihi’ɲań binal’a’á, Bik’ehgo’ihi’ɲań hiɲáhi bibe’ídinidlídé yoné’go naahiłtsąą: áń dį́į́’i Bik’ehgo’ihi’ɲań binal’a’á ni’gosdzáń hik’e túnteel daayiłchǫǫhgo baa daagodest’aaníí ádį́į́d yich’į’ nádidilghaazhgo, 3 Gáɲíí, Ni’gosdzáń, túnteel, hik’e ch’ilhíí daołchǫǫh hela’, Bik’ehgo’ihi’ɲań yánada’iziidíí bitá’gee bídaadinihidlidgo zhą́. 4 Da’kwíí bídaadiniidlid shį́híí disiits’ą́ą́: Israel biye’ke bits’ą́’dí’ nɲee hadaazt’i’íí bitahdí’ dała’á gonenadín iká’yú dį́į́’i doo náhóltagyú hilt’éégo bídaadiniidlid. 5 Juda hat’i’íí bitahdí’ nakits’ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Reuben hat’i’íí bitahdí’ nakits’ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Gad hat’i’íí bitahdí’ nakits’ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. 6 Áser hat’i’íí bitahdí’ nakits’ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Néphthalim hat’i’íí bitahdí’ nakits’ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Manásses hat’i’íí bitahdí’ nakits’ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. 7 Símeon hat’i’íí bitahdí’ nakits’ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Levi hat’i’íí bitahdí’ nakits’ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Íssakar hat’i’íí bitahdí’ nakits’ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. 8 Zábulon hat’i’íí bitahdí’ nakits’ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Joseph hat’i’íí bitahdí’ nakits’ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Benjamin hat’i’íí bitahdí’ nakits’ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. 9 Díí bikédí’go dé’į́į́dgo nɲee doo ła’ díí nɲee łáni yółtagyúhi

daahiłtsą́ą, binant'a' dała'áhíí ił'aniyú naznilíí, nn̲ee ił'aniyú hadaazt'i'íí, nn̲ee daanliiníí, hik'e iłtah at'éégo yádaałti'íí dawa bitahdí', nant'án biká'dahsdáhi hik'e dibełı́ı́ biZhaazhé nlíni yidáhgee nadaazı́ı́, dá łigai nt'éégo bik'eda'izlaa, ch'il, palm holzéhi, bits'ádaaz'aahíí dahdaayin̲ííłgo; 10 Adı́ı́d daadilwosh gádaan̲iigo, Hasdách'igháhíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań daahohiikąąhń, nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahń, hik'e dibełı́ı́ biZhaazhé nlíni biłgo bits'ą́'dí' begoz'ąą. 11 Bik'ehgo'ihi'n̲ań binadaal'a'á nant'an biká'dahsdáhi, bádaayáńyú, hik'e dı́ı́'i nt'éshı́ daahin̲aahíí bin̲aayú łédnt'i'go nant'án biká'dahsdáhi biyahzhı́' hayaa ánádaat'ı́ı́go Bik'ehgo'ihi'n̲ań daayokąąh, 12 Gádaan̲iigo, Doleełgo at'éé: Bik'ehgo'ihi'n̲ań daahohiikąąhń doo ngonel'ąą dayú dahazhı́' biyaa gozhǫ́ǫ́ le', ba'ihégosı́ le', góyą́ą́ le', bich'ı́' ihégosı́ le', dilzı́ le', dawa yebik'eh le', ła'íí dák'a'at'éé le'. Doleełgo at'éé. 13 Bádaayáńyú dała'á shich'ı́' gánn̲iid, Díí bidiyágé daałigaihíí, hadíń ádaat'ı́ı́? Hadí' hikaihi? 14 Gábiłdén̲iid, Ni la' bígonłsı́. Gánáshiłdo'n̲iid, Góyéégo nagoyaahíí yitis ch'ékaihi ádaat'ı́ı́: dibełı́ı́ biZhaazhé nlíni bidiłíí bee bidiyágé tadaizgizgo łigaigo ádaizlaa. 15 Áí bighą Bik'ehgo'ihi'n̲ań biká'dahsdáhi yidáhgee nán'áá, áí daabich'okąąh goz'ąą yun̲e' dawa jı́ı́, dawa tł'é' daabokąąh nt'éé: nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahń bitahyú nlı́ı́ doleeł. 16 Doo shin̲á' naadaadleeh at'éé da, doo dibá' naadaadleeh at'éé da; ya'áí doo daabidiłid da doleeł, ła'íí doo dant'éhéta bich'ı́' sidog da doleeł. 17 Dibełı́ı́ biZhaazhé nlíni nant'án biká'dahsdáhi iłn̲í'dí' dahsdaahń bá da'diné' doleeł, tú hin̲áhi halı́ı́yú yádı́h higaałgo yił onakáh doleeł: ła'íí bin̲ąá túhíí dawa Bik'ehgo'ihi'n̲ań bá k'eda'yiłdéh doleeł.

8

1 Dibełı́ı́ biZhaazhé nlíni gosts'idngee idá'doljeegíí ch'íná'ńzǫ́ǫ́sdá' yaaká'yú doo nt'é hiiłts'ag dago bin̲í'yú hak'e nehenkéézˮ. 2 Áídí' Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á yaaká'yú daagolííníí gosts'idi Bik'ehgo'ihi'n̲ań yidáhgee nadaazı́ı́go bésh dilwoshé bitaas'n̲iigo hiłtsą́ą. 3 Áígee binal'a'á ła'ihíí naanádzaa, áń be'okąąhi biká' dahnási'n̲iłi goz'ąągee hizı́', its'aa óodo be'alzaahi biyi' dilidgo łikągolchiníí dahyo'aałgo; łikągolchiníí łą́ągo baa hi'né', nn̲ee Bik'ehgo'ihi'n̲ań báhadaadeszaahíí dawa daabi'okąąhíí bił dała' álǹéhgo, nant'án biká'dahsdáhi bádı́hgee, be'okąąhi biká' dahnási'n̲iłi yiká' diltłi' doleełgo. 4 Áík'ehgo łikągolchiníí bits'ą́'dí' łidíí, hik'e nn̲ee Bik'ehgo'ihi'n̲ań báhadaadeszaahíí daabi'okąąhíí bił dała' Bik'ehgo'ihi'n̲ań yich'ı́' hadag adzaa, Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á bilałtł'áhdí'. 5 Áídí' Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á kǫ' be'okąąhi biká' dahnási'n̲iłi yiká' dilidíí ła' its'aa biyi' ha'disbı́hgo ni'gosdzáń yiká'zhı́' yaa yin̲il; áí dábiłgo yáhiiłts'ag, idi'n̲ii, hada'didla', ła'íí ni' nagohi'naa. 6 Bik'ehgo'ihi'n̲ań binadaal'a'á gosts'idihi bésh dilwoshé dahdaayon̲iiłíí k'ad ádaayiłn̲iigo nadaazı́ı́. 7 Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á dantséhihíí bibéshdilwoshé áyiłnn̲iidíí dábiłgo hilói hik'e kǫ', dił bił nadesgeedgo ni'yú náłtą́ą́: ni'gosdzáń biká' ch'il nadaan'aahíí dawa tááyú iłk'é'n̲ilgo dała'ágohíí ąął daanlíd, tł'oh daadotł'izhíí ałdó' ąął nlíd. 8 Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á nakigeehíí bibéshdilwoshé áyiłnn̲iidíí dábiłgo nt'éhéta dził nchaahíí ga'ánolini diltłi'go túnteel biyi' olgo': áík'ehgo túnteel tááyú iłk'é'n̲ilgo dała'ágohíí dá dił zhą́ silı́ı́: 9 Túnteel biyi' daagolííníí dawago tááyú iłk'é'n̲ilgo dała'ágohíí ąął nanezna'; tsina'eełíí dawago tááyú iłk'é'n̲ilgo dała'ágohíí doo nt'é da silı́ı́. 10 Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á taagigeehíí bibéshdilwoshé áyiłnn̲iidíí dábiłgo ts'iłsǫǫsé nchaahi yaaká'dí' naltǫ', kǫ' k'ehgo diltłi'go, áí tú daanlííníí dawago tááyú iłk'é'n̲ilgo dała'ágohíí niká' naltǫ', ła'íí tú hadaazliiníí ałdó' biká' naltǫ'. 11 Ts'iłsǫǫséhíí Iłkóhi holzee: tú dawago tááyú iłk'é'daasziidgo dała'ágohíí dé'iłkó silı́ı́; áík'ehgo tú dé'iłkó silı́ı́híí bighą nn̲ee łą́ągo nanezna'.

12 Bik'ehgo'ihi'nąń binal'a'á dį́į'igeehíí bibéshdilwoshé áyiłnnįidíí dábiłgo ya'ái, tł'égona'ái, ła'íí ts'iłsǫǫsé tááyú iłk'é'nilgo dała'ágohíí hagoshį ádaasdzaago, bits'ą'daadesdiiníí tááyú iłk'é'nilgo dała'ágohíí diłhił silįį, áik'ehgo jį́igo idindláádíí tááyú iłk'é'nilgo dała'ágohíí doo got'įį da silįį, tł'é'gohíí ałdó' ágát'éé lék'e. 13 Áídí' dé'į́įdgo Bik'ehgo'ihi'nąń binal'a'á yáá iłní'yú na'deznįigo ádį́įd dilwoshgo gáníígo hiłtsąą, Ni'gosdzáń biká' daagolíínííbá góyéé doleeł, bá góyéé doleeł, bá góyéé doleeł, Bik'ehgo'ihi'nąń binadaal'a'á taagihíí bibéshdilwoshé k'ad ánádaayiłdi'nįihíí bighą!

9

1 Bik'ehgo'ihi'nąń binal'a'á ashdla'igeehíí bibéshdilwoshé áyiłnnįidíí dábiłgo yaaká'dí' ni'gosdzáń biká'zhį' ts'iłsǫǫsé naltǫ'go hiłtsąą: o'i'áń doo ni'i'ánihi dá bich'ígóť'i'gee bá be'igęęsé baa hitąą. 2 O'i'áń doo ni'i'áń dahíí ch'í'íńtą́ą, áídí' łid yat'éégo hago', kǫ' yat'éégo diltłi'íí bits'ą'dí' k'ehgo; áik'ehgo ha'i'áńdí' łidíí bee ya'ái doo hit'įį da silįį, dahot'éhégo godiłhił silįį. 3 Łidíí biyi'dí' na'ishchagi ni'gosdzáń biká' hanałsą́ą́: ni'gosdzáń biká' tsédag histasíí binawodhíí k'ehgo binawod daagolį́į́go baa daagodest'ąą. 4 Ni'gosdzáń biká' tł'ohíí hik'e dant'éhéta daadotł'izhíí ła'íí ch'ilta daołchǫǫh hela', bił'ido'nįid; nnee Bik'ehgo'ihi'nąń bi'ídinidlídé doo bitá'gee dahgoz'ąą dahíí zhą́. 5 Da'ágát'éé ndi doo nadaiłtseedgo baa godet'ąą da, daazhógo bił nada'dinįi'go ádaile'go ashdladn dahitąązhį': tsédag histas dilshish łehíí k'ehgo nnįihgo. 6 Ái benagowaadá' nnee da'itsaahíí yiká daadéz'įį doo, ndi doo datsaah da doo; daostsa hadó' daanzįdá' dats'itsaahíí doo hak'i da doo. 7 Na'ishchagi łį́į́ nagonłkaadyú nádesąąhíí k'ehgo iłch'į'daasdlaa ga'ádaanolįh; nant'án bich'ah óodo be'alzaahi ga'ánolini bik'edaadez'ąą, daabinii'íí nnee binii'íí ga'ádaanolįh. 8 Daabitsizílíí isdzáné bitsizílíí k'ehgo ádaat'ee, daabiwoo'íí ndóícho biwoo'íí ga'ádaat'ee. 9 Bésh bitíl naztaaníí ga'at'éé; daabit'ą' ádaanįihíítsinaghá hi bijád nakihi yat'éégo hilwoł, łį́į́ łą́ą́go badahsnilgo nagonłkaadyú dezkįį łehíí ga'áhiłts'ag. 10 Daabitsee'íí tsédag histas bitsee'íí ga'ádaat'eehíí yee daadiłshish: ashdladn dahitąązhį' nnee yinį'da'diłni'go binawod golį́į́. 11 Binant'a' golį́į́, áń o'i'áń doo ni'i'ánihi yebik'ehi, Hebrew k'ehgo Abáddon holzee, Greek k'ehgo Apóllyon holzee. 12 Dantsé góyéégo godeyaahíí bech'ígonyáá; isąą, nakigo t'ah góyéégo bee nohwich'į' naagoldoh. 13 Áídí' Bik'ehgo'ihi'nąń binal'a'á gostáńgeehíí bibéshdilwoshé áyiłnnįidíí dábiłgo Bik'ehgo'ihi'nąń bádįhgee be'okąąhi biká' dahnási'niłi óodo be'alzaahi biká'dí' iyeshdee dį́į'i its'ádaaz'aahíí bits'ą'dí' kozhii disiits'ą́ą́, 14 Bik'ehgo'ihi'nąń binal'a'á gostáńgeehíí béshdilwoshé dahyotįį́łíí yich'į' gáníígo, Tú łą́ą́go nlíínííEuphrátes golzeegee dį́į'i Bik'ehgo'ihi'nąń binadaal'a'á dahdaahistł'oonií k'eda'i'ád. 15 Áik'ehgo Bik'ehgo'ihi'nąń binal'a'á dį́į'i k'enádaabi'dost'ah, ái nnee dawa tááyú iłk'é'nilgo dała'ágohíí dawa nadaiłtseedgo da'ái bik'ehenkéézgo, da'ái bijį́į, da'ái bee dahitąą, da'ái łégodzaa iłch'į'ilzaahi. 16 Silááda łį́į́ yiká'dí' nadaagonłkaadíí nakidn goneznádn doo náhóltagyú da'ágánáhołąągo goneznádn doo náhóltagyú hilt'ee: ái hilt'eego disiits'ą́ą́. 17 Díí k'ehgo łį́į́ daahiłtsąą shich'į' ch'í'nah ágolzaago; łį́į́ yiká' dahnaháztaaníí bésh bitíl naztaaníí kǫ' hik'e tséé ílíni, jácinth holzéhi, ła'íí tsétłikǫ'i ga'ánolįhíí k'ehgo ánolįh: łį́į́ bitsits'iníí ndóícho bitsits'iníí ga'ánolįh; áídá' daabizé'dí' kǫ' hik'e łid ła'íí tsétłikǫ'i hanádinah. 18 Díí taagihíí iłk'é'nilgo dała'ágohíí bee nabi'destseed, kǫ', łid, ła'íí tsétłikǫ'i, łį́į́ bizé'dí' hanádinahíí bee. 19 Łį́į́ bizé'dí' hik'e bitseeyú binawod golį́į́: bitsee'íí ch'osh bik'asda' daagolíínííga'at'éé, bitsits'in daagolį́į́go ái bee koniidaagodile'. 20 Nnee ła'ihíí, díí góyéégo bich'į' godest'aaníí doo bee nadaabistseed dahíí, bigan bee nchǫ'go ádaaszaahíí doo

yits'ą'kai da, ła'íí ch'iidn hik'e óodo, béshłigai, béshłitsog, tséé, tsį bee nadn'áí ádaaszaahíí daayokąąhíí doo yits'ą'kai da; áí nadn'áíhíí doo daago'įį da, doo da'dits'ag da, ła'íí doo nadaakai dadá': 21 Ła'íí nada'iłtseedíí, ínlgashíí, nant'į'go nakaihíí, da'in'įįhíí ałdó' doo yits'ą'kai da.

10

1 Áídí' Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á ízisgo at'éhi yaaká'dí' bił nkegonyáágo naahiłtsąą, yaak'os bee bik'e'izlaago: iłtsą́ątł'ól bitsits'in binazt'i'go, binii'íí ya'áí ga'at'éégo, bijádíí kǫ' k'ehgo nazįįgo: 2 Áń naltsoos hisdisi ałts'ísęhi iłts'ąą at'éégo dahyoné': bikee dihe'nazhiné́éhíí túnteel yiká' dés'eez, áídá' łahzhiné́égohíí ni' yiká' dés'eezgo, 3 Ndóícho anníihíí k'ehgo ádįįd nádidilghaazh: nádidilghaazhíí dábiłgo gosts'idn ididesni'. 4 Gosts'idn ididesni'dá', k'ad ágoshłe' nt'éégo yaaká'dí' kozhii gáshiłniigo disiits'ą́ą́, Gosts'idn ididesni'íí ánniidíí bidá'nłjah, ágóléh hela'. 5 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á túnteel hik'e ni' biká' sizįįgo hiłtsaaníí, hadag yaa delniihdá', 6 Gánniid, Doo ngonel'ąą dayú da-hazhį' hinaahń, yaaká'yú ła'íí biyi' daagolíínií, ni'gosdzáń ła'íí biyi' daagolíínií, túnteel ła'íí biyi' daagolíínií ádaayiilaahíí binkááyú shitł'a dahdidishniihgo gádishnii, Doo dá t'ąązhį' at'éégo da: 7 Áídá' Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á gosts'idngeehíí bibéshdilwoshé áyiłdoniiłíí bengonyáágo, Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí'go doo bígózį da n'íí, yánada'iziidií, binkááyú nada'iziidi bich'į' ánniid n'íí begolne'. 8 Yaaká'dí' kozhiihíí disiits'ą́ą́ n'íí shich'į' hananádzii gánííígo, Ti'i, naltsoos hisdisi iłts'ąą at'éehíí Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á túnteel hik'e ni' biká' siziinií dah yoné'ihíí nádnné'. 9 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á baa niyáágo gáłdéniid, Naltsoos hisdisíí shaa nné'. Áídí' gáshiłnniid, Nádnné', nnáá, nibid biyi' dé'iłkó doleeł, áídá' nizé' yune'híí shúgé gosnih k'ehgo golnii doleeł. 10 Áídí' naltsoos hisdisíí Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á bigan biyi'dí' nádiné'go hiyą́ą́': sizé' yune' shúgé gosnih k'ehgo golnii: ołnágdí' shibid yuyaa dé'iłkó silįį. 11 Áídí' gáshiłnniid, Nnee daanliiníí, nnee binant'a' dała'áhíí ił'aniyú nazniilíí, iłtah at'éégo yádaałti'íí, ła'íí nant'án daanliiníí łą́ągo, ádįhyú ágodoniiłíí bee bił nanágólni' doo.

11

1 Áídí' gish be'ídaanel'ąąhíí lók'aa ga'ánolini shaa hitą́ągo áshiłdo'niid, Nádndáh, kįh biyi' Bik'ehgo'ihi'nań daach'okąąhíí bínénł'aa, be'okąąhi biká' dahnási'niłi, hik'e nnee áígee da'okąąhįį ałdó'. 2 Áídá' kįh biyi' da'ch'okąąhíí dadáńyú tséé łédn'aahíí binoł'ąą hela', áí dah nzhǫǫ, doo Jews daanlįį dahi baa hi'né'híí bigha: áí kįh godiyini goznili dizdin naki dahnáhitąązhį' yiká' nakai doleeł. 3 Naki shánagolni'i tsiigha nanestł'óól bik'edaasilaago shá nadaagolni'go baa godish'aał, dała'á doo náhóltagyú iká'yú naki gonenadínhíí iká'yú gostądin iskąązhį'. 4 Díí naki ch'il, olives holzéhi, ła'íí naki ik'ah kǫ'íí biká' dahnásiłt'áhíí ni'gosdzáń yeBik'ehń bádįhgee nadaazįįhíí ádaat'ee. 5 Hadíń yiníídiłníhyúgo, kǫ' bizé'dí' yaadináhíí bee bidilid goz'ąą: hadíń yiníídiłníhyúgo, da'áík'ehgo bidizideego goz'ąą. 6 Bidáhyú hago ágonéhíí yaa nadaagolni'go goldohdá' yáá yida'detįįhgo doo nanágołtįį dago baa godet'ąą: ła'íí tú diłgo ánádaidle', ła'íí dabíí hádaat'įįgee ni'gosdzáń biká' iłtah at'éégo góyéégo nágodidahgo ádaił'įįgo baa godet'ąą ałdó'. 7 Ąął nadaagosni'íí bikédí'go nt'éshį bégodzidi, o'i'áń doo ni'i'ánidí' hayáhi, yił nagonłkaadgo bitis hileehgo nadaabiłtseed doleeł. 8 Bits'íhíí ízisgo kįh goznili biyi' intínyú shiteezh doleeł, áí ízisgo kįh goznilihíí Sódom hik'e Egypt daazhógo ágágolzéhi, áígee nohweBik'ehń tsį'iłna'áhi biká' zesdįįni'. 9 Nnee

daanliiníí, ił-tah at'éégo hadaazt'i'íí, ił-tah at'éégo yádaałti'íí, ła'íí nnee binant'a' dała'áhíí ił'aniyú nazninilíí bitahdí', taagidí' binní'yú iskąągo nneehíí bits'íhíí daaneł'íígo, doo hadíń łehdainííł dago daagos'ąą doleeł. 10 Nnee ni'gosdzáń biká'gee daagolíni áí naki shánagolni'íí góyéégo bich'į' nadaagoz'ąąhíí bighą bił daagozhǫ́ǫ́go dawahá łaadaayiniił doleeł. 11 Taagidí' binní'yúhíí bijįį beNádidzołíí Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí'go biyi' nágosdlįįgo hinaa nádaasdlįįgo daahizį'; áík'ehgo hadíń biná́ał náádiit'aazhíí tsídaadesyiz lę́k'e. 12 Yaaká'dí'go kozhii ádįįd gánííigo daidezts'ąą, Yushdé' hashoh'aash. Áídí' bik'edaannniihíí daabineł'įįdá' yaak'os biyi' yaaká'yú bił odaagoyaa. 13 Díí ágodzaahíí dábiłgo, yat'éégo ni'godihes'naago, kįh goznili gonenáńyú iłk'é'nilyúgo dała'ázhiné́é nagozgo', ni' godihes'naago gosts'idn doo náhóltagyú nnee nabi'destseed: nnee ła'íí yat'éégo tsídaadezyizgo Bik'ehgo'ihi'nań yaaká'yú dahsdaahń bich'į'go bił daagodnyį́įd. 14 Nakidn góyéégo godeyaahíí bech'ígonyáá; isąą, taadn góyéégo goz'aaníí k'ad benágodidáh. 15 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á gosts'idngeehíí bibéshdilwoshé áyiłnniidíí dábiłgo yaaká'yú kozhii yat'éégo daadilwosh gánííigo, Ni'gosdzáń biká' nnee ił'aniyú binant'a' daagolíínníí, nohweBik'ehń hik'e biChrist yá nant'a' silįį; doo ngonel'ąą dayú dahazhį' yá nant'aa doo. 16 Bádaayáńyú nadindį́į'i Bik'ehgo'ihi'nań bádįhgee dah naháztaaníí hayaa ádaasdzaago Bik'ehgo'ihi'nań daayoskąąd. 17 Gádaaniigo, Bik'ehgo'ihi'nań nohweBik'ehń, Dák'a'áńt'éhi, nliiníí, ńlį́į́ n'íí, díná́łi; iłk'idá' ízisgo ninawod golį́į́go dawa binant'a' síńlįįhíí bighą nich'į' ihédaandzį. 18 Nnee binant'a' dała'áhíí ił'anigo nazni lihi nich'į' hadaashkee ndi nihashkeehíí begonyáágo, nanezna'íí baa yá'iti'go, nánada'iziidíí náyádaałti'hi, nnee ná hadaadeszaahi, ła'íí nizhi' daidnłsini doo ízisgo ádaat'ee dahi hik'e ízisgo ádaat'éhi biłgo bich'į' na'i'niigo biká' ngonyáá; ła'íí ni'gosdzáń biká' na'iłtseedíí nałtseedgo biká' ngonyáá. 19 Áídí' yaaká'yú kįh biyi' Bik'ehgo'ihi'nań daach'okąąhíí ch'í'ótą́ą́ lę́k'e, áígee Bik'ehgo'ihi'nań nohwá yengon'áni biká' dahgoz'aaníí biyi' si'áni hit'įį lę́k'e: áídá' hada'didla', kozhii dits'ag, idi'nii, ni' nagohi'naa ła'íí nlóí yat'éégo náłtą́ą́.

12

1 Nt'éshį ígozisgo at'éhi yaaká'yú ch'í'nah silįį; isdzán ya'áí bik'esilaago, tł'égona'áíhíí yiká' sizį́įgo, ts'iłsǫǫsé nakits'ádahi bitsits'inyú názt'i' alzaa lę́k'e: 2 Áń hiltsąą, k'azhą́ ił-chiihíí bighą nniihgo natídindli'. 3 Nt'éshį ígozisgo at'éhi yaaká'yú ch'í'nah nánásdlį́į́; tł'iishcho łichí'i, gosts'idi bitsits'inhi, gonenáń iyeshdeehi, gosts'idi nant'án bich'ah bik'edaadez'ąągo. 4 Yááyú ts'iłsǫǫsé tááyú iłk'é'nilgo dała'ágohíí ni'zhį' bitsee yee nayiłkáad: tł'iishchohíí isdzán k'azhą́ ił-chiihíí binásgee hizį', mé'híí gozlį́įyúgo hishąą nzigo. 5 Isdzánhíí ishkiini yishchįį lę́k'e, áń bésh dahyotį́įłgo nnee binant'a' dała'áhíí ił'anigo nazni lihi yá nant'aa hileehi: áídá' ishkiinhíí Bik'ehgo'ihi'nań hik'e biká'dahsdáhi yiká'dí' nant'aahíí dagoshch'į' bich'į' hadag bił ogoyáá. 6 Isdzánhíí da'igolį́įyú Bik'ehgo'ihi'nań nłt'éégo bá ágólaayú ot'ag lę́k'e, ákú dała'á doo náhóltagyú iká'yú naki gonenadín iká'yú gostą́din iskąąyú bá di'né' doleełgo. 7 Yaaká'yú hagonołkaad lę́k'e: Míkael hik'e binadaal'a'á t'ąązhį' tł'iishcho yił nadaagonłkaad; tł'iishcho hik'e binadaal'a'á t'ąązhį' nanágonłkaad, 8 Áídá' baa daagoneznaa lę́k'e; áídí' yaaká'yú doo hayú bá nágost'ąą da. 9 Áídí' tł'iishcho gódah ch'íłt'e', doo áníidá' tł'iish n'íí, Ch'iidn nant'án, da'áí Satan holzéhi, ni'gosdzáń biká'zhį' nalgo', binadaal'a'á biłgo gódah ch'élkaad. 10 Yaaká'yú ádįįd kozhiihíí disiits'ą́ą́ gánííigo, K'adíí Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą́'dí' hasdách'igháhíí, konawod golíínníí, hik'e Bik'ehgo'ihi'nań daahohiikąąhń, ła'íí biChrist yenant'aagohíí bengonyáá: hadíń nohwik'isyú yaa dahdaago'a' n'íí

gódah ch'ílt'e'go, Bik'ehgo'ihi'nań binnááł dawa jįį, dawa tł'é' yaa dahgoz'ąą n'íí. 11 Dibełį́į biZhaazhé nlíni bidiłíí hik'e Bik'ehgo'ihi'nań yaa nadaagolni'íí bee yitis daasilįį; Bik'ehgo'ihi'nań yá datsaah ndi bi'ihi'na' doo yaa bił goyéé da ni'. 12 Áík'ehgo yaaká'yúhíí hik'e biyi' yune' daagonohłiiníí nohwił daagozhǫ́ǫ́ le'. Ni'gosdzáń hik'e túnteel nohwá góyéé le'! Ch'iidn nant'án dázhǫ́ hashkeego nohwich'į' nkenyáá, da'anahzhį' nágodzii yígółsįhíí bigha. 13 Áídí' tł'iishchohíí ni'gosdzáń biká'zhį' gódah ch'ílt'e' yígołsįjdá' isdzán ishkiin yishchiiníí yił nádndeeh. 14 Áídá' isdzánhíí itsaacho bit'ą' k'ehgo bit'ą' naki baa hi'nil, tł'iishcho bits'ą' da'igolį́įyú nádinníih doleełgo, akú dét'įhézhį' áídí' yúwehyú da'anahzhį', áídí' yúwehyú da'iłní'zhį' bá di'né' doleełgo. 15 Tł'iishchohíí bizé'dí' tú yat'éégo ha'ijool isdzán biké', tú yat'éégo idezjoolíí k'ehgo, isdzán bił ch'ígono'éeł nzįhíí bigha. 16 Da'ágát'éé ndi ni'gosdzáń isdzánhíí yich'oznį'go bizé' iłts'ą' ágólaago tú tł'iishcho bizé'dí' ha'ijool n'íí ąąłoyiłnág. 17 Áídí' tł'iishcho n'íí isdzán bich'į' bágóchįjdgo bichąghásh́é ła'ihíí yich'į' nágodiłkaadyú óyáá, hadíí Bik'ehgo'ihi'nań yegos'aaníí daayotą'híí hik'e Jesus yaa yádaałti'híí.

13

1 Áídí' tábąąyú sáí biyi' hizį'go, nt'éshį bégodzidi túnteel biyi'dí' ha-gaałgo hiłtsąą, bitsits'in gosts'idnhi, biyeshdeehíí gonenánihi, biyeshdeehíí biká'gee nant'án bich'ah bik'edaadez'ąą, áídí' daabitsits'in Bik'ehgo'ihi'nań doo daidnłsį dahíí bizhi' dahnagoz'ąą. 2 Nt'éshį bégodzidi hiłtsąąhíí gidi-cho biká' daats'idiłhiłíí, leopard holzéhi, ga'ánolini, bikeehíí shash bikee ga'at'éhi, bizé'íí ndóícho bizé' ga'at'éhi: tł'iishchohíí dabíí binawod n'íí, nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaa n'íí, ła'íí dahot'éhé yebik'eh n'íí baa yidin'ą́ą́. 3 Dała'á bitsits'iníí binį'dolnih datsaah ngolníí n'íí násdzį́į'go hiłtsąą: ni'gosdzáń biká' nneehíí dawa nt'éshį bégodzidihíí bił díyadaagot'eego yiké' onałsą́ą́. 4 Nnee tł'iishcho daayokąąh, binawod n'íí nt'éshį bégodzidi yaa din'áni: ła'íí nnee nt'éshį bégodzidi daayokąąh gádaaniigo, Hadínshą' nt'éshį bégodzidi ga'at'éé? Hadínshą' yił nagonłkaadgo yínel'ąą? 5 Nt'éshį bégodzidi bizé'dí' yati' ye'ídiłkąąhíí, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań nchǫ'go yaa yałti'go baa godet'ąą; ła'íí dizdin naki dahitąąyú nant'aago ałdó' baa godet'ąą. 6 Áík'ehgo hadzii, Bik'ehgo'ihi'nań yich'į' nchǫ'go hadziigo, bizhi'íí nchǫ'go yaa yałti'go, hik'e kįh biyi' daach'okąąhíí ła'íí yaaká'yú daagolíínníí ałdó' nchǫ'go yaa yałti'go hadzii nkegonyaa. 7 Áídí' nnee Bik'ehgo'ihi'nań báhadaadeszaahíí yich'į' nagonłkaadí' bitisgo hileehgo ałdó' baa godet'ąą: ła'íí nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí, iłtah at'éégo yádaałti'íí, nnee binant'a' dała'áhíí ił'aniyú nazniilíí yá nant'a' hileehgo baa godet'ąą. 8 Dawa ni'gosdzáń biká' daagolíínníí dała'á daantį́įgee, ni'gosdzáń nnit'aadá' dibełį́į biZhaazhé nlíni zesdiiníí binaltsoos be'ihi'náhi doo hak'e bizhi' bá ágolzaa dahíí daayokąąh doleeł. 9 Dahadíń bijeyi' golíínníí íyésts'ąą le'. 10 Dahadíń yisná áyił'iiníí isná ábididolniił doleeł: dahadíń bésh yee iziłhiiníí bésh bee bidizodeeł. Ái bigha nnee Bik'ehgo'ihi'nań báhadaadeszaahíí nyee ndi dahńldǫh le', ła'íí da'odląą le'. 11 Áídí' ni'gosdzáń biyi'dí' nt'éshį bégodzidi ła'ihi hananádzaago hiłtsąą; dibełį́į bizhaazhé biyeshdeehíí k'ehgo biyeshdee naki golíni, tł'iishcho k'ehgo yałti'hi. 12 Dantsé nt'éshį bégodzidi dá binnááł yee nant'aa n'íí yee naná'idziid, ła'íí ni'gosdzáń hik'e ni'gosdzáń biká' daagolíínníí nt'éshį bégodzidi binį'dolnih datsaah ngolníí n'íí nádziihíí daayokąąhgo ábi'dilzaa. 13 Ígozisgo be'ígózini ánáyol'įį́ł, nnee binnááł yaaká'dí' kǫ' gódah ch'ínáltǫ'go áił'įį, ni'gosdzáń biká'zhį'. 14 Dantsé nt'éshį bégodzidi binnááł godiyįhgo ánáyol'įį́łíí baa godet'ąą

n'íí bee ni'gosdzáń biká' daagolíínií ch'a'oyiṇíił gáyiłṇiigo, Nt'éshį bégodzidi bésh bee biṇí'dolṇih ndi t'ah hiṇaahíí be'ilzaago ádaahłe'. 15 Ái be'ilzaahíí náhi'ṇaadí' yałti'go áiléhgo baa godeť'ąą, ła'íí be'ilzaahíí doo daayokąąh dahíí nabi'ditseedgo ałdó' baa godeť'ąą. 16 Nṇee dawa, doo ízisgo ádaat'ee dahíí hik'e ízisgo ádaat'eehíí, hádaałdzilíí hik'e tédaat'iyéhíí, doo isná daanlįį dahíí hik'e isná daanliiníí, bigan dihe'nazhiṇéégo dagohíí bitá'yú bídaadinidlidgo áile': 17 Doo hadíń baa na'iṇiihgo dagohíí na'iłṇiihgo bá goz'ąą da, nṇee bídaadinidlidíí zhą́, dagohíí nt'éshį bégodzidi bizhi' dagohíí bizhi' behotagíí biká' dahgoz'aaníí. 18 Díínko goch'iyą́ą́yúgo zhą́ bígoch'iłsįįh. Hadíń yígółsiníí, nt'éshį bégodzidi behotagíí yółtag le': nṇee behotagi at'éé, behotagíí gostádn gonenadín iká'yú gostądin gostáń.

14

1 Áídá' dé'įįdgo dibełįį́ biZhaazhé nlíni dził Sion holzéhi yiká' dahszįįgo hiłtsąą, dała'á gonenadín doo náhóltagyú áídí' iká'yú dizdin dįį́'i doo náhóltagyú yił nadaazįį, dibełįį́ biZhaazhé nlíni biTaa bizhi'íí daabitá'gee dahnagoz'ąągo. 2 Yaaká'dí' kozhiihíí disiits'ą́ą́, tú nalį́į́híí k'ehgo, ádįį́d idi'ṇiihíí k'ehgo: nṇee tsįbe'idot'áłé yee da'do'aałíí áhiłts'ago disiits'ą́ą́: 3 Nant'án biká'dahsdáhi, dįį́'i nt'éshį daahiṇaahíí hik'e nṇee bádaayáńyúhíí bádįhgee nadaazįį́go sį áníidéhi daido'aał: gonenadín doo náhóltagyú áídí' iká'yú dizdin dįį́'i doo náhóltagyú ni'gosdzáń biká' nṇee bitahdí' hanáhaz'ṇilíí zhą́ áí sįhíí yígoł'aah. 4 Díínko doo isdzáné nant'į'go yił naskai da: doo nt'é bee baa dahdaagost'ąą da. Ái dibełįį́ biZhaazhé nlíni dáhayú anádaałyú yiké' anákaihíí ádaat'ee. Ái nṇee bitahdí' hanáhaz'ṇil, Bik'ehgo'ihi'ṇań hik'e dibełįį́ biZhaazhé nlíni bá ntsé nest'ąąhíí k'ehgo hanáhaz'ṇil. 5 Doo nadaach'aago yádaałti' da: Bik'ehgo'ihi'ṇań nant'aago dahsdaahíí bádįhgee nadaazįį́go doo hayú baa dahdaagoz'áni da. 6 Ła' Bik'ehgo'ihi'ṇań binal'a'á yá'íłṇí' ts'í'nan oṇiihgo naahiłtsąą, nṇee ni'gosdzáń yiká' daagolíínií yati' baa gozhóni doo ngonel'ąą dahíí yee yił nagolṇi'go, nṇee binant'a' dała'áhíí ił'anigo nazṇilíí, nṇee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí, nṇee iłtah at'éégo yádaałti'íí, ła'íí nṇee daanliiníí yił nagolṇi'go, 7 Ádįį́d yich'į' gáṇíí, Bik'ehgo'ihi'ṇań daadinołsįgo ba'ihédaanohsį, aayałti'gee biká' ngonyaahíí bighą: yáá hik'e ni'gosdzáń ła'íí túnteel hik'e tú hadaazliiníí dawa áyíílaahń daahohkąąh. 8 Ła' Bik'ehgo'ihi'ṇań binal'a'á iké' ná'oṇiih gáṇíígo, Bábylon, ízisgo kįh gozṇilíí, nágo', nágo', áí nant'į' na'idaahíí hách'it'įįgo ákoléhi, nṇee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí daayidląągo áyíílaahíí bighą. 9 Bik'ehgo'ihi'ṇań binal'a'á taadngee iké' ná'oṇiihgo adįį́d gáṇíí, Dahadíńta nt'éshį bégodzidi, dagohíí be'ilzaahíí yokąąhíí, áí bibe'ídinidlidé bitá' dagohíí biganyú bee ídinidlidíí, 10 Bik'ehgo'ihi'ṇań bits'ą́'dí'go koniidaagodilṇe'íí, doo nt'é bił nadisdziidgo bihashke'íí idee biyi' yaa hidziidíí yidodlįį́ł; Bik'ehgo'ihi'ṇań binadaal'a'á dilzini hik'e dibełįį́ biZhaazhé nlíni biṇááł kǫ' hik'e tsétikǫ'i bee dázhǫ́ biniigodidolṇííł. 11 Biniidaagodilṇe'íí bits'ą́'dí' łidíí hadag odihiṇéh, doo ngonel'ąą dayú dahazhį': doo hadaayoł da, jįį́gee, tł'é'gee ndi, díí nt'éshį bégodzidi hik'e be'ilzaahi daayokąąhíí, hadíń áí bizhi'íí bee bídinidlidíí. 12 Díínko nṇee Bik'ehgo'ihi'ṇań báhadaadeszaahíí nyee ndi dahńldǫhgo bígózį: áí Bik'ehgo'ihi'ṇań yengon'áánií daayotą'íí, ła'íí Jesus daayodlaaníí ádaat'ee. 13 Áídí' kozhii yaaká'dí' gáshiłṇiigo disiits'ą́ą́, Díí ágóle', Kodí' godezt'i'go nohweBik'ehń daayodląągo nanezna'íí biyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł: Da'aṇii biyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł, ṇii, Holy Spirit, doo nanádaadziid dago hádaayoł; ánádaat'įįł n'íí biké' bił ogoyáá. 14 Áídí' dé'įįdgo yaak'os łigai hiłtsąą, yaak'os yiká' dahsdaahíí nṇee ga'ánolini, nant'an bich'ah, óodo be'alzaahi, bik'edn'ą́ą́,

ła'íí tł'oh benáʼiltłishé denínі dahyotįįłgo. 15 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á ła'i da'ch'okąąh goz'ąądí' ch'ínyáá, yaak'os yiká' dahsdaahń ádįįd yich'į' dilwosh gánííго, Nibenáʼiltłishé bee ni'igéésh: ná'igeeshíí iłk'idá' biká' ngonyáá; ni'gosdzáń biká' nest'ą'íí iłk'idá' daanest'ąą. 16 Áík'ehgo yaak'os yiká' dahsdaahń bibenáʼiltłishí yee ideshtłizhgo ni'gosdzáń yiká' ąął ná'igizh. 17 Áídí' ła' Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'yú da'ch'okąąh goz'ąądí' ch'ínánádzaa, bíí ałdó' tł'oh benáʼiltłishé denínі dahyotįįł. 18 Áídí' ła' Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á be'okąąhi biká' dahnási'niłi goz'ąądí' ch'ínánádzaa, áń kǫ' yebik'ehíí; áń tł'oh benáʼiltłishé denínі dahyotįįłíí yich'į' ádįįd gánniid, Nibenáʼiltłishé denínі bee ni'igéésh, ni'gosdzáń biká' dahts'aa nanesdizíí bits'ą'dí' dahts'aahíí nahiłgéésh, bidahts'aa daanest'ąąhíí bighą. 19 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á bibenáʼiltłishé yee ideshtłizhgo ni'gosdzáń biká' dahts'aahíí nayiheshgizhdí' łenáyihezlaago dahts'aa hahigęęsi gochaa'i goz'ąą yune' oyihiskaad, Bik'ehgo'ihi'nań bihashke' bengonyáágo ágodonílі. 20 Kįh goznilíí da'anahyú dahts'aa hahigęęs goz'ąągee dahts'aa biká' nakai, áí bits'ą'dí' dił halíį́, łį́į́ biza'áh nel'aaníí ga'áhosahgo dił nel'ąą, nanigohíí dała'á doo náhóltagyú áídí' iká'yú gostáń gonenadín furlongs ga'áhosahgo nehenkąą́.

15

1 Áídá' be'ígóziníí, dázhǫ́ ízisgo at'éhi, koł díyadaagot'éhi, yaaká'yú naahiłtsąą, Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á gosts'idihi, góyéégo nagowaahíí gosts'idyú át'éhi, da'iké'yúhi; Bik'ehgo'ihi'nań bihashke'íí bee nnágódáhi dahdaayokaał. 2 Áídí' dolyiini náhenkáánííkǫ' bił nadisdziidi ga'ánolįhgo hiłtsąą: nt'éshį bégodzidi hik'e be'ilzaahíí ła'íí bizhi'íí be'isdzohíí ła'íí behotagíí yaa daagonesnaahíí Bik'ehgo'ihi'nań bibe'idot'áłé dahdaayotįįłgo dolyiini náhenkáánííyiká'yú nadaazįį. 3 Bik'ehgo'ihi'nań yána'iziidi n'íí, Moses holzéhi, hik'e dibełį́į́ biZhaazhé nlíni biyini daido'áá, gádaaniigo, Bik'ehgo'ihi'nań nohweBik'ehń, Dák'a'áńt'éhi, ánánt'įįłíí ízisgo at'éé; nnee ná hadaadeszaahíí bá Nant'ááhíí, gosíńł'aaníí da'áígee hik'e da'anii. 4 Hadíńshą' doo nidńłsį da, nohweBik'ehń, hadíńshą' nizhi' doo ya'ihénzį da? Ni zhą́ dilzini nlį́į́: nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí dawa nich'į' nikáhgo daanokąąh doleeł; nnee hagot'éégo bá ngon'ąą n'íí bee íńlaahíí bighą. 5 Díí bikédí'go dé'įįdgo, yaaká'yú gową golgai Bik'ehgo'ihi'nań koł nlįįgo bee bígoch'ilsiníí biyi' yune' da'ch'okąąh goz'aaníí iłts'ą' adzaa: 6 Áí biyi'dí' Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á gosts'idihi góyéégo nagowaahíí yił hikai, nak'ą'łigai nzhǫǫgo bik'etádndlááádíí bik'enda'izlaago, ła'íí bitílyú óodo bizisgo binast'i'. 7 Áídí' nt'éshį daahinaahíí dį́į́'i dała'á Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á gosts'idihi, gosts'idn idee óodo be'alzaahi bitaadaasnil, áí ideehíí Bik'ehgo'ihi'nań doo ngonel'ąą dayú dahazhį' hinaahíí bihashke' halk'iłhi. 8 Da'ch'okąąh goz'aaníí Bik'ehgo'ihi'nań bits'ą'idindlááádíí hik'e binawodíí bits'ą'dí' łidi bee hadezbįh; nnee doo ła' ha'aghághgo yínel'ąą da, gosts'idn góyéégo benagowaahíí Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á gosts'idi yił hikai n'íí ąął yeda'iláago zhą́.

16

1 Áídí' kįh biyi' da'ch'okąąhíí biyi'dí' kozhiihíí dilwoshgo disiits'ą́ą́, Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á gáyiłniigo, Ti'i, idee gosts'idi Bik'ehgo'ihi'nań bihashke' halk'iłi biyi' siziidíí ni'gosdzáń biká'zhį' yadaahohkaah. 2 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á dantséhihíí bi'idee biyi' siziidíí ni'gosdzáń biká'zhį' yayiziidíí dábiłgo dahadíń nt'éshį bégodzidi bee bídinidlidíí hik'e be'ilzaahíí daayokąąhíí łǫǫ́d nchǫ'i dázhǫ́ nniihi biká'zhį' ádaadzaa. 3 Bik'ehgo'ihi'nań

binal'a'á nakidngeehíí bi'idee biyi' siziidíí túnteel biká'zhį' yayiziidíí dábiłgo nnee daztsąąhíí bidił ga'ánolįhgo silį́į́: áídí' túnteel biyi'yú daagolį́į́ n'íí dawa nanezna'. 4 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á taadngeehíí bi'idee biyi' siziidíí tú daanlíínií hik'e tú hádaazliinií biká'zhį' yayiziidíí dábiłgo dił daasilį́į. 5 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á tú yebik'ehi gánííigo disiits'ą́ą, Da'áígee áńt'éé, Bik'ehgo'ihi'nań, ńlíni, ńlį́į́ n'íí, ńlį́į́ doleełíí, ái k'ehgo bá ngóń'ą́ąhíí bighą. 6 Nnee ná hadaadeszaahíí ła'íí binkááyú na'izíidi n'íí nadaaztseedgo bidił da'dezjool, ái bighą dił daahidlą́ągo ánádaasíńdlaa; da'ái bich'į' goldoh ni'. 7 Áídí' ła'íí, be'okąąhi biká' dahnási'nił biyi'dí' dilwoshgo, gánííigo nádisiits'ą́ą, Da'anii gánnii, Bik'ehgo'ihi'nań nohweBik'ehń, Dák'a'áńt'éhi, kándaago'áahíí da'anii, da'áígee at'éé. 8 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á dį́į́dngeehíí bi'idee biyi' siziidíí ya'ái biká'zhį' yayiziidgo dábiłgo, nnee kǫ' bee daadidlidgo baa godet'ąą. 9 Kǫ' dázhǫ́ sidogi bee nnee daanlid lę́k'e, Bik'ehgo'ihi'nań, díí góyéégo nagowaahíí yebik'ehíí, bizhi'íí nchǫ'go ádaayiłnii: áídí' daabinchǫ'íí doo yits'ą́'zhį' ánádaasdzaa da, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań doo daidnłsį da. 10 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á ashdladngeehíí bi'idee biyi' siziidíí nt'éshį bégodzidi biká'dahsdáhi yiká'dí' nant'aahíí biká'zhį' yayiziidíí dábiłgo yebik'ehíí dawa diłhił silį́į; nnee dázhǫ́ nniihíí bighą bizaa daayi'aał, 11 Łóód hik'e bił nada'dini'híí bighą Bik'ehgo'ihi'nań yaaká'yú gólíínií nchǫ'go ádaayiłnii: ła'íí nchǫ'go ánádaat'į́łíí doo yits'ą́'zhį' ánádaasdzaa da. 12 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á gostą́dngeehíí bi'idee biyi' siziidíí tú łą́ągo nlíínií, Euphrátes holzéhi, biká'zhį' yayiziidíí dábiłgo náhisgą, ya'ái hanadáhdí'go nant'án daanliinií bá iłch'į'golne'go. 13 Áídí' tł'iishcho bizé'dí', nt'éshį bégodzidi bizé'dí', ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi ádil'íni bizé'dí' taagi spirits nchǫ'i túshtłohé ga'ánolini hahikáhgo hiłtsąą. 14 Ái spirits-híí ch'iidn daanlį́į, godiyįhgo ánáyol'į́į́ł, ái ni'gosdzáń dágoz'ąą nt'éégo ízisgo nant'án daanliinií yich'į' okaigo dawa íła'ánáidle'go, Bik'ehgo'ihi'nań Dák'a'at'éhihíí ízisgo na'diziidíí bijį́į nadaagondíłkaadgo. 15 In'į́į́híí k'ehgo nánsháh. Hadíń déz'iiníí, bidiyágé gólį́ígo, doo dáłichiigo hidołtseeł dahíí bighą, áń biyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł. 16 Hebrew biyati'íí k'ehgo Armagéddon golzeegee íła'áyíílaa. 17 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á gosts'idngeehíí bi'idee biyi' siziidíí ts'ídag náidezniilíí dábiłgo yaaká'yú kįh biyi' da'ch'okąąhdí' nant'án biká'dahsdáhi bits'ą́'dí' kozhii ádį́įdgo gánniid, Ąął begolzaa. 18 Ái dábiłgo kozhii adį́įd áiłts'ag, idi'nii, hada'didla'; ni' yat'éégo nagohi'naa, nnee ni'gosdzáń biká'gee daagolį́į́go godeyaadí' yushdí' godezt'i'go ni' yat'éégo godiis'naa k'ehgo at'éégo doo hwaa ágone'i da. 19 Ízisgo kįh goznilíí taagiyú iłk'é'nil, áídí' nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí bikįh nagoznilíí nadaagozgo': ízisgo kįh goznilíí Bábylon holzéhi, Bik'ehgo'ihi'nań yínálniigo idee yat'éégo bihashke'íí halk'iłi biyi'dí' ąął yidlą́ągo áyíílaa. 20 Ni' táyi' dahnagoznilíí dawa hayúshį ch'adaagoyáá, ła'íí dziłíí doo ła' hit'į́ da silį́į. 21 Áídí' hilói dázhǫ́ nchaahi, dała'á gonenadín dahdidleegohíí, yaaká'dí' nnee biká' náłtą́ą́: hilói náłtą́ą́ nagontł'og dázhǫ́ bégodzidihíí bighą nnee Bik'ehgo'ihi'nań nchǫ'go ádaayiłnii lę́k'e.

17

1 Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á gosts'idi, idee gosts'idi dahdaayoniłíí dała'á shich'į' nyáágo gáshiłnniid, Yushdé' kú ńnáh; bizhaan ízisgo nant'į' nagháhi, tú łą́ągo iłtah at'éényú nazkaaníí yiká' dahsdaahíí, baa yá'iti'íí nił ch'í'nah ashłe'; 2 Áń ni'gosdzáń biká' nnee bánadaant'aahíí yił nant'į' nadaaskaihi, nant'į' na'idaahíí hách'it'iiníí bich'į' ch'idlą́ąhíí bee bił nádaagodizyis.

3 Bik'ehgo'ihi'ɳań binal'a'áhíí, Holy Spirit shiká'zhį' adzaago, da'igolı́ı́yú
oshiłtı́ı́; áígee isdzán hiłtsąą, nt'éshį bégodzidi dázhǫ́ łichí'i yiká' dahsdaago,
Bik'ehgo'ihi'ɳań ádaadil'iiníí dahot'ehé biká' dá bizhi' zhą́hi dahnagoz'áni,
bitsits'in gosts'idihidá' biyeshdee gonenáni. 4 Isdzánhíí łichii dotł'izhi
hik'e dázhǫ́ łichii bik'esilaa, óodo hik'e tséé dénzhónéhi ła'íí dilkǫǫhé baa
dahnazɳil, ła'íí óodo ideehíí, nchǫ'i hik'e nant'į' na'idaahi nchǫ'i dawa yee
halk'iłgo, dahyokaał: 5 Bizhi'hi bitá'gee dahgoz'ąą, NT'ÉSHĮ DOO BÍGÓZINÍÍ,
BÁBYLON ÍZISGO AT'ÉHI, NANT'Į' NAKAIHÍÍ HIK'E NI'GOSDZÁŃ BIKÁ'
NCHǪ'GO ÁGOT'EEHÍÍ BĄ́Ą́ NLÍNI. 6 Nɳee Bik'ehgo'ihi'ɳań báhadaadeszaahi
daabidiłíí, hik'e ínashood Jesus bighą nabi'distseedi daabidiłíí bee isdzán bił
nágodizyisgo hiłtsąą: hiłtsąądá' dázhǫ́ shił díyagodzaa. 7 Bik'ehgo'ihi'ɳań
binal'a'á gáshiłnɳiid, Hant'é bighą nił díyagodzaa? Díí doo bígózį dahíí
isdzán, ła'íí nt'éshį bégodzidi dahbogheełíí bitsits'in gosts'idi ła'íí biyeshdee
gonenanhi, baa nił nagoshɳi'. 8 Áí nt'éshį bégodzidi hinłtsąą n'íí, nlı́ı́ n'íí, k'adíí
da'ádı́hi: o'i'áń doo ni'i'áńhi dadí' hagháhi, da'ilíí hileehzhį': ni'gosdzáń biká'
daagolííníí, ni'gosdzáń nnit'aadá' naltsoos be'ihi'ɳáhi biká' daabizhi' doo
hak'i dahnagoz'ąą dahíí, nt'éshį bégodzidi daayiłtsąągo yaa bił díyadaagot'ee
doo, áí nlı́ı́ n'íí, k'adíí da'ádı́hi, ndi nanádáhi. 9 Goyááníí bee natsekeesíí díí
bił ígozı́ı́h. Bitsits'in gosts'idihíí dziłgosts'idi ádaat'ee, áí isdzán yiká' dahsdáhi.
10 Ła'íí ízisgo nadaant'aahíí gosts'idi ádaat'ee: ashdla'ihíí nandee, dała'á t'ah
nant'aa, ła'íí doo hwaa higháh da; áń ńyáágo dét'ihézhį' nant'aa doo. 11 Nt'éshį
bégodzidi nlı́ı́ n'íí, k'adíí da'ádı́hi, tsebídngee nant'aahíí át'éé, ndihíí gosts'idi
itah nlíni. da'ilíí hileeh yuɳe' diyaa. 12 Ła'íí biyeshdee gonenáni hinłtsaaníí,
ízisgo nant'an ádaat'ee, ndi doo hwahá nant'án daaleeh da; áídá' dała'á
łedihikeezzhį' nt'éshį bégodzidi yił nant'aago baa daagodest'ąą. 13 Daabiini'íí
dała'á nádleehgo daabinawodíí hik'e yedaabik'ehíí nt'éshį bégodzidi yaa
daayiné' doleeł. 14 Áí dibełı́ı́ biZhaazhé nlíni yił nadaagodíłkaad, ndihíí
dibełı́ı́ biZhaazhé nlínihíí bitis hileeh: áń nant'án daanliiníí yeBik'ehń,
ízisgo nant'án daanliiníí biNant'a': áń yił nakaihíí daabi'dokéed, habi'do'ɳil,
nłt'éégo yiké' nakai. 15 Bik'ehgo'ihi'ɳań binal'a'á gánáshiłdo'ɳiid, Tú ił̨tah
at'éégo nazkąąhi hinłtsąąhíí, bizhaan biká' dahsdaahíí, áí túhíí nɳee ił̨tah
at'éégo hadaazt'i'íí, nɳee łáni, nɳee binant'a' dała'áhíí ił'aniyú nazɳilíí, ła'íí
nɳee ił̨tah at'éégo yádaałti'íí ádaat'ee. 16 Nt'éshį bégodzidi biyeshdee gonenanhi
hinłtsąąhíí, áí bizhaaníí yik'edaanɳiih doo, yó'odaayiłt'e'go dáłichiigo ádaile',
bitsį'íí daayiyąą ła'íí kǫ' bee daayidiłid doo. 17 Bik'ehgo'ihi'ɳań hát'ííníí
da'ádaaɳe'go bijíí yuɳe' hádaat'ı́ı́go áyíílaa, daabiini'íí dała'á ánádaidle'go,
yedaabik'ehíí nt'éshį bégodzidi yaa daidi'aahgo, Bik'ehgo'ihi'ɳań biyati'íí dá
begolzaazhį'. 18 Isdzán hinłtsaaníí ízisgo kı́h gozɳili at'éé, áí ni'gosdzáń biká'
ízisgo nadaant'aahíí yá nant'áhi at'éé.

18

1 Díí bikédí'go Bik'ehgo'ihi'ɳań binal'a'á ła'i yaaká'dí'hayaa higaałgo hiłtsąą,
dázhǫ́ binawod golínihi; bits'ą́'idindlá́ádíí bee ni'gosdzáń biká' got'ı́ı́ silı́ı́.
2 Ádı́ı́d dilwoshgo gáɳíí, Bábylon, dázhǫ́ ízisgo at'éé n'íí nágo', nágo', áígee
ch'iidn daagolı́ı́ silı́ı́, spirits daanchǫ'i dawa áígee ndaagozle', dlǫ́' daanchǫ'i
hik'e dlǫ́' bik'e daach'isch'ii'íí áígee ndaagozle' ałdó'. 3 Bizhaan biwine bich'į'
nant'į' na'idah há'it'ı́ı́híí bee nɳee ił̨tah at'éégo hadaazt'i'íí bił nádaagodizyis,
nɳee ízisgo nadaant'aahíí bizhaaníí yił nant'į' nadaaskai, ła'íí ni'gosdzáń
biká' nɳee dawahá baa nada'iɳiihíí bizhaan dázhǫ́ háłdzilíí bits'ą́'dí' hádaałdzil
daasilı́ı́. 4 Áídí' ła' yaaká'dí'go kozhii nádisiits'ą́ą́ gáɳíígo, Shik'ííyú, bizhaan

bits’ą’ nohkáh, dahyúgohíí nohwíí ałdó’ binchǫ’íí be’ádaanoht’ee, ła’íí bich’į’ góyéégo nagowaahíí nohwíí ałdó’ itah doo. 5 Binchǫ’íí yaaká’yú nel’ąągo yaa hi’aa, Bik’ehgo’ihi’nąń áń binchǫ’íí yénálnii. 6 Hago ánát’įįdíí k’ehgo bíí ałdó’ ágánádaahdle’, hago ánát’įįdíí da’ágánáhołąągo nakidn bich’į’ nanáda’ołniił: idee biyi’ ha’desbįhíí da’ágánáhołąągo nakidn bá hanáda’dołbįh. 7 Ída’odlíígo dawahá yee bił gonedlíįhíí k’ehgo da’ágánáhołąągo koniigodilne’ hik’e chaał na’idaahíí baa daadohné’: bijíí yune’ gádiłdi’nii, Shíí ízisgo isdzán nant’áhi dahsdaahíí nshłįį, doo itsaa nshłįį da, chaał na’idaahíí áshǫǫd bee shaa godogaałgo. 8 Áí bighą dáła’ jįįgo iłtah at’éégo góyéégo nagowaahíí bee baa godogaał, da’itsaahíí, chaał na’idaahíí, ła’íí shiná’ góyéhi; kǫ’ bee bidi’dodlił: Bik’ehgo’ihi’nąń nohweBik’ehń baa yałti’íí ízisgo at’éehíí bighą. 9 Ni’gosdzáń biká’ ízisgo nadaant’aahíí yił nant’į’ naskai n’íí, hik’e yił bił daagonedlįį n’íí, dilidíí bits’ą’dí’ łidíí daayo’įįdá’ baa daachag doo, ła’íí natídaadindli’go daachag doo. 10 Biniigodolne’íí yédaaldzidgo anahdí’ nadaazįį doo, gádaaniigo, Doo gozhǫǫ da, doo gozhǫǫ da, ízisgo kįh goznil n’íí, Bábylon, dák’a’at’éé n’íí! Dała’á łedihikeezíí biyi’ naa yá’iti’íí iłk’idá’ bengonyáá. 11 Ni’gosdzáń biká’ nnee dawahá baa nada’iniihíí baa daachag doo, ła’íí chaał nakai doo; nnee doo ła’ baa naná’iłniih dahíí bighą: 12 Óodo, béshłigai, tséé ílíni, dilkǫǫhé, nak’ą’łigai nłt’éhi, łichii dotł’izhi, masgágo, dázhǫ́ łichii’íí, tsį iłtah at’éhi iłką daagolchiníí, bichįh yee da’dilo’íí biwoo’ ivory holzéhi be’ádaaszaahíí, tsį łáń ílíni be’ádaaszaahíí, bésh, brass holzéhi, hik’e iron holzéhi, ła’íí tséé marble holzéhi be’ádaaszaahíí, 13 Cínnamon holzéhi, łikągolchini, ch’il bik’ah łáń ílíni, jeeh didlidgo łikągolchini, wine, ik’ah, ik’áán nłt’éhi, tł’oh naghái, magashi, dibełįį, łįį, tsinaghái bijád nakihi, daabi’des’náhi, ła’íí nnee daanliiníí. 14 Ła’íí nest’ą’ dázhǫ́ hánt’įį n’íí nits’ą’zhį’ bengonyáá, ła’íí dázhǫ́ itisgo nłt’éehíí hik’e bee ízisgo áńt’éehíí nits’ą’ da’ilíí silįį, dahazhį’ doo nahinłtséhgo da. 15 Nnee áí baa nada’iniihíí isdzánhíí bits’ą’dí’ hádaałdzil daasiliiníí, isdzánhíí biniigodilne’íí yédaaldzidgo, daachago natídaadindli’go da’anahyú nadaazįį doo, 16 Gádaaniigo, Doo gozhǫǫ da, doo gozhǫǫ da, ízisgo kįh goznil n’íí, nak’ą’łigai dázhǫ́ nłt’éhi, hik’e dotł’izhgo łichii’íí, ła’íí dázhǫ́ łichii’íí bee bik’e’izlaa ni’, óodo, ła’íí tséé ílíníí, ła’íí dilkǫǫhé bee bik’esinil ni’. 17 Dawahá bee há’iłdzil n’íí dała’á łedihikeezzhį’ doo nt’é da silįį łąą. Tsina’eełíí yiká’ nadaant’aahíí, dawa bił nada’i’eełíí, nada’ił’eełíí, ła’íí dahayú nada’ił’eełyú baa nada’iniih ła’íí nada’iłniihíí da’anahyú nadaazįį. 18 Dilidíí bits’ą’dí’ łidíí daayo’įįgo nádaadidilghaazhgo gádaanii, Díí ízisgo kįh goznilíí doo ła’ ga’at’éé da ni’! 19 Daachago natídaadindli’go bitsits’in biká’zhį’ łeezh daiłke’ gádaaniigo, Doo gozhǫǫ da, doo gozhǫǫ da, ízisgo kįh goznil n’íí, yee hádaałdzili bitsina’eełíí daagolíínií yee hádaałdzil n’íí! Dała’á łedihikeezzhį’ doo nt’é da silįį. 20 Yaaká’yú daagonohłíni, nadaal’a’á dilzini daanohłíni, ła’íí Bik’ehgo’ihi’nąń nohwinkááyú nada’iziidi, nohwił daagozhǫǫ le’; Bik’ehgo’ihi’nąń ízisgo kįh goznil n’íí nohwíí nohwigha t’áázhį’ bich’į’ nanáhesnil. 21 Bik’ehgo’ihi’nąń binal’a’á ízisgo at’éhi tséé be’ik’áhé ga’at’éhi nchaahi náidn’ąągo túnteel yiyi’ oyiłné’ gáníígo, Da’ágát’éégo ízisgo kįh goznili, Bábylon holzéhi, ts’iłtągo doo hagee nát’įį da doleeł. 22 Tsįbe’idot’áłé yee da’do’aałíí, bee dot’áłé yídaagołsiníí, tsįsól yee da’do’aałíí, hik’e béshdilwoshé yee da’do’aałíí dawa niyi’yú doo hagee naadiits’įh da doleeł; nnee dawahá áiléhi, hagot’éégo áiléhi daanliiníí, nitahyú doo hagee nát’įį da doleeł; nitahyú tséé ik’aago áhiłts’agíí doo hagee naadits’ag da doleeł; 23 Nitahyú ik’ah kǫ’íí bits’ą’idindíínií da’ádįh doleeł; nnee niinéhíí hik’e isdzán niinéhíí bizhii doo hagee naadiits’įh da doleeł; nnee nitahyú baa na’iniihíí ízisgo nandee ni’, ni’gosdzáń biká’; nitahyú iyónzinií nnee iłtah at’éégo hadaazt’i’íí dawa ch’a’ónil ni’. 24 Bik’ehgo’ihi’nąń binkááyú

nada'iziid n'íí bidił, nnee Bik'ehgo'ihi'nań bá hadaadeszaa n'íí bidił, ła'íí nnee ni'gosdzáń biká' nadaastseedíí dawa bidił ízisgo kįh goznilíí bitahyú hit'įį.

19

1 Díí bikédí'go nnee dázhǫ́ łáni yaaká'yú daadilwoshgo gádaaniigo disiits'ą́ą́, Bik'ehgo'ihi'nań nohweBik'ehń ba'ihégosį le'; Hasdách'igháhíí, ba'ihégondziníí, goch'idnłsiníí, ła'íí dawa yebik'ehíí bíyéhi at'éé. 2 Da'aniigo ła'íí dázhǫ́ nłt'éégo aayałti'; bizhaan, ízisgo nant'į' naghái yee ni'gosdzáń yiłchǫǫdi, yaa yałti', ła'íí bánada'iziidi naistseedhíí bighą yá t'ąązhį' nanáhesnil. 3 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań ba'ihégosį le', ánádaado'niid. Áídí' łid kįh gozniilíí bits'ą́'dí'hi doo ngonel'ąą dayú hahitį́į́ doleeł. 4 Nt'éégo bádaayáńyú nadindį́į́'i ła'íí nt'éshį daahinaahíí dį́į́'i biyahzhį' hayaa ádaasdzaago Bik'ehgo'ihi'nań nant'aago dahsdaayú daayokąąh, gádaaniigo, Doleełgo at'éé; Bik'ehgo'ihi'nań ba'ihégosį le'. 5 Áídí' nant'án biká'dahsdáhi bits'ą́'dí' kozhii dits'ag gáníígo, Bik'ehgo'ihi'nań daahohiikąąhń ba'ihédaanohsį le', daanohwigha bánada'ohsiidíí, daanohwigha daabinołsiníí, doo ízisgo ádaanoht'ee dahíí ła'íí ízisgo ádaanoht'eehíí. 6 Nnee dázhǫ́ łáni ádaanii ga'áhiłts'ago, tú dázhǫ́ yat'éégo yaahilíni ga'áhiłts'ago, yat'éégo idi'niihíí k'ehgo áhiłts'ago disiits'ą́ą́, gádaaniigo, Bik'ehgo'ihi'nań ba'ihégosį le': Bik'ehgo'ihi'nań nohweBik'ehń dawa yebik'ehń yee nant'aa. 7 Halą́ą́ nohwił daagozhǫ́ǫ́ le', nohwił daagonedlįį le', áń daadinlzį le': dibełį́į́ biZhaazhé nlíni niinéhíí biká' ngonyáágo bi'aa hileehíí iłch'į'ádedlaa. 8 Áí nak'ą'łigai dázhǫ́ nłt'éhi, doo chį dahi, dázhǫ́ łigaii bik'esilaa doleełgo baa godet'ąą: díí nak'ą'łigaihíí nnee Bik'ehgo'ihi'nań báhadaadeszaahíí bi'at'e' nzhóni at'éé. 9 Nt'éégo ágáshiłnii, Díí bee ágóle', Hadíń dibełį́į́ biZhaazhé nlíni niná́ágo bá da'idąąyú daabidokéedíí biyaa daagozhǫ́ǫ́ doleeł. Ágánáshiłdo'niid, Díí Bik'ehgo'ihi'nań da'anii áníhi. 10 Áík'ehgo biyahzhį' hayaa asdzaago hosíkąądí' gáshiłnniid, Doo ágáńt'įį da: ni hik'e nik'isyú Jesus baa nadaagolni'go dała' nada'idziidi ádaant'ee: Bik'ehgo'ihi'nań zhą́ honkąąh: Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú yádaałti'íí Jesus baa nagolni'hi dázhǫ́ itisyú yaa nagolni' n'íí át'éé. 11 Yáá iłts'ą́' ádzaago łį́į́łgai hiłtsą́ą́; áí yiká' dahsdaahń Badach'ołíhi hik'e Da'aníhi holzee, áń da'áígee ná'áyáłti' ła'íí nłt'éégo ágot'eehíí bighą nagonłkaad. 12 Binaahíí kǫ' yadiinahíí ga'at'éé, bitsits'in biká' nant'án bich'ah łą́ągo dahnazнil; bizhi' dahgoz'ąą, áí nnee doo ła' yígółsį da, bíí zhą́ yígółsį. 13 Íihíí dił biyi' nastsoozi bik'esilaa: áń Bik'ehgo'ihi'nań biYati' holzee. 14 Áík'ehgo yaaká'yú nadaagonłkaadíí łį́į́łgai bił hilwołíí biké' náłseeł, nak'ą'łigai dázhǫ́ nłt'éhi, dázhǫ́ łigaihi, doo chįh dahi bik'enazlaa. 15 Bizé'dí' bésh be'idiltłishé denína há'áá, áí nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí yee yihiłtłiish doo; bésh dahyotį́į́łgo nant'aa doo: ła'íí dahts'aa bitoo yiká' naghaago hayigęęsíí k'ehgo Bik'ehgo'ihi'nań Dák'a'at'éhi bihashke' bégodzidi nnee yich'į' gode'aah. 16 Bi'íí ła'íí bik'aizhį' bizhi' bek'e'eshchį́į́, áí díí k'ehgo dahgoz'ąą, ÍZISGO NANT'ÁN DAANLIINÍÍ BINANT'A', NANT'ÁN DAANLIINÍÍ YEBIK'EHŃ. 17 Nt'éégo Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á ya'áí yiyi' siziį́igo hiłtsą́ą́; áń dlǫ' yáá iłní'yú nada'iniihíí dawa yich'į' nadidilghaazh gáníígo, Yushdé', Bik'ehgo'ihi'nań ízisgo at'éhi bá da'idąąhíí baa íła'ádaahne'; 18 Ízisgo nant'án daabitsį', silááda binant'a' daanlíni daabitsį', nnee ndaalwodi daabitsį', łį́į́ daabitsį', yiká' dahnaháztaaníí daabitsį', ła'íí nnee dawa doo isná daanlįį dahíí hik'e isná daanliiníí, doo ízisgo ádaat'ee dahíí hik'e ízisgo ádaat'eehíí daabitsį' daahsąą doleełhíí bighą. 19 Áídí' nt'éshį bégodzidi hiłtsą́ą́, ła'íí ni'gosdzáń biká' ízisgo nant'án daanliiníí bisilááda biłgo íła'ádaasdzaa, łį́į́ yiká' dahsdaahń bisilááda biłgo yił nagonłkaad doleełgo.

20 Nt'éshį bégodzidi yisnáh silįį, ła'íí Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi ádil'íni ałdó' yisnáh silįį, nt'éshį bégodzidi biníááł godiyįhgo ánáʼol'įįłgo nnee nt'éshį bégodzidi be'ídinidlídé bee bídi'nidlidihíí, ła'íí bíí át'éégo be'ilzaahíí daayokąąhíí yich'į' nazch'a'i. Díí da'ała dá daahinaago tséłkǫ'i bił diltłi'go sikáni biyi' yuyaa oldeeł. 21 Ła'ihíí łįį yiká' dahsdaahń bésh be'idiltłishé bizé'dí' há'ádhíí yee nadaistseed: áík'ehgo dlǫ' iłtah at'éehíí ái daabitsį'íí yee náda'isdįįd.

20

1 Áídí' Bik'ehgo'ihi'nań binal'a'á yaaká'dí' hayaa higaałgo, o'i'áń doo ni'i'áńihi bá be'igęęsé hik'e bésh hishbizhíí nchaahi dahyoniłgo hiłtsąą. 2 Áń tł'iishcho, doo áníi da tł'iishíí, ch'iidn nant'ánhi, Satan holzéhi, yił ndéélgo dała'á doo náhóltagyú łegodzaazhį' łíyistł'ǫǫgo, 3 O'i'áń yune' yó'olt'e' da'dentą́ą́dí' o'íígę́ęz, nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí yúwehyú doo ch'a'onayiniił dahíí bighą, dała'á doo náhóltagyú łegodzaazhį': ái bikédí'go dét'įhézhį' nanánt'įh doleeł. 4 Áídí' nadaant'áhi yiká' dahnaáztaaníí hiłtsąągo yiká' dahnaáztaaníí aayádaałti'go baa daagodest'ąą: Jesus yaa nagolni'íí hik'e Bik'ehgo'ihi'nań biyati'híí bighą bik'os nadaahisk'i n'íí biyi' nazįį n'íí hiłtsąą, ái nt'éshį bégodzidi dagohíí be'ilzaahíí doo daayoskąąd dahíí, daabitá' dagohíí daabigan bebídaanidlidé doo bee bídaanidlid dahíí; ái daahinaa násdlį́ígo, dała'á doo náhóltagyú łégodzaazhį' Christ yił nádaant'aah. 5 Łahzhį' nanezna'íí doo daahinaa násdlį́į́ da, dała'á doo náhóltagyú łegodzaahíí ąąłgo zhą́. Díínko dantsé nanezna'íí naadikáhgee. 6 Dantsé nanezna'íí naadikáhgee hadíń yitah naadiidzaahíí biyaa gozhǫ́ǫ́ hik'e bił godiyini at'éé: iké'gee daná'itsaahíí doo hago ábile' da doo, ndi Bik'ehgo'ihi'nań hik'e Christ bi'okąąh yebik'ehíí daanlįį doleeł, dała'á doo náhóltagyú łegodzaazhį' yił nadaant'aah doo. 7 Dała'á doo náhóltagyú łegodzaahíí ąąłgo Satan ha'ásitįįdí' ch'ínálteeh. 8 Áídí' dį́į́'yú ni'gosdzáń biká' goz'ąąyú iłtah at'éégo hadaazt'i'íí, Gog hik'e Magog daagolzeehíí, ch'ayiniiłyú nagonłkaad doleełhíí bighą íła'ánálne'yú hágháh: ái túnteel tábąą sáíhíí k'ehgo da'áhołąą doo. 9 Ni'gosdzáń nteelíí biká' dahnádnłsąą, nnee Bik'ehgo'ihi'nań báhadaadeszaahíí daagolį́į́gee binaa, hik'e kįh goznili koł daanzhóni binaa łédnt'i' silįį: áídá' yaaká'dí' kǫ' nkednnágo ąął daabi'nłíd. 10 Áídí' ch'iidn nant'án bich'į' nazhch'a'íí kǫ' hik'e tséłikǫ'i bił diltłi'go sikáni biyi' yuyaa olt'e', hayú nt'éshį bégodzidi hik'e Bik'ehgo'ihi'nań binkááyú na'iziidi ádil'ínihíí naháztąąyú, áígee jįį hik'e tł'é'go goyéé bich'į' nagowaa doo, doo ngonel'ąą dayú dahazhį'. 11 Áídí' nant'án biká'dahsdáhi łigaihi nchaahi, hik'e yiká' dahsdaahń hiłtsąą, áń bits'ą́'dí' ni'gosdzáń hik'e yáá bił ogoyáá; áídí' doo hayú goz'ąą da lę́k'e. 12 Nanezna'íí doo ízisgo ádaat'ee dahíí hik'e ízisgo ádaat'eehíí Bik'ehgo'ihi'nań bidáhdí' nadaazį'go hiłtsąą; áídí' naltsoos iłts'ą́' ádaadzaa: ła'i naltsoos iłts'ą́' nanádzaa, ái naltsoos be'ihi'náhi: nanezna' n'íí hant'é ádaaszaahíí naltsoos biyi' k'e'eshchiiníí bee baa yáda'iti'. 13 Túnteel biyi' nanezna' n'íí naadiikaigo áyíílaa: da'itsaahdí' hik'e Ch'iidntahdí' nanezna' n'íí nanaadiikai: áídí' dawa hant'é ádaaszaa shįhíí bighą baa yáda'iti'. 14 Áídí' da'itsaahíí hik'e Ch'iidntahíí kǫ' diltłi'go sikáni biyi' yuyaa oldeel. Díínko nakidngee daná'itsaahi at'éé. 15 Áídá' dahadíń naltsoos be'ihi'náhi doo hak'i bizhi' biyi' dahgoz'ąą dayúgo kǫ' diltłi'go sikaaníí biyi' yuyaa olt'e'.

21

1 Áídí' yaaká' áníidéhi hik'e ni'gosdzáń áníidéhi hiłtsąą: dantsé yaaká'híí hik'e dantsé ni'gosdzáńhíí bech'ígonyáá; áídí' túnteel ésdįįd. 2 Shíí, John,

Jerúsalem ánídéhi, kįh godiyini gozn̲ili, yaaká'dí' Bik'ehgo'ihi'n̲ań bits'ą́'dí' hayaa goldohgo hiłtsąą, na'ilíhn k'ad nnin̨éhgo bikę' hileehíí yiba' iłch'į'ádodlaahíí ga'at'éégo. 3 Yaaká'dí' kozhii ádįį́d áiłts'ago disiits'ą́ą́ gán̲íígo, Isąą, da'ch'okąąh goz'aanií Bik'ehgo'ihi'n̲ań yiyi' golíínií nn̲ee bitahyú goz'ąą, áń bił daagolį́į́go nn̲eehíí bichąghásh́é daanlįį doleeł, Bik'ehgo'ihi'n̲ań dabíí yił daagolį́į́go, bíí Bik'ehgo'ihi'n̲ań daayokąąhń doleeł. 4 Bik'ehgo'ihi'n̲ań bin̲áá tú bá k'eda'iłdéh doleeł; da'itsaahíí da'ádįh doleeł, doo koł gozhǫ́ǫ́ dahíí, daach'ichagíí, daach'inn̲iihíí ndi da'ádįh doleeł: dantsé ái begoz'ąą n'íí bech'ígóyááhíí bighą. 5 Nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahń gánn̲iid, Isąą, dawahá ánídégo ánáshdléh. Áídá' shíí gáshiłnn̲iid, K'e'iłchíí: díí yati'íí da'an̲ii ła'íí ba'oln̲íhi at'éé. 6 Gánáshiłdo'n̲iid, Ąął łalzaa. Shíí Álpha hik'e Oméga, begodeyáhi hik'e bengont'i'i nshłį́į. Hadíń dibá' nliinií tú hin̨áhi halį́į́híí bá ná'isį́įh, doo bighą nahi'n̲iił dago. 7 Hadíń dawahá yitis siliinií dawa bíyéé doleeł; Bik'ehgo'ihi'n̲ań yokąąhń nshłį́į doleeł, shiye' nlį́į doleeł. 8 Áídá' dawa yee nádaaldzidíí, doo da'odląą dahíí, nchǫ'go ádaat'eehíí, nn̲ee nadaiłtseedíí, nant'į' nakaihíí, iyodaanzį́híí, nadn'áí daayokąąhíí, ła'íí łéda'iłchoohíí dawa tsélikǫ'i bił diltłi'go sikáni biyi' yuyaa bá goz'ąą: ái nakidngee daná'itsaahi at'éé. 9 Áígee Bik'ehgo'ihi'n̲ań binadaal'a'á gosts'idihíí dała'á, its'aa gosts'idi gosts'idn góyéégo banagowaahíí bee halk'iłíí, yee dahikáłi shaa nyáágo, shich'į' hadzii gán̲íígo, Yushdé', isdzán ánía nn̲áhi, dibełį́į́ biZhaazhé nlíni bi'aahíí nił ch'í'n̲ah ashłe'. 10 Áídí' Holy Spirit shiká'zhį' adzaago Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'áhíí dził dázhǫ́ nchaahi yúdahyúhi biká' oshiłtį́į́, áígee ízisgo kįh gozn̲ilíí, Jerúsalem godiyini, yaaká'dí' Bik'ehgo'ihi'n̲ań bits'ą́'dí' bił nkegonyáágo shił ch'í'n̲ah áyíílaa, 11 Bik'ehgo'ihi'n̲ań bits'ą́'idindláádíí bee bits'ą́'idindlá́ád: bits'ą́'idindláádíí tséé dázhǫ́ łáń ílíni, jasper holzéhi, dénłtónégo binkááyú got'įį́híí ga'at'éé; 12 Áí kįh gozn̲ilíí bin̲aayú łé'ditł'įhíí dázhǫ́ nteel áídí' dázhǫ́ yúdahgo alzaa lę́k'e, nakits'ádahgo dáádítį́h, ái da wago Bik'ehgo'ihi'n̲ań binadaal'a'á nadaazį́į, Israel nakits'ádahyú hat'i'íí daabizhi' dahnagoz'ąą, dáádítį́híí biká'gee. 13 Ya'ái hanadáhdí'go taadí' dáádítį́h; nahokǫsé dahstąądí'go taadí' dáádítį́h; na'idi'ahdí'go taadí' dáádítį́h; ya'ái onadáhdí'go ałdó' taadí' dáádítį́h. 14 Kįh gozn̲ilíí bin̲aayú łé'ditł'įhíí bitł'ą́ą́hgo nakits'ádahgo istł'įhgo łégodnt'i', dibełį́į́ biZhaazhé nlíni binal'a'á nakits'ádah daabizhi' ái biká' dahgoz'ąą. 15 Shich'į' yałti'íí be'ída'nel'ąąhé óodo be'alzaahi naitiih, ái kįh gozn̲ilíí hik'e bidáádítį́híí, ła'íí bin̲aayú łé'ditł'įį́híí yee yí'da'nel'ąąhgo. 16 Kįh gozn̲ilíí dį́į́zhį' hágodn'áá, naniigo dáne'niiyú dáłełt'ee: kįh gozn̲ilíí be'ída'nel'ąąhé yee yída'neł'ą́ądgo nakits'ádahn doo náhóltagyú furlongs ga'áhosah. Naniigohíí, dáne'niiyúhíí, hik'e ts'ídagíí biłgo dáłełt'ee. 17 Áídí' bin̲aayú łé'ditł'įhíí ałdó' yí'nes'ąądgo dała'á gonenadín iká'yú dizdin dį́į́'i nn̲ee bigan iłhadit'ąądí' biganlataházhį' ngont'i'go, ái Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á yaaká'yú gólíínií k'ehgo at'éé. 18 Bin̲aayú łé'ditł'įhíí tséé łáń ílíni, jásper holzéhi, be'ágolzaa: kįh gozn̲ilíí dá óodo zhą́, dolyiini binkááyú got'įį́híí ga'at'éhi, be'ágolzaa. 19 Bin̲aayú łé'ditł'įhíí bitl'ááh istł'inií tséé iłtah at'éhi łáń da'ilíínií bee dénzhónégo alzaa. Da'itségee itł'ááh istł'inií jásper holzéhi be'ágolzaa; nakigeehíí sápphire holzéhi; taadngeehíí chálcedony holzéhi; dį́į́'igeehíí émerald holzéhi; 20 Ashdladngeehíí sárdonyx holzéhi; gostáńgeehíí sárdius holzéhi; gosts'idigeehíí chrýsolite holzéhi; tsebígeehíí béryl holzéhi; ngost'áígeehíí tópaz holzéhi; gonenangeehíí chrýsoprasus holzéhi; łats'ádahgeehíí jácinth holzéhi; ła'íí nakits'ádahgeehíí ámethyst holzéhi be'ágolzaa. 21 Dáádítį́híí nakits'ádahíí dilkǫǫhé łáń ílíni, pearl holzéhi, nakits'ádahgo be'alzaa: dała'á ntą́ągo pearl dała'á bił ádaaszaa: kįh

gozn̲ilíí biyi' intínhíí dá óodo zhą́ dolyiini binkááyú got'ı̨́híí k'ehgo alzaa. 22 Áígee da'ch'okąąh goz'aaníí doo hish'ı̨́ da: Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohweBik'ehń Dák'a'at'éhi hik'e dibeł'į́ biZhaazhé nlíni biłgo dabíí da'ch'okąąh goz'aaníí daanlı̨́. 23 Kı̨h gozn̲ilgee ya'áí ła'íí tł'é'gona'áí da'ádı̨h ndi doo daat'éé da: Bik'ehgo'ihi'n̲ań bits'ą́'idindláádíí bee got'ı̨́, ła'íí dibeł'į́ biZhaazhé nlíni bee got'ı̨́híí nlı̨́. 24 Nn̲ee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí hadíí hasdákaihíí, áí kı̨h gozn̲ilíí bits'ą́'idindláádíí yee nakai doo: ła'íí ni'gosdzáń biká' ízisgo nadaant'aahíí ízisgo ye'ádaat'eehíí hik'e daagodnłsiníí yił nihikáh doleeł. 25 Bidáádít̨híí jı̨́go doo daná'det̨́h da: akú tł'é' ánágodı̨h. 26 Nn̲ee iłtah at'éégo hadaazt'i'i ízisgo ye'ádaat'eehíí hik'e daagodnłsiníí yił nihikáh doleeł. 27 Hadíí daanchǫ'íí doo hagot'éégo ha'akáh da, nchǫ'go at'éégo ánát'ı̨́łíí, ła'íí hadíń łé'ilchoohíí ałdó' doo hagot'éégo ha'akáh da: hadíń dibeł'į́ biZhaazhé nlíni binaltsoos be'ihi'n̲áhi bizhi' dahgoz'aaníí zhą́ ha'akáh doleeł.

22

1 Áídí' tú be'ihi'n̲áhi dolyiini ga'at'éégo binkááyú got'ı̨́go, Bik'ehgo'ihi'n̲ań hik'e dibeł'į́ biZhaazhé nlíni nadaant'aago dahskeedí' hál'į́go, Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á shił ch'í'n̲ah áyíílaa. 2 Kı̨h gozn̲ilíí ch'í'ítinyú ił̨ní'yú, ła'íí tú ńlíínníí da'ałch'izhin̲éé nel'ąągo tsı̨́nt'áni be'ihi'n̲áhi nádihikáad, áí nakits'ádahyú át'éégo nánt'į́h, dádaanánt̨́hgee nest'ą' dała'áyú át'éhi dahnándah: bit'ąąhíí nn̲ee iłtah at'éégo hadaazt'i'íí yee nádaadziihi. 3 Áígee dénchǫ'go ágot'eehíí ánádı̨h doo: áídí' Bik'ehgo'ihi'n̲ań hik'e dibeł'į́ biZhaazhé nlíni nadaant'aago dahskee doo; bánada'iziidíí daabokąąh doleeł: 4 Binii daayo'ı̨́ doo; bizhi'íí bitá'gee dahnagoz'ąą doo. 5 Tł'é' ánádı̨h doleeł; ik'ah kǫ'íí ła'íí ya'áí be'idindláádíí doo hagot'į́ da; Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohweBik'ehń dabíí bá idindládi nlı̨́ doleeł: ła'íí doo ngonel'ąą dayú dahazhı̨' nadaant'aa doo. 6 Áídí' gánáshiłdo'n̲iid, Díí yati'íí ba'oln̲íhi hik'e da'an̲íhi at'éé: Bik'ehgo'ihi'n̲ań nohweBik'ehń binkááyú nada'iziidi n'íí daadilzini daayokąąhń, k'ad ágon̲éhíí bánada'iziidíí yił ch'í'n̲ah ágole'híí bighą binal'a'á yaaká'dí'hi bich'ı̨' daades'a'. 7 Isąą, dák'adégo nánshdaał: díí naltsoos hagot'éégo ágoln̲éhgo benet'aaníí hadíń yikísk'eh at'éehíí biyaa gozhǫ́ǫ́ doleeł. 8 Shíí, John, díí ágot'eehíí disiits'ą́ą́ ła'íí hiłtsąą. Áík'ehgo disiits'ąądí' hiłtsąągo, Bik'ehgo'ihi'n̲ań binal'a'á áí shił ch'í'n̲ah áyíílaahi biyahzhı̨' hayaa asdzaago hoshkąąh nkegonyaa. 9 Nt'éégo gáshiłnn̲iid, Doo ágáńt'ı̨́ da: shíí, ni, nik'isyú, Bik'ehgo'ihi'n̲ań binkááyú nada'iziidi, hik'e díí naltsoos biyi'dí' yati'íí yikísk'eh ádaat'eehíí biłgo dała' nada'idziid. Bik'ehgo'ihi'n̲ań zhą́ onkąąh. 10 Gánáshiłdo'n̲iid, Díí naltsoos hagot'éégo ágon̲éhgo benet'aaníí bida'denłjéeh hela', biká' ngonyááhíí bighą. 11 Hadíń doo dábik'ehyú át'į́ dahíí, áń dayúweh ye'at'į́ le': hadíń dénchǫ'égo at'į́híí, áń dayúweh ye'at'į́ le': hadíń nłt'éégo at'éehíí, áń dayúweh nłt'éégo at'éé le': ła'íí hadíń dilziníí, dayúweh dilzı̨ le'. 12 Isąą, dák'adégo nánshdaał; koch'ı̨' nada'ishn̲iiłíí bił nánshdáh, nn̲ee dała'á ntı̨́go hagot'éégo ánánt'ı̨́dhíí bighą bich'ı̨' na'ishn̲iiłgo. 13 Shíí Álpha hik'e Oméga nshłı̨́, begodeyáhi hik'e bengont'i'i, dantséyúhi hik'e iké'yúhi. 14 Bik'ehgo'ihi'n̲ań yegos'aaníí yikísk'eh ádaat'eehíí biyaa daagozhǫ́ǫ́ doleeł, áí tsı̨́nt'áni be'ihi'n̲áhi yaa dokaahgo bá goz'ąą, ła'íí kı̨h gozn̲ilíí ch'íná'itı̨hyú ch'ídokaahgo ałdó' bá goz'ąą. 15 Áídá' gósé, ídaanlgashi, nant'ı̨' nakaihi, nn̲ee nadaiłtseedi, nn̲ee nadn'ái daayokąąhi, ła'íí dahadíń łé'ichoohíí bił nzhǫǫgo dayúweh łé'ilchoohi doo ha'ádokaah da. 16 Shíí, Jesus, shinal'a'á yaaká'dí'hi ha'ánázéh nagozn̲ilyú díí bee nohwił nagoln̲i'go deł'a'. David bikeghad nshłı̨́, hik'e David bits'ą́'dí'hi nshłı̨́, ts'iłsǫǫsécho bits'ą́'idindíni nshłı̨́. 17 Holy

Spirit hik'e isdzán niɲéhi, Yushdé', daaɲii. Hadíń idits'agi ałdó', Yushdé', ɲii le'. Hadíń dibá' nlɨɨhíí hígháh le'. Hadíń hát'íínií tú be'ihi'ɲáhi yodlą́ą, doo bigha nahi'ɲiił dago. 18 Nɲee dała'á ntɨɨ́go díí naltsoos hagoť'éégo ágoɲéhgo benet'aaníí daidits'agíí gádaabiłdishɲii, Dahadíń díí ínágodn'ą́ąhíí, góyéégo ágoť'eehíí díí naltsoos biyi' k'e'eshchiiníí, Bik'ehgo'ihi'ɲań góyéégo godigháhíí bich'į' ínágodo'aał: 19 Dahadíń díí naltsoos hagoť'éégo ágoɲéhgo benet'aaníí ła' hayiné'yúgo, Bik'ehgo'ihi'ɲań ałdó' naltsoos be'ihi'ɲáhi biyi'dí', kɨh godiyini gozɲilíí biyi'dí', ła'íí díí naltsoos biyi' bek'e'eshchiiníí biyi'dí' bíyéé zhiɲéehíí bits'ą́' hayiné' doleeł. 20 Díí yaa nagosɲi'íí gáɲíí, Da'aɲii shíí dák'adégo nánshdaał: Doleełgo at'éé. Da'aɲii Jesus, nohweBik'ehń, de'nɲáh. 21 Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí daanohwigha nohwich'į' begoz'ą́ą le'. Doleełgo at'éé.

Read the New Testament daily

January

date	scripture
1	Matthew 1.1–2.12
2	Matthew 2.13–3.6
3	Matthew 3.7–4.11
4	Matthew 4.12-25
5	Matthew 5.1-26
6	Matthew 5.27-48
7	Matthew 6.1-24
8	Matthew 6.25–7.14
9	Matthew 7.15-29
10	Matthew 8.1-17
11	Matthew 8.18-34
12	Matthew 9.1-17
13	Matthew 9.18-38
14	Matthew 10.1-23
15	Matthew 10.24–11.6
16	Matthew 11.7-30
17	Matthew 12.1-21
18	Matthew 12.22-45
19	Matthew 12.46–13.23
20	Matthew 13.24-46
21	Matthew 13.47–14.12
22	Matthew 14.13-36
23	Matthew 15.1-28
24	Matthew 15.29–16.12
25	Matthew 16.13–17.9
26	Matthew 17.10-27
27	Matthew 18.1-22
28	Matthew 18.23–19.12
29	Matthew 19.13-30
30	Matthew 20.1-28
31	Matthew 20.29–21.22

February

date	scripture
1	Matthew 21.23-46
2	Matthew 22.1-33
3	Matthew 22.34–23.12
4	Matthew 23.13-39
5	Matthew 24.1-28
6	Matthew 24.29-51
7	Matthew 25.1-30
8	Matthew 25.31–26.13
9	Matthew 26.14-46
10	Matthew 26.47-68
11	Matthew 26.69–27.14
12	Matthew 27.15-31
13	Matthew 27.32-66
14	Matthew 28.1-20
15	Mark 1.1-28
16	Mark 1.29–2.12
17	Mark 2.13–3.6
18	Mark 3.7-30
19	Mark 3.31–4.25
20	Mark 4.26–5.20
21	Mark 5.21-43
22	Mark 6.1-29
23	Mark 6.30-56
24	Mark 7.1-23
25	Mark 7.24–8.10
26	Mark 8.11–9.1
27	Mark 9.2-29
28	Mark 9.30–10.12

date	scripture
1	Mark 10.13-31
2	Mark 10.32-52
3	Mark 11.1-26
4	Mark 11.27–12.17
5	Mark 12.18-37
6	Mark 12.38–13.13
7	Mark 13.14-37
8	Mark 14.1-21
9	Mark 14.22-52
10	Mark 14.53-72
11	Mark 15.1-47
12	Mark 16.1-20
13	Luke 1.1-25
14	Luke 1.26-56
15	Luke 1.57-80
16	Luke 2.1-35
17	Luke 2.36-52
18	Luke 3.1-22
19	Luke 3.23-38
20	Luke 4.1-30
21	Luke 4.31–5.11
22	Luke 5.12-28
23	Luke 5.29–6.11
24	Luke 6.12-38
25	Luke 6.39–7.10
26	Luke 7.11-35
27	Luke 7.36–8.3
28	Luke 8.4-21
29	Luke 8.22-39
30	Luke 8.40–9.6
31	Luke 9.7-27

date	scripture
1	Luke 9.28-50
2	Luke 9.51–10.12
3	Luke 10.13-37
4	Luke 10.38–11.13
5	Luke 11.14-36
6	Luke 11.37–12.7
7	Luke 12.8-34
8	Luke 12.35-59
9	Luke 13.1-21
10	Luke 13.22–14.6
11	Luke 14.7-35
12	Luke 15.1-32
13	Luke 16.1-18
14	Luke 16.19–17.10
15	Luke 17.11-37
16	Luke 18.1-17
17	Luke 18.18-43
18	Luke 19.1-27
19	Luke 19.28-48
20	Luke 20.1-26
21	Luke 20.27-47
22	Luke 21.1-28
23	Luke 21.29–22.13
24	Luke 22.14-34
25	Luke 22.35-53
26	Luke 22.54–23.12
27	Luke 23.13-43
28	Luke 23.44–24.12
29	Luke 24.13-53
30	John 1.1-28

date	scripture
1	John 1.29-51
2	John 2.1-25
3	John 3.1-21
4	John 3.22–4.3
5	John 4.4-42
6	John 4.43-54
7	John 5.1-23
8	John 5.24-47
9	John 6.1-21
10	John 6.22-40
11	John 6.41-71
12	John 7.1-29
13	John 7.30-52
14	John 7.53–8.20
15	John 8.21-30
16	John 8.31-59
17	John 9.1-41
18	John 10.1-21
19	John 10.22-42
20	John 11.1-53
21	John 11.54–12.19
22	John 12.20-50
23	John 13.1-30
24	John 13.31–14.14
25	John 14.15-31
26	John 15.1-27
27	John 16.1-33
28	John 17.1-26
29	John 18.1-24
30	John 18.25–19.22
31	John 19.23-42

date	scripture
1	John 20.1-31
2	John 21.1-25
3	Acts 1.1-26
4	Acts 2.1-47
5	Acts 3.1-26
6	Acts 4.1-37
7	Acts 5.1-42
8	Acts 6.1-15
9	Acts 7.1-29
10	Acts 7.30-50
11	Acts 7.51–8.13
12	Acts 8.14-40
13	Acts 9.1-25
14	Acts 9.26-43
15	Acts 10.1-33
16	Acts 10.34-48
17	Acts 11.1-30
18	Acts 12.1-23
19	Acts 12.24–13.12
20	Acts 13.13-41
21	Acts 13.42–14.7
22	Acts 14.8-28
23	Acts 15.1-35
24	Acts 15.36–16.15
25	Acts 16.16-40
26	Acts 17.1-34
27	Acts 18.1-21
28	Acts 18.22–19.12
29	Acts 19.13-41
30	Acts 20.1-38

date	scripture
1	Acts 21.1-16
2	Acts 21.17-36
3	Acts 21.37–22.16
4	Acts 22.17–23.10
5	Acts 23.11-35
6	Acts 24.1-27
7	Acts 25.1-27
8	Acts 26.1-32
9	Acts 27.1-20
10	Acts 27.21-44
11	Acts 28.1-31
12	Romans 1.1-17
13	Romans 1.18-32
14	Romans 2.1-24
15	Romans 2.25–3.8
16	Romans 3.9-31
17	Romans 4.1-12
18	Romans 4.13–5.5
19	Romans 5.6-21
20	Romans 6.1-23
21	Romans 7.1-14
22	Romans 7.15–8.6
23	Romans 8.7-21
24	Romans 8.22-39
25	Romans 9.1-21
26	Romans 9.22–10.13
27	Romans 10.14–11.12
28	Romans 11.13-36
29	Romans 12.1-21
30	Romans 13.1-14
31	Romans 14.1-23

date	scripture
1	Romans 15.1-21
2	Romans 15.22–16.7
3	Romans 16.8-27
4	1 Corinthians 1.1-17
5	1 Corinthians 1.18–2.5
6	1 Corinthians 2.6–3.4
7	1 Corinthians 3.5-23
8	1 Corinthians 4.1-21
9	1 Corinthians 5.1-13
10	1 Corinthians 6.1-20
11	1 Corinthians 7.1-24
12	1 Corinthians 7.25-40
13	1 Corinthians 8.1-13
14	1 Corinthians 9.1-18
15	1 Corinthians 9.19–10.13
16	1 Corinthians 10.14–11.1
17	1 Corinthians 11.2-16
18	1 Corinthians 11.17-34
19	1 Corinthians 12.1-26
20	1 Corinthians 12.27–13.13
21	1 Corinthians 14.1-17
22	1 Corinthians 14.18-40
23	1 Corinthians 15.1-28
24	1 Corinthians 15.29-58
25	1 Corinthians 16.1-24
26	2 Corinthians 1.1-11
27	2 Corinthians 1.12–2.11
28	2 Corinthians 2.12-17
29	2 Corinthians 3.1-18
30	2 Corinthians 4.1-12
31	2 Corinthians 4.13–5.10

date	scripture
1	2 Corinthians 5.11-21
2	2 Corinthians 6.1-13
3	2 Corinthians 6.14–7.7
4	2 Corinthians 7.8-16
5	2 Corinthians 8.1-15
6	2 Corinthians 8.16-24
7	2 Corinthians 9.1-15
8	2 Corinthians 10.1-18
9	2 Corinthians 11.1-15
10	2 Corinthians 11.16-33
11	2 Corinthians 12.1-10
12	2 Corinthians 12.11-21
13	2 Corinthians 13.1-14
14	Galatians 1.1-24
15	Galatians 2.1-16
16	Galatians 2.17–3.9
17	Galatians 3.10-22
18	Galatians 3.23–4.20
19	Galatians 4.21–5.12
20	Galatians 5.13-26
21	Galatians 6.1-18
22	Ephesians 1.1-23
23	Ephesians 2.1-22
24	Ephesians 3.1-21
25	Ephesians 4.1-16
26	Ephesians 4.17–5.2
27	Ephesians 5.3-33
28	Ephesians 6.1-24
29	Philippians 1.1-26
30	Philippians 1.27–2.18

date	scripture
1	Philippians 2.19–3.6
2	Philippians 3.7–4.1
3	Philippians 4.2-23
4	Colossians 1.1-20
5	Colossians 1.21–2.7
6	Colossians 2.8-23
7	Colossians 3.1-17
8	Colossians 3.18–4.18
9	1 Thessalonians 1.1–2.9
10	1 Thessalonians 2.10–3.13
11	1 Thessalonians 4.1–5.3
12	1 Thessalonians 5.4-28
13	2 Thessalonians 1.1-12
14	2 Thessalonians 2.1-17
15	2 Thessalonians 3.1-18
16	1 Timothy 1.1-20
17	1 Timothy 2.1-15
18	1 Timothy 3.1-16
19	1 Timothy 4.1-16
20	1 Timothy 5.1-25
21	1 Timothy 6.1-21
22	2 Timothy 1.1-18
23	2 Timothy 2.1-21
24	2 Timothy 2.22–3.17
25	2 Timothy 4.1-22
26	Titus 1.1-16
27	Titus 2.1-14
28	Titus 2.15–3.15
29	Philemon 1.1-25
30	Hebrews 1.1-14
31	Hebrews 2.1-18

date	scripture
1	Hebrews 3.1-19
2	Hebrews 4.1-13
3	Hebrews 4.14–5.14
4	Hebrews 6.1-20
5	Hebrews 7.1-19
6	Hebrews 7.20-28
7	Hebrews 8.1-13
8	Hebrews 9.1-10
9	Hebrews 9.11-28
10	Hebrews 10.1-18
11	Hebrews 10.19-39
12	Hebrews 11.1-16
13	Hebrews 11.17-31
14	Hebrews 11.32–12.13
15	Hebrews 12.14-29
16	Hebrews 13.1-25
17	James 1.1-18
18	James 1.19–2.17
19	James 2.18–3.18
20	James 4.1-17
21	James 5.1-20
22	1 Peter 1.1-12
23	1 Peter 1.13–2.10
24	1 Peter 2.11–3.7
25	1 Peter 3.8–4.6
26	1 Peter 4.7–5.14
27	2 Peter 1.1-21
28	2 Peter 2.1-22
29	2 Peter 3.1-18
30	1 John 1.1-10

date	scripture
1	1 John 2.1-17
2	1 John 2.18–3.2
3	1 John 3.3-24
4	1 John 4.1-21
5	1 John 5.1-21
6	2 John 1.1-13
7	3 John 1.1-14
8	Jude 1.1-25
9	Revelation 1.1-20
10	Revelation 2.1-17
11	Revelation 2.18–3.6
12	Revelation 3.7-22
13	Revelation 4.1-11
14	Revelation 5.1-14
15	Revelation 6.1-17
16	Revelation 7.1-17
17	Revelation 8.1-13
18	Revelation 9.1-21
19	Revelation 10.1-11
20	Revelation 11.1-19
21	Revelation 12.1-18
22	Revelation 13.1-18
23	Revelation 14.1-20
24	Revelation 15.1-8
25	Revelation 16.1-21
26	Revelation 17.1-18
27	Revelation 18.1-24
28	Revelation 19.1-21
29	Revelation 20.1-15
30	Revelation 21.1-27
31	Revelation 22.1-21

The Pronunciation and Meaning of some of the Words in the New Testament

Abíah (Abáíyah) Abíjah ałdó' holzee.
Áchaz (Éíkaz) — Áhaz ałdó' holzee.
Ágar (Éígar) — Hágar ałdó' holzee.
Areópagite (Ariyápagait) — yánáltihíí nlįįhíí golzeego ágolzee.
Baal (Béyal)
Bar-jóna— Jóna biye' golzeego ágolzee.
Bik'ehgo'ihi'n̲ań **bá**hadaadeszaah**íí**— ínashood daanliinií golzeego ágolzee.
Bitis-hagowáh— Israel hat'i'íí Egyptgee daagolį́į́dá' Bik'ehgo'ihi'n̲ań Egyptians daanliinií yich'į' hashkeego binal'a'á yaaká'dí' yich'į' oyis'a', ishikíń dantsé nakaihíí nadaiłtseed doleełgo. Áídá' Israel hat'i'íí daanliinií dáádítį́híí yiká' dił yíłta'yúgo bíí biye'ke doo nadaistseed da. Á bitis-hagowáh holzee. Łenágodáhgee áí yínádaałn̲iihgo da'iyąą. Áígee Jesus daztsąądí' naadiidzaa lę́k'e. Á Easter holzee. (Acts 12:4)
Bóoz— Bóaz ałdó' holzee.
Caesar (Síizar)
Caesaréa (Sesaríya)
Cáiaphas (Kéyafas)
Cenchréa (Senkríya)
Cephas (Síífas) — Peter ałdó' holzee.
Ch'ah hobį́įh**íí**— ach'idilwodgo díí ga'at'éhi hołbį́į́ł.
Chárran (Káran) — Háran ałdó' golzee.
Chíos (Káiyos)
Christ— Bik'ehgo'ihi'n̲ań its'áltíni golzeego ágolzee.
Cilícia (Silíshiya)
Círcumcise (sírkamsaiz) — Bik'ehgo'ihi'n̲ań bik'ehgo Jews daanliinií ishikinihíí tsebíí beiskąągo daabi'diigish lę́k'e. Díí círcumcise golzee. Shid baa dahnagoz'aaníí Bik'ehgo'ihi'n̲ań hat'i'íí daanlį́į́go bee bígózį lę́k'e.
Cnidus (Náídas)
Cyréne (Sáiríínii)
Da'iilwosh— da'iilwosh n̲iihíí nadaan'ne' golzeego agolzee.
Da'iłhosh— da'iłhosh n̲iihíí nanezna' golzeego ágolzee.
Dibełį́į́ **biZhaazhé**— Jesus dibeł**į́**į́ biZhaazhé yiłn̲ii, nn̲ee yá datsaahíí bighą.
Elías— Elíjah ałdó' holzee.
Emmor— Hámor ałdó' holzee.
Esáias— Isáiah ałdó' holzee.
Eunuch (únik) — nn̲ee doo nnádaałsé' dago ádaaln̲e'íí eunuchs daaholzee.
Ezékias— Hezekíah ałdó' holzee.
Furlong— nakidi gonenadín dahgostǫ'yú shį ga'áhosahgo tsebíí furlongs dała'á mile ga'áhosah.
Hosánna (hozána) — Bik'ehgo'ihi'n̲ań ba'ihégosį le', golzeego ágolzee.
Jechonías (Jekonáíyas) — Jechoníah ałdó' holzee.
Jeremías (Jeremáíyas) — Jeremíah ałdó' holzee.
Jéremy— Jeremíah ałdó' holzee.
Jesus— Hebrew biyati' k'ehgo Joshua holzee (Acts 7:45, Hebrews 4:8.)
Jóatham— Jótham ałdó' holzee.
Jónas— Jónah ałdó' holzee.

Jósaphat— Jehóshaphat ałdó' holzee.
Josías— Josíah ałdó' holzee.
Júda, **Jú**das— Júdah ałdó' holzee.
Mádian— Mídian ałdó' golzee.
Manásses— Manásseh ałdó' holzee.
Márcus— Mark ałdó' holzee.
Mnáson (Néísan)
Néphthalim— Náphtali ałdó' golzee.
Niger (Náíjer)
Noe— Noah ałdó' bek'e'eshchįį.
Osee— Hoséa ałdó' holzee.
Ozías (Ozáíyas) — Uzzíah ałdó' holzee.
Pence— pennies golzeego ágolzee. Penny golzeehíí dała'á jįįgo goo̲eehíí golzeego ágolzee.
Phárisees (Férisiiz) — Phárisees daanliinií sahngo ádaat'ee. Jews bich'į' begoz'aaníí itisgo be'ádaant'ee, daao̲ii lęk'e.
Pheníce (Fenííse) — Phenécia, Phoenícia (Fenísiiya) ałdó' golzee.
Ptolemáis (Toleméyas)
Robóam— Rehobóam ałdó' holzee.
Sadak— Zádok ałdó' holzee.
Sádducees (Sádusiiz) — Sádducees daanliinií sahngo ádaat'ee. Nanezna' n'íí doo naadikáh da, daao̲ii lęk'e.
Sína— Sínai (Sáíniyai) ałdó' golzee.
Sion (Sáíyon) — Zíon (Záíyon) ałdó' golzee.
Sýchar (Sáíkar)
Talent— dała'á doo náhóltagyú shį bestso golzeego ágolzee.
Timótheus— Timothy ałdó' holzee.
Tribute— Nn̲ee dała'á daantį́ígo zhaali nadaihezo̲il lęk'e, da'ch'okąąh goz'aaníí bá, ái tribute golzeego ágolzee.
Urías— Uríah ałdó' holzee.
Zábulon— Zébulon ałdó' golzee.
Zacchéus (Zakíyas)
Zeróbabel— Zerúbbabel ałdó' holzee.